

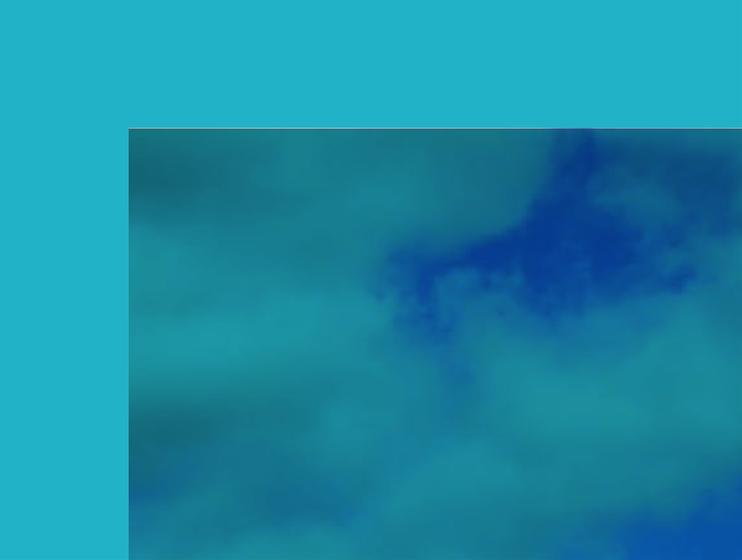
IMLEABHAR A HAON ÁBHAR BEARTAIS PRÍOMHACH

1

PLEAN FORBARTHA CHONTAE CHORCAÍ 2022

Comhairle Contae Chorcaí
Cork County Council

**Ghlac Comhaltaí Tofa Chomhairle Contae
Chorcaí le Plean Forbartha Chontae
Chorcaí 2022 an 25 Aibreán 2022.**

**Cuireadh tús le feidhm an Phlean an
6 Meitheamh 2022.**

Comhairle Contae Chorcaí

Cork County Council

Teachtaireacht ón gClr Gillian Coughlan

Méara Chontae Chorcaí

Ba chúis bhróid dom, ar son ball tofa Chomhairle Chontae Chorcaí, Plean Forbartha Chontae Chorcaí 2022 a thabhairt isteach. Cé go dtógann an Plean seo ar neartaí an phlean atá ann cheana féin, tá sé difriúil freisin mar ní hamháin go bhfuil an plean seo ag teacht isteach in ionad Phlean Forbartha an Chontae atá i bhfeidhm cheana féin, ach anuas air sin, tá sé le tabhairt isteach in ionad 8 bPlean Cheantair Áitiúil an Cheantair Bhardasaigh agus 9 bPlean Forbartha Baile de chuid Comhairlí Baile. Mar sin, sa phlean seo, leagtar amach na polasaithe pleanála reachtúla don contae ar fad sa tréimhse 6 bliana atá amach romhainn.

Déanfar foráil sa Phlean seo d'fhorbairt Chontae Chorcaí mar áit tarraingteach, iomaíoch agus inbhuanaithe chun cónaí ann, chun cuairt a thabhairt air agus chun gnó a dhéanamh ann, mar áit ina bhfuil caighdeán an eacnamaíocht, an timpeallacht nádúrtha, cultúr agus neart agus inmharthanacht na bpobal tuaithe agus uirbeach araon atá ann ar an gcaighdeán is airde.

Is é an aidhm atá againn leis an Plean seo ná pobail inbhuanaithe tuaithe agus uirbeacha a chur i gcrích i ngach cearn den chontae chun caighdeán beatha níos fearr a ráthú do gach aon duine agus chun Contae Chorcaí, rud a d'fhágfadh gur áit tarraingteach i chun cónaí ann, chun obair ann agus chun airgead a infheistiú ann.

Méara Chontae Chorcaí, An Comhairleoir Gillian Coughlan
Meithimh 2022

Teachtaireacht ó Tim Lucey

Príomhfheidhmeannach Chomhairle Contae Chorcaí

Sa Phlean Forbartha Contae, leagtar amach straitéis iomlán Chomhairle Contae Chorcaí maidir leis an bpleanáil cheart agus an fhorbairt inbhuanaithe i gContae Chorcaí leis na polasaithe pleanála a ghabhann leis, agus é ag féachaint i dtreo na bliana 2028 mar chríoch. Is é an Plean seo an chéad cheann de thrí Phlean suas go dtí 2040, a chuideoidh leis na spriocanna atá leagtha amach sa Chreat Pleanála Náisiúnta agus sa Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt a bhaint amach.

Leis an bPlean seo, tá fíis uailmhianach agus chothrom curtha ar fáil do thodhchaí Chontae Chorcaí suas go dtí 2028, ag pleanáil d'fhás daonra de 59,000 mar aon le seachadadh ordúil 22,600 aonad tithíochta a chumasú agus ag tacú le seirbhísí tráchtála agus sóisialta. Déanfar an fás daonra agus na haonaid tithíochta riachtanacha a sheachadadh i ngach uile chearn den chontae, ag láithreacha cuí i gContae Chorcaí Ceannchathartha, sna Cuarbhailte agus sna Bailte Contae, sna Príomh-shráidbhailte, sna Sráidbhailte agus i Limistéir Thuaithe, chun cinntiú go seachadfar fás inbhuanaithe inár bpobail thuaithe agus uirbeacha araon. Rud atá rithábhachtach, tá sé mar aidhm ag an bPlean an fás faoi stiúir na fostaíochta a sheachadadh trí 35,500 post a chruthú i gceantair thuaithe agus uirbeacha.

Is mian liom mo bhuíochas a chur in iúl dár Méara, do Chomhaltáí Tofa Chomhairle Contae Chorcaí, do chomhaltáí Fheidhmeannas na Comhairle, go háirithe d'fhoireann Aonad an Bheartais Phleanála, agus, níos tábhachtaí ná aon dream eile, do mhuintir Chontae Chorcaí a rinne aighneachtaí le linn chúrsa an ullmhúcháin don Phlean.

Táim lán muiníne go soláthrófar an creat d'fhorbairt ár gcontae amach anseo i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022.

Príomhfheidhmeannach Chomhairle Contae Chorcaí, Tim Lucey
Meitheamh 2022

CEANTAR BARDASACH DROICHEAD AN BANDAN - CIONN TSÁILE

Ailín Colmáin	Comhalta Neamhspleách (CN)
Iúile Ní Chochláin	Fianna Fáil (FF)
Caoimhín Ó Murchú	Fine Gael (FG)
Seán Ó Donnabháin	Fianna Fáil (FF)
Seán Ó Súilleabháin	Fine Gael (FG)
Máire Ní Shúilleabháin	Fine Gael (FG)

CEANTAR BARDASACH CHARRAIG UÍ LEIGHIN

Aoidhnait Buachalla	Fianna Fáil (FF)
Marcia D'Alton	Comhalta Neamhspleách (CN)
Bearnárd Dalton	Comhalta Neamhspleách (CN)
Ó Súilleabháin	
Micheál Pól	Fine Gael (FG)
Ó Muircheartaigh	
Séamus Craith	Fianna Fáil (FF)
Jeaic Giolla Bháin	Fine Gael (FG)

CEANTAR BARDASACH AN CHÓIBH

Antóin de Barra	Fine Gael (FG)
Síle Ní Cheallacháin	Fianna Fáil (FF)
Ailín Ó Conchubhair	Pairtí Glás (PG)
Seán Ó Conchubhair	Sinn Féin (SF)
Cathal Rasmussen	Pairtí Oibre (PO)
Sinéad Sheppard	Fine Gael (FG)

CEANTAR BARDASACH MAINISTIR FHEAR MAÍ

Aodha Nic Dháibhí	Fine Gael (FG)
Nollaig Mhic Chartaigh	Fine Gael (FG)
Deirdre Ó Briain	Fianna Fáil (FF)
Proinséas Ó Floinn	Fianna Fáil (FF)
Liam Ó Laoghaire	Fianna Fáil (FF)
Proinséas de Roiste	Comhalta Neamhspleách (CN)

CEANTAR BARDASACH CHEANN TOIRC - MHALA

Ion Dúill	Fianna Fáil (FF)
Pádraig Aodha	Fianna Fáil (FF)
Séamus Ó Cinnéide	Pairtí Oibre (PO)
Liam Ó Madáin	Fine Gael (FG)
Bearnárd Ó Muíneacháin	Fianna Fáil (FF)
Gearóid Ó Mhurchú	Fianna Fáil (FF)
Gearard Ó Mhurchú	Fine Gael (FG)
Seán Pól Ó Sé	Fine Gael (FG)
Antóin Ó Sé	Fine Gael (FG)

CEANTAR BARDASACH MHAIGH CHROMTHA

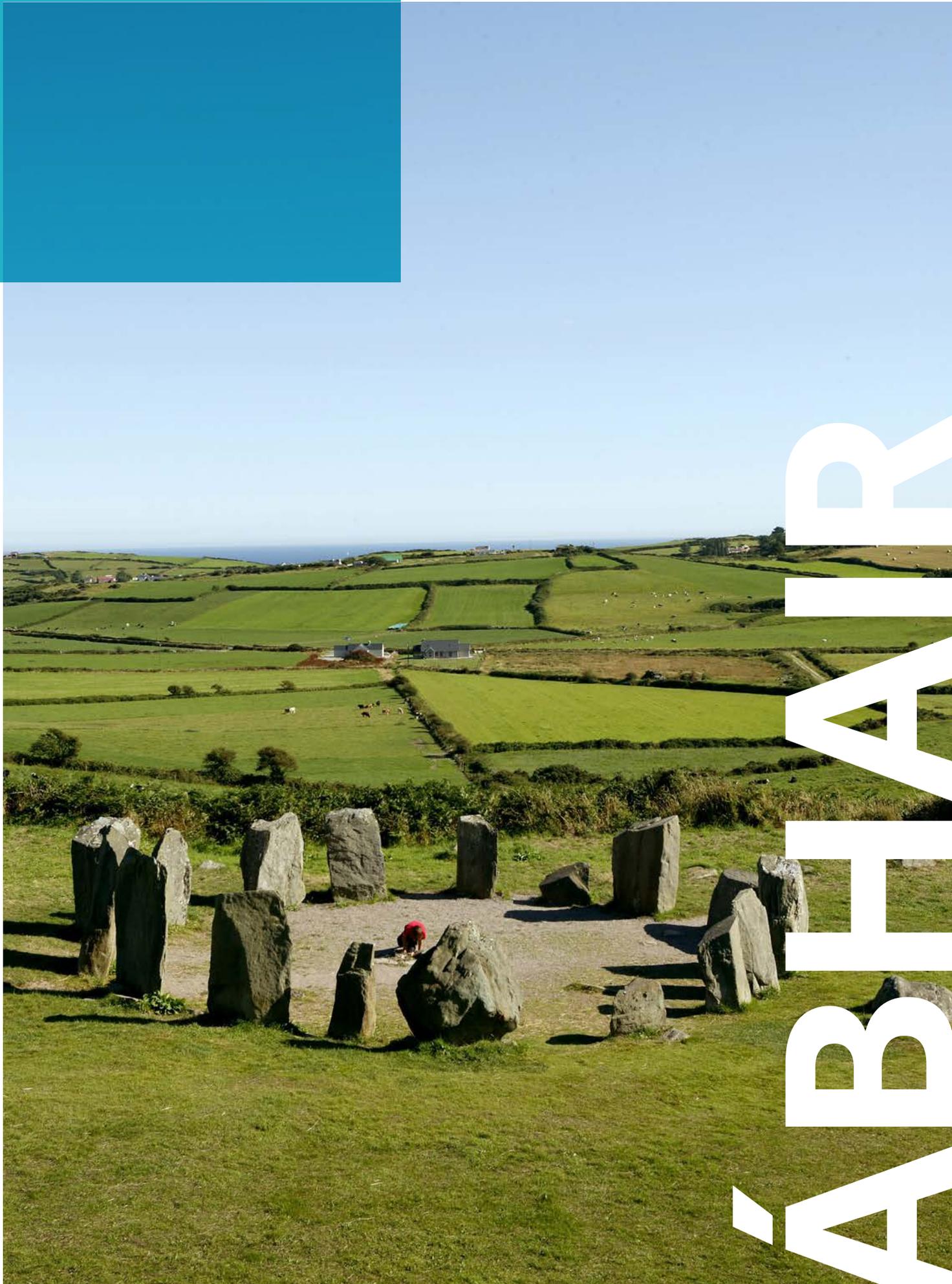
Mícheál Creed	Fine Gael (FG)
Mairtín Ó Chochláin	Comhalta Neamhspleách (CN)
Mícheál Ó Luinigh	Fianna Fáil (FF)
Tadhg Ó Luasaigh	Fine Gael (FG)
Eibhlín Ní Loingsigh	Fine Gael (FG)
Gobnait Ní Mhuíneacháin	Fianna Fáil (FF)

CEANTAR BARDASACH CHORCAIGH THOIR

Áine Máire Eachthairn	Fianna Fáil (FF)
Nollaig Ó Coileáin	Comhalta Neamhspleách (CN)
Mícheál Ó hÉigearthaigh	Fine Gael (FG)
Máire Ní Léanacháin	Comhalta Neamhspleách (CN)
Foghladh	
Sosaigh Ní Charthaigh	Fine Gael (FG)
Liam Quaide	Pairtí Glás (PG)
Daniélín Ní Tuama	Sinn Féin (SF)

CEANTAR BARDASACH IARTHAR CHORCAÍ

Seosamh Cearbhaill	Fianna Fáil (FF)
Cáitín Nic Chaochlaoidh	Comhalta Neamhspleách (CN)
Daniél Coileáin	Comhalta Neamhspleách (CN)
Pól Aodha	Sinn Féin (SF)
Déaglán hUirthile	Comhalta Neamhspleách (CN)
Deirdre Ní Cheallaigh	Fianna Fáil (FF)
Searlait Ní Chróinín	Fine Gael (FG)
Pádraig Gearard Ó Murchú	Fianna Fáil (FF)
Rós Ó Conaill	Daonlathaí Sóisialta

R
A
T
B
A

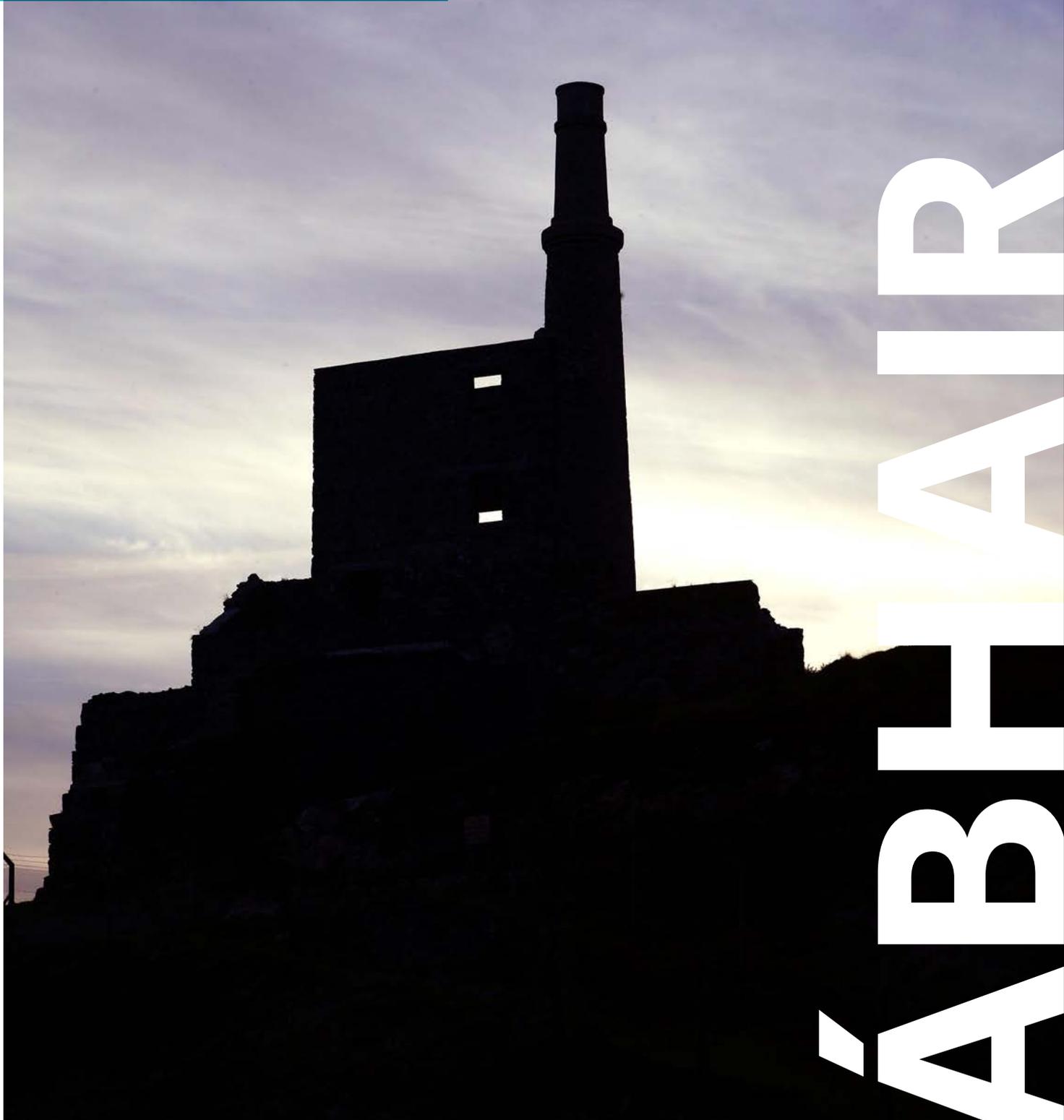
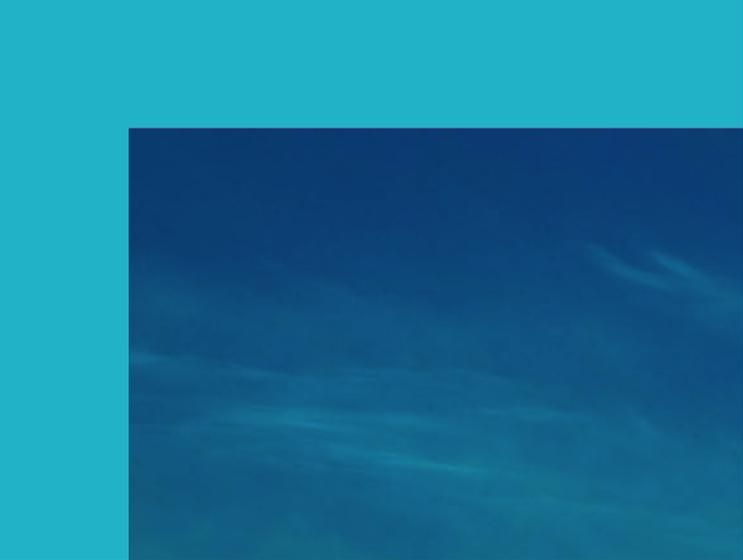
Ábhair

Caibidil 1	Réamhrá, Aisling agus Comhthéacs	9
Caibidil 2	Lár-Straitéis	27
Caibidil 3	Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite	67
Caibidil 4	An tithíocht	85
Caibidil 5	Tuaithe Chorcaí	105
Caibidil 6	Sóisialta agus Pobal	127
Caibidil 7	Mara, Cósta agus Oiléain	141
Caibidil 8	Forbairt Eacnamaíochta	157
Caibidil 9	Lárbhailte agus Miondíol	189
Caibidil 10	Turasóireacht	209
Caibidil 11	Bainistíocht Uisce	225
Caibidil 12	Iompar agus Gluaiseacht	251
Caibidil 13	Fuinneamh agus Teileachumarsáid	289
Caibidil 14	Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire	315
Caibidil 15	Bithéagsúlacht agus Timpeallacht	335
Caibidil 16	Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha	353
Caibidil 17	Gníomhú ar son na Haeráide	377
Caibidil 18	Zonáil agus Úsáid an Talamh	391
Caibidil 19	Feidhmiú agus Seachadadh	407

Foscúbhinní

Foscúbhinn A	Treoracha Aire	425
Foscúbhinn B	Táblaí Croí-Straitéis	437
Foscúbhinn C	Dearbhú Lár-Straitéis	447
Foscúbhinn D	Infreastruchtúr Cáinteach Croí-Straitéis	461
Foscúbhinn E	Aidhm Polasaí don Chorcaigh	
	Straitéis Comh-Tithe	507
Foscúbhinn F	Measúnú Charachtar Tírdhreach	513
Foscúbhinn G	Táscaire Réiteach chun Monatóireacht	517
Foscúbhinn H	Ceantair Bardasach Comhdhéanamh	537
Foscúbhinn I	Lonnú nach bhfuil sa Líonra Lonnú	557

CAIBIDIL 1
**RÉAMHRÁ,
AISLING AGUS
COMHTHÉACS**

ÁB H A I R

Ábhair

1.1	Réamhrá	12
1.2	Próiséas chun plan a chruthú	12
1.3	Cúlra Reachtach	13
1.4	Modh agus Ábhar an Plean	14
1.5	Comhthéacs Straitéiseach	15
1.6	Dúshlán ag ullmhú an plean	20
1.7	Plean Forbartha an Contae agus Ceantair Pleanáil Straitéiseach	21
1.8	Plean Forbartha don Fiúntas an Saol Prionsabal	22
1.9	Aidhm don Pleanáil Forbartha	23

1.1 Réamhrá

- 1.1.1 Treoraítear an fás agus an fhorbairt sa Chontae amach anseo leis an bPlean Forbartha Contae. Sa leagan is nua de Phlean Forbartha Contae Chorcaí leagtar amach na cuspóirí polasaí agus an straitéis iomlán maidir leis an bpleanáil chuí agus an fhorbairt inbhuanaithe sa Chontae thar thréimhse an phlean ó 2022 go 2028. Tá cur chuige leagtha amach sa Phlean atá dírithe ar chroíphrionsabal na hinbhuanaitheachta agus béim leagtha ann ar phobail bheoga, ináirithe agus athléimneach ó thaobh aeráide de a chruthú. Tá an Plean seo ag teacht leis an 'Creat Pleanála Náisiúnta' (2018) (NDP) agus leis an 'Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch' (2020) (RSES).
- 1.1.2 Sa Chaibidil seo, leagtar amach cúlra reachtach an Phlean, an comhthéacs ina dtáirgtear an Plean – a bhfuil athrú suntasach tagtha air ón am ar ullmhaíodh an Plean deiridh – agus struchtúr iomlán an Phlean. Ansin, sa Chaibidil seo, leagtar amach an Fhís uileghabhálach atá tacaíthe ag 5 Phrionsabal an Phlean Forbartha agus a théann trasna gach Cuspóir Polasaí sa Phlean. Téann an cur chuige seo i bhfeidhm ar an bPlean, ag teacht ón bhFis, ó Thorthaí Straitéiseacha an Chontae agus Aidhmeanna an Phlean tríd an lár-Straitéis, cuspóirí beartais agus caighdeáin, agus tacaítear leis trí fhócas méadaithe ar chur i bhfeidhm, monatóireacht agus meastóireacht.

1.2 An Próiseas Chun Pleananna a Dhéanamh

- 1.2.1 Cuireadh tús le Céim a hAon den athbhreithniú ar an bPlean Forbartha Contae i Márta 2020 nuair a foilsíodh Doiciméad Comhairliúcháin Phoiblí Réamh-Dhréachta 'Do Theach, Do Thodhchaí, Do Thuairimí'. Foilsíodh na deich Doiciméad Cúlra ar raon saincheisteanna agus Tuarascáil Scópála MSC agus thacaigh sé sin leis an gCáipéis Réamh-Dhréachta Comhairliúcháin. Seo a leanas na Doiciméid Chúlra a bhí ann:
- Modh chun athbhreithniú an Plean Forbartha an Chontae
 - Daonra agus Tithíocht
 - Tithíocht Tuaithe
 - Lonnaíochtaí agus an Chomhfhorbairt Áite
 - Staidéar ar Toilleadh Uirbeach
 - Geilleagar agus Fostaíocht
 - Seirbhísí Uisce
 - Iompar agus Gluaiseacht
 - Fuinneamh
 - Oidhreacht Thógtha
- 1.2.2 Fuair an tÚdarás Pleanála 608 aighneacht ón phobal, ó gheallsealbhóir agus ó chomhlachtaí reachtúla, mar freagra don Riomh-Dhréacht Comhairliúcháin. Fuair gach duine atá ball Tuairisc ón Príomhfheidhmeannach leis na aighneachtaí agus le moladh ar na rudaí a cuirtear isteach sa Plean Dréacht chun smaoineamh faoi i Mí Lúnasa 2020 agus fuair siad amach faoin ullmhú ar Plean Forbartha Dréacht an Chontae freisin.
- 1.2.3 Thosaigh an dara céim nuair a foilsíodh Dréacht-Phlean Forbartha an Chontae sa Aibreán 2021 agus bhí an Plean Dréacht amach chun comhairliúchán poiblí a fháil chuig 1ú Iúil 2021. Fuair an Údarás Pleanáil 1,251 aighneacht ar an Plean Dréacht. Fuair gach duine atá ball Tuairisc ón Príomhfheidhmeannach leis na aighneachtaí seo agus le moladh ar na rudaí a cuirtear isteach sa Dréacht-Phlean chun smaoineamh faoi i Mí Meán Fómhair 2021.
- 1.2.4 Thosaigh an tríú chéim in Eanáir 2022 leis an foilsíú le 1,600 athrú mholta don Dréacht-Phlean. Bhí an comhairliúchán poiblí don athrú ar siúl ó lár Eanáir go lár mhí Fheabra 2022 agus fuair an tÚdarás 1,172 aighneachtaí faoina athrú. Fuair gach duine ar bhall é nó í Tuairisc ón Príomhfheidhmeannach leis na haighneachtaí seo agus le moladh ar na rudaí a cuirtear isteach sa Plean deireadh chun smaoineamh faoi i Mí Márta 2022. Smoainíonn na baill faoi na moltaí ón Príomhfheidhmeannach, ghlac an Chomhairle leis an 25ú Aibreán 2022 agus thagann sé isteach i bhfeidhm ar an Luain 6ú Meitheamh 2022.
- 1.2.5 Tá Plean Forbartha Chontae Chorcaigh 2022-2028 ann in ionad Phlean Forbartha Chontae Chorcaigh 2014, na hocht Plean Ceantar Bardasach Áitiúil a glacadh i 2017 agus na naoi Plean Forbartha Baile don iar-Comhairle Baile Cloich na Coillte, Chóibh, Mainistir Fhear Maí, Cionn tSáile, Maigh Chromtha, Mala, Mainistir na Corann, Sciobairín agus Eochaille.

1.3 Cúlra Reachtach

- 1.3.1 Tá an Plean Forbartha Contae ullmhaithe de réir na riachtanais san Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú ("An Acht"). Leagtar amachan bunús dlíthiúil don ullmhú agus cur i bhfeidhm an Plean Forbairt ar fáil in Ailt 9-12 san Acht. De réir Alt 10 (1) cuireann an Plean Forbartha straitéis iomlán in iúl chun pleanáil ceart agus forbairt inbhuanaithe san áit a bheidh ar fáil agus beidh Dearbhú Scríofa agus an Plean nó na Pleananna ar fáil freisin leis na cuspóirí forbartha don áit. Tá na treoracha riachtanach ar fáil san Acht agus ba chóir go mbeadh na rudaí seo sa Plean Forbartha, agus beidh na cuspóirí ann freisin don: criosú an talamh, soláthar an infreastruchtúr, caomhantas agus cosaint an timpeallacht; agus, an pleanáil agus forbairt inbhuanaithe a imeascadh le riachtanas sóisialta, pobal agus cultúr don áit agus an mhuintir.
- 1.3.2 De réir Alt 10 (1A) don Acht beidh an Croí-Straitéis sa Ráiteas Scríofa san Plean Forbartha mar cuireann sé aidhm an forbairt in iúl agus cinntíonn sé go bhfuil siad comhsheasmhach agus praiticiúil, le haidhmeanna náisiúnta agus réigiúnach má tá sa NDP, RSES agus le Treoracha Polasaí Pleanáil Spéisiúil (TPPS) atá sa Alt 28 don Treoracha Aire (féach ar Foscribhinn A chun liosta iomlán don TPPS a fháil). Tá an riachtanais chun a bheith an Plean Forbartha comhsheasmhach inter alia leis an NDP, RSES agus Alt 28 don Treoracha Aire ar fáil tríd an reachtaíocht pleanáil chun bain leis an athbhreithnigh atá ann agus chun Plean Forbartha Contae nua a chruthú.
- 1.3.3. De réir Alt 11 (1A) don Acht, nuair atá an athbhreithnigh agus an ullmhú don Plean nua ag tarlú, tá sé an-tábhachtach go feictear an na "oibleagáidí reachtúil" san Udarás Áitiúil san áit agus aon polasaí nó aidhmeanna atá ag an Rialtais nó aon Aire san Rialtais. Tagraíonn Alt 12 (11) d' ullmhú an Plean Forbartha agus deireann sé freisin nuair a chruthaíonn an Plean bionn na ball srianta chun féachaint ar an pleanáil ceart agus forbairt inbhuanaithe san áit a bhfuil an Plean Forbartha ag caint faoi, na oibleagáidí reachtúil don Údarás Áitiúil san áit, agus aon polasaí nó aidhmeanna atá ann ag an am don Rialtais nó aon Aire san Rialtais.
- 1.3.4. I gcomhréireacht le dlí na hEorpa agus dlí náisiúnta, rinne Comhairle Chontae Chorcaí na bearta seo a leanas: Measúnú Timpeallachta Straitéiseach ar an Plean; Measúnú Oiriúnach faoin Treoir maidir le Gnáthóga; agus an Measúnú ar Riosca Tuilte Straitéiseach, bíonn eolas seo ag an foireann nuair a ullmhaíonn siad an Plean Forbartha.

Measúnú Timpeallachta Straitéiseach (MTS)

- 1.3.5 Déantar measúnú timpeallachta chun féachaint ar impleacht timpeallachta ón cinne roimh a dhéantar an chinne sin. Is é Measúnú Timpeallachta Straitéiseach (MTS) ná téarma a thugtar chuig measúnú timpeallachta a deantar ar plean agus chláracha, chun a fháil amach an nadúr agus an áit ina bhfuil an tionscadal ar siúl. Is próiseas córasach é an MTS chun tuar agus meas a dheanamh ar éifeacht timpeallachta má thagann an plean nó an chlár isteach, chun obair ar na éifeachtaí seo i gceart ag tús an próiseas, i gcomhréireacht le breithniú eacnamaíocht, sóisialta agus breithniú eile. Tá an próiseas MTS tríd an ullmhú an Plean Forbartha an Chontae agus tá an Dearbhú MTS deiridh críochnaithe agus tá sé ar fáil ar suíomh an Comhairle Chontae ar <https://www.corkcoco.ie/en/cork-county-developmentplan-2022-2028>.

Measúnú ar Treoir maidir le Gnáthóga (MTG)

- 1.3.6 I gcomhréireacht leis na riachtanais faoin Treoir maidir le Gnáthóga ón Aontas Eorpach (43/92/EEC), an Treoir maidir le hÉin ón Aontas Eorpach (79/409/EEC) agus Alt 177 an tAcht (Leasú) um Pleanáil agus Forbairt 2010, úsáidtear pleananna ar áiteanna spéisiúil atá cosanta nadúr faoi dlí na hEorpa chun éifeacht ó na polasaí agus aidhmeanna ar an talamh reachtúil a fháil amach, agus is céim tábhachtach é seo nuair a ullmhaíonn an Plean. Aidhm an próiseas seo, Measúnú Oiriúnach an t-ainm atá air, ná chun a fháil amach an mbeidh toradh diúltach ar an gnáthóga ó na polasaí agus aidhmeanna an plean nó ar na ainmí a chonaíonn sna háiteanna seo. D'úsáid an Measúnú Oiriúnach mar pháirt an próiseas chun an plean a ullmhú agus ullmhaíonn Tuairisc Tionchar Nádur agus tá an tuairisc seo ar fáil ar suíomh an Comhairle Chontae ar <https://www.corkcoco.ie/en/cork-county-developmentplan-2022-2028>.

Measúnú ar Baol Tuile Straitéiseach (MBTS)

- 1.3.7 Is é an Measúnú ar Riosca Tuilte Straitéiseach (MRTS) ná measúnú ar achair fhairsing ar na riosca tuilte atá ann cheana féin agus an éifeacht ó na rioscaí sin a thagann ón na cinneadh pleanáil spásúil a mholta. De réir na treoireacha náisiúnta "An Corás Pleanáil agus Bainistíocht an Riosca Tuilte" (2009), ba chóir go mbeidh measúnú ar riosca tuilte ag Údarás Pleanáil mar bhun-pháirt agus mar príomh-pháirt sa Plean Forbartha sa roinn na feidhmeanna. Cuireann na treoracha go beidh an Plean Forbartha ann chun riachtanais measúnú riosca tuilte don áit feidhmeanna in iúl. Chomh maith leis sin, luaitear sna treoracha go mbeidh an bhainistíocht riosca tuilte comhtháite sa polasaí pleanáil spásúil i ngach leibhéal chun cinntiú a ardú agus chun níos mó soiléir a fháil sa próiseas pleanáil iomlán. I bpáirtíocht leis an bpróiseas MTS, rinne an Comhairle MRTS ar an Plean Forbartha an Chontae. Tá an MRTS ar fáil mar doiciméad aonair ar an suíomh Comhairle Chontae ar <https://www.corkcoco.ie/en/cork-county-developmentplan-2022-2028>.

Oifig an Rialaitheora Pleanála (OPR)

- 1.3.8 Chruthaíodh Oifig an Rialaitheora Pleanála i 2019 chun comheagar polasaí pleanáil tríd leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil a thabhairt isteach, chun bunús eolas níos fearr a fháil agus lena chinntiú go bhfuil níos mó athbhreithnithe déanta ar oibriú an Údaráis Pleanáil agus An Bord Pleanála. Ceann dosna príomh-fheidhmeanna don OPR ná chun an plean forbartha reachtúil agus an straitéis réigiúnach agus leaganacha malartacha eile a mheasúnú ina n-aonair, chun cinntiú go ndéantar leis an bplean nó an straitéis an pleanáil cheart agus an fhorbairt inbhuanaithe san áit atá i gceist. Tá an OPR abálta Fógra a thabhairt chuig an Aire ar mholta go mbeidh Díriú ón Aire ag teastáil. Ach is feidhm don Aire é chun an Díriú a dhéanamh chun an Údarás Pleanáil an fadhb a cheartú.

1.4 Modh agus Ábhar an Plean

- 1.4.1 Is doiciméad é an Plean Forbartha seo le sonraí faoin straitéis iomlán don údarás pleanáil chun pleanáil cheart agus forbairt inbhuanaithe do Chontae Chorcaigh agus ag smaoineamh faoi na treoracha pleanáil náisiúnta agus réigiúnach, straitéisí agus doiciméad polasaí chomh maith. Chruthaíonn sé de bharr fadhbanna timpeallachta náisiúnta agus idirnáisiúnta ach go háirithe agus tá na rudaí seo ar fáil tríd an doiciméad seo. Féachann sé freisin ar doiciméad polasaí áitiúil atá tábhachtach i gContae Chorcaigh agus oibríonn na aidhmeanna sa plean seo leis na polasaí sna doiciméid eile chun iad a fhorbairt níos mó, an Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail, an Plean Corparáideach, an Straitéis Éagumas agus an Straitéis Taistealaí lostas san áireamh.

- 1.4.2 Tá gach doiciméad a phriontáil ag gach céim don próiseas súil siar ar an Plean Forbartha an Chontae ar fáil ar líne chun comhchomhairle a fháil tríd an suíomh Comhairle Chontae ar <https://www.corkcoco.ie/en/cork-county-development-plan-2022-2028>.

- 1.4.3 Tá sé doiciméad imleabhar sa Plean seo a leag amach mar seo:

Imleabhar a haon: Ábhar an Príomh-Polasaí agus Foscríbhinn chun tacaíocht leis (A chuig I).

Imleabhar a Dó: Oidhreacht agus Áis.

Imleabhar a Trí: Thuaisceart Chorcaí (CB Mainistir Fhear Maí agus CB Ceann Toirc Mala).

Imleabhar a Ceathar: Chorcaí Theas (CB Charraig Uí Leighin, CB Chóibh, CB Chorcaigh Thoir agus CB Maigh Chromtha).

Imleabhar a Cúig: Iarthar Chorcaí (CB Droichead na Bandan Cionn tSáile agus CB Iarthar Chorcaí).

Imleabhar a Sé: Mapaí (Nóta: tá gach bóthar, siúlóid agus slí rothaíochta ar an mapa tháscach).

Tá gach imleabhar ar fáil ar an suíomh Comhairle Contae.

Tá alán Foscríbhinn leis an imleabhar a haon Ábhar an Príomh-Polasaí chun tacaíocht air agus tá siad ann mar seo;

Foscríbhinn A: Treoir Aire má atá ann don Plean Forbartha Chontae Chorcaigh

Foscríbhinn B: Tábla ar Croí Straitéis

Foscríbhinn C: Dearbhú ar Croí Straitéis

Foscríbhinn D: Croí Straitéis ar Infreastruchtúr Criticiúil

Foscríbhinn E: Comh-Polasaí Straitéis agus Prionsabal ar Thithíocht

Foscríbhinn F: Measúnú ar Carachtar Tírdhreach i gContae Chorcaigh

Foscríbhinn G: Príomh-táscaire chun Monatóireacht

Foscríbhinn H: Comhdhéanamh ar na Ceantar Bardasach

Foscríbhinn I: Lonnaíocht nach bhfuil sa Líonra Lannaíochta níos mó

- 1.4.4 Má tá sé don plean eile, tá an Plean Forbartha an Chontae leis na mapaí agus mapaí lonnú aonair ar fháil (**Imleabhar a Sé Mapaí**) ar líne tríd an brabhsálaí Mapaí an Plean Forbartha Chontae. Tá sé ar fháil tríd an suíomh Comhairle Chontae <https://www.corkcoco.ie/en/cork-county-development-plan-2022-2028>.

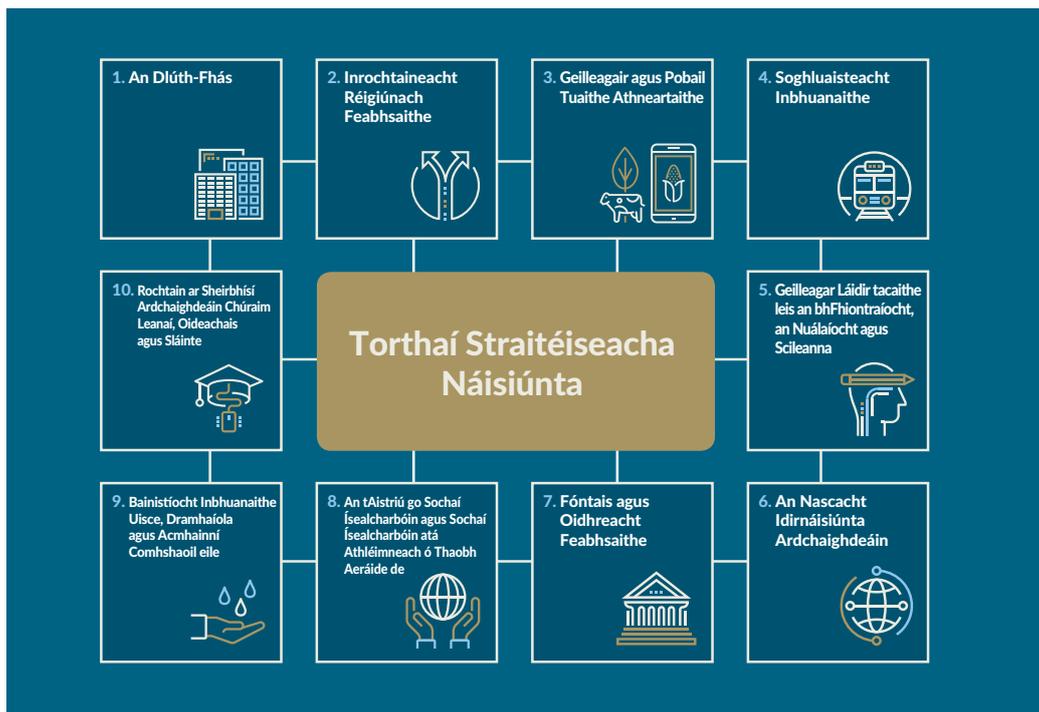
1.5 Comhthéacs Straitéiseach

1.5.1 Tharlaíonn a lán athrú ar an reachtaíocht agus polasaí san ábhar pleanáil ón t-am a thagann an Plean Forbartha Chontae Chorcaigh 2014 isteach agus nuair a ullmhaíonn an Plean seo, athrú ar polasaí sa leibhéal náisiúnta agus réigiúnach. Sa plean clarlathais, tá an plean náisiúnta an Creatlach Pleanáil Náisiúnta anois leis an Straitéis Eacnamaíochta agus Spásúil Réigiúnach ag leagú amach an struchtúr réigiúnach chun é a thagann isteach agus chun an NDP a thabhair amach. Tá an Plean Straitéiseach don Áit Uirbeach Chorcaigh (PSAUC) páirt don RSES agus thabhairann sé creatlach faoin infheistiú agus pleanáil straitéiseach ar an Áit Uirbeach Chorcaigh ar feadh 12 go dtí 20 bhliain. Is é aidhm an Plean ná chun an creatlach "barr-síos" bealach ar polasaí sa leibhéal náisiúnta agus réigiúnach a comhaontachas leis an "bun-suas" bealach ar forbairt an polasaí sa leibhéal áitiúil.

Comhthéacs ar Polasaí Pleanáil Náisiúnta

Tionscadal Éireann 2040 - Creatlach Náisiúnta Pleanáil (2018) agus Plean Forbartha Náisiúnta

- 1.5.2 Leagann an Creatlach Náisiúnta Pleanáil (NDP) an fhís straitéiseach ard-leibhéal ag an Rialtach chun fhás sa toadhcháil a chruthú agus an fhorbairt in Éireann suas chuig an bhliain 2040 amach. Tá an NDP ann in ionad an Straitéis Spásúil Náisiúnta 2002-2020. Is é an NDP ná straitéis ard-leibhéal a chruthaíonn an fhás agus an fhorbairt in Éireann suas chuig 2040. Tá an NDP bunaithe ar na rudaí a d'fhoghlaim ón Straitéis Spásúil Náisiúnta 2002-2022 agus thugann sé creatlach ar forbairt inbhuanaithe sa lonnaithe in Éireann. Mar doiciméad creatlach leagann sé amach an próiseas a oibríonn na doiciméad eile le níos mó eolas, an RSES agus an Plean Forbartha an Chontae san áireamh. An doiciméad lámhleabhar don NDP ná an "Plean Forbartha Náisiúnta 2018-2027" agus tá an straitéis infheistiú ann leis chun an cuspóir straitéiseach a ailíniú leis an NDP.
- 1.5.3 Leagann an NDP deich Toradh Straitéiseach Náisiúnta (TSN) amach chun taca a chur faoi aisling uileghabhálach don tír agus cabhair mar cúl comhroinnte, má tá le feiceáil i bhfigiúr 1.1. Tá mórán Cuspóir Polasaí Náisiúnta sa Straitéis freisin ag tabhairt aidhm don fhás sa toadhcháil tríd an tír.

Figiúr 1.1: Creatlach Pleanáil Náisiúnta, Cuspóir Straitéiseach.

- 1.5.4 An Creatlach Pleanála Náisiúnta don Treochlár Feidhmiú (Iúil 2018), leagann sé béim ar focús ón Rialtais ar aidhm chun ailíniúchán ar pleanáil polasaí agus cleachta náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil. Féachann sé ar fadhbanna timpeall stádas dlíthiúil don NDP agus tabhraíonn sé réamh-mheastacháin muintir trasdultach don am suas chuig 2031.
- 1.5.5 An príomh-ról atá ag úsáid an talamh ná maolú agus oiriúnú ar athrú aeráide agus tá sé fíorthosach don NDP. Is é tiomantas an rud a chuireann taca faoin NDP chun a chinntiú go bhfuil an córas pleanáil freagrach chuig na dhúshláin timpeallachta náisiúnta agus chun chinntiú go tharlaíonn fhorbairt laistigh na teorainn timpeallachta (NDP Cuspóir 52). Píosa don tiomantas seo ná bainistíocht an talamh inbhuanaithe agus seift éifeachtúlacht chun tacaíocht ar an athrú chuig sochaí le carbón íseal.

Straitéis Forbairt NDP

- 1.5.6 Ní aon bhrón ag an NDP nuair a déanann sé iarracht cuir isteach ar nósanna agus cuireann sé córas in iúil chun bogann Éireann ón patrún "gnó mar is gnáth" don bhforbairt atá ann anois. Rinne an NDP iniúchadh ar an chás "faic a dhéanamh" mar mholann sé go leanann an síneadh ar aghaidh gan aon slí nua, marbhántacht ar lár na cathrach agus áiteanna uirbeach atá níos sine, timpeallacht ísligh le gnáthóg a chailliúint de bharr forbairt láithreán úrnua, níos mó achar idir an áit chónaithe agus an áit oibre, neamhionannas agus míbhuntáiste sóisialta, agus slí fánach don pleanáil an infreastruchtúr agus an athrú aeráide.
- 1.5.7 Aithníonn an NDP go bhfuil an foirm fisiciúil don forbairt uirbeach in Éireann cheann dosna dúshlán forbartha náisiúnta is mó atá ann. Tá fócas an-soiléir ag an NDP chun athfhorbraíochta/forbairt líonadh a bhain amach, is é an fócas seo ná mholann níos mó daoine, postanna agus gníomhaí go ghinearálta istigh sa áiteanna atá mórchuid foirgneamh chéanna féin. Leagann an NDP amach go sé tábhachtach fócas a chuir ar an gcóiríocht san áiteanna uirbeach chun fás comhdhlúth agus inbhuanaithe a fháil, leanúnach athfhorás sa áiteanna atá mórchuid foirgneamh chéanna féin, greamú a fháil ar leagáid cosúil le fócas ar na míbhuntáistí sa áiteanna dearfa. agus nascadh ar athfhorás agus tionscnaíocht athfhorbairt don athrú aeráide.
- 1.5.8 Chun tacaíocht a thabhairt ar an clár fhás comhdhlúth, tá aidhm ag an NDP chun 30% don tithe nua istigh an léaslorg togtha suas sa Príomh Bhailte agus Príomh Sráidbhaile i gContae Chorcaigh (NPO 3c).
- 1.5.9 I dtéarmaí tithíocht, an fhís fhadtéarma ag an NDP ná an soláthar cothrom a fháil le tithe ar fiúntas mhaith a buaileann leis na riachtanais ag an muintir measctha sa slí a chruthaíonn áiteanna mhaith ag na cathracha, bailte agus sráidbhaile chun cónaí ann anois agus sa toadhcháil.

Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí

- 1.5.10 Cuireann an Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí in iúl agus glacadh sa dhá Tithe an Oireachtais é roimh a sheolann é chuig an Coimisiún Eorpach chun tacaíocht a fháil i gcomhréireacht leis an Tuismitheoir Treoir Pleanáil Spásúil Mara. Is é an Muirí coibhéis chuig an Creatlach Náisiúnta Pleanáil é agus tá sé bheartaithe chun súil siar ar an CPMN agus é a athchuir gach 6 bhliain. Tá níos mó eolas ar an CPMN ar fáil sa **Caibidil 7, Mara, Cósta agus Oileáin**.

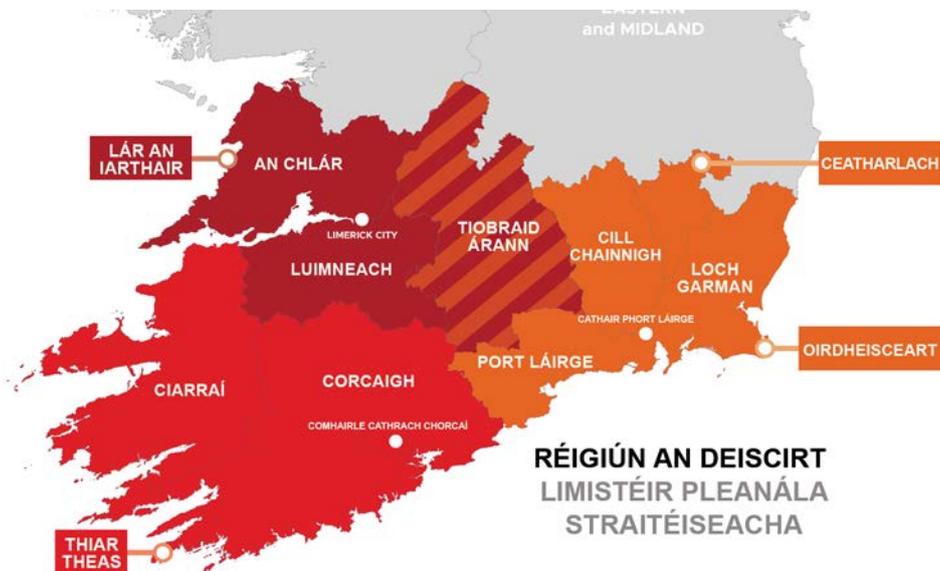
Cuspóir ar Plean Forbartha an Chontae I 1-1: Creatlach Náisiúnta Pleanáil

Comhcháilíocht a chinntiú le tacaíocht ar an gaisce don Toradh Straitéiseach Náisiúnta agus Cuspóir Polasaí Náisiúnta ar an Creatlach Náisiúnta Pleanáil.

Polasaí Pleanáil Réigiúnach

Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach (2020)

- 1.5.11 Leagann an RSES an creatlach eacnamaíocht agus spásúil pleanáil amach don Réigiún Deisceartach, i gcomhréireacht leis na polasaí eacnamaíocht an Rialtais, don pleanáil ceart agus forbairt inbhuanaithe an Réigiún chuig 2031 agus níos faide.
- 1.5.12 Seasann an Réigiún Deisceartach do 40% mórchríoch in Éireann agus aon trian de muintir náisiúnta. Tá struchtúr uirbeach láidir ag an réigiún le trí as cúig cathracha sa tír - Corcaigh, Luimneach agus Pórt Láirge agus líonra mhór bailte ann freisin. Tá sé briste síos i trí áiteanna fó-réigiúnach, Áiteanna Pleanáil Straitéiseach (APS) an t-ainm atá air - an Thiar Meán, Thoir Theas agus Thiar Theas. Tá saibhreas ag an réigiún le sócmhainn nádúr, cultúr agus oidhreacht atá tábhachtach go náisiúnta agus suntasach mar áiteanna turasoíreach.
- 1.5.13 An príomh cuspóir reachtúil atá ag an RSES ná chun tacaíocht ag cur an NDP i bhfeidhm. I tearmaí practiciúil, togann an RSES an creatlach ard-leibhéal agus na prionsabail atá leagtha amach sa NDP agus cuireann siad níos mó cruinneas air sa leibhéal réigiúnach. Leagann aon Dearbhí Straitéis Réigiúnach (DSR) déag amach agus go leathánach tá siad i gcomhréireacht leis na Toradh Straitéiseach Náisiúnta don NDP, Aidhm Forbartha Inbhuanaithe ón Náisiún Aontaithe, EU agus polasaí náisiúnta eile.
- 1.5.14 Go criticiúil, cuireann an RSES béim ar an mhéid athrú atá riachtanach ag an NDP ní cuireann sé i bhfeidhm láithreach agus tógann sé cúpla ciogail chun an RSES dul tríd gach rud chun na patrún fadtéarma a athrú chuig forbartha inbhuanaithe. Tá an céad RSES buartha faoin cúrsa an suíomh chun athrú fadtéarma a leabaigh agus tá an RPO 3 riachtanach: Straitéisí Croí don Údarás Áitiúil nuair atá an Údarás Áitiúil, nuair a ullmhaíonn an Straitéisí Croí, cruthaíonn siad clarlathas don suíomhanna agus ráta fhás atá oiriúnach i gcomhréireacht leis na prionsabail treoracha (cosaint timpeallachta san áireamh) agus tíopeolaíocht don suíomh san RSES.

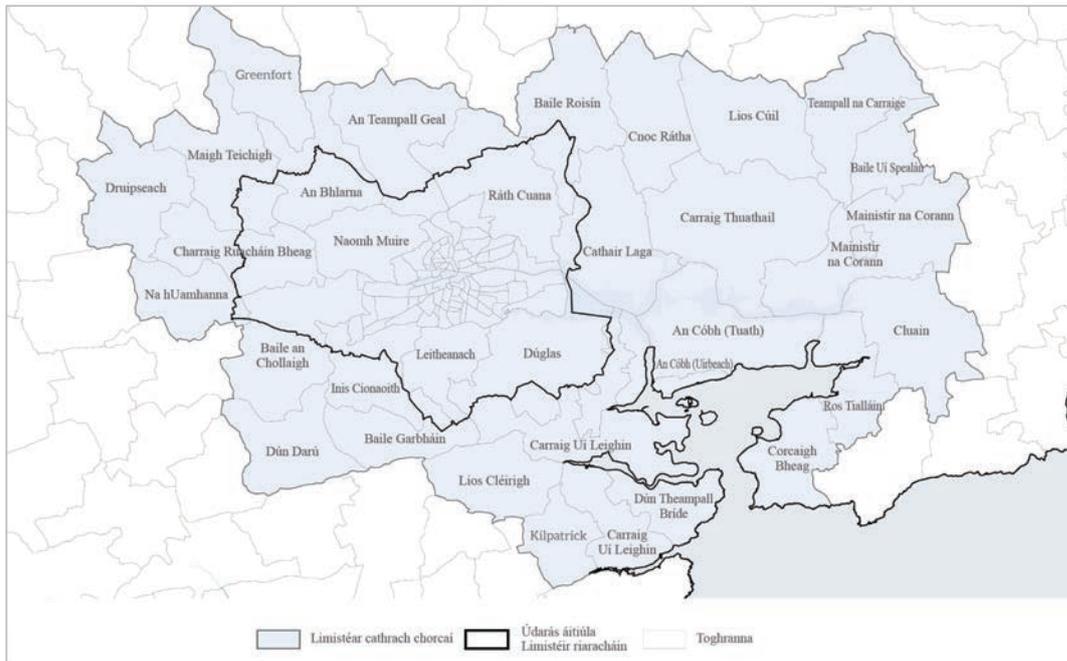

Figiúr 1.2: Áiteanna Pleanáil Straitéiseach don Réigiún Deisceartach (eastósc ón Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach, 2020).

- 1.5.15 Ceann dosna comhpháirt don RSES ná chun struchtúr lonnaithe a neartú sa Réigiún agus chun chaipitlithe ar na neart aonánach agus comharghnó sna trí chathair, sna háiteanna uirbeacha, agus sa ghréasán láidir leis na bailte, sráidbhaile agus pobail tuaithe.
- 1.5.16 Imríonn na cathracha ról tábhachtach, ina n-aonair agus le chéile mar aon, chun an fhás díreireach a athchothromaithe san Áit Mhór Baile Átha Cliath. Is tairgéid é na trí caithaireacha chun fhás le leath nó níos mó, i.e. le 50-60% chuig 2040, ach sa taobh eile tá fhás pleanaithe ag Baile Átha Cliath níos mó ná an muirchaill náisiúnta (20-25%) chuig 2040. Is é an dara chathair sa Stát é Corcaigh agus an lonnaithe uirbeach é is mó sa Réigiún. Aithníonn an NDP é seo, ag rá go bhfuil "Corcaigh ag fhás mar lár scála idirnáisiúnta agus tá sé san áit mhaith chun dea-mhéine le Baile Átha Cliath, ach tá níos mó fócas ar fhás uirbeach agus tacaíocht leis riachtanach chun an ról seo a fháil".
- 1.5.17 Cheapann an NDP gur fhásann an Réigiún le 380,000 go dtí timpeall 2 milliún sa 2040, le timpeall 225,000 daoine breise ag obair. Beidh idir 196,000 agus 235,500 daoine breise suas chuig 2026 agus idir 280,000 agus 343,500 daoine breise chuig 2031. Beidh 86,000 tithe nua riachtanach sa 2026 agus 125,000 sa 2031 chun lónadóireacht a dhéanamh don muintir atá ag athrú, cosúil le tithíocht sóisialta, feabhas a chur ar fiúntas an sean agus an droch stóc agus rudaí nua a cuirtear ina áit, tithíocht do theaghlach bheaga agus do dhaoine atá ag dul in aois.

Plean Straitéiseach don Áit Uirbeach Chorcaí

- 1.5.18 Tá an Plean Straitéiseach don Áit Uirbeach (RSES) mar chuid den Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach (RSES) agus treoraíonn sé an forbairt todhchaí sa trí príomh-chathair agus áiteanna uirbeacha - Corcaigh, Luimneach-an tSionainn agus Port Láirge.
- 1.5.19 Tá mhais criticiúil ag an RSES Corcaigh chéanna féin agus tá sé ag fhás mar croí an scála idirnáisiúnta atá tiománaithe leis an dara cathair an Stát le Corcaigh sa croilár agus tá tacaíocht ón gréasán baile uirbeach agus áiteanna fhostaíocht straitéiseach ann. Má príomh-tiomanaí náisiúnta agus inneall don fhásanna eacnamaíochta agus muintir, is príonsabal áit comhlántach Corcaigh Uirbeach don Baile Átha Cliath. Neartaíonn nascacht láidre réigiúnach an slánú idir Áiteanna Uirbeach Chorcaigh agus an Pasáiste Eacnamaíocht Atlantach. Déantar athghiniúint agus forbairt má Cathair Cliste idirnáisiúnta agus Áit Uirbeach, timpeallacht feabhsú archaighdeáin, lár na cathrach bríomhar, dlúth bruchbhaile agus Baile Uirbeach. Seasann an RSES ar an traidisiún comhoibriú láidir i gCorcaigh, atá stiúrtha ar tionscnaíocht cosúil le Ceantar Plean Straitéiseach Corcaigh (MASP).
- 1.5.20 Le níos mó ná 304,000 i 2016, cur síos an Áit Uirbeach Corcaigh (AUC) ar cúigeach amháin don muintir iomlán sa Réigiún. Tá sé an dara áit uirbeach is mó sa Stát agus tá sé níos mó i scála i gcomparáid le Áiteanna Uirbeach Luimneach-an tSionainn, Gailimh agus Port Láirge le chéile.
- 1.5.21 Aithníonn an Plean an tábhachtach atá ag an áit RSES Corcaigh agus an páirt den Áit Uirbeach Chorcaigh atá laistigh Contae Chorcaigh atá beartaithe mar eintiteas singil aithnid mar Ceantar Pleanáil Straitéiseach Uirbeach Chontae Chorcaí le targaid muintir féin agus cúpla cuspóir polasaí. Féach ar Roinn 2.15 a leagann amach na Áiteanna Pleanáil Straitéiseach i gContae Chorcaigh agus na Cuspóir Polasaí Straitéiseach atá ann.

Figiúr 1.3: Áit RSES Corcaigh (eastósc ón Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach, 2020).

- 1.5.22 Luaigh an NDP go follasach go bhfuil fócas ar fhás uirbeach agus géaraigh suntasach an-tábhachtach chun an acmhainn an shroich ón ról, comh maith le infheistiú mhór ar infreastruchtúr, fisiciúil agus sóisialta, agus cosaint agus feabhsú ar an timpeallacht nádúrtha. Dáileadh an muintir agus fhásann an fostaíocht sa áit uirbeach, tá sé tábhachtach gur ailínigh na rudaí seo leis an infheistiú an iompar, agus fócas ar athfhorás, comhdhlúthú agus infreastruchtúr a thagann ón cathair agus na bruachbhaile, an clarlathas atá ann chéanna féin sa baile uirbeach agus na áiteanna fostaíocht straitéiseach. Príomh infreastruchtúr iompar chun freastal ar an forás agus seirbhísí fiúntas a aisefheistiú agus gluaiseacht inbhuanaithe feabhsaithe atá riachtanach sa Áit Uirbeach Chorcaigh. Aithníonn an RSES go bhfuil an seachadadh don il-caoi líonra iompar atá comhtháite, eolach ón Straitéis Iompar ar an Áit Uirbeach Chorcaigh (SIAUC), is príomh-riachtanach é seo.
- 1.5.23 Bíonn an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach ag iarraidh infheistiú comhoiriúnaithe agus seachadadh ar pacáiste infreastruchtúr iomlánaíoch trasna gach Roinn an Stát agus údaráis seachadadh infreastruchtúr má tá siad oiriúnach san Áit Uirbeach Chorcaigh agus ag iarraidh níos mó infheistiú chun Spriocanna an Áit Uirbeach a seachadadh má tá aithin sa RSES sa Réigiún Deisceartach. Cruthaíonn na spriocanna seo bunús ar comh-aisling comhaontaithe don RSES Corcaigh idir Comhairle Chontae Chorcaí agus Comhairle Cathrach Chorcaí.

Spríocanna Áit Uirbeach Chorcaigh

Spríoc 1: Creatlach Áit Inbhuanaithe

Beidh an fhás agus uaillmhian do gach RSES sa todhchaí bunaithe na prionsabail sa Creatlach Áit Inbhuanaithe. Neartaíonn an creatlach seo an caidreamh dearfach idir lár an cathair, an áit uirbeach agus an mor-réigiún mar ceantar comhlántach, gach cheann ag chomhlíontach ról láidir. Cuireann sé fiúntas comhfhorbairt áite sa croílár.

Spríoc 2: Nascacht ar Fheabhas agus Gluaiseacht Inbhuanaithe

Beidh gach áit nascadh go mhaith tríd gníomhaí atá ag iarraidh nascadh a fháil.

Spríoc 3: Inneall Eacnamaíocht ag Tiomáint Fhás Fiontar Réigiúnach

Beidh buntáiste iomaíoch idirnáisiúnta ag na háiteanna uirbeach tríd réimse gníomhaí.

Spríoc 4: Timpeallacht Ard-Chaighdeán agus an Caighdeán Beatha

Bíonn timpeallacht ard-chaighdeán agus caighdeán beatha ard sna háiteanna uirbeach.

Spríoc 5: Áit Uirbeach atá Fhoghlama, Fáiltiú agus Cuimsitheach Sóisialta

Áit uirbeach atá cuimsitheach sóisialta agus ilchultúrtha le deiseanna cothrom chun foghlaim agus atá tacaíocht le réimse gníomhaí mhór.

Spríoc 6: Áiteanna Ceannródaíoch atá Líonraithe sa Idirnáisiúnta agus sa Réigiúnach

Bíonn na áiteanna uirbeach ardán chun cleachtadh mhaith a chur i bhfeidhm, tionscnaíocht píolótach agus nuálaíocht.

Spríoc 7: Forbair ar Slí Nuálach agus Tosaíocht Straitéiseach

Aithníonn gach RSES áiteanna straitéiseach chun muintir agus postanna a fhás, agus beidh na áiteanna seo nod bunlíne don tionscnamh tosaíocht atá ar súil anois. Beidh smaoineamh domhain riachtanach chun fhás an NDP a fháil sa foirm néata chun áiteanna nua a fháil agus tionscnaíocht do gach údarás áitiúil. Níor shroicheann na áiteanna tosaíocht atá ann anois na tairgaidí, ach tá siad ann mar pihctiúr beag ar na tosaíocht straitéiseach atá ann anois a infheistiú an RSES air. Deiseanna chun athnuachan straitéiseach ar réadmhaoin agus talamh atá folamh agus gan aon úsáid, athchóiriú, úsáid talamh agus iompar ar pleanáil imeascadh, tionscnaíocht chun bainistíocht ar talamh gníomhach agus teacht ar údarás forbartha, sin samplaí ar na slíte difriúil a thagann amach sa todhchaí. Ailínithe le Spríoc 6 dosna slí nuálach, tá sé in ann aithin ar tionscnaíocht straitéiseach nua atá eolach ón réiteach nuálach agus léirigh sé ionchorprú ar cleachtadh mhaith réigiúnach agus idirnáisiúnta.

Príomh Bhaile

- 1.5.24 Bunaithe ar an critéar atá leagtha amach san NDP, aithníonn 14 príomh bhaile san RSES agus seasann sé mar struchtúr uirbeach difriúil trasna an Réigiúin, an ról agus suíomh straitéiseach. Imríonn gach cheann ról cáinteach chun taca a chur faoin RSES agus ag chinntiú go bhfuil réimse fhás comhdhlúthaigh ann níos faide ná na cathaireach chuig leibhéal foréigiúnach. Samhlaíonn go bhfuil na Príomh Bhaile mar fócas ar fhás mhór (níos mó ná 30%). Diongbháilte an nadúr, scála agus céimniú an fhás ar údarás áitiúil ag braith ar anailís toilleadh i gach bhaile. Ar taobh amháin, fhásann an mhuintir go mhór; ar an taobh eile, beidh an béim ar seirbhísí agus áiseanna a fhású le níos mó fhás ar mhuintir áirithe.
- 1.5.25 I gContae Chorcaigh, d'aithin Mala agus Cloich na Coillte mar Príomh Bhaile. Tá ról tábhachtach fó-réigiúnach ag Mala, croílár iompar, ionad mhór don fostaíocht i dThuaisceart Chorcaí mar pháirt don líonra ar Baile Fáinne. Is ról fó-réigiúnach tábhachtach é Cloich na Coillte i líonra le baile láidir, ról mhór fostaíocht le acmhainn ról fheabhsaigh i comhcheangal le lonnaithe eile i lárthar Chorcaí cosúil le Sciobairín agus Beantraí mar ionad seirbhísí in lárthar Chorcaí.

Cuspóir an Plean Forbartha an Chontae

I 1-2: Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach

Deimhnigh téagar agus tacaíonn an Cuspóir Polasaí Réigiúnach (CPR) don Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach.

Cuspóir an Plean Forbartha an Chontae

I 1-3: Plean Straitéiseach Ceantar Uirbeach Chorcaí

Tacaíocht chun Plean Straitéiseach Ceantar Uirbeach Chorcaí a chur i bhfeidhm.

Corcaigh ar fad

- 1.5.26 Nuair a thiomáineann an RSES an fhorbairt todhchaí sa Ceantar Uirbeach Corcaigh, leagann an doiciméad Corcaigh 2050 na aidhmeanna acmhainn amach don Contae Chorcaigh chun áit inbhuanaithe láidir agus bríomhar go heacnamaíoch atá mhalartach go Baile Átha Cliath. Tá an muintir i gCorcaigh atá taobh amuigh an RSES níos airde ná an muintir sa RSES. Tá an tairgéad chun muintir a fhás i gContae Chorcaigh atá taobh amuigh d'On Ceantar Pleaneáil Straitéiseach Uirbeach Corcaí níos airde (55,000) ná an tairgéad don Ceantar Pleanála Straitéisigh é féin. Mar sin, gur thugann Corcaigh ar fad chuig an muintir Náisiúnta agus Réigiúnach agus forás postanna, ba chóir go aithníonn infheistiú stáit sa todhchaí an rud seo agus chinntiú go bhfuil na struchtúir ceart i bhfeidhm chun tacaíocht ar seachadadh an Corcaigh ar fad a shroicheadh an cumas lán.

Gníomhú ar son na Haeráide

- 1.5.27 Aithnaíonn an polasaí ón Rialtais Náisiúnta na príomh-dúshláin straitéiseach don athrú aeráide. Foilsíodh an Rialtais an "Plean Gníomhú Aeráide 2021", an "Creatlach Oiriúnú Náisiúnta" (2018), agus Acht um Gníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin, 2015, gach cheann nascadh le chéile chun creatlach polasaí agus reachtach a chruthú don gníomhú aeráide. Ar léibhéal áitiúil, cuireann an Comhairle an "Comhairle Chontae Chorcaigh Straitéis Aeráide Oiriúnú 2019-2024" i bhfeidhm, agus freisin, is sínitheoir é don Cairt Gníomhú Aeráide a dhéanann an Rialtais áitiúil chun gníomhaí aeráide níos fearr a dhéanamh san pobal féin sa todhchaí.
- 1.5.28 Tá níos mó béim ar an tábhachtach a bhaineann leis an Gníomhú Aeráide leis an foilsitheoireacht Acht an Gníomhú Aeráide agus Forbairt Carbón Íséal (Leasú) 2021 chun iarraidh an athrú a fháil chuig aeráid acmhainneach, saibhir le bithéagsúlacht agus eacnamaíocht aeráid neodrach roimh deireadh an bhliain 2050 agus chun cóir aeráid a chuir chun cinn.

Cuspóir Forbairt Inbhuanaithe an NA

- 1.5.29 Is plean gníomhach é an Clár Forbairt Inbhuanaithe NA 2030 don daoine, an pláinéad agus rathúnas. Leagann an plean 17 Cuspóir Forbartha Inbhuanaithe (CFI) amach a mheascann na trí gnéithe doroinnte don forbairt inbhuanaithe - eacnamaíoch, sóisialta agus timpeallachta. Ó 2015, is sínitheoir é Éireann chuig na Cuspóir Forbartha inbhuanaithe an NA, agus tá sé le feiceáil tríd an Creatlach Pleanáil Náisiúnta agus an RSES agus bhí tionchar mhór air nuair a dhéantar na polasaí sa plean seo.
- 1.5.30 Leagann na 17 Cuspóir Forbartha Inbhuanaithe (CFI) treoir iomlánaíoch amach chun todhchaí inbhuanaithe a fháil do gach duine. Tá Éireann tiomanta chuig na CFI a fháil mar atá leagtha amach sa Roinn Cumarsáide, Gníomhú Aeráide agus an Timpeallacht "An Plean Feidhmiú Náisiúnta ar na Cuspóir Forbartha Inbhuanaithe 2018-2020" (2018).

Figiúr 1.4: Cuspóir Inbhuanaitheacht NA.

1.6 Dúshlán ag ullmhú an plean

- 1.6.1 Chruthaíonn an Plean Forbartha ag pointe áirithe ama agus chruthaíonn sé dúshlán mar bíonn an plean bunaithe ar na polasaí atá ann ag an am sin. I rith cúpla bhliain nuair atá an creatlach polasaí pleanáil reachtúil ag athrú agus ag forbairt agus tá sé dosheachanta gur leanann sé ar aghaidh nuair a thagann an Plean seo isteach. Déantar gach iarracht chun an Plean a ullmhú i gcomhréireacht leis an creatlach polasaí pleanáil reachtúil atá suas chun dáta ach tógann siad nóta ar na teorainn seo.

Sonraí Daonáireamh

- 1.6.2 Má tá an eolas ag an ullmhú an Plean Forbartha an Chontae, nuair atá sé indéanta, leis na sonraí suas chun dáta, leis an tréimhse reachtúil ag déanamh próiseas an plean ní bhíonn siad abálta na sonraí ón Daonáireamh 2022 a cuimsigh. De bharr an paidéim Vírus Corónach 19 bhí an Daonáireamh 2021 cuir siar chuig Aibreáin 2022 le réamh-toradh ar fháil cúpla mhí ina dhiaidh.

An Breatimeacht agus an Paidéim

- 1.6.3 Thagann an éifeacht ón Breatimeacht amach trí saol an Phlean. Beidh éifeachtaí diúltacha ann ach Chomh maith leis sin cruthaíonn sé deiseanna i áiteanna cosúil le lóistíochta agus dáileadh agus beidh Corcaigh sa áit mhaith chun buntáiste a fháil ó na deiseanna seo. Beidh deiseanna ann don Cuain an Chorcaigh freisin de bharr deacrachtaí poitéinseal leis an droichead talamh agus tá Corcaigh an poirt is cóngaraí chuig an mór-roinn.
- 1.6.4 De bharr an Paidéim bhí sé níos deacair an Plean a ullmhú agus chur le chéile, comhairliúchán poiblí agus caidreamh leis na ball tofa. Bhí tionchar air chun luasghéaraigh an claonadh atá ann cosúil le bog chuig siopadóireacht ar líne agus thosnaíonn claonadh nua cosúil le obair iargúlta/sa bhaile. Cuireann sé níos mó béim ar tábhachtach atá ag áiseanna caitheamh aimsire trasna an Contae freisin. Neartaíonn sé an iarracht chun lár na cathracha a athbheoigh agus a athnuaigh. Cé go bhfuil sé go luath chun measúnaigh ar na tionchar fhada don claonadh seo tá sé tábhachtach gur leanann an monatóireacht ar aghaidh agus go athraíonn na polasáí má tá riachtanach thar ama an Plean.

1.7 Plean Forbartha an Chontae agus Ceantar Pleanáil Straitéiseach

- 1.7.1 Theastaíonn an scála agus an éagsúlacht i gContae Chorcaigh straitéis chun an acmhainn aonair a fháil sa príomh-cheantar a chruthaíonn an Contae. Bunaithe ar an slí sa plean straitéiseach sa léibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil, leagann an plean seo an straitéis an Chontae amach i gceangal le ceathair "Fo-Ceantar Straitéiseach" a frithchaitheann an measctha na fadhbanna socheacnamaíoch, cultúrtha agus timpeallachta a chruthaíonn na príomh-cheantar sa Chontae níos fearr. Tá siad ann mar seo:

Ceantar Pleanáil Straitéiseach Uirbeach Chontae Chorcaigh: tá pháirteanna atá sa Corcaigh Uirbeach atá istigh an ceantar riaracháin don Comhairle Chontae ann san áireamh. Tá na "Baile Uirbeach" ann Charraig Uí Leighin, Carraig Thuathail, Chóibh, Mainistir na Corann agus Baile an Phasáiste, an baile nua atá mholta Monard agus na sráidbhaile timpeall agus ceantar tuaithe.

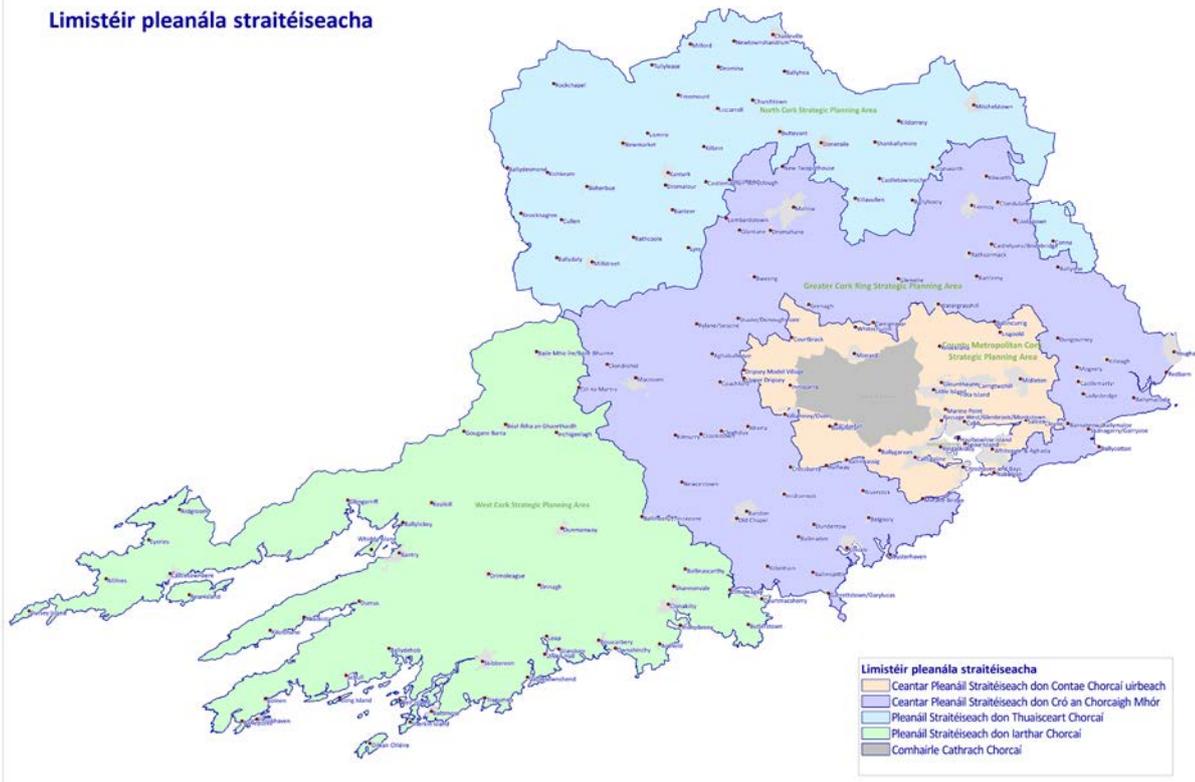
Ceantar Pleanála Straitéisigh Rinn an Chiniféicigh Mhór Chorcaigh: an ceantar a tugtar "Rinn CCSP" air. Tá sé lonnaithe taobh amuigh Corcaigh Uirbeach agus tá an baile Mala ann, atá ainmnithe mar príomh-bhaile sa Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach, agus na baile atá sa "Rinn" ná Droichead na Bandan, Mainistir Fhear Maí, Cionn tSáile, Maigh Chromtha agus Eochaille. Tacaíonn gach baile cúlchríoch tuaithe mhór a bheith roinnt sráidbhaile, lonnaíochtaí beaga agus tithe aonair ann.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach Thuaisceart Chorcaí: tá an pháirt sa thuaidh an Contae ann san áireamh comh maith le Baile Contae cosúil le Cill na Mullach, Ráth Luirc, Ceann Toirc, Sráid an Mhuilinn, Baile Mhistéala agus Áth Trasna. Tacaíonn gach baile cúlchríoch tuaithe mhór a bheith roinnt sráidbhaile, lonnaíochtaí beaga agus tithe aonair ann.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach Iarthar Chorcaí: tá an pháirt iartharach san Contae ann san áireamh comh maith le Cloich na Coillte atá ainmnithe mar príomh-bhaile sa Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach, agus na baile contae Beantraí, Baile Chaisleáin Bhéarra, Dúnmaonmhuí, Scoil Mhuire agus Sciobairín. Tacaíonn gach baile cúlchríoch tuaithe mhór a bheith roinnt sráidbhaile lonnaíochtaí beaga agus tithe aonair ann.

- 1.7.2 Tá níos mó eolas faoi na ceantair seo sa **Caibidil 2 Lár-Straitéis**.

Limistéir pleanála straitéiseacha

Figiúr 1.5: Ceantar Pleanáil Straitéiseach.

1.8 Plean Forbartha don Fíúntas an Saol Prionsabal

1.8.1 Cuireann na príomh-cáilíocht an prionsabal saol ar inbhuanaitheacht, gníomhí aeráide, cuimsiú sóisialta, an chomhdhéanamh áite agus acmhainneacht taca faoi na príomh-aidhmeanna an Contae agus an aisling don Plean Forbartha. Tá cur síos achomair ar na ceantar seo leagtha amach mar seo:

Inbhuanaitheacht - an brí don coincheap forbairt inbhuanaithe ná "forbairt a shroicheann na riachtanach inniú gan an cumas a comhréiteach dosna glúine todhchaí chun buaileann leis a riachtanas féin". Is é forbairt inbhuanaithe ceann dosna dúshlán is mó sa tsochaí inniu. Conas agus cén áit a cónaimid, áiteanna obair agus cúraimí caitheamh aimsire ar acmhainní an domhain. Glacann an Plean na prionsabal inbhuanaitheacht le imeascadh ar fadhbanna eacnamaíocht, timpeallachta, sóisialta agus cultúrtha a chur chun cinn sa polasaí agus cuspóirí chun chinntiú go buaileann leis an riachtanais sa pobal tuaithe agus uirbeach. Treoraigh aon tagairt do forbairt sa plean seo ar forbairt inbhuanaithe. Chomh maith leis sin tá inbhuanaithe i gcomhréireacht le Treoireacha Timpeallachta ón Aontas Eorpach.

Gníomhú Aeráide - tá tuiscint níos soiléire againn ar an slí a neamhfhillte an aeráid in Éireann thar an ama an Plean agus tá sé sóiléir go bhfuil tionchar ar gníomhaíocht an duine, agus mar thoradh beidh a lán éifeachtaí anois agus sa todhchaí. Ceann dosna éifeachtaí ar athrú aeráide ná leibhéal an fharraige ag srdú, níos mó báistí troime agus tuilte. Tá sé tábhachtach go bhfuil athchóiriú dhéanta ar na héifeachtaí diúltacha chun na tionchar ón athrú aeráide a laghdú atá ar súil anois agus chun teacht aniar ar na tionchar sa todhchaí. Tá sé aithint go bhfuil ról tabhachtach ag an Plean chun tacaíocht ar seachadadh ar gníomhaíocht fiúntach ar athrú aeráide tríd chur i bhfeidhm an NDP clár dlúth fhasanna ag leibhéal áitiúil; an imeascadh ar úsáid an talamh agus iompar; agus i bainistíocht inbhuanaithe don acmhainn timpeallachta, bithéagsúlacht san áireamh. Mar sin is rud tábhachtach é gníomhú aeráide ma Prionsabal an Plean Forbartha agus tá sé frithchaite leis an caibidil aonair nua a tabhairt isteach Caibidil 17 Gníomhú ar son na Haeráide comh maith le gníomh aeráide eile atá ceangailte leis na Cuspóir Polasaí dul i bhfeidhm ar an bPlean.

Bithéagsúlacht - Tá cuspóirí sa plean seo chun bithéagsúlacht a feabhsaigh agus cosaint agus tá siad leagtha amach ins na Caibidil faoi Infreastruchtúr Glás agus Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht comh maith le cuspóir ar áiteanna sonrach le aidhm chun tacaíocht ar tionscnaíocht an phobal chun cosaint ar bithéagsúlacht, an Plean Gníomhach Bithéagsúlacht agus Plean Pailneoir san áireamh.

Cuimsiú Sóisialta - Bíonn éifeacht ar sláinte an duine, teaghlach, grúpaí sóisialta agus an phobal de bharr cuimsiú sóisialta. Is dúshlán mór é sochaí le níos mó cuimsiú sóisialta a chruthú le laghdaigh eisiamh sóisialta, bochtaineas agus díothacht. Céimeanna chun sochaí níos cuimsiú sóisialta a fháil ná tithe inacmhainne ard-caighdeán, infreastruchtúr pobal agus teacht ar eolas agus áiseanna a chur i bhfeidhm.

Ag chruthú áit - Cuireann leagan amach mhaith níos mó caighdeán ar na háiteanna a chónaíonn daoine, áiteanna obair agus chun é a bhaint taitneamh as. Ag cinntiú go bhfuil ard-caighdeán ar an leagan amach bíonn níos mó luach ar na baile, sráidbhaile agus an tuath agus chuireann sé feabhas ar caighdeán an saol. Cuireann an plan seo leagan amach ar ard-caighdeán chun cinn spreagann ar imeascadh i gach gné an plan.

Acmhainneacht - Is prionsabail é acmhainneacht a chuireann taca faoinn Plean agus an cur síos air ná "cumas an corás, pobal nó sochaí atá nochtá chun diúltaigh do guaise, tóg isteach, freastail ar agus téarnaigh ón éifeachtaí an guaise ar bealach tráthúil agus éifeachtúil, comh maith le caomhnú agus athchóiriú ar na struchtúr bunúsach riachtanach agus na feidhmeanna". (Oifig an Náisiúin Aontaithe chun Riosca Tubaiste a Laghdú (ONARTL), 2009). Tá sé déanta isteach i polasaí straitéiseach agus moladh ar gach téama cros-scrios: forbairt inbhuanaithe, athrú aeráide, cuimsiú sóisialta agus déanta an áit.

1.9 Aidhm don Pleanáil Forbartha

- 1.9.1 Cuireann an Plean Forbartha deis in iúil chun fhás sa todhcháí a chruthú sa Chontae Chorcaí chun pleanáil air agus chun tacaíocht ar forbairt fadtéarma inbhuanaithe sa Chontae. Is é an aidhm an Plean ná chun forbairt ar an rath a bhí againn roimhe seo agus chun an buntáiste straitéiseach a neartú mar Chontae, chun chinntiú gur bhain úsáid as na neartaí atá ag na daoine, an phobal, an oidhreacht nádúr agus forbartha, infreastruchtúr, eacnamaíocht agus turasóireacht sa poitínseal iomlán.
- 1.9.2 Tá na aidhmeanna seo ag an Plean Forbartha Chontae Chorcaí:
1. Plean chun tacaíocht ar an forbartha fadtéarma inbhuanaithe i gContae Chorcaí mar líonra comhtháite sa lonnaithe atá rath eacnamaíocht agus sóisialta beoga agus sa muintir tuaithe, uirbeach agus crios glas baile agus an tuaithe oscailte, ag tacaíocht agus ag tabhairt chuig forbairt eacnamaíocht sa Chontae agus sa Réigiún Deisceartach.
 2. Cuireann an folláine an cónaitheoir sa todhcháí i gChontae i muintir láidir ionchuimsitheach trí:
 - Ag tacaíocht ar beogacht eacnamaíocht marthanach agus deiseanna fostaíocht ag ardú.
 - Ag cosaint agus ag feabhsú an fiúntas ar na timpeallachtaí forbartha agus nádúrtha.
 - Ag chinntiú an soláthar ar tithíocht imleor, infreastruchtúr riachtanais agus áiseanna pobal.
 - Ag chur sláinte an phobal chun cinn agus ag feabhsú fiúntas an saol.
 - Tógann ar an forchéimnigh atá déanta sa Chontae tar éis deireadh an plean forbartha roimhe.
 3. Ionchorpraigh forbartha inbhuanaithe, maolú agus oiriúnú ar athrú aeráide, cuimsiú sóisialta, ardchaighdeán gréasán agus athléimneacht ar na prionsabail bunúsach, cros-scriosta agus cur taca faoin Plean Forbartha.
 4. Chur an iarmhéid ceart ar an forbairt trasna an Contae, trí forbairt clarlathas ar ardchaighdeán, lárionad uirbeach atá beoga.
 5. Chinntiú go bhfuil soláthar ceart ann dosna talamh criosaithe chun bhuail leis an réamhaisnéis a thabhairt agus na riachtanais sóisialta agus eacnamaíocht atá ionchasach, ag seachaint an soláthar breise ag an am chéanna mar chruthaíonn an rud seo forbairt ilroinnte, cóir infreastruchtúr atá caite agus sraoilleáil uirbeach.
 6. Cothaigh an forbairt atá cothrom eacnamaíochta agus sóisialta sa pobal inbhuanaithe tuaithe agus uirbeach.
 7. Áisigh na gníomhachtaí agus cuir i bhfeidhm ón Plean Pobal agus Eacnamaíocht Áitiúil, má tá oiriúnach.
 8. Lean ar aghaidh leis an tionchar ón pleanáil náisiúnta agus réigiúnach agus na polasaí forbartha atá suim ag an Chontae.
 9. Obair leis an Tionól Réigiúnach an Deiscirt, Údarás Áitiúil agus páirtí eile chun bhuail leis na riachtanach agus na riachtanas forbairt sa Chontae i gcomhréireacht leis an Creatlach Pleanáil Náisiúnta agus Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach sa Réigiún Deisceartach agus aon doiciméad polasaí eile a thagann ina dhiaidh.
 10. Éascaigh agus misnigh an nuálaíocht chun forbairt inbhuanaithe a thiomáint, ag cosaint in aghaidh tionchar diúltach acmhainneacht.
 11. Feabhsaigh agus cosaint an bithéagsúlacht atá leagtha amach sa Chaibidil faoin Timpeallacht agus Bithéagsúlacht agus Infreastruchtúr Glas comh maith le cuspóir saineiúil an suíomh le aidhm chun tacaíocht ar tionscnaíocht ón ceantar áitiúil chun an bithéagsúlacht a chosaint comh maith leis an forbairt ar an Plean Gníomhach Bithéagsúlacht agus Plean Pailneoir ón ceantar áitiúil.

Fís an Plean Forbartha

"Is é an Fís ná forbairt an Contae Chorcaigh a thabhairt mar áit tarraingteach, iomaíoch agus inbhunaithe chun chónaí ann, chun cuairt a thabhairt air agus chun gnó a dhéanamh ann, áit ina bhfuil caighdeán an eacnamaíocht, an timpeallacht nádúr agus atá forbartha, cultúr agus neart agus inmharthanacht don pobal tuaithe agus uirbeach sa caighdeán is airde"

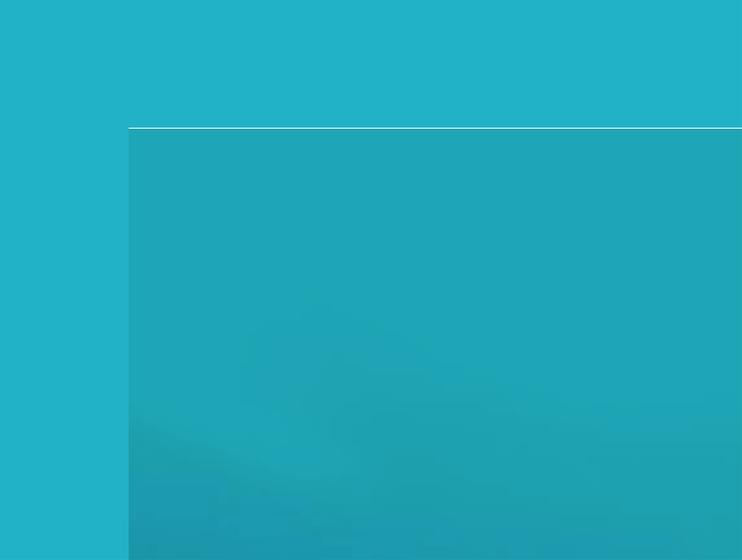

CAIBIDIL 2

LÁR-STRAITÉIS

Aidhm an Chaibidil

Tríd an iarratas ar na prionsabail pleanáil atá leagtha amach sa doiciméad seo, chun forbairt ar an Chontae Chorcaigh a chur ar fáil mar áit tarraingteach, iomaíoch agus inbhuanaithe chun cónaíthe, cuairt ar agus gnó a dhéanamh ann, áit ina bhfuil caighdeán sa eacnamaíocht, timpeallacht nádúrtha agus tógtha, cultúr agus an neart agus inmharthanacht sa cheantar sa caighdeán is airde, i gcomhréireacht leis na Treoracha agus an Polasaí Rialtais atá oiriúnach.

FAIR H B A

Ábhair

2.1	Réamhrá	30
2.2	Cuspóir an Croí Straitéis	30
2.3	Ag ullmhú an Croí Straitéis	31
2.4	Forbhreathnú ar Fhásanna an Muintir	31
2.5	Measúnacht ar Éiligh Tithíocht Straitéis Comh-Tithíocht agus Tithíocht Measúnú ar Éiligh Riachtanais (MÉR)	35
2.6	Fás Comhdhlúth	36
2.7	Bealach Ciseal chuig Zonáil ar Úsáid an Talamh	36
2.8	Réamh-mheastachán Tithíocht	37
2.9	Riachtanais Tithíocht agus Postanna ar Tréimhse Pleanáil	38
2.10	Soláthar Breise	40
2.11	Céim agus Forchoimeád Cónaithe	41
2.12	Áiteanna Leathadh Uirbeach agus an SDZ Monard: Fadtréimhse agus Áiteanna Forbatha Straitéiseach (<i>Soláthar Breise Eile</i>)	41
2.13	Dearbhú Croí-Straitéis	43
2.14	Ceantar Pleanáil Straitéiseach i gCorcaigh	48
2.15	Líonra Lonnaithe i gContae Chorcaigh	52
2.16	Bun-Comaoin Polasaí Eile	57
2.17	An Mapa don Croí-Straitéis Léaráideach	59
2.18	Feidhmiú agus Seachadadh	61
2.19	Bainistíocht ar Talamh Gníomhach	63

2.1 Réamhrá

2.1.1 Leagann an caibidil seo an Croí Straitéis amach, agus is é sin ná an straitéis lonnaithe agus fhás don Chontae. Is príomh-pháirt é an Croí-Straitéis don Plean Forbartha an Chontae, mar leagann sé amach, i gcomhréireacht leis an clarlathas uileghabhálach dosna pleananna náisiúnta agus réigiúnach, agus an Plean Aisling Forbartha, an candamach agus an ceantar don forbairt sa Chontae thar saol an Plean.

2.2 Cuspóir an Croí Straitéis

2.2.1 Is é pointe tosaigh é an foirmlíú an Croí Straitéis i gcomhréireacht le Roinn 10 don Achtanna Pleanáil agus Forbartha, atá leasaithe, chun an Plean Forbartha a ullmhú. An aidhm atá ag an Croí Straitéis ná chun lárthearma chuig fádthearma a cuir in iúl atá bunaithe ar an forbairt spásiúil cainníochtúil sa Chontae agus toradh ar seo ná an Plean a cuir in iúl agus go bhfuil na cuspóir comhsheasmhach leis na cuspóir náisiúnta agus réigiúnach forbartha má tá leagtha amach sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil (NDP) agus an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach (RSES). Tá an príomh-fócas sa Croí Straitéis ar an forbairt cónaithe agus ag chinntiú go bhfuil cothromaíocht inghlactha idir an soláthar atá zónaithe, talamh seirbhísithe don éiligh atá fortheilgthe don tithíocht nua, thar saol an Plean.

2.2.2 Bá choir go mbeidh fócas ar na rudaí seo sa Croí-Straitéis faoin Acht:

- Ag tabhairt eolas ábhartha chun taispeáin an Plean Forbairt agus an Straitéis Tithíocht atá comhsheasmhach leis an NDP, RSES agus an treoracha polasaí pleanáil spásiúil (TPPS) atá sonraithe i Roinn 28 sa Treoracha.
- Ag féachaint ar na polasaí ón Aire maidir leis na targaid muintir náisiúnta agus réigiúnach.
- Mínigh an creatlach lonnaithe don Chontae atá comhsheasmhach leis an NDP agus an RSES;
- Ag tabhairt réasúnaíocht atá bunaithe ar fianaise don talamh atá mholta chun zónáil ann don ceantar cónaithe agus forbairt le úsáid measctha ag féachaint ar an inniúlacht sa talamh zónáilte atá ann anois agus an pasála don forbairt ag féachaint ar an áit ina bhfuil an iompar poiblí agus na seirbhísí poiblí; agus
- Ag léiriú an slí go bhfuil an Údarás Pleanáil ag féachaint ar na Treoracha Pleanáil Miondíola reachtúil agus ag leagan amach na cuspóirí don forbairt miondíola.

2.2.3 Ceann dosna príomh-feidhmiú don aon croí-straitéis ná chun fócas ar an modh atá roghnaithe don dhá cheann, an patrún spásúil agus an cainníocht tithíocht a seachadadh thar saol an plean, ach Chomh maith leis sin tharraing sé agus tabhraíonn sé clár le chéile chun sineirge idir gach áit príomh-polasaí don plean, ón eacnamaíocht chuig chruthú ceantar agus athrú aeráide.

2.2.4 Cuir an Croí-Straitéis gach taobh atá riachtanach faoi chaibidil chun pobal inbhuanaithe a soláthair agus ag féachaint ar an infhaighteacht an infreastruchtúr, an inniúlacht ag iompar ar an timpeallacht agus an riachtanais chun tacaíocht ar forbairt eacnamaíochta. Seo iad na príomh-áiteanna a fhéiceann siad air nuair a ullmhaíonn siad an Croí-Straitéis don Contae Chorcaigh.

- **Straitéis Pleanáil Iomlán agus Straitéis Athrú Aeráide** - Fadhbanna ag teacht suas ón Creatlach Náisiúnta Pleanáil (NDP) agus an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach agus an RSES Corcaigh; fhásanna ag léibhéal oiriúnach trasna an clarlathas lonnaithe; soláthar don fhás comhdhlúth atá comhsheasmhach leis na cuspóir sa plean ord níos airde agus na straitéisí atá leagtha amach thuas, agus na oibleagáidí ó taobh gníomhí aeráide atá leagtha amach sa roinn 10 (2) (n) san Acht.
- **Daonra** - Fadhbanna ag teacht suas ón roinnt patrún ar athrú an daonra agus an riachtanais chun ceapann faoi oiriúnú chuig na polasaí atá ann anois chun chinntiú go bhfuil an Plean Forbartha an Chontae eile ailínithe i gceart leis an Polasaí Náisiúnta agus Réigiúnach;
- **Tithíocht** - Tá riachtanais ann chun an polasaí a athrú chun machnamh a dhéanamh ar an Polasaí Náisiúnta agus Réigiúnach, athrú ar Polasaí Aire agus an luainiú seasmhach agus na athrú ag leanuint ar na coinníollacha margadh ón ullmhaíonn an Plean Forbartha an Chontae atá i bhfeidhm anois. Tá tacaíocht ag na polasaí freisin ón Straitéis ar an Comh-Tithíocht agus an Measúnú Éileamh agus Riachtanais an Tithíocht;
- **Ag déanamh ceantar** - Táimid in ann na baile agus na sráidbhaile a chruthú mar áit gur phioc daoine conaí ann, obair ann agus cuairt air agus déanamid é sin má chruthaíonn gach duine áit tarraingteach, beoga agus conaíocht;
- **Tithíocht Tuaithe** - Tá riachtanas ann chun polasaí atá comhsheasmhach leis an polasaí Aire a fhorbairt agus atá éifeachtach chun an patrún fhás an muintir sa todhchaí a thabhairt, ceann atá fócas ar an riachtanais ar na muintir tuaithe agus atá comhsheasmhach leis na Polasaí Náisiúnta agus Réigiúnach;
- **Forbairt Miondíol agus Lár na Cathrach** - Tá riachtanais don athrú polasaí ann chun chinntiú go bhfuil an Plean Forbartha an Chontae eile ailínigh leis na polasaí an Aire agus meabhraigh sé ar na dálaí eacnamaíocht sa Chontae agus an iompraíocht an custaiméir atá ag athrú go uilíochta;
- **Iompar agus Infreastruchtúr** - Tá riachtanais ann chun na patrún spásúil atá ag teacht amach sa Réigiún Chorcaigh agus ag teacht ón Straitéis Iompar don Ceantar Uirbeach Chorcaigh (SICUC) agus an cur i bhfeidhm don Polasaí Rialtais a mheasctha leis na príomh-ceangaltas ó na soláthróir eile don infreastruchtúr (Uisce Éireann, Údarás Iompar Náisiúnta, Infreastruchtúr Iompar Éireann, san áireamh) chun plean atá abálta thabhairt ar fásanna inbhuanaithe a chruthú;
- **Fostaíocht agus Fás Eacnamaíocht** - Tá riachtanas ann chun cosaint agus comhdhlúthaigh na ceantar fostaíocht tábhachtach atá ann a chuir taca faoin rath eacnamaíocht chun dáta, agus ag chruthú ceantar fostaíochta nua agus deiseanna chun freastail ar na glúin atá ann anois agus na glúin sa todhchaí;

- **Timpeallacht** - De bharr an Polasaí Náisiúnta, bíonn sé in ann pléigh ar bithéagsúlacht mar pháirt don cinnteoireacht agus chun laghdú ar cailte bithéagsúlacht agus chun ceartú substaintiúil a fháil. An aidhm atá ag an plean seo ná chun chinntiú go bhfuil iarmhéid idir cosaint an timpeallacht comh maith leis an caomhnú agus feabhsú an fiúntas uisce agus bithéagsúlacht agus ag teacht chuig riachtanais an forbairt don Chontae i gcomhréireacht leis an reachtaíocht timpeallachta agus treoir cosúil le Creatlach Uisce, Tuilte, Treoir ar Gnáthóg agus Éan, An Todhchaí Inbhuanaithe - Creatlach don Forbairt Inbhuanaithe in Éireann (DECLG, 2012), an Plean Bithéagsúlacht Náisiúnta agus an Straitéis Náisiúnta ar Athrú Aeráide.

2.2.5 Tá an cúlra sonraíocht agus níos mó eolas faoin alán topaicí seo leagtha amach sa sraith ar Cúlra Doiciméad a foilsíú an Comhairle Chontae i luath 2020 mar pháirt don Roinn 11 Dréacht an Proiséis Comhchomhairle Poiblí. Tá siad ar fáil ar suíomh idirlíon an Comhairle Chontae www.corkcoco.ie.

2.3 Ag ullmhú an Croí Straitéis

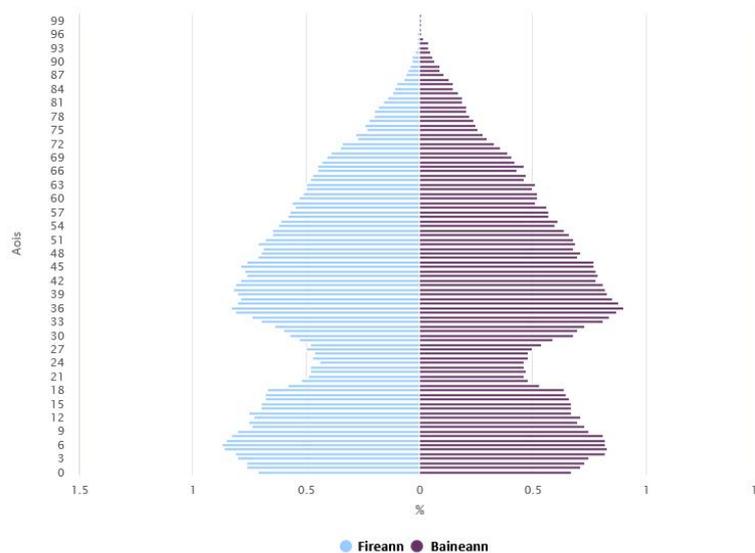
2.3.1 Leagann an rud seo anailís cuimsitheach agus atá bunaithe ar fianaise eolach amach chun alán factóir atá idirghaolmhar a scrúdú má tá siad bainteach chun an Príomh-Straitéis a réadtiomnú don Plean Forbartha an Chontae. Aithníonn go bhfuil an Príomh-Straitéis daingean laistigh na paraiméadair leathánach don fhás atá leagtha amach sa léibhéal náisiúnta agus réigiúnach, agus mar sin, tá sé an-tábhachtach go bhfuil an Príomh-Straitéis comhsheasmhach leis an straitéis lonnaithe atá eolach agus sa ard-léibhéal, go háirithe, an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach agus an Plean Straitéiseach don Áit Uirbeach. D'ainneoin sin, cuireann sé forléargas ar fáil don príomh-comaoin agus anailís atá bunaithe ar fianaise a cuir in iúl don Príomh-Straitéis. Cuireann na factóirí seo faoi chaibidil anseo:

1. Forbhreathnú ar Fhásanna an Muintir
2. Targaid Muintir don Príomh-Straitéis
3. Tithíocht a Chríochnú
4. Measúnacht ar Éiligh an Tithíocht
5. Targaid tithíocht don Príomh-Straitéis
6. Bealach Ciseal chuig Zonáil ar Úsáid an Talamh

2.4 Forbhreathnú ar Fhásanna an Muintir

2.4.1 Taispeáineann an sonraí muintir ón Móráireamh 2016 do Chorcaigh, fás láidir ag leanúint ar aghaidh le ardú sa muintir ó 399,802 chuig 417,211 (17,409) nó ardú 4.3% ón Móráireamh 2011. Athraigh an figúr iomlán seo tar éis an athrú don teorainn an Chontae i 2019 ag tabhair meastachán ar an muintir sa Chontae Chorcaigh timpeall 332,015. Tá ionchasaigh ann go dearbhú toradh an Móráireamh 2022 go bhfuil fhás láidir sa muintir an t-am ar fad i líne leis na nósanna roimhe.

2.4.2 Leagann an muintir pirimid amach an struchtúr muintir i gContae Chorcaigh i dtearmaí do fhíor agus mná agus an cionroinn do daoine óga agus aosta agus gach rud eathartha. Sa lá atá inniú ann, tá an Stát CSS (Cóimheas do Sean Spleáchas i.e. an méid sean daoine mar fán gcead don muintir sa aois chun obair) ná 20.4% agus sa Chontae Chorcaigh tá sé 20.2%. Nuair a déanann comparáid ar fhás an muintir, is é an aois ghrúpa 65+ cheann dosna aois ghrúpaí a fhéiceann an fhás is mó thar an ama 2011 chuig 2016. Ionchasaigh go bhfuil an fán gcéad do sean daoine i gcomparáid leis na muintir daoine sa aois chun obair, go leanann an muintir seo ag fhás i ríath saol an Plean. Tá ionchais ann go ardaíonn an méid sean daoine thar 65 ó 45,800 (2016) chuig 72,822 (2031) agus 93,212 (2041).

Figúr 2.1 An Muintir Pirimid don Chontae Chorcaigh www.census.ie.

Targaid Muintir don Príomh-Straitéis

- 2.4.3 Má tá luaite sa roinn eile san Plean, príomh-riachtanais don Plean seo ná chun léiriú na polasaí agus cuspóir chun chintíú go bhfuil siad comhsheasmhach le targaid muintir náisiúnta agus réigiúnach. Neartaíonn é seo an ról don Plean Forbartha Chontae Chorcaigh mar nasc tábhachtach idir polasaí náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil. Leagann an roinn seo don Plean na riachtanais don muintir agus tithíocht do gach Ceantar Pleanáil Straitéiseach lastigh Chontae Chorcaigh agus nuair atá siad mheasctha, an slí ina bhfuil siad oiriúnach leis na targaidí Náisiúnta agus Réigiúnach.¹
- 2.4.4 Réamh-mheastachán an muintir sa toadhcháil don Chontae Chorcaigh mar príomh-ionchur don Croí-Straitéis. Thagann an NDP and an RSES i bhfeidhm agus mar sin tá straitéis fhásanna náisiúnta agus réigiúnach reachtúil ann le targaid muintir sonraithe atá bunaithe ar eolas ón Móráireamh 2016. Ordaigh an NDP targaid ar fhás an mhuintir do gach Réigiún agus Cathair istigh an Stát agus déanann an RSES níos mó anailís agus leagann sé amach, mar sin, an targaid sa toadhcháil do gach Chontae agus Cathair. Áireamh don paraiméadair targaid an muintir ag úsáid sa Croí-Straitéis, is próiseas le trí chéim é atá bunaithe ar soláthar náisiúnta agus réigiúnach, agus treoracha Roinn 28 agus áirigh sé: measúnú ar an RSES targaid muintir an Chontae; ag cur "spás cloiginn" breise i bhfeidhm má tá luaite sa "Mapa an Feidhmiú don Creatlach Náisiúnta Pleanáil" (2018); agus, ráiteas ar an "fhás athshuigh" atá ar fháil sa NPO 68 san NDP. Tá dean cur síos ar gach chéim leagtha amach anseo.

Áireamh ar Starradh an Muintir

Céim 1: Targaid Muintir RSES

- 2.4.5 Tá targaid don muintir atá tréimhse ar fháil sa fosríbhinn 1 don RSES do gach ceantar Údarás Áitiúil sa Réigiún Deisceartach, ag leagann amach an chás fhás íseal agus an chás fhás airde suas chuig 2026 agus 2031 agus an ardú sa muintir.

2016	2026 (Íseal agus Ard)	Ardú 2016 chuig 2026	2031 (Íseal agus Ard)	Ardú 2016 chuig 2031
332,000	367,000 - 377,000	35,000- 45,000	382,000 – 398,000	50,000 – 66,000

Céim 2: Ag cur "Spás Cloiginn" breise i bhfeidhm

- 2.4.6 Déanann an NDP, an treochlár chun chur i bhfeidhm a thagann leis, agus an Réigiún Deisceartach RSES tagairt ar liúntas níos cáillithe de réir fásanna muintir agus bíonn sé abálta an targaid muintir don Chontae Chorcaigh a chur i bhfeidhm. Tabhraíonn sé scóip chun 25% spás cloigheann níos breise a cur isteach nó 11,250 daoine níos breise (chuig 2026) a chur i bhfeidhm go áitiúla sa chéimeanna i Plean Forbartha Chorcaigh (Cathair agus Chontae). Is é an muintir atá i gceist leis an 25% spás cloigheann breise níl talamh zónáil atá i gceist. Is nóta eile é go bhfuil an spás cloigheann breise lonnaithe in áiteanna atá sé comhfhadaithe, i gcomhréireacht leis na cuspóir an NDP agus RSES, sa gaisce an targaid fháscomhdhlúth ach go háirithe. Leithdháil an Údarás Pleanáil an 25% breise go comhréireach thar na ceathar Áiteanna Pleanáil Straitéiseach sa Chontae i gcomhréir leis na polasaí an Croí-Straitéis go hiomlán don Chontae ag dul ar aghaidh de réir na treoracha san RSES don Réigiún Deisceartach agus an RSES Chorcaigh.

Céim 3: Fásanna Athshuigh

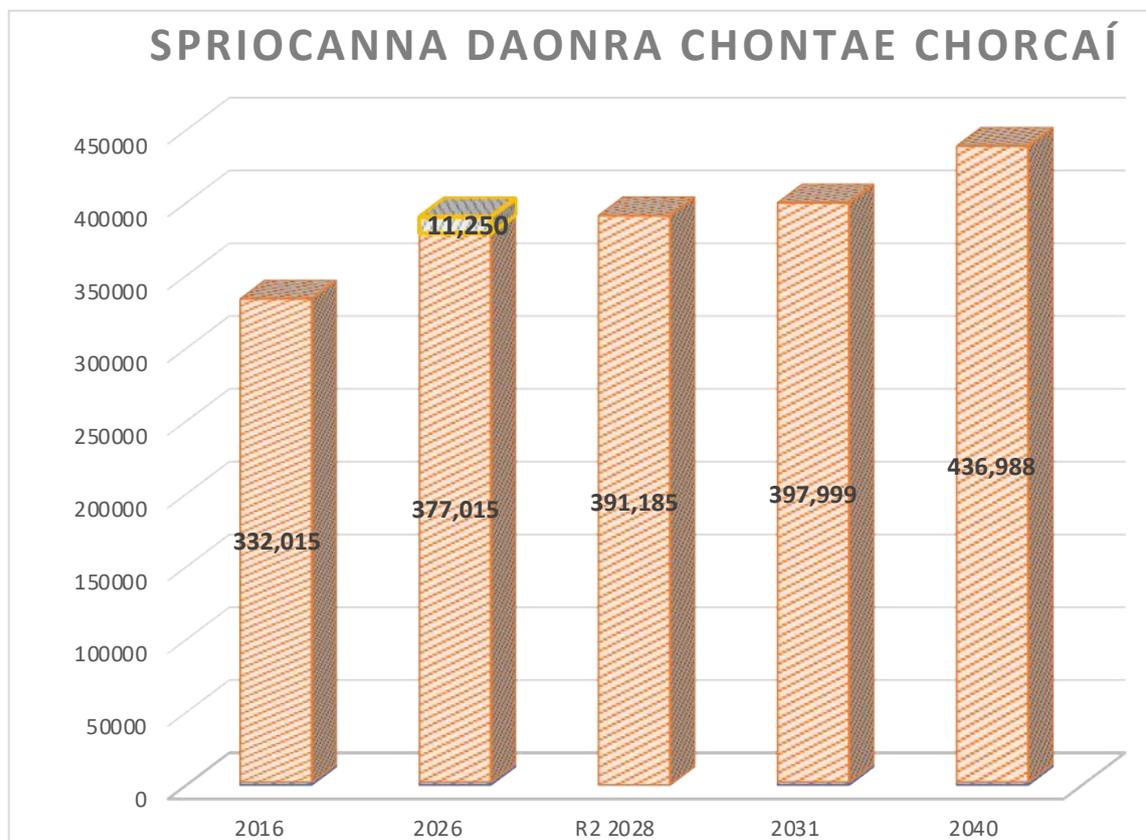
- 2.4.7 Labhraíonn an RSES go bhfuil soláthar sa NDP (NPO 68), ag rá go bhfuil an Plean Straitéiseach Áit Uirbeach abálta suas chuig 20% don chéim fhás muintir atá targaid sa príomh-cathair agus na ceantar uirbeach, chun freastal air sa ceantar uirbeach mhór, i.e. taobh amuigh an cathair agus bruachbhaile nó ceantar zónáil comhtheagmhálach, comh maith leis an fhás atá aithne mar Ceantar Uirbeach. Tá sé faoi réir na rudaí seo:
- Aon fhásanna ath-lonnaithe atá i bhfoirm mar forbairt comhdhlúth, cosúil le inlíonadh nó méadú uirbeach inbhuanaithe.
 - Aon fhásanna ath-lonnaithe a seirbheáil mar iompar poiblí ard-inniúlacht agus/nó atá gaolta don soláthar fostaíocht atá tábhachtach agus
 - NPO 9 don NDP.
- 2.4.8 De bharr na targaid uailmhianach a thagann leis an RSES, tá sé neamhghnách go bhfuil sé seo riachtanach thar saol an RSES. Ach, beidh súil siar déanta air. Féach ar Chaibidil 3 agus an RPO 32 Tacaíocht don Fhás Comhdhlúth freisin chun na targaid seo a chur i bhfeidhm.

¹ Tá sé tábhachtach a nótaíl go foirmigh an plean ar mholta "targaid muintir" i gcoinne an "réamhaisnéis muintir". An príomh-difriúil idir na dhá choincheap ná go bhfuil an "targaid" bheartaithe chun é a úsáid don cuspóir infreastruchtúr pleanáil. Chun cabhrú ganntanas an infreastruchtúr sa toadhcháil a sheachaint, de ghnáth bíonn figúr "targaid" ann ar léibhéal níos airde an "réamhaisnéis muintir" atá tuartha nó ionchais

- 2.4.9 Beidh comhchomhairle leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (RTRÁO) agus na údaráis áitiúil, pháirt don meicníocht bhfeidmiú chun bhunú don RSES tar éis chur i bhfeidhm an RSES. Beidh próiseas súil siar pháirt an meicníocht bhfeidmiú do gach RSES chun súil siar ar gaisce na targaid. Cur an NPO 68 i bhfeidhm leis an eolas ón na próiseas súil siar seo, i gcomhchomhairle agus aontas ón údarás áitiúil agus an RTRÁO.
- 2.4.10 Leanann an comhairle ar aghaidh ag obair leis na páirtí leasmhar eile chun chinntiú go bhfuil an soláthar an NDP á úsáid chun targaid muintir, tithíocht agus fostaíocht a samhlaigh don Chorcaigh Uirbeach a chuir a fháil.

Meastachán Muintir don Plean Forbartha Chontae Chorcaigh 2022-2028

- 2.4.11 Tábla 2.1 sonraí ar an meastachán muintir ard agus íseal don Chontae Chorcaigh suas chuig 2031. Na meastachán muintir sin, a fhaigheann Croí-Straitéis don Plean Forbartha an Chontae eolas ó sin, bíonn siad eolach ó na soláthar an NDP agus RSES agus mar thoradh bíonn siad síl síos ón polasaí straitéiseach planáil atá ar ard-sraith. Chun éagsúlacht a chur san áireamh idir tréimhse an plean (clúdaigh an Plean Forbartha an Chontae an tréimhse Q3 2022 chuig Q2 2028 agus sa taobh eile clúdaigh an RSES an tréimhse suas chuig 2031) na targaid muintir atá leagtha amach sa graifeanna thíos 1.5 bliain don fhás an muintir 2026-2031 san áireamh. Leagann an graif seo an targaid muintir iomlán amach don Chontae Chorcaigh suas chuig 2040.

Figúr 2.2 Targaid Muintir don Chontae Chorcaigh suas chuig 2040.

Fhás Stairiúil i gcomparáid le Fásanna Réamh-Mheasta

2.4.12 Tábla 2.2 thíos, leagann sé amach an meán-fásanna bliantúil an muintir a tharlaíonn i gContae Chorcaigh ó 1951 agus féiceann sé ar an réimse sa tréimhse intercensal.

Tábla 2.2: An Meán-Ráta Bliantúil don Athrú Muintir i gChontae Chorcaigh

	10 bliaina	20 bliain	35 bhliain	65 bliain	Meánach
	Meán-Ráta Bliantúil ar athrú 2006-2016	Meán-Ráta Bliantúil ar athrú 1996-2016	Meán-Ráta Bliantúil ar athrú 1981-2016	Meán-Ráta Bliantúil ar athrú 1951-2016	
Iomlán Chontae Chorcaigh	1.43%	1.78%	1.30%	0.69%	1.30%

Áireamh CCC atá bunaithe ar an sonraíocht ó www.cso.ie

2.4.13 An rud atá soiléir ná go bhfuil Chontae Chorcaigh ag déanamh ar fheabhas leis na rataí fhásanna ar 1.43% (an meán ráta ar 10 bliantúil ó 2006-2016) agus 1.78% thar na 20 bhliain ó 1996-2016. Ar dtús féicimid chuig an todhchaí, chuig 2026, thar an tréimhse 10 bhliain ón móráireamh i 2016, taispeánann tábla 2.5 an fásanna don 45,000 daoine breise i Chontae an Chorcaigh agus éiligh é seo ráta fhás ar 1.28% sa bhliain. Chomh maith leis sin, taispeánann tábla 2.5 na rataí fhásanna don 2031 (1.21%) agus 2040 (1.15%). Bunaithe ar an taispeántas caite, tá na targaid seo indéanta gan dabht. Is díol suntais go bhfuil an meán-ráta fásanna in Éireann 1.1% (2017) agus tá sé beagnach ceathar ama thar an meán-ráta fásanna bliantúil san Eoraip ar 0.3% (2017). Bhí an taispeantais seo bunaithe ar na teorainn an "sean" tír agus bhí ceantar mhór istigh na bruachbhaile an cathair san áireamh, tá sé smaointe go bhfuil sé réasúnta gur ionchais ann go fhásann na rataí sa todhchaí istigh na ceantar contae nua agus bain sé amach sa tréimhse chuig 2040, má tá tacaíocht acu leis an infheistiú ceart sa infreastruchtúr atá riachtanais chun éascaigh an fhorbairt.

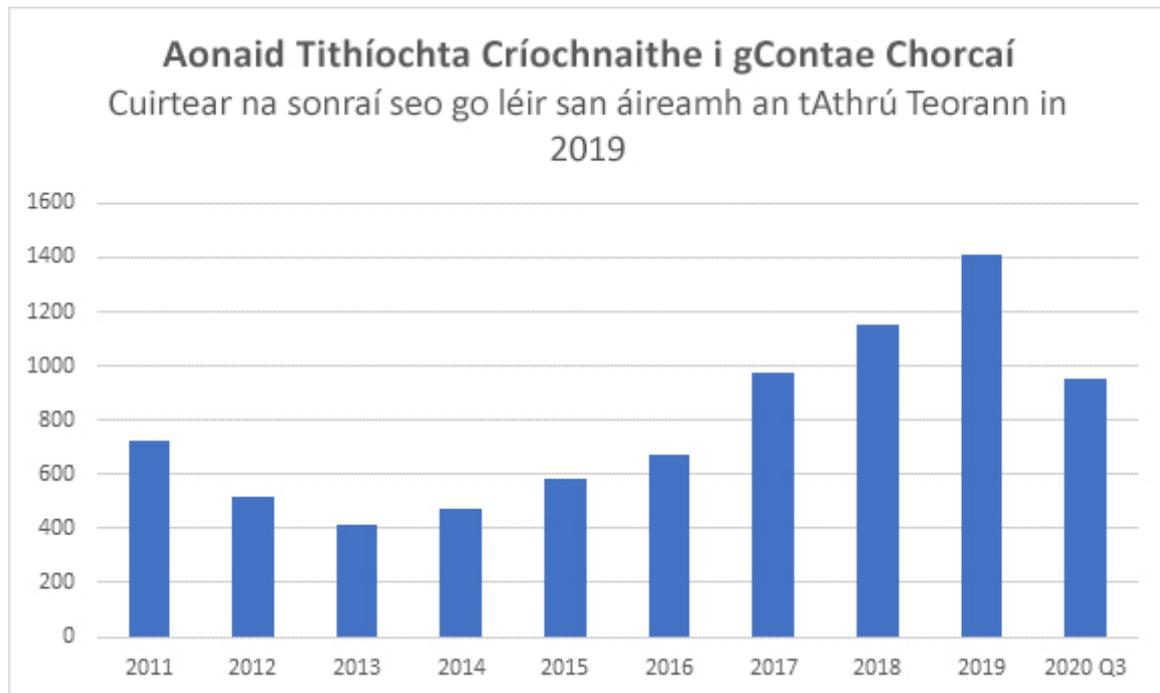
Tábla 2.3: An Meán-Ráta Fhásanna Bliantúil chun Targaid an Muintir a fháil amach

	Targaid an Muintir	Forás Muintir	Meán-Forás Bliantúil atá Riachtanach	Na Blianta
Muintir Chontae Chorcaigh 2026	377,016	45,000	1.28%	2016-2026
Muintir Chontae Chorcaigh 2031	398,941	66,000	1.21%	2016-2031
Muintir Chontae Chorcaigh 2040	436,488	104,473	1.15%	2016-2040
An Meán-Ráta an fás (Naisiúnta) CSO 2017	--	--	1.10%	--
An Meán-Ráta an fás (Naisiúnta) CSO 2017	--	--	0.30%	--

Bunaithe ar sonraí ó www.southernassembly.ie

Tithíocht a Chríochnú

2.4.14 Leagann figúr 2.3 an críochnú tithíocht amach do Chontae Chorcaigh ó 2011 chuig Q3 2020. Chomh maith leis sin, frithchaitheann an tacar sonraí 2019 an athrú teorainn a thagann isteach i bhfeidhm ar an 31ú Bealtaine 2019. Tá sé soiléir ón pointe íseal i 2013 (411 aonad) go bhfuil méadaigh réidh agus marcáilte sa críochnú tithíocht chuig an bhliain seo caite 2018 (1,155 aonad). Nuair a ardaíonn na figúr ar tithe singil réidh i rith an tréimhse seo, tá sé suimiúil chun féiceáil go ardaíonn na figúr ar scéim tithíocht ag dubailt aschur idir 2016 chuig 2017 agus le ardú suntasach arís i 2018. Leanann an claonadh seo ar aghaidh i 2019 le ardú rialta thar na críochnú 2018. I 2020 ísláíonn an léibhéal críochnú de bharr Covid 19. Tá sé ag súil le Covid 19 go mbeidh tionchar ar an léibhéal an críochnú i 2021 freisin.

Figúr 2.3 Aonaid Tithíocht Críochnaithe i gContae Chorcaigh.
www.cso.ie

2.5 Measúnú ar Éileamh Tithíocht - Straitéis Comh-Tithíocht agus Measúnú ar Éileamh Tithíocht Riachtanach (MÉTR)

- 2.5.1 De réir Achtanna Forbartha agus Pleanáil tá sé riachtanach go chuireann gach údarás pleanáil Straitéis Tithíocht sa aon Plean Forbartha agus sa plean seo tá cuspóir ann chun éifeacht a tabhair ar na polasaí atá sa Straitéis Comh-Tithíocht.
- 2.5.2 De réir Cuspóir 37 Polasaí Náisiúnta don NDP tá sé riachtanach do gach Údarás Áitiúil chun ullmhú ar "Measúnú Éileamh Tithíocht Riachtanach" (MÉTR). Sa NDP is é MÉTR ná bunachar sonraí chun cead a thabhairt ar Údarás Áitiúla chun cúpla cásanna difriúla a déanamh chun cinneadh tábhachtach a dhéanamh ar riachtanais agus soláthar an tithíocht. An aidhm ar MÉTR ná chun tabhraiann ar meastacháin fad-théarma agus leathan i gcoinne meastacháin cruinneas. Cuireann an RSES in iúl Comhairle Chontae Chorcaí agus Comhairle Cathrach Chorcaí Comh-MÉTR/Straitéis Tithíocht a ullmhú le chéile.
- 2.5.3 Foilsóidh an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht Treoracha ar Ullmhú Riachtanais Tithíochta agus Measúnú an Éileamh agus ciorclach 14/2021 (Aibréan, 2021) a thagann leis, a deireann go bhfuil an MÉTR comhtháite sa próiseas súil siar ar an plean forbartha nuair a tabhraiann na údarais pleanáil aird ar an súil siar don plean forbartha i gcomhréireacht le roinn 11 (1) don Acht 2000, tar éis dáta an Ciorclach (14ú Aibréan, 2021).
- 2.5.4 Ullmhaíonn Comhairle Chontae Chorcaigh Straitéis Comh-Tithíocht agus MÉTR le Comhairle Cathrach Chorcaigh (féach ar **Foscúbhinn E: Cuspóir Polasaí don Straitéis Comh-Tithíocht 2022-2028**). Tabhair an straitéis eolas faoin polasaí tithíocht sa plean seo. Tá an cuid Straitéis Tithíocht bunaithe ar an muintir iomlán agus na riachtanais ar talamh tithíocht atá leagtha amach sa Croí-Straitéis.
- 2.5.5 Chomh maith leis sin agus níos mó leis an foilsíú an Plean "Tithíocht do gach Éinne" ón Rialtais, agus Ciorclach 28/2021 faoi Leasú chuig Pháirt V don Acht Pleanáil agus Forbairt 2000 a thagann suas ón Acht Tithíocht Reasúnta 2021 - an riachtanais ar forbróir sa Pháirt V don Acht Pleanáil agus Forbairt 2000 chun 10% an talamh zonáil conaithe a tabhair chuig an Stáit, a ardú chuig 20% éigeantach agus anois bíonn soláthar ann faoin tithíocht reasúnta agus praghas an cíos, comh maith le tithíocht sóisialta. I gcomhréireacht leis an céim nua anseo, tá riachtanach sa plean seo go bhfuil 20% d'aonad i gach talamh ann mar úsáid conaithe (nó mar measctha idir conaithe agus rudaí eile) iad a bheith in áirithe don tithíocht sóisialta agus reasúnta, praghas ar cíos tithíocht agus riachtanais ar tithíocht speisialta. Féach ar **Caibidil 4 An tithíocht** chun níos mó eolas ar Tithíocht do gach éinne agus an Acht ar Tithíocht Reasúnta 2021 a fháil.

2.6 Fás Comhdhlúth

- 2.6.1 Is é aidhm an plean ná chun tacaíocht ar téama an NDP agus é a chur i bhfeidhm maidir leis an croílár uirbeach neartaigh atá i lár na lonnaithe atá ann. Tá aidhm ag an croí-straitéis chun 30% nó níos mó don riachtanais tithíocht iomlán a cuir ar fháil istigh nó comhtheagmhálach don croílár an bhaile nó croílár agus chun áiteanna tábhachtach a aithnaíonn agus suíomhanna deiseanna, atá abálta, i dtéarmaí infreastruchtúr fisiciúla agus sóisialta, a chuir ar fháil thar saol an tréimhse plean, sa slí a tugann tacaíocht ar gaisce an cuspóir agus polasaí pleanáil náisiúnta agus réigiúnach níos leithne. Sa mórán lonnaithe, tá suíomhanna atá cóngarach don lár an bhaile atá úrnua agus atá zonáil don forbairt conaithe. Tabhair na suíomhanna seo go mhór ar an forás comhdhlúth a chuir ar fáil. Cuir an slí seo na príomh-cathair agus lonnaithe eile atá aithne mar ceantar le muintir 1,500 nó níos mó sa móráireamh caite (2016) i bhfeidhm.
- 2.6.2 Tá sé soiléir go bhfuil tús an inlíonadh tábhachtach/targaid athfhorbraíochta don forbairt conaithe istigh an lonnaithe atá ann cheanna féin "lorg coise" sa NDP, frithchaitheann sé fonn mhór ón Rialtais comh maith le alán páirtí leasmhar tábhachtach eile, chun bogann ón ró-speáchas ar an forbairt úrnua chun buaileann leis an riachtanas forbartha agus chun misneach a thabhairt do níos mó croílár cathair, baile agus sraibbhaile athnuachan. Mar thoradh bíonn alán zónáil déanta ar suíomhanna forbairt úrnua imeallach atá measúnaigh go géar le meas ar an comhoiriúnacht leis na targaid athnuachan agus athbheochan atá leagtha amach san NDP. D'aithin na suíomhanna seo sa imleabhar lonnaithe (Imleabhar a Trí Thuaisceart Chorcaí, Imleabhar a Ceathar Chorcaigh Theas agus Imleabhar a Cuig Iarthar Chorcaí) sa Plean seo. Theastaíonn sé forás muintir réamh-mheasta freisin chun é a phleanáil i gcomhréireacht le NDP Cuspóir Polasaí Náisiúnta 3a, b agus c, atá targaid ar forbairt inlíonadh agus athfhorbraíochta atá istigh an lorg coise atá togáil sa lonnaithe uirbeach cheanna féin.

Bealach ar Dlús Cónaithe

- 2.6.3 Chun measúnú ar an tál acmhainneacht ar suíomhanna aonair, féachann siad ar dlús ceart an tithíocht agus uaireanta bíonn an zónáil cónaithe abálta níos mó aonad tithíocht breise a chur ar fháil mar thoradh.

Tionchar ón Paidéim

- 2.6.4 Beidh machnamh cúramach déanta ar an éifeacht iarmharach ón Paidéim Covid 19. Tharraing an athrú chuig obair sa bhaile agus ionduchtú ar ionad áitiúil suim nua ar an ról atá ag ionadaí áitiúil sa eacnamaíocht áitiúil agus mar sin bíonn tionchar ar na nósanna polasaí maidir leis na comharsanacht 10/20 noiméad agus ar na tionscnaíocht "Ionad Lár na Caithair" atá aithin mar príomh-áiteanna chun focás a dhéanamh air ón rialtais, eagraíochtaí agus an phobal agus chruthaíonn sé ábhar tábhachtach sa Caibidil 3 "Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite", Caibidil 9 "Lárbhailte agus Miondíol" agus Caibidil 12 "Iompar agus Gluaiseacht" sa plean seo.

2.7 Bealach Ciseal chuig Zonáil ar Úsáid an Talamh

- 2.7.1 Críochnaíonn an Comhairle Dréacht-Staidéar ar Talamh Tithíocht Infhaighteachta chun níos mó eolas a fháil faoi cinne zonáil cónaithe. Ag úsáid an modheolaíocht atá leagtha amach i Fóscríbhinn 3 sa Plean Creatlach Pleanáil, an soláthar ar talamh zonáil trasna an chontae sa 8 Plean Ceantar Bardasach Áitiúil atá ann anois, 2017 agus na 9 iar-Comhairle Baile Plean Forbartha an Baile a bhí rangaithe ar an bunús a bhfuil sa leibheál 1 nó leibheál 2 ón dearcadh seirbhísí agus bhí toimhde déanta ar an mhéid ionad tithíochta a fhaigheann sa talamh zonáil. Cabhraíonn an staidéar seo aithin ar talamh cónaithe oiriúnach atá riachtanach chun Targaid Croí-Straitéis atá leagtha amach san Plean seo a chur ar fáil.
- 2.7.2 Tá an measúnú sonraithe ar an straiéiseach cumasaigh ar na riachtanach infreastruchtúr don talamh sa Leibheál 1 agus Leibheál 2 trasna an Chontae ar fháil sa Fóscríbhinn D agus sa Imleabhar 3, 4 agus 5 an plean. Leagann fóscríbhinn D2 gach úsáid don talamh cónaithe agus measctha sa Chontae amach i córas leibheál agus anailís sonraithe ar na riachtanach infreastruchtúr i gach suíomh. Ní déanann an slí leibheál NDP don zonáil aon focás ar infreastruchtúr pobal, ach smaoiníonn ar an soláthar chéanna mar tábhachtach lár nuair a chruthaíonn comharsanacht inbhuanaithe sa Chontae agus tá níos mó eolas i **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus **Caibidil 6 Soisialta agus an Phobal**. Chomh maith leis sin, leagann Imleabhar 3, 4 agus 5 sa plean seo, achar an suíomh, raon dlús oiriúnach ar gach suíomh cónaithe zonáil agus suíomh measctha leis an comhpháirt sa plean seo san áireamh ar leibheál suíomh aonair.

2.8 Réamh-mheastachán Teaghlach

- 2.8.1 Ag lean ar aghaidh ón targaid muintir don Chontae Chorcaigh ar tréimhse an plean suas chuig Q2 2028, tá an ardú sa muintir iomlán briseadh suas i ceathar ceantar pleanáil straitéiseach mar seo:
- Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach/Chontae Chorcaigh RSES (47%)
 - Contae Chorcaigh (seachas Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach) atá déanta suas le Mór-Fainne Chorcaigh (30%), Thuaisceart Chorcaí (11%) agus Iarthar Chorcaí (12%)

Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach/Chontae Chorcaigh RSES

- 2.8.2 Tá an Ceantar Chontae Uirbeach pháirt den ceantar RSES Chorcaigh atá lastigh an ceantar feidhmiúil sa Comhairle Chontae Chorcaigh ó bhí 31ú Bealtaine 2019 níl aon Ceantar Pleanáil Straitéiseach ann ina bhfuil targaid fás sonrach sa muintir ar 20,000 daoine chuig 2026. Thagann sé ón RSES a luaitear go bhfuil Chontae Chorcaigh (iomlán) abálta ardú 45,000 daoine roimh 2026. Tá sé tábhachtach go bhfuil an figúr 20,000 don Ceantar Chontae Uirbeach imfháil chun chinntiú go bhfuil an ceantar abálta pháirt a ghlacadh chun an ceantar RSES a chur chun cinn. Má tá léirithe sa roinn eile an plean seo, chun ailínigh leis an NDP agus an soláthar don spás cloigeann do Chontae Chorcaigh má tá achoimre sa Creatlach NDP píosa don ardú 25% breise ar an 2016-2026 muintir iomlán agus bhí sé déanta arís ar an Contae Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach. Leanann an réasúnaíocht ar an suíomh don Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach an aisling straitéiseach fadthéarma don Chorcaigh Uirbeach atá pléite in áiteanna eile sa caibidil seo. Ar deireadh, chun ailínigh leis an tréimhse oibríochta an Plean Forbartha an Chontae chuig Q2 2028 bhí fás 1½ bhlian cuir isteach ón sciar 2026-2031 má tá leagtha amach sa NDP agus RSES agus mar thoradh bhí fásanna sa targaid muintir don Ceantar Chontae Uirbeach ar 27,514 daoine i 2028.

Contae Chorcaigh (seachas an Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach)

- 2.8.3 Contae Chorcaigh, seachas an Contae Chorcaigh Uirbeach Ceantar Pleanáil Straitéiseach, cuimsigh sé na Ceantar Pleanáil Straitéiseach sa Mór-Fainne Chorcaigh, Thuaisceart Chorcaí agus Iarthar Chorcaí. Fásann an ceantar seo le 25,000 ag tacaíocht ar an ardú muintir iomlán a chur ar fáil don Contae Chorcaigh ar 45,000. An rud eile chun féachaint air ná slí chun 25,000 daoine a cionroinn chuig na trí Ceantar Pleanáil Straitéiseach eile, an Mór-Fainne Chorcaigh, an Thuaisceart agus na Iarthar.
- 2.8.4 Tar éis anailís ar an straitéis pleanáil roimhe, móráireamh agus an targaid ann anois sa gach pháirt eile sa Chontae, bhí sé mheasta go bhfuil sé réasúnta agus oiriúnach chun fán gcéad cosúilach a cionroinn ar na ceantar seo má tá léirithe ar na targaidí agus na targaidí roimhe, sin chun 25,000 daoine breise a thóg agus buan 53% sa Mór-Fainne Chorcaigh, 22% sa Thuaisceart agus 25% sa Iarthar Ceantar Pleanáil Straitéiseach. Cosúil leis an ceantar uirbeach, chun ailínigh leis an tréimhse oibríochtaí sa Plean Forbartha an Chontae chuig Q2 2028 bhí fás ar 1½ bhlian chuir isteach ón sciar 2026-2031 má tá leagtha amach sa NDP agus RSES agus mar sin bhí fás iomlán don Mór-Fainne Chorcaigh, an Thuaisceart agus Iarthar Chorcaí Ceantar Pleanáil Straitéiseach ar 31,656 daoine chuig 2028.

Modheolaíocht ar Targaid Soláthar Tithíocht (2020)

- 2.8.5 I Mí na Nollaig 2020 tar éis foilsíú an Tuairisc ESRI darbh ainm, "Déimeagrafach Réigiúnach agus Éileamh Tithíocht Struchtúrach ar Leibhéal an Chontae" foilsíodh an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht na Treoracha "Modheolaíocht ar Targaid Soláthar Tithíocht" don Údarás Áitiúil faoin Roinn 28 den Achtanna Pleanáil agus Forbartha le riachtanais chun céim ar na athrú sa modheolaíocht a úsáidtear roimhe sa muintir Croí-Straitéis agus na áireamh tithíochta. An aidhm ar na treoracha nua ná chun cabhraigh leis an riachtanach chun slí seasmhach agus ciallmhar a thógáil don Údarás Pleanáil chun an muintir réigiúnach agus náisiúnta a cuir san áireamh agus na réamh-mheastacháin tithíocht a chuir isteach sa pleananna reachtúil.
- 2.8.6 Cuireann an taighde ESRI an sampla réamh-mheastachán don ceithre chásanna forbartha difriúil i bhfeidhm, mar atá an bunlíne, an NDP 50:50 Cathair, an Imirce Ard agus sa deireadh an cás Imirce Íseal. Bíonn an cás NDP 50:50 Cathair seasmhach ar an iomlán leis an straitéis Creatlach Náisiúnta Pleanáil, an 2018 NDP doiciméad "Plean" agus na paraiméadair muintir atá luaite ann, agus mar sin bíonn sé in ann an chás éileamh tithíocht a úsáid mar comhairligh. Tá sé riachtanach go taispeáin an plean seo an dlús ghinearálta leis an NDP, ESRI - chás ar éileamh tithíocht NDP, faoi réir an modheolaíocht atá leagtha amach sa treoracha agus istigh na paraiméadair ar ceartú poitéinseal do 2026.
- 2.8.7 Chun é sin a dhéanamh, agus chun treor a thabhairt chuig an Údarás Pleanáil chun an modheolaíocht a chur in iúl, tá na sonraí cúlra riachtanach (ar an bunús "gach bhliain") don modheolaíocht áireamh sa Tábla 1 don Treoracha. Ag úsáid an cúlra seo, bhí áireamh déanta ar na tithe chaithe sa Chontae Chorcaigh ó Q3 2022 chuig Q2 2028. Chomh maith leis sin, bhí na tithe breise a thagann ón 25% maíomh muintir chaithe (4,318) agus cuireann leis an bunlíne ar plean an éileamh tithíocht (D). Mar thoradh, bhí riachtanais ann ar treimhse pleanáil ar 22,611 aonad atá leagtha amach sa tábla seo.

Tábla 2.4 Fortheilgean Teaghlach ar Chontae Chorcaigh Q3 2022 - Q2 2028

	Comhairle Chontae Chorcaigh Q2 2022 - Q2 2028	lomlán Teaghlach	An mhéid bhlian Ábharthach	An Meán Teaghlach Bliantiúil
A	Cnámhscéal ESRI NDP atá chaite ar éileamh an tithíocht nua 2017 chuig deireadh Q2 2028	24,910	11.5	2,166
B	Tithíocht Nua Fíor Soláthar 2017 chuig deireadh Q2 2022 (seachadadh chaite sa todhchaí dá réir ó bhlian go dáta)	6,783	5.5	1,233
C	Teaghlach gan dídean (na sonraí suas chun dáta), agus éileamh nár shroicheann sa Móraireamh deireanach	166	-	-
D	Plean Éileamh Tithíocht = lomlán (A-B+C) (Éileamh ESRI NDP chaite - Chríochnú nua) = Éileamh nár shroicheann	18,293	6	3,049
D1	25% Roinnt Muintir chuig 2026	4,318	-	-
lomlán	Plean Éileamh Tithíocht = lomlán (A-B+C) (Éileamh ESRI NDP chaite - Chríochnú nua) = Éileamh nár shroicheann	22,611	6	3,769

2.8.8 Leagann an riachtanas ar 22,611 aonad ar na ceathar Ceantar Pleanáil Straitéiseach ag úsáid an leithdháileadh chéanna a bhí ann tríd an leithdháileadh muintir chun comhthreomhar loighciúil a fháil idir an Targaid Muintir Creatlach NDP agus an ESRI agus na Treoracha HST.

2.9 Tithíocht agus Postanna Riachtanach don Tréimhse Pleanáil

2.9.1 Pléigh an Tábla Croí-Straitéis leis an tréimhse pleanáil chuig Q2 2028 agus chruthaíonn sé soláthar chun freastail ar an fhás sa muintir ar 59,170 ag iarraidh 22,611 aonad tithíocht a fháil. Taispeann an Croí-Straitéis go bhfuil aidhm ann chun 6,343 aonad a chur ar fáil sa athfhorbraíochta/inlínadh/suíomh achar atá ann cheanna féin atá measctha le léithreán úrnua lastigh 800 m ar lár na cathrach chun tacaíocht a thabhairt ar an seachadadh ar fásanna dlúth. Tá sé i gceist leis an Plean chun 16,453 aonad ar talamh zonáilthe istigh sa Príomh Bhaile agus Príomh Sráidbhaile thar muintir 1,500 a cuir ar fháil.

2.9.2 Beidh na tithe seo lonnaithe ar 648 ha ar talamh zonáilthe le h-úsáid cónaithe agus measctha, sa ceantar seo bíonn 252 ha sa Leibheál 1 agus 396 ha sa Leibheál 2.

2.9.3 Bíonn an chuid is mó don 6,203 aonad ar fáil sa príomh sráidbhaile, sráidbhaile níos bheaga, agus ceantar tuaithe, le 1,393 sa Príomh Shráidbhaile (le muintir níos lú ná 1,500), 4,810 sa sráidbhaile agus áiteanna tuaithe taobh amuigh na líne forbartha.

Tábla 2.5 Aonad Fásanna Muintir san Iomlán Chontae Chorcaigh atá Riachtanach agus Soláthar Tithíocht ar Leibheál Ceantar Pleanáil Straitéiseach

Limistéar Pleanála Straitéisí	Riachtanas						Soláthar Aonas a mheastar		Soláthar Talamh a mheastar (Ha)		
	Mór-áireamh Muintir 2016	Targaud Muintir chuig 2028	Ardú an Muintir 2016-2028	An mhéid aonad nua riachtanach don Tréimhse Pleanáil 2022 Q3 - 2028 Q2	Aonad ón Suíomh Zonáil ar na Príomh Bhaile agus Príomh Sráidbhaile thar 1,500	Aonad ón Príomh Sráidbhaile eile, Sráidbhaile agus Ceantar Tuaithe	Meastachán ar Toradh Aonad ón Fásanna Dlúth	Suíomhanna ar Úsáid Mheasctha agus Zonáil Cónaithe Eile (Soláthar Breise san áireamh)	An Iomlán Ceantar Meastachán Zonáilthe sa plean seo (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	Leibheál Amháin (Ha)	Dhá Leibheál (Ha)
Contae Chorcaigh Uirbeach	94,553	122,067	27,514	10,514	9,482	1,077	2,366	9,008	336	136	200
Mór-cheantar Chorcaí	124,970	142,856	17,886	6,835	4,053	2,782	1,901	2,842	170	76	94
Tuaisceart Chorcaí	51,601	58,345	6,744	2,577	1,398	1,179	1,340	278	64	33	31
Iarthar Chorcaí	60,891	67,917	7,026	2,685	1,520	1,165	736	1,018	78	7	71
An Chontae seachas Chontae Uirbeach	237,462	269,118	31,656	12,097	6,971	5,126	3,977	4,138	312	116	196
Contae Iomlán	332,015	391,185	59,170	22,611	16,453	6,203	6,343	13,146	648	252	396

De bharr slánú, b'fhéidir nach suimigh na uimhreacha tríd an tábla seo go cruinn chuig an iomlán atá ar fháil sa táblaí eile sa plean, tá seans ann go mbeidh difriúil ar +1/-1 ann

2.9.4 Ag úsáid an targaid Postanna RSES, tá ardú ar an muintir sa toradh an tréimhse plean ar fás iomlán ar 35,502 Postanna.

Tábla 2.6: Fásanna Postanna agus Muintir Iomlán ar Croí-Straitéis Chontae Chorcaigh

	Daonra			Postanna
	Móráireamh Muintir 2016	Fortheilgean Muintir chuig 2028	Ardú an muintir 2016-2028	Fásann na Postanna istigh an iomlán SPA
Contae Uirbeach	94,553	122,067	27,514	16,509
Mórcheantar Chorcaí	124,970	142,856	17,886	10,732
Tuaisceart Chorcaí	51,601	58,345	6,744	4,046
Iarthar Chorcaí	60,891	67,917	7,026	4,216
Contae seachas an Uirbeach	237,462	269,118	31,656	18,994
Iomlán an Chontae Nua	332,015	391,185	59,170	35,502

Cuspóir Plean Forbartha Contae CS 2-1 Croistraitéis

Ag tacaíocht ar an Croí-Straitéis a chur ar fháil i gcomhréireacht leis an Tábla 2.9 Croi-Straitéis agus an Mapa Croi-Straitéis le léaráidí i Figúr 2.6.

Cuspóir Plean Forbartha Contae CS 2-2 Soláthar Talún Criosaithe

Ag chinntiú go bhfuil talamh zónáilte dóthanach fós ar fháil chun na riachtanas tithíocht a shásaigh sa Chontae thar saol an Plean.

2.10 Soláthar Breise

- 2.10.2 Foilsóidh an Dréacht Plean Forbartha an Chontae ón Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta ar an 9ú Lúnasa 2021 chun comhairliúcháin poiblí a dhéanamh chuig 8ú Deireadh Fómhair 2021. Tá roinnt soláthar sa Dréacht Treoracha chun chinntiú go bhfuil soláthar dóthanach ar talamh tithíocht/suíomhanna cosúil le Soláthar Breise ann. Agus láithreáin tithíochta a chur ar fáil le haghaidh forbartha laistigh de lonnaíochtaí, b'fhéidir go mbeidh sé riachtanach talamh agus láithreáin níos seirbhísithe a chriosú le haghaidh cónaithe (nó meascán d'úsáidí cónaithe agus eile), ná mar a bheadh ionann leis an éileamh réamh-mheasta ar thithíocht a bhaint amach ar an lonnaíocht sin. Aithníonn an cur chuige seo go bhfuil méid áirithe rogha i Láithreáin forbartha atá le soláthar go háitiúil inmhianaithe chun soláthar forbartha tithíochta nua a sheachaint trí neamhghníomhaíocht ar thalamh nó ar láithreán áirithe. Aithníonn an réim Soláthar Breise go cuimsitheach, tomhais agus déan cur síos air sa croí-straitéis agus ní théann sé thar 20-25% ar an candam riachtanach ar talamh zónáilte agus suíomhanna sa ceantar lonnaithe sa ceantar údarás pleanáil iomlán, ar feadh aon tréimhse pleanáil sé-bhliain.
- 2.10.3 An Croi-Straitéis don plean seo, tar éis an suíomh/talamh riachtanach a aithníonn chun buail leis an targaid tithíocht don lonnaithe sin, comh maith le aithníonn ar suíomhanna/talamh breise chun chinntiú go bhfuil rogha dóthanach ann don cumas forbartha cosainta.
- 2.10.4 Cheapann an Údarás Pleanáil go bhfuil na Soláthar Breise i bhfeidhm má tá riachtanach i beagnach gach Príomh Baile agus Príomh Sráidbhaile (> muintir 1,500) má tá sé an-tábhachtach go bhfuil an uasmhéid talamh zónáil cónaithe ar fháil chun chinntiú go bhfuil soláthar sásúil tithíocht de bharr an margaid tithíocht mífheidhmiúil atá ann agus atá sroilleach tar éis an éileamh agus tá an-chuid éileamh fós ann sa margaid ar fud an chontae agus tá sé fós ann chun é a sásúil. Tá mhór-comhdhíngthe ar an soláthar tithe de bharr srianta sa infreastruchtúr seirbhísí uisce trasna an chontae, feictear ar na fadhbanna seo faoin Clár Infheistiú Uisce Éireann thar saol an Plean Forbartha an Chontae ina dhiaidh sa tréimhse chuig 2028. Cuir roinnt machnamh eacnamaíocht agus airgeadais isteach ar an soláthar freisin, agus le déanaí cuireann an pandéim Covid-19 isteach air. Nuair a buaileann an lonnaithe an tomhais don leithdháileadh don soláthar breise, mar sin leagann an mhéid talamh agus an aonad soláthar cothrom amach sa Croi-Straitéis iomlán le níos mó sonraí sa Ráiteas Croi-Straitéis faoi seach agus Imleabhar a Trí, Ceathar agus Cúig sa plean seo. Tá sé beartaithe go mbeidh na Láithreáin seo ar fáil d'fhorbairt chónaithe i rith shaolré an phlean seo, faoi réir pleánála cuí agus forbartha inbhuanaithe.

2.11 Céim agus Forchoimeád Cónaithe

Ag phasach

- 2.11.1 Sa tsochaí ní bhíonn sé oiriúnach chun céimíú a cur isteach ar an talamh fhorbartha atá lonnaithe istigh nó teorantach ar ceantar tógáilthe sa Lonnaithe. Bíonn liosta ar na srianta infreastruchtúr poitéinseal ann leis an slí seo a bhain leis na ceantar fás atá aithne agus a bheith réiteach thar saol an plean má tá leagtha amach sa Fóscuibhinn D1 agus D2, agus mar sin, ní bhíonn sé oiriúnach chun srian forbartha bréagach trí talamh céimíú is féidir a thagann ar an sruth don forbart sa áiteana a aithnaíonn na srianta agus atá siad socraithe.
- 2.11.2 Ceaptar má thagann níos mó céimníú isteach, bíonn neamhchinnteacht sa margaid agus is féidir go mbeidh tionchar ar an forbairt a chur isteach sa ceantar oiriúnach atá aithne don fhásanna. Mar sin, agus mar aidhm an Croí-Straitéis seo, an talamh atá aithne don fhásanna bíonn siad oiriúnach a bheith sa chéad céim don forbairt ag brath ar an cuí atá ar fáil atá ag cumasaithe agus ag tacaíocht an infreastruchtúr chun an forbairt a tacu.

In Áirithe Chun Úsáide Cónaithe

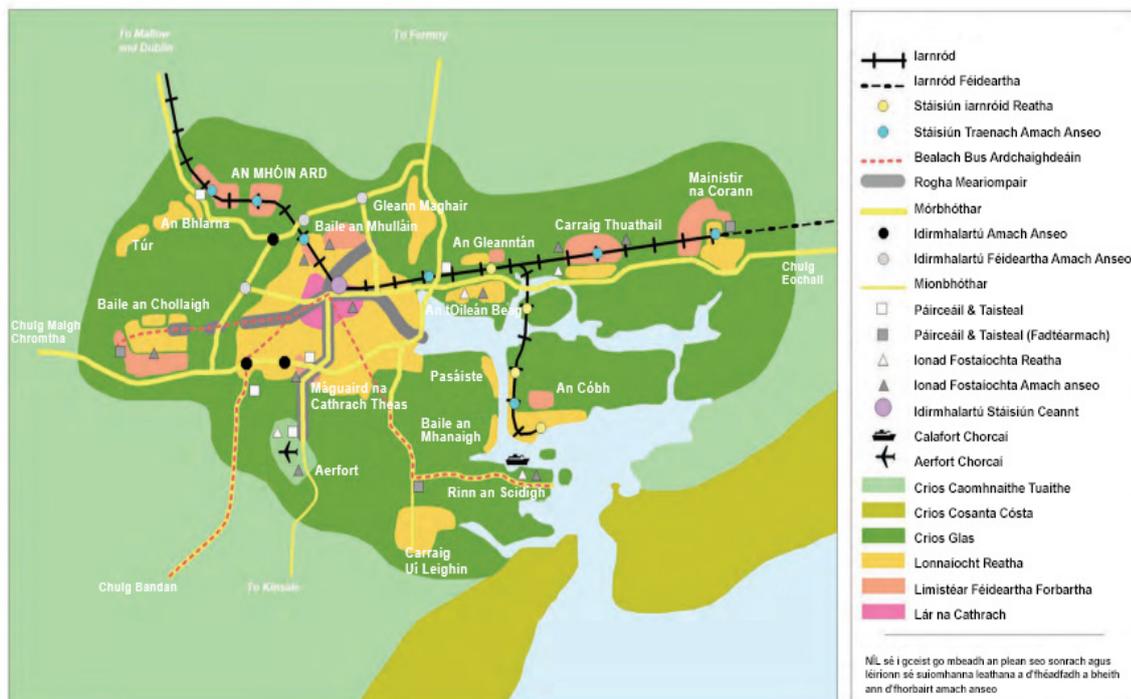
- 2.11.3 Sa cúpla baile uirbeach, príomh bhaile agus cúpla baile contae, aithnaíonn talamh don forbart conaithe nach bhfuil riachtanach sa gearrhéarmach nó meántéarmach ach atá lonnaithe sa lonnaíocht a bhí fhásanna luasghéaraigh go stairiúil agus a tharlaíodh sa todhchaí. Bíonn na talamh seo rúnda mar Cúl-Cónaithe, chun tacaíocht ar an infhaighteacht sa todhchaí don úsáid conaithe agus chun chinntiú an aisling stratéiseach fad-théarma don forbairt inbhuanaithe don talamh seo, agus ag cuir an seachadadh infreastruchtúr ar chumas, is féidir é a aithin. Tá sé tábhachtach gur leanann an talamh seo aithne ar aghaidh mar pháirt don soláthar talamh conaithe fad-théarma chun píosa chinntiú a fháil don proiséis forbartha. Leagtar níos mó eolas faoina Catagóir Zonáil seo amach sa **Caibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh**.

Tábla 2.7 Cúl-Cónaithe		
Limistéar Pleanála Straitéisí	In Áirithe Chun Úsáide Cónaithe	
	Ha	Aonaid
Contae Chorcaigh Uirbeach	55	1,628
Mórcheantar Chorcaí	78	2,078
Tuaisceart Chorcaí	21	615
Iarthar Chorcaí	5	100
An Chontae seachas Chontae Uirbeach	104	2,793
Contae Iomlán	159	4,421

2.12 Ceantar Leathadh Uirbeach agus an Monard SDZ: Fádthéarma agus Ceantar Forbartha Straitéiseach (Níos mó soláthar breise)

- 2.12.1 Admhaigh an foilsíú don Dréacht Treoracha an Plean Forbartha go bhfuil suíomhanna forbartha straitéiseach agus inbhuanaithe príomh suíomhanna forbartha a cuimsigh talamh agus suíomhanna don athfhóras uirbeach agus/nó forbart bunaithe ar iompar. Is féidir iad a dhéanta suas ar athfhorbraíochta/inlíonadh nó talamh láithreán úrnua agus is féidir go bhfuil siad ag brath ar an stádas Zonáil Forbartha Straitéiseach (ZFS), nó sonrú eile atá bunaithe ar an pleanáil ábhartha. Tá na Láithreáin seo ina chomhartha sóirt ag:
- an cumas atá acu don forbart conaithe suntasach a chur ar fháil thar an amscála níos mó ná tréimhse forbartha pleanáil singil sé-bhlain;
 - an scála suntasach - go ghinearálta alán mhíle tithe nua mar leathnú uirbeach nua don Cathair nó NDP Croilár Réigiúnach; agus
 - Riachtanas le bheith ailínithe agus tacaíocht a fháil ó sheirbhísí suntasacha uisce, iompar agus infheistíocht bhonneagair eile. An amscála leathnú atá riachtanach chun an infreastruchtúr seo a chur ar fáil, bíonn an cinntiú tábhachtach ann sa dtéarmaí an stádas zonáil chun chinntiú an pleanáil fhad-théarma agus infheistíú.

- 2.12.2 Chomh maith leis sin, aithníonn an doicimead "Tithíocht do gach Éinne" na "Zonáil Forbartha Uirbeach (ZFU)" a imríonn ról cosúil leis an Ceantar Leathadh Uirbeach. Bíonn sé mheasta go bhfuil an sonrú Zonáil Forbartha Uirbeach agus na Ceantar Forbartha Inbhuanaithe agus Straitéiseach Fad-théarma an-cosúileach leis na aidhmeanna don Ceantar Leathadh Uirbeach atá seanbhunaithe sa Comhairle Chontae Chorcaigh.
- 2.12.3 Thagann na molta chun forbairt a dhéanamh ar an Creatlach Ráille Uirbeach Chorcaigh mar pháirt don straitéis iompar agus comhtháite úsáid talamh don réigiún Chorcaigh ar dtús sa straitéis Staidéar Iompar agus an Úsáid Talamh (SIÚT) a foilsithe i 1978. Ina dhiadh sin bhí forbairt déanta air agus bhí feabhsú déanta air i doicimeadí níos déanaí ag bailchríoch an nath sa Ceantar Pleanáil Straitéiseach Chorcaigh (MASP) a foilsithe i 2001. Bhí an cruthú don córas iompar comhtháite sa croílár don iomlán straitéis forbart MASP agus bhí sé bunaithe ar an forbairt don creatlach ráille uirbeach (an athchóiriú don bealach fo Mainistir na Corann san áireamh) agus an creatlach busanna ar ard-caighdeán, le tacaíocht ón áiseanna Páirceáil agus Taistil agus na creatlach rotháíocht agus súilóide atá níos fearr anois.
- 2.12.4 Nuair atá an riachtanach don Staidéar Féidearthachta Ráille Uirbeach Chorcaigh (2002), tacaíonn sé leis an Tionscadal Ráille Uirbeach Chorcaigh, comh maith le moladh chun chruthú straitéis don úsáid talamh don ceantar stáisiún cúlchríoch trí téarma iomlán an plean MASP, suas chuig an bhliain 2020, mar thoradh bhí an bliain sin uchtaithe mar bliain thar bharr dosna Pleanáil Ceantar Spéisialta Áitiúil, i gcoinne an tréimhse sé-bhliain a bhíonn ann de ghnáth don plean ceantar áitiúil. Ullmhaíonn Comhairle Chontae Chorcaigh an Plean Spéisialta don Ceantar Áitiúil i 2005 chun ionadaigh ag an am ar an nasc deireadh sa "sleabhra pleanáil", ag leagtha amach creatlach don talamh eolach chun úsáid na stáisiún cúlchríoch, Ceantar Leathadh Uirbeach nó CLU an t-ainm atá air anois, atá lonnaithe ar an creatlach ráille chun aimsigh ar an carn criticiúil an muintir dóthanach chun taca a chur faoin inmharthanacht ar an creatlach ráille. Na pleananna seo, agus na pleananna a thagann ina dhiaidh, leagann siad an aisling fad-théarma don forbairt ar na baile seo amach, bunaithe ar an rochtain chuig ráille ardchaighdeán bunaithe ar iompar poiblí.

Figúr 2.4: MASP Struchtúr agus Léaráid don Chorcaigh Uirbeach (MASP, 2001)

- 2.12.5 Níos déanaí, trí eagraíocht an Foireann Infreastructúr Comhairle Tithíocht a chur i bhfeidhm (FICT), faigheann an Comhairle cistiú tábhachtach faoin Clár Infheistiú an Stát an scéimeanna LIHAF agus URDF san áireamh le príomh-pháirtí agus faigheann siad taithí luachmhar sa dúshlán chun an forbart sa Ceantar Leathadh Uirbeach a chur in iúl. Na suíomhanna seo, de bharr an seilbh talamh níos scairte, bíonn níos mó t-am chun seirbhís aimpléiseacht agus méid a fháil, ach tá súil ann gur thosnaíonn forbart substaintiúil thar saol an plean seo.
- 2.12.6 Bíonn an tairiscint chun baile nua a chruthú sa Monard pháirt don proiséas pleanáil níos leithne ag lean ar aghaidh ón Plean Straitéiseach Ceantar Chorcaigh (2001). Tar éis ainmníocht ar an tairiscint baile nua sa Monard mar Zonáil Forbartha Straitéiseach (ZFS) ón Rialtais i Bealtaine 2010, bhí Scéim Pleanáil faofa tríd An Bord Pleanála ag brath ar athrú i 2016.
- 2.12.7 Pleananna Réigiúnach agus Náisiúnta i ndiaidh a chéile sa tréimhse idir an dá linn gan dabht leanann siad ar aghaidh ag tacaigh leis an straitéis don Ceantar Uirbeach Chorcaigh, níos déanaí le aithne ar an dul chun cinn don forbairt inbhuanaithe ar na ceantar úrnua don tithíocht, go háirithe na suíomhanna sa pasáiste an iompar poiblí, cosúil le Monard, mar príomh-áisitheoir fhásanna sa NDP, an RSES agus an RSES Chorcaigh, gach cheann a ceangail an slí seo don pleanáil straitéiseach i gCorcaigh. Nuair a chuireann an forbairt mhór ar úsáid mheasctha ar fáil sa cheantar ina bhfuil na stáisiún traenach ath-oscailte, aithníonn gur cuireann siad deiseanna ar fáil don réigiún Chorcaigh chun plean ar an fás féin sa timpeallacht ina bhfuil úsáid talamh agus pleanáil iompar measctha le seirbhísí ráille nua agus níos fearr ag tabhairt rogha eile atá réadúil, inmharthana agus tiosach ar fhuinneamh i gcoinne teastail ar carr príobháideach sa ceantar ina bhfuil beagnach gach forbart nua comhchruinnithe.

- 2.12.8 Má admhaíonn go bhfuil na suíomhanna Ceantar Leathadh Uirbeach i Mainistir na Corann, Carraig Thuathail agus Cóbh agus an SDZ sa Monard ní bhíonn siad ar fáil go h-iomlán i rith ciorcal an plean forbartha seo, cuireann an Comhairle soláthar talamh a úsáid isteach dosna suíomhanna seo go h-iomlán, má tá déanta roimhe chun leanúint treoracha agus muinín a thabhairt do gach pháirtí atá páirt suas go dtí seo agus Chomh maith leis sin chun an uasmhéid tionchar a thabhairt ar ais ón cistiú an Stáit atá faighte suas chuig an dáta seo. Bíonn sé leis an aisling fad-théarma straitéiseach seo sa intinn go bhfuil an Croi-Straitéis seo ag lorg soiléire agus chinntiú chun deimhnigh go bhfuil na cuid atá fágtha don Ceantar Leathadh Uirbeach seo agus an tosnú don SDZ i Monard a chuir ar fháil tar éis 2028 le ainmigh ar na pháirteanna sa príomh suíomhanna seo mar Suíomhanna Forbartha Inbhuanaithe agus ar Straitéiseach Fhad-Théarma (Soláthar Breise Eile).
- 2.12.9 Dosna suíomhanna iomlán seo bíonn píos forbartha is dóichí go cuireann siad ar fháil i rith an tréimhse pleanáil forbartha (i.e. chuig Q3 2028) agus Chomh maith leis sin, aon píosa ní dócha é a cuir ar fháil i rith an tréimhse pleanáil forbartha seo. Nuair atá seans ann go mbeidh forbairt déanta ar an talamh, cruthaíonn siad páirt sa Aonad Croi-Straitéis agus Riachtanach an Talamh. Chomh maith leis sin, nuair nach bhfuil seans ann go bhfuil aon forbartha déanta istigh an tréimhse pleanáil, ba chóir go mbeidh aithne air mar teideal "Suíomh Forbartha Inbhuanaithe agus Straitéiseach Fád-Théarma/Soláthar Breise Eile", ag smaoineamh go bhfuil seans ann go tabhraíonn na suíomhanna seo tithíocht thar tréimhse an pleain seo nó lastigh an tréimhse pleanáil forbartha ina dhiadh sin (i.e. níos mó ná 6 bliain).
- 2.12.10 Mar sin mar achoimre, dosna lonnaithe i Mainistir na Corann, Carraig Thuathail, Chóibh agus Monard SDZ, bíonn an pleain seo ag féiceáil níos faide ná an bliain ceannlíne 2028 maidir leis na Ceantar Leathadh Uirbeach sa lonnaithe seo bíonn siad abálta na targaí chuig 2031 agus níos faide a chur ar fáil.
- 2.12.11 Tá sé beartaithe go mbeidh na Láithreáin seo ar fáil d'fhorbairt chónaithe i rith shaolré an phlean seo, faoi réir pleanála cui agus forbartha inbhuanaithe.

Tábla 2.8 Suíomhanna Straitéiseach Fád-théarma agus Forbairt Inbhuanaithe

Lonnaíocht	Suíomhanna Forbartha Inbhuanaithe agus Straitéiseach Fád-Théarma (Soláthar Breise Eile)	
	Ha	Aonaíd
Mainistir na Corann	16	390
Carraig Thuathail	70	2,390
An Cóbh	31	1,087
Móin Ard SDZ	41	1,443
Contae Iomlán	158	5,310

2.13 Dearbhú Croi-Straitéis

- 2.13.1 Chun teacht leis an NDP agus RSES, beidh píosa mhór don fás mholta Contae Chorcaigh sa Ceantar Uirbeach Chontae Chorcaigh agus na dhá príomh-bhaile Mala agus Cloich na Coillte. Sa baile chontae eile, príomh sráidbhaile agus lonnaithe níos beag taobh amuigh an ceantar seo, bíonn an cuspóir iomlán chun chinntiú gur fhásann na lonnaithe seo ar ráta ceart sa slí ina bhfuil an infreastruchtúr sóisialta agus fisiciúil ag coimeád an luas le fás an muintir. Ag féachaint ar an meastachán muintir agus teaghlach agus an céimlathas lonnaithe atá aithne sa RSES, bíonn an meastachán muintir agus teaghlach chuig 2028 leithdháil do gach léibhéal sa creatlach lonnaithe. Úsáidtear an slí seo chun cinne a dhéanamh faoi na ráta fás ceart dosna lonnaithe difriúil istigh an céimlathas lonnaithe:
1. Istigh an Ceantar Uirbeach Chontae Chorcaigh, bíonn an chuid is mó don leithdháileadh muintir éascaithe istigh sa Baile Uirbeach agus na príomh sráidbhaile le muintir níos mó ná 1,500 mar ceaptar go bhfuil na lonnaithe seo óiriúnach don fás de bharr an suíomh sa ceantar RSES agus de bharr an infreastruchtúr atá ar fháil agus an infreastruchtúr atá pleanáilte.
 2. Taobh amuigh an RSES Chorcaigh, bíonn na príomh bhaile Mala agus Cloich na Coillte lárionad ar scála uirbeach mhór atá ag obair mar tiománaí réigiúnach féinchothaithe. Bíonn na lárionaidí seo lonnaithe go straitéiseach le rochtain mhaith agus tionchar mhór sa comhthéacs fó-réigiúnach. Bíonn forbairt mhór mholta den dhá príomh bhaile, má tá Cloich na Coillte lonnú níos beage go comhréireach i dtearmaí muintir, sáraigh sé thar an 30% ardú sa muintir ar an muintir 2016 (34%) ar an fás sa muintir 2016.

3. Go ghinearálta, bíonn an leithdháil ar targaid fhás, ann chun chinntiú go bhfuil an fhás inbhuanaithe agus chun coiméad leis an scála lonnaithe. Chomh maith leis sin, cinntaíonn sé go bhfuil mórán spás ann le haghaidh an fhás breise gan aon damáiste a dhéantar sa carachtar an lonnaithe agus an spás don timpeallacht agus infreastruchtúr. I gcomhréiracht leis an NDP, go ghinearálta ní bhíonn na rataí fás an muintir mholta níos mó ná 30% don muintir 2016. Ach, sa Beantraí bíonn bunlíne móráireamh an muintir níos íseal go saorga de bharr an teorainn LOS agus chun an stadas níos feabhsú a frithchaitheamh sa RSES bíonn eisceachtúil spéisialta déanta má téann sé thar an 30% ar 4%. Ag úsáid an meas muintir féin atá bunaithe ar an logeolaire agus an teorainn forbartha 2016 do Beantraí, íslaíonn an figúr seo go 26%.
 4. An méid forbartha conaithe agus ar méid forbartha ar úsáid measctha beag, a tharlaíonn ón móráireamh i 2016, bíonn éifeacht ann ar an fás an tithíocht sa todhchaí lastigh tréimhse an plean seo. Sa mhéid go féiceann an lonnaithe rátaí fásann aonfhoirmeach thar muintir 2016, beidh níos mó tithíocht breise riachtanach sa lonnaithe i gcomparáid le ceann eile ar méid cosúileach mar thoradh. Na aonaid atá faoi tógáil nó atá chríochnaithe go mhór, bíonn tuairisc déanta air i gcomhréireacht leis na Treoracha Dréacht-Plean Forbartha (2021).
 5. Sa cúinse theoranta, nuair atá cead pleanála ar fheabhais don aonad conaithe ann, is féidir go mbeidh na lonnaithe nó forbartha seo ag briseadh nó beagnach ag briseadh an ráta 30%, bíonn an rud seo soiléar i gcúpla príomh sráidbhaile a théann thar 1,500 daoine thar saol an plean, sa Ceantar Uirbeach Chontae Chorcaigh (Gleanntán agus Cill na hOmnaí agus Na hUamhanna). Sa chásanna seo bíonn sé tábhachtach go bhfuil liúntas ann don fás ar suíomhanna gan an tairbhe a thagann leis an cead pleanála, ag smaoineamh ar an spás breise nó an forbairt láithreach ar infreastruchtúr uisce breise a theipeann chun teacht i bhfeidhm thar tréimhse an plean roimhe a bhí déanta.
 6. Ní dhéanann an plean seo aon zonáil ar an forbairt conaithe istigh na teorainn sráidbhaile le muintir faoin 1,500 nó sráidbhaile le fás ag teacht ar níos mó ná 1,500 i rith saol an plean. Ach, faigheann gach sráidbhaile "Scála Iomlán ar Forbairt Nua". Ní bhíonn sé i gceist go bhfuil an figúr seo ann mar targaid, nó mar teorainn uasmhéid ar forbairt, ach mar treor ar an mhéid tithe breise a chur isteach sa lonnaithe thar saol an plean seo d'fhéadfadh ar machnamh eile ar pleanáil ceart agus forbartha inbhuanaithe.
- 2.13.2 Bíonn sé tábhachtach go bhfuil forbairt sa sráidbhaile cothrom leis an straitéis iomlán atá ag lorg cothrom ceart sa dáileadh spásúil a chruthú don fás an muintir sa todhchaí chun chinntiú go bhfuil an baile abálta ráta an fhás a luasghéaraigh agus chun carn criticiúil an muintir a fháil. Chomh maith leis sin, bíonn "Áiteanna Eile" sa creatlach lonnaithe. Is é na "Áiteanna Eile" seo ná ceantar atá aithne mar déanann siad rudaí tábhachtach le turasóireacht, oidhreacht, caitheamh aimsire agus rudaí eile ach go ghinearálta ní dhéanann siad aon feidhm cónaithe.
- 2.13.3 Bíonn an Ráiteas Croi-Straitéis don lonnaithe aonair thar 1,500 muintir leagtha amach i Fóscribhinn C. Leagann an rud seo an bunús fianaise don diongbháilteacht an tithíocht leithdháileadh molta don tréimhse plean seo ar fad amach. Nuair is léir, tugtar léiriú sa Ráiteas Croi-Straitéise ar na saincheistanna is ábhartha a cuirtear san áireamh sa chinneadh den leithdháileadh daonra agus teaghlach atá beartaithe, bunaithe ar raon leathan factóirí agus in aontacht le hiniúchadh mionsonraithe lonnaíochta cónaithe agus trí ríomhsheirbhísiú agus breithmheas comhshaoil.

MASP Chontae Chorcaí

MASP Chontae Chorcaí																
Cineál / Ainm na Lonnaíochta	An Daonra agus na Spriocanna Tithíochta							Soláthar Aonad								
	Ainm na Lonnaíochta	Daonra nDaonáireamh 2016	Sprioc-Daonra don Bhlain 2028	Daonáireamh 2016 (%)	Sprioc Tithíochta 2022-2028 (aonaid)	Sprioc Tithíochta %	Criosú Reatha (Ha) / Figiúirí tógtha ó Athrú Uimh. 1 de CDP 2014*	Talamh crosaithe (le Soláthar Breise) (Ha)	Coigeartú ar Thalamh Crosaithe (Ha)	Talamh Dlíthfáil / Athfhorbraíochta (Ha)	Talamh Úsáide Meascha Eile (Neamhlíonta) le Soláthar Breise (Glan) Ha	Talamh Dlíthfáil / Inlíonta / Athfhorbraíochta (Aonaid)	Compact Growth Residential Zoning (Units)	Other Residential and Mixed-Use Zoning (without Additional Provisional) (Units)	Soláthar Tithíochta Dlíthfáil / Inlíonta / Athfhorbraíochta / Crosaithe (Aonaid)	Iomlána nAonad dá bhforáil sa phlean seo (lena n-áirítear an Soláthar Breise)
Iomlán don Chontae		332,015	391,185	100%	22,611	100%										
Bailte Móra (8-10,000)	Carraig Uí Leighin	15,770	20,495	5%	1,806	8%	99	57	42	5	52	373	117	1,316	1,806	1,806
	Cóbh	12,800	15,836	4%	1,160	5%	72	43	29	2	41	288	80	948	1,316	1,680
Bailte Meánmhéide (4-8,000)	Mainistir na Corann	12,496	19,423	4%	2,647	12%	186	106	80	0	106	300	0	2,852	3,152	3,755
	An Pasáiste / Gleann an Fhileastraim / Baile an Mhainaligh	5,843	6,835	2%	379	2%	39	12	27	0	12	139	0	240	379	436
CFS Ceadaithe	Carraig Thuathail -	5,080	9,749	2%	1,784	8%	145	41	104	0	41	408	0	1,376	1,784	2,002
	An Mhóin Ard	492	492	0%	0	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bailte Beaga (1,500-4/5,000) agus Limistéir Fostaíochta Straitéiseacha	Bun an Tábhairne agus na Cuanta	2,577	2,847	1%	103	0%	N/A	5	N/A	5	0	30	73	0	103	103
	An Ceata Bán agus Áth Fhada -	2,184	2,341	1%	60	0%	N/A	9	N/A	7	2	17	35	8	60	60
MASP an Chontae Seachas Chorcaigh	Cluain	1,803	2,313	1%	195	1%	N/A	9	N/A	7	2	74	121	0	195	229
	An Gleannán	1,440 *	2,432	0%	379	2%	N/A	14	N/A	4	10	0	90	289	379	379
	AntOileán Beag -	1,461 *	2,769	0%	500	2%	12	17	-5	0	17	0	0	500	500	500
	Cill na hOmnaí - Na hUamhanna	1,132	2,242	0%	424	2%	N/A	23	N/A	8	15	106	115	203	424	424
	Rinn an Scidigh -	580	698	0%	45	0%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	45	N/A	N/A	N/A
Bailte Príomhacha	Mala	12,459	15,351	4%	1,105	5%	340	35	305	1	34	237	42	826	1,105	1,207
	Clóch na Colille	4,592	6,162	1%	600	3%	93	25	68	5	20	80	147	373	600	700
MASP an Chontae Seachas Chorcaigh	Eochail	7,963	8,902	2%	359	2%	104	13	91	0	13	136	0	223	359	411
	Droichead na Bandan	6,957	8,773	2%	694	3%	102	48	54	21	27	36	156	502	694	877
MASP an Chontae Seachas Chorcaigh	Mainistir Fhear Mai	6,585	8,351	2%	675	3%	93	26	67	6	20	203	192	280	675	815
	Clonn tSáile	5,281	6,338	2%	404	2%	39	12	27	1	11	125	32	247	404	481

Tábla 2.9 Tábla um Straitéis Croi Chontae Chorcaí

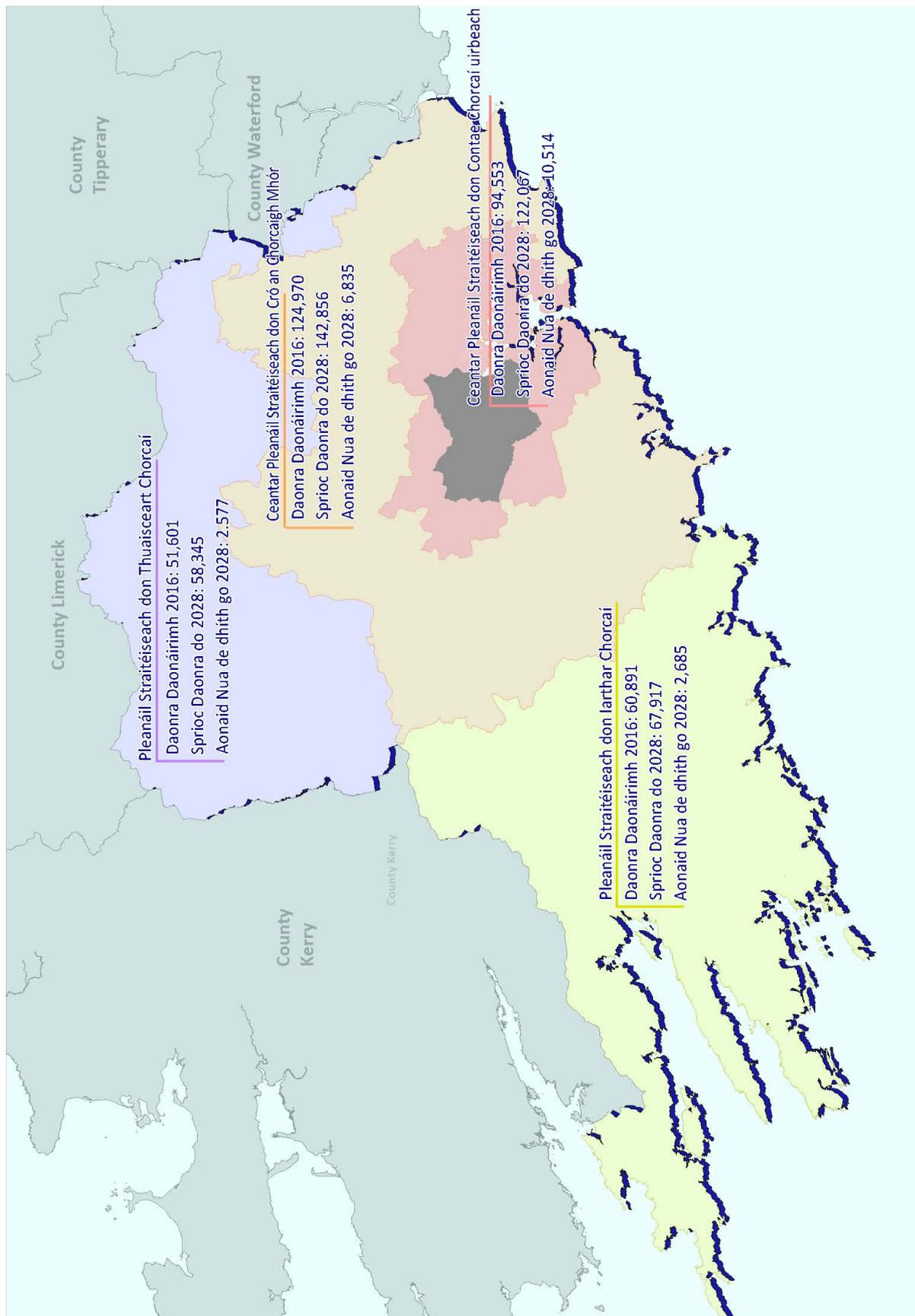
Cineál / Ainm na Lonnaíochta	An Daonra agus na Spriocanna Tithíochta				Taithe (Ha)		Soláthar Aonad								
	Daonra i nDaonáireamh 2016	Sprioc-Dhaonra don Bhléin 2028	Daonáireamh 2016 (%)	Sprioc Tithíochta 2022-2028 (aonaid)	Sprioc Tithíochta %	Croisú Reatha (Ha) (Figiúirí togha ó Athrú Uimh. 1 de CDP 2014) ^a	Talamh críosaithe (le Soláthar Breise) (Ha)	Coigeartú ar Thalamh Críosaithe (Ha)	Talamh Dúthfháis / Inlonta / Athmhóbraíochta (Ha)	Talamh Críosaithe Úsáide Measctha Eile (Neamhlonnaithe Soláthar Breise) (Glan) Ha	Talamh Dúthfháis / Inlonta / Athmhóbraíochta (Aonaid)	Compact Growth Residential Zoning (Units)	Other Residential and Mixed-Use Zoning (without Additional Provision) (Units)	Soláthar Tithíochta Iomlán Talamh Dúthfháis / Inlonta / Athmhóbraíochta / Críosaithe (Aonaid)	Iomlán na hAonad dá bhforáiltear sa phlean seo (lena n-áirítear an Soláthar Breise)
Charleville	3,919	5,112	1%	456	2%	71	14	57	12	2	117	339	0	456	519
Macroom	3,765	4,809	1%	399	2%	61	16	45	10	6	120	229	50	399	486
Mitcheilstown	3,740	4,674	1%	357	2%	86	24	62	17	7	0	329	28	357	447
Skibbereen	2,778	3,563	1%	300	1%	69	15	54	8	7	61	129	110	300	344
Bantry	2,722	3,622	1%	344	2%	101	23	78	0	23	87	0	257	344	434
Kanturk	2,350	2,937	1%	224	1%	32	6	26	5	1	120	104	0	224	253
Rathcormack	1,762	2,144	1%	146	1%	N/A	9	N/A	7	2	6	140	0	146	169
Dunmanway	1,655	1,985	0%	126	1%	39	7	32	4	3	12	70	44	126	126
Castlemartyr	1,600	1,920	0%	122	1%	N/A	5	N/A	4	1	47	75	0	122	148
Millstreet	1,555	1,948	0%	150	1%	20	8	12	5	3	20	100	30	150	150
Watergrasshill	1,346	1,736	0%	149	1%	N/A	6	N/A	5	1	0	125	24	149	149
Buttevant	970	1,292	0%	123	1%	32	8	24	6	2	9	114	0	123	161
Newmarket	976	1,206	0%	88	0%	25	4	21	4	0	37	51	0	88	88
Castletownbere	860	1,043	0%	70	0%	38	5	33	5	0	7	63	0	70	70
Schull	700	909	0%	80	0%	11	3	8	3	0	20	60	0	80	80
All Other Key Villages															
All Other Villages	193,822	209,936	60%	6,158	27%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Rural Areas															

Tabhair faoi deara an méid seo a leanas: * gabhann na figiúirí is déanaí atá ar fáil san Leagan Éagsúil seo le taithe atá críosaithe faoi láthair i bPleananna Ceantair Áitiúil an Cheantair Bhardasaigh agus sna Pleananna Forbartha Baile do na Comhairlí Baile mar a bhí siad roimhe seo. Déan tagairt le do thoil don Treoir um Dlus Lonnaíochta na Láithreán (arna leasú) i gCaibidil 4, Imleabhar den Phlean le haghaidh tuilleadh sonraí ar na spriocanna dlús do gach lonnalocth - Limistéir Straitéiseacha Fostaloctha. Mar gheall ar an slánú, seans nach mbeidh na huimhreacha a chuirtear i láthair sa tábla seo agus na hiomláin a léirítear i dtáblaí eile atá sa phlean ag réiteach go huile is go hiomlán, d'fhéadfadh difríocht +1/-1 a bheith i gceist.

^a Daonra measta atá ann, bunaithe ar Shonraí Geoeolaire do R2 2016.

2.14 Ceantar Pleanáil Straitéiseach i gCorcaigh

2.14.1 Leagann na polasaí agus cuspóir do gach ceithre Ceantar Pleanáil Straitéiseach i gContae Chorcaigh amach sa roinn seo.

Figúr 2.5 Ceantar Pleanáil Straitéiseach i gContae Chorcaigh

Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Contae Chorcaí uirbeach

- 2.14.2 An Ceantar Uirbeach an Chontae (CUC) má tá leagtha amach sa RSES don Réigiún Deisceartach agus an Ceantar RSES Chorcaigh (Plean Straitéiseach Ceantar Uirbeach), bíonn siad an príomh inneall don fás muintir agus fostaíocht sa réigiún. I gcomhar leis an soláthóir infreastruchtúr ceart, bíonn sé tábhachtach go bhfuil na seirbhísí uisce criticiúil, bóithre agus infreastruchtúr iompar ar fháil go tráthúil chun chinntiú go bhfuil talamh dóthanach ar fháil chun tacaíocht ar an targaid fás uaillmhianach an muintir.
- 2.14.3 Chun tacaíocht ar an éacht don targaid seo bíonn sé tábhachtach go bhfuil an soláthar den talamh zonáil sa Ceantar Pleanáil Straitéiseach Chontae Chorcaigh Uirbeach láidir chun an méid fás a bheith ag súil le a ionsúigh, chun rogha tithíocht dóthanach a chur ar fháil trasna an áit agus chun soláthar a dhéanamh ar tarlú mar a tharla nach bhfuil an talamh ar fháil comh thapa is a cheaptar istigh an CUC tríd is tríd. Bíonn níos mó staidéar ag teastail ar cúpla suíomhanna seo agus infheistiú ar an infreastruchtúr chun an achmhainn a díghlasáil. Leagann na riachtanais seo amach le níos mó sonraí sa Chaibidil Feidhmiú agus Seachadadh sa plean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

CS 2-3: Limistéar Pleanála Straitéiseí Chontae Chorcaí uirbeach

- (a) Aithnaíonn an tábhachtach ar an ról a imríonn an Ceantar Uirbeach Chorcaigh sa forbart an "RSES" Chorcaigh má tá aithne sa RSES don Réigiún Deisceartach, leis an forbart sa Cathair Chorcaí, chun an forbairt a chur chun cinn mar aon pleanáil comhtháite le feidhm mar ceantar margaid singil don títhe agus postanna ina bhfuil slí isteach cothrom do gach éinne, tríd an corás iompar comhtháite, chuig áiseanna oideachas agus cultúrtha atá fiúntach don Cathair Europach comhaimseartha agus bríomhar;
- (b) Aithnaíonn Calafort Chorcaigh mar acmhainn difriúil agus straitéiseach go náisiúnta agus idirnáisiúnta agus chur an forbart don Eacnamaíocht Calafort Chorcaigh chun cinn mar príomh-tiománaí don fhás eacnamaíocht ar léibhéal uirbeach, chontae, réigiúnach, náisiúnta agus idirnáisiúnta, agus ag an t-am chéanna ag bainistiúocht an forbairt todhcháí go inbhuanaithe sa ceantar Calafort Chorcaí, ag smaoineamh faoi luachanna timpeallachta, éiceolaíoch, oidhreacht agus tírdhreach.
- (c) Coiméad na prionsabal don Crios Glas Uirbeach Chorcaigh chun suíomh an Cathair agus na Baile Uirbeach a cosain agus chun slí isteach easca don tuaithe agus áiseanna spóirt agus caitheamh aimsire a chur ar fháil.
- (d) Lastigh an Ceantar Uirbeach Chorcaigh, agus go háirithe ar an pasáiste ráille atá ann chéanna féin, pleanáil don forbairt chun títhe agus postanna atá riachtanach chun an muintir pleanáilte fad-théarma a chur ar fháil sa suíomhanna seo, Mainistir na Corann, Carraig Thuathail, Chóibh agus Oileáin Beag.
- (e) Tacaíonn an forbairt san Ionad Pasáiste an Baile chun áiseanna tithíocht, fostaíocht, miondíola, oifig, pobal agus caitheamh aimsire a chur ar fháil.
- (f) Cuireann creatlach iompar poiblí níos fearr ar fháil ag nascadh an Cathair, an ceantar máguaird, na Baile Uirbeach agus na príomh-ionad fostaíocht i gcomhréireacht leis an Straitéis Iompar ar Ceantar Uirbeach (2020);
- (g) Cuir an forbairt sa meán-téarma chuig téarma fada chun cinn, don Zonáil Forbartha Straitéiseach (ZFS) ainmnithe i Monard.
- (h) Lean ar aghaidh ag cabhraigh leis an athfhorbairt an úsáid tionsclaíoch agus áiseanna mhór calafort, Rinn an Scidígh go príomha, ina bhfuil domhain leaba inmharthana agus infreastruchtú ceart pleanaithe chun iompar lastas a éascaigh.
- (i) Tacaíonn an Suíomh Fostaíocht Straitéiseach atá ann mar acmhainn eacnamaíocht tábhachtach, go háirithe i dtéarmaí an soláthar iompar poiblí agus nasc don muintir cónaithe áitiúil.
- (j) Uasmhéadaigh forbairt nua, don postanna agus tithíocht, sa Baile Uirbeach atá freastail ar an Pasáiste Ráille Chorcaigh Thoir agus Thuaisceart (an lonnaithe nua sa Monard atá mholta san áireamh) agus chun toilleadh a fheabhsú sa baile seo chun seirbhísí agus áiseanna a chur ar fháil chun buail leis riachtanas an muintir;
- (k) Éascaigh an forbairt sa sráidbhaile chun chinntiú gur mhol an ráta an fhás an muintir sa todhcháí an straitéis chun carn muintir criticiúil a baint amach sa baile agus chun cosaint a thabhairt sa ceantar atá aithne mar ceantar faoi bhrú ón forbairt uirbeach.
- (l) Éascaigh an fhorbairt don tionscadal fuinneamh in-athnuaite mar tacaíocht ar cuspóir an athrú aeráide náisiúnta.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór

- 2.14.4 Thagann an riachtanas chun socraigh an targaid muintir an Chontae sa plean roimhe suas go háirithe de bharr an luasghéarú tapaigh a tharlaíonn sa fás an muintir sa Ceantar Rinn Mhór Chorcaigh i rith na dhá deich mbliana caite. Bíonn an targaid muintir nua atá soláthar don Ceantar Rinn Mhór Chorcaigh bunaithe ar neartú na Baile Rinn chun tacaíocht ar an Ceantar Uirbeach Chorcaigh a bhfuil glacadh ar an iomlán mar slí réasúnta don fadhbanna atá an ceantar ag féachaint air.
- 2.14.5 Tacaíonn gach soláthar sa plean seo an targaid don Ceantar Rinn Mhór Chorcaigh. Cuir an céim forbartha sa áireamh chun níos mó fás muintir a meall sa suíomhanna Ceantar Uirbeach: athnuachan ar lár an baile, ag misnigh tithíocht nasctha níos fearr, agus ag cur infheistiú sa infreastruchtúr comhordanáideach in ord tosaíochta atá riachtanach chun é a chur ar fháil.
- 2.14.6 Chomh maith leis sin, nuair a bagair an ráta fhorbairt tithíocht tuaithe baint ón creatlach lonnaithe, is é aidhm an plean seo ná bainistiúocht níos fearr don cinéal forbairt seo ag déanamh fócas ar na riachtanas sa pobal tuaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

CS 2-4: Limistéar Pleanála Straitéisí Mhórcheantar Chorcaí

- (a) Aithníonn an ról tábhachtach a imríonn Mala mar "Príomh" bhaile chun an Creatlach Náisiúnta Pleanáil agus an RSES don Réigiún Deisceartach a chur i bhfeidhm chun fócas ar an fás i Thuaisceart Chorcaí agus; chun an forbairt mar lárionad mhór don fostaíocht agus muintir a chur chun cinn agus áit ina bhfuil ardchaighdeán chun áiseanna oideachais agus cultúr a fháil; agus chun infreastruchtúr riachtanais a chur ar fháil chun chinntiú go bhfuil an leathadh i Mala déanta gan aon éifeachtaí mhór ar an timpeallacht.
- (b) Faigheann an cothrom ceart sa dáileadh spásúil an fásann muintir todhchaí, i líne leis an Croí-Straitéis seo, ina bhfuil Droichead na Bandan, Mainistir Fhear Maí, Cionn tSáile, Maigh Chromtha agus Eochaille abálta an ráta fás a luasghéarú agus chun an meall muintir criticiúil a bhaint amach chun an acmhainn a fháil agus chun infheistiú nua a meall i fostaíocht, seirbhísí agus iompar poiblí;
- (c) Cosain agus feabhsaigh na acmhainn oidhreacht nádúrtha agus tógáilthe sa Cionn tSáile chun éascaigh forbairt sa baile mar Príomh -Sú Turasóireacht;
- (d) Éascaigh an forbairt sa sráidbhaile chun ráta an fás muintir todhchaí a mholta an straitéis chun sonra criticiúil muintir a fháil sa baile agus chun cosaint a tabhairt sa ceantar aithne atá faoi bhrú ón forbairt uirbeach;
- (e) Neartaigh agus cosaint na pobal tuaithe sa ceantar le misnigh fás inbhuanaithe sa muintir. ag cosaint infreastruchtúr talmhaíochta agus táirgiúlacht chun chinntiú gur mbeidh talmhaíocht fós an príomh úsáid talamh tuaithe agus fócas ar forbairt fostaíocht eile sa príomh bhaile agus sráidbhaile;
- (f) Aimsigh forbairt an Bealach Glas ó Mainistir na Corann go Eochaille.
- (g) Aithníonn an tábhacht an Pasáiste Straitéiseach Iompar a Feabhsú don cumas eacnamaíocht iomlán sa pháirt thiar-theas don ceantar agus éascú ar an straitéis eacnamaíocht cothrom don Chontae tríd is tríd;
- (h) Cosaint agus feabhsú an oidhreacht nádúrtha sa Ceantar Uisce Dubh; agus cuir an soláthar ceart in ord don seirbhísí uisce agus infreastruchtúr iompar chun bhuail leis na riachtanais reatha agus targaid muintir todhchaí agus ag cosaint timpeallacht an ceantar ag an am chéanna.
- (i) Éascaigh an fhorbairt don tionscadal fuinneamh in-athnuaite mar tacaíocht ar cuspóir an athrú aeráide náisiúnta.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach Iarthar agus Thuaisceart Chorcaí

2.14.7 Sa Ceantar Pleanáil Straitéiseach seo, is é aidhm an plean seo ná chun tacaíocht ar an forbairt cónaithe a chur ar fháil chun tacaíocht fás muintir atá ina thranglam de bharr níos mó deiseanna fostaíochta chun tacaíocht ar pobal uirbeach agus tuaithe láidir.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

CS 2-5: Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh

- (a) Aithníonn an tábhacht a bhain leis an ceantar le Creatach seanbhunaithe má aithne sa RSES don Réigiún Deisceartach ag obair mar fócas don infheistiú nua sa postanna agus tithíocht agus chun aithníonn an luach ar infheistiú seo sa cheantar mar iomlán;
- (b) Bunaigh cothrom ceart sa dáileadh spásúil an fás muintir todhchaí mar sin bíonn Ceann Toirc, Sráid an Mhuilinn, Baile Mhistéala, Ráth Luirc, Cill na Mullach agus Áth Trasna abálta luasghéarú ar an ráta fás, i gcomhréireacht leis an Croí-Straitéis seo agus carn criticiúil an muintir a fháil chun uasmhéadaigh an acmhainn chun infheistiú nua sa fostaíocht, séirbhísí agus iompar poiblí a fháil;
- (c) Éascaigh an forbairt sa sráidbhaile agus ceantar tuaithe chun chinntiú go bhfuil an fás muintir todhchaí ag moladh an straitéis chun carn criticiúil an muintir sa baile a fháil agus tabhraíonn cosaint don ceantar atá aithne faoi bhru ón forbairt uirbeach;
- (d) Neartaigh agus cosain an pobal tuaithe don ceantar ag spreag fás inbhuanaithe sa muintir, ag cosaint infreastruchtúr talmhaíochta agus táirgiúlacht agus ag féachaint ar forbairt fostaíocht eile go háirithe sa príomh bhaile agus príomh sráidbhaile;
- (e) Aithníonn an riachtanais chun éagsúlú sa eacnamaíocht tuaithe a mholadh tríd eacnamaíocht turasóireacht agus caitheamh aimsire a chur chun cinn trí cosaint an oidhreacht tógála agus nádúrtha an cheantar agus ag mholadh cinéal nua ceart an forbairt fostaíocht;
- (f) Cuir soláthar seirbhísí uisce agus infreastruchtúr iompar ceart in ord chun buaileann leis an riachtanais atá ann agus na targaid muintir todhchaí agus ag cosaint timpeallacht an ceantar ag an am chéanna; agus cosaint agus feabhsaigh an oidhreacht nádúr sa dobharcheantar uisce dubh.
- (g) Éascaigh an fhorbairt don tionscadal fuinneamh in-athnuaite mar tacaíocht ar cuspóir an athrú aeráide náisiúnta.

- (a) Aithnaíonn an tábhachtach a bhain leis an ról a imríonn Cloich na Coillte mar "Príomh" bhaile ag cur an Creatlach Náisiúnta Pleanáil agus an RSES i bhfeidhm don Réigiún Deisceartach chun fócas a dhéanamh ar fás san Iarthar Chorcaí agus; chun forbairt mar lárionad fostaíocht agus muintir a chur chun cinn nuair atá ardchaighdeán ann chun freastal ar áiseanna oideachais agus cúltúr; agus chun infreastruchtúr ceart a chur ar fáil chun é seo a fháil agus chun caighdeán timpeallacht sa Bá Cloich na Coillte a cosaint.
- (b) Aithnaíonn an tábhachtach a bhain leis an uasghrádú an N71 don forbairt Cloich na Coillte, an poitéinseal eacnamaíocht iomlán don Ceantar Pleanáil Straitéiseach Iarthar Chorcaí agus éascú ar straitéis cothrom don Chontae tríd is tríd;
- (c) Cruthaíonn cothromaíocht ceart sa dáileadh spásúil an fás muintir todhchaí agus mar sin bíonn Bheantraí, Baile Chaisleáin Bhearra, Dúnmaonmhuí agus Sciobairín abálta luasghéarú ar an ráta fás, i gcomhréireacht leis an Croí-Straitéis agus chun carn criticiúil an muintir chun uasmhéadaigh an poitéinseal chun infheistiú nua a fháil sa fostaíocht, séirbhísí agus iompar poiblí;
- (d) Aithnaíonn an tábhachtach idirnáisiúnta agus an tábhachtach don eacnamaíocht turasóireach sa réigiún an tréith tírdhreach agus galánta na ceantar sléibhe agus cois cósta, go háirithe ar taobh an leithinis sa thiar theas agus chun cosain ar na tírdhreach sin ón forbairt neamhfhoirsteanach;
- (e) Éascaigh an forbairt sa sráidbhaile agus ceantar tuaithe chun chinntiú go bhfuil an fás muintir todhchaí ag moladh an straitéis chun carn criticiúil an muintir sa baile a fháil agus tabhraíonn cosaint don ceantar atá aithne faoi bhru ón forbairt uirbeach;
- (f) Tacaíonn an tuath bríomhar agus a bhfuil muintir mór ag cónaí ann, ag aithne an riachtanas chun neartú agus cosaint an phobal tuaithe trí fás cothrom agus misnigh inbhuanaithe sa muintir uirbeach agus tuaithe, coiméad patrún lonnaithe tuaithe traidisiúnta sa ceantar tuaithe agus oileáin, ag cosaint infreastruchtúr talmhaíochta agus iascadh agus táirgiúlacht agus ag fócas ar forbairt fostaíocht eile sa príomh bhaile agus príomh sráidbhaile;
- (g) Aithnaíonn an riachtanas chun misnigh éagsúlú sa eacnamaíocht tuaithe trí turasóireacht láidir agus eacnamaíocht cáitheamh aimsire a chur chun cinn trí cosaint an oidhreacht nádúrtha agus tógála sa cheantar. Bhain é seo amach le deiseanna a aithne ón turasóireacht fiadhulra sa cheantar agus trí misnigh foirm nua an forbairt fostaíocht cheart;
- (h) Cuireann an soláthar sásúil ar séirbhísí uisce agus infreastruchtúr iompar in ord chun buail leis an riachtanas reatha agus targaid muintir todhchaí agus ag cosaint timpeallacht an cheantar ag an am chéanna;
- (i) Cosain agus feabhsaigh an oidhreacht nádúrtha dosna ceantar cósta na Oileáin Iarthar Chorcaí san áireamh trí Creatlach Pleanáil Náisiúnta Mara a chur i bhfeidhm;
- (j) Cosain agus feabhsaigh an acmhainn oidhreacht nádúrtha agus tógála sa baile agus sráidbhaile ón forbairt neamhoiriúnach;
- (k) Aithnaíonn an ról a imríonn Baile Chaisleáin Bhearra agus an áiseanna calafort uisce domhain sa fás todhchaí tionscal iascaireacht agus turasóireacht agus chun forbairt todhchaí a chur chun cinn agus an poitéinseal don gníomhaíocht eile atá ceangailte le calafort d'fhéadfaí ar na Treoracha sa Creatlach Gnáthóg, Éin, Uisce, MTS agus EIA;
- (l) Éascaigh an fhorbairt don tionscadal fuinneamh in-athnuaite mar tacaíocht ar cuspóir an athrú aeráide náisiúnta.

2.15 Líonra Lonnaithe i gContae Chorcaigh

- 2.15.1 Ní bhíonn an ainmniú ar lonnaithe aonair an príomh cinntitheach chun athnuachan rathúil agus fás. Trasna an chontae, bíonn samplaí lonnaithe ar scála níos beag le ról tábhachtach sa soláthar fostaíocht don pobal timpeall, is minic sa earnáil ard-oilte, nuálach chun tosaigh an domhanda ag comhroinnt neart agus speisialtóireacht eacnamaíocht cosúilach, nuair atá nascadh, tabhraíonn sé deiseanna straitéiseach chun eacnamaíocht áitiúla agus réigiúnach a thiomáint, ag rannpháirteach ar agus caidreamh a dhéanamh leis na lárionad mhór an fhás cosúil le Ceantar Uirbeach Chorcaigh agus na Príomh Bhaile Mala agus Cloich na Coillte.
- 2.15.2 Cuireann na creatlach seo deiseanna ar fáil chun tionscadal comhoibríoch agus buntaiste comhroinnte ón infheistiú infreastruchtúr straitéiseach, go háirithe ón ceangal idir-réigiúnach feabhsaithe dearcadh (creatlach iompar agus cumarsáid digiteach). Aithnaíonn an Réigiún Deisceartach don RSES an tábhachtach a bhain leis an ceangal idir-réigiúnach feabhsaithe idir lonnaithe atá creatlach - iompar poiblí, ráille, súilóide idir-uirbeach agus bealach rothaíocht, bealach glas agus tionscnaíocht e-lúth.

- 2.15.3 Cruthaíonn alán creatlach lonnaithe sa Chontae a bhfuil ag tiomáint an fás fó-réigiúnach go straitéiseach agus bíonn deiseanna ann chun creatlach breise a chruthú. Samplaí mar seo:
- **Creatlach Fáinne Chorcaigh:** Creatlach ar Príomh Bhaile Mala, Droichead na Bandan, Cionn tSáile, Mainistir Fhear Maí, Maigh Chromtha agus Eochail, gach cheann le caidreamh láidir le Ceantar Uirbeach Chorcaigh agus an cumas don fás ón fostaíocht inbhuanaithe, daingniú agus feabhsú.
 - **Creatlach Gnó Agraibhia i dTuaisceart Chorcaí:** Creatlach ar Ráth Luirc, Mainistir Fhear Maí. Baile Mhistéala le Mala mar Príomh Bhaile ag gearáil cumas suntasach ón bia agus deochanna agus acmhainn teicneolaíocht talmhaíochta.
 - **Creatlach Mara sa Iarthar Chorcaí:** Creatlach bunaithe ar an N71 Iarthar Chorcaí chuig an Pasáiste Chiarraí Theas trasna an lonnaithe le Cloich na Coillte mar príomh bhaile le Sciobairín, Beantraí, Scoil agus Baile Chaisleáin Bhéarra, ag gearáil eacnamaíocht mara suntasach, turasóireacht, bia agus deochanna, digiteach agus acmhainn eile le nascadh iompar straitéiseach chun an Ceantar Uirbeach Chorcaigh.
- 2.15.4 Aithnaíonn an plean seo na creatlach seo sa léibhéal fó-chontae don acmhainn a comhroinnt agus deiseanna straitéiseach a chur ar fháil chun an eacnamaíocht áitiúil agus sa deireadh an eacnamaíocht réigiúnach/náisiúnta a thiomáint. Infheistiú infreastruchtúr inbhuanaithe chun tacaíocht ar an ról eacnamaíocht atá ag na lonnaithe sa creatlach seo, aithnaíonn siad san Aipindic D: Croí-Straitéis Infreastruchtúr Criticiúil sa Plean seo.
- 2.15.5 Nearthaigh an creatlach lonnaithe i gContae Chorcaigh thar na blianta trí polasaí plean forbartha gníomhach chun diríú an forbairt agus na seirbhísí chun áiteanna ceart agus chun infheistiú eacnamaíocht a chur chun cinn trí cosain an pearsantacht agus áiseanna sa baile agus sráidbhaile éagsúla.
- 2.15.6 Leagann na cuspóir amach sa roinn seo, ag smaoineamh ar na cuinsí seo don míneadas breise sa soláthar plean forbartha anois agus ag smaoineamh faoi na teoracha ar léibhéal náisiúnta, don Creatlach Náisiúnta Pleanáil, ar léibhéal réigiúnach, an RSES don Réigiún Deisceartach.
- 2.15.7 Bíonn an plean seo ag lorg fás cothrom inbhuanaithe agus go háirithe fás indéanta trasna ceantar tíreolaíoch mhór, sin é Chontae Chorcaigh, nuair a tógáil ar agus ag lorg cumas gearáil nua ó gach sórt infheistiú infreastruchtúr. Tithíocht suntasach agus fás fostaíocht, sin é an targaí sa Corcaigh Uirbeach, le fás cionroinnt ceart atá aithne don lonnaithe eile chun an ról a cothaigh, lastigh cúlchríoch tuaithe mhór mar atá ról difriúil comhoibrioch ann mar creatlach ag chur forbairt socheacnamaíoch agus cultúrach chun cinn.
- 2.15.8 Aithnaíonn sa plean seo go bhfuil measctha beoga lonnaithe i gCorcaigh a glacann pháirt sa dathúlacht mar ceantar cónaithe agus obair. Bíonn an cothabháil sa speictream lonnaithe ón Baile Uirbeach, Príomh Bhaile, Baile an Chontae, sráidbhaile tuaithe, lonnaithe cósta agus oiléanach an-criticiúil chun cheann dosna pointe díolach an-difriúil i gCorcaigh agus an dathúlacht don infheistiú.
- 2.15.9 Athraigh an creatlach lonnaithe leis an cealú an teorainn forbairt ón beagnach gach croilár bhaile agus stopadh é i alán ceantar eile. Bíonn an athrú seo riachtanach chun chinntiú go bhfuil an fás tiubhaithe i ceantar le cumas mhór chun freastail ar an fás sin agus ceadáíonn níos mó solúbthacht timpeall soláthar tithíocht sa ceantar tuaithe níos leathne sa cheantar a bhfuil an teorainn imithe ón sean-croilár sráidbhaile.
- 2.15.10 Tá sé tábhachtach go aithnaíonn na lonnaithe agus ceantar seo mar ceantar le pobal bríomhar agus díograiseach atá gníomhach go minic sa soláthar ar réimse áiseanna sóisialta agus pobal. Bíonn na ceantar seo aitheanta mar sin an Údarás Pleanáil agus soláthar chun gnó a leathadh, aithnaíonn áiseanna sóisialta agus cultúrach bunaithe ar an fiúntas. Chomh maith leis sin, má tharlaíonn infheistiú mhór i seirbhísí uisce sa lonnaithe seo thar saol an plean seo, bíonn raon ann chun athbhreithniú agus cuireann na ceantar seo isteach. Leanann na ceantar seo ar aghaidh a bheith incháilithe chun aitheantas a dhéanamh ar cistiú áitiúil agus náisiúnta. Bíonn líosta lán dosna lonnaithe seo ar fháil i Foscríbhinn I an plean seo.
- 2.15.11 Leagann na cuspóir seo aidhm straitéiseach leathan amach do gach ghrúpa lonnaithe sa creatlach.

Cúspóir an Plean Forbartha an Chontae
CS 2-7: Baile Contae

	Lonnaíochtaí	Aidhm Straitéiseach	Míondíol
Baile sa Ceantar Uirbeach Chontae Chorcaigh	Baile Uirbeach Carraig Uí Leighin, Carraig Thuathail, Cóbh, Pasáiste/ Gleann an Fheileastraim/ Baile an Mhanaigh, Mainistir na Corann agus Monard SDZ	<p>Fásann an muintir agus fostaíocht mar sin bíonn Ceantar Uirbeach Chorcaigh (CUC) abálta bheith in iomaíocht go héifeachtach chun infheistiú agus postanna a fháil i líne leis na príomh-pháirtí atá aithe sa RSES don Réigiún Deisceartach agus an RSES Chorcaigh.</p> <p>Comhdhlúthaigh fostaíocht ar áiteanna fostaíocht atá ann le infreastruchtúr tacaíocht níos fearr, agus go háirithe iompar pobal níos fearr, an cheann atá aithe sa CMATS (2020) san áireamh. Lean ar aghaidh leis an athchothromaíocht straitéiseach sa cathair agus chontae trí forbairt an UEA ar an Pasáiste Chorcaigh Thoir agus an Monard SDZ.</p> <p>Fásann muintir go criticiúil, ionad seirbhís agus fostaíocht lastigh an Ceantar Uirbeach Chorcaigh, ag tabhairt ard léibhéal ar áiseanna pobal agus áiseanna le infreastruchtúr cáil ardchaighdeán agus nascadh iompar poiblí comhtháite ba cheart bíonn siad an ceantar rogha ar alán daoine go háirithe daoine le fócas ar fostaíocht uirbeach.</p>	<p>Baile Uirbeach Mhór: Tabhraíonn siad tacaíocht chuig an beogacht agus inmharthanacht an baile uirbeach mhór agus cinntaíonn siad go thugann na ionad seo an réimse míondíol ceart agus feidhmeanna neamh-míondíol chun freatail ar riachtanas an pobal agus an dobharcheantar faoi seach freisin.</p> <p>Baile Uirbeach Beag: Neartaíonn agus daingníonn an ról míondíol agus feidhmeanna an baile uirbeach beag agus thugann siad forbairt míondíol i gcomhréireacht leis an fás muintir atá planáilte chun freastail ar an dobharcheantar áitiúil.</p>
Príomh Bhaile	Mala	<p>Chun neartaíonn an fás ón fostaíocht inbhuanaithe agus ionad baile athnuachan ar Mala mar tiománaí eacnamaíocht réigiúnach, bíonn tionchar ar an ceantar straitéiseach agus rochtain ar bóthar idir-réigiúnach agus creatlach ráille chun tógáil ar an neart dúchasach, go háirithe ar táirgeadh bia agus poitéinseal turasóireacht, ag cosaint agus ag feabhsú an timpeallacht nádúrtha ar an Gleann Uisce Dubh ag an am chéanna;</p> <p>Chun lorg ar infheistiú chun tacaíocht an bua agus chuireann infreastruchtúr inbhuanaithe ar fháil, comh maith le nascadh idir-réigiúnach níos fearr (creatlach iompar agus digiteach) ar an creatlach bóthar straitéiseach an pasáiste N20/M20 chuig Chorcaigh agus ceantar Uirbeach Luimneach-tSionnain agus an Pasáiste Atlantach Eacnamaíocht, d'fhéadfaí ar toradh an próiseas planáil agus méasúnú timpeallachta Chun neartú ar infheistiú "stát rialta" sa infreastruchtúr ráille atá ann agus ag lorg infheistiú chun infreastruchtúr agus seirbhísí a fheabhsú chun chinntiú go lean an athnuachan agus cothabháil ar aghaidh ar ardchaighdeán chun léibhéal mhaith sábháilteacht, seirbhís, rochtain agus nascadh;</p> <p>Ba cheart go mbeidh planáil déanta ar fás todhchaí an baile ar bunús ceimnithe i gcomhairliúchán leis an Udarás Áitiúil agus Uisce Éireann chun chinntiú go bhfuil toilleadh fuíolluisce dóthanach ann agus chun tionchar diúltach ar fás todhchaí a seachaint ar an cothaitheach rúnda Abhainn Uisce Dubh.</p>	Tacaíonn agus forbairt an ról ar Mala mar ionad míondíol tábhachtach sa Thuaisceart an Chontae agus ag chinntiú an fuinneamh agus beocht an croilár baile a choimeád agus a fheabhsú.

**Cúspóir an Plean Forbartha an Chontae
CS 2-7: Baile Contae**

	Lonnaíochtaí	Aidhm Straitéiseach	Míondíol
Príomh Bhaile	Cloich na Coillte	<p>Nearthaíonn inmharthana an fás ón fostaíocht agus athnuachan an Cloich na Coillte mar tiománaí eacnamaíocht don Iarthar Chorcaí, tógáil ar neartanna dúchasach, go háirithe táirgeadh bia agus turasóireacht, agus ag cosaint agus ag feabhsú an timpeallacht ar Bá Cloich na Coillte ag an am chéanna;</p> <p>Chun gearáil an áit straitéiseach agus rochtain ar an pasáiste bóthar N71, ag roinnt neartanna le lonnaithe eile in Iarthar Chorcaí, feabhsaigh an ról don Beantraí san áireamh;</p> <p>Ag lorg infheistiú chun tacaíocht ar tréithe agus chun infreastruchtúr inbhuanaithe a chur ar fháil, comh maith le nascadh idir-réigiúnach (creatlach iompar agus digiteach) don gach príomh lonnaithe ar an pasáiste bóthar N71 don Ceantar Uirbeach Chorcaigh, Cuan Chorcaigh agus acmhainn Aerfort Chorcaigh, d'fhéadfaí ar toradh an próiseas pleanáil agus méasúnú timpeallachta.</p>	Tacaíonn agus forbairt an ról ar Cloich na Coillte mar príomh ionad míondíol sa Iarthar an Chontae agus ag chinntiú go coiméadann an fuinneamh agus beocht sa ionad baile eile.
Baile Fáinne	Droichead na Bandan, Mainistir Fhear Máí, Cionn tSáile, Maigh Chromtha, Eochaille	Cuireann forbairt cothrom níos fearr ar fáil tríd an Ceantar Fáinne Chorcaigh Mhór, agus comhlíon an acmhainn eacnamaíocht mar ionad uirbeach caighdeán, siopadóireacht, seirbhísí agus iompar poiblí don cúlchríoch tuaithe mar sin bíonn siad abálta teacht amach mar áiteanna rogha do beagnach gach duine go háirithe daoine le fócas ar fostaíocht uirbeach.	Tacaíonn an fuinneamh agus beocht ar baile Fáinne agus ag chinntiú go bhfuil na ionadaí seo ag cur an réimse míondíol ceart ar fháil agus feidhmeanna neamh-míondíol chun freastal ar riachtanais an pobal agus do bharcheantar faoi seach.
Baile Contae	<p>Tuaisceart (Cill na Mullach, Ráth Luirc, Ceann Toirc, Sráid an Mhuilinn, Baile Mhistéala, Áth Trasna)</p> <p>Iarthar (Beantraí, Baile Chaisleáin Bhéarra, Dúnmaonmhuí, Scoil Mhuire, Sciobairín)</p>	Cuireann cothrom níos fearr ar fáil sa forbairt idir gach baile agus an cúlchríoch tuaithe agus comhlíon an ról mar ionadaí eacnamaíocht agus fostaíocht ag freastal ar riachtanais an cúlchríoch tuaithe mhór, mar sin bíonn siad abálta teacht amach mar áit rogha do beagnach gach duine go háirithe daoine le fócas ar fostaíocht uirbeach.	Tacaíonn an fuinneamh agus beocht an Baile Mhór agus Beag agus chinntiú go bhfuil na ionadaí seo ag cur réimse feidhmeanna míondíol agus neamh-míondíol ceart ar fháil chun freastail ar riachtanais an pobal agus na do bharcheantar faoi seach.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
CS 2-7: Creatlach Lonnaithe - Lonnaithe ar Ord Níos Íseal**

	Lonnaíochtaí	Cuspóir Straitéiseach
Eochair-Bhailte	Féach ar Imleabhar 3, 4 agus 5 sa Plean seo le do thóil.	Bunaigh príomh sráidbhaile mar príomh fócas ar forbairt sa ceantar tuaithe sa creatlach lonnaithe in ord níos ísle agus ceadáinn ar soláthar seirbhísí áitiúil, trí misnigh agus éascaigh fás muintir ar scála, leagan amach agus dearadh a frithchaitheann ar pearsantacht an gach sráidbhaile, ina bhfuil seirbhísí uisce agus infreastruchtúr fuiolluisce ar fháil. Ag tacaíocht an coinneáil agus feabhsaigh an príomh áiseanna sóisialta agus pobal, agus iompar poiblí idir-uirbeach.
Pobal ar Oileán Iarthar Chorcaí	Féach ar Imleabhar 5 sa Plean seo le do thóil.	Tacaíonn an pobal oileán leis an forbairt cultúrtha, sóisialta agus eacnamaíocht inbhuanaithe, chun caomhnaigh agus feabhsaigh an oidhreacht teanga, cultúrtha difriúil, nádúrtha agus tógáil, agus chun tacaíonn ar an pobal oileán inmharthana socheacnamaíoch chun buan-muintir a choimeád agus muintir níos mó a fháil má tá siad abálta i gceart.
Sráidbhailte	Féach ar Imleabhar 3, 4 agus 5 sa Plean seo le do thóil.	Misnigh agus éascaigh forbairt ar scála, leagan amach agus dearadh a frithchaitheann an pearsantacht ar gach sráidbhaile, ina bhfuil seirbhísí uisce agus infreastruchtúr fuiolluisce ar fháil agus tacaíonn ar coinneáil agus feabhsaigh ar príomh áiseanna sóisialta agus pobal istigh na sráidbhaile, an soláthar ar iompar poiblí idir-uirbeach níos fearr san áireamh.
Suíomhanna Eile	Féach ar Imleabhar 3, 4 agus 5 sa Plean seo le do thóil.	Aithnaíonn ceantar eile, mar áiteanna le feidhmeanna tábhachtach le haghaidh turasóireacht, oidhreacht, caitheamh aimsire agus úsáid eile.

2.16 Bun-Comaoin Polasaí Eile

Straitéis Comh-Míondíol

- 2.16.1 Is é aidhm an plean seo ná chun machnamh a dhéanamh ar na riachtanais sa Treoracha Pleanáil Míondíol ag féachaint ar na coinníollacha margaidh todhchaí, comh maith leis an ardú sa siopadóireacht idirlíon agus an timpeallacht míondíol atá difriúil de bharr toradh an paindeim Covid-19. Ullmhaíonn Corcaigh Uirbeach, Comhairle Chontae agus Comhairle Cathair Chorcaí an Comh-Staidéar Míondíol don ceantar uirbeach, agus faigheann siad eolas i rith ullmhú an plean seo.
- 2.16.2 **Caibidil 9 Lárbhailte agus Míondíol** leagann amach sonraí polasaí agus cuspóirí don príomh-ionadaí ar gníomhaí míondíol sa Chontae agus tabhraíonn sé treoracha ar an candam mhór sa spás urláir nua a bheith riachtanach.

Polasaí Tithíocht Tuaithe Straitéiseach

- 2.16.3 Leanann an plean forbartha seo an dtreo atá leagtha amach sa Treoracha Áire don Tithíocht Tuaithe Inbhuanaithe (2005) agus mar sin, leagann sé amach creatlach polasaí do gach cheantar atá aithne ag aidhm ar forbairt fócas tithíochta tuatha ar riachtanas an pobal tuaithe. Leagann Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí an polasaí agus cuspóir amach le haghaidh bainistíocht todhchaí ar tithíocht tuaithe.

Straitéis Eacnamaíocht

- 2.16.4 Leagann an plean seo polasaí agus cuspóir amach i tacaíocht ar an forbairt eacnamaíocht sa Chontae freisin. Ceadáíonn sé aird ar an forbairt eacnamaíocht agus fostaíocht nua go háirithe isteach sa príomh bhaile chun cothrom a fháil trasna an Chontae agus chun feabhsú ar léibhéal an rogha fostaíocht. Chun an straitéis seo a chur i bhfeidhm aithníonn creatlach ionadaí fostaíocht trasna an Chontae a chinntáíonn patrún inbhuanaithe ar forbairt eacnamaíocht, sa cheantar uirbeach agus tuaithe. Ní cuireann béim míréasúnta ar an bunús fostaíocht lonnaithe (lucht oibre cónaithe: cóimheas postanna), agus chruthaíonn sé seo píosa tábhachtach don straitéis lonnaithe don forbartha an plean seo.
- 2.16.5 Istigh an Ceantar Uirbeach an Chontae, aithníonn Carraig Thuathail, Oileán Beag, Rinn an Scidígh agus An Geata Bán mar Áiteanna Fostaíocht Straitéiseach atá oiriúnach don forbairt fostaíocht ar scála mhór, m. sh. úsáid mhór aonair nuair atá alán talamh riachtanach. Aithníonn MASP Chorcaí ról na gceantar seo freisin, go háirithe an poitéinseal d'infheistíocht agus d'fhorbairt dhíreach choigríche ag fiontair dúchasacha. Tá ról tábhachtach go náisiúnta ag An Geata Bán in earnáil an fhuinnimh agus is suíomh straitéiseach is fearr leis le leathnú sa réimse seo. Coiméadann na ceithre ceantar seo an ról mar áiteanna do comhlachtaí FDI a theastaíonn foirgneamh aonair nuair a chruthaíonn comhlachtaí eile feidhmeanna fostaíocht atá aithne go h-idirnáisiúnta.
- 2.175.6 Bíonn an Ceantar Cuan Chorcaigh/Eacnamaíocht Cuan Chorcaigh aonán náisiúnta agus bíonn cúig Baile Uirbeach Chontae ann san áireamh (Chóibh, Carraig Thuathail, Mainistir na Corann, Baile an Phasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh/Charraig Uí Leighin), comh maith le ceithre uimhir. Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí (Rinn an Scidígh, an tOileán Beag, Carraig Thuathail agus an Geata Bán/Áth Fhada).
- 2.16.7 Bíonn dhá cnuasach soiléir sa ceantar cuan:
- an Pasáiste Fás Oirthear Chorcaí - le Chóibh, Mainistir na Corann, Carraig Thuathail, Oileán Beag, An Geata Bán agus Áth Fhada agus Pointe Mairíne agus,
 - an Triantán Fás Cuan Íochtarach agus Chorcaigh Deisceart - le Charraig Uí Leighin, Iarthar Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh, Rinn an Scidígh (comh maith le Brinny agus Cill na hOmnai/Na hUamhanna atá lonnaithe taobh amuigh an ceantar cuan).
- 2.16.8 Chomh maith leis sin, bíonn sé tábhachtach a chinntiú go chruthaíonn deiseanna fostaíocht agus eacnamaíochta nua i gcomhar le chéile leis an soláthar iompar agus infreastruchtúr seirbhísí uisce agus forbairt tithíocht nua. Cuireann an straitéis seo deiseanna chuig daoine chun cónaí níos cóngaraí leis an obair agus laghdaíonn sé an riachtanais comaitéireacht. Féach ar **Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta** chun déan cur síos níos mionsonraithe a fháil faoin straitéis seo.

Straitéis Timpeallachta

- 2.16.9 Faigheann an Croí-Straitéis seo eolach ón Méasúnú Timpeallachta Straitéiseach (MTS), agus Méasúnú Treoir Gnáthóga (MTG), a thabhairt faoin próiseas comhthreomhar i gcomhair le chéile an gach céim san athbhreithniú Plean Forbartha. Nuair atá sé riachtanach bíonn na polasaí agus cuspóirí sonraíthe leasaithe chun tionchar ar an oidhreacht timpeallachta agus oidhreacht nádúrtha a laghdú. Féach ar **Caibidil 1 Réamhrá, Aisling agus Comhthéacs**.
- 2.16.10 Chomh maith leis sin, na tionchar agus riachtanais an Treoir Creatlach Uisce maidir le caighdeán uisce a cosaint agus feabhsú, go háirithe maidir leis an cuspóirí a aimsigh sa Plean Bainistíocht an Abhantrach, bíonn siad corpraithe sa Plean ag chinntiú imeascadh lán agus smaoineamh ar fadhbanna timpeallachta trí phróiseas an phlean a chruthú. Féach ar **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce**.

Straitéis Athrú Aeráide

- 2.16.11 Theastaíonn na Achtanna Forbartha agus Pleanáil plean forbartha chun cúspóir(i) éigeantach a chur isteach chun míosúr a thabhairt faoi chun éileamh fuinneamh a laghdú, astú gás ceaptha teasa a laghdú agus dul i ngleic le Oiriúnú Athrú Aeráide.
- 2.16.12 Leagann an Croi-Straitéis seo an slí amach lonnaithe inbhuanaithe a chur chun cinn agus straitéisí iompar i gceantar uirbeach agus tuaithe tabhair faoin fadhbanna atá leagtha amach sa cúspóir éigeantach thuas. Leagann na caibidil eile na polasaí agus cúspóirí earnáil amach atá tábhachtach chun chur isteach chun na targaid a leagtha amach sa Croi-Straitéis a shroicheann an athrú tábhachtach chuig todhchaí comórtas, acmhainneach aeráide carbón íseal san áireamh. **Caibidil 17 Gníomhú Aeráide** tharraing sé na polasaí agus cúspóirí seo le chéile sa Straitéis Gníomhú Aeráide ciallmhar.

Cuspóir Plean Forbartha Contae CS 2-8: An tAthrú Aeráide

Cuireann lonnaithe inbhuanaithe agus straitéisí iompar sa ceantar uirbeach agus tuaithe chun cinn, an fógraíocht ar na céimeanna seo san áireamh;

- Laghdaíonn an éileamh ar fuinneamh mar fhreagra don seans a ardaíonn an fuinneamh agus costais eile de bharr íslú fád-théarma sa acmhainní neamh-inathnuaite,
 - Laghdaíonn astú gás ceaptha teasa antrapaigineach, agus téigh i ngleic leis an riachtanais don cóiriú ar athrú aeráide, go háirithe, ag féachaint ar an ceantar, leagtha amach agus dearadh an forbairt nua.
 - Féachann ar athrú aeráide le alán béim ar soláthar iompar, trí chur i bhfeidhm na polasaí agus cúspóirí an PFC
- 2.16.13 Chomh maith leis sin, má tá leagtha amach sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil (NDP 52) beidh an córas pleanáil freagrach chuig an dúshlán timpeallachta náisiúnta agus chinntíonn sé go tharlaíonn forbairt lastigh na teorainn timpeallachta, ag féachaint ar riachtanais ar gach dlí timpeallachta ceart agus an banaistíocht inbhuanaithe ar an caipiteal nádúrtha.

Straitéis Iompar

- 2.16.14 Is príomhchumasóir é an t-iompar i ngach gníomhaíocht eacnamaíoch agus shóisialta agus tá dlúthbhaint aige le cáilíocht na beatha, na sláinte agus na folláine. Bíonn an polasaí iompar sa plean seo ag lorg chun tacaíocht a thabhairt chuig an córas iompar éifeachtúil a chur i bhfeidhm sa chontae ag tacaíocht an nascacht agus iomaíochas, chun modhanna taisteal inbhuanaithe a chruthú mar rogha tarraingteach agus úsáideach do beagnach gach duine chun buntastí eacnamaíoch, sóisialta, sláinte, folláine agus gníomhú aeráide a chur chun cinn. Bíonn an polasaí ag lorg an éileamh taisteal agus an braithníú ar carr príobháideach a laghdú don iompar agus chun tacaíocht ar seirbhísí iompar pobal ar ardmhinicíochta.
- 2.16.15 Is Contae mór í Corcaigh go spásúil agus mar sin de, glactar le go leanfaidh iompar pearsanta i gcarr de bheith ina ghné de thurais níos faide in ainneoin an turais modha suntasaigh chuig iompar inbhuanaithe a bhfuil sé mar aidhm leis an bplean seo a bhaint amach. Beidh taisteal ar bhóthair riachtanach don gluaiseacht inbhuanaithe ar earraí, séirbhísí agus daoine. Dá bhrí sin, tá sé ríthábhachtach do shláinte gheilleagrach agus shóisialta an Chontae feidhm straitéiseach an líonra bóithre a chothabháil, a fheabhsú agus a chosaint. Ar a bharr sin, tá gá le tionscadail infheistíochta straitéisigh bonneagair bóithre chun deiseanna forbartha áirithe a thapú. Dá bhrí sin, éascaíonn an plean seo feabhsuithe ar bhonneagar bóithre agus cosnaíonn sé éifeachtúlacht sa líonra. **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht** leagann sé amach cúspóir an Plean ina thaobh seo.

Pleanáil Spásúlachta Mara/Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí

- 2.16.16 Is é pleanáil spásúlachta mara ná próiseas a thabhairt gach lionmhar úsáideoir an fharraige le chéile chun cinne ceart a dhéanamh faoin chaoi a úsáidtear acmhainn mara go inbhuanaithe. Leis an Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí a thabhairt isteach i 2021, beidh an Plean Forbartha an Chontae ag tógáil ar taithí imithe maidir leis an slí comhtháite don cosaint agus bainistíocht ar ár ceantar cósta, na pobal oileánach san áireamh agus chun coiméad an cúnaimh inbhuanaithe don saol eacnamaíoch, sóisialta agus cultúrach sa chontae. Féach ar **Caibidil 7 Mara, Cósta agus Oiléain**.

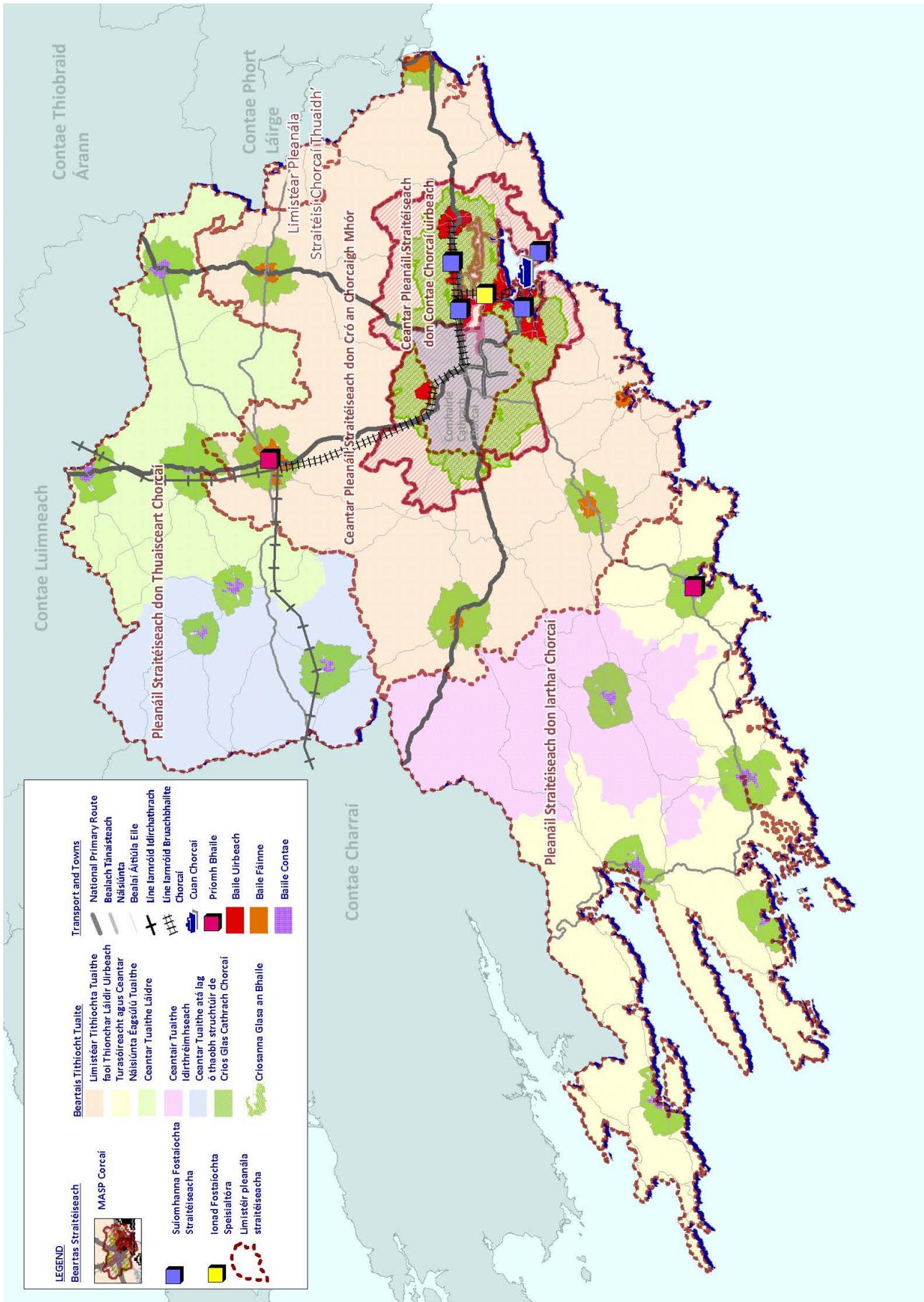
Cosaint ar Bithéagsúlacht

- 2.16.17 Sa plean seo bíonn cúspóirí chun bithéagsúlacht a fheabhsú agus cosain agus leagann siad amach sa Chaibidil Infreastruchtúr Glas agus Bithéagsúlacht agus Timpeallacht comh maith le cúspóir atá sonrath do suíomh le aidhm chun tionscnamh an phobal a tacaíonn chun cosaint ar bithéagsúlacht, an forbairt ar Plean Gníomhú Bithéagsúlacht agus Plean Pailneoir san áireamh sa cheantar. Is é atá i gceist leis an Údarás Pleanáil ná chun próiseas a thosnú chun Plean Gníomhú Bithéagsúlacht an Chontae a athbhreithniú lastigh 12 mhí ó thagann an plean seo isteach i bhfeidhm.

2.17 An Mapa don Croí-Straitéis Léaráideach

2.17.1 Leagann an mapa léaráideach seo na príomh gnéithe sa Croí-Straitéis amach agus cuir i láthair ar mapa léaráideach amháin. Tharraing sé acmhainn infreastruchtúr straitéiseach sa Chontae le chéile, an Creatlach Bóthair Náisiunta agus an Calafort Chorcaigh san áireamh a imríonn ról tábhachtach sa forbairt eacnamaíocht sa Réigiún Chorcaigh. Leagann sé an Céimlathas Lonnaithe amach freisin agus cuireann sé an cinéal ceantar tuaithe i láthair atá leagtha amach sa plean seo freisin.

Figúr 2.6 Mapa Contae Phort Láirge Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh'

2.18 Feidhmíú agus Seachadadh

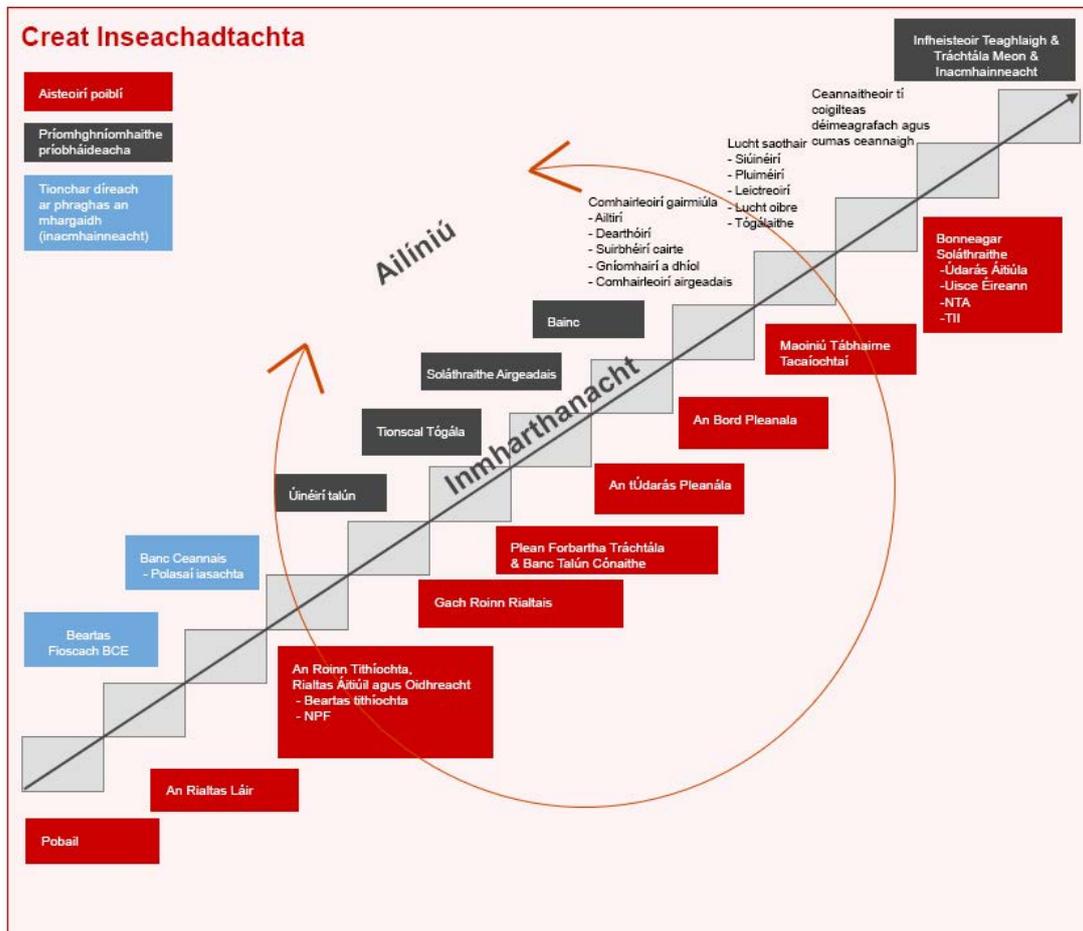
2.18.1 Is príomh chúspóir straitéiseach don Údarás Pleanáil é an chur i bhfeidhm agus chur chun cinn an Croí-Straitéis seo. Glacann an Plean Forbartha an Chontae slí ighnéitheach chun tacaíocht a thabhairt chuig an Croí-Straitéis a chur i bhfeidhm trí: cuireann an creatlach polasaí pleanáil ceart i bhfeidhm ar léibhéal áitiúil chun treor a thabhairt ar an forbairt inbhuanaithe ar ceantar atá príomh straitéiseach don fhás; aithnaíonn an tearcúsáidte agus/nó talamh folamh agus an chur i bhfeidhm an tomhas talamh gníomhach chun tacaíonn ar an forbairt seicheamhach, fás dlúth agus athnuachan; agus, an tabhairt isteach ar miosúr monatóireacht agus meastóireacht.

Ag athrú Comhthéacs Seachadta

- 2.18.2 An Córas Pleanáil - gach aisteoir, poiblí agus príobháideach san áireamh - ag lorg an polasaí reachtúil a nascadh le chur i bhfeidhm sa todhcaí. Tabhraíonn cúspóir an Plean Forbartha éifeacht chuig polasaí náisiúnta agus bíonn an chur i bhfeidhm ar na cúspóir sin eolach ón comhthéacs an chur i bhfeidhm.
- 2.18.3 Mar atá leagtha amach sa Phlean seo, is léir go bhfuil athrú suntasach tagtha ar chomhthéacs an bheartais náisiúnta/réigiúnaigh faoin gCreat Pleanála Náisiúnta/faoin Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach. Ach athraíonn an comhthéacs foscach agus an córas chur ar fháil ag tabhairt éifeacht chuig an chur ar fháil ar fás pleanáilthe, go háirithe i comhthéacs an fás tithíocht freisin.
- 2.18.4 Bíonn comhghuaillíocht idir gach aisteoir riachtanach ar fairsinge níos mó ná a bhí ann sa muintir roimhe, tréimhse fás eacnamaíocht agus tithíocht chun fás a chur ar fháil a buaileann le gach príomh critéar anseo:
- go gcomhlíonann sé riachtanais beartais náisiúnta; agus
 - atá inmharthana (maidir le tithíocht, ní mór costais seachadta a mheaitseáil le hinacmhainneacht mar atá leagtha síos le beartas iasachta macrastuamachta)

Aisteoirí Inseachadta

- 2.18.5 Is é an fás tithíocht cur ar fháil (agus fostaíocht comhlátach/fás tráchtála) toradh ar sraith casta ar caidreamh díreach agus indíreach, eolach ón réimse mhór ar cúinsí/aisteoirí eolach agus is minic comhsháraitheach. Tá ailiniú gníomhaithe agus gníomhartha rithábhachtach chun soláthar a bhaint amach le freastal ar éilimh/riachtanais, agus éifeachtúlacht chun riachtanais foscacha/inmharthanacht/iomaíochas a chomhlíonadh.
- 2.18.6 Leagann Creatlach Inseachadtacht amach sa Figúr 2.7 ag cur achoimre ard léibhéal ar na aisteoirí atá gnóthach chun tithíocht a chur ar fáil.

Figúr 2.7: Creatlach Inseachadtacht

- 2.18.7 Tá meicníocht chun ailíniú ag céim gníomhachtaithe beartais de dhith – agus go criticiúil, próiseas a dhéanfaidh an méid seo a leanas:
- freagracht chomhchoiteann a cheadú as fás a sheachadadh;
 - riachtanais beartais náisiúnta a chomhlíonadh;
 - foráil a dhéanamh maidir le hinmharthanacht/inacmhainneacht/iomaíochas;
 - ag na lonnaíochtaí agus soláthraíonn leibhéil láithreáin foghlaim a bheidh mar bhonn eolais do chur i bhfeidhm agus do chuspóirí beartais amach anseo.

Bonneagar Criticiúil

- 2.18.8 Baineann dúshlán leanúnach atá ann fós ó thréimhsí fáis roimhe seo le bonneagar a aithint, a sholáthar agus a mhaoiniú chun freastal ar phobail agus ar fhás sa toadhcháil - bonneagar príobháideach (ar láithreán) agus poiblí (lasmuigh den láithreán).
- 2.18.9 Is dúshlán é tús-ualú ar infheistiú príobháideach chun infreastruchtúr láithreáin a chur ar fháil chun fás eacnamaíocht agus tithíocht (ach go háirithe an dara cheann), casta ar suíomhanna forbartha straitéiseach nuair atá cúpla úinéireacht talún ann. Maidir le soláthar infreastruchtúr pobal (seachtrach), ní bhíonn an ioncam ón scéim forbartha cuidiú údarás áitiúil abálta an costas seo a clúdaigh agus ní bhíonn an cuidiú tionscal tógála ardaithe go hiomarcach - maidir le tithíocht beidh éifeacht diúltach ar an ábaltacht chun fanacht istigh an riachtanais clúdaigh costais atá i bhfeidhm ón polasaí iasachtú macra-críonna an Bhainc Cheannais (i.e. ní bhíonn costais abálta a bhogadh chuig ceannaitheoir an tithe).
- 2.18.10 Tá sé ríthábhachtach infheistiocht i mbonneagar poiblí a ailíniú - tosaíocht, uainiú agus leithdháileadh costas - ag gach gníomhaireacht seachadta bonneagair poiblí chun gníomhachtú tailte forbartha a chinntiú. Ar a bharr sin, trí phlean infheistióchta bonneagair poiblí comhordaithe agus spriocdhírthe a dhéanann foráil do réamhseirbhísiú tailte forbartha cónaithe amháin a bainfear amach tionchair ghníomhachtaithe iomlána Thobhach Láithreán Folamh an Rialtais.
- 2.18.11 Tá athrú suntasach tagtha ar na meicníochtaí chun bonneagar a sheachadadh, toisc go bhfuil freagrachtaí bonneagair atheagraithe ag an Rialtas le blianta beaga anuas. Is é na príomh foinsí náisiúnta ar maoiniú infreastruchtúr ná: iompar (an tÚdarás Náisiúnta Iompair (ÚNI), agus Bonneagar Iompair Éireann (TII); séirbhísí uisce (Uisce Éireann); forbairt uirbeach agus tuaite (Maoinigh Athghiniúint Uirbeach agus Forbartha (MAUF), agus Baile agus Sráidbhaile Athnuachan).
- 2.18.12 Le linn 2019, cheadaigh Comhaltaí Chomhairle Contae Chorcaí iasacht suas le €130m ón mBanc Eorpach Infheistióchta (IEB) agus ó Bhanc Forbartha Chomhairle na hEorpa (CEB) sna deich mbliana amach romhainn a ligfidh do Chomhairle Contae Chorcaí raon leathan tionscadal a chur chun cinn ar fud an Chontae, ag tacú le sprioc fáis. Tá an maoiniú seo chun cur le maoiniú poiblí ón Údarás Náisiúnta Iompair, TII, URDF, RRDF, agus Athnuachan Na mBailte/Sráidbhailte.
- 2.18.13 Tá Comhairle Contae Chorcaí ag díriú maoiniú EIB/CEB ar chlár infheistióchta le tacú le pobail, coinníollacha a chruthú chun forbairt réigiúnach éifeachtach a chumasú agus feidhmíocht gheilleagrach a chur chun cinn ar fud an chontae ar fad. An iasacht seo, comh maith leis an maoiniú ón Maoinigh Athghiniúint Uirbeach agus Forbartha (MAUF/RRDF) agus Maoinigh Forbartha éascaigh sé an forás trasna gach ocht Comhairle Ceantair Bardasach.
- 2.18.14 Tá Aonad Forfheidhmithe an Chláir Chaipitil bunaithe ag an gComhairle chun a Clár Infheistióchta Inbhuanaitheachta Sóisialta a sheachadadh. I measc na dtionscadal a rachaidh chun leasa na scéime seo tá uasghrádú ar ríocht poiblí i lár an bhaile, bóithre faoisimh istigh baile, forbairt páirceanna agus taitneamhachtaí, bonneagar a bhaineann le turasóireacht, cosaint cultúir agus oidhreacht, tionscadail éifeachtúlachta fuinnimh agus forbairt gheilleagrach.
- 2.18.15 Tá na cineálacha tionscadail seo ríthábhachtach chun tacú le fás ar fud an Chontae agus go sonrach chun na Príomh-Mheallannaithe a chruthú a chuirfidh leis na dálaí riachtanacha a chur i bhfeidhm chun tacú le fás mar atá leagtha amach sa NDP. Mar thoradh, tar éis an NDP tabhair an Comhairle faoin méid treallús comhordaithe a tabhair eolas chuig idirghabháil lonnaithe sainiúil i rith saol an plean seo - má tá leagtha amach sa Caibidil Feidhmiú sa Plean seo.

Maoiniú Bonneagair

- 2.18.16 Faoi láthair, bíonn maoiniú infreastruchtúr poiblí ar fháil trí réimse meicníocht. Cruthaíonn an próiseas Bainistaíocht Talamh Gníomhach comhghuaillíocht i dtéarmaí maoiniú infreastruchtúr, idirghabháil agus tosaíochtaí (ailínithe freisin le úinéir talún/tógálaí tithe gealltanais), úsáidtear caiteachas ar infreastruchtúr poiblí ar éifeacht uasmhéid i dtéarmaí forbartha gníomhachtú agus costais éifeachtúlachta. Bíonn an iomlán comhghuaillíocht an-tábhachtach chun an éifeacht iomlán ar talamh Gníomhach Comhairle gníomhaíocht Bainistaíocht agus targaid Croí-Straitéis a chur ar fháil.
- 2.18.17 Bhí sé an-tábhachtach chun cruthú coinníollacha ceart chun fás a tacaíocht chun chinntiú costas-éifeachtúil agus fás inbhuanaithe a lean ar aghaidh, ach tar éis an timpiste eacnamaíocht srian fíoscach (sa maoiniú poiblí agus príobháideach) agus rialacha iasachtú macra-críonna (don tithíocht) cuir le tábhachtach chun éifeachtúlacht ar ard-chéim chun forbairt a chur ar fháil - soláthar infreastruchtúr san áireamh.
- 2.18.18 Leagann an Caibidil Cur i bhfeidhm agus Cur ar Fháil sonraí amach faoin riachtanais infreastruchtúr agus an comhthéacs maoiniú chun tacaíocht ar an fás tithíocht a chur ar fháil má tá aithne sa croí-straitéis seo.

Tabhair ar ais ar Infheistíocht

- 2.18.19 Bunaithe ar an anailís a rinne Comhairle Chontae Chorcaigh ar an gníomhachtú ar tithíocht zonáil, infreastruchtúr poiblí ardú a chur ar fháil chun tacaíocht a thabhairt ar fhás tithíocht, bíonn cumas ann chun Toradh ar Infheistíocht dearfach a chur ar fháil don státchiste pobal.

Meicníocht ar Feidhmiú Tithíocht

- 2.18.20 Maidir leis an athrú ar comhthéacs seachadadh don feidhmiú polasaí (go háirithe maidir leis an seachadadh tithíocht), comh maith leis an éagsúlacht ar aisteoirí sa próisead feidhmiú, bíonn cosán gníomhachtú tithíocht a thiomáin ó ALM riachtanach chun chinntiú an seachadadh cúspóirí polasaí áitiúil, réigiúnach agus náisiúnta agus chun chinntiú go uasmhéadaigh an inmharthanacht, inacmhainneacht agus iomaíochas.
- 2.18.21 Bíonn na ceithre tréithe seo riachtanach don cosán gníomhachtú tithíocht:
- Ailíniú aisteoirí;
 - Maoiniú leordhóthanach agus réamhchistithe;
 - Foráil a dhéanamh maidir le rannpháirtíocht ar leibhéal sonrach an láithreáin; agus,
 - Tá solúbthacht dóthanach ann chun sáraigh bacainn gníomhachtú agus inmharthanacht sa suíomh léibhéal ar leith.

Tobhach Suíomhanna Folamh don Talún Cónaithe:

- 2.18.22 Bíonn an comhairle gnóthach sa feidhmiú an Tobhach Suíomhanna Folamh (TSF) ón Rialtais, ag chruthú an Clár Suíomhanna Folamh i 2016. Ach nuair atá toilleadh infreastruchtúr poiblí dóthanach agus dírithe amháin ar fháil bhain an tionchar iomlán don Tobhach Suíomh Folamh amach mar cuir an TSF go ghinearálta i bhfeidhm do talún seirbhísithe.
- 2.18.23 Mar sin leathnaithe an scóip agus éifeachtúlacht an Tobhach Suíomh Folamh ón Rialtais má tógáil próiseas ailíniú timpeall é comh maith le: cónaithe bliantúil (príobháideach agus poiblí) targaid seachadadh trí ceantar agus saintréitheacht (eolach ón Croí-Straitéis an Comhairle); clár cónaithe bliantúil (príobháideach agus poiblí) trí saintréitheacht agus ceantar; ailíniú ar tosaíocht infreastruchtúr údarás agus cláracha infheistiú; agus clár a tóg bacainn an forbairt má tá riachtanach sa léibhéal sonrach an suíomh. Leis an clár seachadadh cónaithe bliantúil seo bíonn sé riachtanach go mbeidh sé bunaithe ar gealltanais ón úinéir talún.

2.19 Bainistíocht ar Talamh Gníomhach

- 2.19.1 Nuair a leagann an Croí-Straitéis seo na riachtanais tithíocht amach atá bunaithe ar an targaid muintir atá leagtha amach sa NDP agus RSES, féiceann an roinn seo leis an taobh soláthar a thiteann faoin seol an "Bainistíocht Talamh Gníomhach" agus an soláthar meaitseála leis an éileamh indéanta atá mholta.
- 2.19.2 Is é bainistíocht talamh gníomhach ná bainistíocht agus seachadadh an talamh zonáil chun chinntiú go mbeidh an talamh sin an-úsáideach gníomhach; ag chinntiú go mbeidh machnamh sóisialta, timpeallachta agus eacnamaíocht comhtháite i gceart sa aithint talamh agus seachadadh agus ag chinntiú go bhfuil an méid talamh ceart aithint chun cinntaíonn go mbeidh soláthar ceart ar fháil don talamh zonáil seirbhísithe/inúsáidte chun seirbhís an éileamh tithíocht atá ann agus a mbeidh ann sa todhchaí.
- 2.19.3 San iarracht chun comhordaigh an talamh úsáid zonáil, infreastruchtúr agus seirbhísí, bíonn cupla cúspóirí sonrach sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil a leagann amach an slí dhá leibhéal nua don zonáil talamh:
- Leibhéal 1 ná Talamh Zonáil Seirbhísithe agus
 - Leibhéal 2 ná Talamh Zonáil Inúsáidte.
- 2.19.4 Catagóirigh gach talamh zonáil cónaithe sa slí seo sa plean seo. Léiríonn an NDP muna thiteann talamh sa Leibhéal 1 nó Leibhéal 2, mar sin ní bhíonn sé zonáil don forbairt nó ní bhíonn sé pháirt sa Plean Croí-Straitéis Forbartha. Nuair atá talamh zonáil agus neamhfhorbartha thar ama, bíonn sé pháirteach sa Clár Suíomh Folamh agus beidh sé freagrach don Tobhach Suíomh Folamh.
- Bíonn leibhéal 1 déanta suas ar talamh a nascadh le seirbhísí forbartha atá ann, i.e. bealach isteach ar bhóthair agus cosáin comh maith le soilse poiblí, draenáil séarach bréan, draenáil uisce dromchla agus soláthar uisce, a bhfuil toilleadh seirbhís ar fháil, agus mar sin bíonn sé abálta freastail ar forbarth nua. Go ghinearálta beidh an talamh seo suite sa lorg coise comhthógtha chéanna féin sa lonnaithe nó teorantach do talamh atá forbarth roimhe. Chun a bheith pháirteach sa Leibhéal 1 bíonn sé riachtanach go mbeidh an talamh lastigh an rian coise nó seicheamhach spásúil istigh an lonnaithe aithint.

- Sa leibhéal 2 bíonn talamh nach bhfuil seirbhísithe go leor chun tacaíocht a thabhairt ar an forbairt nua ach a bhfuil cumas ann chun a bheith seirbhísithe go hiomlán lastigh saol an plean i.e. bíonn an talamh srianta de bharr an riachtanach chun píosa nó gach seirbhísí forbartha atá riachtanach chun tacaíocht ar an forbairt nua a chur ar fháil, i.e. slí isteach trí bóthar nó cosáin comh maith le soilse, draenáil séarach bréan, draenáil uisce dromchla, soláthar uisce agus/nó toilleadh seirbhís breise. Is féidir go mbeidh na talún seo suite isteach sa rian coise comhthógtha sa lonnaithe, nó teorantach don talún forbartha atá ann nó do talún zonáilthe sa leibhéal 1, nuair atá sé riachtanach an slí seicheamhach spásúil a comhlíon chun an áit an forbairt nua sa lonnaithe aithne.
- 2.19.5 An slí leibhéal do zonáil (NPO72a) agus meicníochtaí eile chun an seachadadh talún zonáil a chur in ord don forbairt (NPO73a-73c) beidh sé machnamh tábhachtach don Plean seo agus beidh sé an ábhar don níos mó monatóireacht comhordaithe i líne leis na soláthar atá leagtha amach sa **Caibidil 19 Feidhmiú agus Seachadadh**.

Meicníocht Ghníomhachtaithe

- 2.19.6 Ag féachaint don chomhthéacs seachadta athraithe do chur chun feidhme beartais (go háirithe maidir le seachadadh tithíochta), chomh maith le hiolrú na ngníomhachtaithe sa phróiseas cur chun feidhme, tá gá le conair gníomhachtaithe chun a chinntiú go mbainfear amach cuspóirí beartais náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla agus go ndéanfar inmharthanacht, inacmhainneacht agus iomaíochas a uasmhéadú.
- 2.19.7 Ní mór na ceithre thréith seo a leanas a bheith ag an gcosán gníomhachtaithe seo:
- ailíniú aisteoirí;
 - maoiniú leordhóthanach agus réamhchistithe;
 - foráil a dhéanamh maidir le rannpháirtíocht ar leibhéal sonracha an láithreáin; agus,
 - tá solúbthacht dóthanach ann chun sáraigh bacainn gníomhachtú agus inmharthanacht sa suíomh léibhéal ar leith.
- 2.19.8 I gContae Chorcaí tá réamhbhonneagar i bhfeidhm faoi láthair chun c. 7,000 aonad cónaithe a thógáil. Bunaithe ar spriocanna cónaithe an NDP, déanfar an acmhainn seo a ionsú laistigh de thréimhse seachadta luath an Phlean Forbartha Contae seo. Beidh acmhainn bhreise bonneagair poiblí de dhíth le cruthú le seachadadh tithíochta a éascú go ginearálta, ach go criticiúil beidh ar sholáthar na hacmhainne bonneagair nua seo:
- aird a thabhairt ar amanna ceannródaíochta do sholáthar bonneagair (dhá bhliain ar a laghad de ghnáth le haghaidh oibreacha suntasacha); agus,
 - a bheith dírithe ar shuíomhanna ar leith a léiríonn riachtanais tithíochta.
- 2.19.9 Ní bhainfear amach tionchar iomlán an Tobhaigh Láithreán Folamh ach amháin nuair a bheidh acmhainn leordhóthanach agus spriocdhírthe bonneagair poiblí ar fáil.
- 2.19.10 Cinnteoidh conair gníomhachtaithe le haghaidh infheistíocht tithíochta agus tráchtála scéime go gcuirfear banc talún forbartha cónaithe aitheanta i bPlean Forbartha an Chontae i ngníomh, go bhfreastalóidh seachadadh tithíochta ar riachtanais suímh, típhóseolaíochta agus praghas margaidh chónaitheoirí Chontae Chorcaí, agus go soláthrófar saoráidí tráchtála/fostaíochta comhlántacha. Tá na rudaí seo saan cosán gníomhachtaithe seo:
- próiseas faoi stiúir údaráis áitiúil d'infheistíocht/tosaíochtaí spriocdhírthe bhonneagair phoiblí ag ilghníomhaireachtaí ag láithreacha/uainiú forbartha comhaontaithe;
 - cistiú ilbhliantúil tiomanta do bhonneagar poiblí;
 - rannpháirtíocht úinéir talún agus infheisteoir dhearfach agus struchtúrtha;
 - úsáid spriocdhírthe an phróisis Tobhaigh Láithreán Folamh chun éifeacht a thabhairt do riachtanais náisiúnta beartais agus tithíochta/fostaíochta áitiúla; agus
 - monatóireacht ar gníomhachtú forbartha agus foghlaim a úsáid chun bonn eolais a chur faoi chinntí infheistíochta, tosaíochtaí, agus, bainc talún forbartha amach anseo a aithint.

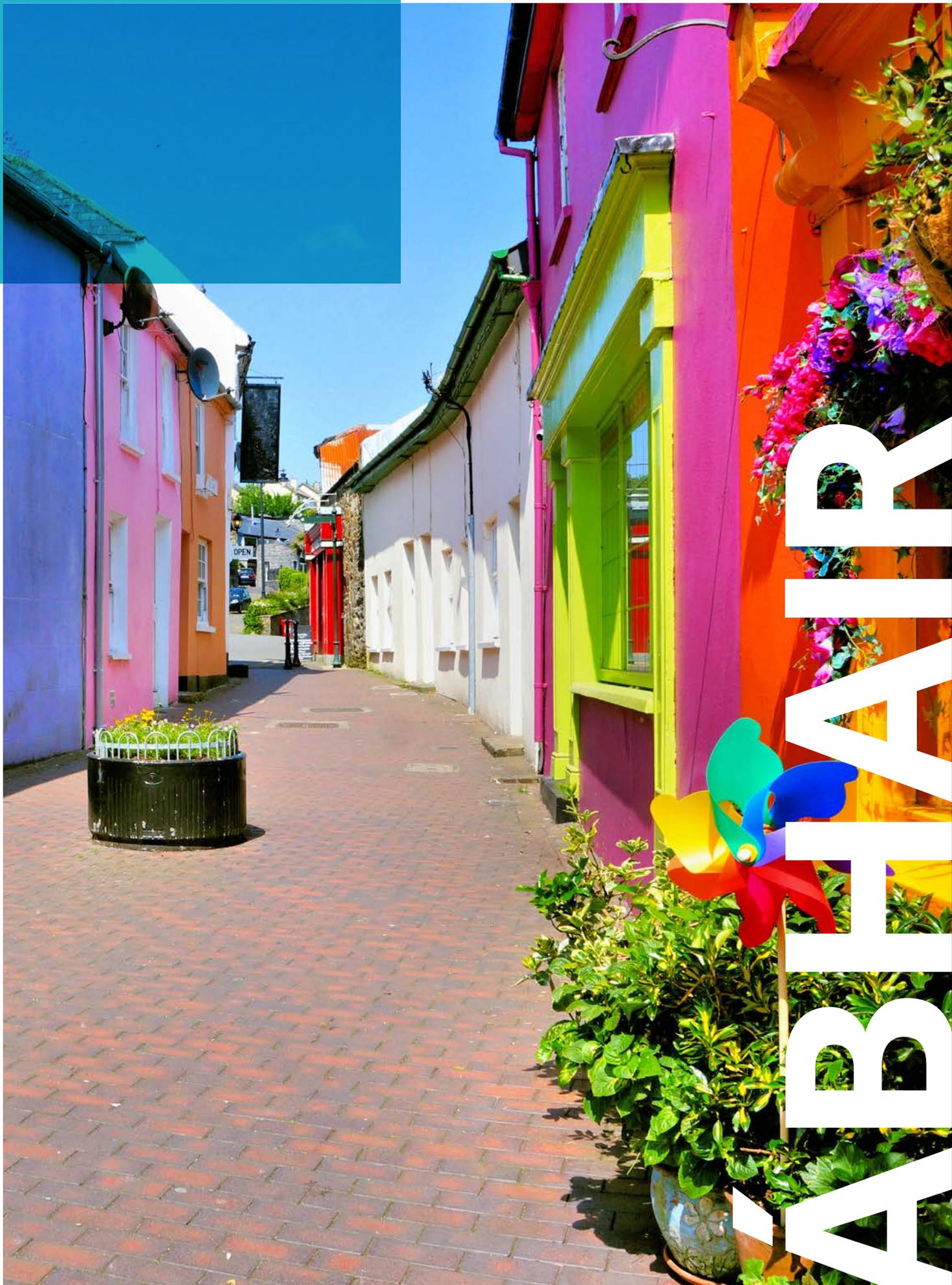

CAIBIDIL 3 LONNAÍOCHT AGUS COMHFHORBAIRT ÁITE

Aisling don Plean seo

Chun cosaint agus feabhsú an féiniúlacht leithleach agus an nádúr an baile agus sráidbhaile i gContae Chorcaigh agus feabhsú caighdeán an saol agus sláinte tríd seachadadh áiteanna sláinte taca a chur faoi dearadh uirbeach mhaith, le cruthú ar spásanna poiblí tarraingteach atá bríomhar, soiléir, slán agus insroichte agus a chur an caidreamh sóisialta dearfach chun cinn agus é a éascaigh agus tacaíocht a thabhairt ar riachtanas an pobal.

Ábhair

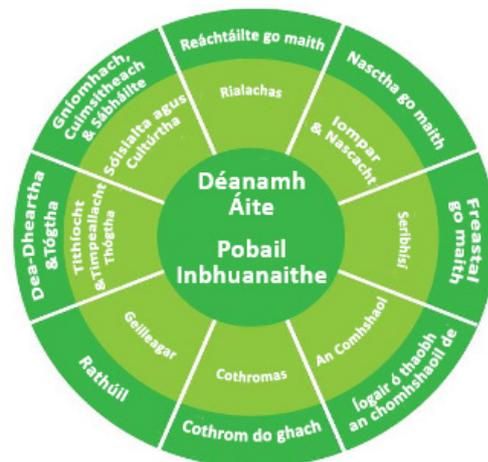
3.1	Réamhra ar chruthú an ceantar	70
3.2	Staidéar ar Toilleadh Uirbeach	72
3.3	Ag tuiscint an Struchtúr Uirbeach ar ár Ionnaíocht	72
3.4	Iompar agus Réimse Poiblí	73
3.5	Ag misnigh ceantar inbhuanaithe agus achmhainneach	75
3.6	Ag pleanáil an Cultúr agus Cruthaitheacht	78
3.7	Ag chruthú ceantar agus forbairt gnóthas	79
3.8	Ag chruthú ceantar tuaite	79
3.9	Ag misnigh caighdeán sa dearadh	80
3.10	Bosca uirlisí ar caighdeán dearadh	81

3.1 Réamhara ar chruthú an ceantar

- 3.1.1 Déanann an Creatlach Náisiúnta Pleanáil focás ar fás dlúth a chur ar fháil istigh croílár an baile agus sráidbhaile mar dtreo nua sa pleanáil don fhás toadhcháin an tír. An toradh é seo ná go mbeidh focás nua riachtanach ar suíomhanna le deisanna uirbeach trí comhcheangal ar talún líonadh, talamh cúil, talamh tearcúsáidte agus an cur isteach ar na tomhas targaí chun folúntas a aitheasc agus an stóc foirgneamh tearcúsáidte i croílár baile agus sráidbhaile. Go minic bíonn na suíomhanna seo níos casta agus mar sin anois tabhraíonn an Plean caibidil atá díograiseach do polasaí lonnaithe agus ag cruthú ceantar chun cabhair ar na dearthóir chun freagra go dearfach do struchtúr difriúil uirbeach atá ag Chontae Chorcaigh agus chun slí táilliúrtha a seachadadh do tithíocht, fostaíocht agus aiseanna an phobal sa creatlach lonnaithe níos leithne.
- 3.1.2 Cuireann an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach (RSES) don Réigiún Deisceartach béim ar an coincheap ag cruthú ceantar mar uirlis chun fás eacnamaíocht leanúnach a cumasaigh agus fostaíocht comh maith le imeascadh dearadh uirbeach níos fearr, an réimse poiblí, áiseanna agus oidhreacht chun ceantair tarraingteach agus cónaithe a chruthú atá tacaíocht a thabhairt chuig stíl mhaireachtála gníomhach agus sláinte daonna dearfach.
- 3.1.3 Leanann an slí ceantar a chruthú an théama atá achoimrigh sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil, Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach (RSES), Athsamhlaigh Éireann Beartach: Ag Chruthú Ceantar níos fearr agus an Bosca Uirlisí Baile agus Sráidbhaile RIAI. Cuireann na rudaí seo leibhéal láidir nua ar fháil, polasaí táilliúrtha áitiúil chun forlón na Treoracha ar Forbairt Cónaithe sa Ceantar Uirbeach (2009) atá ann Caighdeán Dearadh don Árasán Nua atá leasaithe sa 2020 agus Treoracha ar Foirgneamh Airde agus Ceantar Uirbeach (2018).

Cad é ag chruthú ceantar?

- 3.1.4 Sa croí, is é cruthú ceantar ná faoin leagan amach, dearadh agus banistaíocht an timpeallacht thógtha agus an réimse poiblí, an chaoi a beith foirgneamh agus spás bainteach le chéile agus ag chinntiú go bhfuil na cheantair tarraingteach, slán agus mealltach, mar sin ag neartú an nasc idir daoine agus an ceantar atá siad in chónaí, ag tacaíocht an mothú úinéireacht níos fearr, luachanna pobal agus gníomhaíocht.
- 3.1.5 An slí atá forbairt toadhcháin pleanáilte, leanann sé ar aghaidh mar cinntitheach tábhachtach ar caighdeán an saol ag daoine. Bíonn áiteanna ráthúil dearadh, thógtha agus bainistaíocht le aird ar caighdeán agus cuireann sé an tairde daonna sa croílár an próiseas dearadh. Cuireann cúspóir polasaí náisiúnta agus réigiúnach béim láidir ar pobal inbhuanaithe a chruthú agus bíonn an forbairt ar pobal inbhuanaithe comh-tacúil. Theastaíonn an fócas athnuaite ar fás dlúth meitheal bunúsach sa slí a pleanáil ár bhaile agus sráidbhaile. Caitheadh forbróir smaoineamh ar an slí a cur scéim scagach, comhnascadh a freagair sa comhthéacs áitiúil agus tugann ar/neartaigh an struchtúr baile agus sráidbhaile uirbeach agus úsáid talamh measctha. Ina aonair, ní bhíonn sé dóthain chun talamh zonáil a dhéanamh don forbairt amháin, chun chinntiú an seachadadh ar áiteanna ráthúil tarraingteach a roghnaíonn daoine chun chónaí ann. Leagann an plean seo prionsabail chruthú ceantar nua a cabhraíonn chun forbairt ardchaighdeán a seachadadh ar léibhéal áitiúil a neartaigh an uathúlach sa ceantar éagsúil i gChontae Chorcaigh, cothaigh iad chun an cumas iomlán a aithine agus daoine a chruthú atá dírithe ar an slí dearadh.
- 3.1.6 Bíonn ceithre príomh-pháirt sa ceantar a chruthú go rathúil:
- Cuir na tréithe difriúil sa gach áit faoi úim;
 - Feabhsaigh caighdeán saol do gach duine;
 - Mar thoradh bíonn tithé agus pobal inbhuanaithe dearadh go mhaith atá fhios acu ar an timpeallacht nádúrtha agus le rochtain ar rogha taisteal gníomhach.
 - Mar thoradh bíonn níos mó cosaint sa timpeallacht.
- 3.1.7 Léiríonn an léaráid seo an chaoi chruthú ceantar agus pobal inbhuanaithe atá inmhalartaithe:

Figúr 3.1: Roth Egan (Foinse Athchóirithe "Roth Egan" Egan 2004)

Prionsabal Chruthú Ceantar

3.1.8 Tá seacht príomh-prionsabal ann maidir le chruthú ceantar. Bíonn mionsonraithe sa Tábla 3.1. An aidhm atá ag an plean ná chun caighdeán a fheabhsú sa timpeallacht baile agus sráidbhaile i gContae Chorcaigh agus misnigh an ard-chaighdeán dearadh i gach forbairt nua. Theastaíonn an forbairt nua greamaigh ar na prionsabal "Chruthú Ceantar" chun timpeallacht scagach, nascadh mhaith, slán agus inbhuanaithe tógtha agus nádúrtha a fháil a saibhrigh agus cothaigh ár saol pobal agus thugann go dearfach do charachtar spéisialta agus oidhreacht sa baile agus sráidbhaile éagsúil sa Chontae.

Tábla 3.1: Prionsabal ar Chruthú an Cheantar		
Téama	Cuspóir Straitéiseach	Toradh Áitiúil
Pearsantacht agus Féiniúlacht	Chun pearsantacht áitiúil a chur chun cinn sa bailedhreach agus sráidbhailedhreach sa creatlach lonnaithe Contae Chorcaigh trí freagrach agus neartaigh ar patrún sainiúil áitiúil don forbairt, tírdhreach agus cultúr agus ag cosaint an timpeallacht stairiúil.	Gnéithe ar sainiúlacht áitiúil cosúil le ábhar áitiúil, foirm tógáil agus gnéithe cosúil le patrún polladh, scáthbhrat, íomhá díon agus gnéithe atá ag inis an dearadh agus sonraíocht ar forbairt nua agus neartaigh an pailéad sa ceantar atá ann. Mar shampla, an úsáid ar slinn atá crochte ball ar aghaidh an foirgneamh sa Cionn tSáile, bíonn siad gné sainiúil áitiúil sa pearsantacht an bhaile agus mar an gcéanna ná bá fuinneog sa 1ú leibhéal ar Sráid Davis Tómas. Is freagra leithleach é Mala ar feidhm stairiúil an bhaile mar baile Spá.
Leanúnachas agus Banrach	Chun leanúnachas ar éadan sráid a chur chun cinn agus an banrach spás ar forbairt a leagann ceantar príobháideach agus poiblí amach go sóiléar agus chun éadan gníomhach ar leibhéal sráid a chur chun cinn.	Bíonn líne tógáil seasmhach riachtanach chun éadan sráid láidir a chruthú, chun banrach ar sráid nó cearnóg a chur chun cinn agus saothraigh éadan gníomhach le doras agus fuinneog rialta. Is gné tábhachtach é teorainn chun spás a crioslaigh agus ba chóir go mbeidh siad dearadh agus tógáil chun frithchaith ar comhthéacs áitiúil ar tógáil cloch nádúr sa stíl traidisiúnta áitiúil nó stíl comhaimseartha sóiléir balla cloch nó bhrat bhalla agus balla coincreit plástráilte.
Caighdeán ar Réimse Poiblí/ Spás Oscailte	Chun spásanna poiblí agus bealach atá tarraingteach a chur chun cinn, slán gan tranglam atá comhtháite sa timpeallacht nádúrtha go tuisceanach, éascaigh slí isteach inbhuanaithe don phobal chuig nádúr, agus obair go héifeachtúil don sochaí iomlán, sean daoine agus daoine faoi mhíchumas san áireamh.	Go minic bíonn nádanna gníomhach ag na spásanna poiblí is fearr atá mholadh le zonáil ciúin, spreag mothúcháin, úsáid ábhar áitiúil ar ard-chaighdeán, atá imeascadh sa timpeallacht nádúrtha go tuisceanach, le ildánacht ionsuite agus atá mholadh le sráid troscán ciallmhar, straitéis soilse agus comharthaíocht m.sh. Cloich na Coillte.
Gluaiseacht Easca	Rochtain agus tréscailteacht áitiúil a chur chun cinn trí chruthú ceantar a nascadh le chéile agus atá easca chun bogann tríd, cuireann daoine roimh trácht agus imeascadh úsáid talamh agus iompar.	Ba cheart go mbeidh sráideanna agus bealach díreach, lig tharat, gan bacainn agus beartanna a úsáidtear chun trácht a moill sios chun coisí agus rothaíocht slán a mholadh. Úsáidtear DMURS chun léibheál lonnaithe a chur i bhfeidhm.
Inléiteacht	Inléiteacht a chur chun cinn trí forbairt a cuireann bealach inaitheanta ar fháil, crosbhealach agus sainchomhartha chun cabhraíonn daoine an slí a fháil amach.	Cuireann béim ar céimlathas an áit le céimíú ar airde an foirgneamh agus ón croí, creat ar radharcanna agus sainchomhartha agus ag chruthú pointí lánach nua.
Inoiriúnaitheacht	Cuireann inoiriúnaitheacht trí forbairt chun cinn atá abálta freagra ar na coinníollacha sóisialta, teicneolaíocht agus eacnamaíocht atá ag athrú.	Coiméad slí isteach féin ar leith chuig úrlár uachtarach san foirgneamh i croilár baile/ sráidbhaile chun íomhá ar úsáid measctha ingearach a coiméad agus inoiriúnaitheacht an foirgneamh a sheasfaidh an aimsir.
Éagsúlacht agus Fuinneamh	Cuireann éagsúlacht agus rogha trí forbartha comhoiriúnach measctha chun cinn agus úsáidte a oibríonn le chéile chun áiteanna inmharthana a chruthú chun freagrach ar an riachtanais áitiúil.	Chun chinntiú go bhfuil úsáidte cónaithe, sóisialta agus eacnamaíocht sa croilár an baile agus sráidbhaile chun coiméad ar an fuinneamh tar éis uaireanna gnó. Bíonn gach saghas saintréitheacht, méid agus tréimhse tithe riachtanach chun buaileann leis na riachtanais difriúla i measc an íomhá muintir.

3.1.9 Cuir an plean creatlach polasaí ar fháil le treoracha breise agus caighdeán dearadh chun misnigh ar chruthú ceantar ar leibhéal straitéiseach trí díreach an cineál ceart ar forbairt agus úsáid talún san áiteanna cheart, agus ar leibhéal áitiúil trí slí dearadh a chur chun cinn ar prionsabal chruthú ceantar atá comhaontaithe agus éiligh an forbairt ard-chaighdeán a cuimsigh na tréithe spéisialta sa baile agus sráidbhaile éagsúil i gContae Chorcaigh.

3.2 Staidéar ar Toilleadh Uirbeach

- 3.2.1 Glacann Comhairle Chontae Chorcaigh Staidéar Toilleadh Uirbeach sa ceantar croílár an bhaile sa naoi sean-comhairle sean-bhaile ar Cóbh, Cloich na Coillte, Mainistir Fhear Maí, Cionn tSáile, Mala, Maigh Chromtha, Mainistir na Corann, Sciobairín agus Eochail, agus an baile Beantraí i 2018/2019. Aithníonn an staidéar go bhfuil timpeall ar 2,000 aonad breise abálta a chur ar fháil sa croílár bhaile trí comhcheangal ar scéim Cónaí Thar an tSiopa, ag targaid folúntas, ag chur aonad inlíonadh sa fabraic an bhaile agus athbheoigh tearcúsáidte agus talamh athfhorbraíochta tréigthe. Bíonn toilleadh cósúilach sa baile eile an chontae. Bíonn sé tábhachtach go feictear ar an cumas seo sa comhthéacs ar fhás dlúth a fháil agus cúspóir forbartha dlús airde sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil agus ag cur 30% is lú ar gach tithe nua lastigh an rian coise tógtha atá ann sa lonnaithe. Cabhraíonn an sonraíocht atá bhailithe anois chun eolach an comhoibriú páirtí leasmhar áitiúil agus an cruthaíocht ar aisling comhroinnte ar leibheál áitiúil chun an baile a athbheoigh agus gníomhaí intomhaiste, má tá mholta faoin polasaí Croílár Baile ar Dtús. Féach ar **Caibidil 9 Lárghailte agus Miondíol**.
- 3.2.2 Adhmaigh an Plean go bhfuil sé riachtanach go mbeidh deiseanna fás dlúth tacaíocht ar clár leithne ar infheistiú targaid sa feabhsú an réimse poiblí, páirc poiblí agus spásanna caitheamh aimsire agus athnuachan ar lonnaithe sa iomlán. Bíonn na moladh seo ar fháil sa Doiciméad Cúlra Uimhir 3 - Staidéar Toilleadh Uirbeach agus Scéim Faigheann Tithe ar Ais ón Roinn Tithíochta, Pleanáil agus Rialtais Áitiúil.

3.3 Ag tuiscint Struchtúr Uirbeach sa Lonnaíocht

- 3.3.1 Tá creatlach lonnaíocht Chontae Chorcaigh déanta suas le lonnaíocht ar bunús stairiúil difriúil, roinnt pleanáilthe, ach roinnt eile a éabhlóidigh sa slí níos órgánach. An creatlach bealach agus spásanna a nascaíonn go háitiúil agus níos leithne, agus an chaoi forbairt, bealach agus spásanna oscailte bain le chéile, bíonn gach cheann pháirt bunúsach ar struchtúr uirbeach baile agus sráidbhaile. Na riachtanach sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil chun aon trian as forbairt a chur ar fháil isteach an clúdach tógáil inár lonnaíocht, an brí ar seo ná ag tuiscint an struchtúr agus an feidhm atá acu, sin an-tábhachtach chun fás dlúth a chur ar fháil agus ardaigh muintir níos fearr sa croílár an lonnaithe. Tá sraith prionsabal cuimsitheach agus treoracha sa chaibidil seo chun chinntiú go bhfuil sraith caighdeán sóiléir sa togra forbairt chun lean ar aghaidh a neartaigh an pearsantacht uathúil sa cheantar.
- 3.3.2 Tá dhá saghas lonnaíocht stairiúil is coitianta:
- Lonnaíocht Meánaoiseach le struchtúr forbartha orgánach nó cnámh scadáin bíonn sé trasnach le bóithrín sa croílár agus b'fhéidir go mbeidh cosaintí ann. Bíonn sráid caol agus foirgneamh de ghnáth le 2-3 léibhéal le féicéal sa plean agus an íomhá ar Sráid Margadh, Cionn tSáile. Féach ar Figúr 3.2 agus 3.3.
 - Lonnaíocht pleanáil le struchtúr uirbeach foirmiúil, de ghnáth struchtúr teorainn bloc a cuir i gcrích le bóithrín agus pends sa struchtúr bloc m.sh. Mainistir Fhear Maí. Bíonn sráideanna níos leithne le méadú comhfhreagrach i aird an foirgneamh chuig 3-4 léibhéal, foirgneamh sainchomhartha atá lonnaithe d'aon ghnó ar nódanna sráid agus radharc tíre atá nocht isteach sa sráidhreath. Bíonn áiteanna margadh agus spásanna poiblí oscailte go foirmiúil corpraithe sa croílár an baile.

Figúr 3.2
Plean an Sráid Margadh,
Cionn tSáile

Figúr 3.3
Pictiúr céanna don Sráid Margadh, Cionn tSáile ag taispeáin
an patrún Meánaoiseach agus orgánach don sráid.

Figúir 3.4
Plean an bloc imlíne foirmiúil,
Mainistir Fhear Maí.

Figúir 3.5
Pictúir an pend

Tomhas bloc agus ceapach

- 3.3.1 Baineann grán uirbeach leis an patrún lonnaíocht sa blocanna sráid, ceapach agus na foirgneamh sa lonnaíocht. An céim ina bhfuil an patrún bloc sa ceantar agus ceapach foroinn sa píosaí beag faoi seach agus go minic (grán go mion), nó mhór agus annamh (grán garbh) go minic baineann sé leis na tréimhse stairiúil a thógáil an lonnaíocht. Baile Meánaoiseach cosúil le Eochaille, Cionn tSáile agus Cill na Mullach, bíonn patrún gránach go mion forbartha ann lastigh an croí atá déanta suas ar éadan foirgneamh caol. Baile a chruthú níos déanaí cosúil le Mainistir Fhear Maí, Mainistir na Corann, Droichead na Bandan agus Beantraí, bíonn grán níos grabh ann le foirgneamh níos mhóra atá socraithe ar feadh sráideanna níos leathan agus cearnóg.

3.4 Iompar agus Réimse Poiblí

- 3.4.1 Cuireann an leagan amach an ceantar uirbeach an Chontae an plean bunúsach ar fháil ina bhfuil gach gné eile an foirm agus an úsáid forbartha ag breathnú. An feidhm ag sráideanna agus an réimse poiblí ná gné tábhachtach don struchtúr uirbeach an cheantar. Go stairiúil bhí sráideanna spásanna comhroinnte don coisí, chun iompar earraí agus áit a bhuaileann le daoine don tionól sóisialta tábhachtach cosúil le aonach capall, carnabhail agus margadh. Ón teacht an carr, éirigh an sráid níos leithscartha chun freastal ar feithicil iompar agus páirceáil le coisí agus rothaí dícháilithe chuig cosáin caol in aice leis éadan foirgneamh.

Caighdeán ar Réimse Poiblí

- 3.4.2 Tá an réimse poiblí déanta suas ar pháirt an bhaile nó sráidbhaile atá ar fháil, gan aon táille speisialta, chun gach duine úsáid air. Sráideanna, páirceanna, céarnóg, stuara agus foirgneamh poiblí san áireamh, an úinéireacht go poiblí nó go príobháideach. Cuireann sé an suíomh ar fháil don saol laethúil, ach don ócáid cathrach san áireamh. Bíonn sé méadaithe agus saibhrigh ón forbartha atá dearadh chun failtiú ar réimse mhór daoine, agus ón bainistíocht cruthaitheach. Is doiciméad úsáideach é an bosca uirlísí RIAI chun slí dearadh a chur chun cinn chun feabhsú an réimse poiblí sa baile agus sráidbhaile.
- 3.4.3 Bíonn dearadh an spás poiblí ann chun freastal ar riachtanach éagsúlacht, mar shampla trí deiseanna spraoi a chur ar fháil do pháistí, sos a thabhairt do sean daoine agus dromchla agus críochnaigh inseolta chun cabhair ar daoine le míchumas. Is é sábháilteacht ceann dosna príomh-gnéithe chun úsáid spásanna poiblí rathúil a chur ar fháil. Is é maoirseacht an spás agus dearadh soilse dhá príomh-gnéithe eile atá tábhachtach chun smaoinemh air sa dearadh agus feidhm an réimse poiblí. Bíonn feidhm tábhachtach ag an rogha soilse agus an dearadh sa inléiteacht an ceantar uirbeach agus chun cabhair ar sábháilteacht agus compord an úsáideoir. Cabhraíonn soilse fresin chun taithí uirbeach eile a saothraigh i spásanna poiblí ag suimiú an suaithinseacht an áit.
- 3.4.4 Ardaíonn réimse poiblí ar ard chaighdeán an iomhá sa baile, agus mar thoradh tharraingnaíonn sé infheistiú isteach. Mhol Comhairle Chontae Chorcaigh don cúpla réimse poiblí croílár baile ar ard-chaighdeán idirghabháil sa Cloich na Coillte, Mala agus Cill La, suimigh siad ar an tarraingteach sa ceantar uirbeach seo mar áiteanna cónaithe, áiteanna siopadóireacht agus chun cuairt ar an áit.
- 3.4.5 Mhol an RSES infheistiú sa soghluaisteacht inbhuanaithe agus ag feabhsú an caighdeán sa réimse poiblí chun tacaíocht ar beocht uirbeach rathúil agus an gaisce ar fás dlúth sa lonnaíocht ar gach scála. Cuireann an Comhairle slí isteach níos fearr ar fháil don tacaíocht infreastuchtúr cónaithe atá ann agus atá pleanáilte cosúil le scoileanna, áiseanna sláinte trí súiloid agus rothaíocht agus/nó iompar poiblí. Mar sin bíonn sé tábhachtach go mbeidh forbartha nua abálta nascadh ceart a glacann isteach sa áiseanna an dearadh.

An creatlach iompar

- 3.4.6 Bíonn an creatlach bóthar agus sráideanna an cumas spás poiblí is mhór go charnach sa chontae. Is treor tábhachtach é an Lámhleabhar Dearadh don Bóthar agus Sráideanna Uirbeach (DMURS) sa machnamh ar slí súilóide agus rothaíocht agus úsáidtear leis an prionsabal bloc teorainn dearadh. **Caibidil 12, Iompar agus Gluaiseacht** téigh i ngleic leis na polasaí don soláthar slí súilóid agus rothaíocht. Anois bíonn ceantar breise istigh sa DMURS atá lárnach go chruthú ceantar agus an polasaí uirbeach níos leithne comh maith leis an riachtanach chun neartaigh an "feidhm an cheantar an sráid" leis an slí "comharthaíocht" ar sráideanna áitiúil chun cead a thabhairt ar rialachán féin agus mar thoradh beidh luas níos íseal. Mar thoradh ón uasdátaigh polasaí beidh timpeallacht croilár baile níos deasa ann chun suigh agus fan timpeall agus cuireann sé an taithí daonna i gcroilár próiséas dearadh. Mar sin cuireann an dearadh díreach súilóid agus réimse rothaíocht chun cinn thar úsáid carranna don turas beag sa dearadh ar leagan amach cónaithe.
- 3.4.7 Molann an plean go bhfuil meas ag an forbairt nua ar an pearsantacht tréscaoilteacht seanbhunaithe an lonnaíocht. Ag déanamh anailís ar leagan amach an sráide, bóthairín agus pends chun eolach ar an gluaiseacht ceart mar fhreagra ar an suíomh san áireamh. De ghnáth má caillíonn bóthairín nó nascadh de bharr an mholadh seo, ní bhíonn an moladh ceadaithe. Cuireann an leagan amach nua don ceantar cónaithe slí díreach do coisí agus rothaí don forbartha ar an taobh ar fháil agus cuireann na caighdeán DMURS i bhfeidhm má tá mholta i **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

PL 3-1: Dearadh Foirgníochta, Gluaiseacht agus Cáilíocht an Ríochta Phoiblí

Céimeanna tacaíocht chun caighdeán, slí isteach agus gluaiseacht an dearadh foirgneamh a feabhsú comh maith le infheistiú i caighdeán an réimse poiblí trasna an creatlach lonnaíocht an Chontae atá nascadh ar an critéar dearadh seo:

- a. Neartaigh/mothú ceantar níos fearr a bhaint amach agus suaithinseacht ag neartaigh pearsantacht áitiúil.
- b. Chruthaigh dearadh atá rúnda do stair agus oidhreacht i gcomhthéacs an suíomh baile/sráidbhaile chun cosaint a chur ar fháil din gnéithe oidhreacht agus oidhreacht gan struchtú atá pháirt tábhachtach agus bunúsach don suaithinseacht agus pearsantacht an lonnaíocht cosúil le teorainn stairiúil (cloch agus cré), piléar agus geataí, troscán agus fearas sráid, pábháil agus colbha, crainn, fál sceach;
- c. Ba cheart go mbeidh aidhm ag foirgneamh ar an leibhéal úrlár sa croilár baile chun airde 4 m ón úrlár suas go dtí an síleáil, nuair atá sé indéanta, chun freastal ar úsáid an úrlár talún gníomhach.
- d. Ba cheart go baintear úsáid ar an díonbhrat sa slí le meas agus feabhsú an timpeallacht sa croilár baile stairiúil agus suimigh chuig an taithí sa croilár baile.
- e. Ba cheart gur freastal foirgneamh nua ard chaighdeán, rogha ar ábhar áitiúil, agus leagan amach a fháil ón teanga ailtireachta áitiúil an ceantar agus ciall eile a bhaint as sa slí comhaimseartha.
- f. Cuireann deiseanna poiblí réimse feabhsaithe agus níos mó chun cinn comh maith le spásanna comhroinnte, don taithí faoin spéir, le tosaíocht ar úsáidte coisí.
- g. Cuireann spásanna ilfeidhmeach ar fháil atá óiriúnach do gach aois ghrúpa sa pobal agus atá abálta freastal ar ócáid cultúrtha.
- h. Chruthaíonn agus neartaíonn úsáid an infreastruchtúr glas agus gorm sa suíomh baile/sráidbhaile comh maith leis an coinneáil agus feabhsú ar gnéithe tírdhreach agus crainn atá ann chéanna féin, an úsáid SUDs agus cosáin scagach chun ceantar solúbtha aeráide a fháil.
- i. Réimse poiblí cuimsitheach a fháil ag obair ó croilár an baile/sráidbhaile a íoslaghdaigh tranglam agus uasmhéadaigh deiseanna don gluaiseacht gníomhach.
- j. Tréscaoilteacht agus nascadh a fháil sa ceantar croilár baile/sráidbhaile a cuir leis an Coincheap 10 Noiméad Baile agus Infreastruchtúr Comharsanacht Inbhuanaithe. An cailleadh ar bóithrín atá ann, de ghnáth ní bhíonn sé ceadaithe.
- k. Slí inléite agus slí uirbeach a cur ar fháil chun baile mhór a aimsiú.
- l. Chinntaíonn go bhfuil caighdeán dearadh comhchoiteann atá indéanta.
- m. Chinntaíonn gur freastal ar an sean phobal agus na riachtanais ar gach aois ghrúpa, m.sh. trí soláthar ceantar suíochán agus áiseana leithreas poiblí.
- n. Smaoineamh ar éifeachtaí, dearfach agus diúltach, an soilse lastigh an réimse poiblí a éirigh leis an feidhm sábháilteacht tábhachtach agus atá abálta cabhair leis an inléitheacht agus éagsúlacht an cheantar. Ba cheart go mbeidh soilse dearadh chun éifeacht an fiadhúlra a íoslaghdaigh. Féach freisin ar **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht** 15.11.3 agus Cúspóir BE 15-13 (d) agus (e) san áireamh.
- o. Misnigh agus freastal ar an cruthú agus úsáid an réimse poiblí agus spásanna faoin spéir don bia faoin spéir i líne leis an Scéim Infheistiú Bia Faoin Spéir a Feabhsú nua ón Fáilte Ireland.

Measc agus Dlús

- 3.4.8 Bíonn léibheál gníomhach i gceantar uirbeach nascadh go díreach leis an dlús an forbairt, measctha úsáidte agus an leagan amach don struchtúr uirbeach. Méadaigh saol sráid nó gníomhach coisí i gceantar uirbeach atá áirithe mar "súilóid" agus nuair atá úsáid cónaithe lonnaithe sa croílár baile measctha. Féiceann an plean ar an seachadadh ar 30% nó níos mó sa targaid fás don clúdach tógáilte an creatlach lonnaíocht chun an measctha croílár baile a saibhrigh, cuireann saintréitheachtaí cónaithe raon níos leithne ar fháil sa chontae agus bain leis an Aidhm Gníomhú Aeráide.
- 3.4.9 Istigh sa leathchéad bliain, tharlaíonn fás cónaithe suntasach ar an úrnua, imeall an croílár talún agus an píosa cónaithe sa croílár baile faoi conradh. Trí targaid a dhéanamh ar aon trian an fás cónaithe todhchaí don croílár an baile agus sráidbhaile, bíonn an plean ag chinntiú go bhfuil leibhéal gníomhach sa croílár baile ag ligean taobh thall den uaireanna gnó, ag curtha sráideanna níos sábháilte ar fháil trí faireachas éighníomhach agus ag fócas ar barrfheabhsaigh ar an stoc foirgneamh atá ann. Pléigh ar an chaoi a déanann é seo i Roinn 3.5 sa Chaibidil seo.
- 3.4.10 Mol an bealach leibhéal don dlús sa plean seo chun frithchaitheamh a dhéanamh ar an struchtúr uirbeach agus an suíomh an baile sa céimlathas Tíopeolacíocht Lonnaíocht. Féach ar **Caibidil 4 An tithíocht, Roinn 4.6**.

3.5 Ag misnigh ceantar inbhuanaithe agus achmhainneach

- 3.5.1 Aithníonn an Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach an tábhachtach a bhaineann leis an bealach rannpháirtíochta don pleanáil áitiúil chun inbhuanaitheacht agus acmhainneacht sa pleanáil todhchaí an lonnaíocht a chur ar fháil. Anois bíonn sé riachtanach go bhfuil cúspóir sa plean chun freastal ar agus cuireann i bhfeidhm an Creatlach Ceantar Inbhuanaithe. Caithfidh go bhfuil an forbairt caighdeán ceantar trí pleanáil comhtháite, leagan amach ar fheabhas agus atá nascadh leis na Prionsabal Chruthú Ceantar atá leagtha amach sa caibidil seo.
- 3.5.2 Bíonn bealach pleanáil comhtháite an tábhachtach chun chinntiú go bhfuil fostaíocht, infreastruchtúr, seirbhísí agus soláthar tithíocht tomhaiste le chéile sa rogha úsáid talún agus seicheamhú an forbairt nua, go háirithe ceantar atá aithne don meadú suntasach nó athrú. Cuireann an ról oideachas, foghlaim agus sláinte chun timpeallacht ionchuimsitheach, bríomhar agus solúbtha uirbeach ar fháil, ba chóir go mbeidh siad san creatlach ceantar inbhuanaithe san áireamh agus sceith ar rogha zonáil ar leibhéal lonnaíocht.
- 3.5.3 Aithníonn an riachtanach chun infreastruchtúr a aisfheistigh agus áiseanna timpeallachta chun freastal ar easnamh trasna an creatlach lonnaíocht comh maith. Ar leibhéal suíomh, bíonn an ról don stoc foirgneamh atá ann, talamh úrnua agus suíomhanna inlíonadhan-tábhachtach chun fás inbhuanaithe a chur ar fháil lastigh an clúdach tógáil sa baile agus sráidbhaile. Bíonn deiseanna ann freisin chun uasghrádú agus foirgneamh stoc a sheasfaidh an aimsir chun freastail ar teicneolaíocht cliste, fuinneamh/uasghrádú breosla, etc. Chruthaíonn an Stáidéar Toilleadh Uirbeach chéanna féin bunachar sonraí ar foinsú deiseanna forbartha poitéinseal sa bhaile agus eolach é seo an polasaí chruthú ceantar agus an treo zonáil sa bhaile ábhartha.
- 3.5.4 Bíonn an úsáid bog agus tírdhreach glas comh maith leis an coinneáil crainn agus gnéithe tírdhreach atá ann, ag plandú crainn, plandú bog, deiseanna chun spraoi, úsáid an uisce, agus an acmhainn don SUDS sa scéim cúinse tábhachtach chun ceantar acmhainneach agus aeráide solúbtha a chruthú. Bíonn ról ann chun pábháil scagach a h-úsáid sa dearadh tírdhreach deacair freisin chun ceantar níos inbhuanaithe a chruthú. Mar sin an dearadh don timpeallacht tógáilte agus an réimse poiblí, ba chóir gur chinntaíonn sé na deiseanna chun coinneáil agus tabhairt isteach ar tírdhreach bog agus glas atá abálta an bitheagsúlacht áitiúil a feabhsú, bíonn siad cumhdaigh sa próiseas dearadh ón tús. Féach ar **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.
- 3.5.5 An acmhainneacht don creatlach lonnaíocht chun freagair ar na cúinsí atá ag athrú, na riachtanas agus neart an úsáid, bíonn sé croílár chun tacaíocht an pobal agus gníomhach eacnamaíocht trí tréimhse timthriallach ar méadú agus cúngú eacnamaíocht agus i láthair cúinsí nua a thagann ón paindeim sláinte domhanda. Chruthaíonn stoc foirgneamh ar croílár baile stairiúil Chontae Chorcaigh chun tacaíonn ar úsáid measctha solúbtha i rith na cúpla céad bliain ó shin. Chruthaíonn foirgneamh le 4 m airde úrlár go síleáil ar léibhéal úrlár le slí isteach scaradh don léibhéal uachtarach chun freastal ar úsáid cónaithe nó gnó eile. Aibhsithe an Stáidéar Toilleadh Uirbeach go bhfuil úsáid measctha ingearach atá fós coitianta sa croílár baile inniú agus bíonn deiseanna suntasach ann chun úsáid comhoiriúnach (cónaithe nó úsáid eile) sa léibhéal uachtarach an stoc foirgneamh atá ann chéanna féin.
- 3.5.6 Bíonn na sonraí a bhailigh an Stáidéar Toilleadh Uirbeach suas chun dáta ailínithe leis an slí polasaí "Croílár Baile ar Dtús" ón Rialtais agus an taighde Scrúdú Sláinte Croílár Baile. Bíonn sé ag lorg chinntiú go bhfuil an baile a éirigh mar ceantar chun chónaí agus obair ann, trí aitheantais agus freastal ar dubhaigh tearcúsáidte agus aonad folamh isteach sa stoc foirgneamh atá ann.
- 3.5.7 Ullmhaíonn Comhairle Chontae Chorcaigh trí Ceantar Bardasach cúpla Plean Creatlach Baile atá pháirt tábhachtach don bosca uirlisí chun chruthú ceantar a chur ar fháil. Tá na plean gníomhach bunaithe ar an ceantar ar cúpla théama. Go dtí seo ullmhaíonn Plean Creatlach Baile don Ceann Toirc, Baile Mhístéala agus an Pasáiste

Cuireann fás dlúth sa clúdach tógáilte ar fháil

- 3.5.8 Chruthaíonn an chinneadh ón Staidéar Toilleadh Uirbeach bunús foinse sonraithe ar deiseanna uirbeach agus aitheantais ar suíomh bearna don tithíocht inlíonadh san áireamh, deiseanna láithreáin athfhorbraíochta agus aonad folamh atá abálta tabhair leis an fás dlúth sa baile. Faigheann polasaí nua agus réimse zonáil sa plean seo. Aithníonn Comhairle Chontae Chorcaigh go bhfuil láithreán athfhorbraíochta agus uirbeach níos dúshlánach chun forbairt a dhéanamh de bharr an cóngaracht don forbairt atá ann, coimpléasc agus úinéireacht talún iomadúil, suíomh le timpeallacht stairiúil íogair agus atá abálta costas níos mó a éiligh de bharr soláthar páircéil agus modhanna tógáil.
- 3.5.9 Nuair atá cúpla fadhbanna seo taobh amuigh scóip an Údarás Pleanáil, cuireann polasaí isteach chun misnigh ar cion níos mó don forbairt istigh an clúdach tógáilte sa baile agus sráidbhaile comh maith le polasaí nua ag tacaíocht Cónaí Thar an tSiopa, Tithíocht Inlíonadh agus Suíomhanna Deiseanna agus treoir breise chun cuidigh leis an láithreán uirbeach casta, tomhaiste ar tosaíocht nó atá abálta obair mar catalaíoch don forbairt croilár baile (Féach PL 3-2 agus Tábla 3.2). Spreagadh eile sa plean seo ná scíth sa soláthar an páircéil ar an suíomh nó cuidiú airgead in ionad páircéil carr nuair atá úsáid arís/athchóiriú ar foirgneamh faoi fhorghabháil nó folamh san áireamh, aon athrú ar an úsáid, nó nuair atá forbairt inlíonadh ar scála beag (cónaithe san áireamh) mholadh sa baile/sráidbhaile an clúdach tógáil sa creatlach lonnaithe. Féach ar **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.
- 3.5.10 Leanann Comhairle Chontae Chorcaigh ar aghaidh leis an cistiú agus ag cuir iolracht tionscadal ar fháil chun feabhsú an creatlach baile agus sráidbhaile don phobal i gContae Chorcaigh. Níos déanaí faigheann cistiú don cúpla tionscadal obair feabhsú sa réimse pobal agus tionscadal seirbhísí poiblí trasna an chontae a cuireann leis an timpeallacht uirbeach go dearfach i gContae Chorcaigh agus ardaíonn an íomhá agus caighdeán sa ceantar seo.

Athúsáid Léibhéal Uachtarach

- 3.5.11 Aithníonn an plean an tábhachtach a bhaineann le athúsáid a dhéanamh sa léibhéal uachtarach san stoc foirgneamh atá ann sa baile agus sráidbhaile chun cuireann leis na ionas úsáid measctha agus tabhair réimse ionad cónaithe i gcroílár an phobal. Mar sin, cosain an plean an slí doras isteach ar leith sa sráid/forhalla chuig úrlár uachtarach agus misnigh sé áthúsáid a dhéanamh ar spás úrlár folamh don cónaithe agus úsáid eile atá oiriúnach don croílár bhaile.
- 3.5.12 Taifeadta an Staidéar Toilleadh Uirbeach éagsúlacht ar struchtúr cónaithe leibhéal uachtarach, le arasáin teaghlach traidisiúnta san áireamh atá trasna cúpla léibhéal. Lastigh na struchtúr cosainte, de ghnáth diúltaigh an Údarás Pleanáil an foroinn an aonad cónaithe singil sa léibhéal uachtarach ar foirgneamh chun cosaint ar pearsantacht an foirgneamh don ailtireachta spéisialta, luach sóisialta agus cultúrtha agus chun chinntiú éagsúlacht ar cinéal aonad cónaithe inacmhainne atá ar fháil lastigh croílár baile agus sráidbhaile.

Tithíocht Inlíonadh

- 3.5.13 Chun chruthú an úsáid níos inbhuanaithe an talamh uirbeach atá ann sa clúdach tógáil an lonnaithe, misnigh an údarás pleanáil an forbairt ar tithíocht inlíonadh ar suíomhanna óiriúnach, ag brath ar comhlíonadh caighdeán áit cónaithe agus fan glan ar éifeachtaí iomarcach an pearsantacht seanbhunaithe sa cheantar. Beidh meas ag an leagan amach agus dearadh an scéim inlíonadh don líne foirgneamh agus de ghnáth leanann siad ar íomhá díon atá seanbhunaithe, aird foirgneamh agus úsáid ábhar ar an sráid.
- 3.5.14 Go minic bíonn tithíocht inlíonadh óiriúnach mar teach tús nó tithíocht don seandaoine de bharr an méid agus áit sa príomh-áiteanna cóngarach ar séirbhísí agus áiseanna.
- 3.5.15 Go ghinéarálta, ba chóir go mbeidh tithíocht inlíonadh ag géilleadh le caighdeán an plean forbartha cheart don forbairt cónaithe, ach i roinnt cúinsí áirithe; b'fhéidir gur scíth an údarás pleanáil an gnáth-caighdeán pleanáil chun forbairt a dhéanamh ar talamh folamh, tréigthe agus tearcúsáidte.

Suíomhanna Deise

- 3.5.16 Cuireann an plean béim láidir ar Suíomhanna Deiseanna sa baile agus sráidbhaile a thugtha don fás dlúth agus forbairt inbhuanaithe sa creatlach lonnaithe. Comhghéilleadh é seo gach saghas catagóir suíomh comh maith le talún úrnua tearcúsáidte, foirgneamh/suíomh folamh agus tréigthe agus talún institiúideach le foirgneamh oidhreacht. Cuimsigh iad seo i gach mhéid ó plota beag go ceantar mhór an talamh chúil atá abálta trasfhoirmiúcháin sa nádúr agus b'fhéidir go mbeidh sé óiriúnach don úsáid singil nó measctha, ag braith ar an scála, lonnaithe agus leagan amach an foirgneamh. Bíonn sé tábhachtach freisin gur aithníonn an acmhainn ar láithreán úrnua agus foirgneamh oidhreacht i gceantar tuaithe sa Chontae agus an cúnaimh ar aidhm gníomhí aeráide chun athúsáid agus athbheochan ar foirgneamh folamh, tréigthe agus talamh úrnua.

- 3.5.17 Misnigh an plean chun úsáid ar freagra dearadh comhaimseartha a tharraing ar gnéithe pearsantacht áitiúil sa baile nó sráidbhaile chun neartaigh mothú ceantar. I suíomhanna níos mhór, leanann bealach nua, pends agus creatlach gluaiseacht an greille gluaiseacht atá bunaithe chéanna féin sa croí stairiúil. Deantar tagairt ar mapaí stairiúil chun eolach faoin áit ar aon bealach/bótharín stairiúil a bhí ann roimhe agus a cuireann ar ais. Ba cheart gur leanann bloc amach chun frithchaitheamh ar an searadh treorainn bloc atá ann agus nuair atá sé indéanta ba cheart go mbeidh gnéithe foirgneamh atá ann cuir in iúl chun leanann ar rithim an pearsantacht sráid atá ann (m.sh. fuinneog ingearach, iomhá díondhreach, ábhar agus sa scéimeanna úsáid measctha cuireann doras breise isteach chun dul isteach sa léibhéal uachtarach).
- 3.5.18 Aithnaíonn an plean go bhfuil fadhbanna oidhreach sa suíomhanna uirbeach go minic agus bíonn cúpla úinéirí talún i gceist agus an toradh ar fadhbanna dearadh casta. Mar sin, mheas sé oiriúnach chun achomair leagan amach a ullmhú don suíomhanna tosaíocht chun cabhair ar teorainn dearadh agus pleanáil a fháil amach agus chun treoir a thabhairt don forbairt tothcháil sa slí comhordaigh agus comhoibríoch. Mar sin tacaíonn an plean na cuspóir RSES chun bunachar sonraí a chruthú le achomair suíomh go háirithe don láithréan úrnua zonáil don forbairt atá riachtanach chun athnuachán ar an t-am ar fad agus uasdátaíthe nuair a thagann deiseanna suas trí próiseas bainistaíocht talamh gníomhach, chun bainistaíocht ar athúsáid úrnua agus é a comhordaigh trasna cúpla páirtí leasmhar.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

PL 3-2: Áiteanna Inbhuanaithe agus Athléimneacha a Spreagadh

Mar pháirt an gealltanais Comhairle chun fás dlúth agus ceantar acmhainneach a chur ar fháil, tacaíonn an Plean

- An úsáid ar léibhéal uachtarach sa stoc foirgneamh croílár baile atá ann don úsáid oiriúnach, comh maith le Cónaí Thar an tSiopa. De ghnáth coiméadann an slí isteach chuig léibhéal uachtarach scartha;
- An forbairt ar úrnua, inlínadh agus talún tearcúsáidte lastigh an clúdach tógáil sa creatlach lonnaíocht atá ann;
- Freastal ar folúntas lastigh an stoc foirgneamh;
- Ullmhaíonn treoracha breise don croílár baile tosaíocht chun cabhair leis an gníomhachtú talamh thar tréimhse an pleain;
- An chruthaíocht ar bunachar sonraí don úrnua, deis agus suíomh athnuachan chun bainistaíocht agus comheagraigh bainistaíocht talamh gníomhach tosaíocht trasna cúpla páirtí leasmhar an t-am ar fad.
- Tacaíonn an athúsáid agus athbheochan ar suíomh úrnua agus foirgneamh oidhreach sa cheantar uirbeach agus tuaite sa Chontae.

Soláthar ar suíomhanna seirbhísithe

- 3.5.19 Bíonn Comhairle Chontae Chorcaigh ag lorg tacaíocht agus infheistiú don forbairt inbhuanaithe ar tithe nua i treallús baile agus sráidbhaile bheag treallús chun obair i gcomhpháirtíocht le Uisce Éireann, pobal áitiúil agus páirtí leasmhar eile sa soláthar ar seirbhísí agus suíomhanna seirbhísithe chun chruthú deiseanna "tógáil a teach féin" san rian coise atá ann sa baile níos beaga, príomh sráidbhaile agus sráidbhaile chun chinntiú scaipeadh forbartha inbhuanaithe agus oiriúnach idir baile agus sráidbhaile sa Chontae.

Dlús, Measctha Cónaithe agus Foirgneamh Saintréitheacht

- 3.5.20 Bíonn tithíocht riachtanach chun freastal ar riachtanais muintir atá ann agus atá ag athrú, cosúil le tithíocht sóisialta agus inacmhainne, tithíocht mic léinn, athnuachán/uasghrádú agus athsholáthar ar stoc atá ann, méid teaghlach níos beaga, muintir atá ag éirí sean, agus páistí aosach ina chónaí sa bhaile níos faide, obair iargúlta, le riachtanais don freagra tithíocht níos breise mar thoradh.
- 3.5.21 Bíonn an éileamh ar tithíocht measctha ag athrú go hiontach a theastaíonn idirghabháil polasaí targaid chun freastal ar 1-2 teaghlach agus an riachtanais ar muintir ag éirí sean trasna an Chontae. Cúpláilte le seo, bíonn ceann dosna ceantar dlús uirbeach is lú ag Éire sa domhain forbartha agus cuireann sé srian ar tithíocht a chur ar fháil. Mar sin bíonn riachtanas ann chun polasaí sóiléir a leagan amach chun saghas tithe níos fearr agus méid measctha a chur ar fháil agus dlús áiseanna níos mó.

Measúnaigh soláthar forbartha toadhcháil a cuireann i bhfeidhm agus cuireann sraith aidhmeanna atá leagtha amach sa Teoracha Forbairt Cónaithe Inbhuanaithe i gCeantar Uirbeach a chur chun cinn agus atá i gcuideachta Lámhleabhar Dearadh Uirbeach agus Caighdeán Dearadh an Árasáin Nua, ag lorg ceantar ard chaighdeán ionchuimsitheach a chruthú comh maith le:

- a. Bain amach/nearthaigh mothú ceantar níos fearr agus éagsúlacht, mar sin ag neartú pearsantacht áitiúil;
- b. Tús áite a thabhairt do súilóid, rothaíocht agus iompar poiblí, agus íoslaghdaigh an riachtanais ar úsáid an carr;
- c. Cuireann caighdeán saol ar fháil don cónaitheoirí agus cuairteoirí atá tuillte acu agus a bheith ag súil leo, i dtéarma áiseanna, sábháilteacht agus éascaíocht;
- d. Cuireann réimse mhaith pobal agus áiseanna tacaíocht ar fháil, nuair atá siad agus san áiteanna atá siad riachtanach;
- e. Cuireann cuma mhaith, tarraingteach i láthair, le mothú an cheantar láidir agus caighdeán ar an réimse pobal;
- f. Easca chun teacht isteach agus stiúir trí seachadadh ar struchtúr uirbeach sóiléir, sainchomhartha agus tírdhreach san áireamh;
- g. Cuireann úsáid talún agus fuinneamh éifeachtúil chun cinn agus íoslaghdaigh astú gás ceaptha teasa;
- h. Cuireann úsáid talún measctha ar fháil (nuair atá sé ábhartha) chun íoslaghdaigh an éileamh iompar;
- i. Imeascadh sóisialta a chur chun cinn agus cuireann lóistín ar fháil don réimse mhór ar gach saghas teaghlach agus aois ghrúpal agus
- j. Feabhsaigh agus cosain an oidhreacht tógadh agus nádúrtha.

3.6 Ag pleanáil an Cultúr agus Cruthaitheacht

- 3.6.1 Bíonn baint ag áiseanna ealaín agus cultúrtha don caighdeán ealaíonta, sóisialta agus ghinearálta ar saol an phobal ach tharraing sé cuairteoirí agus infheistiú don cheantar freisin. I gContae Chorcaigh bíonn creatlach bunaithe ar infreastruktúr cultúrtha agus an soláthar ar na áiseanna le éifeachtaí dearfach, sóisialta agus sláinte agus tionchar folláine. Féach freisin ar **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**.
- 3.6.2 Bíonn athbheochan freisin ar margadh bia agus ceird agus ionad ceird tar amach sealadach ag frithchaitheamh ar léiritheoir bia ceardaí éagsúil sa Chontae agus an earnáil ceird atá seanbhunaithe. Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí go bhfuil bearnaí i soláthar bonneagair cultúrtha ar fud an chontae agus tá sé mar aidhm aici aghaidh a thabhairt ar an áit a bhfuil easnamh geografacha soiléire ann.
- 3.6.3 Ba bhreá ar Comhairle Chontae Chorcaigh chun lean ar aghaidh leis an tacaíocht ar méadú an spás úrlár cruthaitheach agus áiseanna i rith an Chontae. Go ghinearálta bíonn an áit sa croilár bhaile níos óiriúnach don stiúideo ealaíontóir, croilár cruthaitheach agus áit oibre cultúrtha nuair atá daoine abálta spás ealaín a fháil agus ionad ar cos, ar iompar poiblí nó nuair atá páircéil ar fháil.
- 3.6.4 Chomh maith leis sin bhí cúpla tiontú rathúil ar foirgneamh stairiúil don úsáid cultúrtha. Leanann an comhairle ar aghaidh ag tacaíocht ar foirgneamh stairiúil athúsáid don úsáid cultúrtha.
- 3.6.5 Bíonn an réimse poiblí agus páirceanna poiblí abálta ionad tábhachtach a chur ar fháil don eachtraí agus féile cultúrtha agus méadaigh ar an dathúlacht an baile mar ceann scríbe. Chomh maith leis sin, léiríonn an taithí ón paindeim Covid-19 an riachtanais don soláthar le leagan amach mhaith, trácht agus spásanna gan aon fuaim chun taibhiú agus gníomhaí cruthaitheach a dhéanamh go sábháilte.

Na h-ealaíne mar Uirlís Athbheochan

- 3.6.6 Féiceann alán baile agus sráidbhaile laghdú ar an gníomhacht tráchtála traidisiúnta. An toradh ar seo ná dúnadh foirgneamh gnó agus ardaíonn léibhéal folláine dá bharr. Tugann an earnáil cruthaitheach alán don cláracha athbheochan trí obair i gcomhar le gnó agus ghrúpaí pobal, chun forbairt agus eachtraí pobal a chur ar fháil chun chruthú íomhá dearfach agus fáiltiú agus tús a chur le gnóthas beag a chuireann deiseanna fostaíocht ar fháil sa croilár an creatlach lonnaithe. Bíonn an earnáil cruthaitheach ó nádúr, tharraing sé daoine le chéile ón réimse cúlra agus thugann sé smaoinemh forbartha, gnóthas, táirgeadh agus nuálaíocht sóisialta.
- 3.6.7 Tacaíonn an plean an ainmiú don ceathrúna cultúr mar pháirt ar clár níos leithne ar céimeanna athnuachan targaid. Ceantar óiriúnach ná talamh atá aithne mar Ceantar Athnuachan trasna an Chontae comh maith le áiteanna croilár baile ina bhfuil athnuachan an bloc/sraith talún abálta freastal ar gníomhach úsáid talamh cultúrtha d'fheadfadh ar machnamh timpeallacht sásúil. Ní bhíonn an choincheap ceathrúna cultúrtha nua ach cuireann sé slí nua ar fháil ina bhfuil forbairt gníomhaí cultúrtha agus seirbhísí a cuir in ord tosaíochta.

Ealaín Poiblí agus Ag Chruthú Ceantar

- 3.6.8 Bíonn ealaín poiblí abálta luach suntasach a cuireann leis an réimse poiblí agus bíonn sé dearfach don ceantar a chruthú, bród an phobal agus don gealltanas sibhialta an próiseas dearadh. Tabhraíonn ealaín pobal cead ar ealaíontóirí freagra go samhlaíoch don comhthéacs áitiúil mar sin ag neartaigh mothú sa cheantar.
- 3.6.9 Measann Comhairle Chontae Chorcaigh an ról a imríonn ealaín poiblí sa forbairt todhchaí an lonnaíocht, mar cabhraíonn sé leis an inléiteacht an cheantar agus an timpeallacht tógáil go dearfach. Thar saol an plean is cúspóir é Straitéis Ealaín Poiblí a ullmhú, i gcomhairliúchán leis, nó an Oifig Ealaín Chontae chun eolas a thabhairt don cinneadh a dhéanamh an coimisiún Ealaín Poiblí ar fud an Contae. Féach freisin ar **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha** ealaín poiblí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae PL 3-4: Comhforbairt Áite agus na hEalaíona

Aithníonn an plean an luach atá ag an earnáil ealaín ar chruthú ceantar sainiúil agus ag ardú an caighdeán saol on phobal ar fud Chontae Chorcaigh. Tacaíonn an Plean:

- An méadú ar spás úrlár cruthaitheach agus áiseanna ar fud an creatlach lonnaíocht agus ag freastal ar bearna atá coitianta;
- Athúsáid foirgneamh stairiúil don úsáid cultúrtha;
- Nuair atá sé óiriúnach, aithníonn an teideal earnáil cultúrtha mar pháirt don méadú baile ar scála mhór nó clár athbheochan, comh maith le suíomhanna atá aithne sa Ceantar Athbheochan;
- Neartaigh mothú an ceantar trí úsáid an ábhar caighdeán réimse poiblí, leagan amach soilse agus troscán sráid chun ceantar sainiúil a chruthú.

3.7 Ag chruthú ceantar agus forbairt gnóthas

- 3.7.1 Tá ról tábhachtach ag comhforbairt áite freisin i leagan amach agus i ndearadh fhorbairt Fhiontar ar fud líonra lonnaíochta Chontae Chorcaí. Freagra dearadh san áiteanna seo, úsáidtear uirlísí cosúil le Iniúchadh Ceantar Sláinte chun chruthú ceantar agus treoraigh ar Tábla 3.1 Prionsabal chun Áit a Chruthú chun treor ar freagra óiriúnach ar an suíomh, ag chinntiú zonáil nascadh go maith, scagach agus gnóthas inléite.

3.8 Ag chruthú ceantar tuaithe

- 3.8.1 Bíonn gnéithe sainiúil chruthú ceantar ag na sráidbhaile tuaithe agus ceantar eile i gContae Chorcaigh comh maith agus bíonn siad pháirt bunúsach an oidhreacht Chontae agus theastaíonn aitheantas agus cosaint mar pháirt den creatlach forbairtha todhchaí an Chontae. Athraigh lonnaíocht tuaithe i méid agus foirm ó lonnaíocht pleanáilthe, foirmiúil don cnuasach orgánach. Mar shampla, isteach san alán ceantar cósta tuaithe nochta sa chontae bíonn patrún seanbhunaithe agus inaitheanta an forbairt ina bhfuil binn dírithe chun tionchar a laghdú ón gaath-thuairim agus go minic bíonn coimpléasc feirm eagraithe timpeall clós chun foscadh a chur ar fháil.
- 3.8.2 Bíonn teorainn bóthar agus piléir gné an tábhachtach freisin sa tírdhreach tuaithe. Cuireann siad banrach ar fháil, úsáid ábhar agus teicnic nádúrtha a athraigh tríd an chontae ag frithchaitheamh traidisiún áitiúil agus modhanna ceardaíocht. I gContae Chorcaigh de ghnáth chruthaíonn teorainn ó cloch agus fód, ar bainc cré le cloch nó moirtéal agus balla cloch tirim. Bíonn siad ar luach oidhreacht agus gnáthóg freisin.
- 3.8.3 Mar pháirt an dúthracht ón chontae chuig feabhas sa dearadh, bíonn sé ríthábhachtach go mbeidh foirgneamh nua amuigh faoin tuatha ag freagra chun an comhthéacs áitiúil, ní hámháin sa leagan amach an foirgneamh ach sa leagan amach agus léiriú teorainn. Ba cheart go mbeidh iarratasóir nó dearthóir ag féachaint ar mapa stairiúil agus Treor Tithíocht Dearadh Tuaithe Comhairle Chontae Chorcaigh chun freagra i gceart don comhthéacs áitiúil do tithe aonair nó mar pháirt ar aon soláthar suíomh seirbhísithe lastigh na sráidbhaile tuaithe. Go ghinearálta beidh tuairim ann i gcoinne glanadh teorainn stairiúil de bharr an ceantar a chruthú, oidhreacht agus luach gnáthóg mura bhfuil sé riachtanach ar cúiseanna bóthar sábháiltacht.

Cúspóir Plean Forbartha an Chontae PL 3-5 Ag Chruthú Ceantar Tuaithe

Aithníonn an plean go bhfuil patrún sainiúil agus réigiúnach ar forbairt sa sráidbhaile tuaithe agus ceantar tuaithe i gContae Chorcaigh agus chruthaíonn sé seo cuidiú dearfach don creatlach lonnaíocht an Chontae agus tírdhreach tuaithe. Ba cheart gur fheiceann foirgneamh nua ar patrún chruthú ceantar stairiúil agus an foirm tógáil atá coitianta sa cheantar.

3.9 Ag misnigh caighdeán sa dearadh

- 3.9.1 Thar saol an plean seo, is dócha go mbeidh athrú leibhéal ar alán lonnaithe ón baile níos mhóra chuig sráidbhaile níos beaga trí deiseanna chun foirgneamh nua agus spásanna a chruthú má ardaíonn an muintir agus fásann an eacnamaíocht. Ardaíonn an éileamh sa baile agus sráidbhaile le níos mó gníomhach tógáil tithíocht chun buaileann leis an ganntanas soláthar tithíocht comh maith le athbheochan ar gníomhach sóisialta agus eacnamaíocht i bpáirt de bharr athrú nua don cleachtadh áit oibre. Ailnígh é seo leis na polasaí uileghabhálach an Creatlach Náisiúnta Pleanáil ag iarratas athbheochan ar baile agus sráidbhaile le béim ar foirm dlúth agus inbhuanaithe an forbairt atá ag tairiscint ceantar cónaithe agus tarraingteach chun cónaí agus obair ann agus atá abálta freastal ar foirm éagsúil agus comhtháite san pobal cónaithe.
- 3.9.2 Theastaíonn é seo leagan amach ard chaighdeán déanta ar duine profisiúnta le traenáil cheart sa timpeallacht tógáil le scileanna óiriúnach, leagtha amach chun anailís, comhairle, thabhair treoracha, forbart agus táirg dearadh atá ceaptha go maith, atá óiriúnach agus atá sainoiriúnaithe. Ba chóir go cuireann na dearadh seo timpeallacht ar ardchaighdeán ar fháil a thaispeáin agus léirigh uathúlacht, cruthaitheach, tacaíonn sláinte daonna, sonraí ar ardchaighdeán agus téagar, thugann sé don inbhuanaitheacht agus rath an cheantar nuair atá réimse poiblí ardchaighdeán agus chruthú cheantar urraithe agus curtha ar fháil.
- 3.9.3 Go háirithe, bíonn an dearadh sa caighdeán tithíocht freagrúil don riachtanais athrú an ceantar nuair atá soláthar imeascadh agus saghas tithíocht difriúil a curtha ar fháil i slí níos dlúth comh maith le rogha don níos mó aonad lonnaithe sa lár an baile nó sráidbhaile. Thugann na fachtóirí seo ar áiteanna níos sláinte agus níos sona chun cónaí agus obair ann atá nascadh níos fearr don áiseanna trí coisithe, rothaocht agus iompar poiblí inbhuanaithe.
- 3.9.4 Anois bíonn riachtanais ardaigh go mbeidh forbairt tógáil todhcháí go háirithe i gcásanna ar forbairt cónaithe a beidh bunaithe uirbeach le dearadh ar nádúr níos dlúth ag glacadh an úsáid ar foirgneamh níos airde atá lonnaithe cóngarach ar áiseanna atá ann chéanna féin agus iompar poiblí. Misnigh ar daoine chun cónaí sa saghas forbairt seilbh measctha ina bhfuil cónaithe idirghlúine le chéile le patrún cónaithe pobal inbhuanaithe a thagann níos gnáthrud. Misnigh an comhairle ag chinntiú an réiteach dearadh cheart a bhain amach trí úsáid óiriúnach agus suíomh óiriúnach ina bhfuil infreastruchtúr sásúil ar fháil chun tacaíonn an forbairt.
- 3.9.5 Ag aimsiú réiteach dearadh óiriúnach ar suímh a mholann coincheap a suíonn go flaithiúil agus meascann go mhaith sa slí ceolmhar agus imeascadh mhaith, go minic is dúshlán mhór don dearthóir é.
- 3.9.6 Forbartha nua, athchóiriú foirgneamh nó tógáil nua a bheith ag súil le fuinneamh agus saol nua a thagann don áit. Cuireann athúsáid agus athseilbh ar foirgneamh tearcúsáidte athnuachan eacnamaíocht agus sóisialta an cheantar ar fháil a thagann daoine nua inchosanta agus beocht don áit ina bhfuil iargúlacht agus uaigneas dosna cónaitheoirí freaschuir. Foirgneamh/dearthóir uirbeach le traenáil cheart agus le taithí cosúil le ailtire cláraithe beidh traenáil agus scileanna cheart acu chun meásúnú gnéithe an suíomh go curamach, an comhthéacs suíomh, stíl foirgneamh timpeall, patrún tógáil, caomhnú agus airde an foirgneamh/machnamh dlús, etc, ag teacht ar réiteach dearadh atá cruthaitheach, atá bunaithe ar daoine, sábháilte, inbhuanaithe agus a chuireann spás úrláir óiriúnach agus compordach ar fháil le rochtain ar soilse nádúrtha ardchaighdeán, aeráil agus spás faoin aer príobháideach/leath-príobháideach le fóntais imeascadh a bhain go dearfach le gach úsáideoir críoch.
- 3.97 An rud a seachaint ná dearadh a cuireann timpeallacht droch-chaighdeán agus neamh-sábháilte ar fháil gan aon nascadh dearfach agus tacaíonn folláine daonna agus gan cáilíocht sa caighdeán tógáil agus bású ábhar.
- 3.9.8 Ag treorach agus misnigh na cinéal forbartha seo ó céim go luath, ón céad coincheap forbraíonn an sceitse isteach sa tarraingt leis sample 3-thoiseach, roimh a thosnaíonn an próiseas pleanáil, misnigh Comhairle Chontae Chorcaigh cliantáil agus forbróirí chun gníomhaire a fháil agus foireann dearadh le traenáil óiriúnach, scileanna, cáilíochtaí agus taithí óiriúnach chun réiteach dearadh cheart a chur ar fháil chun ceadú a fháil ón comhairle. Nuair atá sé aithne go bhfuil traenáil, cúlra agus taithí difriúil ag gníomhaire, i gcásanna a bhfuil an suíomh rúnda, casta agus b'fhéidir go mbeidh stair an pleanáil deacair, misnigh an comhairle an iarrathóir caint leis na seirbhísí ón Ailtire Cláraithe RIAI nó Ailtire Caomhnú Cláraithe le chéile le réimse traenáil óiriúnach, taithí agus timpeallacht tógáil ildisciplíneach creidiúnaithe agus profisiúnta timpeallachta le scileanna spéisialta atá riachtanach chun tionscnamh óiriúnach agus ardchaighdeán a chur ar fháil.
- 3.9.9 Tagairt ar treoracha Rialtais Áitiúil agus Náisiúnta agus doiciméad cleachtadh níos fearr cosúil le Tithíocht Cáilíocht don Pobal Inbhuanaithe, Treoracha don Forbairt Cónaithe i gCeantar Uirbeach, Caighdeán Dearadh don Árasain Nua, Forbairt Uirbeach agus Treoracha Aird Foirgneamh, RIAI Bosca Uirlísí Dearadh Uirbeach agus doiciméad treoracha eile atá misnigh.

3.10 Bosca uirlisí ar caighdeán dearadh

- 3.10.1 Chun cabhair leis an seachadadh ar toradh dearadh ardchaighdeán san timpeallacht thógtha agus an méadaithe caighdeán saol don saoránach Chontae Chorcaigh, is é aidhm an Tábla 3.2 ná obair mar seicliosta dearadh don forbairt todhchaí an Chontae atá fréamhaithe sa Prionsabal Chruthú Ceantar sa caibidil seo. Bíonn sé eolach ón taighde áitiúil a rinne an Aonad Polasaí Pleanáil (Staidéar Toilleadh Uirbeach), Ag Chruthú Áiteanna do Daoine, An Baile RIAI agus Bosca Uirlisí agus an Léamhleabhar Dearadh Uirbeach (2009). Molann an plean slí comhoibríoch agus ildisciplíneach don freagra dearadh áitiúil, fréamhaithe ar tuiscint an traidisiún áitiúil, struchtúr uirbeach agus an foirm tógtha.
- 3.10.2 Ba chóir gur ullmhaíonn Ráitéis Dearadh don gach scála meánach-go-mhór agus forbartha casta ar céim luath don próiseas dearadh iomlán agus le meas an cuspóirí polasaí agus Seicliosta Caighdeán Dearadh Chruthú Ceantar. Féiceann an Ráitéis Dearadh ar leagan amach uirbeach, tírdhreach agus fadhbanna dearadh thógtha agus mínigh go sóiléir an próiseas forbartha, na rogha dearadh atá smaointe agus an réasúnaíocht ar chúl an straitéis forbartha atá uchtaithe. An leagan amach an Ráitéis Dearadh ná léiriú gonta nó sraith ar léiriú agus an ráitéis scríobhte. Bunaigh an ábhar seo an bunús ar díospóireacht roimh-iarratas fiúntach leis an Údarás Pleanáil.
- 3.10.3 Tagairt ar, agus aitheantas ar na treoracha agus na prionsabal atá leagtha amach san doiciméadaí "Lámhleabhar Dearadh Uirbeach" (2009) agus an "Forbairt Cónaithe Inbhuanaithe i gCeantar Uirbeach" (2009) atá riachtanach atá léirithe. Leagann an Ráitéis Dearadh amach:
- Cúlra an polasaí, ag aithnaíonn polasaí ábhartha, achoimre forbartha (nuair atá sé ábhartha), treoracha dearadh, caighdeán agus rialachán agus léirigh na prionsabal chruthú ceantar ábhartha agus treoir atá géilleadh leis.
 - An dearadh uirbeach agus comhthéacs ailtireachta comh maith leis an suíomh agus breithiúnas an ceantar (maisithe le léaráidí), achoimre ar staidéar ábhartha agus taifeadaí ar comhairliúchán ábhartha.
 - An straitéis forbartha don suíomh, comh maith leis na prionsabal dearadh a foirmlithe mar freagra ar cúlra polasaí, an suíomh agus an timpeallacht agus aidhm an forbartha, agus an slí a frithchaitheamh na rudaí seo san forbairt.
 - Míniú ar an struchtúr uirbeach, comh maith leis an slí ar gluaiseacht agus rochtain, forbairt bloic tírdhreach, úsáid talamh, dlús, grán uirbeach, comhthéacs radhairc agus foirm tógtha.

Tábla 3.2 Seiclíosta Caighdeán Dearadh Chruthú Ceantar

Scála	Gné Leagan Amach	Freagra Leagan Amach	Caighdeán Ábhartha
Patrún Lonnaíocht	Infreastruchtúr Mhór Tírdhreach Bainistíocht Uisce Creatlach Bóthar & Rothaíocht Spás Oscailte Ceantar Pearsantacht	Stasiún Traenach, droichead, áiseanna iompar poiblí Speiceas dúchasach, radharc frámáil, obair le topagrafaíocht Draenáil, athchúrsáil, gnéithe uisce Céimlathas bealach atá leagtha amach don gluaiseacht gníomhach Topagrafaíocht, gnéithe agus nascadh lonadaí, comharsanacht, ceantar súilóide, beartán méid agus foroinn.	SuDS DMURS
Foirm Uirbeach	Nascadh Creatlach sráid Patrún bloic Líne tógáil foirm plota Ceantar foirgneamh Dlús Radharcanna agus tírdhreach	Láimhseáil imeall, teorainn Grán Uirbeach, saghas greille, tréscailteacht Foirm bloic, Príobháideachas Fad Leanúnachas éadan, úsáid buille Méid plota, leithead Claonadh, ceantar an plota, faireachas nádúrtha Áit chónaithe sa heicteár, cóimheas plota, ceantar gearú Ceangal le topagrafaíocht, pasáiste	Staidéar ar Toilleadh Uirbeach Forbairt Cónaithe Inbhuanaithe i gCeantar Uirbeach - Treoracha don Údarás Pleanáil (2009).
Spás Uirbeach	Spás Oscailte Spás Poiblí Spás Príobháideach/ Poiblí Gairdíní Spásanna Spraoi Carrbhealach Bealach siúil agus rotharbealach	Céimlathas/tíopeolaíocht measctha, nascadh, tírdhreach Patrún, tíopeolaíocht, banrach, bainistíocht Sainmhíniú sóiléir idir spásanna poiblí agus spásanna príobháideach Caighdeán/Úsáid ar speiceas dúchasach/Coiméad gnéithe nádúrtha Caighdeán, trealamh, bainistíocht Dearadh acomhal, ceansú tráchtá, caighdeán bealach Tréscailteach, sábháilte, nascadh, glanadh bacainn	Forbairt Cónaithe Inbhuanaithe i gCeantar Uirbeach - Treoracha don Údarás Pleanáil (2009). DMURS
Saincheist-eanna Teicniúla	Foirm tógáil Saghas tógáil Éadan tógáil Úsáid measctha Gnéithe bailedhreach Acmhainn oidhreacht Crainn sráid Tírdhreachú bog Fearann Poiblí	Toirt, meall, aird, íomhá díon, íoslach Tíopeolaíocht cónaithe measctha (cairdiúil aois/tithe saol san áireamh), struchtúr úsáid measctha, tíopeolaíocht neamh-cónaithe; Éadan gníomhach, slí isteach minicíocht, stíl ailtireachta, gnéithe, coibhneas, rithim, nath, cóimheas fuinneog/balla, ábhar, dathanna, balcóin, póirse, comharthaíocht, dearadh aghaidh siopa Measctha ingearach agus cothrománach, slí isteach sa dara léibheál Líne sceimheal, líne díon, simléar, láimhseáil cúinne, sainchomhartha/láimhseáil cúlra, pointí lárnach Imeascadh, caomhnú, bainistíocht Speiceas dúchasach, socrúchán Cairdiúil bithéagsúlacht, speiceas solúbtha aeráide Íoslachdaigh tranglam agus chinntiú troscán sráid, mullardaí, láimhseáil teorainn/ábhar, ealaín poiblí, ábhar pábháil, dathanna, trealamh fónais, soilse sráid, soilse áiseanna, scáthlín bus, TCI, leithreas poiblí, stóráil rothar agus páirceáil feabhsú an sráid.	Baile RIAI agus Bosca Uirlísí Sráidbhaile Staidéar ar Toilleadh Uirbeach Leagan amach comhchoiteann Baile Cairdiúil Aois
Fadhbanna Teicniúil		Éifeachtúlacht Fuinnimh Caighdeán slí isteach, páirceáil/páirceáil do dhaoine faoi mhíchumas Seastán Rothar Stóráil bruscar comhroinnte & athchúrsáil Seilbh measctha	

CAIBIDIL 4

AN TITHÍOCHT

Aidhm an Chaibidil

Chun léiriú an slí ag an Plean chun freastal ar réimse iomlán ar riachtanas tithíocht reatha agus todhchaí don gach ball an tsochaí ar fud an chontae nuair atá sé ag tabhairt treoiracha sóiléar ar an soláthar don riachtanas tithíocht spéisialta agus cuireann an riachtanas pobal ar fháil chun pobal inbhuanaithe cónaithe a chur ar fháil trasna an chontae

Ábhair

4.1	Réamhrá	88
4.2	Acht Tithíocht Inacmhainne, 2021	88
4.3	Tithíocht do gach éinne (2021)	88
4.4	Measúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta	90
4.5	Foriomlán Éilimh Tithíochta	91
4.6	Riachtanais Tithíocht Spéisialta	92
4.7	Tithíocht Measctha	95
4.8	Dlús Cónaithe - Cúlra	96
4.9	Slí don céimlathas lonnaíocht Chontae Chorcaigh	97
4.10	Aird an Foirgneamh agus Measctha	101
4.11	Cuireann Dlús Méadaithe ar Fháil	102

4.1 Réamhrá

- 4.1.1 Leagann an caibidil seo polasaí agus prionsabal pleanáil ghinearálta don soláthar tithíocht i gContae Chorcaigh amach. Bíonn an riachtanais iomlán don tithíocht leagtha amach sa Croí-Straitéis an Plean seo agus na Imleabhar an Plean atá comhfhreagrach leis chun pléigh leis na Ceantar Bardasach an Chontae agus cuireann níos mó sonraí ar fháil sa príomh bhaile aonair, sráidbhaile agus léibhéal tuaithe.
- 4.1.2 Sa plean forbartha eile leagann an caibidil seo treoracha amach faoin forbairt an pobal inbhuanaithe, agus an slí don dearadh forbairt tithíocht. Ach, tar éis foilsíodh an Tionscadal Éireann 2040, an Creatlach Náisiúnta Pleanáil, agus le béim níos mhó ar an ról chruthú ceantar agus fás uirbeach dlúth sa forbairt ar gach lonnaíocht ach go háirithe sa bhaile, leagann an plean seo na polasaí seo amach **iCaibidil 3 Lonnaíocht agus Chruthú Ceantar**. Chomh maith leis sin, bíonn sé tábhachtach chun nótaíl go bhfuil céimeanna gníomhú aeráide tomhaiste mar pháirt an próiséas ullmhú an plean seo chun chinntiú athrú go eacnamaíocht carbón íseal agus tá siad leagtha amach **iCaibidil 17 Gníomhú Aeráide**.
- 4.1.3 An príomhchúram sa caibidil seo ná chun leagan amach na riachtanais nua don Measúnú Éileamh Riachtanas Tithíocht agus Straitéis Tithíocht, comh maith leis an riachtanas don Pháirt V agus chun aird a tharraingt ar riachtanas tithíocht spéisialta san áireamh atá riachtanach faoin Achtanna Forbartha agus Pleanáil nó theastaíonn cuspóir sonrath ar bharr rudaí sa Straitéis Comh-Tithíocht a thagann leis an Plean seo.

4.2 Acht Tithíocht Inacmhainne, 2021

- 4.2.1 Ceadáíonn an Acht Tithíocht Inacmhainne 2021 don soláthar ar áit chónaithe ar díol faoin scéimeanna ceannachán tithíocht inacmhainne agus ceadáíonn sé údarás tithíocht chun cúnaimh airgeadais a thabhairt chun áit chónaithe a cheannach faoin socrú cheannach áit chónaithe inacmhainne san áireamh. Cuireann an Acht maoiniú ar fháil chun áit chónaithe a cheannach i gcomhréireacht leis an scéim cothromas comhroinnte agus Chomh maith leis sin ceadáíonn sé údarás tithíocht an eolas a chuir ar fháil don phobal agus meas ar cáilitheacht agus tosaíocht i dtaca le áit chónaithe a cuireann an Áisíneacht Forbart Talún ar fháil.
- 4.2.2 Trí an Acht Tithíocht Inacmhainne 2021 agus an Plean "Tithíocht do gach éinne" ón Rialtais, cuireann córas costas cíos ar bonn reachtúil agus cuireann coinníollacha agus ábhar oibríochtúil don costas cíos i gcrích mar pháirt an próiséas seo. Is é Costas Cíos tréimhse foirm nua in Éireann nuair a íocann tionónta cíos chun clúdaigh an praghas seachadadh, bainistaíocht agus caomhnaigh teach amháin. Ceaptar gur imríonn costas cíos ról suntasach i soláthar tithíocht agus tacaíochtaí tithíocht thar na blianta ag teacht.
- 4.2.3 Ceadáíonn an Acht don athrú ar socrú sa Pháirt V faoi lóistín sóisialta, inacmhainne agus costas cíos. Féach ar cuspóir HOU 4-2.

4.3 Tithíocht do gach éinne (2021)

- 4.3.1 Tithíocht do gach éinne, plean ón Rialtais chun seachadadh tithíocht a maigh chuig 2030 a bhí foilsithe ar an 2ú Mean Fomhair 2021. An aidhm iomlán don plean tithíocht nua in Éireann ná "Ba cheart go mbeidh slí ag gach duine sa Stát tithe a cheannach nó cíos ar praghas inacmhainne, atá tógáil ar ardchaighdeán agus sa cheantar cheart, ag tairiscint ardchaighdeán saol. "Tithíocht do gach éinne", cuireann sé ceathar bealach ar fháil chun na ceithre cuspóir uileghabhálach a dhéanamh;
1. Tacaíonn úinéireacht tithe agus ag ardú inacmhainneacht;
 2. Díothaigh daoine gan dídean, ag ardú seachadadh tithíocht sóisialta agus ag tacaíocht cuimsiú sóisialta;
 3. Ag ardú seachadadh tithíocht nua; agus
 4. Téigh i ngleic le folúntas agus úsáid éifeachtúil ar stoc atá ann.
- 4.3.2 Bíonn Cuspóir Polasaí Tithíocht i gach slí agus bíonn sraith cuimsitheach ar gníomhaí i gach cheann freisin chun bhaint amach Cuspóir Polasaí Tithíocht.
- 4.3.3 Tosaíonn chur i bhfeidhm ar gach gníomhú suas chuig 2030 ar roinn an Rialtais atá ainmnithe, Údarás Stát nó coirp eile. Cruthaíonn struchtúr rialachas uileghabhálach sa Roinn an Taoiseach chun maoirseacht a dhéanamh ar an chur i bhfeidhm. Oibríonn roinn Rialtais, áisíneacht Stát, Údarás Áitiúil, Comhlacht Ceadaithe Tithíochta (CCT), Áisíneacht Forbart Talún (ÁFT) agus pháirtí seachadadh eile leis an oifig seachadadh agus foilsíonn uasdátaigh ar www.gov.ie/housing. Ba chóir go cuireann meán 33,000 tithe ar fháil gach bhliain idir anois agus 2030. Bíonn táirgeacht tithíocht méadaithe riachtanach i gach earnáil - príobháideach, inacmhainne agus sóisialta chun buaileann leis an riachtanais daoine i gach sórt cúinse.

Fíor 1:
Ceithre Chonair
chuig Tithíocht do Chách

Figúr 4.1 - Tithíocht do gach éinne

Íomhá Táirgeacht Tionscadal Tithíocht do Gach Éinne

4.3.4 Is féidir leis an Uirlis MERT, a forbraíodh mar chuid den Chreatlach MERT, an riachtanas tithíochta sa todhchaí a thuar de réir cineál tionachta. Tá na réamh-mheastacháin seo bunaithe ar ioncam, praghas tithe agus cíosanna, éileamh structúrtha tithe, riachtanas reatha agus réamh-mheastacháin ar conas a forbróidh na táscairí seo sna bliana atá amach romhainn. Ag baint úsáid as modheolaíocht MERT, agus ag tógaint taighde an ITES ar Dhéimeagrafaigh Réigiúnda agus Éileamh ar Thithíocht Structúrtha ag Leibhéal Contaetha san áireamh, tá meastachán ar éileamh tithíochta go 2030 déanta ag an RTRÁO. Tacaíonn sé le sprioc de mheánlíon 33,000 baile in aghaidh na bliana de réir Tithíocht do Chách. Ag baint úsáide as an Uirlis MERT, is féidir an cineál tionachta a bhriseadh síos mar seo:

Teilgean HNDA 33,000 Gach bliain go 2030 Miondealú de réir Cineál Tionachta	
Tithe úinéireachta príobháideacha nua	11,800
Tithe nua ar cíos príobháideach	6,500
Tithe nua inacmhainne	4,100
Tithe nua Tithíochta Sóisialta	10,300
Iomlán	32,700

Figúr 4.2 - Réamh-mheastachán MERT

- 4.3.5 Bunaithe ar na réamh-mheastacháin thuas, tá sé mar aidhm ag an Rialtas soláthar 33,000 baile a shroich agus a sharú faoin mbliain 2024, mar a sonraítear sa tábla thíos. Déanfaidh sé seo trí mhéadú ar sholáthar de gach cineál tionachta chun a chinntiú go bhfuil freastail ar riachtanais gach cuid den phobal.
- 4.3.6 Polasaí tacaíochta eile atá snoite sa Phlean 'Tithíocht do Chách' ná an cur chuige 'An Baile Mór i dTosach' a dtógfaidh ar an díogras atá leagtha amach in Ár dTodhchaí Tuaithe, chun tacú le athbheochan, athdhaonnú agus forbairt na mbailte agus sráidbhailte tuaithe.
- 4.3.7 Beidh Rialtas Áitiúil mar cheannródaithe Thionscnamh Suíomhanna Freastalaithe an Bhaile Mór trína ndéanfaidh gníomhaireachtaí bonneagair, cosúil le Uisce Éireann, obair chun suíomhanna le seirbhís a sholáthar do thithíocht chun daoine a mhealladh lena dtithe féin a thógáil agus cónaí i mbailte beaga agus i sráidbhailte. Is féidir le hÚdarás Áitiúil suíomhanna a chur ar fáil d'uinéirí ionchasacha tithe le cabhair An Ciste Croí Cónaithe.

- 4.3.8 Cuirfear leis na tionscainmh seo trí thacaíochtaí iarfheistithe fuinnimh agus curtha chun cinn trí chlár Údaráis Áitiúil cheannach éigeantach suíomhanna folmha agus tithe ar mhaithe len iad a athdhíol.

Tógáil & Éadail an Údarás Áitiúil (nó mar is fearr aithne ar, Clár Maoinithe um Thithíocht Shóisialta (SHIP))

- 4.3.9 Chun maoiniú a sholáthar do na húdaráis áitiúil chun tithe sóisialta a chur ar fáil trí thógáil agus éadail. Clúdaíonn sé caiteachas faoin gClár Togáil Sciobtha Tithíochta, Cuid 5 éadálacha, Scéim Comhiomlánaithe Talún agus Ciste Réiteach Speisialta d'fhorbraíochtaí tithíochta nach bhfuil críochnaithe.

Scéim Cúnaimh Caipitil (CAS)

- 4.3.10 Chun maoiniú riachtanach a sholáthar do AHBanna chun lóistín a chur ar fáil do chaoine le riachtanais áirithe caitagóir tithíochta cosúil le Daoine gan Dídean, Seandaoine, Daoine faoi mhíchumais, Imircigh ag filleadh agus Íospartaigh Foréigean Teaghlach.

Deisiúchán Tithe Folmha agus Tionscamh Léasaithe:

- 4.3.11 Tabharfaidh an scéim seo deis d'údaráis áitiúil, tar éis dóibh sainaithint a chur ar réadmhain oiriúnacha atá in úiréireacht phríobháideach ina limistéir feidhme, chun maoiniú díreach a thabhairt ar maithi le ghnáthoibreacha athfheistithe a chur i gcríoch agus socraithe léasithe fadtéarmacha a dhéanamh le húinéirí na réadmhain. Beidh forchúitigh don chostas athchóirithe tógtha as an gcíos thar thréimhse aontaithe.

Cuid V Soláthar:

- 4.3.12 Leagann amach an Plean Gníomhaíochta tiomantas do dhothain achmhainní a chur ar fáil d'údaráis áitiúil agus do Chomhlachtaí Ceadaithe Tithíochta, chun ligeaint dóibh áiteanna chónaithe nuathógtha a cheannach agus a léasú sa mhéid a shamhláidh le Cuid 5 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000. Chomh maith leis sin, más cuí, tacófar le léasú breis áitribh a forbraíodh go príobháideach os cionn an méid a shamhláidh le Cuid 5. Ina theannta sin, beidh ceannach roimh ré de thithe sóisialta riachtanacha Cuid V éascaithe, faoi réir srianta dochta.

- 4.3.13 Chomh maith leis sin, leagann An Stráitéis Tithíocht Sóisialta 2020: Tacaíocht, Soláthar agus Athchóiriú (2014) amach creatlach chun tithíocht sóisialta nua a chur ar fáil agus measúnú ar sheachadadh agus maoiniú. Tá An Stráitéis Tithíocht Sóisialta Náisiúnta bunaithe ar thrí cholún:

Colún 1: 35,000 aonaid tithíochta sóisialta nua a sholáthar, thar thréimhse sé bliana, chun freastal ar riachtanas breise soláthar tithíocht sóisialta mar atá meáite ar ag an nGníomhaireacht Tithíochta;

Colún 2: Tabhair tacaíocht do suas le 75,000 teaghlach tríd an earnáil cíosa príobháideach leasaithe; agus

Colún 3: Athchóirigh tacaíochtaí don chóras tithíochta chun córas níos solúbtha agus sofhreagrach a chruthú.

4.4 Measúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta

Measúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta agus Straitéis Tithíochta

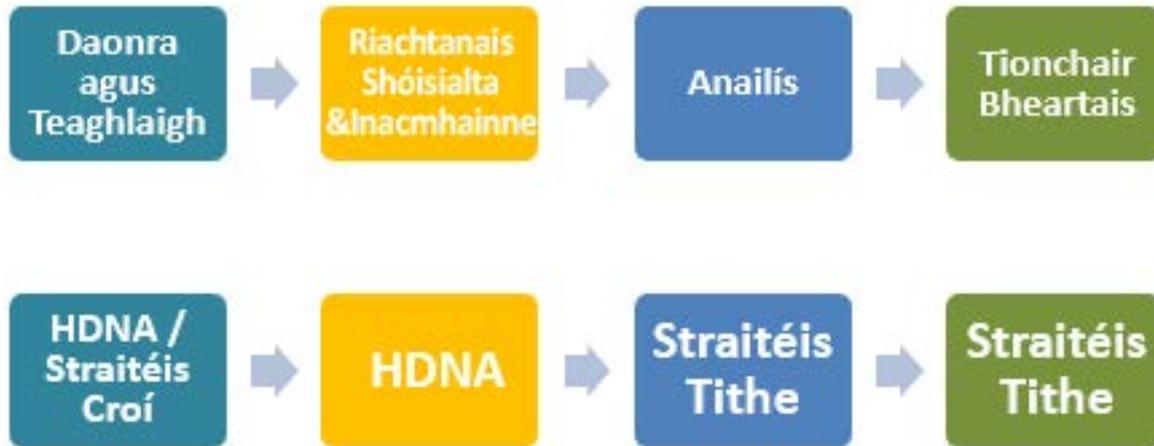
- 4.4.1 Tá ar na húdaráis áitiúil uilig, de réir Tionscadal Éireann 2040, An Creat Náisiúnta Pleanála agus RSES don Réigiún Deisceartach Measúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta (HDNA) a fhorbhairt chun taca a chur faoi ullmhúchán de straitéisí tithíochta agus polasaí tithíochta. Foilsíodh treoir d'ullmhúchán Measúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta in Aibreán 2021.

- 4.4.2 Leis an ullmhúchán a stiúradh don Phlean Forbartha Contae, d'fhorbair KPMG Future Analytics agus Lisney Comhmheasúnú ar Éilimh Riachtanas Tithíochta ar son Údaráis Pleanála Chontae Chorcaí agus Chathair Chorcaí. Tá an HDNA agus An Straitéis Tithíochta foilsithe leis an bPlean seo bunaithe ar modheolaíocht daingin agus ar bhonn fianaise chun cinntí mar gheall ar an soláthar agus infheistiú i mbonneagar ceangailte le seirbhísí i gContae Chorcaí atá ann faoi láthair agus a bheidh sa todhchaí a dhéanamh ag tógaint an t-eolas seo san áireamh i gcomhréir le riachtanais HDNA mar atá leagtha amach sa CDP. Tá polasaithe ón Straitéis comhshnaidhmthe sna polasaithe agus na cuspóirí den phlean seo agus tá siad leagtha amach in Aguisín E.

- 4.4.3 Go sonrath, léiríonn an CDP gurb é an cúis atá leis an uirlis HDNA ná:

- Cuidiú le húdaráis áitiúil féachaint straitéiseach fadtéarmach a fhorbairt maidir le gach cineál riachtanas tionachta;
- Cinntí ciallmhaire bunaithe ar fhianaise daingin faoi sholáthar tithíochta nua, infheistíocht agus seirbhísí a bhaineann le tithíocht a chur chun cinn a thugann eolas do phróifíl náisiúnta tithíochta;

- Eolas a thabhairt chun polasaithe mar gheall ar méid tithíochta sóisialta agus tithíochta inacmhainne, na cineálacha agus toirteanna éagsúla san áireamh agus
 - Fianaise a thabhairt ar mhaithe le polasaithe mar gheall ar sholáthar tithíochta speisialta agus seirbhísí a bhaineann le tithíocht.
- 4.4.4 Tógann an HDNA sonraíocht soceacnamaíochta agus deimeagraifíochta maidir le héileamh agus soláthar i láthair na huaire i gCathair Chorcaí agus sa Chontae san áireamh chomh maith le riachtanas sa todhchaí a thuar thar saol an Phlean Forbartha. Mar sin, taispeánann an anailísíocht tionachta éagsúla, úinéir-áitithe, an earnáil cíosa, agus tithíocht sóisialta, agus déanann sí meastachán ar riachtanas tithíochta an todhchaí bunaithe ar tuairimí atá bunaithe ar fhianaise maidir le daonra agus fás teaghlaigh, leibhéil ioncaim, agus inacmhainneacht sa mhargadh tithíochta.
- 4.4.5 Tugann an CDP aird de go bhfuil na HDNA deartha ar mhaithe le meastachán leathan fadthréimhseach a bhféadfadh a bheith ann a thabhairt mar gheall ar riachtanas tithíochta sa todhchaí, seachas meastachán cinnte. Ina theannta sin, ligfidh creatlach líoghciúil, seiceamhach d'uasdátú, do mhonatóireacht agus do mheasúnacht.

Figiúr 4.3 HDNA agus Straitéis Tithíochta Ionchur agus Próiseas

Cuspóir Plean Forbartha Contae

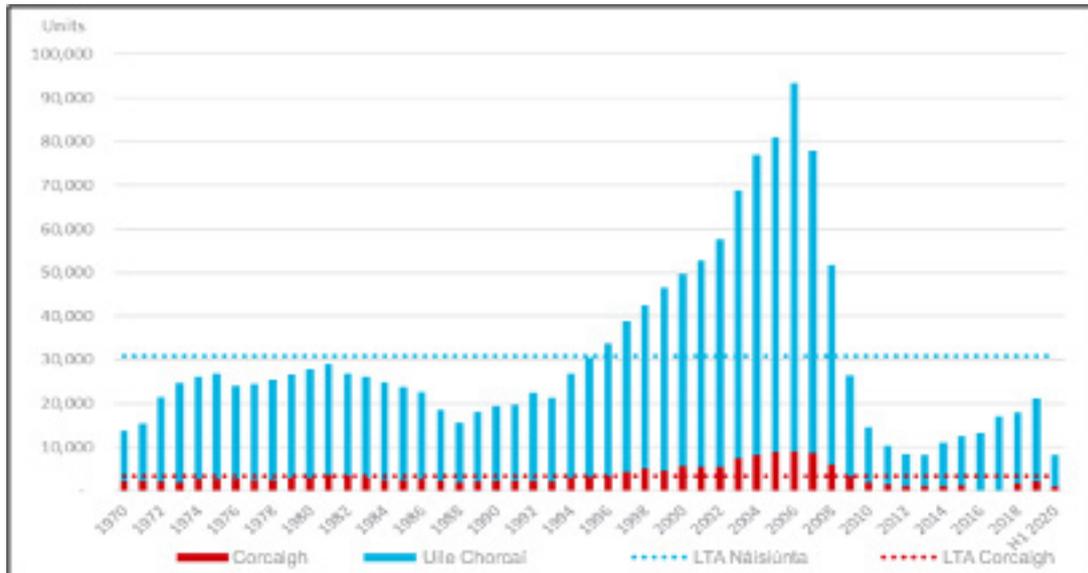
HOU 4-1: Measúnú ar Chomhriachtanais Tithíochta agus Straitéis Tithíochta

Cur i bhfeidhm agus faoi réir fhoilsiúcháin Treoirínte Leasaithe, chun uasdátú/athbhreithniú ar Mheasúnú ar Chomhriachtanais Tithíochta agus Chomhstraitéis Tithíochta.

4.5 Foriomlán Éilimh Tithíochta

- 4.5.1 Ar an meán ó 2006, tá titim sna rátaí foirgníochta i gContae Chorcaí. Léiríonn an graf thíos patrún de thithe nua críochnaithe i gContae Chorcaí ó 1970oidí suas go 2020. Is comhartha sóirt é den mhargadh tithíochta in Éirinn go bhfuil athruithe suntasacha le feiceáil le caoga bliain anuas. Ar bhonn leathan, ó na 1990oidí go dtí timpeall 2006 bhí stoc sa mhargadh tithíochta ag méadú agus bhí fás tapaigh i bpragasanna. Ag druidim le deireadh an timthriail sin, bhí an ráta de thithe nuathógtha níos mó ná dhá oiread an ráta don daonra. Chuir sé seo le rósholáthar réadmhaoine mar a thosnaigh an cúlú eacnamaíochta, go háirithe i gceantair le héileamh teoranta. Bhí titim gear ina dhiadh sin ó 2007 go tuairim is 2020. Nuair a thosnaigh an margadh réadmhaoine ag daingniú in 2012 agus nuair a d'éirigh cúrsaí níos fearr sna blianta ina dhiadh sin, thosnaigh an margadh ag gluaiseacht sa treo eile ar fad.
- 4.5.2 Faoi láthair tá neamhréir ann idir an soláthar agus an t-éileamh i dtimthriail an mhargadh réadmhaoine le sonrú. Is constaic dáiríre an soláthar easnamhach anois, go háirithe i bpríomhcheantair uirbeacha. Níl mórán athrú tagtha ar seo ón tréimhse 2014 i leith, le ráta tógáil tithe nuathógtha i bhfad siar ón meán fadtéarmach agus fiú faoi bhun an ráta a bhí ann sna 1970oidí mar a léiríonn na graif thíos. Ó 1970, is i gCorcaigh a tógadh idir 10% agus 15% de thithe nuathógtha go náisiúnta, le meán déanaí de 10.7%.
- 4.5.3 Tá sé soiléir go mbeidh soláthar láidir de thithíocht nua ag teastáil chun freastal ar spriocanna laistigh den Chreat Pleanála Náisiúnta agus na spriocanna daonra leagtha amach sa RSES don Réigiún Deisceartach, curtha i bhfeidhm leis na teaghlaigh daonra agus na haonaid riachtananacha atá curtha os ár gcomhair sa Phlean seo. Tá na spriocanna agus na riachtanais seo leagtha amach ag leibhéal ard i Lárstraitéis an Phlean seo agus curtha in iúl ag leibhéal lonnaithe in Imleabhar a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean seo. Is léir go mbeidh monatóireacht ag teastáil go gear ó láithreáin áirithe thar thréimhse an Phlean seo, go háirithe iadsan atá laistigh de bhloc 'Sraith 2', nó iadsan atá faoi bhac infreastúrtha chun a chinntiú go bhfuil na talún a aithníodh ag imirt ról in aonaid tithíochta a sholáthar do Chontae Chorcaí.

- 4.5.4 Mar chuid de fhreagracht an Chomhairle maidir leis seo beidh tacaíocht do sholáthróirí príomhinfreastúir ar fad agus do gheallsealbhóirí san earnáil tithíochta. Beidh plean infheistíochta comhoiriúnaithe agus comhordaithe ag teastáil a chinntíonn go mbeidh príoracht maidir le hinfreastúir criticiúil a sholáthar ionas go mbeidh dothain talamh críosaithe ann le seirbhísí cuí chun riachtanas tithíochta an todhchaí a shásamh. Déantar cur síos ar seo agus ar shainpholasaithe eile i gCaibidil 19 Cur i bhfeidhm agus Soláthar an Phlean seo agus sna Caibidilí seirbhísí ábhartha **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht** agus **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce**.

Figúir 4.4: Móriomlán áit chónaithe críochnaithe (1970 - H1 2020)¹. Foinse: RTRÁO, CSO, Lisney

- 4.5.5 De thoradh ar anailís ar an margadh a rinneadh don Stráitéis Comhthithíochta déanach amach, in ainneoin Covid 19 agus tionchair seachracha eile go bhfuil Margadh na Tithíochta i gCorcaigh láidir le héileamh ar thithe le praghasanna idir €250,000 agus €400,000. Chomh maith leis sin, tugadh faoi deara go bhfuil díolacháin thithíocht nua ag déanamh go maith, go háirithe i measc ceannaitheoirí céaduaire (CC). É sin ráite, beidh líon na dtithíocht críochnaithe níos lú ná an líon a bhíodas ag siúl leis in 2020-21, le b'fhéidir laghdú 40% ar réadmhaoin á thógáil de bharr suíomhanna a dúnadh de dheasca COVID-19. Beidh toradh iarmhartach aige seo ar leibhéal soláthar sa chuid deireannach de 2021 agus b'fhéidir chomh fada le 2022.

4.6 Riachtanais Tithíocht Spéisialta

Tithíocht Sóisialta agus Incheannaithe

- 4.6.1 Chun cabhrú le tabhairt faoin sprioc do riachtanas tithíocht nua a aithníodh sa Chomhstraitéis Tithíochta, tá roinnt roghanna ar fáil d'Údarás Aitiúil chun tithíocht sóisialta a chur chun cinn. Is iad seo a leanas na roghanna:
- Soláthair Tithíocht Sóisialta Sholáthartha Faoi Cuid V de na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt 2000 arna leasú;
 - Scéim Cóiríochta Cíos (RAS), Tionscnamh Léasú agus Íocaíocht Cúnaimh Tithíochta;
 - Soláthair Tithíocht Sóisialta i gcomhpháirt le Cumainn Tithíochta Deonacha (Comharchumainn Tithíochta san áireamh);
 - Athlígian Corrfholúntais;
 - Ceannach Áit Chónaithe Nua do Dara Láimhe;
 - Tógáil Cóiríocht Nua agus Costas Cíos san áireamh.
- 4.6.2 Tá sé i gceist ag an gComhairle Contae a riachtanais tithíocht sóisialta a chur ar fáil ó mheascán de na roghanna atá leagtha amach thuas ag tabhairt aird do threoir náisiúnta ar an ábhar seo de réir mar a nochtáitear eolas mar gheall ar thar shaolré an Phlean. Tá sé soiléir go mbeidh ar an údarás pleanála féachaint ar na foinsí tithíochta ar fad agus barr feabhas a chur ar an aga comhlánaithe agus ar thithe folmha fad-téarmacha.

¹ Go stairiúil, coinneadh cuntas ar áit chónaithe críochnaithe trí nascanna ESB. Ní chuntas le háireamh é seo agus in 2018, thosnaigh an CSO ag coinneáil cuntas ar thithe críochnaithe. Ní théann na sonraí seo ón CSO níos faide siar ná 2011 agus dá bhrí sin d'úsáideamar sonraí ón mBSL do na blianta 1970 go 2017 chomh maith le sonraí ón bCSO ó 2018 go H1 2020.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

HOU 4-2: Talamh Forchoimeáda do Thithíocht Shóisialta agus Inacmhainne

Talún criosaithe do thithe chónaithe/tithíocht nó talún criosaithe do mheascán tithe cónaithe/tithíocht agus úsáid eile, beidh riachtanas éigeantach 20% tithíocht sóisialta do gach píosa talún aitheanta sa Phlean seo san áireamh as sin beidh ar a laghad leath do thithíocht sóisialta agus an cuid eile do thithíocht incheannaithe agus/nó thithíocht cíosa i gcomhréir leis na prionsabail, polalaithe agus clár gníomhaíochta atá leagtha amach sa Chomhshreabhadh ar Éilimh Riachtanas Tithíochta agus sa Chomhstraitéis Tithíochta.

- 4.6.3 In ainneoin an méid atá thuas, tá an sintiús Cuid V fós i gceist maidir le 10% deontas cead pleanala (le cur i bhfeidhm ar thithíocht sóisialta amháin) go dtí 31ú Iúil 2026 do gach píosa talún ceannaithe sa tréimhse idir 1ú Meán Fómhair 2015 agus 31ú Iúil 2021. Nuair atá an cead pleanála ceadaíte tar éis 1ú Lúnasa 2026, beidh céatadán 20% i gceist i ngach cás. Féach ar Chiorclán tithíochta 28/2021 foilsithe ag an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht.

Ag deimhniú Roghanna Tithíochta dár nDaonra atá ag Aosú

- 4.6.4 Tá an Cóimheas Aoise Cleithiúnais i.e. líon na seanóirí (65+) mar céatadán de lucht oibre sa daonra suas ó 16.9% i 2011 go 20.2%. Tá an Comhairle tríd a Chomhairle Daoine Breacaosta fiorthacúil maidir le tionscnaimh chun tacú le Daoine Breacaosta, mar shampla tá stádas Aoisbháúil ag ocht mbaile sa chontae faoi láthair; Droichead na Bandan, Cóbh, Cionn tSáile, An Pasáiste, Baile an Mhistéalaigh, Beantraí, Sráid an Mhuilinn agus An Ráth, ag soláthar tacaíocht do ghrúpaí ar mhaithe le gréasán de bhailte Aoisbháúil a fhorbairt trasna an chontae agus tá sé i gceist an gréasán a leathnú ama thar saolré an phlean seo.
- 4.6.5 Tacaíonn an Plean seo le soláthair meascán cineálacha tithe éagsúla chun rogha a thabhairt do dhaoine breacaosta agus a spreagann forbróirí príobháideacha chun prionsabail deartha uilíocha a chur ina réadmhaoin chónaithe nua trí Threoirlínte Dearadh Uilíocha do Thithe Cónaithe in Éirinn a chur i bhfeidhm agus aird agus aire a thabhairt ar/do Threoirlínte maidir le Tithe Cónaithe Oiriúnacha do dhaoine le Néaltrú, a gClanna agus a gCúramóirí.
- 4.6.6 Ag leibhéal polasaithe, forbraíodh an Comháiteas Polasáí "Rogha Tithíochta dár nDaonra atá ag Dul in Aois" (2019) ag an Roinn Tithíochta, Pleanáil agus Údarás Áitiúil (RTPUA) agus an Roinn Sláinte (RS), le tacaíocht ó phríomhpháirtithe leasmhara, an FSS, an Ghníomhaireacht Tithíochta agus Aoisbhá Éireann. Is é aidhm an Ráitis ná creatlach polasáí a chur ar fáil chun tacaíocht a thabhairt d'ár ndaonra atá ag dul in aois i mbealach a mhéadóidh rogha cóiríochta atá ar fáil agus a thabharfaidh rogha suntasach sa chaoi a roghnaíonn daoine cconas agus cá mbíonn siad ina gcónaí de réir mar a théann siad in aois.
- 4.6.7 Is é an príomhchuspóir ná na roghanna atá ar fáil do dhaoine breacaosta a mhéadú agus chun imeascadh tacaíochtaí a éascú i mbealach níos comhordaithe, idir an earnáil tithíochta agus sláinte, d'fhonn cabhrú le daoine marachtáil ina dtithe féin agus ina sochaí féin, go neamhspleách, ar feadh tréimhse níos faide. Aithníonn sé clár de 40 gníomhaíochtaí straitéiseacha chun forbairt rogha tithíochta a chur chun cinn do dhaoine breacaosta faoi na téamaí bailiúcháin sonraíochta, oibriú comhcheangailte, soláthar rogha, seirbhísí tacúla, compord agus sábháilteacht agus móiminteam a choimeád ag imeacht.
- 4.6.8 Tá polasaithe agus cuspóirí breise maidir leis an Soláthar do Dhaoine Breacaosta leagtha amach i **Caibidil 6 Sóisialta agus Pobal**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

HOU 4-3: Tithíocht do Dhaoine Níos Sine

- a) Soláthar tithíocht oiriúnach do dhaoine níos sine i ngach scéim chónaithe de 10 aonad nó níos mó.
- b) Tacú le soláthar tithíocht oiriúnach do dhaoine níos sine ar shuíomhanna iníonta, le deis agus suíomhanna athnuachana laistigh de bailte agus sráidbhailte. Féach chomh maith Caibidil 6 Sóisialta agus Pobal-Aonad 6.6 Pleanáil d'Aosú.

Cóiríocht don Lucht Siúil

- 4.6.9 Faoi réir na nAchtanna Tithíochta 1966-1997, tá freagracht ag na hÚdarás Áitiúil do chóiríocht a sholáthar, mar aon le suíomhanna carbháin le seirbhísí, don lucht siúil. Ó acthú Acht Tithíochta (Cóiríocht Lucht Siúil) 1998, tá trí chlár Cóiríocht don Lucht Siúil idir lámhe ag Comhairle Contae Chorcaí dá cheantar feidhmiúil a fhreagraíonn go díreach do riachtanais chóiríochta an lucht siúil. Cuireann an clár atá i réim faoi láthair clár chun cinn le soláthair cóiríocht bhuan don Lucht Siúil dúchasach a chur ar fáil.
- 4.6.10 Bunaíodh Coiste comhairleach ar Chóiríocht don Lucht Siúil sa Chathair agus sa Chontae (le fochoistí ag leibhéal rannach i dTuaisceart, i nDeisceart agus in Iarthar Chorcaí). I measc na gcuspóirí tá feidhm ann comhairle a thabhairt maidir le hullmhúchán agus cur i ngníomh Chlár don Lucht Siúil agus chun comhairle a thabhairt i rith athbheithnithe ar dul chun cinn agus cur i ngníomh an chláir.
- 4.6.11 Chuir Ciorclán 35/2018 eisithe ag an Roinn Tithíochta, Pleanáil agus Údarás Áitiúil do gach údarás áitiúil ar an 19ú Iúil 2018 in iúl dóibh faoin riachtanas chun ullmhú a dhéanamh do ghlacadh le Clár Cóiríochta 5 bliana don Lucht Siúil ag clúdach tréimhse 1ú Iúil 2019 - 30ú Meitheamh 2024. Bhí Comhliúchán mar bhunriachtanas in ullmhúchán Clár Cóiríochta an Lucht Siúil lena chinntiú go raibh aird ar cúiseanna imní gach duine ar a mbeadh tionchar ag an bPlean orthu tógtha san áireamh agus lena chinntiú go mbeadh freagra do riachtanais cóiríochta an Lucht Siúil curtha ar fáil. Glacadh le Clár Cóiríochta an Lucht Siúil 2019-2024 ag cruinniú iomlán den chomhairle a bhí ar siúl ar an 23ú Meán Fómhair 2019.

- 4.6.12 Tá an TAP ag súil le go mbeidh riachtanais cóiríochta sa todhchaí dóibh Teaghlaigh Lucht Siúil siúd atá i gcóiríocht phríobháideach chíosa faoi láthair freastalaithe le cóiríocht phríobháideach chíosa.
- 4.6.13 Beidh suíomh Tithíocht Caighdeánach/Aonaid Cheannacháin ag brath ar na haonad a bheidh ar fáil thar thréimhse an phlean agus beidh aon leithdháileadh déanta i gcomhréir le Scéim Leithdháilte Comhairle Contae Chorcaí. Mar an gcéanna, beidh suíomh na haonaid ICT ag brath ar roinnt cuinsí chomh maith leis an bhfáil céanna ón earráil príobháideach cíosa thar thréimhse an Chláir.
- 4.6.14 Tá sé mar chuspóir dul i ngleic le ceist phlean cóiríochta don Lucht Siúil bunaithe ar Chlár Cóiríochta don Lucht Siúil 2019-2024 agus aon chlár a ghlacann an Comhairle leis ina dhiaidh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae HOU 4-4: Cóiríocht don Lucht Siúil

- a) Spreag soláthair chóiríocht fhadtéarmach don Lucht siúil ag brath ar scrúdú pleanáil ceart agus na príonsabail forbairt inbhuanaithe, ag tabhairt aird ar soláthair sa Phlean Cóiríochta Chontae Chorcaí don Lucht Siúil 2019-2024.
- b) Cuir cóiríocht bhuan ar fáil do Lucht Siúil dúchasaigh an Chontae agus an méadú nádurtha den phobal sin trí sholáthar cóiríocht chuí.
- c) Cuir cóiríocht sealadach seachas a ngnátháit chónaithe ar fáil i bhfoirm suíomhanna chun dul i ngleic le riachtanas cóiríochta an Lucht Siúil, ag tógaint san áireamh patrúin ghluaiseachta bliantiúil.

- 4.6.15 Is é Plean Cóiríochta Chontae Chorcaí don Lucht Siúil (TAP) an straitéis is déanaí chun freastail ar riachtanais chóiríochta an Lucht Siúil i gCorcaigh. Leagann an PCLS amach spriocanna cóiríochta de 68 aonad idir 2019 agus 2024, le 31 aonad tithíochta sóisialta caighdeánacha san áireamh do Chontae Chorcaí bunaithe ar mheastachán riachtanais cóiríochta an Lucht Siúil.

Cóiríocht do Mhic Léinn

- 4.6.16 Faoi láthair tá timpeall 25,000 mac léinn lánaimseartha i gCorcaigh, tá uimhreacha na mac léinn ag fás agus seans mhaith go gcoinneoidh siad ag fás amach anseo de bharr polasaithe a dhíríonn ar a thuilleadh mic léinn idirnáisiúnta a mhealladh go hÉirinn. Is cosúil mar sin go mbeidh éileamh ar chóiríocht mac léinn ag leanúint mar atá nó ag méadú sa todhchaí agus b'fhéidir go mbeidh breiséileamh ar chóiríocht ar phraghas réasúnta go háirithe gar do shuíomhanna na n-institiúidí.
- 4.6.17 Is é An Straitéis Náisiúnta Cóiríochta do Mhic Léinn (2017) an straitéis náisiúnta Rialtais d'éileamh tithíochta mic léinn go dtí 2024 agus ina dhiaidh sin. Cuireann sé in iúl go bhfuil méadú suntasach le blianta beag anuas maidir le héileamh ar áiteanna ardoideachais agus ar chóiríocht do mhic léinn, is dócha go leanfaidh an méadú seo ar aghaidh. Tá an t-éileamh is mó ar chóiríocht do mhic léinn i bpríomhchathracha na hÉireann. Tacaíonn an straitéis seo le cóiríocht mic léinn a thógáil le sáinchnuspóir (CMLTS) mar fhreagra oiriúnach ar riachtanais mic léinn, curtha ar fáil ag institiúidí ardoideachais agus ag úinéirí príobháideacha. Tuarann an straitéis go mbeidh éileamh ag 7,391 mac léinn ar chóiríocht mic léinn i gCorcaigh agus meastar nach mbeidh ach 5,490 spás leapa ann faoin mbliain 2024. Tá sé mar sprioc sa straitéis soláthair a mhéadú go suntasach i bhfoirm spás leapa CMLTS (21,000 breise go náisiúnta roimh 2024) chomh maith le líon na mac léinn a fhaigheann lóistín (seomra i dteach ina bhfuil teaghlach).
- 4.6.18 Tá sé tábhachtach an stoc cóiríocht do mic léinn a thógtar le sáinchnuspóir a chosaint, mar tá díolúine ann dó ó polasaí Cuid V, mar sin dá gcéadófaí athrú úsáide go gnátharasáin chónaithe chaillfeadh an Comhairle amach maidir le dualgaisí Cuid V.

Cuspóir Plean Forbartha Contae Hou 4-5: Cóiríocht do Mhic Léinn

I gcoitinne, cuirfear in aghaidh athrú úsáide chóiríocht do mhic léinn go aon chineál chóiríochta eile seachas más féidir a thaispeáint go bhfuil fuilleach soláthair chóiríochta ann do mhic léinn sa chontae ar an iomlán. Má thugtar cluas le iarratais den chineál seo, beidh dualgaisí faoi Chuid V den Acht Pleanála 2000 (leasaithe) i bhfeidhm.

Daoine faoi Mhíchumas

- 4.6.19 Soláthraíonn An Plean Staitéiseach do Dhaoine faoi Mhíchumas Contae Chorcaí (2018) creatlach do thithíocht sóisialta a sholáthair do daoine atá faoi mhíchumas i gContae Chorcaí agus a chuireann an deis ar fáil do sholáthair tithíochta comhordaithe idirghníomhaireachta. An fíis atá ann (bunaithe ar an Straitéis Náisiúnta Tithíochta do Dhaoine faoi Mhíchumas 2011-2016) ná "rochtain a éascú, do dhaoine faoi mhíchumas, do réimhse oiriúnach tithíochta agus seirbhísí tacaíochta gaolmhaire, curtha ar fáil i mbealach comhtháithe agus inbhuanaithe, a chuireann cothromaíocht deise, rogha pearsanta agus marachtáil neamhspleách chun cinn."

- 4.6.20 Tugann an Straitéis achoimre ar sholáthair agus éileamh tithíochta do dhaoine faoi mhíchumas, riachtanas féideartha sa todhchaí á thógáil san áireamh, leagann sí amach réimse leathan córas solárthartha chun riachtanas thar earnálacha agus gníomhaireachtaí, agus leagann sí amach na dúshláin, deiseanna agus príomhghníomhaíochtaí chun freastal ar fhís na Straitéise. Cuireann sé béim ar na dúshláin chasta a thugann daoine faoi mhíchumas aghaidh ar agus an tábhacht a bhaineann le comhordnú idirghníomhach na bhforais agus gníomhaireachtaí éagsúla maidir le freastal ar riachtanais sláinte agus tithíochta a thrasnaíonn a chéile. Is iad seo a leanas an naoi aidhm straitéiseach atá sa straitéis:
- Chun cothromaíocht rochtain do dhaoine faoi mhíchumas réimse iomlán roghanna tithíochta a bheith ar fáil a fhreastalódh ar riachtanas an duine agus an teaghlach a chur chun cinn agus a dhéanamh inghlactha;
 - Chun prótacail agus creathlaigh náisiúnta a fhorbairt do chomhoibriú idirghníomhaireacht éifeachtach a éascaíonn soláthair tithíocht duine-lárnach agus seirbhísí tacaíochta cuí;
 - Chun tacú le daoine faoi mhíchumas cónaí go neamhspleách ina dtithe agus ina bpobal féin, nuair atá sé sin oiriúnach;
 - Chun dul i ngleic le riachtanais tithíochta áirithe a bhíonn ag daoine atá mhíchumas intleachtúil agus/nó fisiciúil, ag bogadh ar aghaidh ó socraithe cruinnithe faoi réir dea-chleachtas, trí fhorbairt creatlaigh chun tithíocht a éascú sa phobal san áireamh;
 - Chun dul i ngleic le riachtanais tithíochta faoi leith atá ag daoine atá faoi mhíchumas sláinte intinne, agus trí chreatlaigh chun tithíocht a éascú sa phobal, do dhaoine le riachtanais tacaíochta íseal nó meánach aistriú ó shaoráidí sláinte intinne, ar aon dul le dea-chleachtas;
 - Chun dea-chleachtas sa dearthóireacht, comhordiniú agus soláthair tithíochta agus seirbhísí gaolmhara;
 - Chun freastail ar dhaoine faoi mhíchumas comhairle agus eolas cuí a fháil maidir lena riachtanais tithíochta;
 - Chun bailiúchán agus úsáid sonraíochta/eolas a bhaineann le riachtanais tithíochta daoine faoi mhíchumas a fheabhsú;
 - Chun creathlach a thacaíonn le soláthair, monotóireacht agus athbhreithniú ar ghníomhaíochtaí aontaithe a chur ar fáil.

Riachtanais Speisialaithe Tithíochta eile

- 4.6.21 Tá priobsabail agus polasaithe an Comhstraitéis Tithíochta leagtha amach san **Aguisín E Comhstraitéis Tithíochta** Polasaithe agus Prionsabail den Phlean seo. Tá riachtanais speisialaithe tithíochta eile i gContae Chorcaí sa Straitéis chomh maith.

4.7 Tithíocht Measctha

- 4.7.1 Ciallaíonn an tionchar atá ag fás daonra, athruithe sóisialta chomh maith le níos mó daoine ag marachtáil le féin nó i dteaghlach níos lú agus daonra atá ag dul in aois agus riachtanais tithíochta faoi leith acu go bhfuil meascán de chineálacha tithe mór agus beag ag teastáil chun a bheith níos éagsúil. Dá bhrí sin, tá sé níos tábhachtaí anois ná mar a bhí riamh réimse roghanna a fheabhsú fud fad Contae Chorcaí.
- 4.7.2 Ba chóir go mbeadh tionchar ag réimse gnéithe ar an meascán de chineálacha tithe a bheartaítear do cheantar, inmhianaitheacht pobal meascaithe a sholáthar agus rogha cineálacha tithíochta agus tionachta; an chineál stoc tithíochta atá sa cheantar ag an am agus an riachtanas rogha tithíochta a sholáthar, oiriúnach do gach aois ghrúpa agus daoine ag céimeanna difriúla ina saol; meascán sóisialta sa cheantar atá ann faoi láthair; an riachtanas freastail ar ghrúpaí riachtanais speisialta mar shampla daoine aosta nó daoine faoi mhíchumas agus indíoltacht na cineálacha tithíochta. Ba chóir go mbeadh tithe agus árasáin beag agus mór le meascán maith cineálacha aonaid san áireamh i gcomharsanacht.
- 4.7.3 Déanfar measúnú mar bhreithniúchán ábhartha ar éagsúlacht agus meascán nuair a dhéantar bhreithniú ar iarratais pleanála do thithíocht chónaithe ilaonadach. Ba chóir go mbeadh sonraí mar gheall ar sholáthair faoi leith do ghrúpaí le riachtanais speisialta san áireamh i Ráiteas de Mheascán Tithíochta, leithéid daoine aosta nó daoine faoi mhíchumas agus an fáth a cheaptar go bhfuil sé feiliúnach, maidir leis na cineálacha ceisteanna a luatar san alt thuas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae Hou 4-6: Meascán Tithíochta

- Daingnigh forbairt de mheascán cineálacha tithe, beag agus mór, fud fad an Chontae chun freastail ar na riachtanais féideartha de dhaoine na todhchaí trasna gach aois ghrúpa de réir an chomhairle mar atá sé leagtha amach sa Chomhstraitéis Tithíochta agus de réir na Treoirleá d'Fhorbairt Tithíocht Chónaithe i gCeantair Urbacha.
- Bíodh Ráiteas faoi Mheascán Tithíochta ag teastáil le gach iarratas d'fhorbairt tithe chónaithe ilaonadach in measúnú ceart ar aighneachtaí a éascú maidir leis an aidhm seo. Ba chóir go mbeadh soláthair tithíochta oiriúnach do dhaoine aosta agus do dhaoine atá faoi mhíchumas sa cheantar mar chuid den Ráiteas faoi Mheascán Tithíochta.

4.8 **Dlús Cónaithe - Cúlra**

- 4.8.1 Is í an fhís agus na comhchuspóirí do dhlús daonra ardaithe agus fás inbhuanaithe mar atá leagtha amach sa Chreat Náisiúnta Pleanála (NPF) agus sa Straitéis Réigiúnda Eacnamaíochta Spásúil (RSES) don Réigiún Deisceartaigh mar bunchloch de pholasaí pleanála straitéiseach. Mar fhreagra ar seo, tá cur chuige leasaithe sraithe, sólúbtha agus oiriúnaithe go háitiúil maidir le dlús tithíochta mar chuid de Phlean Forbartha an Chontae, a éascaíonn soláthair de réimse cineálacha aonaid chónaithe chun dul i ngleic le riachtanais teaghlaigh éagsúla i ndaonra an Chontae.
- 4.8.2 Óir is é Corcaigh an Contae is mó sa Stáit, tá gréasán lonnaíochta le scálaí, feidhmeanna agus soláthair bonneagar difriúla ann. Imríonn cuid d'ár lonnaíochtaí móra ról laistigh de Cheantar Cathrach Chorcaí fad is atá Bailte an Chontae níos féinchothaithe, a chuireann forbairt chun cinn go háitiúil. Tugann na rudaí seo eolas do chur chuige srathach nua maidir le forbairt tithe cónaithe le méadú ar an iomlán ar thairseacha dlús trasna gach catagóir chomh maith le catagóir nua (Meánach C) chun tithíocht eile ar leith a éascú sna lonnaíochtaí níos lú sa chontae, lasmuigh de Chathair Chorcaí.
- 4.8.3 Tá cur chuige nua maidir le dlús laistigh de Phríomh sráidbhailte molta agus cuirtear na catagóir nua úsáid bunaithe d'ár bPríomh Lonnaíochta san aireamh don chéad uair chun iarrathóirí a threoiríú agus chun cur chuige dlús a fhreagraíonn go háitiúil atá curtha i bhfeidhm go leanúnach trasna gréasán lonnaíochta a chinntiú.
- 4.8.4 I gceantair áirithe ina bhfuil cur chuige meascán úsáide molta beidh uirlis dlús i gceist i bhfoirm cóimheas láthair chaighdeánach chun dlúsanna níos airde a éascú agus chun go leor spás áise a chinntiú.

Cur chuig do Dlúsanna Áit Chónaithe i gContae Chorcaí

- 4.8.5 Theastaigh ó Iarphleananna Forbartha Contae dlúsanna níos airde a bheith ann nuair a bhí sé praiticiúil, ach bhí ceisteanna maidir leis an mbealach ginearálta a cuireadh na polasaithe seo i bhfeidhm chun soláthair tithíochta a chur ar fáil i gcriosanna talún forbartha ag srianadh cineálacha tithe a bhí ar fáil agus bhí líon suntasach teaghlaigh ag lonnú i gceantair tuaithe lasmuigh de Chathair Chorcaí chun an cineál teach a bhí uathú a fháil.
- 4.8.6 Dá bhrí sin, tá polasaithe maidir le dlús tithíochta sa phlean seo ionas go gclóitear le mian an Rialtais aisíocht ar infheistíocht sa bhonneagar a fháil, maidir le córas iompar ach go háirithe, a chuireann cur chuige srathach faoi leith ar fáil do na ceantair áitiúla a fhreastalaíonn ar na scálaí difriúla lonnaíochtaí sa Chontae. Coinníonn an cur chuige nua solúbthacht d'fhorbróirí deileáil le coinníolacha nua sa mhargadh agus chun réimse leathan cineálacha tithíochta a thógáil ar thalamh criosaithe ionas go mbeidh, sa todhchaí, níos mó teaghlaigh meallta chuig bailte móra an Chontae, Ceantar Cathrach an Chontae ach go háirithe, áit a bhfuil fáil ar fostaíocht, iompar poiblí agus achmhainní pobail.
- 4.8.7 Tá infheistíocht tábhachtach poiblí sa bhonneagar iompar déanta i gContae Chorcaí go háirithe i nGréasán Iarnród Fo-Uirbheach Corcaí, a cheanglaíonn Cathair Chorcaí le Bailte Uirbeacha ar nós Cóbh, Carraig Thuathail, Mainistir na Corann agus beidh seirbhís sa bhaile nua An Mhóin Ard amach anseo. Leagann Ringaskiddy amach sraith cumasóirí straitéiseacha iompair chun dul i ngleic le ardaithe daonra i gCeantair Uirbeacha Corcaí go dtí 2040 agus chun athrú múnla chuig modhanna tasaitil inbhuanaithe a éascú. Beidh seibhísí 10 nóim idir-uirbeacha iarnród níos minicí laistigh de Cheantar Uirbeach Corcaí do Chóbh, Carraig Thuathail, Mainistir na Corann, An tOileán Beag, An Gleanntán agus sa todhchaí tá súil le seirbhís don bhaile nua, AnMhóin Ard. Tá seirbhís bhus chun Carraig Uí Leighin, An Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile An Mhanaigh agus Rinn an Scidigh chomh maith le háiteanna pairceáil agus taisteal agus bonneagar feabhsaithe coisíochta agus rothaíochta beartaithe. Aithníonn an SICUC go bhfuil leibhéil dlús cónaithe atá ag ardú, meascán úsáide comhardaithe agus lonnaíochtaí comhdhlúth trí Fhorbairt atá Dírithe ar Iompar Poiblí ag teastáil chun tacaíocht le inmharthanacht infheistíocht beartaithe don todhchaí in iompar trasna Cheantar Uirbeach Corcaí. Tacóidh an Plean le dlúsanna ardaithe in áiteanna oiriúnacha atá ainmnithe sna Treoirlínte chun tiomantas an Chomhairle chun pleanáil úsáid talún comhtháite agus úsáid talún níos éifeachtaí a éascú.

Forbairt Ard-dlús

- 4.8.8 Go stairiúil, dearadh ár mBailte contae agus sráidbhailte ar mhaithe le pobail comhdhlúth a chruthú maidir le trádáil, iompar, agus idirghníomhaíocht sóisialta a chur ar fáil. I gcoitinne eagraíodh foirgnimh i sraitheanna, ar dhá nó trí stór ag leanúint leagan amach timpeall bloc de ghnáth. Laistigh de lár an bhaile, dearadh foirgnimh le feidhm tráchtála ar an mbunurlár le doras difriúil ann chun a "bheith i do chónaí os cionn an tsiopa". Léiríonn anailís ar chuid de na leagan amach timpeall bloc i gCóbh agus i Mainistir na Corann le meascán aonaid srathach agus cónaí ós cionn an tsiopa go dtugann siad dlúsanna níos mó ná 50 aonad/ha tairsigh ard-dlús atá molta sna Treoirlínte agus go dtacaíonn an meascán úsáide seo le marachtaí comhdhlúth uirbeach. Tugann an Plean tacaíocht do sholáthair forbartha ard-dlús taobh istigh de lár na mbailte sna bailte níos mó le daonra > 1500 ar fud an Chontae agus tasipeánann sé cur chuige seasmhach leis an cur chuige stairiúil inár mbailte agus treiseoidh sé le carachtar na náiteanna seo.
- 4.8.9 Lasmuigh de láir na mbailte, de ghnáth síltear go mbeidh tógáil árasáin sna sáinthréitheachtaí foirgníochta ag baint le forbairt ar ard-dlús. Ar mhaithe leis an bPlean a bheith i gcomhréir le Treoirlínte an Rialtais, tá tairsigh ag ardú ón tairseach is ísle 35 go 50 aonaid/ha gach aon uasthairseach. Is féidir an catagóir zónála a chur i bhfeidhm ar thalamh in aice stáisiúin iompair poiblí nó stadanna bus atá ann faoi láthair nó atá pleanáilte taobh istigh de Corcaigh Uirbeach.

Dlús Meánach 'A'

- 4.8.10 Tá ardú sa tairseach is ísle beartaithe do catagóir Dlús Meánach A go 30 aonaid/ha de réir na Treoirlínte. Tá cead do sholáthair árasáin sa chatagóir faoi mheascán sáinchréitheacht aonad, ach níl sé mar riachtanach. Cuirtear an catagóir seo i bhfeidhm go ginearálta ar láthraín fho-uirbeacha agus úrnua i mbailte níos mó le > 5,000 daonra agus iad siúd le > 5,000 daonra pleanáilte dóibh i rith saol an Phlean.
- 4.8.11 Sa bhaile níos beaga le muintir < 5,000 go ginearálta bíonn an catagóir leasaithe Meánach A an catagóir dlús is airde atá infheidhme don imeall an croilár/suíomhanna uirbeach laistigh sa lonnaíocht seo, mura ráite eile.

Dlús Meánach B

- 4.8.12 Mholann íos-tairseach méadaithe ó 12 go 20 ionad/ha sa catagóir seo agus an uasmhéid tairseach ó 25 go 35 ionad/ha a forluigh leis an catagóir Meánach A. Go ginearálta ní bhíonn an réimse leasaithe dlús 20-35 ionad/ha infheidhme sa lonnaíocht mhór > 5,000 muintir ach don cúiseanna speisiúil an suíomh a bhaineann le suíomhanna le srianta topagrafaíocht/oidhreacht nó nuair atá riachtanach margadh speisiúil ann. Go ginearálta bíonn an catagóir leasaithe dlús Meánach B infheidhme dosna suíomhanna uirbeach agus úrnua sa baile beaga le muintir < 5000, cuireann struchtúr dlús srathach agus measctha topagrafaíocht cónaithe ar fháil.

Dlús Meánach 'C' (Forbairt Dlús Íseal)

- 4.8.13 Molann sé chun catagóir nua a chur isteach sa bhun an speictream dlús le réimse ar 5-20 ionad/ha don cúpla suíomhanna áirithe atá ar imeall na bhaile níos beaga < 5,000 agus príomh-sráidbhaile atá abálta freastal ar scéimeanna suíomhanna seirbhísithe don tithe nua sa lonnaíocht atá bun an liosta. Chinntaíonn é seo go bhfuil lonnaíocht ag cur rogha tithíocht tarraingteach agus inacmhainne ar fháil chun freastal ar riachtanais tithíocht sa pobal uirbeach, chun laghdaigh an brú iomarcach ón tithíocht a spreagadh go h-uirbeach agus chun ceadaíonn ar réimse mhór topagrafaíocht tithíocht lastigh an creatlach lonnaíocht. I gcomhréireacht leis na treoracha, bíonn sé sonraithe nach bhfuil an catagóir seo abálta sáraigh 20% don riachtanais tithíocht nua. Mar a bhí sa plean roimhe. b'fheidir go mbeidh riachtanach ann chun laghdú an spás oscailte sa pobal nuair a mholtaíonn gairdíní príobháideach níos mhóra.

4.9 Slí don céimlathas lonnaíocht Chontae Chorcaigh

- 4.9.1 Leagann Cúspóir HOU 4-7 catagóir dlús nua amach sa Plean agus leagann Tábla 4.1 slí léibhéal dlús nua atá mholta amach chun freastail ar na scála lonnaíocht éagsúil lastigh an céimlathas an Chontae.

Cúspóir Plean Forbartha Contae			
HOU 4-7: Dlús Tithíocht ar Talamh Zonáil Cónaithe			
	Íos-Dlús Glan	Uasmhéid Dlús Glan	Ráiteas
Ard	50	Gan teorainn	<ul style="list-style-type: none">Bainteach don croilár bhaile sa baile níos mhór le muintir > 1500 ar fud an chontae agus san áiteanna eile atá aithne sa Creatlach Lonnaíocht de ghnáth cóngarach don pasáiste iompar poiblí ard-chaighdeán atá ann nó atá mholta;De ghnáth bíonn struchtúr measctha ionad ann comh maith le tithíocht sraithe agus/nó ionadaí árasáin.B'fheidir go bhfuil foroinn ar áit chónaithe níos mhór atá cóngarach don pasáiste iompar poiblí atá ann nó atá feabhsaithe;Bíonn íosmhéid ar 10% don soláthar spás oscailte riachtanais.D'fheadfadh ar comhlíonadh le dearadh óiriúnach/caighdeán áiseanna agus ag cosaint áiseanna cónaithe atá in aice leis an teach agus na h-áiseanna oidhreacht sa croilár bhaile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

HOU 4-7: Dlús Tithíocht ar Talamh Zonáil Cónaithe

	Íos-Dlús Glan	Uas-mhéid Dlús Glan	Ráiteas
Meánach A	30	50	<ul style="list-style-type: none"> Bainteach don talún uirbeach/úrnua don lonnaíocht níos mhóra le muintir > 5,000 agus na chinn le plean chun muintir > 5,000 a fhás; Bíonn íos-dlús ar 35 ionadaí/ha mholta sa bhaile le seirbhís poiblí ardchaighdeán atá ann/atá pleanáilthe. Ar sean-talún institiúideach a theastaíonn aird ar forbairt sa cheantar áirithe. Bíonn íosmhéid 20% spás oscailte poiblí riachtanach san áiteanna seo. Bíonn an catagóir seo an cheann is airde dlús atá infheidhme dosna lonnaíocht níos beag (muintir < 5,000), agus go ghinearálta beidh sé i bhfeidhm sa príomh-suíomhanna lastigh an croilár na lonnaíocht seo, mura sonraítear a mhalairt nó nuair a théann slí dlús níos airde leis an patrún forbairt atá ann; Ba chóir go mbeidh réimse leathan ar tíopeolaíocht ionad ann agus de ghnáth bíonn meascán leagan amach ionadaí ann comh maith le cuid níos airde ar ionadaí sraithe agus/nó ionadaí saghas árasáin.
Meánach B	20	35	<ul style="list-style-type: none"> De ghnáth bainteach le talamh sa suíomhanna uirbeach/úrnua sa bhaile níos beaga muintir < 5,000 agus príomh sráidbhaile mar pháirt don forbairt seicheamhach. Sa bhaile níos mhór le muintir > 5,000 nó le plean chun fhás muintir > 5,000, b'fheidir go bhfuil sé infheidhme sa chásanna áirithe (taobh amuigh Chorcaigh Uirbeach) don imeall suíomhanna croilár agus suíomhanna íogair le topagrafaíocht deacair, srianta oidhreacht chun ceadú don tíopeolaíocht níos leathan lastigh an clúdach uirbeach.
Meánach C	5	20	<ul style="list-style-type: none"> Bíonn cúpla suíomhanna áirithe ar imeall an bhaile níos beaga (muintir < 5,000) mar malartach don tithíocht aon uaire san tuathe. Bíonn imeall uirbeach láidir san leagan amach, nuair atá sé óiriúnach. Mheastar ar soláthar spás poiblí oscailte ar chaighdeán níos íseal nuair a cuireann gáirdíní príobháideach níos mhór ar fháil. De ghnáth bíonn measctha tithíocht leathan riachtanach comh maith le suíomhanna scoite/seirbhísithe. Ní bhíonn an catagóir seo abálta sáraigh 20% ar riachtanas tithíocht nua.

Tábla 4.1: Treor Suíomh ar Lonnaíocht Dlús

Cineál Lonnaíochta	Lonnaíocht	Ard (50 ionadaí/ha+)	Meánach A (30-50 ionadaí/ha)	Meánach B (20-35 ionadaí/ha)	Meánach C (5-20 ionadaí/ha)
Gach bhaile	Suíomhanna Croilár Baile	Bainteach sa suíomhanna croilár baile	--	--	
Baile le ardchaighdeán Poitéinseal Pasáiste Iompar Poiblí mholta	<p>Carraig Thuathail Carraig Uí Leighin An Cóbh Mainistir na Corann Pasáiste Iarthar Gleann an Fheileastraim Baile an Mhanaigh Móin Ard SDZ</p> <p>Gleanntán# Oiléan Beag#</p>	Bainteach leis na áiteanna atá cóngarach don soláthar iompar poiblí ardchaighdeán atá ann/sa toadhcháí i baile mhór le muintir > 1500	Bainteach le forbairt toadhcháí go ghinearálta	B'fheidir go mbeidh sé bainteach le suíomhanna íogair/imeallach áirithe.	

Tábla 4.1: Treor Suíomh ar Lonnaíocht Dlús

Cineál Lonnaíochta	Lonnaíocht	Ard (50 ionadaí/ha+)	Meánach A (30-50 ionadaí/ha)	Meánach B (20-35 ionadaí/ha)	Meánach C (5-20 ionadaí/ha)
Príomh Bhaile* agus Baile Mhór (muintir > 5,000)	Mala Cloich na Coillte^ Droichead na Bandan Mainistir Fhear Maí Cionn tSáile Eochail Ráth Luirc^		Bainteach le forbairt todhchaí go ghinearálta	B'fhéidir go mbeidh sé bainteach le suíomhanna íogair.	
Baile Mhór Eile muintir 1,500 - 5,000)	Beanntraí Ceann Toirc Sráid an Mhuilinn Dún Mánmhaí An Sciobairín Maigh Chromtha Baile Mhistéala			Baintreach le forbairt todhchaí ar imeall croílár suíomhanna go ghinearálta.	Baintreach sa cúinse áirithe nár sáraigh 20% an riachtanais tithíocht nua mar malartach don tithíocht aon uaire.
Baile níos beaga (< 1,500) & Príomh Sráidbhaile (> 1,500)	Áth Trasna Cill na Mullach Baile Chaisleáin Bhéarra An Scoil Bun an Tábhairne & Bhá Cluain Cill na hOmnaí/ Na hUamhanna# Baile na Martra Ráth Chormaic Cnocán na Biolraí# Geata Bán agus Áth Fhada			Baintreach le forbairt todhchaí ar imeall croílár suíomhanna go ghinearálta.	Baintreach sa cúinse áirithe nár sáraigh 20% an riachtanais tithíocht nua mar malartach don tithíocht aon uaire.
Príomh Sráidbhaile < 1,500 & Sráidbhaile	Gach cheann eile.				Baintreach le forbairt todhchaí ar imeall croílár suíomhanna go ghinearálta. Measann dlúsanna suas chuig 30 ionadaí/ha sa príomh sráidbhaile. Measann dlúsanna níos airde sa príomh sráidbhaile agus croílár sráidbhaile.

* Príomh Bhaile faoin RSES

^ Baile le planáil chun fhás an muintir > 5,000 thar tréimhse an plean

planáil chun fhás an muintir > 1,500 thar tréimhse an plean

Slí Dlús sa Sráidbhaile

- 4.9.2 Mholann cúpla athrú don slí atá ann ar forbairt lastigh creatlach sráidbhaile an chontae. Leanann an "Scála Forbairt Iomlán" ar aghaidh i bhfeidhm, ag frithchaitheamh an targaí Croí-Straitéis fás don sráidbhaile thar tréimse an plean. Beidh an "Gnáth-Scála Mholta ar aon scéim aonair" thógtha amach. Chun chinntiú go bhfuil éagsúlacht sa dearadh agus chun misnigh ionadaí a chur ar fháil, mholann sé nach bhfuil méid ar aon scéim cónaithe aonair thar 50% an Scála an Forbairt Iomlán de ghnáthe lastigh tréimhse an Plean.
- 4.9.3 Ar scála réigiúnach, bíonn an RSES ag lorg chun neartaíonn an creatlach tuaithe agus uirbeach sa Réigiún Deisceartach trí baile agus sráidbhaile bríomhar a chruthú. Bíonn na Údarás Áitiúil dírithe chun aithne ar lonnaíocht a imríonn ról feabhsaithe ar léibhéal fó-réigiúnach chun tiomáin an forbairt sa cheantar. Lastigh an céimlathas lonnaíocht bíonn lonnaíocht ar léibhéal níos íseal istigh Chorcaigh Uirbeach le seirbhís ráille comaitéir atá ann ach gan aon caighdeán dlús óiriúnach. Chun na lonnaíocht bunaithe ar ráille seo a ailíniú lastigh na treoracha seo, beidh slí nua dlús níos airde mheasta sa cheantair seo.
- 4.9.4 Athraigh an creatlach sráidbhaile trasna an chontae go mhór i dtéarmaí an muintir, seirbhísí agus an foirm uirbeach i gach lonnaíocht. Cuireann an plean slí nua ar fháil don dlús isteach sa órd íseal an lonnaíocht bunaithe ar an riachtanach chun forbairt léibhéal agus seicheamhach a chur ar fháil agus chun rogha ar seachadadh tithíocht trasna an creatlach lonnaíocht a thairiscint.
- 4.9.5 Príomh sráidbhaile le muintir > 1,500 beidh slí dlús ann cosúil leis an slí sa bhaile níos íseal. Go ghinearálta déanann sé fócas ar an feidhm ar tairseach dlús Meánach B isteach sa suíomhanna lonnaithe agus Meánach C do gach suíomh úrnua eile.
- 4.9.6 Príomh sráidbhaile le muintir < 1,500 agus gach sráidbhaile eile go ghinearálta cuireann siad an catagóir dlús Meánach C i bhfeidhm. Bíonn soláthar riachtanach chun beartaigh dearadh áitiúil a chruthaíonn mothú an cheantar trí neartaíonn an patrún sráid nó ag chruthú sráid nua/croílár a thugann ar ais don struchtúr uirbeach an sráidbhaile. De ghnáth bíonn meas ag an slí dearadh ar an patrún agus grán ar forbairt atá ann sa ceantar mórthimpeall, mura sonraítear a mhalairt.
- 4.9.7 Smaoiníonn ar dlús níos airde suas chuig 30 ionadaí/ha sa inlíonadh sráidbhaile agus suíomhanna cúlchríoch istigh/in aice le croí an sráidbhaile. De ghnáth ar talún úrnua, bíonn meascta tithíocht mhór riachtanach comh maith le suíomhanna scoite/seirbhísithe mura sonraítear a mhalairt. Smaoiníonn ar soláthar spás oscailte poiblí ar caighdeán níos íseal san áireamh nuair atá gáridíní príobháideach mhór ar fháil.

Slí ar Dlús sa talamh zonáil Cónaithe atá ann chéanna féin/Cónaithe Measctha agus Úsáid Eile

- 4.9.8 Aithníonn Comhairle Chontae Chorcaí go bhfuil talún áirithe mar Cónaithe Reatha/Cónaithe Measctha agus Úsáid Eile b'fhéidir go mbeidh forbairt cónaithe ar dlús athraithe ann ag teacht ó dlús aird stairiúil lochtán chuig scéim tithíocht le dlús níos íseal agus comhaimseartha. Go ghinearálta tacaíonn an plean an soláthar don dlús méadaithe sa catagóir seo chun forbairt an talamh a barrfheabhsaigh san clúdach tógáilte an lonnaíocht, d'fhéadfadh chun áiseanna cónaithe atá ann a cosaint agus greamaigh ar pleanáil cheart agus caighdeán forbairt.
- 4.9.9 Beidh an seachadadh ar freagra caighdeán ailtireachta an-tábhachtach don tiomantas ón Comhairle chun bainistaíocht an talamh lastigh creatlach an baile agus chun dlús méadaithe a chur ar fháil. Ba cheart go faigheann slí dearadh treor ón áit an suíomh coibhneasta don croílár baile agus an slí isteach an nasc iompar poiblí ardchaighdeán mar atá leagtha amach sa Treoracha, comh maith leis na riachtanais ar polasaí eile coibhneasta aird foirgneamh etc. agus pleanáil ceart gnáth agus critéar forbairt inbhuanaithe. Sa chúrsaí áirithe, b'fhéidir gur smaoiníonn ar laghdú sa 22 m scaradh idir ionadaí nuair atá freagra ailtireachta ardchaighdeán abálta a chur ar fháil gan an éifeacht mhór ar áiseanna cónaithe seanbhunaithe. Misnigh géarú ar úsáid i gcúpla cheantar agus cuireann níos mó úsáid fhorbairt measctha chun cinn.

Láithreán Athfhorbraíochta agus Athnuachan

- 4.9.10 Lastigh creatlach lonnaíocht an Chontae bíonn deiseanna ann chun úsáid suíomhanna úrnua/rian coise tógáltha atá ann níos fearr, mar sin cuireann siad forbairt dlús níos airde ar fháil agus úsáid níos measctha chun cabhair ar an fás dlúth an lonnaíocht. I cúinsí áirithe, b'fhéidir go mbeidh soláthar ar aird foirgneamh níos mhór ann chomh maith a bhí i réim ar an suíomh chun úsáid níos éifeachtúil atá ann a chur chun cinn, talún insroichte agus le níos mó fócas agus infheistiú éifeachtach sa infreastruchtúr.
- 4.9.11 Is pháirt an-tábhacht é úsáid an stoc foirgneamh atá ann don athnuachan uirbeach. Tacaíonn an plean an athúsáid ar foirgneamh úsáid measctha folamh sa croílár bhaile mar cónaithe amháin nó foirgneamh athnuairt úsáid measctha, misnigh forbairt inlíonadh agus cuireann sé forbairt athnuachan in ord tosaíochta agus/nó suíomh deiseanna sa croí an baile agus sráidbhaile. Cuimseoidh an Plean treoir bhreise lena chinntiú go n-urramaíonn an fhorbairt agus go gcuireann sé le braistint uathúil áite Chontae Chorcaí. Féach ar **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite**.
- 4.9.12 Bíonn admháil ann go bhfuil freagra casta agus go minic il-gníomhaireacht éagsúil riachtanach don úrnua/talamh rian coise tógáltha atá ann agus an dlús a dhéanamh ar lonnaíocht atá ann. Leagann an plean córas amach a cabhraíonn chun dreaasaigh forbairt sa cheantar seo trí treor breise a chur ar fháil nó trí caighdeán páircéil carr leasaithe a chur ar fháil/cúnamh a bheith mar bac b'fhéidir don forbairt - Féach ar Roinn 4.9 ar Dlús Méadaithe a chur ar fháil. Aithníonn an Staidéar Toilleadh Uirbeach deiseanna úrnua agus suíomh athbheochan sa cúpla baile stairiúil agus beidh na suíomhanna seo pháirt an creatlach pleanáil úsáid talún todhcháil sa lonnaíocht seo.

- 4.9.13 Úsáid an Comhairle córas éagsúla chun réitigh fadhbanna teideal comh maith le Ordú Ceannaigh Éigeantaigh chun réitigh folamh seanbhuanaithe/foirgneamh thréigthe, ach, ba chóir gur aithnaíonn go bhfuil an cumhacht seo neamh-éifeachtúil ar athfhorbairt dul ar aghaidh ná ar bunús comhpháirtíocht sásta.

4.10 Aird an Foirgneamh agus Measctha

- 4.10.1 Ón plean roimhe bíonn Treoracha Náisiúnta ar Forbairt Uirbeach agus Aird Foirgneamh (2018) atá pháirteach an pacáiste meicniocht chun saghas fás comhdhlúth a chur ar fháil, ionadaí tithíocht breise agus patrún taisteal inbhuanaithe agus níos comhtháite. Leanann an plean ar aghaidh leis an straitéis gan aon srian ar aird foirgneamh trasna an Chontae. I gcomhréireacht leis an polasaí Rialtais chun tacaíocht a thabhairt ar aird foirgneamh méadaithe agus dlús sa cheantar le rochtain iompar poiblí mhaith, croílár bhaile agus bhaile mhór má tá aithne agus chur chun cinn don forbairt straitéiseach sa Creatlach Náisiúnta Pleanáil agus Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil, aird foirgneamh méadaithe ar 6+ léibhéal má tá sé óiriúnach.
- 4.10.2 Cuireann na Treoracha aird foirgneamh ghinearálta chun cinn ar trí nó ceathar léibhéal ar a laghad, agus dlús óiriúnach le chéile, sa cheantar atá faoi leith mar lárionad baile, agus faoi leith cheantar uirbeach san áireamh. Bíonn sé riachtanach ón Treoracha chun athbhreithniú a dhéanamh ar Zonáil Forbairt Straitéiseach, cosúil le Monard de bharr slí polasaí nua. Bíonn sé tosaíocht i rith tréimhse pleanáil.
- 4.10.3 Ach, bíonn riachtanas ann chun aithnaíonn go bhfuil aird foirgneamh níos mó ná 6 léibhéal a samhláin san treoracha, go ghinearálta ní bhíonn sé óiriúnach de bharr sráid-dhreach atá ann trasna an Chontae, an timpeallacht stairiúil rúnda agus b'fhéidir nach mbeidh sé inmharthana.
- 4.10.4 Is coincheap nua é fadhb an aird foirgneamh agus an meascán agus úsáid seicheamhú sa léibheál Náisiúnta chun cheantar inmharthana agus bríomhar a chur ar fháil. Chun míosúr dlús don scéim úsáid measctha bíonn úsáid ar uirlís plota cóimhear riachtanach chun chinntiú gur bhaineann caighdeán áiseanna sásúil amach. Smaoineann ar meicniocht cosúil le phásáil chun bainistíocht an athfhorbairt an bloc suíomh mhór nuair atá sé riachtanach chun seirbhísí tacaíocht a cuir ar siúl (cosúil le siopaí/áiseanna pobal, áiseanna oideachas etc.) gan mhoill.
- 4.10.5 An óiriúnach an suíomh/lonnaíocht chun freastal ar aird foirgneamh atá ag ardú, faigheann sé eolas ón suíomh lastigh an céimlathas lonnaíocht, cóngarach ar iompar poiblí agus príomh-suíomhanna atá aithne mar pháirt don slí ón Comhairle chun bainistíocht ar talún gníomhach. Tacaíonn an Comhairle slí dearadh nuálach chun foirgneamh níos airde a meascán nó gnéithe tógáil lastigh an sráid-dhreach seanbhunaithe. Misnigh ar úsáid coinnigh siar chun léibhéal breise thar an líne uchtbhalla a chruthú, mar shampla, chun chinntiú gur thugann forbairt nua go dearfach ar pearsantacht an sráid agus ní bhíonn éifeachtaí cónaithe iomarcach ann dá bharr cosúil le sáraigh nó dearmad ar rud.
- 4.10.6 Go ghinearálta bíonn aird foirgneamh sa lonnaíocht uirbeach i gContae Chorcaigh idir 2-4 léibhéal. Mar sin, aon iarratas don foirgneamh níos mó ná 4 léibhéal téigh sé i ngleic leis an critéar bainistíocht forbartha atá leagtha amach san alt 3.2 Treoracha Aird Foirgneamh agus Forbairt Uirbeach (2018) chun céadaíonn an Údarás Pleanáil méasúnú a dhéanamh ar an iarratas go cuimsitheach i dtaca leis an comhthéacs áitiúil.
- 4.10.7 Sa cheantar atá measctha mar óiriúnach don forbairt cuimsitheach (m.sh. b'fhéidir go bhfuil cnuasach foirgneamh níos airde mar dúiche uirbeach nua agus atá níos mó ná 2 ha san áireamh) ba chóir gur tacaíonn freachnamh pleanáil máistir óiriúnach ar soláthar a ullmháíonn an iarratasóir chun pléigh le gluaiseacht, réimse poiblí, leagan amach agus fadhbanna eile a pléigh leis sa scála comharsanacht i gcoinne scála suíomh aonair agus Chomh maith leis sin pléigh leis an critéar forbairt bainistíocht atá leagtha amach san alt 3.2 an Treoracha Aird Foirgneamh agus Forbairt Uirbeach (2018).
- 4.10.8 Gach soláthar don forbairt cónaithe, go háirithe forbartha árasáin agus na chinn thar trí léibhéal san aird, cuireann achar scartha amach óiriúnach idir bloiceanna chun éifeachtaí diúltach a sheachaint cosúil le éifeachtaí dearmad iomarcach, tiarnúil agus sáraigh agus cuireann coinníollacha áiseanna cónaithe inbhuanaithe agus spás oscailte ar fháil. Go ghinearálta bíonn achar íos-imréiteach 22 méadar riachtanach, idir fuinneog contrártha i gcásanna árasáin suas chuig trí léibhéal in aird. Sa blocanna níos airde nó chásanna topagrafaíocht dúshlánach (difríocht léibhéal crochta), bíonn achar scartha níos mó riachtanach maidir leis an leagan amach, méid agus dearadh. I gcásanna áirithe, ag braith ar ionduchtú agus cheantar san áiteanna comhthógtha, bíonn achar scartha níos lú inghleactha. I gach cás nuair nach buaileann leis an íos-achar scartha, cuireann an iarratasóir anailís solas an lae ar fháil isteach don forbairt atá mholta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae HOU 4-8: Airde an Foirgneamh agus Áis

Tacaíonn an soláthar ar aird foirgneamh méadaithe agus dlúsanna sa cheantar óiriúnach an Chontae, d'fhéadfadh ar seachaint an éifeachtaí iomarcach ar áiseanna cónaithe atá ann. Sa scéimeanna úsáid measctha, bíonn sonraí ar úsáid seicheamhú an soláthar chun cumasaigh ar gníomhachtú seirbhísí tacaíocht ann san áireamh. Bíonn sé riachtanach don forbairt nua níos mó ná 4 léibhéal chun freastal ar critéar bainistíocht forbartha, má tá leagtha amach san alt 3.2 an Treoracha Aird Foirgneamh agus Forbairt Uirbeach (2018).

4.11 Cuireann Dlús Méadaithe ar Fháil

- 4.11.1 Bíonn Comhairle Chontae Chorcaigh díograiseach chun dlúsanna níos airde a chur ar fháil trasna creatlach lonnaíocht chun lonnaíocht bríomhar, éagsúil a chruthú a tacaíonn ar pobal agus gnó.
- 4.11.2 Ardaíonn an fadhb inmharthanacht mar fadhb ineachadtacht i rith próiséas an plean a chruthú. Aithníonn an comhairle go bhfuil an inmharthanacht stiúirtha ón costas deacair measctha (praghas an ábhar/lucht oibre) agus costas bog (CBL, ranníocaíocht údarás áitiúil etc). Is fadhbanna casta agus ilghnéitheach iad seo atá taobh amuigh raon an plean den chuid is mó.
- 4.11.3 Bíonn sé ar intinn Comhairle Contae Chorcaí ceannaireacht a léiriú mar dhéantóir beartais agus mar ghníomhaireacht thithíochta de chuid an Stáit ina tiomantas dlús méadaithe agus fás dlúth a sholáthar.
- 4.11.4 Aibhsithe na céimeanna gníomhachtú talamh seo chun dlús méadaithe a cur ar fháil trasna an Chontae mar seo:
- Ceannachán talamh/foirgneamh agus an soláthar ar suíomhanna seirbhísithe,
 - Ranníocht leasaithe chun spreag úrnua talamh/athúsáid foirgneamh atá ann;
 - Caighdeán páirceáil leasaithe chun ualach airgeadais a laghdú don catagóir úsáid talamh áirithe;
 - Úsáid Deontais agus Sruth Cistiú chun infheistiú ar sráid croilár bhaile agus foirgneamh;
 - Úsáid ar cumhacht reachtúil chun freastal ar folúntas agus thréigthe.
 - Chruthaíonn comhairle mar treoir forbartha/treoracha chun cabhair ar forbróir ag ullmháíonn iarratas pleanáil.

CAIBIDIL 5

TUAITHE CHORCAÍ

Aidhm an Chaibidil

Chinntaíonn gur aithníonn riachtanas tithíocht i gach pobal tuaithe comh maith le pobal oiléan, bíonn alán riachtanais sainiúil acu i gcomparáid leis na chinn sa cheantar uirbeach, agus go bhfuil na polasaí seo curtha i bhfeidhm chun chinntiú go bhfuil an saghas agus scála forbairt sa cheantar tuaithe, ar áiteanna óiriúnach, atá riachtanach chun freastail ar coimeád pobal tuaithe.

Ábhair

5.1	Réamhrá	108
5.2	Polasaí Náisiúnta agus Réigiúnach	108
5.3	Treoracha Tithíocht Tuaithe	110
5.4	Cineálacha Ceantar Tuaithe a Aithint	111
5.5	Criosanna glasa	117
5.6	Riachtanais Chomhshaoil agus Oiriúnachta Suímh	120
5.7	Forbairt Ribín	122
5.8	Úsáid ar Cúinsí Áitíocht agus Comhaontú Aimridiú	122
5.9	Forbart Teach Saoire agus an Dara Teach	122
5.10	Tionscnaimh Ghnó Tuaithe agus Turasóireachta ar Mhionscála	123
5.11	Athsholáthair Áitribh Thuaithe	124
5.12	Athchóiriú nó Athsholáthar ar Áit Chónaithe Dó-áitrithe nó Ina Fhothrach	124
5.13	Úsáidí Nua le haghaidh Foirgnimh Feirme Neamhúsáidte nó Thréigthe	124

5.1 Réamhrá

- 5.1.1 Go tíreolaíoch, is chontae tuaithe é Chorcaigh den chuid is mó le 61% an muintir sa chontae in chónaí amuigh faoin tuath agus baile níos beag agus sráidbhaile le muintir níos lú ná 1,500. Nuair a oibríonn an muintir tuaithe sa cheantar tuaithe bíonn spleáchas suntasach ar cheantar uirbeach fresin don fostaíocht lastigh Chorcaigh Uirbeach agus baile an chontae. (Féach ar **Chaibidil 8 Forbairt Eacnamaíocht**).
- 5.1.2 Bíonn na pobail ina chónaí trasna an baile, sráidbhaile, tuatha agus oileáin an chontae ceangal le chéile go sóisialta, eacnamaíochta, timpeallachta agus go feidhmiúil. Cuireann baile agus sráidbhaile alán earraí, seirbhísí, áiseanna oideachais agus pobal agus deiseanna eacnamaíocht ar fháil chun an cúlchríoch a coimeád ag imeacht. Cuireann an tuatha agus imeallbhord alán acmhainn, bua agus áiseanna ar fháil chun an muintir níos leithne agus an eacnamaíocht a choimeád ag imeacht, comh maith le talmhaíocht, iascaireacht, cairéalú, turasóireacht, fuinneamh in-athnuaite agus an bithéagsúlacht agus an timpeallacht nádúr atá riachtanach chun coimeád gach rud thuas ag imeacht. Aithníonn an Comhairle chun tacaíocht an pobal tuaithe inbhuanaithe bíonn slí iomlánaíocht riachtanach, cheann a aithníonn an caidreamh feidhmiúil idir lonnaíocht agus an cúlchríoch. Is príomh-gnéithe an bainistíocht cúramach ar gach acmhainn tuatha don plean seo, chun chinntiú gur cosnaíonn na acmhainní tábhachtach seo agus leanann siad ar aghaidh chun tacaíocht a thabhairt ar an pobal atá ag breathnú air.
- 5.1.3 Bíonn an caibidil seo bunaithe ar na prionsabail tábhachtach seo:
- Imríonn an timpeallacht nádúr príomh-ról ag maolaitheach éifeachtaí ón athrú aeráide. Bíonn bainistíocht cúramach ar an tuath/cheantar tuaithe riachtanach chun téigh in oiriúin ar na dúshlán seo agus chun chinntiú an cosaint agus feabhsú ar bithéagsúlacht agus seirbhísí éiceachóras, ag cosaint an tuilemhá nádúrtha agus cheantar stóráil tuile, agus trí creatlach infreastruchtúr glas a fheabhsú agus nascadh chun tacaíocht ar an mianach san gnáthóg nádúrtha agus an speiceas a bhíonn ann.
 - Beidh céimeanna athrú aeráide oiriúnú agus an seachadadh ar plean forbartha cúspóir fuinneamh in-athnuaite ag breathnú ar toilleadh an cheantar tuaithe/an tuath chun freastail ar tionscadal fuinneamh in-athnuaite.
 - Bíonn bainistíocht inbhuanaithe ar cheantar tuaithe riachtanach chun cosaint ar bun eacnamaíocht tuaithe, slí bheatha tuaithe, acmhainní nádúrtha agus úsáid talamh eile. Leanann an bun talmhaíocht ar aghaidh ag athchóirigh, ag neartaíonn rólanna don cheantar tuaithe sa turasóireacht, acmhainní caitheamh aimsire cosúil le féarbhealach agus treisigh bhealach ghorm an riachtanas chun an ról ag an timpeallacht nádúrtha chun an pobal tuaithe cothaitheach a thuigeann.
 - Bíonn alán riachtanais scartha ach sainiúil ag an phobal sa cheantar tuaithe, cósta agus oileáinach ón pobal sa cheantar uirbeach agus ba chóir gur aithníonn é seo nuair a chruthaíonn an polasaí pleanáil chun pobal tuaithe bríomhar a neartú agus coimeád ag imeacht. Ba chóir gur freastal ar an riachtanas ar úsáid talún speisialta sa cheantar talmhaíochta agus an tuath oscailte.
 - Ba chóir go mbeidh an cothrom idir tithíocht a chur ar fháil sa baile, sráidbhaile agus cheantar tuaithe cothrom go cúramach chun chinntiú nach bonna bhaint ón inmharthanacht fád-théarma sa baile agus sráidbhaile aonair go háirithe ag chinntiú gur coimeádann príomh-áiseanna pobal áitiúil agus leanann sé ar aghaidh a bheith inmharthana. Céadaíonn é seo chun níos mó patrún iompar inbhuanaithe a choimeád agus a feabhsú sa todhcháil.
 - Bíonn cailteanas muintir agus laghdaigh eacnamaíocht príomh-fadhbanna sa cheantar tuaithe, cósta agus oileáin agus bíonn polasaí pleanáil dírithe ar na rudaí seo a laghdú nuair atá sé indéanta.
 - Bíonn tacaíocht áirithe don pobail oileáin ar an forbairt eacnamaíocht, sóisialta agus cultúrtha chun chinntiú deiseanna comhionanna leis an mórthíre.
 - Is acmhainn turasóireacht tábhachtach é alán cheantar chósta agus bíonn toilleadh teoranta acu chun freastal ar fhorbairt sa scála-mhór agus ba chóir gur cosnaíonn an acmhainn timpeallachta. Bíonn cheantar chósta eile níos láidir, ach uaireanta bíonn siad faoi bhagairt ar forbairt neamh-óiriúnach.

5.2 Polasaí Náisiúnta agus Réigiúnach

Tionscadal Éireann 2040 - Creatlach Náisiúnta Pleanáil

- 5.2.1 Bíonn targaid ar an Creatlach Náisiúnta Pleanáil (NPF) ar patrún nua an forbairt don chontae atá ag lorg an réigiún a neartú trí cathair agus baile níos láidir a thógáil, cuireann fás dlúth chun cinn agus comhghuaillíocht níos fearr a fháil idir áit a chónaíonn agus oibríonn daoine.
- 5.2.2 Aithníonn an NPF go bhfuil alán samplaí ar pobal tuaithe bríomhar trasna Éire sa baile agus sráidbhaile, san tuatha oscailte agus ar oileáin freisin, agus ag admhaíonn an dúshlán a bhíonn sa pobal tuaithe. Aithníonn an ról mar tiománaí áitiúil don cheantar timpeall a imríonn baile tuaithe, ag tacaíocht teach, postanna, cnuasach seirbhísí agus croílár iompar. Aithníonn an NPF go bhfuil patrún lonnaíocht ag athrú de bharr folúntas foirgneamh ag ardú lastigh baile agus sráidbhaile, le tionchar diúltach ar an beocht sa lonnaíocht seo. Bíonn cúspóirí NPF ag lorg tacaíocht a thabhairt ar forbairt inbhuanaithe sa cheantar tuaithe trí misnigh fás agus tarraingteach isligh sa cheantar le fás muintir íseal nó isligh sa deich mbliana anuas agus trí bainistíocht ar cheantar fás atá faoi tionchar uirbeach láidir chun sheachaint ar ró-fhorbartha, agus ag cothaitheach pobal tuaithe bríomhar. Chomh maith leis sin bíonn sé ag lorg athrú iomlán ar isligh tuaithe sa croílár baile beag agus sráidbhaile agus ag an am chéanna cuir athúsáid inbhuanaithe agus toradh athnuachan ar fháil agus ag misnigh soláthar don tithe nua sa baile agus sráidbhaile.

- 5.2.3 Príomh-aidhm sa polasaí náisiúnta ná chun aithnaíonn an ról a imríonn an tuath mar tírdhreach cónaithe agus ag déanamh fócas ar eacnamaíocht tuaithe agus pobal tuaithe bunaithe ar "talmhaíocht, foraoiseacht, turasóireacht agus gnóthas tuaithe agus ag seachaint ribín agus forbairt farasbarr ag an am chéanna ón cheantar uirbeach agus ag cosaint caighdeán timpeallachta". Dá réir sin, bíonn riachtanach leanúint ann don soláthar tithíocht dosna daoine atá ina chónaí agus ag obair san tuath in Éireann. Luaigh an NDP go bhfuil planáil cúramach riachtanach chun bainistíocht ar an éileamh sa tuath níos insroichte timpeall cathair agus baile, ag déanamh fócas ar na gnéithe atá riachtanach chun tacaíonn ar an fás inbhuanaithe san eacnamaíocht tuaithe agus pobal tuaithe.
- 5.2.4 Aithnaíonn an Creatlach Náisiúnta Pleanáil go saothraigh brú uirbeach suntasach sa cheantar comaitéir ag déanamh tionchar ar an pearsantacht agus aontacht sa cheantar tuaithe áirithe. Sa cheantar tuaithe eile atá níos deacair chun insroichte, bíonn sé níos dúshlánach chun coiméad agus/nó forbraíonn ar áiseanna pobal nó sóisialta agus infreastruchtúr áitiúil má íslíonn an muintir. Theastaíonn an NPO 19 go háirithe dífeall a dhéanamh idir cheantar atá faoin tionchar uirbeach agus na cheantar nach bhfuil faoin tionchar cheanna. Cuireann an NPF roimhe an soláthar ar tithíocht singil san tuath in iúl atá bunaithe ar an croí smaointe ar riachtanach eacnamaíocht agus sóisialta follasach chun cónaí sa cheantar tuaithe, leis an critéar dearadh agus suite, le meas ar an inmharthanacht ar baile níos beag agus lonnaíocht tuaithe. Sa cheantar tuaithe nach bhfuil faoin tionchar uirbeach, ba cheart gur smaoineamh bunaithe ar suite agus critéar dearadh agus inmharthanacht sa bhaile níos lú agus lonnaíocht tuaithe. Ní bhíonn riachtanas sóisialta nó eacnamaíocht sonrath san NPF.

Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach (RSES)

- 5.2.5 Déanann an RSES frithchaitheamh ar ionad an NPF go bhfuil an tuath "tá sé agus leanann sé ar aghaidh mar tírdhreach cónaithe le fócas ar riachtanas eacnamaíocht tuaithe agus pobal tuaithe, bunaithe ar talmhaíocht, foraoiseacht, turasóireacht agus gnóthas tuaithe, agus ag seachaint ribín agus forbairt farasbarr ag an am chéanna ón cheantar uirbeach agus ag cosaint caighdeán timpeallachta".
- 5.2.6 Luaigh an RSES nuair a bhíonn sé ag leithdháil fás todhcháil sa Croílár Straitéis i gach Plean Forbartha, ba chóir go mbeidh meas cheart ag an Údarás Áitiúil ar prionsabal treorach, tíoepolaíocht lonnaíocht agus an freagra polasaí óiriúnach ag smaoineamh ar an mhéid cúinsí cosúil leis an riachtanach chun rogha tarraingteach eile don tithíocht tuaithe lastigh baile níos beag agus sráidbhaile ar fháil.
- 5.2.7 Cosúil leis an NPF, bíonn an RPO 27 don RSES ag lorgan inmharthana an baile beag agus sráidbhaile a chosaint agus ag an am chéanna ag céadaíonn tithíocht tuaithe sa cheantar faoin tionchar uirbeach bunaithe ar sóisialta follasach, riachtanach eacnamaíocht agus suite agus critéar leagan amach. Chruthaíonn RPO 27 soláthar don tithíocht bunaithe ar riachtanas áitiúil eisceachtúil sa cheantar faoin tionchar uirbeach. Sa cheantar nach bhfuil faoin tionchar uirbeach bíonn an polasaí ag lorg freastal ar tithíocht tuaithe bunaithe ar suite agus critéar leagan amach.

Ár Toghcháil Tuaithe

- 5.2.8 Cuireann Ár Toghcháil Tuaithe creatlach polasaí ar fháil don forbairt san Éireann tuaithe thar cúig bhliain seo chugainn, chun aisling a bhaint amach chun athraigh caighdeán saol agus déiseanna dosna daoine ina chónaí sa cheantar tuaithe. Chruthaíonn an creatlach polasaí mar aithint ar an éagsúlacht sa cheantar tuaithe, an idirspéachas ar cheantar uirbeach agus tuaithe, an lárnacht ar daoine agus pobal, an tábhachtach a bhain le cheantar cónaithe agus bríomhar, agus an cumas chun postanna caighdeán a chruthú agus timpeallacht comhroinnte. Bíonn an creatlach uailmhianach ag lorg toradh a seachadadh trí sraith céimeanna polasaí, a theastaíonn slí comhordaithe, il-earnáil don forbairt tuaithe, mar seo:
- Barrfheabhsaigh ar Nascacht Digiteach
 - Ag tacaíocht Fostaíocht agus Gairm Bheatha sa Cheantar Tuaithe
 - Athbheoigh Baile agus Sráidbhaile Tuaithe
 - Ag feabhsaigh rannpháirt, ceannasaíocht agus mianach san pobal tuaithe
 - Ag feabhsú seirbhísí poiblí sa cheantar tuaithe
 - Ag aistriú chuig tSochaí Aeráide Neodrach
 - Ag tacaíocht an inbhuanaitheacht ar Talmhaíocht, an Mara agus Foraoiseacht
 - Ag tacaíocht an inbhuanaitheacht ar Oileáin agus Pobal Cósta
 - Ag cothaitheach Cultúr agus Oidhreacht.

- 5.2.9 Bíonn an aisling seo lárnach don polasaí sa caibidil seo don Chorcaigh uirbeach agus an plean iomlán. An riachtanas chun creatlach baile agus sráidbhaile láidir a chur chun cinn a tacaíonn slí isteach chuig agus cuireann seirbhísí áitiúil ar fháil, chun uasmhéadaigh deiseanna trí nascacht digiteach, chun deiseanna fostaíocht a chur chun cinn, chun coimeád muintir pobal ag imeacht ag cumasaithe daoine chun chónaí sa cheantar tuaithe agus chun cabhair ar daoine pobal tuaithe acmhainneach a chruthú. Cuireann an Toghchán Tuaithe go mhór le polasaí eile ón Rialtas cosúil le Tionscadal Éireann 2040, an Plean Téarnamh Eacnamaíocht Náisiúnta, an Plean Gníomhí Aeráide agus Plean Leathanbhanda Náisiúnta. Chomh maith leis sin, aithníonn an creatlach polasaí an riachtanas chun Treoracha Tithíocht Tuaithe a uasdátaigh don údarás pleanáil chun freastal ar tithíocht tuaithe sa comhthéacs forbairt tuaithe níos leithne agus lonnaíocht.
- 5.2.10 Aibhsigh an Toghchán Tuaithe an claonadh Móraireamh 2016 chuig muintir tuaithe le ráta fás níos moille agus aoisghrúpa níos airde ná an meán náisiúnta. Aibhsigh sé an athrú tíreolaíocht sa muintir seo freisin, le fás muintir tuaithe ag méadaigh cóngarach don baile agus cathaireacha, nuair atá na cheantar tuaithe níos bhfad i gcéin agus níos iarghúlta ag dul tríd laghdú muintir. Aibhsigh cúpla toradh ón tuairisc CSO Uirbeach agus Saol Tuaithe in Éireann 2019, na dúshlán atá ag cheantar i bhfad i gcéin/iarghúlta i dtearmaí muintir ag titim agus slí isteach don seirbhísí. Nóta i dtéarmaí fostaíocht ná bíonn sraith ioncam ag feirmeoir amháin as ceithre i gceantar tuaithe ón earnáil na tionsclaíochta eile. Aibhsigh tionchar ón Covid-19 sa cheantar tuaithe fresin, comh maith leis an cumas leochaileacht san eacnamaíochtaí tuaithe chuig meathlú agus cur isteach eacnamaíocht. Bíonn tionchar sochaíoch ann fresin a bhaineann le patrún lonnaíocht scaipthe agus an riachtanas don struchtúr pobal láidir chun tacaíocht ar daoine leochaileach.

5.3 Treoracha Tithíocht Tuaithe

- 5.3.1 Bíonn treoracha ar tithíocht tuaithe ann ó 2005 agus déanann siad frithchaitheamh ar soláthar an Straitéis Spásúil Náisiúnta a foilsithe i 2002. Cuireann an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht go bhfuil siad ag ullmhaíonn treoracha nua in iúl chun freastal ar fadhbanna tithíocht tuaithe agus ordú Pléimeannach, an Creatlach Náisiúnta Pleanáil a chur san áireamh agus an comhthéacs lonnaíocht níos leithne. I measc rudaí eile, bíonn sé ag súil go cuireann na treoracha seo treor tábhachtach ar fháil ar fadhbanna cosúil le slí isteach cothrom don tithíocht tuaithe le meas don gluaiseacht saor trasna an EU, ag leagann amach riachtanas follasach sóisialta agus eacnamaíocht, ag aithne cheantar faoi bhrú uirbeach, agus ag measúnú an inmharthanacht baile agus sráidbhaile.
- 5.3.2 Cuireann na Treoracha Tithíocht Tuaithe Inbhuanaithe don Údarás Pleanáil a foilsithe i 2005, in iúl go bhfuil sé tábhachtach freastal ar na daoine atá pháirteach an pobal tuaithe trí córas pleanáil i gach cheantar tuaithe, comh maith leis na cheann faoin bhrú láidir ar bunús-uirbeach, freastal ar aon daoine le easnamhach chun teach a thógáil sa cheantar tuaithe atá ag fulaingt le laghdú muintir seasmhach agus suntasach; agus, am forbairt sa timpeallacht tuaithe ar cheantar uirbeach mhór, ba chóir go bhfuil bainistíocht cúramach déanta air chun chinntiú forbairt eagraithe agus ag obair go rathúil sa toghchán. Chomh maith leis sin, bíonn forbairt nua suite agus leagtha amach chun imeascadh go mhaith san mórthimpeall, cosain an caighdeán uisce, le slí isteach sábháilte, agus caomhnaigh gnáthóg iogair, oidhreacht nádúr agus tógáilte, tírdhreach etc.
- 5.3.3 Déanann na treoracha idirdhealú idir riachtanas tithíocht uirbeach agus tuaithe, aithníonn sé an riachtanach saghas cheantar tuaithe a rangaigh suas i sé catagóir chun frithchaitheamh ar na cheann atá faoi bhrú uirbeach/cheantar níos lag etc. agus ag an t-am chéanna ag aithníonn an riachtanach chun tacaíocht ar an struchtúr uirbeach agus neartaíonn baile agus sráidbhaile sa cheantar. Luaitear sna treoirlínte go bhfuil gnéithe eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil ag baint le forbairt, agus ní mór cothromaíocht a bhaint amach idir na trí cinn ionas go mbeidh an fhorbairt inbhuanaithe.
- 5.3.4 Maidir le riachtanas ginte tuaithe a shainiú, d'aithin na treoirlínte daoine atá bunúsach i bpobal na tuaithe, trí chuid mhór dá saol a chaitheamh ann, agus daoine atá ag obair i gceantair thuaithe. Soláthraíodh freisin do chatagóirí eile cosúil le hinimircigh a bhí ag filleadh agus daoine le fadhbanna sláinte.
- 5.3.5 Ag teacht le forálacha threoirlínte 2005, tá tíoepolaíocht de chineálacha ceantair thuaithe agus polasaí tithíochta aitheanta ag Comhairle Contae Chorcaí, ag idirdhealú idir riachtanas tithíochta ghinte uirbeach agus tuaithe, mar atá leagtha amach sna hailt seo a leanas.
- 5.3.6 In éagmais treoirlínte nua, níl sé indéanta cur chuige an NPF a réiteach, a aithníonn na cearta chun saoirse gluaiseachta i measc shaoránaigh an EU agus atá bunaithe ar 'riachtanas eacnamaíoch agus sóisialta inléirithe' a bheith ann teach a thógáil i gceantar tuaithe, leis an gcur chuige mionsonraithe atá leagtha amach sna treoirlínte reatha a eisíodh in 2005, atá fós i bhfeidhm, a mholann gur cheart cóiríocht a chur ar fáil do dhaoine atá mar chuid de phobal na tuaithe ann. Tá polasaí tithíochta tuaithe an phlean seo bunaithe mar sin ar Threoirlínte 2005.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-1: Tithíocht Ghinte Uirbeach**

Tithíocht ghinte uirbeach a dhíspreagadh i gceantair thuaithe, ar cheart a bheith lonnaithe mar is gnách sna lárionaid uirbeacha níos mó nó sna bailte, sráidbhailte agus lonnaíochtaí eile a aithnítear sa Líonra Lonnaíochtaí.

Soláthar meascán de chineálacha tí i mbailte agus i sráidbhailte a mholadh chun rogha eile a sholáthar do thithíocht aonair faoin tuath.

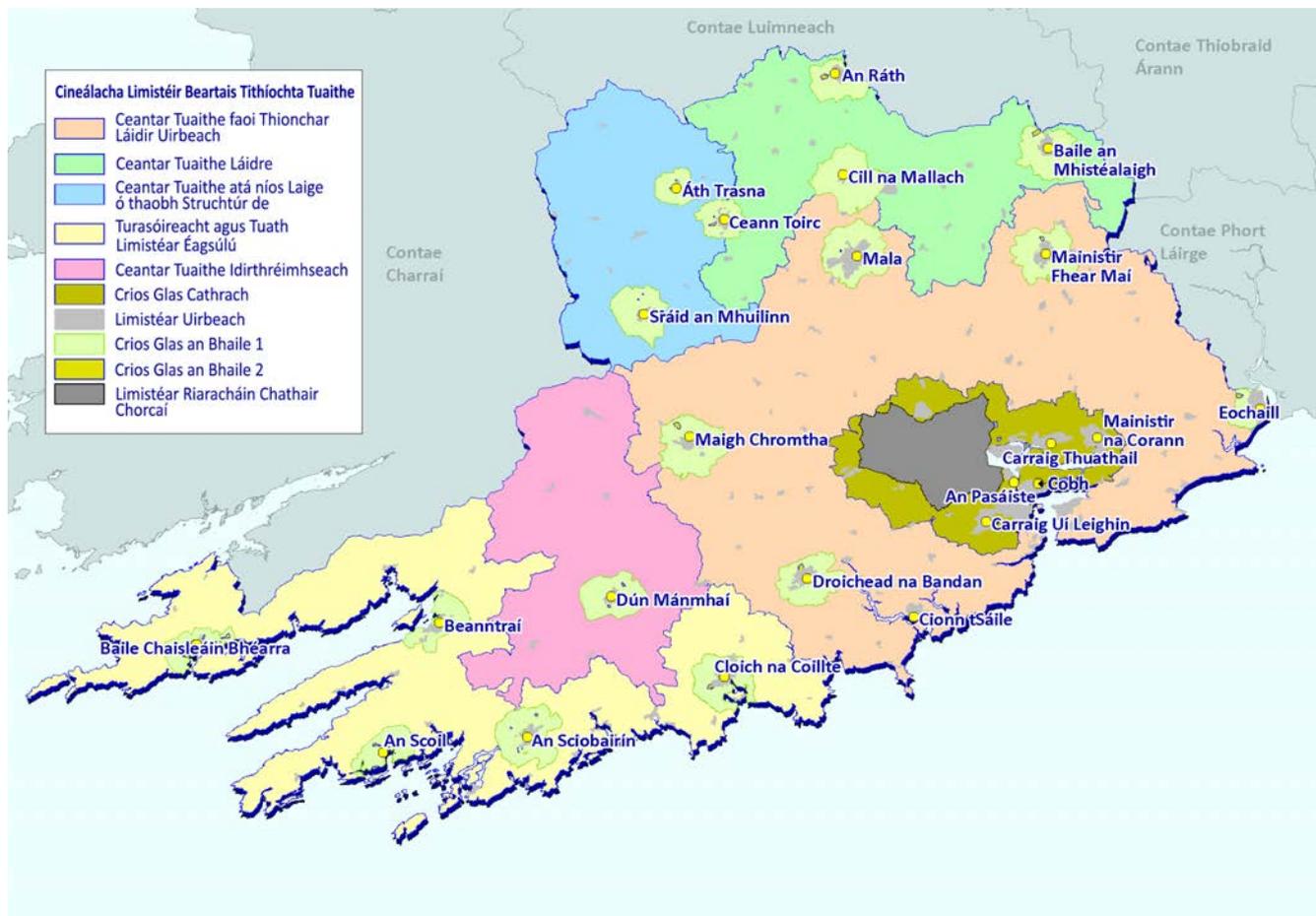
**Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-2: Tithíocht Ghinte Thuaithe**

Pobail tuaithe seanbhunaithe a chothú agus a athnuachan, trí éascú a dhéanamh dóibh siúd a bhfuil riachtanas tithíochta ghinte tuaithe acu le maireachtáil laistigh dá bpobal tuaithe.

Soláthar meascán de chineálacha tí i mbailte agus sráidbhailte a mholadh chun rogha eile a sholáthar do thithíocht aonair faoin tuath.

5.4 Cineálacha Ceantar Tuaithe a Aithint

- 5.4.1 Bhunaigh na Treoirlínte um Thithíocht Inbhuanaithe Tuaithe 2005 creat chun anailís agus sainiú a dhéanamh ar chineálacha ceantar tuaithe agus tugadh faoin bpróiseas seo chun eolas a thabhairt d'aithint na gcineálacha ceantair thuaithe a aithníodh sa Phlean Forbartha Contae 2014, ag baint úsáide as sonraí ón Daonáireamh, logeolaire agus mapáil am turais chomh maith le mapáil maidir le hógairacht comhshaoil agus brú tithíochta tuaithe. Tugadh na cineálacha céanna ceantar tuaithe ar aghaidh isteach sa Phlean seo, go dtí go bhfoilseofar treoirlínte nua ar thithíocht tuaithe chun comhthéacs a thabhairt dá n-athbhreithniú.
- 5.4.2 Aithníodh sé chineál ceantair thuaithe ar leith sa Chontae san anailís, mar a léirítear i bhFigúr 5-1, agus sonraítear iad in ailt 5.4.3 – 5.4.8 thíos. (Tá an léarscáiliú mionsonraithe ar fáil in **Imleabhar 6 Léarscáileanna** ar Bhrabhsálaí Léarscáileanna an CDP atá inrochtana ag www.corkcoco.ie). D'fhorbair an Comhairle sraith de bheartais tithíochta tuaithe forbartha do gach ceann de na cineálacha ceantair thuaithe seo.

Figúr 5.1 Cineálacha Limistéir Beartais Tithíochta Tuaithe

Crios Glas Uirbeach

- 5.4.3 Tá an ceantar tuaithe seo atá faoi thionchar láidir uirbeach mar chuid den Cheantar Uirbeach agus tá sé i bhfoisceacht comaitéireachta gar do Chathair Chorcaí. Tá fianaise ann go bhfuil brú suntasach ó fhorbairt tithíochta (ghinte uirbeach) faoin tuath oscailte agus brú ar bhonneagar mar an gréasán bóithre áitiúla agus leibhéal níos airde íogaireachta comhshaoil agus tírdhreacha.

Ceantar Tuaithe faoi Thionchar Láidir Uirbeach agus Criosanna Glasa Baile

- 5.4.4 Is féidir comaitéireacht a dhéanamh go héasca anois ó cheantar tuaithe Ceantar Rinn Mór Corcaigh lasmuigh den Chrios Glas Uirbeach go dtí Cathair Chorcaí mar gheall ar fheabhsúcháin bóithre agus bonneagair. Taispeánann na ceantair seo tréithe cosúil le daonra atá ag ardú go tapa, fianaise ar bhrú suntasach ó fhorbairt tithíochta (uirbeach a ghintear) faoin tuath fairsing mar gheall ar ghaireacht do cheantair uirbeacha den sórt sin/mórchonairí iompair, brúnna ar bhonneagar mar an gréasán bóithre áitiúla agus leibhéal níos airde íogaireachta comhshaoil agus tírdhreacha. Sainmhíonann Criosanna Glasa an Bhaile an suíomh amhairc thart ar na príomhbhailte agus bunaidh iad chun sraoilleáil a chosc agus forbairt líneach cois bóthair a rialú.

Turasóireacht agus Ceantar Éagsúlú Tuaithe

- 5.4.5 Léiríonn na háiteanna seo de thuaithe agus de chósta Chontae Chorcaí tréithe mar fhianaise ar bhrú suntasach ar thithíocht tuaithe, go háirithe éileamh níos airde ar fhorbairt tithíochta saoire agus tithíochta dara baile. Tá na ceantair thuaithe seo níos faide ó na mórcheantair uirbeacha agus an brú gaolmhar ó thithíocht ghinte uirbeach. Tá rátaí folúntais tithíochta níos airde ag na ceantair seo freisin agus tá fianaise sna ceantair seo ar dhaonra réasúnta seasmhach i gcomparáid le codanna níos laige den Chontae. Tá leibhéal níos airde íogaireachta comhshaoil agus tírdhreacha ag na ceantair seo agus struchtúr eacnamaíoch níos laige le deiseanna suntasacha le haghaidh turasóireacht agus éagsúlú tuaithe.

Ceantar Tuaithe Níos Láidre

- 5.4.6 Go traidisiúnta, bhí bonn láidir talmhaíochta ag na ceantair thuaithe seo ó thuaidh den Chontae. Go ginearálta, bíonn leibhéal an daonra seasmhach laistigh de struchtúr dea-fhorbartha bailte agus sráidbhailte agus sna ceantair thuaithe níos leithne timpeall orthu. Tacaíonn bonn eacnamaíoch talmhaíochta láidir a raibh tráth leis an chobhsaíocht seo, atá ag athstruchtúrú chun déileáil le hathruithe san earnáil talmhaíochta agus is gnách go mbíonn leibhéal na gníomhaíochta forbartha tithíochta aonair sna ceantair seo níos ísle agus teoranta do cheantair áirithe toisc gur lú an brú ar thithíocht ghinte uirbeach.

Ceantar Tuaithe Idirthréimhseach

- 5.4.7 Tá na codanna tuaithe agus intíre seo d'iarthar Chontae Chorcaí níos faide ó na mórcheantair uirbeacha agus an brú gaolmhar ó thithíocht ghinte uirbeach. Cé go bhfuil dlús daonra ann níos ísle, tá bonn daonra níos seasmhach agus níos lú fianaise ar laghdú daonra ná codanna eile den Chontae. Léiríonn na ceantair seo freisin tréithe de struchtúr eacnamaíoch níos laige agus tá leibhéal níos airde íogaireachta comhshaoil.

Ceantar Tuaithe atá níos Laige ó thaobh Struchtúr de

- 5.4.8 I measc tréithe sna háiteanna tuaithe seo in iarthuaisceart an Chontae, tá laghdú suntasach leanúnach ar an daonra chomh maith le struchtúr eacnamaíoch níos laige le feiceáil. Tá na ceantair thuaithe seo níos faide ó na mórcheantair uirbeacha agus an brú gaolmhar ó thithíocht ghinte uirbeach. Tá codanna den cheantar tuaithe seo íogair don chomhshaoil; go háirithe, na ceantair a bhaineann le hainmniúcháin caomhnaithe dúlra agus le dobharcheantair íogaire uisce, áit a bhfuil sé tábhachtach caighdeán an-ard cáilíochta uisce a chosaint.

Catagóirí Riachtanas Tithíochta Ghinte Tuaithe

- 5.4.9 Leagann an chuid seo amach na polasaithe do thithíocht tuaithe sna sé chineál ceantair thuaithe éagsúla i gContae Chorcaí. Aithnítear na ceantair seo i bhFigúr 5-1 agus is féidir iad a fheiceáil freisin in [Imleabhar 6 Léarscáileanna](#) ar bhrabhsálaí Léarscáile an CDP www.corkcoco.ie, áit ar féidir le hiarratasóirí réimse beartais tithíochta tuaithe atá infheidhme maidir le láithreán aonair a chinntiú ann mura bhfuil sé sin soiléir ó Figúr 5-1. Ní bhaineann na polasaithe sa chuid seo ach le codanna tuaithe den Chontae lasmuigh de theorainneacha sainithe forbartha.
- 5.4.10 Aithníonn an Plean seo na tairbhí dearfacha do cheantair thuaithe maidir le beogacht na bpobal tuaithe a chothú agus a neartú trí chead a thabhairt d'íarratasóirí cáilitheacha céad teach a thógáil dá mbuanchónaí i 'limistéar tuaithe áitiúil' a bhfuil nasc láidre eacnamaíoch nó sóisialta acu leis mar atá sainmhínithe sna cuspóirí seo a leanas RP 5-3 go RP 5-7. Sainmhíneáir brí 'ceantar tuaithe áitiúil' go ginearálta trí thagairt a dhéanamh do bhaile fearainn, paróiste nó do bharcheantar na scoile tuaithe áitiúil a bhfuil nasc láidir sóisialta agus/nó eacnamaíoch ag an iarratasóir léi.
- 5.4.11 Déanfar measúnú ar na cuspóirí seo a leanas sa Chuid seo i gcomhthráth le gach polasaí agus cuspóir eile sa Phlean seo, agus go háirithe, Cuid 5.6 den Chaibidil seo a bhaineann le Riachtanais Chomhshaoil agus Oiriúnachta Suímh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-3: Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí Uirbeach

Ba chóir Cuspóir RP 5-3 a léamh i gcomhar le **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus an chuid a bhaineann le 'Ceantair Chrios Glaise Uirbeach Chorcaí Feiceálacha agus Straitéiseacha' lena n-áirítear Cuspóir GI 14-16 agus Figúr 14-3.

Is é an Crios Glas Uirbeach Chorcaigh an ceantar faoi bhrú uirbeach is láidre do thithíocht tuaithe. Mar sin, sásóidh iarratasóirí an tÚdarás Pleanála gur riachtanas tithíochta ginte tuaithe eisceachtúil a n-iarratas bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíocha le ceantar tuaithe áitiúil ar leith, agus i dtaca leis seo, ní mór dóibh go gcomhlíonann siad ceann de na catagóirí riachtanas tithíochta seo a leanas a léiriú:

- Feirmeoirí, lena n-áirítear a mic agus iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar fheirm an teaghlaigh.
- Daoine a ghlacann úinéireacht agus reáchtáil feirme ar bhonn lánaimseartha, ar mian leo céad teach a thógáil ar an bhfeirm dá mbuanchónaí, nuair nach bhfuil aon áit chónaithe ar fáil dá n-úsáid féin faoi láthair. Ní mór go mbeadh baint ag an áit chónaithe atá molta le hoibriú agus bainistíocht ghníomhach na feirme.
- Daoine eile atá ag obair go lánaimseartha san fheirmeoireacht, foraoiseacht, uisce-bhealach intíre, nó gairmeacha a bhaineann le cúrsaí mara, ar feadh tréimhse níos mó ná seacht mbliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- Úinéirí talún lena n-áirítear a mic agus a n-iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar an ngabháltas talún a bhaineann lena bpríomháit chónaithe teaghlaigh ar feadh seacht mbliana ar a laghad roimh dháta an iarratais phleanála.

I gcúinsí, nuair nach bhfuil gabháltas talún teaghlaigh oiriúnach chun teach a thógáil, féadfar breathnú ar gabháltas in aice láimhe nuair nach mbeadh sé seo ag teacht salach ar Chuspóir GI 8-1 agus ar bheartais agus cuspóirí eile sa Phlean. Sa chomhthéacs seo is féidir 'gabháltas talún in aice láimhe' a fhorléiriú mar gabháltas tadhlacha ach nach mó ná 1.5 km de ghnáth ó áit chónaithe teaghlaigh an iarratasóra ionchasaigh. Féadfar tograí a sháraíonn an t-achar 1.5 km a bhreithniú i gcúinsí eisceachtúla ar bhonn cás-ar-chás.

Ní bheidh líon iomlán na dtithe laistigh den Chrios Glas Uirbeach, ar tugadh cead pleanála dóibh ón 15 Eanáir 2015 ar fheirm teaghlaigh nó ar aon gabháltas talún aonair laistigh den cheantar tuaithe, níos mó ná dhá cheann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-4: Ceantar Tuaithe faoi Thionchar Láidir Uirbeach agus Críosanna Glasa Bailte (GB 1-1)

Tá ceantair thuaithe Mhórcheantar Chorcaí (lasmuigh de Chorcaigh Uirbeach) agus ceantair Chrios Glas an Bhaile faoi bhrú uirbeach suntasach do thithíocht tuaithe. Mar sin, ní mór d'iarratasóirí an tÚdarás Pleanála a shásamh gur ionann a dtogra agus fíor-riachtanas tithíochta ghinte tuaithe bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíocha le ceantar tuaithe áitiúil ar leith, agus i dtaca leis seo, ní mór dóibh go gcomhlíonann siad ceann de na catagóirí riachtanas tithíochta seo a leanas a léiriú:

- Feirmeoirí, a mic agus a n-iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar fheirm an teaghlaigh.
- Daoine a ghlacann úinéireacht agus reáchtáil feirme ar bhonn lánaimseartha (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha í), ar mian leo céad teach a thógáil ar an bhfeirm dá mbuanchónaí, i gcás nach bhfuil aon áit chónaithe ar fáil dá n-úsáid féin. Ní mór go mbeadh baint ag an áit chónaithe atá molta le hoibriú agus bainistíocht ghníomhach na feirme.
- Daoine eile atá ag obair go lánaimseartha san fheirmeoireacht (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha í), foraoiseacht, uisce-bhealach intíre, nó gairmeacha a bhaineann le cúrsaí mara, ar feadh tréimhse níos mó ná seacht mbliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- Daoine a bhfuil tréimhse shuntasach dá saol caite acu (i.e. thar seacht mbliana), ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- Eisimircigh atá ag filleadh agus a chaith tréimhse shubstaintiúil dá saol (i.e. thar seacht mbliana) ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí, ar mian leo filleadh anois chun cónaí gar le duine dá neasteaghlach (máthair, athair, deartháir, deirfiúr, mac, iníon nó caomhnóir), chun aire a thabhairt do gharghaolta atá aosta, chun oibriú go háitiúil, nó dul ar scor. Ní gá don iarratasóir fianaise a thaispeáint go bhfuil siad tar éis filleadh ar Chorcaigh cheana féin, fad is go léiríonn siad go bhfuil siad dáiríre faoi chónaí go buan ann.

Bhí rátaí arda tógála tithe sa cheantar tuaithe seo agus rátaí folúntais tithíochta os cionn an mheáin agus is ábhar mór inní é go bhfuil éileamh níos airde ar thithe saoire agus ar thithe dara baile ag baint an deis do fhíor-phobail tuaithe freastal ar a gcuid riachtanas tithíochta tuaithe féin. Dá bhrí sin, chun soláthar a dhéanamh do fhíor-riachtanais tithíochta ghinte tuaithe do dhaoine ón bpobal áitiúil bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíocha le ceantar tuaithe áitiúil ar leith agus chun na deiseanna suntasacha turasóireachta agus éagsúlú tuaithe atá sa cheantar tuaithe seo a aithint, tá sé mar chuspóir go gcaithfidh iarratasóirí a léiriú go gcomhlíonann a dtogra le ceann de na catagóirí riachtanas tithíochta seo a leanas:

- (a) Feirmeoirí, a mic agus a n-iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar fheirm an teaghlaigh.
- (b) Daoine a ghlacann úinéireacht agus reáchtáil feirme ar bhonn lánaimseartha, (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an príomhshlí bheatha í), ar mian leo céad teach a thógáil ar an bhfeirm dá mbuanchónaí, i gcás nach bhfuil aon áit chónaithe ar fáil dá n-úsáid féin. Ní mór go mbeadh baint ag an áit chónaithe atá molta le hoibriú agus bainistíocht ghníomhach na feirme.
- (c) Daoine eile atá ag obair go lánaimseartha san fheirmeoireacht (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an príomhghairm bheatha í), foraoiseacht, uisce-bhealaach intíre, nó gairmeacha a bhaineann le cúrsaí mara, nó turasóireacht inbhuanaithe faoin tuath, ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (d) Daoine a bhfuil tréimhse shuntasach dá saol caite acu (i.e. thar seacht mbliana), ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (e) Daoine a bhfuil baint acu le feirmeoireacht/acmhainn nádúrtha go príomha, ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (f) Daoine a bhfuil a mbuanfhostaíocht riachtanach do sholáthar seirbhísí sóisialta agus pobail agus atá nasctha go dlúth le ceantar tuaithe ar leith ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana as a chéile agus atá in ann riachtanas eacnamaíoch agus sóisialta a léiriú chun cónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad, ina bhfuil sé beartaithe an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (g) Eisimircigh atá ag filleadh agus a chaith tréimhse shubstaintiúil dá saol (i.e. thar seacht mbliana) ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí, ar mian leo filleadh anois chun cónaí gar le duine dá neasteaghlach (máthair, athair, deartháir, deirfiúr, mac, iníon nó caomhnóir), chun aire a thabhairt do gharghaolta atá aosta, chun oibriú go háitiúil, nó dul ar scor. Ní gá don iarratasóir fianaise a thaispeáint go bhfuil siad tar éis filleadh ar Chorcaigh cheana féin, fad is go léiríonn siad go bhfuil siad dáiríre faoi chónaí go buan ann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-6: Ceantar Tuaithe Níos Láidre

Go ginearálta bíonn leibhéal chobhsaí daonra sna ceantair thuaithe seo bunaithe ar bhonn láidir talmhaíochta go traidisiúnta. Dá bhrí sin, chun na tréithe seo a aithint agus chun cobhsaíocht an daonra tuaithe a neartú agus a chothú, tá sé mar chuspóir go gcomhlíonfaidh iarratasóirí an tÚdarás Pleanála gur ionann a dtogra agus fíor-riachtanas tithíochta ghinte tuaithe bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíochta le ceantar tuaithe áitiúil ar leith, agus ina leith seo, ní mór dóibh a léiriú go gcomhlíonann siad ceann de na catagóirí riachtanas tithíochta seo a leanas:

- (a) Feirmeoirí, a mic agus a n-iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar fheirm an teaghlaigh.
- (b) Daoine a ghlacann úinéireacht agus réachtáil feirme ar bhonn lánaimseartha (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha í), ar mian leo céad teach a thógáil ar an bhfeirm dá mbuanchónaí, i gcás nach bhfuil aon áit chónaithe ar fáil dá n-úsáid féin. Ní mór go mbeadh baint ag an áit chónaithe atá molta le hoibriú agus bainistíocht ghníomhach na feirme.
- (c) Daoine a bhfuil tréimhse shuntasach dá saol caite acu (i.e. thar seacht mbliana), ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (d) Daoine atá ag obair go lánaimseartha san fheirmeoireacht (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha), foraoiseacht, uisce-bhealach intíre nó gairmeacha a bhaineann le cúrsaí mara ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (e) Daoine a bhfuil baint acu le feirmeoireacht/acmhainn nádúrtha go príomha, ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (f) Daoine a bhfuil a mbuanfhostaíocht riachtanach do sholáthar seirbhísí sóisialta agus pobail atá nasctha go dlúth le ceantar tuaithe ar leith ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana as a chéile agus atá in ann riachtanas eacnamaíoch agus sóisialta a léiriú chun cónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad, ina bhfuil sé beartaithe an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (g) Eisimircigh atá ag filleadh agus a chaith tréimhse shubstaintiúil dá saol (i.e. thar seacht mbliana) ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí, ar mian leo filleadh anois chun cónaí gar le duine dá neasteaghlach (máthair, athair, deartháir, deirfiúr, mac, iníon nó caomhnóir), chun aire a thabhairt do gharghaolta atá aosta, chun oibriú go háitiúil, nó dul ar scor. Ní gá don iarratasóir fianaise a thaispeáint go bhfuil siad tar éis filleadh ar Chorcaigh cheana féin, fad is go léiríonn siad go bhfuil siad dáiríre faoi cónaí go buan ann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-7: Ceantar Tuaithe Idirthréimhseach

Tá na ceantair thuaithe seo níos faide ó na mórcheantair uirbeacha agus an brú gaolmhar ó thithíocht ghinte uirbeach léiríonn siad tréithe de struchtúr eacnamaíoch níos laige. Cé go bhfuil comhchruinnithe daonra níos lú, tá bonn daonra níos cobhsaí agus tá níos lú fianaise ann go bhfuil laghdú leanúnach ar an daonra ná codanna eile den Chontae. Mar sin, d'fhonn cur chuige dearfach a ghlacadh maidir le fíor-riachtanais tithíochta ghinte tuaithe an phobail áitiúil a éascú bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíocha le ceantar tuaithe áitiúil ar leith, tá sé mar chuspóir nach mór d'iarratasóirí a léiriú go gcomhlíonann a dtogra le ceann de na catagóirí riachtanas tithíochta seo a leanas:

- (a) Feirmeoirí, a mic agus a n-iníonacha ar mian leo an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí ar fheirm an teaghligh.
- (b) Daoine a ghlacann úinéireacht agus réachtáil feirme ar bhonn lánaimseartha (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha í), ar mian leo céad teach a thógáil ar an bhfeirm dá mbuanchónaí, i gcás nach bhfuil aon áit chónaithe ar fáil dá n-úsáid féin. Ní mór go mbeadh baint ag an áit chónaithe atá molta le hoibriú agus bainistíocht ghníomhach na feirme.
- (c) Daoine a bhfuil tréimhse shuntasach dá saol caite acu (i.e. thar seacht mbliana), ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (d) Daoine atá ag obair go lánaimseartha san fheirmeoireacht (nó ar bhonn páirtaimseartha nuair is féidir a léiriú gurb í an phríomhshlí bheatha), foraoiseacht, uisce-bhealach intíre nó gairmeacha a bhaineann le cúrsaí mara ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (e) Daoine a bhfuil baint acu le feirmeoireacht/acmhainn nádúrtha go príomha, ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana, sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad agus ina bhfuil sé beartaithe acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (f) Daoine a bhfuil a mbuanfhostaíocht riachtanach do sholáthar seirbhísí sóisialta agus pobail agus atá nasctha go dlúth le ceantar tuaithe ar leith ar feadh tréimhse níos mó ná trí bliana as a chéile agus atá in ann riachtanas eacnamaíoch agus sóisialta a léiriú chun cónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina n-oibríonn siad, ina bhfuil sé beartaithe an chéad teach a thógáil dá mbuanchónaí.
- (g) Eisimircigh atá ag filleadh agus a chaith tréimhse shubstaintiúil dá saol (i.e., thar seacht mbliana) ina gcónaí sa cheantar tuaithe áitiúil ina bhfuil sé i gceist acu céad teach a thógáil dá mbuanchónaí, ar mian leo filleadh anois chun cónaí gar le duine dá neasteaghlach (máthair, athair, deartháir, deirfiúr, mac, iníon nó caomhnóir), chun aire a thabhairt do gharghaolta atá aosta, chun oibriú go háitiúil, nó dul ar scor. Ní gá don iarratasóir fianaise a thaispeáint go bhfuil siad tar éis filleadh ar Chorcaigh cheana féin, fad is go léiríonn siad go bhfuil siad dáiríre faoi cónaí go buan ann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-8: Ceantar Tuaithe atá níos laige ó thaobh struchtúir de

Tá na ceantair seo inar tearc an daonra atá níos faide ó na ceantair uirbeacha agus tá laghdú leanúnach daonra orthu agus éileamh níos lú ar thithíocht tuaithe. Mar sin, tá sé mar chuspóir freastal ar fhorbairt chónaithe bhuan mar a thagann sé chun cinn i gCeantair Thuaithe atá Lag ó thaobh Struchtúir de faoi réir dea-chleachtas pleanála i gcúrsaí mar dhearadh, suíomh agus cosaint tírdhreacha tábhachtacha agus aon limistéir atá íogair ó thaobh an chomhshaoil de.

Gnó Tuaithe

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-9: Gnó Baile-Bhunaithe Lánaimseartha i gCeantar Tuaithe

Éascú a dhéanamh ar riachtanais tithíochta daoine atá in ann an tÚdarás Pleanála a shásamh maidir lena dtiomantas fadtéarmach chun gnó lánaimseartha "bona fide" a oibriú óna dteach beartaithe sa cheantar tuaithe.

- Ní mór d'iarratasóirí an tÚdarás Pleanála a shásamh go gcuirfidh an gnó leis an phobal tuaithe agus go bhfeabhsóidh sé é agus go bhfuil nádúr a bhfostaíochta nó a ngnó ag brath ar a shuíomh laistigh den cheantar tuaithe.

Agus

- Ní mór don iarratasóir a dtiomantas don ghnó beartaithe a léiriú trí Plean Gnó cuimsitheach gairmiúil a chur isteach, agus trí dhoiciméadú dlíthiúil a chur isteach go bhfuil dóthain maoinithe aige chun an gnó a thosú agus a oibriú.

Is gnách go rialóidh an tÚdarás Pleanála clár forbartha, áitiúchta agus úsáid an ghnó lánaimseartha baile trí choinníoll pleanála cuí agus/nó comhaontú dlí infheidhmithe.

Baineann an cuspóir seo le gach cineál limistéar beartais tithíochta tuaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-10: Cúinsí Eisceachtúla Sláinte

Éascú a dhéanamh ar riachtanais tithíochta do daoine a meastar go bhfuil cúinsí eisceachtúla sláinte acu a éilíonn orthu maireachtáil i dtimpeallacht ar leith nó gar do thacaíocht teaghlaigh sa cheantar tuaithe. Ní mór doiciméid ábhartha ó lia-chleachtóir cláraithe agus ó ionadaí cáilithe eagraíochta a dhéanann ionadaíocht ar dhaoine a bhfuil riocht leighis nó míchumas orthu nó a thacaíonn le daoine a bhfuil riocht leighis orthu nó a thacaíonn leo a bheith mar thaca leis an iarratas ar theaghais tuaithe.

Baineann an cuspóir seo le gach cineál limistéar beartais tithíochta tuaithe.

5.5 Criosanna glasa

- 5.5.1 Mar atá sonraithe i gcuspóirí RP 5-11 agus RP 5-19 tá criosanna glasa timpeall ar Chorcaigh Uirbeach agus timpeall ar príomhbhailte an Chontae.

Comhthéacs Beartais Náisiúnta agus Réigiúnach

- 5.5.2 Aithnítear sa Chreat Pleanála Náisiúnta go bhfuil ról lárnach ag criosanna glasa inár gcathracha, bailte agus sráidbhailte mar chuid de chreatlach na lonnaíochtaí, trí úsáid a bhaint astu chun críocha áineasa agus taitneamhachta pobail, trí thacú le bithéagsúlacht nó mar teorainn nádúrtha den lonnaíocht féin, ag cruthú an chomhéadain idir ceantair uirbeacha agus thuaithe. Léiríonn an Creat Náisiúnta Pleanála freisin go gcomhlíonann criosanna glasa tadhach lenár gceantair uirbeacha cuspóir straitéiseach, mar shócmhainn fhéideartha d'fhorbairt phleanáilte amach anseo mar shíneadh uirbeach. Tá sé ina cheanglas faoi Chuspóir Beartais Náisiúnta 62 luach na gcriosanna glasa, agus na spásanna glasa ar scála réigiúnach agus cathrach a aithint agus a neartú, chun nascacht fheabhsaithe le gréasáin straitéiseacha níos leithne a chumasú, chun comhtháthú lonnaíochtaí a chosc agus chun leathnú straitéiseach fadtéarmach na gceantar uirbeach a cheadú.
- 5.5.3 Leagann an RSES béim ar an tábhacht a bhaineann le cur chuige comhsheasmhach maidir le bainistiú agus cosaint tírdhreacha lena n-áirítear tírdhreacha uirbeacha, go háirithe trasna teorainneacha pleanála agus riaracháin. Deir cuspóir beartais MASP Chorcaí 17 gur cuspóir é ceantar uirbeach sláintiúil, glas agus nasctha a bhaint amach trí straitéis um Spás Oscailte, Áineasa agus Crios Glas a ullmhú. Mar chuid den straitéis seo, d'fhéadfaí forbairt a dhéanamh ar Straitéis Chrios Glas Uirbeach i gcomhordú idir Comhairle Cathrach Chorcaí agus Comhairle Contae Chorcaí. Aithnítear i dtreoirilínte an Rialtais ar Thithíocht Inbhuanaithe Tuaithe an gá atá le brú a bhainistiú ar sceitheadh fhorbairt ó cheantair uirbeacha sna ceantair thuaithe is gaire do na príomhchathracha agus na príomhbhailte.

Prionsabail Phleanála le haghaidh Crios Glas

- 5.5.4 Chun críocha an Phlean seo, tá na prionsabail seo a leanas mar bhonn le hainmniú na gcriosanna glasa i gCorcaigh Uirbeach agus timpeall na mbailte contae:
- Cothabháil a dhéanamh ar idirdhealú i gcarachtar idir ceantair uirbeacha agus thuaithe baile nó cathrach trí chosc a chur ar sraoilleáil neamshrianta ceantar uirbeach isteach faoin tuath;
 - Cosc ar lonnaíochtaí aonair a chónascadh ina chéile;
 - Cosaint straitéiseach ar thalamh a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil le haghaidh forbartha sa toadhchái;
 - Aird a dhíriú ar thailte laistigh de lonnaíochtaí atá criosaithe le haghaidh forbartha agus ar dócha go gcuirfidh siad le hathghiniúint na gceantar;
 - Soláthar foinse áineasa agus taitneamhachta agus chun an tuath oscailte a bheith laistigh d'fhormhór na gceantar tógtha; agus
 - Talamh a choinneáil do thalmhaíocht, do fhoraíseacht nó d'úsáidí eile a d'fhéadfadh a bheith i mbaol forbartha míchuí murach sin.
- 5.5.5 Tá polasaí Crios Glas i bhfeidhm timpeall chúlchríoch Chathair Chorcaí ó 1996 agus chuidigh sé le féiniúlacht na Cathrach féin a chaomhnú laistigh de fháinne cnoic agus dromanna sainiúla den chuid is mó gan mhilleadh. Chinntigh sé freisin go bhfuil deighilt shoiléir idir bruachbhailte na cathrach agus na Bailte Cathrach, rud a chuireann le sainiúlacht na mbailte sin. Cé go bhfuil brúnna forbartha seasta ag gach glúin ar thalamh an Chreasa Ghlas, aithnítear gur rud éifeachtach é an Chrios Glas den chuid is mó chun sraoilleáil uirbeach a chosc sa cheantar Chorcaí.

- 5.5.6 Tá cuid mhór de Chrios Glas Chorcaí Uirbeach atá clúdaithe ag Plean Forbartha Contae 2014 suite laistigh de limistéar sínte teorann Chomhairle Cathrach Chorcaí anois. Tá limistéir de Chrios Glas Chorcaí Uirbeach fós sa Chontae, timpeall ar chúchrioch Chathair Chorcaí atá faoi bhrú uirbeach is láidre do thithíocht tuaithe. Dá bhrí sin, is dúshlán mór pleanála é an Crios Glas a choinneáil sa todhchaí leis na héilimh tithíochta eisceachtúla seo agus brúnna uirbeacha agus ní mór monatóireacht chúramach a dhéanamh ar aon chreimeadh incriminteach ar thailte an Chrios Glas le himeacht ama. Is é an cuspóir creasa foriomlán do thailte Crios Glas ná úsáidí talmhaíochta, áineasa nó spáis oscailte.
- 5.5.7 Tá leibhéal ard cosanta ag teastáil do bharr cnoic oscailte feiceálach, taobhanna gleannta agus dromanna a thugann a charachtar sainiúil do Chorcaigh agus na bearnaí straitéiseacha neamhforbartha den chuid is mó idir na príomhlonnaíochtaí Crios Glas. Leagtar amach na mionpholasaithe agus na cuspóirí a bhaineann le tírdhreach na gceantar seo a chosaint i **gCaibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire**, agus tá an léarscáiliú mionsonraithe ar fáil in **Imleabhar 6 Léarscáileanna** ar Bhrabhsálaí Léarscáileanna an CDP atá inrochtana ag www.corkcoco.ie.
- 5.5.8 Cé gurb é an cuspóir foriomlán do thailte an Chreasa Ghlais iad a chur in áirithe go ginearálta lena n-úsáid mar thalmhaíocht, mar spás oscailte, agus mar áineas (Cuspóirí RP 5-12 agus RP 5-13), tá sé tábhachtach a aithint go bhfuil líon áirithe úsáidí tráchtála nó institiúideacha seanbhunaithe go hiomlán laistigh den Chrios Glas. I measc samplaí de seo bheadh ionaid gharraíodóireachta, óstáin, institiúidí cúraim, agus frontair turasóireachta ar nós Fota Island. Níl sé ar intinn ag an bplean seo srian a chur lena n-oibriú leanúnach nó (faoi réir ag cothabháil sainfheidhm agus sainghné an Chrios Glas sa cheantar) cosc a chur ar thograí cuí maidir le leathnú/diansaothrú ar na húsáidí atá ann faoi láthair. Ar ndóigh ní bhainfeadh sé seo ach le húsáidí údaraithe agus bheadh sé faoi réir ag gnáth-bhreithnithe cuí pleanála mar atá leagtha amach i Rannán 5.6. (Riachtanais Chomhshaoil agus Oiriúnachta Suímh).

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP: 5-11: Crios Glas Chontae Chorcaí

Crios Glas Chonate Chorcaí a chothabháil (mar a léirítear i bhFigúr 5.1) a chuimsíonn Bailte Uirbeacha, Láithreacha Fostaíochta Straitéiseacha, Sráidbhailte agus Taobh Tuath Chorcaí Uirbeach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-12: Cuspóir an Chreasa Ghlais

- Crios Glas a chothabháil do Chorcaigh Uirbeach chun críocha carachtar oscailte agus tuaithe na dtailte idir ceantair uirbeacha agus in aice leo a choinneáil, an t-idirdealú soiléir idir ceantair uirbeacha agus an tuath a choinneáil, chun sraoilleáil uirbeach agus comhtháthú limistéir foirgnithe a chosc, chun aird a dhíriú ar thailte laistigh de lonnaíochtaí atá criosaithe le haghaidh forbartha agus soláthar a dhéanamh d'úsáidí oiriúnacha talún a chosnaíonn taitneamhacht fhisiciúil agus amhairc an cheantair.
- A aithint gur féidir soláthar a dhéanamh laistigh de chuspóirí an Phlean seo chun freastal ar riachtanais tithíochta aonair eisceachtúla laistigh de cheantair ina bhfuil rialuithe ar thithíocht tuaithe i bhfeidhm chun na pobail tuaithe atá ann cheana a neartú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-13: Úsáidí Talún laistigh de Chrios Glas Uirbeach an Chontae

Carachtar an Chrios Glas Uirbeach a chaomhnú mar atá leagtha síos sa Phlean seo agus é a fhorchoimeád go ginearálta le húsáid mar thalmhaíocht, spás oscailte, úsáidí áineasa agus cosaint/feabhsú bithéagsúlachta na dtailte atá laistigh de.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-14: Inbhuanaitheacht Eisceachtaí ó Bheartais an Chreasa Ghlais

A aithint, mar gheall ar an líon daoine atá ina gcónaí faoi láthair laistigh de limistéir an Chreasa Ghlais, gur dócha go dtiocfaidh creimeadh incriminteach ar go leor den Chrios Glas as deonú eisceachtaí rialta don bheartas iomlán thar na blianta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-15: Úsáidí Gníomhacha Tailte an Chreasa Ghlais

Éascú a dhéanamh ar úsáidí gníomhacha Criosanna Glasa an Chontae agus na mBailte go ginearálta agus spreagadh a thabhairt do thograí a bhainfeadh le forbairt páirceanna, siúlóidí faoin tuath nó úsáidí áineasa eile laistigh den Chrios Glas. Níor cheart d'aon fhorbairt thógtha a bhaineann lena leithéid d'úsáidí dochar a dhéanamh d'fheidhm agus do shaintréithe an chreasa ghlais sa cheantar áirithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-16: Úsáidí Sheanbhunaithe

Aitheantas a thabhairt do na riachtanais a bhaineann le húsáidí seanbhunaithe tráchtála nó institiúideacha atá lonnaithe go hiomlán laistigh den Chrios Glas a fhéadfaidh tograí a dhéanamh maidir le leathnú/diansaothrú ar úsáidí reatha. Breithneofar a leithéid de thograí leathnaithe ar scála cuí de réir a bhfiúntais ag féachaint d'fheidhm iomlán agus carachtar oscailte an Chreasa Ghlais agus nuair a bheadh an fhorbairt ag teacht le gnáth-bhreithnithe cuí pleanála agus forbartha inbhuanaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-17: Forbairt Straitéiseach agus Eisceachtúil

A aithint go bhféadfadh forbairt de chineál straitéiseach agus eisceachtúil a bheith ann nach mbeadh suite go hoiriúnach laistigh de thailte críosaithe agus go bhféadfaí freastal rathúil ar a leithéid d'fhorbairt i láithreacha Críos Glas. I gcúinsí den sórt sin, ba cheart an tionchar ar fheidhmeanna sonracha agus ar charachtar oscailte an Chrios Glas a íoslaghú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-18: Úsáidí a athlonnú

A aithint go bhféadfadh sé a bheith cuí, i gcúinsí eisceachtúla, freastal ar roinnt úsáidí i limistéar creasa ghlais atá ag athlonnú ó shuíomh lár an bhaile chun athfhorbairt láithreáin a éascú le haghaidh úsáidí eile, nó le hathghiniúint limistéar níos leithne, nuair nach bhfuil rogha eile ar fáil laistigh de thailte críosaithe atá ann cheana féin/nó den teorainn forbartha agus nach bhfuil aon tailte oiriúnacha eile ar fáil. I gcúinsí den sórt sin, ba cheart an tionchar ar fheidhmeanna sonracha agus ar charachtar oscailte an Chrios Glas a íoslaghú.

Criosanna Glasa timpeall ar Bhailte Eile

- 5.5.9 Do na bailte beaga, ba thairbheach freisin rialuithe réasúnta dian a bheith acu ina ngar-chúlchríoch. Chabhraigh sé le féiniúlacht nambailte a chothabháil agus spreag sé tuilleadh gníomhaíochta forbartha laistigh de na teorainneacha forbartha. Is féidir an bonn a bhaint de charachtar na lonnaíochtaí go léir freisin ag éadanas líneach cois bóthair ar na príomhbhóithre a théann amach faoin tuath. Seachas na neamhéifeachtúlachtaí seirbhíse soiléire, fadhbanna sábháilteachta ar bhóithre agus saincheisteanna sláinte poiblí, idíonn patrúin dá leithéid an t-idirdhealú soiléir tábhachtach idir an limistéar faoi fhoirgnimh agus an tuath oscailte. Ardaíonn a leithéid d'fhorbairt saincheisteanna inbhuanaitheachta freisin.
- 5.5.10 Sna Bailte Fáinne/Contae agus lonnaíochtaí níos lú, aithníonn an Plean gur cheart forbairt a dhíspreagadh i ngarthimpeallacht na lonnaíochtaí chun sraoilleáil in aice le bailte a chosc agus chun forbairt líneach cois bóthair a rialú.
- 5.5.11 Go ginearálta leanann méid na gCriosanna Glasa aonair timpeall na mBailte Fáinne agus na mBailte Contae gnéithe fisiceacha so-aitheanta, agus léiríonn an sainmhíniú ar a bhfairsinge fisiceach:
- Suíomh amhairc an bhaile;
 - Na príomhbhealaí isteach;
 - An gá atá le bearnaí straitéiseacha a choinneáil le lonnaíochtaí eile;
 - Limistéir a bhfuil tábhacht tírdhreacha ainmnithe leo; agus
 - Limistéir a bhfuil luach aitheanta caomhnaithe dúlra acu
- 5.5.12 Laistigh de na Criosanna Glasa seo, is gnách talamh a fhorchoimeád le haghaidh úsáidí talmhaíochta, spáis oscailte nó áineas (RP 5-19). Ní cheadófar eisceachtaí leis seo ach amháin i gcás duine aonair atá in ann fíor-riachtanas tithíochta ghinte tuaithe a léiriú bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíochta le ceantar tuaithe áitiúil ar leith de réir chuspóir RP 5-2, nó sna cúinsí dá dtagraítear i gcuspóirí RP 5-16, RP 5-17 agus RP 5-18 a bhaineann freisin le Criosanna Glasa timpeall ar Lonnaíochtaí.
- 5.5.13 Mar sin féin, i gceantair áirithe, mar iarracht bhreise le soláthar a dhéanamh dóibh siúd atá ag iarraidh tithe aonair a thógáil, tá limistéir leagtha amach ina bhfuil acmhainn le freastal ar líon teoranta tithe aonair. Tá na limistéir seo ainmnithe faoi chuspóir críosaithe GB 1-2. Is é an aidhm atá ann ná rogha réadúil eile a chur ar fáil seachas tithe aonair a thógáil faoin tuath, i suíomhanna tuaithe i gcarachtar ach gar do bhailte chun an brú a laghdú chun seirbhísí a sholáthar nó a fheabhsú i gceantair tuaithe atá measartha iargúlta. Tá sé i gceist, nuair is féidir, breithniú fabhrach a dhéanamh ar thograí do thithe aonair i suíomh cuí seachas spreagadh a thabhairt d'fhorbairt bruachbhailte ísealdlúis nó lonnaíochtaí satailíte. Tá sé míchuí an cur chuige níos solúbtha seo a ghlacadh laistigh de Chrios Glas Chontae Chorcaí, mar gheall ar an mbrú eisceachtúil le haghaidh forbartha i gCorcaigh Uirbeach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-19: Criosanna Glasa timpeall Ionnaíochtaí

- (a) Féiniúlacht na mbailte a choinneáil, chun sraoilleáil a chosc, agus chun idirdhealú i gcarachtar a chinntiú idir ceantair thógtha agus an tuath oscailte trí Chrios Glas a choinneáil timpeall ar gach baile aonair.
- (b) Úsáideann cúlchiste go ginearálta le húsáid mar thalmhaíocht, spás oscailte nó áineas na tailte sin atá suite i ngarthimpeallacht na mbailte. Sa chás go dtarlaíonn láithreáin Natura 2000, Limistéir Oidhreacht Nádúrtha, Limistéir Oidhreacht Nádúrtha bheartaithe agus limistéir eile de luach bithéagsúlachta laistigh de Chriosanna Glasa, cuirfear iad seo in áirithe le haghaidh úsáidí atá ag teacht lena n-ainmniúchán caomhnaithe dúlra agus luach bithéagsúlachta.
- (c) Cosc a chur ar fhorbairt líneach d'éadanais cois bóthair ar na bóithre a théann amach as bailte agus sráidbhailte.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-20: Criosanna Glasa timpeall na bPríomhbhailte GB 1-1

Díspreagadh go láidir do thithíocht aonair nua a bheith suite laistigh de na criosanna glasa timpeall ar na Príomhbhailte. Déantar an srian seo a mhaolú i bprionsabal do dhaoine aonair atá in ann fíor-riachtanas tithíochta ghinte tuaithe a léiriú bunaithe ar a naisc shóisialta agus/nó eacnamaíocha le ceantar tuaithe ar leith de réir RP 5-4, nó sna cúinsí dá dtagraítear i gculpóirí RP 5-16 agus RP 5-17, a bhaineann freisin le Criosanna Glasa timpeall ar na Príomhbhailte.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
RP 5-21: Criosanna Glasa timpeall na bPríomhbhailte GB 1-2

I gcodanna áirithe de na criosanna glasa timpeall na mbailte beifear in ann freastal ar líon teoranta tithe aonair i suíomh tuaithe cúí ag soláthar;

- Fanfaidh carachtar an cheantair ina iomláine faoin tuath agus oscailte den chuid is mó
- Ní bheidh tograí ina gcúis le forbairt líneach d'éadanais cois bóthair (forbairt ribín); agus,
- Tá an fhorbairt ag teacht le planáil cheart agus le forbairt inbhuanaithe an cheantair

5.6 Riachtanais Chomhshaoil agus Oiriúnachta Suímh

- 5.6.1 Soláthraíonn an chuid seo treoir ar na critéir ghinearálta planála agus forbartha inbhuanaithe, arna mbreithniú ag an údarás planála agus iarratas planála á mheas.
- 5.6.2 Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach féidir leis na polasaithe iontu féin a bhunú an bhfuil láithreán aonair oiriúnach le haghaidh forbartha. I ngach cás, caithfidh an láithreán féin a bheith oiriúnach le haghaidh forbartha sular féidir cead a thabhairt. Is príomh-bhreithniú iad bearta oiriúnaithe don athrú aeráide agus tá na beartais agus na cuspóirí seo sainoiriúnaithe chun leochaileacht na tithíochta nua i gceantair thuaithe i leith tionchair an athraithe aeráide a laghdú.
- 5.6.3 Ní mór gach iarratas planála do thithe i gceantair thuaithe, beag beann ar chúinsí pearsanta an iarratasóra nó má cháilíonn siad faoi chritéir um riachtanas sonrach sóisialta agus eacnamaíoch, a thástaíl i gcoinne raon critéar planála agus forbartha inbhuanaithe a bhaineann go sonrach le láithreán. Go hiondúil, bheadh na nithe seo a leanas i measc na gcritéar planála agus forbartha inbhuanaithe, a ndéantar measúnú ar iarratas ina n-aghaidh:
 - An bhaint atá ag an togra le straitéis, polasaithe agus cuspóirí foriomlána an Phlean Forbartha Contae;
 - Patrún ionnaíochta an cheantair agus an mbeadh forbairt ribín ar éadanas líneach cois bóthair nó an iomarca comhchruinnithe forbartha mar thoradh ar an togra;
 - Cibé an bhfuil suíomh, dearadh agus scála an togra oiriúnach don timpeallacht (Féach **Caibidil 14, 15** agus **16**);
 - Cibé an bhfuil ró-thochailt nó carnadh láithreáin i gceist leis an togra;
 - Cibé an bhfuil an láithreán i suíomh nochtaithe nó íogair ó thaobh amhairc de (**Caibidil 14**);
 - Cibé an bhfuil an togra ar stráice bóthair contúirteach nó ardluais;
 - Baineann rochtain ar Phríomhbhealach nó ar Bhealach Tánaisteach Náisiúnta leis;
 - An gcuirfeadh aon bhealach isteach feithicle beartaithe sábháilteacht an phobail i mbaol nó an mbeadh guais tráchta ann;
 - Cibé an bhfuil gá le fad iomarcach fáлта sceach nó crann a bhaint chun bealach isteach a sholáthar;
 - An mbeadh an togra ina bhagairt ar sholáthairtí uisce óil mar go bhfuil ró-chomhchruinniú dabhcha shéarachais/ionaid chóireála camrais agus toibreacha príobháideacha sa cheantar;
 - Cibé an bhfuil aon diúscairt camrais, draenáil, soláthar uisce nó ábhair imní comhshaoil eile ann;

- Cibé an bhfuil baol tuilte ann;
 - Cibé an bhfuil aon imní maidir le truailliú nó sábháilteacht an phobail;
 - An gcuirfeadh an togra isteach go míchuí ar réadmhaoin eile sa cheantar;
 - Cibé an bhfuil aon tosca oidhreachta seandálaíochta nó nádúrtha nó cultúrtha eile i gceist; agus
 - Cibé an bhfuil sé i dtírdhreach tábhachtach nó i limistéar caomhantais nádúrtha.
- 5.6.4 Ní liosta iomlán é an liosta critéar a thugtar thuas. Is féidir eolas agus comhairle ar iarratais phleanála a fháil ón gComhairle Contae agus eiseofar ábhar treorach éagsúla (cosúil le treoir dearaidh agus caighdeáin bainistíochta forbartha) ó am go chéile.
- 5.6.5 Go háirithe, moltar dóibh siúd a bhfuil sé ar intinn acu tithe a thógáil i gceantair thuaithe dul i gcomhairle le Treoir Dearaidh Thuaithe Chorcaí chun comhairle a fháil ar rogha an láithreáin, ar dhearadh agus ar thírdhreachú ag céim luath dá gcuid ullmhúcháin. Ba cheart aird a thabhairt freisin ar **Chaibidil 15 Bithéagsúlacht agus Comhshaoil** do threoir maidir le bithéagsúlacht a chosaint mar chuid d'fhorbairt nua agus freisin do **Chaibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-22: Dearadh agus Tírdhreachú ar Thithe Cónaithe Nua agus Áiteanna Cónaithe Athchurtha i gCeantair Thuaithe

- Spreadadh a thabhairt do dhearadh tithe cónaithe nua a thugann meas ar charachtar, ar phatrún agus ar thraidisiún na n-áiteanna, na n-ábhar agus na bhfoirmeacha tógtha atá ann cheana féin agus a oireann go cuí don tírdhreach.
- Cur chuige inbhuanaithe maidir le dearadh áitribh a chur chun cinn trí mholtaí a spreagadh le bheith tiosach ar fhuinneamh ina ndearadh, ina leagan amach agus ina n-áitiú, ina gcórais bailchríocha, teasa, fuaraithe agus fuinnimh ag féachaint don ghá atá le brath ar bhreoslaí iontaise a laghdú agus astuithe carbóin a laghdú.
- Cur chuige nuálach a chothú maidir le dearadh a aithníonn éagsúlacht na réiteach dearaidh oiriúnach i bhformhór na gcásanna, a chosnaíonn an poitéinseal do dhearadh nuálach eisceachtúil in áiteanna iomchuí agus a chuireann luach breise eacnamaíoch, taitneamhachta agus comhshaoil dea-dheartha chun cinn.
- Tírdhreachú cuí agus cur i bhfolach forbairtí molta a éileamh trí fhálta scean crann ar an láthair atá ann cheana féin, teorainneacha stairiúla, agus gnéithe nádúrtha a choinneáil ag baint úsáide as crainn dhúchasacha/áitiúla den chuid is mó agus speicis agus grúpaí plandaí.

Ag Freastal ar Thithíocht Aonair i gCeantair Thuaithe

- 5.6.6 Bíonn gach teach tuaithe i gceantair gan seirbhís ag brath ar áiseanna cóireála fuíolluisce aonair ar an láthair agus soláthairtí uisce. Tá sé rithábhachtach, ó thaobh sláinte an phobail agus ó thaobh screamhuisce agus cáilíocht fhoriomlán an chomhshaoil a chosaint, go bhfíoróidh an bunphróiseas roghnaithe suímh go bhfuil an láithreán oiriúnach d'fhorbairt den sórt sin ar an gcéad dul síos agus go ndéantar na córais chóireála fuíolluisce a dhearadh, a shuiteáil i gceart agus a chothabháil thar a shaolré.
- 5.6.7 Maidir leis seo, cinnteoidh an tÚdarás Pleanála go gcloíonn moltaí le haghaidh humair mhúnlaigh agus córais chóireála dílsithe leis na caighdeáin cheadaithe ábhartha. D'eisigh an EPA an Cód Cleachtais nuashonraithe um Chórais Chóireála Fuíolluisce Tí (Coibhéis Daonra ≤10) i Márta 2021. Is é cuspóir an Chóid Chleachtais seo treoir a chur ar fáil maidir le córais cóireála fuíolluisce a sholáthar do thithe aonair nua a bhfuil coibhéis daonra (p.e.) níos lú ná 10 nó cothrom acu, agus chun cosaint na timpeallachta ghlactha a chinntiú, ceanglófar ar thograí forbartha do thithe aonair na bearta a leagtar amach sa Chód Cleachtais a chomhlíonadh. Tá na mionpholasaithe agus cuspóirí a bhaineann le cosaint ár n-acmhainní uisce leagtha amach i **gCaibidil 11 Bainistíocht Uisce** agus **Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-23: Seirbhísíú Tithe Aonair (agus forbairt choimhdeach) i gCeantair Thuaithe

- Áirithigh go gcloíonn tograí forbartha a chuimsíonn córais diúscartha fuíolluisce ar an láthair le Cód Cleachtais an EPA um Chórais Chóireála Fuíolluisce Tí (Coibhéis Daonra ≤10) agus Lámhleabhar Cóireála Fuíolluisce - Córais Chóireála do Phobail Bheaga, Ionaid Ghnó, Ionaid Fóillíochta agus Óstáin (1999), nó caighdeáin/treoirínte ábhartha comharba (lena n-áirítear dearadh, suiteáil agus cothabháil). Pléifidh tionchar carnach na gcóras sin sa phróiseas measúnaithe freisin.
- Ba cheart uisce dromchla a dhiúscairt trí úsáid a bhaint as córais draenála inbhuanaithe agus ar bhealach nach gcuirfeadh an comhshaoil glactha nó sláinte an phobail i mbaol. Ba cheart breathnú freisin ar úsáid pábhála tréscailteach chun rith chun srutha a laghdú.

5.7 Forbairt Ribín

- 5.7.1 Cruthaítear "forbairt ribín" trí shraith tithé a fhorbairt feadh bhóthar tuaithe lasmuigh de theorainneacha na lonnaithe. Molann na Treoirí um Thithíocht Inbhuanaithe Tuaithe nach gcruthófaí forbairt ribín ar chúiseanna éagsúla a bhaineann le sábháilteacht bóithre, éilimh amach anseo ar sholáthar bonneagair phoiblí chomh maith le tionchair amhairc. Mar sin, tá sé mar pholasáí ag an gComhairle forbairt a dhíspreagadh a chuirfeadh nó a dhéanadh forbairt ribín (arna shainiú ag Comhairle Contae Chorcaí mar chúig theach nó níos mó ar aon taobh amháin de 250 méadar ar leith d'éadanas bóthair). Moltar d'iaratasóirí atá beartaithe dul i gcomhairle le Treoir Dhearadh Tuaithe Chorcaí maidir le roghnú suímh.
- 5.7.2 Déanfaidh an tÚdarás Pleanála measúnú ar cé acu an ndéanfaidh nó nach ndéanfaidh togra ar leith d'fhorbairt ribín dá leithéid níos measa, ag féachaint dóibh seo a leanas;
- Cineál ceantair tuaithe agus imthosca an iaratasóra;
 - A mhéid a d'fhéadfaí breathnú ar an moladh le haghaidh teaghais aonair mar fhorbairt inlíonta;
 - An méid a leathnófaí an fhorbairt ribín atá ann cheana nó an mbeadh limistéir ar leith d'fhorbairt ribín le chéile mar thoradh ar an bhforbairt;
 - Cúinsí áitiúla, lena n-áirítear stair phleanála an cheantair agus brúnna forbartha; agus
 - Gnáthcheisteanna um Pleanáil Chuí agus Forbairt Inbhuanaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-24: Forbairt Ribín

Toimhde in aghaidh forbartha a chuirfeadh le forbairt ribín nó a dhéanadh níos measa.

5.8 Úsáid Coinníollacha Áitíochta agus Comhaontuithe Steiriliú

- 5.8.1 Tá sé tábhachtach, chun go mbeadh muinín iomlán againn as an bpróiseas pleanála agus as na polasaithe atá sa phlean seo, i gcás ina ndéantar eisceachtaí don bheartas ginearálta chun freastal ar fhíor-riachtanais tithíochta tuaithe daoine áitiúla, go bhfuil na tithé a thógtar ina dhiaidh sin á n-áitiú ag na daoine dá bhfuil siad ceaptha. Mar sin, is é polasáí na Comhairle, de ghnáth, coinníollacha áitíochta a chur ag gabháil le ceadanna dá leithéid a éilíonn go mbeadh an teach á áitiú ag an duine beartaithe ar feadh tréimhse seacht mbliana.
- 5.8.2 Forálann Alt 47 den Acht um Pleanáil agus Forbairt go bhféadfaidh údarás pleanála comhaontú a dhéanamh le haon duine chun críocha srianadh nó rialú a dhéanamh ar fhorbairt agus úsáid talún go buan nó ar feadh tréimhse sonraithe.
- 5.8.3 D'úsáid an t-údarás pleanála comhaontuithe áirithe faoin alt seo ar a dtugtar comhaontuithe "steiriliú" go minic chun forbairt i limistéir tuaithe a rialáil. I gceantair ina bhfuil leibhéil an-suntasach forbartha tithíochta tuaithe tar éis tarlú ar imill na gcathracha agus na mbailte agus ina bhféadadh limistéir den sórt sin a bheith ag claonadh a bheith róforbartha, chuir na comhaontuithe sin uirlis úsáideach ar fáil chun údarais phleanála a chumasú chun tacú le forbairt a ghintear faoin tuath ar thaobh amháin agus ag seachaint ró-fhorbairt limistéir ar an taobh eile.
- 5.8.4 Go ginearálta, seachnóidh an t-údarás pleanála úsáid comhaontuithe steiriliú, gan úsáid a bhaint astu ach amháin i gcúinsí eisceachtúla, agus díreoidh sé ina ionad sin ar chinneadh a dhéanamh ar thuilleanas an togra aonair ó thaobh pleanáil chuí agus forbairt inbhuanaithe an limistéir.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-25: Coinníollacha Áitíochta

Chun cur chuige dearfach a ghlacadh maidir le riachtanais tithíochta an phobail tuaithe a éascú, sa chás go bhfuil cead tugtha do thogra tithíochta tuaithe, cuirfear coinníoll áitíochta i bhfeidhm de ghnáth faoi Alt 47 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000.

5.9 Forbairt Teach Saoire agus an Dara Teach

- 5.9.1 Deir na Treoirí um Thithíocht Tuaithe Inbhuanaithe go bhfuil sé mar fheidhm ag an bplean forbartha cothromaíocht chuí a bhaint amach idir éileamh ar fhorbairt tithé saoire agus dara baile agus an gá lena leithéid d'fhorbairt a dhíriú chuig na láithreacha is feiliúnaí.
- 5.9.2 Léirigh staidéir roimhe seo ar thithíocht tuaithe fás tithíochta tuaithe os cionn an mheáin i gcodanna móra de Cheantar Straitéiseach Pleanála Iarthar Chorcaí, go háirithe na ceantair chósta a bhfuil leibhéil níos airde íogaireachta comhshaoil agus tírdhreacha acu. Tá sé tugtha le fios ag sonraí daonáirimh freisin go raibh leibhéil níos ísle fais sa daonra sa cheantar seo agus thairfead sé an céatadán is airde de theaghaisí folmha (lena n-áirítear tithé saoire) sa Chontae, rud a thugann le tuiscint gur fachtóir suntasach é an t-éileamh ar thithe dara nó tithé saoire a théann i bhfeidhm ar an éileamh iomlán ar thithíocht tuaithe.

- 5.9.3 Aithnítear sa phlean seo go bhfuil cumas measartha teoranta ag codanna íogaire agus cósta den Chontae (ó thaobh an chomhshaoil agus ó thaobh taitneamhachta radhairc) le freastal ar líon suntasach tithe tuaithe aonair. Meastar go gcaithfear tosaíocht a thabhairt do fhíor-riachtanais tithíochta ghinte tuaithe an phobail tuaithe sna ceantair seo ina bhfuil leibhéal arda brú forbartha d'fhorbairt den chineál seo. Ligeann an cur chuige seo freisin rochtain a bheith ag daoine áitiúla ar láithreáin a d'fhéadfadh a bheith róchostasach murach sin.
- 5.9.4 Chun rogha eile a chur ar fáil d'fhorbairt dara tithe saoire agus tithe saoire i gceantair thuaithe, spreagfaidh an phlean seo úsáid a bhaint as stoc tithe/foirgníochta as úsáid agus atá tréigthe i mbailte agus sráidbhailte nó athúsáid an stoc tithíochta atá ann cheana faoin tuath. Cabhróidh an cur chuige dearfach seo maidir le hathghiniúint stoc foirgneamh na mbailte agus na sráidbhailte atá ann faoi láthair agus le hathúsáid an stoic tithíochta atá ann cheana faoin tuath le cur le dlúthfhás agus le hathbheochan lonnaíochtaí tuaithe, pobail agus geilleagar na tuaithe, agus ag an am céanna cuidiú le héileamh an mhargaidh a shásamh. i gceantair a bhfuil brú suntasach orthu maidir le forbairt tithe saoire agus dara háit, go háirithe i 'Cheantair Turasoireachta agus Éagsúlú Tuaithe' an chontae. Tacóidh an cur chuige seo freisin le hiarrachtaí chun tionchar an athraithe aeráide a theorannú agus leithlisiú carbóin a chur chun cinn.
- 5.9.5 Ina theannta sin, aithníonn an phlean seo an tábhacht a bhaineann le spreagadh a sholáthar don gheilleagar tuaithe agus mar sin féachfaidh sé le spreagadh a thabhairt d'athchóiriú sciobóil, tithe amuigh, agus struchtúir eile do thionscnaimh ghnó tuaithe/turasóireachta ar scála beag, nuair is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-26: Éileamh ar Shaoire agus Forbairt Dara Baile

A aithint go bhfuil teorainn lena gcumas leibhéal shuntasacha forbartha a iompar i gceantair íogair áilleachta ar nós cóstaí, limistéir cois locha agus tailte arda agus gur gá an cumas atá ann a bhainistiú go cúramach chun tosaíocht a thabhairt do riachtanais na bpobal tuaithe seachas d'fhorbairt tithe saoire agus dara háit.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-27: Cóiríocht Tí Saoire

Forbairt tí saoire ar scála cuí a spreagadh le lonnú laistigh de lonnaíochtaí atá ann cheana féin, áit a bhfuil soláthar bonneagair chuí, áit ar féidir leo cur le cothabháil seirbhísí riachtanacha tuaithe agus cabhrú le gníomhú mar fhórsa athbheochana chun dul i ngleic le laghdú daonra.

5.10 Tionscnaimh Ghnó Tuaithe agus Turasoireachta ar Mhionscála

- 5.10.1 Féadfaidh ról suntasach a bheith ag éagsúlú feirmeacha traidisiúnta le húsáidí coimhdeacha breise, mar tionscnaimh ghnó turasoireachta, chun inmharthanacht feirme a fhorlíonadh agus chun tacú le fostaíocht áitiúil agus leis an ngeilleagar tuaithe. I measc na mbuntáistí eile, tá íomhá dhearfach de shaol na tuaithe i gCorcaigh a chothú agus oidhreacht agus traidisiúin na tuaithe a chaomhnú. Tagann an poitéinseal seo chun cinn go háirithe i gceantair inar féidir le turasoireacht bunaithe ar ghníomhaíocht cuairteoirí siúil agus rothaíochta a éascú agus ina mbíonn deiseanna ann le haghaidh tuilleadh éagsúlú feirme trí fhorbairt agus leathnú na nglasbhealaí.
- 5.10.2 Sa chomhthéacs seo, spreagfaidh an Chomhairle tionscnaimh ghnó tuaithe/turasóireachta ar scála beag, mar athchóiriú ar sciobóil, bóitheach nó struchtúir eile atá ann cheana féin nó lonnú cóiríocht champála ar scála cuí laistigh de choimpléisc feirme atá ann cheana féin nó in aice le coimpléisc feirme le haghaidh agrathurasóireachta á réachtáil ag an úinéir/úsáid ghnó tuaithe mar cóiríocht saoire gearrthéarmach, faoi réir ag gnáthbhreithnithe pleanála. Déanfar machnamh freisin ar chóiríocht champála ar scála cuí a bheith lonnaithe laistigh den phríomhghabháltas feirme ar shuímh oiriúnacha faoi réir ag gnáthbhreithnithe pleanála.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

RP 5-28: Lóistín Agrathurasóireachta ar Scála Beag

Forbairt chóiríochta agrathurasóireachta ar an bhfeirm ar scála cuí le lonnú laistigh de choimpléisc feirme atá ann cheana féin nó in aice leo a spreagadh, mar athchóiriú ar sciobóil, bóitheach nó struchtúir eile atá ann cheana féin nó lonnú cóiríocht champála ar scála cuí laistigh de choimpléisc feirme atá ann cheana féin nó in aice le coimpléisc feirme le haghaidh agrathurasóireachta á réachtáil ag an úinéir/úsáid ghnó tuaithe mar cóiríocht saoire gearrthéarmach, faoi réir ag gnáthbhreithnithe pleanála. Déanfar machnamh freisin ar chóiríocht champála ar scála cuí a bheith suite laistigh den phríomhghabháltas feirme ar shuímh oiriúnacha faoi réir ag gnáthbhreithnithe pleanála.

Beidh tograí faoi réir na nithe seo a leanas:

- Beidh an fhorbairt bheartaithe coimhdeach le gabháltas feirme atá bunaithe nó inmharthana.
- Tá scála agus leagan amach na forbartha feiliúnach don cheantar agus comhtháthóidh sé sa cheantar ó thaobh amhairc de.
- Oiriúnacht Suímh agus gnáthchúinsí pleanála mar shábháilteacht tráchta, diúscairt fuíolluisce, rochtain shábháilte, measúnú tionchair éiceolaíochta agus tírdhrechtú.

5.11 Athsholáthair Áitribh Thuaithe

- 5.11.1 Breithneoidh an tÚdarás Pleanála tograí chun áit chónaithe ináitrithe atá ann cheana a athsholáthar nó a athchóiriú, ar bhonn cás ar chás ag féachaint do riachtanais na mbeartas agus na gcuspóirí ábhartha eile sa phlean seo agus faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála agus forbartha inbhuanaithe, lena n-áirítear scála agus dearadh an struchtúir. Féach freisin ar **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha** le haghaidh polasaithe maidir le cosaint na hoidhreachta dúchasach. Beidh an sainmhíniú ar cad is teach ann mar a thuairiscítear sa reachtaíocht pleanála.
- 5.11.2 Ar mhaithe le soiléireacht, ní bheidh feidhm ag forálacha Chuspóir RP 5-2 (i.e. an riachtanas 'Riachtanas Tithíochta Ghinte Tuaithe') agus Cuspóir RP 5-25 (i.e. Clásal Áitíochta) maidir le hathsholáthar teaghaisí ináitrithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-29: Athsholáthair Áitribh Thuaithe

I gcúinsí a bhaineann le hathsholáthar teaghaise ináitrithe atá ann cheana féin, breithneoidh an tÚdarás Pleanála tograí chun teach den sórt sin a athchur nó a athchóiriú, ag féachaint do riachtanais na mbeartas agus na gcuspóirí ábhartha eile sa phlean seo agus faoi réir gnáth-bhreithnithe pleanála. Beidh an sainmhíniú ar cad is teach ann mar a thuairiscítear sa reachtaíocht pleanála.

5.12 Athchóiriú nó Athchur ar Theaghais Do-áitrithe nó Fothrach

- 5.12.1 I gcás teaghaisí do-áitrithe nó fothracha, sa chás go bhfuil an struchtúr teaghaise atá ann cheana féin go substaintiúil i bhfeidhm, breithneofar athchóiriú/athfhorbairt nó athsholáthar an chéanna le húsáid mar áit chónaithe ar bhonn cás ar chás, ag féachaint do scála agus dearadh cuí foirgnimh, gnáthchúinsí pleanála agus riachtanais na mbeartas agus na gcuspóirí ábhartha eile sa phlean seo. Níl sé i gceist go ginearálta ag cuspóirí beartais lonnaíochta an phlean seo cosc a chur ar fhorbairt dá leithéid. Sainmhínítear fothrach áitribh atá fós i bhfeidhm mar struchtúr a bhí in úsáid roimhe seo mar áit chónaithe, agus na príomhbhallaí slán den chuid is mó. Féach freisin ar **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha** le haghaidh polasaithe maidir le cosaint na hoidhreachta dúchasach.
- 5.12.2 Ar mhaithe le soiléireacht, ní bheidh feidhm ag forálacha Chuspóir RP 5-2 (i.e. an riachtanas 'Riachtanas Tithíochta Ghinte Tuaithe') agus Cuspóir RP 5-25 (i.e. Clásal Áitíochta) maidir le forbairt a thagann faoi théarmaí RP 5- 30 thíos.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5-30: Athfhorbairt nó athsholáthar teaghaise Do-áitrithe nó Fothrach

Athchóiriú íogair, athfhorbairt, nó athsholáthar teaghaisí do-áitrithe nó fothracha atá ann faoi láthair a spreagadh faoi réir ag gnáthchúinsí cuí pleanála agus forbartha inbhuanaithe chomh maith le riachtanais cuspóirí eile sa Phlean seo agus ar choinníoll go sásaíonn sé na critéir seo a leanas:

- Caithfidh ballaí bunaidh struchtúr an áitribh a bheith slán go substaintiúil.
- Caithfidh go raibh an struchtúr in úsáid mar áit chónaithe roimhe seo.
- Tá an fhorbairt ar scála agus dearadh cuí (lena n-áirítear na hábhair a úsáidtear), i gcoibhneas leis an struchtúr atá á athsholáthar agus suíomh agus carachtar an láithreáin.
- Coinnítear agus feabhsaítear gnéithe tírdhreacha aibí atá ann cheana féin, mar is cuí.
- Ní dhéanfar aon damáiste do láithreáin a úsáideann fiadhúlra cosanta.
- Caithfidh moltaí a bheith inghlactha ó thaobh sláinte poiblí agus sábháilteacht tráchta.

5.13 Úsáidí Nua le haghaidh Foirgnimh Feirme Neamhúsáidte nó Thréigthe

- 5.13.1 Spreagfaidh an tÚdarás Pleanála moltaí maidir le hathchóiriú agus athoiriúnú íogair ar fhoirgnimh fheirme thraidisiúnta oiriúnacha atá as úsáid nó thréigthe, tógtha ag baint úsáide as modhanna agus ábhair thraidisiúnta, chun críoch cónaithe, úsáidí phobail, nó tráchtála (lena n-áirítear fiontar sóisialta) nuair is cuí, faoi réir gnáth-bhreithnithe pleanála, agus ag an am céanna ag cinntiú go bhfuil athúsáid ag teacht le cosaint comhshaoil agus oidhreachta. Féach freisin ar **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha** le haghaidh polasaithe maidir le cosaint na hoidhreachta dúchasach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae RP 5- 31: Úsáidí nua d'fhoirgnimh feirme nach bhfuil in úsáid nó thréigthe

Athchóiriú íogair nó athoiriúnú ar fhoirgnimh feirme thraidisiúnta oiriúnacha atá as úsáid nó thréigthe a spreagadh, tógtha ag baint úsáide as modhanna agus ábhair thraidisiúnta, agus foirgnimh stairiúla oiriúnacha eile amhail muilte agus séipéil, le haghaidh críocha cónaithe, úsáidí phobail nó tráchtála (lena n-áirítear fiontar sóisialta) nuair is cuí, faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála, agus ag an am céanna ag cinntiú go bhfuil an athúsáid ag teacht le cosaint an chomhshaoil agus na hoidhreachta.

CAIBIDIL 6

SÓISIALTA

AGUS POBAL

Aidhm an Chaibidil

Iarracht a dhéanamh ar áiseanna sóisialta agus pobail ar ardchaighdeán a fhreastalaíonn ar riachtanais reatha agus amach anseo agus a bheidh inrochtana do dhaoine de gach aois agus cumas a fheabhsóidh cáilíocht beatha daoine agus a chruthóidh agus a thacóidh le pobail uirbeacha agus tuaithe atá bríomhar agus inbhuanaithe.

RE
A
T
B
A

Ábhair

6.1	Réamhrá	130
6.2	Áiseanna Ilúsáide Pobail	131
6.3	Áiseanna Cúram Leanaí agus Áiseanna Oideachais	131
6.4	Oideachas	132
6.5	Áiseanna Cúram Sláinte	135
6.6	Pleanáil d'Aosú	136

6.1 Réamhrá

- 6.1.1 Tá soláthar ceart infrastruchtúir pobail agus sóisialta ar ardchaighdeán, sna suíomhanna is feiliúnaí agus in éineacht le tithíocht agus forbairt eile tábhachtach do gach aois agus cumas sa tsochaí agus is comhpháirt riachtanach é de thógáil pobail inbhuanaithe agus pleanáilte i gceart. Is féidir leis na háiseanna seo tionchar suntasach a bheith acu ar an gcaighdeán maireachtála a thaitníonn le cónaitheoirí agus le daoine eile agus mar sin ní mór iad a bheith suite agus scaipthe i gceart ar fud an Chontae in éineacht le fás an cheantair. Leagann na Treoirlínte um Fhorbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha béim ar an ngá atá le forbairt a chéimniú ar aon dul le hinfhaighteacht infrastruchtúir riachtanach sóisialta agus pobail ar nós scoileanna, taitneamhachtaí agus áiseanna eile.
- 6.1.2 Aithníonn an Creat Náisiúnta Pleanála ról an tsoláthair infrastruchtúir shóisialta i bhfeabhsú caighdeán na beatha, go háirithe laistigh de thimpeallachtaí pobail, agus an idirghaol idir méid lonnaíochta agus an leibhéal bonneagair ar féidir tacú leis. Tá Comhairle Contae Chorcaí tiomanta do struchtúr lonnaíochta an Chontae a neartú, rud a chuideoidh le tacaíocht a thabhairt do sholáthar seirbhíse breise.
- 6.1.3 Tacaíonn an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch 2020 (RSES) le comhoibriú na bpáirtithe leasmhara réigiúnacha chun a chinntiú go seachadtar agus go dtacaítear le seirbhísí agus taitneamhachtaí rithábhachtacha agus bunúsacha laistigh de phobail ar fud an réigiúin agus tacaíonn sé freisin le tionscnaimh chun tuiscint níos fearr a fháil ar acmhainní agus acmhainneacht áiteanna agus spásanna i bpobail teorann inár Réigiún agus chun leas a bhaint astu. Luaitear sa RSES go dtacaíonn Plean Straitéiseach Cheantar Uirbeach Chorcaí (MASP) le comhoibriú leanúnach le páirtithe leasmhara réigiúnacha chun a chinntiú go soláthraítear bonneagar sóisialta mar oideachas, foghlaim ar feadh an tsaoil agus scileanna, cathracha sláintiúla, infrastruchtúr sláinte agus áiseanna pobail. Tacaítear freisin le cuimsiú sóisialta agus le hathghiniúint ceantar faoi mhíbhuntáiste.
- 6.1.4 Soláthraíonn an Creat Pleanála Náisiúnta agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch d'Éirinn araon bonn do chomhordú fadtéarmach ar fhorbairt bonneagair, lena n-áirítear bonneagar sóisialta agus pobail agus a chuidigh le bonn eolais a chur faoin bPlean seo.
- 6.1.5 Is príomhghné d'obair Chomhairle Contae Chorcaí é cuimsiú sóisialta a chur chun cinn, mar atá léirithe ag an tiomantas ardleibhéal a léirigh cruthú an Choiste um Beartais Straitéiseacha um Chuimsiú Sóisialta, Pobail agus Tuaithe, an 3 uimhir. Coistí Forbartha Pobail Áitiúla gníomhacha (LDCD), agus Líonra Rannpháirtíochta Poiblí Chontae Chorcaí. Níos déanaí, d'fheidhmigh obair Chlár Tacaíochta Pobail Covid-19 Chomhairle Contae Chorcaí chun aird a tharraingt ar shaincheisteanna eisiamaí sóisialta, conas a mhéadaítear iad seo le linn géarchéimeanna, agus ról lárnach an údaráis áitiúil maidir le freagairt do na héagthromaíochtaí seo a éascú.
- 6.1.6 Tá roinnt príomhphrionsabal agus buntáistí ag baint le soláthar áiseanna sóisialta agus pobail, eadhon;
- Ag cabhrú le pobail dul i ngleic le hathrú tapa agus mar ardán le haghaidh idirghníomhú sóisialta.
 - Na foirgnimh agus na háiseanna eile a dhéanamh slán a sholáthraíonn áiseanna pobail, oideachais, sóisialta, sláinte, cúram leanaí, cultúrtha, creidimh, áineasa agus fóillíochta a fhreastalaíonn ar riachtanais an phobail.
 - Soláthar seirbhísí áitiúla níos traidisiúnta a chinntiú mar shiopaí áitiúla agus oifigí poist, ar féidir leo, chomh maith le príomhfhéidhm mhiondíola, cuidiú le braistint pobail a chothú agus a chaomhnú ag an leibhéal áitiúil. Féach ar **Chaibidil 3 Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite** agus **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.
 - Áiseanna forbartha agus maoinithe go poiblí agus go príobháideach a éascú.
 - Ag tacú le hearnáil dheonach láidir bhriomhar.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-1: Soláthar Bonneagair Sóisialta agus Pobail

- a) Tacú le soláthar áiseanna sóisialta agus pobail a fhreastalaíonn ar riachtanais reatha agus sa todhchaí an daonra ar fad agus ar cheart dóibh fás in éineacht le forbairt i bpobail.
- b) Tailte a dhaingniú le haghaidh áiseanna sóisialta agus pobail i láithreacha cuí agus spreagadh a thabhairt do sholáthar áiseanna atá oiriúnach do ghníomhaíochtaí idirghlúine, a bhfuil rochtain ag gach ball den phobal orthu, trí thionscnaimh i gcomhpháirtíocht le grúpaí pobail agus eagraíochtaí spóirt. Soláthar áiseanna pobail a spreagadh, de réir choincheap an bhaile ináitrithe, chun rochtain ar áiseanna agus seirbhísí sóisialta agus pobail a fheabhsú do gach ball den phobal.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-2: Rannpháirtíocht Shóisialta agus Phobail

Éagsúlacht riachtanas gach saoránach de chéimeanna éagsúla den saol, de mhionlaigh chultúrtha agus eitneacha éagsúla a aithint, agus a chinntiú go mbíonn an deis ag gach duine cur le forbairt a bpobail. Leanfaidh an tÚdarás Pleanála ar aghaidh ag obair go gníomhach le gach saoránach chun rannpháirtíocht a spreagadh ina bpobal ionas go mbeidh guth ag daoine sna cinntí a théann i bhfeidhm ar a gcaighdeán maireachtála ina gcontae, nuair is cuí.

Reiligi agus Úirleachais eile

- 6.1.7 Tá formhór na reiligi i gContae Chorcaí faoi chúram Chomhairle Contae Chorcaí go foirmiúil agus fáiltiann an Chomhairle roimh spéis áitiúil i gcúram agus i gchothabháil na reiligi, go háirithe ó ghrúpaí pobail. Tá treoir ullmhaithe ag Comhairle Contae Chorcaí a thugann breac-chuntas ar conas is féidir le grúpaí áitiúla a bheith rannpháirteach i gcúram a reilige áitiúil trí chothabháil agus caomhnú cuí.
- 6.1.8 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí freisin go bhféadfadh na riachtanais do chineálacha nua áiseanna adhlactha lena n-áirítear Áiseanna Adhlactha Glasa/éicea-reiligi agus áiseanna eile dá leithéid a bheith ag teastáil sna blianta atá le teacht agus tacóidh an tÚdarás Pleanála le seachadadh na n-áiseanna sin de réir a bhfiúntais de réir mar a bheidh tagann an gá chun cinn faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála. Féach **ar Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha** agus **Caibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh**.

6.2 Áiseanna Ilúsáide Pobail

- 6.2.1 Ba chóir go mbeadh áiseanna laistigh den phobal suite chun a n-éifeachtúlacht a uasmhéadú agus chun rochtain éasca a éascú d'úsáideoirí de gach aois agus cumas. I gcás inarb iomchuí, ba cheart go mbeadh áiseanna in ann oiriúnú do riachtanais athraitheacha le himeacht ama. Príomhthosaíocht den Phlean seo is ea soláthar tráthúil na n-áiseanna sin chun freastal ar riachtanais na bpobal.
- 6.2.2 Faoi láthair roinneann go leor grúpaí pobail áiseanna/struchtúir ar féidir leo freastal ar raon éagsúil gníomhaíochtaí. Tá sé mar aidhm ag an gComhairle spreagadh a thabhairt do sholáthar áiseanna ilúsáide ar féidir le grúpaí pobail a roinnt. Ba cheart áiseanna nua a dhearadh le haghaidh ilúsáide agus comhroinnt amach anseo. Spreagfar cnuasú áiseanna ag láithreacha oiriúnacha freisin, amhail áiseanna cúram leanaí agus scoileanna a roinneann an campas céanna, mar atá leagtha amach sna Treoirínte um Dhearadh Uilíoch d'Ionaid Luathfhoghlama (2019).

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-3: Áiseanna Ilúsáide Pobail

Tacú le soláthar Áiseanna Ilúsáide Pobail a spreagann comhroinnt i measc grúpaí pobail agus atá deartha le haghaidh gníomhaíochtaí ilúsáide agus comhroinnt amach anseo.

6.3 Áiseanna Cúram Leanaí agus Áiseanna Oideachais

- 6.3.1 Mar a thagraítear dó sa Chreat Pleanála Náisiúnta 2018 Leanaí agus Daoine Óga Léiríonn réamh-mheastacháin an ESRI go dtiocfaidh laghdú beag ar líon na ndaoine atá 15 bliana d'aois nó níos óige, thart ar 10%, faoi 2040, go dtí thart ar 17% den daonra méadaithe. Tá sé seo i gcomparáid le 22% den daonra in 2016, rud a chiallaíonn go dtiocfaidh méadú ar mheánaois na ndaoine in Éirinn ina iomláine, ach nach dtiocfaidh laghdú suntasach ar líon foriomlán na ndaoine óga. I gContae Chorcaí bhí 76,270 leanbh idir 0 agus 14 bliana d'aois in 2016 arb ionann sin agus 23% den daonra. Thug na réamh-mheastacháin le fios go leanfaidh líon na ndaoine atá 15 bliana d'aois nó níos óige ag méadú go dtí tús na 2020idí agus laghdóidh sé go mall ina dhiaidh sin. Ciallaíonn sé seo go bhfuil gá fós le soláthar agus feabhsú áiseanna agus taitneamhachtaí do leanaí agus daoine óga, mar chúram leanaí, scoileanna, clóis súgartha, páirceanna agus tailte spóirt, agus go gcaithfear é a chothabháil ag leibhéal chomhchosúla go ceann i bhfad.
- 6.3.2 Tá soláthar áiseanna Cúram Leanaí ina phríomhchuid den bhonneagar sóisialta atá lárnach d'fholláine eacnamaíoch agus shóisialta náisiúnta mar go gceadaíonn sé do rannpháirtíocht níos leithne san fhórsa saothair agus sa gheilleagar a mbeadh dodhéanta murach sin gan áiseanna dá leithéid. Chomh maith leis na tairbhí eacnamaíocha a chruthaíonn áiseanna cúram leanaí ó thaobh cruthú fostaíochta de, féadfaidh siad feidhmiú mar phointe fócasach sóisialta don phobal áitiúil. Tarraingíonn an Creat Pleanála Náisiúnta aird ar an ról tábhachtach atá ag soláthar cúram leanaí i dtéarmaí taca a chur faoi phatrúin rannpháirtíochta an lucht saothair sa todhchaí a bheidh rithábhachtach chun fás fostaíochta a chothú agus chun cumas fáis an gheilleagair a réadú thar thréimhse an Phlean Forbartha Náisiúnta. Breathnaítear mar sin ar sholáthar cúram leanaí faoin bPlean Forbartha Náisiúnta mar aon le tithíocht, scoileanna agus áiseanna sláinte mar chuid lárnach den bhonneagar náisiúnta le €400 milliún leithdháilte ar Chúram Leanaí mar chuid de Thosaíochtaí Infheistíochta Straitéisí 2018–2027.
- 6.3.3 Leagann na Treoirínte um Áiseanna Chúram Leanaí 2001 d'Údarás Phleanála béim ar an ról atá ag pleanáil i soláthar áiseanna cúram leanaí. Agus aird á tabhairt ar na Treoirínte ar hÁiseanna Cúram Leanaí d'Údarás Phleanála, tabharfaidh an Chomhairle aird ar an soláthar cúram leanaí atá ann cheana féin nuair a bheidh soláthar áiseanna nua cúram leanaí/naíolainne á mbreithniú mar chuid d'fhorbairt chónaitheach chun ró-sholáthar na n-áiseanna seo a sheachaint. Mar sin féin, d'athraigh Ciorclán an Aire (PL 3/2016 An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil) ról na n-údarás pleanála ina n-iarrtar anois ar údarás phleanála nithe a bhaineann le caighdeán saoráidí cúram leanaí a leagtar amach in Aguisín 1 de na Treoirínte um Pleanáil Áiseanna Cúram Leanaí 2001 a eisiáimh – lena n-áirítear na riachtanais iosta achar urláir in aghaidh an linbh óna mbreithniú ar iarratais phleanála a bhaineann le háiseanna cúram leanaí agus chun díriú go hiomlán ar bhreithnithe a bhaineann le pleanáil a thagann faoi shainchúram an Achta um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú, agus iarratais phleanála á gcinneadh.

- 6.3.4 D'fhoilsigh an Roinn Leanaí Treoirínte um Dhearadh Uilíoch d'Ionaid Luathfhoghlama (2019) a forbraíodh ón tSamhail Rochtana agus Chuimsithe (AIM) chun suíomhanna cuimsitheacha agus inrochtana a sholáthar do gach leanbh. Cé nach bhfuil sé beartaithe go mbeadh na treoirínte saintreorach, cuireann siad cur chuige solúbtha ar fáil a thugann eolas agus spreagadh do dhearthóirí agus d'oibreoirí suímh araon, trí dhea-chleachtas, eiseamláirí náisiúnta agus idirnáisiúnta agus gnéithe cáilíochta Dearaidh Uilíoch. Tá sé mar aidhm ag na treoirínte seo bonn eolais a chur faoi dhearadh suíomh lonaid Luathfhoghlama inrochtana, inúsáidte agus sothuigthe, ach tá ról tábhachtach acu freisin maidir le tacú le príomhbheartas rialtais atá dírithe ar Luathfhoghlaim agus Cúram cuimsitheach, leanbh agus teaghlach a sholáthar in Éirinn.
- 6.3.5 Tá Áiseanna Cúram Leanaí inghlactha i bprionsabal faoi réir ag gnáthbheithnithe pleanála i ngach catagóir úsáide talún ach ní mór iad a fhorbairt ar bhealach inbhuanaithe agus ar scála cuí sna ceantair ina bhfuil gá leo.
- 6.3.6 Coinníonn Tusla liosta nuashonraithe de na soláthróirí cúram leanaí cláraithe go léir do na ceantair cathrach agus contae. Áiríonn an leagan is déanaí ó Eanáir 2020 breis agus 430 soláthraí i gCathair agus i gContae Chorcaí agus thart ar 271 lonnaithe laistigh de Chontae Chorcaí. Tá sé tugtha le fios ag Coiste Cúraim Leanaí Chontae Chorcaí thar na blianta go bhfuil seirbhísí ag lánacmhainneacht go ginearálta. Tá an Chomhairle tiomanta le bheith ag obair le Coiste Cúraim Leanaí an Chontae chun na háiseanna is fearr a fhorbairt ag na suíomhanna cearta ar fud an Chontae.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-4: Áiseanna Cúram leanaí

Tacaíocht agus éascú a dhéanamh ar sholáthar inbhuanaithe áiseanna cúram leanaí i suíomhanna cuí agus a soláthar a lorg i gcomhthráth le forbairt, ag féachaint do spriocanna daonra don cheantar agus de réir na dTreoirínte um Áiseanna Cúraim Leanaí d'Údarás Áitiúla 2001 agus aird ar na Treoirínte um Dhearadh Uilíoch don Luathfhoghlaim agus Ionaid Cúraim 2019.

6.4 Oideachas

- 6.4.1 Tá ról suntasach ag scoileanna i bhforbairt pobail inbhuanaithe agus chothromaithe agus is minic a bhíonn siad mar phointe fócasach i saol an pobail.
- 6.4.2 Tá ról rithabhachtach ag scoileanna agus saoráidí oideachais freisin i bhforbairt lucht saothair léannta agus oilte atá in ann freastal ar éilimh gheilleagar nua-aimseartha.
- 6.4.3 Mar thoradh ar ráta ard breithe, tagann méadú ar líon na n-áiteanna scoile agus go háirithe líon na seomraí ranga breise a theastaíonn. I gcás go bhfuil gá le soláthar breise ag leibhéal bunscóile nó ag leibhéal iar-bhunscóile, braitheann an soláthar breise sin ar imthosca áirithe agus féadfar é a sholáthar trí cheann amháin nó trí mheascán díobh seo a leanas:
- Acmhainn reatha neamhúsáidte a úsáid laistigh de scoil (nó scoileanna)
 - Acmhainn scoile (nó scoileanna) a leathnú
 - Soláthar scoile (nó scoileanna) nua
 - Úsáid/athúsáid a bhaint as foirgnimh atá ann cheana féin laistigh de lonnaithe a chomhlíonann na riachtanais do scoil (nó scoileanna)
- 6.4.4 Cé gur aithníodh i dTuarascáil Ghéarchéime Meánscoileanna Oirthear Chorcaí go bhfuil easnamh áiteanna scoile ar Chorcaigh Thoir agus gur limistéar éagsúil atá ag fás go han-tapa agus nach bhfuil dóthain áiteanna scoile ann chun freastal ar riachtanais agus ar líon méadaitheach an cheantair léiríonn an anailís is déanaí atá ag an Roinn nach bhfuil aon ghá le cóiríocht scoile breise a sholáthar i limistéir phleanála scoile Mhainistir na Corann/Carraig Thuathail nó Eochail os cionn an méid atá á phleanáil agus á sheachadadh. Leanfaidh an Roinn, áfach, ag déanamh monatóireachta ar na méadrachtaí ábhartha, lena n-áirítear méid, luas agus láthair na gníomhaíochta forbartha cónaithe agus coinneoidh sí riachtanais áiteanna scoile sa cheantar faoi athbheithniú.
- 6.4.5 Oibreoidh Comhairle Contae Chorcaí leis an Roinn Oideachais chun dul i ngleic le riachtanais oideachais. Tá faisnéis faighte ón Roinn mar atá léirithe i dTábla 6.1 thíos ag léiriú cá mbeidh gá le háiseanna nua oideachais chun spriocanna daonra amach anseo a bhaint amach a léireofar agus a áireofar mar chuid den Phlean seo. Níl an tábla seo uileghabhálach de na riachtanais oideachais go léir a mholtar sa Chontae amach anseo. Leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ag obair leis an Roinn agus le páirtithe leasmhara eile maidir le soláthar do riachtanais scoile amach anseo ar fud an Chontae ar fad le linn shaolré an phlean.
- 6.4.6 Déanfar áirithintí do scoileanna nua sa Phlean atá cóngarach d'fhorbairtí cónaithe atá ann cheana féin nó atá beartaithe agus áiseanna pobail ar nós áiseanna spóirt, spás oscailte poiblí, leabharlanna, srl ionas gur féidir iad seo a roinnt idir an scoil agus an pobal i gcoitinne. An riachtanas le do bheith Conláistí agus áiseanna poiblí lasmuigh den láthair chun seachadadh scoileanna a bhaint amach sa tsamhail uirbeach neodrach ó thaobh carbóin de atá curtha chun cinn ag an NDP. Tacaíonn an tÚdarás Pleanála atá faoi réir ag imní poiblí agus sábháilteachta ar bhóithre le bearta chun riachtanais laghdaithe do pháircéil ar an láthair agus limistéir tuirlingthe a éascú.
- 6.4.7 Tacaíonn an tÚdarás Pleanála freisin leis an gcoincheap maidir le socruithe ilchamps scoile ar nós 2/3 bunscóil taobh le taobh nó institiúidí bunscóile agus meánscoile ag roinnt suímh. D'fhéadfadh soláthar scoileanna níos inbhuanaithe a bheith mar thoradh ar an gcur chuige seo sa mhéid is go laghdaítear an tógáil talún a theastaíonn le haghaidh forbairtí dá leithéid.

- 6.4.8 Aithnítear sa Chreat Náisiúnta Pleanála (NPF) go mbeidh soláthar suíomhanna cúram agus oideachas na luath-óige (ECCE), scoileanna, coláistí agus ollscoileanna rithábhachtach i bhforbairt spásúil na gcathracha agus na réigiún. Beidh tionchar acu ar fhorbairt daoine aonair agus pobail, ar cháilíocht na beatha, ar chomhtháthú sóisialta, ar infhaighteacht taitneamhachtaí agus beidh tionchar tábhachtach acu i réimsí taighde agus nuálaíochta, infheistíocht isteach agus rochtain ar mhargáí saothair.
- 6.4.9 Sonraítear i gCuspóir Beartais Náisiúnta 31 go dtabharfaidh an Rialtas tosaíocht d'ailiniú fás spriocdhírthe agus pleanáilte daonra agus fostaíochta le hinfeistíocht i leathnú agus comhdhlúthú áiseanna Ardoideachais, go háirithe nuair a chuirfidh sé seo le forbairt réigiúnach níos leithne, agus le cláir don fhoghlaim ar feadh an tsaoil, go háirithe i réimsí ardoideachais agus breisoideachais agus oiliúna ina n-aithnítear bearnaí scileanna.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-5: Áiseanna Oideachais

Éascú a dhéanamh ar sholáthar seirbhísí oideachais sa phobal ar nós scoileanna, naíolanna agus áiseanna eile oideachais agus cúram leanai. Spreagtar freisin áiseanna ilúsáide ar féidir leo freastal ar áiseanna oideachais agus cúram leanai araon.

Soláthar Áiseanna Oideachais i bhForbairtí Cónaithe Pleanáilte

- 6.4.10 Is áis phobail riachtanach iad scoileanna agus is féidir go dtiocfaidh ardú suntasach ar an éileamh ar áiteanna scoile nuair a thagann forbairtí cónaithe móra nua i bhfeidhm. Tá sé rithábhachtach mar sin go gcoimeádann an córas pleanála suas le scála na forbartha cónaithe nua trína chinntiú go bhfuil dóthain áiteanna scoile ar fáil nó curtha ar fáil go tráthúil. Mar sin, ní mór tuairisc a chur isteach in éineacht le gach forbairt chónaithe shubstaintiúil a shainaitníonn an t-éileamh ar áiteanna scoile is dócha a chruthóidh an fhorbairt.
- 6.4.11 Leagann na Treoirínte ar Fhorbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha an bhéim ar an ngá atá le láithreáin scoile a roghnú a uasmhéadaíonn an acmhainneacht do phatrúin inbhuanaithe soghluaisteachta, a thairgeann an poitínseal chun spásanna oscailte poiblí móra a roinnt agus ar féidir leo tacú le húsáidí pobail eile lasmuigh d'uaireanta scoile.
- 6.4.12 Ar an gcéad dul síos, ba chóir go mbeadh bunscoileanna suite chomh gar agus is féidir do phobail atá ann cheana féin nó pobail atá beartaithe. Ar an gcéad dul síos, ba cheart do mheánscoileanna smaoinemh ar lonnú ar shuíomhanna i lár an bhaile nó ar imeall lár an bhaile.
- 6.4.13 Áiríonn an Plean cuspóirí beartais maidir le soláthar scoileanna nua agus cosaint na scoileanna atá ann cheana féin agus forbairt infrastruchtúir níos leithne agus cuspóirí taitneamhachtaí laistigh den Phlean chun tacú leis an dá chatagóir scoileanna a fheastalaíonn ar do phobail.
- 6.4.14 Beidh cuimsiú criosanna maolánacha agus sonrúcháin úsáide talún a thacaíonn le forbairt oideachais in aice le scoileanna atá ann cheana féin agus scoileanna bunaithe (nuair is gá chun leathnú féideartha amach anseo a éascú) rithábhachtach chun freastal ar riachtanais chóiríochta scoile a eascraíonn i Limistéir Úsáide Cónaithe/Measctha Reatha agus Úsáidí Eile. I gcásanna áirithe, b'fhéidir gurb é soláthar dá leithéid an t-aon réiteach inmharthana maidir le soláthar áiteanna scoile chun freastal ar riachtanais an phobail áitiúil.
- 6.4.15 Breathnóidh Comhairle Contae Chorcaí ar shineirgí féideartha le háiseanna poiblí (agus tráchtála) cóngarach i suíomh molta scoileanna nó a mhalairt, go háirithe deiseanna chun scoileanna a lonnú in aice le spás oscailte nó taitneamhachtaí caitheamh aimsire, soláthar cúram leanai agus/nó áiseanna pobail eile.
- 6.4.16 Tá cuspóirí iomadúla ag an gCreat Pleanála Náisiúnta agus ag Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch Thionól an Deiscirt 2020 (RSES) ar nós RPO 63 maidir le Scileanna agus Tallann agus RPO 185 maidir le Saoráidí Scoile Nua a bhí mar bhonn don Phlean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

SC 6-6: Saoráidí Oideachais a Sholáthar i bhForbaileachtaí Móra Cónaithe

- a) Áiseanna nua oideachais a sholáthar de réir na treorach atá leagtha amach sna Treoirínte ar Fhorbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha.
- b) A aithint gur féidir le pobail chónaithe nua éileamh a ghiniúint ar áiteanna scoile breise agus go bhfuil sé rithábhachtach don phróiseas chun tacú le pobail inbhuanaithe, go bhfuil an acmhainn mhéadaithe riachtanach in áiseanna scoile, i bhfoirm scoileanna nua, nó trí leathnú na scoileanna atá ann cheana féin, i gceist leis. curtha ar fáil, lena n-áirítear soláthar dóthanach d'áiseanna oideachais riachtanas speisialta, mar aonaid uathachais tiomnaithe, scoileanna speisialta, srl., nuair is cuí.
- c) Oibriú go dlúth leis an Roinn Oideachais chun riachtanais oideachais reatha agus amach anseo a aithint sa Phlean, suíomhanna oiriúnacha a aithint agus a chur in áirithe chun críocha oideachais agus suíomhanna a fháil, mar is cuí agus le cead ón Roinn Oideachais, le haghaidh soláthar scoile amach anseo d'fhonn a chinntiú go gcuirtear an acmhainn mhéadaithe riachtanach ar fáil sa soláthar scoile go tráthúil agus mar chuid lárnach d'fhorbairt ceantair. Nuair nach bhfuil gá a thuilleadh le láithreán a cuireadh in áirithe roimhe seo chun críocha oideachais, beidh an láithreán in ann teacht ar aghaidh le haghaidh cineálacha eile forbartha faoi réir an phróisis phleanála.
- d) Éascú a dhéanamh ar fhorbairt áiseanna bunscoile, iar-bhunscoile, tríú leibhéal, for-rochtana, taighde, daoine fása agus breisoideachais chun freastal ar riachtanais an Chontae.
- e) Deiseanna a spreagadh, a thacú agus a fhorbairt chun áiseanna oideachais nua agus atá ann cheana a oscailt d'úsáid an phobail níos leithne, faoi réir ag gnáthbhreithnithe phleanála cuí agus forbartha inbhuanaithe.
- f) A éileamh go n-áireoidh forbairtí cónaithe nua ar mhórsála, laistigh de limistéir chónaithe reatha nó chónaithe nua, mar chuid d'fhorbairt aonair nó mar ghrúpa forbairtí comhchoiteann, measúnú ar an éileamh ar áiteanna scoile is dócha a chruthóidh an fhorbairt a áireamh agus moltaí chun dul i ngleic le haon mhéadú aitheanta san éileamh a d'fhéadfadh teacht chun cinn.
- g) Sa chás go bhfuil láithreán scoile ainmnithe mar chuid d'fhorbairt níos leithne tá sé rithábhachtach go mbeadh deonú ceada don fhorbairt níos leithne sin ag brath ar sholáthar bonneagair agus seirbhísí do shuíomh na scoile mar chuid den fhorbairt sin agus ní mór bonneagar agus seirbhísí dá leithéid a shonrú go dtí an caighdeán atá ag teastáil le haghaidh aon soláthar scoile sa todhchaí ag an suíomh sin.

Tábla 6.1: Riachtanais Scoile sna Príomhlonnaíochtaí

Ceantar	Bunscoil	Iar-bhunscoil
Carraig Uí Leighin	2	*
Carraig Thuathail	2	1 (chomh maith le seachadadh pleanáilte na hiar-bhunscoile)
Mainistir na Corann	2	1
An Cóbh	1	*
An Mhóin Ard	4	1
Cionn tSáile		1
Droichead na Bandan		*
An Ráth	1	

* Tá an scoil pleanáilte le seachadadh cheana féin

6.5 Áiseanna Cúram Sláinte

Ospidéal Géarmhíochaine

- 6.5.1 I gCorcaigh tá seirbhísí casta agus géarmhíochaine leighis á lárú ag Ospidéal Ollscoil Chorcaí, Ospidéal na Trócaire agus An Otharlann Theas Ospidéal Ollscoile Victoria (máinliacht chásanna lae roghnach), a bhfuil raon leathan de shainseirbhísí acu, foireann shaineolach agus saoráidí a theastaíonn chun déileáil le gortuithe casta atá bagrach don bheatha agus riochtaí leighis. Tá ról sainithe ag na hospidéalí i Mala agus i mBeantraí maidir le cúram nach bhfuil chomh casta a sholáthar chomh gar agus is féidir do thithe na n-othar. Tá Ceantar Uirbeach Chorcaí aitheanta ag an gCreat Náisiúnta Pleanála (NDP) mar shuíomh le haghaidh ospidéal géarmhíochaine nua.
- 6.5.2 Tá an-fhorbairt déanta ar shuíomhanna Ospidéal Ollscoil Chorcaí agus Ospidéal na Trócaire agus de réir mar a mhéadaíonn daonra an réigiúin beidh gá le straitéis a aithint chun áiseanna a leathnú ag an leibhéal seo ag teacht leis an bhfás daonra seo.
- 6.5.3 D'fhoilsigh an Roinn Sláinte roinnt tuarascálacha/doiciméad le blianta beaga anuas lena n-áirítear Tuarascáil an Choiste um Thodhchaí Chúram Sláinte Slaintecare 2017, Straitéis Forfheidhmithe Cúraim Shláinte 2018, Plean Gníomhaíochta Slaintecare 2019, agus Straitéis Forfheidhmithe agus Plean Gníomhaíochta Slaintecare 2021-2023. Baineann príomhfócas na dtuarascálacha seo le seachadadh seirbhíse cúram sláinte agus sóisialta a fhreastalaíonn ar riachtanais ár ndaonra agus ag an am céanna foireann a mhealladh agus a choinneáil. Cé go bhfuil ospidéalí ghéarmhíochaine fós ina gcuid thábhachtach de Phlean Forfheidhmithe Slaintecare agus den Phlean Forbartha Náisiúnta tá an fócas fós ag aistriú i dtreo cúram príomhúil agus an gá atá le bogadh ó bheith bunaithe in ospidéal den chuid is mó agus le hacmhainn infrastruchtúir mhéadaithe a sholáthar sa phobal le bonneagar breise a theastaíonn mar ionaid chúraim phríomhúil agus leapacha cúraim phobail chun soláthar a dhéanamh do riachtanais faoisimh, gearrfhanachta agus cónaithe.
- 6.5.4 Léiríonn sé seo athruithe ar dhúshlán sláinte le hionchas saoil méadaithe, básmhaireacht roimh am laghdaithe agus leitheadúlacht níos mó de riochtaí ainsealacha áfach. Cé go bhfuil ceann den daonra is óige san Eoraip aige, meastar go dtiocfaidh méadú 59% ar an sciar den daonra atá 65 bliain d'aois agus níos sine in Éirinn faoi 2031, agus meastar go dtiocfaidh méadú 97% ar dhaoine atá 85 bliana d'aois agus níos sine. Ba é daonra 65+ bliain d'aois i gContae Chorcaí de réir Dhaonáireamh 2016 ná 13.8% (45,800 duine). Maidir le bonneagar sláinte is iad na cohóirt aoise scothaosta na húsáideoirí is mó de na seirbhísí sláinte agus cúraim shóisialta (Straitéis Forfheidhmithe Slaintecare 2018).
- 6.5.5 Leagann an Creat Pleanála Náisiúnta agus an Plean Forbartha Náisiúnta 2018-2027 béim ar na hathruithe ar riachtanais daonra agus sláinte agus ar athruithe iarmhartacha ar bhonneagar sláinte amach anseo. Tacaíonn an Straitéis Réigiúnach Spáisúil agus Eacnamaíoch 2020 (RSES) leis an gclár infheistíochta seo.
- 6.5.6 I measc na réimsí ina bhfuil infheistíocht le déanamh i mbonneagar sláinte tá acmhainn nua 2,600 géarleaba a sheachadadh ar fud na nGrúpaí Ospidéal go léir, athsholáthar agus athchóiriú 90 Aonad Altranais Pobail ar fud na tíre, athsholáthar agus athchóiriú aonad cúraim chónaithe fhadtéarmaigh agus tithíocht sa phobal do dhaoine faoi mhíchumas ag láithreacha éagsúla ar fud na tíre, 4,500 leaba cúraim phobail agus trí ospidéal roghnacha nua, ceann acu le bheith lonnaithe i Limistéar Chorcaí Uirbeach, leanúint de an clár tógála ar fud na tíre d'Ionaid Chúraim Phríomhúil lena n-áirítear soláthar áiseanna diagnóiseacha sa phobal ionas gur féidir le daoine cúram níos fearr a fháil gar dá mbaile agus ospidéal a sheachaint mura bhfuil gá leis. Táthar ag súil go bhfaighidh Corcaigh cuid de na hinfeistíochtaí seo.
- 6.5.7 Is é príomhról na Comhairle maidir le háiseanna cúram sláinte a chinntiú:
- (a) is é príomhról na Comhairle maidir le háiseanna cúram sláinte a chinntiú: go bhfuil dóthain talún ar fáil agus cosanta ó chineálacha eile forbartha chun soláthar a dhéanamh d'áiseanna nua agus chun áitribh atá ann cheana a leathnú nó a oiriúnú,
 - (b) áiseanna cúram sláinte a cheadú faoi réir ag gnáthbhreithnithe pleanála.
- 6.5.8 Is féidir leis an earnáil phoiblí agus phríobháideach araon saoráidí nua cúram sláinte a fhorbairt. Tugann an Chomhairle cuireadh do sholáthróirí cúram sláinte suíomhanna oiriúnacha a aithint le haghaidh saoráidí nua tamall maith roimh ré chun na suíomhanna seo a chinntiú le linn phróiseas an Phlean Forbartha Contae agus chun iad a chosaint ó fhorbairt mhíchúil.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-7: Áiseanna Cúram Sláinte

Tacú le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte agus le gníomhaireachtaí reachtúla agus deonacha eile agus le soláthraithe cúram sláinte príobháideacha i soláthar saoráidí cúram sláinte do gach cuid den phobal, ag láithreacha cuí laistigh de theorainneacha lonnaithe (faoi réir eisceachtaí), le naisc mhaithe iompair phoiblí agus áiseanna páirceála do mhótarfheithiclí chomh maith le rothair.

Ionaid Chúraim Phríomhúil

- 6.5.9 Tagraíonn cúram sláinte príomhúil don speictream leathan de sheirbhísí sláinte ar cheart a sholáthar ag leibhéal an phobail, a cuireadh ar fáil go traidisiúnta roimhe seo in ospidéal, clinicí agus Dochtúirí Teaghlaigh.
- 6.5.10 Príomhghné de chúram sláinte príomhúil is ea freagrúlacht do riachtanais an phobail. Mar sin, d'fhéadfadh raon agus cumraíocht na seirbhísí a bheith éagsúil ó phobal nó lonnaithe go chéile.

- 6.5.11 Tagraíonn Sláintecare do Chúram Príomhúil (PC) mar an modh soláthair seirbhíse is fearr fós. Tá leathnú ar Chúram Príomhúil Pobail ag croílár straitéis Sláintecare (2018) an Rialtais agus leanfaidh sé leis an gclár infheistíochta in Ionaid Cúraim Phríomhúil (PCC). "Áirítear sa straitéis seo gníomh foriomlán chun: Cúram pobalbhunaithe a leathnú chun cúram a thabhairt níos gaire don bhaile agus Fo-ghníomh 4.2.2 chun: Níos mó ionad cúraim phríomhúil a bhunú agus clár nua infheistíochta a fhorbairt i saoráidí diagnóisice pobalbhunaithe. Tá forbairt na nIonad Cúraim Phríomhúil nua-aimseartha saindeartha ina bhunchloch chun an fhís seo a fhíorú."
- 6.5.12 Aithnítear freisin, cibé an gcuirtear ar fáil laistigh d'Ionaid Chúram Príomhúil nó i lialanna GP iad féin, gur príomhais cúram sláinte iad Lianna Dochtúirí Teaghlaigh nach mór a sholáthar in éineacht le fás daonra i gceantar agus tacóidh an Chomhairle le soláthar a leithéid de sheirbhísí ar fud an chontae. in áiteanna cuí.
- 6.5.13 Tá 12 Ionad Cúraim Phríomhúil i gContae Chorcaí faoi láthair.
- 6.5.14 Tacóidh an tÚdarás Pleanála le soláthar Ionad Cúraim Phríomhúil (PCCanna) faoi réir roinnt fachtóirí suímh lena n-áirítear iad seo a leanas;
- Ba chóir go mbeadh Ionaid Cúraim Phríomhúil lonnaithe go ginearálta i lár na mbailte ar an gcéad dul síos nó mura bhfuil láithreán oiriúnach ar fáil ba chóir go mbeadh an próiseas roghnaithe suímh eile bunaithe ar an gcur chuige seicheamhach.
 - Ba chóir go mbeadh Ionaid Chúraim Phríomhúil inrochtana do choisithe agus inrochtana ar iompar poiblí agus ar charranna príobháideacha chun rochtain a uasmhéadú do dhaonraí uirbeacha agus tuaithe araon.
 - Beidh gá le moltaí do pháirceáil ach beidh an suíomh ina fhachtóir cinntitheach maidir leis an méid a chuirfead ar fáil. I gcásanna ina gcuirtear páirceáil phoiblí inrochtana ar fáil lasmuigh den láthair d'fhéadfadh caighdeán laghdaithe a bheith inghlactha.
 - Caithfidh gach togra aghaidh a thabhairt ar pháirceáil mar chuid de phlean bainistíochta soghluaisteachta foriomlán. Féach ar **Chaibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.
 - Tabharfar breithniú ar Ionaid Chúraim Phríomhúil a chomhtháthú isteach i bhfoirgnimh atá ann cheana féin nó i bhfoirgnimh nua nó deartha chun úsáidí eile a ionchorprú m.sh. cógaisíochta.
- 6.5.15 Measann an Chomhairle gur cheart Ionaid Cúraim Phríomhúil sa todhchaí a sholáthar i bpríomhlonnaíochtaí an Chontae faoi réir na gcritéar atá leagtha amach thuas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-8: Ionaid Cúraim Phríomhúil a Sholáthar

Tacaíocht a thabhairt do sholáthar Áiseanna Cúraim Phríomhúil, i láithreacha cuí le naisc iompair phoiblí mhaith agus áiseanna páirceála ar fud an chontae agus aird á tabhairt ar choincheap an bhaile ináitrithe, faoi réir riachtanais phleanála chuí agus forbartha inbhuanaithe.

6.6 Pleanáil d'Aosú

- 6.6.1 Thug Daonáireamh 2016 le fios go bhfuil méadú ag teacht ar dhaonra Chontae Chorcaí go háirithe in earnáil na ndaoine scothaosta agus daoine ag maireachtáil níos faide. Léiríonn treochtaí foriomlána daonra atá ag dul in aois le méadú sna haoisghrúpaí 60 - 80 (meánmhéadú 17%) agus laghdú sna haoisghrúpaí 20 - 40 ó 2011 go 2016 i gContae Chorcaí. Tá sé ag éirí níos tábhachtaí pleanáil a dhéanamh do dhaonra atá ag dul in aois ach cuimsíonn sé seo athruithe ar an mbealach a dtugann pleanáil aghaidh ar riachtanais an phobail i gcoitinne mar is gá.
- 6.6.2 Tá sé tábhachtach measúnú a dhéanamh ar riachtanais phobail atá ag dul in aois agus ar riachtanais ar leith daoine atá ag céim níos déanaí sa saol. Tá sé chomh tábhachtach céanna cáilíocht mhaith beatha a choinneáil de réir mar a théann daoine in aois trí bhainistíocht acmhainní níos fearr a chur i bhfeidhm chun na háiseanna atá de dhíth a sholáthar.
- 6.6.3 Is clár náisiúnta trí bliana de thaighde, aistriú sonraí, cothú sláinte agus scaipeadh é an Tionscnamh um Aosú Sláintiúil agus Dearfach (HaPAI) atá á stiúradh ag an Roinn Sláinte agus tá Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte agus Aoisbhá Éireann mar phríomh-chomhpháirtithe. Áiríodh an méid seo a leanas ar chuid de na príomhthorthaí: (a) Cónaíonn 27.5% de dhaoine 65 bliain d'aois agus níos sine ina n-aonar i gContae Chorcaí (b) Dúirt os cionn 75% díobh siúd a ghlac páirt sna hiniúchtaí go mtháionn siad sábháilte ag siúl an bhealaigh a ghlac siad leo féin. (c) Ní raibh na cosáin a bhí ar fáil i ndeis mhaith (68%) agus dúirt roinnt freagróirí nach raibh rampaí ná éasca le hidirbheartú a dhéanamh orthu (53%).
- 6.6.4 An Aosú Dearfach i gCathracha agus i gContaetha Aoisbháúla; Cuireann an tuarascáil Local Indicators for Ireland 2018, fianaise ar fáil chun tacú le forbairt agus monatóireacht ar straitéisí agus ar ghníomhartha chun cabhrú le daoine scothaosta saol sláintiúil agus gníomhach a chaitheamh i bpobail Aoisbháúla agus thacúla.
- 6.6.5 Is é an toradh a bhí ar Chlár Aoisbhá Chontae Chorcaí 2016 ná próiseas a thosaigh nuair a thug Contae Chorcaí gealltanais é féin a bhunú inar féidir le daoine aosta saol iomlán, gníomhach agus sláintiúil a chaitheamh trí chlárú a dhéanamh ar Ireland's National Age Friendly Cities and Counties Programme, tionscnamh a réachtálann an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte chun sochaí atá báúil le haois a spreagadh.

- 6.6.6 Tá sé mar aidhm ag Clár Aoisbhá Chontae Chorcaí an contae a dhéanamh báúil le haois le gach gníomhaireacht ag obair le chéile chun an tsláinte agus an fholláine is fearr do scothaosta a chur chun cinn agus a chaomhnú, agus chun áit iontach a dhéanamh den chontae chun dul in aois.
- 6.6.7 Mar chuid de leathnú Chomhairle Contae Chorcaí ar thionscainmh Aoisbháúla, d'éirigh le hocht mbaile dul isteach sa líonra Aoisbhá. I measc na mbailte seo tá Droichead na Bandan, Cobh, Cionn tSáile, an Pasáiste, Baile an Mhistéalaigh, Beantraí, Sráid an Mhuilinn agus an Ráth. Tá sé mar aidhm ag Clár Aoisbhá Chontae Chorcaí tacú le forbairt líonra de bhailte Aoisbhá ar fud Chontae Chorcaí. Cuirfidh an timthriall ciste reatha cúnaimh airgeadais ar fáil do cheithre bhaile eile chun dul isteach sa chlár Aoisbhá. I measc na dtionscnamh atá báúil le haois a cuireadh i bhfeidhm i mbailte, tá suíocháin phoiblí inrochtana, cur chun cinn gnólachtaí aoisbháúil, páirceáil atá báúil le haois agus feabhsuithe eile i réimse poiblí. Is tionscnamh iad boird chumarsáide agus taispeána chun cumarsáid chuimsitheach a sholáthar idir gach duine agus beidh siad lonnaithe i bpáirceanna agus i suíomhanna poiblí áirithe agus rachaidh siad chun tairbhe an phróisis aosaithe laistigh de bhailte agus sráidbhailte.
- 6.6.8 Rachaidh an cur chuige aoisbháúil chun leasa na ndaoine sin a bhfuil mallachar gluaiseachta orthu, lena n-áirítear iad siúd faoi mhíchumas fisiciúil, tuismitheoirí le leanaí óga agus leanaí iad féin. Tá sé mar aidhm ag an bplean freisin pobail ar feadh an tsaol a fhorbairt le tithíocht leordhóthanach, iompar, caomhnú miondíola agus seirbhísí áitiúla, agus áiseanna sóisialta agus lasmuigh do gach aoisghrúpa.
- 6.6.9 Luaitear sa Straitéis Réigiúnach Spáisúil agus Eacnamaíoch 2020 (RSES) go mbeidh gá le pleanáil don todhchaí le treocht an réigiúin i dtreo daonra atá ag dul in aois chun comhtháthú sóisialta dearfach a chinntiú agus chun rannchuidiú bríomhar gach cohóirt aoise laistigh dár ngeilleagar agus dár bpobail a chosaint. Ní mór an carachtar athraitheach a bhaineann le foirmiú tí (treocht go méideanna aonaid tí níos lú) a chomhlíonadh le cineálacha tithíochta cuí agus le seirbhísí sóisialta agus pobail gaolmhara. Comhfhorbairt Áite Cháilíochta a chuimsíonn prionsabail deartha cuimsitheacha agus uilíochta maidir lenár stoc foirgníochta, réimse poiblí, áiseanna agus seirbhísí iompair atá rithábachtach do shaoránaigh agus ag an am céanna ag cur le suaimhneas agus le cáilíocht taithí na gcuairteoirí sa Réigiún. Féach ar **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite**. Tacaíonn an RSES le Straitéis Náisiúnta Míchumais agus le cur i bhfeidhm a phrionsabal treorach maidir le comhionannas, rannpháirtíocht a uasmhéadú agus neamhspleáchas agus rogha a chumasú, a chuirtear in iúl ar fud an phlean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-9: Contae Aoisbháúil é an Corcaigh

Tacú le cur i bhfeidhm Cork Age Friendly County Programme agus na Prionsabail agus na Treoirínte Aoisbhá don Údarás Pleanála 2021 agus na dúshláin dhéimeagrafacha atá os comhair an chontae a aithint agus a chinntiú go soláthrófar áiseanna agus seirbhísí oiriúnacha amach anseo do gach aois agus cumas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-10: Straitéis Seirbhísí agus Bonneagair do Dhaoine Scothaosta

Tacú le cur i bhfeidhm Straitéise Seirbhísí agus Bonneagair do Dhaoine Scothaosta 2014 mar chéim i dtreo pleanála le haghaidh aosaithe.

Aosú in Áit

- 6.6.10 Faoi láthair tá formhór mór na ndaoine scothaosta (sainmhínithe mar 65+ sa daonáireamh) sa bhaile i mórán cásanna dá saol ar fad. Is é an rogha seo an rogha agus an dóchas atá ag go leor daoine aosta agus tá sé bunúsach chun prionsabal na neamhspleáchais a bhaint amach. Tacaíonn an Beartas Náisiúnta le 'Aosú in áit' trína gcónaíonn daoine ina dtithe féin chomh fada agus is féidir. Mar sin féin, is minic a chruthaíonn go leor tithe atá ann cheana dúshláin dearaidh do dhaoine fásta níos sine agus tá an rogha tithíochta oiriúnaithe nó féiliúnach teoranta. Chun rogha níos leithne a chur ar fáil aithnítear gur chóir riachtanais ar leith daoine atá ag dul in aois a ionchorprú i ndearadh, i meascán tithíochta agus i suíomh na forbartha nua tithíochta. Féach **Caibidil 4 An tithíocht**.
- 6.6.11 Bhunaigh an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil agus an Roinn Sláinte 2019 sé Phrionsabal um Thithíocht dár nDaonra Aosaithe sna Roghanna Tithíochta dár nDaonra Aosaithe. Tá sé mar aidhm ag na prionsabail eolas a chur ar smaointeoireacht straitéiseach agus pleanáil phraiticiúil chun roghanna tithíochta agus tacaíochtaí a fhorbairt do dhaoine scothaosta. Ní liosta iomlán é seo agus tógfar air chun smaointeoireacht nua agus réitigh nuálaíochta a fhorbairt. Is iad seo a leanas na prionsabail:
1. Aosú in Áit
 2. Tacú le hAthnuachan Uirbeach
 3. Teicneolaíocht Chúnta a Úsáid
 4. Ag fanacht Ceangailte go Sóisialta
 5. Ag Obair le Chéile
 6. Tithe Inbhuanaithe Saoil a Chur Chun Cinn

- 6.6.12 Baineann an dara cineál cóiríochta do dhaoine scothaosta leis an ngá atá le tuilleadh tithíochta grúpa/pobail tacaithe (tugtar sciath-thithíocht air uaireanta) a chuimsíonn cur chuige samhail teaghlaigh agus atá comhtháite agus nach bhfuil deighilte nó scoite amach ón bpobal. Go dtí seo is í an earnáil dheonach agus phríobháideach a sholáthraíonn an chuid is mó den chineál seo cóiríochta. Leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ar aghaidh ag tacú le soláthar cóiríochta do dhaoine scothaosta agus ag spreagadh samhla nua cóiríochta do dhaoine scothaosta mar iarracht cáilíocht an chúraim a fheabhsú.
- 6.6.13 Go náisiúnta tá breis agus 5% den aoisghrúpa 65+ ina gcónaí i gcúram cónaitheach fadchónaithe. Tá sé suntasach a thabhairt faoi deara nach bhfuil ach líon beag daoine idir 65-69 bliain d'aois ina gcónaí i gcúram cónaitheach. Mar sin féin, mhéadaigh an céatadán seo go mór do dhaoine os cionn 85 bliain d'aois.
- 6.6.14 Thug Daonáireamh 2016 le fios go raibh thart ar 52,659 duine faoi mhíchumas i gContae Chorcaí, méadú 11.4% ar fhigiúr 2011 de 47,274. De réir thorthaí an Tionscnaimh um Aosú Sláintiúil agus Dearfach (HaPAI), tá 5.6% díobh siúd atá 55+ breoite go buan nó faoi mhíchumas i gContae Chorcaí agus tá 47% de dhaoine idir 55-69 bliain d'aois agus 60% de dhaoine 70+ i gContae Chorcaí tinneas nó fadhb sláinte le fada an lá. I measc na ndaoine seo, tá 23% de dhaoine os cionn 70 agus 11% den aoisghrúpa 55-69 teoranta go mór ina ngníomhaíochtaí laethúla mar gheall ar an bhfadhb sláinte seo. Ina theannta sin, meastar go ndúblóidh líon an aoisghrúpa 80+ faoi 2026. Agus é seo san áireamh, cé go bhfuil béim níos mó fós ar chúram sa bhaile (in 2016 bhí 18,269 (9.4%) de chúramóirí ag Contae Chorcaí), is dócha go dtiocfaidh méadú suntasach ar an éileamh ar chúram cónaithe.
- 6.6.15 Deir Straitéis Aoisbhá Chorcaí 2016-2021 go bhfuil deacracht éigin ag níos mó ná an ceathrú cuid (27%) díobh siúd atá os cionn 70 agus 20% díobh siúd atá 55-69 bliain d'aois le háiseanna ina dtithe féin- áirítear leis seo ganntanas spáis, nó baile atá ró-mhór le bainistiú, easpa leithris thíos staighre, saoráidí folctha/cithfholctha nach bhfuil oiriúnach srl.
- 6.6.16 Tagraíonn an Plean Forbartha Náisiúnta 2018 don chaoi a n-éileoidh ár ndaonra atá ag dul in aois soláthar suntasach breise saoráidí íoschéimneach agus fadchónaithe, agus táthar ag súil go mbeidh thart ar 4,500 breise de na leapacha seo le soláthar ag an gcóras poiblí laistigh den tír.
- 6.6.17 Ní mór machnamh a dhéanamh freisin ar an smaoineamh go mbeadh soláthar cúraim chónaithe ilghnéitheach nó samhla cùraim sholúbtha eile ann a chuirfeadh na leibhéil éagsúla cóiríochta ó ardspleáchas, go maireachtáil chuidithe (spleáchas meánach) go maireachtáil neamhspleách (isealspleáchas) nuair a bheadh cóiríocht chúraim chónaithe nua á forbairt agus chun spreagadh a thabhairt do shaoráidí aonúsáide atá ann cheana nuair is cuí chun infhaighteacht cineálacha cóiríochta a mhéadú. Measann an tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte (HIQA) go bhfuil thart ar 30% d'áititheoirí tithe altranais i dtithe altranais go míchuí.
- 6.6.18 Tacóidh an Chomhairle leis na prionsabail mar atá leagtha amach sna prionsabail agus sna treoirlínte atá báuil le haois don Údarás Pleanála 2021 chun a chinntiú go bhfuil raon roghanna ag ár ndaonra atá ag dul in aois chun maireachtáil go neamhspleách agus roghanna eile seachas cúram cónaithe fadtéarmach chun tacú le haosú mar atá luaite thuas i Roghanna Tithíochta dár nDaonra atá ag Dul in Aois. Is í an teachtaireacht riachtanach laistigh den treoir seo ná go bhfuil ról lárnach ag córas rialtais áitiúil na hÉireann i gcur ar chumas shochaí na hÉireann lánúsáid a bhaint as na deiseanna a thagann le daonra atá ag dul in aois agus atá lán-ghafa agus lánpháirtithe leis na glúine atá le teacht. Gné riachtanach den phróiseas pleanála is ea smaoineamh ar conas freastal ar riachtanais ár bpobail sa todhchá. Cuirfidh an treoir shimplí neamhreachúil laistigh de na treoirlínte seo ar chumas an chórais phleanála aitheantas a thabhairt don ról is féidir lenár ndaoine scothaosta a imirt sa todhchá, ag treisiú a thábhachtaí atá pobal gníomhach níos sine a bheith i gcroílár na gcathracha, na mbailte, na sráidbhailte agus na n-áiteanna tuaithe in Éirinn atá bríomhar agus inbhuanaithe.
- 6.6.19 Oibreoidh Comhairle Contae Chorcaí leis na soláthraithe tithíochta príobháideacha, poiblí agus deonacha chun raon níos mó roghanna cónaithe (lena n-áirítear cúram cónaithe) a éascú, a dheardh agus a sheachadadh do dhaoine scothaosta ar mian leo fanacht ina bpobail féin.
- 6.6.20 Féachann an Plean seo le ligean do níos mó daoine dul in aois ina suíomh reatha trí:
- Stoc tithíochta féiliúnacha a bheith ann,
 - Soláthar níos mó aonad tithíochta níos gaire d'áiseanna a spreagadh,
 - Spreagadh a thabhairt do sholáthar áiseanna i gceantair ina bhfuil tithíocht ann cheana féin,
 - Aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna inrochtaineachta do dhaoine faoi mhíchumas coirp nó do rochtain choisithe i.e. cosáin,
 - Breithniú a dhéanamh ar chóiríocht chúnta teaghlaigh a sholáthar nuair is cuí.
- 6.6.21 Le linn do shainchóiríocht a sholáthar dóibh siúd nach féidir leo maireachtáil sa bhaile a thuilleadh i bhfoirm;
- Tithíocht ghrúpa/pobail,
 - Cóiríocht maireachtála chuidithe,
 - Cóiríocht chúraim chónaithe.

Féach ar **Chaibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.

Treoir do Chóiríocht Chúram Cónaitheach

- 6.6.22 Seo a leanas liosta de na critéir atá le breithniú agus cóiríocht chúraim chónaithe á sholáthar;
- Caithfidh go mbeadh na háiseanna seo suite laistigh de lonnaíochtaí agus d'fhonn feabhas a chur ar cháilíocht na beatha iomlán a gcuid naisc le, agus inrochtaineacht ar, áiseanna áitiúla a mhéadú, agus dá bhrí sin laghdófar an dóchúlacht go dtarlóidh aonrú sóisialta agus ag an am céanna rochtain éasca a sholáthar don fhoireann agus do chuiditheoirí.
 - Go mbeadh aon soláthar nua ilghnéitheach nó go n-áireofaí ann samhlacha cúraim sholúbtha lena n-áireofaí cúram fadchónaithe do dhaoine ard-spleáchais, cóiríocht maireachtála chuidithe do dhaoine le spleáchas meánach agus roinnt cóiríochta cónaithe neamhspleách do dhaoine ar bheagán spleáchais nuair is cuí.
 - Ba cheart aitheantas a thabhairt freisin do riachtanais ar leith a bhaineann le sainchóiríocht chúraim chónaithe (i.e. néaltrú).

Cóiríocht Choimhdeach a Sholáthar

- 6.6.23 Soláthraíonn aonaid chóiríochta choimhdeacha rogha eiseamláire cóiríochta cónaithe íoschéimneach do dhaoine scothaosta nó do dhaoine faoi mhíchumas agus is féidir breathnú ar chóiríocht choimhdeach a thógáil mar shíneadh ar theach reatha nó mar aonad cónaithe ar leith i gcásanna inar féidir a thaispeáint go bhfuil a leithéid de dhíth ar bhall teaghlaigh níos sine nó faoi mhíchumas. D'áireodh sé seo imthosca ina mbeadh spás maireachtála ar leith ag teastáil ó bhall den teaghlach atá ar an réadmhaoín chéanna leis an bpríomháitreach. Is féidir aonaid den sórt sin a bhunú i gcomhar le teach cónaithe laistigh den teach nó ceangailte leis ach laistigh de theorainneacha an láithreáin.
- 6.6.24 Ligeann an soláthar seo do theaghlaigh cóiríocht a sholáthar do ghaolta níos sine nó do ghaolta faoi mhíchumas. Ba cheart na haonaid seo a cheadú nuair is féidir na critéir seo a leanas a chomhlíonadh:
- Níl ach teach cónaithe amháin agus aonad cóiríochta choimhdeach amháin ar an láithreán céanna.
 - Níor chóir go mbeadh an t-achar urláir níos mó ná 80 méadar cearnach sa chóiríocht choimhdeach.
 - Go hiondúil ba chóir go mbeadh an chóiríocht choimhdeach aon urláir amháin. I gcúinsí eisceachtúla, áfach, i.e. sa chás go bhfuil an chúirtealáiste róbheag nó róshrianta, féadfar breithniú a dhéanamh ar chóiríocht choimhdeach dhá stór a sholáthar ag féachaint do dhearadh, scála agus foirm na teaghaise reatha agus an tionchar ar a thaitneamhacht chónaithe.
 - Soláthar do bhealach isteach feithicle roinnte amháin.
 - Níor chóir go mbeadh drochtthionchar ag an aonad choimhdeach ar thaitneamhachtaí cónaithe na maoin reatha nó ar thaitneamhachtaí cónaithe an cheantair.
 - Níor cheart an t-aonad réadmhaoine agus cóiríochta choimhdeacha a fhoroinnt.
 - Níl gá le páirceáil bhreise, aonaid chóireála camrais nó spás taitneamhachta príobháideach.
 - Níor cheart an t-aonad a dhíol ar leithligh ón teaghais atá ann faoi láthair agus ba chóir go ndéanfadh úinéir na maoin comhaontú Alt 47 chun a chinntiú go gcoimeádtar aon aonad atá scartha go fisiciúil mar chuid den réadmhaoín atá ann faoi láthair mar ualach ar an teideal.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-11: Cóiríocht do Dhaoine Scothaosta

Tacú le soláthar cúram cónaitheach, maireachtáil chuidithe, tithíocht ghrúpa/pobail agus cineálacha eile cóiríochta do dhaoine scothaosta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae SC 6-12: Beartais Aoisbháúla

Beartais Aoisbháúla a chur i bhfeidhm maidir le hathchóiriú/oiriúnú an stoic tithíochta atá ann cheana, agus chun riachtanais na glúine níos sine a bhreithniú i dtéarmaí dearaidh agus maireachtála ar feadh an tsaoil.

CAIBIDIL 7

MARA, CÓSTA AGUS OILÉAIN

Aidhm an Chaibidil

Trí chur i bhfeidhm an Chreata um Pleanáil Mhuirí agus na prionsabail phleanála atá leagtha amach sa doiciméad seo, cur chuige comhtháite a sholáthar maidir le cosaint agus bainistiú ár gceantar cósta lena n-áirítear ár bPobail Oileánda agus a rannchuidiú inbhuanaithe don saol eacnamaíoch, sóisialta agus cultúrtha a chothabháil. an Chontae.

BR A H B A

Ábhair

7.1	Pleanáil Spásúil Mhuirí	144
7.2	Cósta Chontae Chorcaí	144
7.3	Beartas Náisiúnta agus Réigiúnach Pleanáil Mhuirí	146
7.4	Acht um Pleanáil Limistéir Mhuirí 2021	148
7.5	Doiciméid Straitéise Eile a Bhaineann le Muirí	148
7.6	Bainistíocht Cósta	148
7.7	Oileáin agus Pobail Oileáin	152

7.1 Pleanáil Spásúil Mhuirí

- 7.1.1 Is próiseas í pleanáil spásúil mhuirí a thugann le chéile úsáideoirí iolracha uile an aigéin chun na cinntí is fearr a dhéanamh maidir le conas acmhainní mara a úsáid go hinbhuanaithe. Beidh feidhm ag pleanáil mhuirí ón Líne Bharr Láin, in uisce cósta, farraigí críche na hÉireann, agus sa limistéar eacnamaíoch eisiach agus i gcodanna ainmnithe den scairbh ilchríochach.
- 7.1.2 Cabhróidh pleanáil mhuirí le bainistiú éifeachtach a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí muirí agus le húsáid níos inbhuanaithe a bhaint as ár n-acmhainní muirí. Cuirfidh sé ar chumas an Rialtais treo soiléir a leagan síos chun ár bhfarraigí a bhainistiú, chun cuspóirí agus tosaíochtaí a shoiléiriú, agus chun cinnteoirí, úsáideoirí agus páirtí leasmhara a threorú i dtreo úsáid níos straitéisí agus níos éifeachtúla a bhaint as acmhainní muirí. Cuirfidh sé eolas ar fáil do chinntí faoi fhorbairt an limistéir mhuirí faoi láthair agus amach anseo, agus é mar aidhm aige riachtanais a chomhtháthú.
- 7.1.3 Is iad seo a leanas cuid de na príomhcheisteanna atá roimh chrios cósta Chorcaí:
- Easpa comhtháthaithe idir comhlachtaí rialála a rialaíonn gníomhaíochtaí sa Chrios Cósta;
 - Feasacht agus rannpháirtíocht níos mó ag an bpobal i saincheisteanna comhshaoil;
 - An tionscal iascaireachta a oiriúnú d'athruithe de thoradh Breatimeacht agus an Chomhbheartais lascaigh;
 - Brú ar ghnáthóga agus speicis chósta agus mhuirí agus ar cháilíocht an uisce;
 - Méadú ar thionscail amhail dobharshaothrú a éilíonn freagairt chomhtháite idir an talamh agus an fharraige;
 - Oiriúnú agus maolú ar thionchair an athraithe aeráide, go háirithe arduithe ar leibhéal na farraige, tuilte agus creimeadh cósta;
 - An gá atá le cosaint cósta a sholáthar do phríomhshócmhainní sóisialta agus eacnamaíocha;
 - Meath eacnamaíoch i gceantair imeallacha;
 - An gá atá le cothabháil agus uasghrádú leanúnach ar chalafoirt agus ar áiseanna;
 - Brú méadaithe ar fhorbairt in úsáidí cónaithe agus fostaíochta araon;
 - Deiseanna turasóireachta mara inbhuanaithe a fhorbairt;
 - Saothrú acmhainní nádúrtha fuinnimh a chéimniú (i.e. Gás);
 - Acmhainneacht acmhainní fuinnimh in-athnuaite a fhorbairt, go háirithe fuinneamh gaoithe amach ón gcósta agus aigéin;
 - Brú méadaithe chun úsáidí áineasa/conláiste a fhorbairt i gceantair chósta agus mhuirí agus rochtain níos fearr ar chaitheamh aimsire ar Chuan Chorcaí; agus
 - Tionchair tuilte agus creimeadh cósta ar phobail cois cósta.
 - Aithint go dtacaíonn an Comhbheartas lascaigh le hiascaireacht inbhuanaithe le haghaidh soláthar bia cobhsaí fadtéarmach.
- 7.1.4 Mar gheall ar mhacra nádúr an réimse ábhair seo, ba cheart é a léamh in éineacht leis na caibidlí seo a leanas den phlean seo; **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce**, **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht** agus **Caibidil 17 Gníomhú ar son na Haeráide**.

7.2 Cósta Chontae Chorcaí

- 7.2.1 Síneann cósta Chorcaí thart ar 1,100 km, atá thart ar an gcúigiú cuid den chósta náisiúnta. Tá thart ar 65% de dhaonra an Chontae ina gcónaí ann nó in aice leis an gcósta, lena n-áirítear seacht n-oileán in lathar Chorcaí a bhfuil cónaí orthu. Tá réimsí dianghníomhaíochta ann agus tá cuid de na gníomhaíochtaí eacnamaíocha is tábhachtaí atá againn lonnaithe anseo. Tá tábhacht náisiúnta ag baint le Calafort Chorcaí, Scaglann Ola an Gheata Bháin, Críochfort Trasloingsiú Ola Fhaoide agus calafort iascaigh Bhaile Chaisleáin Bhéarra.

lascaigh

- 7.2.2 Le gabháil éisc de bhreis is €9 Milliún, tá Bréantrá liostaithe mar uimhir 8 ar na 10 gcalafort iascaireachta is fearr in Éirinn, agus nuair a dhéantar é a chomhcheangal le luach gabhála do chalafoirt Bhaile Choitín, Chionn tSáile, Bréantrá agus Dún na Séad, tugann sé an t-iomlán go dtí os cionn €18 milliún (SFPA, 2019). Ní áirítear leis na figiúirí seo céibheanna níos lú mar An Scoil, Cúirt Mhic Shéafraidh, Eochail, agus ní chuireann siad san áireamh 'cuanta pobail' inar féidir gníomhaíochtaí riachtanacha eile ar nós deisiú eangacha agus deisiúcháin a dhéanamh. Ní áirítear leis na figiúirí seo freisin earraí lasmuigh den iascach atá ina gcuid shuntasach de ghníomhaíochtaí an Chalafoirt seo. Is sampla maith de seo é Baile Chaisleáin Bhéarra, mar i dteannta leis an €106 milliún arb ionann é agus luach na ngabhálacha éisc, tá breis agus €90 milliún i mBradán agus thart ar €2 milliún i ndiúllicíní arbh fhiú breis agus €198 milliún euro de luach iomlán.

Tábla 7.1 Forbhreathnú ar ghabhálacha éisc i bpríomhchalafoirt CCC de réir Meáchain – Gach Soitheach

Calafort	Cainníocht a Ghabháil i dTonna	Luach gabhálacha éisc
Bréantrá	2872	€11,527,558
Dún na Séad	1209	€2,130,187
Baile Choitín	734	€3,297,527
Cionn tSáile	1048	€2,848,468
Baile Chaisleáin Bhéarra	34613	€105,989,464

(Foinse Sonraí: Cuan lascaigh na Roinne Talmhaíochta, 2019)

- 7.2.3 Tá 478 soitheach iascaireachta cladaigh san iomlán bunaithe san Iardheisceart (Corcaigh agus Ciarraí), is dócha gurb é Cósta Chorcaí an ceann is gnóthaí in Éirinn i dtéarmaí soithí faoi bhun 12 mhéadar. Is gnách go n-úsáideann na soithí sin an líonra an-dlúth de "chuanta pobail" níos lú feadh Chósta Chorcaí agus tá siad riachtanach chun poist a sholáthar i gceantair thuaithe.

Calafóirt agus Cuanta

- 7.2.4 Sainnithnítear Calafort Chorcaí sa Bheartas Náisiúnta na gCalafóirt (NPP) mar Chalafort a bhfuil Tábhacht Náisiúnta ag baint leis (Leibhéal 1) agus is Croichalafort é laistigh de TEN-T (Líonra Tras-Eorpach an Aontais Eorpaigh – Iompar). Léiríonn cuimsiú sa chroílíonra a mhéid suntasach tráchta agus a leibhéal ard nascachta idirnáisiúnta. (Féach ar **Chaibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**)
- 7.2.5 Tá dhá chalafort tráchtála ag feidhmiú laistigh den Chontae, ceann amháin ag Eochail agus ceann eile ag Cionn tSáile. Ba é méid na mbuilcearraí a fuarthas i gCionn tSáile do 2018 ná 47,000 tona agus fuarthas 53,000 tonna in Eochail. (Sonraí ón bPríomh-Oifig Staidrimh, Staitisticí ar Thrácht Calafóirt 2018) Cé nach ionann an dá fhigiúr sin ach thart ar 0.5% de na hearraí tirime go léir a láimhseálann calafóirt na hÉireann in 2018, mar sin féin tá ról réigiúnach tábhachtach acu mar éascaitheoir ar an ngeilleagar réigiúnach. Cuireann a méid, a suíomh agus a gaireacht d'earnálacha eile den gheilleagar áitiúil ar a gcumas ról tábhachtach a bheith acu i bhforbairt bealaí "Loingseoireacht Ghearrthuais" i nDeisceart agus in Iardheisceart na hÉireann.

Dobharshaothrú

- 7.2.6 Tá sé tábhachtach aitheantas a thabhairt don ról riachtanach atá ag Loch Trasna, Bá Dhún Mánaí agus Bá Bheantraí i ngníomhaíochtaí do Bharshaothraithe. Is i dtáirgeadh sliogéisc is mó a bhíonn baint ag na ceantair seo le líon beag suíomhanna atá ceadúnaithe d'fheirmeoireacht éisc eite. Léirigh suirbhé le déanaí ar láithreáin do Bharshaothraithe a rinne Rannóg na Máistrí Cuain go raibh roinnt céanna de chuid Chomhairle Contae Chorcaí i Leithinis Bhéarra á n-úsáid go forleathan ag feirmeoirí éisc agus go gcuireann siad deiseanna ar fáil d'fhostaíocht luachmhar áitiúil. I limistéir eile cosúil le hAbhainn na Bandan nó Cuan Oisrí, Easpórtáiltear táirgí ardluacha (oisrí) chuig an margadh Eorpach. Ní mór d'fhorbairtí do Bharshaothraithe tionchar éiceolaíochta, sóisialta agus scéimhe aon fhorbairt dá leithéid a chur san áireamh agus cuirfeadh na fachtóirí seo san áireamh le linn an phróisis mheasúnaithe.

Turasóireacht

- 7.2.7 Cuireann acmhainní nádúrtha an Chósta lena n-áirítear a chuanta agus a thránna iomadúla ar chumas an Chontae turasóireacht a thairiscint mar ghníomhaíocht eacnamaíoch tábhachtach. Tá cuid de na radharcanna is áille againn ar an gCósta freisin agus tacaíonn sé le gnáthóga agus speicis a bhfuil tábhacht idirnáisiúnta leo. Is é Cuan Chorcaí an calafort is suntasaí sa stát, lasmuigh de Bhaile Átha Cliath, agus tá ról tábhachtach aige i rathúlacht leanúnach na n-earnálacha mara – fóillíochta, áineasa agus turasóireachta i Réigiún an Deiscirt. Aithníonn an Chomhairle gur acmhainn luachmhar taitneamhachta iad ceantair den Chósta a bhfuil acmhainneacht shuntasach áineasa acu. Leagtar amach na mionpholasaithe agus na cuspóirí a bhaineann le forbairt inbhuanaithe turasóireachta i **gCaibidil 10 Turasóireacht**. Tá stráicí suntasacha ar an gcósta freisin atá neamhfhorbartha, iargúlta agus síochánta. Tréith choitianta dár gcósta ar fad is ea a chastacht.

7.3 *Beartas Náisiúnta agus Réigiúnach Pleanáil Mhuirí*

An Treoir um Pleanáil Spásúil Mhuirí (2014)

- 7.3.1 In 2014, ghlac Parlaimint na hEorpa agus Comhairle an Aontais Eorpaigh Treoir 2014/89/EU. Bhunaigh an treoir seo creat do Phleanáil Spásúil Mhuirí agus cuireadh roinnt riachtanas reachtaíochta agus beartais ar fáil do gach ceann de na Ballstáit lena n-áirítear Éire. Ba é an chéad cheann díobh sin ná an Treoir a thrasú sa reachtaíocht náisiúnta trí bhithin rialachán a rinneadh in 2016 (IR 352 de 2016). Ó rinneadh na rialacháin faoi Acht na gComhphobal Eorpach 1972, bhí siad teoranta go docht do bhearta a theastaíonn chun an treoir a thrasú. I mí Dheireadh Fómhair 2018, áfach, aisghaireadh na rialacháin seo agus cuireadh Cuid 5 den Acht um Pleanáil agus Forbairt (Leasú) 2018 ina n-ionad. Déanann Cuid 5 an Treoir a ath-trasú sa reachtaíocht phríomha agus tá roinnt beart sa bhreis orthu sin a cheanglaítear leis an treoir, lena n-áirítear:
- Glacadh leis an gCreat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí (NMPF) ag dhá Theach an Oireachtais;
 - Athbhreithniú agus athsholáthar an NDP gach 6 bliana;
 - Oibleagáid ar chomhlachtaí rialála mara cuspóirí an NMPF a bhaint amach agus iad ag déanamh beartais, pleananna, nó ag tabhairt toilithe; agus
 - Cumhachtaí forfheidhmithe don Aire mura bhfuil na hoibleagáidí sin roimhe seo á gcomhlíonadh.
- 7.3.2 Déanfar an reachtaíocht seo a aisghairm agus cuirfear an Bille um Pleanáil agus Bainistíocht Fhorbartha Mhuirí atá le teacht ina háit (féach alt 7.4).

Treochlár an Chreata Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí 'I dTreo Phlean Spásúil Muirí d'Éirinn' (2017)

- 7.3.3 Foilsíodh Treochlár an NMPF 'I dTreo Phlean Spásúil Muirí d'Éirinn' – treochlár d'fhorbairt chéad phlean spásúil mhuirí na hÉireann i mí na Nollag 2017 agus leagadh amach ceithre chéim leathana i bhforbairt an phlean.
- Ba í Céim 1 a raibh an Treochlár mar chuid lárnach di, an chéim tosaithe nó an chéim ghníomhachaithe a raibh cur chuige molta an Rialtais i leith PSM á fhorbairt lena linn.
 - Is éard a bhí i gceist le Céim 2 an príomhchéim forbartha ná an Dréacht-NMPF agus na tuarascálacha comhshaoil gaolmhara a ullmhú agus a fhoilsiú le haghaidh comhairliúcháin phoiblí.
 - Is í Céim 3 an chéim chríochnaithe ina n-ullmhófar an NMPF deiridh agus tuarascálacha comhshaoil gaolmhara lena gcur faoi bhráid an Rialtais agus lena nglacadh ag an Oireachtas sula gcuirfear ar aghaidh chuig an gCoimisiún Eorpach iad roimh an spriocdháta i Márta 2021 a leagtar amach faoin Treoir.
 - Is í Céim 4 cur i bhfeidhm, monatóireacht, forfheidhmiú agus athbhreithniú ag tosú ar ghlacadh an NMPF.

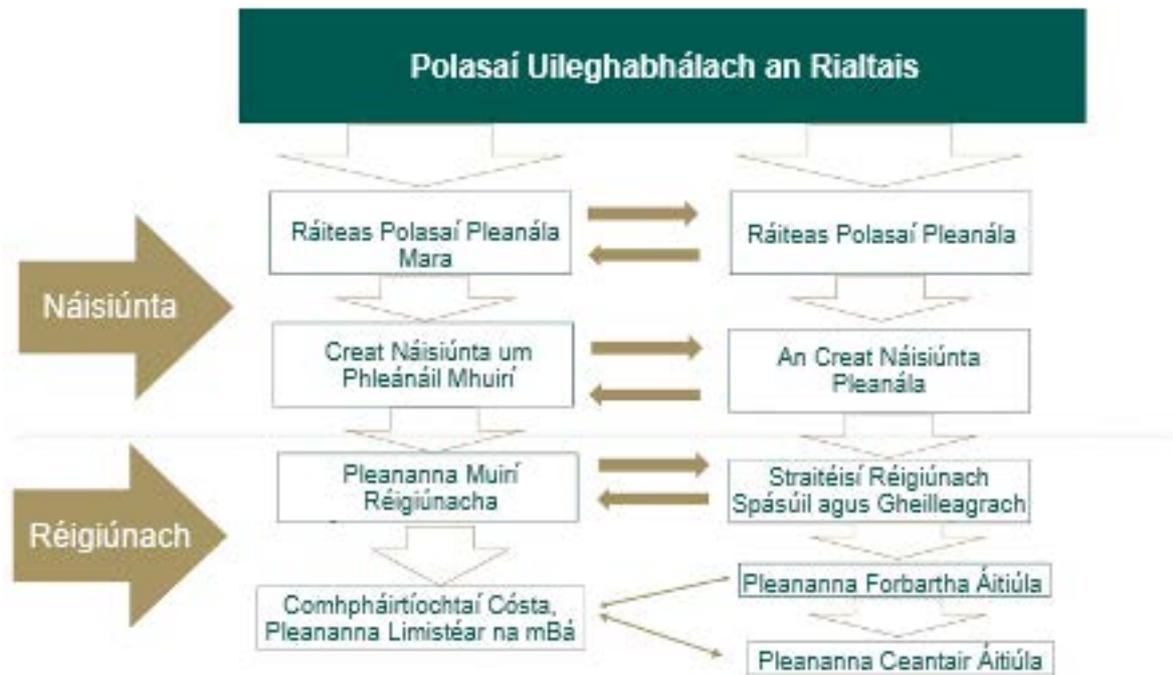
Tuarascáil Bhonnline an Chreata Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí (2018)

- 7.3.4 Ba í an chloch mhíle roimhe seo sa phróiseas ná tuarascáil a fhoilsiú le haghaidh comhairliúcháin ina leagtar amach an comhthéacs ina bhfuil an NMPF á fhorbairt agus a chuideodh chun na príomhcheisteanna a mbeidh gá le tabhairt faoi phleanáil mhuirí a shainaithint. Foilsíodh Tuarascáil Bhonnline an Chreata Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí an 18 Meán Fómhair 2018 agus leagtar amach:
- An comhthéacs beartais, reachtaíochta agus rialála do phleanáil spásúil mhuirí agus d'fhorbairt chéad phlean na hÉireann;
 - Cur síos ar an staid "mar atá" maidir le forbairt earnála agus gníomhaíochtaí reatha i limistéar muirí na hÉireann, lena n-áirítear sainaitheant na ndeiseanna agus na srianta a bheidh ar gach ceann díobh;
 - Mionléiriú tosaigh ar chuspóirí ardleibhéil féideartha don chéad Chreat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí in Éirinn; agus
 - Roinnt ceisteanna comhairliúcháin nó saincheisteanna a bhfuil sé mar aidhm leo plé agus breithniú a spreagadh i measc páirtithe leasmhara.

Ráiteas Beartais um Pleanáil Mhuirí (2019)

- 7.3.5 Feidhmíonn an Ráiteas Beartais um Pleanáil Mhuirí comhthreomhar leis an Ráiteas Beartais Pleanála 2015 atá mar bhonn agus mar thaca ag oibriú an chórais pleanála talún ar fad in Éirinn. Baineann sé le gach gné den phleanáil mhuirí. Léiríonn sé an nuashonrú agus an athnuachan cuimsitheach atá ar siúl faoi láthair ar chóras pleanála muirí na hÉireann, ag leagan amach bunphrionsabail chun eolas a chur ar an bpróiseas pleanála mara agus bainistíochta forbartha atá ag teacht chun cinn.
- 7.3.6 Leagtar béim sa MPPS ar chomhtháthú ceisteanna comhshaoil, eacnamaíochta agus sóisialta mar phríomhphrionsabal straitéiseach don chóras pleanála mara. Is féidir tacú leis an oibleagáid dea-stádas comhshaoil (GES) a bhaint amach nó a chothabháil faoin MSFD agus oibleagáidí faoi dhlíthe comhshaoil eile amháin an Chreat-Treoir Uisce agus an Treoir maidir le hÉin agus Gnáthóga trí chóras pleanála mara a fheidhmiú go maith. Beidh sé ina príomhchumasóir freisin ar chumas na hÉireann ár n-oibleagáidí a chomhlíonadh faoin gCreat-Treoir um Straitéis Mhuirí agus faoi Choinbhinsiún OSPAR, ár spriocanna maidir le hathrú aeráide agus fuinneamh in-athnuaite, agus maidir le forbairt na gcalafort amach anseo. Leagtar amach na nithe seo a leanas sa Ráiteas Beartais um Pleanáil Mhuirí:

- Cur síos ar na comhpháirteanna reatha de chóras pleanála mara na hÉireann;
- Imlíniú sé fis d'fhorbairt ár gcóras pleanála muirí amach anseo;
- Leagann sé amach na beartais agus na prionsabail uileghabhálacha a bhfuil an Rialtas ag súil go dtabharfaidh comhlachtaí pleanála mara agus comhlachtaí poiblí eile a théann i ngleic leis an gcóras pleanála muirí chun breathnú (i dtéarmaí, mar shampla, rannpháirtíocht phoiblí, trédhearcacht, rialachas, measúnú comhshaoil, gníomhaíocht aeráide, leas sóisialta agus eacnamaíoch);
- Leagann sé amach tosaíochtaí ardleibhéil chun an córas pleanála mara a fheabhsú in Éirinn.

Figiúr 7.1: Léaráid a thaispeánann an gaol idir Beartas Pleanála Muirí agus Talún ag Leibhéal Náisiúnta agus Réigiúnach (Dréacht NMPF)

Creat Náisiúnta um Phleanáil Mhuirí (2021)

- 7.3.7 An 30 Meitheamh 2021, d'fhoilsigh an rialtas an Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí (an NMPF). Is é an chéad phlean spásúil mhuirí d'Éirinn é, a ullmhaíodh de réir Threoir an EU um Pleanáil Spásúil Mhuirí. Is é an NMPF an plean náisiúnta do limistéar muirí na hÉireann, agus is ionann é agus an Creat Pleanála Náisiúnta ar tír mór. Tá an NMPF ag barr ordlathas pleananna agus beartais eanála don limistéar muirí. Cuimsíonn sé plean aonair don limistéar muirí ar fad, agus bearta réigiúnacha níos mionsonraithe á mbeartú níos déanaí. Ullmhaíodh é le cur chuige bunaithe ar éiceachórais agus é bunaithe ar an eolas is fearr atá ar fáil. Mar chuid d'ullmhú an NMPF, rinneadh Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA) agus Measúnacht Chúil (AA). Áiríonn an NMPF roinnt "Beartas Uileghabhálach um Pleanáil Mhuirí" (BUPManna), a bhainfidh le gach gníomhaíocht nó forbairt mhuirí. Tá na OMPanna seo i dtrí chatagóir: Timpeallacht, Eacnamaíoch agus Sóisialta. Laistigh de na catagóirí seo, leagann an NMPF amach riachtanais bheartais níos mionsonraithe lena n-áirítear comhaireachtáil, bithéagsúlacht, pobail chósta agus oileán agus bonneagar. Ina theannta sin, leagann an NMPF amach beartais ghníomhaíocht-shonracha nó "beartais pleanála mara eanála" (SMPPanna), a bhaineann le haicmí áirithe gníomhaíochtaí. Socraíonn an NMPF na beartais seo i 16 eanáil ghinearálta, lena n-áirítear fuinneamh, cóireáil agus diúscairt fuíolluisce, iascach, calafoirt, agus dobarshaothrú agus turasóireacht.
- 7.3.8 Tá sé mar aidhm ag Comhairle Contae Chorcaí a bheith ar an gcéad ghluaiseacht ó thaobh na bunpholasaithe a bhunú agus cuspóirí an NMPF a chur i bhfeidhm a rachaidh chun tairbhe ár bpobail chósta agus oileánda. Maidir leis seo, tá fonn ar Chomhairle Contae Chorcaí tacú le poitéinseal na timpeallachta mara trí dheiseanna nuálaíochta a chothú sa gheilleagar Muirí ach freisin tacú le stádas caomhantais comhshaoil agus éiceolaíochta ár n-acmhainn mara nádúrtha agus é a chaomhnú.

- (a) Oibriú leis na Grúpaí Forfheidhmithe ceaptha don Chreat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí (NMPF) 2021.
- (b) Tacú le cumas an chomhshaoil mhuirí trí dheiseanna nuálaíochta a chothú sa gheilleagar Muirí agus ag an am céanna a chinntiú go ndéantar bainistiú inbhuanaithe ar a chuid éiceachórais.

7.4 Acht um Pleanáil Limistéir Mhuirí 2021

- 7.4.1 Síniódh an tAcht um Pleanáil Limistéir Mhuirí (an tAcht MAP), arb é an creat reachtaíochta nua é le haghaidh pleanáil chun cinn, bainistíocht forbartha agus forfheidhmiú i limistéar amach ón gcósta na hÉireann ina dhlí ar an 23 Nollaig, 2021. Cuireann an reachtaíocht seo córas pleanála cuimsitheach agus comhleanúnach i bhfeidhm don Limistéar Muirí ar fad lena n-áirítear:
- Córas pleanála chun cinn don limistéar muirí;
 - Córas bainistíochta forbartha nua sruthlínithe don limistéar muirí a ionchorpraíonn toiliú le haghaidh áitiú an limistéir mhuirí (Toiliú agus ceadúnas Limistéir Mhuirí) agus córas toilithe pleanála nua (le cur i bhfeidhm ag údaráis áitiúla cois cósta agus ag an mBord Pleanála).
 - Gníomhaireacht nua a bhunú, Údarás Rialála an Limistéir Mhuirí (MARA) chun gairm an limistéir mhuirí a bhainistiú agus chun forálacha an chórais nua a fhorfheidhmiú. Tá sé beartaithe sa Bhille go ndeonóidh MARA Toiliú Limistéir Mhuirí; úsáidí muirí sonraithe a cheadúnú; a chinntiú go gcomhlíontar agus forfheidhmiú MACanna, ceadúnais agus toilithe forbartha amach ón gcósta; freagracht a ghlacadh as bainistiú agus forfheidhmiú na punainne léasanna agus ceadúnas urthrá atá á riaradh faoi láthair ag an Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht; agus ardán a sholáthar do chomhar agus do chomhoibriú idirghníomhaireachta.

7.5 Doiciméid Straitéise Eile a Bhaineann le Muirí

Feidhm a bhaint as Ár nAigéin Saibhreas

- 7.5.1 Feidhm a bhaint as Ár nAigéin Saibhreas – foilsíodh Plean Comhtháite Muirí d'Éirinn i mí Iúil 2012. Leagtar amach sa doiciméad seo Fis, Spriocanna Ardleibhéil agus Príomhghníomhartha 'Cumasaithe' an Rialtais chun an beartas, an rialachas agus an timpeallacht ghnó chuí a chur i bhfeidhm chun ár n-acmhainneacht mhuirí a bhaint amach. Ó foilsíodh HOOW rinneadh nuashonruithe bliantúla ar dhul chun cinn i dtreo an chur i bhfeidhm. Tugann na doiciméid seo uasdátú ar na príomhghníomhaíochtaí ar tugadh fúthu go deireadh gach bliana ar leith.

Feidhm a bhaint as Ár nAigéin Saibhreas (Nuashonrú Meitheamh 2019)

- 7.5.2 Leanann an Grúpa Comhordaithe Muirí (GCM) le hathbhreithniú agus tuairisciú a dhéanamh ar dhul chun cinn maidir le Plean Comhtháite Muirí na hÉireann -Feidhm a bhaint as Ár nAigéin Saibhreas. Déantar é seo ar bhonn leanúnach trí chruinnithe rialta an GCM agus fóraim idir-rannach/ghníomhaireachta eile, ag foilsiú Athbhreithniú bliantúil ar Dhul Chun Cinn, agus de ghnáth comhthráthach leis an gComhdháil bhliantúil Our Ocean Wealth/Imeachtaí SeaFest,
- 7.5.3 Foilsíodh an ceann is deireanaí, de na Tuarascálacha Athbhreithnithe Bliantúla ar Dhul Chun Cinn (An Séú) seo i mí an Mheithimh 2019, agus tugann sé forbheathnú ar na príomhghníomhaíochtaí thar raon gníomhaíochtaí a rinne Ranna Rialtais agus a gcomhlachtaí Stáit in 2018. Gabhtar sa tuarascáil freisin na príomhspríocanna inghnóthaithe do 2019.

7.6 Bainistíocht Cósta

- 7.6.1 Is áit an-speisialta é an Crios Cósta le hidirghníomhaíochtaí uathúla idir daoine agus a dtimpeallacht. Go stairiúil, bhí codanna éagsúla den chrios cósta á mbainistiú ag roinnt Ranna agus gníomhaireachtaí Rialtais. Uaireanta tá easpa comhordaithe mar thoradh air seo, rud a chruthaigh deacrachtaí do dhaoine agus do thimpeallachtaí na gceantar seo. Níl an t-idirchaidreamh idir daoine agus a dtimpeallacht nádúrtha teoranta laistigh de theorainneacha riaracháin agus mar sin tá gá soiléir go n-oibreoidh comhlachtaí rialála le chéile chun an crios cósta a bhainistiú ar an mbealach is fearr.
- 7.6.2 Is í an Chomhairle an príomhchomhlacht rialála ar thaobh na talún ach ní shíneann a sainchúram ach chomh fada leis an Líne Bairr Láin. Síneann an urthrá, faoi reachtaíocht na hÉireann, ón Líne Bairr Láin go pointe 23 ciliméadar ón Líne Lag Trá. Tá an córas toilithe urthrá á athbhreithniú faoi láthair agus tá tograí á mbreithniú chun an próiseas a chomhtháthú leis an gcóras toilithe reatha faoi na hAchtanna Pleanála. Tá an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil freagrach as doirteadh dramhaíola ar muir a cheadúnú.

- 7.6.3 Tá na chéad chéimeanna tionscanta ag an Rialtas maidir le Plean Comhtháite Muirí d'Éirinn a fhorbairt trí fhoilsiú 'Feidhm a bhaint as Ár nAigéin Saibhreas' in 2012, a leagann síos an comhthéacs beartais chun a chinntiú go bhfuil na dálaí cearta ann chun acmhainneacht an gheilleagair mhuirí a thiomáint, ar bhealach a chuireann le cosaint an chomhshaoil agus le fás agus forbairt inbhuanaithe. Éilíonn Treoir Réime um Straitéis Mhuirí an EU (MSFD) ar Bhallstáit straitéisí muirí a ullmhú dá n-uiscí muirí agus tá réamhobair ar siúl maidir le cur i bhfeidhm MSFD na hÉireann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae MCI 7-2: Forbairt i gCeantair Chósta

- (a) Forbairt laistigh den chrios cósta a bhainistiú go hinbhuanaithe ag tógáil a luachanna timpeallachta, éiceolaíochta, oidhreachta agus tírdhreacha san áireamh.
- (b) Forbairt a spreagadh go ginearálta le bheith suite de réir pholasaithe lonnaíochta an Phlean seo agus go háirithe chun cumas teoranta go leor ceantar cósta a aithint chun freastal ar fhorbairt ar scála mór.
- (c) Go leor talún a chur in áirithe sna lonnaíochtaí éagsúla chun freastal ar riachtanais ar leith na gcalafort cósta, forbairt cuain, stóráil bád agus tionscail cósta eile agus chun rochtain ar na calafoirt i gContae Chorcaí a fheabhsú agus tacú le forbairt leanúnach na gcalafort i gContae Chorcaí mar shócmhainní muirí de réir an RSES. Tacú freisin le soláthar bonneagair don earnáil fuinnimh in-athnuaite. Caithfidh sainaitheant aon tailte den sórt sin a bheith faoi réir ag breithnithe comhshaoil, caomhnaithe dúlra agus oidhreachta eile.

Tionscadail EU um Bainistíocht Chomhtháite Chrios an Chósta (ICZM)

- 7.6.4 Tá Comhairle Contae Chorcaí chun tosaigh saréimse seo trína rannpháirtíocht i gClár Taispeána an EU ar ICZM le forbairt Chairt Chrios Cósta Bhá Bheanntar. Ba í an Chairt seo an chéad Phlean Comhtháite Bainistíochta Cósta in Éirinn agus forbraíodh í ar bhonn comhaontaithe i measc na bpáirtithe leasmhara áitiúla agus na gcomhlachtaí rialála go léir maidir le conas ba cheart an crios cósta a bhainistiú. Bhí an Chairt chun tosaigh i dteicníochtaí nuálacha, ceannródaíochta i rannpháirtíocht an phobail, rannpháirtíocht páirtí leasmhara agus bainistíocht chrios an chósta. Chabhraigh na ceachtanna a foghlaimíodh agus an taitní a fuarthas ón gCairt leis an mbealach chun cinn a shainiú do bhainistiú cósta i gContae Chorcaí.
- 7.6.5 Bhí baint bhreise ag an gComhairle le Tionscadail Eorpacha a bhaineann le 'Bainistíocht Chomhtháite Chrios an Chósta', is iad sin na Tionscadail COREPOINT agus IMCORE EU INTERREG a bhain úsáid as Cuan Chorcaí mar limistéar cás-staidéir.
- 7.6.6 Ba é príomhaidhm Thionscadal IMCORE a bhí ar siúl ó 2008 go 2011 ná cur chuige trasnáisiúnta, nuálaíoch agus inbhuanaithe a chur chun cinn chun raon iomlán na dtionchar athraithe aeráide ar acmhainní cósta réigiún larthuaisceart na hEorpa a laghdú. Bhí fócas ar acmhainn a thógáil laistigh de na húdaráis áitiúla rithábachtach chun an aidhm seo a bhaint amach, chun dul i ngleic le hiarmhairtí an athraithe aeráide faoi láthair agus amach anseo, agus chun aghaidh a thabhairt ar na dúshláin sin trí fhreagairt bunaithe ar oiriúnú.

Staidéar Chuan Chorcaí

- 7.6.7 Léirigh Staidéar Chuan Chorcaí, a d'ullmhaigh an tÚdarás Pleanála, aidhmeanna leathana Straitéis Bainistíochta Comhtháite COREPOINT do Chuan Chorcaí (2008) agus tá bonn fianaise iontaofa curtha ar fáil aige ó shin i leith foirmiú polasaí pleanála do Cheantar an Chuain. Bhí sé mar aidhm ag an Staidéar cur chuige níos comhtháite a chur chun cinn maidir le forbairt an Chuain, ag baint úsáide as cur chuige bainistíochta crios cósta (CZM). Rinneadh scrúdú ann ar an chaoi a n-idirghníomhaíonn riachtanais agus éilimh éagsúla ar spás gar don chladach lena chéile, agus le foirm fhísiciúil an Chuain mar oidhreacht. Ba léir ó shuirbhéanna roinnt téamaí athfhillteacha a bhain le codanna éagsúla den Chuan:
- a) Lonnaíochtaí cósta géara líneacha, m.sh. Cóbh, An Pasáiste agus Bun an Tábhairne,
 - b) Mór-chonairí iompair cois cósta feadh líne chladaigh (bunaidh) an Chuain,
 - c) Limistéir thionsclaíochta a bhaineann le calafoirt ar thaobh na farraige de chonairí iompair cósta,
 - d) Iomaíocht do spás agus rochtain i limistéir cois farraige ar leibhéal cúng, go príomha mar gheall ar (a) - (c).
- 7.6.8 Leag an Staidéar béim ar gur acmhainn teoranta é talamh cois cuain. As an 72 km² laistigh de 0.5 km de chladach an Chuain, forbraíodh 1/9 de i 1934 agus 1/3 i 2005. Ar bhonn treochta d'fhéadfaí dhá thrian de a fhorbairt faoi 2055. D'fhéadfaí an chothromaíocht idir limistéir forbartha agus nádúrtha/áineasa timpeall an Chuain a chailleadh go héasca. Is í an ghnáth-thithíocht fo-uirbeach an t-úsáideoir aonair is mó de thalamh ar thaobh an chuain. Seachas concláistí a chailleadh, d'fhéadfadh sé an soláthar teoranta de thalamh cothrom ar thaobh an chuain a idiú.
- 7.6.9 Go dtí seo, tá talamh in aice leis an gCuan criosaithe – nó gan a bheith criosaithe – de réir na gcritéar go leor céanna agus atá in áiteanna eile i gContae Chorcaí. Tá gá le cur chuige níos roghnaíoch, chun:
- Íoslághdú a dhéanamh ar fhorbairt d'úsáidí gan aon ghá ar leith a bheith in aice leis an gCuan, nó buntáiste suntasach pobail a bheith ann (i gcoibhneas le suíomh eile intíre).
 - Infhaighteacht talún a choinneáil atá nó a d'fhéadfadh a bheith ina fhoinsé buntáiste iomaíoch d'earnálacha mar fhuinneamh, iompar muirí, turasóireacht agus an bhraisle cógaslainne/bithopharm.

- 7.6.10 Cuireann an Staidéar éagsúlacht smaointe agus roghanna chun cinn a bhaineann le sineirgíocht idir úsáidí éagsúla i gceantair cois cósta srianta, ionas gur féidir le forbairt laistigh díobh freastal ar raon níos leithne riachtanas ar bhealach atá comhoiriúnach dá chéile. Ní thugann sé sin le tuiscint gur fearr i gcónaí tionscadail a bhfuil ardeibhéal sineirgíochta i gceist leo i réimsí den sórt sin ná roghanna eile a bhaineann le leibhéal níos ísle, ach tugann sé le tuiscint gur cheart iad a bhreithniú. Ligeann nádúr neamhreachtúil an Staidéir dó peirspictíocht leathan an CZM a atreisiú trí mholtaí agus roghanna praiticiúla níos sainiúla, gan stádas éigeantach a thabhairt dóibh. Ligeann a tréimhse fhadtéarmach (go dtí 2050) moltaí a chur san áireamh nach bhfuil inréadaithe laistigh de thréimhse ama plean reachtúil, ach a d'fhéadfadh a bheith amhlaidh san fhadtéarma, nó de bharr cúinsí athraithe.
- 7.6.11 Tá an chothromaíocht idir úsáidí forbartha agus talmhaíochta/foraoiseachta/taitneamhachta ar cheann de na nithe is díol spéise do Chuan Chorcaí, ach go réadúil, ní dhéanfar é a chothabháil ach amháin má thacaíonn an pobal leis toisc go mbaíneann siad leas as a thaitneamhachtaí áineasa. Molann an Staidéar roinnt bealaí chun rochtain phoiblí ar thaitneamhachtaí a mhéadú mar dhaingnithe cósta, bealaí rothaíochta agus coisithe cois cladaigh, muiríne agus cineálacha eile rochtana ar uisce. Tá dul chun cinn suntasach déanta sna réimsí seo go léir le cúpla bliain anuas, ach tá go leor le déanamh fós.
- 7.6.12 Rinneadh leibhéal suntasach forbartha chun an earnáil fóillíochta mara a éascú, chun talamh a chosaint, agus chun gníomhaíochtaí muirí eile a fhorbairt laistigh de Chuan Chorcaí. Méadaíonn cuid de seo gníomhaíocht dhaonna laistigh de ghnáthóga idirthaoideacha nó gar dóibh, agus laghdaítear an limistéar de ghnáthóg idirthaoideach neamhfhorbartha atá ar fáil do speicis éan a bhfuil an Limistéar faoi Chosaint Speisialta (SPA) sainithe dóibh. Tá imní ann go bhféadfadh aon fhorbairt bhreise a ardaíonn an leibhéal rochtana ar ghnáthóga inbhíreach, nó a laghdaíonn an limistéar gnáthóg idirthaoideach atá ar fáil d'éin laistigh den SPA, a bheith neamh-inbhuanaithe, ag féachaint don fhéidearthacht go mbeadh tionchar ar éin ag méadú dá leithéid. Caithfidh an measúnú ar thograí forbartha amach anseo cumas iomlán an Limistéir faoi Chosaint Speisialta chun forbairtí a ionsú a chur san áireamh. D'fhéadfadh tograí forbartha amach anseo a bheith ina gcúis le méadú ar ghníomhaíocht dhaonna ar ghnáthóga cladaigh laistigh de SAC Mhuir nloch an Oileáin Mhóir agus SPA Chuan Chorcaí nó d'fhéadfadh laghdú a dhéanamh ar an limistéar gnáthóg idirthaoideach atá ar fáil d'éin. Ní mór a chur san áireamh freisin nár cheart forbairt gníomhaíochtaí áineasa cósta sa chuan amach anseo a cheadú ach amháin nuair a fhaightear amach gur féidir freastal orthu gan cur isteach suntasach a dhéanamh ar speicis íogaire nó damáiste suntasach do ghnáthóga nó luach caomhantais.
- 7.6.13 Le déanaí, tá anailís déanta ag Comhairle Contae Chorcaí ar acmhainn Gheilleagar Chuan Chorcaí sa todhchaí – féach **Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae MCI 7-3: Bainistíocht Chomhtháite Crios Cósta

- (a) Tacú le forbairt cur chuige comhtháite maidir le bainistiú crios cósta in Éirinn go ginearálta agus go háirithe chun feidhmiú an choincheapa seo a chothú i gcriosanna cósta cuí ar fud an Chontae lena n-áirítear Cuan Chorcaí.
- (b) Nuair is gá teorainneacha riaracháin áitiúla a thrasnú le haonaid chrios cósta a shainaitheint go ciallmhar, comhoibriú le húdaráis áitiúla/pleanála in aice láimhe chun bainistíocht chomhtháite chrios cósta a chur chun cinn i limistéar ar leith.
- (c) Leanúint ar aghaidh ag obair leis na Ranna Rialtais ábhartha agus le páirtí leasmhara ábhartha eile chun bainistíocht chomhtháite chrios an chósta a chur chun cinn agus tar éis glacadh leis an NMPF chun na limistéir chósta sin a bhféadfadh riachtanais bhainistíochta crios cósta ar leith a bheith acu a shainaitheint agus, nuair is cuí, aon cheanglas a d'fhéadfadh a bheith leagtha amach. ann do phleananna bainistíochta cósta speisialta.

Cosaint Cósta

- 7.6.14 Is timpeallacht dhinimiciúil atá ag síorathrú é an cósta, faoi réir próisis nádúrtha leanúnacha an chreimthe agus na sil-leagain. Cé gur gnáthchreimeadh é an creimeadh i gceantair chósta, is féidir rátaí creimthe a bhrostú mar gheall ar ghníomhaíocht stoirme, forbairt mhíchúil nó láithreach oibreacha cosanta de dhéantús an duine. Ina theannta sin, ní mór na tionchair a bheidh ag ardú réamh-mheasta ar leibhéal na farraige mar gheall ar athrú aeráide a mheas. Méadóidh an méadú tuartha ar mhínicíocht borrthaí stoirme agus taoidí arda fairsinge, déine agus atarlú tuilte cósta agus d'fhéadfadh go n-eascródh rátaí creimthe cósta dá bharr freisin.
- 7.6.15 Beidh gá le scéimeanna nua cosanta cósta amach anseo chun limistéir chósta atá i mbaol creimthe a chosaint. Tá dhá chur chuige ann maidir le cosaint cósta; Innealtóireacht 'bhog' a úsáideann prionsabail/cleachtas éiceolaíochta a thacaíonn le próisis nádúrtha agus innealtóireacht 'Chrua' a shainmhíneáir mar chur isteach rialaithe ar phróisis nádúrtha trí úsáid a bhaint as struchtúir de dhéantús an duine. Tá costas struchtúir d'innealtóireacht chrua agus cothabhála ard agus mar sin ní úsáidtear é go ginearálta ach amháin chun sócmhainní ardluacha a chosaint. Mar sin, ní mór an ról a d'fhéadfadh a bheith ag coinneáil agus ag feabhsú gnáthóga cósta mar thránna, dumhcha agus bogaigh a imirt mar rogha eile atá inbhuanaithe agus éifeachtach ó thaobh costais de, a aithint mar phríomhchuid de chosaint cósta agus de bhainistiú tuilte. Ba cheart measúnú cúramach a dhéanamh ar bhearta do chosaint an chósta lena áirithiú go bhfuil údar maith eacnamaíoch agus comhshaoil leo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
MCI 7-4: Cosaint Chósta

- (a) A chinntiú go ndéantar cosaintí cósta nádúrtha an Chontae, mar thránna, dumhcha, riasca goirt agus tailte inbhir, a chosaint agus nach gcuirtear isteach orthu trí oibreacha nó forbairt mhíchúí.
- (b) Feidhmiú cur chuige straitéiseach ag leibhéal contae a chinntiú (faoi réir SEA agus AA) maidir le himscaradh cosaintí cósta.
- (c) Teicnící innealtóireachta bhog a úsáid mar mhalairt ar oibreacha crua cosanta cósta, nuair is féidir.
- (d) Oibreacha cosanta cósta riachtanacha a shainaithe, a chur in ord tosaíochta agus a chur i bhfeidhm faoi réir acmhainní a bheith ar fáil, agus ag an am céanna ardleibhéal cosanta a chinntiú do ghnáthóga agus gnéithe nádúrtha, agus a chinntiú go dtabharfar aird chuí ar bhreithnithe amhairc agus comhshaoil eile i ndearadh aon oibreacha cosanta cósta dá leithéid.
- (e) Tacú le polasáí Creimeadh Cósta don Chontae i gcomhairle leis na páirtithe leasmhara ábhartha go léir. Déan tagairt freisin do MCI 7-4(a).

Áineas Chósta

- 7.6.16 Is sócmhainn mhór iad uisce cósta agus intíre Chorcaí i dtéarmaí gníomhaíochtaí turasóireachta agus fóillíochta mara. D'fhoilsigh Comhairle Contae Chorcaí Straitéisí Infrastruchtúir Fóillíochta Mara do Rannóga an Iarthair agus an Deiscirt den Chomhairle in 2008 agus 2010, faoi seach. Tá fíis ag na straitéisí seo go ndéanfar fóillíocht mhara a fhorbairt ar bhealach comhleánach agus inbhuanaithe, ag baint an úsáid is fearr as infrastruchtúr agus acmhainní atá ann cheana agus atá pleanáilte.
- 7.6.17 Ba cheart áiseanna fóillíochta mara a lonnú, a dhearadh agus a bhainistiú chun cur isteach amhairc, truailliú agus coinbhleachtaí le húsáidí eile a bhféadfai baint a bheith acu leo a sheachaint.
- 7.6.18 Tá sé mar bheartas ag an gComhairle a tránna a chothabháil ar ardchaighdeán agus a n-acmhainneacht áineasa a fhorbairt mar áiseanna taitneamhachta cois farraige a bhfuil rochtain ag an bpobal orthu. Is taitneamhachtaí suntasacha áitiúla iad limistéir shnámhá ainmnithe, tránna Brat Gorm agus tránna ardchaighdeán eile laistigh den Chontae agus tá siad tábhachtach freisin ó thaobh na turasóireachta agus na forbartha geilleagraí de.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
MCI 7-5: Fóillíocht Mhuirí

- (a) Tacú le forbairt áiseanna fóillíochta mara cósta tuaithe Chorcaí, áit a bhfuil siad ag teacht le cuspóirí agus polasaithe eile sa Phlean seo agus le haon ainmniúchán Natura 2000.
- (b) Beidh moltaí d'fhorbairt saoráidí fóillíochta muirí faoi réir ag measúnú tionchair éiceolaíochta agus, nuair is gá, Measúnacht Chuí, d'fhonn a chinntiú go seachnófar tionchair dhiúltacha ar shuímh ainmnithe, speicis chosanta agus ar láithreáin nó láithreacha a bhfuil luach ard bithéagsúlachta acu.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
MCI 7-6: Áiseanna Cósta

- (a) Tránna Chontae Chorcaí a chothabháil agus a fheabhsú ar ardchaighdeán agus a n-acmhainneacht áineasa a fhorbairt mar shaoráidí taitneamhachta cois farraige atá inrochtana don phobal nuair is cuí (lena n-áirítear áiseanna ar nós leithris agus limistéir fheistithe), de réir mar is cuí do choinníollacha suímh aonair agus de réir phrionsabail na pleanála cuí agus forbairt inbhuanaithe.
- (b) Beidh moltaí d'fhorbairt saoráidí fóillíochta muirí faoi réir ag measúnú tionchair éiceolaíochta agus, nuair is gá, Measúnacht Chuí, d'fhonn a chinntiú go seachnófar tionchair dhiúltacha ar shuímh ainmnithe, speicis chosanta agus ar láithreáin nó láithreacha a bhfuil luach ard bithéagsúlachta acu.
- (c) Tacú le feabhas a chur ar Thaitneamhachtaí Cósta atá ann cheana chun páirceanna agus cuanta feadh an chósta a áireamh, lena n-áirítear socruithe rochtana feabhsaithe nó, más gá, don phobal i gcoitinne chun críocha áineasa nuair atá sé sábháilte agus inar féidir é sin a dhéanamh agus i gcomhréir le MCI 7-6 (b).

Cuspóir Plean Forbartha Contae
MCI 7-7: Limistéir Snámha Ainmnithe

Tacaíocht a thabhairt do Limistéir Snámha Ainmnithe agus iad a chosaint mar thaitneamhachtaí luachmhara áitiúla agus mar acmhainn thábhachtach turasóireachta agus áineasa áitiúil agus leanúint ag obair le pobail áitiúla chun Limistéir Snámha nua oiriúnacha a aithint le haghaidh monatóireachta. Spreagadh a thabhairt do sholáthar an bhonneagair seirbhísí uisce a theastaíonn chun cáilíocht uisce a chothabháil agus a fheabhsú sna ceantair seo ag féachaint do cháilíocht uisce, rochtain, iogaireachtaí comhshaoil agus eile nuair a bhíonn limistéir shnámhá áineasa nua á n-aithint/á bhforbairt.

7.7 Oileáin agus Pobail Oileáin

Oileáin

- 7.7.1 Tá fórsaí an laghdaithe ar an ngrúpa sainiúil oileán amach ó chósta Chontae Chorcaí le blianta fada anuas, nach raibh ach le déanaí i gceantair thuaithe áirithe. Ar ndóigh, tá tionchar na bhfórsaí meatha seo níos measa mar gheall ar iargúltacht bhreise shuíomh oileánda. Tá cáil thar na bearta ar phobail na n-oileán, áfach, as a gcuid seiftiúlachta i ndálaí fisiceacha agus eacnamaíocha uafásacha agus tá a gcultúr agus a bhféiniúlacht uathúil coinnithe, agus fiú forbartha acu. Is cuid thábhachtach iad na hoileáin de tharraingteacht chultúir, oidhreachta, éiceolaíochta, eacnamaíochta agus turasóireachta an Chontae.
- 7.7.2 Ar go leor bealaí, tá iargúltacht na n-oileán, ba chúis leis an tréimhse fhada seo de mheath, ar cheann de na gnéithe is tarraingtí acu freisin. Tá fonn méadaitheach orthu siúd a bhfuil cónaí orthu i bpobail uirbeacha chun saoire a fháil nó seilbh a bheith acu ar thithe eile in áiteanna an-iargúlta. Ní mór tionchar na moltaí forbartha a mheas go cúramach chun drochthionchar fisiceach nó sóisialta a chosc. Is féidir le moltaí le haghaidh dara tithe, fiú i líon beag, drochthionchar tromchúiseach a bheith acu ar oileáin ina bhfuil an bonn daonra nádúrtha leochaileach cheana féin. Mar sin, tá sé mar aidhm ag an bPlean seo rogha eile a sholáthar d'fhorbairt dara tithe trí spreagadh a thabhairt d'athchóiriú íogair ar áitribh nach bhfuil in úsáid/tréigthe.
- 7.7.3 Leagtar amach sa tábla seo a leanas an daonra is déanaí do na hOileáin Áirithe Lasmuigh de Chósta Chontae Chorcaí mar atá leagtha amach sa Daonáireamh is déanaí (2016).

Tábla 7.2: Oileáin Áirithe Lasmuigh de Chósta Chontae Chorcaí

Oileáin	2011	2016	% Méadú nó Laghdú
An tOileán Mór, Corcaigh	216	167	-22.69%
An Lao Thoir, Corcaigh	0	2	N/A
Cléire, Corcaigh	124	147	18.55%
Oileán an Choinicéir, Corcaigh	0	1	N/A
Oileán Baoi, Corcaigh	3	4	33.33%
Inis Sionnach, Corcaigh	148	216	45.95%
An tOileán Rua, Corcaigh	16	18	12.50%
Oileán an Chapaill, Corcaigh	2	1	-50.00%
Oileán Inse Duine, Corcaigh	149	183	22.82%
Inis Beag, Corcaigh	25	34	36.00%
Inis Uí Drisceoil, Corcaigh	29	28	-3.45%
Inis Fada, Corcaigh	10	20	100.00%
Mannainn Bheag, Corcaigh	0	1	N/A
Rinn Ghearróige, Corcaigh	94	84	-10.64%
Inis Arcáin, Corcaigh	114	111	-2.63%
Faoide, Corcaigh	20	18	-10.00%

Foinse Sonraí: An Phríomh-Oifig Staidrimh (2016) www.cso.ie
E2021 - Daonra na nOileán ina bhfuil Cónaithe Lasmuigh den Chósta 2011 go 2016

- 7.7.4 Mar a luadh i rannáin roimhe seo, tá go leor déanta le blianta fada ag roinnt tionscnamh beartais pholaitiúil, go náisiúnta agus go háitiúil chun cabhrú le tionchar fórsaí eacnamaíocha agus sóisialta ar ár bpobail iargúlta a mhaolú agus oibriú laistigh de pharaiméadair nua an Chreata Pleanála Mara nua. Is é polasaí na Comhairle é a éascú do phobail na n-oileán rath a bheith orthu i dtimpeallacht shláintiúil, chomhchuí, deiseanna a thabhairt dóibh a ngníomhaíochtaí eacnamaíocha a fhorbairt agus maireachtáil inbhuanaithe a spreagadh. Tabharfaidh polasaí agus straitéis amach anseo tosaíocht freisin don idirnascaidh idir na hoileáin agus an mórhír chun daonra na n-oileán a chosaint agus a chinntiú nach dtiocfaidh meath ar chaighdeán mhaireachtála.

Pobal ar Oileán Iarthar Chorcaí

- 7.7.5 Is iad na trí oileán leis na daonraí is suntasaí feadh Chósta Iarthar Chorcaí ná an tOileán Mór, Oileán Chléire agus Inis Arcáin. De réir thorthaí Dhaonáireamh 2016, ba iad 167, 147, agus 111 duine faoi seach daonra an tOileán Mór, Oileán Chléire agus Inis Arcáin. Mar aitheantas ar thábhacht eacnamaíoch, sóisialta agus cultúrtha na nOileán seo don réigiún, ainmníodh iad mar "Pobail Oileán Iarthar Chorcaí" i líonra lonnaithe an Phlean Forbartha Contae seo roimhe seo. Tá 9 n-oileán neamháirithe in Iarthar Chorcaí freisin le limistéar breis agus 20 heicteár an ceann.
- 7.7.6 Meastar gur sampla nuálach é Plean Caomhnaithe Oileán Bere (2003) de chomhairliúchán agus úinéireacht le páirtithe leasmhara don phobal áitiúil agus nuair is cuí, tacóidh an Plean seo lena chur i bhfeidhm.
- 7.7.7 Ullmhíodh Straitéis Forbartha Comhtháite Oileán Iarthar Chorcaí, 2010 chun aghaidh a thabhairt ar fhorbairt fhisiciúil, eacnamaíoch, shóisialta agus chultúrtha Oileán Iarthar Chorcaí, Oileán Chléire, Baile Chaisleáin Bhéarra, Faoide, Oileán Baoi, Inis Fada, Sherkin agus Oidhre agus leagann sé amach creat cuspóirí agus gníomhartha do na 10+ bliana amach romhainn, le áit níos fearr a dhéanamh de na hoileáin le maireachtáil, obair, cuairt a thabhairt agus gnó a dhéanamh ann.
- 7.7.8 Spreagfaidh agus tacóidh an Plean seo, nuair is cuí, le cur i bhfeidhm na gCuspóirí agus na ngníomhartha a leagtar amach i Straitéis Forbartha Comhtháite Oileán Iarthar Chorcaí, 2010, áit a bhfuil siad seo comhoiriúnach le cuspóirí agus beartais eile láithreáin ainmnithe Natura 2000.
- 7.7.9 Tá timpeallacht nádúrtha, bithéagsúlacht agus oidhreacht na nOileán ar cheann dá bpríomhacmhainní agus ba cheart go dtabharfaidh forbairt nua aitheantas d'íogaireachtaí comhshaoil an cheantair, agus aird ar leith á tabhairt ar ainmniúcháin chaomhnaithe an dúlra. Úsáideann coilíneachtaí d'éanlaith mhara phórúcháin agus rónta pórúcháin roinnt oileán freisin agus beidh srianta rochtana de dhíth sna ceantair seo le linn sheasúr an phórúcháin.
- 7.7.10 Is féidir tuilleadh sonraí faoi Oileáin Iarthar Chorcaí a fháil i **Imleabhar 5 den Phlean seo**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae MCI 7-8: Ag Tacú leis na hOileáin

Tacaigh leis na hoileáin ina bhfuil cónaí orthu i gContae Chorcaí agus riachtanais speisialta pleanála agus forbartha na n-oileán agus phobail na n-oileán a aithint, go háirithe rochtain, bonneagar agus seirbhísí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae MCI 7-9: Forbairt Gheilleagrach ar na hOileáin

Tacaigh le forbairt gheilleagrach na n-oileán ar mhaithe le pobail na n-oileán go coitianta, agus forbairt earnálacha eacnamaíocha speisialtachta nó nideoige a spreagadh a d'fhéadfadh a bheith oiriúnach d'oileáin éagsúla ar bhealach atá comhoiriúnach le híogaireachtaí comhshaoil agus tírdhreacha chomh maith le hainmniúcháin chaomhnaithe dúlra a bhaineann leis na hoileáin.

Cuspóir Plean Forbartha Contae MCI 7-10: Tograí Forbartha ar na hOileáin

- Tacaigh le tograí forbartha inbhuanaithe atá comhoiriúnach le híogaireachtaí comhshaoil agus tírdhreacha chomh maith le hainmniúcháin chaomhnaithe dúlra a bhaineann leis na hoileáin; agus cur le forbairt fhadtéarmach gheilleagrach agus shóisialta na n-oileán.
- Tús áite a thabhairt d'fhorbairt a chuireann le daonra na bliana a choinneáil ar na hoileáin, a bhfuil sochar soiléir agus inaitheanta eacnamaíoch agus sóisialta aige (a mhaireann níos faide ná céim na tógála), agus atá comhoiriúnach le cumas an phobail áitiúil freastal air.
- Forbairt dara tithe aonair a eisiáimh, ina ionad sin tograí a spreagadh chun teaghaisí nach bhfuil in úsáid nó atá tréigthe cheana a athchóiriú agus a chaomhnú de réir fhorálacha RP 5-30 Athfhorbairt nó Athsholáthar Teaghaise Do-áirithe nó Fothrach i **gCaibidil 5 Tuaithe Chorcaí**.
- Déan cinnte go bhfuil forbairt nua de chineál ar bith báúil le foirm agus carachtar aonair tírdhreacha na n-oileán agus le patrúin thógála traidisiúnta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
MCI 7-11: Oileáin Neamháitrithe

- (a) Rochtain ar gach oileán a chaomhnú go ginearálta, cinn neamháitrithe san áireamh.
- (b) Aitheantas a thabhairt d'oileáin nach bhfuil cónaí orthu faoi láthair na tionchair thromchúiseacha fhadtéarmacha a d'fhéadfadh a bheith ag cineálacha áirithe forbartha, cosúil le tithé saoire aonair nó dara tithé, agus chun srian a chur le forbairtí as a dtagann aon úsáid amháin d'oileáin aonair.

Oileáin i gCorcaí Uirbeach

- 7.7.11 Cuimsíonn Ceantar Bardasach an Chóibh soir ó Chathair Chorcaí oileáin Inis Sionnach, Fhóite, Inis Píc agus an tOileán Mór lena n-áirítear baile an Chóibh. Tá na codanna eile den Oileán Mór lasmuigh de theorainn an bhaile laistigh den Chrios Glas Uirbeach. Chuaigh Inis Píc a d'oibrigh mar phríosún go dtí 2004 faoi úinéireacht Chomhairle Contae Chorcaí. Ag obair le Fáilte Ireland, d'fhorbair an Chomhairle Inis Píc mar cheannródaí turasóireachta tar éis 'An Tarraing Thurasóraí is Mó san Eoraip' a bhronnadh air ag Gradaim Taistil an Domhain in 2017. Aithnítear sa Phlean seo go bhfuil ról suntasacha le himirt ag na hoileáin go léir i bhforbairt Chuan Chorcaí amach anseo. Féach **Imleabhar 4 Corcaigh Theas den phlean seo**.

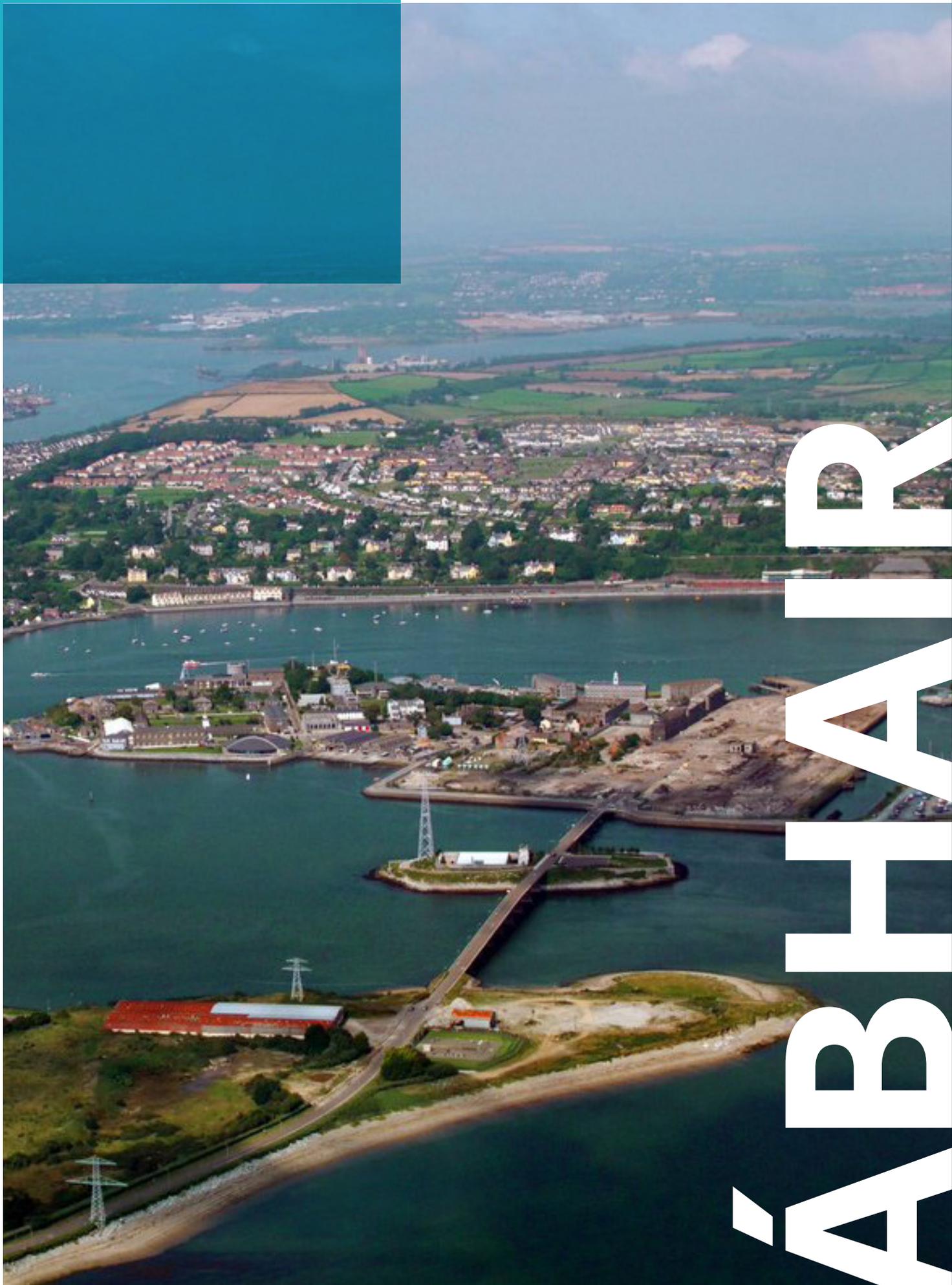
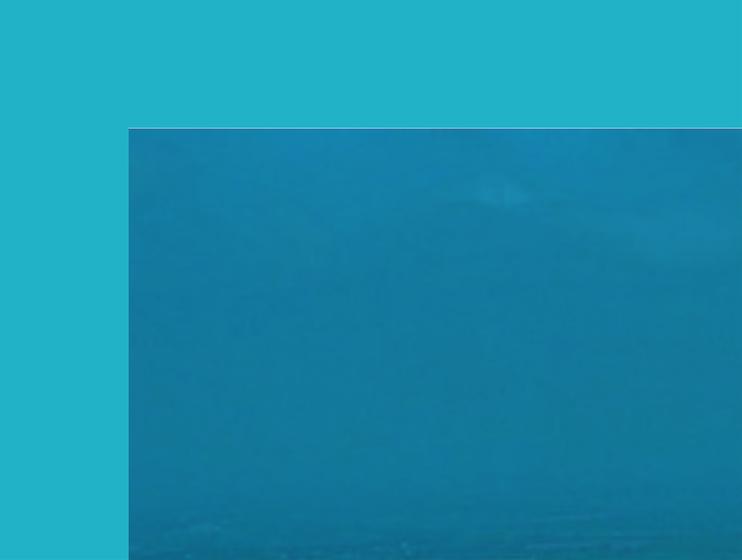
CAIBIDIL 8

FORBART

EACNAMAÍOCHTA

Aidhm an Chaibidil

Trí na prionsabail pleanála atá leagtha amach sa doiciméad seo a chur i bhfeidhm, le foráil a dhéanamh d'fhorbairt Chontae Chorcaí mar áit tharraingteach, iomaíoch agus inbhuanaithe le bheith ina chónaí ann, le cuairt a thabhairt uirthi agus le gnó a dhéanamh ann, áit a bhfuil cáilíocht a geilleagair, a timpeallacht nádúrtha agus thógtha, a cultúir agus neart agus inmharthanacht a pobail de réir na gcaighdeán is airde.

Á B H A R

Ábhair

8.1	Réamhrá	160
8.2	Ionchas Eacnamaíoch Náisiúnta	160
8.3	Comhthéacs an Bheartais	161
8.4	Geilleagar Corcaí	164
8.5	Ról Geilleagrach Cuan Chorcaí	168
8.6	Fás Post amach anseo	171
8.7	Straitéis Spásúlachta d'Fhorbairt Gheilleagrach	172
8.8	An Geilleagar Ciorclach	177
8.9	Comhfhorbairt Áite d'Fhorbairt Fhiontair	178
8.10	Nascacht	178
8.11	Seasmhacht Eacnamaíoch	178
8.12	Cianobair	179
8.13	Ionaid Sonraí	180
8.14	Láithreáin Seveso	181
8.15	An Geilleagar Tuaithe	183
8.16	Éagsúlú Talmhaíochta agus Feirme	184
8.17	Eastóscadh Mianra	185
8.18	Foraoiseacht	185
8.19	Léiriú Scannáin	186
8.20	Iascaireacht agus Dobharshaothrú	186
8.21	Fuinneamh In-athnuaite	186
8.22	Criosuithe Úsáide Talún d'Fhorbairt Gheilleagrach	186

8.1 Réamhrá

- 8.1.1 Leagtar amach sa chaibidil seo na beartais agus na cuspóirí pleanála chun tacú le forbairt gheilleagrach an Chontae agus lorgaítear heolas agus treoir a thabhairt do phleananna agus straitéisí na ngníomhaireachtaí éagsúla a bhfuil baint acu le Forbairt Gheilleagrach i gCorcaigh, agus iad siúd atá ag smaoineamh ar ghnó a bhunú sa chontae.
- 8.1.2 Téama coiteann ar fud na mbeartais agus na dtionscnamh náisiúnta reatha is ea an gá atá le bogadh ar shiúl ón 'gcur chuige gnó mar is gnách' agus aitheantas a thabhairt do na leochaileachtaí atá os comhair ár ngeilleagair agus ár rathúnais náisiúnta agus áitiúil i bhfianaise an athraithe aeráide, athruithe áitiúla agus idirnáisiúnta atá ag teacht chun cinn i dtéarmaí an Breatimeacht, forbairtí cánach idirnáisiúnta, beartais USA, athrú teicneolaíochta agus le déanaí, paindéim Covid 19. Tá an gá atá le poist ar ardchaighdeán a mhealladh agus a choinneáil ríthábhachtach freisin a cheadóidh caighdeáin mhaireachtála níos fearr, agus poist inbhuanaithe nach mbeidh chomh leochaileach céanna do chaillteanas sa todhchaí. Tá an gá le pleanáil do thodhchaí níos inbhuanaithe i gcomhthéacs an athraithe aeráide, i gcomhthéacs déimeagrafaic aistrithe, forbairt theicneolaíoch agus an aistrithe chuig geilleagair ísealcharbóin, bhithcharbóin agus chiorclacha an-dáiríre freisin. Beidh ár gcumas dul san iomaíocht le suíomhanna eile chun an raon iomlán tréithe cáilíochta beatha a thairiscint le fostaithe a mhealladh agus a choinneáil i gCorcaigh tábhachtach freisin inár rath chun infheistíocht a fháil i gcruthú post.
- 8.1.3 Léiríonn beartais an Rialtais an gá atá le bonn an gheilleagair a leathnú, nuálaíocht a úsáid chun fás a spreagadh, tógáil ar ár sainiúlacht suímh le straitéisí comhfhobairt áite a aithníonn an fhírinne faoi na rudaí a mheallann cuideachtaí chun infheistíocht a dhéanamh i réimse i.e. rochtain ar scileanna, tallann, ardoideachas agus meascán fachtóirí, mar acmhainn nuálaíochta, infheistíochtaí bonneagair, seirbhísí agus taitneamhachtaí iomaíochta, réitigh réadmhaoine, tithíocht, cáilíocht na beatha, rochtain ar thrádáil agus ar mhargaí srl.
- 8.1.4 Léiríonn an Creat Náisiúnta Pleanála (an NDP) agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach (an RSES) araon go bhfuil gá le hathrú ó bhonn ar phatrún na forbartha sa todhchaí, go mbeidh fás daonra faoi stiúir post, agus go mbeidh fás an daonra agus post ailínithe níos dlúithe go geografach, chun an gá atá le taisteal a laghdú agus tacaigh le fás inbhuanaithe.
- 8.1.5 Sa chomhthéacs seo, lorgaíonn na beartais agus na cuspóirí sa Phlean seo le Corcaigh a shuíomh, i dtéarmaí pleanála úsáide talún, chun freagairt do na dúshláin atá romhainn, chun ár n-athléimneacht agus ár gcumas infheistíocht inbhuanaithe a mhealladh agus a chothú sa todhchaí a fheabhsú. Tá an plean ailínithe le Torthaí Straitéiseacha Náisiúnta an Chreata Náisiúnta Pleanála (an NDP), na Straitéisí Spáis agus Eacnamaíochta Réigiúnaí (RSES), Straitéisí Iompair Limistéar Chorcaí Uirbeach (CMATS) agus na gníomhaireachtaí stáit atá freagrach as bonneagar riachtanach a sholáthar, le a chinntiú go bhfaigheann Corcaigh a sciar den bhuiséad infheistíochta náisiúnta agus go n-éiríonn leis an bhfás fostaíochta agus daonra a leithdháiltear air a sheachadadh.
- 8.1.6 **Leithdháiltear fás daonra, tithíochta agus fostaíochta i gCaibidil 2, Croistraitéis an Phlean** seo, de réir fhorálacha an NDP agus an RSES, an líonra lonnaithe agus na príomhionaid fostaíochta a neartú agus ceantair thuaithe a athbheochan ag an am céanna trí bhailte agus sráidbhailte tuaithe a neartú agus trí thacú le nádúr éagsúil gheilleagair uirbeacha agus thuaithe an chontae. Tacaíonn caibidilí agus imleabhair eile den phlean leis an straitéis seo le hinfeistíocht i mbonneagar, seirbhísí, taitneamhachtaí, agus criosú talún le haghaidh forbartha.
- 8.1.7 Ar leibhéal náisiúnta, tacaíonn an GFT le cruthú post a chuireann Infheistíocht Dhíreach Eachtrach isteach in Éirinn chun cinn trí chabhrú le hinfeisteoirí a ngnó a bhunú agus a leathnú in Éirinn, agus Fiontraíocht Éireann a oibríonn le cuideachtaí Éireannacha chun cuidiú leo a ngnó a fhorbairt agus a fhás i margaí an domhain. Tá an bheirt acu an-ghníomhach chun tacú le hinfeistíocht i ngeilleagar Chorcaí. Ag leibhéal áitiúil, bhunaigh Comhairle Contae Chorcaí Stiúrthóireacht Fhorbartha Gheilleagraí, Fhiontraíochta agus Thurasóireachta a bhfuil forbairt phobail agus gheilleagrach ina croilár. Lorgann an Stiúrthóireacht le tacú le gnólachtaí agus pobail ag leibhéal áitiúil ar fud Chontae Chorcaí agus iad a mhealladh trí obair na nOifigí Fiontair Áitiúla, a sholáthraíonn raon seirbhísí lena n-áirítear comhairle, tacaíocht airgeadais agus oiliúint chun tacú leis an bhfiontraíocht agus gnólachtaí nuathionscanta a chothú.
- 8.1.8 Lorgann na beartais agus na cuspóirí geilleagracha atá leagtha amach sa Phlean seo le bheith ailínithe le forálacha na dtionscnamh beartais náisiúnta agus réigiúnach le déanaí, freagairt do threochtaí eacnamaíochta, dhéimeagrafacha agus fhostaíochta le déanaí, líonra fostaíochta an Chontae a neartú agus tacú ag an am céanna le hathbheochan na gceantar tuaithe agus lánacmhainneacht raon leathan buntáistí suímh agus bonneagair Chontae Chorcaí a bhaint amach. Lorgaíonn an Plean le Corcaigh a shuíomh chun infheistíocht gheilleagrach inbhuanaithe agus fás post a mhealladh amach anseo.

8.2 Ionchas Eacnamaíoch Náisiúnta

- 8.2.1 Roimh Covid, bhí téarnamh láidir déanta ag an ngeilleagar náisiúnta ó tháinig deireadh leis an gcúlú eacnamaíochta in 2013 agus meastar go leanfar leis an bhfás, cé go bhfuil riosca áirithe ann maidir leis na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag an Breatimeacht agus an t-ionchas atá ag dul in olcas sa timpeallacht idirnáisiúnta. Ón 2ú Ráithe de 2020, tá paindéim an choróinviris ina cúis le tuairt gheilleagrach náisiúnta agus domhanda a bhfuil tionchar suntasach aici i gcónaí ar an margadh saothair in Éirinn. Sa ghearrthéarma tá an t-ionchas an-éiginnte agus san fhadtéarma tá éiginnteacht ann faoi na héifeachtaí fadtéarmacha ar iompar agus ar ghníomhaíocht eacnamaíoch; an damáiste d'acmhainneacht tháirgiúil an gheilleagair agus don luas ag a dhéanamh an ghníomhaíocht eacnamaíoch normalú ar.¹

- 8.2.2 Bhí an difhostaíocht tar éis titim ó 16% in 2012 go 4.8% faoi dheireadh 2019. Le linn 2020, d'ardaigh an difhostaíocht go buaic de thart ar 25 faoin gcéad i Ráithe a dó agus faoi dheireadh 2020 bhí ráta difhostaíochta níos mó ná 20 faoin gcéad ag an Tír, arb ionann é agus 500,000 duine. Tháinig téarnamh láidir ó COVID-19 ar gheilleagar na hÉireann in 2021 agus táthar ag súil go leanfaidh sé ag fás in 2022. Tá feabhsuithe leanúnacha ar mhargadh an tsaothair leis an difhostaíocht ag titim i gcónaí agus is dócha go dtiocfaidh laghdú 5.0 faoin gcéad air faoi dheireadh 2022.²

8.3 Comhthéacs an Bheartais

- 8.3.1 Breithníodh raon leathan tionscnamh beartais náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil agus an chaibidil seo á hullmhú, an méid seo a leanas san áireamh:
- An Creat Náisiúnta Pleanála (2018)
 - Plean Forbartha Náisiúnta 2018-2027
 - Straitéis Eacnamaíocht agus Spásúil Réigiúnach don Réigiún Deisceartach (2020)
 - Plean Fiontraíochta Réigiúnach an Iardheiscirt 2020
 - GFT Éireann 'Téarnamh agus Fás Inbhuanaithe a Chur Chun Cinn 2021-2024'
 - Anailís Chomhoibrithe Réigiúnach an SRA
 - Food Wise 2025
 - Fiontraíocht 2025 Athnuaithe
 - Future Jobs Ireland 2019
 - Ár bPoitéinseal Tuaithe a Fhíorú – Plean Gníomhaíochta don Fhorbairt Tuaithe (2017)
 - Straitéis Iompair Limistéar Chorcaí Uirbeach 2040 (CMATS)
 - Straitéis Dhigiteach Chontae Chorcaí 2020-2022
 - Plean Gníomhaithe Aeráide 2021
 - Daoine, Áit agus Beartas – Turasóireacht ag Fás go 2025'
- 8.3.2 Tugtar achoimre thíos ar phríomhghoiciméid na bpríomhghoiciméid atá ábhartha don Chaibidil seo.

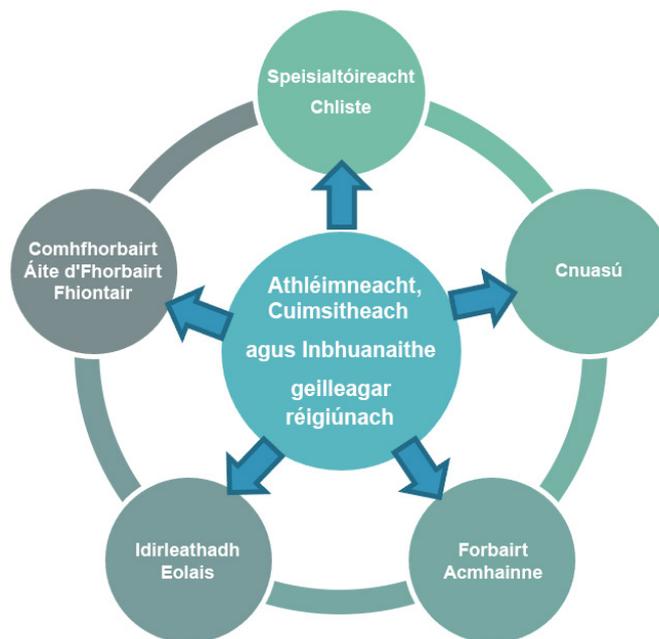
An Creat Náisiúnta Pleanála (NDP)

- 8.3.3 Lorgann an NDP le forbairt na tíre sa todhchaí a mhúnlú sa tréimhse go dtí 2040 i gcomhthéacs méadú daonra a bhfuiltear ag súil leis de níos mó ná milliún duine agus lorgann sé le haistriú a éascú i dtreo réigiúin agus cathracha na hÉireann seachas Baile Átha Cliath trí chreat fadtéarmach a ghlacadh chun 'paireacht réigiúnach' a bhaint amach.
- 8.3.4 I Réigiún an Deiscirt, tá an NDP ag pleanáil do suas le 380,000 duine breise agus Cathair Chorcaí agus tugadh suas le 60% den fhás daonra seo do Chathair agus Ar Chontae Chorcaí, ag léiriú vóta muiníne an-suntasach i gcumas an chontae ina iomláine cur le fás agus forbairt inbhuanaithe na tíre agus an réigiúin. Tá sprioc leagtha síos ag an NDP freisin go mbeidh 225,000 post breise i Réigiún an Deiscirt go dtí 2040, agus is féidir a bheith ag súil le thart ar 135,000 díobh laistigh de Chorcaigh ina iomláine (cathair agus contae) agus thart ar 62,500 i gContae Chorcaí. Tá patrún an fháis uirbigh atá dírithe ar an NDP faoi stiúir an daonra agus na fostaíochta, ag aithint go dtarraingíonn fórsaí margaidh forbairt fiontar chuig suíomhanna uirbeacha ar nós ceirtleán, imirce agus speisialtóireacht atá ag brath ar thosca ar nós scála, inrochtaineacht, nuálaíocht le tacaíocht ó institiúidí ardoideachais agus cáilíocht na beatha.
- 8.3.5 Tugann an NDP achoimre ar an ngá atá le fás post a thuar agus pleanáil dó trí shuíomhanna a aithint ar scála uirbeach inar féidir le fiontar rochtain a fháil ar thalamh forbartha, fiontais agus réadmhaoine tráchtála ar phraghas iomaíoch de réir na gcaighdeán is airde ionas gur féidir leis an earnáil freagairt do dheiseanna agus oiriúnú i bhfianaise treochtaí agus gníomhaíocht fostaíochta atá ag athrú.
- 8.3.6 I gceantair thuaithe, breathnaítear ar chruthú an chomhshaoil chun tacú le cruthú post mar phríomhchumasóir chun bailte agus sráidbhailte tuaithe a athnuachan, pobail tuaithe bhríomhara a chothú agus meath daonra a bhainistiú. Leagtar béim ar an ngá atá le hiomaíochas agus athléimneacht an gheilleagair tuaithe a fheabhsú trí bhearta ar nós tacaigh leis an nuálaíocht agus leis an éagsúlú, nascacht dhigiteach a fheabhsú, sócmhainní áitiúla a chaipitliú (daonna, nádúrtha nó cultúrtha) agus deiseanna chun uasoiiliúint/oiliúint a mhéadú.

2 Tráchttaireacht Eacnamaíoch Ráithiúil an ESRI Earrach 2022.

Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach do Réigiún an Deiscirt

- 8.3.7 Leagann an RSES amach creat forbartha straitéisí 12 bliana chun an Creat Náisiúnta Pleanála a sheachadadh laistigh de Réigiún an Deiscirt, agus cuimsíonn seo Plean Straitéiseach Ceantair Uirbeach (MASP) a chlúdaíonn Limistéar Pleanála Straitéisí an Chontae Uirbeach agus Cathair Chorcaí agus, cosúil leis an NDP, tá sé faoi stiúir an ghá atá le hathrú claochlaitheach ar phleanáil don todhcháí. Tacaíonn an RSES leis an NDP agus é ag iarraidh struchtúr lonnaíochta an réigiúin a neartú, leas a bhaint as neart na dtí chathair agus na gceantar uirbeach, agus líonra na mbailte, agus ceantair thuaithe a athbheochan ag an am céanna trí na bailte agus na sráidbhailte a athrú.
- 8.3.8 Lorgann straitéis gheilleagrach an RSES le fás inbhuanaithe, iomaíoch, cuimsitheach agus athléimneach a chumasú, bunaithe ar bhonn eacnamaíoch láidir agus éagsúil, agus ag an am céanna aitheantas a thabhairt do leochaileachtaí agus rioscaí reatha a bhaineann le Breatimeacht agus le saincheisteanna domhanda eile. Tá an straitéis bunaithe ar chúig phríomhphrionsabal agus éilíonn sí ar fhorbairt fostaíochta an t-ordlathas lonnaíochta a leanúint chun an t-ailíniú geografach is mó a sholáthar idir fás daonra agus post amach anseo. Tugtar aghaidh sa straitéis freisin ar an thábhacht atá ag nascacht dhigiteach agus iompair chun tacú le spreagthaí eacnamaíochta an Réigiúin.
- 8.3.9 Is iad seo a leanas na cúig phrionsabal ar a bhfuil straitéis gheilleagrach an RSES dírithe
- speisialtóireacht chliste
 - cnuasú
 - comhfhorbairt áite d'fhorbairt fiontair
 - Idirleathadh Eolais
 - Forbairt Acmhainne
- 8.3.10 **Cuireann an RSES síos ar speisialtóireacht chliste** mar chur chuige áit-bhunaithe ina sainaitnítear réimsí straitéiseacha le haghaidh idirghabhála bunaithe ar anailís ar láidreachtaí agus acmhainneacht an gheilleagair agus ar Phróiseas Fionnachtana Fiontraíochta a bhfuil rannpháirtíocht leathan ag páirtithe leasmhara leis. Cuireann an RSES béim ar an tábhacht a bhaineann le cur chuige ón mbun aníos agus ardáin chomhoibritheacha ar nós na bPleananna Fiontair Fho-Réigiúnacha agus na bPleananna Pobail Fiontair Áitiúla.
- 8.3.11 Is é is aidhm do chur chuige an **bhrailithe** éiceachóras gnó fabhrach a chur i bhfeidhm don nuálaíocht agus don fhiontraíocht inar féidir le himreoirí nua teacht chun cinn agus, ar an gcaoi sin, tacaigh le slabhraí luacha tionsclaíochta nua agus tionscail atá ag teacht chun cinn a fhorbairt. Is féidir le braislí a bheith domhanda nó áitiúil.

Figiúr 8.1 – Prionsabail Eacnamaíochta an RSES

- 8.3.12 **Meastar gur uirlis thábhachtach í comhfhorbairt áite**, nó infheistíocht i gcruthú 'áite', chun forbairt fiontar a mhealladh agus chun acmhainneacht eacnamaíoch limistéir a bharrfheabhsú. Cuimsíonn cruthú 'áite' infheistíocht sa mheascán leathan tréithe a mheallfaidh infheistíocht chuig limistéar agus a sholáthróidh éifeachtúlachtaí, barainneachtaí scála agus tairbhí sochaíochta níos leithne agus a bhféadfadh infheistíocht i scileanna, deiseanna ardoideachais, cumas nuálaíochta, bonneagar, taitneamhachtaí, réitigh réadmhaoine agus inrochtaineacht agus nascacht le réimsí agus margáí eile a bheith san áireamh.
- 8.3.13 **Is é idirleathadh eolais** ná scaipeadh eolais agus tá sé mar bhonn faoin fás eacnamaíoch. Is féidir é a bhaint amach trí thacú le soláthraithe pobail agus oideachais aghaidh a thabhairt ar ghanntanais scileanna agus ar dhúshláin foghlama ar feadh an tsaoil, agus is féidir le cuideachtaí ilnáisiúnta, gnólachtaí dúchasacha atá dírithe ar onnmhairiú agus oibríthe áitiúla ardoilte eolas agus scileanna a scaipeadh freisin.

- 8.3.14 **Is é Forbairt Acmhainnená** acmhainn a fhorbairt chun cur chun cinn éifeachtach a chumasú, freagairt go rathúil do dhúshlán atá ag teacht chun cinn agus oiriúnú do bhealaí nua chun rudaí a dhéanamh, agus ag an am céanna a bheith in ann athrú agus riosca a réamh-mheas. Is cuid thábhachtach é fothú acmhainneachta seasmhacht eacnamaíoch.

Plean Straitéiseach don Áit Chorcaigh uirbeach

- 8.3.15 Cuimsíonn an RSES Plean Straitéiseach Limistéar Chorcaí uirbeach a aithníonn go bhfuil "meall criticiúil reatha ag Limistéar Chorcaí uirbeach agus gur lárionad scála idirnáisiúnta atá ag teacht chun cinn é, príomhthiománaí náisiúnta agus inneall d'fhás eacnamaíoch agus daonra". Cuireann an MASP béim ar an tábhacht a bhaineann le comhpháirtíochtaí a fhorbairt agus cur chuige comhoibrítheach chun láidreachtaí comhcheangailte an Limistéir uirbeach a bhaint amach agus chun tacú lena fhorbairt mar rogha inmharthana seachas Baile Átha Cliath. Is príomhthosca iad infheistíocht i gcruthú 'áite', rochtain ar thallann agus geilleagar nuálach cliste a bheith ann chun acmhainneacht an cheantair a bhaint amach.
- 8.3.16 Le go n-éireoidh leis mar rogha inmharthana seachas Baile Átha Cliath, beidh ar Limistéar Chorcaí uirbeach scála suntasach d'fhás atá dírithe ar uirbigh a ionsú agus a charachtar riachtanach a choinneáil agus cáilíocht na beatha a chosaint ag an am céanna. Tá gá le lonnaitheáil dlútha, iompar poiblí éifeachtúil agus bonneagar riachtanach fisiciúil agus sóisialta a sholáthar chun fás réamh-mheasta a sholáthar ar bhealach tarraingteach inbhuanaithe.
- 8.3.17 I measc na láithreacha straitéiseacha agus na spreagthóirí d'fhás geilleagrach sa cheantar uirbeach tá an Chathair, institiúidí ardoideachais agus ionaid idirnáisiúnta taighde agus nuálaíochta lena n-áirítear, laistigh den chontae, MaREI (Ionad Taighde um Thaighde agus Nuálaíocht Fuinnimh, Aeráide agus Mara), Rinn an Scidigh, Pointe Marino, Carraig Thuathail, an tOileán Beag agus an Geata Bán. I measc na sócmhainní straitéiseacha a thacaíonn le nascacht idirnáisiúnta tá Calafort Chorcaí agus Aerfort Chorcaí. Aithnítear ról speisialta Chuan Chorcaí freisin, a léiríonn a oidhreacht nádúrtha agus stairiúil, a tionscal, a gheilleagar muirí, a thurasóireacht agus a phobail, mar spreagadh uathúil don réigiún. Tá forbairt leanúnach na suíomhanna straitéiseacha, na sócmhainní agus na spreagthóirí fáis seo rithábhachtach taobh istigh don ceantar uirbeach chun infheistíocht a mhealladh, an geilleagar a éagsúlú agus athléimneacht a thógáil.
- 8.3.18 Breathnaítear ar Straitéis Iompair Limistéar Chorcaí uirbeach (CMATS) mar athrú cluiche don cheantar agus tugann an RSES le fios go gcaithfidh dáileadh na forbartha daonra agus fostaíochta tacú leis an infheistíocht phleanáilte i mbonneagar iompair le fócas ar athghiniúint, comhdhlúthú agus fás faoi stiúir bonneagair.
- 8.3.19 Aithnítear an tábhacht a bhaineann le forbairt leanúnach an bhonneagair digitigh as a ról i bhforbairt an Limistéir uirbeach féin, agus freisin as a chumas "cóngarachtaí choibhneasta" a fheabhsú ionas gur féidir le níos mó suíomhanna forimeallacha idirghníomhú níos rathúla le hionaid uirbeacha níos mó agus leis an limistéar uirbeach. Tá tábhacht ar leith nuair a smaoinítear faoin fás le déanaí ar chianobair.
- 8.3.20 Is cuspóir de chuid MASP Chorcaí é le tacú le forbairt inbhuanaithe Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí aitheanta agus amach anseo agus seachadadh riachtanas bonneagair gaolmhar a chinntiú. Lorgóidh sé freisin infheistíocht agus comhordú idirghníomhaireachta chun pacáistí bonneagair a sheachadadh chun cuidiú le fás inbhuanaithe, athghiniúint agus comhtháthú úsáid talún fostaíochta agus pleanáil iompair inbhuanaithe do suíomhanna atá aitheanta cheana agus a bheidh ann amach anseo i Limistéar Cathrach Chorcaí.

Contae Chorcaí (Iasmuigh de MASP Chorcaí)

- 8.3.21 Laistigh den mhórchéantar contae tá Mala agus Cloich na Coillte aitheanta ag an RSES mar Phríomhbhailte agus tá go leor de phríomhlonnaitheáil an chontae grúpáilte ina mbraislí lena n-áirítear Líonra Agraibhia Chorcaí Thuaidh, Líonra Mara Iarthar Chorcaí agus Líonra Fáinne Chorcaí (féach Tábla 8.4), ag cur béime ar dheiseanna chun sócmhainní a roinnt agus fás geilleagrach tuaithe a spreagadh.
- 8.3.22 Tacaíonn an RSES le forbairt gheilleagrach tuaithe agus nascacht tuaithe agus aithníonn sé go bhfuil pobail tuaithe ag brath ar bhailte agus sráidbhailte inmharthana agus bríomhar, agus is féidir leis an meath tráchtála de go leor bailte agus sráidbhailte saincheisteanna a chruthú do phobail tuaithe. Fanann cuid mhór phobail faoin tuaithe ciúin maidir le hearnálacha fostaíochta thraidisiúnta ar nós talmhaíocht, iascaireacht agus tógáil agus tá fostaíocht lasmuigh den fheirm coitianta freisin chun ioncam a fhorlíonadh. Mar sin féin, cuireann na hearnálacha sin deiseanna ar fáil freisin don éagsúlú. Tugtar faoi deara freisin an ról atá ag nuálaíocht tuaithe maidir le seasmhacht a thógáil agus tacaigh le cruthú post.

GFT Éireann 'Téarnamh agus Fás Inbhuanaithe a Chur Chun Cinn 2021-2024'

- 8.3.23 Sheol GFT a straitéis nua don tréimhse 2021-2024, agus ag an am céanna d'aithin sé go bhfuil an seoladh ag am éiginnteachta nach bhfacthas a leithéid riamh cheana agus dlús a chur le hathrú le leibhéil arda dífhostaíochta agus cur isteach mar gheall ar shuaitheadh eacnamaíoch Covid-19. Léiríonn an straitéis spriocanna fadtéarmacha an Phlean Eacnamaíoch Náisiúnta agus príomhbheartais náisiúnta maidir le fiontraíocht, nuálaíocht agus an comhshaol. Déanann an Straitéis machnamh agus gníomhaíonn sí ar mhisean an GFT mar ghníomhaireacht: infheistíocht dhíreach choigríche a bhaint amach agus a fhorbairt, poist, tionchar geilleagrach agus deis a sholáthar do mhuintir na hÉireann.
- 8.3.24 Tá an straitéis le seachadadh trí dhíríú ar chúig cholún: Fás, Claochlú, Réigiúin, Inbhuanaitheacht agus Tionchar. Tá na cúig cholún idirnasctha sin ag teacht le Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe (SDGanna) na Náisiún Aontaithe agus tá siad treoraithe acu. Ar leibhéal náisiúnta léiríonn siad cur chuige agus uailmhian Chlár an Rialtais, a dhíríonn ar fholláine agus ar thorthaí inbhuanaitheachta i gcomhthráth le rathúnas eacnamaíoch. Rud atá rithábhachtach, tá na colúin ag teacht

freisin le dearcadh chliantchuideachtaí GFT, a bhfuil go leor acu ar thús cadhnaíochta cheana féin i réimsí éagsúla den fhás inbhuanaithe ó fhorbairt scileanna go gníomhú ar son na haeráide. Tá Cuideachtaí Innáisiúnta ag cur béime níos mó freisin ar thosca comhshaoil, sóisialta agus rialachais (ESG) ina straitéisí chorparáideacha, ina struchtúir bainistíochta agus ina gcroghníomhaíochtaí.

- 8.3.25 Tá aidhm gach colúin leagtha amach thíos agus rannchuideoidh rath ar fud gach ceann de na cúig cholún le téarnamh eacnamaíoch inbhuanaithe, athléimneach agus cothrom ó thaobh na réigiún de:
- Faoin gColún Fáis, gheobhaidh GFT infheistíocht chun tacú le cruthú post agus gníomhaíocht eacnamaíoch.
 - Faoin gColún Claochlaithe, rachaidh GFT i gcomhpháirtíocht le cliant le haghaidh fás amach anseo in Éirinn.
 - Faoi Cholún na Réigiún, gheobhaidh GFT infheistíocht chun forbairt réigiúnach a chur chun cinn.
 - Faoin gColún Inbhuanaitheachta, glacfaidh GFT le téarnamh cuimsitheach agus glas.
 - Faoin gColún Tionchair, uasmhéadóidh GFT tionchar dearfach FDI ar ghnólachtaí agus ar phobail áitiúla.

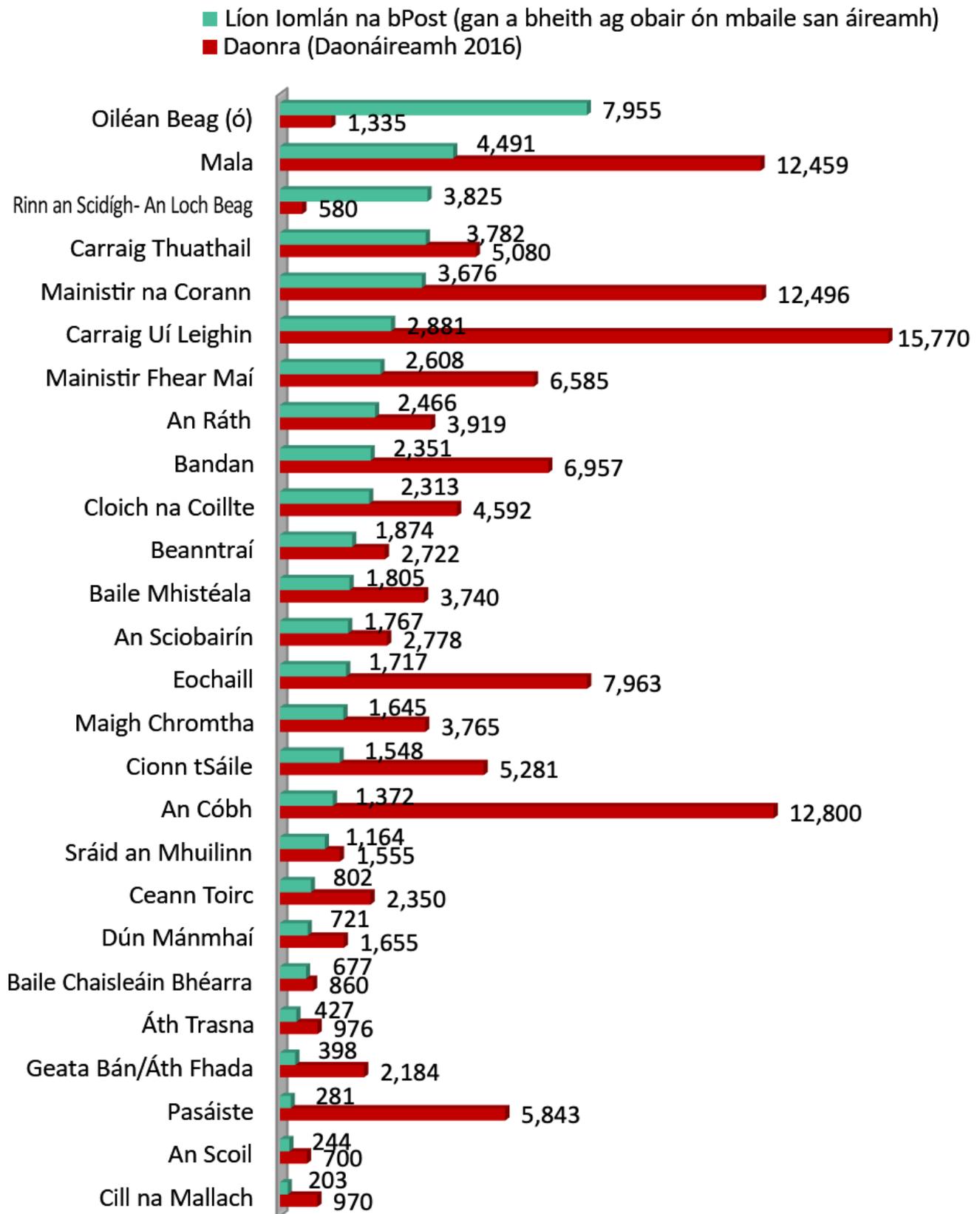
Anailís Chomhoibríthe Réigiúnach an SRA

- 8.3.26 D'ullmhaigh trí Thionól Réigiúnacha na hÉireann an Anailís Réigiúnach Comhoibríthe. Soláthraíonn sé cleachtadh athbhreithnithe ar líon na n-oibríthe san earnáil phríobháideach atá in ann oibriú go cianda ar leibhéal réigiúnach agus contae agus fuarthas amach go bhfuil 387,000 oibrí san earnáil phríobháideach in ann oibriú go cianda. Braithfidh a mhéid is féidir le réigiún leas a bhaint as acmhainneacht na cianoibre ar fhachtóirí éagsúla, suíomh cáilíochta agus straitéiseach na mol comhoibre atá ar fáil san áireamh. Sainithnítear an tuarascáil moil chomhoibríthe ar fud na tíre agus moltar gníomhaíochtaí a d'fhéadfadh lucht déanta beartas a dhéanamh chun cianobair a chur chun cinn, suirbhéanna chun tuairimí fostóirí agus fostaithe a lorg ar na tosca nach mór aghaidh a thabhairt orthu san áireamh.
- 8.3.27 Maidir le Contae Chorcaí, cuirtear san áireamh san anailís go bhfuil, ó bhí R2 2020 ann, Limistéar Údarás Áitiúil Chontae Chorcaí sa 4ú háit ar liosta náisiúnta líon measta na n-oibríthe san earnáil phríobháideach atá in ann oibriú go cianda agus sa 1ú háit ar liosta Réigiún an Deiscirt. I gContae Chorcaí, tá 29,704 oibrí san earnáil phríobháideach in ann oibriú ó chian. Is é 91,300 an líon iomlán do Réigiún an Deiscirt. Is é 387,000 an t-iomlán náisiúnta. Tá 17 Mol Comhoibríthe aitheanta i gContae Chorcaí, 15 acu ina Moil Fiontraíochta agus Comhoibríthe agus is Moil Phobail iad 2 cheann acu. Tá na Moil seo liostaithe i gCuid 8.11 Cianobair na Caibidle seo.

8.4 Geilleagar Corcaí

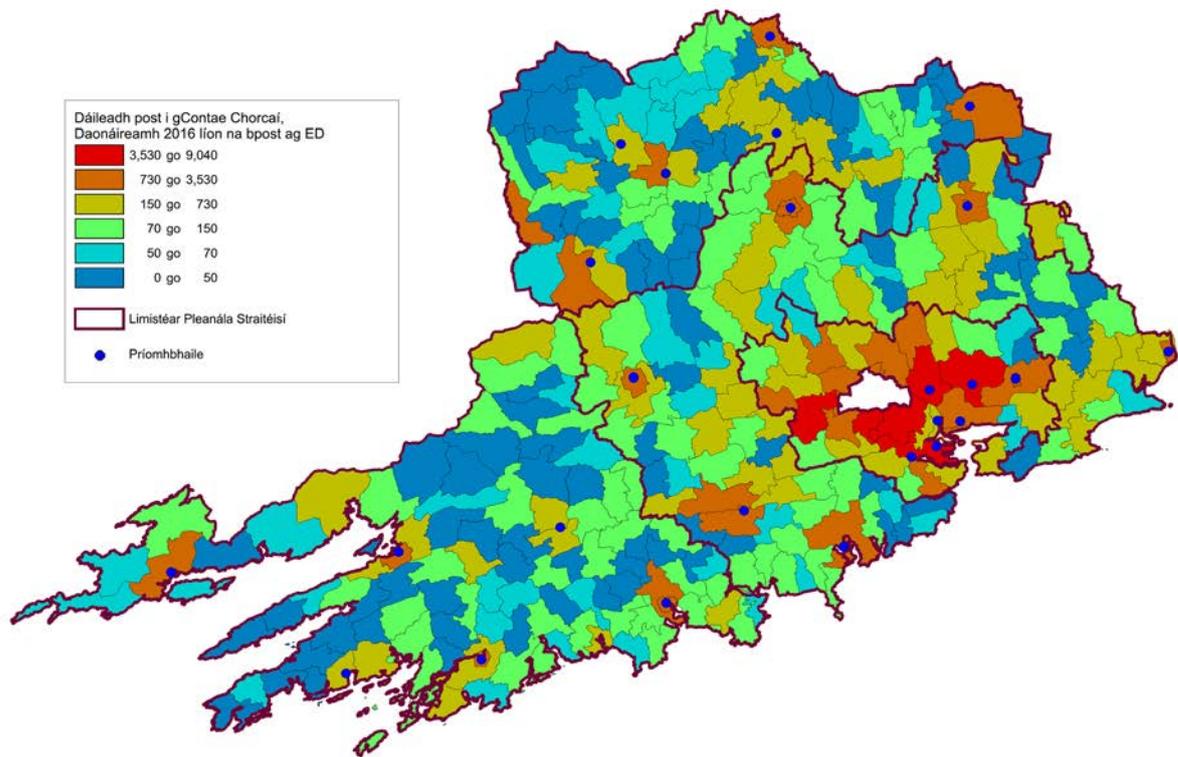
- 8.4.1 Is é Corcaigh an dara ceantar uirbeach is mó sa tír agus is ionann é agus beagnach an cúigiú cuid de dhaonra Réigiún an Deiscirt. Aithníonn an NDP é seo, ag rá go bhfuil "Corcaigh ag fhás mar lár scála idirnáisiúnta agus tá sé san áit mhaith chun dea-mhéine le Baile Átha Cliath, ach tá níos mó fócas ar fhás uirbeach agus tacaíocht leis riachtanach chun an ról seo a fháil".
- 8.4.2 Tá geilleagar Chontae Chorcaí éagsúil ó thaobh go leor buanna a bheith ann lena n-áirítear i réimsí na talmhaíochta, na mara, an táirgthe bia, na turasóireachta, na turasóireachta, na seirbhísí, an fhuinnimh agus na déantúsaíochta atá bunaithe ar theicneolaíocht in earnálacha ar nós leictreonaic, cógaisíocht agus feistí leighis.
- 8.4.3 In 2016 thacaigh Contae Chorcaí le 118,146³post agus thacaigh an chathair agus an contae le chéile le 188,573 post san iomlán, arb ionann é agus 37% de na poist iomlána i Réigiún an Deiscirt. Tá leibhéal idirspéachais geilleagrach ag Contae agus Cathair Chorcaí agus tá go leor daoine ina gcónaí i gceantar amháin agus ag obair sa cheantar eile. Dhírigh Daonáireamh 2016 aird freisin go bhfágann níos mó na 7, 500 duine an contae gach lá le bheith ag obair in áiteanna eile, agus níos mó 9,000 duine eile ina gcónaí lasmuigh den chontae ag taisteal chun oibre, ag cruthú glan-insreabhadh de níos mó ná 2,000 fostaí a chruthú agus ard a tharraingt ar ról fostaíochta réigiúnach Chorcaí.
- 8.4.4 Idir 2011 agus 2016, Bhí Contae Chorcaí níos fearr ná an Réigiún i dtéarmaí fás post agus tháinig méadú 9.5% ar líon iomlán na bpost (daoine atá ag obair ón mbaile san áireamh) i gContae Chorcaí, agus tháinig méadú foriomlán 7% ar an Réigiún sa tréimhse chéanna.
- 8.4.5 Léiríonn anailís ar phoist laistigh den limistéar riaracháin nua go bhfuil díreach níos mó na leath (56%) de na poist sa chontae lonnaithe laistigh de na 26 príomhlonnú, agus an t-iarmhéid lonnaithe sna sráidbhailte agus faoin tuath. Tacaíonn na poist seo leis na pobail atá ina gcónaí sna bailte, sráidbhailte agus faoin tuath oscailte ar fud an chontae. Léirítear dáileadh post ar fud na bpríomhlonnaíochtaí i bhFigiúr 8.2, agus léirítear dlús poist de réir Toghroinne i bhFigiúr 8.3. Tá dlús poist is airde sa Cheantar uirbeach agus timpeall ar na príomh-lonnaíochtaí agus de ghnáth bíonn sé níos ísle in iarthuaisceart agus in iarthar an chontae.

Fíor 8.2 Príomhbhailte Poist agus Próifíl Daonra

Poist: Teorann Baile LAP POWSCAR 2016. Daonra: Teorainn Baile an Daonáirimh 2016.

- 8.4.6 Is iad an tOileán Beag na hionaid fostaíochta is mó sa Chontae, agus Mala agus Rinn an Scidigh ina dhiaidh sin. Dáiltear poist sa chontae go forleathan le áit amháin, an tOileán Beag, a bhfuil níos mó ná 5,000 post ann.

Figiúr 8.3: Dáileadh post i gContae Chorcaí

- 8.4.7 Taispeánann Tábla 8.1 an cóimheas post d'oibríthe cónaitheacha do gach baile, agus is féidir leis an dá cheann acu a bheith ina dtáscairí inbhuanaitheachta.
- 8.4.8 Mar gheall nach mbeidh ach cuid de dhaonra aon bhaile sa lucht saothair, níltear ag súil le cluiche dlúth idir méid an daonra agus líon na bpost ach dá ghaire don chluiche, is inbhuanaithe a bheadh suíomh. Molann an NDP, i dtéarmaí an chóimheasa post le hoibríthe cónaitheacha, go gciallaíonn cóimheas 1.0 go bhfuil post amháin ann do gach oibrí cónaitheach i socraíocht agus léiríonn sé cothromaíocht, cé nach cluiche é, toisc go bhfostófar roinnt oibríthe cónaitheacha in áiteanna eile agus a mhalairt. Léiríonn cóimheasa níos mó ná 1.0 glan-insreabhadh oibríthe agus níos lú ná 1.0, glan-eis-sreabhadh. De ghnáth, tá a mhéid atá an cóimheas seo níos mó nó níos lú ná 1.0, táscach freisin ar a mhéid atá ról seirbhíse agus fostaíochta ceantair níos leithne ag baile, seachas mar lonnaitheacht chomaitéireachta.
- 8.4.9 Tá daonra réasúnta mór agus beagán post i mbaile cosúil leis an gCobh, a chaill an chuid is mó dá phoist thionsclaíocha thraidisiúnta agus a fheidhmíonn den chuid is mó anois mar bhaile comaitéireachta don chathair. Tá cóimheas oibre cónaitheach de 0.28 ag an gCóbh, rud a chiallaíonn nach bhfuil ach 0.28 post aici do gach oibrí atá ina chónaí ar an mbaile, rud a chiallaíonn go bhfágann mórchuid na ndaoine an baile gach lá chun obair a dhéanamh.
- 8.4.10 Is minic a bhíonn cothromaíocht daonra agus post níos fearr ag bailte beaga atá suite amach ó thionchar comaitéireachta na cathrach. Tá níos mó post ag roinnt bailte, cosúil le Beannraí agus an Ráth, ar an mbaile ná mar atá ag oibríthe atá ina gcónaí ar an mbaile chun iad a líonadh, agus mar sin tarraingíonn siad oibríthe isteach ó dhobharcheantar níos leithne, díreach taobh amuigh den bhaile nó níos faide i gcéin. D'fhéadfadh feabhas a chur ar sheachadadh tithíochta laistigh de na bailte féin na cóimheasa seo a fheabhsú le himeacht ama. Beidh sé ina dhúshlán do bhailte níos forimeallacha a bhfuil deiseanna fostaíochta teoranta acu daonra breise a mhealladh.
- 8.4.11 Lorgann beartais agus cuspóirí an Phlean seo le daonra na mbailte a fhás agus cruthú post a spreagadh laistigh de na bailte chun ligean do níos mó daoine a bheith ina gcónaí agus oibriú san áit chéanna agus é a dhéanamh níos éasca modhanna iompair inbhuanaithe a úsáid le haghaidh taistil.

Tábla 8.1 Poist go hOibrithe Cónaitheacha 2016

Lonnaíocht*	Daonra 2016	Poist 2016	Líon na nOibrithe Cónaitheacha	Poist le hOibrithe Cónaitheacha
Beantraí	2,722	1,748	1,005	1.739
An Ráth	3,919	2,249	1,464	1.536
An Sciobairín	2,778	1,580	1,058	1.493
Baile Chaisleáin Bhéarra	860	508	374	1.4
Áth Trasna	976	517	384	1.346
Cloich na Coillte	4,592	2,376	1,840	1.291
Dún Mánmhaí	1,655	758	622	1.219
An Scoil	700	302	249	1.213
Rinn an Scidígh	929	433	358	1.209
Baile Mhistéala	3,740	1,480	1,412	1.048
Maigh Chromtha	3,765	1,548	1,569	0.987
Ceann Toirc	2,350	829	937	0.885
Sráid an Mhuilinn	1,555	601	682	0.881
Mainistir Fhear Maí	6,585	2,168	2,617	0.828
Droichead na Bandan	6,957	2,334	2,868	0.814
Cionn tSáile	5,281	1,737	2,140	0.812
Mala	12,459	3,775	4,760	0.793
Mainistir na Corann	12,496	3,871	5,194	0.745
Eochail	7,963	1,768	2,718	0.650
Cill na Mallach	970	212	332	0.639
Carraig Thuathail	5,080	931	2,345	0.397
An Cóbh	12,800	1,432	5,098	0.281
Carraig Uí Leighin	15,770	1,849	6,901	0.268
An Geata Bán [^]	2,184	184	913	0.202
An Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh	5,843	446	2,504	0.178

* **Bailte an Daonáirimh ^ Cuimsíonn an Geata Bán Áth Fhada, Fearsaid agus Ros Tiallín** Nóta: Tá sonraí sa tábla seo bunaithe ar Bhaile an Daonáirimh. Tá poist bhreise ag roinnt áiteanna mar Rinn an Scidígh atá suite sa cheantar lasmuigh den teorainn mar a shainítear sa Daonáireamh, ach laistigh den teorainn atá sainithe ag an bPoblacht Áitiúil, nach léirítear sa tábla seo.

8.4.12 Roimh Covid 19 níor oibrigh ach 14 faoin gcéad den lucht oibre náisiúnta go cianda. Sna hearnálacha oideachais, ICT agus Airgeadais bhí na céatadán is airde fostaithe ag obair go cianda, agus bhí níos lú ná 10% d'fhostaithe ag obair go cianda sna hearnálacha riaracháin, sláinte, tógála, miondíola, iompair agus cóiríochta. Is ó 2016 i leith na figiúirí Daonáirimh is déanaí do Chorcaigh ar dhaoine atá ag obair ón mbaile nuair a bhí 11.5% de na poist i gContae Chorcaí (poist i mbailte agus i gceantair thuithe) á n-áitiú ag daoine a oibríonn ón mbaile, síos ó 12.3% in 2011. Bhí an céatadán is airde daoine a bhí ag obair ón mbaile in 2016 sna bailte i Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí uirbeach- an Cóbh, an Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh, Carraig Uí Leighin, Carraig Thuathail agus Mainistir na Corann.

8.4.13 Le linn Phaindéim Covid 19 bhí 30% de dhaoine 15 bliana d'aois agus níos sine ag úsáid cianoibre mar fhreagairt ar phaindéim COVID-19 i Réigiún an Deiscirt⁴.

4 Faisnéis maidir le Scaoileadh COVID-19 - Eisiúint staidrimh na Príomh-Oifige Staidrimh, 13 Bealtaine 2020 - Bailíodh na sonraí sa scaoileadh seo mar chuid de bhalliú sonraí Suirbhé an Lucht Saothair R2, agus tagraíonn sé do shonraí a bailíodh ó theaghlaihl idir an 8 Aibreán agus an 23 Aibreán, agus tá siad bunaithe ar 2,288 freagra.

Poist de réir Earnála

8.4.14 Laistigh de Chontae Chorcaí, is é 'Mórdhiol, Miondiol, Trádáil agus Iompar' an earnáil fhostaíochta is mó arb ionann í agus 26% de dhaoine ag an obair, agus 'Déantúsaíocht' ina dhiaidh sin ag 21%. Níl ach 8% de dhaoine ag obair ceangailte go díreach do 'Talmhaíocht, Foraoiseacht agus lascaireacht'. Tá céatadán na ndaoine atá fostaithe i ndéantúsaíocht i gCorcaigh i bhfad níos mó na an fhigiúir náisiúnta a léiríonn ceannas na déantúsaíochta i gceantair mar Ringaskiddy áit a bhfuil láithreach mhór sa tionscal cógaisíochta. Cinnteoidh nascacht fheabhsaithe le Rinn an Scidigh (M28) go leanfar leis mar cheann de cheantair Uirbeacha Chorcaí Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí d'eolaíochtaí beatha, sócmhainní suntasacha fiontraíochta GFT agus ionaid taighde agus nuálaíochta mara is mó le rá ar domhan.

Daonáireamh 2016 POWSCAR – Grúpa Tionscail	Fostaithe Náisiúnta*	Poist Contae Chorcaí (oibríthe tí san áireamh)
Talmhaíocht, Foraoiseacht agus lascaireacht	5%	8%
Déantúsaíocht	11%	21%
Tógáil agus Foirgníocht	5%	4%
Mórdhiol, Miondiol, Trádáil, Iompar	23%	26%
Eolas agus Cumarsáid	19%	16%
Riarachán Poiblí	5%	3%
Gníomhaíochtaí Oideachais, Sláinte Daonna agus Oibre Sóisialta	20%	17%
Eile	4%	4%
Gan staonadh	8%	1%
Iomlán	1,970,728	118,146

* tabhair faoi deara go gcuimsíonn fostaithe náisiúnta 2,763 foistí a oibríonn lasmuigh d'Éirinn agus a bhfuil áit oibre acu nach bhfuil in Éirinn dá bhrí sin. Áfach, d'fhéadfadh go mbeadh roinnt daoine a bhfuil cónaí orthu lasmuigh d'Éirinn a bhfuil áit oibre acu in Éirinn – níl siad seo san áireamh in POWSCAR.

Tábla 8.2: Miondealú céatadán na bpost de réir grúpa tionsclaíochta

8.5 Ról Geilleagrach Cuan Chorcaí

- 8.5.1 Is é Cuan Chorcaí an Cuan nádúrtha is mó san Eoraip agus tá sé tábhachtach go straitéiseach don Chontae agus don Réigiún mar gheall ar an raon feidhmeanna sóisialta, eacnamaíoch agus comhshaoil a dtacaíonn sé leo lena n-áirítear daonra de bheagnach 72,000 agus thart ar 29,000 post. Chomh maith le tacú le gníomhaíochtaí chalafoirt, tionscal, taighde agus forbairt san earnáil mhuirí, turasoireacht agus gníomhaíochtaí fhóillíochta mara, tá an cuan suntasach ó thaobh cultúir agus staire de mar gheall ar a thimpeallacht shuibhir nádúrtha, a oidhreacht thógtha agus a stair.
- 8.5.2 Is eintiteas de réir scála náisiúnta é ceantar an Chuain agus tá cúig Bhaile Chathrach Contae ann (an Cóbh, Carraig Thuathail, Mainistir na Corann, an Pasáiste/Gleann Broc/Baile na Manach agus Carraig Uí Leighin), chomh maith le ceithre cinn d'uimh. Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí (Rinn an Scidigh, an tOileán Beag, Carraig Thuathail agus an Geata Bán/Áth Fhada).
- 8.5.3 Tá dhá Bhraisle Cuain ar leith i gceantar an Chuain:
- Conair Fáis Oirthear Chorcaí - ina bhfuil An Cóbh, Mainistir na Corann, Carraig Thuathail, An tOileán Beag, An Geata Bán, Átha Fhada, Pointe Marino; agus,
 - Triantán Fáis Chorcaí Theas agus an Chuain Íochtarach – ina bhfuil Carraig Uí Leighin, An Pasáiste/Gleann Broc/Baile an Mhanaigh, Rinn an Scidigh (chomh maith le Bruíonaigh agus Cill Omna/Uamhanna atá suite lasmuigh de limistéar an chuain)
- 8.5.4 I dteannta a chéile, ba é limistéar an Chuain an limistéar is mó fáis laistigh de Chorcaigh, le daonra ag fás go 77% ó 1991 (i gcomparáid le 42% do Chorcaigh ar an iomlán le linn na tréimhse céanna).
- 8.5.5 Ó thaobh na fostaíochta de, cuimsíonn an Cuan go leor de na cuideachtaí cógaisíochta is mó ar domhan agus tá sroicheadh domhanda cruthaithe ag geilleagar an chuain, ag soláthar tairseach eacnamaíoch idirnáisiúnta do Chorcaigh agus do Réigiún an Deiscirt. Cuimsíonn cuid de na príomhstaitisticí eacnamaíoch do limistéar Chuan Chorcaí:

- Daonra: 71,910
 - Oibrithe Cónaitheacha: 30,897
 - Ráta Rannpháirtíochta sa Lucht Oibre: 63.7%
 - Oideachas tríú leibhéal: 37.2%
 - Tráchtáil/seirbhísí ghairmiúla/fostaíocht dhéantúsaíochta: 65%
 - GDP per capita: €62,638
 - GDP Chuan Chorcaí: €4.5bn
- 8.5.6 Go criticiúil, feidhmíonn ceantar Cuan Chorcaí thar an mheáin náisiúnta sna méadrachtaí thuas go léir.
- 8.5.7 Ag aithint an eintitis gheilleagraigh thábhachtaigh arb é Geilleagar Chuan Chorcaí (CHE) agus an ról ríthábhachtach atá ag an limistéar eacnamaíoch seo laistigh den Réigiún, thug Comhairle Contae Chorcaí faoi anailís il-Stiúrthóireachta ar an gceantar le tacú leis na beartais agus cuspóirí geilleagracha foriomlána laistigh den Phlean seo, lena n-áirítear:
- An gá atá le poist ar ardchaighdeán a mhealladh agus a choinneáil a cheadódh caighdeán mhaireachtála níos fearr, agus poist inbhuanaithe nach mbeidh chomh leochaileach céanna i leith cailteanas sa todhchaí;
 - An gá atá lenár gcumas dul san iomaíocht le suíomhanna eile chun an raon iomlán tréithe cáilíochta beatha a thairiscint le fostaithe a mhealladh agus a choinneáil i gCorcaigh;
 - An gá atá le bonn an gheilleagair a leathnú, nuálaíocht a úsáid chun fás a spreagadh agus tógáil ar ár sainiúlacht suímh le straitéisí déanta áite a aithníonn an réaltacht a mheallann cuideachtaí chun infheistíocht a dhéanamh i réimse i.e. rochtain ar scileanna, tallann, ardoideachas agus meascán fachtóirí, ar nós cumas nuálaíochta, infheistíochtaí bonneagair, seirbhísí iomaíochta agus taitneamhachtaí, réitigh réadmhaoine, tithíocht, cáilíocht na beatha, rochtain ar thrádáil agus ar mhargáí srl.; agus,
 - An gá atá ann le pleanáil do thodhchaí níos inbhuanaithe i gcomhthéacs an athraithe aeráide, déimeagrafaic a aistriú, forbairt theicneolaíoch agus an t-aistriú chuig geilleagair isealcharbóin, bhithcharbóin agus chiorclacha;
- 8.5.8 Tá an anailís seo a rinneadh ar an CHE leathanbhunaithe agus mionsonraithe, cuimsíonn seo:
- Bunú agus aitheantas gur eintiteas geilleagrach idirnasctha é CHE;
 - Bunú agus aitheantas gur eintiteas geilleagrach atá nasctha ar fud an domhain é CHE;
 - Anailís mhionsonraithe SWOT ar fud limistéar CHE, ag aithint dúshláin agus deiseanna;
 - Anailís tháirgiúlachta ar an CHE;
 - Anailís theicneolaíoch agus anailís inmharthanachta eacnamaíoch ar Láithreáin Forbartha CHE agus Taiseántóra laistigh den CHE; agus,
 - Tagarmharcáil idirnáisiúnta mar chomhthéacs agus chun foghlaim chriticiúil a sholáthar.
- 8.5.9 Tugadh faoi gach ceann díobh thuas i gcomhthéacs an bheartais náisiúnta atá ag teacht chun cinn mar atá leagtha amach sa Chreat Náisiúnta Pleanála (NDP) agus sa Straitéis Réigiúnach Eacnamaíochta agus Spásúil (an RSES).
- 8.5.10 Léiríonn an Creat Náisiúnta Pleanála (an NDP) agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach (an RSES) araon go bhfuil gá le hathrú ó bhonn ar phatrún na forbartha sa todhchaí, go mbeidh fás daonra faoi stiúir post, agus go mbeidh fás an daonra agus post ailínithe níos dlúithe go geografach, chun an gá atá le taisteal a laghdú agus tacaigh le fás inbhuanaithe.
- 8.5.11 **I gCaibidil 2 Lár-Straitéis**, leithdháiltear fás daonra, tithíochta agus fostaíochta, ar aon dul le forálacha an NDP agus an RSES, an líonra lonnaithe agus na príomhionaid fostaíochta a neartú agus ceantair thuaithe a athbheochan ag an am céanna trí bhailte agus sráidbhailte tuaithe a neartú agus trí thacú le nádúr éagsúil gheilleagair uirbeacha agus thuaithe an chontae.
- 8.5.12 Maidir leis an anailís theicniúil a rinneadh laistigh den CHE, cuimsíonn seo:
- Anailís tháirgiúlachta: Uirlis samhaltaithe eacnaméadrach a úsáideadh chun an méadú ar ghníomhaíocht eacnamaíoch a chinneadh, agus dá bhrí sin GDP per capita mar thoradh ar idirghabhálacha agus tacaíochtaí áirithe a sholáthar. Úsáidtear trí chás ag dul ó nach n-athraíonn siad go dtí an feabhas is mó ar an timpeallacht eacnamaíoch chun an acmhainneacht fáis eacnamaíoch a fhiosrú.
 - Ionsamhlú inmharthanachta eacnamaíoch, anailís riosca agus barrfheabhsú córais: cuimsíonn anailís theicneolaíoch-eacnamaíoch ina gcuimsíonn ionsamhlú dinimiciúil córais ar fhorbairtí eastáit réadaigh, infheistíochtaí gaolmhara agus idirbhearta airgeadais, costais, ioncam agus sreafaí airgid, seirbhísí, ionchais FDI, anailís ar chásanna agus barrfheabhsú incriminteach na straitéise fáis.
 - Anailís ar an slabhra luacha: Rinneadh anailís chainníochtúil ar líonraí cuideachtaí laistigh de chuideachtaí i nGeilleagar Chuan Chorcaí.

- 8.5.13 Rinneadh tástáil struis ar thorthaí na hanailíse teicniúla thuas trí dhá Láithreáin Forbartha Léiritheora i gceantar Gheilleagar Chuan Chorcaí agus fuarthas go raibh siad láidir.
- 8.5.14 Fuarthas amach san anailís a rinneadh go bhfuil sé de chumas ag Geilleagar Chuan Chorcaí a aschur eacnamaíoch a dhúbailt ar a laghad suas go dtí 2040, agus tá daonra breise c.35,000 agus 21,000 post á seachadadh laistigh dá limistéar spásúil. Cuimsíonn príomhthorthaí fais geilleagrach na hanailíse a rinneadh:
- Poitéinseal GDP CHE a mhéadú ó (reatha) €4.5bn go (poitéinseal) €12.4bn; agus,
 - Tá Toradh ar Infheistíocht suntasach (TAI) ar fáil don státchiste poiblí agus d'infheistíocht phríobháideach – meastar gur féidir le hinfeistíocht €1.5bn i mbonneagar poiblí toradh €769m a ghiniúint ar chistí poiblí le linn na céime seachadta agus toradh bliantúil breise de €643m ina dhiaidh sin.
- 8.5.15 Is féidir an TAI thuas - chomh maith le torthaí comhlántacha ar infheistíocht phríobháideach, daonra, poist agus fás eacnamaíoch foriomlán – a bhaint amach trí idirghabhálacha a dhíríonn ar an méid seo a leanas:
- **Soláthar bonneagair poiblí:** Tá limistéar CHE suite áit ar gá bonneagar náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil a fhorluí. Mar a aibhsítear i **gCaibidil 19 Feidhmiú agus Seachadadh**, is dúshlán d'fhás eacnamaíoch é infheistíocht phríobháideach a luchtú chun soláthar a dhéanamh do bhonneagar ar an suíomh, casta ag Láithreáin straitéiseacha mar an CHE. Tá sé rithábachtach infheistíocht i mbonneagar poiblí a ailíniú - lena n-áirítear tosaíocht, uainiú agus leithdháileadh costas - ag gach gníomhaireacht seachadta bonneagair poiblí chun gníomhachtú acmhainneacht fais eacnamaíoch laistigh de limistéar CHE a chinntiú.
 - **Braislí atá ann cheana a neartú agus braislí nua a fhorbairt:** Tá sé rithábachtach tacú le riachtanais an tionscail atá ann cheana laistigh de limistéar Gheilleagar Chuan Chorcaí agus a n-earnálacha faoi seach. Tá eolaíocht agus teicneolaíocht saoil seanbhunaithe de réir cáil agus scála a mballchuideachtaí. Tá treochtaí nua earnála ag teacht chun cinn ar féidir leo iomaíochas foriomlán idirnáisiúnta a neartú tá: Biteicneolaíocht Chliste (TF agus BioTech); r-Shláinte (Cógaisíocht bunaithe ar shonraí agus MedTech); Ard-Déantúsaíocht m.sh. le haghaidh BioPharma agus MedTech (IoT agus déantúsaíocht, príontáil 3D); agus, seirbhísí gnó dian sonraí mar FinTech nó seirbhísí bunaithe ar blockchain (Seirbhísí Airgeadais + Gnó TF).
 - **Ag acú le FBManna agus le cuideachtaí dúchasacha:** Tá sé tábhachtach FBManna agus cuideachtaí dúchasacha a chothú chun an spleáchas an-láidir atá ann faoi láthair ó thionscail a bhaineann le FOE agus IDC a éagsúlú. Tá acmhainneacht ann go ndíreodh an earnáil seo ar eochairtheicneolaíochtaí cumasúcháin, ar chomhar trasearnála agus ar sheirbhísí chun líonraí cruthaithe luacha a bhunú le deiseanna gnó feabhsaithe ar an leibhéal idirnáisiúnta. Tá seo tábhachtach chun seasmhacht gheilleagar an réigiúin a fheabhsú.
 - **Ag tacú le nascacht an Chontae:** Tá Contae Chorcaí i measc fbmanna dúchasacha ceannródaíocha in earnálacha ar nós Agraibhia, Seirbhísí Airgeadais agus Gnó, Fuinneamh agus Geilleagar Muirí. Chomh maith le naisc a chruthú le margáil idirnáisiúnta tá sé tábhachtach freisin naisc láidre a chruthú idir cuideachtaí atá lonnaithe i nGeilleagar Chuan Chorcaí agus sa Chontae i goitinne.
- 8.5.16 Chomh maith leis an ngá criticiúil le soláthar bonneagair poiblí chun tacú le fás, tá raon leathan tacaíochtaí breise nasctha leis an méid thuas freisin, lena n-áirítear:
- Cosaintí cearta maoine intleachtúla
 - Seirbhísí Ríomhsheirbhísí an Rialtais
 - Bonneagar iompair feabhsaithe (talamh, aer, farraige)
 - Feabhsúcháin leathanbhanda
 - Idirghabhálacha giniúna agus seachadta fuinnimh
 - Rochtain ar shonraí/eolais
 - Naisc leanúnacha idir an tionscal agus an saol acadúil
 - Tacaíochtaí Chustaim
 - Tacaíochtaí Dhlíthiúla
 - Maoiniú agus seirbhísí Caipitil Fiontair
 - Tacaíochtaí earcaíochta agus choinneála

Nóta: tá an liosta thuas tascach seachas uileghabhálach, agus tiocfaidh sé chun cinn de réir mar a athraíonn cúinsí.

- 8.5.17 Aithnítear i gconclúid na hanailíse a rinneadh an gá atá le foráil a dhéanamh d'fhóram comhoibríteach chun torthaí na hanailíse a shóisialú agus chun seoladán a sholáthar do chomhghníomhartha amach anseo, trí fhoráil a dhéanamh maidir leis an obair seo a leanas:
- ardán do CHE;
 - cainéal d'ionchuir leanúnacha ó phríomhpháirtithe leasmhara;
 - leas a bhaint as deiseanna a eascraíonn as líonra domhanda CHE chun geilleagar CHE a rómhéadú agus a éagsúlú;

- riachtanais CHE a shainnithint – tionscal, oideachas agus taighde, beartas poiblí náisiúnta, srl.;
 - réimsí gníomhaíochta tosaíochta CHE a shainnithint – idirghabhálacha crua agus boga, gearrthéarmach agus fadtéarmach; agus,
 - gníomhartha a ghníomhachtú agus monatóireacht a dhéanamh ar thorthaí.
- 8.5.18 Is é an chéad chéim eile de ghníomhaíochtaí na Comhairle laistigh de limistéar CHE ná a torthaí a roinnt le príomhpháirtithe leasmhara – laistigh den earnáil phoiblí agus san earnáil phríobháideach araon – agus fóram comhpháirteach a bhunú chun gníomhaíochtaí spriocdhírthe a sheachadadh.
- 8.5.19 Aithníonn an Plean seo an ról tábhachtach ó thaobh straitéise atá ag Cuan Chorcaí d'fhás daonra agus post agus a acmhainneacht sa todhchaí mar inneall fáis do Chathrach Chorcaí, Réigiún an Deiscirt, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta mar mhór-mhealladh infheistíochta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: 8-1 Cuan Chorcaí

- Cuir Cuan Chorcaí chun cinn mar shócmhainn uathúil straitéiseach i Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach agus sa Réigiún agus cuardaigh infheistíocht i bhforbairt inbhuanaithe tionscadal a neartóidh an poitéinseal atá ag Cuan Chorcaí leanúint lena ról mar phríomhspreagadh geilleagrach laistigh den réigiún, mar rogha FDI, chun leathnú na hearnála SMI a spreagadh, chun tacú le héagsúlú bhonn eacnamaíoch an Chontae, a bheith ina chéad ghluaisneoir i bPleanáil Spásúil Mhuiri, ina spreagadh suntasach d'fhás geilleagrach ar an iomlán, agus ag an am céanna ag cinntiú gur gá cothromaíocht a bhaint amach idir an fonn atá ar fhás agus ar fhorbairt agus an gá atá le hoidhreacht nádúrtha agus eile (tógtha agus cultúrtha) a chosaint, taitneamhacht chónaithe agus sócmhainní comhshaoil laistigh den chuan chomh maith le húsáidí eile an chuain a éascú (m.sh. úsáidí áineasa) trí ICZM a chur i bhfeidhm.
- Bainistíocht inbhuanaithe amach anseo ar úsáidí éagsúla i limistéar Chuan Chorcaí a threorú, trí chreatlach pleanála ar leith, lena n-áirítear úsáidí eacnamaíocha straitéiseacha, agus na héiceachórais íogaire agus gnáthóga nádúrtha ainmnithe, SPA Chuan Chorcaí agus SAC Mhuir nloch an Oileáin Mhóir san áireamh, a chosaint ag an am céanna.
- Tabharfar macnamh cúramach ar an gcur chuige beartais is oiriúnaí maidir le forbairt Gheilleagar Chuan Chorcaí (CHE) amach anseo a bhainistiú mar atá leagtha amach in RPO79 den RSES lena chinntiú go mbaineann forbairt inbhuanaithe an cheantair leas ní hamháin as na buntáistí eacnamaíocha agus sóisialta ach cinntiú sé freisin go ndéantar bithéagsúlacht, flóra agus fána a mheas laistigh agus lasmuigh de láithreáin chosanta trí na meicníochtaí cuí SEA agus AA.

8.6 Fás Post amach anseo

- 8.6.1 Léiríonn an Creat Náisiúnta Pleanála (an NDP) agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach (an RSES) araon go bhfuil gá le hathrú ó bhonn ar phatrún na forbartha sa todhchaí agus go mbeidh fás an daonra agus post ailínithe níos dlúithe go geografach, chun an gá atá le taisteal a laghdú agus tacaigh le fás inbhuanaithe. Leag amach an Chreat Náisiúnta Pleanála agus an RSES cóimheas daonra agus post amach anseo de 1:0.6. Ríomhadh figiúirí tásca nua post don Chontae go dtí 2028 tríd an gcóimheas seo de 1:0.6 a chur i bhfeidhm ar na spriocanna fáis daonra. Tugann cur i bhfeidhm an chóimheasa le fios, go bhfuil gá le thart ar 14,902 post breise i Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí uirbeach sa tréimhse go dtí 2028, agus go bhfuil 17,776 post breise de dhith sa chuid eile den Chontae. Tá poist féideartha amach anseo ag leibhéal Limistéir Pleanála Straitéisí mionsonraithe i dTábla 8.3.
- 8.6.2 Dá bhrí sin, is príomhthosaíocht de chuid an Plean seo ról fostaíochta príomhbhailte an chontae a neartú. Beidh fás post sa Chathair freisin le linn thréimhse an phlean agus is dóigh go leanfaidh idirspiléachas geilleagrach na cathrach agus an chontae ar aghaidh amach anseo. Féadfaidh go leor de na fostaithe nua seo a roghnú le bheith ina chonáí i gceantar amháin agus le bheith ag obair sa cheantar eile. Tacaíonn an Chomhairle le cur chuige comhoibríoch chun láidreachtaí comhcheangailte an Cheantair uirbeach a bhaint amach agus chun tacú lena fhorbairt mar rogha inmharthana seachas Baile Átha Cliath.
- 8.6.3 Mar gheall ar rátaí isle dífhostaíochta agus rannpháirtíochta sa lucht saothair os cionn 60% bhí sé níos deacra fostaithe nua a fháil ón margadh saothair intíre agus bhí gá le glanimirce isteach láidir chun tacú le fás fostaíochta. Tá rochtain ag cuideachtaí atá ag feidhmiú in Éirinn ar líon saothair de 250 m duine ar fud an EU, ach beidh Éire in iomaíocht le tíortha Eorpacha eile do na hoibríthe seo freisin. De réir mar a théann an geilleagar isteach i ndiaidh chéim Covid, is dóigh go leanfaidh glan-imirce isteach láidir de bheith ina foinse thábhachtach d'fhostaithe nua chun poist bhreise a líonadh amach anseo.

Tábla 8.3 Spriocanna Reatha (2016) agus Spriocanna Fáis Post Tásca de réir SPA go 2028

Limistéar Pleanála Straitéisí	Líon na bpost 2016*	Fás i bPoist laistigh den SPA iomlán (cóimheas idir daoine agus poist = 1:0.6)
Meitreo an Chontae	33,674	16,509
Mórcheantar Chorcaí	29,162	10,732
Tuaisceart	14,105	4,046
Iarthar	16,510	4,216
Contae Iomlán	93,415	35,502

* Tá poist bunaithe ar chomhaireamh, ó POWSCA Dhaonáireamh 2016, de phointí Áit Oibre laistigh de theorainneacha forbartha lonnaithe LAP 2017 agus ní áirítear leis daoine atá ag obair ón mbaile. Tagraíonn uimhreacha 2016 do limistéar riaracháin nua.

8.7 Straitéis Spásúlachta d'Fhorbairt Gheilleagrach

- 8.7.1 Tá cumas Chontae Chorcaí an leibhéal ionchasach cruthú post a bhaint amach faoi réir a chumais freastal air. I gceantair uirbeacha, tá sé tábhachtach gur féidir le fiontair rochtain a fháil ar thailte forbartha, fónais agus réadmhaoine tráchtála ar phraghas iomaíoch de réir na gcaighdeán is airde atá ar fáil go hidirnáisiúnta. Tá an togra ina leith seo leagtha amach in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Plean seo a dhéileáil leis na lonnaithe.
- 8.7.2 Aithnítear go bhfuil cruthú post rithabhachtach chun bailte agus sráidbhailte tuaithe a athnuachan agus tá éagsúlú geilleagar na tuaithe riachtanach chun poist a chruthú agus athléimneacht a thógáil. Is iad na hearnálacha a chuireann deiseanna ar leith ar fáil amach anseo ná talmhaíocht, bia, foraoiseacht, turasóireacht, fuinneamh in-athnuaite, ICT, ilmheáin, earnálacha cruthaitheacha agus an geilleagar bith/ciorclach. Meastar go mbaineann forbairt micrifhiontar (iad siúd a bhfuil níos lú ná 10 bhfostaí acu) go háirithe leis an ngeilleagar tuaithe agus tá sé tábhachtach go mbeadh an spás ag gach baile freastal ar úsáidí den sórt sin mar chuid dá gcuspóirí dlúthfháis.
- 8.7.3 Ag teacht le straitéis an RSES tacaíonn an Plean seo le comhchruinniú d'fhorbairt gheilleagrach agus fostaíochta go príomha laistigh de na príomhbhailte chun cothromaíocht a thabhairt ar fud an Chontae agus chun leibhéal na rogha fostaíochta a fheabhsú. Cuirtear talamh ar fáil sna Príomhbhailte ionas gur féidir seirbhísí cuí a dhéanamh air, a bheith suite gar don áit ina gcónaí daoine, agus is féidir le gnó leas a bhaint as cóngarach do ghnólachtaí agus seirbhísí eile. Ina theannta sin, tá sé tábhachtach a chinntiú go bhforbrófar deiseanna nua eacnamaíocha agus fostaíochta i gcomhar le soláthar bonneagair iompair agus seirbhísí uisce agus forbairtí tithíochta nua ionas go mbeidh an deis ag níos mó daoine a bheith ina gcoónaí níos gaire don obair, agus ar an gcaoi sin an t-am a chaitear ag comaitéireacht a laghdú agus deiseanna a oscailt chun modhanna inbhuanaithe a úsáid le haghaidh turais áitiúla.
- 8.7.4 Sainníodh ordlathas d'ionaid fostaíochta ar fud an Chontae a chinnteoidh patrún inbhuanaithe d'fhorbairt gheilleagrach, (féach Tábla 8.5). Cuirtear tailte ar fáil do thrí chatagóir éagsúla d'úsáid fostaíochta nua laistigh de na príomhsocruithe trí thalamh a chriosú go foirmiúil. Tá criosanna Limistéar Beartais Speisialta ann freisin san Oileán Beag agus Pointe Marino a aithnítear den chuid is mó le haghaidh úsáidí fostaíochta. Is féidir tuilleadh sonraí faoin raon úsáidí atá inghlactha i ngach catagóir thalún fhostaíochta a fháil **iCaibidil 18 Críosú agus Úsáid Talún**.
- 8.7.5 Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara freisin go bhfuil roinnt áiseanna dhéantúsaíochta agus ghnó ar mhórsála sa Chontae atá suite lasmuigh den líonra lonnaithe mar gheall ar a scála agus a dtréithe eile. Tá sé mar aidhm ag an gComhairle Contae forbairt inbhuanaithe na bpríomháiseanna seo a chur chun cinn agus nuair is cuí, cosnóidh an Chomhairle Contae iad ó fhorbairt mhíchúil in áiteanna in aice láimhe, áit a bhféadfadh an fhorbairt sin dochar a dhéanamh don acmhainneacht amach anseo d'fhorbairt inbhuanaithe na saoráide.
- 8.7.6 I gcásanna eisceachtúla beidh cineálacha áirithe úsáidí fostaíochta ann a cheanglófar mar gheall ar a méid, a scála agus a riachtanais oibríochta a bheith suite lasmuigh den soláthar talún fostaíochta criosaithe atá ann cheana agus breithneofar aon tograí den sórt sin a thagann chun cinn de réir a bhfiúntas faoi réir pleanála cuí agus forbartha inbhuanaithe. Breithneofar athlonnú na gcineálacha úsáidí fostaíochta seo ar bhonn cás ar chás.
- 8.7.7 Tá úsáidí fostaíochta ann freisin sna sráidbhailte agus tacaíonn beartas tuaithe agus pleanála oscailte le leanúint le húsáidí den sórt sin, agus lena leathnú nuair is cuí agus ag teacht le pleanáil cheart agus forbairt inbhuanaithe an cheantair. Tacófar le fiontair nua i gceantair thuaithe freisin nuair atá siad ag brath ar acmhainní.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: 8-2 Straitéis Fhostaíochta

Tacaigh le forbairt gheilleagrach agus fostaíochta in áiteanna oiriúnacha sna Príomhbhailte, agus i suíomhanna Fostaíochta Straitéisí agus eile de réir Líonra Fostaíochta an Chontae atá leagtha amach i dTábla 8.4.

Tábla 8.4: Líonra Fostaíochta			
Líonraí Eacnamaíochta Fo-Chontae	Fo-Bhraislí Eacnamaíochta	Suíomhanna Prionsabail	Straitéis Fhoriomlán
Líonra an Chontae uirbeach agus Cuan Chorcaí	Conair Fháis Oirthear Chorcaí Corcaigh Theas agus Triantán Fáis an Chuain Íochtarach	Mainistir na Corann, Carraig Thuathail#, An Cóbh, An tOileán Beag#/An Geata Bán/Áth Fhada#, Pointe Marino^^ Carraig Uí Leighin, An Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile na Manach, Rinn an Scidigh#, Bruíonaigh agus Cill na hOmnaí/Uamhanna	Leanfaidh Cathrach Chorcaí de bheith ar an margadh post is mó sa chontae agus leanfaidh póilíní an phlean forbartha ag tacú le fás na fostaíochta sa cheantar cathrach ionas gur féidir leis a ról mar shuíomh idirnáisiúnta scála, mar chomhlánú ar Bhaile Átha Cliath agus mar phríomhspreagadh fáis i réigiún an deiscirt a chomhlíonadh. Aitheantas a thabhairt don ról tábhachtach straitéiseach atá ag Cuan Chorcaí d'fhás an daonra agus do phoist agus don acmhainneacht a bhaineann leis sa todhchaí mar inneall fáis do Chathrach Chorcaí, Réigiún an Deiscirt, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta mar mhór-mhealladh infheistíochta. Tá Pointe Marino in ann príomhról cumasóra straitéiseigh a imirt don NDP/RSES maidir le soláthar a dhéanamh d'athúsáid úsáidí tionsclaíochta atá ann cheana ó dugthailte agus ó Láithreáin uirbeacha straitéiseacha eile laistigh de Limistéar Chorcaí Uirbeach chun athghiniúint agus athfhorbairt Láithreáin den sórt sin a éascú chun cuidiú le fás dlúth agus comhfhorbairt áite a sheachadadh, faoi réir fhorálacha na Treorach maidir le Gnáthóga agus Éin agus Threoir Seveso III. Tá Pointe Marino cóngarach do lonnaíocht An Pasáiste. Ba cheart tosaíocht a thabhairt d'fhorbairt láithreán a bhfreastalaíonn conairí iompair phoiblí ar ardchaighdeán orthu. Cinntigh go gcuirtear leibhéal iomchuí acmhainne bonneagair in áirithe d'fhás fostaíochta. Tús áite a thabhairt d'infheistíocht i gcomhfhorbairt áite agus i mbonneagar eile a thacaíonn le cáilíocht na beatha chun úsáidí fostaíochta a mhealladh - tithíocht inacmhainne, cumas oideachais, taisteal inbhuanaithe, réimse poiblí, taitneamhachtaí, sócmhainní cultúrtha srl., chun tionscnaimh eile cruthaithe post a chomhlánú.
Líonra Fáinne Chorcaí	An Fáinne Thoir An Fáinne Thiar	Mala*, Mainistir Fhear Mai, Eochail Droichead na Bandan, Cionn tSáile Maigh Chromtha	Caidreamh láidir a choinneáil le Limistéar Chorcaí uirbeach a d'fhéadfadh fostaíocht inbhuanaithe a bhaint amach, rud a d'fhéadfadh fás a mhéadú. Laghdódh na bearta sin comaitéireacht agus chuirfeadh siad roghanna taistil inbhuanaithe chun cinn. Tá ról ag na bailte seo freisin maidir le fostaíocht a sholáthar dá ndobharcheantar níos leithne. Tús áite a thabhairt d'infheistíocht i gcomhfhorbairt áite agus i mbonneagar eile a thacaíonn le cáilíocht na beatha chun úsáidí fostaíochta, tithíocht inacmhainne, cumas oideachais, taisteal inbhuanaithe, riocht phoiblí, taitneamhachtaí agus sócmhainní cultúrtha agus araile, a mhealladh chun tionscnaimh eile cruthaithe post a chomhlánú.
Líonra Bia Talmhaíochta Chorcaí Thuaidh		Mala*, Ráth, Baile Mhistéala, Mainistir Fhear Mai	Leanúint ar aghaidh ag gearáil acmhainneacht shuntasach ó shócmhainní bia agus dí agus agra-ardteicneolaíochta.
Líonra Mara Iarthar Chorcaí		Cloich na Coillte*, Sciobairín, Beantraí, An Scoil, Baile Chaisleáin Bhéarra	Líonra bunaithe ar Chonair an N71 Thiar ó Chorcaí go Ciarraí Theas, gearáil a dhéanamh ar gheilleagar suntasach muirí, turasóireacht, bia agus deoch, sócmhainní digiteacha agus sócmhainní eile a bhfuil naisc straitéiseacha iompair acu le Limistéar Chorcaí Uirbeach.
Príomhbhailte Eile		Dún Mánmhaí, Sráid an Mhuilinn, Ceann Toirc, An Mhóin ArdÁth Trasna	Tacaigh le húsáidí fostaíochta atá ann cheana agus fostaíocht dobharcheantair áitiúil a fhorbairt, go háirithe a bhaineann le sócmhainní, acmhainní nó deiseanna áitiúla.
Príomhshráidbhailte agus Lonnaíochtaí Eile		Gach Príomhshráid-bhaile	Tacaigh le húsáidí fostaíochta atá ann cheana agus fostaíocht dobharcheantair áitiúil a fhorbairt, go háirithe a bhaineann le sócmhainní, acmhainní nó deiseanna áitiúla.
Limistéar Tuaithe			Tacaigh le húsáidí fostaíochta atá ann cheana agus le hearnálacha atá bunaithe ar acmhainní ar nós talmhaíocht, iascaireacht, mianraí, fuinneamh in-athnuaite, turasóireacht, áineas srl. Tacaigh le húsáidí nach féidir freastal orthu laistigh de na bailte/sráidbhailte ina bhfuil an tÚdarás Pleanála sásta go bhfuil gá leis mar gheall ar riachtanais uathúla suímh nó oibríochta na húsáide, faoi réir na ngnáthchritéar pleanála.

Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha

^^ Ionad Fostaíochta Straitéiseacha

* Príomhbhaile Ainmnithe faoin RSES

Tábla 8.5 Ordthas Fostaíochta agus Soláthar Talún Chontae Chorcaí					
	Ainm na Lonnaíochta	Fostaíocht Ghnó agus Ghinearálta. (Ha)	Tionscail (Ha)	Limistéar Forbartha An Champais Ardteicneolaíochta (Ha)	Limistéar Beartais Speisialta (X-0) (Ha) ***
Líonra an Chontae uirbeach agus Cuan Chorcaí	Carraig Uí Leighin	9.7	-	-	54.19
	Carraig Thuathail #	64.6	155.8	-	-
	Baile na Martra	6.2	-	-	-
	Cluain	-	-	-	-
	An Cóbh	18.2	16.7	-	-
	Bun an Tábhairne agus Cuanta	-	2.77	-	-
	An Gleanntán	-	-	-	-
	Cill na hOmnáí Uamhanna	3.3	-	-	-
	An tOileán Beag #	53.3	102.1	-	12.8
	Mainistir na Corann	22.6	32.7	46.4	-
	An Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/ Baile an Mhanaigh	-	-	-	-
	Rinn an Scidigh #	-	343	-	-
	An Geata Bán agus Áth Fhada #	-	248	-	-
	Pointe Marino ^^	-	-	-	40.7
Líonra Fáinne Chorcaí	Droichead na Bandan	46	19	-	-
	Mainistir Fhear Maí	8.52	67.5	-	-
	Cionn tSáile	18.5	3	-	-
	Maigh Chromtha	10.7	17	-	-
	Mala*	37.4	111.9	-	-
	Ráth Chormaic	2.43	-	-	-
	Cnocán na Biolraí	34.34	-	-	-
	Eochail	31	25	-	-
	Cill la	3.3	-	-	-

Líonra Bia Talmhaíochta Chorcaí Thuaidh	Mala*	37.4	111.9	-	-
	An Ráth	51.6	27.2	-	-
	Baile Mhistéala	36.2	75.16	-	-
	Mainistir Fhear Maí	8.52	67.5	-	-
Líonra Mara Iarthar Chorcaí	Beantraí	52	13.6	-	-
	Baile Chaisleáin Bhéarra	17.2	21.3	-	-
	Cloich na Coillte*	10.4	16.11	11.5**	-
	An Scoil	5.2	0.94	-	-
	An Sciobairín	45.2	9.3	-	-
Príomhbhailte Eile	Cill na Mallach	14.3	-	-	-
	Dún Mánmhaí	8.9	7.6	-	-
	Ceann Toirc	35.1	-	-	-
	Sráid an Mhuilinn	17.7	-	-	-
	An Mhóin Ard	0	-	-	-
	Áth Trasna	7.2	-	-	-
Iomlán		671.1	1,315.7	57.9	107.69

Suiomhanna Fostaíochta Straitéiseacha

^^ Ionad Fostaíochta Straitéiseacha

* Príomhbhailte san RSES

** Cill Teilleog (Páirc Ghnó agus Theicneolaíochta Iarthar Chorcaí)

*** Áirítear leis Láithreáin Beartais Speisialta a dhéanann soláthar suntasach d'úsáidí gnó agus ardteicneolaíochta. Tá criosuithe Beartais Speisialta úsáide measc-tha ag roinnt lonnaithe a cheadaíonn roinnt forbartha oifige mar chuid de mheascán níos leithne úsáidí. Níl na Láithreáin seo san áireamh sa tábla seo

Tábla 8.6 Soláthar Talún Fostaíochta de réir Limistéir Pleanála Straitéisí

Limistéar Pleanála Straitéisí	Fostaíocht Ghnó agus Ghinearálta. (Ha)	Tionscail (Ha)	Limistéar Forbartha An Champais Ardteicneolaíochta (Ha)	Iomlán
Contae Chorcaí uirbeach	177.9	901.07	46.4	1,125.37
Mórcheantar Chorcaí	192.19	243.4	-	435.59
Tuaisceart Chorcaí	162.1	102.36	-	264.46
Iarthar Chorcaí	138.9	68.85	11.5*	219.25
Iomlán	671.1	1,315.7	57.9	2,044.67

* Cill Teilleog

Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha

- 8.7.10 Laistigh de Limistéar Uirbeach an Chontae, Carraig Thuathail, An tOileán Beag, Rinn an Scidigh, aithnítear an Geata Bán mar shuíomhanna fostaíochta straitéiseacha atá oiriúnach d'fhorbairt fostaíochta ar mhórsála, i.e. úsáidí móra neamhspleácha a dteastaíonn méideanna suntasacha talún uathu. Agus ról straitéiseach fostaíochta na suíomhanna seo á aithint, gealltar sa Phlean Forbartha Contae iad a chosaint ar fhorbairt mhíchúí a d'fhéadfadh an bonn a bhaint dá n-oiriúnacht mar Shuíomhanna Fostaíochta Straitéisea nó a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le coinbhleachtaí féideartha idir úsáidí éagsúla talún. Aithníonn MASP Chorcaí ról na gceantar seo freisin, go háirithe an poitéinseal d'infheistíocht agus d'fhorbairt dhíreach choigríche ag frontair dúchasacha. Tá ról tábhachtach go náisiúnta ag An Geata Bán in earnáil an fhuinnimh agus is suíomh straitéiseach is fearr leis le leathnú sa réimse seo.
- 8.7.11 Choinnigh na ceithre réimse seo a róil mar shuíomhanna do chuideachtaí FDI a raibh áitribh mhóra neamhspleácha de dhith uathu agus d'fhorbairt cuid acu feidhmeanna fostaíochta speisialaithe a aithnítear go hidirnáisiúnta freisin (cur isteach sonraí maidir le poist do gach suíomh fostaíochta straitéisea).
- 8.7.12 **D'fhorbairt Carraig Thuathail** ina shuíomh suntasach fostaíochta le go leor gnólachtaí a fhaigheann tacaíocht ón GFT sa cheantar. Le blianta beaga anuas tá fás suntasach tagtha ar dhaonra an bhaile mar bhaile comaitéireachta do Chathair Chorcaí agus don fhorthír níos leithne, le hathoscailt na líne iarnróid go Mainistir na Corann agus infhaighteacht seirbhíse iarnróid chomaitéireachta. Tá fás suntasach daonra amach anseo beartaithe do Charrraig Thuathail thar shaolré an Phlean seo, agus san fhadtárma go dtí 2040, a thacóidh lena ról déach mar Shuíomh Straitéiseach Fostaíochta agus mar Bhaile Ceannchathartha. Is é an banc talún fostaíochta atá ar fáil le haghaidh forbartha i gCarraig Thuathail thart ar 183.1 heicteár de thalamh Tionsclaíoch agus thart ar 63.9 heicteár de thalamh Gnó agus Fostaíochta Ginearálta. Tá cuid de na Láithreáin seo á bhforbairt cheana féin i.e. Carraig Thuathail GFT.
- 8.7.13 **Is Ionad Fostaíochta Straitéisea seanbhunaithe é An tOileán Beag** cé go bhfuil athrú tagtha ar a fhócas traidisiúnta ar thionscal trom/déantúsaíocht agus trádastóráil/lóistíocht le déanaí chun níos mó úsáidí gnó beaga agus meánmhéide, oifigí agus trádastóráil mhiondiola a áireamh. Chuir Pleananna Forbartha agus Pleananna Ceantair Áitiúla roimhe seo i gcoinne glaonna ar leathnú ar úsáid talún cónaithe ar an Oileán Beag mar aitheantas ar a ról straitéiseach fostaíochta, níl an timpeallacht a bhaineann le húsáidí den sórt sin fabhrach le hardchaighdeán taitneamhachta cónaithe i gcónaí (gníomhaíocht 24/7, trácht HGV, torann, solas nó boladh a bhaineann le próisis thionsclaíocha srl.) agus an gá atá leis an bhféidearthacht coinbhleachta a íoslaghdú idir úsáid fostaíochta a bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint leis agus cónaitheoirí áitiúla. Is í príomhfhís an cheantair sa Phlean seo timpeallacht san ionad oibre ar ardchaighdeán a chur chun cinn don daonra lucht saothair atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo, mar aon le leathnú ar na háiseanna tairisceana agus tacaíochta cónaithe.
- 8.7.14 De réir sonraí POWSCAR na Príomh-Oifige Staidrimh ó dhaonáireamh 2016, bhí thart ar 7,955 duine ag obair san Oileán Beag in 2016, agus 1 as 5 fostaithe mar fhostóirí agus mar bhainisteoirí. Is é polasaí an phlean seo feidhm an Oileáin Bhig mar lárionad straitéiseach fostaíochta a athdhearbhú agus ag an am céanna an taitneamhacht a bhaineann le pobail chónaitheacha reatha agus amach anseo a chosaint. Tá thart ar 105.5 heicteár de thalamh Tionsclaíoch ar fáil le forbairt agus thart ar 55.5 heicteár de thalamh Gnó ar fáil le forbairt ag Oileán Beag freisin. Cuimsíonn an talamh gnó Eastát Thoir agus, cé go bhforbraítear é seo den chuid is mó, tá roinnt folúntais fós ann.
- 8.7.15 **Tá Rinn an Scidigh** bunaithe le fada mar shuíomh le haghaidh fostaíochta thionsclaíche, cheimiceach agus chógaisíochta le go leor de na comhlachtaí cógaisíochta is mó ar domhan lonnaithe ann. Is é Rinn an Scidigh suíomh áiseanna nua-aimseartha port domhainisce, seirbhísí fharantóireachta, institiúid oiliúna cabhlaigh agus mara.
- 8.7.16 Cuimsíonn Rinn an Scidigh sráidbhailte Seanbhaile (daonra 2016 - 349) agus Rinn an Scidigh/an Locha Bhig (daonra 2016 - 580). Aithníonn agus tacaíonn an Chomhairle leis na pobail áitiúla bríomhara seo agus ní mór aird a thabhairt ar na pobail seo agus ar a gcuid taitneamhachtaí i bhforbairt an cheantair amach anseo.
- 8.7.17 Tacaíonn an Plean Forbartha Contae le moltaí Chalafort Chorcaí a shaoráidí a leathnú i Rinn an Scidigh ionas gur féidir le hoibríochtaí agus lóistíocht atá dírithe ar chalafoirt a bheith níos éifeachtaí trí chóiríocht a dhéanamh do longa níos mó agus ionas gur féidir le trácht calafoirt rochtain dhíreach a fháil ar an nGrúpa Bóithre Náisiúnta gan dul trí lár na cathrach. Aithnítear Rinn an Scidigh freisin mar shuíomh atá oiriúnach chun freastal ar úsáidí ar gá dóibh athlonnú ón gCathair chun athfhorbara na nDugthailte a éascú.
- 8.7.18 D'éirigh le Rinn an Scidigh monarchana móra, mórsála ardteicneolaíochta a mhealladh le blianta beaga anuas. Thacaigh an IDA le forbairt cuid mhór gléasraí déantúsaíochta ardteicneolaíochta sa cheantar agus leanfaidh an tÚdarás Pleanála ag tacú le Rinn an Scidigh mar rogha suímh le haghaidh fostaíochta ardteicneolaíochta.
- 8.7.19 Tá ardpheananna ann chun an N28 a fhreastalaíonn ar Ringaskiddy a uasghrádú go caighdeán mótarbhealaigh. Tairgfídh an M28 an scóip chun an N28 atá ag múchadh a mhodhnú chun lánáil tiomnaithe bus agus rothar a thairiscint agus chun soláthar cosáin méadaithe a sholáthar a chabhróidh le nascacht feadh rochtana Rinn an Scidigh, Carraig Uí Leighin agus An Pasáiste/Gleann Broc/Baile an Mhnaigh a mhéadú.
- 8.7.20 Tá 343 ha de thalamh criosaithe le haghaidh úsáide tionsclaíche sa Rinn an Scolaíochta, féach Imleabhar 4 Corcaigh Theas. Leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ag obair leis na príomhpháirtithe leasmhara uilig le cinntiú go gcoinníonn Rinn an Scidigh a tarraingteacht mar shuíomh fostaíochta agus go gcoinníonn sí a ról tábhachtach mar phríomhshuíomh FDI in Éirinn. Tacaíonn an Plean seo freisin le ról leanúnach Rinn an Scítháin mar Láthair Straitéiseach Fostaíochta.

- 8.7.21 Tá ról speisialaithe ag Geata Bán/Áth Fhada i stóráil agus i bpróiseáil acmhainní fuinnimh straitéiseacha a bheith ina bhfuil trí stáisiún cumhachta agus scaglann ola. Tá thart ar 248 ha de thalamh ar fáil d'fhorbairt thionsclaíoch sa Geata Bán amach anseo. Tá ról tábhachtach go náisiúnta ag An Geata Bán in earnáil an fhuinnimh agus is suíomh straitéiseach is fearr leis le leathnú sa réimse seo. Tacaíonn an Plean seo le ról leanúnach an Gheata Bháin/Áth Fhada mar Ionad Straitéiseach Fostaíochta agus Mar Mhol Fuinnimh.
- 8.7.22 Tá sé i gceist go mbeidh na tailte fostaíochta go léir sa Chontae, na tailte sna suíomhanna Fostaíochta Straitéisí san áireamh, faoi réir athbhreithnithe laistigh de 2 bhliain ó glacadh leis an bPlean Forbartha Contae.

Ionad Fostaíochta Speisialtóra

- 8.7.23 Aithnítear Marino Point mar Ionad Fostaíochta Speisialtóra. Tá sé in áit mhaith príomhról cumasóra straitéisigh a imirt don NDP/RSES maidir le soláthar a dhéanamh d'athúsáid úsáidí tionsclaíocha atá ann cheana ó dhugthailte agus ó Láithreáin uirbeacha straitéiseacha eile laistigh de Limistéar Cathrach Chorcaí le athghiniúint agus athfhorbairt Láithreáin den sórt sin a éascú chun fás dlúth agus comhfhorbairt áite a sholáthar. Tabharfaidh forbairt i bPointe Marino aird ar ghairneacht lonnaíocht an Phasáiste chomh maith le haon acmhainneacht forbartha sa bhaile amach anseo. Caithfear cóngaracht Marino Point do SAC Mhuir nloch an Oileáin Mhóir agus SPA Chuan Chorcaí a mheas agus forbairt nua á pleanáil sa chrios seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: 8-3 Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí

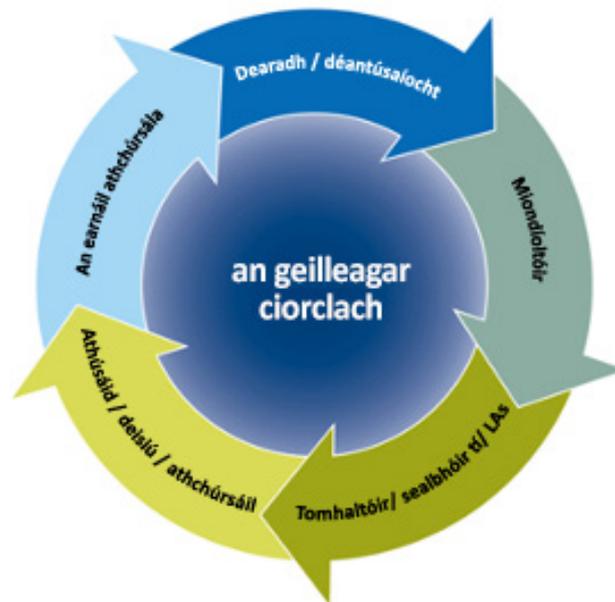
- a) Forbairt Láithreáin Fostaíochta Straitéisí a chur chun cinn atá oiriúnach d'fhorbairtí tionsclaíocha ar mhórsála i gCarraig Thuathail, an tOileán Beag, Rinn an Scidigh, agus an Geata Bán a gcaithfear aon fhorbairt den sórt sin a dhearadh agus a phleanáil go híogair chun foráil a dhéanamh do chosaint aon láithreán ainmnithe. Caithfidh aon fhorbairt a bheith comhoiriúnach le beartais ábhartha comhshaoil, dúlra agus cosanta tírdhreacha mar atá feidhm acu timpeall Chuan Chorcaí agus cosaint taitneamhachta cónaithe.
- b) Tailte sna ceantair seo a chosaint ar fhorbairt mhíchúí a d'fhéadfadh an bonn a bhaint dá n-oiriúnacht mar shuíomhanna Fostaíochta Straitéisí.

Tacaíochtaí Chomhairle Contae Chorcaí d'Fhorbairt Gheilleagrach

- 8.7.24 Chomh maith le soláthair Phlean Forbartha Contae Chorcaí, bhunaigh Comhairle Contae Chorcaí Stiúrtóireacht Forbartha Geilleagraí, Fiontraíochta agus Turasóireachta. Lorgann an Stiúrtóireacht le tacú le gnólachtaí agus pobail ag leibhéal áitiúil ar fud Chontae Chorcaí agus iad a mhealladh ar roinnt bealaí lena n-áirítear;
- Ag cur Contae Chorcaí chun cinn mar shuíomh tarraingteach do ghnólachtaí le lonnú, fás agus leathnú agus do dhaoine infheistíocht, obair, maireachtáil agus cuairt a thabhairt;
 - Oibriú le comhpháirtithe áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta agus idirnáisiúnta chun Corcaigh a chur chun cinn, chun onnmhairí agus trádáil a éascú agus comhroinnt dea-chleachtais;
 - Tacaigh le cruthú gnó agus post trí obair thionscadail na LEO agus turasóireachta;
 - Tacaigh le forbairt bonneagair tionsclaíoch agus tráchtála, ríomh-Ionaid/Moil Dhigiteacha agus Aonaid Ghorlainne a sholáthar san áireamh;
 - Tacaigh le hiócóirí rátaí áitiúla trí thionscnaimh éagsúla ardaithe acmhainne atá ar fáil ó na LEOanna agus ó thionscnaimh mhiondíola agus lárbhailte;
 - Líonra Rannpháirtíochta Poiblí a bhfuil 900 grúpa cláraithe agus Clár Aoisbhá;
 - Foilsiú an Phlean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail;
 - Beartas, Taighde agus Caidreamh Idirnáisiúnta.
- 8.7.25 Tá obair ar siúl faoi láthair chun Straitéis Forbartha Geilleagraí a fhorbairt don Chontae.
- 8.7.26 Leanfaidh an Chomhairle ag obair leis an GFT, Fiontraíocht Éireann agus páirtithe leasmhara eile chun deiseanna amach anseo d'fhorbairt fostaíochta a aithint.

8.8 An Geilleagar Ciorclach

- 8.8.1 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí go gcuirfidh an t-aistriú chuig geilleagar ciorclach, bunaithe ar tháirgí fadsaoil ar féidir a athnuachan, a athúsáid, a dheisiú, a uasghrádú agus a athchóiriú chun acmhainní nádúrtha luachmhara a chaomhnú, gnáthóga a chosaint agus truailliú a laghdú, go mór le Contae Chorcaí geilleagar inbhuanaithe, ísealcharbóin agus iomaíoch a fhorbairt. Féach **Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

Figiúr 8.4 An Geilleagar Ciorclach

8.9 Comhfhorbairt Áite d'Fhorbairt Fhiontair

- 8.9.1 Tacaíonn an Plean le tionscnaimh comhfhorbairt áite lena n-áirítear feabhsuithe ar ríochtaí poiblí agus tionscadail athnuachana uirbí ar fud an Chontae. Mar a luadh cheana sa chaibidil seo, aithníonn an RSES infheistíocht i gcruthú 'áite' mar eochair chun acmhainneacht réigiúnach a bhaint amach. Luaitear sa straitéis go bhfuil ról lárnach ag beartas comhfhorbairt áite chun a chinntiú go ngabhann an réigiún, Corcaigh san áireamh, caipiteal agus tallann dhaonna leordhóthanach.
- 8.9.2 Tá ról tábhachtach ag comhfhorbairt áite freisin i leagan amach agus i ndearadh fhorbairt Fhiontair ar fud líonra lonnaithe Chontae Chorcaí. Úsáidfidh freagraí dearaidh ag na Láithreáin seo uirlisí ar nós Iníúchtaí Áit Sláinte le haghaidh Comhfhorbairt Áite agus ba cheart tagairt a dhéanamh do Thábla 3.1 Prionsabail na Comhfhorbairt Áite chun freagairt chuí a threorú ar an suíomh, ag cinntiú criosanna fiontraíochta dea-nasctha, tréscailteacha agus inléite. Tacaíonn an Plean Forbartha Contae le coincheap na comhfhorbairt áite agus pléitear tuilleadh é i **gCaibidil 3 'Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite'**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: 8-4 Comhfhorbairt áite

Tús áite a thabhairt d'infheistíocht i bpríomhionaid fostaíochta chun tacú le hinfeistíocht agus cruthú post.

8.10 Nascacht

- 8.10.1 Aithníonn agus tacaíonn an plean le nascacht dhigiteach agus iompair le haghaidh idirghníomhaíochta idir Líonra Fostaíochta an Chontae agus Tiománaithe Eacnamaíoch an Réigiúin lena n-áirítear Cathracha agus Limistéir Uirbeacha, Conairí Eacnamaíoch agus Príomhbhailte agus Líonraí eile, go háirithe iad siúd a bhfuil dlúth-idirghníomhaíochtaí trasteorann acu.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: Nascacht 8-5

- a) Tús áite a thabhairt do sheachadadh bonnagair ar fud an Chontae chun nascacht a fheabhsú (iompar ilmhódach agus digiteach) le réigiún an deiscirt i gcoitinne mar a thacaítear leis i gCaibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht agus Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid.

8.11 Seasmhacht Eacnamaíoch

- 8.11.1 Is í an seasmhacht eacnamaíoch cumas geilleagair cur i gcoinne suaithreadh ar leith agus téarnamh go tapa chuig an leibhéal fáis a bhí ann roimhe seo nó níos fearr. Trí gheilleagar iomaíoch, dúchasach agus athléimneach a thógáil trí bhonneagar a sholáthar, scileanna agus tallann an fhórsa saothair a fhorbairt, tacaíochtaí gnó a chur i bhfeidhm don fhiontraíocht, fás na trádála idirnáisiúnta agus forbairt fiontair, nuálaíocht agus éagsúlacht mhéadaithe i ngnó, agus aistriú i dtreo geilleagar saor ó charbón, cinnteoidh sé go mbainfidh Contae Chorcaí athléimneacht eacnamaíoch níos fearr agus cruthú post amach anseo.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-6 Seasmhacht Eacnamaíoch**

- a) Athléimneacht gheilleagrach agus fhás inbhuanaithe ár gContae a fhorbairt, a dhoimhniú agus a fheabhsú trí thacú le éagsúlacht eacnamaíoch, ár n-earnálacha eacnamaíocha a leathnú, borradh a chur faoin nuálaíocht, éagsúlú onnmhairí, feabhsú táirgiúlachta agus rochtain ar mhargáí nua.
- b) Tacaigh le forbairt scileanna an fhórsa saothair, áiseanna breisoideachais agus oiliúna agus ar feadh an tsaoil tionscnaimh foghlama ar fud an Chontae.

8.12 Cianobair

- 8.12.1 Is cianobair é an úsáid chomhcheangailte de theicneolaíocht a úsáid le solúbthacht agus aclaíocht d'fhostaithe chun oibriú ón mbaile, ó mhol nó sar nós hibrídeach a úsáid (páirt-bhaile, páirtoifig). Is samplaí iad na deiseanna le haghaidh obair chliste, mar atá léirithe ag tionscnaimh ar nós Mol Gnó Chionn tSáile agus Mol Ludgate sa Sciobairín, de thionscnaimh a chuideoidh le tacú le bailte tuaithe amach anseo, rogha eile a thairiscint seachas fostaíocht chathairbhunaithe agus ligean do dhaoine oibriú níos gaire don áit a gcónaíonn siad le nascacht dhigiteach mhaith leis an ngeilleagar i gcoitinne. Is féidir leis na Moil seo, mar shampla, freastal ar ghairmithe oibre aonair agus ar chuideachtaí corparáideacha araon, ag soláthar spás deisce te de ghnáth (a úsáideann daoine éagsúla ag amanna éagsúla), spás oifige príobháideach agus seomraí cruinnithe príobháideacha. Sa Sciobairín, tá sé mar aidhm ag an Ludgate suas le 75 duine a éascú i dtimpeallacht chomhoibríthe chruthaitheach agus é mar chuspóir fadtéarmach 500 post díreach agus 1000 post indíreach a chruthú trí gheilleagar digiteach inbhuanaithe don Sciobairín agus do cheantar Iarthar Chorcaí thiar. Chruthaigh foireann Mhol Ludgate straitéis dhigiteach don cheantar a bhfuil sé mar aidhm aici an deighilt tuaithe-uirbeach a dhúnadh trí fhilleadh ar phobail tuaithe a raibh drochthionchar ag an difhostaíocht agus ag an eisimirce orthu.
- 8.12.2 Mar a luadh cheana sa chaibidil seo, sainaithníodh 17 mol comhoibríthe i limistéar Údarás Áitiúil Chontae Chorcaí ó Mheán Fómhair 2020 i gcáipéis Anailíse Chomhoibríthe an Tionóil Réigiúnaigh. Chuimsigh Anailís ar an Tionól Réigiúnach 3 chineál moil chomhoibríthe - Moil Fiontraíochta agus Comhoibre, Moil Phobail agus Moil Ardoideachais agus Dian eolais. I Limistéar Údarás Áitiúil Chontae Chorcaí sainaithníodh 15 Mol Fiontraíochta agus Comhoibríthe agus 2 Mhol Pobail mar seo a leanas:

Tábla 8.7 Moil Comhoibre i gCorcaigh – Meán Fómhair 2020*

Ainm an Mhol Comhoibríthe	Suíomh/Seoladh
Mol Gnó Chionn tSáile	1 The Glen, Sléibhín, Cionn tSáile, Co. Corcaigh
Mol Ludgate	Old Bakery, Townshend Street, Sciobairín, Co. Corcaigh
Ionad Gnó Aghaidh Bhéil	Bóthar Cloich na Coillte, Dún Mánmhaí, Co. Corcaigh
WhiteRoom	Baile Chaisleáin Bhéarra, Beara, Co. Corcaigh
MixCo	2 Bóthar an Choláiste, Cloich na Coillte, Co. Corcaigh
CoWork Mala	Ardán an Tírdhreacha, Mala, Co. Corcaigh
E Millstreet Enterprise Centre	Sráid an Mhuilinn, Co. Corcaigh
Bantry Bayworks	New Street, Beantraí, Co. Chorcaí
E Bantry Enterprise Centre	Siúlán na Rópaí, Cill Chuaráin, Beantraí, Co. Corcaigh
Ionad E Mizen	Príomhshráid, Góilín, Co. Corcaigh (Mol Pobail)
E Charleville Enterprise Centre	Bakers Road, Ráth
E Fermoy Enterprise Centre	Faber Castell Business Campus, Mainistir Fhear Maí, Co. Corcaigh
E Enterprise Centre Maigh Chromtha	Páirc Ghnó Mhaigh Chromtha, Bóthar na mBollaí, Maigh Chromtha, Co. Corcaigh
E Bandon Enterprise Centre	Príomhshráid Theas, Droichead na Bandan, Co. Corcaigh
eCentre An tOileán Mór	Bere Island Heritage and Information Centre, Oileán Mór, Co. Corcaigh (Mol Pobail)
Enterprise Eochaill	Coláiste Mhuire, Emmet Place, Eochaill, Co. Corcaigh

Tábla 8.7 Moil Comhoibre i gCorcaigh – Meán Fómhair 2020*

Comhoibriú Cill na Mallac

Bréagóg, Cill na Mallach, Co. Corcaigh

* Foinse: Anailís Réigiúnach Comhoibre – Tionóil Réigiúnacha

- 8.12.3 Tá fás na moil chomhoibríthe agus na hoibre cliste ag cur go mór le hathbheochan bailte réigiúnacha agus tá sé ag cuidiú leis an imirce uirbeach agus téarnamh eacnamaíoch réigiúnach níos moille a mhaolú. Tá rochtain ar dheiseanna oibre cliste an-tábhachtach agus bhí sé seo le feiceáil go háirithe san aeráid reatha mar ciallaíonn sé gur féidir le gnólachtaí a bheith solúbtha agus suíomh á roghnú acu, eolas agus tallann scileanna áitiúla a choinneáil, agus dul san iomaíocht ar chothrom na Féinne le heagraíochtaí náisiúnta agus idirnáisiúnta⁵.
- 8.12.4 I gCorcaigh is líonra d'Ionaid Fiontar Pobail é Tionscnamh na nIonad E a bhunaigh Comhairle Contae Chorcaí i gcomhpháirtíocht le heagraíochtaí gnó áitiúla agus gníomhaireachtaí fiontair stáit, le tacú le gnólachtaí nuathionscanta, fiontraíthe agus cianoibríthe i measc nithe eile (féach cuid 3 – Tacaíochtaí Chomhairlí Contae Chorcaí don Fhorbairt Gheilleagrach) chun áiseanna tiomnaithe comhoibríthe a sholáthar mar theas-scrios, oifigí, ionaid oiliúna, áiseanna comhdhála agus cruinnithe agus seirbhísí eile chun tacú le gnólachtaí agus pobail i réigiún Chorcaí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC: 8-7 Obair Chliste/Cianobair

- a) An gá atá le cianobair ar fud an Chontae a aithint agus a chur chun cinn, ón mbaile nó ó mhol/spás comhoibre ainmnithe, a thairgeann socruithe solúbtha oibre d'fhostaithe agus a chuireann le haschur carbóin níos ísle tríd an laghdú gaolmhar ar chomaitéireacht.
- b) De ghnáth, ba cheart moil oibre ainmnithe/spásanna comhoibríthe ainmnithe a lonnú laistigh den ghréasán lonnaíochta, ar Láithreáin Iárbhailte/Sráidbhailte más féidir agus athúsáid inbhuanaithe foirgneamh folamh atá ann cheana laistigh de Iárbhailte/sráidbhailte a spreagadh chun na gcríoch sin.

8.13 Ionaid Sonraí

- 8.13.1 D'aithin an Creat Náisiúnta Pleanála agus Tionól Réigiúnach an Deiscirt an ról tábhachtach atá ag ionaid sonraí agus tacaíonn siad le forbairt na n-áiseanna seo sa tír. Cuireann siad le cruthú post agus cruthaíonn siad buntáiste eacnamaíoch breise suntasach trí raon seirbhísí a sholáthar do ghnólachtaí eile a thugann faoi ghníomhaíochtaí táirgthe, taighde agus forbartha, margaíochta, díolacháin, agus tacaíochta in áiteanna nach bhfuil aon nasc fisiciúil/geografach acu leis an ionad sonraí.
- 8.13.2 I mí Dheireadh Fómhair 2017, d'aontaigh an Rialtas creat beartais straitéisigh neartaithe d'fhorbairt leanúnach ionad sonraí in Éirinn, mar chuid de chuspóirí d'fhás geilleagrach níos leithne agus d'fhorbairt réigiúnach. Tugtar achoimre freisin i Ráiteas an Rialtais ar Ról na nIonad Sonraí i Straitéis Fiontraíochta na hÉireann 2018 ar an gcaoi a gcuireann forbairt ionad sonraí le cuspóirí beartais fiontraíochta agus réigiúnacha agus is gné í atá tábhachtach ó thaobh straitéise d'ionchais eacnamaíocha na hÉireann sa todhchaí.
- 8.13.3 Tá cuspóir ar Ionaid Sonraí san áireamh i **Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

8.14 Láithreáin Seveso

- 8.14.1 Tháinig Treoir Seveso III, 2012/18/EU i bhfeidhm in Éirinn an 1 Meitheamh 2015 a tháinig in áit Treoir Seveso II, 96/82/CE. Glacadh Seveso III (Treoir 2012/18/EU) agus aird á tabhairt, i measc tosca eile, ar na hathruithe ar reachtaíocht an Aontais maidir le haicmiú ceimiceán agus na cearta méadaithe atá ag an bpobal rochtain a fháil ar fhaisnéis agus ar cheartas.
- 8.14.2 Tá an Treoir seo dírithe ar mhórthionóiscí a bhaineann le substaintí contúirteacha a chosc. Mar sin féin, de réir mar a tharlaíonn tionóiscí, tá sé mar aidhm aige freisin iarmhairtí tionóiscí den sórt sin a theorannú ní hamháin do shláinte an duine ach don chomhshaol freisin.

- 8.14.3 Clúdaíonn an treoir bunaíochtaí ina bhféadfadh substaintí contúirteacha a bheith i láthair (m.sh. le linn próiseála nó stórála) i gcainníochtaí thar tairseach áirithe. Tá gníomhaíochtaí tionsclaíocha áirithe eisiata ón Treoir atá faoi réir reachtaíocht eile lena soláthraítear leibhéal cosanta comhchosúil (m.sh. bunaíochtaí núicléacha nó iompar substaintí contúirteacha).
- 8.14.4 Ag brath ar an méid substaintí contúirteacha atá ann, déantar bunaíochtaí a chatagóiriú i mbunaíochtaí íochtaracha agus uachtaracha, tá ceanglais níos déine ar na bunaíochtaí sin.
- 8.14.5 Cuireann na Rialacháin fán Acht Ceimiceán, (Rialú Guaiseacha Mórthionóiscí a bhaineann le Substaintí Contúirteacha) 2015 (I.R. Uimh. 209 de 2015) (na "Rialacháin COMAH"), Treoir Seveso III (2012/18/EU) i bhfeidhm. Is é an cuspóir do Rialacháin COMAH rialacha a leagan síos maidir le mórthionóiscí a bhaineann le substaintí contúirteacha a chosc, agus féachaint le hiarmhairtí tionóiscí den sórt sin do shláinte an duine agus don chomhshaol a theorannú a mhéid is féidir, agus é mar chuspóir foriomlán ardleibhéal cosanta a sholáthar ar bhealach comhsheasmhach agus éifeachtach.
- 8.14.6 Tá sé i gceist é sin a bhaint amach trí rialuithe srathacha ar oibreoirí na mbunaíochtaí atá faoi réir na Rialachán - is mó na cainníochtaí substaintí contúirteacha atá i láthair ag bunaíocht, is mó dochraideach na dualgais ar an oibreoir.
- 8.14.7 Tá Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Rialú Guaiseacha Mórthionóiscí a bhaineann le Substaintí Contúirteacha) 2006 agus Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Rialú Guaiseacha Mórthionóiscí a bhaineann le Substaintí Contúirteacha) (Leasú) 2013, a chuir Treoir Seveso II (96/82/CE) chun feidhme, cúlghairthe ag Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Guaiseacha Mórthionóiscí a bhaineann le Substaintí Contúirteacha a Rialú) (Cúlghairm) 2015 (I.R. Uimh. 208 de 2015) agus a cuireadh ina n-ionad le Rialacháin COMAH.
- 8.14.8 De réir Cuid 7 de rialacháin COMAH 2015, caithfear nósanna imeachta comhairliúcháin iomchuí a chur i bhfeidhm lena chinntiú go bhfuil comhairle theicniúil ar fáil d'Údarás Pleanála maidir leis na nithe seo a leanas sula ndéantar cinntí:
- suígh agus forbairt bunaíochtaí nua;
 - modhnuithe ar bhunaíochtaí den chineál a thuairiscítear i Rialachán 12(1);
 - forbairtí nua lena n-áirítear bealaí iompair, láithreacha úsáide poiblí agus limistéir chónaithe i gcomharsanacht bunaíochtaí, áit a bhféadfadh an suíomh, na modhnuithe nó na forbairtí a bheith ina bhfoinse do mhórthionóisc nó an riosca nó na hiarmhairtí a bhaineann léi a mhéadú.
- 8.14.9 Cuirfear comhairle theicniúil den sórt sin san áireamh agus iarratais ar chead pleanála á mbreithniú. Is é an tÚdarás Sláinte agus Sábháilteachta ("HAS") i gcás comhairle pleanála an tÚdarás Lárnach Inniúil. Tá dualgas ar an ÚSS freisin faisnéis a sholáthar don Údarás Pleanála chun cuidiú le pleanáil fhadtéarmach an Chontae le:
- achair sábháilteachta iomchuí a choinneáil idir bunaíochtaí a chumhdaítear leis na Rialacháin seo agus limistéir chónaithe, foirgnimh agus limistéir úsáide poiblí, limistéir áineasa, agus, a mhéid is féidir, mórbhealaí iompair;
 - limistéir a bhfuil íogaireacht nádúrtha nó leas ar leith acu i gcomharsanacht bunaíochtaí a chosaint, i gcás inarb iomchuí, trí achair sábháilteachta iomchuí nó trí bhearta ábhartha eile; agus;
 - don oibreoir bearta teicniúla breise a dhéanamh, i gcás bunaíochtaí atá ann cheana, i gcomhréir le Rialachán 7, ionas nach méadófar na rioscaí do shláinte an duine agus don chomhshaol.

Tábla 8.8 Liosta de Láithreáin Seveso Sraith Íochtarach i gCorcaigh

Ainm an eagrais	Seoladh an eagrais
Gáis BOC	Oileán Clutharach Beag, Co. Corcaigh
Carbon Chemical Group Ltd	Raheens Industrial Estate, Rinn an Scidígh, Co. Corcaigh
Carberry Food Ingredients	Béal Átha Fhinghín, Co. Corcaigh.
Chemical Bulk Storage Ltd.*	Aonad 19, Eastát Tionscail Tivoli, Tivoli, Co. Corcaigh
Bord Soláthair an Leictreachais	ESB Aghada Generating Station, Geata Bán, Mainistir na Corann, Co. Corcaigh
Líonraí Gáis Éireann	Mitchelstown Central Gas Injection Facility, Currach an Chonnaidh, Baile Mhistéala, Co Cork
Goulding Chemicals Ltd.*	Bóthar na Páirce Láir, Corcaigh
Hovione Ltd.	An Loch Beag, Rinn an Scidígh, Co. Corcaigh
Irish Oxygen Company Ltd.*	Bóthar Thobar an Iarla, Co. Corcaigh

Tábla 8.8 Liosta de Láithreáin Seveso Sraith Íochtarach i gCorcaigh

Janssen Pharmaceutical Sciences UC	Oileán Clutharach Beag, Corcaigh
LPG Cylinder Filling Ltd.	Eastát Tionscail Bhaile na Ráithe, Mala, Co. Corcaigh
Merck Millipore Ltd,	Tulach Ghréine, Carraig Thuathail, Co. Corcaigh
Tervas Ltd.	Cnoc na mBurdúnach, Uamhanna, Co. Chorcaí
West Cork Distillers	Bóthar na Maí, Sciobairín.

* Láithreáin Cathair Chorcaí

Tábla 8.9 Liosta de Láithreáin Seveso Uachtaracha i gCorcaigh

Ainm an eagrais	Seoladh an eagrais
BASF Ireland Ltd.	Eastát Tionscail Oileán Beag, Oileán Beag, Co. Corcaigh
Calor Teoranta*	Dugaí Tivoli, Co. Corcaigh
Calor Teoranta	Whitegate Filling Plant, Baile Mhistéala, Co. Corcaigh
Eli Lilly Kinsale Ltd.	Dún Darú, Cionn tSáile, Co. Corcaigh
Flogas Ireland Ltd.*	Eastát Tionscail Tivoli, Tivoli, Co. Corcaigh
Grassland Agro*	Bóthar Charraig Ruacháin, Corcaigh
Irish Distillers Ltd.	Baile Inneona Thuaidh, Dún Guairne Co. Chorcaí
Irish Distillers Ltd.	Midleton Distilleries, Páirc Thuaidh, Mainistir na Corann, Corcaigh Corcaigh
Irving Oil Whitegate Refinery Ltd.	An Geata Bán, Mainistir na Corann, Co. Corcaigh
Marinochem Ltd.	Pointe Marino, An Cóbh, Co. Corcaigh
Novartis Ringaskiddy Ltd.	Rinn an Scidigh, Co. Corcaigh
Pfizer Ireland Pharmaceuticals	Active Pharmaceutical Ingredients Plant, Bosca P.O. 140, Ringaskiddy, Co. Corcaigh
Portfolio Concentrate Solutions Ltd.	Bóthar Chill na gCléireach, Carraig Uí Leighin, Co. Corcaigh
Thermo Fisher Scientific Cork Ltd.	Currabinny, Carraig Uí Leighin. Co. Corcaigh
Zenith Energy Bantry Bay Terminal Ltd.	Faoide, Bá Bheanntaí, Co. Corcaigh

* Láithreáin Cathair Chorcaí

Cuspóir Plean Forbartha Contae EC 8-8 Treoir Seveso III

Cloí le Treoir Seveso III maidir leis an riosca a laghdú agus na hiarmhairtí a d'fhéadfadh a bheith ag mórtionóiscí tionsclaíocha a theorannú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-9 Rialú Guaiseacha Mórthionóiscí

- a) Aird a thabhairt ar sholáthar na 'Treorach maidir le Mórthionóiscí' (Seveso III) (Treoir 2012/18/EU ón gComhairle Eorpach) agus i gcomhairle leis an ÚSS, forchuirtear srianta, ar fhorbairtí atá tadhlach le láithreán Seveso nó gar dó. Beidh méid na srianta ar fhorbairt ag brath ar an gcineál riosca atá ann agus ar chainníocht agus ar fhoirm na substainte contúirtí atá ann nó ar dóigh di a bheith ann.

Cuspóir An Phlean Forbartha Contae Cuspóir an Phlean Forbartha Contae
EC: 8-10 Togra le haghaidh Bunaíochtaí Nua

- a) Forbairt nua Seveso a cheadú ach amháin in áiteanna ísealriosca laistigh d'achair inghlactha ó fhorbairt chónaithe, mhiondíola agus tráchtála leochaileach, agus limistéir ina bhfuil úsáid shubstaintiúil phoiblí agus íogaireacht nádúrtha ar leith.
- b) Aird a thabhairt ar chomhairle an Údaráis Sláinte & Sábháilteachta nuair a bhíonn tograí do Láithreán nua SEVESO á mbreithniú nó nuair a bhíonn modhnuithe ar láithreáin Seveso atá ann cheana á mbreithniú.
- c) Aird a thabhairt ar chomhairle an Údaráis Sláinte & Sábháilteachta nuair a bhíonn tograí le haghaidh forbartha laistigh den chrios comhairliúcháin de Láithreán SEVESO á mbreithniú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-11 Forbraíocht Bheartaithe in aice le Bunaíochtaí atá ann cheana

- a) Aird a thabhairt ar chomhairle an Údaráis Sláinte & Sábháilteachta nuair a bhíonn tograí le haghaidh forbartha laistigh den chrios comhairliúcháin de láithreán SEVESO á mbreithniú.
- b) Aird a thabhairt ar sholáthar na 'Treorach maidir le Mórthionóiscí' (Seveso III) (Treoir 2012/18/EU ón gComhairle Eorpach) agus i gcomhairle leis an ÚSS, forchuirtear srianta, ar fhorbairtí atá tadhlach le láithreán Seveso nó gar dó. Beidh méid na srianta ar fhorbairt ag brath ar an gcineál riosca atá ann agus ar chainníocht agus ar fhoirm na substainte contúirtí atá ann nó ar dóigh di a bheith ann.
- c) I gceantair ina bhfuil Láithreáin Seveso in áiteanna oiriúnacha cinntíonn siad nach gcuireann úsáidí beartaithe i Láithreáin cóngaracha isteach ar an bhféidearthacht go leathnófaí úsáid Seveso atá ann cheana agus go háirithe eisiámh forbairtí a d'fhéadfadh líon mór den phobal a mhealladh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-12 Beartas Úsáide Talún

Déan cinnte go gcuirtear san áireamh i mbeartais úsáide talún an gá atá le hachair sábháilteachta iomchuí a choinneáil idir mórbhunaíochtaí guaise mórthionóiscí amach anseo (modhnuithe ar shuiteálacha, bunaíochtaí nó saoráidí stórála san áireamh) agus limistéir chónaithe, limistéir ina bhfuil úsáid shubstaintiúil phoiblí agus íogaireacht nó spéis nádúrtha ar leith.

8.15 An Geilleagar Tuaithe

- 8.15.1 Meastar go bhfuil na bailte, na sráidbhailte agus an tuath fhairsing i ngeilleagar tuaithe Chontae Chorcaí. Faoin tuath, tá tábhacht ar leith ag baint le fostaíocht i ngníomhaíochtaí talmhaíochta agus i ngníomhaíochtaí eile atá bunaithe ar acmhainní ar nós foraoiseacht, eastóscadh mianraí, dobharshaothrú, turasóireacht, gníomhaíocht mhuirí, áineas, fuinneamh agus fuinneamh in-athnuaite - fuinneamh gaoithe san áireamh. Is féidir le bheith ag obair ón mbaile agus na deiseanna le haghaidh Obair Chliste, mar a pléadh níos luaithe sa chaibidil seo, cuidiú le tacú le geilleagar na tuaithe amach anseo mar go gceadaíonn sé do dhaoine oibriú ón mbaile nó níos gaire don áit a gcónaíonn siad. Chun an tionchar dearfach a bhaineann le fostaíocht a sholáthar gar don áit ina gcónaíonn daoine a uasmhéadú, ba cheart aird a thabhairt freisin ar uasghrádú nascachta digítí agus ar leathadh amach ar an áit a bhfuil forbairt beartaithe. Meastar go bhfuil dea-nascacht dhigiteach ríthábhachtach don gheilleagar tuaithe agus pléitear tuilleadh í i **gCaibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.
- 8.15.2 Aithnítear sa Phlean seo an ról geilleagrach atá ag lonnaíochtaí ar scála níos lú dá gcúlchríocha tuaithe mórthimpeall agus na deiseanna chun sócmhainní agus deiseanna a roinnt idir lonnaíochtaí éagsúla chun fás geilleagrach tuaithe a chur chun cinn, go háirithe sna bailte atá lonnaithe i Líonra Agraibhia Chorcaí Thuaidh, Líonra Mara Iarthar Chorcaí agus Líonra Fáinne Chorcaí. Is Príomhtheachtairacht de chuid an RSES é go dteastaíonn éagsúlacht agus nuálacht ó cheantair thuaithe chun a ndaonra a choinneáil agus chun athléimneacht eacnamaíoch agus cruthú post a chinntiú. Tá sé mar aidhm ag an bPlean seo seo a bhaint amach trí chur chuige comhtháite i leith forbairt gheilleagrach tuaithe agus trí thacú le tionscadail bhonneagair a chur i gcrích lena n-áirítear leathanbhanda agus seirbhísí cumarsáide soghluaiste ar ardchaighdeán a sholáthar do gach suíomh tuaithe, saoráid uisce agus fuíolluisce chun lonnaíochtaí a fhás, soláthar fuinnimh inbhuanaithe, nascacht iompair fheabhsaithe lena n-áirítear seirbhísí iompair phoiblí tuaithe agus conairí siúil glasbhealaí agus coisithe idir lonnaíochtaí.

- 8.15.3 Ar aon dul leis an bPlean Gníomhaíochta Fhorbairt Tuaithe 2017, tá beartais agus cuspóirí sa Phlean Forbartha Contae chun aghaidh a thabhairt ar chúig phríomhchólún an Phlean Gníomhaíochta i.e. tacaigh le pobail inbhuanaithe, tacaigh le fiontraíocht agus fostaíocht, ár dturasóireacht tuaithe agus ár n-acmhainneacht áineasa a uasmhéadú, cultúr agus cruthaitheacht a chothú agus bonneagar agus nascacht tuaithe a fheabhsú. Is féidir an geilleagar tuaithe a nascadh le caibidlí eile sa Phlean seo lena n-áirítear; **Caibidil 9 Lárbhailte agus Miondiol**, **Caibidil 10 Turasóireacht**, **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht** agus **Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-13 Geilleagar Tuaithe

- Fás fostaíochta a spreagadh i mbailte contae chun tacú le daonra na mbailte agus a ndobharcheantair tuaithe níos leithne.
- Geilleagair tuaithe a neartú trí nuálaíocht agus éagsúlú a chur chun cinn in earnálacha agus seirbhísí nua lena n-áirítear athléimneacht eacnamaíoch agus cruthú post a áirithiú.
- Ba cheart forbairt nua i gceantair tuaithe a dhearadh agus a phleanáil go híogair chun foráil a dhéanamh do bhithéagsúlacht an tírdhreacha tuaithe a chosaint.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-14 Forbraíocht Ghnó i gCeantair Tuaithe

Spreagfar forbairt gnólachtaí nua cuí i gceantair thuaithe de ghnáth sna cásanna seo a leanas:

- Tá scála agus cineál an ghnó nua atá beartaithe oiriúnach don cheantar tuaithe agus tá siad i gceantair ina bhfuil íogaireacht íseal chomhshaoil.
- Cuirfidh an fhorbairt le neart agus le héagsúlacht an gheilleagair tuaithe áitiúil.
- Ní dhéanfaidh an togra dochar do charachtar, do chuma agus do luach bithéagsúlachta an tírdhreacha tuaithe.
- Is féidir leis an ngréasán bóithre áitiúil atá ann cheana nó atá beartaithe agus bonneagar bunriachtanach eile freastal ar éileamh breise a ghintear leis an togra.
- Tá plean soghluaisteachta ag an togra d'fhostaithe le taisteal ón áit oibre abhaile.
- Nuair is féidir, baineann an togra le hathúsáid foirgneamh iomarcach nó tearcúsáidte a bhfuil luach ag baint leo don láthair tuaithe.
- Soláthar Bonneagar leordhóthanach seirbhísí uisce; agus
- Soláthar Rochtain shábháilte ar an ngréasán bóithre poiblí.

8.16 **Éagsúlú Talmhaíochta agus Feirme**

- 8.16.1 Tá earnáil an-láidir talmhaíochta agus táirgthe bia i gCorcaigh a chuireann deiseanna leanúnacha ar fáil d'éagsúlú, nuálaíocht agus cruthú post ar fud an chontae i gceantair uirbeacha agus tuaithe.
- 8.16.2 Chomh maith le bia a sholáthar, bhí cleachtas agus traidisiún na hearnála talmhaíochta ina thionchar mór ar chomhshaoil agus ar thírdhreach cheantair thuaithe an Chontae, rud a d'fhág go raibh a gcáil idirnáisiúnta mar cheann scríbe turasóireachta mór agus mar áit tharraingteach le maireachtáil ann.
- 8.16.3 Is Príomhghné de straitéis an Chontae chun ceantair thuaithe an Chontae a chosaint agus a fheabhsú é ná tacaíocht agus spreagadh a sholáthar d'earnáil talmhaíochta agus táirgthe bia atá dinimiciúil, nuálach agus inbhuanaithe. Is sampla amháin den sórt sin de chur chuige nuálach i leith na hearnála agraibhia í obair Thionscadal Feirmeoireachta Bríde le Dúlra a chuireann córas íocaíochta bunaithe ar thorthaí chun cinn le haghaidh bearta bithéagsúlachta/feabhsúcháin comhshaoil ar fheirmeacha agus a d'fhéadfadh a fheiceáil go n-íoctar préimh le feirmeoirí a bhfuil baint acu leis an scéim as táirgí brandáilte (feirmeoireacht leis an dúlra). Eisíodh straitéis Ón bhFeirm go dtí an Forc de chuid Choimisiún an EU agus Straitéis Bhithéagsúlachta an Aontais do 2030 i mBealtaine 2020 agus áirítear sa dá straitéis príomhfhorbairtí beartais don talmhaíocht inbhuanaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-15 Éagsúlú Talmhaíochta agus Feirme

- a) Forbairt na talmhaíochta inbhuanaithe agus an bhonneagair gaolmhaire, lena n-áirítear foirgnimh feirme, a spreagadh;
- b) Tús áite a thabhairt d'fhorbairt tithíochta tuaithe inbhuanaithe chun tacú le feirmeoirí atá ag obair agus lena bhfostaithe (féach **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí**);
- c) Éagsúlú feirme a spreagadh trí thionscnaimh ghnó inbhuanaithe eile a fhorbairt atá oiriúnach don cheantar tuaithe (féach **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí**); agus
- d) Tacaigh le tograí cuí d'fhorbairt turasóireachta inbhuanaithe. (Féach **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí** agus **Caibidil 10 Turasóireacht**)

8.17 Eastóscadh Mianra

- 8.17.1 Tá sé tábhachtach tearmainn tábhachtacha comhiomlán agus mianraí a chosaint ar fhorbairt a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh dá n-úsáid. Ar aon dul leis seo aithníonn Comhairle Contae Chorcaí luach agus tábhacht gheilleagrach na hearnála comhiomláine agus mianraí don gheilleagar áitiúil, réigiúnach agus náisiúnta i dtéarmaí giniúint fostaíochta agus amhábhair a sholáthar don tionscal tógála. Mar sin de, tá sé mar aidhm ag an gComhairle oibríochtaí cairéil oibre agus acmhainní comhiomlána cruthaithe a chosaint agus a chosaint ar fhorbairtí neamh-chomhoiriúnacha chun inmharthanacht leanúnach an tionscail eastóscaigh a áirithiú, agus a áirithiú ag an am céanna go gcosnaítear taitneamhachtaí comhshaoil, tuaithe, radhairc agus cónaithe.
- 8.17.2 In 2020 d'fhoilsigh an ICF doiciméad 'Comhiomláin Riachtanacha: Ag Soláthar d'Éireannaigh Riachtanais go dtí 2040' ar glao ar an Rialtas é atá faoi stiúir tionscail chun a chinntiú go ndéantar soláthar comhiomlán (carraig, gaineamh agus gairbhéal brúite) na hÉireann amach anseo a phleanáil, a mhonatóiriú agus a bhainistiú ar bhealach inbhuanaithe, chun soláthar a dhéanamh d'fhorbairt bonneagair na hÉireann amach anseo. Éilíonn an doiciméad Beartas Pleanála Náisiúnta do Chomhiomláin a bheidh mar bhonn agus mar thaca ag beartas pleanála áitiúil agus réigiúnach. Aithníonn an tUdarás Pleanála an ról riachtanach atá ag Comhiomlána agus an gá atá le Straitéis Mianraí Contae a ullmhú a thacóidh le tionscal eastóscach inbhuanaithe le linn shaolré phlean forbartha an Chontae.
- 8.17.3 Tá 230 cairéal cláraithe faoi Alt 261 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú, ag feidhmiú laistigh den Chontae, atá ag gabháil go príomha do Ghaineamh agus Gairbhéal agus cairéalú cloiche. Tá braislí ar leith ag láithreacha in aice le Carraig Thuathail/, Mainistir na Corann, Uamhanna, feadh Abhainn na Bandan ó Dhún Mánmhaí go hInis Eoghain agus soir ó Cheann Toirc timpeall Ar Bhaile an Bhriotaigh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
CE: 8-16 Tearmann Mianraí a Chosaint

- a) Acmhainní mianraí nádúrtha an chontae a chaomhnú agus a chosaint ar fhorbairt mhíchuí, trí iarracht a dhéanamh cosc a chur ar úsáidí talún neamh-chomhoiriúnacha a d'fhéadfaí a lonnú in áiteanna eile, ó bheith suite i gcomharsanacht na hacmhainne, ós rud é go bhfuil eastóscadh mianraí agus comhiomlán bunaithe ar acmhainní.
- b) Plean Straitéise Mianraí a ullmhú chun tacú le tionscal eastóscach inbhuanaithe le linn shaolré an phlean. Ullmhófar an straitéis seo agus aird á tabhairt ar chúrsaí comhshaoil, dúlra, caomhnaithe, oidhreacht, tírdhreacha agus pleanála eile.

8.18 Foraoiseacht

- 8.18.1 Soláthraíonn earnáil na foraoiseachta thart ar 12,000 post in Éirinn inniu, faoin tuath in Éirinn den chuid is mó. Bainistíonn Coillte 37,226 heicteár foraoiseachta i gContae Chorcaí agus tá cuid mhaith díobh oscailte le húsáid taitneamhachta.
- 8.18.2 Aithnítear go bhfuil ról rithábachtach ag foraoiseacht na hÉireann maidir le cur le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú, slándáil fuinnimh na hÉireann a fheabhsú, agus cur le geilleagar iarcharbóin atá seasmach ó thaobh na haeráide de.
- 8.18.3 Is féidir ról tábhachtach a bheith ag foraoiseacht maidir le hioncam feirme a mhéadú agus a éagsúlú. Trí foraoiseacht a ionchorprú sa mheascán feirmeoireachta, is féidir le táirgeadh talmhaíochta leanúint ar aghaidh in éineacht le táirgeadh adhmaid agus tairbhí eacnamaíocha agus comhshaoil a sholáthar ag an am céanna. Aithnítear sa Phlean seo gur féidir le foraoiseacht fiontar malartach a thairiscint d'fheirmeoirí a éagsúlú ó thalmhaíocht níos traidisiúnta agus tacaíonn an plean le fás inbhuanaithe leanúnach na foraoiseachta mar ghníomhaíocht eacnamaíoch agus an chosaint is mó is féidir a thabhairt don timpeallacht agus don tírdhreach tuaithe ag an am.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
EC: 8-17 Foraoiseacht

Tacaigh le forbairt inbhuanaithe foraoiseachta, lena n-áirítear crainn dhúchasacha a chur, ar fud an Chontae nuair a mheastar go bhfuil sé cuí agus a chinntiú go bhfuil an fhorbairt comhoiriúnach le cosaint an chomhshaoil agus limistéir chaomhantais dúlra, limistéir íogaire, soláthairtí uisce agus iascaigh san áireamh.

8.19 Léiriú Scannáin

- 8.19.1 Tá tionscal scannánóireachta ag fás ach tá an easpa stiúideo inrochtana agus saoráide iarléiriúcháin ag cur bac ar fhorbairt réigiún Chorcaí mar shuíomh do léiriú scannán isteach agus dúchasach. Tá réimse leathan suíomhanna scannáin i gCorcaigh - suíomhanna faoin tuath, cósta, suíomhanna sainiúla bailte tuaithe srl. Tacóidh an tÚdarás Pleanála le háiseanna atá suite go cuí a bhunú ina leith seo.

8.20 Iascaireacht agus Dobharshaothrú

- 8.20.1 Tá ról mór ag iascaireacht tráchtála agus do Bharshaothrú i ngeilleagair áitiúla inár gceantair chósta ar fud an Chontae. Tacóidh an Chomhairle le bonneagar iomchuí a sholáthar a éascóidh tionscal iascaireachta nua-aimseartha agus nuálach.
- 8.20.2 Leanfaidh an Chomhairle freisin ag aithint agus ag tabhairt tacaíocht d'fhorbairt inbhuanaithe thionscal an do Bharshaothraithe chun an méid a chuireann sí leis an bhfostaíocht agus le folláine eacnamaíoch na bpobal tuaithe cósta a uasmhéadú. Chun tacú le pobail tuaithe, beidh sé riachtanach éagsúlú an gheilleagair tuaithe a cheadú in earnálacha agus seirbhísí nua agus gur cheart cur chuige nach bhfuil chomh saintreorach céanna a ghlacadh maidir le cuspóirí críosaithe. Mar sin de, aithnítear sa Phlean seo an ról tábhachtach ar féidir a bheith ag do Bharshaothrú in éagsúlú na gceantar tuaithe.
- 8.20.3 Beidh aird ag forbairt i dtáirgeadh lascaigh agus Do Bharshaothraithe ar chúinsí éiceolaíocha agus comhshaoil chun aon tionchair dhíchúla ar acmhainní agus ar éiceachórais a íoslaghú. Tacaíonn an Chomhairle leis an Treoir Réime Straitéis Mhuirí (TRGD) Reachtaíocht Eorpach, a bhfuil sé mar aidhm aici an mhuirthimpeallacht a chosaint a éilíonn cur chuige bunaithe ar éiceachórais a chur i bhfeidhm maidir le gníomhaíochtaí an duine a bhainistiú, rud a chumasaíonn úsáid inbhuanaithe earraí agus seirbhísí muirí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

EC: 8-18 Iascaireacht agus Do Bharshaothrú

- Le tacú le forbairt inbhuanaithe na dtionscal iascaireachta agus do Bharshaothraithe, cinntítear go bhfuil forbairt nua comhoiriúnach le cosaint an chomhshaoil, chaomhnú an dúlra, an tírdhreacha oidhreachta agus cúinsí pleanála eile.
- Tacaigh le húsáid saoráidí calafoirt atá ann cheana chun iasc a ghabháil agus a phróiseáil mar ghníomhaíocht gheilleagrach a chuireann le tionscal an bhia sa Chontae.
- Tacaigh le limistéir sliogéisc ainmnithe agus iad a chosaint mar eanáil thábhachtach eacnamaíoch agus fostaíochta.
- Acmhainneacht Láithreáin malartacha a aithint, ar nós cairéil, iascaigh do Bharshaothraithe agus tráchtála.
- Geilleagair thuaithe a neartú trí nuálaíocht agus éagsúlú in earnálacha agus seirbhísí nua, sa gheilleagar muirí san áireamh.

8.21 Fuinneamh In-athnuaite

- 8.21.1 Is féidir le tionscadail fuinnimh in-athnuaite cur le héagsúlú an gheilleagair tuaithe agus dul chun tairbhe na bpobal áitiúil. Tacóidh an Chomhairle le tograí iomchuí maidir le fuinneamh in-athnuaite a sholáthar de réir fhorálacha an Phlean seo, agus go háirithe, cuspóirí **Chaibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

8.22 Críosuithe Úsáide Talún d'Fhorbairt Gheilleagrach

- 8.22.1 **Leagtar amach i gCaibidil 18 'Zonáil agus Úsáid an Talamh'** na húsáidí cuí do gach cuspóir críosaithe úsáide talún atá sa Chontae. I measc na gcríosuithe forbartha geilleagraí úsáide talún tá Limistéir Thionsclaíocha, Limistéir Champais Ardteicneolaíochta agus Réimsí Gnó agus Fostaíochta Ginearálta. Chomh maith leis na críosuithe úsáide talún forbartha geilleagraí seo tá poitéinseal suntasach ann freisin chun fostaíocht a ghiniúint i gcríosuithe Lárbaile go háirithe le haghaidh úsáide oifige agus laistigh den chríos Úsáide Gnó/Tionscail Measctha/Ginearálta/Tionscail atá ann cheana do ghnólachtaí nuathionscanta. Tá na cuspóirí do gach críosú úsáide talún fostaíochta leagtha amach i **gCaibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh**.

CAIBIDIL 9

LÁRBHAILTE

AGUS

MIONDÍOL

Aidhm an Chaibidil

Próifíl mhiondíola agus iomaíochas Chontae Chorcaí a chothú agus a fheabhsú go príomha trí ról lárbhailte agus áiteanna miondíola eile a neartú agus a athinsint agus trí cháilíocht an chomhshaoil agus rogha na bhforbairtí miondíola atá á dtairiscint a fheabhsú. Ár mbailte a chothú de réir mar a bhí daoine dírithe agus inmharthana trí chur chuige i Lárbaile ar dTús.

Ábhair

9.1	Réamhrá	192
9.2	Lár an Bhaile a Athinsint	192
9.3	An Chéad Chur Chuige i Lár an Bhaile	194
9.4	Lárbhailte atá daoainelárnach agus ináitrithe	194
9.5	Miondíol	197
9.6	Ordlathas Miondíola don Chontae	198
9.7	Forbraíocht Mhiondíola a aimsiú	200
9.8	Measúnú Tionchair Miondíola	201
9.9	Riachtanas maidir le Miondíol Amach Anseo – Limistéar Ceannchathrach	201
9.10	Riachtanas maidir le Miondíol Amach Anseo – Limistéar Neamh-Ceannchathrach	201
9.11	Cur Chuige i leith Cineálacha Miondíola	202
9.12	Miondíol agus Iompar	205
9.13	Dearadh agus Nuálaíocht	206
9.14	Aghaidheanna Siopaí agus Comharthaíocht	206

9.1 Réamhrá

- 9.1.1 Tá lárbhailte i gcroílár ár bpobal agus tá ról ríthábhachtach acu i bhforbairt ár gcontae chun a lánacmhainneachta. Tá bailiúchán de chuid de na bailte agus sráidbhailte is láidre, is ildaite agus is beoga sa tír i gCorcaigh. Comhlíonann siad uilig seirbhís thábhachtach, thráchtála agus shóisialta dá gcúlchríocha agus tá go leor acu comhchiallach le cinn scríbe turasóireachta a bhfuil cáil náisiúnta agus idirnáisiúnta orthu. Is timpeallachtaí dinimiciúla iad lárbhailte, agus tá sé tábhachtach go n-athchruthaíonn siad iad féin le chinntiú go leanann siad de bheith ina n-áiteanna tarraingteacha agus inmharthana. Tá ionchais nua agus ionchais atá ag teacht chun cinn ann anois i dtéarmaí luacha, seirbhíse, siamsaíochta agus taithí. Is cuid ríthábhachtach í an chomhforbairt áite chun ár lárbhailte a fheabhsú.
- 9.1.2 Is príomhghné den gheilleagar í an earnáil mhiondíola i dtéarmaí fostaíochta, gníomhaíochta eacnamaíche agus beogacht ár mbailte a chothabháil. Le roinnt blianta anuas tá roinnt athruithe suntasacha tagtha ar an timpeallacht mhiondíola in Éirinn (féach an chuid níos déanaí ar mhiondíol). Tá dúshlán fós ag baint leis an earnáil seo. Tá sé léirithe ag lárbhailte rathúla gur gá breathnú níos faide ná miondíol ar thairiscint mheasctha a mheasann agus a chuimsíonn:
- cónaithe
 - oifig
 - fóillíochta
 - spás glas
 - bonneagar taitneamhachtaí agus sóisialta
 - nascacht
 - úsáidí oíche
 - úsáidí téamaí nó sealadacha
 - cinn scríbe agus turasóireacht
 - sábháilteacht
 - réimse uirbeach
- 9.1.3 Is dúshlán ar leith fós é dul i ngleic le folúntas i lárbhailte agus beidh sé ina phríomhchuid chun a mbeocht agus a n-inmharthanacht agus a dtarraingteacht fhoriomlán a choinneáil. Lorgann an Plean seo le hathrú a bhainistiú, rogha bhreise mhiondíola a sholáthar agus a chinntiú go leanfaidh lárbhailte bríomhara, dinimiciúla agus éagsúla de bheith faoi bhláth agus faoi bhláth i gcroílár ár bpobal.

9.2 Lár an Bhaile a Athinsint

- 9.2.1 Is é aidhm leathan na caibidle seo tacú le ról lárbhailte a fhorbairt níos mó agus iad ag éabhlóid mar sheirbhís chuimsitheach, éagsúil agus tharraingteach, ionaid áineasa agus mhaireachtála do chónaitheoirí agus do chuariteoirí araon. Cuirfear cruthaitheacht agus nuálaíocht chun cinn a chuireann le pearsantacht lárbhailte aonair agus a léiríonn meas ar an gcarachtar atá acu cheana féin.
- 9.2.2 Le roinnt blianta anuas rinneadh athchruthú ar ról lár an bhaile le fócas athnuaithe ar fheabhsú ríochta poiblí, infhaighteacht sruthanna maoinithe nua, bainistíocht lár an bhaile, tacaíochtaí gnó feabhsaithe, srl. Cuireadh tús le foirne baile foirmiúla do gach baile ar fud ocht gCeantar Uirbeach Chomhairle Contae Chorcaí le tacaíocht ó Chomhaltaí Tofa. Tá fócas spriocdhírithé ag na foirne baile seo ar an ngeilleagar agus ar shaol an phobail a atógáil i ngach ceantar.
- 9.2.3 Áiteanna a Chruthú do Dhaoine: Is acmhainní/samplaí den scoth iad Foireann Uirlisí Bailte agus Sráidbhailte RIAI agus Foireann Uirlisí Lár an Bhaile atá ar fáil ó rialtas na hAlban maidir le conas daoine atá dírithe ar lárbhailte atá dírithe ar dhaoine a chothú. Is féidir le Lárbhailte leas a bhaint as ár spleáchas leanúnach ar idirghníomhaíocht shóisialta fhisiciúil dár bhfolláine, ach in a lán cásanna ní mór dóibh feabhas a chur ar an méid a thairgeann siad chun muid a spreagadh chun am a chaitheamh ann le daoine eile. Briseann Foireann Uirlisí na hAlban é seo síos i dtrí théama atá soiléir ach fite fuaite ina ndiaidh - Gníomhach, Tarraingteach agus Inrochtana. Meallann áiteanna gníomhacha daoine. Spreagann áiteanna tarraingteacha iad chun níos mó ama a chaitheamh ann. Agus is furasta áiteanna Inrochtana a bhaint amach. Is iad na tionscnaimh is rathúla ná na tionscnaimh atá ilghnéitheach agus a thógfaidh gnéithe ó dhá nó trí cinn de na téamaí sin.

Figiúr 9.1 Téamaí agus Príomhphrionsabail do Lárbhailte Rathúla

Gníomhach	Tarraingteach	Inrochtana
<p>Ag cur daoine ar dtús</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ag dearadh spásanna timpeall ar dhaoine seachas feithiclí. • Ag diriú ar cháilíocht agus ar thaitneamhacht an spáis poiblí. • Ag dearadh timpeall ar conas is féidir le daoine spásanna a úsáid go solúbtha. • Ag diriú úsáidí gníomhacha ar an áit a bhfuil daoine agus ar mhaith leo a bheith. <p>An leas is fearr a bhaint as sócmhainní atá ann cheana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Láidreachtaí agus sócmhainní fisiciúla reatha agus fisiceacha lár an bhaile a aithint agus tógáil orthu. <p>Ag tástáil do spásanna poiblí maithe</p> <ul style="list-style-type: none"> • An bhfuil siad sábháilte agus inúsáidte ag gach am den lá agus den oíche? • An gcuireann siad foscadh agus an bhfreagraíonn siad do dhálaí aeráide? • An féidir idirghníomhaíocht shóisialta a spreagadh ar bhonn foirmiúil agus neamhfoirmiúil? • An féidir le spásanna taitneamhacht agus spéis a sholáthar? • An féidir le daoine de gach aois agus cumas sráideanna agus spásanna a úsáid. 	<p>Lárbaile ar dtús</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuireann foirgnimh agus seirbhísí mar choláistí, clinici, oifigí, scoileanna agus áiseanna fóillíochta i lárbaile le líon na gcustaiméirí agus tacaíonn sé le gníomhaíochtaí eile. • Tacaíonn níos mó tithíochta i lárbaile le gnólachtaí áitiúla agus déanann sé lárbaile níos beoga. <p>Tá gnó agus fontar rithábhachtach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is tarraingt mhór do dhaoine iad siopaí, ollmhargaí, oifigí agus gnólachtaí. • Cuireann lárbaile áitribh, líon na mball, inrochtaineacht agus deiseanna idirghníomhaíochta ar fáil - ionas gur féidir leo a bheith ina suíomhanna iontacha d'fhiontraíthe, d'fhiontair shóisialta agus do ghnólachtaí beaga. • Comhoibriú ar mhaithe le rath: is minic gur féidir le gnóthaí atá ag obair le chéile lár a mbailte a fheabhsú agus a mhargú i bhfad níos mó ná mar a d'fhéadfaidís ina n-aonar. <p>Ag ath-úsáid foirgnimh fholmha</p> <ul style="list-style-type: none"> • Go minic, is é an réiteach is fearr ar mhaoin fholamh ná é a úsáid chun lárbaile a athbheochan, toisc go bhféadfadh sé sin a bheith níos tarraingtí d'infheisteoirí ionchasacha. Dá bhrí sin, is fiú go mór tiarnaí talún a spreagadh chun foirgnimh fholmha a thabhairt ar ais in úsáid i dtéarmaí a dtionchar níos leithne agus a dtodhchaí fhéideartha féin. • Is minic gurb é feabhas a chur ar na foirgnimh nó na sráideanna tréigthe is suntasai an úsáid is fearr a bhaint as acmhainní poiblí gann le haghaidh feabhsúcháin i lár an bhaile <p>Ag Tacú le ceol, na healaíona, spórt agus cultúr</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meallann infheistíocht in imeachtaí spóirt agus cultúrtha líon na gcustaiméirí isteach, méadaíonn sé caiteachas, treisíonn sé bród áitiúil agus tugann sé pobail le chéile. • Meallann cláir imeachtaí ar feadh na bliana cónaitheoirí áitiúla chomh maith le cuairteoirí. • Cuireann pictiúrlanna, amharclanna, ceol agus ionaid eile moil ar fáil do ghníomhaíocht phobail agus tarraingíonn siad trádáil do ghnólachtaí eile. 	<p>Tús áite a thabhairt do choisithe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ag déanamh cinnte go dtagann gluaiseacht daoine de shiúl na gcós ar dtús. <p>Ag smaoineamh ar gach úsáideoir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ag cinntiú go bhfuil lárbaile inrochtana do gach duine. <p>Ag cuimsiú Gach modh gluaiseachta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cur chuige comhtháite a ghlacadh maidir leis an líonra gluaiseachta, gach modh agus idirghnáthú san áireamh. <p>Ag cothrom Riachtanais éagsúla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cothromú a dhéanamh ar na riachtanais ghluaiseachta pearsanta, tráchtála agus oibríochta a bhfreastalaíonn an baile air. <p>Tairiscint páirceála saincheaptha</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ag cur tairiscint páirceála saincheaptha ar fáil nach mbaineann níos lú le líon na spásanna agus níos mó faoi raon úsáideoirí agus úsáidí chun gníomhaíocht eacnamaíoch sholúbtha a spreagadh agus Tacaigh leis.

Foinse: Foireann Uirlisí Lárbaile (Rialtas na hAlban, 2015)

- 9.2.4 Tá go leor gnéithe ann a chuireann le lárbaile rathúla a chruthú. Tá sé tábhachtach go mbeadh fíis ag gach lárbaile ar leith agus é seo a sheachadadh trí ghníomh(anna) comhordaithe. Ag leibhéal contae tá an deis ann ár lárbaile foriomlána a bhrandáil as a gcáilíochtaí ar leith agus pointí díola uathúla agus aonair agus iad a chur chun cinn mar chinn scríbe chun cuairt a thabhairt, infheistíocht a dhéanamh iontu agus cónaí iontu.
- 9.2.5 Is í an tsócmhainn aonair is mó atá ag aon lárbaile ná fuinneamh a mhuintire toisc go ngineann sé seo gníomhaíocht i lár an bhaile agus bród cathartha. Sin an fáth go bhfuil sé chomh tábhachtach go gcomhoibríonn gach duine a bhfuil baint acu le cinntí faoi lárbaile ar mhaithe lena bhfuil i ndán dó. Fiú amháin in aimsir bhuiséid agus acmhainní teoranta, is féidir rud éigin a dhéanamh i gcónaí chun áit a fheabhsú trí oibriú le chéile ar fhís choiteann. Leanfaidh an chomhairle le ceannaireacht agus comhoibriú leanúnach le páirtithe leasmhara eile chun aghaidh a thabhairt ar thimpeallachtaí athraitheacha lár na mbailte.

- 9.2.6 In 2019 sheol Fáilte Ireland tionscnamh 'Bailte Cinn Scribe'. Cuireann an scéim seo maoiniú ar fáil do Chomhairlí chun spásanna poiblí ar nós cearnóga, sráid-dreacha agus margai a fheabhsú ar bhealach a thabharfaidh deis do thurasóirí agus a bhfeabhsóidh a dtaití i bpríomhbhailte. Ba é Beantraí an chéad bhaile i gCorcaigh a bhain leas as maoiniú tríd an scéim seo. Táthar ag súil go mbeidh níos mó bailte i gCorcaigh in ann leas a bhaint as an maoiniú sin amach anseo.

9.3 An Chéad Chur Chuige i Lár an Bhaile

- 9.3.1 Aithníonn an chéad chur chuige i Lár an Bhaile an ról atá ag lárghailte i gcroílár an tsaoil phobail agus eacnamaíochta. Tugann an cur chuige tús áite do chur chuige comhoibritheach agus straitéiseach Lárghailte i leith athghiniúint ár sráidghailte agus ár mbailte, ag baint úsáide as an gcreat Comhoibritheach Seiceála Sláinte i Lár an Bhaile (CTCHC) chun sonraí a bhailiú agus gníomhartha a threorú. Tá sé curtha in iúl ag an Rialtas go bhfuil sé tiomanta don chur chuige seo agus táthar ag súil go bhforbrófar tuilleadh beartais ar leibhéal náisiúnta sa réimse seo thar shaolré an Phlean. Tá sé de bhuntáiste ag Comhairle Contae Chorcaí cheana féin Staidéir acmhainne uirbigh a ullmhú do 10 mbaile, rud atá ina thús tábhachtach chun fis amach anseo a fhorbairt dár lárghailte.
- 9.3.2 Ag an rud is simplí, ba mhaith leis an prionsabal go gcuirfidh an earnáil phoiblí sláinte lárghailte i gcroílár na cinnteoireachta comhréireacha agus is fearr luacha; go nglacann sé cur chuige comhoibríoch a thacaíonn le fis agus plean níos fadtéarmaí do gach lárghaile.
- 9.3.3 Ciallóidh sé seo, nuair is praiticiúil agus tairbheach, gur cheart go mbeadh seirbhísí poiblí cosúil le hoifigi oideachais, sláinte agus rialtais lonnaithe i lárghailte, ag cur leis an meascán foriomlán áiseanna, taitneamhachtaí agus gníomhaíochtaí atá ar fáil agus ag mealladh cineálacha éagsúla líonta. Dá bhrí sin, díríonn an prionsabal breithnithe ar na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag seirbhísí poiblí a athlonnú go sláinte agus beogacht fhadtéarmach lárghaile. Baineann sé le cinnteoireacht oscailte, thomhaiste agus thrédhearcach a chuireann san áireamh tionchair mheántéarmacha agus níos fadtéarmaí ar lárghailte. Aithnítear freisin nach mbíonn suíomhanna lár an bhaile oiriúnach i gcónaí, ach iarrann sé go mbeadh fianaise agus trédhearcach ar an réasúnaíocht a bhaineann le háiteanna eile a aimsiú.
- 9.3.4 Tairgeann Aimsiú Seirbhísí Poiblí i Lárghailte Roinnt Buntáistí Toisc:
- soláthraíonn sé rochtain réidh ar sheirbhísí poiblí comhcheangail;
 - gineann sé líon na gcustaiméirí rialta ar féidir leis tacú le gnólachtaí áitiúla;
 - ag tacú le ról lár an bhaile mar lárionad cathartha agus sóisialta – agus dá láidre an ceangal a bhraitheann daoine lena lárghaile áitiúil, is mó a úsáidfidh siad é; agus
 - is féidir leis iad a dhéanamh níos inrochtana do chách, chomh maith le spleáchas ar an gcarr a laghdú.

9.4 Lárghailte atá daoineáil agus ináirithe

- 9.4.1 Is í an fhís atá leagtha amach sa Chreat Náisiúnta Pleanála (NDP) do bhailte agus do shráidghailte ná go gcaithfidh siad a bheith níos tarraingtí agus níos 'inmharthana' agus cáilíocht beatha a thairiscint a bhfuil níos mó daoine sásta a roghnú sna blianta amach romhainn. Chun é seo a dhéanamh caithfidh leanúint ar aghaidh ag infheistiú i lár ár mbailte agus iad a phleanáil mar áiteanna dírithe ar dhaoine.
- 9.4.2 Cuirtear béim bhreise air seo sa Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagach don Iardheisceart a leagann béim ar an ngá atá lenár gceantair agus spásanna uirbeacha a athbheochan trí áit chruthaitheach agus athghiniúnach a dhéanamh, chun dlúthfhás agus riachtanas tithíochta a sholáthar, agus beogacht nua a sholáthar do lár na cathrach agus na mbailte.
- 9.4.3 Cuireann Toradh Straitéiseach Náisiúnta 1 den NDP (Fás Dlúth) forbairt inlíonta, iompar comhtháite agus athghiniúint agus athbheochan limistéar uirbeach chun cinn i dtreo todhchaí níos inbhuanaithe.
- 9.4.4 Chun seachadadh a chuspóirí a chinntiú tá an NDP ag tacú le húdaráis áitiúla cheana féin tríd an gCiste Athghiniúna agus Forbartha Uirbeach agus tríd an gCiste Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe. Comhlánaíonn Scéim Athnuachana na mBailte agus na Sráidghailte é seo atá dírithe ar fhoirgnimh fholmha thréigthe a thabhairt ar ais in úsáid agus áitíocht chónaithe a chur chun cinn.
- 9.4.5 Ionas gur mian le daoine a bheith ina gcónaí i mbailte, ní mór fis a bheith ann de bhailte mar áiteanna ardchaighdeán ionchuimsitheacha do dhaoine de gach aois agus cumas, go háirithe leanaí agus teaghlaigh. Beidh lárghaile atá tarraingteach do leanaí ina áit rathúil do gach duine. Tá dearadh maith poiblí agus dearadh sráide, bonneagar glas agus taitneamhachtaí poiblí a thacaíonn le daoine de gach aois agus cumas ina gcuid rithábachtach d'athshamlú ár mbailte le haghaidh riachtanais chomhaimseartha. Is féidir le háiteanna bithdhíse, sláintiúla cuidiú le folláine agus éifeachtaí diúltacha an uaignis agus an aonraithe a mhaolú. (Féach freisin **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite**, **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.)
- 9.4.6 Tá athrú tagtha ar phatrúin oibre freisin agus cuireann bailte acmhainneacht uathúil ar fáil chun freastal ar mhoil nuálaíochta agus ar mhúnlaí cianoibre agus comhoibre. Agus bailte á samhlú mar áiteanna a chothaíonn fostaíocht, gnólachtaí beaga agus nuálaíocht, is féidir leo a bheith ina n-áiteanna tarraingteacha arís do na glúnta níos óige. D'fhéadfadh ár mbailte a bheith ina dtimpeallachtaí oibre atá ar thús cadhnaíochta sa réabhlóid dhigiteach. (Féach freisin **Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta**.)
- 9.4.7 I dtuarascáil 2021 an Tascfhórsa um Gheilleagar Oíche a cuireadh faoi bhráid na Roinne Turasoireachta, Cultúir, Ealaíon agus Gaeltachta, Spóirt agus Meán, leagtar amach fis agus sraith moltaí atá le breithniú maidir le hearnáil an Gheilleagair Oíche a fheabhsú. Déanfar tuilleadh machnaimh ar na moltaí sa tuarascáil seo thar shaolré an phlean.

Comhfhorbairt Áite, Soghluaisteacht agus straitéis eile i lár an bhaile

- 9.4.8 D'fhéadfaí saincheisteanna a théann i bhfeidhm ar ríochtaí poiblí lár ár mbailte a réiteach trí straitéisí ríochta poiblí a ullmhú agus díriú ar ghníomhartha ina dhiaidh sin chun iad a fheabhsú. Is féidir le straitéisí seachtairbhe nó scoite a bheith san áireamh i straitéisí foriomlána na ríochta poiblí nó san áireamh ar leithligh maidir le hábhair cosúil le comharthaíocht/fógraí, soilsiú poiblí nó sreangdhreach, m.sh. nó mar shampla straitéis shonrach a bhaineann le himpleachtaí riachtanas miondíola laistigh de chomhthéacs stairiúil fabraice. Ba cheart go mbeadh moltaí i bhfeabhsuithe ar lárbhailte agus ar an réimse poiblí chun gnéithe den bhonneagar glas a áireamh (crainn sráide, limistéir ghlasa, dromchlaí tréscailteacha, srl) agus ní mór dóibh tús áite a thabhairt do bhreithnithe atá bunaithe ar áiteanna athléimneacha agus inoiriúnaithe don aeráid a chruthú. (Féach freisin **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite**, **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.)
- 9.4.9 I gcúinsí eile nó i gcás go bhfuil níos mó castachta ann b'fhéidir go mbeidh ar an gComhairle a chinneadh an bhfuil cur chuige creata uirbhí oiriúnach do lár an bhaile. Sa chás go bhfuil príomhshuímh straitéiseacha ar scála suntasach gar do lárbhailte nó tadhlaigh leo, ba cheart iad a dhíriú ar athnuachan trí úsáid a bhaint as cibé meicníochtaí cuí atá ar fáil. Aibhsíodh go leor de na deiseanna seo cheana féin ag leibhéal lonnaíochta in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean seo.
- 9.4.10 Tá tionchar mór ag soghluaisteacht i lárbhailte ar an gcaoi a bhfeidhmíonn siad leis an dúshlán cothromaíocht a bhaint amach idir rochtain agus páirceáil leordhóthanach a sholáthar chun tacú lena mbeocht agus a n-inmharthanacht, agus a chinntiú ag an am céanna nach mbíonn timpeallacht cheannasach carranna mar thoradh ar thrácht agus páirceáil. Tá sé riachtanach pleanáil lompair agus Feabhsú Ríochta Poiblí a chur le chéile má táimid chun lárbhailte níos tarraingtí agus níos fabhraí do dhaoine a chruthú. D'éirigh go hiontach leis an gComhairle cheana féin maidir le tionscadail den sórt sin a chur chun cinn.
- 9.4.11 Maidir le lárbhailte 'Taisteal Níos Cliste' is minic a thairgeann siad an buntáiste iomaíoch a bhaineann le bheith ailínithe níos dlúithe le hiompar poiblí agus is suíomhanna iad inar cheart leanúint de go leor cineálacha éagsúla gníomhaíochtaí a spreagadh. Tagann sé seo le Cur Chuige Lár an Bhaile ar dTús. (Féach freisin **Caibidil 12 Lompar agus Gluaiseacht**.)

Úsáid Chónaithe i Lárbhailte

- 9.4.12 Tá úsáid chónaithe i lárbhailte fós ina comhábhar riachtanach chun tacú le siopaí agus seirbhísí lárbhailte, maoirseacht éighníomhach a bhaint amach, gníomhaíocht níos faide ná uaireanta gnó agus beocht a chothabháil. Is príomhghné de lárbhailte iad úsáidí chónaithe ar an urlár uachtarach freisin mar is féidir iad a lonnú i gcroílár lár an bhaile, rud a chomhlánaíonn úsáidí tráchtála ag leibhéal na talún.
- 9.4.13 I gcuid mhór bailte tá Láithreáin ann atá in ann úsáidí breise tithíochta agus tráchtála a sholáthar agus aibhsíodh iad seo i gcaibidilí lonnaíochta an Phlean. **Cuireann Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus **Caibidil 4 An tithíocht** níos mó sonraí ar fáil maidir leis an bhféidearthacht d'fhorbairt chónaithe i lárbhailte. Tabharfar aird ar dheiseanna le níos mó treorach a sholáthar sa réimse seo thar shaolré an Phlean.

Beocht agus éagsúlacht

- 9.4.14 Éiríonn go maith le lár na mbailte agus tá siad tarraingteach nuair a thugann siad eispéireas don phobal áitiúil agus don chuairteoir atá difreáilte agus fréamhaithe in oidhreacht agus i gcarachtar na mbailte. Mar sin de, tá sé tábhachtach tacú le daoine áitiúla tionscnaimh a threorú a tharraingeoidh líon na gcustaiméirí isteach agus a dhéanfaidh lár an bhaile bríomhar.
- 9.4.15 Is é an tóir leanúnach atá ar mhargaí feirmeoirí ná rud a spreagfar agus a éascófar. Feidhmíonn margáí den sórt sin mar áiteanna bailithe do dhaoine agus cuidíonn siad le fás agus nascadh le gilleagair uirbeacha agus tuaithe. Tá sé tábhachtach freisin mothú áite a fheabhsú trí thacú le trádálaithe nideoige, léiritheoirí bia áitiúla agus ealaíontóirí áitiúla. Cé go bhfáiltítear roimh mhiondíoltóirí idirnáisiúnta a thabhairt isteach tá an cumas acu carachtar sainiúil baile a chreimeadh. Is cuid thábhachtach den phróifíl mhiondíola miondíoltóirí neamhspleácha agus cruthaíonn siad mothú éagsúlachta agus cuireann siad uathúlacht leis an timpeallacht mhiondíola. Tá an éagsúlacht seo fós le fáil i go leor bailte i gCorcaigh agus tá sé tábhachtach go dtacaítear léi.
- 9.4.16 Chun tréithe tarraingteacha lár ár mbailte a choinneáil beidh ar iarratais ar fhorbairt nua/athruithe úsáide laistigh de lár an bhaile a chinntiú nach mbainfidh tograí ó thaitneamhacht, beogacht agus carachtar an cheantair. Ní mór do lárbhailte díriú níos mó agus níos mó ar bheith ina n-áiteanna inmhianaithe le bheith ina gcónaí lena n-áirítear gilleagar bríomhar iar-uaireanta a bhreithniú (go háirithe i lonnaíochtaí níos mó nó iad siúd a bhfuil feidhm turasoíreachta acu) lena n-áirítear rochtain 24 uair an chloig ar áiseanna oiriúnacha. D'fhéadfadh cur chuige comhoibrítheach Seiceáil Sláinte Lár an Bhaile riachtanas a aithint i roinnt bailte chun straitéisí fóillíochta ar leith a ullmhú lena n-áirítear straitéis a bhaineann go sonrach le háit le haghaidh úsáidí áirithe (m.sh. tithe tábhairne/beáir/bialanna, agus ionaid siamsaíochta éagsúla) agus tacóidh an chomhairle le tionscnaimh den sórt sin nuair is cuí. Idir an dá linn, nuair a chuirtear gilleagar an tráthnóna chun cinn ba cheart go seachnódh sé dochar a dhéanamh do thaitneamhacht na gcónaitheoirí. Féadfar coimircí maidir leis na huaireanta oibríochta, rialú bruscair agus boladh a fhorchur mar choinníollacha forbartha. I gcásanna ina bhfuil iomadú úsáidí ann a chuireann beocht agus úsáid mheasctha lár an bhaile i riosca, díspreagfar iad.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TCR 9-1: Lárbhailte

- a) Ról lárbhailte a chothabháil, a neartú agus a athinsint mar thimpeallachtaí dinimiciúla, tarraingteacha, athléimneacha, cuimsitheacha, cultúrtha agus cruthaitheacha agus a gcarachtar úsáide measctha a fheabhsú trí choinneáil agus forbairt úsáidí oifige ginearálta, miondíola, tithíochta, tionscail oifigbhunaithe, pobail, cathartha agus siamsaíochta a spreagadh.
- b) Aitheantas agus tacaíocht a thabhairt don ról tábhachtach atá ag miondíoltóirí neamhspleácha maidir le cur le hionaid éagsúla bhríomhara i gContae Chorcaí.
- c) Lárbhailte ar dTús - Lár an bhaile a chur chun cinn mar an áit is fearr chun príomhinstitiúidí pobail agus seirbhísí poiblí a aimsiú agus trí Lárbhaile Ghníomhaigh agus obair Bhainistíochta Talún leis na páirtithe leasmhara ábhartha chun é seo a bhaint amach.
- d) Nuálaíocht agus cruthaitheacht a spreagadh agus a chur chun cinn laistigh de lárbhailte maidir le húsáid sráideanna, spásanna poiblí, foirgneamh folamh agus láithreáin thréigthe le haghaidh gníomhaíochtaí poiblí éagsúla, ealaín phoiblí agus imeachtaí. Spreagfar soláthar suíochán agus táblaí seachtracha nuair is féidir freastal go sásúil air.
- e) An ról lárnach a chaithfidh lárbhailte éagsúla agus beoga a imirt i dtáirge turasóireachta an chontae a chothú, a chur chun cinn agus a bhainistiú.
- f) Cur chuige 'Foirne Baile' a spreagadh chun páirtithe leasmhara a threorú i mbainistiú agus athbheochan iomlánaíoch lárbhailte ar fud an chontae.
- g) Tacaigh le tograí forbartha lena mbaineann úsáidí tráchtála, miondíola, cultúrtha, bia agus fógraí tráthnóna agus oíche nó siamsaíochta laistigh de lárbhailte sainithe nó ionad seirbhíse áitiúil nó díreach in aice leo, áit ar féidir a léiriú go gcuirfidh an fhorbairt le carachtar agus feidhm an cheantair; d'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo uaireanta oscailte leathnaithe, tograí le haghaidh spás itheacháin lasmuigh agus spás imeachta chomh maith le tograí chun úsáid níos mó a bhaint as sócmhainní oidhreachta atá ann cheana.
- h) Forbairt margai tuaithe/feirmeoirí i lárbhailte a spreagadh, a chur chun cinn agus a éascú agus Tacaigh lena ról mar tharraingt do chuirteoirí a chuireann le beocht agus beogacht na mbailte.
- i) Forbairt fíis faoi stiúir páirtithe leasmhara a spreagadh do lárbhailte lena n-áirítear straitéisí spriocdhírthe ríochta poiblí agus straitéisí eile a ullmhú ar bhealach ginearálta agus sonracha do bhailte aonair thar shaolré an Phlean, go háirithe nuair a aithníodh riachtanas.
- j) Cur chuige creata uirbigh a spreagadh agus tús áite a thabhairt dó do na lárbhailte sin a bhfuil dúshlán uathúla rompu mar shrianta oidhreachta, saincheisteanna tráchta agus iompair, srl.

Folúntas agus Athghiniúint

- 9.4.17 Cuireann aonaid folmha deiseanna ar fáil do mhiondíoltóirí lonnú i lárbhailte agus cur le hiomailt fhoriomlán ionadaíocht miondíoltóirí agus is feidhm den timthriall eacnamaíoch iad. Sa chás go bhfuil leibhéal iomarcacha folúntais le feiceáil, áfach, d'fhéadfadh sé a bheith ina léiriú ar d'easláinte choibhneasta lárbhaile nó croí miondíola.
- 9.4.18 Léirigh an Staidéar acmhainne uirbí a ullmhíodh mar dhoiciméad cúlra don Phlean seo gur ábhar inniúil ar leith é leibhéal folúntais roinnt bailte i gCorcaigh. Le cur i gcoinne folúntas, tá sé beartaithe straitéis foriomlán a fhorbairt chun dul i ngleic leis an gceist i lárbhailte.
- 9.4.19 Sa chás go bhfuil rátaí folúntais an-ard ann ní mór tacú le tograí d'fhorbairt mhiondíola nua lasmuigh de lár an bhaile ainmnithe trí mheasúnú ar spás urláir folamh laistigh de lárbhaile agus ráiteas a léiríonn nach raibh sé indéanta nó praiticiúil an spás urláir miondíola sin a theastaíonn ón bhforbróir laistigh de limistéar lár an bhaile a sholáthar.
- 9.4.20 Sna lárbhailte sin inar saincheist ar leith é folúntas, spreagfaidh an chomhairle athfhorghabháil nó athúsáid aonad den sórt sin. Ní mór a bheith an-chúramach agus foirgnimh a bhfuil luach oidhreachta ag baint leo a athchóiriú. Féach **arCaibidil 16 An Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**. Sa chás nach bhfuil sé seo indéanta féadfaidh an chomhairle breithniú a dhéanamh ar cheantair níos forimeallacha i lár an bhaile a thabhairt ar ais chuig úsáidí cónaithe nó úsáidí iomchuí eile le croílár miondíola an bhaile a chomhdhlúthú nó úsáid urlár uachtarach le haghaidh úsáide cónaithe/tráchtála a chur chun cinn.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TCR 9-2: Folúntas agus Athghiniúint

- a) Straitéis a fhorbairt chun folúntas i lárbhailte a laghdú le linn shaolré an Phlean trí bhearta a úsáid a fhéachann le folúntas foriomlán a bhainistiú agus a mhaolú. Aidhm a bheith ann an méid spás urláir folamh laistigh de chroilimistéir mhiondíola a laghdú 50% sa ghearrthearma, agus ba cheart a leath díobh a áitiú trí úsáid mhiondíola agus an chuid eile ag úsáidí neamh-mhiondíola nó seirbhísí miondíola.
- b) Monatóireacht a dhéanamh ar leibhéal folúntais i lárbhailte le linn shaolré an Phlean agus bearta cuí a dhéanamh chun aghaidh a thabhairt ar an gceist de réir mar is gá.
- c) Athbheochan chuí réadmhaoine folmha agus tréigthe a chur chun cinn agus oiriúnú maoine atá ann cheana i gceantair lárbaile a éascú le haghaidh gníomhaíochtaí miondíola, cónaithe agus eile i lár an bhaile. Cumasc foirgneamh a spreagadh chun líon na gcustaiméirí tráchtála níos mó a chruthú nuair is cuí sin i gcomhthéacs an bhaile.
- d) Úsáid urláir uachtaracha na bhfoirgneamh atá ann cheana le haghaidh úsáide cónaithe agus oifige a chur chun cinn, áit ar féidir le forbairt nua cur go dearfach le beogacht tráchtála lár an bhaile.
- e) In áiteanna níos forimeallacha nó níos imeallaí i lár an bhaile ina bhfuil saincheistanna suntasacha folúntais, spreagfaidh an Chomhairle athfhorbairt áitribh thráchtála fholmha/tearcúsáidte chun úsáid chónaithe a éascú.
- f) Tacaigh le hathghiniúint lárbhailte trí athfhorbairt íogair na bpríomhláithreánanna a shainiú agus ag leibhéal lonnaithe a spreagadh.
- g) Maidir le Láithreáin Tréigthe, déanfaidh an chomhairle iarracht na meicníochtaí go léir atá ar fáil di a úsáid de réir mar is cuí le acmhainneacht na dtailte sin a uasmhéadú.

9.5 Miondíol

- 9.5.1 Le roinnt blianta anuas tá roinnt athruithe suntasacha tagtha ar an timpeallacht mhiondíola in Éirinn. Leanann forbairtí i miondíol ar líne agus i bhfoirmeacha miondíola nua agus éabhlóideacha eile ag athrú an tírdhreacha miondíola amach anseo. Tá athrú tagtha ar riachtanais mhéide do shiopaí fisiciúla, go háirithe do mhiondíoltóirí idirnáisiúnta a lorgaíonn aonaid mheánmhéide níos mó go minic a mbíonn sé dúshlánach soláthar a dhéanamh dá riachtanais i lárbhailte stairiúla.
- 9.5.2 Le deich mbliana anuas tá moilliú an-suntasach ar fhorbairt fhisiciúil na hearnála miondíola. Áfach, tá earnálacha ar nós an áisiúlacht an-láidir i gcónaí. Leanfaidh an earnáil áise de réir a nádúir ag mealladh éilimh ar aon dul le méadú daonra cé go bhfuil sí ag ráta níos moille. Leanann roinnt miondíoltóirí comparáide ag leathnú agus ag infheistiú in Éirinn ach go ginearálta tá laghdú tagtha ar an earnáil chomparáide, mar aon leis an éileamh ar stórasú miondíola.
- 9.5.3 Is gníomhaíocht thábhachtach de lárbhailte é an miondíol agus cuireann sé le cuid mhaith dá mbeogacht. Is príomhaidhm de chuid an Phlean seo beogacht leanúnach lárbhailte a chinntiú agus cuirfear chun cinn é le beartais atá i bhfabhar miondíola i lárbhailte go ginearálta. Tá próifíl mhiondíola shuntasach sa chontae, atá suite go príomha laistigh den cheantar cathrach agus de na príomhbhailte.
- 9.5.4 I margadh a gcuireann athruithe leanúnacha ar iompar tomhaltóirí isteach air, meastar go mbeidh infheistiúocht in eispéreas an tomhaltóra rithábhachtach chun athléimneacht a bhaint amach sa mhiondíol amach anseo. D'fhéadfai eispéiris sa siopa a chomhlánú trí infheistiúocht chomhthreomhar inár lárbhailte lena n-áirítear an ríocht phoiblí leis an uaimhian fhoriomlán ár mbailte a dhéanamh níos inmhathana agus níos tarraingtí.
- 9.5.5 Ullmhaíodh an plean seo ag am ina bhfuil go leor éiginnteachta ann maidir le todhchaí na timpeallachta miondíola. Mar gheall ar an bpaindéim, tá éiginnteacht, castacht agus athrú gan fasach tugtha don tionscal agus tá tionchair eacnamaíocha iomlána Brexit fós le comhlíonadh.
- 9.5.6 Mar thoradh ar an bpaindéim tháinig borradh faoin éileamh ar shiopadóireacht ar líne thar chúpla mí agus tar éis na paindéime níl sé soiléir cén tionchar fadtéarmach a bheidh aige ar ár bpatrúin siopadóireachta. Déanann na gnéithe seo chomh maith le gnéithe eile é dúshlánach ar leith tuartha a dhéanamh do na héifeachtaí fadtéarmacha. Cinnfidh cineálacha nua miondíola atá ag teacht chun cinn agus na drochiarmhairtí ó chúinsí eacnamaíocha atá i réim riachtanais spás urláir amach anseo.

Comhthéacs Beartais - Treoirínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála 2012

- 9.5.7 In 2012 thug an tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil na Treoirínte pleanála miondíola nua isteach. Cuireadh na Treoirínte seo san áireamh agus an Plean á ullmhú agus tá cúig phríomhchuspóir beartais acu:
 - Ag cinntiú go bhfuil forbairt mhiondíola faoi stiúir plean;
 - Beogacht lár an bhaile a chur chun cinn trí chur chuige seicheamhach i leith na forbartha;

- Iomaíochas a chinntiú san earnáil mhiondíola trí thograí forbartha ar ardchaighdeán a chumasú go gníomhach in áiteanna oiriúnacha;
 - Aistriú a éascú i dtreo rochtain mhéadaithe ar mhiondíol ar iompar poiblí, rotháíocht agus siúl i gcomhréir le Taisteal Níos Cliste; agus
 - Torthaí dearaidh uirbigh ardchaighdeán a sheachadadh.
- 9.5.8 Soláthraíonn na Treoirlínte treoir bheartais ar leibhéal náisiúnta freisin maidir le miondíol, cuspóirí do bheartas miondíola, formáidí miondíola ar leith agus comhairle a eisiúint maidir le suíomh na forbartha miondíola nua a cuireadh san áireamh agus an chaibidil seo á hullmhú.

Comhstaidéar Miondíola do Chorcaigh uirbeach

- 9.5.9 Tá Dréachtstraitéis agus Staidéar Miondíola Comhpháirteach i mbun ullmhúchán faoi láthair, áfach, níor críochnaíodh é in am le bheith san áireamh sa Phlean seo. Táthar ag súil go gcuirfear an staidéar seo i gcrích laistigh de 12 mhí ó glacadh le Pleananna Forbartha Cathrach agus Contae agus nuair a bheidh sé críochnaithe beidh sé mar bhonn eolais d'athrú ar Phlean Forbartha Contae Chorcaí.

9.6 Ordalthas Miondíola don Chontae

- 9.6.1 Is cuid lárnach den straitéis mhiondíola do Chontae Chorcaí é an t-ordlathas miondíola a bheidh mar bhunús chun candam agus suíomh cuí na forbartha nua a chinneadh. Aithnítear sna Treoirlínte gur minic gur aicmiú táscach é an t-aicmiú in ordlathais den sórt sin agus go bhforluíonn feidhmeanna miondíola sonracha a sholáthraíonn gach sraith ar go leor bealaí. Go ginearálta, áfach, is iad na suíomhanna seo na hionaid miondíola agus gníomhaíochtaí iomchuí eile is oiriúnaí mar gheall ar an mbonneagar atá acu cheana agus a ngaireacht do dhobharcheantair shuntasacha.
- 9.6.2 Tá an t-ordlathas miondíola don chontae bunaithe i bpáirt ar Chomhstraitéis Mhiondíola 2013 don Limistéar uirbeach. Tá ordlathas iomlán an Chontae, feidhm ghinearálta mhiondíola agus cuspóirí aonair do gach leibhéal leagtha amach i dTábla 9-1. Lasmuigh den Limistéar Uirbeach, déantar Príomhbhailte an Chontae a ghrúpáil de réir mhéid a ndaonra baile agus do bharcheantair. Aithnítear Mala agus Cloich na Coillte mar Phríomhbhailte san RSES agus ar an mbonn sin tá ról feabhsaithe acu laistigh den ordlathas miondíola foriomlán.
- 9.6.3 Ní mór don chóras pleanála leanúint dá pháirt a ghlacadh chun raon éifeachtach rogha a chinntiú don tomhaltóir. Déanfar foráil do rogha den sórt sin laistigh den ordlathas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TCR 9-3: Ordlathas Miondíola

Timpeallacht iomaíoch agus shláintiúil a éascú don tionscal miondíola sa toadhchá a dhéanann foráil do rogha leordhóthanach in áiteanna oiriúnacha agus a chinntiú ag an am céanna go mbeidh fás sa spás urláir miondíola sa toadhchá leis an Ordlathas Miondíola aitheanta atá leagtha amach i dTábla 9-1.

Tábla 9-1
Líonra Miondíola/Ordlathas agus Cuspóirí (socraithe laistigh den Chomhthéacs Contae agus Uirbeach)

Cineál	Suíomhanna	Feidhm agus Beartas Miondíola Ginearálta	Cuspóir
Uirbeach	Lár Chathair Chorcaí	Príomhionad uirbeach sa chontae agus sa réigiún. Lárionad le haghaidh siopadóireachta comparáide ardoird agus feidhmeanna de chineál speisialtóra.	TCR 9-4: Lár Chathair Chorcaí a aithint mar an príomhionad miondíola, go háirithe le haghaidh earraí comparáide ardoird, agus Lár Chathair Chorcaí a chur chun cinn agus a fheabhsú chun a iomaíochas a chothú.

Tábla 9-1

Líonra Miondíola/Ordlathas agus Cuspóirí (socraithe laistigh den Chomhthéacs Contae agus Uirbeach)

Príomh Bhaile	Mala Cloich na Coillte	Príomhbhaile a bhfuil feidhm thábhachtach mhiondíola réigiúnach acu, go háirithe comparáid, thar a ndobharcheantar láithreach. Miondíol áise ar leibhéal chun tacú le dobharcheantar féin. Glactar le comparáid gan aon uasteorainn ar choinníoll go bhfuil suíomh agus gnáthchúinsí planála eile inghlactha. Is féidir páirceanna miondíola pleanáilte a mheas nuair atá údar le feiceáil agus gur féidir aon drochthionchar ar lárbaile a sheachaint.	TCR 9-5: Tacaigh le agus forbairt a dhéanamh ar ról Mhala agus Chloich na Coillte mar ionaid mhiondíola thábhachtacha i dTuaisceart agus in Iarthar an Chontae agus a chinntiú ag an am céanna go gcoinnítear agus go bhfeabhsaítear beogacht agus beocht lár a mbailte.
Fo-Réigiúnach/ Bailte uirbeach Móra	Baile an Chollaigh Carraig Uí Leighin Cóbh agus Mainistir na Corann	Ról tábhachtach miondíola fochontae a chomhlíonadh agus de ghnáth cuimsíonn siad raon maith soláthair áise agus soláthar éagsúil tairisceana comparáide. De ghnáth freastalaíonn bailte den sórt sin ar dhobharcheantar mór tuaithe. Tús áite a thabhairt d'fhorbairtí páirce miondíola le lonnú i Lárbaile nó in aice leo, chun an poitéinseal do thuais nasctha agus do shineirge tráchtála a chinntiú. Cur chuige aireach maidir le tograí d'fhorbairtí stórais miondíola imeall/lasmuigh den bhaile.	TCR 9-6: Tacaigh le beogacht agus inmharthanacht na mbailte uirbeach agus a chinntiú go soláthraíonn ionaid den sórt sin raon iomchuí feidhmeanna miondíola agus neamh-mhiondíola chun freastal ar riachtanais an phobail agus na ndobharcheantar faoi seach, le béim ar áisiúlacht agus ar shiopadóireacht chomparáide chuí.
Fo-Réigiúnach/ Ionaid Ceantair Chorcaí uirbeach (atá ann Cheana féin agus beartaithe)	Atá ann Cheana féin: Linn Dubh Dúglas Rinn Mhachan Wilton Beartaithe Baile an Mhulláin Corcaigh - Dugthailte Cnoc an Chuilinn	Ceantair – Ionaid bhunaithe arb iad is sainairíonna go ginearálta ancaire mór áise/comparáide, raon asraonta comparáide ar ord íseal, saoráidí miondíola áitiúla, asraonta áise speisialtóra coimhdeacha, saoráidí pobail agus sóisialta. Go príomha chun freastal ar a ndobharcheantair Tosaíocht d'fhorbairtí páirceanna miondíola le lonnú isteach nó in aice le Lárionaid Cheantair, chun an poitéinseal do thuais nasctha agus do shineirge tráchtála a chinntiú. Cur chuige aireach maidir le tograí d'fhorbairtí stórais miondíola imeall/lasmuigh den bhaile.	TCR 9-7: Tacaigh le beogacht agus inmharthanacht na nIonad Ceantair lena chinntiú go soláthraíonn ionaid den sórt sin raon iomchuí feidhmeanna miondíola agus neamh-mhiondíola chun freastal ar riachtanais an phobail agus do bharcheantair faoi seach.
Fo-Réigiúnach/ Bailte Fáinne/ Bailte Móra Contae	Bailte Fáinne: Eochail Maigh Chromtha Droichead na Bandan Mainistir Fhear Maí Cionn tSáile Bailte níos mó: Baile Mhistéala An Ráth An Sciobairín Beanntraí Ceann Toirc.	Bailte Contae Fáinne agus Móra a chomhlíonann feidhmeanna tábhachtacha miondíola fochontae de ghnáth agus a chuimsíonn cuid de na príomhshlabhraí miondíola, go háirithe áisiúlacht. Go ginearálta, tá daonra níos mó ná 5,000 acu seo nó tá siad ainmnithe mar Bhaile Fáinne i bpleananna i ndiaidh a chéile. Cur chuige aireach i leith trádstóráil miondíola lasmuigh den ionad.	TCR 9-8: Tacaigh le beogacht agus inmharthanacht an Fháinne agus na mbailte móra agus a chinntiú go soláthraíonn ionaid den sórt sin raon iomchuí feidhmeanna miondíola agus neamh-mhiondíola chun freastal ar riachtanais an phobail agus na ndobharcheantar faoi seach.

Tábla 9-1

Líonra Miondíola/Ordlathas agus Cuspóirí (socraithe laistigh den Chomhthéacs Contae agus Uirbeach)

Bailte Uirbeacha Níos Lú	Carraig Thuathail Gleann Maghair Pasáiste An Bhlarna An Mhóin Ard	Bailte beaga laistigh den cheantar uirbeach a bhfuil ról tábhachtach miondíola acu dá ndobharcheantar. Cur chuige aireach i leith trádstóráil miondíola lasmuigh den ionad.	TCR 9-9: Ról agus feidhm mhiondíola na mbailte cathrach níos lú a neartú agus a chomhdhlúthú agus forbairt mhiondíola a sholáthar de réir a bhfás pleanáilte daonra chun freastal ar a ndobharcheantair áitiúla.
Bailte Contae Níos Lú	Sráid an Mhuilinn Baile Chaisleáin Bhéarra Dún Mánmhaí Áth Trasna An Scoil Cill na Mallach	Bailte Contae níos lú le daonra 1500 nó níos lú de ghnáth. Go minic, soláthraíonn siad siopadóireacht bhunúsach áise, in ollmhargai beaga nó i siopaí áise. Is minic a bhíonn siopadóireacht chomparáide ar scála beag m.sh. crua-earraí, cógaslanna miondíola agus siopaí éadaí. Cur chuige aireach i leith trádstóráil miondíola lasmuigh den ionad.	TCR 9-10: Tacaigh le beogacht agus inmharthanacht na mBailte Contae Níos Lú agus a chinntiú go soláthraíonn ionaid den sórt sin raon cuí feidhmeanna miondíola agus neamh-mhiondíola chun freastal ar riachtanais an phobail agus na ndobharcheantar faoi seach.
Ionaid Comharsanachta agus ionaid Sráidbhailte Móra	Gan ainm	Cuireann ionaid comharsanachta agus sráidbhailte móra riachtanais thábhachtacha breisithe agus laethúla ar fáil maidir le seirbhísí siopadóireachta agus miondíola. Is iondúil go mbíonn tairiscint áise ar scála cuí agus seirbhísí miondíola coimhdeacha mar shaintréith de ghnáth agus freastalaíonn siad ar dhobharcheantar beag logánaithe. Cuirfear riachtanais siopadóireachta laethúla daonraí an lucht saothair san áireamh agus measúnú á dhéanamh ar an scála cuí d'fhorbairtí miondíola amach anseo i mórionaid fostaíochta faoi réir na mbeartas agus na gcuspóirí eile atá leagtha amach sa Phlean seo. Níl sé oiriúnach ró-sholáthar a dhéanamh in áiteanna den sórt sin le custaiméirí a tharraingt isteach ó cheantair eile ina bhféadfadh sé drochthionchar a imirt ar bheocht agus inmharthanacht lárbhailte atá ann cheana agus an bonn a bhaint den ordlathas miondíola.	TCR 9-11: Ionaid comharsanachta agus ionaid mhóra sráidbhailte a thacú, a chur chun cinn agus a chosaint agus a bhfuil ról tábhachtach acu sa tsiopadóireacht áitiúil do chónaitheoirí agus raon seirbhísí agus áiseanna riachtanacha ó lá go lá a sholáthar. Spreagfar raon úsáidí ag ionaid comharsanachta a fhreastalaíonn ar riachtanais áitiúla. Spreagtar páirceanna áitiúla, spásanna cathartha agus áiseanna pobail gar d'ionaid chomharsanachta. Chun go n-éireoidh le hionad comharsanachta ní mór é a nascadh go láidir le forbairtí cónaithe máguaird, le rochtain mhaith do choisithe agus do rothaithe.
Áiseanna Miondíola Sráidbhailte agus Áitiúla	Gan ainm	Áiseanna miondíola áitiúla a sholáthraíonn ról luachmhar sna pobail a bhfreastalaíonn siad orthu.	TCR 9-12: Sráidbhailte, ionaid áitiúla agus siopaí cúinne a chuireann seirbhís mhiondíola thábhachtach ar an leibhéal áitiúil ar fáil a thacú, a chur chun cinn agus a chosaint.

9.7 Forbraíocht Mhiondíola a aimsiú

- 9.7.1 De réir na dTreoirínte Pleanála Miondíola tá an suíomh is fearr le haghaidh forbairt mhiondíola laistigh de lárbhailte agus go háirithe limistéir 'phríomhúla'. Is éard a bheidh sna ceantair 'phríomhúla' i lárbhailte ná croílímistéir mhiondíola agus Láithreáin dheiseanna tadhlaigha cuí.
- 9.7.2 Caithfidh tograí forbartha in áiteanna eile comhlíonadh an chur chuige seicheamhach (mar a leagtar amach sna Treoirínte Pleanála Miondíola) a léiriú sular féidir iad a cheadú.

- 9.7.3 Ba cheart machnamh a dhéanamh ar shuíomh agus ar dhearadh ollmhargaí lár an bhaile leis an líon bealaí agus an gníomhaíocht is fearr is féidir a úsáid chun leasa lár an bhaile ina iomláine. Go hidéalach, is é an aidhm a bheadh ann an leas is fearr a bhaint as sin, agus a dtionchar ar mhiondioltóirí eile a mhaolú ag an am céanna, a chinntiú freisin go ndeantar a scála agus a limistéir pháirceála ar bhealach a sheachnódh tionchar diúltach ar charachtar shráideanna agus spásanna lár an bhaile. Má tá siad suite go cúramach, is féidir leo gníomhú mar shiopaí 'ancaire' in áiteanna feiceálacha chun líon na gcustaiméirí ar shiopaí eile a tharraingt.
- 9.7.4 Nuair a bhíonn suim ag miondioltóirí siopaí nua a oscailt, tá sé tábhachtach go ndéanfar aon phlé leo faoi conas is féidir leo cuidiú le lár an bhaile go luath sa phróiseas. D'fhéadfadh na buntáistí féideartha atá le fabhrú a bheith trí fhachtóirí cosúil leis an siopa nua a shuíomh in áit lárnaigh, an siopa a thógáil i lár na sráide, éadanas gníomhach a dhearadh chun an tsráid a dhéanamh níos sábháilte, ag cruthú naisc nua do choisithe nó carrchlós comhroinnte, nó ranníocaíocht airgeadais le tionscnaimh lárbhailte.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TCR 9-13: Fócas Lárbhailte d'Fhorbairt Mhiondiola

Lárbhailte an Chontae a chur chun cinn mar líonra d'ionaid dhlúth, bhriomhara tharraingteacha le haghaidh gníomhaíochtaí miondiola agus gníomhaíochtaí iomchuí eile. Na ceantair 'phríomhúla' i lárbhailte a bheidh mar fhócas d'fhorbairt mhiondiola amach anseo.

9.8 Measúnú Tionchair Miondiola

- 9.8.1 Féadfar Measúnú Tionchair Miondiola (mar atá leagtha amach sna Treoirínte Pleanála Miondiola) a iarraidh ar thograí a d'fhéadfadh tionchar a imirt, mar gheall ar a scála agus/nó a suíomh, ar bheocht agus inmharthanacht aon lárbhailte atá ann cheana. De ghnáth bheifí ag súil go dtacódh Measúnú Tionchair Miondiola iomlán le tograí d'fhorbairt shuntasach mhiondiola a bhféadfadh an t-údarás pleanála an riachtanas ina leith a chinneadh.
- Chomh maith leis na critéir atá leagtha amach sna Treoirínte Pleanála Miondiola (agus níos déanaí sa chaibidil seo) léireoidh tograí d'fhorbairt miondiola nua an méid seo a leanas i Measúnuithe Tionchair Miondiola.
 - Go bhfuil an spás urláir atá beartaithe oiriúnach ag féachaint do chandam agus do shuíomh an spás urláir a theastaíonn san ionad sin.
 - Go bhfuil an Measúnú Tionchair Mhiondiola bunaithe ar dhobharcheantar cuí.
 - Go bhfuil ceadanna atá ann cheana curtha san áireamh sa Ráiteas Tionchair Miondiola agus an dóchúlacht go gcuirfear i bhfeidhm iad.
 - Go ndearnadh breithniú sa Ráiteas Tionchair Mhiondiola ar mhéid agus ar chineál an spás urláir folamh atá ann cheana agus ar a oiriúnacht do chineál agus scála na saoráide miondiola atá beartaithe.

9.9 Riachtanas maidir le Miondiol Amach Anseo – Limistéar Uirbeach

- 9.9.1 Tá an ceanglas maidir le spás urláir breise bunaithe ar roinnt fachtóirí fás daonra, buacacht eacnamaíoch agus éileamh méadaitheach na dtomhaltóirí san áireamh. Aithníonn agus léiríonn an Plean na cúinsí atá i réim atá mar bhonn agus mar thaca ag réamh-mheastacháin spás urláir agus glacfaidh sé cur chuige pragmatach nuair is léir gur tharla athruithe. Maidir le spás urláir Áise laistigh den Limistéar Uirbeach, beidh an dáileadh de réir an fháis daonra atá beartaithe. Maidir le réamh-mheastacháin spás urláir, Leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ag cur san áireamh na figiúirí a d'fhéadfadh a bheith ann maidir le spás urláir a comhaontaíodh i gComhstraitéis Mhiondiola 2013 agus a áirítear laistigh de Phlean Forbartha Contae Chorcaí 2014 go dtí go dtabharfar Comhstraitéis Mhiondiola nua chun críche.

9.10 Riachtanas maidir le Miondiol Amach Anseo – Limistéar Neamh-Uirbeach

- 9.10.1 Taobh amuigh de Chathrach Chorcaí, tugann patrún níos scaipthe na n-ionad miondiola saoirse beagán níos mó do spás urláir miondiola amach anseo ar scála agus suíomh cuí a bheith níos treoraithe ag an margadh. Is í an eochair ná Measúnú Tionchair Miondiola agus an suíomh beartaithe atá rithábhachtach chun inghlacthacht an togra a chinneadh.
- 9.10.2 Maidir le miondiol áise, is é an aidhm leathan bonneagar miondiola iomchuí agus rogha a sholáthar gar do dhaonraí cónaitheacha. Maidir le miondiol comparáide, is é an aidhm a bheidh ann rogha agus éagsúlacht a sholáthar agus drochthionchair ar lárbhailte eile a sheachaint, go háirithe iad siúd ag a leibhéal féin agus os a chionn.
- 9.10.3 Tá sé i gceist go gcuirfidh an méid seo a leanas treoir leathan ar fáil maidir leis an scála agus an méid cuí forbartha miondiola i bPríomhbhailte an Chontae.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TCR 9-14: Cur Chuige Áise - Neamh-uirbeach

Chun a chinntiú go gcuirtear an méid seo a leanas san áireamh i dtograí forbartha miondíola:

- Suíomh Lár an Bhaile go príomha.
- Bí ag lorg beogacht agus beocht lár an bhaile a choinneáil agus a fheabhsú.
- Tá soláthar faoi stiúir an mhargaidh inghlactha ar choinníoll go bhfuil measúnú ann ar an bhfás inléirithe agus pleanáilte ar an daonra, cuirtear san áireamh an chandam forbartha atá ann cheana a chuirtear ar fáil laistigh de gach ionad, do bharcheantar iomchuí agus go gcuirtear ceadanna atá ann in iúl.
- Aidhm chun rogha margaidh a sholáthar bunaithe ar dhobharcheantar na bpríomhbhailte.
- Ba cheart go mbeadh scála oiriúnach do dhaoine bailte agus dá dhobharcheantar agus tionchair shuntasacha ar ionaid atá ar an gcaoi chéanna a sheachaint.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TCR 9-15: Cur Chuige Comparáide - Neamh-uirbeach

Chun a chinntiú go gcuirtear an méid seo a leanas san áireamh i dtograí forbartha miondíola:

- Suíomh Lár an Bhaile go príomha.
- Bí ag lorg beogacht agus beocht lár an bhaile a choinneáil agus a fheabhsú.
- Tá soláthar faoi stiúir an mhargaidh inghlactha ar choinníoll gur féidir drochthionchair a sheachaint.
- Forbairt miondíola comparáide nideoige agus speisialtóra a spreagadh.
- Tionchair féideartha ar shiopaí earraí comparáide atá ann cheana laistigh den do bharcheantar le bheith measúnaithe.
- Seachain drochthionchar ar lárchathrach/lárbhaile amháin nó níos mó atá leordhóthanach chun an bonn a bhaint de cháilíocht an ionaid (go háirithe iad siúd ar a leibhéal féin agus os a chionn).
- Seachain méadú ar líon na réadmhaoine folmha sa phríomhlimistéar miondíola ar dóigh go leachtóidh sé san fhadtéarma.

9.11 Cur Chuige i leith Cineálacha Miondíola

Trádstóráil Mhiondíola

- 9.11.1 Tá an suíomh is fearr le haghaidh forbairt trádstórála miondíola i lárbhailte nó in aice leo, chun an poitéinseal do thurais nasctha agus do shineirge tráchtála a chinntiú. De ghnáth díspregfar tograí in áiteanna eile. Aithnítear gur féidir freastal ar go leor siopaí earraí toirtiúla agus go bhfreastalaítear orthu i lár na cathrach agus na mbailte.
- 9.11.2 I mbailte Mhala agus Chloich na Coillte a fheidhmíonn feidhm thábhachtach i dTuaisceart agus in Iarthar an Chontae féadfar breithniú a dhéanamh ar pháirceanna miondíola pleanáilte i gcás ina bhfuil údar le réasúnú agus gur féidir aon drochthionchar ar lár an bhaile a sheachaint.
- 9.11.3 Tá sé tábhachtach go ndéantar an raon earraí a dhíoltar i bpáirceanna miondíola a rialú go docht chun feidhm siopadóireachta comparáide lár na cathrach agus suíomhanna comparáide eile a shaináithnítear san ordlathas a chosaint. Níor cheart go mbeadh spás urláir miondíola atá dírithe ar tháirgí coimhdeacha níos mó ná 20% den ghlanaspás urláir miondíola iomlán.
- 9.11.4 In áiteanna seanbhunaithe trádstórála miondíola, spreagfaidh an Chomhairle áitiú na n-aonad stórais miondíola folamh atá ann cheana de rogha spás urláir trádstórála miondíola nua a sholáthar. Breithneofar úsáidí malartacha eile d'aonaid folmha den sórt sin de réir a bhfiúntas faoi réir chomhlíonadh na mbeartas agus an chuspóra eile sa Plean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TCR 9-16: Trádstóráil Mhiondíola

- a) Tá an suíomh is fearr le haghaidh spás urláir nua trádstórála miondíola/earraí toirtiúla i lárbhailte nó in aice leo. De ghnáth díspregfar tograí in áiteanna eile. D'fhéadfadh pleananna socraíochta aonair suíomhanna oiriúnacha a shaináithint le haghaidh trádstóráil mhiondíola i gcás ina léirítear riachtanas aitheanta.
- b) Ba cheart raon agus cineál na n-earraí a dhíoltar ó fhorbairtí den sórt sin a bheith teoranta d'earraí toirtiúla mar a shainmhínítear in Iarscríbhinn 1 de na Treoirínte Pleanála Miondíola. Níor cheart go mbeadh táirgí coimhdeacha níos mó ná 20% den ghlanaspás urláir miondíola iomlán.

Trádstóráil Miondíola ar Mhórsála

- 9.11.5 Déantar foráil i gCuid 4.11.2 de na Treoirlínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála (2012) d'eisceachtaí ón uasteorainn trádstórais miondíola 6,000 m² ag suíomhanna luaite atá inrochtana ag dobharcheantar daonra réigiúnach, mura náisiúnta é, áit a bhfuil fianaise ann go bhfuil éileamh ar stórais mhiondíola ar mhórsála - faoi réir riachtanais shonracha bhreise a shásamh.
- 9.11.6 Tá critéir sonracha maidir le forbairtí den sórt sin leagtha amach sna Treoirlínte Pleanála Miondíola mar seo a leanas;
- A fhreastalóidh ar raon earraí toirtiúla den chuid is mó faoi aon díon amháin, mar aon le raon saoráidí do chustaiméirí (e. bialann, naiolann), ar scála a éilíonn dobharcheantar daonra réigiúnach, mura bhfuil sé náisiúnta;
 - Tá sí de réir na dTreoirlínte Pleanála maidir le Pleanáil Spásúil agus Bóithre Náisiúnta sa mhéid is gur féidir le tograí a léiriú nach ndéanfaidh an fhorbairt dochar d'éifeachtúlacht an ghréasáin bóithre náisiúnta agus do phríomh-acomhail agus acomhail agus gur féidir a léiriú gur féidir freastal ar mhéideanna tráchta laistigh de na toimhdí dearaidh do bhóithre den sórt sin, agus na deiseanna chun aistriú módach i dtreo modhanna taistil níos inbhuanaithe a spreagadh á gcur san áireamh;
 - A fhreastalóidh seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana nó atá beartaithe orthu;
 - A chuirfidh leordhóthanach ar fáil dóibh siúd a roghnaíonn seachadadh baile earraí seachas i gcarr príobháideach;
 - A mbeidh measúnú tionchair tráchta ag gabháil leis, lena léireofar go bhfuil na critéir thuas á gcomhlíonadh; agus
 - A chuirfidh san áireamh na critéir beogachta/inmharthanachta maidir le lár na cathrach/na mbailte atá leagtha síos sna Treoirlínte Pleanála Miondíola agus seachnóidh sé úsáidí agus gníomhaíochtaí a ionchorprú, mar chuid den fhorbairt, atá níos oiriúnaí do shuíomhanna cathrach agus baile.
- 9.11.7 Bheadh ar aon Láithreán beartaithe atá ainmnithe don úsáid seo go háirithe na critéir suímh a chomhlíonadh ag (b) agus (c) thuas. Caithfear scrúdú cúramach a dhéanamh ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag stóras miondíola níos mó ná 6,000 méadar cearnach i gcomhthéacs na treorach seo.
- 9.11.8 Déanfaidh Comhairle Contae Chorcaí breithniú ar thogra den sórt sin ag suíomh cuí i gCathrach Chorcaí, bunaithe ar fhiúntas an iarratais aonair, ag brath ar Chomhairle Contae Chorcaí measúnú mionsonraithe bunaithe ar fhianaise a thabhairt chun críche ag deimhniú an ghá atá leis sin agus ina sainaithear suíomhanna oiriúnacha féideartha.

Ionaid Asraonta

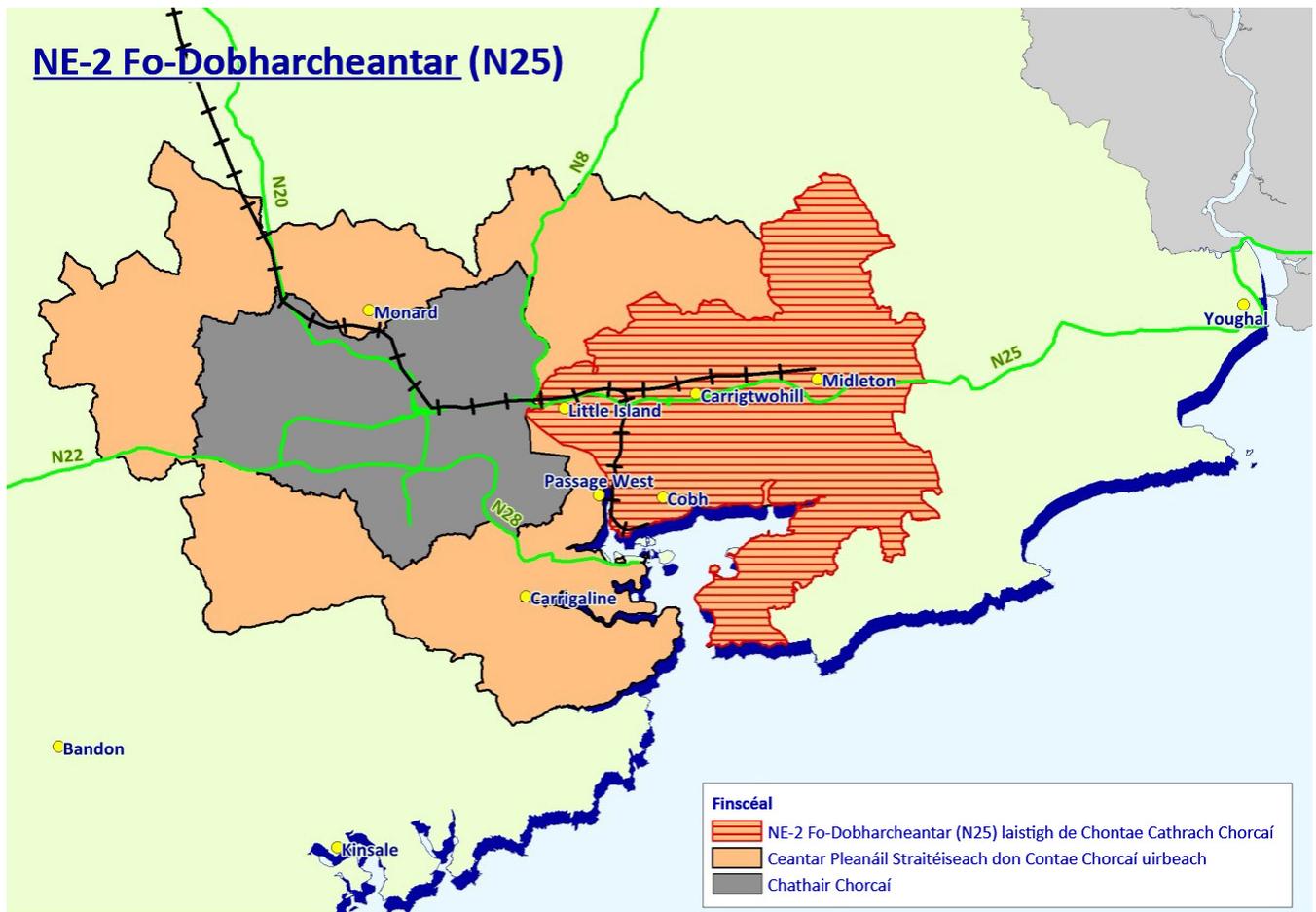
- 9.11.9 Maidir le hIonaid Asraonta Miondíola, is í fis na Comhairle;
- "Ionad asraonta miondíola comparáide iomaíoch nuálach a éascú a fhreastalaíonn ar dhobharcheantar réigiúnach atá suite go hinbhuanaithe, a sholáthraíonn sineirgí le tarraingtí do thurasóirí agus do cheantair uirbeacha atá ann cheana, leas a bhaint as iompar poiblí atá ann cheana agus atá beartaithe, nach bhfuil plódú tráchta mar thoradh air, agus níl aon éifeachtaí díobhálacha aige ar bheocht agus ar inmharthanacht na n-ionad miondíola atá ann cheana."*
- 9.11.10 Déantar cur síos i gCuid 4.11.4 ar na Treoirlínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála (2012) ar ionaid asraonta mar 'ghrúpaí siopaí a mhiondíolann míreanna deireadh an tséasúir nó earraí scortha ar phraghsanna lascainithe agus is gnách go mbíonn siad lonnaithe in áiteanna lasmuigh den ionad.' Ina theannta sin, leagtar béim sna Treoirlínte Pleanála Miondíola ar na tréithe seo a leanas d'ionaid asraonta:
- 'Braitheann rath na n-ionad asraonta seo ar chustaiméirí a mhealladh ó dhobharcheantar leathan, agus ó earnáil na turasóireachta. Nuair a bhíonn siad suite lasmuigh den bhaile ar Láithreán úrnua, is féidir leo méid suntasach caiteachais a atreorú ar earraí siopadóireachta comparáide ar shiúl ó lár na cathrach/na mbailte agus ó ionaid turasóireachta seanbhunaithe fiú achar amach. Mar sin féin, is féidir le hionaid asraonta laistigh de chathair nó lárbaile nó díreach in aice le cathair nó lárbaile sineirgí tráchtála a ghiniúint leis na hionaid miondíola seanbhunaithe, agus ar an gcaoi sin próifíl an ionaid a ardú agus láimhdeachas comhiomlán ar earraí miondíola agus gníomhaíochtaí fóillíochta a fheabhsú.'*
- 'Ba cheart a aithint, áfach, nach dócha go n-éireoidh le hionaid asraonta ar bhonn tráchtála gar do na príomhionaid uirbeacha in Éirinn toisc nach roghnaíonn miondíoltóirí de ghnáth trádáil a dhéanamh ar lascaine mhór in iomaíocht dhíreach lena n-asraonta sráide arda. Léiríonn an taithí, áfach, nach dócha go dtiocfaidh an srian seo chun cinn i lárbaile níos lú nó lárbaile thánaisteacha, go háirithe iad siúd i gceantair a mheallann líon mór turasóirí.'* Treoirlínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála (2012)
- Treoirlínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála (2012)
- 9.11.11 Dá réir sin, ag féachaint don mhargadh nideoige sonracha a n-oibríonn ionaid asraonta laistigh de, ní mór d'iarratasóirí a léiriú nach mbeidh na táirgí a dhíoltar in iomaíocht leo siúd atá ar díol faoi láthair i ngnáthionaid i lár na cathrach/an bhaile. Ina theannta sin, is féidir le hiaratasóirí leas a bhaint as suíomh a mholadh a mheallann líon mór turasóirí.
- 9.11.12 Ina theannta sin, ba cheart go mbeadh suíomhanna féideartha ionad asraonta de chineál a chomhlánaíonn siad na tairiscintí miondíola/na ceantair turasóireachta seanbhunaithe atá ann cheana, agus ag féachaint don mhéid sin roimhe seo, tagann suíomhanna laistigh de Chorcaí Uirbeach chun cinn mar an áit is oiriúnaí chun na sineirgí eacnamaíocha sin a chruthú. Ní mór d'aon togra le haghaidh ionad asraon a léiriú go gcomhlíonann an togra na critéir seo a leanas:

- a fhreastalóidh den chuid is mó ar mhiondíol earraí deireadh an tséasúir nó ar cuireadh scor dóibh;

- a léiriú nach mbeidh na táirgí a dhíoltar in iomaíocht leo siúd atá ar díol faoi láthair in áiteanna tipiciúla i lár na cathrach/ an bhaile;
 - a léiriú go bhfuil sé in ann an earnáil turasóireachta atá ann cheana a threisiú;
 - forálacha Phlean Forbartha Chontae Chorcaí agus Chomhstraitéis Mhiondíola Chathair Chorcaí;
 - an tástáil sheicheamhach atá leagtha amach i gcaibidil 4 de na Treoirínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála;
 - atá de réir na dTreoirínte Pleanála ar Phleanáil Spásúil agus Bóithre Náisiúnta sa mhéid is gur féidir leis an togra a léiriú nach ndéanfaidh an fhorbairt dochar d'éifeachtúlacht an ghréasáin bóithre náisiúnta agus do phríomh-acomhail agus go bhfreastalóidh seirbhísí iompair phoiblí atá ann cheana nó atá beartaithe orthu;
 - a chuirfidh leordhóthanach ar fáil d'úsáid gluaisteán príobháideach;
 - a mbeidh measúnú tionchair tráchta ag gabháil leis, lena léireofar go bhfuil na critéir thuas á gcomhlíonadh; agus,
 - a chuirfidh san áireamh na critéir beogachta/inmharthanachta maidir le lár na cathrach/na mbailte atá leagtha amach sna Treoirínte Pleanála Miondíola d'Údarás Phleanála (2012) agus seachain úsáidí agus gníomhaíochtaí a ionchorprú, mar chuid den fhorbairt, atá níos oiriúnaí do shuíomh lár na cathrach agus an bhaile.
- 9.11.13 In 2019 cheap Comhairle Contae Chorcaí sainchomhairleoirí chun Staidéar a dhéanamh ar an Riachtanas maidir le hIonad Asraon Miondíola i gCeantar Chorcaí uirbeach. Ar bhonn thorthaí an staidéir tá Comhairle Contae Chorcaí sásta go bhfuil scóip agus acmhainn mhiondíola ann chun freastal ar chandam de spás urláir miondíola comparáide breise laistigh de Limistéar Cathrach Chorcaí agus réigiún suas go dtí 2023 idir 90,000 agus 100,000 méadar cearnach. de ghlan-achar urláir comparáide miondíola. Mar sin de, tá an cumas ann freastal ar Ionad Asraon miondíola i gCeantar Chorcaí Uirbeach.
- 9.11.14 Tá formáidí éagsúla ionad asraonta miondíola ann agus tá rath Ionad Asraon Miondíola ag brath ar an bhformáid bheacht a roghnaítear nó a mholtar. Tá an Chomhairle sásta nár cheart go mbeadh drochthionchar ag togra den sórt sin ar bheocht agus inmharthanacht ionad miondíola eile i gCorcaigh Uirbeach nó sa líonra/ordlathas miondíola atá ann cheana mar a leagtar amach i dTábla 9.1. Tugann an Staidéar le fios go mbeadh an tionchar carnach miondíola ionad asraon miondíola ar Lár Chathair Chorcaí, na hIonaid Dúiche agus na Bailte Uirbeacha 1% nó níos lú.
- 9.11.15 De ghnáth cuireann bailte uirbeacha miondíol comparáide meánord ar fáil nach mbíonn in iomaíocht dhíreach de ghnáth leis an gcineál earraí atá á dtairiscint i bhformáid tipiciúil an Ionaid Asraon Miondíola a fhéachann le custaiméirí a mhealladh ó dhobharcheantar leathan agus ó earnáil na turasóireachta. Ina theannta sin, tá ceanglas ar iarratasóirí a thaispeáint nach mbeidh táirgí a dhíoltar in iomaíocht leo siúd atá ar díol faoi láthair in áiteanna tipiciúla i lár na cathrach/ an bhaile.
- 9.11.16 Is féidir le soláthar Ionaid Asraon Miondíola den sórt sin a bheith ina bhuntáiste suntasach don gheilleagar cathrach agus cuireann sé go mór le saol, beogacht agus tarraingteacht Chorcaí Cathrach Chorcaí chomh maith le sócmhainn thábhachtach do réigiún an deiscirt i gcoitinne.
- 9.11.17 Tar éis measúnú a dhéanamh ar roinnt suíomhanna féideartha laistigh de roinnt fo-dhobharcheantair i gcoinne raon cúinsí lena n-áirítear tionchar miondíola, sineirge turasóireachta, trácht, rochtain agus iompar poiblí, thángthas ar an gconclúid gurb é an suíomh is oiriúnaí d'Ionad Asraon Miondíola i gCorcaigh Uirbeach Chorcaí ná fo-dhobharcheantar NE-2 (N25).

Cuspóir Plean Forbartha Contae TCR 9-17: Ionad Asraon Miondíola

Tacú le hIonad Asraon miondíola a sholáthar i bhfo-abhantrach NE-2 (N25) limistéar pleanála straitéisí cathrach an Chontae.

Figiúr 9.2 – Fo-Dhobharcheantar NE-2 (Corcaigh uirbeach)

Catagóirí Eile d'Fhorbairt Mhiondiola

9.11.14 Beidh treoir maidir le catagóirí sonracha eile d'fhorbairt mhiondiola m.sh. siopaí monarchan, miondiól i mbailte beaga, i gceantair thuaithe agus i stáisiúin bhreosla mótaí nuair nach ndéileáiltear leo go sonrach sa Phlean seo leagtha amach sna Treoirlínte Pleanála Miondiola.

9.12 Miondiól agus Iompar

9.12.1 Príomhchuspóir beartais de chuid na dTreoirlínte Pleanála Miondiola is ea aistriú ginearálta a chinntiú i dtreo modhanna taistil inbhuanaithe trí shuíomh cúramach agus dearadh forbartha miondiola nua. Tá sé sin i gcomhréir leis an mbeartas náisiúnta iompair inbhuanaithe.

9.12.2 Lorgóidh an Chomhairle ailíniú láidir le hiompar poiblí agus miondiól nuair is féidir. Trí fhorbairt mhiondiola chuí a spreagadh in áiteanna ina bhfuil áiseanna maithe iompair phoiblí mar lárionaid cathracha agus bailte móra, is féidir úsáid mhéadaithe iompair phoiblí a spreagadh chomh maith leis an áit ar féidir le cosáin agus áiseanna rothaiochta é a nascadh go héasca leis na ceantair máguaird. Dá bhrí sin, is é lár an bhaile an áit is fearr le haghaidh forbairt mhiondiola. Féach freisin **Imleabhar 1 Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TCR 9-18: Forbairt Mhiondiola agus Iompar a Ailíniú

- a) Miondiól (agus forbairt lárbaile) a chur chun cinn agus tacaigh leis, atá ag teacht leis an mbeartas náisiúnta iompair maidir le hiompar inbhuanaithe agus a fhéachann le lárbhailte/suíomhanna miondiola a dhéanamh chomh tarraingteach agus chomh hinrochtaineach agus is féidir trí iompar poiblí, rothaiocht agus siúl go háirithe.
- b) Bearta Bainistíochta Soghluaisteachta a chur chun cinn a fheabhsaíonn inrochtaineacht lárbhailte agus ceantair mhiondiola agus a bhfuil sé mar aidhm acu timpeallacht uirbeach agus saol sráide a thacaíonn le coisithe agus rothaithe a fhorbairt.

9.13 Dearadh agus Nuálaíocht

- 9.13.1 Chun a chinntiú go gcothaíonn agus go bhfeabhsaíonn an contae a mhealladh agus a iomaíochas mar cheann scríbe miondíola, caithfidh sé a bheith réamhghníomhach agus freagrúil maidir le nuálaíocht i miondíol agus treoichtaí nua sa mhargadh miondíola. Tá miondíol ina chuid lárnach de thairiscint turasóireachta Chontae Chorcaí agus, dá réir sin, tá sé tábhachtach do gheilleagar an chontae ina iomláine. Cuideoidh nuálaíocht a spreagadh agus a éascú, bíodh sé sin i bhformáid, suíomh nó táirge trádála, leis an gcontae tógáil ar an rath atá bunaithe go dtí seo agus, dá bharr sin, a phróifíl mhiondíola agus a mhealladh.
- 9.13.2 Is príomhghoiciméad treoraithe é an Lámhleabhar Dearaidh Miondíola a ghabhann leis na Treoirínte Pleanála Miondíola trínar féidir réitigh dearaidh ardchaighdeán agus nuálacha d'fhorbairtí miondíola a bhaint amach. Moltar sna Treoirínte gur cheart d'údarás phleanála dearadh ardchaighdeán agus meas ar oidhreacht a chur chun cinn i bhforbairtí miondíola.
- 9.13.3 Mar gheall gur minic a bhíonn tograí miondíola agus moltaí eile suite laistigh de lárbhailte a bhfuil a bhformhór stairiúil ó thaobh nádúir de, tá sé tábhachtach go n-urramaíonn agus go dtuigeann tograí forbartha a gcomhthéacs agus go n-urramaíonn siad carachtar speisialta an cheantair ina bhfuil sé.
- 9.13.4 Ba cheart do mhiondíoltóirí a bheith ullamh le bheith solúbtha maidir le Láithreáin agus foirgnimh fhéideartha a mheas agus, más féidir, scéimeanna a oiriúnú ar Láithreáin atá suite go maith i gcomhthéacs an chur chuige seicheamhach i leith forbairt mhiondíola.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TCR 9-19: Dearadh agus Nuálaíocht i Miondíol

- Forbairt mhiondíola a spreagadh a urramaíonn carachtar a thimpeallachta agus a léiríonn an fhéidearthacht cur chuige solúbtha agus nuálach a bheith ann i leith formáidí miondíola agus úsáidí eile amach anseo.
- Ardchaighdeán dearaidh agus críochnaithe a chur chun cinn de réir na bprionsabal a bunaíodh sa Lámhleabhar Dearaidh Miondíola (cuid de na Treoirínte Pleanála Miondíola) i seachadadh tograí ardchaighdeán dearaidh uirbigh agus forbartha miondíola.
- Tograí miondíola agus lárbhailte a spreagadh a urramaíonn, a choinníonn agus a chomhlánaíonn oidhreacht lárbhailte, go háirithe aghaidheanna siopaí, foirgnimh stairiúla agus sráid-dreacha.

9.14 Aghaidheanna Siopaí agus Comharthaíocht

- 9.14.1 Is é aghaidh an tsiopa, aon chomharthaíocht san áireamh, aghaidh phoiblí an áitribh sin. Is féidir le haghaidheanna siopaí ar dhroch-chaighdeán a chreimeann go mór carachtar sráid-dreach a bheith ionsáiteach ó thaobh amhairc de. Moltar sa Phlean sraith beart le dearadh cuí aghaidh siopa agus éadanas níos gníomhaí/níos tarraingtí a spreagadh. Aghaidheanna siopaí Chontae Chorcaí – Is treoir úsáideach dearaidh í Treoir Dearaidh don Suíomh Stairiúil a d'ullmhaigh an tAonad Oidhreachta sa Rannóg Pleanála a ba cheart a chur san áireamh nuair atá forbairt nó athruithe a bhaineann le haghaidheanna siopaí á moladh. (Féach freisin **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**.)

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TCR 9-20: Aghaidheanna siopaí agus Comharthaíocht

- Déan cinnte go n-urramaíonn agus go bhfeabhsaíonn dearadh nua aghaidhe siopa (agus comharthaíocht) carachtar vidhrecht ailtireachta an tsráid-dreacha atá ann cheana. Úsáid dearadh tosaigh siopa comhaimseartha a spreagadh, nuair is cuí.
- Cosc a chur ar úsáid scannáin nó scagthástála a chuireann bac ar limistéar gloinithe fuinneoige aghaidh siopa ina mbíonn tionchar diúltach aige ar an sráid-dreach.
- Déan cinnte nach n-úsáidtear lógónna corparáideacha, soilsiú, dearaí agus dathanna ar chostas an tsráid-dreacha.
- Déan cinnte go gcuirtear comhláí slándála ar aghaidheanna siopaí nua taobh thiar den fhuinneog ag gloiniú agus go bhfuil siad trédhearcach agus go spreagfaidh siad úsáid comhláí slándála trédhearcacha ar gach aghaidh siopa atá ann cheana.

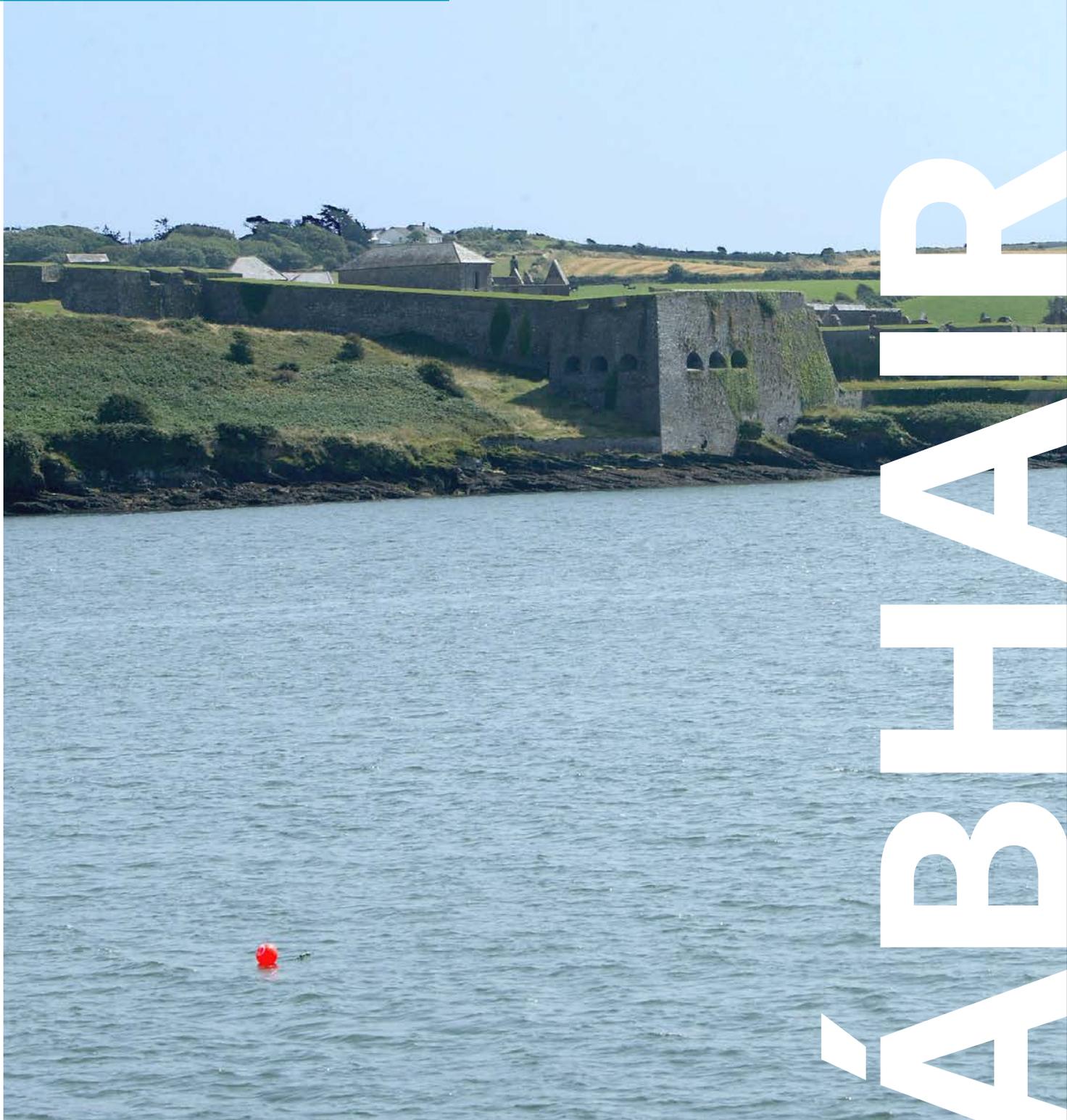
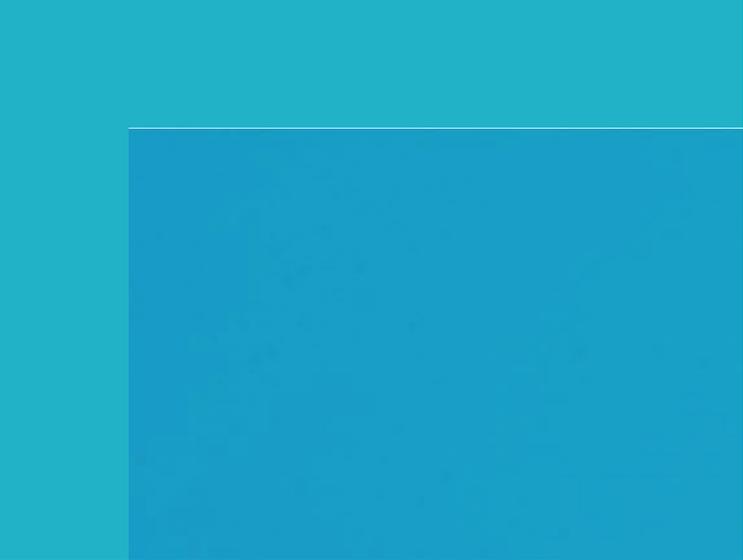

CAIBIDIL 10

TURAS- ÓIREACHT

Aidhm an Chaibidil

Tionscal turasóireachta inbhuanaithe dea-bhainistithe a chur chun cinn a chosnaíonn sócmhainní comhshaoil agus oidhreachta an Chontae agus a sholáthraíonn tairbhí geilleagracha ar fud an Chontae ag an am céanna. Táirgí turasóireachta nua agus éagsúla a aithint agus a fhorbairt - go háirithe iad siúd a bhaineann leis an oidhreachta agus an comhshaoil, na healaíona agus cultúr agus aitheantas a thabhairt don ghá atá le fás turasóireachta iomchuí agus fiontair a bhaineann le turasóirí a scaipeadh lasmuigh d'ionaid saoire seanbhunaithe agus bailte móra chuig ceantair thuaithe.

BR A H B A

Ábhair

10.1	Réamhrá	212
10.2	Scála na hEarnála Turasóireachta	212
10.3	Cur Chun Cinn na Turasóireachta	213
10.4	Brandáí Réigiúnacha Fáilte Ireland	214
10.5	Táirge Turasóireachta i gContae Chorcaí	214
10.6	Sócmhainní Turasóireachta a Chosaint	215
10.7	Tarraingtí Phrionsabail	216
10.8	Fóillíocht Mhuirí	217
10.9	Turasóireacht Oidhreachta	217
10.10	Turasóireacht Chultúrtha	218
10.11	Ag Siúl/Ag Rothaíocht	218
10.12	Glasbhealaí	219
10.13	Gormbhealaigh agus Cosán Marcaíochta	220
10.14	Turasóireacht Tuaithe	220
10.15	Forbairtí agus Áiseanna Turasóireachta	220
10.16	Soláthar Turasóireachta a Bhainistiú Lóistín	222
10.17	Acmhainneacht Turasóireachta na nDiméinte agus na nEastát	222

10.1 Réamhrá

- 10.1.1 Tá forbairt inbhuanaithe agus cur chun cinn tionscail turasóireachta rathúil dea-bhainistithe ríthábhachtach do gheilleagar Chontae Chorcaí. Cé go bhfuil Contae Chorcaí ar cheann de na contaetha turasóireachta is mó le rá in Éirinn, ní mór táirge níos láidre ar feadh na bliana a fhorbairt. Le dea-phleanáil agus bainistíocht, is féidir leis an turasóireacht a bheith ina fórsa dearfach, rud a thugann buntáistí do chinn scríbe turasóireachta agus do phobail dhúchasacha sa réigiún. Mura ndéantar forbairt na hearnála a phleanáil go cúramach, beidh díghrádú comhshaoil mar thoradh air agus cuirfidh sé isteach ar cháilíocht saoil na bpobal áitiúil.
- 10.1.2 In a lán ceantar, tá sineirge nádúrtha idir riachtanais an phobail áitiúil, agus cuideoidh riachtanais na dturasóirí, agus feabhas a chur ar an timpeallacht nádúrtha agus thógtha áitiúil don phobal áitiúil ar an gcéad dul síos, le turasóirí a mhealladh.
- 10.1.3 Le blianta beaga anuas, tá earnáil na turasóireachta in Éirinn agus i gCorcaigh go háirithe ag fás ó neart go neart agus tá níos mó turasóirí agus ioncam ag méadú gach bliain. Tá paindéim Choróinvíreas 2020 agus isteach in 2021 gan fasach agus chuir sí brú ollmhór ar ár n-earnáil turasóireachta agus fáilteachais a thógfaidh roinnt blianta téarnamh gan dabht. Tá an turasóireacht idirnáisiúnta ag an leibhéal is ísle riamh ó bhlianta roimhe seo, ag méadú tábhacht na turasóireachta baile chun tacú leis an tionscal.
- 10.1.4 Is é coincheap na Turasóireachta Inbhuanaithe atá mar bhonn agus taca leis an gclár oibre nua turasóireachta, a sholáthraíonn táirge ardchaighdeán, bunaithe ar thimpeallacht nádúrtha ar ardchaighdeán agus ar aon dul leis. Trí chreat inbhuanaithe a sholáthar d'fhorbairt turasóireachta, cinnteofar go n-íoslaghdófar drochthionchair ar phobal áitiúla, seandálaíocht, oidhreacht thógtha, tirdhreacha agus gnáthóga agus ag an am céanna cinnteoidh sé go mbainfear an leas is fearr is féidir as tairbhí eacnamaíocha a fhabhraíonn do phobal áitiúla.
- 10.1.5 Cuimsíonn ríomhaidhmeanna an Phlean seo a leanas;
- Sócmhainní turasóireachta, táirgí, tarraingtí agus bonneagar turasóireachta nua agus reatha a fhorbairt, a fheabhsú agus a chosaint;
 - Éagsúlacht turasóireachta an Chontae a uasmhéadú agus forbairt inbhuanaithe a bhaineann le turasóireacht a chur chun cinn;
 - Táirgí turasóireachta comhtháite ar ardchaighdeán a fhorbairt ar feadh na bliana agus acmhainneacht limistéar tearcfhorbartha don turasóireacht a chur chun cinn.

10.2 Scála na hEarnála Turasóireachta

- 10.2.1 Bhí Réigiún an Iardheiscirt ar an réigiún ba choitianta in Éirinn i gcónaí lasmuigh de Bhaile Átha Cliath agus ba é Corcaigh an dara contae ba mhó a dtugann daoine cuairt air tar éis Bhaile Átha Cliath. Mheas Fáilte Ireland gur thug 1,605,000 turasóir thar lear cuairt ar Chontae Chorcaí in 2017 (méadú ar an meastachán de 1,081,000 in 2011). Léiríonn sonraí faoi thurasóirí baile gur fhan beagnach 1.1 milliún duine i gCathair agus i gContae Chorcaí in 2017 agus mar thoradh air sin thug 2.7 milliún turasóir cuairt ar Chorcaigh an bhliain sin. Ghin sé thart ar 833 milliún euro don gheilleagar i gCorcaigh in 2017.
- 10.2.2 Léiríonn anailís ar na príomhchúiseanna le turasóirí thar lear cuairt a thabhairt ar an Réigiún in 2018 gur le haghaidh laethanta saoire (55%) go príomha atá sé, agus cuairteanna ar chairde nó ar ghaolta ina dhiaidh sin (28%). Is í an turasóireacht ghnó príomhchuspóir 13% de na turais.
- 10.2.3 Léiríonn dáileadh cuairteoirí thar lear go Corcaigh de réir margaidh foinse in 2018 gurb iad margáí na Breataine agus Mhórhíre na hEorpa na margáí foinse is mó, agus USA agus Ceantair Eile ina dhiaidh sin. Den chéad uair riamh, áfach, in 2018, chonacthas níos mó lucht saoire ó Mheiriceá Thuaidh in Éirinn ná ón mBreatain. Tá naisc mhaithe ag Aerfort Chorcaí leis an Eoraip, a thairgeann feithicil chun sosanna gearra agus turasóireacht ghníomhaíochta a fhorbairt sa cheantar. Is ceist mhór í an séasúracht i dTurasóireacht na hÉireann agus is príomhchuspóir de straitéis náisiúnta forbartha agus margáíochta táirgí é síneadh séasúir. In 2018 ba í an ghníomhaíocht ba choitianta do thurasóirí idirnáisiúnta agus intíre ná siúl/téigh ag siúlóireacht.
- 10.2.4 Bunaithe ar fhigiúirí Fháilte Ireland, bhí cúig tharraingt i gCorcaigh in 2019 sna 50 tarraingtí do chuirteoirí is fearr in Éirinn, Páirc Fhiadhúlra Fhóite (462,047 cuairteoir), Caisleán na Blarnan (460,000 cuairteoir), Jameson Drioglan Mainistir na Corann (135,000 cuairteoir), Dún Charles (97,990 cuairteoir) agus Eispéreas an Titanic (88,000 cuairteoir). Cé go raibh trí tharraingt ag Contae Chorcaí sa 50 tarraingt cuairteoir saor in aisce na hÉireann le Páirc Dhoire (490,000 cuairteoir), Crannlann agus Gairdíní Fhóite (113,695 cuairteoir) agus Ionad Oidhreacht Eochaill (39,671 cuairteoir).

10.3 Cur Chun Cinn na Turasóireachta

- 10.3.1 Tá ról rithábachtach le himirt ag an turasóireacht i bhforbairt gheilleagar na hÉireann. Tá sé de chumas aige fostaíocht a chruthú agus a chothabháil, infheistíocht a dhéanamh i bpobail áitiúla, agus cur leis an bhfás eacnamaíoch náisiúnta. In 2015, d'fhoilsigh an Roinn Turasóireachta, Iompair agus Spóirt Daoine, Áit agus Beartas - Turasóireacht ag Fás go dtí 2025. Tá Daoine agus Áit fós ar na sócmhainní is mó in Éirinn maidir lenár gcumas cuairteoirí a mhealladh. Tá trí chineál taithí ann a thaitníonn le cuairteoirí: The Culturally Curious, The Great Escapers agus The Social Energisers. Is í an aidhm ná tarraingtí a chuirfidh leis na heispéiris seo a chur ar fáil agus tá trí phríomhsprioc ag an straitéis faoi 2025:
- Ioncam turasóireachta thar lear in Éirinn chun €5 bhiliún a bhaint amach, (gan éifeachtaí an bhoilscithe san áireamh)
 - Fostaíocht san earnáil turasóireachta chun 250,000 fostaí a bhaint amach;
 - Is mó ná 10 milliún in aghaidh na bliana na cuairteanna in Éirinn ó thar lear.
- 10.3.2 Leagann an Creat Náisiúnta Pleanála béim ar an gcaoi a bhfuil talmhaíocht agus turasóireacht nasctha ar go leor bealaí agus is féidir leis an turasóireacht tionchar díreach a imirt ar phobail a chothú. Leagann NPO 22 béim ar an tábhacht a chuirtear ar Ghlasbhealaí, Gormbhealaí agus Bealaí Móna a fhorbairt chun cuidiú le turasóireacht tuaithe agus an iliomad buntáistí sóisialta agus eacnamaíocha is féidir leo a sholáthar go háitiúil a chur chun cinn. Aithníonn an NPF an tábhacht a bhaineann le tarraingtí straitéiseacha ar nós Slí an Atlantaigh Fhiáin agus tacaíonn sé leis na tionscnaimh seo faoi NPO 49. Aithníonn an NDP an gá atá leis an nGeilleagar Tuaithe a fhorbairt agus tacú le turasóireacht inbhuanaithe sna réigiúin seo mar a tugadh faoi deara in NPO 23.
- 10.3.3 Cuireann an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach do Réigiún an Deiscirt straitéisí éagsúla i bhfeidhm a leagtar amach sa NPF. Tá Corcaigh ina óstach ar dhá cheann de na trí phríomhlimistéar turasóireachta a d'fhorbair Fáilte Ireland, Slí an Atlantaigh Fhiáin agus Ársa na hÉireann Thoir. Tá an Contae mar chuid de Bhranda Vales na Mumhan freisin a chuidíonn go léir le creat a chur ar fáil do cheantair áitiúla agus thuaithe le forbairt.
- 10.3.4 Leagann an plean gníomhaíochta turasóireachta 2019-2021 agus Forbairt agus Nuálaíocht Turasóireachta - straitéis le haghaidh Infheistíochta 2016-2022 béim ar thábhacht na turasóireachta do gheilleagar na hÉireann. Tá bealaí san áireamh sa dá phlean chun turasóireacht sa tír a chur chun cinn agus a fheabhsú agus aitheantas a thabhairt don tábhacht a bhaineann le ceantair thuaithe, ní cathracha amháin.
- 10.3.5 In 2013, bhí tionscnamh faoi stiúir turasóireachta ag Éirinn ar a dtugtar 'The Gathering', a raibh sé mar aidhm aige diaspóra na hÉireann a spreagadh chun filleadh abhaile chun páirt a ghlacadh in imeachtaí agus cruinnithe speisialta i rith na bliana. Tá sé beartaithe ag Clár an Rialtais bliain 'An Cuireadh' a dhéanamh in 2023, chun comóradh 10 mbliana an Chruinnithe a cheiliúradh agus chun níos mó eisimirceach a dhreasú chun saoire in Éirinn. Cuirfidh an togra seo go mór le borradh a chur faoi earnáil na turasóireachta i gCorcaigh.
- 10.3.6 Tá dul chun cinn mór déanta ag Roinn Turasóireachta Chomhairle Contae Chorcaí ar roinnt tionscnamh turasóireachta sa chontae lena n-áirítear iad seo a leanas;
- Sheol Comhairle Cathrach agus Contae Chorcaí straitéis 5 bliana a coimisiúnaíodh i gcomhpháirt in 2015, Turasóireacht a Fhás i gCorcaigh - Comhstraitéis. Bhí sé mar aidhm aige an toradh geilleagrach ón turasóireacht i gCorcaigh a uasmhéadú trí líon na gcuairteoirí a mhéadú.
 - Is comhthionscnamh é "Pure Cork" le Comhairlí Cathrach agus Contae Chorcaí, a seoladh in 2016, chun branda a chur ar Chorcaigh mar Cheann Scríbe Turasóireachta. Faigheann sé tacaíocht ó Fáilte Ireland agus is é an cuspóir an toradh geilleagrach ón turasóireacht i gCorcaigh a uasmhéadú agus Corcaigh a chur chun cinn mar cheann scríbe "a bhfuil cáil air" agus "caithfidh cuairt a thabhairt air". Ag tús 2020, vótáladh Corcaigh mar cheann de na 15 cheann scríbe is fearr san Eoraip i Scríbe Is Fearr na hEorpa 2020,
 - Forbairt rathúil Inis Píic agus Camden mar nithe is díol spéise do thurasóirí i gCorcaigh,
 - Straitéis Bonneagair Mhuirí agus Fóillíochta a ullmhú do Rannán an Deiscirt de Chomhairle Contae Chorcaí, 2010 – 2020,
 - Athfhorbairt ar thaitneamhachtaí trá in Inse Dúin, i Ros Ó gCairbre agus i dTionscadal Cois Boird Eochail, mar aon le hobair thaighde leanúnach eile ar ghlásbhealaí amach anseo,
 - Foilsíodh ullmhúchán 'Treoirínte agus Polasaithe Féile/Imeachtaí do Chontae Chorcaí' in 2019. Tá cáil ar Chorcaigh as féilte ar nós Rásaíocht Mhala, Independence, Féile Chuan Chorcaí agus Féile Bia Iarthar Chorcaí, agus go leor eile.
 - Formheas mar chomhpháirtí tionscadail i dtionscnamh fostaíochta turasóireachta INTERREG IVC dar teideal CesR – 'Comharchumainn Fostaíochta agus Seirbhísí i gCeantair Thuaithe'. Moltar sa chomhpháirtíocht thrasnáisiúnta seo scrúdú a dhéanamh ar mhúnlaí dea-chleachtas i gcruthú fostaíochta trí infheistíocht in earnáil turasóireachta agus seirbhísí turasóireachta. Tá tionscadal 5 bliana ar bun ag INTERREG Europe a thosaigh i mí Aibreáin 2016, ar a dtugtar Destination SME. Is í an aidhm iomaíochas SME in earnáil na turasóireachta a fheabhsú trí thacú le cur chun feidhme beartas bainistíochta ceann scríbe,
- 10.3.7 Amach anseo beidh sé tábhachtach díriú ar tháirgí turasóireachta nuálacha a uasmhéadaíonn acmhainneacht taitneamhachtaí nádúrtha agus margaióchta an Chontae chun rannchuidiú iomlán na turasóireachta le fás geilleagrach a chinntiú. Tá gá le tuilleadh infheistíochta freisin, i gcás tarraingtí agus soláthraithe gníomhaíochta araon, sa teicneolaíocht dhigiteach chun feachtas ar a gcuid seirbhísí a mhéadú agus áiseanna áirithe ar líne a sholáthar srl.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TO 10-1: Cur Chun Cinn Turasóireachta Inbhuanaithe i gContae Chorcaí

Cur chuige inbhuanaithe a chur chun cinn maidir le forbairt na hearnála turasóireachta laistigh de Chontae Chorcaí agus;

- a) Ag cinntiú cosaint shócmhainní oidhreachta nádúrtha, tógtha agus cultúrtha an chontae, lena n-áirítear Láithreáin Natura, atá iontu féin mar chuid den mhéid a mheallann cuairteoirí chuig an gcontae.
- b) Ag féachaint do thionchair charnacha ar féidir le líon méadaithe cuairteoirí agus éascaithe cuairteoirí a bheith acu ar bhonneagar áitiúil, ar limistéir agus láithreánanna iogaire, ar cháilíocht an uisce, ar bhithéagsúlacht, ar ithreacha, ar éiceachórais, ar ghnáthóga agus ar speicis, ar athrú aeráide srl.
- d) Tacaigh le hinfheistíocht i comhfhorbairt áite agus i athghiniúint bailte agus sráidbhailte mar aitheantas ar an ról atá ag 'Daoine agus Áit' chun cuairteoirí a mhealladh go hÉirinn; forbairt turasóireachta agus áiseanna eile a spreagadh laistigh de lonnaíochtaí chun tacú le hathghiniúint agus fás dlúth den sórt sin.
- d) Oibriú i gcomhpháirtíocht le gníomhaireachtaí san earnáil phoiblí agus san earnáil phríobháideach chun na príomhchuspóirí turasóireachta sa Phlean seo a chur i bhfeidhm, agus ag an am céanna comhairliúchán luath a chinntiú le húinéirí talún maidir le haon bhealaí agus áiseanna nua atá beartaithe.
- e) Cuidiú le grúpaí pobail rochtain a fháil ar mhaoiniú d'fhorbairtí turasóireachta cuí, inbhuanaithe agus tairbhiúla.

10.4 Brandaí Réigiúnacha Fáilte Ireland

- 10.4.1 Le blianta beaga anuas, tá ceithre bhranda réigiúnacha forbartha ag Fáilte Ireland chun an earnáil Turasóireachta ar fud na Tíre a chur chun cinn agus a fhorbairt níos mó. Tá dhá cheann de na Brandaí seo, Slí an Atlantaigh Fhiáin agus Ársa na hÉireann Thoir le feiceáil i gContae Chorcaí agus tá tionchar suntasach acu ar ár dtionscal turasóireachta. Tá sé i gceist ag an gComhairle leanúint de thacaíocht a thabhairt d'fhás na mbrandaí réigiúnacha sin.
- 10.4.2 Chuir forbairt 'Shlí an Atlantaigh Fhiáin' feadh an chósta thiar ó Dhún na nGall go hIarthar Chorcaí go mór le tionscal na turasóireachta. Tá 188 Pointe Fionnachtana feadh an bhealaigh le 27 acu sin i gContae Chorcaí amháin. Tá na radharcanna is fearr ar Thírdhreach na hÉireann á dtairiscint acu. Is bealach tiomána é Slí an Atlantaigh Fhiáin a sholáthraíonn naisc idir príomhchinn scribe agus tarraingtí ar feadh chósta an iarthair, a thaispeánann radharcra agus cultúr uathúil, a sholáthraíonn rochtain éasca ar bhealaí siúil agus rothaíochta agus an pointe tosaigh ó dheas ag tosú i gCionn tSáile. Is sprioc fhadtéarmach é Conair Chósta Shlí an Atlantaigh Fhiáin a fhorbairt ó Chionn Mhálanna go Cionn tSáile chun cuairteoirí a éascú le haghaidh siúlóide agus rothaíochta Shlí an Atlantaigh Fhiáin.
- 10.4.3 Tá Fáilte Ireland ag ullmhú Pleananna Forbartha Ceann Scribe agus Taithí do Chósta Iarthar Chorcaí (Cionn tSáile go Béal an Dá Chab), Trí Leithinis agus Neidín Iarthar Chorcaí (Béal an Dá Chab go Ceann Mara) agus limistéar Ársa Thoir Chathair Chorcaí agus Oirthear Chorcaí. Beidh siad ag cur tús le plean den chineál céanna do Chorcaigh Thuaidh.
- 10.4.4 Sheol Fáilte Ireland An tSean-Oirthear na hÉireann in 2016. Clúdaíonn sé Deisceart agus Oirthear lár na tíre le cuid de Chorcaigh san áireamh. Tá béim láidir ag an mbranda ar na tarraingtí do chultúr agus d'oidhreacht sa réigiún agus tá réimse leathan nithe is díol spéise sa Chontae. Tá oidhreacht agus tarraingtí suntasacha cultúrtha ag Corcaigh a choinníonn Corcaigh mar chuid lárnach de straitéis Ársa Thoir na hÉireann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TO 10-2 Slí an Atlantaigh Fhiáin agus Éire Ársa Thoir

Leanúint le forbairt bhrandaí réigiúnacha Shlí an Atlantaigh Fhiáin agus Ársa Oirthear na hÉireann a mhealladh, a infheistiú, a spreagadh agus a chur chun cinn go gníomhach trí thurasóireacht inbhuanaithe, a chuirfidh ar chumas cuairteoirí eispéiris thaitneamhacha a bheith acu agus aird a tabhairt ar an oidhreacht chultúrtha, thógtha agus nádúrtha, agus ar thionchair chomhshaoil, Láithreán Natura 2000 a chosaint san áireamh.

10.5 Táirge Turasóireachta i gContae Chorcaí

- 10.5.1 Ciallaíonn suíomh Chorcaí i Réigiún an Iardheiscirt gur tairbhí díreach é a bheith mar chuid de réigiún turasóireachta a bhfuil an-tóir air. Tá áilleacht shaibhir radhairc agus oidhreacht chultúrtha ag an gContae agus tá cáil air mar gheall ar a thraidisiún láidre mhuirí, spóirt agus cheoil agus teanga thraidisiúnta. Tá cáil ar Chorcaigh freisin mar Phríomhchathair Bia na hÉireann, leis an iliomad féilte bia, margáí, cosáin agus bialanna ar fud an chontae. Go náisiúnta, is ionann tomhaltas bia agus dí agus 35% de na Coimisinéirí Ioncaim Idirnáisiúnta Turasóireachta uilig agus tá ról suntasach ag na hearnálacha bia agus dí maidir le turasóireacht a fhás i gCorcaigh agus i dtéarnamh na hearnála ó COVID-19. Cuidíonn tionscnaimh ar nós 'Bia Ceardaí Iarthar Chorcaí' le Corcaigh a dhifreáil ó áiteanna eile in Éirinn. Tacaíonn an tÚdarás Pleanála le forbairt inbhuanaithe na hearnála turasóireachta bia.

- 10.5.2 Tá an turasóireacht i gContae Chorcaí bunaithe ar a hoidhreacht shaibhir nádúrtha agus thógtha. I measc phríomhcharachtair tháirge turasóireachta an cheantair tá sléibhte agus gnáthóga ardtailte; aibhneacha agus lochanna, níos mó ná 1100 km de chósta garbh radhairc agus leithinis le stráicí fada de thránna gainimh, talamh talmhaíochta torthúil agus go leor tailte portaigh ardtailte agus limistéir foraoise/coillearnaí. Cuireann na sócmhainní nádúrtha seo in éineacht le hoidhreacht shaibhir láithreán seandálaíochta agus staire, timpeallacht thógtha lena n-áirítear tithe agus gairdíní mainéar, bailte agus sráidbhailte tarraingteacha táirge turasóireachta uathúil ar fáil.

10.6 Sócmhainní Turasóireachta a Chosaint

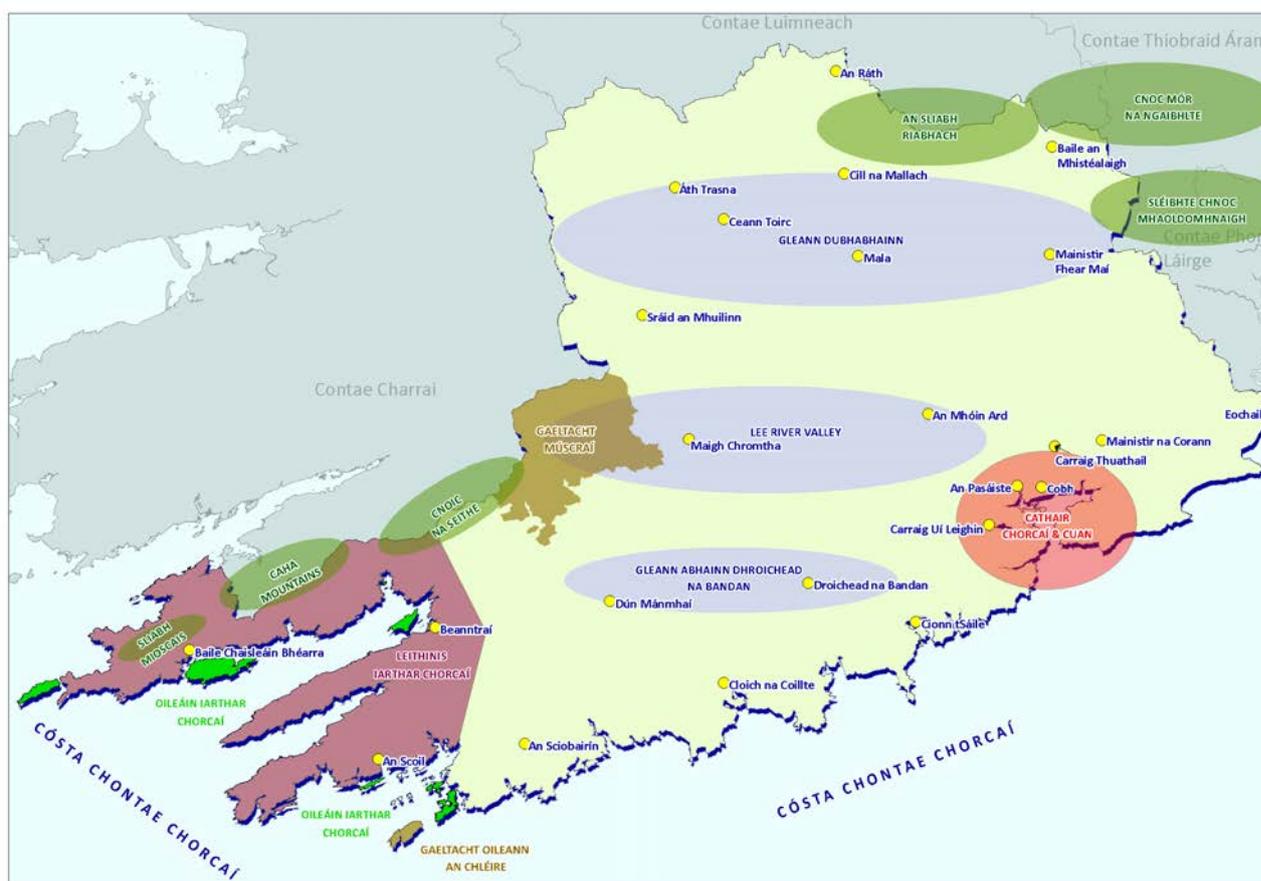
- 10.6.1 Tá réimse leathan sócmhainní turasóireachta suntasacha go náisiúnta i gContae Chorcaí, is iad sin (Féach figiúr 10.1 Príomhshócmhainní Turasóireachta);
- Gleann na Dubhabhann - siúlóid, rotháíocht, ceann scríbe iascaireachta agus gníomhaíochtaí eile lasmuigh a bhfuil scóip acu do Ghormbhealach feadh an bhealaigh amach anseo;
 - Abhainn na Bandan agus gleann an Laoi - limistéir tábhachtacha taitneamhachta áineasa, oidhreachta agus iascaigh;
 - Sliabhraonta lena n-áirítear: Sléibhte Shliabh Miskish agus Caha, Sléibhte Galtee, Sléibhte Shehy, agus Ceantar Bhealach Eabhra – ionaid thábhachtacha le haghaidh gníomhaíochtaí siúil, rotháíochta agus gníomhaíochtaí a bhaineann le heachtraí;
 - An Cósta, níos mó ná 1100 km de chósta radhairc agus leithinis. Gníomhaíochtaí a bhaineann le cúrsaí mara lena n-áirítear roinnt tránna breátha brait ghoirm, Faire míolta móra, longbhriseadh a iniúchadh, Cadhcáil, agus saoráidí surfála a bhfuil scóip acu tionscnaimh ar bhealach gorm feadh an chósta a éascú,
 - Na ceantair Ghaeltachta a bhfuil luach suntasach oidhreachtach cultúrtha ag baint leo agus a dtugann turasóirí cuairt orthu go minic.
 - Tugann Leithinis Iarthar Chorcaí (Béarra, Uíbh Fhailí, Ceann Caorach) – lena gcarachtar uathúil amhairc agus tírdhreacha poitéinseal siúlóide agus rotháíochta agus gníomhaíochtaí eile lasmuigh.
 - Oileáin Iarthar Chorcaí agus na hoileáin eile uilig nach bhfuil cónaí orthu feadh chósta an Chontae;
 - Tá talamh talmhaíochta saibhir torthúil i gCorcaigh agus go leor portach agus tailte portaigh a bhfuil meánmhais talún níos airde ná meánmhais náisiúnta talún d'fhoraoisí agus de limistéar coillearnaí acu;
 - Réimse leathan séadchomharthaí seandálaíochta a tharlaíonn ar fud an Chontae mar a thaispeántar ar léarscáileanna na nAonad Oidhreachtach de Láithreáin Seandálaíochta an Iarthair, an Oirthir, Chorcaí Thuaidh.
 - Deiseanna chun breathnú ar an bhfiadhúlra go háirithe i dtéarmaí beatha na n-éan agus na mara.
 - Is tarraingt do thurasóirí iad Cathair agus Cuan Chorcaí, Inis Pic agus Dún Camden;
 - Bailte agus Sráidbhailte Chontae Chorcaí áit a bhfuil poitéinseal suntasach ann do thurasóireacht faoi stiúir oidhreachtach
- 10.6.2 D'fhéadfadh go mbeadh an poitéinseal ag cuid de na ceantair seo fás turasóireachta sa todhchaí bunaithe ar sholáthar acmhainní agus gnéithe ar féidir an táirge turasóireachta a thógáil timpeall orthu. Tá sé tábhachtach a chinntiú nach mbeidh tionchar diúltach ag forbairt eile i gcoitinne agus forbairt turasóireachta sna ceantair seo ar charachtar foriomlán na limistéar sin agus nach ndéanann sé dochar don chomhshaoil, do láithreáin ainmnithe ná do speicis faoi chosaint. Níor cheart forbairt gníomhaíochta turasóireachta a bhaineann le 'hoidhreacht' a dhíriú ach ar cheantair a aithníodh go bhfuil sé de chumas acu gníomhaíocht mhéadaithe cuairteoirí a ionsú, gan damáiste nó meath a dhéanamh ar ghnéithe oidhreachtach an tláithreáin nó an cheantair, nó ar an tírdhreach máguaird. Níor cheart tacú le forbairt nó leathnú tionscadal turasóireachta inbhuanaithe (m.sh. turais fiadhúlra, faire mhamach muirí agus éanbhreathnú) ach amháin i gcás inar léiríodh go bhfuil siad comhoiriúnach le TO 10-1 (a) agus cuspóirí BE 15-1 agus BE 15-2. Féach freisin **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí**, **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**.
- 10.6.3 Tá go leor ceantar atá tábhachtach do thionscal turasóireachta Chontae Chorcaí mar gheall ar chaighdeán eisceachtúil an tírdhreacha nó gnéithe áirithe den timpeallacht thógtha. Tá sé tábhachtach aitheantas a thabhairt don ról luachmhar atá ag sócmhainní nádúrtha cosúil le lochanna, aibhneacha agus foraoisí mar acmhainní eacnamaíochta don turasóireacht, go háirithe i gceantair thuaithe, agus cáilíochtaí na gceantar sin a chosaint agus a fheabhsú ionas gur féidir leo leanúint ar aghaidh ag cur leis an bhfás ar chuariteoirí turasóireachta isteach sa Chontae ina iomláine. Tá sé tábhachtach freisin spéir na hoíche a aithint mar shócmhainn turasóireachta don chontae agus ba cheart é a chosaint ar thruailliú solais i gceantair iogaire. Féach **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht** chun tuilleadh sonraí a fháil. Léirítear i bhFigiúr 10.1 "Príomhshócmhainní Turasóireachta" éagsúlacht agus leathadh na sócmhainní turasóireachta atá ann cheana ar fud an Chontae agus an raon gníomhaíochtaí agus bonneagair.
- 10.6.4 Is aip turasóireachta é 'Explore Cork' a sheol Comhairle Contae Chorcaí i mBealtaine 2021. Tá an aip saor in aisce seo ar fáil i gceithre theanga agus tá níos mó ná 850 áit le feiceáil agus rudaí le déanamh i gCorcaigh. Ligeann an aip d'úsáideoirí cuardach a dhéanamh ar 'Rudaí le déanamh' nó 'Cad atá in aice liomsa?'. Féadann sé treoracha a ghiniúint freisin agus cuireann sé eolas fairsing ar fáil faoi na bailte agus na cosáin siúil ar fud an chontae.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-3 Deiseanna Thurasóireachta

Forbairt earnáil na turasóireachta a éascú agus foráil a dhéanamh do sholáthar meascán uathúil de dheiseanna turasóireachta ag tarraingt ar an líonra tarraingtí do thurasóirí i gContae Chorcaí agus nithe a d'fhéadfadh a bheith ann amach anseo.

10.7 *Tarraingtí Phrionsabail*

- 10.7.1 Tá roinnt tarraingtí do thurasóirí ag baint leo agus ba cheart iad a chosaint ar fhorbairt mhíchuí. Is minic gur cuid mhór ina dtarraingteacht suíomh fisiceach na dtarraingtí turasóireachta. Is minic a chuireann an tírdhreach máguaird nó gnéithe áirithe den timpeallacht thógtha le suíomh nó le rúndiamhair díol spéise. Mar sin féin, is iondúil go mbreithneofar forbairt chuí a mholann a bhfeidhm turasóireachta.
- 10.7.2 I measc na bpríomhtharraingtí do thurasóirí agus na cinn scríbe agus líon suntasach cuairteoirí tá; Páirc Fhiadhúlra Fhóite, Drioglann Mhainistir na Corann – Taithí Jameson, Ionad Oidhreachta an Chóibh, Cionn tSáile (Dún Chathail san áireamh), Stáisiún Comharthaíochta Cheann Uí Néid, Oileán Garnis, Iarnród Múnla iarthar Chorcaí, Caisleán Cúirt an Bharraigh, Caisleán Desmond, Carr Cábla Oileán Baoi, Guagán Barra, Ardeaglais an Chóibh, Teach bheanntraí agus Gairdíní, Teach agus Páirc Dhonncha, Ionad Oidhreachta an Sciobairín, Inis Píc, Dún Camden, Túr Chlog Eochaille agus Caisleán Mhala agus go leor eile.
- 10.7.3 Tá athfhorbairt Inis Píc agus Dún Camden Meagher mar tharraingtí do thurasóirí ag tógáil ar an mbonneagar turasóireachta agus oidhreachta atá ann cheana i gCuan Chorcaí agus sa chontae i gcoitinne. Cuireann an dá tharraingt atá saibhir i stair mhíleata go mór le cruthú Conair Chuan Chorcaí WW1 a léirigh Comhairle Contae Chorcaí in 2018, a thosaíonn ag Dún Theampall Bríde, Bun an Tábhairne agus a chríochnaíonn ag Teach Solais Pointe an Róistigh.
- 10.7.4 Tá an-tóir ar Chontae Chorcaí agus go háirithe ar Chuan Chorcaí (an Cóbh) do líneálacha cúrsála. Tá críochfort long chrúsála an Chóibh méadaithe ó 53 long chrúsála in 2014 go 100 long in 2019 agus dá bhri sin tá méadú faoi dhó tagtha ar líon na dturasóirí ó longa chrúsála le 5 bliana. Tá tarraingt á chur ar fáil acu iontu féin agus cliant mór féideartha do na tarraingtí oidhreachta do Chobh, do Chathrach Chorcaí agus don réigiún i gcoitinne. Ríomhadh figiúirí paisinéirí in 2019 ag 169,042 agus 72,604 criú. Tá turasóireacht líne cúrsála á cur chun cinn ag an gComhairle in Iarthar Chorcaí agus go háirithe, Beanntraí, Gleann Garbh agus An tOileán Mór le blianta beaga anuas.

Figiúr 10.1 Príomhshócmhainní Turasóireachta

10.8 Fóillíocht Mhuirí

- 10.8.1 Is í an earnáil Fóillíochta Mara an earnáil is mó fáis laistigh de thionscal na turasóireachta. Tá Corcaigh, lena stair mhuirí, in áit mhaith chun a tháirge fóillíochta muirí a fhorbairt níos mó. Tugtar 'Ireland Maritime Haven' ar Chorcaigh. Tá an poitéinseal fáis laistigh den earnáil fóillíochta mara i gCorcaigh aitheanta le fada. Sainnithníonn an Straitéis Bonneagair Fóillíochta Mara do Rannán an Iarthair agus Corcaigh Theas, 2007 agus 2010 faoi seach, an bonneagar agus na saoráidí muirí atá ann cheana feadh an chósta.
- 10.8.2 Chun leas iomlán a bhaint as acmhainneacht na hearnála fóillíochta muirí, is gá díriú go príomha ar athnuachan an bhonneagair atá ann cheana agus deiseanna a chruthú d'fhorbairt nua. Cé gur beag a theastaíonn ó go leor gníomhaíochtaí muirí maidir le bonneagar agus eagrúchán, beidh gá le bonneagar sofaisticiúil a chaitheamh a phleanáil agus a sheachadadh ar bhealach straitéiseach ó roinnt gníomhaíochtaí, ar nós bádóireacht fóillíochta agus iascaireacht spóirt. Tá áiseanna talamhbhunaithe tábhachtach má tá forbairt fóillíochta muirí chun freastal ar riachtanais raon leathan gníomhaíochtaí agus úsáidí agus is féidir.
- 10.8.3 Tá traidisiún fada bádóireachta áineasa ag Cuan Chorcaí, tá an club luamh is sine ar domhan (Royal Cork Yacht Club) ina bhaile agus óstálann sé Regatta Seoltóireachta Sheachtain Chorcaí débhlíantúil. In 2020 rinne Club Luamh Ríoga Chorcaí ceiliúradh ar chomórachd 300 bliain. Beidh sraith imeachtaí ar siúl i samhradh na bliana 2021 chun comórachd a dhéanamh ar an gceiliúradh ar a dtugtar Corcaigh 300. Tá sé curtha siar go 2021 mar gheall ar Phaindéim an Choróinviris. Níl áineas sa chuan agus timpeall air teoranta do gníomhaíochtaí uiscebhunaithe. De réir an Mheasúnaithe ar Gníomhaíocht Áineasa Cósta agus Acmhainn le haghaidh Bádóireacht Mhéadaithe i gCuan Chorcaí (COC, 2007), spreagann sócmhainní nádúrtha an chuain siúl agus rothaíocht feadh an chladaigh. Tá sé mar aidhm ag an bPlean seo aitheantas a thabhairt do ról Chuan Chorcaí i bhforbairt na hearnála fóillíochta muirí i gContae Chorcaí agus cuidiú le cothromaíocht a sholáthar idir cúinsí comhshaoil agus úsáidí talún iomaíochta go sonrach maidir le calafort Chorcaí a athlonnú agus tuilleadh forbartha tionsclaíche sa Rinn an Scidigh.
- 10.8.4 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí go bhfuil cothabháil, feabhsú agus, i gcásanna áirithe, píaraí agus cuanta nua a thógáil riachtanach i gceantair cósta agus inbhir. Tá gá leis na struchtúir seo chun na gníomhaíochtaí a bhaineann le hiascaireacht agus turasóireacht a éascú. **Féach Caibidil 7 Mara, Cósta agus Oiléain.**
- 10.8.5 Tá fás tagtha ar fhorbairtí muiríne i dtábhacht agus tá siad riachtanach chun freastal ar riachtanais árthaí pléisiúir ar nós luaimh agus cúrsóirí. Ní hamháin go soláthraíonn siad seirbhísí do thurasóirí agus do chónaitheoirí áitiúla a bhfuil baint acu le gníomhaíochtaí uiscebhunaithe ach is meicníocht thábhachtach iad freisin trínar féidir le cuairteoirí rochtain a fháil ar bhailte agus ar shráidbhailte áitiúla agus ar na seirbhísí agus taitneamhachtaí a bhaineann leo. Is céim dhearfach iad feabhsúithe a rinneadh le déanaí agus atá beartaithe ar cháilíocht an uisce timpeall ar cheantar Chuan Chorcaí i bhforbairt agus i gcur chun cinn Fóillíochta Mara.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-4: Ag Fobairt an Earnáil Fóillíochta Mara

- Forbairt an earnáil fóillíochta mara sa Chontae ar bhealach comhleanúnach agus inbhuanaithe ag baint an úsáid is fearr as bonneagar agus acmhainní atá ann cheana agus atá beartaithe, ar bhealach atá fogair d'acmhainní oidhreachta nádúrtha agus cultúrtha ar gcíos cósta, agus a chomhlíonann an reachtaíocht chomhshaoil ábhartha lena n-áirítear na Treoracha maidir le Gnáthóga, Éin, Creat Uisce, Tuilte, SEA agus EIA.
- Tacaigh le forbairtí inbhuanaithe turasóireachta mara a bhaineann le háineas agus gníomhaíocht a fhorbairt ag Láithreáin oiriúnacha feadh an chósta agus i gcomharsanacht na n-uiscebhealaí intíre agus na lochanna ina bhfuil siad ag luí le hiogaireachtaí comhshaoil agus oidhreachta na láithreán aitheanta.

10.9 Turasóireacht Oidhreachta

- 10.9.1 Is brainse turasóireachta í an Turasóireacht Oidhreachta a bhaineann le cuairt a thabhairt ar láithreáin stairiúla, thionsclaíochta nó nádúrtha, agus atá dírithe ar oidhreachtaí chultúrtha an cheantair ina bhfuil turasóireacht ag tarlú.
- 10.9.2 Aithnítear é mar cheann de na gnéithe is tábhachtaí agus is mó fáis de thionscal na turasóireachta agus i gContae Chorcaí lena réimse leathan Láithreáin oidhreachta, láithreacha catha, músaeim, ionaid léirmhíneitheacha, seandálaíocht agus lárbhailte stairiúla san áireamh atá xsuite go maith chun leas a bhaint as an ngníomhaíocht seo.
- 10.9.3 D'fhorbair Comhairle Contae Chorcaí Inis Píc mar acmhainn uathúil turasóireachta, oidhreachta agus áineasa i gCuan Chorcaí. Cuireann an tarraingt seo taithí ar dóigh ar fáil le turas farantóireachta i gCuan Chorcaí, siúlóidí áille radhairc agus taispeántais stairiúla éagsúla den scoth. Is féidir cuairt a thabhairt ar Inis Píc le turas gairid báid ó Ché Kennedy sa Chóbh le thart ar 81,000 cuairteoir in 2019. Vótáladh an tarraingt an tarraingt is féarr do thurasóirí san Eoraip i nGradam Taistil Dhomhanda 2017 agus in 2019 bhuaigh sé an Gradam Idirnáisiúnta Taistil agus Turasóireachta.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-5: Cosaint Ghnéithe Nádúrtha, Thógtha agus Chultúrtha

Na gnéithe oidhreachta nádúrtha, tógtha agus cultúrtha sin atá mar acmhainní ar thionscal turasóireachta an Chontae a chosaint agus a chaomhnú. Cuimseoidh na gnéithe seo ceantair ina bhfuil tírdhreach tábhachtach, radharcra cósta, ceantair a bhfuil spéis thábhachtach ag fiadhúlra iontu, foirgnimh agus struchtúir stairiúla - Láithreáin seandálaíochta san áireamh, Láithreáin cultúrtha Láithreáin catha san áireamh, na ceantair Ghaeltachta, Láithreáin ealaíon agus cultúrtha, cruth traidisiúnta agus cuma go leor ceantar tógtha agus rochtain agus léirmhíniú ar láithreáin seandálaíochta faoi úinéireacht an Stáit agus na nUdarás Áitiúil a chur chun cinn.

10.10 Turasóireacht Chultúrtha

- 10.10.1 Tá neart táirgí cultúrtha ag Baint le Contae Chorcaí le tairiscint don chuirteoir lena n-áirítear ceol traidisiúnta agus comhaimseartha, earráil bhríomhar ealaíon agus ceardaíochta agus go leor féilte ealaíon. Is téarma an-leathan í an turasóireacht chultúrtha a chuimsíonn speictream leathan d'eispéiris chultúrtha agus oidhreachta a mbíonn imeachtaí, féilte, léirithe ealaíne, gníomhaíochtaí cultúrtha, músaeim, dánlanna i gceist leo de ghnáth.
- 10.10.2 Cuireann Ionad Ealaíon Iarthar Chorcaí sa Sciobairín le hacmhainn leathnaithe chun taispeántais amharcealaíon de stádas idirnáisiúnta a reáchtáil go mór le hbonneagar cultúrtha an chontae.
- 10.10.3 Is tionscnamh é Éire Ildánach a leag an Rialtas amach ó 2017-2022 ag díriú ar chruthaitheacht. Is clár cultúrthunaithe é atá deartha chun folláine an duine aonair agus an phobail a chur chun cinn. Cuireann Éire Ildánach na tosaíochtaí atá leagtha amach i gCultúr 2025 i bhfeidhm. Tá Ealaín agus Cultúr tábhachtach dár dtír agus leagtar amach sa bheartas an gá atá le rannpháirtíocht sna hearnálacha seo a mhéadú le sochaí bheoga chultúrtha a choinneáil.
- 10.10.4 Leanfaidh an Chomhairle ag tacú le tionscnaimh turasóireachta cultúrtha a bhfuil sé mar aidhm acu gnéithe de léiriú nó d'oidhrecht chultúrtha an chontae a chur chun cinn. D'fhéadfadh tograí tógála measartha a bheith san áireamh leis seo a bhfuil sé mar aidhm acu freastal ar riachtanais chóiríochta ar leith do sholáthraithe turasóireachta cultúrtha/ cruthaitheacha. **Féach freisin Caibidil 16 Oidhrecht Thógtha agus Chultúrtha.**

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-6: Turasóireacht Chultúrtha

- Breithniú a dhéanamh ar fhorbairt inbhuanaithe áiseanna a chuireann le cumas lucht féachana na bhféilte.
- Forbairt conairí Cultúrtha ar fud an Chontae a spreagadh agus aird á tabhairt ag an am céanna ar thionchair na hoidhreachta tógtha cultúrtha agus an chomhshaoil, lena n-áirítear Láithreáin atá ainmnithe nó beartaithe a chosaint le haghaidh caomhnú an dúlra - NHAanna agus PNHanna agus réimsí eile a bhfuil ardluach bithéagsúlachta ag baint leo san áireamh.

10.11 Ag Siúl/Ag Rothaíocht

- 10.11.1 Tugann treochtaí idirnáisiúnta le fios go bhféadfadh eárnálacha siúil agus rothaíochta gheilleagar na turasóireachta fás go mór le linn shaolré an Phean. Go hidéalach, tá Contae Chorcaí in ann leas a bhaint as an treocht seo. Forbraíodh Conairí Oidhreachta nuafhorbartha agus conairí Siúil Stairiúla i mbailte agus i sráidbhailte ar fud an chontae, Tionscadal Codlata Boird Eochail san áireamh.
- 10.11.2 Is bealach easbhóthair é an cosán siúil agus rothaíochta comhcheangailte 4.5 km Pasáiste go Baile an Róistigh, a nascann Pasáiste agus Baile an Róistigh le Lár Chathair Chorcaí atá suite ar líne an iar-iarnróid. Is rogha an-tarraingteach agus sábháilte é do dhaoine agus do thurasóirí ar mian leo taisteal idir An Pasáiste, Baile an Róistigh agus Lár Chathair Chorcaí. Tá Fáilte Ireland agus Comhairle Contae Chorcaí urraíocht ar Ironman Triathlon daingnithe ag Eochail freisin do na trí bliana amach romhainn. Meallann an ócáid iomaitheoirí agus cuairteoirí ó gach cearn den domhan go dtí an baile seo in Oirthear Chorcaí.
- 10.11.3 Cé go bhfuil roinnt samplaí de chonairí siúil rathúla i gCorcaigh, is gá bealaí rothaíochta agus siúil níos díograis a aithint ar fud an chontae. Faoi láthair tacaíonn Comhairle Contae Chorcaí le roinnt siúlbealaí suntasacha, ar nós Slí na Dubhabhann, Slí Bhealach Eabhra, Bealach Bhéarra, Siúlóidí Seacht gCeann agus Ceann Caorach. Tá Corcaigh ag cur Vales na Mumhan chun cinn i dtuaisceart an chontae freisin. Tá an Chomhairle ag fiosrú bealaí nua ar fud an chontae go gníomhach le cur ar fáil do shiúl agus rothaíocht. Tugann forbairt na turasóireachta rothaíochta agus siúil deis ar leith chun buntáistí geilleagracha na turasóireachta a thabhairt chuig ceantair thuithe na hÉireann. Baineann rothaithe agus siúlóirí taitneamh as an timpeallacht tuaithe lasmuigh; fanann siad níos faide i gceantar agus téann siad chun tairbhe do sholáthraithe lóistín áitiúla. **Féach freisin Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht.**
- 10.11.4 Tá sé i gceist ag Clár an Rialtais Branda Shlí an Atlantaigh Fhiáin a fhorbairt tuilleadh trí bhealach siúil leanúnach a chruthú ó Chionn Mhálanna go Cionn Uí Néid. Tá tús curtha ag Fáilte Ireland le staidéar féidearthachta ar chonair Chósta Fad-achair feadh Shlí an Atlantaigh Fhiáin. Tá roinnt siúlbealaí fad-achair ann cheana ar Chósta Chorcaí a d'fhéadfaí a fhorbairt tuilleadh, ar nós rian Cheann Caorach (88 km), Bealach Bhéarra i gCorcaigh/Ciarraí (206 km). Is acmhainn den scoth iad glasbhealaí chun cuidiú le siúlóidí achair fhada a chur ar fáil timpeall Chontae Chorcaí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-7: Siúlóidí Fhadraoin

- Tacaigh le forbairt siúlbealaí fad-achair agus iad a chur chun cinn ag suíomhanna oiriúnacha ar fud an Chontae, agus aird á tabhairt ar aon tionchair chomhshaoil, shóisialta agus eacnamaíocha. Beidh tograí chun siúlóidí fadraoin a fhorbairt faoi réir measúnú tionchair éiceolaíoch agus, nuair is gá Measúnacht Chúil, le cinntiú go seachnófar tionchair dhiúltacha ar láithreán ainmnithe, ar speicis chosanta agus ar láithreán nó ar láithreánanna a bhfuil ardluach bithéagsúlachta ag baint leo.
- Naisc agus siúlbealaí trasteorann a chur chun cinn chun líonra bealaí níos leithne agus siúlbealaí fada a fhorbairt thar theorainn an chontae.

10.12 Glasbhealaí

- 10.12.1 Is minic a thugtar Glasbhealaí ar bhealaí rothaióchta agus siúil comhcheangailte agus conairí áineasa a fhorbraítear feadh línte iarnróid tréigthe, conairí fónais nó spásanna oscailte líneacha nádúrtha eile mar bhainc abhann. Tá líon mór línte iarnróid tréigthe i gContae Chorcaí agus cé go bhfuil cuid de na bealaí seo á dtabhairt ar ais in úsáid le seirbhísí iarnróid comaitéireachta mar chuid de Thionscadal Líonra Iarnróid Bruachbhailte Chorcaí, níl aon seans láithreach ann go bhfillfidh go leor de na bealaí seo ar úsáid iarnróid. D'fhéadfaidís, áfach, cur go mór le bonnagar áineasa agus turasóireachta an chontae dá bhforbrófar iad mar chonairí áineasa ilúsáideoirí. **Féach Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht.**
- 10.12.2 In 2018, sheol an Roinn Iompair Turasóireachta agus Spóirt an Straitéis d'Fhorbairt Glasbhealaí Náisiúnta agus Réigiúnacha amach anseo. Is é an cuspóir ná cuidiú le Glasbhealaí suntasacha a roghnú agus a sheachadadh in áiteanna oiriúnacha, a tógadh ar chaighdeán cuí chun eispéireas ardchaighdeáin a sholáthar do gach úsáideoir Glasbhealaí. Tá sé mar aidhm aige freisin líon agus leathadh geografach na nGlasbhealaí ar scála agus ar cháilíocht ar fud na tíre a mhéadú sna 10 mbliana amach romhainn le méadú suntasach dá bharr ar líon na ndaoine a úsáideann Glasbhealaí mar eispéireas do chuairteoirí agus mar thaitneamhacht áineasa.
- 10.12.3 Is féidir le glasbhealaí cuairteoirí ó chathracha gnóthacha a mhealladh chuig na ceantair is tuaithe agus is féidir leo eispéireas an-difriúil a sholáthar. Ba cheart go mbeadh fad glasbhealaigh 20 km ar a laghad ach b'fhearr leis a bheith níos gaire do 40 km chun cuairteoirí a spreagadh chun fanacht níos faide nó fanacht thar oíche chun an bealach a chríochnú. Caithfidh Glasbhealaí Náisiúnta a bheith 100 km ar fhad. Tugann Glasbhealaí deis iontach chun turasóireacht ghniomhaíocht bhunaithe ar fud na tíre a fheabhsú go mór agus léirítear é seo ag leibhéal an chontae freisin leis na forbairtí reatha agus beartaithe atá le feiceáil i gCorcaigh.
- 10.12.4 Luann straitéis an Ghlaisbhealaigh Eurovelo, líonra rothaióchta Eorpach ina bhfuil 15 bhealach ar fud na hEorpa. Trasnaíonn Eurovelo 1 an Eoraip ón Tuaisceart go dtí an Deisceart (an Iorua go dtí an Phortaingéil) agus áirítear leis an gcuid theas de Chorcaí. Is é an aidhm atá ann Eurovelo a fhorbairt mar Ghlasbhealaí sna blianta amach romhainn.

Forbairt an Ghlasbhealaigh i gCorcaigh

- 10.12.5 Tá glasbhealaí ag fás i dtóir. I measc na nglasbhealaí atá sa chontae cheana féin tá Glasbhealach Chuan Chorcaí feadh na seanlíne iarnróid cósta ar an taobh thiar de Chuan Chorcaí a nascann an Charraig Dhubh sa Chathair le Baile an Róistigh agus ar aghaidh go dtí an Pasáiste. Tá glasbhealach ann freisin ó Charraig Uí Leighin go dtí Bun an Tábhairne. Tá staidéar féidearthachta i mbun ullmhúcháin ar ghlasbhealach a fhorbairt ón bPasáiste go Carraig Uí Leighin. Má éiríonn leis, nascadh sé na glasbhealaí atá ann cheana agus 25 km de ghlasbhealach nasctha ón gcathair go mBun an Tábhairne. Tugann an bealach seo an cumas freisin naisc thábhachtacha a dhéanamh le naisc iompair ag bád farantóireachta tras-abhann Charraig Uí Leighin (agus as sin amach go dtí an Cóbh) agus níos suntasaí fós, críochfort farantóireachta na bpaisinéirí sa Rinn an Scidigh.
- 10.12.6 Tá tús curtha freisin le hobair ar thógáil ghlasbhealach Mhainistir na Corann go hEochail 23 km atá le críochnú faoi 2023.
- 10.12.7 Críochnaíodh staidéar ar fhéidearthacht do ghlasbhealaí a sholáthar feadh línte iarnróid tréigthe Dheisceart agus Iarthar Chorcaí in 2011. Aithníodh naoi gcuid den líne iarnróid le bealaí ó Chorcaigh go Cionn tSáile, Cloich na Coillte, Sciobairín, An Scoil, Dún na Séad agus Beantraí, 188 km san iomlán, san áireamh. Is é tátal na tuarascála nár cheart aon chuid den líne a choisctear ar fhorais innealtóireachta chun glasbhealach a thógáil. Fuair an staidéar amach, cé gur cheart go bhféadfaí formhór na mbealaí ar an aillíniú rianta atá ann cheana a sholáthar, go bhféadfadh gá a bheith le hatreoruithe agus dialltaí áitiúla tar éis obair mhionsonraithe suirbhéireachta agus dearaidh, comhairliúchán le húinéirí talún agus ag féachaint d'íogaireachtaí comhshaoil. Bheadh gá le tuilleadh oibre, lena n-áirítear measúnú comhshaoil agus éiceolaíoch srl, chun an bealach/dearadh is indéanta srl a aithint. Tá cuid de chuid de na línte iarnróid suite gar do láithreán atá ainmnithe chun gnáthóga agus speicis a chosaint nó a d'fhéadfadh dul trí cheantair eile atá íogair ó thaobh an chomhshaoil de. Chaithfí aird iomlán a thabhairt ar thionchair fhéideartha fhorbairt agus úsáid Glasbhealaí ar láithreán agus ar limistéir den sórt sin ag céim an dearaidh mhionsonraithe, chun tionchair shuntasacha a sheachaint. D'fhéadfaí mion-athrangú, nó maolánú nó scagadh limistéar atá thar a bheith íogair feadh na nGlasbhealaí a bheith san áireamh sna bearta a d'fhéadfaí a chur chun feidhme. Go dtí gur féidir bealaí féideartha glasbhealaí a shainaithint, ní mór cosaint leordhóthanach a thabhairt do na línte iarnróid tréigthe chun forbairt mhíchúil a sheachaint a d'fhéadfadh cur isteach ar inmharthanacht nó ar sheachadadh na mbealaí.
- 10.12.8 Tá breithniú á dhéanamh freisin ar an bhféidearthacht glasbhealach a fhorbairt idir Mala/Mainistir Fhear Maí agus teorainn an chontae gar do Bhaile Dhubh. Port Láirge, ar an líne iarnróid nach bhfuil in úsáid. Tá staidéar den chineál céanna á dhéanamh i bPort Láirge faoi láthair chun glasbhealach Mhala a nascadh le Glasbhealach Phort Láirge i nDún Garbhán.
- 10.12.9 Bhí plé ann freisin faoi fhorbairt Ghlasbhealach 'Laoi go Farraige' ó Inis Cara, tríd an gcathair go dtí an Charraig Dhubh, a d'fhéadfadh nascadh ansin leis na glasbhealaí eile leis an bPasáiste agus ar aghaidh timpeall an chuain mar a pléadh thuas. **Féach freisin Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht.** Caithfear íogaireachtaí comhshaoil, éiceolaíochta agus oidhreacht a chur san áireamh ag céimeanna dearaidh agus forbartha an bhealaigh seo.
- 10.12.10 Leis an bhfás ar an tóir a bhí ar Ghlasbhealaí, agus méid mhéadaithe maoinithe do thionscadail den sórt sin, bheadh sé tairbheach Straitéis Contae ar Ghlasbhealaí a ullmhú, ag tógáil ar na staidéir féidearthachta atá déanta cheana féin agus ag féachaint don chomhthéacs beartais náisiúnta agus réigiúnach atá ag athrú mar a leagtar amach sa 'Straitéis chun Glasbhealaí Náisiúnta agus Réigiúnacha a Fhorbairt amach anseo', sa Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach agus i Straitéis Iompair Limistéir Uirbeacha Chorcaí. Dhéanfaí príomhchuspóirí na straitéise a shainaithint agus tús áite a thabhairt do bhealaí oiriúnacha glasbhealaí atá le dul chun cinn trí na próisis ábhartha measúnaithe/dearaidh/toilithe comhshaoil agus chun tacú le maoiniú agus seachadadh tionscadal den sórt sin.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
TO 10-8: Ag Siúl/Ag Rothaíocht agus Glasbhealaí**

Forbairt glasbhealaí, bealaí siúil agus rothaíochta a chur chun cinn ar fud an Chontae mar ghníomhaíocht do chuartheoirí idirnáisiúnta agus do thurasóirí áitiúla ar bhealach atá comhoiriúnach le caomhnú an dúlra agus le beartais chomhshaoil eile.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
TO 10-9: Glasbhealaí**

Tacaigh le straitéis glasbhealaí ar fud an chontae a fhorbairt i gCorcaigh, ag tógáil ar na staidéir féidearthachta atá déanta cheana féin agus ag féachaint don chomhthéacs beartais náisiúnta agus réigiúnach atá ag athrú. D'aithneodh agus thabharfaí tosaíocht sa straitéis do bhealaí oiriúnacha glasbhealaí atá le dul chun cinn trí na próisis ábhartha measúnaithe/dearaidh/toilithe tionchair comhshaoil agus éiceolaíochta agus chun tacú le maoiniú agus seachadadh tionscadal den sórt sin.

10.13 **Gormbhealaigh agus Cosán Marcaíochta**

- 10.13.1 Is líonra de chonairí ilghníomhaíochta iad gormbhealaigh mar a shainaithnítear agus a dtacaítear leis sa Straitéis Réigiúnach Spásúil & Gheilleagrach, bunaithe ar lochanna, canálacha, aibhneacha agus cósta nó taobh leo. Is féidir leo cineál eile gníomhaíochta áineasa a thairiscint do phobail, agus tacú le turasóireacht gníomhaíochta. Is bealaí iad brídeacha, ar a dtugtar rian eachaíochta freisin, a úsáidtear le haghaidh conairí marcaíochta capall agus leathnaíodh iad le húsáid ag siúlóirí agus rothaithe. Ba é Bealach Bhríde Bhéarra an chéad rian in Éirinn, atá suite in Iarthar Chorcaí a thug deis do chuartheoirí tírdhreach Leithinis Bhéarra a thabhairt ar muin capaill. Téann sé ar theorainneacha Chorcaí agus Chiarraí araon. Amharcann an príomhbhóthar ar 17 gciliméadar de radharcra sléibhtiúil garbh agus muirdhreacha le radhairc ar Oileáin Iarthar Chorcaí.
- 10.13.2 Chaithfí suíomhanna le haghaidh gormbhealaí agus cosán marcaíochta nua atá beartaithe a roghnú agus a dhearadh go cúramach le bheith comtháite go hiógair sa timpeallacht ghlactha. Is dócha go mbeadh forbairtí den sórt sin faoi réir measúnú tionchair éiceolaíoch agus, i gcás inar gá Measúnacht Iomchuí, chun a áirithiú go seachnófar tionchair dhiúltacha ar láithreáin ainmnithe, ar speicis chosanta agus ar láithreáin nó ar láithreánanna a bhfuil ardluach bithéagsúlachta ag baint leo.

10.14 **Turasóireacht Thuaithe**

- 10.14.1 I bhformhór na turasóireachta i gceantair thuaithe tá sí ina cuid dhílis d'fhiontar tuaithe níos leithne agus ba cheart í a fhorbairt ar bhealach comhtháite nuair is féidir. Is éard atá i gceist le turasóireacht tuaithe ná cuairteanna ar shuíomhanna tuaithe nó ar thimpeallachtaí tuaithe chun páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí, imeachtaí nó tarraingtí nach bhfuil ar fáil go héasca i gceantair uirbeacha nó a bhfuil taithí acu orthu. Ní gá gur de chineál talmhaíochta iad seo ach de ghnáth bíonn dlúthbhaint acu le gníomhaíocht talmhaíochta agus is minic a bhíonn baint acu le Láithreáin tuaithe de chineál oidhreachta, mar shéadchomharthaí seandálaíochta.
- 10.14.2 Foilsíodh plean trí bliana chun leas a bhaint as ár bPlean Gníomhaíochta maidir le Poitéinseal Tuaithe don Fhorbairt Tuaithe, a d'ullmhaigh an Rialtas chun leas a bhaint as acmhainneacht cheantair thuaithe na hÉireann ag leibhéal áitiúil agus náisiúnta in 2017. Aithnítear sa phlean gur féidir leis an turasóireacht fhéideartha bunaithe ar gníomhaíochtaí soláthar a dhéanamh don fhás eacnamaíoch i gceantair thuaithe. Ba iad príomhaidhmeanna an Phlean líon na dturasóirí a mhéadú 12% faoin tuath in Éirinn, turasóireacht gníomhaíochta a fhorbairt agus a chur chun cinn trí bhealaí gorma, glasbhealaí agus deiseanna áineasa eile, tacaigh le poist inbhuanaithe trí thionscnaimh spríodchírithe turasóireachta tuaithe agus ár n-oidhrecht nádúrtha agus thógtha a fhorbairt agus a chur chun cinn.
- 10.14.3 Is é aidhm an Phlean seo tacú le tionscnaimh turasóireachta tuaithe a bhaineann le agra-turasóireacht, fiontar tuaithe, agus caomhnú na hoidhreachta nádúrtha mar aon le Láithreáin ná mar atá tábhachtach freisin ar chúiseanna cultúrtha, seandálaíochta nó oidhreachta tógtha. Tá forbairt tagtha ar roinnt feirmeacha oscailte agus siopaí feirme ar fud an chontae agus bhain siad tairbhe as daoine móra turasóireachta baile lena n-áirítear athchuartheoirí. Mar thoradh ar go leor de na forbairtí seo rinneadh foirgnimh bhunaidh feirme a athchóiriú agus a athúsáid de réir dea-chleachtais chaomhnaithe, cleachtas a bhfuil an Chomhairle Oidhreachta i bhfabhar go mór leis, go háirithe toisc gur cuid intreach dár tírdhreach agus dár n-oidhrecht tuaithe iad foirgnimh den sórt sin. Féach freisin **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí**, **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 16 Oidhrecht Thógtha agus Chultúrtha**.
- 10.14.4 Ina theannta sin, ní mór do Chorcaigh cinn scríbe turasóireachta fadchónaithe a chur chun cinn ar fud an chontae mar atá leagtha amach i gClár an Rialtais. Tá roinnt príomhbhailte sa chontae agus tá roinnt tarraingtí do chuartheoirí a ngabhann cuairteanna níos faide acu, go háirithe feadh an chósta ar nós Chionn tSáile, Bheanntaí, Cloich na Coillte srl.

10.15 **Forbairtí agus Áiseanna Turasóireachta**

- 10.15.1 Tá sé rithábachtach forbairt bonneagair a éascú chun freastal ar riachtanais na gcuartheoirí chun táirge turasóireachta inbhuanaithe a sholáthar go héifeachtach i gContae Chorcaí.
- 10.15.2 Lorgóidh an Chomhairle le forbairt na turasóireachta a chur chun cinn ar bhealach atá comhoiriúnach le caomhnú agus feabhsú an chomhshaoil. Tacóidh an tÚdarás Pleanála le rochtain fheabhsaithe ar tharraingtí do chuartheoirí nuair is féidir do gach aois agus cumas. I measc na samplaí tá tarraingtí do chuartheoirí/ionaid; áiseanna turasóireachta oideachais; folláine agus taitneamhachtaí agus áiseanna féinfhorbartha; áiseanna eachaíochta; áiseanna le haghaidh gníomhaíochtaí eachtraíochta lasmuigh agus gníomhaíochtaí; áiseanna le haghaidh fruiliú bád i gceantair chósta agus turais abhann.

- 10.15.3 Go hidéalach, tá forbairtí agus áiseanna a bhaineann le turasóireacht suite taobh istigh de lonnaíochtaí atá ann cheana ina bhfuil scála agus méid na forbartha oiriúnach agus ag teacht le carachtar na lonnaíochta agus an tírdhreacha máguaird faoi réir gnáthchúinsí oiriúnachta láithreáin. Aithnítear go bhfuil gá le roinnt áiseanna turasóireachta chun lonnú i gceantair thuaithe atá cóngarach don tharraingt do thurasóirí áit a bhfuil riachtanas agus tairbhí atá sainithe go soiléir don phobal áitiúil cothrom le tionchair chomhshaoil fhéideartha na forbartha.
- 10.15.4 Mar thoradh ar áiseanna comhtháite do thurasóirí ag leibhéal fo-chontae soláthrófar raon níos éagsúla tharraingtí do chuairteoirí, spreagfar tréimhsí níos faide do chuairteoirí, cuideoidh siad le séasúr na gcuairteoirí a leathnú agus cuirfidh siad le caighdeán na beatha do dhaoine a bhfuil cónaí orthu sa cheantar.
- 10.15.5 Is easnamh mór é easpa saoráide comhdhála le fada i mbonneagar gnó agus turasóireachta Chorcaí agus d'fhéadfadh sé a bheith ina fhachtóir sna turais ghnó faoi bhun an mheáin chuig Contae agus Cathair Chorcaí araon. Cuireadh moill ar phleananna do shaoráid sa chathair. Leanfaidh an Chomhairle Contae le hidirchaidreamh dearfach a dhéanamh leis an gComhairle Cathrach chun cuidiú leis an áis seo a sheachadadh do Cheantar Chorcaí i gcoitinne le linn shaolré an Pheilan.
- 10.15.6 D'fhoilsigh an tÚdarás um Bóithre Náisiúnta (ÚBN) an 'Beartas maidir le Comharthaíocht Turasóireachta agus Fóillíochta a Sholáthar ar Bhóithre Náisiúnta', i Márta 2011. Nil sé i gceist go mbeidh feidhm ag an mBeartas maidir le bóithre náisiúnta i mbailte agus i limistéir thógtha eile a bhfuil luasteorainneacha 50 km/u nó níos lú i bhfeidhm leo. Is faoin údarás planála atá sé comharthaíocht a rialáil i limistéir den sórt sin. Tá uasghrádú agus cothabháil leanúnach na comharthaíochta treo, le chéile le réasúnú leanúnach na comharthaíochta bán ar dhonn a úsáidtear le haghaidh tarraingtí do thurasóirí agus áiseanna, ag cur go mór le cáilíocht na comharthaíochta bóithre náisiúnta ar fud na tíre, rud a théann chun tairbhe do thurasóirí agus do thurasóirí araon.
- 10.15.7 Aithníonn an Chomhairle Contae agus ÚBN araon gur gá rochtain réidh ar an iliomad cinn scríbe turasóireachta ar fud na tíre a éascú. Maidir leis seo, is gné riachtanach é feabhas iogair a chur ar an mbonneagar rochtana agus comharthaíocht turasóireachta atá soiléir agus comhsheasmhach a sholáthar chun cuidiú leis an turasóir a thiomáintear chun tarraingtí dá leithéid a aimsiú agus rochtain a fháil orthu ar bhealach sábháilte agus éifeachtúil. Cuirfear an beartas comharthaíochta turasóireachta i bhfeidhm i gcomhairle le húdaráis áitiúla, an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíona, Gaeltachta, Spóirt agus Meáin, Fáilte Ireland, agus leasanna turasóireachta eile le cinntiú go soláthraimid comharthaíocht chuí do na príomhchinn scribe turasóireachta.
- 10.15.8 Is éard atá i gceist le hÉiceathóireacht ná taisteal freagrach chuig ceantair nádúrtha a chaomhnaíonn an comhshaoil agus a fheabhsaíonn folláine daoine áitiúla. Tá Contae Chorcaí in áit mhaith chun táirge turasóireachta ar ardchaighdeán a sholáthar a chuirfidh leis an bhfás ar fhiúirí turasóireachta agus ar fhorbairt gheilleagrach níos leithne an Chontae.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-10: Áiseanna Turasóireachta

- Áiseanna a bhaineann le turasóireacht a spreagadh, lena n-áirítear lóistín agus forbairtí eile laistigh de lonnaíochtaí atá ann cheana faoi réir gnáthchúinsí oiriúnachta láithreáin inar féidir leo tacú le fás dlúth agus le hathghiniúint lonnaíochtaí, soláthar seirbhísí agus beogacht eacnamaíoch ghinearálta na lonnaíochta.
- Breithniú cúramach a dhéanamh ar thurasóireacht - forbairtí gaolmhara lasmuigh de lonnaíochtaí ar scála agus cothromaíocht chuí ag féachaint do na dálaí agus na hiogaireachtaí comhshaoil a bhaineann leo, taitneamhacht radhairc, infhaighteacht seirbhísí agus tionchar carnach na bhforbairtí sin ar an gcomhshaoil.
- Tacaigh le frontair turasóireachta ar scála beag atá iogair ó thaobh an chomhshaoil de, lena n-áirítear frontair agrathóireachta agus tionscnaimh eile agus a fhorbraítear i gcomhar le gníomhaíochtaí seanbhunaithe tuaithe ar nós iascaireacht, siúl, rotháíocht, rotháíocht sléibhe, tonnmharcaíocht, spóirt eachaíochta agus gníomhaíochtaí eile ina bhfuil siad ag lú leis an reachtaíocht chomhshaoil. D'fhéadfaí méid teoranta lóistín do thurasóirí a bheith san áireamh i gcomhar le frontair den sórt sin faoi réir athchóiriú a dhéanamh ar na struchtúir atá ann cheana nó ar fhoirgnimh feirme talmhaíochta iomarcacha chomh maith le foirgnimh nua teoranta ar scála cuí (tabharfaidh struchtúir nua aird ar bheartais **Chaibidil 5 Tuaithe**).
- Seachadadh forbairtí agus tionscnamh miondiola a bhaineann le turasóireacht ar scála cuí a spreagadh agus a éascú i lonnaíochtaí agus i dtarraingtí do thurasóirí seanbhunaithe áit a bhfuil siad ag lú leis an reachtaíocht chomhshaoil.
- Tacaigh le tionscal na hiascaireachta fóillíochta agus leanúint de thacaíocht a thabhairt do thurasóireacht gailf mar earnálacha fáis dhearfaigh i bhforbairt gheilleagrach inbhuanaithe an Chontae agus ag an am céanna sláine thírdhreach agus chomhshaoil an chontae a choinneáil mar shócmhainn luachmhar sa todhchaí.
- Soláthar lóistín agrathurasóireachta ar scála beag agus athúsáid foirgneamh feirme nach bhfuil in úsáid/tréigthe a spreagadh, de réir fhorálacha chuspóirí RP 5-28 Cóiríocht Agra-Turasóireachta ar Scála Beag agus RP5-31 Úsáidí nua d'fhoirgnimh feirme nach bhfuil in úsáid nó tréigthe.

10.16 Ag Bainistiú Soláthar Lóistín do Thurasóirí

- 10.16.1 Is féidir leis an turasóireacht buntáistí móra a ghiniúint don gheilleagar áitiúil, agus meastar go bhfuil sé oiriúnach soláthar lóistín ar ardchaighdeán do chuiditheoirí a chothabháil, a fheabhsú agus nuair is gá, nuair is gá sin, a mhéadú agus tréimhsí fanachta níos faide a spreagadh agus a chinntiú ag an am céanna go soláthraítear straitéis turasóireachta inbhuanaithe.
- 10.16.2 Tá difríocht idir na cineálacha lóistíní turasóireachta agus braitheann sé ar go leor athróg éagsúil ó chostas, taithí, suíomh srl. Aithníonn an Chomhairle gur gá cineálacha éagsúla lóistíní do chuiditheoirí a chur ar fáil chun ligean don earnáil turasóireachta leanúint ar aghaidh ag fás ar fud an chontae. Is iad na cineálacha lóistín a fheictear i gCorcaigh ná Óstáin, Brúnna, Leaba is Bricfeasta, Ligean Gearrthéarmach, Glampáil, Campáil, agus cineálacha éagsúla eile lóistín.
- 10.16.3 Is cineál lóistín iad Campáil agus Glampáil a bhfuil an-tóir orthu in Éirinn le blianta beaga anuas agus ar eispéreas iontu féin iad agus soláthraíonn forbairt áiseanna den sórt sin níos mó roghanna lóistín/taithí do thurasóirí. Is féidir leis an gcineál lóistín seo a bheith bacach ó thaobh amhairc de ar an tírdhreach mura bhfuil sé suite agus tírdhreachaithe i gceart agus ba cheart é a spreagadh chun lonnú nuair is féidir laistigh de theorainneacha lonnaíochta. Breithneofar forbairtí ar scála níos lú lasmuigh de theorainneacha lonnaíochta ar ghabháilais feirme, féach **Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí** chun tuilleadh sonraí a fháil.
- 10.16.4 Tá an margadh Mótarthithe in Éirinn sách beag i gcomparáid le tíortha Eorpacha eile. Tá sé tugtha chun suntais ag Fáilte Ireland, áfach, gur margadh atá ag fás in Éirinn i an turasóireacht Mótarthithe nach ndéantar freastal air go leordhóthanach agus dá bhrí sin tá deiseanna forbartha ann. Bhí éileamh méadaithe ar shaoráidí den sórt sin le feiceáil freisin le linn na paindéime Covid-19. D'fhoilsigh Comhairle Contae Chorcaí páipéar beartais mótarthithe in 2018 'Forbairt Seirbhísí Gluaisrothair i gContae Chorcaí'. Thug sé faoi deara, in 2015, nár úsáid ach 4% de lucht saoire ó thar lear lóistín carbhán agus campála le linn a bhfanachta. Tá roinnt páirceanna Carbhán in Iarthar Chorcaí agus i gCeantair Uirbeach Dhroichead na Bandan-Chionn tSáile ach go háirithe níl a leithéid de sheirbhís i dTuaisceart Chorcaí. Cé gur féidir leis na páirceanna carbhán seo a bheith bacach ó thaobh amhairc de mura bhfuil siad suite go cúramach laistigh de bhaile nó de thírdhreach, tá an cumas ag Corcaigh Thuaidh go bhfásfaidh an turasóireacht nideoige seo laistigh de theorainneacha lonnaíochta chomh maith leis an turasóireacht atá ag fás bunaithe ar ghníomhaíochtaí sa cheantar seo. Tá athbhreithniú á dhéanamh anois ar Bheartas Mótarthithe 2018 (R2 2022) agus breithneoidh sé an cleachtas is fearr is déanaí maidir le háiseanna gluaisrothair a fhorbairt. I gCorcaigh faoi láthair, meastar gur sampla dea-chleachtas í an tsaoirid gluaisrothair Cúig Bhealach Sa Chóbh, a chuir Comhairle Contae Chorcaí ar fáil.

10.17 Acmhainneacht Turasóireachta na nDiméinte agus na nEastát

- 10.17.1 Ba cheart go mbeadh breithmheas mionsonraithe ar an Láithreán in aon togra forbartha atá suite laistigh de ghairdín stairiúil nó suntasach ó thaobh an chultúir de nó in aice leis. Is féidir sonraí faoin modheolaíocht chun breithmheas suímh cuí a ullmhú a fháil sna "Nótaí Treorach do Bhreithmheasanna gairdíní stairiúla, Diméin, Eastát agus a Láithreán" a d'ullmhaigh Comhairle Contae Chorcaí in 2005.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TO 10-11: Lóistín Turasóireachta

Go ginearálta, chun lóistín saoire a spreagadh le lonnú laistigh de theorainneacha lonnaíochta seanbhunaithe agus go mbaianeann an fhorbairt sin go báúil le scála agus leibhéal na forbartha agus na saoráidí sa cheantar.

Tacaigh le forbairt áiseanna campála gluaisrothair tráchtála, agus aird chuí á tabhairt ar na riachtanais phleanála agus rialála le haghaidh saoráidí den sórt sin. Cuirfead béim ar áiseanna a fhorbairt laistigh de theorainneacha lonnaíochta i gceantair sa Chontae a bhfuil easpa áiseanna oiriúnacha iontu faoi láthair.

CAIBIDIL 11

BAINISTÍOCHT

UISCE

Aidhm an Chaibidil

Seirbhísí uisce, fuíolluisce, uisce dromchla agus maolaithe tuile a sholáthar agus a fheabhsú chun forbairt a éascú, tacaigh le spriocanna daonra, tithíochta agus fáis a sholáthar agus tosaíocht a thabhairt dóibh le sláinte an phobail a chosaint agus an timpeallacht ghlactha agus cáilíocht an uisce a chosaint, a athbhunú agus a fheabhsú.

ÁBHIR

Ábhair

11.1	Réamhrá	228
11.2	An Chreat-Treoir Uisce	228
11.3	Pleanáil Bainistíochta Abhantraí	228
11.4	Pleananna agus Cláir Uisce Éireann	234
11.5	Acmhainn na Timpeallachta Uisce Glactha	235
11.6	Straitéis Fhoriomlán do Sheirbhísí Uisce	237
11.7	Acmhainn Seirbhísí Uisce	237
11.8	Uisce Óil	239
11.9	Diúscairt Fhuíolluisce	240
11.10	Uisce Dromchla	241
11.11	Tuilte	243

11.1 Réamhrá

- 11.1.1 Is bunchloch beatha é an t-uisce agus dá bhrí sin tá cáilíocht an uisce a úsáidimid inár saol laethúil an-tábhachtach, ní hamháin dár bhfolláine fhísiciúil ach tá sé rithábachtach dár bhfolláine eacnamaíoch freisin. Lorgann an tAcht um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú, le próiseas an phlean forbartha agus bainistíocht uisce a chomhtháthú tríd an gceanglas go dtabharfadh Pleananna Forbartha aird ar phlean straitéiseach na seirbhísí uisce don cheantar agus tacaigh le cosaint agus feabhsú cáilíocht an uisce, agus comhlíonadh caighdeán agus cuspóirí comhshaoil maidir le cáilíocht uisce.
- 11.1.2 Tá Comhairle Contae Chorcaí freagrach as na huiscí go léir sa Chontae a chosaint. Tá ról tábhachtach ag an gComhairle freisin maidir le cáilíocht an uisce a chosaint, a chothabháil agus a fheabhsú trí fhorbairt amach anseo a phleanáil agus a bhainistiú.
- 11.1.3 Cuirtear san áireamh sa Phlean seo an timthriall uisce iomlán i gcur chuige iomlánaíoch a aithníonn an gá atá le beartais a chomhtháthú thar iliomad réimsí chun an córas is éifeachtaí a chinntiú chun an timpeallacht uisce a chosaint agus a fheabhsú.

11.2 An Chreat-Treoir Uisce

- 11.2.1 Is príomhthionscnamh í an Chreat-Treoir Uisce atá dírithe ar cháilíocht an uisce a chosaint agus a fheabhsú ar fud an EU. Glacadh leis an WFD in 2000 agus éilíonn sé ar rialtais bearta bainistíochta a chur i bhfeidhm ina n-uiscí (aibhneacha, canálacha, lochanna, taiscumair, screamhuisce, limistéir faoi chosaint (bogaigh agus éiceachórais eile atá spleách ar uisce san áireamh), inbhir (idirthréimhseacha) agus uiscí cósta suas le míle farraige amháin) chun dea-stádas éiceolaíoch a bhaint amach nó stádas ard a athbhunú.
- 11.2.2 Éilíonn an WFD stádas dotharlach a aicmiú mar stádas ard, maith, measartha, bocht nó olc agus sainmhínítear an stádas maidir lena bhitheolaíocht, ceimic, cainníocht agus moirfeolaíocht. Tá sé mar aidhm luaite dea-stádas a bhaint amach, trí ghníomh comhordaithe, do na huiscí go léir nó stádas ard a athbhunú. Tugann an WFD treoracha a bhaineann le huisce faoi chreat amháin, lena n-áirítear iad siúd a dhéileálann le huisce snámha, uiscí a úsáidtear chun uiscí óil a astarraingt, diúscairt fuíolluisce agus speicis uisceacha atá suntasach ó thaobh an chomhshaoil de (sliogéisc agus iasc fionnuisce) a chosaint.
- 11.2.3 Éilíonn an WFD cur chuige comhtháite chun cáilíocht an uisce a bhainistiú ar bhonn abhantraí nó dotharcheantair, agus é mar aidhm aige cáilíocht an uisce a chothabháil agus a fheabhsú. Éilíonn sé go n-ullmhófaí pleananna bainistíochta ar bhonn abhantraí i dtimthriallta sé bliana agus sonraítear ann cur chuige struchtúrtha maidir leis na pleananna sin a fhorbairt. Tá Éire tiomanta do gach uisce a bhainistiú trí phróiseas bunaithe ar abhantracha, agus is é an Plean Bainistíochta Abhantraí an mheicníocht chun é seo a bhaint amach.

Dhá phríomhchuspóir an WFD

- (1) meath dotharlach a chosc agus iad a chosaint, a fheabhsú agus a athbhunú leis an aidhm dea-stádas ar a laghad a bhaint amach agus
- (2) comhlíonadh na riachtanais maidir le limistéir ainmnithe faoi chosaint a bhaint amach.

11.3 Pleanáil Bainistíochta Abhantraí

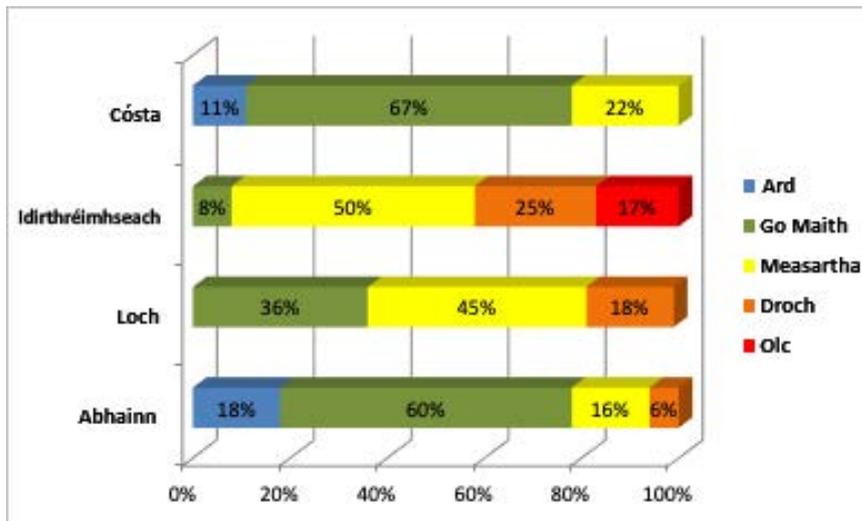
- 11.3.1 Is acmhainn thábhachtach éiceolaíoch, áineasa, eacnamaíoch, sláinte phoiblí agus aeistéitiúil don Chontae cáilíocht an uisce go léir i gContae Chorcaí, lena n-áirítear uiscí dromchla (aibhneacha agus lochanna, uiscí inbhir agus cósta) agus screamhuisce. Is féidir damáiste a dhéanamh go héasca do cháilíocht an uisce agus tá sé difriúil chun éifeachtaí forleathana agus fadtéarmacha a athbhunú.
- 11.3.2 De réir an WFD, baineann Pleanáil Bainistíochta Abhantraí le timthriall pleanála sé bliana gníomhaíochta agus athbhreithnithe, ionas go dtáirgtear plean bainistíochta abhantraí (RBMP) athbhreithnithe gach sé bliana. Nuair a foilsíodh an dara timthriall den Straitéis Fhrithmhaith, bhí Éire dhá bhliain taobh thiar de na frámaí ama a sonraítear sa WFD, go príomha mar gheall ar athchóiriú mór na hearnála uisce ag an am. Dá bhrí sin, tá an RBMP reatha i bhfeidhm ar feadh 4 bliana seachas 6 bliana agus clúdaíonn sé an tréimhse 2018-2021. Táirgeadh an chéad timthriall de phleananna bainistíochta abhantraí ar bhonn Ceantair Abhantraí ach tá an dara plean rothaíochta curtha i gcrích ar an mbonn go sainmhínítear Éire mar Cheantar Abhantraí amháin.
- 11.3.3 Úsáideann an Plean Bainistíochta Abhantraí reatha bonn fianaise feabhsaithe chun tosaíocht a thabhairt do bhearta. I measc cuid de na tionscnaimh shonracha a tugadh isteach sa RBMP reatha tá:
- Struchtúir rialachais agus seachadta le haghaidh cur chuige éifeachtach bunaithe ar abhantraí.
 - Rannpháirtíocht fheabhsaithe páirtithe leasmhara agus poiblí trí Fhóram Uisce, Oifig Uisce agus Pobail na nÚdarás Áitiúil (LAWCO) a bhunú, ó athainmníodh é mar Chlár Uisce na nÚdarás Áitiúil (LAWCO) agus Láithreáin gréasáin www.catchments.ie agus www.watersandcommunities.ie.
 - 190 Réimsí Gnímh Tosaíochta; 21 i gContae Chorcaí
 - Cosaint d'uiscí ardstádais tríd an gClár dotharcheantair An Spota Gorma

- Tacaíocht agus Seirbhís Chomhairleach Inbhuanaitheacht Talmhaíochta (ASSAP)
 - Rialuithe feabhsaithe chun astarraingtí uisce a bhainistiú
- 11.3.4 Soláthraíonn an Phlean Bainistíochta Abhantraí reatha, trí chleachtaí chun stádas na gcladach uisce a aicmiú, chun an baol a bhaineann leis an docharlach a thréithriú gan stádas ard nó dea-stádas a bhaint amach, agus brúnna suntasacha a aithint, an fhianaise do na bearta a leagtar amach sa Phlean.
- 11.3.5 Tá 15 phríomhbheart sa chlár beart lena n-áirítear infheistíocht phleanáilte i mbonneagar fuíolluisce uirbigh, rolladh amach an Phlean Cigireachta Náisiúnta 2018-21 do chórais chóireála fuíolluisce tí, cur chun feidhme rialachán EU maidir le Speicis Choimhthíocha Ionracha (IAS), mar aon le rialachas agus comhordú soiléir chun dul i ngleic le IAS, clár náisiúnta astarraingtí uisce a bhunú agus "Clár dobharcheantair An Spota Gorma" a bhunú i measc nithe eile.
- 11.3.6 Sa RBMP reatha, aithnítear 21 Réimse Tosaíochta Gníomhaíochta i gContae Chorcaí:

Tábla 11.1 Réimsí Tosaíochta Gníomhaíochta i gContae Chorcaí			
Uimh.	Réimse Gníomhaíochta Tosaíochta	Uimh.	Réimse Gníomhaíochta Tosaíochta
1	Upper Deel	12	Owenboy
2	Awbeg (Cill na Mallach) thiar	13	Inbhear Dhroichead na Bandan
3	Abhainn Ealla	14	Carraig an Droichid
4	Fairche	15	Ceacha
5	Óigín	16	Locha Lua
6	Fuinseann uachtarach	17	Cloich na Coillte
7	Airglinn	18	Murlach Chill Chiaráin
8	An Chill An Fhothrais	19	Ros Ó gCairbre
9	Abha Mháirtín	20	Sruthán Ghlan
10	Loch Fada/Ownagappul	21	Eadargóil
11	Mainistir na Corann		

- 11.3.7 Cuirtear obair chun cinn maidir le hullmhú an tríú timthriall den Phlean Bainistíochta Abhantraí lena gcumhdaítear an tréimhse 2022-2027 agus rinneadh comhairliúchán poiblí ar dhréacht den phlean chun plean glactha deiridh a bheith ann in 2022.

- 11.3.8 Tá 251 dobharlach abhann sa Chontae agus cinneadh go raibh 45 nó 18% díobh sa chatagóir stádais "Ard", bhí 152 nó 60% sa chatagóir "Maith", bhí 39 nó 16% sa chatagóir "Measartha" agus bhí 15 nó 6% sa chatagóir "Bocht". Bhí formhór na ndobharlach abhann sa chatagóir "Bocht" suite i ndobharcheantair Aibhneacha na Dubhabhainne, na Laoi agus Bandan. Cuireann suíomh an Diúilicín Péarla Fionnuisce san Dubhabhainn, Bandan agus Owenagappul caighdeán cáilíochta uisce abhann níos airde nach gcomhlíonann na haibhneacha faoi láthair.

Figiúr 11.1 Stádas Cháilíochta an Uisce i gContae Chorcaí don tréimhse 2013-2018
Foinse: EPA – Láithreán gréasáin Catchments.ie

- 11.3.9 Tá timpeallachtaí inbhir agus cósta an chontae faoi réir réimse leathan brúnna. Cinntear cáilíocht uisce taoide na hÉireann de réir chomhdhéanamh uisce an Atlantaigh Thoir Thuaidh a bhaistíonn ár gcóstaí agus a mhéid a athraítear é seo trí ionchuir ábhair orgánaigh, cothaithigh agus ábhair eile lena n-áirítear éilleáin ón talamh agus ón atmaisféar.
- 11.3.10 Tabharfaidh cur i bhfeidhm an Phlean feabhas incriminteach as a dtiocfaidh formhór na n-uisce a shroichfidh "stádas maith" ar a laghad faoi 2027 ar a dhéanaí, rud a rachaidh chun tairbhe an phobail iomláin trí rochtain inbhuanaithe fhadtéarmach ar na huiscí sin agus úsáid fhadtéarmach a sholáthar. Sa chás go bhfuil na huiscí faoi láthair ag stádas níos lú ná stádas maith, ní mór iad a fheabhsú go dtí go sroicheadh siad dea-stádas agus ní mór nach mbeidh aon mheath ar stádas reatha na n-uiscí.
- 11.3.11 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí an tábhacht a bhaineann le tacú le cur chuige comhtháite agus comhoibríoch i leith bainistíochta abhantraí áitiúla a chuideoidh le cur i bhfeidhm níos éifeachtaí an Phlean Bainistíochta Abhantraí agus a thacóidh le gníomhaíochtaí na nOifigeach Uisce Pobail faoi shainchúram Oifig Uisce agus Pobail na nÚdarás Áitiúil chun Clár Uisce na nÚdarás áitiúil a rolladh amach.

Dobharcheantair an spota gorma

- 11.3.12 Spreag cailteanas suntasach dobharlach Ardstádais le blianta beaga anuas clár dobharcheantair an spota gorma a thabhairt isteach sa Phlean Bainistíochta Abhantraí reatha. Tá an clár dírithe ar acmhainní a dhíriú le stádas ard éiceolaíoch a chosaint, agus nuair is féidir, a athbhunú. I measc na ngníomhartha faoin gclár tá tionscnaimh dobharcheantair faoi stiúir an phobail a fhorbairt agus glacadh scéimeanna deontais a chur chun cinn mar an scéim coillearnaí dúchais agus uasghrádú ar umair sheipteacha (faoi Rialacháin na dTithe (Cúnamh Airgeadais do Chórais Chóireála Fuiolluisce Tí i nDobharcheantair Chuspóra Ardstádais), 2020 (I.R. Uimh. 186 de 2020). Tá líon suntasach dobharcheantair an spota gorma sa Chontae.

An Creat Náisiúnta Pleanála

- 11.3.13 Cuireann an Creat Náisiúnta Pleanála bainistíocht inbhuanaithe uisce mar Thoradh Straitéiseach Náisiúnta 9 agus ar an gcaoi chéanna luaitear Bonneagar Uisce mar cheann de na deich dTosaíocht Infheistíochta Straitéisí don Phlean Forbartha Náisiúnta. Leathnaítear cáilíocht an uisce agus an gá atá le bonneagar uisce faoi Chuspóir Beartais Náisiúnta 63 agus é mar chuspóir luaite úsáid agus forbairt éifeachtúil agus inbhuanaithe acmhainní uisce agus bonneagair seirbhísí uisce a chinntiú.
- 11.3.14 Leagtar amach in Aguisin 3 den NDP modheolaíocht le haghaidh cur chuige srathach i leith criosú talún cónaithe lena n-áirítear measúnú ar bhonneagar seirbhísí uisce. Féach **Caibidil 2 Lár-Straitéis** chun tuilleadh faisnéise a fháil faoi chur i bhfeidhm an chur chuige seo.

Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach

- 11.3.15 Tá raon Cuspóirí Beartais Réigiúnacha san RSES a thacaíonn le seachadadh seirbhísí uisce sa chontae. Aithnítear go bhfuil soláthar pleanáilte seirbhísí agus bonneagair rithábachtach chun Straitéis an RSES a bhaint amach trí infheistíocht spriocdhírthe. Lorgann Cuspóir RPO214 go háirithe le tacú le hUisce Éireann agus leis na hÚdarais Áitiúla ábhartha sa réigiún chun deireadh a chur le sceitheadh neamhchóireáilte ó lonnaíochtaí sa ghearrthearma, agus pleanáil straitéiseach á déanamh go fadtéarmach i gcomhar le Tionscadal Éireann 2040 agus aon nuashonruithe air seo, agus i gcomhlíonadh riachtanais na Treorach maidir le Cóireáil Fuíolluisce Uirbigh a mhéadú.
- 11.3.16 Tacaíonn an RSES freisin, trí roinnt OCRanna, le cosaint na hacmhainne uisce agus leis an ngá atá le gealltanais maidir le cuspóirí an WFD agus an RBMP a chomhlíonadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-1: Creat-Treoir Uisce an EU agus an Plean Bainistíochta Abhantraí

- a) Acmhainní uisce an Chontae a chosaint agus a fheabhsú agus a chinntiú go gcomhlíonann an fhorbairt a cheadaítear riachtanais an Phlean Bainistíochta Abhantraí agus nach sáraíonn sí cuspóirí Chreat-Treoir Uisce an EU.
- b) Comhlíonadh an Phlean Bainistíochta Abhantraí agus na caighdeáin agus na cuspóirí comhshaoil gaolmhara atá leagtha amach i Rialacháin uisce dromchla na gComhphobal Eorpach (Cuspóirí Comhshaoil), 2009 agus Rialacháin Screamhuisce na gComhphobal Eorpach (Cuspóirí Comhshaoil), 2010, a chur chun cinn le meath a chosc; dea-stádas a athbhunú; truailliú ceimiceach a laghdú, agus cuspóirí limistéar faoi chosaint a bhaineann le huisce a bhaint amach in aibhneacha, lochanna, screamhuisce, inbhir agus uiscí cósta (de réir mar is infheidhme).
- c) Na cuspóirí a dhaingniú cur i bhfeidhm Chlár Beart gaolmhar phlean bainistíochta Abhantraí 2018-2021 agus aon phlean comharba d'uiscí talún, dromchla, inbhir, cósta agus uiscí idirthréimhseacha i limistéar an Phlean a éascú mar chuid de chur i bhfeidhm Chreat-Treoir Uisce an EU.
- d) Tacaigh le cur chuige comhtháite agus comhoibríoch i leith bainistíocht do bharcheantair áitiúil le cuidiú leis an bPlean Bainistíochta Abhantraí a chur i bhfeidhm.
- e) Mar aitheantas ar na brúnna leanúnacha ar stádas éiceolaíoch atá i mboad uisce do bharcheantair an spota gorma, d'fhéadfadh go mbeadh gá le bearta breise, de réir mar a mheastar is gá chun na bodaí uisce seo a chosaint agus a athbhunú go stádas ard le haghaidh forbartha a cheadaítear sna do bharcheantair sin. Féadfar na bearta sin a chuimsíonn plean bainistithe uisce (lena n-áirítear céim na tógála), cóireáil treasach agus bearta IOMCHUÍ SUDs, ach níl siad teoranta dó.
- f) Tacaigh le tosaíocht a thabhairt do sholáthar bonneagair seirbhísí uisce i:
 - Cathrach Chorcaí, na Eocharbhailte agus na Príomhbhailte chun an straitéis fhoriomlán d'fhás geilleagrach agus daonra a chomhlánú agus cosaint chuí an chomhshaoil a chinntiú ag an am céanna.
 - Tá gach lonnaíocht nach bhfuil seirbhísí ag freastal ar riachtanais reatha ag teip, riachtanais na Treorach maidir le Cóireáil Fuíolluisce Uirbigh a chomhlíonadh, agus sa chás go bhfuil na heasnamh seo
 - ag cur isteach ar chumas na gComhairlí ceanglais na Creat-Treorach Uisce a chomhlíonadh; nó
 - tionchair dhiúltacha a bheith acu ar láithreáin Natura 2000; agus
- g) Ní fhéadfaidh forbairt dul ar aghaidh ach amháin nuair atá cóireáil fuíolluisce chuí ar fáil a chomhlíonann riachtanais na reachtaíochta comhshaoil, na Creat-Treorach Uisce agus riachtanais na Treorach maidir le Gnáthóga.

- 11.3.17 Tá feidhm ag Rialacháin na gComhphobal Eorpach maidir le hUiscí Dromchla 2009 (I.R. Uimh. 272 de 2009), arna leasú, maidir le gach uiscí dromchla agus tá sraith leathan caighdeán comhshaoil d'uiscí dromchla na hÉireann á dtionscnamh, rud a thugann éifeacht do cheanglais na Creat-Treorach Uisce (2000/60/CE).

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-2: Cosaint Uisce Dromchla

- a) Stádas agus cáilíocht na n-uiscí dromchla go léir ar fud an Chontae a chosaint agus a fheabhsú, uiscí idirchríneacha agus cósta san áireamh.
- b) Ba cheart cóireáil thánaisteach ar a laghad a sholáthar do gach sceitheadh fuíolluisce ó aon forbairt nua, go huiscí dromchla.

Cosaint Screamhuisce

- 11.3.18 Is acmhainn nádúrtha é screamhuisce a bhfuil luach éiceolaíoch agus eacnamaíoch ag baint leis. Tá sé ríthábhachtach chun beatha, sláinte, talmhaíocht agus sláine na n-éiceachóras a chothú. Tá sé seo fíor go háirithe i dTuaisceart Chorcaí áit a dtagann 90% den soláthar uisce ó fhoinsí screamhuisce. Cuireann screamhuisce lenár n-aibhneacha, lochanna agus farraige freisin agus dá bhrí sin bíonn tionchar aige ar a taitneamhacht agus ar a luach áineasa. Tá cáilíocht an screamhuisce faoi bhagairt ag leibhéal truaillithe atá ag dul in olcas, atá inchurtha go díreach i leith gníomhaíochtaí daonna. I measc na bpríomhbhagairtí ar screamhuisce tá diantalmhaíocht, leathadh talún sciodair muc agus eallaigh agus dramhail gormlaine, dramhail eile sa chlós feirme cosúil le himilteach sadhlais agus uisce salach agus eisilteach umar séaraigh. Tá sé deacair agus costasach screamhuisce a ghlanadh nuair atá sé éillithe.
- 11.3.19 Thug Rialacháin na gComhphobal Eorpach cuspóirí comhshaoil Screamhuisce 2010 (I.R. Uimh. 9 de 2010), éifeacht do riachtanais na Creat-Treorach Uisce (2000/60/CE) agus na Treorach i leith Screamhuisce (2006/118/CE). Bhunaigh na rialacháin seo cuspóirí comhshaoil atá le baint amach i ndobharlaigh screamhuisce, caighdeán cháilíochta screamhuisce agus luachanna tairisí chun screamhuisce a aicmiú agus screamhuisce a chosaint ar thruailliú agus ar mheath ar cháilíocht screamhuisce. Baineann Treoir an EU maidir le hUisce Óil le huisce óil agus le húsáidí gaolmhara eile a bhaineann le tomhaltas uisce, nó le táirgí ina n-úsáidtear uisce inólta chun iad a phróiseáil lena gcaitheamh.
- 11.3.20 Nuair is gá, úsáidfidh an Chomhairle a cumhachtaí reachtúla faoin reachtaíocht ábhartha chomhshaoil agus phleanála chun acmhainní screamhuisce sa Chontae a chosaint.
- 11.3.21 Cuimsíonn scéim cosanta screamhuisce, a d'ullmhaigh Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (GSI), freagairtí criosaithe dromchla talún agus cosanta screamhuisce. Aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le scéimeanna cosanta screamhuisce a ullmhú lena chinntiú go n-aithnítear agus go gcosnaítear príomhacmhainní screamhuisce sa Chontae.
- 11.3.22 Tá Scéim Cosanta Screamhuisce curtha le chéile ag Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (GSI) do Chomhairle Contae Chorcaí a scrúdaíonn an ithir, an fho-ithir agus na carraigeacha sa Chontae chun a fháil amach cad é leochaileacht gach cuid den Chontae agus a sholáthraíonn rátáil leochaileachta. Cuimsíonn an phlean seo:
- Measúnú agus catagóiriú Leochaileachta Screamhuisce.
 - Tailte a mhapáil de réir a gcatagóra leochaileachta. Is féidir teacht ar Mhapáil Leochaileachta Screamhuisce an GSI [anseo](#).
 - Maitrisí Freagartha Cosanta a Fhorbairt. Is é an ceann is coitianta sa chomhthéacs phleanála an Mhaitrisí Freagartha Screamhuisce le haghaidh cóireála fuíolluisce tithíochta aonuaire ar féidir teacht uirthi [anseo](#).
- 11.3.23 I gcomhar leis an mapáil Leochaileachta Screamhuisce, d'fhorbair an GSI, an EPA, agus an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht treoir ar na srianta a bhaineann le gach cineál leochaileachta chun an screamhuisce i gcoitinne a chosaint. Is féidir teacht ar an treoir seo [anseo](#), áit a dtugtar srianta ar úsáidí éagsúla talún.
- 11.3.24 Tugtar Crios Cosanta Foinse ar an dobharcheantar timpeall ar fhoinsé screamhuisce, a chuireann uisce (Crios Ranníocaíochta) le tollpholl nó earrach. D'ullmhaigh an GSI tuarascálacha Chosaint Foinse Screamhuisce do roinnt soláthairtí poiblí i gCorcaigh agus tá siad seo ar fáil ar láithreán gréasáin an GSI. Tá naisc ag an lucht féachana GSI freisin le criosanna tuile screamhuisce agus ní bhreithneofar aon fhorbairt i gceantair atá faoi réir tuilte screamhuisce nuair nach féidir le sreafaí uisce dromchla na tuilte a scaoileadh.
- 11.3.25 Tá go leor Grúpscéimeanna Soláthair Uisce Poiblí agus Soláthairtí Uisce Eastáit Phríobháidigh ann nach bhfuil aon Tuarascálacha sonracha ar Chosaint Foinse ar fáil. I ngach cás, i gcás ina bhfuil níos mó ná teach amháin i gceist agus nach bhfuil dóthain acmhainne ag an bpobal nó ag GWSS nó nach bhfuil sé gar go leor chun freastal ar fhorbairt, beidh ar sheirbhísí hidrigeolaí gairmiúil a bheith fostaíthe, chun na tástálacha a dhéanamh de réir Riachtanais Tollpholl na Comhairle, a leagtar amach i dTábla 11.2. Caithfear rioscaí ó shéarach nó ó éilliú eile na foinse screamhuisce a sheachaint, agus cuirfear pleananna sábháilteachta screamhuisce ar leith ar fáil don fhorbairt bheartaithe lena n-áirítear criosanna inmheánacha agus lasmuigh den ranníocaíocht. In éagmais sonraí eile, glactar leis gurb é an crios inmheánach ranníocaíochta an limistéar a bhfuil 100 lá taistil aige go dtí an pointe astarraingthe agus is é an crios ranníocaíochta seachtrach an limistéar a mbeidh 1 bhliain taistil aige ag an ngnáth-am taistil don ráta astarraingthe ag an am is tirime den bhliain. Cuimseoidh gach iarratas phleanála sonraí faoi na forbairtí agus na húsáidí talún ar na tailte tadhlaacha a thaispeánann Láithreán gach foinse truaillithe féideartha agus gach pointe astarraingthe uisce lena gcriosanna ranníocaíochta an Láithreán beartaithe san áireamh.
- 11.3.26 Is plean ginearálaithe í Scéim Cosanta Screamhuisce na Comhairle agus ní dhéanann sí foinsí maithe a mheas agus níl sí dírithe ach ar an acmhainn screamhuisce ghinearálta a chosaint ar éilliú. I ngach cás ina bhfuil screamhuisce á úsáid mar fhoinsé soláthair uisce nó ina bhfuil eisilteach á scaoileadh ar an talamh, nó iad araon, caithfear tuarascáil ar thionchar na forbartha beartaithe ar an mbonneagar atá ann cheana a sholáthar. Ba cheart an chomhairle hidrigeolaíoch is fearr atá ar fáil a lorg agus ba cheart tástáil ar an láthair a dhéanamh don chóras diúscartha eisiltigh agus don chóras soláthair uisce go luath lena chinntiú gur féidir freastal leordhóthanach ar an dá cheann ar an Láithreán. Ba chóir a mheabhú go gcaithfidh an fhorbairt meas a léiriú ar na húsáidí talún agus na forbairtí atá ann cheana ar láithreáin thadhlaacha. Cé go mbíonn uisce crua i gcainníochtaí flúirseacha i réigiúin carst go ginearálta, bíonn a leochaileacht an-mhór i gcoitinne agus caithfear é seo a mheas i gceart maidir le screamhuisce a achomaireacht agus a chóireáil lena thomhailt. I gcás soláthairtí uisce poiblí, caithfear tuarascáil chuimsitheach hidrigeolaithe gairmiúla a thuirisciú ina mbreithnítear limistéir chosanta foinse chun a chinntiú nach mbeidh aon tionchar diúltach ar sholáthairtí uisce poiblí atá ann cheana.

- 11.3.27 Iarrtar leis an Treoir maidir le Níotráití (91/676/CEE) go gcosnaítear uisce ó níotráití iomarcacha, rud a fhágann nach bhfuil sé oiriúnach lena úsáid mar uisce óil. Cé gurb í an talmhaíocht an phríomhfhoinsé, tá méideanna suntasacha in eisilteach fuíolluisce le fáil freisin. Ba cheart aird ar leith a thabhairt air seo nuair a bhíonn níos mó ná teach amháin á dtógáil mar shampla i bhforbairt ribín, braisle nó inliona i limistéar ina bhfuil umair sheipteacha neamhspleácha agus limistéir shíothlaithe ag na tithe. Ní mór ríomhanna a dhéanamh chun a chinntiú go bhfuil an Láithreán de mhéid leordhóthanach chun an t-eisilteach ón bhforbairt a chomhshamlú go sábháilte agus chun a chinntiú nach n-ardaíonn an fhorbairt bheartaithe an teaghais féin, nó aon cheann de screamhuisce a chomharsanachta os cionn thairseach na Treorach.

Tábla 11.2: Riachtanais Tollphoil

I gcásanna ina bhfuil tollphoil á mholadh mar fhoinsé uisce do ghrúpa tithe ba cheart na coinníollacha seo a leanas a chomhlíonadh sula ndéantar pleanáil:

- Ba cheart tuarascáil iomlán agus iomlán hidrigeolaithe gairmiúla a sholáthar ina dtabharfar aghaidh ar na nithe seo a leanas maidir leis an soláthar atá beartaithe. Ba cheart do hidrigeolaí gairmiúil a bhfuil árachas slánaíochta gairmiúla aige an tuarascáil a dhéanamh.
- Tograí chun soláthar uisce a sholáthar agus a chothabháil, a chomhlíonann caighdeán cháilíochta na Treorach maidir le hUisce Óil. Is é an riachtanas uisce measta ná méadar ciúbach amháin in aghaidh an tí in aghaidh an lae. Ba cheart 2.5 lá ar a laghad d'acmhainn stórála a chur ar fáil, 50% de stóráil uisce amh agus stóráil chóireáilte 50%.
- Soláthrófar measúnú hidréigeolaíoch mionsonraithe ar an astarraingt atá beartaithe mar aon le mionsonraí faoi thionchar na heastarraingthe atá beartaithe ar fhoinsí uisce atá ann cheana, agus ar thionchar na bhfoinsí éillithe atá ann cheana ar cháilíocht.
- Déanfar foinsé agus crios na ranníocaíochta a mheas de réir lámhleabhar DOE/EPA/GSI ar Scéimeanna Cosanta Screamhuisce.
- Ba chóir an tollphoil a thástáil ar feadh 72 uair an chloig ar a laghad nuair a bheidh coinníollacha caidéalaithe statacha bainte amach (nó ar feadh cibé tréimhse is faide ná sin a chinnfidh an hidrigeolaí a bheidh ag teastáil le linn na tástála) chun toradh sábháilte, leibhéal an uisce stataigh, tarraingt anuas, agus nuair is féidir nó cón ábhartha an dúlagair agus an tionchair a chinneadh. Ba cheart thuas a dhéanamh de réir an chleachtais ghairmiúil is fearr.
- Ba cheart dhá shampla uisce a thógáil sa tréimhse dheireanach tástála tar éis an chobhsaithe. Ba cheart torthaí tástála, ó shaoráid tástála atá creidiúnaithe faoi ISO 17025:2017, a chur isteach a léiríonn go gcomhlíonann an t-uisce Rialacháin an EU maidir le hUisce Óil 2000. I gcás nach bhfuil an t-uisce i gcomhlíonadh, ní mór tograí mionsonraithe a sholáthar chun an t-uisce a chóireáil chun é a chomhlíonadh.
- Ba cheart logaí tollphoil iomlána a chur isteach a léiríonn suíomh gach strata, stailc uisce, srl.

- 11.3.28 D'eisigh an EPA an Cód Cleachtais Chórais Chóireála Fuíolluisce Tí (Coibhéis Daonra ≤ 10) i Márta 2021. Is é cuspóir an Chóid Chleachtais seo treoir a chur ar fáil maidir le córais cóireála fuíolluisce a sholáthar do thithe aonair nua a bhfuil coibhéis daonra (p.e.) níos lú ná 10 nó cothrom acu, agus chun cosaint na timpeallachta ghlactha a chinntiú, ceanglófar ar thograí forbartha do thithe aonair na bearta a leagtar amach sa Chód Cleachtais a chomhlíonadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-3: Cosaint Screamhuisce

- Cáilíocht screamhuisce agus uisce dromchla a chaomhnú agus a chosaint ar fud an Chontae.
- Ionchur truaileán i screamhuisce a chosc nó a theorannú, de réir mar is cuí, agus cosc a chur ar mheath ar stádas gach dotharlach screamhuisce.
- Gach dotharlach screamhuisce a chosaint, a fheabhsú agus a athchóiriú agus cothromaíocht a chinntiú idir astarraingt agus athluchtú screamhuisce agus é mar aidhm stádas cainníochtúil maith screamhuisce agus dea-stádas ceimiceach screamhuisce a bhaint amach.
- Aisiompaigh aon treocht shuntasach agus leanúnach aníos i dtiúchan aon truaileán a eascraíonn as tionchar ghníomhaíocht an duine chun truailliú screamhuisce a laghdú de réir a chéile.
- Comhlíonadh aon chaighdeán agus cuspóirí a bhaint amach a bunaíodh do limistéar faoi chosaint cleithiúnach screamhuisce atá san áireamh i gclár na limistéar faoi chosaint.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-4: Scéimeanna agus Criosanna Cosanta Screamhuisce

Chun cáilíocht screamhuisce a chosaint, ní mór aird a thabhairt ar aon Scéim Cosanta Screamhuisce agus/nó Criosanna Cosanta Screamhuisce atá i bhfeidhm agus ar fhorbairtí agus astarraingtí atá ann cheana.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
WM 11-5: Sceitheadh i gCeantair Neamhshrianta

- a) Déan cinnte go gcloíonn tograí le haghaidh forbartha a chuimsíonn córais diúscartha fuíolluisce ar an Láithreán le Cód Cleachtais an EPA Córais Chóireála Fuíolluisce Baile Márta 2021 (Coibhéis Daonra ≤ 10) agus Lámhleabhar Cóireála Fuíolluisce - Córais Chóireála do Phobail Bheaga, Ionaid Ghnó, Ionaid Fóillíochta agus Óstáin (1999), nó caighdeáin/treoirínte ceadaithe comharba ábhartha (dearadh, suiteáil agus cothabháil san áireamh). Pléifidh tionchar carnach na gcóras sin sa phróiseas measúnaithe freisin.
- b) Leanúint de thacaíocht a thabhairt do rolladh amach an Phlean Cigireachta Náisiúnta 2018-21 do chórais chóireála fuíolluisce tí, agus d'aon phleananna a tháinig i gcomharbacht orthu, agus tosaíocht á tabhairt do Dhobharcheantair Phonc Ghoirm agus do Limistéir faoi Chosaint.
- c) Uiscí an Chontae a chosaint ar thruailliú fuíolluisce trí chur i bhfeidhm na nAchtanna Rialtais Áitiúil (Truailliú Uisce) 1977 go 2007, ag cinntiú go gcomhlíonfaidh an fhorbairt uile na forálacha i gcás inarb infheidhme.

Dea-Chleachtas Talmhaíochta chun Uiscí a Chosaint

- 11.3.29 Mar a dúradh thuas, is guais sláinte in uisce óil iad leibhéil iomarcacha Níotráití agus cuireann siad le heotrófú go háirithe in uiscí cósta agus mara. Tá sé mar chuspóir ag an Treoir maidir le Níotráití (91/676/CEE) truailliú uisce a laghdú de bharr nó spreagtha ag níotráití ó fhoinsí talmhaíochta agus éilíonn sí go ndéanfaí athbhreithniú ar Éirinn gach ceithre bliana ar a laghad.
- 11.3.30 Rinneadh athbhreithniú ar chéad Chlár Gníomhaíochta níotráití na hÉireann in 2017 agus tugadh éifeacht do Chlár Gníomhaíochta athbhreithnithe trí I.R. 605 de 2017, Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Dea-Chleachtas Talmhaíochta chun Uiscí a Chosaint) 2017. Tá bearta sna rialacháin lena n-áirítear tréimhsí dúnta lena gcuirtear cosc ar leasacháin a scaipeadh, teorainneacha ar an méid aoiligh beostoic a d'fhéadfadh a bheith scaipthe ar an talamh, coinníollacha nach bhféadfar leasacháin a scaipeadh lena linn, agus ceanglais maidir le hacmhainn stórála aoiligh beostoic. Éilíonn na rialacháin go gcaithfidh gach saoráid stórála nua d'aoileach beostoic nó sadhlais cloí le sonraíochtaí tógála na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
WM 11-6: Cosaint ar Thruailliú Talmhaíochta

Uiscí an Chontae a chosaint ar thruailliú talmhaíochta de réir na Treorach maidir le Níotráití (91/676/CEE) trí Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Dea-Chleachtas Talmhaíochta chun Uiscí a Chosaint) 2017 (IR 605 de 2017) a chur chun feidhme nó aon riachtanais athbhreithnithe/bhreise amach anseo agus a chinntiú go gcomhlíonfaidh gach forbairt talmhaíochta na Rialacháin sin.

11.4 Pleananna agus Clár Uisce Éireann

- 11.4.1 Ghlac Uisce Éireann (IW) freagracht as seirbhísí uisce in 2014 agus d'fhorbair sé Plean Gnó seacht mbliana don tréimhse 2015 go 2021. Leagtar amach sa phlean stádas an bhonneagair seirbhísí uisce ar fud na tíre agus sainithnítear roinnt tosaíochtaí infheistíochta don eagraíocht lena n-áirítear ionaid chóireála uisce óil a uasghrádú agus sceitheadh sa líonra soláthair uisce óil a laghdú go 38% go náisiúnta faoi 2021 (ag 49% go náisiúnta in 2015); deisiúcháin ar an líonra séarachais a chríochnú, Ionaid Chóireála Fuíolluisce (WWTPanna) nua a sholáthar chun deireadh a chur le sceitheadh amh faoi 2021 agus chun acmhainn bhreise a sholáthar sna líonraí uisce óil agus séarachais srl.
- 11.4.2 In 2015, d'fhoilsigh Uisce Éireann an **Plean Straitéiseach Seirbhísí Uisce**, Plean 25 bliain ina sainithnítear na tosaíochtaí a dtabharfar aghaidh orthu sa mheántéarma, plan ina dtugtar mionsonraí ar dhúshláin reatha agus amach anseo a théann i bhfeidhm ar sheirbhísí uisce. Cuirtear réitigh ar fáil sna réimsí tosaíochta seo trí thionscadail chaipitil agus tionscadail eile a leagtar amach i bPlean Infheistíochta Uiscí Éireann, plan ilbhliantúil a chlúdaíonn tréimhse cúig bliana.
- 11.4.3 Ullmhíodh an Plean Forbartha Contae seo ag féachaint don **Plean Infheistíochta uisce Éireann** is nuashonraithe a chlúdaíonn an tréimhse 2020-2024 (Tréimhse Rialaithe Ioncaim 3), a leasaigh agus a d'fhaomh an Coimisiún um Rialáil Fóntais i Samhradh na bliana 2020.
- 11.4.4 Chuir Uisce Éireann tús le hullmhú **Plean Náisiúnta Acmhainní Uisce**, plan straitéiseach 25 bliain ina leagfar amach an chaoi a bhfuil sé beartaithe bogadh i dtreo soláthar uisce óil poiblí inbhuanaithe, slán agus iontaofa agus an chaoi a bhfuil sé i gceist ag Uisce Éireann an chothromaíocht idir soláthar ó fhoinsí uisce agus an t-éileamh ar uisce óil a choinneáil sa ghearrtéarma, sa mheántéarma agus san fhadtéarma agus an comhshaol á chosaint ag an am céanna. Tá céim iomlán measúnaithe roghanna an Phlean ag dul chun cinn i gCorcaigh agus seolfar dréacht den Phlean le haghaidh comhairliúcháin poiblí reachtúil in 2021.
- 11.4.5 Chun foráil a dhéanamh d'fhás i lonnaíochtaí níos lú a bhfreastalaíonn bonneagar Uisce Éireann orthu cheana féin agus nach bhforáiltear dó ar shlí eile sa Phlean Infheistíochta reatha, tá **Clár Fáis Bailte Beaga agus Sráidbhailte** forbartha ag Uisce Éireann. Tá maoiniú €17.9m leithdháilte ar Chomhairle Contae Chorcaí don tréimhse 2020-2024.

- 11.4.6 Cuimsíonn an Plean Náisiúnta Téarnaimh agus Teacht Aniar foráil do chlár maoinithe nua €20m, Plean Bainistíochta Abhantraí – Clár Uaillmhéine Feabhsaithe, a lorgann le huasghrádú 10 ngléasra cóireála fuíolluisce ar a laghad nach bhfuil sceidealta faoi láthair le huasghrádú a bhaint amach, ar aithníodh a sceitheadh mar bhrúnna suntasacha ar dhobharlaigh a fháil. Críochnófar staidéir féidearthachta do 20 tionscadal ionaid cóireála fuíolluisce eile freisin.
- 11.4.7 Ina theannta sin, déantar foráil sa Chlár Náisiúnta um Údarú Teastas d'infheistíocht i ngléasraí cóireála fuíolluisce níos lú (< 500PE) chun tacú le díonadh sa todhchaí agus fás a éascú. Tacóidh an Chomhairle le cur i bhfeidhm aon tionscadal sa Chontae a eascraíonn as na cláir seo.

11.5 Acmhainn na Timpeallachta Uisce Glactha

- 11.5.1 Léiríonn sonraí maidir le cáilíocht an uisce siar go 2007 treocht inmíoch suas go dtí 2015, le meath ar líon na gcoirdeacha uisce ag baint amach dea-stádas agus méaduithe comhfheagracha ar líon na gcoirde uisce measartha agus lag-rangaithe. Is féidir feabhas a fheiceáil don tréimhse 2013-2018 le méadú suntasach ar chéatadán na n-uiscí dromchla ar ardchaighdeán. Ar an drochuair, tá laghdú 6% tagtha ar chéatadán na n-uiscí uisce dromchla ardstádas go dtí an leibhéal is ísle riamh ó 2007. Is léir go bhfuil go leor spáis ann le feabhsú agus cuirfidh infheistíocht i mbonneagar seirbhíse uisce leis an meath seo a aisiompú.

Breithnithe maidir leis an Athrú Aeráide

- 11.5.2 Beidh éifeachtaí suntasacha ag an athrú aeráide ar infhaighteacht foinsí uisce agus maidir le hacmhainn doharlach chun sceitheadh fuíolluisce a chomhshamhlú trí leibhéil uisce níos ísle in aibhneacha agus i lochanna i dtréimhsí samhraidh níos faide agus níos tirime ach freisin trí thionchar imeachtaí adhaimsire mar thuilte ar bhonneagar seirbhíse uisce. Dá bhrí sin, ní mór tionchar an athraithe aeráide ar thimthriall an uisce agus an tionchar a bhíonn aige ar sheirbhíse uisce a mheas go cúramach. Tá éifeachtaí an athraithe aeráide le brath cheana féin inár bpobail, mar shampla an triomach a tharla i gCluain na Coillte in 2018 nó na fadhbanna tuile a bhí ag go leor de bhailte an Chontae. Tá sé rithábhachtach go mbeadh bonneagar seirbhíse uisce athléimneach i leith thionchair an athraithe aeráide. Ba cheart deiseanna chun uisce báistí a bhaint a mheas nuair is cuí, chun toirt an uisce ghlain a theastaíonn le haghaidh na n-eilimintí sin d'úsáid uisce nach dteastaíonn uisce de chaighdeán óil uathu a laghdú, mar shampla gníomhaíochtaí áite coitianta ar nós uisceú gairdín, níochán carranna, nó leithris ag sruthlú i gcás baile, ach freisin ar scála tráchtála do chlóis feirme nó d'fhoirgnimh thionsclaíocha.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-7: Athrú Aeráide

- Breithneoidh dearadh agus pleanáil bonneagair seirbhíse uisce go hiomlán na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag an athrú aeráide agus an gá atá le bearta chun athléimneacht an bhonneagair seo a mhéadú i gcoinne aon tionchair den sórt sin.
- Cur i bhfeidhm baint uisce báistí agus athchúrsála uisce a spreagadh, i bhforbairt nua nó go cúlghabhálach araon, chun an gá le huisce caighdeánach óil a íoslaghdú do na gníomhaíochtaí sin nach bhfuil sé ag teastáil ina leith.

Dobharcheantair Uisce Íogaire

Dobharcheantar An Dubhabhainn

- 11.5.3 Le linn ullmhú an Plean seo, mar a tharla i bpleananna roimhe seo, aithníodh dúshlán suntasach féideartha maidir leis na caighdeáin cháilíochta uisce a bhaint amach atá de dhíth chun riocht fabhrach caomhnaithe an Diúilicín Péarla Fionnuisce a athbhunú i nDobharcheantar na hAbhann Móire. Bhí sé d'éifeacht ag Rialacháin Chuspóirí Comhshaoil an Aontais Eorpaigh (Diúilicín Péarla Fionnuisce) (Leasú) a rinneadh in 2018 gur baineadh An Dubhabhainn (príomhchainéal) de liosta gnáthóg an diúilicín péarla fionnuisce agus leanadh den straitéis úsáide talún i bPleananna Ceantair Áitiúil 2017 ar an mbonn seo. Tar éis Athbhreithniú Breithiúnach rathúil a dhéanamh, áfach, cuireadh na Rialacháin seo ar neamhní, agus d'fhill ábhair ar an bpost atá leagtha amach in I.R. 296/2009 Rialacháin an Aontais Eorpaigh um Chuspóirí Comhshaoil (Diúilicín Péarla Fionnuisce) 2009 inar cuireadh An Dubhabhainn Mumhan (príomhchainéal) san áireamh i liosta gnáthóg den diúilicín péarla fionnuisce.
- 11.5.4 I bhfianaise na bhforbairtí seo, chuaigh an Chomhairle i dteagmháil le páirtithe leasmhara an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta agus an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra san áireamh, ag deimhniú nach bhfuil aon phleananna ann le féachaint arís ar a dtogra níos luaithe chun príomhchainéal An Dubhabhainn a bhaint de Rialacháin 2009, agus plé ar chúrsaí eolaíochta a chur chun cinn chun bonn eolais a chur faoin gcinnteoireacht maidir leis an straitéis talamhúsáide amach anseo sa dobharcheantar.
- 11.5.6 Mar thoradh air sin, agus mar chuid den Mheasúnú Cuí ar an bPlean, rinneadh measúnú mionsonraithe ar acmhainn an dobharcheantair uisce íogair seo chun na méaduithe daonra atá leagtha amach sa phlean a ionsú le tagairt shonrach don bhonneagar fuíolluisce atá i bhfeidhm chun freastal ar an bhfás pleanáilte daonra seo. Baineadh úsáid as toradh an mheasúnaithe seo chun bonn eolais a chur faoin bhfás daonra atá dírithe ar dhobharcheantar nana Dubhabhainn agus léirítear é sa Chroistraitéis atá leagtha amach i **gCaibidil 2** agus déantar tuilleadh mionléirithe air i lonnaithe ábhartha in **Imleabhar a Trí i dTuaisceart Chorcaí**.

Cuan Chorcaí

- 11.5.7 Rinneadh measúnú éiceolaíoch ar Mhuir nloch Thuaidh Chuan Chorcaí le linn fhorbairt an Phlean roimhe seo agus thángthas ar an gconclúid nach gcuirfidh na spriocanna daonra atá beartaithe sa Phlean stádas caomhnaithe an chineáil gnáthóige seo i gcontúirt má sheachadtar na huasghráduithe atá beartaithe ar na WWTPanna i Mainistir na Corann agus i gCarraig Thuathail sula gceadaítear d'fhorbairt nua dul ar aghaidh. Tá na huasghráduithe ar Charraig Thuathail críochnaithe agus tá sé beartaithe tionscadal atreoraithe ualaigh chun fuíolluisce a thabhairt go Carraig Thuathail ó Charraig an Uisce i Mainistir na Corann a nascadh faoi 2023 agus tá sé beartaithe limistéir bhreise ar an mbaile a nascadh faoi 2026. Tá na spriocanna daonra comhcheangailte reatha do Charraig Thuathail agus Mainistir na Corann níos ísle ná spriocanna an phlean roimhe seo agus tá cur i bhfeidhm iomlán na n-uasghráduithe i gCarraig Thuathail i gcrích.
- 11.5.8 Tá Uisce Éireann tiomanta do Staidéar Samhaltaithe Chuan Chorcaí arb é is cuspóir leis sar nós cháilíochta uisce straitéiseach calabraithe agus bailíochtaíthe a sholáthar, tógtha de réir an chleachtais is fearr agus le sonraí allamuigh cothrom le dáta, agus beidh an tsar nós seo mar bhunús do mheasúnuithe amach anseo ar thionchair ghníomhaíochtaí Uisce Éireann ar Chuan Chorcaí. Sula gcuirfeadh tús leis an staidéar iomlán in 2021, tá Uisce Éireann ag obair ar staidéar gearrthéarmach/eatramhach ag baint úsáide as sar nós Chuan Íochtarach Chorcaí a forbraíodh faoi Staidéar Ceirtleán Neamhchóireáilte an Gheata Bháin/Aghada. Úsáidfeadh an samhaltú chun tacú leis an athbhreithniú ar cheadúnas Scaoilte Fuíolluisce do WWTP nua Chuan Íochtarach Chorcaí ag An Seanbhaile, i measc úsáidí eile.

Dún Mánmhaí

- 11.5.9 Tháinig eisiúint sceitheadh ó Ghléasra Cóireála Fuíolluisce Dhún Mánmhaí agus ró-shreabhadh ón stáisiún caidéalaithe ag an Droichead Fada chun cinn le linn ullmhú phlean forbartha contae, 2014 agus Phlean Ceantair Áitiúil Cheantar Bardasach Iarthar Chorcaí, 2017. Tá an sceitheadh ón bplanda díreach isteach in Abhainn na Bandan laistigh den SAC agus laistigh de limistéar ar eol dó tacú le daonra Diúilicín Péarla Fionnuisce. Tá Comhairle Contae Chorcaí ag obair le páirtithe leasmhara eile go háirithe Uisce Éireann agus an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra chun aghaidh a thabhairt ar an gceist seo. Go dtí go réiteofar an tsaincheist, agus i gcomhréir le riachtanais Treoracha Eorpacha Éagsúla agus phlean bainistíochta Abhantraí caithefear aon fhorbairt nua i nDún Mánmhaí a scaoileann isteach i SAC Dhaidíl a chur ar athló. Léirítear an cur chuige seo i dTábla 11.3 freisin agus ní mór é seo a réiteach mura bhfuil moill ar fhorbairt phleanáilte.

Glenbeg Lough/Portach An Gleann Mór SAC

- 11.5.10 Is é loch an Ghleanna Bhig an pointe astarraingthe chun uisce óil a ól do Bhaile Chaisleáin Bhéarra agus do Dhá Dhrom atá suite i SAC Phortach an Ghlais Mhóir. Aithníodh go bhfuil iarmhairtí diúltacha ag na leibhéil reatha astarraingthe do ghnáthóga fionnuisce a bhaineann leis an loch seo, mar sin ní cheadófar forbairt nua nuair a bheadh méadú ar an méid uisce a theastaíonn le baint as Loch an Ghleanna Bhig mar thoradh air.

Reachtaíocht Cheadúnú Astarraingthe

- 11.5.11 Éilíonn Creat-Treoir Uisce an EU go mbeadh córas i bhfeidhm ag Éirinn chun astarraingt uisce a chlárú agus a rialú. Áiríodh tiomantas reachtaíochta a thabhairt isteach sa réimse seo i "bPlean Bainistíochta Abhantraí 2018-2021" a foilsíodh in Aibreán 2018.
- 11.5.12 Tá clár astarraingthe bunaithe ag Rialacháin an Aontais Eorpaigh (Beartas Uisce) (Clárú Astarraingte) 2018 (I.R. 261 de 2018) a rinneadh faoi Acht na gComhphobal Eorpach 1972, a bhí le bainistiú ag an EPA a tháinig i bhfeidhm an 16 Iúil 2018.
- 11.5.13 Cheadaigh an Rialtas an Bille um Scéim Ghinearálta comhshaoil uisce (Astarraingte), 2018 an 29 Meán Fómhair 2020 a aisghairfidh an tAcht Soláthairtí Uisce 1942 agus cuid den Acht Rialtais Áitiúil (Seirbhísí Sláintíochta) 1964 agus píosa nua neamhspleách reachtaíochta príomhúla a chur ina n-áit a rialaíonn astarraingt uisce. Molann an Bille seo córas clárúcháin agus ceadúnaithe trí shraith chun uisce a astarraingt, agus tá an EPA freagrach as bunachar sonraí clárúcháin a bhunú agus a chothabháil agus as ceadúnú.

1. Ag an tsraith is ísle, beidh ar gach achomaireacht cloí le sraith rialacha ceangailteacha ginearálta a bhaineann le caomhnú uisce agus saincheisteanna sláinte poiblí. Ceanglófar ar astarraingte 25 méadar ciúbach nó níos mó in aghaidh an lae clárú leis an EPA. Ina dhiaidh sin, ní bheidh ach orthu siúd a achomairíonn méideanna an-mhóra uisce iarratas a dhéanamh chuig an EPA ar cheadúnas;
2. Ceanglófar go huathoibríoch ar astarraingte 2,000 méadar ciúbach nó níos mó in aon tréimhse 24 uair an chloig iarratas a dhéanamh ar cheadúnas;
3. Beidh orthu siúd a achomairíonn 250 méadar ciúbach nó níos mó in aon tréimhse 24 uair an chloig i réimsí ar leith, ina measann an EPA go bhféadfadh tábhacht a bheith ag baint leis na astarraingte, iarratas a dhéanamh ar cheadúnas. Meastar go bhféadfadh thart ar 6% de dhobharlaigh in Éirinn a bheith i riosca comhshaoil mar gheall ar bhrúna astarraingthe.

- 11.5.14 Táthar ag súil go síneofar an Bille ina dhlí in 2022. Beidh tionchar ag an Acht ar gach astarraingt amach anseo maidir le soláthar uisce poiblí, a éilíonn clárú níos mó ná 25 méadar ciúbach agus ceadúnú níos mó ná 2,000 méadar ciúbach nó 250 méadar ciúbach in aon tréimhse 24 uair an chloig ag brath ar iogaireacht an dotharlaigh. Cuirfidh Uisce Éireann na hathruithe sa reachtaíocht cheadúnaithe san áireamh mar chuid den Phlean Náisiúnta Acmhainní Uisce.

Teorainnuachanna Astaíochtaí (ELVanna)

- 11.5.15 I gcuid mhír cásanna, tá na caighdeáin Luach Teorann Astaíochtaí a leag an EPA síos nuair a bhíonn ionaid chóireála ceadúnaithe i bhfad níos airde ná riachtanais na Treorach maidir le Fuíolluisce Uirbeach (UWWD). Ní féidir cuid de na caighdeáin ELV seo a bhaint amach go comhsheasmhach fiú ag plandaí réasúnta nua-aimseartha gan uasghrádú suntasach. Is ceist náisiúnta í seo nach mbaineann go sainiúil le Corcaigh ach tarlaíonn sí i roinnt áiteanna ar fud an Chontae.
- 11.5.16 Agus measúnú á dhéanamh ar chumas WWTP freastal ar fhorbairt amach anseo i gcás ina bhfuil baint ag saincheist ELV, tá an measúnú bunaithe ar lódáil hidrálach agus orgánach an ghléasra cóireála i gcoibhneas lena chumas dearaidh ar an tuairim go réiteofar ceist AN ELV i gcur chuige a chinnfear/a chomhaontófar ar leibhéal náisiúnta i gcomthéacs an Phlean Forbartha Náisiúnta agus an Chreata Náisiúnta Pleanála.

11.6 Straitéis Fhoriomlán do Sheirbhísí Uisce

- 11.6.1 Ag teacht leis na cuspóirí chun cáilíocht an uisce agus an timpeallacht ghlactha a leagtar amach thuas a chosaint agus na spriocanna fáis a leagtar amach sa Chroistraitéis a bhaint amach, cuirfidh an Plean straitéis seirbhísí uisce i bhfeidhm mar seo a leanas:

Straitéis Seirbhísí Uisce			
Creat	Ailíniú leis an gCroistraitéis		
Téamaí	Caighdeán an Uisce	Bonneagar	Tuilte
Tionscnaimh	Dobharcheantair an spota gorma Doiciméad Treorach maidir le hlastach Intíre Éireann	Cur Chuige Srathach i leith Criosaithe Fás dlúth & forbairt sheicheamhach Réitigh Nádúr-Bhunaithe SUDS	Cur Chuige Srathach i leith Criosaithe
Freagra an Phlean	Cuspóirí	Cuspóirí	Cuspóirí
Clár agus Bearta	Clár Uisce na nÚdarás Áitiúil Plean Straitéiseach Seirbhísí Uisce An Plean Náisiúnta Acmhainní Uisce Plean Infheistíochta Uisce Éireann Aimsigh agus Deisigh Clár Fáis na mBailte Beaga agus na Sráidbhailte Athshlánú Príomhlíonra Tionscnamh Bonneagair arna Sholáthar ag Forbróirí		CFRAMS Náisiúnta Mapáil Straitéiseach Abhann Measúnú Straitéiseach Riosca Tuilte
Spriocanna agus Monatóireacht	RBMP/LAWPRO Sonraí Monatóireachta an EPA	Clár Acmhainne Seirbhísí Uisce	

Figiúr. 11.2 Straitéis Seirbhísí Uisce

11.7 Acmhainn Seirbhísí Uisce

- 11.7.1 Leagtar béim sna Dréacht-Treoirlínte ar Sheirbhísí Uisce (a foilsíodh Eanáir 2018) ar an tábhacht a bhaineann le hÚdarás Phleanála an staid reatha maidir le seirbhísí uisce a fháil amach agus plean á ullmhú acu. Tugann na Treoirlínte le fios "go gcaithfidh candam, suíomh agus dáileadh na forbartha nua aird a thabhairt ar acmhainn seirbhísí uisce poiblí agus úsáid éifeachtúil a bhaint as an mbonneagar seirbhísí uisce atá ann cheana agus atá beartaithe agus an acmhainn is mó a uasmhéadú".
- 11.7.2 Mar atá leagtha amach, bunaithe leis an gCreat Náisiúnta Pleanála riachtanas maidir le Cur Chuige Srathach maidir le Criosú (TAZ) ina gcuimsítear tailte Leibhéal 1 ar tailte cónaithe iad a ndéantar seirbhísí orthu faoi láthair agus tailte Leibhéal 2 ar tailte cónaithe iad a ndéanfar seirbhísí orthu le linn shaolré an Phlean. Chun a chinntiú go gcomhlíontar na riachtanais thuas, rinneadh measúnú ar acmhainn na seirbhísí uisce do gach lonnaíocht sa Chontae agus chuir sé seo bonn eolais faoin gcur chuige maidir le criosú ar fud an Chontae.
- 11.7.3 Tá an measúnú ar acmhainn sa Phlean seo bunaithe ar an bhfaisnéis is fearr atá ar fáil tráth an ullmhúcháin maidir le hionaid cóireála uisce agus fuíolluisce, ach ba cheart d'fhorbróirí teagmháil dhíreach a dhéanamh le hUisce Éireann ag an gcéim réamhphleanála chun infhaighteacht agus oiriúnacht seirbhísí uisce a dhearbhu, go háirithe uasghráduithe nó sintí líonra. Sa chás go bhfuil gá le huasghrádú nó sintí líonra maoiníofar iad seo d'fhorbróirí mura bhfuil tionscadail thiomanta Uisce Éireann i bhfeidhm chun oibreacha den sórt sin a chur chun cinn. Ba cheart fianaise ar chomhairliúchán le hUisce Éireann a chur isteach le hiarratais ar fhorbairt de réir mar is cuí.
- 11.7.4 Tugann an sceideal acmhainne seo a leanas achoimre ar stádas na mbailte maidir le bonneagar seirbhísí uisce.

Tábla 11.3 Acmhainn an Bonneagair Seirbhí Uisce Reatha chun freastal ar Fhás Daonra Pleanáilte 2020-2028 Príomhbhailte, Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha agus Príomhshráidbhailte > 1,500

		Tíopeolaíocht	Baile	Uisce Óil	Fuíolluisce	
D'fhéadfadh forbairt phleanáilte dul ar aghaidh	Bonneagar i bhfeidhm	Na Príomhbhailte	Cill na Mallach			
			Carraig Uí Leighin			
			Mainistir Fhear Maí			
			Sráid an Mhuilinn			
			Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh			
			An Scoil			
		Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha	An tOileán Beag			
			Rinn an Scidigh			
		Sráidbhailte Tábhachtach > 1,500	An Gleanntán			
			Cnocán na Biolraí~			
Tuilleadh Uasghráduithe Bonneagair de dhith	Na Príomhbhailte	Droichead na Bandan	Beantraí			
			Carraig Thuathail			
			An Ráth			
			An Cóbh			
			Ceann Toirc			
			Mala			
			Áth Trasna~			
			Sciobairín~			
			Sráidbhailte Tábhachtach > 1,500	Baile na Martra~		
				Bun an Tábhairne agus Bánna		
	Cill na hOmnaí/Na hUamhanna					
	Ráth Chormaic~					
	Easnamh Bonneagair Straitéisigh	Na Príomhbhailte	Baile Chaisleáin Bhéarra	Cloich na Coillte		
				Dún Mánmhaí~		
Cionn tSáile~						
Maigh Chromtha~						
Mainistir na Corann						
Baile Mhistéala~						
An Mhóin Ard						
Eochail						
Sráidbhailte Tábhachtach > 1,500				Cluain~		
		Geata Bán/Áth Fhada				

Márta 2021

	Bonneagar mór reatha atá leordhóthanach chun an sprioc daonra atá beartaithe a bhaint amach. Cuirfear aon fhorbairt a mbeadh drochthionchar aici ar athló go dtí go réiteofar saincheisteanna a bhaineann le tionchar ar cháilíocht an uisce i ndobharcheantair uisce íogaire.
	Cumas sa todhcháí faoi réir chur i bhfeidhm tionscadail ar Phlean Infheistíochta Uisce Éireann (Tréimhse Rialaithe Ioncaim 3) nó ar chlár ailínithe. Cuirfear aon fhorbairt a mbeadh drochthionchar aici ar athló go dtí go réiteofar saincheisteanna a bhaineann le tionchar ar cháilíocht an uisce i ndobharcheantair uisce íogaire.
	D'fhéadfadh roinnt forbartha dul ar aghaidh ach oibreacha suntasacha/ceadúnas EPA atá de dhith chun freastal ar sprioc daonra pleanáilte. Is féidir acmhainn a bhaint amach i gcásanna áirithe trí thionscadail neamhchaipitiúla a bharrfheabhsú nó a chur chun feidhme. Cuirfear aon fhorbairt a mbeadh drochthionchar aici ar athló go dtí go réiteofar saincheisteanna a bhaineann le tionchar ar cháilíocht an uisce i ndobharcheantair uisce íogaire.
	Easnamh Bonneagair Straitéisigh. D'fhéadfadh go n-éileodh Forbairt Phleanáilte tuilleadh infheistíochta bonneagair nach bhforáiltear dóibh ar aon saincheisteanna comhlíonta ceadúnais cláir agus/nó EPA atá ann cheana a bheith

~ Níl an Gléasra Cóireála Fuíolluisce ag cloí faoi láthair le Luachanna Teorann Astaíochta Ceadúnas Scaoilte Fuíolluisce atá leagtha síos ag an EPA.

11.8 Uisce Óil

- 11.8.1 Tá sé riachtanach go mbeadh soláthar uisce óil ar fáil do shláinte an phobail agus d'fhás geilleagrach an Chontae. Mar sin féin, tá an gá atá le cothromaíocht a bhaint amach idir an t-éileamh méadaitheach ar uisce agus riachtanais an chomhshaoil agus riachtanais na n-úsáideoirí atá ann cheana agus tá sé thar a bheith tábhachtach do cheantair ina dtiocfaidh méadú ar an éileamh ar uisce. Mar thoradh ar fhás an daonra, brúnna méadaithe d'fhorbairt nua ar fud an Chontae agus treocheartaí athraitheacha in úsáid uisce beidh éileamh méadaithe ar uisce.
- 11.8.2 Baineann Corcaigh leas as acmhainní nádúrtha suntasacha a bheith ann le bonneagar suntasach astarraingthe uisce i bhfeidhm cheana féin lena n-áirítear an damba hidrileictreach ar Abhainn na Laoi in Inis Cara. Mar sin féin, tá dúshlán mhóra roimh roinnt príomhlonnaíochtaí, lena n-áirítear Príomhbhaile Chloich na Coillte, maidir le freastal ar a riachtanais acmhainne reatha agus amach anseo. Tarraingítear aird ar na easnaimh seo i dTábla 11.3.
- 11.8.3 Dhírigh Uisce Éireann go mór le blianta beaga anuas ar chomhlíonadh comhshaoil agus laghdú gan cuntas ar uisce trí chlár náisiúnta mar Aimsigh agus Deisigh agus athsholáthar príomhlíonra agus cé go leanann na hidirghabhálacha seo ar aghaidh, caithfear foráil a dhéanamh d'infheistíocht chun an scála fáis atá beartaithe sa Phlean seo a sheachadadh. Aithnítear scéimeanna maoinithe mar an Clár Fáis Bailte Beaga agus Sráidbhailte ach is é fírinne an scéil go leanfaidh na héilimh ar chaipiteal de bheith ar fáil.
- 11.8.4 Chuir réamhobair ar an bPlean Náisiúnta Acmhainní Uisce bonn eolais faoi na conclúidí maidir le hinfhaighteacht bonneagair soláthair uisce don Phlean seo agus nuair a bheidh sí críochnaithe, beidh an infheistíocht a theastaíonn chun fás pleanáilte a éascú trí na réitigh a shaináithnítear níos soiléire.
- 11.8.5 Is toibreacha aonair iad go leor de na soláthairtí sna ceantair is iargúlta nó tuaithe sa Chontae a fhreastalaíonn ar fheirmeacha agus ar thithe aonair. Tá fadhbanna fós ag cuid de na ceantair seo le cáilíocht an uisce agus go dtí seo tá cistí curtha ar fáil ag an gClár Uisce Tuaithe, atá á riar ag Comhairle Contae Chorcaí le haghaidh 'scéimeanna deontaschúnta' chun cáilíocht an uisce a fheabhsú i gcásanna den sórt sin.
- 11.8.6 Tá foinsí neamhiontaofa uisce ag go leor de na grúpscéimeanna uisce príobháideacha atá ann cheana. Soláthraítear cuid mhór acu ó scéimeanna soláthair uisce poiblí a bhfuil acmhainn neamhleor acu anois. Caithfear acmhainní a chur ar fáil chun acmhainn na scéimeanna seo agus na grúpscéimeanna uisce ceangailte a mhéadú. Tá cuid acu ag brath ar screamhuisce agus cuid acu ar sholáthairtí uisce dromchla mar fhoinsí. Tá seans maith go mbeidh go leor díobh seo éillithe mar gheall ar a ngaireacht do thruailliú a eascraíonn as scaoileadh mífheidhmiúil ó fhorbairtí in aice láimhe m.sh., umair sheipteacha do thithe aonair nó do ghníomhaíochtaí talmhaíochta. Mar sin de, tá sé ríthábhachtach uiscigh bhunúsacha atá ann cheana a sholáthraíonn na scéimeanna a chosaint.

Astarraingt Uisce

- 11.8.7 D'fhéadfadh astarraingt uisce a bheith ina riosca do dhobharlaigh mar gheall ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith acu ar shreafaí abhann agus ar leibhéil locha go háirithe le linn tréimhsí sreafa ísle. Trí na cleachtaí measúnaithe d'fhorbairt an Phlean Náisiúnta Acmhainní Uisce, tabharfar aird mhionsonraithe ar an éifeacht a bheidh ag éileamh sa todhchaí ar an gcomhshaoil. Tabharfaidh an breithniú mionsonraithe seo, lena n-áirítear breithmheas comhshaoil agus saináithint leibhéil astarraingtithe inbhuanaithe soiléireacht níos fearr ar an suíomh is oiriúnaí do shaoráidí astarraingtithe agus tionchar coibhneasta an astarraingt ar an dobharrlach agus ar an timpeallacht máguaird agus lena n-áirítear impleachtaí an athraithe aeráide.

Caomhnú Uisce

- 11.8.8 Tá gealltanas tugtha ag Uisce Éireann sceitheadh uisce a laghdú agus príomhsheirbhísí a athsholáthar go náisiúnta mar chuid dá shainordú lena chinntiú go bhfuil uisce óil sábháilte glan ag pobail. Is é 41% an UFW reatha (gan cuntas ar uisce)/ sceitheadh i gContae Chorcaí, ar feabhas suntasach é sin ó thréimhse an phlean roimhe sin a thairfead sceitheadh ag 49%. Leanann an Chomhairle de na spriocanna sceitheadh bliantúla atá leagtha síos ag Uisce Éireann a bhaint amach. Críochnaíodh uasghrádú agus athsholáthar suntasach ar príomhlíonra uisce i gCarraig Uí Leighin, i Mala, i gCionn tSáile, sa Ráth, i gCrais an Leathfhearainn go Tobar na Mainistreach, san Gleanntán go Baile Lombaird, i Maigh Chromtha agus i nDún ar Aill. Tá tuilleadh feabhsuithe beartaithe chun Plean Gnó Uisce Éireann a chomhlíonadh, plean a bhfuil spriocfhigiúr náisiúnta 38% aige faoi 2021.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-8: Soláthar Uisce

- Tacaigh le tosaíocht a thabhairt do sholáthar uisce óil inbhuanaithe leordhóthanach don daonra cónaitheach agus an soláthar uisce a infheistiú agus a leathnú de réir spriocanna daonra amach anseo.
- Déan cinnte go gcomhlíonann gach uisce óil sa Chontae Treoir 98/83/CE an Aontais Eorpaigh maidir le hUisce Óil agus go gcomhlíonann gach soláthar uisce dromchla agus screamhuisce riachtanais Threoir 75/440/CE agus Treoir Screamhuisce 80/68/CEE.
- Foinsí uisce óil a chaomhnú agus bagairtí ar cháilíocht nó ar chainníocht cúlchistí uisce óil a d'fhéadfadh a bheith mar thoradh ar chineálacha éagsúla gníomhaíochta forbartha nó forbartha agus foinsí eile truaillithe a íoslághdú.

11.9 Diúscairt Fuíolluisce

- 11.9.1 Tá dul chun cinn suntasach déanta maidir le cóireáil agus diúscairt fuíolluisce a uasghrádú le blianta beaga anuas, go háirithe do Chuan Chorcaí. Mar thoradh ar chur i bhfeidhm leanúnach Phríomhscéim Draenála Chuan Íochtarach Chorcaí críochnaíodh saoráid chóireála úrscothach ag Seanbhaile (65,000 Corpoideachas) agus tá cóireáil curtha ar fuíolluisce ó bhailte Charraig Uí Leighin, Bun an Tábhairne agus Rinn an Scidigh ag an ngléasra ó 2018 agus Pasáiste, Gleann an Fheileastraim agus Baile an Mhanaigh ó Mheitheamh 2019. Tá na céimeanna deiridh a bhaineann le hoibreacha chun baile an Chóibh a nascadh trí thrasnú inbhir ar siúl faoi láthair agus tá an tionscadal le bheith iomlán i Ráithe 4 2021. De réir chur i bhfeidhm iomlán na scéime caithfear le 40,000 araid rothaí séaraigh in aghaidh an lae a chuaigh gan chóireáil isteach sa Chuan roimhe seo.
- 11.9.2 Ar an gcaoi chéanna, tá uasghráduithe suntasacha curtha i gcrích do Chloich na Coillte (20,500 Corpoideachas) agus do Charraig Thuathail (30,000 Corpoideachas) chomh maith le scéimeanna níos lú mar Riverstick (1,000PE). Tá sé beartaithe freisin tuilleadh tionscadal chun acmhainn a sholáthar a chur i bhfeidhm sa ghearrthéarma i Mala, an Geata Bán/Áth Fhada, Baile Choitín, Baile Chaisleáin Bhéarra, Baile an Chaisleáin agus Inse Geimhleach. Cuirtear fáilte roimh na feabhsuithe seo le déanaí agus pleanáilte, áfach, teastaíonn infheistíocht leanúnach ó Uisce Éireann chun an iliomad plandaí a fhreastalaíonn ar bhailte agus ar shráidbhailte ar fud an Chontae a chothabháil agus a uasghrádú.
- 11.9.3 Sna príomhlonnaíochtaí, ní mór d'fhorbairtí nua ceangal i gcónaí le córas cóireála fuíolluisce poiblí. Chun tacú le hullmhú Pleananna Forbartha Contae agus chun bonn eolais a chur faoin gCur Chuige Srathach maidir le Criosú, tá Clár Acmhainne Fuíolluisce ullmhaithe ag Uisce Éireann a léiríonn an acmhainn chóireála reatha chun freastal ar fhás. Tá fás pleanáilte dírithe ar na lonnaíochtaí sin a bhfuil acmhainn chóireála fuíolluisce acu cheana nó ionchas réasúnach go mbeidh a leithéid d'acmhainn acu laistigh de shaolré an Phlean trí liostú ar Phlean Infheistíochta Uisce Éireann. Dá réir sin, b'fhéidir go mbeidh ar fhorbairt comhordú a dhéanamh le soláthar bonneagair phleanáilte i limistéar nó i suíomh ar leith.
- 11.9.4 Ciallaíonn glacadh na Rialachán Chóireáil Fuíolluisce Uirbigh agus Scardadh Fuíolluisce go gcaithfidh an tÚdarás Seirbhísí Uisce sceitheadh ó shaoráidí fuíolluisce a bheith ag teacht le riachtanais an EPA. Sainaitnítear i gClár Acmhainne Fuíolluisce Uisce Éireann 22 ionad cóireála nuair nach féidir Teorainnuachanna Astaíochta an cheadúnais arna eisiúint ag an EPA a chomhlíonadh faoi láthair. Ag an am céanna, eilíonn an Creat-Treoir Uisce, trí Phleananna Bainistíochta Abhantraí, go mbainistítear an timpeallacht uisce agus é mar aidhm 'dea-stádas' a bhaint amach nó stádas ard a athbhunú.
- 11.9.5 Níl acmhainn chomhshamhlaithe choirp uisce an Chontae gan teorainn, agus meastar go bhfuil sé tábhachtach, agus tograí forbartha aonair á measúnú lena mbaineann astarraingt nó caolú sceitheadh, go gcoinnítear acmhainn chomhthiomlán leordhóthanach ionas go mbeifear in ann an lonnaíocht fhoriomlán a fhás go leanúnach agus saothrú neamh-inbhuanaithe an sruthchúrsa a sheachaint.

Bogaigh Tógtha Comhtháite

- 11.9.6 Cruthaítear bogaigh thógtha chun fuíolluisce a chóireáil ó phobail bheaga tuaithe ar bhealach atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de sula gceadaítear dó filleadh ar an gcóras uisce go sábháilte agus ar an gcaoi sin cáilíocht an uisce a chosaint. Is uirlis inbhuanaithe bainistíochta uisce iad bogaigh chomhtháite atá deartha agus oibrítear i gceart a thugann an deis seirbhísí éiceachórais bhogaigh a fheabhsú agus tacú leis an mbithéagsúlacht.
- 11.9.7 Beidh gá le breithniú a dhéanamh ar thionchar astarraingtí uisce dromchla chun na bogaigh a chothú le linn tréimhsí aimsire tirime nó tréimhsí triomaigh mar gheall ar mhéid agus ar uisce roinnt Bogach Tógtha Comhtháite, lena n-áirítear tionchair ar chumas comhshamhlaitheach an sruthchúrsa óna nglactar aon teibíocht agus a chinntiú go gcosnaítear stádas éiceolaíoch na n-uiscí go léir agus nuair is féidir feabhas a chur air de réir cheanglais na Creat-Treorach Uisce.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-9: Diúscairt Fuíolluisce

- A cheangal go nascann forbairt i ngach lonnaíocht le saoráidí cóireála fuíolluisce poiblí faoi réir acmhainn leordhóthanach a bheith ar fáil nach gcuireann isteach ar chumas na Comhairle riachtanais na Creat-Treorach Uisce agus na Treorach maidir le Gnáthóga a chomhlíonadh. I lonnaíochtaí nach bhfuil aon chóras fuíolluisce poiblí ar fáil nó beartaithe, nó i gcás inar sainaithníodh saincheisteanna dearaidh, acmhainne nó ceadúnaithe i ngléasraí atá ann cheana, ní bheidh forbairtí nua in ann dul ar aghaidh go dtí go gcuirfead bonneagar fuíolluisce leordhóthanach ar fáil.
- Agus tograí forbartha á measúnú, is riachtanais é go gcoinneofar acmhainneacht chomhthiomaithe leordhóthanach san uisce glactha ionas go mbeifear in ann an lonnaíocht a fhás ar an iomlán.
- Ba cheart tograí forbartha a chuimsíonn tograí chun fuíolluisce a bhainistiú trí Úsáid a bhaint as Bogaigh Thógtha Comhtháite a dhearadh chun treoirínite náisiúnta a chomhlíonadh.
- De ghnáth ní cheadófar forbairt in Ionaid Chóireála Fuíolluisce agus timpeall orthu laistigh de 100 m ó oibreacha cóireála nó 25 m ó stáisiún caidéalaithe. Féadfar an fad seo a mhéadú más dócha go dtiocfaidh saincheisteanna suntasacha comhshaoil chun cinn agus tabharfar breithiúnas orthu ar bhonn láithreáin. Féadfar an limistéar maolánach a úsáid chun riachtanais spáis oscailte a chomhlíonadh.

11.10 Uisce Dromchla

- 11.10.1 I bhformhór na mbailte, de ghnáth déantar uisce dromchla a dhíúscairt chuig an líonra séaraigh ar féidir leis a bheith ró-ualaithe i dtréimhsí ardbháistí agus/nó taoidí arda. Méadaíonn forbairt talún 'glas' roimhe seo, nó tréscailteach laistigh de limistéar uirbeach, an limistéar neamh-thréscailteach. Is féidir ról a bheith ag córais Draenála Inbhuanaithe (SuDS) maidir le rith chun srutha chuig córais draenála uisce dromchla a laghdú agus a bhainistiú chomh maith le cáilíocht an uisce a fheabhsú agus cur le taitneamhacht áitiúil.
- 11.10.2 Is é cuspóir SuDS i bhforbairtí nua, chomh gar agus is féidir, réimeas draenála uisce dromchla na staidé 'réimse glas' réamhfhobartha a mhacasamhlú. Dá bhrí sin, ba cheart méid na ndromchlaí neamh-inchreidte ar nós dromchlaí bóthair, limistéir pháirceála, cabhsáin, paitiúnna, srl a íoslaghdú trí aird chúramach a thabhairt ar leagan amach an tláithreáin agus ábhair dromchla scagacha a shonrú nuair is indéanta. Ba cheart go gcuirfeadh bainistíocht draenála uisce stoirme béim ar choinneáil agus ar insiothlú ag an bhfoinse, rud a laghdaíonn méideanna rith chun srutha agus a mhoillíonn rátaí rith chun srutha chomh maith le cóireáil pháirteach a sholáthar agus athluchtú screamhuisce a chur chun cinn. Laghdaíonn an dara riachtanas sin an bhagairt truailithe ar sruthchúrsaí agus ar screamhuisce.
- 11.10.3 Tá sé tábhachtach go meastar gur córas idirnasctha iad réitigh SuDS seachas a bheith ag brath ar chomhpháirt nó ar bheart amháin. Cé go bhféadfadh gá a bheith le maolú in umair faoi thalamh i gcúinsí teoranta, ba cheart raon réiteach a mheas i scéim SuDS atá deartha chun an úsáid is fearr a bhaint as uisce dromchla, tús áite a thabhairt do réitigh dhúlra-bhunaithe agus glacadh le deiseanna chun bonneagar glas a fheabhsú agus spás oscailte tarraingteach, saibhir ó thaobh an dúlra de a chruthú. Bheadh sé d'éifeacht aige seo freisin an t-ualach bainistíochta agus cothabhála sa todhcháil atá i láthair ag umair faoi thalamh a íoslaghdú. I gcás ina bhfuil bearta SuDS á moladh, ba cheart údar iomlán a bheith leis an réiteach a roghnófar ag féachaint d'ordlathas réiteach nádúr-bhunaithe. Moltar díonta glasa a úsáid, go háirithe ar fhoirgnimh árasán, tráchtála, thionsclaíochta, fóillíochta agus oideachais.
- 11.10.4 Leanfaidh an Chomhairle de bheith ag éileamh go soláthrófar SuDS i bhforbairtí cónaithe agus tionsclaíochta. I measc na ndoiciméad treorach úsáideach i ndearadh agus i bhfeidhm Bearta Coinneála Uisce Nádúrtha agus SÚDS tá:
- Staidéar straitéiseach ar Dhraenáil Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath – Imleabhar 2
 - Lámhleabhar Suds, Tuarascáil CIRIA C753
 - Treoir Dhearadh agus Meastóireacht Draenála Inbhuanaithe 2021, Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath
 - Treoir Dhearadh agus Meastóireacht Míniúcháin Draenála Inbhuanaithe 2022, Comhairle Contae Átha Cliath Theas
 - Réitigh Nádúr-Bhunaithe ar Bhainistiú Uisce Báistí agus Rith Chun Srutha Uisce Dromchla i gCeantair Uirbeacha – Doiciméad Treorach Eatramhach maidir le Dearadh Uirbeach Atá Íogair ó thaobh Uisce de, An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht, Samhain 2021
- 11.10.5 Tá sé tábhachtach go leanfar de thograí a chur chun cinn chun an córas uisce dromchla a scaradh ón gcóras uisce salach agus go dtarlaíonn feabhsú ginearálta ar na líonraí draenála i ngach lonnáiocht de ghnáth. Ba cheart go seachnódh forbairt nua scardadh uisce dromchla chuig aon chóras séaraigh comhcheangailte nuair is féidir.

Dearadh Uirbeach Atá Íogair ó thaobh Uisce de

- 11.10.6 Tá fócas na bainistíochta uisce dromchla athraithe ó rialú toirtmhéadrach go tairbhí níos leithne do cháilíocht an uisce agus don bhithéagsúlacht. Is bealach éifeachtach iad réitigh dhúlra-bhunaithe ar bhainistiú uisce dromchla chun oiriúnú don athrú aeráide agus chun pobail atá seasmhach ó thaobh na haeráide de a chruthú. Meicníocht chun na breithnithe seo go léir a chomhtháthú is ea trí dhearadh uirbeach atá íogair ó thaobh uisce de. Is éard atá i gceist leis seo tionscadail a dhearadh le huisce dromchla i gcuimhne ón gcéim tionscanta agus soláthraíonn sé sineirgíochtaí leis an gcur chuige i leith tuilte a leagtar amach níos déanaí sa chaibidil seo.
- 11.10.7 Tá sé úsáideach dearadh uirbeach atá íogair ó thaobh uisce de a nascadh le soláthar níos leithne an Bhonneagair Ghlais. Leagtar béim i gCaibidil 14 ar an gcur chuige bonneagair ghlais ag leibhéal lonnáiochta agus láithreáin agus ag comhlánú seo, léirítear i léaráidí bonneagair ghlais a chuirtear ar fáil do phríomhbhailte an Chontae in Imleabhair 3-5, conas is féidir dearadh uirbeach atá íogair ó thaobh uisce de a úsáid chun bonneagar glas a sheachadadh, a fheabhsú agus a neartú ar leibhéal lonnáiochta.
- 11.10.8 I measc na n-acmhainní chun dea-chleachtas a mheas maidir le réitigh dhúlra-bhunaithe agus dearadh uirbeach atá íogair ó thaobh uisce de tá:
- Bearta Coinneála Uisce Nádúrtha - <http://nwrn.eu/>
 - Dearadh Uirbeach Uisce-Íogair sa RA - CIRIA - [wsud_ideas_book.pdf\(susdrain.org\)](http://wsud_ideas_book.pdf(susdrain.org))

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-10: Uisce Dromchla, SuDS agus Dearadh Uirbeach Atá Íogair ó thaobh Uisce de

- a) Déan cinnte go n-ionchorpraíonn gach forbairt nua córais draenála inbhuanaithe (SuDS). Ba cheart iarrachtaí a dhéanamh chun teorainn a chur le méid na dromchla crua agus na pábhála neamh-inchreidte.
- b) Cur chuige Deartha Uirbigh Atá Íogair ó thaobh Uisce de a spreagadh i ndearadh forbartha nua nó idirghabhálacha uirbeacha eile. Ba cheart an leas is fearr is féidir a bhaint as deiseanna chun rannchuidiú leis na conairí nó na sócmhainní bonneagair ghlais atá ann cheana, iad a chosaint nó a athfhorfheidhmiú.
- c) Cur i bhfeidhm Na gCóras Draenála Uirbí Inbhuanaithe (SuDS) a bharrfheabhsú agus a uasmhéadú, riosca tuile a mhaolú, bithéagsúlacht a fheabhsú, taitneamhacht amhairc agus áineasa a chosaint agus a fheabhsú; go léir ar an mbealach is nuálaí agus is cruthaithí is cuí agus de réir na gcleachtas is fearr. Ba cheart go léireodh tograí go bhfuil aird chúil tugtha ar réitigh nádúrtha inbhuanaithe ar an gcéad dul síos maidir leis an réiteach SuDS is fearr a bhaint amach d'aon fhorbairt.
- d) Bonneagar uisce stoirme leordhóthanach a chur ar fáil le freastal ar na leibhéil fáis atá beartaithe a bhfuiltear ag súil leo don Chontae.
- e) I gcás ina bhfuil uisce dromchla ó fhorbairt ag scaoileadh uisce chuig réimse uisce, ba cheart bearta iomchuí rialaithe truaillithe (m.sh. idircheapóirí hidreacarbóin, gaistí solta) a chur chun feidhme.
- f) Cur chuige Deartha Uirbigh Atá Íogair ó thaobh Uisce de a spreagadh i ndearadh forbartha nua nó idirghabhálacha uirbeacha eile.

Cosaint An Crios Bruachánach

- 11.10.9 Ar leibhéal éiceolaíoch, tá criosanna bruachánacha srutha thar a bheith luachmhar toisc go bhfuil siad suite ag an gcomhéadan idir timpeallachtaí uisceacha agus talún agus tá go leor speiceas iontu. Cuidíonn siad freisin leis an sruth a mhaolánú ó chothaithe agus truailléin iomarcacha sa tírdhreach. Braithfidh leithead cuí an chrios bruachánach/maolánach ar fhachtóirí cosúil le húsáid talún, topagrafaíocht talún, cineál ithreach, leithead/grádán cainéil agus gnáthóga criticiúla atá le cosaint.
- 11.10.10 Is doiciméad treorach an-úsáideach í an Treoir maidir le 'Pleanáil le haghaidh Sruthchúrsaí sa Timpeallacht Uirbeach' a d'fhorbair lascaigh Intíre Éireann ina leagtar amach conas forbairt cois uisce sa todhchaí a phleanáil ar bhealach a chosnaíonn an sruthchúrsa agus a chomhtháthaíonn cúinsí ilfheidhmeacha fós. Ní hamháin go n-aithníonn sé an gá atá le sruthchúrsaí agus na criosanna bruachánacha a bhaineann leo a chosaint ach aithníonn sé freisin gur féidir leis an réimse seo cur le sláinte agus folláine na ndaoine atá ina gcónaí in aice láimhe. Tugann sé chun suntais gur féidir le criosanna maolánacha níos leithne timpeall ar aibhneacha a bheith ilfheidhmeach sa timpeallacht uirbeach agus má tá buntáistí níos mó ag baint leis don phobal i gcoitinne, pleanáilte, nasctha agus bainistithe go cuí. Moltar, cé go bhféadfadh an fhreagairt chúil ar thimpeallacht bhruachánach ar leith a bheith sonrach do chúinsí áirithe an Láithreán, gur cheart na prionsabail ghinearálta a leagtar amach sa doiciméad treorach seo a mheas go cúramach.
- 11.10.11 Mar gheall ar a dtábhacht ba cheart gach abhainn agus sruth a choinneáil i riocht leathnádúrtha oscailte, nuair is féidir agus díspreagtar úsáid lintéir. Déanfar a gconairí agus a ngleannta a chosaint agus a chothabháil dá luachanna bithéagsúlachta agus tírdhreacha, cosaint tuilte san áireamh. Tá sé mar aidhm ag an bPlean seo, trí chriosú agus cuspóirí cuí, an crios bruachánach a chosaint agus a fheabhsú, go háirithe i gcásanna ina gcomhfhreagraíonn sé le criosanna aitheanta cosanta tuile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-11: Cosaint Chainéal abhann

- a) Bearta cosanta leordhóthanacha a chinntiú feadh sruthchúrsaí, ag coinneáil iad saor ó fhorbairt trína chinntiú go gcoinnítear forbairt 10 m nó achar cuí eile ó bhruacha srutha agus abhann ag teacht leis an gcleachtas is fearr do chonairí bruachánacha. De ghnáth ní ceadófar forbairt a athraíonn hidriméaneolaíocht sruthchúrsa, i gcás ina bhféadfadh meath ar stádas docharlaigh a bheith mar thoradh air trí, mar shampla, tionchair ar cháilíocht uisce, ar chainníocht nó ar ráta sreafa, ar ghnáthóg bhratach nó ar speicis faoi chosaint.
- b) Beidh toimhde ann i gcoinne lintéir agus deiseanna a úsáid chun lintéir atá ann cheana a bhaint go gníomhach agus spreagfar sruthchúrsaí ath-eadóirseachta/solas an lae i dtograí forbartha.
- c) I gcás ina meastar go bhfuil gá le trasrianta abhann, úsáidfear struchtúir shoiléire trasnaithe abhann ar uisce iascaigh nuair is féidir. Rachaidh an Chomhairle i gcomhairle le hIascaigh Intíre Éireann maidir le haon tograí den sórt sin.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-12: Bainistíocht Uisce Dromchla

Dobharcheantair uisce dromchla a bhainistiú agus úsáid agus forbairt tailte atá tadhlach le sruthanna, sruthchúrsaí agus aibhneacha sa chaoi is go n-íoslaghdaítear an damáiste do mhaoín trí chásanna tuilte agus maidir le haon chuspóirí caomhnaithe de láithreánanna Eorpacha laistigh de na dobharcheantair agus na tuilemhántáin ábhartha.

11.11 Tuilte

- 11.11.1 Is minic a bhíonn tionchar tubaisteach ag tuilte nuair a tharlaíonn sé ar phobail áitiúla ar fud an chontae. Tá tionchar an athraithe aeráide le feiceáil trí laethanta báistí méadaithe in aghaidh na bliana, imeachtaí báistí níos déine, arduithe ar leibhéal na farraige, sreafaí méadaithe abhann agus tuilte uisce dromchla. Chun tionchar riosca tuile méadaithe don Chontae a laghdú, tá roghanna ar fáil a bhféadfadh oibreacha cosanta tuile, maolú uisce stoirme agus forbairt i tuilemhánna a sheachaint ach amháin i gcúinsí an-teoranta.
- 11.11.2 Is é atá i gceist le príomhfheidhm tuilemhánna agus bogaigh atá faoi réir tuilte ná an iomarca uisce a choinneáil go dtí gur féidir é a scaoileadh saor go mall ar ais isteach i gcóras na habhann nó dul isteach sa talamh de réir mar a théann borradh stoirme. Dá bhrí sin, ba cheart tuilemhánna nó bogaigh atá faoi réir tuilte a aithint agus a chaomhnú a mhéid is féidir, i gceantair uirbeacha agus thuaithe araon mar bhonneagar glas a sholáthraíonn cosaint nádúrtha ar riosca tuile.
- 11.11.3 Oibríonn an Rannóg Tionscadal Cósta agus Tuilte i gComhairle Contae Chorcaí i gcomhpháirtíocht le hOifig na nOibreacha Poiblí (OPW) ar mhórscéimeanna fhaoiseamh tuile a sholáthar laistigh den chontae. Comhordaíonn an chuid seo an próiseas iarratais ar mhaoiniú do scéimeanna maolú tuile níos lú faoi Scéim Mionoibreacha Maolú Tuile agus Cosaint Chósta OPW agus soláthraíonn sí tionscadail bhonneagair chósta chaipitil, le cúnaimh maoinithe ó Ranna Rialtais, go príomha an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara.
- 11.11.4 Rinneadh Measúnú Straitéiseach Riosca i gcás Tuilte (SFRA) nuashonraithe ar an bPlean seo bunaithe ar na sonraí agus an mhapáil is fearr atá ar fáil agus de réir an Chórais Pleanála agus treoirlínte bainistíochta ar Rioscaí Tuilte d'Údarás Phleanála. Ba cheart dul i gcomhairle leis an SFRA nuashonraithe seo mar threoir bhreise i bhfeidhmiú na bpolasaithe tuile atá leagtha amach anseo agus soláthraíonn sé faisnéis shuntasach ar an gcaoi ar breithníodh riosca tuile i ngach lonnaíocht lena n-áirítear toradh tástálacha Fírinneithe ina bhfuil treoir a bhaineann go sonrach leis an Láithreán.

Bainistiú Riosca Tuilte

- 11.11.5 Tá Oifig na nOibreacha Poiblí (OPW) freagrach as Comhordú agus cur i bhfeidhm Threoir tuilte an EU (2007/60/CE). Tá siad freagrach as mapáil thuarthach tuile agus pleananna bhainistiú riosca tuile bunaithe ar dhobharcheantair a ullmhú. Tá OPW freagrach as infheistíocht €1 billiún thar thréimhse 10 mbliana i gclár beart fhaoiseamh tuile. Tá a seachadadh leagtha amach i bhfoilseachán OPW 'An Beartas Náisiúnta Riosca i gcás Tuilte a Chur i bhFeidhm'.
- 11.11.6 Tá OPW, i gcomhpháirtíocht le Comhairle Contae Chorcaí, tar éis roinnt Mórscéimeanna Fhaoiseamh Tuile a chur i gcrích sa chontae le déanaí i Mala, Mainistir Fhear Maí, Droichead na Bandan, an Sciobairín agus Cloich na Coillte. Tá roinnt Scéimeanna Fhaoiseamh Tuile ag céim an dearaidh timpeall an Chontae mar shampla ag Baile na Martra, Inis Eonáin, Maigh Chromtha agus Mainistir na Corann agus Baile an Churraigh. Tá roinnt tionscadal eile ag céim an dearaidh, rud a d'fhéadfadh oibreacha a bheith mar thoradh air chun riosca tuile a mhaolú. Chomh maith leis sin, tá roinnt scéimeanna/staidéir níos lú á ndéanamh faoi Chlár Mionoibreacha OPW. Is féidir liosta iomlán de Scéimeanna Fhaoiseamh Tuile ar fud an chontae a fheiceáil sa SFRA nuashonraithe.

An Córas Pleanála agus Bainistiú Riosca Tuile

- 11.11.7 Tá an cur chuige náisiúnta i leith pleanáil agus bainistiú riosca tuile leagtha amach i dTreoirlínte 2009 d'Údarás Phleanála 'An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte' arna eisiúint ag an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil ag an am agus Ciorclán PL 2/2014.

Is é an cur chuige seo a leanas:

- Forbairt mhíchúí a sheachaint i gceantair atá i riosca tuilte;
 - Forbairtí nua a sheachaint a mhéadaíonn riosca tuile in áiteanna eile, lena n-áirítear forbairtí a d'fhéadfadh eascairt as rith chun srutha uisce dromchla;
 - Bainistíocht éifeachtach ar rioscaí iarmharacha d'fhorbairt a cheadaítear i dtuilemhánna a chinntiú;
 - Srian eacnamaíoch agus sóisialta náisiúnta, réigiúnach nó áitiúil a sheachaint;
 - Feabhas a chur ar an tuiscint ar riosca tuile i measc páirtithe leasmhara ábhartha; agus
 - Chun a chinntiú go gcomhlíontar ceanglais dhlí an EU agus an dlí náisiúnta maidir leis an gcomhshaoil nádúrtha agus caomhnú an dúlra ag gach céim den bhainistiú príocal tuile.
- 11.11.8 Athdhearbhaíonn agus leathnaíonn Cuspóir Beartais Náisiúnta (NPO) 57 ar na treoirlínte seo trína chinntiú go gcuireann bainistíocht riosca tuile bonn eolais faoi dhéanamh áite trí fhorbairt mhíchúí a sheachaint i gceantair atá i mbaol tuilte. Ina theannta sin, lorgann an cuspóir lena chinntiú gur cheart cuspóirí an Phlean Bainistíochta Abhantraí a mheas go hiomlán le linn an phróisis pleanála fisiciúla agus ba cheart réitigh inbhuanaithe bainistíochta uisce a chomhtháthú chun áiteanna sábháilte a chruthú.

Cur Chuige Foriomlán i leith Measúnú Riosca i gcás Tuilte

11.11.9 Taispeántar na Criosanna Tuilte ar na léarscáileanna criosaithe sa phlean forbartha, agus soláthraíonn siad eolas ar dhá phríomhréimse riosca tuile i.e. Crios Tuilte A – Dóchúlacht Ard Tuilte ó aibhneacha agus ón bhfarraige, agus Crios Tuilte B – Dóchúlacht Mheasartha Tuile ó aibhneacha agus ón bhfarraige. Is é an tríú limistéar, Crios Tuile C, gach limistéar den Chontae nach bhfuil i gCriosanna A nó B, agus nach bhfuil aibhsithe go sonrach ar na léarscáileanna. Déantar cur síos ar na Criosanna Tuilte i gCuid 2 de na Treoirlínte d'Údaráis Phleanála 'An Córas Pleanála agus Bainistiú Priacal Tuile'. Is féidir le tuilte áitiúla ó fhoinsí seachas aibhneacha agus an cósta tarlú fós laistigh de Chrios Tuilte A, B nó C agus caithfear iad a chur san áireamh ag céim an iarratais réamhphleanála agus pleanála. Ní chuireann tuilte ó fhoinsí eile bonn eolais faoi mhéideanna na gcriosanna tuile, de réir na dTreoirlínte. Mar atá leagtha amach go mion sa SFRA, baineadh úsáid as na sonraí is nuashonraithe chun bonn eolais a chur faoi mhapáil an Chrios Tuilte.

Rioscaí Tuilte agus 'Criosú'

11.11.10 Go ginearálta, níor cuireadh tograí le haghaidh criosaithe nua atá i gcoimhlint go mór leis na 'Criosanna Tuile' san áireamh mar thalamh criosaithe murar shásaigh an úsáid nó an fhorbairt bheartaithe an 'Tástáil Fírinne do Phleananna Forbartha' atá leagtha amach ar leathanach 37 de Threoirlínte an Aire. Tá na Tástálacha Fírinne san áireamh laistigh den SFRA nuashonraithe.

11.11.11 Tá cur chuige straitéiseach glactha sa Phlean seo maidir le riosca tuilte a bhainistiú i gContae Chorcaí. Go sonrach;

- Aithníodh limistéir atá i riosca tuilte.
- Úsáideadh cur chuige réamhchúraim den chuid is mó, ag cur an chur chuige seicheamhach i leith criosú úsáid talún i bhfeidhm ar fhorbairt dhíreach ar shiúl ó cheantair atá i riosca tuilte.
- Rinneadh measúnú ar limistéir atá i riosca tuilte mar a shainiúntear iad agus atá á gcur ar aghaidh le haghaidh criosú úsáid talún tríd an Tástáil Fírinne le haghaidh Pleananna Forbartha.
- Beidh measúnú riosca tuile/measúnú tionchair draenála de dhith chun tacú le gach iarratas pleanála, iad siúd i gCrios Tuilte C san áireamh.
- Sa chás gur aithníodh go bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint le limistéir áirithe laistigh de Chrios Tuilte A agus B d'fhás comhdhlúite agus comhleanúnach lonnaíochtaí an chontae agus criosaíodh iad dá réir sin, agus cuireadh an Tástáil Fírinne le haghaidh Pleananna Forbartha i bhfeidhm agus ritheadh í mar chuid den Phlean Forbartha seo, caithfear an Tástáil Fírinne Bainistíochta Forbartha a bhaint amach freisin. Tabharfar faoi seo mar chuid den chéim dheartha d'fhorbairt ar leith agus áireofar ann, faoi Chuid 3, go mbeidh gá le measúnú riosca tuile agus bearta maolaithe a bhaineann go sonrach leis an láithreán agus le haghaidh oibreacha tógála a chomhtháthú.
- Sa chás go bhfuil Láithreáin faoi réir cuspóir forbartha ar leith agus go bhfuil siad laistigh de Chrios Tuilte A nó B tá "" curtha san áireamh mar chuid den chuspóir chun aird a tharraingt ar an ngá atá le measúnú riosca tuilte a bhaineann go sonrach leis an láithreán. Ní chuireann sé seo deireadh leis an ngá atá le scoipeáil tuile/measúnú draenála ar gach Láithreán eile.
- Ar láithreánanna nach bhfuil faoi réir cuspóir criosaithe ar leith, nó ar theip orthu sa Tástáil Fírinne le haghaidh Pleananna Forbartha, ní cheadófar forbairt an-leochaileach laistigh de Chriosanna Tuile A agus forbairt an-leochaileach i gCrios Tuilte B.

Iarratais ar Chead Pleanála i Limistéir atá i riosca Tuilte

Riachtanais maidir le Measúnú Riosca i gcás Tuilte

11.11.12 Moltar go ndéanfadh iarratasóirí ar chead pleanála an chéad chéim seo den phróiseas measúnaithe riosca tuile a bhaineann go sonrach leis an Láithreán i bhfad sula gcuirtear a n-iarratas isteach ar chead pleanála agus gur cheart a moltaí a chur in iúl d'fhoireann na Comhairle mar chuid de chruinniú réamhphleanála.

11.11.13 Teastaíonn measúnú ar riosca tuile chun tacú le gach togra le haghaidh forbartha. Beidh leibhéal na sonraí éagsúil ag brath ar na rioscaí a aithníodh agus ar an úsáid talún atá beartaithe. Ar a laghad, ní mór do gach forbairt bheartaithe, é sin i gCrios Tuilte C san áireamh, measúnú scagthástála riosca tuile a dhéanamh chun na nithe seo a leanas a áireamh:

- Scrúdú ar gach foinsé tuilte féideartha a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar shuíomh ar leith - chomh maith leis an riosca abhann agus taoide a léirítear i léarscáileanna an Chrios Tuilte. D'fhéadfadh tuilte a bhaineann le sreafaí thar tír, tuilte ó chórais draenála shaorga, tuilte screamhuisce, tuilte báistiúla, tuilte ó shruthanna neamshaothraithe, agus tuilte a léiríonn tailte tairbhiúla OPW a bheith san áireamh (Féach www.floodinfo.ie chun tuilleadh eolais a fháil faoi Scéimeanna Draenála Artaireacha).
- Athbhreithniú ar an bhfaisnéis uile a bhaineann le tuilte, léarscáileanna na gcriosanna tuile agus taifid stairiúla tuile san áireamh (ó www.floodinfo.ie, agus trí chuardach idirlín/nuachtáin/leabharlaine níos leithne, eolas áitiúil ar an limistéar tuilte).

- Measúnú ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag forbairt ar thalamh agus ar fhorbairt thadhlaigh, cibé acu i gCriosanna Tuilte A, B nó C, go háirithe maidir le bainistíocht uisce dromchla agus
 - na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag an athrú aeráide.
- 11.11.14 D'fhéadfadh an measúnú a bheith ina bhreithmheas cáilíochtúil ar rioscaí, breithniú ar thionchar riosca tuile uisce dromchla ar dhearadh draenála san áireamh. De rogha air sin, féadfar tarraingt ar thorthaí CFRAM, nó ar staidéar mionsonraithe eile, chun bonn eolais a chur faoi dhearadh agus leagan amach an tláithreáin agus leibhéil urláir críochnaithe nó an gá atá le bearta maolaithe eile. I gcúinsí eile, d'fhéadfadh sé go mbeadh gá le measúnú riosca tuile níos mionsonraithe, staidéar samhaltaithe san áireamh, a bheith déanta.
- 11.11.15 Cuimseoidh an próiseas mionsonraithe measúnaithe riosca i gcás tuilte go ginearálta:
- Pleananna a thaispeánann na tograí láithreáin agus forbartha agus an gaol atá aige le sruthchúrsaí agus struchtúir a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar hiodrálaíocht áitiúla;
 - Suirbhé ar leibhéil láithreáin agus trasghearrthacha a bhaineann le leibhéil forbartha ábhartha d'fhoinsí tuile agus leibhéil dhóchúlaithe uisce tuile;
 - Cur síos ar an Láithreán agus ar an gceantar máguaird, lena n-áirítear dálaí talún, leibhéil agus úsáid talún.
 - Measúnuithe ar:
 - o Gach foinse tuilte féideartha a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar shuíomh ar leith – chomh maith leis an riosca abhann agus taoide léirithe sna léarscáileanna táscacha riosca tuile. D'fhéadfadh tuilte a bhaineann le sreafaí thar tír, tuilte a bheith san áireamh leis seo ó chórais draenála shaorga, tuilte screamhuisce, tuilte báistiúla, tuilte ó shruthanna neamhshaothraithe, agus tuilte ó thairbhe a bhaint as tailte (Féach www.floodinfo.ie chun tuilleadh eolais a fháil faoi Scéimeanna Draenála Artaireacha);
 - o Athbhreithniú ar an bhfaisnéis uile atá ar fáil maidir le tuilte, léarscáileanna na gcriosanna tuile agus taifid stairiúla tuile san áireamh (ó www.floodinfo.ie, agus trí chuardach idirlín/nuachtáin/leabharlaine níos leithne, eolas áitiúil ar na tuilte suíomh).
 - o Bearta maonaithe tuile i bhfeidhm cheana féin;
 - o An tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag tuilte ar an Láithreán;
 - o Conas is féidir le leagan amach agus foirm na forbartha na tionchair sin a laghdú, lena n-áirítear socruithe maidir le rochtain shábháilte agus easáitiú;
 - o Tograí maidir le bainistíocht uisce dromchla de réir phrionsabail inbhuanaithe draenála;
 - o Éifeachtacht agus tionchair aon bhearta maolaithe is gá;
 - o Na rioscaí iarmharacha don Láithreán tar éis aon bhearta riachtanacha a thógáil agus na modhanna chun bainistíocht a dhéanamh na rioscaí sin; agus
 - o Bileog achomair ina ndéantar cur síos ar an gcaoi ar bainistíodh an riosca tuile d'áititheoirí an tláithreáin agus a bonneagar.
- 11.11.16 Nuair is féidir é a thaispeáint go sásúil sa mheasúnú mionsonraithe riosca tuile a bhaineann go sonrach leis an Láithreán go bhfuil seachnóidh an fhorbairt bheartaithe, agus a bonneagar, rioscaí suntasacha tuile de réir na bprionsabail atá leagtha amach i dTreoirlínte an Aire, ansin, faoi réir cúinsí pleanála cuí ábhartha eile, féadfar cead a thabhairt don fhorbairt. Tugtar achoimre sa SFRA ar conas measúnú mionsonraithe riosca tuile a bhaineann go sonrach leis an láithreán a dhéanamh, lena n-áirítear foinsí féideartha faisnéise agus príomh-aschuir aon mheasúnaithe agus 'An Córas Pleanála agus Treoirlínte Bainistíochta Riosca i gcás Tuilte 2009, agus Aguisíní Teicniúla A'.
- 11.11.17 Ba chóir a thabhairt faoi deara go bhfuil lóistín seomra leapa níos oiriúnaí d'fhoirgnimh chónaithe laistigh de Chrios Tuilte A nó B ag leibhéil uachtaracha urláir. Maidir le hoibríochtaí tráchtála, caithfear leanúnachas gnó a mheas, agus céimeanna a ghlacadh chun inoibrítheacht a chinntiú le linn agus téarnamh tar éis ócáid tuile d'fhorbairtí cónaithe agus tráchtála araon. Ní mór rochtain éigeandála a mheas mar nach mbainfear seasmhacht thuile amach go héasca sa timpeallacht thógtha atá ann cheana.

Measúnú Tionchair Draenála

- 11.11.18 Caithfidh gach forbairt bheartaithe tionchar rioscaí tuile uisce dromchla ar dhearadh draenála a mheas. Ba cheart go gcinnteodh an dearadh draenála méadú ar bith ar phriaca tuile don Láithreán, nó an dobharcheantar iarteachtach.
- 11.11.19 I gcás Láithreáin níos mó (i.e. teaghaisí iolracha nó aonaid tráchtála) ba cheart go gcinnteodh máistirphleanáil go gcoinnítear na bealaí sreafa atá ann cheana, trí bhonneagar glas a úsáid. Nuair is féidir, agus go háirithe i gceantair forbartha nua, ba cheart go mbeadh leibhéil urláir 300 mm níos mó ná bóithre in aice láimhe agus limistéir chrua chun iarmhairtí aon tuilte áitiúla a laghdú. Nuair nach féidir é sin a dhéanamh, féadfar dearadh malartach atá oiriúnach don suíomh a ullmhú.

11.11.20 Tugtar aghaidh ar úsáid Córas Draenála Inbhuanaithe agus bonneagar glas i bhforbairtí níos mionsonraithe níos luaithe sa chaibidil seo agus freisin i **gCaibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** an Phlean.

Mionfhorbarachtaí

- 11.1.21 Aithnítear i gCuid 5.28 de na Treoirlínte Pleanála maidir le Bainistiú Priacal Tuile gur 'mionobreacha' iad cineálacha áirithe forbartha agus dá bhrí sin tá siad díolmhaithe ón Tástáil Fírinne. Baineann forbairt den sórt sin le hoibreacha a bhaineann le forbairtí atá ann cheana, ar nós sintí, athchóirithe agus atógáil na forbartha atá ann cheana, inlíonadh ar scála beag agus athruithe úsáide. Tá cuspóirí criosaithe atá i mbaol tuilte sainaitheanta go soiléir ag an SFRA ach sa chás gur fhan an talamh criosaithe chun an úsáid atá ann cheana a léiriú, ach sa chás go bhfuil forbairt nua teoranta do Chuid 5.28 amháin.
- 11.11.22 Cé nach bhfuil feidhm ag an 'gCur Chuige Seicheamhach' agus ag an 'Tástáil Fírinne' sna ceantair seo, ba cheart go mbeadh measúnú ar na rioscaí tuile ag gabháil le hiarratais den sórt sin. Caithfidh seo a léiriú nach méadóidh an fhorbairt rioscaí tuile, trí líon suntasach daoine breise a thabhairt isteach sa tuile agus/nó brú breise a chur ar sheirbhísí éigeandála nó ar bhonneagar bainistíochta tuile atá ann cheana. Níor cheart go mbeadh drochthionchar ag an bhforbairt ná ní féidir bac a chur ar rochtain ar chúrsa uisce, tuilemhánna nó ar shaoráidí cosanta agus bainistíochta tuilte. Ba cheart go léireodh dearadh eilimintí tógtha sna feidhmchláir seo prionsabail an dearaidh athléimneach ó thaobh tuilte de.

Athrú Aeráide

- 11.11.23 Ba cheart tionchar an athraithe aeráide ar riosca tuile, agus go háirithe riosca iarmharach tuile, a mheas do gach forbairt bheartaithe. Tá sé seo tábhachtach go háirithe d'fhorbairt gar do cheantair atá i riosca tuilte taoide. Mar shampla, d'fhéadfaí a thaispeáint go bhfuil forbairt atá i gCrios Tuilte C i riosca nuair a chuirtear 0.5 m leis an leibhéal taoide dearaidh (1 as 200 bliain). Ba cheart go n-áireofaí i dtograí forbartha breithniú ar thionchar an athraithe aeráide ar fhoinsé tuilte abhann, básúil agus taoide.
- 11.11.24 Is féidir le ceantair a bhaineann tairbhe as cosaintí tuile a bheith an-íogair do thionchar an athraithe aeráide toisc go méadóidh méadú ar leibhéal tuile an dóchúlacht go dteipfidh ar chosaint; tá sé tábhachtach go n-aithnítear é seo in FRA cé go bhféadfadh baint a bheith ag na modhanna chun rioscaí méadaithe a bhainistiú leis an bplean cothabhála agus oiriúnaithe scéime níos fadtéarmaí.
- 11.11.25 Moltar sna Treoirlínte tuilte go nglacfaí le cur chuige réamhchúraim i leith athrú aeráide mar gheall ar leibhéal na héiginnteachta a bhaineann leis na héifeachtaí a d'fhéadfadh a bheith ann. Tugtar comhairle shonrach i ndrúacht-treoir OPW maidir leis na tionchair a bhfuiltear ag súil leo maidir leis an athrú aeráide agus na liúntais a sholáthrófar do bhainistiú riosca tuile in Éirinn amach anseo¹. Mar sin féin, tá an treoir seo níos sine ná 10 mbliana d'aois anois agus tá forbairt thapa tagtha ar an eolaíocht aeráide, go háirithe maidir le hardú leibhéal na farraige. Is iomaí tionchar a bhaineann leis an athrú aeráide a bhaineann leis an gcósta, lena n-áirítear:
- ardú leanúnach ar leibhéal na farraige;
 - stoirmeacha Atlantacha a d'fhéadfadh a bheith níos déine, rud a d'fhéadfadh borradh stoirme níos suntasaí agus tonnta foircneacha a ghiniúint;
 - mar thoradh ar dhoimhneachtaí uisce méadaithe tá tonnta níos mó ag sroicheadh an chósta.
- 11.11.26 Moltar i dtreoir OPW go mbreithneofaí dhá chás athraithe aeráide agus go gcuirfí liúntas ar fáil. Is iad seo an Cás Tadhcháil Lár-Raoin (MRFS) agus an Cás Tadhcháil Ard-Deireadh (HEFS). Ba cheart na liúntais a chur i bhfeidhm ar na leibhéil abhann AEP 1% nó leibhéal taoide AEP 0.5%. I gcás ina bhfuil forbairt rithabhachtach nó thar a bheith leochaileach (féach Tábla 11.4) ba cheart tionchar an athraithe aeráide ar shreafaí AEP 0.1% a chur i bhfeidhm freisin, agus ba cheart liúntais athraithe aeráide níos mó a thástáil chun críocha athléimneachta.

Tábla 11.4: Liúntais athraithe aeráide de réir leochaileachta agus foinsé tuile

Leochaileacht forbartha	Liúntas athrú aeráide abhann (méadú ar shreafaí)	Liúntas athrú aeráide taoide (méadú ar leibhéal na farraige)	Uisce stoirme/uisce dromchla
Níos lú leochaileacha	20%	0.5 m (MRFS)	Méadú 20% ar bháisteach
An-leochaileach	20%	0.5 m (MRFS)	
Criticiúil nó thar a bheith leochaileach (m.sh. ospidéal, fostáisiúin mhóra, seirbhísí gormsolais)	30%	1.0 m (HEFS)	

Nóta: ní dhéanfar aon lascaíniú ar liúntais athraithe aeráide d'fhorbairtí saolré níos giorra.

1 Measúnú OPW ar Chásanna Féideartha Amach Anseo, Drúacht-Treoir Bhainistiú Priacal Tuile, 2009

- 11.11.27 Rinneadh tuilleadh oibre ar thionchair an athraithe aeráide ar leibhéil tuile mar chuid de na Staidéir éagsúla CFRAM agus den ICPSS. Chuir na staidéir fairsinge tuile ar fáil do RIOSCA abhann agus cósta araon, atá ar fáil ar www.floodinfo.ie. Is féidir measúnú a dhéanamh ar thionchair an athraithe aeráide ar roinnt bealaí ar féidir teacht orthu sa SFRA nuashonraithe.

Dearadh Athléimneach ó Thaobh Tuilte de

- 11.11.28 Maidir le haon togra forbartha i limistéar atá i riosca measartha nó ard tuile a mheastar a bheith inghlactha i bprionsabal (i.e. tá an Tástáil Fírinne Déanta Plean rite aige), ní mór don FRA a bhaineann go sonrach leis an Láithreán a léiriú gur féidir bearta maolaithe iomchuí a chur i bhfeidhm agus gur féidir rioscaí iarmharacha a bhainistiú go leibhéil inghlactha. D'fhéadfadh go n-áireofaí leis seo bearta tógála atá frithsheasmhach in aghaidh tuilte a úsáid atá dírithe ar uisce a chosc ó dhul isteach i bhfoirgneamh agus a mhaolaíonn an damáiste a dhéanann uisce tuile d'fhoirgnimh. De rogha air sin, d'fhéadfaí dearáí le haghaidh tógáil athléimneach ó thaobh tuilte de a ghlacadh nuair is féidir a léiriú gur fearr uisce tuile a iontráil i bhfoirgnimh chun damáiste a dhéanann uisce tuile a theorannú agus téarnamh sách tapa a cheadú. Féach Cuid 4 - Dearadh le haghaidh Riosca Iarmharach Tuile na nAguisíní Teicniúla a ghabhann le Treoirlínte Tuilte na Roinne Chun tuilleadh treorach a fháil. Is féidir tuilleadh sonraí faoi bhearta maolaithe tuile ag dearadh an láithreáin a fháil sa SFRA nuashonraithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-13: Tuilemhánna agus Bogaigh

- a) Tuilemhánna, bogaigh agus ceantair chósta an Chontae a chosaint faoi réir tuilte mar bhonneagar glas rithabhachtach a sholáthraíonn spás chun uisce tuile a stóráil agus a iompar, rud a chumasaíonn riosca tuile a bhainistiú ar bhealach níos éifeachtaí agus an gá atá le cosaintí tuile a sholáthar sa todhchaí a laghdú.
- b) A chinntiú nach mbíonn tionchar ag forbairt ar láithreáin bogaigh laistigh de dhobharcheantair abhann/srutha agus féach le bogaigh dhíghrádaithe a athbhunú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-14: Bainistíocht Straitéiseach Riosca i gcás Tuilte

- a) Tacaigh le cur i bhfeidhm na
 - Treoir an EU maidir le Baol Tuilte (20010/60/CE) maidir le measúnú agus bainistiú rioscaí tuile,
 - na Rialacháin Priacal Tuile (I.R. Uimh. 122 de 2010),
 - na Treoirlínte ar 'An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte' (2009) agus
 - moltaí staidéar CFRAM an Iardheiscirt.
- b) Beidh cur i bhfeidhm bheartais tuile an Phlean seo go hiomlán bunaithe ar na moltaí atá sa Mheasúnú Straitéiseach Riosca Tuilte nuashonraithe (Meitheamh 2022), ag dul leis an bPlean, lena n-áirítear conclúidí na dTástálacha Fírinne atá ann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-15: Measúnuithe Riosca Tuilte

A cheangal go ndéanfar measúnuithe riosca tuile do gach forbairt nua laistigh den Chontae de réir an Chórais Pleanála agus Bainistíochta Riosca i gcás Tuilte – Treoirlínte d'Údarás Phleanála (2009) agus riachtanais Chiorclán P12/2014 RCPRA agus Threoir Tuilte an EU.

- I gcás Láithreáin laistigh de Chrios Tuilte A nó B, beidh gá le Measúnú Riosca Tuilte a bhaineann go sonrach le suíomh.
- I gcás Láithreáin laistigh de Chrios Tuilte C, beidh gá le scrúdú ar gach foinse tuilte féideartha, agus breithniú den athrú aeráide (measúnú ar scagadh priacal tuile). I gcúinsí teoranta sa chás go sainaithnítear sa 'mheasúnú scagthástála riosca i gcás tuilte' foinsí féideartha riosca tuile, b'fhéidir go mbeidh gá le measúnú riosca tuilte a bhaineann go sonrach leis an suíomh.
- Caithfidh gach forbairt bheartaithe tionchar rioscaí tuile uisce dromchla ar dheardh draenála a mheas trí Mheasúnú Tionchair Draenála. Ba cheart go gcinnteodh an dearadh draenála nach dtiocfaidh aon mhéadú ar riosca tuile don Láithreán, nó don dohbharcheantar iartheachtach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-16: Rioscaí Tuilte – Cur Chuige Foriomlán

Glac an cur chuige seo a leanas chun an riosca a laghdú go dtéann tuilte féideartha amach anseo i bhfeidhm ar fhorbairt nua:

- Forbairt a sheachaint i gceantair atá i riosca tuilte; agus
- Cuir an cur chuige seicheamhach i bhfeidhm maidir le bainistiú riosca tuile bunaithe ar sheachaint, ionadú, údar le agus maolú riosca.
- Sa chás nach féidir forbairt i tuilemhánta a sheachaint, ní mór d'iarraitais ar fhorbairt freastal ar an sainmhíniú ar Mhionfhorbairt nó gur éirigh leo an Tástáil Fírinne le haghaidh Pleananna Forbartha sa SFRA nuashonraithe agus is féidir leis an Tástáil Fírinne do Bhainistíocht Forbartha a chur ar aghaidh chuig an sástacht an údarais phleanála.
- Breithniú a dhéanamh ar thionchair an athraithe aeráide ar an bhforbairt.

I gceantair nár cuireadh an Tástáil Fírinne le haghaidh Pleananna Forbartha i bhfeidhm, nó inar theip uirthi, an seicheamhach

ba cheart cur chuige a chur i bhfeidhm mar seo a leanas:

- I gceantair ina bhfuil dóchúlacht ard tuilte - 'Crios Tuilte A' - seachain an-leochaileach agus forbairt níos leochailí mar a thuiriscítear i gCuid 3 de 'An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte – Treoirlínte d'Údarais Phleanála' a d'eisigh DoEHLG i mí na Samhna 2009.
- I gceantair ina bhfuil dóchúlacht mheasartha tuile - 'Crios Tuilte B' - seachain forbairt an-leochaileach a bhfuil cur síos air in alt 3 de 'An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte – Treoirlínte d'Údarais Phleanála' a d'eisigh DoEHLG i mí na Samhna 2009.
- I gceantair ina bhfuil dóchúlacht íseal tuile – 'Crios Tuile C' is féidir gach úsáid a mheas faoi réir breithniú iomlán a dhéanamh ar gach riosca tuile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae WM 11-17: Forbairt i Limistéir Riosca Tuilte

Agus tograí forbartha á mbreithniú, a d'fhéadfadh a bheith i mbaol tuilte, agus a bheadh míchuí de ghnáth mar atá leagtha amach i dTábla 3.2 de na Treoirlínte, ní mór na critéir seo a leanas a chomhlíonadh:

1. Tá na tailte ábhair críosaithe nó ainmnithe ar shlí eile le haghaidh úsáid nó foirm ar leith de fhorbairt i bplean forbartha feidhme, a glacadh nó a athraíodh ag cur san áireamh na Treoirlínte seo.
2. Bhí an togra faoi réir measúnú riosca tuilte cuí a léiríonn:
 - a. Ní mhéadóidh an fhorbairt atá beartaithe riosca tuile in áiteanna eile agus, más indéanta, laghdóidh sé an riosca foriomlán tuile;
 - b. Áirítear sa togra forbartha bearta chun riosca tuile do dhaoine, do mhaoin, an geilleagar agus an comhshaol a mhéid is féidir le réasún;
 - c. Cuimsíonn an fhorbairt atá beartaithe bearta chun a chinntiú go bhfuil rioscaí iarmharacha don cheantar agus/nó is féidir forbairt a bhainistiú go leibhéal inghlactha maidir le leordhóthanacht na bearta cosanta tuile atá ann cheana nó dearadh, cur i bhfeidhm agus maoiniú aon bearta agus forálacha bhainistíocht riosca tuile amach anseo maidir le rochtain ar sheirbhísí éigeandála; agus
 - d. Tugann an fhorbairt atá beartaithe aghaidh ar an méid thuas ar bhealach atá comhoiriúnach freisin le cuspóirí pleanála níos leithne a bhaint amach maidir le dearadh dea-uirbeach agus sráid-dreacha bríomhara gníomhacha. a fhorbairt.

Ba cheart inghlacthacht nó eile leibhéil riosca iarmharaigh a dhéanamh agus cineál agus úsáid thuartha na forbartha agus an chomhthéacs forbartha áitiúla sa todhchaí á gcur san áireamh.

Meastar nach bhféadfadh iarmhairtí diúltacha nó díobhálacha a bheith ag an bhforbairt ar shláine na Láithreáin Natura 2000 nó Limistéir Oidhreachta Nádúrtha nó Limistéir Oidhreachta Nádúrtha atá beartaithe.

- 11.11.29 I gcomhar leis an treoir ar 'An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte' (2009), Córais Draenála Inbhuanaithe agus Bonneagar Glas tá sé tábhachtach freisin go gclóíonn gach forbairt le próiseas toilithe reachtúil Oifig na nOibreacha Poiblí chun cuidiú le príocal tuile a mhaolú. Tá roinnt próiseas toilithe reachtúil ag Oifig na nOibreacha Poiblí (OPW) a theastaíonn faoi na hAchtanna um Dhraenáil Artaireach (ADA) agus IR 122. Tá na toilithe seo faoi phróiseas reachtúil ar leith agus ceanglaítear ar an iarratasóir (comhlacht nó duine) iad a chur i bhfeidhm sula gcuirtear tús leis an bhforbairt. Is iad seo a leanas na toilithe sin:

Alt 50: An tAcht leasaithe Siltin Airtéireach, 1945 agus EU (Measúnú agus Bainistiú Rioscaí Tuilte) Rialacháin IR 122 de 2010 - Srianata le droichid agus lintéir a fhoirgníú nó a athrú. Éilíonn sé seo ar gach comhlacht agus duine a bheartaíonn aon oibreacha a dhéanamh ar dhroichid nó ar lintéir (nua nó athrú ar an láthair) toiliú a lorg ón OPW sula ndéantar é. Teastaíonn toiliú Alt 50 ar chúrsaí sruthchúrsaí atá le feiceáil ar léarscáileanna 6 orlach nó ar chúrsa uiscechúrsa ina bhfuil baol tuilte aitheanta (sa chás gur tharla tuilte san am atá thart).

Alt 9: An tAcht um Dhraenáil Artaireach (Leasú), 1995 - Modhnú nó Athlonnú Sruthchúrsa, Claifóirt nó Oibreacha Eile. Ní mór do gach comhlacht agus duine a bhfuil sé de mholadh acu athruithe a dhéanamh ar sruthchúrsaí nó struchtúir atá ann cheana i Scéimeanna Draenála, toiliú an OPW a lorg. Baineann an chuid seo le sruthchúrsaí a athghrádú nó a athlonnú, claifóirt agus oibreacha éagsúla eile a athsholáthar nó a athlonnú ar Scéimeanna Draenála (i.e. Scéim Fhaoiseamh Tuile).

Alt 47: An tAcht Draenáil artairí, 1945 - Sriannta le Coraí a Thógáil/a Athrú. Ní mór do dhuine a bhfuil sé beartaithe aige cora a thógáil nó a athrú toiliú a fháil ar dtús ó na Coimisinéirí nó ó na húinéirí talún go léir lena mbaineann.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

WM 11-18: Scéimeanna Siltin Artaireacha agus Scéimeanna Fhaoiseamh Tuile

- a) A chinntiú go gcaomhnaítear riachtanais rochtana chun Scéimeanna Draenála Artaireacha, Ceantair Dhraenála agus Scéimeanna um Fhaoiseamh Tuile a chothabháil.
- b) I gcás ina mbeartófar droichid agus lintéir a fhoirgníú, a athsholáthar nó a athrú thar aon sruthchúrsa, is gá toiliú cuí ó na Coimisinéirí faoi Alt 50 den Acht Siltin Airtéirigh 1945.

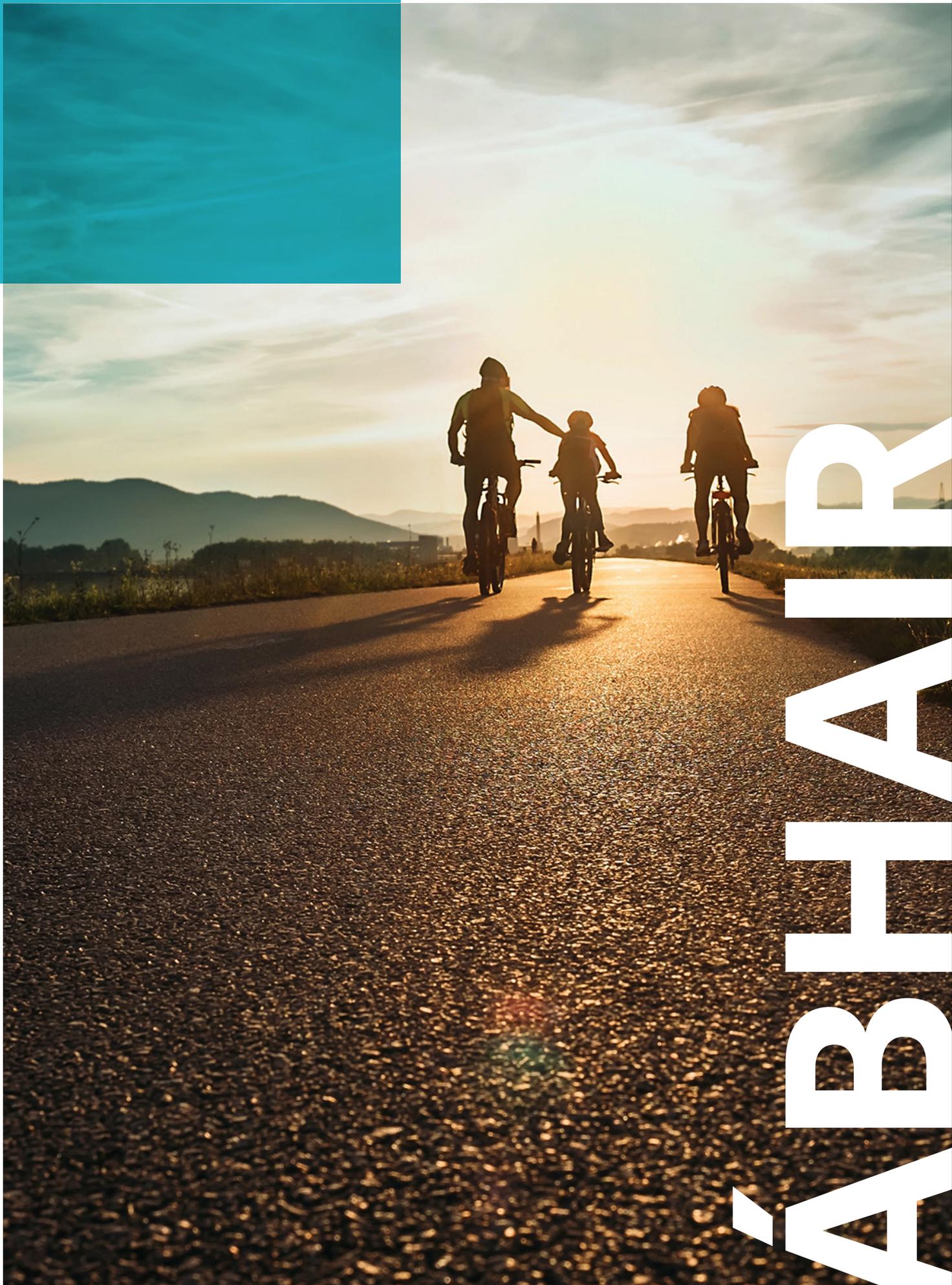
CAIBIDIL 12

IOMPAR AGUS

GLUAISEACHT

Aidhm an Chaibidil

Chun tacú le córas iompair éifeachtúil a sholáthar sa Chontae, ag tacú le nascacht agus le hiomaíochas, agus modhanna taistil inbhuanaithe a dhéanamh ina rogha tharraingteach agus áisiúil don oiread daoine agus is féidir chun gníomhú eacnamaíoch, sóisialta, sláinte, folláine, an comhshaol agus gníomhú ar son na haeráide a chur ar fáil.

BR H B A

Ábhair

12.1	Réamhrá	254
12.2	Straitéis Iompair agus Úsáide Talún do Contae Chorcaí	254
12.3	Gníomhú Aeráide agus Seasmhacht Iompar a Dhícharbónú	255
12.4	Comhtháthú na Pleanála Úsáide Talún agus Iompair	255
12.5	Creat Seachain-Bog-Feabhsaigh	259
12.6	Bainistíocht Éilimh Iompair	263
12.7	Roghanna Thaistil ghníomhaigh	265
12.8	Iompar poiblí	269
12.9	Straitéis Iompair Limistéar Chorcaí uirbeach	272
12.10	Cianobair	272
12.11	Bainistíocht Thrácht/Shoghluaisteachta agus Sábháilteacht ar Bhóithre	272
12.12	Páirceáil	273
12.13	Páirceáil agus Taistil	275
12.14	Soghluaisteacht Chliste	276
12.15	Luchtú EV	276
12.16	Infheistíocht Straitéiseach Bonneagair Bóithre	276
12.17	Lastas agus Calafóirt	279
12.18	Lastas Iarnróid	279
12.19	Lasta Bóthair agus Lóistíocht	280
12.20	Calafort Chorcaí	280
12.21	Calafóirt agus Cuanta Eile sa Chontae	281
12.22	Iompar Uiscebhunaithe	282
12.23	Aerfort Chorcaí	282
12.24	Caighdeáin Páirceála	284

12.1 Réamhrá

- 12.1.1 Is príomhchumasóir é an t-iompar i ngach gníomhaíocht eacnamaíoch agus shóisialta agus tá dlúthbhaint aige le cáilíocht na beatha, na sláinte agus na folláine. Ní mór dár mbeartas iompair forbairt éifeachtúil an gheilleagair a éascú, cáilíocht na beatha agus cuimsiú sóisialta a fheabhsú, an t-éileamh ar thaisteal agus spleáchas ar an gcarr príobháideach le haghaidh iompair a laghdú, agus tacú le seirbhísí iompair phoiblí ardmhinicíochta. Baineann beartas iompair na Comhairle le taisteal gníomhach, iompar de bhóthar (iompar poiblí san áireamh) agus iompar d'iarrród chomh maith le lastas, calafoirt agus aerfort.
- 12.1.2 Tá ár bpatrúin iompair reatha múnlaíthe den chuid is mó ag ár ndáileadh daonra agus ag leibhéal na hinfheistíochta i soláthar bonneagair. Léiríonn sonraí dúinn, ag leibhéal contae, nach bhfuil aistriú módach á bhaint amach i gCorcaigh. Tá úsáid mód taistil inbhuanaithe ag titim agus tá úsáid carranna ag méadú. Léiríonn sonraí daonáirimh gur bhain níos lú ná 1% de na fostaithe a bhí ina gcónaí i gContae Chorcaí, i measc fostaithe a bhí ina gcónaí i gContae Chorcaí, níos lú ná 3% d'iompar poiblí úsáidte agus gur shiúil níos lú ná 6% chun oibre in 2016.
- 12.1.3 Tacaíonn Éire le sprioc glan-astaíochtaí nialasacha gás ceaptha teasa (GHG) a ghlacadh faoi 2050 ar leibhéal an EU. I bhfianaise na n-astaíochtaí GHG ón iompar (nach bhfuil ach astaíochtaí talmhaíochta acu) agus an úsáid fuinnimh le haghaidh iompair (an úsáid fuinnimh is airde de réir eárnála arb ionann é agus 40% d'astaíochtaí CO2 a bhaineann le fuinneamh in 2018) ní mór dúinn athrú suntasach a bhaint amach ar an gcaoi a dtaistealaímid. Go náisiúnta, b'ionann an t-iompar agus 20.1% de GCGs na hÉireann in 2018 agus d'fhreastail breoslaí iontaise ar 96.6% dár n-éileamh ar fhuinneamh iompair in 2018. Leagtar amach i gClár reatha an Rialtais tiomantas náisiúnta do laghdú 7% in aghaidh na bliana ar an meán ar astaíochtaí foriomlána gás ceaptha teasa ó 2021 go 2030 (laghdú 51% thar na deich mbliana) agus chun astaíochtaí glan-nialasacha a bhaint amach faoi 2050.
- 12.1.4 Soláthraíonn an Creat Náisiúnta Pleanála agus a chuspóirí dlúthfháis, agus an phráinn mhéadaithe le haghaidh gníomhaíochta chun aghaidh a thabhairt ar athrú aeráide, mar a aibhsíodh i bPlean Gníomhaíthe ar son na hAeráide an Rialtais, an comhthéacs substainteach do bheartas iompair inbhuanaithe. Is fiú a thabhairt faoi deara go mbeidh tairbhe shuntasach eacnamaíoch ag baint le haistriú chuig modhanna iompair inbhuanaithe, agus gníomhú ar son na haeráide i gcoitinne.
- 12.1.5 Cuireann an plean seo béim ar thaisteal atá gníomhach agus go háirithe inbhuanaithe. Mars sin féin, má fhoráiltear doghluaiseacht inbhuanaithe earraí, seirbhísí agus daoine, beidh roinnt taistil de bhóthar san áireamh. Dá bhrí sin, tá sé rithábhachtach do shláinte gheilleagair agus shóisialta an Chontae feidhm straitéiseach an líonra bóithre a chothabháil, a fheabhsú agus a chosaint. Ar a bharr sin, tá gá le tionscadaíl infheistíochta straitéisigh bonneagair bóithre chun deiseanna forbartha áirithe a thapú. Dá bhrí sin, éascaíonn an plean seo feabhsuithe ar bhonneagar bóithre agus cosnaíonn sé éifeachtúlacht sa líonra.
- 12.1.6 Is Contae mór í Corcaigh go spásúil agus mar sin de, glactar le go leanfaidh iompar pearsanta i gcarr de bheith ina ghné de thurais níos faide in ainneoin an turais modha suntasaigh chuig iompar inbhuanaithe a bhfuil sé mar aidhm leis an bplean seo a bhaint amach.

12.2 Straitéis Iompair agus Úsáide Talún do Chontae Chorcaí

- 12.2.1 Is í an fhís d'iompar sa Chontae ná tacú le córas iompair éifeachtúil a sholáthar a thacaíonn le nascacht agus iomaíochas, agus modhanna taistil inbhuanaithe a dhéanamh ina rogha tarraingteach agus áisiúil don oiread daoine agus is féidir chun tairbhí eacnamaíocha, sóisialta, sláinte, folláine, comhshaoil agus gníomhú ar son na haeráide a sholáthar.
- 12.2.2 I gcomhréir leis an mbeartas Náisiúnta agus leis an sprioc forbairt inbhuanaithe agus dlúthfháis a bhaint amach, agus ar mhaithe le geilleagar bríomhar, timpeallacht shláintiúil agus folláine fheabhsaithe, lorgóidh beartas iompair sa Chontae leis an méid seo a leanas a bhaint amach:
- **Fás dlúth agus an t-aistriú chuig sochaí ísealcharbóin** - tacaigh leis an athrú ó bhonn is gá chun an Creat Pleanála Náisiúnta agus Straitéis Spásúil agus Gheilleagair Réigiúin an Deiscirt a chur chun feidhme, go háirithe maidir le fás dlúth agus an t-aistriú chuig sochaí ísealcharbóin;
 - **Forbairt atá dírithe ar iompar** - tionchar a imirt ar éileamh ar iompar agus an gá le taisteal a laghdú; patrúin úsáide talún a thacaíonn le hinfeistíocht iompair inbhuanaithe a chur chun cinn;
 - **Roghanna taistil inbhuanaithe** – ní mór foráil a dhéanamh do mhodhanna inbhuanaithe iompair agus tosaíocht a thabhairt dóibh, agus aitheantas á thabhairt do na tairbhí níos leithne don tsochaí agus tionchair taistil ar an gcomhshaoil a íoslághdú;
 - **Nascacht agus tréscailteacht fheabhsaithe** – ní mór siúl/rothaíocht a chur chun cinn idir tithe agus réimsí fostaíochta, scoileanna, iompar poiblí, miondíol agus seirbhísí eile;
 - **Tosaíochtaí infheistíochta iompair soiléire** – is gá tosaíochtaí infheistíochta a leagan amach a ndéanfar dul chun cinn orthu le linn thréimhse an phlean;
 - **Bearta bainistithe éilimh ar iompar a chur chun feidhme** – tá gá leis na bearta sin chun infheistíocht i mbonneagar iompair a chomhlánú;
 - **Tacaíocht do gheilleagair iomaíocha** - an gá atá le nasc iontaofa agus athléimneacha a éascú laistigh agus lasmuigh de Chontae Chorcaí agus go hidirnáisiúnta agus an gá atá le hacmhainn agus sábháilteacht straitéiseach ár mbonneagair iompair a chosaint, lena n-áirítear pleanáil le haghaidh feabhsú acmhainne sa todhchaí, agus tacú le hinfeistíocht i mbonneagar iompair agus í a uasmhéadú.
- 12.2.3 Is iad seo a leanas na príomhchoincheapa atá mar bhuntacú leis na cuspóirí seo:
- Cur chuige comhtháite i leith úsáid talún agus pleanáil iompair i bhfoirm croístraitéise, ordlathas lonnaíochta, dlús tithíochta, suíomh fostaíochta agus criosú cuspóirí bunaithe ar phatrúin lonnaíochta inbhuanaithe agus deiseanna iompair inbhuanaithe a uasmhéadú.
 - Cur i bhfeidhm an chur chuige Seachain-Bog-Feabhsaigh i leith an bheartais iompair, lena n-áirítear tríd an mbaile/comharsanacht 10 nóiméad a chur chun cinn.

12.3 Gníomhú Aeráide agus Seasmhacht – Iompar a Dhícharbónú

- 12.3.1 Tacaíonn na beartais a leagtar amach sa chaibidil seo leis an aistriú chuig iompar inbhuanaithe le lorg carbóin níos éadroime agus tionchar laghdaithe ar an athrú aeráide. Is í an Eochair chun é seo a bhaint amach na príomhchoincheapa a leagtar amach thuas - úsáid talún agus iompar a chomhtháthú agus lonnaíochtaí inmharthana a chruthú mar chuid de chreat iompair Seachain-Bog-Feabhsaigh. Tá sé sin rithábachtach i bhfianaise na leibhéal reatha astaíochtaí GHG ón iompar.
- 12.3.2 Chomh maith leis na bearta maolaithe seo ní mór dúinn bearta oiriúnaithe don athrú aeráide a mheas chun ár tseasmhacht i gcoinne an athraithe aeráide a mhéadú. Leagtar amach i gCreat Oiriúnaithe don Athrú Aeráide ón gComhairle bearta chun an cur isteach ar chórais iompair de bharr imeachtaí aeráide a íoslaghdú.
- 12.3.3 D'fhéadfadh go n-áireofaí le bearta oiriúnaithe breise dea-chleachtas a chur i bhfeidhm i gCórais Draenála Inbhuanaithe (SuDS) agus plandáil dhúchasach agus teorainneacha nádúrtha nó maoláin a mheas i gcomhthéacs soláthar bonneagair iompair (bóithre agus glashealaí) le tairbhí do phobail maidir le cáilíocht an aeir a fheabhsú, astaíochtaí carbóin a fhritháireamh, bithéagsúlacht a chur chun cinn, riosca tuile a theorannú, teas uirbeach a laghdú, chomh maith le luach aeistéitiúil. Tá sé tábhachtach go bhfuil criosanna maolánacha iomchuí curtha ar fáil, a chothabháil agus a chosaint chun tionchair aonair ar ghnáthóga limistéar speiceas ainmnithe a sheachaint, agus chun bithéagsúlacht níos leithne a chosaint agus a fheabhsú.

12.4 Comhtháthú na Pleanála Úsáide Talún agus Iompair

- 12.4.1 Is é an aidhm atá le húsáid chomhtháite talún agus pleanáil iompair tionchar a imirt ar iompar taistil agus an gá foriomlán le taisteal a laghdú. Baintear é seo amach trí phatrún úsáide talún níos éifeachtaí a chur chun cinn ina bhfuil úsáidí talún oiriúnacha suite níos gaire dá chéile agus trí tréscailteacht uirbeach ar ardchaighdeán a chur chun cinn.
- 12.4.2 Tá comhtháthú na pleanála úsáide talún agus iompair ag teacht le Torthaí Straitéiseacha Náisiúnta an NPF agus a thosaíocht fás dlúth a bhaint amach. Is príomhphrionsabal é a leagtar amach in 'Fís Nua don tSoghluaisteacht Inbhuanaithe' de chuid an Rialtais - Athbhreithniú ar Bheartas Iompair Phoiblí agus Taistil Ghníomhaigh na hÉireann' (2019) a athdhearbhaíonn go dtacaíonn roinnt príomhchuspóirí de chuid an NPF le comhtháthú níos fearr a dhéanamh ar phleanáil úsáide talún agus ar phleanáil iompair – coincheap a chuireann bonn eolais faoi thosaíochtaí infheistíochta go dtí 2040.
- 12.4.3 Tá beartais phleanála agus iompair an-idirpleach agus tá comhtháthú na pleanála úsáide talún agus iompair ina phríomhphrionsabal den bheartas náisiúnta agus réigiúnach a threoraíonn beartais agus cuspóirí an phlean seo. Cuirfidh an cur chuige seo forbairt úsáid mheasctha, pobail ard-dlúis chun cinn a thacóidh le himmharthanacht seirbhísí agus iompair áitiúla.
- 12.4.4 Tacaíonn an Plean seo, ar aon dul leis na beartais seo, le cláir chuimsitheacha iompair phoiblí agus taistil ghníomhaigh a gealladh dóibh i dTionscadal Éireann agus i Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí (CMATS) lena n-áirítear líonraí siúil agus rothaíochta agus feabhsuithe ar bhonneagar bus agus ar an tseirbhís iarnróid chomaitéireachta. Molann CMATS infheistíocht shuntasach in iompar poiblí agus bearta tacaíochta lena n-áirítear réimse poiblí feabhsaithe, bonneagar siúil agus rothaíochta, iarnród éadrom/bruachbhailte agus conairí nascann busanna srl. do Limistéar Cathrach Chorcaí. Braithfidh rath CMATS ar a bheith mar bhonn agus mar thaca ag ailíniú níos mó ar úsáid talún agus iompar agus ag cur le tarraingteacht roghanna taistil inbhuanaithe.
- 12.4.5 Aithnítear sa Phlean seo go bhfuil cur i bhfeidhm rathúil an bheartais náisiúnta maidir le dlús ar fud an chontae ag brath go mór ar leibhéal sásúil soláthair seirbhíse iompair phoiblí i mbailte atá lasmuigh de Chontae Chorcaí agus, d'fhéadfadh cur i bhfeidhm an leibhéil chéanna dlúis maidir leo siúd a cheanglaítear a bhaint amach i gContae Chorcaí tacú le soláthar iompair phoiblí feabhsaithe sna bailte sin lasmuigh den limistéar Uirbeach.
- 12.4.6 Chun acmhainneacht fáis an Chontae a chinntiú ar bhealach atá ag teacht le beartas aeráide agus a bhaineann uailmhianta an bheartais aeráide náisiúnta amach, saothróidh an Chomhairle an Straitéis Iompair Chomhtháite seo a leanas.

Tábla 12.1 Straitéis Chomhtháite Úsáide Talún agus Iompair

	Seachain	Bog	Feabhas a chur ar
Creat	Bainistíocht Éilimh Iompair.	Taisteal Gníomhach. Iompar poiblí. Feabhsúcháin ar bhonneagar bóithre chun iompar inbhuanaithe agus forbairt inbhuanaithe a éascú. Feabhsuithe ar bhonneagar iompair phoiblí chun iompar inbhuanaithe agus forbairt inbhuanaithe a éascú.	Luchtú EVanna.

Tábla 12.1 Straitéis Chomhtháite Úsáide Talún agus Iompair

	Seachain	Bog	Feabhas a chur ar
Tionscnaimh	<p>Cianobair.</p> <p>Fás Comhdhlúth.</p> <p>Coincheap baile 10 nóiméad.</p> <p>Meascán feabhsaithe d'úsáidí talún lena n-áirítear suíomh na fostaíochta agus na forbartha cónaithe.</p>	<p>Taisteal gníomhach mar rogha réalaíoch:</p> <p>Fás Dlúth.</p> <p>Coincheap baile 10 nóiméad.</p> <p>Meascán feabhsaithe d'úsáidí talún lena n-áirítear suíomh na fostaíochta agus na forbartha cónaithe.</p> <p>Tréscailteacht agus nascacht – bealaí sábháilte, áisiúla agus tarraingteacha chun iompar inbhuanaithe a éascú.</p> <p>Uasghrádú/athailíniú bóithre chun iompar inbhuanaithe agus forbairt inbhuanaithe a éascú.</p> <p>Réimse poiblí tarraingteach.</p> <p>Tacaigh le hinmharthanacht Bus, Nasc Áitiúil, agus Iarnród san áireamh.</p> <p>Aimsigh forbairt chun an deis atá ag Bus a uasmhéadú, lena n-áirítear Nasc Áitiúil, agus Iarnród.</p> <p>Páirceáil agus taisteal.</p> <p>Uaschaighdeáin pháirceála.</p> <p>Rochtain fheabhsaithe ar iompar poiblí.</p> <p>Nascacht ilmhódach.</p> <p>Soláthar d'acomhal ilmhódach iompair.</p>	<p>Soláthar pointe luchtaithe EV i bhforbairtí nua.</p> <p>Soláthar pointe luchtú EV sa réimse poiblí.</p> <p>Fuinneamh in-athnuaite.</p>

Tábla 12.1 Straitéis Chomhtháite Úsáide Talún agus Iompair

	Seachain	Bog	Feabhas a chur ar
Freagra an Phlean	<p>Cuspóirí CS 2-3, CS 2-5, CS 2-6, CS 2-7, CS 2-8 (féach Caibidil 2 Lár-Straitéis).</p> <p>Cuspóirí PL 3-1; PL 3-2; PL 3-3 (Féach Caibidil 3 Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite).</p> <p>Cuspóirí HOU 4-7, HOU 4-8 (féach Caibidil 4 An tithíocht).</p> <p>Cuspóirí RP 5-1, RP 5-2, RP 5-3, RP 5-4, RP 5-5, RP 5-6, RP 5-7, RP 5-9 (féach Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí).</p> <p>Cuspóirí SC 6-1, SC 6-3, SC 6-8; SC6-10 (féach Caibidil 6 Sóisialta agus Pobal).</p> <p>Cuspóirí EC, EC 8-5, CE 8-12 (féach Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta), CE 8-8-16.</p> <p>Cuspóirí TCR 9-1, TCR 9-2, TCR 9-13, TCR 9-16 (Féach Caibidil 9 Lárbhailte agus Miondíol).</p> <p>Cuspóirí TO 10-1, TO 10-11 (féach Caibidil 10 Turasóireacht).</p> <p>Cuspóirí TM 12-1 go TM 12-2 (an chaibidil seo).</p> <p>Cuspóir CA 17-3 (féach Caibidil 17 Gníomhú ar son na Haeráide).</p> <p>Cuspóir ZU 18-9, ZU 18-17 (féach Caibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh).</p>	<p>Cuspóir CS 2-3, CS 2-4, CS 2-8 (féach Caibidil 2 Lár-Straitéis).</p> <p>Cuspóir PL 3-1, PL 3-3 (féach Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite).</p> <p>Cuspóir SC 6-8 (féach Caibidil 6 Sóisialta agus Pobail).</p> <p>Cuspóir TCR 9-17 (féach Caibidil 9 Lárbhailte agus Miondíol).</p> <p>TO 10-7, TO 10-8, TO 10-9</p> <p>Cuspóirí TM 12-1 go TM 12-11, TM-12-13 (an chaibidil seo).</p> <p>Cuspóir ZU 18-9 (féach Caibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh).</p>	<p>Cuspóirí TM 12-12 (an chaibidil seo).</p>

Tábla 12.1 Straitéis Chomhtháite Úsáide Talún agus Iompair

	Seachain	Bog	Feabhas a chur ar
Cláir agus Bearta	<p>Maoiniú NTA €15.8 milliún do Chomhairle Contae Chorcaí do thionscadail taistil inbhuanaithe.</p> <p>CMATs.</p> <p>Glasbhealach Mainistir na Corann go Eochail.</p> <p>Conair an Oirthir: Bealach Rothaíochta Idiruibhig/ Glasbhealach.</p> <p>Glasbhealach Chuan Chorcaí.</p> <p>Tionscadal ACT (Bailte Contae a Ghníomhachtú).</p> <p>Straitéis Iompair an Oileáin Bheaga.</p> <p>Straitéis Iompair Bhaile Chaisleáin Bhéarra forbairt chónaitheach.</p> <p>Plean Iompair agus Feabhsú na Ríochta Poiblí Bandan, 2016.</p> <p>Plean Feabhsúcháin Iompair agus Ríochta Poiblí Charraig Uí Leighin (mar ullmhúchán).</p> <p>Clár foscadh bus: beidh uasghrádú 44 uimh. stadanna bus ar fud an chontae, 35 uimh. go caighdeán inrochtana mar thoradh ar níos mó ná €1.2m de mhaoiniú an Údaráis idir 2020 agus 2021.</p>		Clár píolótach EV.
Spriocanna agus Monatóireacht	<p>Taisteal chun na hoibre agus na scoile de réir mód inbhuanaithe ag leibhéal an chontae agus ar leibhéal an bhaile.</p> <p>Úsáid bonneagair taistil ghníomhaigh.</p> <p>Tionscadail Taistil Ghníomhaigh seachadta.</p> <p>Úsáid iompair phoiblí.</p> <p>Infheistíocht bóthair a sheachadadh.</p> <p>Clár feabhsúcháin foscadh bus.</p>		Ceannach EV.

Pleananna Iompair Áitiúla

12.4.7 Treoróidh Pleananna Iompair Áitiúla forbairt bailte amach anseo ar bhealach a chomhtháthaíonn feidhmeanna na pleanála úsáide talún agus iompair go héifeachtach, a thacaíonn le cuspóirí a bhaineann le hiompar inbhuanaithe agus a thacaíonn le comhdhlúthú forbartha sa todhchaí laistigh d'fhoirm uirbeach níos dlúithe. Cuirfear ar an eolas iad ag doiciméad an Údaráis/TII Measúnú Iompair Limistéarbhunaithe agus forlíontach an Údaráis/TII Modheolaíocht Phíolótach Doiciméad Treorach (2021) agus ullmhófar iad do bhailte de réir chuspóir TM 12-1 Comhtháthú Úsáid Talún agus Iompair. Tá sé i gceist go ndéanfaidh Pleananna Iompair Áitiúla:

- Na deiseanna a uasmhéadú chun úsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú;
- Measúnú a dhéanamh ar na dálaí tráchtá, iompair agus gluaiseachta atá ann cheana laistigh de limistéar an Phlean agus ina chomhthéacs níos leithne;
- Pleanáil a dhéanamh chun daoine, earraí agus seirbhísí a ghluaiseacht go héifeachtúil laistigh de limistéar an Phlean, chugtha agus uaidh;
- A mhéid is féidir tacú leis an éileamh measta ar iompar a bhaineann le cuspóirí forbartha áitiúla agus é a bhainistiú ar bhonn sócmhainní iompair atá ann cheana; agus
- Na hidirghabhálacha iompair a theastaíonn laistigh de limistéar an Phlean a aithint agus sa chomhthéacs níos leithne, chun freastal go héifeachtach ar an méadú éilimh a bhfuil súil leis.
- Ba cheart do Phleananna Iompair Áitiúla an leas is fearr is féidir a bhaint as an bhféidearthacht maidir le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú sin, cosaint a thabhairt don bhithéagsúlacht agus an ríocht phoiblí a fheabhsú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TM 12-1: Comhtháthú Úsáid Talún agus Iompair

Tacaigh le comhtháthú úsáide talún le bonneagar iompair agus é a éascú, trí lonnaíochtaí éagsúla, inbhuanaithe, dlútha a fhorbairt, chun torthaí iompair inbhuanaithe a bhaint amach, le patrún, suíomh agus dearadh forbartha nua sa Chontae chun tacú le modhanna iompair phoiblí dea-fheidhmiúla agus pleanáilte atá ann cheana agus atá pleanáilte.

- a) Tacóidh an Chomhairle le seachadadh clár agus beartas iompair a bhfuiltear tiomanta dóibh i dTionscadal 2040 agus i bPlean Straitéiseach Limistéar Cathrach Chorcaí mar a bhaineann siad le Contae Chorcaí.
- b) Déanfar forbairt chónaithe, nuair is féidir, go seicheamhach, trína dtugtar tosaíocht do thailte atá laistigh de na ceantair uirbeacha atá ann cheana nó atá tadhach leo, agus is inrochtana, nó a bheidh, is inrochtana trí rothaíocht siúil nó iompar poiblí - lena n-áirítear Láithreáin inlíonta agus athfhorbraíochta.
- c) Déanfar forbairtí amach anseo a phleanáil agus a dhearadh chun a n-inrochtaineacht a uasmhéadú trí iompar poiblí, siúl agus rothaíocht agus go háirithe, beidh forbairtí níos mó, dianturais, ar nós oifigí agus miondíol, dírithe go ginearálta ar áiteanna lárnacha a bhfuil rochtain an-mhaith orthu trí mhodhanna iompair inbhuanaithe;
- d) Déanfar forbairt nua fostaíochta agus cónaithe a chomhdhlúthú agus a ttreisiú ar bhealach a fhágfaidh go mbeidh sé inseirbhíseach le hiompar poiblí agus a chinntíonn go bhfuil sé an-inrochtana, trí shiúlóid, rothaíocht agus iompar poiblí. Laistigh de Chathrach Chorcaí, tarlóidh forbairtí diana turais nó leibhéil shuntasacha forbartha in áiteanna a bhfreastalaíonn iompar poiblí ardachmhainne atá ann cheana nó atá beartaithe orthu;
- e) Déanfaidh forbairt i mbailte tuaithe níos lú an t-iompar poiblí agus comhtháthú taistil inbhuanaithe a bharrfheabhsú laistigh de lonnaíochtaí. Tacófar le hidirmhalartuithe iompair phoiblí chun aistriú córa iompair chuig iompar poiblí agus taisteal inbhuanaithe a spreagadh idir lonnaíochtaí agus maidir le cur chuige i leith lonnaíochtaí.
- f) Cuirfear dlús forbartha cónaithe níos airde chun cinn in ionaid lonnaíochta a bhaineann leas as soláthar ardchaighdeáin seirbhísí iompair poiblí.
- g) Ullmhófar Pleananna Iompair Áitiúla do phríomhbhailte agus bailte móra ina bhfuil daonra ag nó ag druidim le 10,000 chun comhtháthú na pleanála úsáide talún agus iompair a uasmhéadú. Cuimseoidh ullmhú Pleananna Iompair Áitiúla anailís mhionsonraithe ar thréscailteacht chun seachadadh choincheap an bhaile 10 nóiméad a éascú chun an poitéinseal do mhaolú agus oiriúnú don athrú aeráide a bharrfheabhsú, cosaint a sholáthar don bhithéagsúlacht agus an réimse poiblí a fheabhsú. Ullmhófar Pleananna Iompair Áitiúla i gcomhairle leis an Údarás agus TII agus beidh aird acu ar Nóta Comhairle an Údaráis/TII maidir le Measúnú Iompair Ceantarbhunaithe (ABTA) (2018 nó aon athbhreithniú ina dhiaidh sin) agus ar ABTA forlíontach Conas Treoir, Treirdhoiciméad, Modheolaíocht Fhíolótach (2021).
- h) Cuirfidh an Chomhairle comhordú chun cinn idir na gníomhaireachtaí uile a bhfuil baint acu le soláthar seirbhísí iompair.
- i) Beidh dearadh na mbóithre agus na sráideanna go léir laistigh de na ceantair uirbeacha, lena n-áirítear bruaichbailte, bailte agus sráidbailte laistigh den chríos 60 kph de réir an Lámhleabhair Dearaidh do Bhoithre agus Sráideanna Uirbeacha, is é sin na caighdeáin dearaidh bóthair chuí ainmnithe do láithreacha den sórt sin. Cuirfear DMURS i bhfeidhm agus gach plean reachtúil agus neamhreachtúil á n-ullmhú agus tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha.
- j) Coinneofar agus cosnófar feidhm straitéiseach iompair na mbóithre náisiúnta i gcomhréir leis an mbeartas náisiúnta.
- k) Féach freisin TM 12-7 CMATS.

12.5 Creat Seachain-Bog-Feabhsaigh

12.5.1 Tá comhtháthú na húsáide talún agus an iompair rithábhachtach chun an cur chuige 'Seachain-Bog-Feabhsaigh' i leith an bheartais iompair a sheachadadh. Tagraíonn an creat dea-chleachtais seanbhunaithe sin don ghá atá le héifeachtúlacht an chórais iompair a mhéadú tríd an ngá atá le taisteal a laghdú agus trí fhaid turais a laghdú, an gá atá le haistriú ó úsáid an chairr phríobháidigh go modhanna iompair inbhuanaithe (go háirithe siúl agus rothaíocht), agus an gá atá le héifeachtúlacht fuinnimh modhanna iompair a fheabhsú agus tarraingteacht an iompair phoiblí a fheabhsú. Leanann creat A-S-I ordlathas: bearta "seachain" a bhfuil an fócas is mó acu, ar an dara dul síos "athrú" agus ar deireadh na bearta "feabhsaithe". Maolóidh an cur chuige seo brú tráchtá ionas nach mbainfidh neamhéifeachtacht iompair an bonn den fhás eacnamaíoch, laghdóidh sé astaíochtaí agus cruthóidh sé bailte níos inmharthana.

12.5.2 Ag baint úsáide as an gcur chuige 'Seachain-Bog-Feabhsaigh' i leith an bheartais iompair féachfaidh Comhairle Contae Chorcaí leis an ngá atá le taisteal a laghdú agus úsáid modhanna iompair inbhuanaithe a chur chun cinn – siúl, rothaíocht agus iompar poiblí – le haghaidh turais iomlána nó ar a laghad cuid de thurais. Sa chomhthéacs seo cuireann an plean seo coincheap comharsanachta 10 nóiméad chun cinn trína bhféadfadh cuid mhór den daonra rogha a dhéanamh siúl chun rochtain a fháil ar go leor dá riachtanais laethúla laistigh de shiúlóid shábháilte, tharraingteach agus áisiúil 10 nóiméad dá dteach.

- 12.5.3 Tacaíonn cláir iompair phoiblí agus taistil ghníomhaigh atá tiomanta do Thionscadal Éireann 2040 agus CMATS leis an gcur chuige, lena n-áirítear líonraí siúil agus rothaíochta, feabhsuithe ar bhonneagar bus agus an tseirbhís iarnróid chomaitéireachta srl.
- 12.5.4 Socraíonn Taisteal Níos Cliste (2009-2020), beartas iompair inbhuanaithe an Rialtais, spriocanna comhroinnte mód le haghaidh comaitéireachta a bhaineann leis an obair – spriocanna a léirítear sa Straitéis Réigiúnach, Spásúil agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt (an RSES). Tá athbhreithniú á dhéanamh ar an doiciméad beartais maidir le Taisteal Níos Cliste faoi láthair agus má leagtar amach spriocanna iompair inbhuanaithe sa bheartas nuashonraithe, beidh feidhm acu seo i gContae Chorcaí. Áiríodh le CMATS spriocanna comhroinnte mód buaic go 2040 don Limistéar Uirbeach ar fad. Leagann CMATS amach go mbeidh méadú 56% tagtha ar an éileamh laethúil ar thaisteal in 2040 thar leibhéal 2011.
- 12.5.5 Glacann sprioc sciar mód 2028 maidir le comaitéireacht chun na hoibre thíos spriocanna siúil do Corcaigh Chathrach a foilsíodh in CMATS mar thúsphointe agus bunaíonn sé sprioc comhroinnte mód siúil do gach baile trí sprioc CMATS 21% 2040 a chur i bhfeidhm ar gach baile. Athraíonn sprioc an bhaile aonair maidir le siúl ag brath ar bhunlíne 2016 an bhaile. De ghnáth, cuirtear scaireanna mód 60% agus 4% ó 'charr príobháideach a thiomáint' agus 'rothaíocht', faoi seach, i bhfeidhm ar gach baile. Ag glacadh leis go bhfanann modhanna taistil an daonáirimh 'paisinéir i gcarr', 'leoraí', 'veain' nó 'eile' réasúnta statach, ní mór don iompar poiblí freastal ar an iarmhéid i ngach baile. Léiríonn na spriocanna seo spriocanna íosta agus táthar ag súil go mbainfear aistriú módach níos mó fós amach, go háirithe chuig rothaíocht, leis an leibhéal méadaithe infheistíochta a rinneadh le déanaí i mbonneagar taistil ghníomhaigh agus le hinfeistíocht amach anseo. Tá tábhacht ar leith ag baint leis sin i bhfianaise scála thionchar an iompair ar an athrú aeráide. Cé go bhfuiltear ag súil, i ndeireadh na dála, na spriocanna a bhaint amach maidir le scaireanna i gcarranna príobháideacha agus i mód taistil inbhuanaithe a leagtar amach i dTaisteal Níos Cliste, lorgann na spriocanna baile a aithníodh anseo le bheith réalaíoch, rud a léiríonn leibhéal an-ard úsáide gluaisteán in 2016 sa Chontae.

Tábla 12.2 Spriocanna Ábhartha Aistrithe Módúil atá ann cheana

Taisteal Níos Cliste Beartas Náisiúnta Iompair Inbhuanaithe	Torthaí Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí Sciar Mód Buaic AM 2011-2040		
45% den chomaitéireacht a bhaineann leis an obair i gcarr príobháideach faoi 2020	Carr:	66% 2011	49.3% 2040
55% den chomaitéireacht a bhaineann leis an obair ar iompar inbhuanaithe faoi 2020	Siúil:	21% 2011	21% 2040
	Iompar poiblí:	10% 2011	25.7% 2040
	Rothaíocht:	1% 2011	4% 2040

- 12.5.6 Faoi láthair, braitheann monatóireacht ar aistriú módach den chuid is mó ar shonraí Daonáirimh ina sonraítear patrúin chomaitéireachta chun oibre agus oideachais. Beidh ar shonraí níos tráthúla, go hidéalach maidir le raon cuspóirí turais, measúnú iomlán a dhéanamh ar an dul chun cinn thar shaolré an phlean seo. Léirigh Suirbhé Taistil Náisiúnta na Príomh-Oifige Staidrimh, 2016 nach bhfuil 71% de thurais laethúla aosacha do chríocha oibre. Is é an t-aistriú módach chun críocha turais eile, agus ní amháin taisteal chun na hoibre (nó na scoile), an toradh inmhianaithe ar bheartas iompair. Déanann an Chomhairle monatóireacht faoi láthair ar úsáid a bonneagair taistil ghníomhaigh agus leanfaidh sí lena chinntiú go ndéantar monatóireacht rialta ar úsáid bonneagair iompair inbhuanaithe mar go gcuirfidh sé seo tomhas ar athrú ar chultúr iompair sa Chontae. D'fhéadfadh méaduithe ar roghanna taistil ghníomhaigh chun críocha turais eile a bheith mar thoradh ar mhéaduithe ar thaisteal gníomhach, fiú chun críocha áineasa. Mar aitheantas ar an tábhacht a bhaineann le monatóireacht agus an gá atá le tógáil ar ár mbonn fianaise amach anseo, fiosróidh an Chomhairle foinsí sonraí eile lena n-áirítear sonraí iompair phríomhúla breise a ghiniúint. Déanfaidh sé faireachán freisin ar úsáid moil dhigiteacha/cianoibre. Beidh bearta maidir le cáilíocht an aeir ábhartha freisin maidir le faireachán ar aistriú córa iompair.
- 12.5.7 Déanfar dul chun cinn ag leibhéal an Chontae agus ag príomhleibhéal an bhaile a thomhas i gcoinne na sonraí agus na spriocanna bonnlíne atá leagtha amach thíos. Coinneofar an beartas faoi athbhreithniú chun comhsheasmhacht a chinntiú le treoirlínte an phlean forbartha agus leis an mbeartas náisiúnta iompair inbhuanaithe. Soláthróidh socrúithe maoirseachta a chuirfear i bhfeidhm chun monatóireacht thréimhsiúil a dhéanamh ar CMATS (lena n-áirítear sciar mód agus cáilíocht an aeir) ionchuir bhreise sonraí.

Tábla 12.3 Sciar mód bonnlíne 2016 le haghaidh comaitéireachta chun na hoibre

Ag comaitéireacht chuig nó laistigh de	% ag taisteal chun na hoibre trí charr príobháideach a thiomáint	% ag taisteal chun na hoibre trí shiúlóid	% ag taisteal chun na hoibre trí rothaíocht	% ag taisteal chun na hoibre ar iompar poiblí
Contae	82	7	0.85	2.6
Lonnaíocht				
Corcaigh uirbeach				
Carraig Uí Leighin	73.6	7.78	1.21	2.15
Carraig Thuathail	88.71	1.77	0.37	0.87
An Cóbh	66.33	21.43	0.73	1.09
An tOileán Beag	83.23	1.61	0.67	3.05
Mainistir na Corann	76.69	9.956	1.306	9.77
An Pasáiste	72.60	12.46	1.07	1.78
Rinn an Scidigh	91.95	0.60	0.39	1.41
Mórcheantar Chorcaí				
Droichead na Bandan	75.71	13.19	0.17	0.72
Mainistir Fhear Maí	77.49	10.74	0.38	1.34
Cionn tSáile	70.99	18.73	1.23	1.16
Maigh Chromtha	76.72	12.219	0.426	0.49
Mala	77.47	9.57	0.71	0.78
Eochail	70.47	15.14	0.82	0.87
Tuaisceart Chorcaí				
Cill na Mallach	74.38	14.29	0.49	1.48
An Ráth	80.54	6.73	0.36	1.26
Ceann Toirc	77.81	10.35	0.25	0.25
Sráid an Mhuilinn	73.20	6.62	0.86	6.10
Baile Mhistéala	78.56	10.97	0.44	0.50
Áth Trasna	73.30	8.20	0.47	0.23
Iarthar Chorcaí				
Beantraí	77.65	9.77	0.42	0.62
Baile Chaisleáin Bhéarra	69.72	12.26	1.33	0.15
Cloich na Coillte	74.79	14.57	1.69	0.69
Dún Mánmhaí	78.53	8.03	0.42	0.83
An Scoil	73.36	15.16	1.64	0.41
An Sciobairín	78.10	10.19	0.96	0.45

Tábla 12.4 Sonraí bonnlíne 2016: Poist atá á n-áitiú ag Daoine atá ag Obair ón mBaile laistigh de Lonnaíochtaí, 2016

Baile/Suíomh Fostaíochta Straitéisí	Céatadán na bPost ina bhfuil daoine atá ag obair ón mbaile	Baile/Suíomh Fostaíochta Straitéisí	Céatadán na bPost ina bhfuil daoine atá ag obair ón mbaile
Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Contae Chorcaí uirbeach		Limistéar Pleanála Straitéisí Thuaidh	
Carraig Uí Leighin	10.87	Cill na Mallach	7.55
Carraig Thuathail	7.09	An Ráth	2.40
An Cóbh	11.52	Ceann Toirc	4.83
An tOileán Beag	0.43	Sráid an Mhuilinn	3.66
Mainistir na Corann	3.82	Baile Mhistéala	3.51
An Pasáiste	27.58	Áth Trasna	4.06
Rinn an Scidigh	3.60		
Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór		Limistéar Pleanála Straitéisí Thiar	
Droichead na Bandan	3.90	Beantraí	2.75
Mainistir Fhear Maí	3.32	Baile Chaisleáin Bhéarra	5.12
Cionn tSáile	8.75	Cloich na Coillte	3.54
Maigh Chromtha	4.07	Dún Mánmhaí	4.88
Mala	3.71	An Scoil	8.28
Eochail	6.90	An Sciobairín	3.61

Tábla 12.5 Sprioc-sciar 2028 maidir le comaitéireacht chun na hoibre

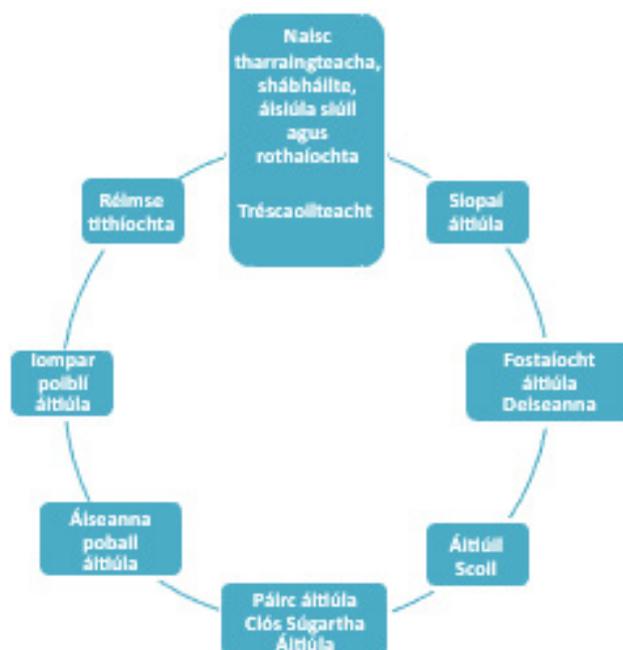
Ag comaitéireacht chuig nó laistigh de	% ag taisteal chun na hoibre i gcarr príobháideach	% ag taisteal chun na hoibre trí shiúlóid	% ag taisteal chun na hoibre trí rothaíocht	% ag taisteal chun na hoibre ar iompar poiblí
Lonnaíocht				
Corcaigh uirbeach				
Carraig Uí Leighin	60	13	4	8
Carraig Thuathail	60	6	4	22
An Cóbh	60	21	4	5
An tOileán Beag	60	6	4	19
Mainistir na Corann	60	14	4	20
An Pasáiste	60	16	4	8
Rinn an Scidigh	60	6	4	24
Mórcheantar Chorcaí				0
Droichead na Bandan	60	17	4	9
Mainistir Fhear Maí	60	15	4	11
Cionn tSáile	60	20	4	8
Maigh Chromtha	60	16	4	10
Mala	60	14	4	11
Eochail	60	18	4	5
Tuaisceart Chorcaí				
Cill na Mallach	60	17	4	10
An Ráth	60	12	4	13

Tábla 12.5 Sprioc-sciar 2028 maidir le comaitéireacht chun na hoibre				
Ag comaitéireacht chuig nó laistigh de	% ag taisteal chun na hoibre i gcarr príobháideach	% ag taisteal chun na hoibre trí shiúlóid	% ag taisteal chun na hoibre trí rothaíocht	% ag taisteal chun na hoibre ar iompar poiblí
Ceann Toirc	60	15	4	10
Sráid an Mhuilinn	60	12	4	11
Baile Mhistéala	60	15	4	11
Áth Trasna	60	13	4	5
Iarthar Chorcaí				
Beantraí	60	14	4	10
Baile Chaisleáin Bhéarra	60	14	4	5
Cloich na Coillte	60	17	4	11
Dún Mánmhaí	60	13	4	10
An Scoil	60	18	4	8
An Sciobairín	60	15	4	10

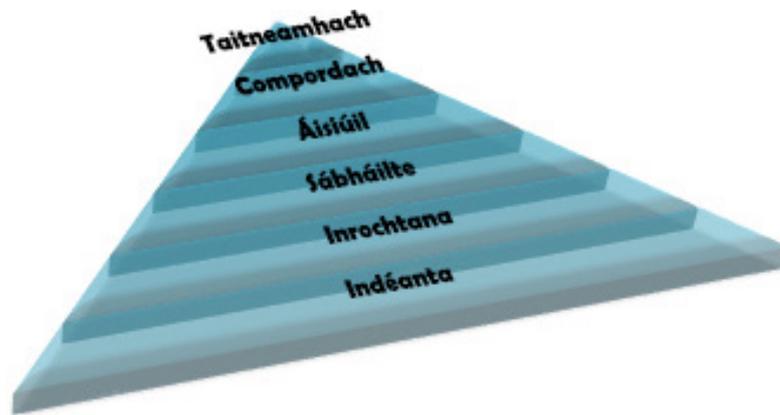
12.6 Bainistíocht Éilimh Iompair

Bailte Inmharthana

- 12.6.1 Tá go leor gnéithe ann a chomhcheanglaíonn chun baile a dhéanamh beo - chun go mbeidh baile ina áit tharraingteach le cónaí ann. **Déanann Caibidil 3: Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite**, sa Phlean seo, mionscrúdú air seo. Is é príomhchoincheap atá mar bhonn agus taca ag bailte beo ná go bhféadfadh cuid mhór den daonra a roghnú siúl chun rochtain a fháil ar fhormhór a riachtanas laethúil laistigh de shiúlóid tharraingteach 10 nóiméad nó rothar dá dteach. I measc na riachtanas sin tá deiseanna fostaíochta áitiúla, oideachas, siopaí, cúram sláinte áitiúil, saoráidí áineasa agus spásanna oscailte, iompar poiblí. Éilíonn an cur chuige seo forbairt chónaithe éagsúil agus dlúis níos airde agus teastaíonn naisc shábháilte, chuimsitheacha agus tharraingteacha do choisithe uaidh. Leagtar amach i gCuspóir Pleanála Réigiúnaí 176 de RSES an Deiscirt cuspóir mionsonraithe chun lonnaíochtaí dlútha inbhuanaithe a bhaint amach laistigh de choincheap an bhaile 10 nóiméad.

Figiúr 12.1: Gnéithe de Bhaile Inbhainte

Figiúr 12.2: Riachtanais Insiúla (curtha in oiriúint ó Alfonso, 2005)

- 12.6.2 Trí choincheap an bhaile 10 nóiméad a bhaint amach, agus sciar méadaithe de mhodh iompair inbhuanaithe i gcoitinne, soláthrófar tairbhí suntasacha eacnamaíocha, sláinte, gníomhú ar son na haeráide agus sóisialta. Cuimsíonn na sochair sin costais iompair laghdaithe, amanna taistil laghdaithe, sláinte agus folláine níos fearr, líon méadaithe i limistéir mhiondíola, beocht mhéadaithe, teagmháil shóisialta mhéadaithe, cáilíocht aeir níos fearr, éifeachtúlacht acmhainní agus dul chun cinn maidir le gníomhú ar son na haeráide. Éascaíonn coincheap an bhaile 10 nóiméad geilleagair áitiúla rathúla. Go suntasach, i gcomhthéacs an iompair, laghdaíonn sé na faid a thaistealaítear agus tugann sé an deis modhanna taistil gníomhacha a roghnú.
- 12.6.3 Beidh sláinte phoiblí níos fearr mar thoradh ar bhailte 10 nóiméad a bhaint amach. Beidh cáilíocht aeir níos fearr i mbailte chomh maith le timpeallachtaí níos ciúine agus níos sábháilte mar thoradh ar níos lú carranna ar na bóithre. Beidh leibhéal aclaíochta níos fearr mar thoradh ar mhéadú ar shiúlóid agus ar rothaíocht. Laghdaítear strus agus imní freisin má tá tú gníomhach. Insíonn taighde dúinn gur féidir le aclaíocht rialta leibhéal murtall agus diaibéiteas a laghdú, gur féidir leis galar croí agus ailse a laghdú, agus gur féidir leis an mbaol galar Alzheimer a fhorbairt a laghdú suas le 50 faoin gcéad.
- 12.6.4 Is é Éire Shláintiúil, Creat le haghaidh Sláinte agus Folláine Feabhsaithe 2013-2025, arna fhoilsiú ag an Roinn Sláinte, an creat náisiúnta do ghníomh an Rialtais agus na sochair chun sláinte agus folláine daoine atá ina gcónaí in Éirinn a fheabhsú. Trína Phlean Náisiúnta Ghníomhaíocht Fhisiciúil agus a thionscnamh Ionaid Oibre Shláintiúla aithníonn sé agus cuireann sé ról an taistil ghníomhaigh chun cinn. Tugtar ar aird sa Phlean Náisiúnta Ghníomhaíocht Fhisiciúil gurb é 'gníomhach ceann de na céimeanna is tábhachtaí is féidir le daoine de gach aois a ghlacadh chun a sláinte agus a bhfolláine a fheabhsú'.
- 12.6.5 Tacaíonn coincheap an bhaile 10 nóiméad le spriocanna 3, 11 agus 13 de Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a bhaint amach: Dea-Shláinte agus Folláine, Cathracha agus Pobail Inbhuanaithe, agus Gníomhú ar son na hAeráide. Tá Éire sínithe ag Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a leagann beartas náisiúnta siar go dtí 2030.

Figiúr 12.3: Spriocanna Fhorbartha Neamh-inbhuanaithe

- 12.6.6 Chun an baile 10 nóiméad a bhaint amach, tá gá le húsáid agus iompar talún atá comhtháite go críochnúil chomh maith le cur chuige réamhghníomhach, faoi stiúir bonneagair chun modhanna gníomhacha tarraingteacha a chur chun cinn. Comhlánófar é le beartas Lár an Bhaile ar dTús a leagtar amach i gClár an Rialtais a ghlacann cur chuige straitéiseach maidir le hathghiniúint lonnaíochtaí chun áitíocht chónaithe a chur chun cinn inár mbailte agus sráidbhailte.
- 12.6.7 Díríonn an plean seo ar bhailte dlútha inmharthana a éascú agus a chur chun cinn, go príomha trí bheartas threorach a leagan amach d'fhorbairt nua ach freisin trí fheabhsú siarghabhálach tréscailteachta agus ríochta poiblí inár lonnaíochtaí a chur chun cinn. Beidh buntáistí ag baint le gach lonnaíocht, lena n-áirítear bailte agus sráidbhailte tuaithe, le cosáin ar scála cuí agus áiseanna coisithe, i dtéarmaí sábháilteachta coisithe agus cáilíocht thimpeallacht uirbeach na lonnaíochtaí freisin. Tá sé beartaithe go dtabharfaidh staidéar amach anseo faoi anailís níos mionsonraithe ar nascacht agus insiúltacht laistigh dár bpríomhbhailte móra agus molfaidh sé feabhsuithe nó idirghabhálacha tréscailteachta agus nascachta ar leith.

- 12.6.8 Tacaíonn an phlean seo le prionsabal na luasteorainneacha laghdaithe i mbailte agus i sráidbhailte. Cruthóidh luasanna níos ísle timpeallachtaí uirbeacha níos taitneamhaí agus méadóidh siad sábháilteacht na n-úsáideoirí bóithre is leochaillí atá againn, ar nós coisithe, rothaithe agus leanaí. Tá sé seo ríthábhachtach chun cuspóirí a bhaint amach sa phlean seo chun taisteal gníomhach a chur chun cinn agus comhlánaíonn sé cuspóirí eile sa phlean forbartha, go háirithe cuspóirí **Chaibidil 3, Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite** agus **Caibidil 9, Lárbhailte agus Miondíol**, chun timpeallachtaí uirbeacha níos tarraingtí a chruthú. Is próiseas reachtach agus nós imeachta ar leithligh lasmuigh de shainchúram an phlean seo é luasteorainneacha a chur i bhfeidhm i mbailte agus i sráidbhailte áirithe.

12.7 Roghanna Thaistil Ghníomhaigh

- 12.7.1 Is iad siúl agus rothaíocht na modhanna iompair is inbhuanaithe agus is costéifeachtaí a bhfuil tairbhí suntasacha comhshaoil, sóisialta agus folláine ag baint leo. Tá gné taistil ghníomhaigh ag gach turas iompair phoiblí. Tá comhpháirt siúil ag beagnach gach turas. Níl go leor turais ghearra praiticiúil ach trí shiúl.
- 12.7.2 Ní mór do bhearta taistil ghníomhaigh uilechuimsitheacht a bhaint amach maidir le riachtanais agus riachtanais daoine de gach aois agus iad siúd faoi mhíchumas (lena n-áirítear soghluaisteacht, lagú céadfach agus cognaíocha) a bhreithnítear. Tacaíonn an Plean seo le riachtanas Choinbhinsiún na NA ar Chearta Daoine atá faoi Mhíchumas, agus féachfaidh sé go gníomhach lena chur i bhfeidhm, daingnithe ag Éirinn, chun a chinntiú go mbeidh rochtain, ar bhonn comhionann le daoine eile, ar an timpeallacht fhísiciúil agus ar iompar, i gceantair uirbeacha agus i gceantair thuaithe araon, ag daoine faoi mhíchumas; agus tacaíonn sé leis an Straitéis Náisiúnta um Chuimsiú Míchumais 2017-2021 lena n-áirítear gníomhartha sonracha a shanntar d'Údarás Áitiúla mar shampla maidir le 'mias' cosán agus maidir le bonneagar inrochtana, lena n-áirítear stadanna bus.

Infheistíocht Taistil Ghníomhaigh

- 12.7.3 Faoi dheireadh 2020 bhí tionscadail iompair inbhuanaithe curtha ar fáil ag an gComhairle le déanaí le luach infheistíochta €12.45m, go príomha trí mhaoiniú ón Údarás agus tá roinnt gnéithe á bhforlíonadh ag an gComhairle. B'ionann caiteachas taistil ghníomhaigh na Comhairle agus os cionn €5m idir 2018 agus deireadh 2020. Tá beagnach €1m breise de mhaoiniú an Údaráis, agus maoiniú DTTAS, cuid de Phlean Spreagtha Post iúil 2020 an Rialtais, ag seachadadh tuilleadh feabhsuithe iompair inbhuanaithe agus ríochta poiblí faoi Project ACT (Bailte Contae a Ghníomhachtú) i mbailte ar fud an Chontae. Cé go bhféadfadh cuid de na tionscadail seo a bheith réasúnta beag ó thaobh scála de, tá a n-acmhainneacht chernach agus aonair chun athrú módach áitiúil a bhaint amach suntasach.
- 12.7.4 Tá sé beartaithe go seachadfar breis agus 40 km do bhonneagar taistil ghníomhaigh ag an gComhairle do Limistéar Uirbeach an Chontae sna 5 bliana amach romhainn.
- 12.7.5 I mí Feabhra 2021, d'fhógair an tÚdarás leithdháileadh €240 milliún d'Údarás Áitiúla le haghaidh tionscadail taistil inbhuanaithe. Fuair Comhairle Contae Chorcaí deontas gaolmhar €15.8 milliún; €7.5 milliún do thionscadail leanúnacha laistigh de Limistéar Cathrach Chorcaí agus €8.3 milliún breise táscach le hinfeistiú i mbonneagar siúil agus rothaíochta i mbailte agus i sráidbhailte ar fud an chontae.
- 12.7.6 I mí an Mhárta 2021, cheadaigh an tÚdarás don Chomhairle, chun dul chun cinn a dhéanamh, faoin leithdháileadh deontais seo, 101 uimh. idirghabhálacha do bhailte agus do shráidbhailte ar fud an chontae le ceadú do scéimeanna breise ar dóigh dóibh a bheith le teacht.
- 12.7.7 D'fhéadfadh sé seo a bheith mar gheall ar cheisteanna comhshaoil, caomhnaithe dúlra, tírdhreacha nó oidhreachta eile. B'fhéidir nach bhfreastalóidís ar ioschaighdeáin taistil ghníomhaigh ar nós leithead íosta rotharbhealaigh mar gheall ar a n-iogaireacht, mar gheall ar a n-iogaireacht. D'fhéadfadh sé seo a bheith mar gheall ar cheisteanna comhshaoil, caomhnaithe dúlra, tírdhreacha nó oidhreachta eile. Beidh sainathint, dearadh agus tógáil bealaí nua rothaíochta agus siúil faoi réir Measúnacht Tionchair Éiceolaíochta ag céim tionscanta an tionscadail.
- 12.7.8 Tugann Nóta Comhairle Eatramhach DMURS - Freagairt Phaindéim Covid-19 (2020) treoir d'Údarás Áitiúla le cuidiú le bearta a chur i bhfeidhm chun bonneagar siúil agus rothaíochta feabhsaithe a sholáthar ar fud na tíre, mar fhreagairt ar phaindéim Covid-19.

Rud amháin is tabhachtaí ná rudaí gníomhach a dhéanamh is rud tabhachtach é seo do gach aois ghrupa chun a sláinte agus a folláine a feabhsú.

Siúl agus Rothaíocht

- 12.7.9 Chun siúl a chur chun cinn, agus coincheap an bhaile 10 nóiméad a chur i bhfeidhm agus a uasmhéadú, lorgann an Plean seo le lonnaíochtaí inmharthana a chruthú a chuirfidh an fholláine chun cinn agus a thabharfaidh buntáiste iomaíoch maidir le húsáid an chairr.
- 12.7.10 Éilíonn sé seo bealaí siúil a chosaint agus a fheabhsú, go háirithe bealaí a sholáthraíonn rochtain ar lárchomharsanachta nó bailte, iompar poiblí, limistéir fostaíochta áitiúla, limistéir áineasa, saoráidí pobail agus scoileanna. Éilíonn sé bealaí sábháilte, áisiúla agus taitneamhacha a chruthú. Ba cheart forbairt nua a bheith tréscailteach go barrmhaith maidir le siúl agus rothaíocht agus ba cheart deiseanna chun bealaí siúil agus rothaíochta a chur chun feidhme go cúlghabhálach nuair is praiticiúil sna comharsanachtaí atá ann cheana. Agus naisc taistil ghníomhaigh á gcruthú nó á bhfeabhsú, ba cheart aird a thabhairt ar dheiseanna a rialáil chun tarraingteacht agus bithéagsúlacht a fheabhsú. Féach **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** agus **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.
- 12.7.11 Cuireann an Plean seo timpeallachtaí uirbeacha ar ardchaighdeán chun cinn a uasmhéadaíonn tréscailteacht taistil inbhuanaithe de réir na gcaighdeán sa Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre agus Sráideanna Uirbeacha (DMURS, 2020 nó athbhreithnithe níos déanaí). Ní spreagfaidh patrúin úsáide talún agus patrúin lonnaíochta sa phlean seo úsáid phríobháideach gluaisteán. Chun patrúin taistil níos inbhuanaithe agus timpeallachtaí ar chaighdeán níos airde a spreagadh, ní mór tús áite a thabhairt d'úsáid coisithe agus rothaithe. Leagann DMURS amach cur chuige comhtháite i leith deardadh sráide i gceantair uirbeacha chun riachtanais úsáideoirí a chothromú agus líonraí fisiciúla, sóisialta agus iompair nasctha a chruthú a chuireann roghanna inbhuanaithe seachas turais gluaisteán chun cinn. Comhlíonfaidh forbairtí nua na caighdeáin DMURS is déanaí. Is treoir úsáideach é Treoir Dea-Chleachtas Tréscailteachta an Údarás Náisiúnta Iompair (2015). Cuireann TII Standard DN-GEO-03084 'The Treatment of Transition Zones to Towns and Villages on National Roads' síos ar na riachtanais a chuirfear i bhfeidhm ar Bhóithre Náisiúnta maidir leis na cuir chuige i leith bailte agus sráidbhailte i dtéarmaí bearta maolaithe tráchta agus trasrianta coisithe a sholáthar.
- 12.7.12 Tá an rothaíocht ina príomhghné de chóras iompair inbhuanaithe agus d'fhéadfadh sé a bheith ina rogha réalaióch do thurais ghearra nó mheánacha laethúla ar fud an Chontae i gceantair uirbeacha agus thuaithe araon má sholáthraímid timpeallacht a chosnaíonn agus a thugann tosaíocht don mhodh iompair seo. Caithfidh rothaíocht a bheith mar ghnáthnós do thurais ghearra agus ní mór a bheith ag súil le rothaithe a bheith ar ár mbóithre agus ar ár sráideanna.
- 12.7.13 Chun go mbeidh an rothaíocht ina rogha shábháilte tharraingteach, beidh gá le bonneagar a bhaineann go sonrach le rothar lena n-áirítear saoráidí páirceála rothar iomchuí a bheith ar fáil ag ceachtar deireadh de thuras a d'fhéadfadh tionchar suntasach a imirt ar an gcinneadh taisteal ar rothar. Is féidir bonneagar rothaíochta a sheachadadh freisin trí fheidhmeanna neamhbhóthair mar an ríocht phoiblí agus limistéir áineasa nuair is cuí. Ba cheart go n-áireofaí i ndearadh nó athdhearadh sráideanna nó bóithre riachtanais na rothaithe, mar a leagtar amach sa Lámhleabhar Rothaíochta Náisiúnta. Tá saoráidí leasa rothaíochta cosúil le háiseanna athraithe/cithfholctha, limistéir éadaí fluich agus stáisiúin chothabhála rothar in áiteanna fostaíochta ina gcinntitheach freisin chun daoine a spreagadh chun rothaíocht. Is fachtóir é cáilíocht agus méid an tsoláthair páirceála rothar i bhforbairtí a mbíonn tionchar aige ar an modh iompair – féach Páirceáil Rothar, cuid 12.12 den chaibidil seo.
- 12.7.14 Ní mór iniúchadh a dhéanamh ar ghníomhartha chun an rothaíocht a chur chun cinn idir ár mbailte agus sráidbhailte. Is dócha go gcuirfidh infhaighteacht mhéadaithe agus inrochtaineacht ar r-rothair leis an tarraingteacht a bhaineann le taisteal ar rothar mar rogha inmharthana seachas gluaisteáin do chomaitéirí i gceantair thuaithe.
- 12.7.15 Tacaíonn an Plean seo le cur i bhfeidhm Plean Líonra Rothaíochta Chorcaí don limistéar ceannchathartha a foilsíodh ar dtús in 2017 agus atá san áireamh anois i CMATS. Is príomhghné de seo i gceantar an Chontae an chuid de Chuan Chorcaí de Ghlasbhealach na Laoi go farraige a aithníodh ina dhiaidh sin mar thosaíocht iompair do Chorcaigh Chathrach san RSES. Cuimsíonn bealach Ghlasbhealach na Laoi go farraige glasbhealach thoir-thiar trí lár chathair Chorcaí, ag nascadh moil mhóra fostaíochta/oideachais le Baile an Chollaigh, sa chathair, agus i gCarraig Uí Leighin sa chontae, agus tugtar tacaíocht shonrach dó in RSES An Deiscirt, Corcaigh, cuspóirí MASP Chorcaí 8i agus 17c. Aithníonn CMATS 'Glasbhealach suaitheanta na Laoi go dtí an Fharraige ó Bhaile an Chollaigh go Bun an Tábhairne' mar inseachadta gearrthéarmach agus meántéarmach.
- 12.7.16 Tacaíonn an plean seo leis an gClár Bealaí Sábháilte chun na Scoile arna mhaoiniú ag an Údarás agus arna chomhordú ag clár Scoileanna Glasa An Taisce. Tá sé mar aidhm ag an gclár Bealaí Sábháilte chun na Scoile bealaí siúil agus rothaíochta níos sábháilte a chruthú laistigh de phobail, brú tráchta ag geataí na scoile a mhaolú agus líon na ndaltaí a shiúlann nó a rothaíonn ar scoil a mhéadú trí áiseanna siúil agus rothaíochta a sholáthar feadh bealaí rochtana scoile gar do scoileanna agus do scoileanna. D'fhéadfadh idirghabhálacha a bheith idir cosán uasghrádaithe nó lána rothar nua go dtí athoibriú iomlán ar an mbóthar lasmuigh de bhealach isteach scoile agus d'fhéadfadh soláthar páirceála rothar agus scútar a bheith san áireamh ann.

Glasbhealaí

- 12.7.17 Is forbairtí suntasacha bonneagair iad glasbhealaí agus tá réimse buntáistí eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil ag baint leo. Méadaíonn siad líon na gcuairteoirí a chuireann borradh suntasach faoi gheilleagair áitiúla. Aithnítear luach áineasa na nglasbhealaí go forleathan ach tá sé tábhachtach acmhainneacht an bhonneagair taistil ghníomhaigh seo a uasmhéadú agus deiseanna a lorg chun glasbhealaí a nascadh le nód chónaithe, fostaíochta, lárbaile agus nód iompair phoiblí in aice láimhe. Rachaidh an Chomhairle i dteagmháil le hIarnród Éireann agus leis an Údarás maidir le haon chomhtháthú rotharbhealaí agus siúlbealaí leis na stáisiúin iarnróid atá ann cheana feadh chonair iarnróid an oirthir. Féach freisin Caibidil 10 Turasóireacht. **Féach freisin Caibidil 10 Turasóireacht.**
- 12.7.18 Chuir Comhairle Contae Chorcaí tús le forbairt Ghlasbhealach 24 km, €19m, Mhainistir na Corann go hEochail in 2020 ar an líne iarnróid nach bhfuil in úsáid idir Mainistir na Corann agus Eochail, ag ionchorprú pointí stad ag na hiarstáisiúin i sráidbhailte Maigh Dhíle agus Chill la. In 2020 freisin ceadaíodh staidéar féidearthachta a sheoladh le haghaidh glasbhealach 39 km ó Mhala, feadh na hiar-líne iarnróid (Trí Mhainistir Fhear Mai) go Baile Dhubh ar theorainn Phort Láirge.

TM12-2-1: Ardleibhéal tosaíochta agus tréscailteachta a sholáthar do shiúlóid agus don rothaíocht chun lonnaíochtaí inrochtana, tarraingteacha, inmharthana, bríomhara agus sábháilte a chur chun cinn chun oibriú, maireachtáil, siopadóireacht a dhéanamh agus páirt a ghlacadh i saol an phobail, laistigh de shiúlóid deich nóiméad ó theach an duine. Tús áite a thabhairt d'fhorbairt inár lonnaíochtaí atá suite go maith agus deartha chun turais siúil, rothaíochta agus iompair phoiblí a éascú. Rochtain chomhionann a chur chun cinn do chách trí chloí le dearadh uilíoch sa timpeallacht thógtha sheachtrach chun úsáid níos mó iompair phoiblí, siúil agus rothaíochta a éascú.

- a) Beidh limistéir forbartha nua tréscailteach do shiúlóid agus do rothaíocht, trí bhealaí sábháilte, áisiúla agus taitneamhacha, agus tabharfar faoi chur i bhfeidhm siarghabhálach saoráidí siúil agus rothaíochta nuair is indéanta sna comharsanachtaí atá ann cheana, chun buntáiste iomaíoch a thabhairt do na modhanna sin. Féach DMURS (2020 nó athbhreithniú níos déanaí) agus Lámhleabhar Rothaíochta Náisiúnta agus Treoir Dea-Chleachtas Tréscailteachta (NTA) chun treoir a fháil.
- b) Tá gach forbairt nua le dearadh de réir na gcaighdeán DMURS is déanaí, mura gcuirtear cosc orthu le spás nó le srianta eile, a bheith inrochtana agus tréscailteach do choisithe, do rothaithe agus do choisithe a bhfuil a soghluaisteacht laghdaithe.
- c) Beidh ráiteas ag gabháil le hiarratais ar gach forbairt nua ar an gcaoi a mbainfear tréscailteacht fheabhsaithe agus chuimsitheach amach, lena n-áireofar ráiteas comhlíontachta le DMURS (2020 nó athbhreithniú níos déanaí) agus iniúchadh cáilíochta (dá dtagraítear in DMURS).
- d) Ba cheart coinneáil na mbealaí agus na nasc atá ann cheana a chuireann le tréscailteacht limistéir a ionchorprú san fhorbairt, go háirithe iad siúd a sholáthraíonn rochtain ar phríomhsheirbhísí, ar shaoráidí agus ar bhonneagar iompair phoiblí. Ní tharlóidh cailliúint nasc atá ann cheana má bhíonn turais níos ciorcadúla mar thoradh ar a gcaillteanas.
- e) Beidh insiúltacht agus inrochtaineacht de réir an mhodha siúil ina chuspóir lárnach i bpleanáil agus i ndearadh gach bonneagair iompair nua agus gach seirbhís iompair phoiblí.
- f) Cuirfear uasghrádú ar an ríocht phoiblí chun cinn chun soláthar siúil agus rothaíochta i lonnaíochtaí a fheabhsú.
- g) Lonnaíochtaí a sholáthar a thairgeann raon leathan seirbhísí chomh maith le forbairt chónaithe éagsúil agus ard-dlúis chun tacú le siúl agus rothaíocht.
- h) Tacaigh le feidhm Straitéis Iompair Limistéir Cathrach Chorcaí chun rátaí níos airde aistrithe módaigh chuig iompar inbhuanaithe a bhaint amach.
- i) Forbairtí úsáide measctha a spreagadh ar láithreánanna athghiniúna laistigh de lárbhailte nuair is cuí.

TM12-2-2: Cultúr taistil ghníomhaigh a chur chun cinn agus a éascú sa Chontae inar rogha inmharthana é taisteal gníomhach.

- a) Teagmháil a dhéanamh le hionadaithe ó chumainn chearta míchumais agus oibreacha inrochtaineachta á bpleanáil chun a chinntiú go gcuirtear peirspictíocht úsáideoirí soghonta bóithre san áireamh.
- b) Tacaigh le seachadadh an ghréasáin rothaíochta atá leagtha amach sa Phlean Líonra Rothaíochta Ceantair Cheannchathrach faoi réir SEA agus AA nuair is gá.
- c) Tacaigh le seachadadh bealaí rothaíochta, tionscadail chonairí Glasbhealaí agus Gormbhealaí faoi réir próisis chuí roghnúcháin láithreáin agus measúnaithe comhshaoil, ag féachaint don Straitéis chun Glasbhealaí Náisiúnta agus Réigiúnacha a Fhorbairt amach anseo lúil 2018.
- d) Tacaigh le bonneagar rothaíochta sábháilte, comhleanúnach agus leanúnach a fhorbairt chun freastal ar riachtanais gach grúpa rothaithe, go háirithe rothaithe nua, leanaí scoile agus daoine scothaosta agus tacaigh le bealaí sábháilte siúil agus rothaíochta, go háirithe sa chur chuige i leith scoileanna.
- e) Dul i dteagmháil le gníomhaireachtaí eile chun iniúchadh a dhéanamh ar an bhféidearthacht go n-ainmnófaí conairí rothaíochta, mar lánáil liath, ar bhealaí áirithe laistigh den ghréasán bóithre atá ann cheana.
- f) Nuair is cuí, tar ar bhealaí malartacha, a bhfuil comharthaíocht acu le haghaidh rothaíochta agus siúil, chun eispéireas agus glacadh taistil ghníomhaigh a fheabhsú.
- g) Tionscnaimh inbhuanaithe glasbhealaí do choisithe agus do rothaithe a chur chun cinn, an poitéinseal idir naisc a uasmhéadú idir glasbhealaí, agus naisc ó limistéir chónaithe agus fostaíochta go glasbhealaí, faoi réir próisis láidre roghnúcháin láithreáin agus próisis mheasúnaithe comhshaoil.
- h) Iarracht a dhéanamh nascacht laistigh den Chontae agus den réigiún a fheabhsú le haghaidh bealaí siúil agus bealaí rothaíochta comaitéireachta agus feidhmeanna taitneamhachta áineasa.

TM12-2-3: Foinsí sonraí iompair malartacha a iniúchadh agus leanúint de shonraí iompair phríomhúla a ghiniúint a thomhaiseann úsáid bonneagair taistil ghníomhaigh, chun monatóireacht éifeachtach agus fhreagrúil ar bheartas iompair a chumasú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-2: Taisteal Gníomhach

TM12-2-4: Bealach Rothaíochta Idiruibhig IU-1 (CMATS) a sheachadadh, nascacht rothaíochta do choisithe ar ardchaighdeán idir Dún Citil agus Mainistir na Corann, ag nascadh le Glasbhealach Mhainistir na Corann–Eochail sa deireadh.

TM12-2-5: Déanfar cosáin agus rotharbhealaí/glasbhealaí nua agus uasghráduithe ar chonairí agus rotharbhealaí/glasbhealaí atá ann cheana a dhearadh go híogair ag féachaint do chúrsaí comhshaoil, caomhnaithe dúlra, tírdhreacha agus oidhreachta eile, agus gealltanais a thabhairt, go háirithe, cúlú cuí a sholáthar ó chúrsaí uisce ina moltar cosáin agus rotharbhealaí/glasbhealaí nua feadh aibhneacha, sruthanna, lochanna nó limistéir íogaire eile. Tá gá le straitéisí glasbhealaí a fhorbairt don Chontae chun breithniú ar shainiú agus forbairt glasbhealaí amach anseo a threorú i gcur chuige plean-threoraithe.

TM12-2-6: Glasbhealach Chuan Chorcaí, comhpháirt de Ghlasbhealach na Laoi go farraige, a sheachadadh faoi réir measúnaithe comhshaoil. Féach freisin TM 12-2-5.

12.8 Iompar poiblí

- 12.8.1 Le haghaidh turais mheántéarmacha agus fhada, tá soláthar iompair poiblí dea-chomhtháite rithabhachtach do straitéis iompair inbhuanaithe agus d'iomaiochas an Chontae a fheabhsú. Tá líonraí iompair poiblí agus aomhail ilmhodúla, a bhfuil rochtain iomlán orthu trí mhodhanna taistil ghníomhaigh, tábhachtach chun an t-iompar poiblí a uasmhéadú. Tá ról ag soláthar Páirceála agus Taistil, nuair is cuí, maidir le bonn paisinéirí modhanna iompair poiblí a leathnú.
- 12.8.2 Tá acmhainneacht shuntasach ag Corcaigh Uirbeach, áit a bhfuil dlús daonra, agus minicíocht na seirbhíse níos airde, aistriú módach chuig iompar poiblí a bhaint amach. Léiríonn sonraí Dhaonáireamh 2016, áfach, cé go bhfuair an ceantar an infheistíocht is mó in iompar poiblí go bhfuil níos lú ná 1% de sciar na mód iompair poiblí feicthe aige idir 2011 agus 2016 maidir le comaitéirí chuig poist i mbailte sa cheantar.
- 12.8.3 Chun aistriú módach suntasach chuig úsáid iompair poiblí a bhaint amach, ní mór seirbhísí bus agus iarnróid a leathnú agus a fheabhsú ionas go mbeidh siad níos áisiúla agus níos tarraingtí, agus de mhinicíocht níos airde, agus ar an gcaoi sin rogha réalaíoch eile a thairiscint seachas an carr príobháideach a úsáid.
- 12.8.4 Tá sé tábhachtach go mbeadh iompar poiblí cuimsitheach agus go nglacfar leis an gcur chuige 'turas iomlán', chun an t-iompar poiblí a dhéanamh inrochtana go hiomlán do gach duine, lena n-áirítear iad siúd faoi mhíchumas. Tagraíonn an cur chuige seo do na heilimintí go léir arb ionann iad agus turas ón túsphointe go dtí an ceann scríbe. Is príomhpháirtithe leasmhara iad na hÚdarás Áitiúla ina leith seo i gcomhthéacs cur chuige dearaidh uilíoch a chinntiú i leith na timpeallachta tógtha, lena n-áirítear cosáin, cosáin rothar, bóithre, pointí trasnaithe coisithe, glasbhealaí bailte agus stadanna/scáthláin bus.

Iarnód

- 12.8.5 Baineann Corcaigh leas as seirbhís iarnróid go Príomhbhaile Mhala agus gréasán iarnróid bruachbhailte Oirthear Chorcaí a fhreastalaíonn ar an Oileán Beag, an Cóbh, An Gleanntán, Carraig Thuathail agus Mainistir na Corann agus is deis thábhachtach iompair inbhuanaithe é. Tá foráil déanta ag Pleananna Forbartha Contae agus Pleananna Ceantair Áitiúil i ndiaidh a chéile d'fhorbairtí cónaithe méadaithe i ndobharcheantair na stáisiún atá ann cheana agus atá beartaithe ar ghréasán iarnróid Oirthear Chorcaí.
- 12.8.6 Leanann an Plean seo le hiompar agus úsáid talún a chomhtháthú agus déanfar foráil ann d'fhás dlúth sna bailte seo atá ag iarraidh an líon daoine ar féidir leo rochtain a fháil ar iompar poiblí a uasmhéadú agus atá ag iarraidh naisc tharraingteacha do choisithe agus do rothair a sholáthar leis na stáisiúin iarnróid. Tá creatphleananna úsáide talún á soláthar ag an gComhairle chun an leas is fearr is féidir a bhaint as an bhféidearthacht maidir le taisteal iarnróid agus cuirfidh sé seo leis an nascacht idir na stáisiúin agus na bailte a bhfreastalaíonn siad orthu. Tugann CMATS achoimre ar fheabhsuithe pleanáilte ar an tseirbhís iarnróid chomaitéireachta i gCorcaigh lena n-áirítear stáisiúin bhreise (Carraig Thuathail Thiar, Baile Nua agus an Waterrock), an flít iarnróid, agus Páirc agus Turas Dhún Citil.
- 12.8.7 Beidh an Chomhairle ag tacú le iniúchadh a dhéanamh ar an bhféidearthacht iarnróid a athoscailt feadh líne iarnróid an Rátha go Cathair Chorcaí i gcomhar le páirtithe leasmhara eile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM12-3: Iompar d'Iarnród

Tacaigh leis na príomhthionscnaimh Iompair Iarnróid seo a leanas agus tús áite a thabhairt dóibh:

- a) Feabhsú an tsoláthair seirbhíse a spreagadh i gcomhar le fás pleanáilte daonra agus fostaíochta;
- b) Seachadadh stáisiún nua a chinntiú chun tacú le fás pleanáilte daonra i: Carraig Thuathail (Carraig Thuathail Thiar), Mainistir na Corann (Waterrock), an Cóbh (Baile Nua), agus An Mhóin Ard;
- c) Seachadadh áiseanna Páirceála agus Taistil a chinntiú nuair is cuí agus de réir mar is cuí, lena n-áirítear ag Carraig Thuathail agus Dún Cítil/An Eisc Thuaidh.
- d) Tacaigh le bonneagar iarnróid a sholáthar, lena n-áirítear saoráidí iosta, chun cuspóirí CMATS a sheachadadh maidir le soláthar seirbhíse iarnróid.
- e) Tacaigh le gníomhaireachtaí eile creat comhtháite úsáide talún agus iompair iomchuí a sholáthar chun an úsáid iarnróid a uasmhéadú agus nascacht le modhanna iompair eile a éascú.
- f) Rochtain fheabhsaithe stáisiúin iarnróid agus áiseanna ilmhódacha a sholáthar lena n-áirítear páirceáil shlán, dhídeanach rothar, saoráidí comhroinnte rothar poiblí, stáisiúin chothabhála rothar, luchtaithe EV, saoráidí páirceála agus linn snámha, saoráidí comhroinnte carranna, nuair is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-4: An Bonneagar Iarnróid nach bhfuil in Úsáid a Chosaint

Sa chás go bhfuil cás láidir ann a thacaíonn le hathoscailt fhéideartha stáisiúin iarnróid (nó bonneagar iarnróid) atá ann cheana nó nach bhfuil in úsáid le haghaidh seirbhíse, is cuspóir é an stáisiún (nó an bonneagar), a rochtain agus na tailte máguaird, a chosaint ar chúngú trí úsáidí míchuí, rud a d'fhéadfadh cur isteach ar fhorbairt na todhchaí mar shaoráid iarnróid. Féadfar úsáid iarnróid nach bhfuil in úsáid chun bonneagar taistil ghníomhaigh a sholáthar a mheas mar úsáid den sórt sin, coinnítear an rogha iad a athbhunú d'úsáid iarnróid ag pointe amach anseo.

Bus

- 12.8.8 I bhformhór na gcodanna den Chontae, lena n-áirítear Cathair Chorcaí, is é an bus an príomhmhód iompair poiblí agus tá gá le feabhsuithe seirbhíse má tá siad chun rogha réalaíoch eile a thairiscint seachas an carr príobháideach. I gCathrach Chorcaí tá sé rithábhachtach uasghrádú a dhéanamh ar mhinicíochtaí seirbhíse a nascann bailte cathrach le lár chathair Chorcaí. Ní mór seirbhísí nua a thabhairt isteach ar bhealaí a nascann na bailte uirbeacha agus an gréasán iarnróid bruachbhailte go díreach le príomhionaid fostaíochta sa chathair.
- 12.8.9 Lasmuigh de Corcaigh, is é gréasán bus Idiruirbeach an Chontae an phríomhchineál iompair poiblí do na príomhbhailte. Mar is amhlaidh le hiarnród, is gá inrochtaineacht agus nascacht an ghréasáin bus le modhanna eile iompair poiblí, taistil ghníomhaigh agus gluasteán príobháideach a fheabhsú. D'fhéadfadh go gcuimseoidh seo páirceáil, luchtaithe EV, saoráidí comhthiomsaithe carranna, saoráidí roinnte carranna, páirceáil shlán, dhídeanach rothar, saoráidí comhroinnte rothar poiblí, stáisiún chothabhála rothar nó saoráidí oiriúnacha eile nuair is cuí.
- 12.8.10 Tá an Chomhairle ag seachadadh clár maoinithe ag an NTA ar fud an chontae d'uasghrádú bonneagair seirbhíse bus réigiúnacha agus uirbeacha, ag seachadadh scáthlám bus nua agus stadanna bus inrochtana, le leithdháileadh os cionn €1.2m de mhaoiniú idir 2020 agus 2021. Bhíothas ag súil go bhfeicfeadh sé seo uasghrádú 44 uimh. stadanna bus ar fud an chontae, 35 uimh. go caighdeán inrochtana.
- 12.8.11 Is beag, más ann dóibh, de bhailte an Chontae a bhfuil daonra acu a d'fhéadfadh seirbhís inmheánach bus a chothú. Tacóidh an Chomhairle leo siúd atá ag iarraidh seirbhísí den sórt sin a oibriú, áfach.
- 12.8.12 Tá sé tábhachtach go n-áireofaí le tograí le haghaidh forbairtí nua atá dian ar thurais measúnú cuimsitheach iompair poiblí chun an leas is fearr is féidir a bhaint as an acmhainneacht maidir le haistriú módach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-5: Iompar Bus

TM12-5-1: Beidh gá le tograí forbartha ar mhórscaála (os cionn 100 aonad cónaithe nó forbairt a bhaineann le fostaíocht ar dóigh go n-eascróidh os cionn 50 post as) le measúnú cuimsitheach ar iompar poiblí a áireamh, mar chuid de Phlean Bainistíochta Soghluaisteachta, le cuimsiú:

- Measúnú ar an gcaoi a n-áiritheofar naisc éifeachtacha leis an togra le hiompar bus a d'fhéadfadh a bheith ann amach anseo;
- Roghanna a léiriú maidir le nascadh le saoráidí iompair atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo;
- Nuair is cuí, scrúdú a dhéanamh ar an bhféidearthacht a bhaineann le nascacht bus tríd an bhforbairt;
- Cinneadh a dhéanamh maidir leis an áit a bhféadfadh sé go mbeadh gá le bonneagar breise m.sh. leaganacha/stadanna bus.

TM12-5-2: Tacaigh leis an méid seo a leanas agus tabhair tosaíocht dóibh maidir le forbairt nua:

- A cheangal go mbeidh forbairtí nua ceangailte go maith, a oiread agus is féidir, lena líonraí bus áitiúla;
- Soláthar bonneagair bus iomchuí a chinntiú mar chuid lárnach d'fhorbairt nua;
- Bealaí siúil sábháilte, tarraingteacha agus áisiúla a dhaingniú ó gach forbairt nua go dtí an gréasán bus áitiúil.

TM12-5-3: Tacaigh leis na príomhthionscnaimh Iompair Bus seo a leanas agus tús áite a thabhairt dóibh:

- Feabhsú agus leathnú seirbhísí a spreagadh ionas go dtairgfídh siad rogha réalaióch eile seachas an carr príobháideach chun naisc éifeachtacha a sholáthar idir na príomhionaid ina gcónaíonn daoine agus an áit a n-oibríonn siad;
- Feabhsúcháin ar sheirbhísí bus atá ann cheana a chur chun cinn agus feabhsú an tsoláthair seirbhíse a spreagadh go ginearálta i dteannta le fás pleanáilte daonra;
- Tabhairt isteach seirbhísí bus nua a chur chun cinn ar bhealaí inar féidir leo rogha dhíreach eile a thairiscint seachas na bealaí is mó a bhfuil tóir ag úsáideoirí gluaistean príobháideacha orthu;
- Soláthar áiseanna idirmhalartaithe sábháilte agus áisiúla a spreagadh i ngach príomhbhaile;
- Bainistíocht níos fearr ar spás bóthair a spreagadh chun buntáiste ama turais a chinntiú do sheirbhísí bus.

Nasc Áitiúil Chorcaí

- 12.8.13 Is contae tuaithe é Corcaigh le breis agus 55% dá dhaonra ina gcónaí i gceantair thuaithe in 2016. Caithfear tacú leis an ngeilleagar tuaithe agus leis an bhfabraic shóisialta tuaithe trí nascacht áitiúil níos fearr agus nascacht a sholáthar le seirbhísí atá lonnaithe i gcathracha agus i mbailte.
- 12.8.14 Cuireann an tÚdarás seirbhísí iompair tuaithe ar fáil tríd an gClár Iompair Tuaithe Nasc áitiúil a bhfuil sé mar aidhm aige córas iompair phoiblí pobalbhunaithe ar fud na tíre a sholáthar faoin tuath in Éirinn a fhreagraíonn do riachtanais áitiúla. Aithnítear sa Phlean seo an ról ar féidir le seirbhísí iompair tuaithe a dhéanamh chun soláthar a dhéanamh do ghníomhaíocht shóisialta agus gheilleagrach idir sráidbhailte beaga/ceantair thuaithe agus bailte móra agus tacaíonn sé le Plean Straitéiseach an Chláir Iompair Tuaithe Nasc Áitiúil 2018-22. I measc a phríomhthosaíochtaí tá laghdú ar an eisiámh sóisialta agus comhtháthú seirbhísí iompair tuaithe le seirbhísí iompair phoiblí eile. Chomh maith leis sin, ceann de na príomhchuspóirí atá aige ná idirghníomhaíocht/comhordú níos mó le hÚdarás Áitiúla maidir le riachtanais iompair straitéiseacha a mheas agus pleananna iompair beartaithe a fhorbairt do cheantair áitiúla. Aithníonn an Chomhairle go bhféadfadh an tseirbhís Nasc Áitiúil a leathnú agus a éagsúlú chun a bonn paisinéirí a leathnú mar fhreagairt ar riachtanais áitiúla.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM12-6: Nasc Áitiúil

Tacaigh le hinfheistíocht i mbonneagar iompair inbhuanaithe lena neartaítear na naisc idir ceantair thuaithe agus uirbeacha.

Connecting Ireland

- 12.8.15 Tá an tÚdarás ag obair faoi láthair le Comhairle Contae Chorcaí agus le húdaráis áitiúla eile i bhforbairt Connecting Ireland, is é an cuspóir atá leis sin cainníocht, cáilíocht agus fóntas an iompair phoiblí a fheabhsú lasmuigh de na mórlimistéir uirbeacha; cur chuige córasach agus straitéiseach a thabhairt isteach maidir le bealaí agus seirbhísí nua a phleanáil agus cur chuige comhpháirtíochta a chur i bhfeidhm maidir le planáil gréasán bus.
- 12.8.16 Chomh maith le gnáthsheirbhísí sceidealta, Tá Connecting Ireland ag fiosrú freisin an poitéinseal a bhaineann le bearta neamhthraidisiúnta chun aghaidh a thabhairt ar an easnamh soghluaisteachta reatha, lena n-áirítear leathnú na Seirbhísí Iompair atá ann cheana atá freagrúil don Éileamh (DRT), scrúdú a dhéanamh ar theicneolaíocht nua i DRT agus cur chuige nua a phiolótú maidir le soghluaisteacht a mhéadú, mar shampla, seirbhísí neamhéigeandála FSS a chomhtháthú.
- 12.8.17 Beidh na bearta comhlántacha a aithint agus a chur chun cinn ina gcomhthéacs ginearálta chun Connecting Ireland agus a cuspóirí a laghdaíonn an gá le taisteal, lena n-áirítear comhtháthú úsáide talún agus planála iompair, logánú an tsoláthair seirbhíse agus forbairt moil teicneolaíochta.

12.9 Straitéis Iompair Limistéar Chorcaí Uirbeach

- 12.9.1 D'fhorbair an tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA) Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí (CMATS) 2040, a tugadh chun críche in 2020, i gcomhar le Bonneagar Iompair Éireann (TII), Comhairle Cathrach Chorcaí agus Comhairle Contae Chorcaí.
- 12.9.2 Is ionann CMATS agus straitéis chomhordaithe úsáide talún agus iompair do Limistéar Uirbeach Chorcaí. Leagtar amach ann creat chun bonneagar agus seirbhísí iompair a phleanáil agus a sheachadadh chun tacú le forbairt an CMA sa tréimhse suas go dtí 2040. Tá an Straitéis ar thús cadhnaíochta ar leibhéal náisiúnta ón gCreat Náisiúnta Pleanála 2040 agus ón bPlean Forbartha Náisiúnta 2018-2027 agus tógann sé ar staidéir iompair roimhe seo lena n-áirítear Plean Straitéiseach Limistéar Chorcaí (CASP) agus Plean Líonra Rothaíochta Cathrach Chorcaí.
- 12.9.3 Soláthraíonn an Straitéis, a fhaigheann tacaíocht iomlán ón bPlean seo agus athreoraíonn bonneolais, agus creataí infheistíochta gaolmhara, creat beartais agus plean forfheidhmithe comhleanúnach planála iompair ar féidir le gníomhaireachtaí eile a bhfuil baint acu le planáil úsáide talún, cosaint an chomhshaoil, agus seachadadh bonneagair eile cosúil le tithíocht agus uisce a dtosaíochtaí infheistíochta a ailíniú.
- 12.9.4 Meastar go bhfuil an Straitéis solúbtha leis an gcumas acmhainn agus minicíochtaí iompair phoiblí a mhéadú de réir mar is gá chun freastal ar athruithe ar fhás daonra agus fostaíochta feadh chonairí iompair comhaontaithe CMATS. Meastar gur doiciméad 'beo' é CMATS agus beidh sé faoi réir próiseas athbhreithnithe tréimhsiúil (5 bliana de ghnáth) thar shaolré na Straitéise.
- 12.9.5 Is í an fhís atá aige gréasán iompair comhtháite a sholáthar a thabharfaidh aghaidh ar riachtanais gach modha iompair, lena gcuirtear roghanna iompair níos fearr ar fáil, rud a fhágann feidhmíocht fhoriomlán líonra níos fearr agus a sholáthraíonn acmhainneacht chun freastal ar an éileamh ar thaisteal agus chun tacú le fás eacnamaíoch. Laghdóidh sé an gá le taisteal i gcarr agus tacóidh sé le beocht, inrochtaineacht agus inmharthanacht lárbhailte.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM12-7: CMATS

Tacaigh le cur i bhfeidhm Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí.

12.10 Cianobair

- 12.10.1 Is gné den chur chuige í an chianobair chun an gá le taisteal a sheachaint. Tá beartas na Comhairle maidir le cianobair leagtha amach sa chaibidil Geilleagair agus Fostaíochta den phlean seo. Sa chás go bhforbraítear moil cianoibre, beidh orthu a bheith inrochtana go hiomlán trí mhodhanna iompair inbhuanaithe agus tá bearta breise le breithniú acu chun iompar inbhuanaithe a chur chun cinn (m.sh. raon áiseanna a sholáthar do rothaithe, nó rannchuidiú le soláthar comhroinnte, ar nós cithfholcadáin, limistéar éadaí fliuch, páirceáil shlán rothar, seastáin chothabhála rothar, pointí luchtaithe EV a sholáthar agus araile). **Féach Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta.**

12.11 Bainistíocht Thráchtá/Shoghluaisteachta agus Sábháilteacht ar Bhóithre

- 12.11.1 Is féidir le planáil soghluaisteachta ag gnóilachtaí agus institiúidí a bhfuil líon ard fostaíthe acu cuidiú le fóstóirí spleáchas laghdaithe ar charranna a bhaint amach. Is bealach é chun taisteal inbhuanaithe a chur chun cinn, plódú tráchtá i gceantair uirbeacha a laghdú agus úsáid níos éifeachtúla a bhaint as talamh tríd an ngá atá le páirceáil a laghdú. Beidh plananna bainistíochta soghluaisteachta de dhith a bheith ag gabháil le hiarratais phleanála ar fhorbairt nua shuntasach nó ar fhorbairtí diana turais.

- 12.11.2 I gcás ina bhféadfadh tionchar ábhartha a bheith ag gluaiseachtaí tráchta a bhaineann le togra forbartha ar shábháilteacht agus ar shaorshreabhadh tráchta ar Bhealach Náisiúnta nó Réigiúnach, éileoidh an Plean seo go n-ullmhófar Measúnú Tionchair Tráchta (TIA), Measúnú Tráchta agus Iompair (TTA) agus Iniúchadh Sábháilteachta ar Bhóithre de réir Lámhleabhar na dTreoirínte Bainistíochta Tráchta 2003 a d'eisigh an Roinn Iompair agus na Treoirínte measúnaithe Tráchta agus Iompair a d'fhoilsigh TII in 2014.
- 12.11.3 Tá Treoir Náisiúnta ar fáil maidir le dea-chleachtas maidir le 'Pleananna Taistil Éifeachtacha don Áit Oibre a Bhaint Amach – treoir d'údarás áitiúla' a d'fhoilsigh an tÚdarás in 2012.
- 12.11.4 Tá sé rithábachtach don tsábháilteacht ar bhóithre go ndeartar aon rochtain feithiclí nua le soláthar leordhóthanach infheictheachta, ionas go mbeidh infheictheacht leordhóthanach ag tiománaithe a thagann as an rochtain ar fheithiclí, rothaithe agus coisithe atá ag teacht isteach.
- 12.11.5 Tá Plean Iompair agus Feabhsú Ríochta Poiblí Dhúin á chur chun cinn ag an gComhairle faoi láthair agus tá Plean Feabhsúcháin Iompair agus Ríochta Poiblí á ullmhú aici do Charraig Uí Leighin. Is é aidhm do na pleananna sin an gréasán iompair a bharrfeabhsú chun inrochtaineacht agus sábháilteacht a fheabhsú do gach modh iompair; deiseanna a aithint chun an ríocht poiblí a fheabhsú chun eispéireas gluaiseachta agus idirghníomhaíocht shóisialta ar fud na mbailte a fheabhsú; agus treoir a sholáthar maidir le hinfheistíocht amach anseo i mbonneagar iompair agus i bhfeabhsú na ríochta poiblí. Féach freisin **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus caibidlí **Imleabhar a Cúig Droichead na Bandan/Cionn tSáile** agus **Imleabhar 4 Ceantar Uirbeach Charraig Uí Leighin** den phlean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TM 12-8: Bainistíocht Thráchta/Shoghluaisteachta agus Sábháilteacht ar Bhóithre

- a) Sa chás go bhféadfadh tionchar ábhartha a bheith ag gluaiseachtaí tráchta a bhaineann le togra forbartha ar shábháilteacht agus ar shaorshreabhadh tráchta ar Bhealach Náisiúnta, Réigiúnacha nó Áitiúla eile, Beidh gá le Measúnú Tráchta agus Iompair (TTA) agus Iniúchadh Sábháilteachta ar Bhóithre a chur isteach mar chuid den togra. Sa chás go bhfuil Plean Iompair Áitiúil ann, cuirfidh sé aon TTA ar an eolas.
- b) Tacaigh le bearta bainistíochta éilimh chun taisteal gluasteán a laghdú agus bainistíocht soghluaisteachta dea-chleachtas agus pleanáil taistil a chur chun cinn trí mhodhanna iompair inbhuanaithe.
- c) I gcás forbairtí de 50 fostaí nó níos mó, beidh ar fhorbróirí cónaithe os cionn 100 aonad, gach saoráid oideachais, saoráid pobail, saoráidí sláinte, chomh maith le mór-shíneadh ar úsáidí den sórt sin atá ann cheana Pleananna Bainistíochta Soghluaisteachta (pleananna taistil) a ullmhú, le béim láidir ar mhodhanna taistil inbhuanaithe atá comhsheasmach le treoir foilsithe an Údarás chun modhanna iompair inbhuanaithe sábháilte, tarraingteacha agus áisiúla a chur chun cinn mar chuid den togra. Sa chás go bhfuil Plean Iompair Áitiúil ann, cuirfidh sé bonn eolais faoi aon Phlean Bainistíochta Soghluaisteachta.
- d) A chinntiú go bhfuil gach rochtain feithicle nua deartha de réir caighdeáin infheictheachta iomchuí chun sábháilteacht úsáideoirí bóithre eile a chinntiú.
- e) Caighdeáin agus sábháilteacht bóithre poiblí a fheabhsú agus infheistíocht acmhainní poiblí a chosaint i soláthar, i bhfeabhsú agus i gcothabháil an ghréasáin bóithre poiblí.
- f) Bearta sábháilteachta ar bhóithre a chur chun cinn ar fud an Chontae, lena n-áirítear ceansú tráchta, comharthaíocht bóthair agus páirceáil.
- g) Comhordú a dhéanamh ar ainmniúcháin chriosaithe bheartaithe agus/nó straitéisí rochtana i bpleananna lonnaíochta le luasteorainneacha ar bhóithre náisiúnta.

12.12 Páirceáil

Páirceáil do Rothair

- 12.12.1 Tá soláthar leordhóthanach páirceála rothar sábháilte, slán agus áisiúil riachtanach chun tacú leis an rothaíocht mar rogha iompair réalaióch. Tá caighdeáin pháirceála rothar an phlean seo leagtha síos chun é seo a léiriú agus tá méadú suntasach tagtha ar an soláthar riachtanach i gcoibhneas leis an bplean roimhe seo.
- 12.12.2 Ní mór páirceáil ardchaighdeáin rothar a sholáthar ag cinn scribe turais - laistigh de réimse poiblí ar gceantair uirbeacha agus laistigh de bheagnach gach forbairt nua lena n-áirítear cónaithe, fostaíocht, scoileanna, nóid iompair phoiblí, siopaí, áiseanna pobail agus ceantair áineasa. Tá áiseanna stórála rothar slána ag bunús turais rithábachtach freisin. Ní mór go mbeadh áiseanna páirceála agus stórála rothar ar ardchaighdeán do chónaitheoirí agus do chuariteoirí feistithe go cuimsitheach ar thograí d'fhorbairt nua i gceantair lárbhailte, in áiteanna atá inrochtana d'iompar poiblí, nó in áiteanna oiriúnacha eile.

- 12.12.3 Ba cheart páirceáil rothar a bheith áisiúil, inrochtana agus a bheith suite chomh gar agus is féidir don phríomhcheann scríbe agus ba cheart go mbeadh na bealaí chun páirceáil rothar ar ardchaighdeán agus ba cheart go mbainfeadh sé tairbhe as faireachas éighníomhach chun sábháilteacht phearsanta a mhéadú. Ba cheart go mbeadh sé éasca páirceáil do chuairteoirí a aimsiú agus a aimsiú in aice leis na príomhbhealaigh isteach go léir. D'fhéadfadh sé go mbeadh sé oiriúnach taisceadán rothar shlána a sholáthar agus féadfar a n-úsáid laistigh den ríocht phoiblí nó ag nóid iompair phoiblí a mheas. Mar sin féin, ní mór dóibh a bheith faoi réir córais éifeachtacha bhainistíochta a chumhdaíonn a leithdháileadh, a rochtain agus a bhfaireachán ar úsáid. Ba cheart saoráidí páirceála rothar slána a sholáthar ag aomhail iompair straitéisigh nua agus uasghrádaithe ar nós aomhail bus agus iarnróid, carrchlóis ilstóir agus foirgnimh phoiblí. Nuair is cuí, táthar chun breithniú a dhéanamh ar shaoráidí luchtaithe slána a sholáthar d'fheithiclí micrea-shoghluaisteachta leictreachais.
- 12.12.4 Chun tionchar rathúil a imirt ar an rogha rothar, ba cheart tacú le soláthar páirceála rothar, nuair is féidir, trí shaoráidí leasa rothar agus stáisiúin deisiúcháin rothar agus ba cheart é seo a léiriú i bpleananna taistil san ionad oibre.
- 12.12.5 Tá páirceáil rothaiochta le cloí leis na Caighdeáin atá leagtha amach sa phlean seo i gCuid 12.24 ina leagtar amach riachtanais maidir le candam na spásanna páirceála. Tá na caighdeáin seo chun páirceáil rothar leordhóthanach a chinntiú do chónaitheoirí/fostaithe agus do chuairteoirí araon. Chomh maith leis sin, cloíonn páirceáil rothar agus saoráidí páirceála gaolmhara le Caighdeáin maidir le Páirceáil Rothar agus Saoráidí Rothaiochta Gaolmhara d'Fhorbairtí Nua (Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, 2018) maidir leis na prionsabail ghinearálta atá le cur i bhfeidhm ar shuíomh páirceála rothar agus ar bhreithnithe dearaidh. Is treoir úsáideach é Lámhleabhar Rothaiochta Náisiúnta an Údaráis freisin. Tithíocht Uirbeach Inbhuanaithe: Caighdeáin Dearaidh d'Árasáin Nua Leagtar amach sna Treoirínte d'Údaráis Phleanála treoir náisiúnta maidir le soláthar páirceála agus árasáin.
- 12.12.6 Féach cuid 12.24 den chaibidil seo le haghaidh Caighdeáin Pháirceála.

Páirceáil Carranna

- 12.12.7 Lorgann beartas páirceála na Comhairle lena chinntiú go soláthraimid dóthanach agus iomchuí páirceála i lárbhailte agus maidir le beagnach gach cineál forbartha nua. Lorgann sé freisin le soláthar páirceála a chothromú ionas go mbeidh sé ag teacht le dlúthfhás agus iompar inbhuanaithe agus go dtacaíonn sé leis.
- 12.12.8 De réir mar a laghdaíonn an beartas iompair úsáid an chairr phríobháidigh agus go mbaineann sé aistriú córa iompair amach chuig foirmeacha iompair inbhuanaithe, laghdóidh na ceanglais pháirceála dá réir. Beidh sciar mó de mhodhanna inbhuanaithe níos mó agus foirm fáis níos dlúithe ag brath i bhfad níos lú ar acmhainn bóithre agus ar riachtanais pháirceála, agus níos lú talún ag teastáil don dara ceann agus ar an gcaoi sin costais a laghdú d'fhorbróirí a roghnaíonn lonnú i limistéar a bhfreastalaíonn modhanna iompair inbhuanaithe air go maith. Ní mór soláthar páirceála a bhainistiú go cúramach ionas nach bhféadfar rósholáthar páirceála a cheadú a d'fhéadfadh an bonn a bhaint de bhearta chun aistriú módach a bhaint amach. Tá infhaighteacht laghdaithe páirceála mar chuid de raon uirlisí chun aistriú módach a chur chun cinn. Sa chás go bhfuil Plean Iompair Áitiúil ann, féadfaidh sé an leibhéal cuí soláthair páirceála a chinneadh.
- 12.12.9 Ba cheart forbairtí miondíola, fostaíochta agus eile atá dian ar thurais a lonnú i gceantair a dtacaíonn iompar poiblí go maith leo. Éilíonn Treoirínte maidir le Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha gur cheart uaschaighdeáin pháirceála a chur i bhfeidhm feadh conairí iompair phoiblí chun cóngarachacht d'áiseanna iompair phoiblí a léiriú. Tugtar achóimre ann freisin, maidir le forbairt áirithe, go bhféadfaí caighdeáin pháirceála eas-sráide a mhaolú chun áitiú teaghaisí ag teaghlach ar lú iad carranna a spreagadh. Leagann na treoirínte seo agus an Treoir dearaidh Uirbigh a ghabhann leo béim freisin ar phríomhcheisteanna dearaidh. Ina theannta sin, ba cheart córais inbhuanaithe draenála uirbeacha a ionchorprú i soláthar páirceála, a mhéid is indéanta, i gcomhréir leis an gcleachtas is fearr.
- 12.12.10 Ní mór caighdeáin pháirceála a shocrú ar leibhéal réalaíochta, agus aird á tabhairt ar ghairneacht don iompar poiblí, chun feithiclí páirceáilte is cúis le bac a sheachaint. Leagtar amach i bPlean Forbartha Contae 2014 na huaschaighdeáin pháirceála (i dtéarmaí chandamach na spásanna páirceála) do chatagóirí éagsúla forbartha (seachas cónaithe) agus leanann an plan seo le huaschaighdeáin pháirceála a leagan síos de réir Thábla 12.6, agus ina theannta sin, cuireann sé na huaschaighdeáin i bhfeidhm maidir le ceantair chónaithe i gCathrach Chorcaí, i lárbhailte agus i gceantair laistigh d'achar siúil de sheirbhís iompair phoiblí ar ardchaighdeán. Cuimsíonn na caighdeáin pháirceála toisí na mbánaí páirceála freisin.
- 12.12.11 De ghnáth, beifear ag súil go gcuirfidh forbróirí páirceáil ar an Láithreán ar fáil de réir chaighdeán an phlean seo. I gcúinsí teoranta áirithe d'fhéadfadh caighdeán níos airde nó níos lú a bheith oiriúnach agus tá sonraí faoi seo leagtha amach i gCuid 12.24. In áiteanna áirithe a bhaineann tairbhe as tairiscint iompair phoiblí ardmhinicíochta (ar nós an tOileán Beag agus Carraig Thuathail), féadfaidh an Chomhairle uasteorainneacha páirceála a chur i bhfeidhm ar fhorbairtí nua nuair is cuí.
- 12.12.12 Maidir le gach cineál suímh, i gcás ina n-iarrtar soláthar páirceála a dhíchur nó a laghdú, is gá a chinntiú, nuair is féidir, go soláthraítear líon iomchuí fágála, seirbhíse, spásanna páirceála do chuairteoirí agus páirceáil do dhaoine laga.
- 12.12.13 I bhfianaise an riachtanais 30% den fhorbairt uirbeach nua go léir a sholáthar ar shuíomhanna inlíonta/athfhorbraíochta laistigh de lorg tógtha lonnaíochtaí atá ann cheana, agus chun iad siúd ar mian leo infheistiú a dhéanamh in áiteanna i lárbhailte/sráidbhailte a spreagadh agus a dhreasú, de ghnáth ní lorgóidh an Chomhairle Contae páirceáil ar an Láithreán nó ranníocaíocht airgeadaíochta a sholáthar in ionad páirceála sa chás go mbaineann an fhorbairt le hathúsáid/athchóiriú foirgnimh atá ann cheana faoi fhorghabháil nó folamh, aon athrú úsáide, nó ina moltar forbairtí inlíonta ar scála beag (lena n-áirítear cónaithe) laistigh de lár an bhaile nó lár an tsráidbhaile. Déanfaidh an Chomhairle monatóireacht ar sholáthar páirceála lár an bhaile lena chinntiú nach mbeidh tionchar diúltach ag páirceáil ar an tsráid ar aidhmeanna comhfhorbartha áite agus soghluaisteachta inbhuanaithe an Plean Forbartha Contae seo. Má thagann easnaimh i réimsí ar leith chun cinn lorgóidh an Chomhairle le dul i ngleic leo tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha agus trí pháirceáil phoiblí leordhóthanach eas-sráide a sholáthar.

- 12.12.14 Beidh ar fhorbairtí i lár an bhaile i bhformáid níos mó mar fhorbairtí miondíola áise meánmhéide/mórscála nó forbairtí oifige páirceáil ar an Láithreán a sholáthar suas go dtí an caighdeán is mó agus ranníocaíocht airgeadaíochta a íoc nuair nach féidir é seo a sholáthar mar chuid den fhorbairt.
- 12.12.15 Féach Alt 12.24 ag deireadh na caibidle seo le haghaidh gach Caighdeán Páirceála.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-9: Páirceáil

Seachadadh cuí spásanna agus áiseanna páirceála agus rothar a chinntiú de réir na gCaighdeán atá leagtha amach i gCuid 12.24 den doiciméad seo:

- a) Beidh gach togra forbartha neamhchónaithe faoi réir na n-uaschaighdeán páirceála mar theorannú chun srian a chur le soláthar páirceála chun aistriú módach níos mó a bhaint amach.
- b) Beidh gach togra forbartha cónaithe, i gCathrach Chorcaí, i gceantair laistigh d'achar siúil lárbhailte agus seirbhísí iompair phoiblí, faoi réir uaschaighdeán páirceála mar theorannú chun srian a chur le soláthar páirceála chun aistriú módach níos mó a bhaint amach.
- c) Déanfar páirceáil rothar a dheardh go cuí sa réimse uirbeach agus forbairtí nua ag céim luath lena chinntiú go bhfuil saoráidí páirceála rothar leordhóthanacha suite agus deartha de réir treoirlínte dearaidh páirceála rothar; An Lámhleabhar Rothaíochta Náisiúnta (NTA, 2011), agus an doiciméad Caighdeán maidir le Páirceáil Rothaíochta agus Saoráidí Rothaíochta Gaolmhara d'Fhorbairtí Nua (Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, 2018).
- d) Tá páirceáil ar an tsráid le dearadh saghas nach bhfuil éadanas sráide gan ghá ann.
- e) Tá nascacht agus inrochtaineacht idir príomhlimistéir pháirceála agus príomhshráideanna lárbhailte le bheith sábháilte agus áisiúil.
- f) Tá ardchaighdeán dearaidh, leagan amach agus tírdhreachaithe, lena n-áirítear córais inbhuanaithe draenála uirbeacha a chur i bhfeidhm nuair is cuí, le gabháil le haon togra le haghaidh páirceáil ar an dromchla. Ní thabharfar cead pleanála ach amháin sa chás go gcomhlíontar na critéir seo a leanas go léir:
 - Tá meas ann ar charachtar an tsráid-dreach/an tírdhreacha;
 - Ní bheidh drochthionchar ar thaitneamhacht amhairc, agus
 - Déantar foráil maidir le slándáil, agus rochtain agus gluaiseacht dhíreach agus shábháilte coisithe agus rothaithe laistigh den láithreán.
- g) Tá soláthar páirceála chun cloí le cleachtais Draenála Uirbí Inbhuanaithe agus tá bearta eile oiriúnaithe agus maolaithe don athrú aeráide le breithniú, lena n-áirítear breithniú a dhéanamh ar an bhféidearthacht tírdhreachú scáth, foscadh agus feabhsú bithéagsúlachta a sholáthar.
- h) Tá bearta chun úsáid chomhlántach gluaisteán príobháideach a éascú, trí bhainistiú tráchtá áitiúil iomchuí lena n-áirítear carrchlós ceann scríbe a shuíomh, lárnach chun cothromaíocht cheart na húsáide módaí a bhaint amach;
- i) Tá soláthar áiseanna ilmhódacha lena n-áirítear spásanna carr-roinnte, taisceadán rothar slána, comhroinnt rothar poiblí, srl le breithniú agus páirceáil á soláthar do gach forbairt neamhchónaitheach nó d'fhorbairtí cónaithe ilaonad nuair is cuí.

12.13 Páirceáil agus Taistil

- 12.13.1 Soláthraíonn áiseanna páirceála carranna páirceála agus taistil atá lonnaithe ag aomhail iompair phoiblí rochtain ar aghaidh ar phríomhchinn scríbe, lena n-áirítear lár na cathrach, trí iompar poiblí ardmhinicíochta, siúl agus rothaíocht.
- 12.13.2 Lorgann an plean seo le háiseanna straitéiseacha Páirceála agus Taistil a sholáthar ag Dún Caoin/An Réisc Thuaidh, de réir mholtai CMATS. Féadfar soláthar áiseanna páirceála agus taistil ag suíomhanna lasmuigh de Corcaigh Uirbeach a mheas freisin nuair is cuí. Tacóidh Páirceáil agus Turas le turas ilmhódacha a ligfidh do chuid ar a laghad de thurais a dhéanamh trí mhodhanna iompair inbhuanaithe. Cumasóidh sé idirmhalartú idir seirbhísí gluaisteán agus bus nó iarnróid. Tá áiseanna Páirceála agus Taistil le pointí luchtaithe EV a áireamh. Ba cheart saoráidí páirceála agus taistil a ionchorprú freisin, nuair is cuí, saoráidí rothar agus taistil, go hidéalach le stáisiúin rothar le haghaidh stórála thar oíche do chomaitéirí iompair phoiblí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-10: Páirceáil agus Taisteal

Déanfaidh an Chomhairle idirchaidreamh leis an Údarás agus le TII chun Plean Forfheidhmithe foriomlán Páirceanna agus Taistil a fhorbairt, lena n-áirítear saoráidí ilmhódacha a sholáthar (m.sh. páirceáil luchtaithe/rothar EV).

12.14 Soghluaisteacht Chliste

- 12.14.1 Tagraíonn soghluaisteacht chliste do bhearta soghluaisteachta, lena n-áirítear nuálaíocht dhigiteach, chun taisteal ilmheicniúla agus/nó soghluaisteacht mar sheirbhís a éascú. Tacaíonn an plean seo le bearta a thacóidh le nuálaíochtaí atá ag teacht chun cinn san earnáil iompair agus soghluaisteachta agus a chabhróidh le comhtháthú ilmhódach a sholáthar mar shampla trí shaoráidí a sholáthar do Rothar agus Turas, Páirceáil agus Rothaíocht, Linn Páirce agus Gluaisteán, comhroinnt rothar poiblí, comhroinnt carranna, luchtú rothar, luchtaithe EV, tacsáí a fhágáil srl.
- 12.14.2 Molann CMATS go ndéanfaí saoráidí straitéiseacha Páirceála agus Taistil a chomhlánú le roinnt saoráidí áitiúla níos lú dá ngairtear moil soghluaisteachta. D'fhéadfadh carrchlóis atá ann cheana a chur ar bhonn foirmiúil ag suíomhanna, an tOileán Beag san áireamh. De ghnáth tacófar leo ó iompar poiblí go minic, do bharcheantair líonra taistil ghníomhaigh ar ardchaighdeán, agus áiseanna lena n-áirítear spásanna comhthiomsaithe gluaisteán, páirceáil rothar, saoráidí luchtaithe EV, saoráidí fágála tacsáí, córais roinnte rothar, srl.
- 12.14.3 Tá carr-roinnt níos tíosaí ar fhuinneamh ná feithiclí áitiúcha aonair a úsáid ar ár mbóithre agus bíonn truailliú laghdaithe agus astaíochtaí GHG i gcoibhneas le feithiclí áitiúcha aonair mar thoradh air. Toisc go laghdaíonn sé líon na ngluaisteán ar an mbóthar laghdaíonn sé brú tráchta. Tugann sé deis freisin do chostais bhreosla chomhroinnte agus do chostais reatha laghdaithe. Is féidir leis a bheith ina ghné de chomhtháthú taistil ilmheán.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-11: Soghluaisteacht Chliste

Tacaigh le soghluaisteacht chliste chun nuálaíocht sa tsoghluaisteacht inbhuanaithe a spreagadh chun taisteal agus soghluaisteacht ilmheagórach mar sheirbhís a éascú.

12.15 Luchtú EV

- 12.15.1 Tá sé mar aidhm ag Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide an Rialtais líonra luchtaithe EV a fhorbairt atá riachtanach chun tacú le fás EVanna go 800,000 ar a laghad faoi 2030 agus leagtar síos ann sprioc chun bonneagar a sholáthar chun fanacht sách chun tosaigh ar an éileamh. Éilíonn sé go mbeidh ar a laghad pointe athluchtaithe amháin suiteáilte ag foirgnimh nua neamhchónaithe a bhfuil níos mó ná 10 spás páirceála acu faoin 1 Eanáir 2025, agus éilíonn sé freisin líon íosta pointí athluchtaithe a shuiteáil do gach foirgneamh neamhchónaithe atá ann cheana a bhfuil níos mó ná 20 spás páirceála acu faoin 1 Eanáir 2025 ar a dhéanaí, agus tá sé i gceist aige leibhéal an tsoláthair a athbhreithniú lena chinntiú go bhfuil sé chun tosaigh ar an éileamh. Leagtar amach ann go bhfuil sé ar intinn aige rialacha agus treoirlínte pleanála a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ar fud láithreacha páirceála cónaithe agus neamhchónaithe do bhonneagar luchtaithe EV. Beidh ar gach togra forbartha nua na riachtanais náisiúnta seo a chomhlíonadh i dtéarmaí soláthar muirir EV.
- 12.15.2 Caithefear tacú le spriocanna náisiúnta chun úsáid feithiclí leictreacha a mhéadú trí acmhainn mhéadaithe i bpointí luchtaithe poiblí EV freisin agus táthar chun tacú le soláthar pointe muirir EV laistigh den réimse poiblí nuair is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-12: Luachtú EV

- Déanfar bonneagar d'Fheithiclí Leictreacha a chomhtháthú i bhforbairtí de réir na riachtanais náisiúnta.
- Déanfaidh an Chomhairle idirchaidreamh le gníomhaireachtaí eile chun soláthar siarghabhálach pointí athluchtaithe EV a chinntiú laistigh de réimse poiblí lonnaithe nuair is cuí. Laistigh de scéimeanna feabhsuithe nó athchomraithe ríochta poiblí, beidh aon soláthar pointí luchtaithe EV suite ionas nach gcuirfidh sé cosc ar ghluaiseacht nó ar thosaíocht do choisithe nó do rothaithe.
- Maidir le hiarratais nua ar fhorbairt neamhchónaithe le níos mó ná 10 spás páirceála, nó iarratais ar athchóiriú substaintiúil ar fhoirgneamh a bhfuil níos mó ná 10 spás páirceála gaolmhara aige, le foráil a dhéanamh maidir le pointe athluchtaithe EV amháin ar a laghad a shuiteáil (nó mar a cheanglaítear leis an mbeartas náisiúnta i gcás ina sonrú foráil níos airde sa cheanglas sin).
- Ba cheart gach forbairt chónaithe a thógáil le go mbeidh sí in ann freastal ar phointí luchtaithe amach anseo de réir mar is gá laistigh de chúirtealáiste na teaghaise nuair is féidir.

12.16 Infheistiúch Straitéiseach Bonneagair Bóithre

- 12.16.1 Éascaíonn gréasán bóithre an Chontae gluaiseacht earraí, seirbhísí agus daoine agus dá bhrí sin tá sé ríthábhachtach do gheilleagar agus do shochaí an Chontae a fheidhm straitéiseach a chothabháil, a fheabhsú agus a chosaint.
- 12.16.2 Tá príomhthionscadail bonneagair bóithre pleanáilte don chontae, le tacaíocht ón bplean seo, liostaithe thíos. Astu seo aithníodh uasghrádú Acomhal an M8/N25/N40 agus rochtain fheabhsaithe ar Chalafort Rinn an Scidigh (N28) mar phríomhchumasóirí fáis sa Tódhchaí sa Phlean Forbartha Náisiúnta do Limistéar Cathrach Chorcaí. Aithnítear an tionscadal N/M20 sa NDP, maidir le hinrochtaineacht/nascacht réigiúnach fheabhsaithe, mar mhórhthionscadal bonneagair náisiúnta.

- 12.16.3 Tá cuid mhór de na tionscail nua/bóithre a shaináithnítear sa phlean seo i gceantair atá íogair ó thaobh an chomhshaoil de. Tá sé tábhachtach go gcuirfí breithnithe athraithe aeráide, comhshaoil, caomhnaithe dúlra agus oidhreacht sa náireamh agus bealaí/limistéir oibreacha á saináithint, agus ag céimeanna dearaidh agus tógála.

Príomhbhóithre agus Bóithre Tánaisteacha Náisiúnta

- 12.16.4 Cosnóidh an Chomhairle, i gcomhairle le TII, na conairí beartaithe ar bhealach bóithre náisiúnta ina bhfuil an próiseas roghnaithe bealaigh críochnaithe/ceadaithe agus inar saináithníodh na conairí bealaigh is fearr. Tá Treoirlínte Pleanála Spásúlachta agus Bóithre Náisiúnta (2012) an Rialtais fós ina bpríomhghoiciméad maidir le beartas pleanála agus Bóithre Náisiúnta.

Limistéir Seirbhíse Mótarbhealaigh

- 12.16.5 Leagtar amach i mBeartas Um Limistéar Seirbhíse TII (2014) an bonn beartais ar a gcuirfear limistéir seirbhíse ar fáil chun freastal ar riachtanais úsáideoirí bóithre ar an ngréasán bóithre náisiúnta. Maidir le háiseanna as líne, deir sé, ar choinníoll go bhfuil saoráidí as líne cóngarach don ród agus ar chaighdeán leordhóthanach, go gcuirfidh TII na suíomhanna seo san áireamh agus leibhéal an tsoláthair agus tús áite á thabhairt d'fhorbairt do limistéir seirbhíse TII ar líne á mheas. Tá athbhreithniú á dhéanamh ar bheartas an Réimse Seirbhíse faoi láthair agus beidh aon nuashonruithe air i bhfeidhm sa phlean seo. Baineann Cuid 2.8 de na Treoirlínte um Pleanáil Spásúil agus Bóithre Náisiúnta le limistéir seirbhíse mótarbhealaigh. Tá tograí limistéar seirbhíse mótarbhealaigh le comhlíonadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

TM 12-13: Líonra Bóithre Náisiúnta, Réigiúnacha agus Áitiúla

- a) Tacaigh le forbairt inbhuanaithe bonneagair a neartaíonn cáilíocht na nascachta idir-réigiúnaí ó Chorcaigh go Luimneach (N/M20 agus Iarnród beartaithe), agus ó Chorcaigh go Port Láirge (N25) mar a shaináithnítear sa NDP.
- b) Tacaigh le héifeachtúlacht agus sábháilteacht an ghréasáin bóithre príomhúla agus tánaisteacha náisiúnta atá ann cheana a chothabháil trí bhainistiú spriocdhírthe ar éileamh ar iompar agus trí fheabhsuithe bonneagair.
- c) Tacaigh leis na tionscail infheistíochta Bóithre Náisiúnta, Réigiúnacha agus Áitiúla seo a leanas mar a leagtar amach i dTionscadal 2040 agus an RSES do Réigiún an Deiscirt:

Príomhthionscail 2040 Tionscadal:

- N/M20 Corcaigh go Luimneach
- Acomhal Dhún Citil an M8/N25
- N28 Corcaigh go Bóthar Rinn an Scidigh
- N22 Bhaile Bhuirne go Bóthar Mhaigh Chromtha
- N72/N73 Bóthar Faóisimh Mhala
- N25 Carraig Thuathail go Mainistir na Corann

- d) Tacaigh leis na tionscadail seo a leanas a aithníodh san RSES mar thosaíochtaí straitéiseacha réigiúnacha chun Inrochtaineacht Réigiúnach Fheabhsaithe na Príomh-Oifige Staidrimh a bhaint amach:
- Tionscadal Iompair Thuaisceart Chorcaí.
 - Feabhsúcháin ar chonairí réigiúnacha agus laistigh den N71, an N72, an N73.
 - Rochtain ar An Mhóin Ard SDZ.
 - N27 Aerfort Idirnáisiúnta Chorcaí-Chorcaí.
- e) Tacaigh le príomhthionscadail bhóithre réigiúnacha agus áitiúla a shaináithnítear san RSES mar thosaíochtaí straitéiseacha réigiúnacha chun Inrochtaineacht Réigiúnach Fheabhsaithe na Príomh-Oifige Staidrimh a bhaint amach:
- Bóthar Dáileora Charraig Uí Leighin Thiar (Aitheanta faoin NDP).
 - Uasghrádú ar Bhóthar Réigiúnach an R624 a nascann an N25 le Pointe Marino agus an Cóbh agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta. Féach freisin TM 12.13 fonóta.
 - Uasghrádú ar Bhóthar Réigiúnach an R630 a nascann Mainistir na Corann le Bóthar an Gheata Bháin (Mol Fuinnimh) agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta.
 - Bóthar Réigiúnach an R586 a uasghrádú ó Dhroichead na Bandan go Beantraí trí Dhún Mánmhaí agus tacaíocht d'ainmniú go Stádas Bóithre Náisiúnta.
 - Uasghrádú ar Bhóthar Réigiúnach an R572 a nascann Calafort Bhaile Chaisleáin Bhéarra leis an N71.
- f) Tacaigh le huasghrádú acomhal Chros an Chóibh.
- g) Tacaigh le huasghrádú Bhóthar Réigiúnach an R585 idir Cathair Chorcaí agus Beantraí trí Baile Gallda, Caipín agus An Chaolchoill.
- h) Tacaigh le feabhsuithe ar an ngréasán bóithre náisiúnta agus foráil a dhéanamh dóibh lena n-áirítear conairí a chur in áirithint do bhealaí beartaithe chun forbairt mhíchuí a chosc a d'fhéadfadh cur isteach ar scéimeanna bóithre amach anseo.
- i) Feabhsú Bóithre Straitéiseacha Réigiúnacha agus Áitiúla a chur chun cinn ar fud an Chontae de réir na straitéisí a aithníodh do na príomhranganna sa phlean seo.
- j) Rochtain aonair ar bhóithre náisiúnta a shrianadh chun an infheistíocht shuntasach sa ghréasán bóithre náisiúnta a chosaint, chun feabhas a chur ar acmhainn iompair, éifeachtúlacht agus sábháilteacht agus chun difheidhmeacht roimh am an ghréasáin a chosc.
- k) Rochtain ar bhóithre réigiúnacha a theorannú nuair is cuí chun acmhainn iompair an ghréasáin a chosaint agus aird a thabhairt ar chúinsí sábháilteachta, go háirithe i gcás ina bhfuil rochtain ar bhóthar de chatagóir níos ísle ar fáil.
- l) A chinntiú go ndéantar gach uasghrádú bealaigh a phleanáil, a dhearadh agus a thógáil chun go gcomhlíonfaidh siad treoracha comhshaoil an EU agus chun tionchair ar bhithéagsúlacht, oidhreacht thógtha agus tírdhreach a íoslaghdú.
- m) Seachain cruthú pointí rochtana breise ó fhorbairtí nua nó ó ghiniúint tráchta méadaithe ó rochtaineanna atá ann cheana ar bhóithre náisiúnta lena mbaineann teorainneacha luais níos mó ná 50 kph.
- n) Cosc a chur ar an mbonn a bhaint d'fheidhm straitéiseach iompair na mbóithre náisiúnta agus acmhainn idirmhalartaithe a chosaint ó thrácht a ghintear go háitiúil.
- o) A chinntiú, i ndearadh forbartha nua tadhlach nó gar do Bhóithre Náisiúnta, Réigiúnacha nó Áitiúla, cuirtear san áireamh an gá atá le bearta a chur san áireamh a fhreastalóidh chun an fhorbairt a chosaint ar dhrochthionchar torann tráchta do shaol deartha na forbartha.
- p) Rialú a dhéanamh ar iomadú na comharthaíochta tráchta neamhbhóthair ar bhóithre náisiúnta agus in aice leo ag féachaint do 'Spatial Planning and National Roads Guidelines' de chuid TII.

Nóta: D'fhéadfadh sé go n-éileodh uasghrádú an R624 trasnú nua ar Mhuir nIocht Béal an Bhealaigh chomh maith le leathnú bóthair in áit íogair i gcoibhneas le SPA Chuan Chorcaí agus SAC Mhuir nIocht an Oileáin Mhóir. Chomh maith le cúrsaí oidhreachta nádúrtha, tá iogaireachtaí suntasacha oidhreachta tógtha agus seandálaíochta ag an suíomh seo. Caithfear na srianta seo go léir a mheas go cúramach ag céim an dearaidh agus ag céimeanna tógála. Beidh an tionscadal beartaithe faoi réir na measúnuithe comhshaoil, éiceolaíochta agus oidhreachta tógtha go léir is gá mar chuid den phróiseas toilithe. Ní leanfar leis an tionscadal ach amháin má meastar go bhfuil sé comhoiriúnach le ceanglais threoracha comhshaoil an EU agus le príonsabail na pleanála cuí agus na forbartha inbhuanaithe.

12.17 Lastas agus Calafóirt

- 12.17.1 Tá gluaiseacht éifeachtach earraí rithábhachtach dár leas eacnamaíoch agus tá ról suntasach ag Corcaigh go réigiúnach agus go hidirnáisiúnta mar mhóronad lóistíochta. Is geilleagar faoi stiúir onnmhairithe í Éire ach tá sí ag brath go mór freisin ar earraí monaraithe allmhairithe. B'ionann onnmhairiú earraí agus seirbhísí agus 126% de GDP in Éirinn in 2019 i gcomparáid le meán ae de 46.6%. B'ionann allmhairí earraí agus seirbhísí in 2019 in Éirinn agus 114% de GDP i gcomparáid le meán EU de 47%. Tá Éire ag brath go mór freisin ar earraí monaraithe allmhairithe.
- 12.17.2 In 2016, tugadh 141,669,000 tonna lasta de bhóthar in Éirinn agus tháinig 12,880 ártach trádála (as 100 olltona nó níos mó) isteach i gcalafóirt na hÉireann.
- 12.17.3 Mar náisiún oileánach réasúnta beag le daonra scaipthe, tá rochtain mhaith ar shaoráidí calafóirt rithábhachtach agus tá sé deacair údar a thabhairt le roghanna eile seachas lasta bóthair ar fhorais chostais. Tá gá ar leith le bealaí rochtana feabhsaithe chuig Calafort Chorcaí i bhfianaise an Breatimeacht agus an fháis do Chorcaigh. Leagann CMATS amach cuspóirí uileghabhálacha chun gluaiseacht lasta i gCathrach Chorcaí a bhainistiú mar seo a leanas:
- Ath-stiúradh a dhéanamh trí ghluaiseacht lasta ó cheantair dhlúthdhaonra agus ó bhóithre áitiúla mí-oiriúnacha chuig an ngréasán bóithre straitéiseacha;
 - Measúnú a dhéanamh ar indéantacht na n-ionad comhdhlúthúcháin agus áiseanna bhriseadh an bhuilc lasmuigh den ghréasán bóithre náisiúnta sa mheántéarma, chun feithiclí níos lú a sheachadann chuig Lár na Cathrach a éascú;
 - Measúnú a dhéanamh ar an bhféidearthacht atá ann gluaiseacht lasta iarnróid;
 - Tógáil limistéarbhunaithe a éileamh, agus pleananna seachadta agus seirbhísithe mar chuid d'fhorbairt nua chun seachadtaí a chomhdhlúthú nuair is praiticiúil;
 - Turais lasta a ath-uainiú go dtí lasmuigh d'uaireanta an chloig cibé áit is féidir; agus
 - Ag déanamh cinnte go ndéantar turais seachadta, seirbhísithe agus bainistithe dramhaíola chomh glas agus chomh ciúin agus is féidir trí fheithiclí astaíochtaí nialasacha nó feithiclí astaíochtaí ísle ar nós feithiclí leictreacha nó rothair lasta a úsáid, i gcás inarb iomchuí.
- 12.17.4 Tá sé mar aidhm ag an bPlean seo:
- An bonneagar iomchuí a dhainiú le haghaidh gluaiseacht éifeachtach earraí, go háirithe chuig calafóirt an réigiúin agus uathu;
 - Na réigiúin a choimirciú le bonneagar lasta iarnróid ionas gur féidir é a thabhairt ar ais lena úsáid más iomchuí na dálaí atá i réim; agus
 - Forbairt phleanáilte bhonneagar calafóirt a éascú chun inbhuanaitheacht agus iomaíochas eacnamaíoch ginearálta an réigiúin a fheabhsú.

12.18 Lastas Iarnróid

- 12.18.1 Is iomaí buntáiste comhshaoil agus sóisialta atá le gnóthú ó úsáid a bhaint as iarnród chun earraí a iompar. Táirgeann iarnród i bhfad níos lú CO₂ ná an bóthar in aghaidh an tona a iompraítear agus úsáideann sé níos lú ná leath an bhreosla mar bhóthar in aghaidh an tona. Dá bhrí sin, is féidir leis an iarnród ról luachmhar a imirt inár n-iarrachtaí astaíochtaí carbóin a laghdú. Méadaíonn an poitéinseal do leictriú iarnróid an luach sin.
- 12.18.2 Déanann gnó Lasta Bulc Iarnród Éireann speisialtóireacht ar ghluaiseacht táirgí in ualaí traenach iomlána. Is féidir le traenacha oibriú le hualach pá indéanta suas le 600 tona. I measc cuid de na táirgí a iompraítear faoi láthair tá mianta mianraí agus laíon-adhmaid. I roinnt cásanna, cuireadh an bonneagar iarnróid ar fáil chun gur féidir traenacha a oibriú go díreach ó shaoráid táirgthe an chustaiméara chuig Láithreán atá nasctha le Calafort nó le hiarnród. Tá an fhéidearthacht ann an cineál seo saoráide a fhorbairt ag Pointe Marino.
- 12.18.3 Déanann gnó idirmhódúil Iarnród Éireann speisialtóireacht ar iompar coimeádán nó umar ISO in ualaí traenach iomlána. Is é 42 TEUs uasmhéid na traenach a cheadaítear ar an ngréasán idir Baile Átha Cliath agus Corcaigh. Glantar na línte idir Béal an Átha agus Calafort Bhaile Átha Cliath agus Béal an Átha agus Calafort Phort Láirge chun coimeádáin chiúb arda 9'6" a iompar ar vaigíní urláir caighdeánacha, mar sin, rud a cheadaíonn méadú suntasach ar ualaí pá féideartha ar thraenacha ach níl an áis seo ar fáil faoi láthair ar bhealaí go Corcaigh.
- 12.18.4 D'fhéadfadh sé gur féidir an bealach idir Cúil an tSúdaire agus Corcaigh a oiriúnú chun feabhsuithe den chineál céanna ar ualach pá a cheadú. Cuimsíonn an Plean seo cuspóirí atá beartaithe chun na háiseanna idirmhódúla ag an Easc Thuaidh a chosaint ionas gur féidir iad a úsáid más cuí na coinníollacha atá i réim.

12.19 Lasta Bóthair agus Lóistíocht

- 12.19.1 Is feidhm thábhachtach de ghréasán bóithre an Chontae é gluaiseacht lasta, go háirithe i gcás earraí meatacha agus le haghaidh gluaiseachtaí chuig na calafoirt agus uathu, a éascú agus tá sé tábhachtach go gcoinnítear acmhainn bóithre ionas gur féidir na turais seo a dhéanamh go héifeachtúil.
- 12.19.2 Tá líonraí éifeachtacha dáileacháin lasta agus lóistíochta (atá ag brath ar lastas de bhóthar) tábhachtach do bhonneagar an Chontae a sholáthraíonn rochtain d'earnálacha talmhaíochta, mara agus tionsclaíochta Chorcaí ar mhargáí náisiúnta agus idirnáisiúnta. Is cuid thábhachtach iad na líonraí seo freisin chun earraí a tháirgtear lasmuigh den réigiún a sheachadadh chuig siopaí agus cónaitheoirí. Mar thoradh air sin, is suíomh tábhachtach é Corcaigh chun earraí áise a dháileadh agus roghnaigh miondíoltóirí móra stórais dáileacháin a fhreastalaíonn ar dheisceart agus ar iarthar na hÉireann a aimsiú ag roinnt áiteanna.
- 12.19.3 Tá Corcaigh mar chuid de ghréasán TEN-T an EU (bealach Bhéal Feirste go Corcaigh ar Chonair TEN-T na Mara Thuaidh-Meánmhuiri) a bhfuil sé mar aidhm leis slabhraí iompair éifeachtúla, sábháilte agus gan uaim a bhaint amach do phaisinéirí agus do lasta.
- 12.19.4 Úsáidtear bonneagar bóithre sa Limistéar Uirbeach, a fhreastalaíonn ar Chalafort Chorcaí, go dian agus, ag amanna áirithe den lá níl ach acmhainn bhreise theoranta ag codanna den ghréasán. Tá an Chomhairle Contae ag obair go gníomhach le gníomhaireachtaí eile chun éilimh iomaíochta ar iompar a bhainistiú thar an gcuid seo den líonra, agus riachtanais na hearnála lasta á gcur san áireamh. D'fhéadfadh pleanáil bainistíochta soghluaisteachta an tionchar HGV ar an ngréasán bóithre a laghdú le linn buaicthréimhsí.
- 12.19.5 Maidir le forbairt nua, is é aidhm an Phlean seo forbairt nua thionsclaíoch, tráchtála agus lóistíochta a spreagadh atá ag brath go mór ar ghluaiseachtaí lasta de bhóthar a aimsiú laistigh de lárionaid uirbeacha an Chontae ach in áiteanna inar féidir le feithiclí earraí rochtain a fháil ar an ngréasán bóithre náisiúnta gan dul trí lárbaile nó trí cheantair chónaithe.
- 12.19.6 Tá gá le haistriú chuig modhanna iompair lasta de bhóthar agus lóistíochta níos inbhuanaithe, lena n-áirítear EV agus breoslaí astaíochtaí ísle, chun an t-iompar a dhíchárbónú. Sa mheántearma, is dócha go spreagfar lastas le raon cineálacha breosla nó teaghlaim de chineálacha ar nós bithghás, bithbhreoslaí, leictreachas, hidrigin, CNG agus GNL. Meastar, áfach, go mbeidh teorainneacha san fhadtéarma ag leibhéal na ranníocaíochta ó bhithbhreoslaí mar gheall ar shrianta éagsúla acmhainní, éileamh/soláthar agus saincheisteanna úsáide talún.
- 12.19.7 Tá sé mar aidhm ag an mbeartas náisiúnta féachaint ar leathnú agus hidrigin an gháis nádúrtha chomhbhrúite in-athnuaite (CNG) mar fhoinsé breosla do thrucaill meánshaothair agus tromshaothair. Mar thoradh ar Thionscadal Cabhsa, tionscadal cómhaoinithe de chuid an Aontais agus é mar chuspóir aige feasacht na gcustaiméirí a mhéadú maidir leis an bhféidearthacht atá ann breoslaí malartacha ar nós GNG don iompar agus ról an gháis in-athnuaite sa mhargadh amach anseo, cruthófar líonra náisiúnta athbhreoslaithe CNG de 14 stáisiún breoslaithe, saoráid insteallta gáis in-athnuaite agus tacaíocht deontais chun flit feithiclí CNG c74 a imscaradh. D'fhéadfadh ról a bheith ann freisin maidir le feithiclí earraí troma leictreacha hibrideacha agus teicneolaíochtaí atá ag teacht chun cinn ar nós feithiclí hidriline, bithmheatán agus ionaid AD le haghaidh gáis nádúrtha a phlugaíl isteach.

Cuspóir Plean Forbartha Contae TM 12-14: Lastas

- Gréasán éifeachtach lasta a chruthú a oibríonn ar aon dul le húsáideoirí iompair eile agus le cónaitheoirí cheantair Chorcaí.
- Cosain an poitínseal le haghaidh saoráidí lasta iarnróid chuig an iar-ghléasra IFI ag Pointe Marino agus Esk Thuaidh san Gleanntán.
- Tacaigh le creat um Dháileadh Lasta Inbhuanaithe a fhorbairt don Chontae.
- Forbairt a spreagadh atá ag brath go mór ar lasta bóthair chun lonnú áit ar féidir le feithiclí earraí rochtain a fháil ar an ngréasán bóithre náisiúnta gan ceantair uirbeacha a thréigean.
- Tacaigh le húsáid an chórais iarnróid atá ann cheana chun ábhair iomchuí a iompar i gcás inarb indéanta.
- Tá úsáid feithiclí astaíochtaí ísle ar nós feithiclí leictreacha, nó rothair lasta, le breithniú nuair is iomchuí.

12.20 Calafort Chorcaí

- 12.20.1 Meastar gur sócmhainn spásúil chriticiúil réigiúnach agus náisiúnta é limistéar Chuan Chorcaí. Is é Calafort Chorcaí an dara calafort is suntasaí sa stát. Tá sé rithábhachtach do rath geilleagrach Réigiún an Iardheiscirt. Roinntear gníomhaíochtaí chalafort Chorcaí idir roinnt áiteanna sa chuan, lena n-áirítear caladh oscailte traidisiúnta agus áiseanna coimeádán ar na cuir chuige thoir chuig an gCathair ag Tivoli agus saoráid dhomhainisce nua-aimseartha le háiseanna 'Ro-Ro' agus naisc carranna/paisinéirí leis an bhFrainc ag Rinn an Scidigh. Tá roinnt áiseanna speisialaithe ann le haghaidh ola agus peitriam ag an nGeata Bán agus lasta ginearálta ag Pasáiste. Tá sé d'acmhainn ag saoráidí nach bhfuil in úsáid ag Pointe Marino, Ionad Fostaíochta Speisialtóra, mórchóir lastais a iompraítear chuig an gcalafort nó uaidh a láimhseáil ar iarnród. Chun lastais neamh-iarnróid a láimhseáil ag an Láithreán seo, beidh gá le huasghrádú a dhéanamh ar an R624 a nascann an láithreán leis an N25.
- 12.20.2 Sainaithear Calafort Chorcaí sa Bheartas Náisiúnta na gCalafoirt (NPP) mar Chalafort a bhfuil Tábhacht Náisiúnta ag baint leis (Leibhéal 1) agus is Croichalafort é laistigh de TEN-T (Líonra Tras-Eorpach an Aontais Eorpaigh – Iompar). Léiríonn cuimsiú sa chroíghréasán méideanna suntasacha tráchtála Chalafort Chorcaí agus an leibhéal ard nascachta idirnáisiúnta atá aige.

- 12.20.3 Tacaíonn an Plean seo le leathnú Chalafort Chorcaí ar áiseanna sa Rinn an Scidigh ionas gur féidir le hoibríochtaí agus lóistíocht atá dírithe ar chalafoirt a bheith níos éifeachtaí trí chóiríocht long níos mó agus ionas gur féidir le trácht calafoirt rochtain dhíreach a fháil ar ghréasán na mBóithre Náisiúnta gan dul trí Lár na Cathrach. Tá leathnú áiseanna Calafóirt ag Rinn an Scidigh ar siúl faoi láthair agus scaoilfidh sé ceantair dughailte gar don Chathair le haghaidh athfhorbairt phleanáilte de réir tograí atá leagtha amach i bpleananna forbartha agus ceantair áitiúil na Comhairle Cathrach. Táthar ag súil go gcuirfeadh tús le Críochfort Coimeádán Chorcaí do Chuideachta Chalafort Chorcaí in 2021. Tá sé beartaithe saoráidí a bhaineann le calafoirt a fhorbairt ag Pointe Marino freisin agus cosnaítear saoráidí calafoirt nach bhfuil in úsáid ag Pointe Marino ionas gur féidir a n-acmhainneacht freastal ar lasta iarnróid a fhorbairt amach anseo más gá.
- 12.20.4 Cuireadh tús le seirbhís sheachtainiúil dhíreach nua ó Chorcaigh go USA i meitheamh 2020, rud a thug a céad seirbhís coimeádán díreach d'Éirinn do USA le blianta fada agus ag tairiscint amanna seachadta tapa iontaofa d'onnmhaireoirí na hÉireann. Aithnítear go bhféadfadh gluaiseacht mhéadaithe paisinéirí agus lasta idir Corcaigh agus mórthír na hEorpa a bheith mar thoradh ar an Breatimeacht.
- 12.20.5 I gcomhthráth lena ról geilleagrach, tá luachanna comhshaoil, oidhreacht agus éiceolaíochta an Chuain an-tábhachtach. Beidh sé ríthábhachtach an cuan a fhorbairt ar bhealach inbhuanaithe chun cosaint a phríomhacmhainní comhshaoil agus oidhreacht a chur san áireamh má tá lánacmhainneacht an Chuain le fíorú. Beidh tograí forbartha faoi réir measúnaithe comhshaoil, bearta maolaithe a leagtar amach sna SEAnna agus sna CCanna is infheidhme a chur chun feidhme agus staidéir féidearthachta chun a shuíomh gur féidir aon leathnú a bhaint amach gan drochthionchar ar aon Láithreáin Eorpacha agus laistigh d'acmhainn iompair thimpeallacht glactha na gcalafoirt.
- 12.20.6 Ní mór an infheistíocht i mbonneagar calafoirt a chomhlánú le forbairt inbhuanaithe an bhonneagair rochtana feabhsaithe. Is iad seo a leanas na próipéid nascachta iompair don chalafort, le tacaíocht ón bplean seo:
- Acomhal Dhún Cítill M8.
 - An N28 Corcaigh go Rinn an Scidigh.
 - Uasghrádú ar Bhóthar Réigiúnach an R624 a nascann an N25 le Pointe Marino agus an Cóbh agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta.
 - Ceangal Iarnróid go Pointe Marino.
 - Uasghrádú ar an R586 a nascann Droichead na Bandan le Beantraí agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta.
 - Uasghrádú ar an R630 a nascann Mainistir na Corann leis an nGeata Bán agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta.
 - N/M20 Corcaigh go Luimneach.
 - An Fáinne Thuaidh.
- 12.20.7 Ní mór aird a thabhairt ar chúinsí éiceolaíochta/oidhreacht a eascraíonn as Limistéar faoi Chosaint Speisialta Chuan Chorcaí agus Limistéar faoi Chaomhnú Speisialta Cainéal an Oileáin Mhóir agus LON beartaithe agus rochtain mhalartach a sholáthar don Chóbh.
- 12.20.8 Féach freisin cuspóir EC 8-1 Cuan Chorcaí, i **gCapter 8, Forbairt Eacnamaíochta**, sa Phlean seo.

12.21 Calafóirt agus Cuanta Eile sa Chontae

- 12.21.1 Aithnítear Baile Chaisleáin Bhéarra mar Chalafort a bhfuil Tábhacht Réigiúnach ag baint leis agus a bhfuil speisialachas ann d'iascaigh laistigh den NPP. Tá bonneagar leordhóthanach bóithre tábhachtach a bheith ann ag dul isteach sa réigiún seo. Soláthraíonn an R572 príomhnasc idir calafort éisc bán Bhaile Chaisleáin Bhéarra agus an gréasán bóithre níos leithne agus leanfaidh an Chomhairle ag cur feabhsú na mbóithre seo chun cinn agus ag lorg maoinithe chun iad a uasghrádú.
- 12.21.2 Tá sé tábhachtach calafoirt, cuanta agus ballaí cé níos lú a bhunú agus a chothabháil do bhunáit áitiúil eacnamaíoch agus turasóireachta an cheantair. Tá go leor calafoirt, cuanta agus ballaí cé níos lú suite feadh chósta Chorcaí. Tá siad seo tábhachtach ó thaobh a mbonn iascaireachta agus tráchtála de agus mar phointí rochtana do thurasóirí agus ba cheart iad a chothabháil agus a spreagadh chun tuilleadh forbartha a dhéanamh i gcás ina bhfuil an leathnú comhoiriúnach le hiogaireachtaí comhshaoil agus oidhreacht.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TM 12-15: Calafort Chorcaí agus Calafóirt Eile

- a) A chinntiú go bhfuil cumas iompair bóthair cuí ag áiseanna straitéiseacha an chalafoirt ag Rinn an Scidígh, an Geata Bán agus Pointe Marino chun a bhforbairt inbhuanaithe a éascú sna blianta amach romhainn.
- b) Cinntigh go ndéantar uasghrádú agus athailíniú an N28 ó Chorcaigh go Bóthar Rinn an Scidígh agus uasghrádú Bhóthar Réigiúnach an R624 a nascann an N25 le Pointe Marino agus Cóbh agus ainmniú le Stádas Bóithre Náisiúnta chun acmhainn iompair de bhóthar iomchuí a sholáthar chun forbairt inbhuanaithe áiseanna calafoirt a éascú ag Rinn an Scidígh, an Geata Bán agus Pointe Marino. (féach freisin TM 12-13 e) & TM 12-13 fonóta)
- c) Tacaigh le hacmhainn cois talún Chalafort Chorcaí faoi réir breithniú a dhéanamh ar ábhair imní comhshaoil lena n-áirítear cáilíocht uisce, rioscaí tuile, sláinte an duine, oidhreacht nádúrtha agus thógtha.
- d) Tacaigh le hathlonnú gníomhaíochtaí calafoirt agus tionscal eile amach ón gcuan uachtarach ar chur chuige an oirthir go dtí an chathair.
- e) Tacaigh le Rinn an Scidígh mar an áit is fearr le hathlonnú fhormhór na ngníomhaíochtaí a bhaineann leis an gcalafoirt ag féachaint don ghá le feabhas suntasach ar an ngréasán bóithre. Ag aithint freisin an ról lárnach ar féidir a bheith ag Marino Point maidir le rogha malartach athlonnaithe a sholáthar do chuid de na húsáidí a bhaineann leis an gcalafoirt ar fearr freastal orthu le hiompar d'iarnród agus taitneamhacht chónaithe, turasóireacht, áineas agus fuinneamh in-athnuaite á gcur san áireamh. Tá an Chomhairle tiomanta teagmháil a dhéanamh le Calafort Chorcaí agus le páirtithe leasmhara ábhartha eile chun an cuspóir seo a bhaint amach.
- f) Tabharfaidh leathnú nó diansaothru gníomhaíochtaí an Chalafoirt aird ar chúrsaí comhshaoil, caomhnaithe dúlra agus oidhreachta níos leithne ag céimeanna dearaidh, tógála agus cur chun feidhme.

12.22 Iompar Uiscebhunaithe

- 12.22.1 Is í an idhm atá leis an bPlean seo an leibhéal rochtana ar rogha modhanna iompair agus seirbhísí iompair phoiblí uiscebhunaithe a mhéadú, go háirithe laistigh de Chuan Chorcaí ar féidir leo rogha eile a sholáthar seachas iompar príobháideach gluaisteán. Tacóidh an plean seo le soláthar seirbhísí iompair phoiblí uiscebhunaithe a fhreastalaíonn ar an limistéar Ceannchathrach. In áiteanna eile tá sé tábhachtach aitheantas a thabhairt don ról lárnach atá ag báid farantóireachta chun freastal ar riachtanais iompair áitritheoirí Phobail Oileáin Iarthar Chorcaí lena n-áirítear rochtain a éascú maidir le turasóireacht.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
TM 12-16: Iompar Uiscebhunaithe

- a) Rochtain chuí (bóthar agus iarnród) ar Chalafort Chorcaí a chinntiú, ag aithint a ról i soláthar muiriompair, idir phaisinéirí agus lasta.
- b) Tacaigh le ról na mbád farantóireachta agus cineálacha eile iompair uiscebhunaithe chun freastal ar riachtanais iompair, go háirithe cónaitheoirí na n-oileán ach freisin chun rochtain a sholáthar ar shócmhainní turasóireachta an Chontae.
- c) Tacaigh le seirbhísí farantóireachta feabhsaithe a sholáthar idir Gleann an Fheileastraim agus an tOileán Mór chun freastal ar éileamh méadaithe de réir mar is gá.

12.23 Aerfort Chorcaí

- 12.23.1 Is sócmhainn straitéiseach thábhachtach don Chontae é Aerfort Idirnáisiúnta Chorcaí, laistigh de limistéar riaracháin Chomhairle Cathrach Chorcaí, agus is spreagadh tábhachtach geilleagrach é do Réigiún an Iardheiscirt. Imríonn sé ról lárnach maidir le rochtain ar an réigiún ón mBreatain agus cinn scribe eile san Eoraip go háirithe. Tacaíonn an Plean seo le ról Aerfort Chorcaí mar phríomhthairseach turasóireachta agus gnó go Corcaigh agus i Réigiún an Deiscirt i gcoitinne.
- 12.23.2 Baineann criosanna sábháilteachta poiblí aerfoirt agus criosanna torainn aerfoirt le ceantair áirithe den Chontae atá cóngarach don aerfort agus baineann an cuspóir thíos le limistéir den sórt sin. Léirítear iad seo ar phlean forbartha an Chontae.
- 12.23.3 Tá na cuspóirí seo a leanas i bhfeidhm maidir le Criosanna Sábháilteachta Poiblí agus Criosanna Torainn:

- a) Criosanna Sábháilteachta Poiblí: Agus iarratais phleanála á measúnú, a thagann faoi chriosanna sábháilteachta poiblí i gcomharsanacht Aerfort Chorcaí, tabharfaidh Comhairle Contae Chorcaí aird ar mholtaí na Tuarascála 'Criosanna Sábháilteachta Poiblí' (ERM, 2005), coimisiúnaithe ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil agus ag an Roinn Iompair. Má eisíonn an Roinn treoir nuashonraithe le linn shaolré an Phlean maidir le Conairí Crios Sábháilteachta Aeir, beidh aird ag an bPlean ar aon treoirínte den sórt sin.
- b) Criosanna Torainn Aerfoirt: Aithneoidh agus léireoidh beartais phleanála spásúla i gcomharsanacht an aerfoirt na criosanna torainn a bhaineann le hAerfort Chorcaí. Go háirithe laistigh de Chrios Torainn aerfort istigh cuirfear i gcoinne soláthar forbartha nua atá íogair ó thaobh torainn de agus/nó d'fhorbairt íogair torainn eile. Laistigh den Chrios Torainn Seachtrach déanfar forbairt nua atá íogair ó thaobh torainn agus/nó torainn eile a sholáthar a rialú go docht sa mhéid is go bhfuiltear ag súil le hoibríochtaí aerfoirt ar bhonn 24/7 agus go bhfuiltear ag súil leis.
- c) Cosaint Ghinearálta Aerfoirt: Agus iarratais ar fhorbairt á measúnú i gcomharsanacht Aerfort Chorcaí, tabharfar aird ar phrionsabal an réamhchúraim maidir le riosca féideartha do shábháilteacht aerárthaí. Cuimsíonn seo aon ghné nó úsáid meallta éan a sheachaint; tionchar do-ghlactha gliondair agus dalladh i dtreo príomhbhonneagar aerfoirt nó aerárthaí; nó cur isteach ar aerspás/sárú a d'fhéadfadh a bheith ina bhac nó ina chontúirt d'aerárthaí agus iad ar eitilt.

**Tábla 12.6: Riachtanais Pháirceála d'Fhorbairtí Nua
(Uasmhéid in aghaidh an m cearnach.)**

Cineál forbraíochta	Riachtanas maidir le Soláthar Páirceála
Oifigí	1 spás in aghaidh an 17 méadar cearnach + 10% den pháirceáil foirne do chuariteoirí
Miondiola (lena n-áirítear seirbhísí miondiola)	1 spás in aghaidh an 20 méadar cearnach + 1 Spás leoraí in aghaidh an 750 méadar cearnach
Miondiol áise	1 spás in aghaidh an 20 méadar cearnach
Trádstóras Miondiola	1 spás in aghaidh an 25 méadar cearnach
Seomraí taispeána	1 spás in aghaidh an 50 méadar cearnach
Tionscal (solas agus ginearálta)	1 spás in aghaidh an 50 méadar cearnach
Trádstóras	1 spás in aghaidh an 100 méadar cearnach
Óstáin agus tithe lóistín (áiteanna poiblí fágtha amach)	1 Seomra + 1 spás in aghaidh gach 3 bhall foirne ar dualgas + spás poiblí ar nós beáir agus bialanna de réir na gcaighdeán atá leagtha amach sa tábla seo
Tithe tábhairní (barraí óstáin san áireamh)	1 spás in aghaidh 8 (méadar cearnach glan)
Bialann, caiféanna agus béile le tabhairt leat	1 áit in aghaidh 5 (glan méadar cearnach)
Clinicí agus grúpchleachtas leighis (clinicí sláinte poiblí)	3 in aghaidh an tseomra comhairliúcháin + 1 spás in aghaidh an dochtúra/Sainchomhairleora + 1 spás in aghaidh gach 3 bhall foirne altranais agus coimhdeach
Tithe altranais	1 in aghaidh gach 1 leaba othair + 1 spás in aghaidh an dochtúra/Sainchomhairleora + 1 spás in aghaidh gach 3 bhall foirne altranais agus coimhdeach
Ospidéal	1.5 spás in aghaidh gach 1 leaba othair + 1 spás in aghaidh an dochtúra/Sainchomhairleora + 1 spás in aghaidh gach 3 bhall foirne altranais agus coimhdeach
Eaglaisí, pictiúrlanna amharclainne agus hallaí éisteachta	1 spás in aghaidh gach 4 shuíochán
Foirgnimh chultúrtha, phobail agus áineasa	1 spás in aghaidh an 25 méadar cearnach
Naiolann	1 spás in aghaidh gach 3 bhall foirne + 1 spás in aghaidh gach 10 leanbh
Scoileanna	1 spás in aghaidh na foirne teagaisc + 1 spás in aghaidh gach 2 bhall foirne coimhdeach + 50% breise den soláthar foirne do chuariteoirí ag an mbunleibhéal agus 30% breise ag an dara leibhéal
Coláistí breisoideachais /ollscoileanna	1 in aghaidh an tseomra ranga + 1 in aghaidh gach 5 mac léinn
Fóillíocht tráchtála: (ionaid spraoi, ionaid súgartha, srl.)	1 spás in aghaidh an 50 méadar cearnach
Ionaid chomhdhála: limistéir phoiblí	1 spás in aghaidh an 7 mhéadar cearnach

**Tábla 12.6: Riachtanais Pháirceála d'Fhorbairtí Nua
(Uasmhéid in aghaidh an m cearnach.)**

Cineál forbraiochta	Riachtanas maidir le Soláthar Páirceála
Úsáidí eile cultúrtha/áineasa agus fóillíochta	Ag brath ar nádúr agus ar shuíomh na húsáide.
Cónaithe: Tithe cónaithe Cónaithe: Árasáin	2 spás in aghaidh an aonaid teaghaise 1.25 spás in aghaidh an bloc árasán
<ol style="list-style-type: none"> I gcás aon chineál forbartha nach sonraítear thuas, cinnfidh an t-údarás pleanála an riachtanais páirceála ag féachaint don ghiniúint tráchta agus gluaiseachta a bhaineann le forbairt agus cuspóirí eile an phlean seo. D'fhéadfadh soláthar páirceála laghdaithe a bheith inghlactha i gcás go bhfuil an t-údarás pleanála sásta go bhfuil naisc mhaithe iompair phoiblí ar fáil nó beartaithe cheana féin agus/nó léiríonn Plean Soghluaiasteachta lompair don fhorbairt go mbainfear amach céatadán ard d'aistriú módach i bhfabhar na modhanna inbhuanaithe tríd an bhforbairt. Ní bhaineann na riachtanais seo le forbairt atá lonnaithe i lárbhailte mar a shainithnítear sa phlean seo i gcás ina mbaineann an fhorbairt le hathúsáid/athchóiriú foirgnimh atá ann cheana faoi fhorghabháil nó folamh, aon athrú úsáide nó ina moltar forbairtí inlionsa ar scála beag (lena n-áirítear cónaithe). Ba cheart 5% de na spásanna páirceála a chuirtear ar fáil a chur i leataobh do pháirceáil do dhaoine faoi mhíchumas i bhforbairtí neamhchónaithe. Sa chás gur dócha go nginfidh cineál forbairtí áirithe éileamh ar leibhéal níos airde páirceála do dhaoine faoi mhíchumas d'fhéadfadh go mbeadh cion níos airde páirceála ag teastáil ón Údarás Pleanála chun na críche sin. Ba cheart spásanna páirceála do dhaoine faoi mhíchumas a sholáthar chomh gar agus is féidir le réasún chun pointí iontrála a thógáil agus a leithdháileadh agus comhartha cuí a chur suas le haghaidh rochtana áisiúla. Ba cheart 10% de na spásanna páirceála a chuirtear ar fáil a chur i leataobh le haghaidh páirceála do thuismitheoirí agus do leanaí i bhforbairtí neamhchónaithe. Ba cheart spásanna páirceála do thuismitheoirí agus do leanaí a sholáthar chomh gar agus is féidir le réasún chun pointí iontrála a thógáil agus ba cheart iad a leithdháileadh agus a shíniú go cuí le haghaidh rochtain áisiúil. Ba cheart páirceáil do ghluaisrothair a sholáthar chun riachtanais aon fhorbartha a chomhlíonadh. Ba cheart spásanna páirceála a sholáthar ar bhonn bá páirceála gluaisrothair amháin in aghaidh gach 10 spás páirceála a chuirtear ar fáil d'fhorbairtí neamhchónaithe agus d'fhorbairtí árasáin. Ba cheart spásanna a sholáthar in áiteanna atá áisiúil do phointí rochtana a thógáil, cosúil le riachtanais pháirceála rothar. Nuair a chuirtear páirceáil ar fáil laistigh de shráideanna agus de spásanna ba cheart colbhaí ísliethe a sholáthar chun rochtain ar bhánna páirceála gluaisrothair a éascú. Soláthróidh forbairtí neamhchónaithe le níos mó ná 10 spás páirceála, nó iarratais ar athchóiriú substaintiúil ar fhoirgneamh le níos mó ná 10 spás páirceála gaolmhara, pointe athluchtaithe feithiclí leictreacha amháin ar a laghad. Má éilíonn Beartas Náisiúnta foráil níos mó pointí luchtaithe beidh feidhm ag an bhforáil níos mó seo. Féach freisin TM 12-12 Luachtú EV. Ba cheart gach spás páirceála eile, lena n-áirítear i bhforbairtí cónaithe, a thógáil le go mbeidh siad in ann freastal ar phointí luchtaithe amach anseo de réir mar is gá. 	

Tábla 12.7: Toisí na mBá Páirceála

Bá Páirceála	Toisí
Bá Páirceála	4.9 m faoi 2.4 m
Bá luchtaithe	6.1 m faoi 3.0 m
Bá Páirceála do Dhaoine faoi Mhíchumas <i>(gan íoslimistéar cúrsaíochta 1.2 m a chur san áireamh le soláthar de réir mar is gá)</i>	4.9 m faoi 3.0 m ar a laghad
Bá Tuismitheora agus Linbh	4.9 m faoi 3.0 m
Pasáistí Cúrsaíochta	6.1 m ar leithead

Tábla 12.8: Páirceáil rothar d'fhorbairt chónaithe (íosmhéid)

Cineál Forbartha Cónaithe	1 spás páirceála fadchónaithe in aghaidh an:	1 spás páirceála gearrthréimhseach (cuairteoir) in aghaidh an:
Árasáin	1 seomra leapa	2 aonad
Tithe	1 aonad	5 aonad
Tithíocht dhídeanach	1 aonad	5 aonad
Cóiríocht do Mhic Léinn	2 sheomra leapa	5 sheomra leapa

Nóta: Soláthraíonn Páirceáil Rothar agus Saoráidí Rothaíochta Gaolmhara d'Fhorbairtí Nua (Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráthán Dúin, 2018) treoir maidir leis na prionsabail ghinearálta atá le cur ibhfeidhm maidir le suíomh agus dearadh páirceála rothar. Go ginearálta, tá soláthar páirceála rothar agus áiseanna gaolmhara chun an treoir seo a chomhlíonadh.

Tábla 12.9: Páirceáil Rothar d'Fhorbairt Neamhchónaithe (íosmhéid)

Cineál forbraíochta	1 Spás Páirceála Fadtéarma in aghaidh an: (GFA = Achar comhlán urláir)	1 spás páirceála gearrthréimhseach (cuairteoir) in aghaidh an: (PFA = Achar Urláir Phoiblí)
Oifigí - Gnó, Gairmiúil	200 m ² GFA	200 m ² GFA
Miondíol - comparáid (seirbhísí miondíola san áireamh))	5 bhall foirne	100 m ² GFA
Miondíol - áisiúlacht	5 bhall foirne	100 m ² GFA
Trádstóráil Mhiondíola	200 m ² GFA	500 m ² GFA
Seomraí Taispeána Miondíola	200 m ² GFA	500 m ² GFA
Tionscal	200 m ² GFA	200 m ² GFA
Trádstóráil	400 m ² GFA	1000 m ² GFA
Brúnna	5 bhall foirne	5 leapa
Óstáin agus Tithe Lóistín	5 bhall foirne	10 leaba
Tithe tábhairní (barraí óstáin san áireamh)	5 bhall foirne	100 m ² PFA
Caiféanna, Bialanna, béile le tabhairt leat	5 bhall foirne	100 m ² PFA
Mearbhia/béile le tabhairt leat	5 bhall foirne	50 m ² PFA
Clinicí agus ionaid chúraim phríomhúil	5 bhall foirne	2 sheomra comhairliúcháin
Teach Altranais, Teach Daoine Scothaosta, Teach na Leanaí	5 bhall foirne	10 leaba othar
Ospidéal	5 bhall foirne	10 leapa
Eaglais, Áiteanna Adhartha Poiblí	5 bhall foirne	20 suíochán
Foirgneamh Cultúrtha, Pobail & Áineasa	5 bhall foirne	100 m ² GFA
Seirbhís cúram leanaí	5 bhall foirne	10 leanbh

Scoil - bunscoil	5 bhall foirne	10 mac léinn
Scoil – iar-bhunscoil	5 bhall foirne	5 mac léinn
Coláiste breisoideachais/ollscoile	5 bhall foirne	5 mac léinn
Halla Éisteachta, Amharclann, Pictiúrlann	5 bhall foirne	10 suíochán
Fóillíocht Tráchtála - Ionad Siamsaíochta, Siamsaíocht, srl.	5 bhall foirne	10 gcuaríteoir
Ionad Comhdhála	5 bhall foirne	20 suíochán
Club Spóirt/Ionad Áineasa/Gleacaíocht	5 bhall foirne	100 m ² GFA
Úsáid eile chultúrtha/áineasa/fóillíochta	Ag brath ar nádúr agus ar shuíomh na húsáide	Ag brath ar nádúr agus ar shuíomh na húsáide
Moil cianoibre	1 Ball Foirne	1 Áititheoir
Carrchlós Ilstóir	-	10% de spásanna páirceála (10 spás ar a laghad)
Foirgnimh Poiblí	-	5% de líon na gcuaríteoirí in aghaidh an lae (10 spás ar a laghad)
Stáisiúin Traenach	-	5 in aghaidh líon na dtraenacha ag buaicthréimhse 2 uair an chloig (10 spás ar a laghad)
Páirceáil agus Taistil	-	20% den pháirceáil carranna nó mar a aontaíodh (10 spás ar a laghad)
Acomhail Bus	-	Buaicshreabhadh 1 in aghaidh gach 50 paisinéir (10 spás ar a laghad)

Nótaí:

1. Is féidir le páirceáil rothar dhídeanach (clúdaithe) cáilíocht níos airde páirceála gearrthéarmach a sholáthar a thairgeann cosaint aimsire agus a chuidíonn le rothair a chosaint ar dhamáiste de thaisme trí scaradh níos mó a sholáthar ó chosán nó ó limistéar páirceála. Is féidir le páirceáil rothar a shuiteáil faoi díonbhrait, róchoirithe nó staighrí foscadh maith a sholáthar agus d'fhéadfadh costais tógála bhreise a sheachaint. Soláthraíonn struchtúr iata an foscadh is fearr, áfach, cuideoidh clúdach simplí fós le rothair agus rothaithe a chosaint ar bháisteach agus ar shneachta. Ba cheart 50% ar a laghad den pháirceáil ghearrthéarmach rothar agus gach páirceáil rothar fhadtéarmach a chumhdach. Is féidir taisceadáin rothar aonair a bheith curtha ar fáil freisin chun páirceáil shábháilte rothar a sholáthar.
2. Soláthraíonn Páirceáil Rothaíochta agus Áiseanna Rothaíochta Gaolmhara d'Fhorbairtí Nua (Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, 2018) treoir bhreise maidir leis na prionsabail ghinearálta atá le cur i bhfeidhm ar shuíomh páirceála agus dearadh rothaíochta. Go ginearálta, tá soláthar páirceála rothar agus áiseanna gaolmhara chun an treoir seo a chomhlíonadh.

CAIBIDIL 13

FUINNEAMH AGUS TEILEACHUMARSÁID

Aidhm an Chaibidil

Infheistíocht i dtáirgeadh agus bonneagar fuinnimh inbhuanaithe i gCorcaigh a éascú agus tacaigh leis chun freastal ar riachtanais áitiúla, réigiúnacha agus náisiúnta amach anseo, agus iad ag aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin, ag tabhairt aghaidh ar an dúshlán athraithe aeráide le hastaíochtaí gás ceaptha teasa agus sócmhainní comhshaoil, cultúrtha agus oidhreachta an chontae a chosaint. Bainfidh Corcaigh tairbhe as a rannchuidiú le spriocanna náisiúnta fuinnimh in-athnuaite, i gcreat fuinnimh in-athnuaite a chinnteoidh freisin go gcosnófar sócmhainní comhshaoil áitiúla de réir an Chreata Náisiúnta Pleanála, na Straitéise Spáis agus Eacnamaíochta Réigiúnaí agus gach príomhbheartas Fuinnimh eile.

ÁBHAR

Ábhair

13.1	Réamhrá	292
13.2	Beartas agus Reachtaíocht straitéiseach	292
13.3	Príomhspríocanna Fhuinnimh	293
13.4	Fuinneamh Chorcaí	293
13.5	Fuinneamh In-athnuaite	294
13.6	Fuinneamh gaoithe	296
13.7	Tograí forbraíochta	299
13.8	Fuinneamh gréine	301
13.9	Fuinneamh in-athnuaite eile	302
13.10	Bithfhuinnimh	304
13.11	Fuinneamh Hidrigine	305
13.12	Stóráil Gháis	306
13.13	Teas agus Cumhacht In éineacht	306
13.14	Téamh Díreach	306
13.15	Tuilleadh Breithnithe Fuinnimh In-athnuaite	307
13.16	Líonra Tarchurtha	308
13.17	Fuinneamh ó Ola agus Gás	310

13.1 Réamhrá

13.1.1 Tá seirbhísí fuinnimh iontaofa riachtanach d'fheidhmiú laethúil na sochaí agus an gheilleagair. Tá an t-éileamh ar fhuinneamh ag méadú i gcónaí ar aon dul leis an daonra agus leis an bhfás eacnamaíoch. Tá na gáis cheaptha teasa a tháirgtear i dtáirgeadh agus in úsáid fuinnimh ar cheann de na rudaí is mó a chuireann leis an athrú aeráide agus tá 'claochlú radacach' ar ár gcóras fuinnimh ag teastáil chun cuspóirí beartais aeráide Náisiúnta, Eorpacha agus Idirnáisiúnta a chomhlíonadh.

13.2 Beartas agus Reachtaíocht straitéiseach

13.2.1 Maidir le fuinneamh agus athrú aeráide, tá raon leathan forálacha reachtacha, spriocanna agus beartais/pleananna gníomhaíochta éigeantacha agus pleananna oiriúnaithe le breithniú agus pléitear na cinn is ábhartha díobh seo thíos. Is é an dúshlán atá roimh an bPlean seo an méid is féidir le Corcaigh a dhéanamh leis an gclár oibre aistriú fuinnimh a bharrfheabhsú trí bheartais a áireamh chun tacú leis an athrú suntasach iompraíochta is gá chun aistriú go todhchaí ísealcharbóin agus trí thacú le seachadadh agus úsáid éifeachtúil fuinnimh, éilimh fuinnimh na forbartha nua a íoslághdú agus daoine a threorú agus tacaigh leo i dtreo na roghanna fuinnimh is fearr.

Leibhéal Idirnáisiúnta

13.2.2 Is é Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide (UNFCCC) an creat dlíthiúil idirnáisiúnta chun aghaidh a thabhairt ar an athrú aeráide ar an leibhéal domhanda agus é mar chuspóir deiridh astaíochtaí gás ceaptha teasa domhanda a chobhsú. Lorgaíonn Comhaontú Pháras 2015 na gníomhartha agus an infheistíocht a theastaíonn le haghaidh todhchaí ísealcharbóin inbhuanaithe a bhrostu agus a threisiú, agus tá a spriocanna socraithe féin ag ballstáit aonair.

Leibhéal Eorpach

13.2.3 Tá creatstraitéis curtha i bhfeidhm ag an Aontas Eorpach (EU) maidir le beartas athléimneach fuinnimh agus athraithe aeráide do gach ballstát ar a dtugtar an tAontas Fuinnimh. Tugtar aghaidh sa straitéis ar shlándáil an tsoláthair, ar an margadh inmheánach fuinnimh comhtháite, ar éifeachtúlacht fuinnimh, ar ghníomhú ar son na haeráide agus ar thaighde agus nuálaíocht. Tá spriocanna leagtha síos ag Treoracha éagsúla an EU atá ceangailteach ó thaobh dlí do na Ballstáit maidir le hastaíochtaí a laghdú agus sciar an fhuinnimh a thagann ó fhoinsí in-athnuaite a mhéadú. Déantar na spriocanna sin a nuashonrú agus a choigeartú go rialta.

13.2.4 In 2020, mhol an Coimisiún Eorpach, mar chuid den Chomhaontú Glas don Eoraip, an sprioc maidir le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú a mhéadú ó 40% go 55% faoi 2030, i gcomparáid le leibhéal 1990, rud a chuirfidh ar chumas na hEorpa a bheith ar an gcéad mhór-roinn atá neodrach ó thaobh carbóin de faoi 2050. Caithear spriocanna eile a choigeartú dá réir agus táthar ag fanacht le foilsiú spriocanna athbhreithnithe.

Leibhéal Náisiúnta

13.2.5 Leagtar amach sa Bhille um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021 príomhthiomantas atá leagtha amach i gClár an Rialtais, conas a laghdóidh Éire a hastaíochtaí gás ceaptha teasa 7% in aghaidh na bliana go ceann 10 mbliana (51% ar an iomlán), agus 'geilleagar aeráid-athléimneach agus neodrach ó thaobh na haeráide de' a bhaint amach faoi 2050. Mar chuid den Bhille, ní mór d'údarás áitiúla Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide aonair a ullmhú agus caithear an Plean Náisiúnta Um Ghníomhú ar son na hAeráide a athbhreithniú gach bliain.

13.2.6 Sainmhínear treochlár i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 maidir le conas neodracht carbóin a bhaint amach, ina leagtar amach níos mó ná 180 gníomh ar fud na n-earnálacha ábhartha go léir - leictreachas, tionscal, frontar, tithíocht, téamh, iompar, talmhaíocht, dramhail agus an earnáil phoiblí. Tá cúig phríomhghné ag baint leis an mbeartas:

- Dícharbónú lena n-áirítear astaíochtaí GHG a laghdú agus úsáid níos mó a bhaint as fuinneamh in-athnuaite;
- Éifeachtúlacht Fuinnimh - rátáil fuinnimh foirgneamh a fheabhsú, deireadh a chur de réir a chéile le coirí ola agus gáis srl.
- Slándáil Fuinnimh – foinsí dúchasacha fuinnimh in-athnuaite a mhéadú srl.
- Margadh Inmheánach Fuinnimh – naisc le margáil fuinnimh a chothabháil agus a fhorbairt, idirnaschtacht a fheabhsú.
- Taighde, Nuálaíocht agus Iomaíochas – tacaigh le forbairt na teicneolaíochta nua.

13.2.7 Tá creat leagtha amach sa Pháipéar Bán 'Ireland's Transition to a Low Carbon Energy Future 2015-2030' chun beartas agus na gníomhartha atá beartaithe ag an Rialtas a dhéanamh san earnáil fuinnimh as seo go 2030 a threorú, agus cuspóirí agus comhaontuithe Eorpacha agus Idirnáisiúnta maidir leis an athrú aeráide á gcur san áireamh. Leagtar amach san fhís conas a athróidh Éire a córais fuinnimh, bogadh chuig breoslaí astaíochtaí níos ísle, giniúint fuinnimh in-athnuaite a mhéadú, feidhmíocht éifeachtúlachta fuinnimh a fheabhsú, córais fuinnimh chliste agus idirnasctha a chur chun feidhme, margadh láidir rialála a bheith acu agus tomhaltóirí fuinnimh a athshuíomh chun ról níos gníomhaí a bheith acu laistigh d'earnáil an fhuinnimh. Tá athbhreithniú ar an mbeartas ar siúl faoi láthair. Aithnítear sa Pháipéar Bán go mbeidh tionchar ag an aistriú chuig todhchaí ísealcharbóin ar shaol daoine agus beidh tionchar aige ar a roghanna maidir le níos lú fuinnimh a úsáid, aistriú go roghanna carbóin níos ísle maidir le hiompar agus téamh, a n-úsáid fuinnimh a aistriú go buaicthréimhsí, infheistíocht a dhéanamh i dteicneolaíocht chliste agus a d'fhéadfadh a bheith ag gabháil do tháirgeadh fuinnimh ar leibhéal aonair nó pobail. Aithnítear gur féidir imní an phobail a bheith mar thoradh ar bhonneagair nua a fhorbairt chun tacú leis an aistriú fuinnimh, agus go bhfuil rannpháirtíocht ghníomhach na bpobal i bhforbairt an bhonneagair sin ríthábhachtach. Beidh ról tábhachtach ag tionscadail faoi stiúir an phobail sa phróiseas aistriú freisin.

- 13.2.8 Tugann an Plean Náisiúnta Fuinnimh agus Aeráide (NECP) achoimre ar chomhaontú an Rialtais tacú le glacadh le glansprioc nialasach faoi 2050 ar leibhéal an EU, agus conair laghdaithe astaíochtaí a shaothrú go náisiúnta atá ar aon dul le glan-nialas a bhaint amach in Éirinn faoi 2050. Cumhdaítear sa Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill (ESR) sprioc laghdaithe astaíochtaí gás ceaptha teasa d'Éirinn 30% faoi 2030 i gcoibhneas le leibhéal 2005. Tá an sprioc laghdaithe seo d'Éirinn méadaithe go 55% i Meán Fómhair 2020 mar a fheictear i mír 13.2.4.
- 13.2.9 Lorgann an Creat Náisiúnta Pleanála 2018-2040 (NPF) le haistriú chuig sochaí ísealcharbóin atá seasmhach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 (Cuspóir Beartais Náisiúnta Uimh. 8). Is é aidhm an chuspóra seo ár roghanna a mhúnlú sna blianta amach romhainn agus ár n-aird a choinneáil ar chóras giniúna fuinnimh atá dírithe ar fhuinneamh in-athnuaite. Cuireann an Cuspóir Beartais Náisiúnta 55 úsáid fuinnimh in-athnuaite chun cinn chun cuspóirí náisiúnta a bhaint amach i dtreo geilleagar ísealcharbóin a bhaint amach faoi 2050.
- 13.2.10 Tugadh aird, agus an plean seo á ullmhú, ar gach Beartas agus Reachtaíocht Náisiúnta, Treoirilnte Eatramhacha d'Údarás Phleanála ar Phleananna Reachtúla, Fuinneamh Athnuachana agus Athrú Aeráide (2017) agus na Dréacht-Treoirilnte Athbhreithnithe maidir le Fuinneamh Gaoithe, agus na Sainriachtanais Phleanála ghaolmhara, chun rannchuidiú le spriocanna náisiúnta foriomlána maidir le fuinneamh in-athnuaite agus maolú ar an athrú aeráide a bhaint amach, agus go háirithe táirgeadh fuinnimh ghaoithe agus an acmhainn fuinnimh ghaoithe. (Féach Rannóg na Gaoithe le haghaidh tuilleadh sonraí).

Leibhéal Réigiúnach

- 13.2.11 Tá gealltanais tugtha ag an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach (an RSES) 2020 do Réigiún an Deiscirt beartas réigiúnach a chur i bhfeidhm atá comhsheasmhach leis an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 agus leis an gCreat Náisiúnta Pleanála chun aistriú chuig geilleagar agus sochaí ísealcharbóin.

Leibhéal Áitiúil

- 13.2.12 Straitéis Oiriúnaithe don Aeráid 2019 -2024, Faoi na Creatáí Náisiúnta Oiriúnaithe (NAF), a foilsíodh mar fhreagairt ar fhorálacha an Achta um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin 2015, cuireadh de chúram ar gach Údarás Áitiúil Straitéis Oiriúnaithe don Aeráid a chur le chéile dá limistéir feidhme. Ghlac Comhairle Contae Chorcaí lena Straitéis Oiriúnú Aeráide in 2019. Leagtar amach sa straitéis seo tosaíochtaí straitéiseacha, bearta agus freagairtí na Comhairle maidir le hoiriúnú don athrú aeráide thar thréimhse cúig bliana.

13.3 Príomhspríocanna Fhuinnimh

- 13.3.1 Ag tabhairt na ndoiciméad beartais thuas go léir le chéile, áirítear iad seo a leanas ar na príomhspríocanna¹ náisiúnta fuinnimh do 2030:
- Sciar 34% d'fhuinneamh in-athnuaite i dtomhaltas fuinnimh faoi 2030².
 - Méadaigh an leictreachas a ghintear ó fhoinsí in-athnuaite go 70%.
 - 5 GW d'fhuinneamh in-athnuaite amach ón gcósta.
 - Suas le 1.5 GW d'fhuinneamh gréine ar scála eangaí.
 - Toilleadh gaoithe ar tír suas le 8.2 GW.
 - Ár sprioc maidir le hastaíochtaí ceaptha teasa a laghdú a mhéadú go 55% faoi 2030.

13.4 Fuinneamh Chorcaí

- 13.4.1 Tá ról suntasach ag Corcaigh i slándáil an tsoláthair fuinnimh agus an táirgthe leictreachais in Éirinn mar áit a bhfuil dhá Stáisiún Cumhachta ag Áth Fhada/An Geata Bán á fheidhmiú ag ESB agus Bord Gáis, Scaglann Ola an Gheata Bháin a sholáthraíonn thart ar 40% dár riachtanais náisiúnta peitriiliam, agus Críochfort Ola Oileán Whiddy a stóráilann cúlchistí ola na hÉireann. Tá Réimse Gáis Chionn tSáile á dhíchoimisiúnú faoi láthair de réir mar a idítear an réimse gáis. Tá deiseanna á mbreithniú faoi láthair maidir le húsáid an réimse gáis le haghaidh stórála agus gabhála carbóin.
- 13.4.2 Maidir le fuinneamh in-athnuaite tá 38 feirm ghaoithe choimisiúnaithe ag Corcaigh faoi láthair a bhfuil sé de chumas acu 603 MW leictreachais agus 43 feirm ghréine cheadaithe a tháirgeadh a bhfuil sé de chumas acu 358 MW leictreachais a tháirgeadh.
- 13.4.3 Tá pleananna ag Gas Networks Ireland an chéad saoráid Insteallta Eangaí Láir (CGI) in Éirinn a fhorbairt chun gás in-athnuaite a sheachadadh isteach sa líonra gáis náisiúnta leis an tionscadal GRAZE, i mBaile an Mhistéalaigh, Co. Chorcaí. Samhlaítear go gcuirfidh an tsaoráid ar chumas plandaí díleá anaeróbach (AD) ar an bhfeirm a fhorbairt, a sholáthróidh an gléasra CGI. Tá sé beartaithe go mbeidh saoráid Bhaile Mhistéala ar an gcéad cheann de roinnt saoráidí nasctha tarchurtha, ag seachadadh gáis in-athnuaite isteach sa líonra gáis nádúrtha. Meastar go soláthróidh Gás GRAZE 8% d'éileamh gáis chónaithe na hÉireann, arb ionann é agus an t-éileamh gáis de 56,000 teach nua. Cuirfidh an tionscadal GRAZE tacaíocht ar fáil freisin d'fhorbairt dhá stáisiún Gáis Nádúrtha Comhbhrúite (CNG), mar chuid de líonra stáisiún atá á bhforbairt ag Líonraí Gáis Éireann. Tacóidh na stáisiún seo le feithiclí a aistríonn ó dhíograis go gás in-athnuaite, rud a thairgeann laghdú 99% ar astaíochtaí ábhair cháithnínigh i gcomparáid le díosal.

1 Tá spriocanna Eorpacha agus Náisiúnta maidir le Fuinneamh In-athnuaite agus laghdú astaíochtaí GHG á nuashonrú go leanúnach agus is dóchúil go ndéanfar iad a choigeartú tuilleadh le linn shaoiré na an phlean seo. Is iad na spriocanna a leagtar amach sa chaibidil seo na spriocanna is reatha tráth na scríbhneoireachta.

2 An Plean Náisiúnta Gníomhaíochta don Fuinneamh agus don Aeráid 2021-2030.

- 13.4.4 Is dócha go dtiocfaidh forbairt shuntasach ar ghiniúint fuinnimh i gCorcaigh sna blianta amach romhainn de réir mar a mhéadóidh an t-aistriú i dtreo geilleagar ísealcharbóin agus an gá atá le níos mó fuinnimh a tháirgeadh ó fhoinsí in-athnuaite. Tá Corcaigh in áit mhaith le bheith neamhspleách i bhfuinneamh in-athnuaite agus chun cur le baint amach na spriocanna náisiúnta fuinnimh a leagtar amach thuas. Le linn shaolré an phlean seo, ullmhóidh an tÚdarás Pleanála straitéis fuinnimh in-athnuaite don chontae.
- 13.4.5 Is dócha go n-athróidh gnéithe eile d'úsáid fuinnimh thar shaolré an phlean seo de réir mar a chruthaíonn praghsáil carbóin athrú iompraíochta, éiríonn foirgnimh níos tiosaí ar fhuinneamh agus laghdaítear an t-éileamh ar iompar mar gheall ar aistriú módach, ailiniú níos mó idir an áit a gcónaíonn agus a n-oibríonn daoine, agus comaitéireacht laghdaithe mar gheall ar ghlacadh méadaithe na cianoibre. Aithnítear freisin an gá atá leis an éileamh foriomlán ar fhuinneamh a laghdú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-1 Fuinneamh

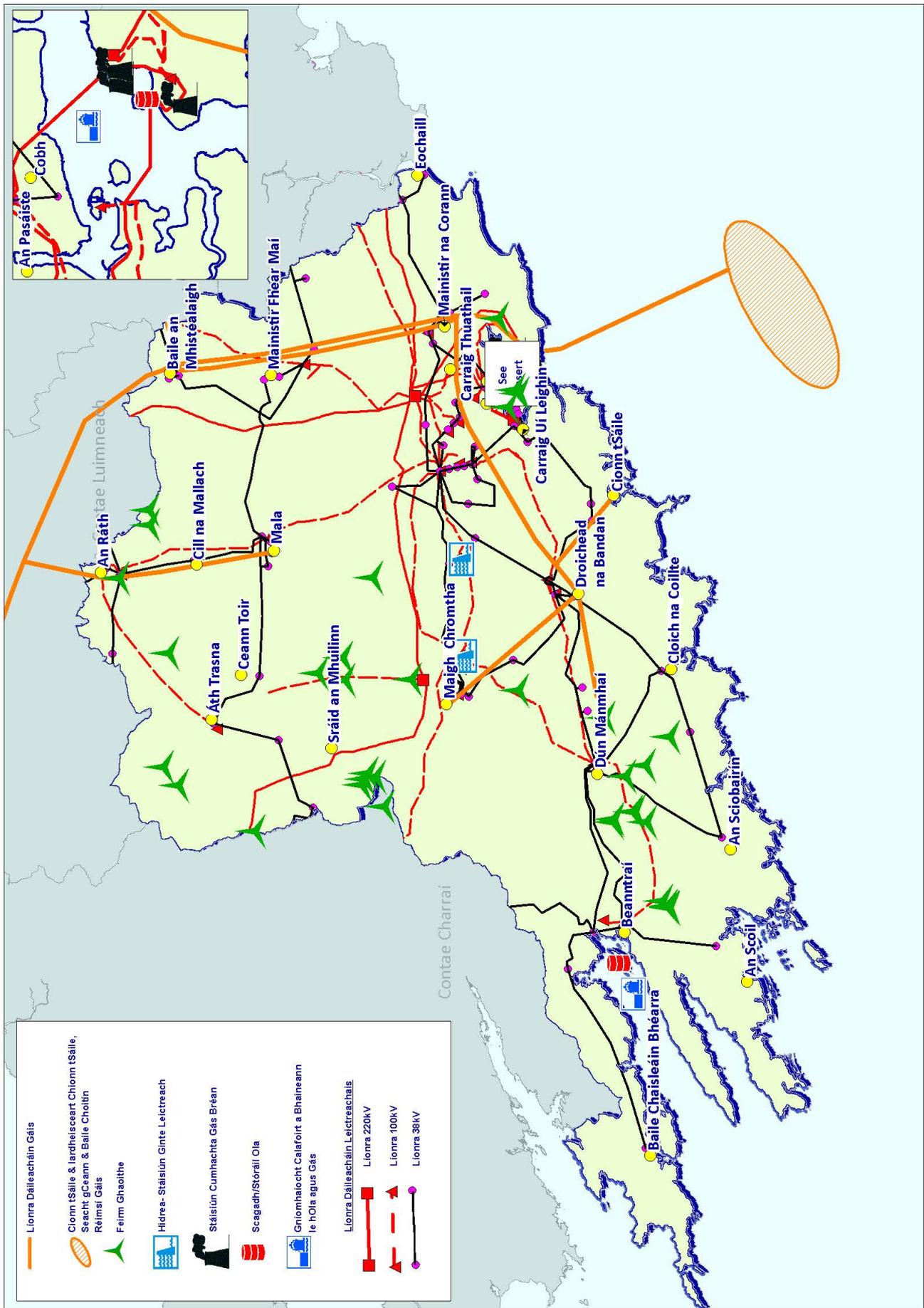
- a) A chinntiú go gcomhlíonann Contae Chorcaí a chumas chun cur le seachadadh inbhuanaithe soláthair fuinnimh éagsúil agus slán agus leas a bhaint as poitéinseal an chontae chun cuidiú le spriocanna fuinnimh in-athnuaite a bhaint amach agus an t-éileamh foriomlán fuinnimh a bhainistiú.
- b) Le linn shaolré an phlean seo, ullmhóidh an tÚdarás Pleanála straitéis fuinnimh in-athnuaite don chontae.

13.5 Fuinneamh In-athnuaite

- 13.5.1 Is féidir fuinneamh in-athnuaite a shainmhíniú mar fhuinneamh a fhorbraítear ó fhoinsí a athlánaítear i gcónaí trí thimthriallta an nádúir agus, murab ionann agus breoslaí iontaise, níl siad teoranta. Is iad na príomhfhoinsí fuinneamh gaoithe, fuinneamh gréine, fuinneamh uisce (hidrea, tonn, agus fuinneamh taoide), fuinneamh geoiteirmeach (ó theas faoi dhromchla an domhain) agus bithmhais (adhmaid, dramhail in-bhithmhíllte, agus barra fuinnimh).
- 13.5.2 Úsáidtear gaoth, hidrea agus fótvoltach gréine chun leictreachas a ghiniúint; d'fhéadfadh tonnta agus taoide é sin a dhéanamh amach anseo. Is féidir leas a bhaint as geoiteirmeach agus bithmhais (AD Díleá Anaeróbach) chun cur le teas agus leictreachas araon. Úsáidtear fuinneamh gréine teirmeach go ginearálta le haghaidh uisce agus téamh spáis. Tá bithmhais úsáideach go háirithe don earnáil teasa agus is féidir í a úsáid freisin chun leictreachas a ghiniúint. Is féidir le bithbhreoslaí agus bithdhíosal cur leis an earnáil iompair.
- 13.5.3 Is éard a bheidh i gceist le leictreachas in-athnuaite 70% a bhaint amach faoi 2030 ná gléasraí giniúna leictreachais gual agus móna a chéimniú amach, ár leictreachas in-athnuaite a mhéadú, ár n-eangach a threisiú (lena n-áirítear idirnascadh níos mó chun ligean don leictreachas sreabhadh idir Éirinn agus tíortha eile), agus córais a chur i bhfeidhm chun foinsí uaineach cumhachta a bhainistiú, go háirithe ón gaoth.
- 13.5.4 Tá sé tábhachtach mar sin go leagann Contae Chorcaí amach a uailmhianta maidir le fuinneamh in-athnuaite sa chomhthéacs seo agus go léiríonn sé a chumas cuidiú leis na spriocanna náisiúnta seo a bhaint amach i gcomhairle le pobail agus gnólachtaí áitiúla.
- 13.5.5 Ba cheart do thionscadail mhórscaála fuinnimh in-athnuaite lorg le foráil a dhéanamh do ghné ghnóthachain pobail maidir le bonneagar den sórt sin a bhunú i gceantair áitiúla mar a leagtar amach i gClár an Rialtais. Tugtar achoimre sa Phlean Náisiúnta Fuinnimh agus Aeráide 2021-2030 ar an ngá atá le rannpháirtíocht an phobail a éascú agus tacaigh le tionscadail leictreachais in-athnuaite pobail suas le 10% faoi 2030.
- 13.5.6 Cuireann an Scéim Tacaíochta Leictreachais In-athnuaite (RESS), atá rithábhachtach do sholáthar spriocanna náisiúnta, tacaíocht ar fáil do thionscadail leictreachais in-athnuaite in Éirinn agus cumasóidh sí creat do rannpháirtíocht an phobail. Is scéim iomaíoch ceantbhunaithe í an scéim RESS a thugann deis do thionscadail fuinnimh in-athnuaite tairiscint a dhéanamh ar acmhainn ar feadh thart ar 15 bliana agus is nasc lárnach é chun dlús a chur le seachadadh teicneolaíochtaí éagsúla fuinnimh in-athnuaite de réir na bpleananna atá leagtha amach i gClár an Rialtais agus sa Phlean Gníomhaíochta aeráide. Bhí 82 tionscadal rathúil ag ceant RESS 1 in 2020 ar fud na tíre le 63 de na hiarratais seo ar fhorbairtí feirme gréine. Cuimsíonn an Scéim um Thionscadal Tionscanta catagóir tionscadail phobail chun cuidiú le tionscnaimh phobail inbhuanaithe fuinnimh in-athnuaite a sheachadadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-2 Fuinneamh In-athnuaite

- a) Tacaigh le tiomantais fuinnimh in-athnuaite na hÉireann mar atá leagtha amach i bpolasaithe Fuinnimh agus Athrú Aeráide an Rialtais trí fhorbairt foinsí fuinnimh in-athnuaite a éascú ar nós gaoth, grian, geoiteirmeach, hidrea-fhuinneamh agus bithfhuinneamh agus stóráil fuinnimh ag suíomhanna oiriúnacha laistigh den chontae inar léirigh forbairt den sórt sin go sásúil nach mbeidh drochthionchar aici ar an timpeallacht máguaird (lena n-áirítear cáilíocht uisce), tírdhreach, bithéagsúlacht nó áiseanna.
- b) Tacaigh le tograí fuinnimh in-athnuaite agus iad a éascú a thugann buntáiste díreach socheacnamaíoch don phobal áitiúil. Rachaidh an Chomhairle i dteagmháil le pobail áitiúla agus le páirtithe leasmhara i réimse an fuinnimh agus spreagfaidh sí forbróirí chun dul i gcomhairle le pobail áitiúla chun a fháil amach conas is féidir leo infheistiú a dhéanamh i bhforbairt shuntasach fuinnimh in-athnuaite/gnóthachan.
- c) Tacaigh le forbairt teicneolaíochtaí/breoslaí fuinnimh in-athnuaite nua agus atá ag teacht chun cinn don earnáil iompair.
- d) Poitéinseal micrea-in-athnuaite a chur chun cinn nuair is féidir a léiriú nach mbeidh drochthionchar aige ar an timpeallacht máguaird (lena n-áirítear cáilíocht uisce), tírdhreach, bithéagsúlacht nó áiseanna.

13.1 - Fuinneamh Tábhachtach agus Infreastruchtúr Fuinneamh In-athnuaite i gContae Chorcaí

Córais Fuinnimh Hibrideacha

- 13.5.7 De ghnáth is éard atá i gCórais Fuinnimh Hibrideacha dhá fhoinse fuinnimh in-athnuaite nó níos mó a úsáidtear le chéile chun an tslándáil fuinnimh a sholáthar a theastaíonn nach mbeidh acmhainn neamhspleách in ann soláthar a dhéanamh choíche mar gheall ar dhálaí agus srianta éagsúla. Tá stóráil gréine, hidrigine agus ceallraí nasctha le fuinneamh gaoithe chun córais hibrideacha a chruthú. Is féidir le Gréine agus Gaoth oibriú go maith freisin mar aon lena buaic-aschur ag grian i rith an tsamhraidh agus is dóigh go mbeidh aschur gaoithe is mó thar na séasúir eile. D'fhéadfadh teaghlaim hibrideacha eile, ar nós fuinneamh tonnta agus taoide rannchuidiú lenár spriocanna fuinnimh in-athnuaite a bhaint amach. Tá earnáil an fhuinnimh in-athnuaite ag éirí níos iomaíche agus leathnóidh Fuinneamh Hibrideach/comhlonnú na gcóras fuinnimh in-athnuaite, nuair is féidir, an earnáil trí acmhainneacht fuinnimh suímh a bharrfheabhsú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-3 Córais Fuinnimh Hibrideacha

Tacaigh le agus éascaigh tograí maidir le córais fuinnimh hibrideacha agus/nó comhlonnú fuinnimh in-athnuaite agus iad a éascú nuair is infheidhme i gcás inar léirigh forbairt den sórt sin go sásúil nach mbeidh drochthionchar aici ar an timpeallacht máguaird (lena n-áirítear cáilíocht uisce), tírdhreach, bithéagsúlacht nó áiseanna.

13.6 Fuinneamh gaoithe

- 13.6.1 Is é Fuinneamh Gaoithe³ an gineadóir fuinnimh in-athnuaite is mó in Éirinn, a sholáthraíonn 28% de leictreachas na hÉireann in 2018⁴. Chuir an ghaoth 85% den leictreachas go léir a táirgeadh ó acmhainní in-athnuaite in 2018.
- 13.6.2 In 2020, shroich acmhainn ghaoithe suiteáilte 3,700 MW laistigh de Phoblacht na hÉireann. Faoi láthair tá 38 feirm ghaoithe choimisiúnaithe ag Contae Chorcaí le tuilleadh 603 MW, arb ionann é agus thart ar 16% den acmhainn náisiúnta. Mar sin féin, má tá Éire chun ár sprioc fuinnimh in-athnuaite a bhaint amach, caithfidh acmhainn a dhúbailt go náisiúnta sna deich mbliana amach romhainn. Ar bhonn pro rata, d'fhéadfadh go leathnóidh an acmhainn i gCorcaigh go 1,100 MW. Faoi láthair tá siad bailí ach gan cur i bhfeidhm sa chontae le haghaidh 200 MW eile de chumhacht na gaoithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-4: Fuinneamh Gaoithe

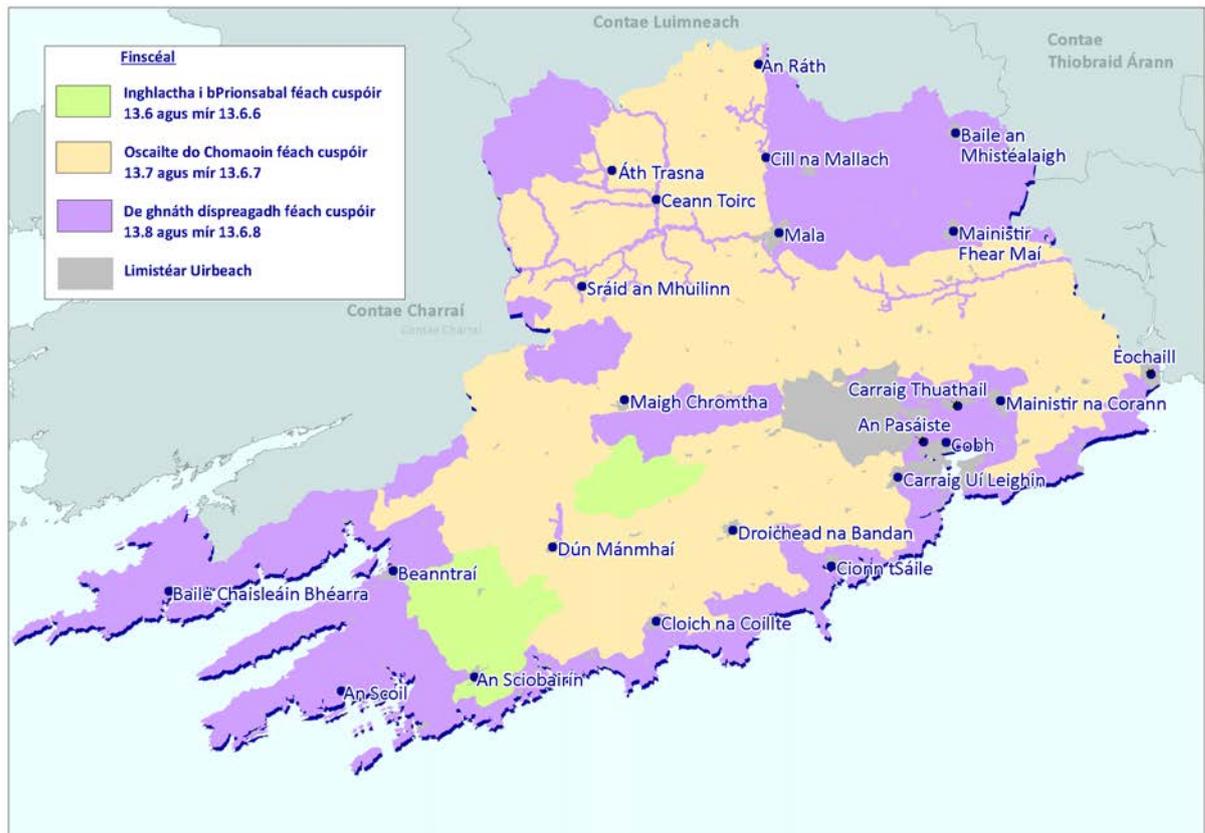
Chun leibhéil mhéadaithe táirgeachta fuinnimh in-athnuaite a éascú i gcomhréir le spriocanna náisiúnta maidir le fuinneamh in-athnuaite agus maolú ar an athrú aeráide mar a leagtar amach sa Phlean Náisiúnta Fuinnimh agus Aeráide 2021-2030, Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021, agus aon nuashonruithe ar na spriocanna seo, agus de réir Threoirlínte an Aire maidir le Forbairt Fuinnimh Ghaoithe, tacóidh an Chomhairle le tuilleadh forbartha a dhéanamh ar thionscadail fuinnimh ghaoithe ar tír lena n-áirítear uasghrádú, athchumhachtú nó leathnú an bhonneagair atá ann cheana, ag suíomhanna cuí laistigh den chontae de réir na Straitéis Fuinneamh Gaoithe agus cuspóirí a shonraítear sa chaibidil seo agus cuspóirí eile an phlean seo maidir le hathrú aeráide, bithéagsúlacht, tírdhreach, oidhreacht, bainistíocht uisce agus an comhshaol srl.

Straitéis Fuinneamh Gaoithe

- 13.6.3 D'fhorbair Comhairle Contae Chorcaí straitéis fuinnimh ghaoithe do Phlean Forbartha an Chontae 2014 ag baint úsáide as an treoir a cuireadh ar fáil sna "Treoirlínte um Pleanáil d'Fhorbairt Fuinnimh Ghaoithe 2006" agus i Lámhleabhar SEAI 'Modheolaíocht do Straitéisí Fuinnimh In-athnuaite na nÚdarás Áitiúil' Aibreán 2013. Chuimsigh Treoirlínte 2006 modheolaíocht chun anailís a dhéanamh ar chriathar ar na príomhchritéir chomhshaoil, tírdhreacha, theicniúla agus eacnamaíocha chun an áit is oiriúnaí d'fhorbairt fuinnimh ghaoithe a aithint. Bhí Straitéis Chomhairle Contae Chorcaí, léirithe i bhFigiúr 13.3 thíos, bunaithe ar na Treoirlínte seo agus ar roinnt príomhbhreithnithe beartais mar seo a leanas:
- An cur chuige a ghlac Údarás Áitiúla eile atá tadhlaigh leis (Ciarraí, Luimneach, Tiobraid Árann Theas, agus Port Láirge) maidir le Fuinneamh Gaoithe ina bPleananna Forbartha Contae faoi seach. Tá tábhacht ar leith ag baint leis na cásanna inar ghlac contaetha tadhlaigh le beartais lena ndíspreagtar tionscadail fuinnimh ghaoithe.
 - Suíomh na bhforbairtí fuinnimh ghaoithe go léir atá ann cheana agus atá beartaithe agus a dtionchar carnach.
 - An patrún dáileadh daonra, ionas gur féidir na príomhionaid daonra a sheachaint.
 - Inrochtaineacht ar an eangach dáilte leictreachais.
 - Tírdhreacha tábhachtacha nó ardluacha.
 - Láithreáin chaomhnaithe dúlra agus go háirithe láithreáin Natura 2000 (SPA agus SAC).
 - An Chreat-Treoir Uisce agus Pleananna Bainistíochta Abhantraí an Chontae, ionas go bhféadfaí tionchair ar aibhneacha, lochanna agus comhlachtaí uisce eile an Chontae a sheachaint.
 - Baineadh úsáid as Atlas Gaoithe Fhuinneamh Inmharthana Éireann (FIÉ), 2003 chun ceantair le luasanna gaoithe inmharthana a aithint.

3 Fuinneamh gaoithe ar an gcósta agus amach ón gcósta.

4 Fuinnimh in Éirinn Tuarascáil 2019 ó SEAI. Leathanach 45.

Figiúr 13.3 – Léarscáil straitéise Fuinneamh Gaoithe

13.6.7 **Oscailte do Chomaoin:** Tá beagnach 50% de cheantar an Chontae sa cheantar seo. Laistigh de na ceantair seo tá áiteanna ann a bhféadfadh forbairtí feirmeacha gaoithe a bheith iontu ach tá roinnt saincheisteanna comhshaoil le breithniú freisin. Tá luasanna gaoithe athraitheacha sa cheantar seo agus roinnt rochtana ar an eangach. De ghnáth ní mheastar go bhfuil ceantair uirbeacha, criosanna glasa cathrach/bailte, agus Limistéir Oidhreachta Nádúrtha (NHAanna) laistigh den cheantar seo oiriúnach d'fhorbairtí feirme gaoithe. Ní chuimsíonn an ceantar láithreáin Natura 2000. Caithfidh aon tograí laistigh de Dhobharcheantair Fo-Imchuach Péarla Fionnuisce nó in abhantracha iogaire eile a bheith in ann a léiriú go bhfuil siad deartha ar bhealach a choisceann aon bhaol sciorradh móna nó creimeadh; agus cinntíonn sé cosaint leanúnach cháilíocht an uisce agus cothabháil próisis hidreolaíocha nádúrtha. Breithneofar freisin éifeacht charnach forbairtí fuinnimh ghaoithe maidir le tionchair tirdhreacha agus amhairc agus tionchair ar láithreánanna Natura 2000. Is dócha go mbeidh ardchaighdeán dearaidh i dtéarmaí bearta cosanta comhshaoil de dhith i dtionscadail atá lonnaithe i ndobharcheantair iogaire.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-7: Oscailte le Breithniú**

Tá forbairt fuinnimh ghaoithe tráchtála oscailte le breithniú sna réimsí seo inar féidir le tograí drochthionchair ar na nithe seo a leanas a sheachaint:

- Taitneamhacht chónaithe go háirithe maidir le torann, scáth-phreabadh agus tionchar amhairc;
- Ceantair uirbeacha agus Criosanna Glasa uirbeach/Baile;
- Láithreáin Natura 2000 (SPAanna agus SACanna), Limistéir Oidhreachta Nádúrtha (NHAanna), Limistéir Oidhreachta Nádúrtha atá beartaithe agus Láithreáin agus láithreacha eile a bhfuil luach suntasach éiceolaíoch ag baint leo.
- Oidhrecht ailtireachta agus seandálaíochta;
- Cálíocht amhairc an tirdhreacha agus a mhéid a bhíonn tionchair an-infheicthe thar cheantair níos leithne.

Agus forbairt den sórt sin á pleanáil, ba cheart breithniú a dhéanamh freisin ar thionchair charnacha na dtograí sin.

13.6.8 **Díspregadh de ghnáth:** De ghnáth ní bhíonn na ceantair seo (ceantair chósta, roinnt ceantar i dTuaisceart Chorcaí, Cuan Chorcaí, agus Gleann na Laoi) oiriúnach d'fhorbairtí tráchtála feirme gaoithe mar gheall ar a n-iogaireacht fhoriomlán a easraíonn as éiceolaíocht, tirdhreach, taitneamhacht, áineas agus lonnaíocht, breithnithe.

- 13.6.9 Cuimsíonn an limistéar a thaispeántar mar "Díspreagadh de ghnáth" ar Fhigiúr 13.3 soláthar do mhaolán 800 m timpeall spAnna bogaigh cósta agus intíre (Bá Baile Mhac Óda, Cuan Chorcaí, Cuan Chloich na Coillte, na SPAnna an Ghaorthaidh) agus 500 m thart ar SPAnna ardtailte (Stack's go Mullach an Radhair, Cnoic Iarthar Luimnigh agus SPA Phortach Mount Eagle agus Mullach an Ois to SPA Slíbhne Mushermore).

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-8: Díspreagadh de ghnáth

Díspreagfar forbairtí fuinnimh ghaoithe tráchtála sna ceantair seo a mheastar a bheith iogair do dhrochthionchair a bhaineann leis an gcineál seo forbartha (ina n-aonar nó i gcomhar le forbairtí eile). Ní bhreithneofar tograí ach amháin i gcúinsí eisceachtúla nuair is léir nach dtagann drochthionchair chun cinn.

- 13.6.10 Rinneadh athbhreithniú ar Straitéis Gaoithe na Comhairle i bhfianaise riachtanais na nDréacht-Treoirlínte Leasaithe maidir le Fuinneamh Gaoithe 2019, go háirithe an cleachtadh mapála criathar a leagtar amach sna Dréacht-Treoirlínte. Meastar go bhfuil an straitéis fós infheidhme agus iomchuí. Éascaíonn an straitéis forbairt fuinnimh ghaoithe tráchtála i thart ar 55% de Chontae Chorcaí agus ní dócha go mbeidh an 45% eile oiriúnach.
- 13.6.11 Tá feirmeacha gaoithe sa chontae comhchruinnithe faoi láthair i dtrí phríomhshuíomh sa chontae; ó dheas ó Shráid an Mhuilinn i Slíbhne Dhoire na gCeart; soir ó Shráid an Mhuilinn i Slíbhne na Bograí agus ó dheas ó Dhún Mánmhaí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-9: Treoirlínte Náisiúnta maidir le Fuinneamh Gaoithe

Ba cheart forbairt gaoithe ar tír a dhearadh agus a fhorbairt de réir na 'Treoirlínte Pleanála d'Fhorbairt Feirme Gaoithe 2006' agus 'Dréacht-Treoirlínte Forbartha Fuinnimh Ghaoithe 2019' agus aon nuashonrú ábhartha ar na treoirlínte seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-10: Forbairt de réir an Dea-Chleachtais

Déan cinnte go dtugtar faoi fhorbairtí fuinnimh ghaoithe i gContae Chorcaí i gcomhréir leis na dea-chleachtais tionscail, agus le rannpháirtíocht iomlán na bpobal a bhféadfadh an fhorbairt dul i bhfeidhm orthu. De réir an Chóid Chleachtais 'Treoirlínte Dea-Chleachtais d'Fhorbairt Fuinnimh Ghaoithe 2016', tá oibreoirí forbartha fuinnimh ghaoithe de dhith cun nós imeachta éifeachtach gearán a chur i bhfeidhm maidir le gach gné de thionscadail forbartha fuinnimh ghaoithe, nuair is féidir le baill den phobal aon imní atá acu faoi dheacrachtaí oibriochta a chur in iúl, lena n-áirítear torann agus nús ar aird an oibreora forbartha fuinnimh ghaoithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-11: Comhairliúchán Poiblí agus Tacaíocht Pobail

- A cheangal ar fhorbróirí fuinnimh ghaoithe comhairliúchán poiblí gníomhach a dhéanamh leis an bpobal áitiúil roimh agus chomh maith leis an gcomhairliúchán poiblí reachtúil a theastaíonn mar chuid den phróiseas iarratais pleanála.
- Teastaíonn 'Tuarascáil Pobail' ó iarratais ar fhorbairt fuinnimh ghaoithe ar mhórsála leis na cáipéisí iarratais phleanála ina sonraítear méid iomlán rannpháirtíocht an phobail agus an phobail i gcoitinne.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-12: Forbairt Fuinnimh Ghaoithe ar Scála Beag

Breithniú a dhéanamh ar thograí a bhaineann leis an bhféidearthacht d'fhorbairtí fuinnimh ghaoithe ar scála réasúnta beag laistigh de cheantair uirbeacha agus thionsclaíocha, agus do thograí beaga pobalbhunaithe lasmuigh de na príomhréimsí a aithnítear a bheith oiriúnach d'fhorbairt fuinnimh ghaoithe. Cuireann úinéireacht phobail ar thionscadail fuinnimh ghaoithe ar chumas pobail áitiúla leas díreach a bhaint as acmhainní áitiúla fuinnimh ghaoithe atá á bhforbairt ina gceantair áitiúla, ag cinntiú ioncam fadtéarmach do phobail tuaithe.

13.7 Tograí forbraíochta

- 13.7.1 Ba chóir go gcuimseofá i ngach iarratas pleanála ar fhorbairt fuinnimh ghaoithe measúnú cuimsitheach ar thionchair fhéideartha na forbartha beartaithe ar an timpeallacht ghlaicta agus ar an tirdhreach. Éileoidh an tÚdarás Pleanála go gclúdódh iarratasóirí ionchasacha na critéir seo a leanas;
- An riachtanas maidir le measúnuithe Comhshaoil (EIA, AA srl.).
 - Rannpháirtíocht an phobail agus gnéithe rannpháirtíochta an togra.
 - Naisc Eangaí. Go háirithe, ba cheart naisc eangaí leis an bhféidearthacht tionchar a imirt ar fheidhm straitéiseach an ghréasáin bóithre náisiúnta a phlé agus a chomhaontú le Bonneagar Iompair Éireann agus ba cheart dóibh bealaí malartacha atá ar fáil a úsáid nuair is féidir ar an gcéad dul síos.

- Geolaíocht agus dálaí talún, lena n-áirítear cobhsaíocht mhóna; agus pleananna bainistíochta chun déileáil le haon tionchar ábhartha a d'fhéadfadh a bheith ann. Ba cheart tagairt a dhéanamh don Léarscáil Náisiúnta So-ghabhálachta Sciarradh Talún chun a dhearbhu go bhfuil coinníollacha talún oiriúnach don tionscadal;
- Draenáil láithreáin, stóráil uisce agus éifeachtaí hidreolaíocha cosúil le soláthar uisce agus crosairí cáilíochta agus sruthchúrsa; pleananna bainistíochta chun déileáil le haon tionchar ábhartha a d'fhéadfadh a bheith aige ar chúrsaí uisce; an tábla hidreolaíoch; riosca tuile lena n-áirítear bearta maolaithe;
- Tá measúnú ar thionchar tírdhreacha agus amhairc, lena n-áirítear méid, scála agus leagan amach agus a mhéid atá an tionscadal fuinnimh gaoithe le feiceáil thar limistéir áirithe agus i dtuairimí áirithe;
- Tionchar amhairc ar fhorbairt choimhdeach, cosúil le nasc eangaí agus bóithre rochtana;
- Tionchar féideartha an tionscadail ar oidhreacht nádúrtha, chun éifeachtaí díreacha agus indíreacha a chur san áireamh ar Láithreáin nó speicis chosanta, ar ghnáthóga íogaireachta éiceolaíocha agus luach bithéagsúlachta agus, nuair is gá, tá sé beartaithe ag an mbainistíocht déileáil le comh-bheith sásúil na forbartha fuinnimh gaoithe agus na speicis/gnáthóg ar leith a shainiú;
- Tionchar féideartha an tionscadail ar an oidhreacht thógtha lena n-áirítear oidhreacht seandálaíochta agus ailtireachta;
- Léirítear cothromaíocht astaíochtaí carbóin a bhreithníú nuair a theastaíonn eastóscadh móna chun forbairtí fuinnimh gaoithe a fhorbairt.
- Tionchair áitiúla ar an gcomhshaol lena n-áirítear torann, preabadh scáth, cur isteach leictreamaighnéadach, srl.;
- Leordhóthanacht an ghréasáin bóithre rochtana áitiúil chun tógáil an tionscadail agus iompar innealra móra agus tuirbín a éascú chuig an láithreán, lena n-áirítear plean bainistíochta tráchta;
- Faisnéis maidir le haon éifeachtaí carnach mar gheall ar thionscadail eile, lena n-áirítear éifeachtaí ar oidhreacht nádúrtha agus éifeachtaí amhairc;
- Faisnéis maidir le suíomh na gcairéal atá le húsáid nó claiseanna a fuarthas ar iasacht a moladh le linn chéim na tógála agus na n-oibreacha deisiúcháin gaolmhara ina dhiaidh sin;
- Ábhar dramhaíola/barrachais a dhíúscairt nó a dhíothú ó imríteach tógála/láithreáin, go háirithe suntasach do láithreáin portaigh; agus
- Breithnithe a dhíchoimisiúnú.

Forbairtí Eile Fuinneamh Gaoithe

- 13.7.2 Déanfar tograí maidir le leictreachas a ghiniúint agus a ídiú in aon áitreabh amháin a mheas ar a bhfiúntas i ngach limistéar den Chontae lena n-áirítear na Limistéir Straitéiseacha Fostaíochta timpeall Chuan Chorcaí.
- 13.7.3 De ghnáth is 'forbairt dhíolmhaithe' iad go leor suiteálacha giniúna fuinnimh in-athnuaite ar mhionscála le haghaidh gníomhaíochtaí baile, talmhaíochta agus roinnt gníomhaíochtaí tionsclaíocha agus b'fhéidir nach mbeidh cead pleanála ag teastáil uathu. Áfach, i gcúinsí áirithe go háirithe i gcás ina bhfuil tograí suite laistigh de láithreán nó ar láithreán nó gné de luach 'oidhreachta nó comhshaoil' beidh na tograí sin díolmhaithe agus dá bhrí sin beidh cead pleanála ag teastáil uathu. (Féach na Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt 2001-2020). Tá tuilleadh faisnéise faoi na forbairtí díolmhaithe seo ar fáil trí teagmháil a dhéanamh le Comhairle Contae Chorcaí nó leis an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil.
- 13.7.4 Ina theannta sin, aithníonn an Chomhairle an tábhacht a bhaineann le húnéireacht phobail ar thionscadail fuinnimh ghaoithe agus ar an gcaoi a gcuireann siad ar chumas pobail áitiúil leas díreach a bhaint as acmhainní áitiúla fuinnimh ghaoithe agus ioncam fadtéarmach a chinntiú do phobail tuaithe. Is coincheap é micreaghiniúint ina ndéantar fuinneamh a chruthú agus a ídiú ar an láthair, agus nach n-onnmhairítear chuig an eangach é. Sa chomhthéacs sin tuigtear gur teas agus cumhacht nialasach nó ísealcharbóin é a ghineann daoine aonair, gnólachtaí beaga agus pobail chun freastal ar a riachtanais fuinnimh aonair. Tabharfaidh na deiseanna agus na tairbhí a bheidh ag na teicneolaíochtaí seo deis do cheantair thuaithe, agus go háirithe d'oileáin amach ó Chontae Chorcaí a bheith féin-leordhóthanach agus slándáil fuinnimh a bheith acu.
- 13.7.5 Tá gá ann le glacadh poiblí le giniúint fuinnimh ghaoithe in Éirinn a mhéadú. Bhí taithí dhearfach ag tíortha eile san Eoraip ar thionscadail feirme gaoithe pobail. Trí thionscadail phobail a thabhairt isteach, glacfaidh sé muintir na háite agus tomhaltóirí páirt ar bhealach dearfach agus athróidh sé dearcadh an phobail i leith fuinneamh gaoithe. Leagtar béim sa Pháipéar Bán don Fhuinneamh 2015 ar an ngá go dtacófaí le daoine in athrú 'Ó Thomhaltóirí Éighniomhacha go Saoránaigh Ghníomhacha' agus leagtar amach ann go dtiocfaidh tionscnaimh fuinnimh phobalbhunaithe chun cinn chun an t-aistriú fuinnimh a éascú agus a chur chun cinn.

Smaoinigh ar thograí inar féidir a thaispeáint gur féidir tionchair shuntasacha ar an méid seo a leanas a sheachaint:

- Taitneamhacht chónaithe go háirithe maidir le torann, scáth-phreabadh agus tionchar amhairc;
- Ceantair uirbeacha agus Criosanna Glasa uirbeach/Baile;
- Láithreáin atá ainmnithe do chaomhnú an dúlra, do speicis faoi chosaint, agus do ghnáthóga a bhfuil luach caomhnaithe ag baint leo;
- Oidhreacht ailtireachta agus seandálaíochta: agus;
- Cáilíocht amhairc an tírdhreacha agus a mhéid a bhíonn tionchair an-infheicthe thar cheantair níos leithne.

13.8 Fuinneamh gréine

- 13.8.1 Le blianta beaga anuas tá teicneolaíochtaí fuinnimh gréine níos éifeachtaí anois agus mar chúlteamh tá siad níos inmhathana lena n-áirítear painéil ghréine/feadáin ar spásanna dín agus forbairt tráchtála feirmeacha gréine trí shaoráidí stórála. Is iad na trí phríomhchineál fuinnimh gréine ná Grian Éighníomhach (m.sh. Dearadh Foirgnimh), Teirmeach Gréine (m.sh. téamh díreach uisce gréine) agus Grian Gníomhach (m.sh. leictreachas a ghiniúint trí chealla fótavoltach).
- 13.8.2 Tá acmhainneacht shuntasach ann trí dhearadh cúramach tógála chun teas a ghiniúint ó fhuinneamh gréine mar Dhearadh Gréine Éighníomhach agus Téamh Uisce Teirmeach Gréine. Laghdóidh dearadh éighníomhach gréine astaíochtaí carbóin agus ginfidh téamh uisce gréine teas saor ó charbón. Féadann tomhaltas fuinnimh ar an Láithreán costais fuinnimh a laghdú go suntasach agus an t-éileamh ar an líonra eangaí a ísliú. Faoi láthair úsáidtear na teicneolaíochtaí seo go céimeanna éagsúla i gCorcaigh, trí úsáid i bhfoirgnimh nua nó trí fheistiú siar ar fhoirgnimh níos sine. Tá tionchair dhearfacha áitiúla ag an gcineál seo giniúna leictreachais d'úsáideoirí an fhoirgnimh. Leanfaidh an Chomhairle de thacú le forbairt fuinnimh ghréine agus é a éascú, dearadh éighníomhach gréine agus téamh uisce gréine a spreagadh i bhfoirgnimh nua agus i bhfoirgnimh iarfheistithe. Ina theannta sin, nuair is féidir, spreagfar suiteáil cumhachta gréine i bhfoirgnimh phoiblí, scoileanna san áireamh.
- 13.8.3 Is fótavoltach (PV) é ná leictreachas a ghiniúint ó sholas agus is féidir leis athrú go mór ó thaobh scála de. Go bunúsach, úsáideann córais fhótavoltach solas an lae (ní gá solas díreach na gréine) chun radaíocht na gréine a thiontú ina leictreachas. Is féidir an teicneolaíocht a úsáid le haghaidh feidhmchlár tionsclaíoch nó tráchtála níos mó. Tá feabhas tapa tagtha ar theicneolaíocht mhór feirmeacha gréine le blianta beaga anuas agus d'fhéadfadh tionchar a bheith aici ar an tírdhreach agus ar an oidhreacht nádúrtha agus thógtha. D'fhéadfaí feirmeacha móra gréine a thógáil ar thalamh talmhaíochta agus seomra a fhágáil le haghaidh úsáid hibrideach talún trí ligean do chleachtais feirmeoireachta comhlonnú leis na painéil ghréine atá suite ar an talamh.
- 13.8.4 Ceadaíodh go leor feirmeacha gréine ar fud na tíre ach go dtí seo níor forbraíodh aon cheann acu i bPoblacht na hÉireann, mar gheall ar chostas na teicneolaíochta, easpa tacaíochta airgeadais dirí, srianta leis an tírdhreach, éiceolaíocht agus tionchar ar chónaitheacht an duine. I gContae Chorcaí, tugadh cead pleanála do sheacht bhfeirm ghréine is daichead suas go dtí 2019, le hacmhainn fhéideartha do 408 MW de leictreachas in-athnuaite dá ndéanfaí iad a choimisiúnú. Go dtí 2020, is iad na scéimeanna REFIT (Taraif Beathaithe Fuinnimh In-athnuaite) an príomhshásra tacaíochta don leictreachas in-athnuaite. Níor cháiligh Fuinneamh Gréine do REFIT in Éirinn agus chuir sé moill ar fhorbairt fuinnimh gréine go dtí seo. Tá 82 tionscadal fuinnimh in-athnuaite ceadaithe ag an gcéad cheant de chuid RESS 1 le déanaí i mí Lúnasa 2020 agus is feirm ghréine in Oirthear Chorcaí ceann acu.
- 13.8.5 Faoi láthair, níl aon treoirlínte pleanála náisiúnta ann chun forbairt tograí feirme gréine sa toadhchái a threorú. In éagmais an chéanna, déanfaidh an Chomhairle measúnú ar oiriúnacht na n-iarraitas aonair a fhaightear ag féachaint do gach riachtanas agus treoir reachtúil eile, fachtóirí íogaireachta comhshaoil (más ann dóibh) an láithreáin iarraitais, treoir forbartha den chineál céanna go hidirnáisiúnta, agus pleanáil cheart fhoriomlán agus forbairt inbhuanaithe an cheantair. Ba cheart do thograí d'fheirmeacha gréine raon saincheisteanna a mheas, lena n-áirítear an méid seo a leanas ach gan a bheith teoranta dóibh:
- Carachtar an tírdhreacha;
 - Leagan amach an togra lena n-áirítear scála an chláir talún, airde an phainéil, tírdhreachú, rochtain ar bhóithre, torann, srl;
 - Oiriúnacht láithreáin – de ghnáth ní bhíonn tailte a bhfuil ardluach comhshaoil/bithéagsúlachta ag baint leo oiriúnach d'fhorbairt den sórt sin agus d'fhéadfadh talamh athfhorbraíochta a bheith oiriúnach;
 - Draenáil agus tuilte,
 - An comhshaoil;
 - Tionchar amhairc agus tírdhreacha;
 - Éifeachtaí gliondar agus dalladh ar láithreánanna chomharsanachta agus ar bhealaí iompair,
 - Ba cheart naisc eangaí, go háirithe naisc eangaí leis an bhféidearthacht tionchar a imirt ar fheidhm straitéiseach an ghréasáin bóithre náisiúnta, a phlé agus a chomhaontú le Bonneagar Iompair Éireann agus ba cheart dóibh bealaí malartacha atá ar fáil a úsáid nuair is féidir ar an gcéad dul síos.
 - Fálú, soilsiú, agus slándáil,
 - Stóráil agus cothabháil,

- Éiceolaíocht agus cosaint gnáthóg agus speiceas,
- Tionchair tráchta agus torainn,
- A chinntiú go gcaomhnaítear sócmhainní Oidhreachta go cuí agus machnamh a dhéanamh ar conas nó má bhíonn aon impleachtaí ag feirm ghaoithe mhór ar na láithreáin seo,
- Tionchair charnacha;
- Díchoimisiúnú agus conas is féidir an talamh a thabhairt ar ais dá úsáid roimhe seo.

13.8.6 Ón tús, molann Comhairle Contae Chorcaí comhairliúchán luath leis an Údarás Pleanála agus leis an bpobal áitiúil le haghaidh na dtionscadal sin. Ba cheart don fhorbróir an pobal áitiúil a fhostú, ag an gcéim réamhdheartha, choincheapúil, ag baint úsáid as taispeántas/cur i láthair áitiúil inar féidir tuairimí pobail a lorg agus a thaifeadadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-14: Forbairt Fheirme Gréine

- Mar aitheantas ar spriocanna agus gealltanais náisiúnta chun táirgeadh fuinnimh in-athnuaite a mhéadú go suntasach, Tabharfar tacaíocht do thionscadail feirme gréine ag suíomhanna oiriúnacha, i gcás nach mbíonn tionchar diúltach ag forbairt den sórt sin ar an timpeallacht máguaird, tírdhreach, foirgnimh stairiúla, nó taitneamhachtaí áitiúla.
- Forbairt bonneagair fuinnimh gréine sa chontae a chur chun cinn, go háirithe le haghaidh úsáid fuinnimh ar an Láithreán, lena n-áirítear teicneolaíochtaí PV gréine, teirmeach gréine agus stórála séasúracha. Breithneofar tionscadail den sórt sin faoi réir coimircí comhshaoil agus faoi réir gnéithe oidhreachta nádúrtha nó tógtha, radhairc agus ionchais bhithéagsúlachta a chosaint.
- A cheangal go ndéanfar measúnú ar thograí nua forbartha grianfheirme i gcoinne na gcritéir atá liostaithe sa Plean seo go dtí go bhfoilsítear Treoirlínte Alt 28 maidir le Forbairtí Feirme Gréine ón Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil chun maoirseacht a dhéanamh ar an gcéanna.
- Úsáid prionsabail dearaidh gréine éighníomhacha a spreagadh d'fhoirgneamh/d'fhoirgnimh chónaithe i gcomhréir le critéir dearaidh ábhartha.
- Tacaigh le agus spread suiteáil bailitheoirí agus painéil ghréine chun teas nó leictreachas a tháirgeadh i bhfoirgnimh chónaithe agus tráchtála, de réir critéir dearaidh ábhartha.
- Déanfar measúnú iomlán gliondar agus dalladh ar gach forbairt ghréine atá beartaithe atá ag lonnú gar d'aon bhóithre agus d'aon bhonneagar aerfoirt.
- Beidh tograí chun forbairtí gréine nua agus bonneagar gaolmhar a fhorbairt lena n-áirítear naisc eangaí faoi réir measúnú tionchair éiceolaíoch agus, nuair is gá Measúnacht Chuí, chun a áirithiú go seachnófar tionchair dhiúltacha ar láithreánanna ainmnithe, ar speicis chosanta agus ar láithreánanna nó ar láithreánanna a bhfuil luach suntasach éiceolaíoch ag baint leo.

13.9 Fuinneamh in-athnuaite eile

Hiodr-Chumhacht

- 13.9.1 Tá giniúint hidrimhreolaíochta ar scála mór i gContae Chorcaí ann ó forbraíodh scéimeanna Lee Hydro sna 1950idí. Tá cumas comhcheangailte 27 MW ag stáisiún chumhachta Inis Cara agus Carraig an Droichid.
- 13.9.2 Tá trí Mhodh ann chun hidrileictreachas a ghiniúint lena n-áirítear Rith na habhann, Scéimeanna Gaibhniúcháin agus Stóráil Hidrileictreach Caidéalaithe (PHES). Aithníonn an tÚdarás Pleanála an tábhacht a bhaineann le stóráil fuinnimh in-athnuaite, go háirithe stóráil hidreafhoige fionnuisce pumpáilte, chun cuidiú le spriocanna a bhaint amach maidir le giniúint leictreachais in-athnuaite. Tá ról tábhachtach ag hidrileictreachas i mbainistiú leictreachais san eangach náisiúnta toisc gur féidir leictreachas breise a thabhairt isteach go tapa ó ghléasraí hidrileictreacha le linn amanna ina bhfuil éileamh mór.
- 13.9.3 Is é Stóráil Hidrileictreach Caidéalaithe (PHES) an teicníc stórála is aibí agus is mó atá ar fáil. Is gléas meicniúil í scéim fuinnimh hidrileictreach caidéalaithe chun fuinneamh a stóráil. Glacann an tsaoirid le fuinneamh ón eangach leictreachais nuair a sháraíonn an táirgeadh an t-éileamh; stóráiltear fuinneamh i bhfoirm uisce; déantar é a phumpáil ón taiscumar ingearchló íochtarach go taiscumar ingearchló níos airde. Ansin cuireann sé fuinneamh ar ais chuig an eangach nuair a bhíonn éileamh má tá sé ard agus táirgeachta íseal tríd an uisce a scaoileadh ar ais isteach sa taiscumar íochtarach trí thuirbín. Feidhmíonn PHES chun ualach fuinnimh na heangaí náisiúnta a rialú, is féidir leis ligean do chumas breise gaoithe a chur leis an ngréille gan iontaofacht soláthairtí cumhachta a iobairt. Seachnaíonn sé cur amú fuinnimh gaoithe freisin tríd an bhfuinneamh seo a úsáid nuair a tháirgtear é ag amanna seachbhuaice. Ina theannta sin, féadann sé clúdach láithreach ar bhuaicéileamh ualaigh a éascú mar gheall ar a acmhainn mhór stórála. Is sampla den teicneolaíocht é seo in Éirinn ná Cnoc an Turlaigh i gContae Chill Mhantáin, a úsáideann fionnuisce. Admhaíodh, áfach, gur féidir uisce farraige a úsáid freisin.
- 13.9.4 Agus iarratais á gcinneadh ar Scéimeanna Hidrea leictreacha ar Mhionscála cuirfear san áireamh na moltaí "Treoirlínte maidir le Pleanáil, Dearadh, Tógáil & Oibriú Scéimeanna Hidrea-Leictreach agus Iascaigh ar Scála Beag i 2007" (An Bord Iascaigh Láir agus Réigiúnach) ina leagtar amach na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag forbairtí hidreafhteiripe ar scála beag agus an dea-chleachtas sna scéimeanna hidreafhicilí forbartha agus measúnaithe.

- 13.9.5 D'fhéadfadh tionchair chomhshaoil a bheith ag scéimeanna ar scála níos mó, agus tairbhí suntasacha á soláthar acu, a bhféadfadh tionchair a bheith san áireamh iontu;
- Tionchar ar cháilíocht an uisce, cúrsaí uisce/dobharlaigh agus gnáthóga agus speicis atá spleách ar uisce.
 - Tionchar tírdhreacha nó amhairc;
 - Tionchair gheolaíochta/screamhuisce;
 - Tionchair éiceolaíochta;
 - Torann le linn tógála agus oibríochta.
- 13.9.6 Aithnítear go bhféadfadh tionchar diúltach a bheith ag úsáid uisce chun cumhacht a ghiniúint ar cháilíocht an uisce, ar chúrsaí/dobharlaigh uisce agus ar ghnáthóga agus speicis atá spleách ar uisce. Dá bhrí sin, beidh ar gach togra le haghaidh hidrumhachta a bheith faoi réir measúnú comhshaoil agus éiceolaíoch de réir mar is iomchuí agus a léiriú gur féidir iarmhairtí díobhálacha suntasacha a sheachaint. Beidh ar thograí ar mhórsála measúnú tírdhreacha a chur san áireamh.
- 13.9.7 Beidh sé mar aidhm ag an gComhairle teicneolaíochtaí a chur chun cinn agus a spreagadh a rannchuideoidh le spriocanna téimh náisiúnta don fhuinneamh in-athnuaite agus le hastaíochtaí carbóin a laghdú, faoi réir na srianta a leagtar amach thuas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-15 Hidrea-Leictreachas

Tacaigh le forbairt inbhuanaithe ghiniúint cumhachta hidrileictreach, stóráil hidrileictreach caidéalaithe agus forbairtí beaga hidrileictreach, go háirithe nuair a fhorbraítear é in éineacht le cineálacha eile bonneagar fuinnimh in-athnuaite, cosúil le fuinneamh gaoithe. Ní mór tograí forbartha nua a dhearadh le bheith comhoiriúnach le riachtanais na dTreoir maidir le Gnáthóga, Éin, Uisce agus Tuilte agus ní mór iad a dhearadh freisin chun tionchair shuntasacha ar speicis faoi chosaint a sheachaint, chomh maith le háiteanna agus Láithreáin íogaireachta éiceolaíochta.

Fuinneamh Geoiteirmeach

- 13.9.8 Tá Fuinneamh Geoiteirmeach ar fáil ón aer, ón ithir, ón screamhuisce, ó aibhneacha, ó shruthanna agus ó lochanna. Is é fuinneamh geoiteirmeach teas a ghintear agus a stóráiltear ar domhan agus is féidir leas a bhaint as druileáil éadomhain agus domhain. Is féidir leis an fhuinneamh teasa nádúrtha seo foirgneamh a théamh le cúnamh ó chaidéal teasa. Is féidir leis na príomhthionchair a bheith bainteach le tochtail talún, a d'fhéadfadh a bheith míchuí i limistéir chaomhnaithe/seandálaíochta dúlra nó gar dó, tionchair ar screamhuisce agus tionchar torainn/amhairc ó chaidéil.

Fuinneamh In-athnuaite agus Fuinneamh Aigéin Amach ón gCósta

- 13.9.9 Tagraíonn Fuinneamh In-athnuaite Amach ón gCósta do na hacmhainní fuinnimh tonnta, taoide agus gaoithe (seasta agus snámh) atá ar fáil sna farraigí ar fud na hÉireann. Tá céim d'innharthanacht tráchtála bainte amach ag teicneolaíocht sheasta gaoithe amach ón gcósta, agus tá tuirbíní gaoithe ar snámh, teicneolaíocht tonnta agus taoide fós ag an gcéim thurgnamhach ar fud an domhain. Tá cósta na hÉireann aitheanta ag Plean Forbartha Fuinnimh In-athnuaite Eischósta na hÉireann 2014 (OREDP) mar cheann de na táirgiúlachta is fuinnimh san Eoraip, le poitéinseal fadtéarmach de 70 GW de dheis fuinnimh aigéin (gaoth, tonn agus taoide) laistigh de 100 KM ó chósta na hÉireann. Tá an OREDP á athbhreithniú faoi láthair agus nuair a fhoilseofar é, tabharfar na spriocanna nua faoi deara. Beidh forbairt foinsí in-athnuaite amach ón gcósta faoi stiúir plean i gcomhthéacs an Chreata Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí. Tá córas toilithe nua um Bainistíocht Forbartha curtha ar fáil fresin don Acht um Pleanáil Limistéir Mhuirí 2021.
- 13.9.10 Tá sprioc leagtha síos i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 chun 3.5 GW d'fhuinneamh in-athnuaite amach ón gcósta a ghiniúint faoi 2030 agus leagtar béim i nGníomhaíochtaí 25, 26, agus 27, ar an ngá atá le tacú le foinsí in-athnuaite amach ón gcósta. Mhéadaigh An Clár don Rialtas agus Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 an sprioc seo go 5 GW d'fhuinneamh in-athnuaite amach ón gcósta faoi 2030. Go dtí seo níl ach feirm ghaoithe amach ón gcósta amháin ag Éirinn le sé thuirbín amach ó chósta an Inbhir Mhóir, Co. Cill Mhantáin. Tá seacht dtionscadal gaoithe amach ón gcósta eile ag dul ar aghaidh faoi láthair tríd an bpróiseas imscrúdaithe tláithreáin/féidearthachta/réamhphleanála in Éirinn, amach ó chósta Lú, Bhaile Átha Cliath, Chill Mhantáin agus na Gaillimhe.
- 13.9.11 Tugann an Creat Náisiúnta um Pleanáil Mhuirí le fios go ndéanfar córas spásúil nua chun criosanna mara a ainmniú le haghaidh gníomhaíochtaí ar leith lena n-áirítear fuinneamh amach ón gcósta a rolladh amach anseo. Ainmneoidh an rialtas na ceantair.
- 13.9.12 Is féidir tacú le fuinneamh eischósta le forbairt áiseanna agus bonneagar cuí ar thaobh na talún ag láithreacha cuain chun tionól agus imscaradh na dtuirbíní agus gníomhaíochtaí cothabhála fadtéarmacha a éascú. Bheadh spás oscailte soiléir ag teastáil ón oibríocht cóimeála agus imlonnaithe chun craenacha agus saintrealamh a oibriú chomh maith le saoraidí rochtana uisce agus duga. San fhadtárma d'fhéadfadh deiseanna déantúsaíochta a bheith ann do Chorcaigh a bhaineann leis an earnáil fuinnimh amach ón gcósta (tuirbíní nó páirteanna agus trealamh gaolmhar).

- 13.9.13 Tagraíonn Fuinneamh Aigéin do leictreachas a bhaintear as na tonnta agus na taoídí (sruth taoide nó barrage taoide). Tugann Atlas Fuinnimh Tonnta Seai/Fhoras na Mara le fios go bhfuil acmhainní suntasacha ar chósta thiar na hÉireann maidir le fuinneamh taoide agus tonnta. Tá acmhainní Aigéan na hÉireann rithábachtach chun an sprioc a bhaint amach chun ár 70% den leictreachas a ghiniúint sa stát ó fhuinneamh in-athnuaite faoi 2030. Tá feistí fuinnimh tonnta ag céim luath forbartha in Éirinn agus níl aon fheistí fuinnimh tonnta a sholáthraíonn leictreachas don ghréasán tarchurtha in Éirinn. Chuir roinnt srianta moill ar fhorbairt na hacmhainne seo. Ar an láimh eile, tá an taoide i bhfad níos faide ar siúl in Éirinn. Ligeann nádúr na sruthanna taoide eastóscadh fuinnimh taoide iontaofa agus intuatha. Is iad an dá phríomhchineál feistí taoide córais barrage taoide agus tuirbíní sreabhadh sruth taoide.
- 13.9.15 Aithnítear go bhféadfadh drochthionchair a bheith ag tionscadail fuinnimh amach ón gcósta ar an muirthimpeallacht agus ar an timpeallacht talún agus ar úsáideoirí eile na muirthimpeallachta. Is féidir leo tairbhí dearfacha comhshaoil agus pobail a chur ar fáil freisin lena n-áirítear an t-athrú aeráide agus tairbhí socheacnamaíocha a mhaolú do phobail chósta. Beidh tionchair agus tairbhí éagsúil leis an teicneolaíocht a úsáidtear, scála an bhonneagair agus a shuíomh geografach. Tá sé curtha in iúl ag an Rialtas go n-ullmhóidh sé treoirleachtaí reachtúla mara chun tacú leis an dea-chleachtas, lena n-áirítear riachtanas sonracha maidir le measúnú ar léirshamhlú. Táthar ag fanacht leis na treoirleachtaí seo. Go dtí seo foilsíodh treoir náisiúnta maidir le hullmhú Measúnuithe Éiceolaíochta Bonnline Mara agus Gníomhaíochtaí Monatóireachta tionscadail Fuinnimh In-athnuaite Eischósta, agus maidir le hullmhú EIS agus NIS do Thionscadail Fuinnimh In-athnuaite Eischósta.
- 13.9.16 Tá bonneagar suntasach i gContae Chorcaí atá i bhfeidhm nó á fhorbairt a thacóidh le forbairt fuinnimh ghaoithe aigéin agus amach ón gcósta. Tá acmhainneacht shuntasach ag áiseanna Chuan Chorcaí agus Bhaile Chaisleáin Bhéarra/Oileán Bere/Bere Island chun freastal ar fhorbairtí fuinnimh ghaoithe amach anseo agus amach ón gcósta. D'fhéadfadh sé go mbeadh gá le feabhsuithe ar an eangach leictreachais chun tacú le giniúint leictreachais amach ón gcósta a fhorbairt.
- 13.9.17 Bunaíodh Braisle Taighde Mara agus Fuinnimh éireann (iMERC) chun Éire agus Corcaigh a chur chun cinn mar láthair taighde agus forbartha muirí agus fuinnimh. Is ionad barr feabhais d'fhoinsí in-athnuaite aigéin agus innealtóireacht chósta é an tIonad Taighde Hiodrálacha agus Muirí (HMRC) i gColáiste na hOllscoile, Corcaigh. Tá an tSaoráid Tástála Aigéan Náisiúnta sa HMRC agus tá áiseanna ann le haghaidh insamhalta tonnta le fluí tonnta agus imchuach tonnta aigéin. Tá na háiseanna atá i bhfeidhm i Rinn an Scidigh ag déanamh mol den chéad scoth d'fhoinsí in-athnuaite muirí agus taighde agus oiliúint amach ón gcósta i gCorcaigh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ET 13-16: Fuinneamh Gaoithe Aigéin agus Amach ón gcósta

Tacaigh le forbairt chuí táirgeadh iomchuí fuinnimh ghaoithe aigéin agus amach ón gcósta amach ó Chósta Chorcaí trí sholáthar leordhóthanach bonneagair talamhbhunaithe a chinntiú i gcomhréir leis an mbeartas náisiúnta, agus ar bhealach a sheachnaíonn drochthionchair shuntasacha ar láithreánanna a bhfuil luach éiceolaíoch ag baint leo agus a chosnaíonn acmhainní comhshaoil, oidhreacht, tírdhreacha agus mara níos leithne an cheantair. Aithnítear an gá atá le bonneagar talamhbhunaithe chun tacú le cóimeáil, imlonnú agus cothabháil na struchtúr fuinnimh amach ón gcósta, mar aon leis an ngá atá le cur chuige comhtháite maidir le húsáid agus bainistiú an chrios cósta agus acmhainní cósta.

13.10 Bithfhuinnimh

- 13.10.1 Is é bithfhuinneamh an téarma ginearálta a úsáidtear chun fuinneamh in-athnuaite a dhíorthaítear ó ábhar orgánach a chur in iúl. Cuimsíonn Foinsí bithfhuinnimh dramhaíl agus iarmhair ó talmhaíocht (lena n-áirítear substaintí glasraí agus ainmhithe), foraoiseacht agus tionscail ghaolmhara lena n-áirítear iascaigh agus dobharshaothrú, chomh maith leis an gcodán in-bhithmhille de dhramhaíl thionsclaíoch agus bhardasach. Beidh ról lárnach ag an earnáil Bithfhuinnimh mar bhealach chun leictreachas, teas agus breosla iompair a ghiniúint i seachadadh spriocanna teasa in-athnuaite agus iompair in-athnuaite. Is féidir bithfhuinneamh a chatagóiriú i dtrí fhoghrúpa: bithmhais, bithleachtanna agus bithbhreoslaí.
- 13.10.2 Is féidir bithmhais a dhíorthú ó dhá phríomhshruth, barra fuinnimh a fhástar go sonracha agus iarmhair orgánacha nó dramhaíl. Tá poitéinseal suntasach bithfhuinnimh ag Corcaigh, mar atá in Éirinn ina iomláine, i bhfoirm talún talmhaíochta, foraoiseachta, dramhaíola athchúrsáilte ó ionaid chóireála bardasacha agus tí, talmhaíochta, agus foinsí tionsclaíocha. Is féidir na foinsí uilig seo a úsáid chun leictreachas a ghiniúint, a bheachtú isteach i mbríosla don earnáil iompair, téamh/fuarú a sholáthar don earnáil tógála nó mar fhoinse d'amhábhair bhithcheimiceacha do thionscal na hÉireann.
- 13.10.3 Is féidir bithleachtanna agus Bithbhreoslaí araon a shainmhíniú mar an 'breosla leachtach chun críocha fuinnimh seachas le haghaidh iompair, lena n-áirítear leictreachas agus téamh agus fuarú, a tháirgtear ó bhithmhais'. I measc na bhfoinsí bithleachtanna tá olaí glasraí (ráibe, soighe, agus pailme), saille ainmhithe agus olaí cócaireachta úsáidte. Féadfar na leachtanna a úsáid chun fuinneamh téimh, fuaraithe agus leictreach a tháirgeadh. I dtáirgeadh Bithbhreosla, úsáidtear roinnt teicnící tiontaithe chun bithdhíosal, bith-eatánól agus bithmheatán a tháirgeadh.
- 13.10.4 Úsáideann Dileá Anaeróbach (AD) baictéir chun ábhar orgánach cosúil le hiarmhair talmhaíochta, tí, agus tionsclaíocha agus sloda séarachais a thiontú ina bhith-ghás le comhthéacs ard meatáin in éagmais ocsaigine. Is féidir an meatán a úsáid chun teas, leictreachas, meascán den dá bhreosla iompair nó breosla iompair a tháirgeadh, agus ar an gcaoi sin cur le spriocanna fuinnimh in-athnuaite ar fud na dtrí phríomhearnála agus slándáil an tsoláthair fuinnimh a chinntiú trí spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú agus an meascán breosla náisiúnta a éagsúlú. Is féidir Gás Líonta Talún a bhailiú ag Láithreáin Líonta talún agus ansin é a dhó chun a luach fuinnimh a bhaint is féidir a úsáid chun leictreachas a ghiniúint, nó le haghaidh téimh nó breosla feithicle.

- 13.10.5 Samhlaítear go bhfásfaidh an earnáil bithfhuinnimh mar bhealach chun leictreachas, teas agus breosla iompair a ghiniúint go suntasach thar shaolré an phlean seo agus go mbeidh ról lárnach aici i seachadadh ár spriocanna teasa in-athnuaite agus iompair in-athnuaite. Tá sé mar aidhm ag RSES plean Forfheidhmithe Bithfhuinnimh a fhorbairt don réigiún a dtugtar suntas dó in RPO 109 i gcomhar le húdarais áitiúla agus leis an Oifig Bainistíochta Dramhaíola Réigiúnach. Leagtar amach i bPlean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt 2015-2021 beartas chun dramhaíl a thagann chun cinn sa réigiún a bhainistiú. Tá an DCCAE ag ullmhú Plean Náisiúnta Bithfhuinnimh faoi láthair, ina dtugtar achoimre ar an éileamh ar bhithmhais ó fhoinsí dúchasacha, d'fhéadfadh sé buntáistí suntasacha eacnamaíocha agus fostaíochta a sholáthar agus táthar ag súil go gcuirfidh bithmhais go mór leis na hearnálacha teasa agus iompair.
- 13.10.6 Is minic a éilíonn táirgeadh breoslaí bithfhuinnimh ar scála tráchtála foirgnimh ar mhórsála le haghaidh plandaí agus bíonn gníomhaíochtaí i gceist leis atá cosúil le go leor tionscail phróisis nó déantúsaíochta eile. Go minic, bíonn an suíomh is fearr do na próisis seo scartha go maith ó cheantair chónaithe agus ar thalamh atá criosaithe le haghaidh úsáidí tionsclaíocha i bpleananna ceantair áitiúil nó ar Láithreáin oiriúnacha 'athfhorbraíochta'. Is minic a ardaíonn an riachtanas amhábhair a thabhairt chuig an tláithreáin agus an táirge críochnaithe a thabhairt ar shiúl chuig a mhargadh saincheisteanna tráchta agus taitneamhachta sa cheantar máguaird.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 1-17: Bithfhuinneamh

- a) Forbairt plandaí bithfhuinnimh tráchtála a spreagadh ar láithreánanna athfhorbraíochta atá tadhlach le ceantair thionsclaíocha nó ar thailte atá curtha in áirithe le haghaidh úsáidí tionsclaíocha nó ar láithreánanna athfhorbraíochta i gceantair thuaithe. Féadfaidh an Chomhairle tailte eile a bhreithniú le haghaidh táirgeadh bithfhuinnimh i gcás inar léirigh an t-iaratasóir go cuí riachtanas a bhaineann go sonrach le suíomh maidir le cineál agus scála na saoraíde atá beartaithe agus nach bhfuil aon drochthionchar comhshaoil nó éiceolaíoch ar an talamh máguaird, aer, uisce agus réadmhaoine.
- b) Ba cheart gléasraí bithfhuinnimh tráchtála a lonnú gar don fhoinsé fuinnimh agus don phointe éilimh, áit ar féidir le bóithre poiblí freastal orthu agus cumas leordhóthanach acu sreafaí tráchta méadaithe a ionsú agus in aice le conairí iompair.
- c) I gceantair thuaithe, déanfar breithniú ar thograí d'fhorbairtí bithfhuinnimh atá suite gar don bhunábhar agus ina bhfuil sé de chumas ag an ngréasán bóithre sa cheantar sreafaí tráchta méadaithe a ionsú. Ba cheart plandaí den sórt sin a bheith, i gcás inar féidir, cóngarach d'fhoirgnimh talmhaíochta atá ann cheana.
- d) I ngach cás, beidh tionchar amhairc, torainn, boladh agus taitneamhachta ar airionna, úsáidí agus taitneamhacht in aice láimhe agus tionchair charnacha níos leithne ina bpríomhbhreithnithe agus aon mholtaí den sórt sin á measúnú.

13.11 Fuinneamh Hidrigine

- 13.11.1 Ní foinse fuinnimh i hidrigin ach iompróir fuinnimh agus ní mór í a tháirgeadh ó shubstaint eile agus a stóráil sula n-úsáidtear í. Is féidir é a fháil in uisce, hidreacarbóin, agus ábhar orgánach. San fhoirm is simplí, is gás neamh-tocsaineach gan bholadh, dofheicthe í an hidrigin, atá ag éirí mar chuid mhór den mheascán fuinnimh ghlain san Eoraip agus a bheidh rithábachtach do dhícharbónú ár ngeilleagair. Leagtar amach i Straitéis Hidrigine d'Eoraip aeráidneodrach cuspóirí an Choimisiúin Eorpaigh táirgeadh agus úsáid hidrigine a mhéadú. Is é is aidhm don straitéis '6 GW ar a laghad de leictrealóirí hidrigine in-athnuaite a bheith in EU faoi 2024 agus 40 GW de leictrealóirí hidrigine in-athnuaite faoi 2030'.
- 13.11.2. Faoi láthair, níl aon bheartas náisiúnta ann maidir le hidrigin a tháirgeadh in Éirinn, ach tá an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ag obair le páirtithe leasmhara éagsúla chun bealach a fhorbairt le haghaidh úsáid hidrigine in Éirinn. Tá an Roinn Iompair sna hardchéimeanna freisin chun hidrigin a thástáil mar bhreosla chun busanna a chumhachtú mar chuid de Thriail Bus Astaíochtaí Ísle na Roinne Iompair. Táthar ag súil go gcuirfear chun cinn é níos mó chun cumhacht a thabhairt d'fheithiclí eile sa toadhchái.
- 13.11.3 Is féidir le foinsí hidrigine a bheith éagsúil agus roinnte ina naoi gcód dathanna éagsúla, ag brath ar an bhfoinsé agus ar an bpróiseas a úsáidtear chun é a dhéanamh. Is féidir le coinbhinsiúin a ainmniú a bheith éagsúil ar fud tíortha éagsúla freisin. Ag an rud is simplí, Déantar Hidrigin Liath a tháirgeadh ó bhreoslaí iontaise, agus is mionchoigeartú í an Hidrigin Ghorm ar Hidrigin Liath ina ndéantar an dé-ocsaíd charbóin a astaítear le linn an táirgthe a ghabháil agus a stóráil (gabháil agus stóráil carbóin). Is hidrigin astaíochtaí ísle nó nialasacha í hidrigin ghlas a tháirgtear trí úsáid a bhaint as foinsí fuinnimh ghlain.
- 13.11.4 Is féidir hidrigin a stóráil mar ghás agus í faoi bhrú ard agus mar leacht faoi bhrú íseal. Is féidir é a úsáid mar bhreosla, mar iompróir fuinnimh nó chun fuinneamh a stóráil agus tá go leor feidhmchlár féideartha aige ar fud na n-earnálacha tionscail, iompair, cumhachta agus tógála. Buntáiste dearfach eile d'úsáid hidrigine gorm agus glas ná nach n-astaíonn sí CO2 agus nach bhfuil mórán truaillithe aeir aici. Tá an fhéidearthacht ann go dtáirgeann Éire hidrigin ghlas mar fhotháirge ón ngaoth amach ón gcósta agus cuidiú le príomhearnálacha ar nós feithiclí troma agus trácht muirí a dhícharbónú.
- 13.11.5 D'fhéadfadh Hidrigin Ghlas, ar a dtugtar hidrigin ghlan freisin, teacht in ionad úsáid breoslaí iontaise sa mheascán fuinnimh, rud a thacóidh leis an dul chun cinn i dtreo neodracht carbóin, go háirithe in earnálacha an iompair agus an téimh. Tá roinnt dúshlán ann maidir le haistriú go hiomlán chuig hidrigin ghlas lena n-áirítear stóráil, iompar, costais agus infhaighteacht bonneagair agus imlonnaithe, agus mar sin tógfaidh sé tamall an t-aistriú a tharlú. Go dtí sin, b'fhéidir go mbeidh ar Éirinn brath ar hidrigin ghorm chun soláthar agus éileamh fuinnimh hidrigine a mhéadú agus a mhéadú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-18: Fuinneamh Hidrigine

Tacaigh le forbairt inbhuanaithe fuinnimh hidrigine ag láithreacha oiriúnacha ar fud an chontae, agus de réir chuspóirí eile an phlean seo, mar chuid den mheascán foriomlán fuinnimh ghlain don chontae agus chun tacú le dícharbónú.

13.12 Stóráil Gháis

- 13.12.1 Is gníomhaíocht é Stóráil Gháis a cheadaíonn gás a stóráil le linn tréimhsí éilimh íseal (m.sh. míonna an tsamhraidh) i dtaiscumair stórála ar mhórsála, ansin rochtain a fháil ar an ngás sin nuair a mhéadaíonn an t-éileamh. Tá acmhainn teoranta stórála gháis in Éirinn. Go dtí 2017 d'oibrigh Kinsale Energy an t-aon saoráid stórála gháis nádúrtha amach ón gcósta a bhain úsáid as Réimse Gháis Iardheisceart Chionn tSáile ídithe.
- 13.12.2 Rinne Gas Network Ireland agus EirGrid staidéar ar athléimneacht na hÉireann i leith cur isteach fadtéarmach ar ghás, lena n-áirítear an gá le stóráil gháis agus Gás Nádúrtha Leachtaithe (GNL). Cuideoidh an staidéar le bearta beartais amach anseo a bhunú chun soláthar gháis agus leictreachais na hÉireann a choinneáil agus fuarthas amach sa staidéar go bhfuil líonra gháis na hÉireann athléimneach den chuid is mó chun déileáil le cur isteach fada gháis sa mheántearma agus san fhadtéarma. Tarraingíodh aird ar Pháirc Gháis Chuan Chorcaí nó Chionn tSáile mar shuíomhanna féideartha do chríochfort GNL in Éirinn.
- 13.12.3 Is féidir le Gabháil agus Stóráil Carbóin (CCS) a chuirtear i bhfeidhm maidir le giniúint hidrigine ó hidreacarbóin breosla saor ó astaíochtaí a chruthú don tionscal, don iompar, agus don téamh, rud a chruthaíonn poitéinseal le haghaidh laghdúithe astaíochtaí ar mhórsála ó earnálacha a d'fhéadfadh a bheith deacair dícharbónú a dhéanamh ar shlí eile. In 2020, d'fhoilsigh an Coimisiún Eorpach 'Straitéis Hidrigine d'Eoraip aeráidneodrach' ina gcuirtear i láthair na pleananna chun borradh a chur faoi tháirgeadh agus úsáid hidrigine san Eoraip. Déantar cur síos ar hidrigin mar hidrigin 'riachtanach' chun tacú le spriocanna neodrachta carbóin.
- 13.12.4 Is slabhra teicneolaíochta é CCS atá mar thríú colún, mar aon le héifeachtúlacht fuinnimh in-athnuaite, chun astaíochtaí CO₂ san atmaisféar a laghdú. Oibríonn sé trí CO₂ a bhaint as gás sceite réamh- nó iar-dócháin stáisiúin chumhachta agus próisis thionsclaíochta eile agus é a instealladh i dtaiscumair gheolaíoch faoi thalamh de charraig phóiriúil le haghaidh stórála buan. Is féidir le CCS a chuirtear i bhfeidhm ar ghiniúint hidrigine ó hidreacarbóin breosla saor ó astaíochtaí a chruthú don tionscal, don iompar, agus don téamh, rud a chruthaíonn poitéinseal le haghaidh laghdúithe astaíochtaí ar mhórsála ó earnálacha a d'fhéadfadh a bheith deacair dícharbónú a dhéanamh ar shlí eile.
- 13.12.5 Tá teicneolaíocht CCS teoranta go dtí seo ach d'fhéadfadh sí a bheith ina teicneolaíocht idirlíne a d'fhéadfadh tacú leis an aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin. Tacaíonn RPO 104 Stóráil Fuinnimh agus Gabháil Carbóin san RSES leis an gcineál seo bonneagair sa réigiún. Go dtí seo, tá gach stóráil gheolaíoch in Éirinn eischósta. Aithníodh réimse gháis Cheann Chionn tSáile ídithe mar limistéar le haghaidh stóráil fhéideartha CCS.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-19: Stóráil Gháis

Tacaigh leis an soláthar féideartha do Stóráil Gháis agus go háirithe forbairt Gabhála agus Stórála Carbóin i gCorcaigh ag féachaint don bhonneagar atá ar fáil cheana féin, agus nuair is indéanta, indéanta agus inbhuanaithe laistigh den chontae.

13.13 Teas agus Cumhacht In éineacht

- 13.13.1 Teas agus Cumhacht Comhcheangailte (CHP): Cuimsíonn sé teicneolaíocht a úsáideann an fuinneamh a tháirgtear i dóchán breosla chun fuinneamh teasa úsáideach agus leictreachas araon a tháirgeadh. Is féidir le CHP tagairt a dhéanamh do CHP gháis-dhóite nó do CHP bithmhaise. In a lán cásanna, méadaíonn CHP an méid iomlán fuinnimh úsáideach a tháirgtear ó bhreosla nuair a dhóitear é.
- 13.13.2 Tar éis giniúint cumhachta, úsáidtear an fuinneamh dramhála ó CHP chun teas a chruthú, ar féidir é a úsáid ansin chun na spásanna i bhfoirgnimh a théamh, (radaitheoirí/téamh faoin urlár), nó chun a chumasú foirgneamh a fhuarú. Is féidir le CHP modh slán éifeachtúil a chur ar fáil chun leictreachas agus teas a ghiniúint ag an bpointe úsáide agus dá bhrí sin oibríonn sé go maith i gceantair ard-dlúis nó tógtha suas ina bhfuil gá leanúnach le soláthar. Tacóidh an Chomhairle le forbairt CHP nuair is inmhathana agus ag féachaint do bhreithnithe ar phleanáil cheart agus ar fhorbairt inbhuanaithe.

13.14 Téamh Ceantair

- 13.14.1 Téamh Ceantair: is córas é chun téamh a dháileadh ina bhfuil coire a ghineann uisce te agus líonra píopaí ceangailte faoi thalamh chun an t-uisce te a dháileadh. Nuair is praiticiúil, éascóidh an Chomhairle Contae téamh ceantair i bhforbairtí nua agus iarfheistiú foirgneamh atá ann cheana ar fud an chontae.

13.15 Tuilleadh Breithnithe Fuinnimh In-athnuaite

Ag tógáil Éifeachtúlacht agus Caomhnú Fuinnimh

- 13.15.1 Is ionann téamh agus oibriú foirgneamh agus cion suntasach d'ídiú fuinnimh iomlán na hÉireann. I dTreoirleabhair EU in 2002 agus 2010 arna leasú le Treoir 2018/844/EU (EPBD) maidir le Feidhmíocht Fuinnimh Foirgneamh, tá raon forálacha ann atá dírithe ar fheidhmíocht fuinnimh foirgneamh cónaithe agus neamhchónaithe a fheabhsú, idir thógáil nua agus foirgnimh nua. Cuidíonn na treoracha sin le straitéis fhadtéarmach an Aontais an geilleagar a dhíchárbónú agus a bheith neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 i gcomhréir le cuspóirí Chomhaontú Pháras (2015).
- 13.15.2 Le Treoir 2010 maidir le Feidhmíocht Fuinnimh Foirgneamh, arna leasú le Treoir 2018/844/EU (EPBD), cuirtear ceanglas ar na Ballstáit Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (BER) a áireamh mar bhealach chun cuidiú le húsáid fuinnimh agus astaíochtaí CO₂ a laghdú. Lorgóidh an tÚdarás Pleanála le húsáid modhanna atá tiosach ar fhuinneamh a chur chun cinn i ndearadh forbairtí nua.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ET 13-20: Ag tógáil Éifeachtúlacht agus Caomhnú Fuinnimh

A cheangal go ndéanfar dearadh nuálach nua tógála agus aiseisteiú ar fhoirgnimh atá ann cheana, chun éifeachtúlacht fuinnimh tógála a fheabhsú, fuinneamh corpraithe, caomhnú fuinnimh agus úsáid foinsí fuinnimh in-athnuaite a laghdú de réir rialacháin náisiúnta agus riachtanais bheartais.

Stóráil Fuinnimh

- 13.15.3 Tá acmhainneacht ollmhór ag foinsí fuinnimh in-athnuaite spleáchas ar bhreoslaí iontaise agus astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú. In ainneoin seo tá aschur uaineach nó athraitheach ag go leor de na hacmhainní, dá bhrí sin mura mbaintear leas as téann an fuinneamh amú. Mar thoradh air sin, tá gá méadaitheach le stóráil fuinnimh nuair a bhíonn an t-éileamh íseal, le úsáid nuair a bhíonn an t-éileamh ard. Tá teicneolaíochtaí stórála fuinnimh ag fás go gasta, cuireann siad acmhainneacht shuntasach ar fáil, cuireann siad deiseanna ar fáil chun cineálacha éagsúla foinsí in-athnuaite a chomhtháthú, agus slándáil sa soláthar fuinnimh a fheabhsú. Dearbhaítear i Treochlár Fuinnimh an Aontais 2050 go bhfuil teicneolaíochtaí stórála rithábhachtach i gcónaí, agus go mbeidh comhtháthú RES-E amach anseo ag brath ar acmhainneacht stórála mhéadaithe. I measc na dteicneolaíochtaí stórála fuinnimh tipiciúla tá stóráil fuinnimh hidrileictreach caidéalaithe (PHES), stóráil Fuinnimh Ceallraí, Stóráil Fuinnimh Teasa/Teirmeach (TES), téitheoirí Stórála Leictreachais agus caidéal teasa.
- 13.15.4 Is féidir stóráil Fuinnimh Ceallraí a chomhtháthú le córais giniúna fuinnimh in-athnuaite in iarratais atá ceangailte le greille nó in iarratais neamhspleácha. Maidir le córais atá ceangailte leis an eangach, cuireann cadhnraí luach le foinsí in-athnuaite uaineach trí mheaitseáil níos fearr a éascú idir soláthar agus éileamh. I measc na mbuntáistí eile a bhaineann leis an modh stórála fuinnimh seo tá dearbhú cáilíochta cumhachta, leibhéal ualaigh agus comhtháthú gléasraí giniúna fuinnimh in-athnuaite. Ní tháirgtear aon astaíochtaí, dramhail sholadach ná eisilteach ó na córais stórála ceallraí seo. Tá trí chineál thábhachtacha de BES Stórála Fuinnimh Ceallraí ar mhórsála ann. Is iad seo Luaidhe-Aigéad (LA), Nicil-Caidmiam (NiCd), Sulfair Sóidiam (NaS). Feidhmíonn siad seo ar an mbealach céanna le gnáthchadhnraí, ach amháin ar scála níos mó.
- 13.15.5 Tabharfaidh stóráil fuinnimh an deis do phobail tuaithe agus d'oileáin amach ó chósta na hÉireann a bheith féin-leordhóthanach le soláthar slán fuinnimh in-athnuaite agus gan a bheith ag brath ar an eangach náisiúnta. Leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ag tacú le teicneolaíochtaí stórála fuinnimh agus muid ag iarraidh ár spriocanna fuinnimh in-athnuaite a bhaint amach agus a bheith inár ngeilleagar atá neodrach ó thaobh carbóin de.

Criosanna Dícharbónaithe

- 13.15.6 Tacaíonn an Chomhairle leis an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 lena gceanglaítear ar údaráis áitiúla pleananna a aithint agus a fhorbairt do Chrios Dícharbónaithe i gContae Chorcaí le linn thréimhse an Phlean seo. Féach **Caibidil 17 Gníomhú ar son na Haeráide** le haghaidh sonraí.

Fuinneamh In-athnuaite in Iompar

- 13.15.7 Cuirfidh an Chomhairle éifeachtúlacht fuinnimh chun cinn san iompar de réir an bheartais náisiúnta atá leagtha amach ag an Rialtas agus ag an gcaibidil Iompair agus Soghluaisteachta sa Phlean seo. I mí na Bealtaine 2017, foilsíodh an Creat Beartais Náisiúnta ar Bhreoslaí Malartacha don Iompar in Éirinn 2017 go 2030, ina leagtar amach uailmhianta gur astaíochtaí nialasacha a bheidh i ngach carr agus veain nua a dhíolfar in Éirinn faoi 2030. Tá roinnt pointí luchtaithe ar fud an chontae. Le linn shaolré an Phlean seo, cuirfidh an chomhairle suiteáil bhreise pointí luchtaithe EV chun cinn ar fud an chontae chun feithiclí EV a ghearradh. Aithnítear sa Phlean Um Ghníomhú ar son na hAeráide an gá atá le húsáid in-athnuaite bithbhreosla i mótarfeithiclí a mhéadú. Tá sé mar aidhm ag RPO 93 ón RSES líonra breoslaithe CNG a fhorbairt chun tacú le glacadh feithiclí CNG.

13.15.8 Ina theannta sin, lorgaíonn Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí (2020) a d'ullmhaigh an tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA) i gcomhar le Bonneagar Iompair Éireann (TII), Comhairle Cathrach Chorcaí agus Comhairle Contae Chorcaí, le tosaíocht a chinntiú do roghanna iompair a dhéanann foráil do laghdúithe aonaid ar astaíochtaí carbóin. Is féidir é seo a dhéanamh ar an mbealach is éifeachtaí trí iompar poiblí, siúl agus rothaíocht a chur chun cinn, agus trí iarracht ghníomhach a dhéanamh úsáid gluaisteán a laghdú i gcúinsí ina bhfuil roghanna malartacha ar fáil. Tacaíonn an Straitéis Iompair freisin le leictriú seirbhísí iarnróid a mbeadh feidhmíocht níos airde, costais chothabhála níos ísle, costais fuinnimh níos ísle agus astaíochtaí laghdaithe mar thoradh orthu agus tagairt ar leith á déanamh do sheirbhísí iarnróid comaitéireachta Chorcaí breithniú fadtéarmach ar leictriú línte iarnróid comaitéireachta idir Mala, an Cóbh agus Mainistir na Corann. Tá sé tábhachtach a aithint gur ullmhaíodh an straitéis seo do Chathrach Chorcaí amháin agus nach mbreithníonn sí an contae ar fad. Le linn an Phlean seo, tá sé mar aidhm ag an gComhairle laghdú ar úsáid an chairr phríobháidigh a bhaint amach agus lorgaíonn sí le modhanna iompair inbhuanaithe a chur chun cinn mar roghanna inmhathana lasmuigh de Corcaigh Chathrach Corcaigh freisin trí úsáid talún agus iompar a chomhtháthú agus tríd an gcreat Seachain-Bog-Feabhsaigh a chur chun feidhme. Féach **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht** chun tuilleadh sonraí a fháil.

13.16 Líonra Tarchurtha

Líonra Leictreachais

13.16.1 Tá sé riachtanach bonneagar tarchurtha leictreachais slán iontaofa agus eangach tarchurtha a sholáthar chun freastal ar an bhfás ar an éileamh agus chun a chinntiú go bhfuil soláthar leictreachais iontaofa ar fáil. Tá gréasán eangai agus fostáisiúin leictreachais an-láidir i gCorcaigh agus beidh ról lárnach ag an líonra seo chun tacú le forbairt an tionscail fuinnimh in-athnuaite sa chontae.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-21: Líonra Leictreachais

- Tacaigh le forbairt inbhuanaithe, uasghrádú agus leathnú na greille tarchurtha leictreachais, stóráil, agus bonneagar líonra dáileacháin agus é a éascú.
- Tacaigh le forbairt inbhuanaithe na greille lena n-áirítear conairí straitéiseacha fuinnimh agus líonraí dáileacháin sa réigiún chuig caighdeán idirnáisiúnta.
- Éascaigh nuair atá sé praiticiúil agus indéanta, naisc bhonneagair le feirmeacha gaoithe, feirmeacha gréine, agus foinsí fuinnimh in-athnuaite eile faoi réir gnáthbheithnithe pleanála cúí.
- Ní cheadófar tograí forbartha ar dóigh dóibh tionchar suntasach a imirt ar láithreáin chaomhnaithe dúlra agus/nó ar ghnáthóga nó ar speicis a bhfuil ardluach caomhnaithe ag baint leo ach amháin más féidir é a fháil amach, trí Mheasúnú Cúí nó trí mheasúnú éiceolaíoch eile, nach ndéanfar dochar do shláine na láithreán seo.

Líonra Tarchurtha

13.16.2 Is é EirGrid Group an chuideachta leathstáit atá freagrach as an eangach tarchurtha leictreachais a bhainistiú agus a oibriú ar fud oileán na hÉireann. Cuimsíonn an líonra línte ardvoltais a thugann cumhacht ó ghineadóirí agus a sholáthraíonn fuinneamh mórdhíola d'úsáideoirí troma. Soláthraíonn an eangach an gréasán dáileacháin leictreachais freisin. Tá EirGrid freagrach as soláthar leictreachais atá sábháilte, slán agus iontaofa.

13.16.3 Is féidir le suíomh línte cumhachta lasnairde tionchar suntasach a imirt ar charachtar amhairc ceantair. Ba cheart tograí maidir le naisc le forbairtí fuinnimh in-athnuaite a mheas go hiomlán mar chuid den iarratas ar fuinneamh in-athnuaite. Agus iarratais a bhaineann le línte cumhachta leictreachais agus cáblaí lasnairde eile á bpróiseáil, ba cheart na nithe seo a leanas a mheas:

- Seachain limistéir de thírdhreach ardluacha nuair is praiticiúil;
- Seachain Láithreáin agus limistéir a bhfuil caomhnú an dúlra agus leas seandálaíochta ag dul chun cinn a sheachaint;
- A dtionchar amhairc a íoslaghdú;
- Smaoinigh ar theicneolaíocht faoi thalamh a úsáid i réimsí íogaireachta speisialta nuair is cúí. Roghnófar an rogha is fearr (faoi thalamh nó os cionn talún) do gach láithreán ar leith ag féachaint do na coinníollacha nó na hiogaireachtaí ar leith a bhaineann leis an láithreán.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-22: Líonra Tarchurtha

- a) Chun comhoibriú agus idirchaidreamh a dhéanamh le soláthraithe reachtúla agus le soláthraithe fuinnimh eile i ndáil le giniúint cumhachta chun acmhainn leordhóthanach cumhachta a chinntiú do riachtanais reatha agus amach anseo an Chontae lena n-áirítear éilimh ghnó agus chónaithe.
- b) Beidh ar thograí le haghaidh líonraí tarchurtha leictreachais nua breithniú a dhéanamh ar indéantacht faoi thalamh nó ar úsáid bealaí malartacha go háirithe i gceantair charachtair tírdhreacha a ndearnadh meastóireacht orthu mar dhaoine a bhfuil íogaireacht ard tírdhreacha iontu. Déantar é seo chun a chinntiú gur féidir soláthar líonraí tarchurtha nua a bhainistiú i dtéarmaí a dtionchar fisiceach agus amhairc ar an timpeallacht nádúrtha agus ar an timpeallacht thógtha agus ar luach caomhnaithe Láithreáin Eorpacha.
- c) Ní cheadófar tograí forbartha ar dóigh dóibh tionchar suntasach a imirt ar láithreáin chaomhnaithe dúlra agus/nó ar ghnáthóga nó ar speicis a bhfuil ardluach caomhnaithe ag baint leo ach amháin más féidir é a fháil amach, trí Mheasúnú Cuí nó trí mheasúnú éiceolaíoch eile, nach ndéanfar dochar do shláine na láithreán seo.

Idirnascaire Ceilteach

- 13.16.4 Is nasc leictreach beartaithe é an tIdirnascaire Ceilteach, a chumasóidh gluaiseacht cumhachta idir Éire agus an Fhrainc má thógtar é. Tugtar tacaíocht don Idirnascaire ar leibhéal an Rialtais faoi Thionscadal Éireann 2040 agus sa Straitéis Réigiúnach Spásúil & Gheilleagrach do Réigiún an Deiscirt. Nascfaidh an tionscadal €1 billiún líonra leictreachais na hÉireann leis an bhFrainc agus le Margadh Fuinnimh Inmheánach an EU (tar éis an Bhreathimeachta) trí nasc faoi uisce. Nuair a bheidh sé tógtha, cumhachtóidh a hacmhainn 700 meigeavata 450,000 teaghlach, agus cuideoidh sé le hÉirinn aistriú go fuinneamh in-athnuaite 70% mar atá leagtha amach i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide an Rialtais.
- 13.16.5 Mar chuid den staidéar féidearthachta, tá an bealach idir cósta theas na hÉireann (Oirthear Chorcaí) agus cósta thiar thuaidh na Fraince molta don Idirnascaire Ceilteach. Thug EirGrid faoi deara go ndéanfaidh na cáblaí subsea titim talún ag Trá an Chaisleáin Chria gar d'Eochaill. Cé go bhfuil sé beartaithe bonneagar an stáisiúin Tiontaire a lonnú ag Láithreán an IDA i mBaile Adaim, gar do Charrraig Thuathail. Bheadh fad an chábla fomhuirí thart ar 500 km. Bheadh fad iomlán an idirnascaire idir an dá thír thart ar 575 km agus táthar ag súil go mbeidh sé críochnaithe faoi 2026.
- 13.16.6 I measc na mbuntáistí féideartha a bhaineann leis an tionscadal bonneagair ar mhórsála seo tá:
- Cumas 700 MW (meigeavata) leictreachais a iompórtáil agus a onnmhairiú, arb ionann é agus cumhacht a sholáthar do thart ar 450,000 teach;
 - Slándáil fheabhsaithe an tsoláthair d'úsáideoirí leictreachais na hÉireann. Cuirfidh sé an t-aon nasc díreach fuinnimh atá ag Éirinn ar fáil do Bhallstát EU a luaithe a fhágfaidh an Ríocht Aontaithe an EU.
 - Brú anuas ar chostas leictreachais a chur i bhfeidhm ar thomhaltóirí in Éirinn;
 - Cuidiú le haistriú na hÉireann chuig todhchaí fuinnimh ísealcharbóin a éascú;
 - Nasc díreach cumarsáide snáthoptaice a sholáthar idir Éire agus an Fhrainc.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-23: Idirnascaire Ceilteach

Taigh le forbairt an tionscadail Idirnascaire Ceilteach a nascann na líonraí tarchurtha leictreachais idir Éire agus an Fhrainc mar a shainithnítear mar phríomhthionscadal faoi Thionscadal Éireann 2040 do shlándáil an tsoláthair leictreachais, iomaíocht fheabhsaithe, agus rochtain dhíreach ar Mhargadh Fuinnimh Inmheánach an EU.

Líonra Gáis

- 13.16.7 Is le Líonraí Gáis Éireann (atá mar chuid d'Ervia) an líonra gáis nádúrtha in Éirinn agus déanann sé custaiméirí a nascadh leis an líonra. Faoi láthair tá thart ar 688,000 teach agus gnólacht a bhfuil nasc acu leis an líonra gáis ar fud na tíre.
- 13.16.8 D'fhoilsigh Gas Networks Ireland doiciméad straitéise fadtéarmach darb ainm Fis 2050 trína dtiocfaidh an líonra náisiúnta gáis chun cinn le bheith glan-charbóin nialasach faoi 2050. Agus é sin á dhéanamh, tacóidh sé le laghduithe astaíochtaí ar fud gach earnála de gheilleagar na hÉireann ar an gcostas is ísle is féidir.
- 13.16.9 Maidir le bonneagar gáis i gCorcaigh, Tá Gléasra Giniúna Cumhachta 445 MW atá tíosach ar fuinneamh ag Bord Gáis Energy (cuideachta faoi úinéireacht phríobháideach ó 2014) san Geata Bán, Co. Chorcaí ar féidir leo suas le 400,000 teach a chumhachtú.
- 13.16.10 Nascann pointe iontrála na hInse, atá lonnaithe i gCorcaigh, páirceanna gáis Chionn tSáile agus Seacht gCeann agus áis stórála Chionn tSáile leis an líonra ar an gcladach agus ceadaíonn sé rochtain dhíreach ar an líonra gáis.

- 13.16.11 Tá ról tábhachtach ag Bonneagar Gáis i bhforbairt an fhuinnimh in-athnuaite. Féadann sé forbairt fuinnimh in-athnuaite sa todhchaí a éascú trí bhreosla cúlta a sholáthar do shaoráidí teasa agus cumhachta a sholáthraíonn acmhainní in-athnuaite ar shlí eile, i gcomhthéacs áitiúil agus náisiúnta.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-24: Bonneagar líonra gáis**

Éascaigh an seachadadh, feabhsú agus leathnú inbhuanaithe bonneagar gáis nádúrtha ar fud an Chontae agus aird a thabhairt ar shuíomh an bhonneagair gháis atá ann cheana féin sa mheasúnú ar iarratais phleanála.

13.17 Fuinneamh ó Ola agus Gás

- 13.17.1 Tá ról tábhachtach ag Corcaigh i dtáirgeadh/bainistiú soláthairtí náisiúnta ola agus gáis agus i nginiúint leictreachais ó ola agus ó ghás araon. Is limistéar tábhachtach straitéiseach é An Geata Bán, Páirc Fuinnimh na hÉireann, ar bhruach thoir Chuan Chorcaí, ar an leibhéal náisiúnta maidir le soláthar fuinnimh agus slándáil agus suas le 25% den fhuinneamh náisiúnta go léir a tháirgtear in aon mhíle cearnach amháin. Chomh maith leis sin, stóráiltear 90% de chúlchistí ola an stáit anseo agus in áiteanna eile i réigiún Chorcaí. Ina theannta sin, ar an taobh eile den Chuan tá Irish Maritime and Energy Resource Cluster (IMERC), Beaufort Laboratory, Coláiste Náisiúnta Muirí na hÉireann (NMCI) agus Maritime Renewable Energy Ireland (MaREI) ag Ringaskiddy, rud a fhágann go bhfuil Corcaigh ina mol den scoth d'in-athnuaite mara agus taighde agus oiliúint amach ón gcósta.
- 13.17.2 Maidir le sócmhainní Bonneagair Fuinnimh, tá an t-aon scaglann ola in Éirinn, arna oibriú ag Irving Oil, suite ag An Geata Bán in Oirthear Chorcaí. Cuireann áiseanna fairsinge stórála ola ag an nGeata Bán agus i gCuan Bheanntaí Corcaigh i gcroílár thionscal na hola in Éirinn. D'fhéadfaí borradh a chur faoin seasamh seo nuair a fhorbairt an chéad réimse ola dúchasach in Éirinn ag ionchas Bharrach Rua 50 km amach ó chósta Chorcaí. Tá Ceantar gáis agus ola Bharrach Rua suite an-ghar do Kinsale Gas Field idithe. Le linn shaolré an Phlean seo, tá moltaí ann chun saoráid Bharrach Rua a fhorbairt le haghaidh stórála gáis, gabháil carbóin agus láithreán giniúna hidrigine.
- 13.17.3 Is calafort domhainisce dea-fhorbartha é Cuan Chorcaí, arna oibriú ag Cuideachta Chalafort Chorcaí, le haghaidh tráchtála le cuntas teiste seirbhíse don tionscal fuinnimh. Is é Cuan Chorcaí an calafort is suntasaí lasmuigh de Bhaile Átha Cliath agus tacóidh an bonneagar seo le forbairt agus cothabháil acmhainní fuinnimh amach ón gcósta anseo. Éascaíonn Aerfort Chorcaí freisin tacaíocht a thabhairt do bhonneagar ola agus gáis amach ón gcósta.
- 13.17.4 D'oscail Bord Gáis a chéad stáisiún mór giniúna leictreachais go hoifigiúil ag an nGeata Bán i gCorcaigh in 2016. Is príomhfhorbairt don Stát é gléasra cumhachta an Gheata Bháin gáis-dóiteáin 445 meigeavata freisin toisc go bhfeabhsaíonn sé slándáil soláthair agus meascán fuinnimh na tíre. Soláthraíonn an infheistíocht €400m cumhacht do 445,000 teach.
- 13.17.5 Ina theannta sin, tá An Geata Bán gar do Ceantar Gáis Chionn tSáile (le rochtain ar an eangach gháis). Is é seo suíomh an t-aon áis stórála gáis straitéisigh in Éirinn le hallmhairí gáis a úsáidtear chun an áis stórála seo a athlíonadh. I mí Iúil 2020, cuireadh deireadh le táirgeadh gáis i gceantar Gháis Chionn tSáile agus tá an ceantar gáis á dhíchoimisiúnú faoi láthair. Cuireann an bonneagar atá ar fáil deiseanna ar fáil chun Carbón a Ghabháil agus a Stóráil le hacmhainn phraiticiúil ríofa 330 milliún tona CO₂. Tá staidéir á ndéanamh ag Ervia chun na deiseanna a chinneadh.
- 13.17.6 Cuireann fionnachtana ola faoin bhfarraige amach ó chósta Chorcaí, cé nach bhfuil forbairt tráchtála déanta orthu go fóill, béim ar an tábhacht is dócha a bheidh le teacht i gceantar an Gheata Bháin. Áfach, chuir clár an Rialtais stop le déanaí chun ceadúnas a eisiúint le haghaidh taiscéalaíocht agus eastóscadh ola agus ina dhiaidh sin tá béim á cur ar fhuinneamh in-athnuaite in ionad cuidiú lenár sprioc geilleagair atá neodrach ó thaobh carbóin de a bhaint amach. Tá Láithreán suntasach curtha in áirithe ag an bPlean Forbartha chun forbairt a bhaineann le fuinneamh a leathnú amach anseo sa Gheata Bán.
- 13.17.7 Is é Bantry Bay Oil Terminal atá lonnaithe in Faoide, atá faoi úinéireacht phríobháideach Zenit Energy, suíomh áiseanna móra stórála do Chúltaca Ola Straitéiseach na hÉireann agus d'úsáideoirí tráchtála. Tá ról féideartha aige maidir le haschur amach anseo ó réimsí ola amach ón gcósta in uisce cósta na hÉireann.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-25: Mol Fuinnimh Náisiúnta - An Geata Bán**

Cosain agus tacaigh le ról agus le feidhm limistéar an Gheata Bháin, mar shuíomh straitéiseach is fearr le haghaidh forbairtí fuinnimh a bhfuil ról lárnach acu i gcónaí maidir le riachtanais fuinnimh an Stáit agus riachtanais scagtha ola a chomhlíonadh ar bhealach atá comhoiriúnach le luachanna cónaithe agus taitneamhachta an tsráidbhaile, chomh maith le luachanna caomhnaithe dúlra Limistéar Faoi Chosaint Speisialta Chuan Chorcaí in aice láimhe.

- 13.17.8 Aithnítear go gcaithfidh Éire a spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú, agus tacaíonn an beartas náisiúnta leis an sciar fuinnimh in-athnuaite den tomhaltas fuinnimh deiridh a mhéadú. Sa ghearrthéarma agus sa mheántéarma, aistroidh an meascán de neamh-inathnuaite ó bhreoslaí níos déine ó thaobh carbóin de, ar nós móin agus gual, go breoslaí ísealcharbóin ar nós gás nádúrtha. Oibreoidh Comhairle Contae Chorcaí leis na páirtithe leasmhara uilig chun pleananna a chur chun cinn chun aistriú go neodracht carbóin faoi 2050.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-26: Faoide

Cosain agus tacaigh le ról agus feidhm straitéiseach chríochfort ola Fhaoide agus áiseanna stórála gaolmhara chun freastal ar riachtanais fuinnimh an chontae agus an stáit amach anseo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-27: Laghdú ar Astaíochtaí Charbóin

- a) Astaíochtaí carbóin sa chontae a laghdú trí spriocanna contae náisiúnta, réigiúnacha agus aon spriocanna contae féideartha a bhaint amach chun na spriocanna náisiúnta a chur chun cinn mar atá leagtha amach sa Phlean Gníomhaíochta aeráide (2021).
- b) Chun lorg le hastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú trí éifeachtúlacht fuinnimh a chur chun cinn agus foinsí fuinnimh in-athnuaite a fhorbairt ag baint úsáide as acmhainní nádúrtha Chontae Chorcaí ar bhealach atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de atá comhsheasmhach le dea-chleachtas agus prionsabail phleanála.

13.18 Cumarsáid agus Nascacht Dhigiteach

- 13.18.1 Tá rochtain ar bhonneagar teileachumarsáide digiteach agus soghluaiste ar ardchaighdeán rithábachtach d'fholláine shóisialta agus eacnamaíoch na bpobal agus is féidir leis tacú le hathbheochan bailte, sráidbhailte agus ceantair thuaithe. Leanann forbairtí i dticneolaíocht na seirbhísí digiteacha, na faisnéise agus na cumarsáide de bheith ag athrú go bunúsach an chaoi a bhfeidhmíonn ár sochaí agus ár ngeilleagar. Tíocfaidh feabhas ar ghaireacht choibhneasta gach suíomh le dul chun cinn sa ticneolaíocht. Chun na deiseanna ó theicneolaíocht chliste a bharrfeabhsú, is gá go bhfeabhsóidh rochtain ar bhonneagar digiteach agus cumarsáide ardluais, ardacmhainne chun feabhas a chur ar fud an Chontae.
- 13.18.2 Aithníonn an Chomhairle soláthar córas cumarsáide nua-aimseartha, éifeachtúil agus tá nascacht dhigiteach riachtanach d'fhorbairt eacnamaíoch an réigiúin agus tacaíonn sí le forbairt na dtionscnamh nua Réigiún Cliste agus Teicneolaíochta Cliste atá ag teacht chun srutha i gceantair uirbeacha agus thuaithe. Is féidir le nascacht dhigiteach fheabhsaithe agus le feidhmiú céimneach teicneolaíochtaí cliste cáilíocht na beatha a fheabhsú trí roghanna nua a thairiscint i seirbhísí, oideachas, fostaíocht, siamsaíocht, cumarsáid, soghluaisteacht srl.
- 13.18.3 Cé go n-aithnítear an tábhacht a bhaineann le bonneagar teileachumarsáide, tá sé chomh tábhachtach céanna go ndéantar an tírdhreach, idir uirbeach agus tuaithe, a mheas agus a chosaint ar aon tionchar suntasach a bhíonn ag bonneagar den sórt sin. Ba cheart an tionchar amhairc a bheith íosta sa tírdhreach agus dá bhrí sin, beidh bonneagar teileachumarsáide faoi réir Measúnú Tionchair Amhairc. Déanfar tionchair chomhshaoil, oidhreacht agus éiceolaíochta aon bhonneagair den sórt sin a mheas freisin de réir bheartais agus nósanna imeachta caighdeánacha na Comhairle.

Leathanbhanda

- 13.18.4 I mí na Samhna 2019, shinigh an Rialtas conradh don Phlean Náisiúnta Leathanbhanda (PLN) agus é mar aidhm uailmhianach aige seirbhísí leathanbhanda ardluais a sholáthar do gach áitreabh in Éirinn. Déanfaidh an NBP é seo a sheachadadh trí mheascán d'infheistíocht sa tionscal príobháideach agus idirghabháil Stáit (ar a dtugtar an Straitéis Idirghabhála) sna codanna sin den tír nach bhfuil aon phlean ag cuideachtaí príobháideacha infheistíocht a dhéanamh. Úsáidfear suas le 146,000 km de shnáithín mar chuid d'idirghabháil an Stáit, ag cur leathanbhanda ardluais ar fáil do níos mó ná 1.1 milliún duine, i thart ar 540,000 áitreabh ar fud na tíre. Ciallaíonn an infheistíocht seo, mar aon le hinfeistíocht san earnáil phríobháideach, go mbeidh rochtain ag gach áitreabh in Éirinn ar leathanbhanda ardluais faoi 2026, agus Éire á lonnú mar cheann de na tíortha is fearr ar domhan chun rochtain uilíoch a bhaint amach.
- 13.18.5 Tá na céimeanna tosaigh den Phlean Náisiúnta Leathanbhanda á gcur i bhfeidhm go náisiúnta faoi láthair agus Pointí Ceangail Leathanbhanda á gcur ar fáil ag príomhionaid laistigh de phobail tuaithe a sholáthraíonn rochtain luath ar leathanbhanda ardluais. I gCorcaigh, tá thart ar 78,695 áitreabh sa Limistéar Idirghabhála Stáit a d'fhéadfadh leas a bhaint as an bPlean seo. Ina theannta sin, tá thart ar 23 láthair aitheanta do Phointe Ceangail Leathanbhanda le linn 2020 comhdhéanta d'ionaid phobail, scoileanna, moil leabharlainne agus hallaí áitiúla GAA a bheidh ceangailte le leathanbhanda ardluais, chun cur ar chumas pobail rochtain phoiblí saor in aisce a fháil go tapa ar leathanbhanda ardluais.
- 13.18.6 Tá clár leathanbhanda réigiúnach darb ainm Metropolitan Area Networks (MANs) á chur i bhfeidhm ag an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Tá sé mar aidhm ag MANanna líonraí leathanbhanda rochtana ardluais, oscailte a chur ar fáil i gcomhar leis na húdaráis áitiúla agus réigiúnacha i mbailte móra agus i gcathracha. I gCorcaigh, freastalaíonn MAN 1 ar Chathair Chorcaí le 19 soláthróir éagsúla ar MAN na Cathrach agus tá timpeall dosaen MAN i gContae Chorcaí. Tá na MANanna á mbainistiú, á gcothabháil agus á n-oibriú go neamhspleách don Stát ag Eintreas Seirbhísí Bainistíochta (MSE), 'ENET'.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
ET 13-28 Teicneolaíocht Faisnéise agus Chumarsáide**

- a) Soláthar bonneagar ICT ardacmhainne agus líonra leathanbhanda ardluais agus craolachán digiteach a éascú ar fud an Chontae de réir na Treorach maidir le Scagadh Comhshaoil/Measúnú Cuí ar Oibreacha maidir le Bonneagar Teileachumarsáide a Imscaradh (2020).
- b) Tacaigh le cur i bhfeidhm an Phlean Náisiúnta Leathanbhanda ar fud an Chontae i gcomhar le gníomhaireachtaí reachtúla ábhartha agus de réir na cáipéise Treorach thuas.
- c) Tacaigh le ról na dtionscnamh 'Cathair Chliste/Réigiún Cliste' agus ról na dteicneolaíochtaí cliste i gceantair uirbeacha agus thuaithe.

- 13.18.7 Tá dul chun cinn suntasach déanta ag Éirinn le blianta beaga anuas maidir le nascacht leathanbhanda ag gach leibhéal. De réir ComReg, ba é 1.73 milliún líon iomlán na síntiús leathanbhanda sa Phoblacht ag deireadh 2018, méadú 2.2 faoin gcéad i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin. Díobh seo, ba iad síntiúis leathanbhanda sheasta an ceann ba choitianta le 1.43 milliún síntiús.
- 13.18.8 Tá gá le tuilleadh dul chun cinn, áfach, i bhfianaise thábhacht na rannpháirtíochta digiti do gheilleagar, poist agus shochaí Chontae Chorcaí i gcoitinne. Is príomhbhonneagar cumasúcháin é leathanbhanda ardluais ina leith seo agus tá sé rithábachtach chun buntáiste iomaíoch inbhuanaithe a chruthú agus chun téarnamh eacnamaíoch a chur chun cinn go háirithe le héileamh méadaithe ar obair ón mbaile.
- 13.18.9 Bhainfeadh Réigiún Chorcaí tairbhe shuntasach as nasc nua córais cábla Teileachumarsáide mar faoi láthair tá formhór na nascachta idirnáisiúnta gan Éire san áireamh bealaithe trí Bhaile Átha Cliath rud a d'fhágfadh go dtabhófaí costais bhreise chun rochtain a fháil ar nascacht idirnáisiúnta.
- 13.18.10 D'fhéadfadh nasc nua ar an gCósta Theas cuidiú le costais a laghdú agus tá sé riachtanach feabhas a chur ar iomaíochas gnó Gheata Chorcaí agus Mhol Mhala agus ar a n-achomharc infheistíochta do FDI agus do FBManna. Chuirfeadh sé tairbhe straitéiseach shuntasach ar fáil freisin don nascacht idirnáisiúnta, rud atá rithábachtach chun fostaíocht ard-bhreislúacha a mhealladh agus a choinneáil i gcuideachtaí sonraí-lárnacha agus chinnteodh sé go mbeadh an suíomh is fearr is féidir ag na Réigiúin mar shuíomh den chéad scoth d'ionaid ríomhaireachta agus sonraí néalbhunaithe.
- 13.18.11 Dá bhrí sin, is príomhaidhm atá leis an bPlean seo ná tús áite a thabhairt do sheachadadh bonneagair leathanbhanda ardluais, i gcomhairle le soláthraithe seirbhíse lena chinntiú gur féidir aidhmeanna agus cuspóirí an Phlean seo a sheachadadh ar bhealach tráthúil agus éifeachtúil.

Ionaid Sonraí

- 13.18.12 Tá ionaid sonraí lárnach sa gheilleagar digiteach agus is saoráidí iad ina bhfuil ríomhairí, feistí stórála, córais Teileachumarsáide, córais fuaraithe agus cultacaí cumhachta a úsáideann eagraíochtaí chun a sonraí a stóráil, a bhainistiú agus a scaipeadh. Teastaíonn cumhacht athléimneach agus nascacht snáithíneach ó ionaid sonraí agus aithnítear go bhféadfadh ionaid sonraí éileamh suntasach ar fhuinneamh in-athnuaite a ghiniúint. Dá bhrí sin, ní mór dóibh a bheith lonnaithe i gceantair ina bhfuil soláthar sábháilte, slán fuinnimh acu a bhfuil nasc den scoth acu leis an eangach. Tá Éire anois ina ceann scríbe Eorpach ceannródaíoch d'ionaid sonraí. D'aithin an Creat Náisiúnta Pleanála agus Tionól Réigiúnach an Deiscirt an ról tábhachtach atá ag ionaid sonraí agus tacaíonn siad le forbairt na n-áiseanna seo sa tír. Cuireann siad le cruthú post agus gineann siad tairbhe eacnamaíoch bhreise shuntasach trí réimse seirbhísí a sholáthar do ghnólachtaí eile a thugann faoi tháirgeadh, taighde agus forbairt, margáíocht, díolachán, seirbhís, agus gníomhaíochtaí tacaíochta in áiteanna nach bhfuil aon nasc fisiciúil/geografach acu leis an ionad sonraí.
- 13.18.13 Forbraíodh na critéir roghnaithe láithreáin seo a leanas chun treoir a thabhairt do na hiarratasóirí ionchasacha agus don Údarás Pleanála maidir leis na príomhcheisteanna ar chóir a chur san áireamh sa phróiseas roghnúcháin láithreáin. Ba cheart don phróiseas seo athbhreithniú a dhéanamh ar na critéir seo agus roghanna eile a scrúdú chun an suíomh is oiriúnaí a chinneadh.
- a) Méid an Láithreáin - Tá limistéar mór láithreáin de dhith ar ionaid sonraí ar féidir leo freastal ar chumraíocht iolracha d'úsáideoirí móra aonair nó d'iliomad ionad sonraí ar mhéid níos lú ag cur an t-éileamh réamh-mheasta ar stóráil sonraí amach anseo san áireamh lena n-áirítear riachtanais leathnaithe agus an réasúnaíocht gheilleagrach agus oibriúcháin chun acmhainn stórála sonraí a chnuasach ar láithreán amháin. Bheadh soláthar cur chuige céimnithe máistirphlean oiriúnach ar láithreánanna níos mó.
 - b) Bonneagar Cumarsáide - Teastaíonn bonneagar suntasach cumarsáide straitéiseacha, cumas cábla idirnáisiúnta agus rochtain ar nascacht snáithín áitiúil ó ionaid sonraí.
 - c) Bonneagar Leictreachais - Tá éileamh ar fhuinneamh ardleibhéil ag ionaid sonraí agus dá bhrí sin ní mór dóibh a bheith gar do iliomad nascanna greille straitéiseacha ardvoltais le tuilleadh suntasach soláthair leictreachais ar fáil lena n-áirítear limistéir ina bhfuil tiúchan ard gineadóirí leictreachais fuinnimh in-athnuaite. Caithfear breithniú a dhéanamh freisin ar thionchar carnach forbairtí lárionad sonraí ar an éileamh ar fhuinneamh agus ar chumas an bhonneagair freastal ar éileamh ó ionaid sonraí agus úsáidí eile.

- d) Fuinneamh - Tá rochtain ar fhoinsí iomadúla fuinnimh agus cóngarachta dóibh i.e. lena n-áirítear gás nádúrtha chun tacú le córais chumhachta cúltaca riachtanach. Ní mór breithniú a dhéanamh freisin ar thionchar carnach fhorbairtí lárionaid sonraí ar an éileamh ar fhuinneamh agus ar na himpleachtaí níos leithne a bheidh acu do bhonneagar fuinnimh.
- e) Oideachas - Tá cóngarachta na n-ionad Sonraí d'institiúidí oideachais tríú leibhéal tábhachtach ionas go mbeidh rochtain ag gnólachtaí ar an líon láidir oibrithe ardoilte agus céimithe ardleibhéil a tháirgtear, lena n-áirítear líon méadaitheach teicneoirí oilte agus eolaithe ríomhaireachta.
- f) Riosca Íseal - Ba cheart go mbeadh riosca íseal nádúrtha ag baint le láithreáin fhéideartha; i.e. iargúlta ó aon Láithreáin Seveso srl.
- g) Aeráid - Laghdóidh suíomh na n-ionad Sonraí in aeráid mheasartha fhionnuar na riachtanais fhoriomlána fuinnimh.
- h) Bonneagar - Éilíonn an Lárionad Sonraí rochtain ar bhonneagar cuí lena n-áirítear uisce chun críocha fuaraithe.
- i) Scagadh amhairc - Ba cheart tionchar amhairc aon togra a mheas go cúramach agus Láithreáin oiriúnacha á roghnú. Ba cheart tírdhreachú agus scagadh a ionchorprú i dtograí chun tionchar amhairc na forbartha beartaithe a mhaolú.
- j) Nascacht - Ba cheart rochtain mhaith a bheith ag Láithreáin fhéideartha ar mhórnasc iompair agus ba cheart go mbainfeadh siad tairbhe as nascacht idirnáisiúnta ar ardchaighdeán.
- k) Deiseanna do chomh - suíomh na n-ionad sonraí le tionscadail fuinnimh in-athnuaite eile.
- l) Láithreáin a bhfuil tábhacht/iogaireacht éiceolaíoch nó tírdhreacha ar leith ag baint leo a sheachaint.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ET 13-29: Ionaid Sonraí

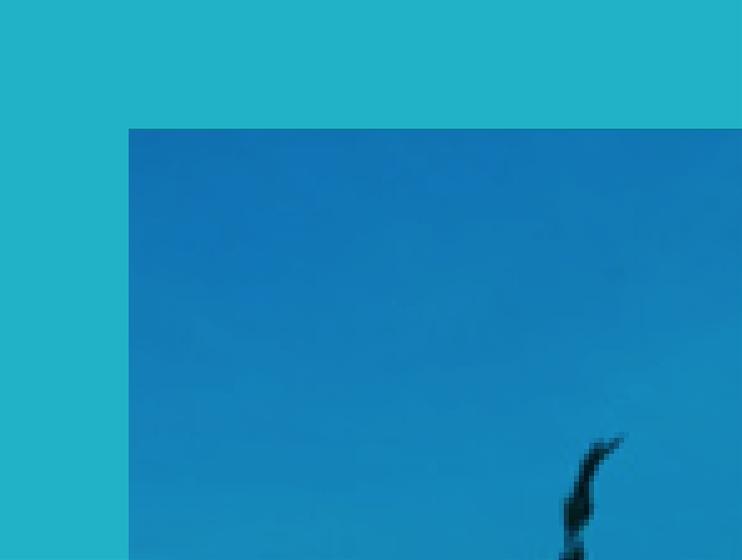
- a) Tacaigh leis an gcuspóir náisiúnta Éire a chur chun cinn mar cheann scríbe idirnáisiúnta do bhonneagair ICT ar nós ionaid sonraí ag láithreacha cuí agus ag féachaint don acmhainn atá ar fáil i mbonneagar tacaíochta, agus éascaíocht nasctha leis, lena n-áirítear bóithre, seirbhísí uisce, soláthar cumhachta, bonneagar snáthoptaice srl. Ina theannta sin, ba cheart go n-áirithíteodh tograí comhoiriúnacht leis na húsáidí talún máguaird agus le cosaint na bithéagsúlachta, na hoidhreachta nádúrtha agus tógtha agus taitneamhachtaí ginearálta an cheantair agus tionchair chomhshaoil a íoslaghdú.
- b) Is tomhaltóirí suntasacha fuinnimh iad ionaid sonraí. Ba cheart aghaidh a thabhairt sna tograí ar an tionchar is dócha a bheidh ag an bhforbairt, ina n-aonar agus go carnach le hionaid sonraí eile.
- c) Comhlonnú ionad sonraí le foinsí fuinnimh in-athnuaite a chur chun cinn ag láithreacha cuí faoi réir breithnithe pleanála cuí agus forbartha inbhuanaithe.
- d) Ba cheart do thograí soláthar a dhéanamh le haghaidh stórála cuí ar an láthair chun an soláthar uisce poiblí a chosaint ó bhorradh a bhaint de, agus do bhearta caomhnaithe uisce trí uisce a athchúrsáil agus a athúsáid agus SuDS cuí a sholáthar chun uisce dromchla a bhainistiú.

CAIBIDIL 14

BONNEAGAR GLAS AGUS CAITHEAMH AIMSIRE

Aidhm an Chaibidil

Cur chuige níos comhtháite agus níos comhleanúnai a spreagadh maidir le sócmhainní bonneagair Ghlais an Chontae a bhainistiú a chosnóidh agus a fheabhsóidh bithéagsúlacht, soláthar a dhéanamh d'áiseanna áineasa agus taitneamhachta, carachtar an tírdhreacha a chothabháil agus a fheabhsú, an oidhreacht ailtireachta agus seandálaíochta a chosaint, nascacht éiceolaíoch a fheabhsú, soláthar a dhéanamh do bhainistiú inbhuanaithe uisce agus oiriúnú don athrú aeráide agus maolú ar an athrú aeráide a éascú trína cheangal go gcoinneofar agus go neartófar líonraí suntasacha spáis ghlais ar imeall uirbeach, uirbeach agus isteach faoin tuath níos leithne as a dtiocfaidh cáilíocht saoil níos fearr agus deiseanna geilleagracha níos fearr do phobail ar fud an Chontae anois agus amach anseo.

WATER

Ábhair

14.1	Cúlra agus Comhthéacs	318
14.2	Creat Bonneagair Glais ar fud an Chontae	320
14.3	Cur Chuige bonneagair Ghlais ag Leibhéal Lonnaíochta	322
14.4	Bonneagar glas agus Forbairt	323
14.5	Caitheamh Aimsire agus Áiseanna	325
14.6	Caitheamh Aimsire Tuaithe	327
14.7	Tírdhreach	328
14.8	Measúnacht ar Nádúr an Tírdhreacha i gContae Chorcaí	329
14.9	Radhairc agus Ionchais Tírdhreacha	331
14.10	Limistéir Ghlasa Chathracha Feiceálacha agus Straitéiseacha Chorcaí	332

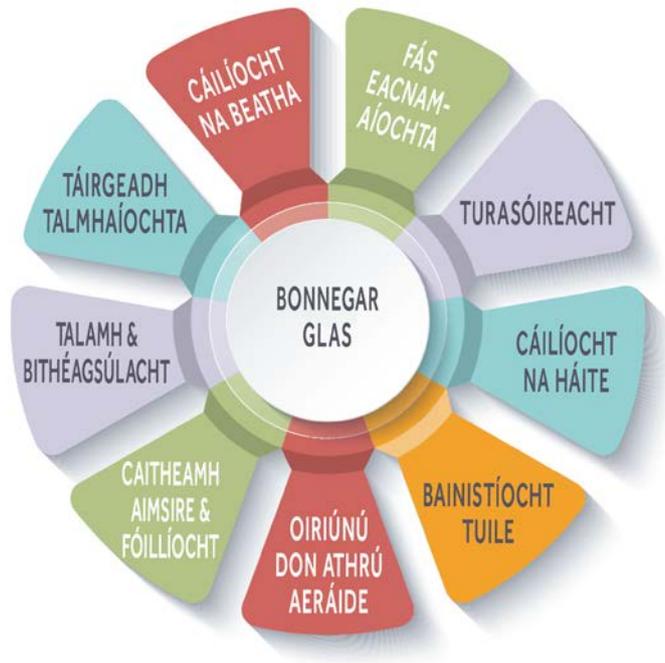
14.1 Cúlra agus Comhthéacs

- 14.1.1 Is é bonneagar glas ná líonra spásanna glasa, gnáthóga agus éiceachórais laistigh de limistéar geografach sainithe, ar féidir leis a bheith i méid ó thír iomlán go comharsanacht. Cuimsíonn seo réimse leathan clúdach talún nádúrtha agus leathnádúrtha, lena n-áirítear sléibhte, ardtailte agus tailte talmhaíochta ar fud an chontae, chomh maith le láithreáin níos lú cosúil le páirceanna, spásanna taitneamhachta agus gairdíní, fála sceaigh, coillearnacha agus crainn aonair. Tagraíonn bonneagar gorm do bháid uisce, lena n-áirítear cósta, aibhneacha agus sruthanna, taiscumair, lochanna agus linnte. Tugtar 'Bonneagar Glas agus Gorm' orthu le chéile. Cé go dtugtar Bonneagar Glas air go príomha sa phlean seo, glactar leis go dtagraíonn an téarma seo freisin do ghnéithe éagsúla den bhonneagar gorm nuair is infheidhme.
- 14.1.2 Is féidir amheas gur cineál bonneagair é an 'Caipiteal Nádúrtha' atá le feiceáil sna sócmhainní nádúrtha agus leathnádúrtha seo agus cosúil le haon chineál bonneagair, ní leanfaidh na sócmhainní seo ag cur na sochar seo ar fáil dúinn ach amháin má dhéanaimid iad a phleanáil, a infheistiú agus a bhainistiú chun a chinntiú go mbaintear úsáid inbhuanaithe astu. Go hidirnáisiúnta tá aitheantas ag dul i méid go bhfuil meath ag teacht ar chaipiteal nádúrtha agus go bhfuil sé de chumas aige sin an bonn a bhaint d'fholláine agus do rathúnas amach anseo.
- 14.1.3 Bíonn tionchar ag ár mbonneagar glas agus gorm ar cháilíocht na beatha do gach duine inár gcontae. Cuidíonn sé le mothú áite agus carachtar ár bpobal a shainiú; soláthraíonn sé spásanna tábhachtacha le haghaidh caitheamh aimsire agus turasóireachta le buntáistí sláinte, folláine agus eacnamaíochta gaolmhara; agus de réir a chéile tá an bonneagar sin á aithint mar chomhpháirt rithábachtach chun pobail athléimneacha a thógáil atá in ann oiriúnú d'iarbhairtí an athraithe aeráide. Mar sin, tá bainistiú a dhéanamh ar ár sócmhainní agus feabhas a chur ar na buntáistí a chuireann siad ar fáil mar dhlúthchuid de thodhchaí ár mbailte agus ár gcontae. Go háirithe, ag leibhéal lonnaithe soláthraíonn an cur chuige bonneagair ghlais agus gorm bealach chun nasc ár gceantar uirbeach lena dtimpeallacht a neartú seachas ceantair uirbeacha a bheith acu mar bhacainní ar an dúlra agus ar ghluaiseacht an fhiadhúlra agus go deimhin ar dhaoine.
- 14.1.4 In 2013, ghlac Coimisiún an Aontais Eorpaigh straitéis uile-Aontais lena gcuirtear infheistiúcháin i mbonneagar glas chun cinn. Cuireann an straitéis forbairt Líonra Tras-Eorpach um Bhonneagar Glas san Eoraip (TEN-G) chun cinn ar an leibhéal céanna le líonraí iompair, fuinnimh agus ICT atá ann cheana féin, mar bhealach éifeachtúil agus costéifeachtach do thíortha chun spriocanna Straitéis Bithéagsúlachta 2020 a bhaint amach, gealltanais a chomhlíonadh faoi na Creat-Threoracha um Éin, Gnáthóga, Creat Uisce agus Straitéis Mhuirí, agus cur le spriocanna na dTreoracha Tuilte agus Níotráite. Tá líonra Natura 2000 i gcoilár Bhonneagar Glas na hEorpa.
- 14.1.5 Baineann bonneagar glas agus gorm le smaointeoireacht 'chomhcheangailte'; is cur chuige comhtháite é maidir le planáil agus nasc talamhúsáide, tírdhreacha, seirbhísí, éiceolaíocht, oidhreacht agus iompar. Tá coincheap an bhonneagair ghlais agus ghoirm difriúil ón gcur chuige traidisiúnta i leith caomhnaithe inar leagadh béim ar chaomhnú. Is coincheap réamhghníomhach é a lorgaíonn le forbairt inbhuanaithe acmhainní nádúrtha a fhorbairt chun na buntáistí a bhaineann leo don tsochaí i gcoitinne a fheabhsú.

Seirbhísí Éiceachórais/Buntáistí Bonneagair Ghlais agus Ghoirm

- 14.1.6 Is iad na seirbhísí éiceachórais a sholáthraítear trí chineálacha éagsúla bonneagair ghlais agus ghorma na ranníocaíochtaí/buntáistí díreacha agus indíreacha a bhaineann le héiceachórais d'fholláine an duine. D'fhéadfadh raon leathan buntáistí díreacha agus tairbhí indíreacha a bheith san áireamh leis seo. Is féidir le páirceanna, mar shampla, raon leathan seirbhísí éiceachórais a thairiscint. Má bhainistítear go maith iad, féadfaidh siad pailniú a chur chun cinn, gnáthóg a sholáthar agus nascacht a fheabhsú do roinnt speiceas. Chomh maith le deiseanna oideachais agus áineasa, tugann páirceanna an poitínseal sláinte fhisiciúil agus mheabhrach a fheabhsú trí dheiseanna a sholáthar le haghaidh idirghníomhaíochta sóisialta agus aclaíochta. Is féidir seirbhísí éiceachórais a chatagóiriú i gceithre phríomhchineál:
- Seirbhísí soláthair - is iad na táirgí a fhaightear ó éiceachórais cosúil le bia, uisce úr, adhmaid, snáithín, acmhainní géiniteacha agus cógais.
 - Seirbhísí a rialáil - sainmhínítear iad mar na buntáistí a fhaightear ó rialáil próisis éiceachórais ar nós rialáil aeráide, rialáil guaise nádúrtha, íonú uisce agus bainistíocht dramhaiola, pailniú agus rialú lotnaidí.
 - Seirbhísí gnáthóga - béim a leagan ar an tábhacht a bhaineann le héiceachórais chun gnáthóg a sholáthar do speicis imirceacha agus chun inmharthanacht na linnte géine a chothabháil.
 - Seirbhísí cultúrtha - cuimsítear buntáistí neamhábhartha a fhaigheann daoine ó éiceachórais ar nós saibhriú spioradálta, forbairt intleachtúil, áineas agus luachanna aeistéitiúla.
- 14.1.7 Ós rud é go bhfuil an líonra nádúir a neartú bunúsach do choincheap an bhonneagair ghlais agus ghorm tá deis ann do phleanáil straitéiseach bonneagair ghlais agus ghorm breithniú a dhéanamh ar shintéirgí i measc seirbhísí éiceachórais. Tá an t-ílfheidhmiúlacht ina cuid lárnach de choincheap an bhonneagair ghlais agus ghoirm freisin agus is féidir leis cuidiú leis na tairbhí a chuirtear ar fáil i limistéar ar leith a uasmhéadú. Trí úsáid a bhaint as uirlisí ar nós luacháil seirbhísí Éiceachórais is féidir aird a tharraingt ar na buntáistí neamhathleanta go minic don tsochaí agus don chomhshaoil a sholáthraíonn cineálacha éagsúla bonneagair ghlais agus ghorm.
- 14.1.8 Tá baint ag Comhairle Contae Chorcaí cheana féin le roinnt tionscadal a leanann leis an gcur chuige seirbhísí éiceachórais a chur chun cinn cosúil le Tionscadal Dúlra BRIDE (Athghiniúint Bithéagsúlachta i dTimpeallacht Déiríochta - Feirmeoireacht leis an Dúlra) agus tionscadal Interreg Europe, dar teideal Delta Lady- Floating Cultures in River Deltas. Tá sé de chumas ag tionscadail den sórt sin bonn eolais a chur faoi bheartas comhshaoil ag leibhéal Eorpacha, Náisiúnta agus fo-náisiúnta. Leanfaidh an Chomhairle de bheith ag tacú le cur chuige seirbhísí éiceachórais agus ag dul chun cinn chun pleananna agus tionscadail a chur chun cinn ar fud an chontae.

- 14.1.9 Soláthraíonn bonneagar glas raon leathan seirbhísí éiceachórais luachmhara agus téann cáilíocht saoil an duine chun tairbhe agus tá cuid acu le feiceáil sa léaráid seo a leanas:

Figiúr 14.1 – Sampla de Shochair bonneagair Ghlais

Réitigh Nádúr-Bhunaithe

- 14.1.10 Meastar gur 'réitigh dhúlra-bhunaithe' iad idirghabhálacha bonneagair atá ag éirí níos glaise agus níos gorm. Is réitigh iad réitigh nádúrbhunaithe ar athrú sochaíocha a spreagann agus a dtacaíonn an nádúr leo, atá éifeachtach ó thaobh costais de, a sholáthraíonn buntáistí comhshaoil, sóisialta agus eacnamaíocha ag an am céanna agus a chuidíonn le hathléimneacht a thógáil. Tugann réitigh den sórt sin nádúr agus gnéithe agus próisis nádúrtha níos mó, agus níos éagsúla, isteach i gcathracha, tírdhreacha agus muirdhreacha, trí idirghabhálacha atá oiriúnaithe go háitiúil, atá éifeachtúil ó thaobh acmhainní agus córasacha de.
- 14.1.11 Is féidir le Réitigh Bunaithe ar Nádúr ról an-tábhachtach a imirt maidir le hathrú aeráide agus tionchair ar an gcomhshaoil a mhaolú (aghaidh a thabhairt ar na cúiseanna) agus tacú le hoiriúnú (aghaidh a thabhairt ar na héifeachtaí agus an profáil amach anseo chun déileáil níos fearr leis an athrú aeráide). I measc samplaí de réitigh nádúrbhunaithe tá bainistíocht tuile nádúrtha, dearadh uirbeach íogair uisce nó SuDS (féach **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce**) ach is féidir foraois uirbeach nó tionscadal athscríofa a chur san áireamh freisin.
- 14.1.12 Lorgóidh an Chomhairle le húsáid réiteach nádúrbhunaithe a chur chun cinn mar mhalairt ar bhonneagar traidisiúnta. Féach freisin **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.

Coincheap na Conaire

- 14.1.13 Le coincheap na gconairí, cuirtear nasc gnéithe bonneagair ghlais agus ghoirm chun cinn agus é mar aidhm leis an líonra foriomlán a neartú. Tugtar 'conairí éiceolaíocha' ar ghnéithe tírdhreacha líneacha cosúil le haibhneacha, fálta sceach agus ciumhaiseanna bóthair a fheabhsaíonn gluaiseacht an fhiaidhúla tríd an tírdhreach. Tá tábhacht ar leith ag baint le conairí den sórt sin a chosaint agus a fheabhsú i gcomhthéacs an chaoi a mbainistimid gnáthóga tábhachtacha atá mar chuid de líonra Natura 2000 nó a thacaíonn leo.
- 14.1.14 Ar leibhéal níos leithne tá 'Conairí Glasa' ann. D'fhéadfadh naisc atá ann cheana agus naisc bheartaithe a bheith iontu idir cineálacha éagsúla sócmhainní bonneagair ghlais agus ghoirm a sholáthraíonn tairbhí ilfheidhmiúla agus ní amháin sochair éiceolaíocha. Is gnách go mbíonn conairí glasa ilfheidhmeacha suite sa timpeallacht uirbeach. Is sócmhainní tábhachtacha bonneagair ghlais gorma iad na conairí féin chomh maith le naisc thábhachtacha go minic idir sócmhainní. D'fhéadfadh naisc le haghaidh áineasa, iompair inbhuanaithe, uisce, bithéagsúlachta agus gnáthóige a bheith i gconair bhonneagair ghlais agus gorm.
- 14.1.15 Is uirlis iad conairí glasa atá dírithe ar nascacht éiceolaíoch agus fhisiciúil a bhaint amach. Déanann siad áiteanna agus bailte níos taitneamhaí, soláthraíonn siad gnáthóga tarraingteacha le haghaidh fána agus treisíonn siad na buntáistí sóisialta agus comhshaoil a thugtar. Dá bharr sin, tá ról straitéiseach ag conairí glasa maidir le baile sláintiúil éiceolaíoch a thógáil atá ceangailte leis an tuath.
- 14.1.16 Mar sin féin, d'fhéadfadh go mbeadh roinnt coimhlíntí idir conairí a dhearadh lena n-úsáid ag an duine agus léirtheacht agus torthaí éiceolaíocha. Tá sé tábhachtach, dá bhrí sin, machnamh a dhéanamh go díreach ar na rudaí a theastaíonn uainn a dhéanamh agus eilimintí bonneagair ghlais eile a dhéanamh agus na comhhabhtálacha idir feidhm éiceolaíoch, costais bhainistíochta agus úsáidí daonna a mheá go cúramach. Sa chás go moltar diansaothrú úsáide ba cheart é a threorú (ar nós 1cuspóir straitéis 10-9 glasbhealaí) ionas go mbeidh sé faoi réir Measúnachta Cuí (an Treoir maidir le Gnáthóga) agus Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA).

14.2 Creat Bonneagair Glais ar fud an Chontae

14.2.1 Tá coincheap an bhonneagair ghlais agus ghoirm inscálaithe agus is féidir comhpháirteanna éagsúla bonneagair ghlais atá forluiteach go minic a aithint ón scála áitiúil/ionnaíochta go scála an Chontae.

Scála ar fud an Chontae	Scála áitiúil/ionnaíochta
• Sliabhraonta	• Páirceanna
• Córais abhann agus lochanna	• Báid uisce
• Imeallbhord	• Talamh feirme
• Coillearnacha	• Gnáthóga áitiúla
• Bogaigh	• Láithreáin thréigthe
• Portaigh	• Gairdíní (gairdíní pobail san áireamh)

14.2.2 Cuireann an Plean seo béim ar ár n-acmhainní bonneagair ghlais agus ghoirm agus cuimsíonn seo cuspóirí agus bearta a chur chun cinn (laistigh den chuid seo agus ar fud an Phlean) chun soláthar a dhéanamh dá gcosaint, dá bhfeabhsú agus dá mbainistíocht inbhuanaithe. Tá sraith prionsabal mar bhonn agus mar thaca ag an gcur chuige mar seo a leanas:

Prionsabail bonneagair Glas agus Goirm do Chontae Chorcaí:

- Tús áite a thabhairt do chosaint agus d'fheabhsú na bithéagsúlachta agus na hoidhreacht nádúrtha.
- Feasacht agus léirtheicint an phobail ar an oidhreacht nádúrtha agus chultúrtha a fheabhsú.
- Úsáid réitigh dhúlra-bhunaithe (glas) a chur chun cinn mar mhalairt ar bhonneagar traidisiúnta (liath).
- Cur le sláinte agus le mothú folláine an phobail.
- Ról lárnach a imirt maidir le carachtar áitiúil agus mothú áite a mhúnlú agus a fheabhsú.
- Cur le bainistíocht inbhuanaithe rith chun srutha agus cáilíochta uisce dromchla, agus cur chuige iomlánaíoch a sholáthar maidir le bainistíú príacal tuile.
- Feabhas a chur ar leibhéal rochtana ar ár sócmhainní bonneagair ghlais agus ghoirm.
- Nascacht a fheabhsú go háirithe trí chonairí nó líonraí bonneagair ghlais ar scálaí éagsúla.
- Feabhas a chur ar ról agus tairbhí ilfheidhmiúla (seirbhísí éiceachórais) sócmhainní spáis ghlais agus oscailte atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo agus naisc inbhuanaithe eatarthu a chur chun cinn.
- Rannchuidiú le hastaíochtaí carbóin a laghdú agus le dul in oiriúint do thionchair an athraithe aeráide.
- Tacaigh le táirgeadh bia áitiúil agus fuinneamh inbhuanaithe.

Téamaí Bonneagair Ghlais agus Ghoirm

14.2.3 Ós rud é go bhféadfadh raon na seirbhísí/tairbhí éiceachórais a eascraíonn as bonneagar glas agus gorm a bheith fairsing go leor, is gnách na breithnithe seo a ghrúpáil i dtéamaí agus iad a mheas mar shnáitheanna forluiteacha. Soláthraíonn na téamaí seo creat faoinar féidir castachtaí an bhonneagair ghlais agus ghoirm a thuiscint ar bhealach níos éasca. Cuireann siad bunús ar fáil freisin do bheartas agus straitéis spásúil ar fud an chontae ag leibhéal ionnaíochta. Is iad na ceithre phríomhthéama sin:

Tábla 14.2: Téamaí bonneagair Glais agus Gorm do Chontae Chorcaí

Téama 1 – Inrochtaineacht, Caitheamh Aimsire, Sláinte agus Folláine	Téama 2 – Oidhreacht Nádúrtha agus Chultúrtha	Téama 3 – Bainistíocht Uisce	Téama 4 – Athléimneacht aeráide
Baineann inrochtaineacht, áineas agus sláinte agus folláine, le nádúr, cainníocht, cáilíocht agus leanúnachas naisc de bhonneagar glas agus gorm agus éascaíocht rochtana ar spásanna oscailte, glasbhealaí agus sócmhainní áineasa eile.	Baineann oidhreacht nádúrtha agus chultúrtha leis an raon sócmhainní nádúrtha agus de dhéantús an duine a bhfuil luach oidhreachta ag baint leo sa Chontae. Cuimsíonn seo réimsí a bhfuil tábhacht ag baint leo don bhithéagsúlacht, ar nós sruthchúrsaí, coillearnacha, agus cósta, agus sócmhainní cultúrtha ar nós séadchomharthaí, foirgnimh agus tírdhreacha tábhachtacha.	Tá Bainistíocht Uisce bunaithe ar ról agus ar acmhainneacht an bhonneagair ghlais agus ghoirm chun uisce dromchla agus tuile a bhainistiú níos fearr agus chun cur le cáilíocht an uisce sa Chontae a chothabháil agus a fheabhsú.	Tá Athléimneacht Aeráide bunaithe ar ról agus acmhainneacht an bhonneagair ghlais agus ghoirm, go háirithe trí na seirbhísí éiceachórais a sholáthraíonn siad, chun rannchuidiú le maolú ar an athrú aeráide agus le hoiriúnú don athrú aeráide.

- 14.2.4 Cé go bhfuil na téamaí seo dírithe ar Bhonneagar Glas ní gá go ndéantar iad a mheas go mion sa chaibidil seo agus tá go leor de na príomhchuspóirí agus de na príomhchuspóirí ina leith seo i gcaibidilí eile den Phlean. Mar shampla, Tá an Oidhreacht Nádúrtha ina cuid lárnach do bhonneagar glas agus gorm Chontae Chorcaí agus tugtar aghaidh air seo i **gCaibidil 11 Bainistíocht Uisce** agus i **gCaibidil 15 Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht**, agus tugtar aghaidh air ina chaibidil féin freisin.
- 14.2.5 Ar leibhéal uile-chontae, caithfidh an cur chuige i leith bonneagar glas agus gorm a bheith straitéiseach nó 'pictiúr mór'. Tá go leor caipitil nádúrtha i gContae Chorcaí agus cuireann an plan seo neartú agus feabhsú an ghréasáin bonneagair ghlais chun cinn ag díriú go háirithe ar naisc a fheabhsú agus ar bhacainní idir ceantair uirbeacha agus na gcúlchríocha tuaithe máguaird a bhaint. I bhfianaise shainchúram an Phlean mar chreat úsáide talún tá teorainneacha ag a ról, agus béim á leagan ar chuspóirí a sholáthar lena n-éascaítear bonneagar glas agus gorm a shainaithe, agus a spreagann feabhsú an bhonneagair sin trí bhearta ar nós bonneagar glas agus gorm a ionchorprú i scéimeanna atá beartaithe.
- 14.2.6 Soláthraíonn Láithreáin Natura 2000 fócas straitéiseach chun ár dtimpeallacht nádúrtha a fheabhsú agus cáilíocht ár saoil a fheabhsú. Ag an am céanna, is féidir le cur chuige Bonneagair Ghlais a chur i bhfeidhm lasmuigh de limistéir faoi chosaint cuidiú le comhleanúnachas líonra Natura 2000 a neartú trí na croilimistéir a dhéanamh níos athléimní, maoláin a sholáthar i gcoinne tionchair ar na Láithreáin, agus samplaí praiticiúla fíorshaoil a thairiscint den chaoi ar féidir éiceachórais shláintiúla chosanta a úsáid ar bhealach a sholáthraíonn tairbhí socheacnamaíocha iomadúla do dhaoine agus don dúlra. Tá sruthchúrsaí (aibhneacha, sruthanna, srl) agus a gconairí bruachánacha níos leithne ar cheann de na bunsraitheanna nádúrtha do chonairí bonneagair ghlasa agus ghoirm ilfheidhmeacha. Go háirithe, tacaíonn an plan seo le naisc éiceolaíocha atá ag sruthchúrsaí le gnáthóga eile atá spleách ar uisce a neartú chomh maith le fálta/crainn, coillearnach agus scrobarnach sa tírdhreach níos leithne.
- 14.2.7 Tá neartú agus feabhsú na bithéagsúlachta agus na n-éiceachóras ina bhunús den bhonneagar glas agus tá sé ábhartha go háirithe don cheantair thuaithe/thuaithe níos leithne áit ar féidir léi tionchair shuntasacha a imirt. Mar chuid den Chomhaontú Glas don Eoraip chun an chéad mhór-roinn aeráidneodrach a dhéanamh den Eoraip faoi 2050 Leagtar amach i Straitéis Bithéagsúlachta an Aontais do 2030 plan fadtéarmach chun an dúlra a chosaint agus díghrádú éiceachóras a aisiompú. Cuimsíonn sé gealltanais shonracha maidir le limistéir faoi chosaint atá ann cheana a chur chun cinn lena gcuirtear forbairt Líonra Dúlra Tras-Eorpach atá fíor-chomhleanúnach agus athléimneach chun cinn chun conairí éiceolaíocha a áireamh chun leithleachas géiniteach a chosc, imirce speiceas a cheadú, agus éiceachórais shláintiúla a chothabháil agus a fheabhsú. Chun tacú le hinbhuanaitheacht fhadtéarmach an nádúir agus na feirmeoireachta araon, tá sé mar aidhm ag an straitéis oibriú in éineacht leis an Straitéis nua Feirme go Forc agus leis an gComhbheartas Talmhaíochta nua (CBT), lena n-áirítear trí éicea-scéimeanna agus scéimeanna íocaíochta bunaithe ar thorthaí a chur chun cinn. Má éiríonn leo, is dócha go bhfeicfidh na hidirghabhálacha éagsúla a eascraíonn as seachadadh na straitéise 2030 seo ar leibhéal náisiúnta/áitiúil (Plean Bithéagsúlachta an Chontae) neartú suntasach ar acmhainn an bhonneagair ghlais laistigh den chontae (go háirithe i gceantair thuaithe) a bhfuil fíorchumas ann líonra láidir, comhtháite agus deanascha a chruthú ar fud an chontae. Féach freisin **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**.
- 14.2.8 Maidir le beartas agus straitéisí bonneagair ghlais agus ghorma a chur i bhfeidhm go rathúil is gá go mbeadh comhthacaíocht agus comhoibriú ag go leor gníomhaireachtaí agus daoine aonair éagsúla agus ar leithligh ag obair go dlúth le chéile ar bhealach oscailte agus dearfach. Tacóidh an Chomhairle leis an rannpháirtíocht sin nuair is féidir agus nuair is iomchuí.
- 14.2.9 Cuireann an Plean coincheap an bhonneagair ghlais agus ghoirm seo chun cinn mar chuid lárnach den phróiseas planála mar seo a leanas:
- 1) Dul chun cinn agus príomhshruathú choincheap an bhonneagair ghlais agus ghorm ag leibhéal an Chontae agus na príonsabail, na téamaí agus na cuspóirí atá leagtha amach sa chaibidil seo a gcur san áireamh.
 - 2) Sócmhainní bonneagair ghlais agus ghorma a aithint agus a aibhsiú ag leibhéal lonnaithe agus cuspóirí cuí a leagan amach chun an acmhainn a neartú tuilleadh.

- 14.2.10 Is é an aidhm atá leis seo béim a leagan ar an tábhacht a bhaineann leis na sócmhainní comhshaoil/áineasa seo a shainaithint, a chosaint, a bhainistiú agus a fhorbairt. Is príomhghné den chur chuige foriomlán seo é forbairt nasc nó conairí glasa idir sócmhainní a éascú ionas gur féidir an luach a fheabhsú, agus an líonra a neartú. D'fhéadfadh na naisc seo a bheith ina méideanna agus ina scálaí éagsúla agus d'fhéadfadh siad a bheith éiceolaíoch go príomha nó d'fhéadfadh nasc fisiceach/áineasa a bheith acu mar bhealach rothaíochta nó siúil.

Cuspóirí ar fud an Chontae

- 14.2.11 Ag cur na prionsabail agus na téamaí atá leagtha amach os cionn na bpríomhchuspóirí leagtha amach don Phlean maidir le Bonneagar Glas agus Gorm san áireamh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

GI 14-1: Cuspóirí Bonneagair Ghlais agus Goirm ar fud an Chontae

- a) Bonneagar glas comhtháite comhleanúnach a chruthú don Chontae trí líonraí substaintiúla spáis ghlais a choinneáil agus a neartú i imeall uirbeach, uirbeach agus faoin tuath i gcoitinne chun freastal ar riachtanais na bpobal anois agus amach anseo agus mar phríomhchuidiú le maolú aeráide agus oiriúnú aeráide.
- b) An gréasán bonneagair ghlais (lena n-áirítear conairí glasa) a fhorbairt chun caomhnú agus feabhsú na bithéagsúlachta a chinntiú, lena n-áirítear Láithreáin Eorpacha Natura 2000 a chosaint, páirceanna inrochtana, spásanna oscailte agus saoráidí áineasa a sholáthar (go háirithe laistigh de lonnaíochtaí), uisce a bhainistiú go hinbhuanaithe, carachtar an tírdhreacha a chothabháil agus an oidhreacht ailtireachta agus seandálaíochta a chosaint agus a fheabhsú.
- c) Leas a bhaint as na buntáistí/deiseanna ilfheidhmeacha (seirbhísí éiceachórais) ar féidir le bonneagar glas agus gorm a chur i láthair agus aird a tharraingt orthu. Bí ag lorg húsáid réitigh bunaithe ar an dúlra a chur chun cinn mar mhalairt ar an mbonneagar traidisiúnta. Bí ag lorg cur chuige seirbhísí éiceachórais agus luacháil seirbhísí éiceachórais a chur chun cinn mar uirlis chinnteoireachta i bpleananna agus i dtionscadail.
- d) Aibhneacha agus sruthanna (agus a gconairí bruachánacha níos leithne) a aithint mar cheann de na bunchlocha nádúrtha do chonairí bonneagair ilfheidhmiúla glasa agus gorma. Bí ag lorg naisc éiceolaíochta a neartú a bhíonn ag sruthchúrsaí le gnáthóga eile atá ag brath ar uisce chomh maith le fálta/crannlínte, coillearnach agus scrobarnach sa tírdhreach níos leithne.
- e) A chinntiú go bhfuil leibhéal leordhóthanach de bhonneagar glas agus áineasa (gníomhach agus éighníomhach) ar ardchaighdeán ag gach lonnaíocht agus na himníomhanna atá ann cheana, fás pleanáilte daonra chomh maith leis an ngá atá le freastal ar na cúlchríocha máguaird á gcur san áireamh.
- f) Glanghnóthachan a bhaint amach i mbonneagar glas trí shócmhainní atá ann cheana a chosaint agus a fheabhsú agus trí bhonneagar glas nua a sholáthar mar chuid lárnach den phróiseas pleanála. Spreag soláthar gnéithe éagsúla bonneagair ghlais, cosúil le crainn i gceantair uirbeacha agus díonta glasa i lárbhailte, ionas go mbaintear glanghnóthachan i mbonneagar glas amach thar shaolré an Phlean Forbartha seo.
- g) Bí ag lorg infheistíocht i soláthar agus i gcothabháil bonneagair ghlais a mhéadú trí rochtain a fháil ar mheicníochtaí maoinithe ábhartha an EU agus ar dheiseanna maoinithe náisiúnta lena n-áirítear maoiniú a bhaineann le turasóireacht.
- h) Soláthar bonneagair ghlais a chomhtháthú le soláthar bonneagair agus athsholáthar, lena n-áirítear bealaí siúil agus rothaíochta, de réir mar is cuí, agus bithéagsúlacht agus acmhainní tírdhreacha eile á gcosaint ag an am céanna.
- i) Tacaigh le tionscnaimh agus cláir a fhéachann leis an mbonneagar glas agus gorm a neartú agus oibriú le pobail agus le páirtithe leasmhara eile chun coincheap an bhonneagair ghlais agus ghorm a chur chun cinn.

14.3 Cur Chuige Bonneagar Glas ag Leibhéal Lonnaíochta

- 14.3.1 Éilíonn an Creat Náisiúnta Pleanála agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch araon go ndéantar Bonneagar Glas a chomhtháthú i bpleanáil úsáide talún. Tá sé ag leibhéal lonnaíochta (príomhbhailte) ina bhfuil cuid mhaith dár bhfás daonra amach anseo beartaithe agus an áit a bhfuil an leibhéal faisnéise is mó againn ar ár sócmhainní bonneagair ghlais. De réir mar a leanann an saol uirbeach ag mealladh daoine a bhfuil ionchais dhlísteanacha acu maidir le hardchaighdeán saoil, beidh brú méadaitheach ar cheantair uirbeacha rochtain a sholáthar ar spás oscailte dea-dheartha agus ar thaitneamhachtaí eile. Is féidir le hullmhú Beartais Nua Áineasa agus Conláiste le linn shaolré an phlean breithniú a dhéanamh ar nithe den sórt sin freisin.

- 14.3.2 Is é cuspóir an chur chuige ag leibhéal lonnaíochta sa Phlean seo:

- Cuir béim ar na príomhréimsí bonneagair ghlasa agus ghorm laistigh de phríomhbhailte ar léaráid ghréasán glas agus gorm (féach an nóta seo a leanas). Is féidir an léarscáil léaráideach seo a fháil do gach príomhbhaile mar chuid den ábhar lonnaíochta in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean.

- Aibhneacha agus sruthanna (agus a gconairí bruachánacha níos leithne) a chur chun cinn mar cheann de na bunsraitheanna nádúrtha do chonairí bonneagair ghlasa agus ghoirm ilfheidhmeacha a aithníonn iad seo mar na príomhchriosanna glasa agus gorma laistigh de lonnaíochtaí.
 - Deiseanna a aithint trí chuspóirí criosaithe/sonracha ar leibhéal lonnaíochta an gréasán foriomlán bonneagair ghlais agus gorm a neartú agus béim ar leith á leagan ar bhealaí/conairí glasa fisiciúla agus éiceolaíocha nasctha a chruthú.
 - Easnaimh/saincheisteanna a shainaithint nuair is féidir nó cá bhféadfadh sé go mbeadh gá le tuilleadh staidéir/gníomhartha chun réiteach/riachtanas áineasa bonneagair ghlais agus gorm ar leith a sholáthar.
- 14.3.3 Cuimsíonn gach Príomhbhaile sa phlean seo léaráid líonra bonneagair ghlais agus ghoirm a leagann béim ar na príomh-acmhainní bonneagair ghlais agus gorma ar an mbaile. Go príomha aithníonn sé seo:
- Criosanna bonneagair ghlasa agus gorma príomhúla (conairí abhann/bruachánacha de ghnáth, limistéir riosca tuile agus limistéir thábhachtacha eile den bhithéagsúlacht áitiúil)
 - Páirceanna/spásanna oscailte níos mó, áiseanna áineasa faoin aer/páirceanna spóirt, reiligí, srl.
 - Limistéir atá curtha in áirithe do bhonneagar glas/caomhnú glas amach anseo trí chriosú.
- 14.3.4 Is é cuspóir na léarscáileanna gréasán bonneagair ghlais agus ghoirm seo (atá léaráideach) aird a tharraingt ar an líonra atá ann cheana agus atá ag teacht chun cinn laistigh de phríomhbhailte, bonn eolais a chur faoin gcur chuige criosaithe agus faoi chuspóirí sonracha a dhréachtú agus an comhthéacs bonneagair ghlais agus ghoirm a leagan amach inar cheart tograí amach anseo laistigh dár mbailte a mheas. Tá na léaráidí chun críocha léaráidí spásúla amháin agus ní fhéadfaidh siad gach sócmhainn a thaispeáint (go háirithe iad siúd ar scála níos lú). Is céim thábhachtach iad chun iarracht a dhéanamh aghaidh a thabhairt ar bhonneagar glas agus gorm ar bhealach níos iomlánaíoch ar leibhéal na lonnaíochta.
- 14.3.5 Ar ár léarscáileanna criosaithe tá criosú bonneagair ghlais (GI) nua curtha in ionad an iarchatagóra criosaithe spáis oscailte anois bunaithe ar an gcur chuige atá leagtha amach. Lorgaíonn an criosú nua seo le nádúr/poitéinseal níos ilfheidhmí a ghabháil agus a aithint ar go leor de na spásanna gorma glasa agus comhthéagmhálacha atá i láthair laistigh dár lonnaíochtaí. Is féidir tuilleadh sonraí maidir leis an gcatagóir nua criosaithe seo a fháil i **gCaibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh**.
- 14.3.6 Léiríonn léaráidí líonra an bhonneagair ghlais agus ghorm cé go mbíonn ár mbonneagar glas agus gorm ilroinnte go minic go bhfuil deiseanna ann i go leor bailte nascacht agus acmhainn ilfheidhmeach spásanna atá ann cheana a fheabhsú. Is cuid thábhachtach den straitéis bonneagair ghlais agus ghorm ag leibhéal lonnaíochta é naisc sin a neartú cibé acu is cuid thábhachtach den straitéis bonneagair ghlais agus ghorm iad araon. Is féidir le hullmhú Pleananna Pailneora agus/nó Pleananna Gníomhaíochta Bithéagsúlachta a bheith ina modh úsáideach chun cuidiú le naisc bhithéagsúlachta/éiceolaíochta a neartú i gceantar (féach freisin **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**).

Cuspóir Plean Forbartha Contae

GI 14-2: Cuspóirí Bonneagair Ghlais do Phríomhbhailte agus Lonnaíochtaí

- a) A chinntiú go bhfuil leibhéal leordhóthanach bonneagar glas agus áineasa (gníomhach agus éighníomhach) ar ardchaighdeán ag gach príomhbhaile agus easnaimh reatha á gcur san áireamh, fás daonra pleanáilte chomh maith leis an ngá le freastal ar na cúlchriocha máguaird. Chun a chinntiú nuair is féidir go ndéanann an bonneagar glas agus gorm seo a chumas ilfheidhmeach (seirbhísí éiceachórais) a uasmhéadú.
- b) Coincheap na conaire a chur chun cinn, go háirithe ag baint úsáide as aibhneacha agus sruthanna mar cheann de na bunchlocha nádúrtha do chonairí bonneagair ilfheidhmeacha glasa agus gorma.
- c) Naisc nua agus feabhsaithe (conairí fisiciúla/éiceolaíochta) a chruthú idir spásanna oscailte/bonneagar glas agus cinn scríbe tábhachtacha eile mar chuid d'fheabhsú an líonra fhoriomláin.
- d) Sa chás go bhfuil pleananna/máistirpleananna reachtúla eile á n-ullmhú beidh sé ina riachtanas go gcuimseoidh siad tograí bonneagair ghlasa agus gorma mionsonraithe agus comhtháite le béim ar leith ar réitigh bunaithe ar an dúlra ar dhúshláin shuntasacha bonneagair agus athraithe aeráide

14.4 Bonneagar glas agus Forbairt

- 14.4.1 Ba cheart go gcuimseodh forbairtí rathúla (cinn níos mó go háirithe) roinnt comhphárteanna éagsúla bonneagair ghlais agus ghorma (GBI) chun cur le cruthú comharsanachtaí tarraingteacha agus áitiúchta. Ba cheart d'fhorbróirí smaoineamh ar an gcaoi ar féidir le spásanna glasa/oscailte oibriú is fearr chun é seo a bhaint amach agus a bheith mar chuid chomhtháite den scéim fhoriomlán.
- 14.4.2 Ba cheart go lorgódh aon fhorbairt ar a laghad le luach éiceolaíoch foriomlán an láithreáin a fheabhsú. Ba cheart go mbeadh sé sin bunaithe ar an bhfaisnéis éiceolaíoch is fearr atá ar fáil agus ba cheart aghaidh a thabhairt air ó thús an phróisis forbartha. Ba cheart go mbeadh glanghnóthachan i mbonneagar glas. I gcás ina moltar bonneagar, ba cheart go léireodh tograí go bhfuil aird chuí tugtha ar réitigh dhúlra-bhunaithe ar an gcéad dul síos. Nuair is féidir, ba cheart é sin a bhaint amach trí shócmhainní/bithéagsúlacht atá ann cheana a chosaint agus a fheabhsú agus trí bhonneagar glas nua a sholáthar. Ar dtús ba cheart go mbeadh an príomh-bhreithniú chun measúnú a dhéanamh ar an tionchar a d'fhéadfadh

a bheith ag an bhforbairt bheartaithe ar bhithéagsúlacht reatha an láithreáin agus ar an gcomhthéacs máguaird. Maidir leis seo, tá treoircháipéis úsáideach 'Biodiversity and the Planning Process – guidance for developments on the management of biodiversity issues during the planning process' [curtha le chéile ag an gComhairle. bithéagsúlacht agus próiseas pleanála.pdf \(corkcoco.ie\).](#)

- 14.4.3 Ba cheart go lorgódh tograí le measúnú agus comhtháthú ABI atá ann cheana trí ghnéithe atá ann cheana a choinneáil agus/nó a neartú go háirithe nuair a d'fhéadfadh siad seo feidhmiú mar chonairí a nascadh nó mar chlocha céime le gnáthóga/coillimistéir níos mó. I gcás nach bhfuil seo féideartha, féadfar maolú a mheas i gcás inar féidir údar cui a thabhairt leis sin.
- 14.4.4 Ba cheart go leagfaí amach san fhorbairt an chaoi a mbeartaíonn sí nascadh/nascadh le bonneagar glas agus gorm eile agus forbairtí in aice láimhe (i dtéarmaí fisiciúla agus éiceolaíocha aron) le tacú le cónaitheoirí, oibrithe agus cuairteoirí rochtain a fháil ar spásanna glasa agus oscailte ar fud bailte agus áiteanna lasmuigh de (an gréasán bonneagair ghlais agus ghoirm níos leithne). Cuideoidh nasc le cur leis na spásanna nua laistigh den fhorbairt agus cuideoidh siad le taisteal trí mhodhanna inbhuanaithe iompair a spreagadh.
- 14.4.5 Ba cheart go bhféadfadh forbairtí a léiriú conas atá úsáid bonneagair ghlais agus ghoirm mar uirlis ilfheidhmeach ag soláthar tairbhí/ag cur leis na réitigh dearaidh ar an láthair mar shampla trí Úsáid a bhaint as SuDS (Córais Draenála Inbhuanaithe) (Féach **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce**). Is féidir roinnt gnéithe den bhonneagar glas agus gorm a thabhairt isteach ar láithreán ar bith, fiú más gairdín beag báistí nó díon glas é ar theach amuigh ach is féidir le tionscadail bhonneagair mhóra deiseanna a thabhairt d'athghiniúint ar mhórsála éiceachóras uirbeach.
- 14.4.6 I bhforbairtí úsáide cónaithe/measctha is féidir le gairdíní agus balcóiní limistéir phríobháideacha a chur ar fáil do chónaitheoirí, is féidir le páirceanna póca nua agus spás oscailte poiblí spásanna a chur ar fáil i gcoilár an phobail chun taitneamh a bhaint as, agus is féidir le ceantair atá deartha don dúlra a chinntiú go bhfuil spás ag daoine agus fiadhúlra laistigh de shuíomh uirbeach, ar choinníoll go bhfuil socruithe cothabhála fadtéarmacha i bhfeidhm.
- 14.4.7 In áiteanna fostaíochta, trí thimpeallachtaí glasa tarraingteacha a chruthú agus a chothabháil beidh forbróirí agus fostóirí ag cuidiú lena chinntiú go bhfuil lucht saothair spreagtha acu le leibhéil níos ísle breoiteachta agus sláinte níos fearr. Sa chás go bhfuil Láithreáin suite in aice le nó gar do cheantair reatha d'fhorbairtí fostaíochta nua spás glas, ba cheart dóibh féachaint le nascadh leis na ceantair sin agus rochtain orthu a spreagadh. Agus é sin á dhéanamh is féidir baill foirne a spreagadh chun siúl agus rothaíocht chun na hoibre, am a thógáil chun scíth a ligean agus dí-strus a bhaint amach i rith an lae oibre, agus spásanna glasa a úsáid chun críocha fóillíochta, spóirt agus áineasa. Ba cheart d'fhorbróirí deiseanna a mheas freisin chun réimsí bonneagair ghlais agus ghoirm atá ann cheana a fheabhsú a mbeidh an fhoireann in ann taitneamh a bhaint astu, i dtéarmaí infheistíochta mar chuid den fhorbairt agus i dtéarmaí a bainistíochta agus a cothabhála leanúnaí.
- 14.4.8 Tugann scoileanna/bonneagar pobail eile, foirgnimh nua nó mór-athchóirithe, an deis chun an bonneagar glas agus gorm atá ann cheana ar an Láithreán a fheabhsú, rochtain ar spásanna glasa in aice láimhe a fheabhsú, agus bonneagar nua glas agus gorm a ionchorprú mar chuid den fhoirgneamh féin. Is féidir le scoileanna acmhainn shuntasach bonneagair ghlas agus ghorm a thairiscint laistigh de limistéar uirbeach, lena n-áirítear páirceanna imeartha, limistéir chaomhantais dúlra, agus nasc ghlasa leis an bpobal i gcoitinne.
- 14.4.9 Beifear ag súil go gcuirfidh gach forbairt nua ráiteas bonneagair ghlais ar fáil ina leagfar amach an chaoi a bhfeabhsaíonn an togra agus a gcuireann sé le bonneagar glas agus gorm laistigh dá phonlám agus laistigh den lonnaíocht/ceantar tuaithe níos leithne. D'fhéadfadh sé seo a bheith mar chuid den Ghnáth-Ráiteas Dearaidh a chuirtear isteach mar chuid d'arratais phleanála. Beifear ag súil go n-ullmhóidh forbairtí níos mó (níos mó ná 30 aonad/tograí meánmhéide/móra de chineál neamhchónaithe) Plean Bonneagair Tírdhreacha/Glas agus Gorm lena n-áirítear Réasúnaíocht Dearaidh Tírdhreacha (LDR). Ba cheart na riachtanais sin a chinneadh go ginearálta ag céim na réamhphleanála. Is míniú é LDR ar an bpróiseas smaoinimh óna ndíorthaítear coincheap an dearaidh. Ba cheart an méid seo a leanas a chur san áireamh leis sin:
- staidéar ar éiceachórais nádúrtha an láithreáin
 - riachtanais áineasa na bpobal atá beartaithe agus tadhlach (féach freisin An Beartas Caitheamh Aimsire agus Conláiste)
 - na deiseanna chun 'mothú áite' a chruthú

Cuspóir an Phlean Forbartha Contae GI 14-3: Bonneagar glas agus Forbairt

- a) A cheangal tograí nua forbartha agus athfhorbartha, le cur le cosaint, bainistíocht agus feabhsú an bhonneagair ghlais agus ghorm atá ann cheana féin sa cheantar áitiúil maidir le dearadh, leagan amach agus tírdhreachú tograí forbartha.
- b) A cheangal ar gach forbairt ráiteas bonneagair ghlais a chur isteach ina leagtar amach conas a chuireann an togra le bonneagar glas agus gorm aron laistigh dá cheantar máguaird chomh maith le laistigh den lonnaíocht níos leithne nó den cheantar tuaithe. Beifear ag súil go n-ullmhóidh forbairtí níos mó (iliomad forbairtí cónaithe lena n-áirítear iarratais Chuid 8, miondíol, tionsclaíoch, eastóscadh mianraí, srl) Plean Bonneagair Tírdhreacha/Glas (agus Gorm) lena n-áirítear Réasúnaíocht Dearaidh Tírdhreacha. Ba cheart go sainaithneodh an Plean seo sócmhainní comhshaoil agus go gcuimseofaí tograí a chosnaíonn, a bhainistíonn agus a fhorbraíonn acmhainní bonneagair ghlais ar bhealach inbhuanaithe.
- c) Thar shaolré an Phlean ullmhóidh an Chomhairle nóta treorach/nuashonrú ar an gcleachtas is fearr maidir le bonneagar glas agus gorm/bithéagsúlacht a chomhtháthú laistigh de thograí forbartha.

- 14.4.10 Mar is amhlaidh le gach cineál bonneagair, tá bainistíocht agus cothabháil fhadtéarmach riachtanach chun a áirithiú gur féidir leis rannchuidiú le comharsanachtaí rathúla a chruthú. Beidh ar fhorbróirí na socrúithe is fearr a oibreoidh dá scéim a mheas, lena n-áirítear deiseanna oibriú le comhpháirtithe agus pobail áitiúla chun réitigh inbhuanaithe a dhearadh go fadtéarmach.

14.5 Caitheamh Aimsire agus Áiseanna

- 14.5.1 Cuireann áiseanna áineasa agus conláiste go mór le caighdeán saoil na bpobal a bhfreastalaíonn siad orthu. Tá soláthar áiseanna a fhreastalaíonn ar éilimh daonra atá ag méadú agus atá inrochtana do gach earnáil agus aoisghrúpa ina bpríomhghné i gcruthú pobal inbhuanaithe rathúil. Molann na Treoirínte maidir le Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha cur chuige straitéiseach maidir le soláthar spáis oscailte, faoi threoir "beartais straitéiseacha ar fud na cathrach nó an chontae maidir le spás oscailte agus áiseanna áineasa (laistigh agus lasmuigh), atá bunaithe ar mheasúnú ar na hacmhainní atá ann cheana agus ar riachtanais úsáideoirí, lena n-áirítear beartais súgartha áitiúla do leanaí".
- 14.5.2 Tugtar faoi deara go bhfuil gealltanas san RSES Straitéis Spáis Oscailte, Áineasa agus Crios Glas i gCathair Chorcaí a ullmhú ina mbeidh na páirtithe leasmhara ábhartha éagsúla páirteach ann, lena n-áirítear:
- Gréasán feabhsaithe de pháirceanna ar scála réigiúnach i gCorcaigh Chathrach lena n-áirítear páirceanna comharsanachta agus poiblí i mBailte Ceanntathartha;
 - Forbairt inbhuanaithe líonra idirnasctha de spásanna glasa;
 - Tionscnaimh glasbhealaigh a chur chun feidhme;
 - Spásanna nádúrtha a chosaint agus a bhainistiú agus a chomhtháthú go réamhghníomhach;
 - Forbairt inbhuanaithe áiseanna áineasa agus pobail;
 - Straitéis Chrios Glas uirbeach a fhorbairt.

Cur Chuige maidir le Beartas Áineasa agus Conláiste

- 14.5.3 I 2006 d'ullmhaigh agus ghlac Comhairle Contae Chorcaí le Beartas Áineasa agus Conláiste. Aithnítear gur gá athbhreithniú a dhéanamh ar an bpolasaí seo. Go dtí go ndéanfar athbhreithniú iomlán ar an mBeartas Caitheamh Aimsire agus Conláiste, tá cur chuige eatramhach athbhreithnithe i bhfeidhm faoi láthair. Ní bhaineann an cur chuige eatramhach seo, áfach, ach le forálacha an bheartais mar a bhaineann sé le soláthar bonneagair áineasa laistigh d'fhorbairt tithíochta nua - Cuspóir Beartais 7 agus Aguisín A gaolmhar den bheartas.
- 14.5.4 I measc na bhforálacha a bhí san áireamh sa bhun-pholasaí bhí:
- Tiomantas d'áiseanna áineasa agus taitneamhachta a sholáthar, lena n-áirítear spóirt agus na healaíona/cultúr, chun freastal, a mhéid is féidir, ar riachtanais áineasa an daonra a bhfreastalaíonn an Chomhairle orthu.
 - A chinntiú go ndéanann gach forbairt nua soláthar leordhóthanach don raon iomlán gníomhaíochtaí áineasa agus taitneamhachta is leor chun freastal ar riachtanais na forbartha.
 - Iarracht a dhéanamh tacú le saoráidí áineasa a sholáthar a fhreastalaíonn ar riachtanais an phobail ar fad.
 - Rannpháirtíocht na bpobal áitiúil a chur chun cinn maidir le háiseanna áineasa agus taitneamhachta a sholáthar trí idirchaidreamh pobail agus comhpháirtíocht phobail.
- 14.5.5 In ainneoin go bhfuil gá le polasaí 2006 a nuashonrú tá go leor de na soláthairtí sin fós ábhartha agus coinníodh iad mar chuspóirí go dtí go mbeidh cur chuige beartais athbhreithnithe i bhfeidhm. Tá sé i gceist ag an gComhairle Polasaí Áineasa agus Conláiste nua a ullmhú in áit an Pholasaí Eatramhach reatha laistigh de dhá bhliain ón bplean atá á ghlacadh. I measc cúinsí eile táthar ag súil go gcuirfidh sé seo riachtanais áineasa agus taitneamhachta pobail éagsúla ar fud an Chontae san áireamh agus go scrúdóidh sé meicníochtaí cuí trínar féidir áiseanna a sholáthar go héifeachtach.

Áiseanna Fhóillíochta agus Áineasa a Athsholáthar/Athfhorbairt

- 14.5.6 Ó am go ham is féidir le roinnt áiseanna áineasa/club spóirt a bheith mí-oiriúnach ó thaobh méide de chun freastal ar bhallaíocht atá ag fás nó d'fhéadfadh an t-áitreabh a bheith easnamhach do riachtanais nua-aimseartha. Áfach, caithfear a bheith cúramach agus iad ag pleanáil d'áiseanna nua nó athsholáthair chun a chinntiú nach bhfuil na pobail atá ann cheana faoi mhíbhuntáiste ag athlonnú clubanna agus áiseanna.
- 14.5.7 I gcúinsí áirithe d'fhéadfadh sé gur fearr coinneáil agus inmharthanacht fadtéarmach saoráide a dhaingniú trí athfhorbairt ar chuid den láithreán nach gcuirfidh isteach ar a luach spóirt, áineasa ná taitneamhachta don phobal agus cead á thabhairt do na clubanna spóirt caipiteal riachtanach a ardú d'oibreacha feabhsúcháin.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

GI 14-4: Caitheamh Aimsire agus Áiseanna

- a) Tacaigh le saoráidí áineasa agus conláiste a sholáthar i bhforbairtí nua agus a chinntiú go gcuirtear an réimse is leithne áiseanna ar fáil ag láithreacha ar féidir leo freastal ar an bpobal níos leithne agus ar ghniomhaíochtaí idirghlúine, atá inrochtana do bhaill den phobal de gach aois agus cumas, trí thionscnaimh i gcomhpháirtíocht le grúpaí pobail agus eagraíochtaí spóirt.
- b) Deiseanna a lorg chun cáilíocht agus acmhainn na n-áiseanna áineasa agus conláiste atá ann cheana a fheabhsú, trí thionscnaimh leis an earnáil phoiblí agus phríobháideach araon (comhlachtaí rialaithe spóirt, comhpháirtíochtaí pobail áitiúla agus tograí forbartha príobháideacha) agus nuair is cuí úsáidfidh an Chomhairle a cumhachtaí faoi Alt 48 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 chun a cheangal ar thobhaigh forbartha feabhsú na n-áiseanna seo a bhaint amach.
- c) An chosaint a chinntiú, agus feabhsú agus bainistiú ciallmhar na n-áiseanna áineasa atá ann cheana féin agus spás oscailte poiblí a lorg, agus a chinntiú go ndéanann gach forbairt nua soláthar leordhóthanach d'áiseanna áineasa agus taitneamhachta de réir cheanglais Bheartas Áineasa agus Taitneamhachta na Comhairle (Eatramhach) agus aon bheartas comharbais agus ag féachaint do bheartas na Comhairle maidir le sócmhainní Bonneagair Ghlais a bhainistiú.
- d) Chun oibriú leis na páirtithe leasmhara ábhartha éagsúla agus Spás Oscailte, Áineas agus Straitéis Greenbelt Cathrach Chorcaí á hullmhú.

Cuspóir an Plean Forbartha Contae

GI 14-5: Áiseanna Fóillíochta agus Fóillíochta a Athsholáthar/Athfhorbairt

Limistéir reatha spáis oscailte phoiblí agus phríobháideacha a chosaint agus a fheabhsú, lena n-áirítear forais spóirt, nó saoráidí áineasa eile de réir Bheartas Áineasa agus Conláiste na Comhairle agus aon bheartas comharbais agus na réimsí sin a chosaint ó fhorbairt nó athrú úsáide.

Sa chás go moltar athruithe úsáide nó athfhorbartha ar shaoráidí fóillíochta nó áineasa atá ann cheana féin, ní mór na riachtanais seo a leanas a léiriú go soiléir:

- (i) Go bhfuil an tsaoráid atá ann cheana neamhleor go mór agus go bhfuil srian ar acmhainn, agus
- (ii) Aithnítear saoráidí athsholáthair oiriúnacha ar chaighdeán níos airde ná an tsaoráid atá ann cheana atá inrochtana agus tairbhe don phobal ar a bhfreastalaíonn an tsaoráid atá á hionadú, agus
- (iii) Go dtabharfaidh an úsáid/na húsáidí malartacha atá beartaithe do na tailte atá á n-áitiú ag na saoráidí atá ann cheana aghaidh go leordhóthanach ar chailteanas taitneamhachta don limistéar ar a bhfreastalaíonn an tsaoráid reatha agus go gcomhlíonann sé cuspóirí an Plean Forbartha Contae.

Athfhorbairt Pháirteach ar Áiseanna Fóillíochta agus Áineasa:

Cosaint a thabhairt do shaoráidí fóillíochta agus áineasa ó athruithe úsáidí nó athfhorbairt a d'fhéadfadh taitneamhacht a chailleadh dá bharr.

I gcúinsí nach féidir coinneáil nó feabhsú saoráide a bhaint amach ach amháin trí chuid bheag den láithreán a athfhorbairt, ní bhreithneofar forbairtí den sórt sin ach amháin sa chás go bhfuil an suíomh oiriúnach don fhorbairt atá beartaithe agus nuair nach dtarlaíonn aon drochthionchar ar luach pobail agus taitneamhachta comhshaoil na láithreán.

Beidh tograí faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála agus forbartha freisin.

Spás Oscailte Poiblí

- 14.5.8 Is príomhghné é Spás Oscailte Poiblí chun caighdeán foriomlán na timpeallachta cónaithe a shainiú. Chomh maith le buntáistí áineasa éighníomhacha agus gníomhacha a sholáthar do chónaitheoirí, cuireann spás oscailte le cáilíocht aeistéitiúil agus chomhshaoil comharsanachta nó lonnaíochta agus cuireann sé idirghníomhaíocht shóisialta chun cinn.
- 14.5.9 Aithnítear sna Treoirínte ar Fhorbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha úsáid an chaighdeáin daonra 2-2.5 ha in aghaidh gach 1,000 den daonra ach aithníonn siad go bhfuil sé deacair riachtanais spáis oscailte a mheas ar bhonn daonra amháin mar gheall ar dhothuarthacht rátaí áitiúchá. Chomh maith leis sin, nuair a bhíonn áiseanna áineasa reatha ar fáil gar do lárbhailte, níl riachtanais spáis oscailte phoiblí bunaithe ar dhaonra amháin oiriúnach mar go bhfuil sé deacair an leibhéal céanna soláthair a bhaint amach le láithreacha bruchbhailteacha nó níos mó tuaithe. Cuirfear na tosca seo san áireamh agus pleanáil á déanamh do sholáthar poiblí spáis oscailte.
- 14.5.10 Ní féidir breithiúnas a thabhairt ar sholáthar Spáis Oscailte amháin trí thagairt a dhéanamh don mhéid spáis a chuirtear ar fáil, tá tábhacht chriticiúil freisin le cáilíocht an spáis agus an raon úsáidí ar féidir leis freastal orthu. Ag leibhéal lonnaíochta d'fhéach an Plean seo le bheith réamhghníomhach maidir le príomhspás oscailte/bonneagar glas poiblí atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo a aithint ar leibhéal lonnaíochta agus críosaithe dá réir. Tacaíonn sé le húsáid ilfheidhmeach an bhonneagair sin anois agus amach anseo. Lorg sé deiseanna a shainaithe chun sócmhainní reatha agus sócmhainní amach anseo a nascadh trí chonairí, easnaimh ar leith a aithint agus cur chuige níos straitéisí a leagan amach ná mar a bhí go dtí seo maidir le bonneagar glas/spás oscailte a sholáthar ag leibhéal na lonnaíochta. In am is féidir an cur chuige seo a threorú tuilleadh ag aon bheartas nuashonraithe áineasa agus conláiste ar fud an chontae nó straitéisí bonneagair ghlais/áineasa eile atá dírithe ar limistéar a shainaithe an soláthar do riachtanais amach anseo.

Soláthar Spáis Oscailte Poiblí – Caighdeáin Cainníochtúla/Cáilíochtúla

- 14.5.11 Leagann na Treoirínte béim ar chaighdeáin cháilíochtúla atá le breithniú agus cáilíocht an tsoláthair á measúnú (dearadh, inrochtaineacht, éagsúlacht, úsáid chomhroinnte, bithéagsúlacht, SUDs, cuibhrinn, srl). De ghnáth ní mór do gach forbairt tithíochta nua roinnt spáis oscailte poiblí a sholáthar. De ghnáth, ba cheart 12% go 18% ar a laghad de láithreán le haghaidh forbartha seachas limistéir nach bhfuil oiriúnach do thógáil tithíochta a leithdháileadh ar spás oscailte poiblí a sholáthar. Áfach, tá tábhacht ar leith ag baint leis an ngá le caighdeáin cháilíochtúla níos airde a bhaint amach ó thaobh dearaidh agus leagan amach de mar is é seo a chabhraíonn le timpeallacht chónaithe ardchaighdeáin a bhaint amach a chomhlíonann ionchais na n-úsáideoirí. I gcúinsí eisceachtúla ina bhfuil ardchaighdeán spáis oscailte príobháideach ann agus ina bhfuil spás oscailte poiblí deartha ar chaighdeán an-ardcháilíochta d'fhéadfaí iosluch laghdaithe 10% a chur i bhfeidhm.
- 14.5.12 Déanfar measúnú ar na riachtanais d'fhorbairtí aonair ag céim an iarratais phleanála. Sa chás go bhfuil forbairtí cónaithe gar d'áiseanna lárhailte nó gar do pháirceanna poiblí nó do thaitneamhachtaí cósta agus nádúrtha eile, féadfar maolú ar chaighdeáin a mheas. I bhforbairtí ar dhlús íseal ar scála beag nó i bhforbairtí nuair nach féidir méid den sórt sin a sholáthar mar fhorbairtí inlíonta, b'fhéidir nach gceanglófar spás oscailte poiblí a sholáthar ar an Láithreán.
- 14.5.13 Áfach, i gcásanna den sórt sin, féadfaidh an Chomhairle a cheangal go ndéanfar ranníocaíocht forbartha speisialta chun saoráidí a sholáthar atá cóngarach d'fhorbairt in ionad soláthar spáis oscailte ar an Láithreán m.sh. sa chás go meastar go bhfuil sé stuama do bhreithnithe ailtireachta nó do ghnáthchúinsí phleanála gan é a sholáthar ar an láthair mar shampla forbairt inlíonta sráid-dreacha.
- 14.5.14 Tá na híoschaighdeáin maidir le saoráidí áineasa agus taitneamhachta a sholáthar le fáil i mBeartas Eatramhach Áineasa agus Conláiste na Comhairle a bhaineann le Cuspóir Beartais 7 agus Aguisín A a bhaineann leis an bpolasaí bunaidh i 2006.

Spás Oscailte Príobháideach

- 14.5.15 De réir threoirínte na Forbartha Cónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha 2009 ba cheart go mbeadh limistéir de spás oscailte príobháideach ag gach teach (sraithe, leathscóite agus scoite). Áfach, b'fhéidir nach mbeadh sé seo praiticiúil i ngach forbairt mar shampla coimpléisc árasán agus árasáin stíl déphléapa. Sna cásanna sin go háirithe, ní mór ardchaighdeán spáis oscailte poiblí a chur ar fáil.
- 14.5.16 De rogha air sin, i bhforbairtí ina gcuirtear spás oscailte príobháideach suntasach ar fáil, déanfar cainníocht agus cáilíocht an chéanna a bhreithniú agus an méid spáis oscailte poiblí atá le soláthar á chinneadh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

GI 14-6: Soláthar Spáis Oscailte Poiblí/Príobháideach

- a) Cuirfear Spás Oscailte Poiblí laistigh d'Fhorbairt Chónaithe ar fáil de réir na gcaighdeán atá i mBeartas Eatramhach Caitheamh Aimsire agus Conláiste Chomhairle Contae Chorcaí (2019) agus aon bheartas a tháinig i gcomharbba, na "Treoirínte maidir le Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha" agus "Áiteanna a Dhéanamh: treoir dearaidh d'fhorbairt eastát cónaithe. Treoir agus Caighdeáin Phleanála Chomhairle Contae Chorcaí Uimhir 2".
- b) Soláthar limistéir ardchaighdeáin, inrochtana agus atá comhréireach go cuí de spás oscailte poiblí a chur chun cinn agus nascadh spásanna oscailte nua le spásanna atá ann cheana a chur chun cinn chun gréasán bonneagair ghlais a chruthú.
- c) Cuir na caighdeáin i bhfeidhm maidir le soláthar spáis oscailte príobháideach atá sna Treoirínte maidir le Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha agus sa Lámhleabhar Dearaidh Uirbigh (RCORÁ 2009) agus Treoirínte Deartha Chomhairle Contae Chorcaí d'Fhorbairt Eastáit Chónaithe. Maidir le forbairtí árasán, beidh feidhm leis na treoirínte maidir le Tithíocht Uirbeach Inbhuanaithe: Caighdeáin Dearaidh d'Árasáin Nua.

14.6 Caitheamh Aimsire Tuaithe

- 14.6.1 Is príomhshócmhainn nádúrtha í tuath Chontae Chorcaí agus is cuid thábhachtach de mhaireachtáil nua-aimseartha í áineas tuaithe agus tá ról luachmhar sóisialta, eacnamaíoch, sláinte agus oideachais aige sa tsochaí nua-aimseartha. Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí an poitéinseal suntasach áineasa atá ar fáil i dtimpeallacht tuaithe Chontae Chorcaí agus an ról a d'fhéadfaidh a bheith ag an earnáil seo maidir le héagsúlú tuaithe agus tacú leis an ngeilleagar tuaithe. D'fhorbair Comhairle na Tuaithe (An Chomhairle Tuaithe) an Straitéis Náisiúnta Áineasa Tuaithe thar ceann na Roinne Gnóthaí Pobail, Tuaithe agus Gaeltachta in 2018. Is iad seo a leanas na Cuspóirí Straitéiseacha atá leagtha amach sa Straitéis:
- Chun áineas inbhuanaithe agus freagrach a bhaint amach faoin tuath.
 - Chun úsáid chúramach áineasa na tuaithe a chur chun cinn.
 - Chun creat náisiúnta a fhorbairt a chuirfidh cearta agus freagrachtaí úinéirí agus úsáideoirí araon chun cinn.
 - Chun struchtúr oiriúnach a fhorbairt chun seirbhís náisiúnta áineasa tuaithe a sholáthar ar bhealach straitéiseach agus comhordaithe.
 - Chun pacáiste sásraí cistiúcháin a dhaingniú chun cuspóirí na straitéise a bhaint amach.

- 14.6.2 Is é cuspóir na straitéise scóip, fis agus creat molta a shainiú le haghaidh Áineas Tuaithe. Leagtar amach ann na prionsabail leathana faoinar cheart áineas tuaithe inbhuanaithe a bhainistiú sna cúig bliana amach romhainn.
- 14.6.3 Leagtar amach i Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Chorcaí 2040 Plean Gréasán Rothaíochta don Limistéar Ceannchathartha atá bunaithe ar phlean an Ghréasáin Rothaíochta Cathrach (2017). Ainmnítear bailte Eochaille, na Bandan, Chionn tSáile agus Mhainistir Fhear Maí mar 'Bhailte Taistil Ghníomhaigh' i gContae Chorcaí, agus é mar phríomhaidhm acu athrú suntasach a bhaint amach ar iompar taistil ón am atá ann faoi láthair mar gheall ar spleáchas ar thaisteal carranna chuig siúl nó rothaíocht. Féach freisin **Caibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht**.
- 14.6.4 Thug Comhairle Contae Chorcaí faoi roinnt staidéir féidearthachta ar an bhféidearthacht glasbhealaí a fhorbairt feadh cuid de na gréasáin iarnróid tréigthe i ndeisceart agus in iarthar an chontae. Tá an Chomhairle rannpháirteach go gníomhach i bhforbairt na mbealaí glasbhealaí seo, agus ag an am céanna tá breithniú á dhéanamh ar an bhféidearthacht go mbeadh bealaí breise sa chontae.
- 14.6.5 Tugtar aghaidh ar na saincheisteanna seo a thuilleadh i **gCaibidil 10 Turasóireacht** an Phlean seo, lena n-áirítear beartais agus cuspóirí mionsonraithe a bhaineann le forbairt turasóireachta inbhuanaithe.

Cuspóir an Phlean Forbartha Contae GI 14-7: Caitheamh Aimsire Tuaithe

Tacaigh le héagsúlú an gheilleagair tuaithe trí acmhainn áineasa na tuaithe a fhorbairt de réir na Straitéise Náisiúnta Áineasa Tuaithe.

Cearta Slí

- 14.6.6 Is sócmhainn thábhachtach taitneamhachta, eacnamaíochta agus turasóireachta don Chontae iad cearta slí poiblí. Is sócmhainn thábhachtach taitneamhachta, eacnamaíochta agus turasóireachta don Chontae iad cearta slí poiblí. Tugtar faoi deara freisin gur féidir luach oidhreachta cultúrtha uathúil agus áitiúil a bheith ag bealaí cosúil le bealaí oilithrigh nó ollbhealaí.
- 14.6.7 Luaitear in Alt 10 (2) (o) de na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú, go mbeidh cuspóir i bPlean Forbartha 'cearta slí poiblí a chaomhnú a thugann rochtain ar chladach, sliabh, cladach locha, bruach abhann nó áit eile áilleachta nádúrtha nó fóntais áineasa agus sainaitheofar cearta slí poiblí trí iad a mharcáil ar cheann amháin ar a laghad de na léarscáileanna atá cuid den phlean forbartha agus trína suíomh a léiriú ar liosta atá i gceangal leis an bplean forbartha'. Is próiseas fada é seo, de bharr a chineáil, a bhreithneofar le linn shaolré an Phlean Forbartha seo.
- 14.6.8 Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach ndéantar difear d'aon cheart slí poiblí a bheith ann nó do bhailíocht aon chirt slí phoiblí trína eisiáimh ón bPlean agus gur breithniú pleanála ábhartha é cearta slí poiblí atá ann cheana a choinneáil agus aon mholtaí forbartha á measúnú.

Cuspóir an Phlean Forbartha Contae GI 14-8: Cearta Slí

Chun measúnú a dhéanamh ar an bhféidearthacht Cearta Slí Poiblí a aithint agus a mhapáil ar fud an chontae i gcomhthéacs na treorach náisiúnta atá ag teacht chun cinn thar shaolré an phlean.

14.7 Tírdhreach

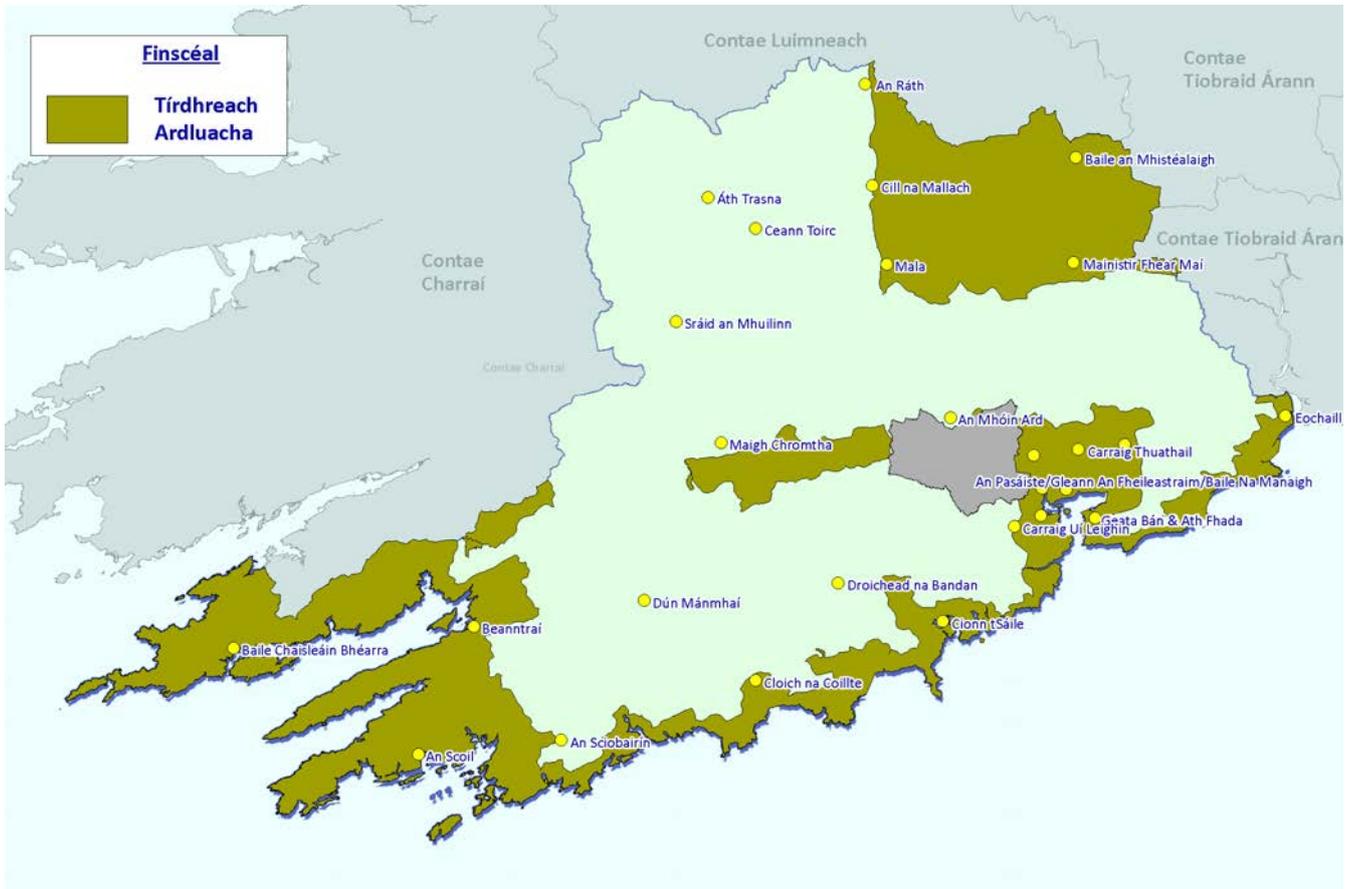
Cúlra

- 14.7.1 Is príomhshócmhainn bonneagair ghlais iad tírdhreacha cósta agus tuaithe Chontae Chorcaí, ní hamháin mar gheall ar a luach intreach mar áiteanna áilleachta nádúrtha ach freisin mar gheall ar a dtábhacht ó thaobh áineasa, turasóireachta agus úsáidí eile de. Is foinse bróid agus inspioráide iad freisin do go leor cónaitheoirí agus cuairteoirí araon. Tagann gach gné dár n-oidhreachta nádúrtha, thógtha agus chultúrtha le chéile sna tírdhreacha a bhíonn againn gach lá. Is cuid thábhachtach de shaol daoine iad tírdhreacha, rud a thugann mothú féiniúlachta agus muintearais do dhaoine aonair, rud a chuireann lenár bhfolláine.
- 14.7.2 Is é an tírdhreach an comhthéacs ina dtarlaíonn gach athrú. Is féidir le fórsaí nádúrtha (m.sh. aeráid) athrú a thiomáint ach den chuid is mó mar thoradh ar ghníomhartha go leor daoine agus gníomhaireachtaí éagsúla, nach ndéantar a chomhordú go minic. Is é an dúshlán atá romhainn ná ár dtírdhreacha a bhainistiú ionas go mbeidh athrú dearfach ina éifeachtaí, ionas go gcuirfear leis na tírdhreacha a bhfuil meas againn orthu agus go gcuirtear leis na tírdhreacha atá díghrádaithe. Is príomhghné é an dúshlán seo a sháru chun forbairt inbhuanaithe a bhaint amach. Tá Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha deartha chun cuidiú leis an sprioc seo a bhaint amach.
- 14.7.3 Dhaingnigh Éire Coinbhinsiún Tírdhreacha na hEorpa in 2002 agus ní mór dóibh bearta náisiúnta a ghlacadh chun pleanáil tírdhreacha, cosaint agus bainistíocht tírdhreacha a chur chun cinn. Sainmhíonann Coinbhinsiún Tírdhreacha na hEorpa tírdhreach mar 'limistéar, mar a braitear ag daoine, a bhfuil a charachtar mar thoradh ar ghníomh agus idirghníomhaíocht fachtóirí nádúrtha agus/nó daonna'. Leagtar béim sa Choinbhinsiún, chomh maith leis na buntáistí follasacha comhshaoil ó tírdhreach a chosaint, a bhainistiú agus a phleanáil i gceart, ar na buntáistí eacnamaíochta agus sóisialta a fhabhraíonn ar nós acmhainneacht turasóireachta, fás eacnamaíoch, fostaíocht agus cáilíocht feabhsúcháin saoil.

- 14.7.4 Tá Straitéis Náisiúnta Tírdhreacha d'Éirinn 2015–2025 ullmhaithe anois. Is creat beartais ardleibhéil é a bhfuil sé mar chuspóir aige comhlíonadh Choinbhinsiún Tírdhreacha na hEorpa a chinntiú agus prionsabail a bhunú chun an tírdhreach a chosaint agus a fheabhsú agus a athrú á bhainistiú go dearfach ag an am céanna. Ceann de na príomhghníomhartha a bhaineann leis seo ná an tiomantas chun Measúnú Náisiúnta ar Charachtar Tírdhreacha a fhorbairt ag leanúint ar aghaidh ó seo, tá sé i gceist treoirlínte reachtúla a ullmhú maidir le Measúnú Carachtar Tírdhreacha áitiúil agus modheolaíochtaí measúnaithe cuí eile d'Údarás Pleanála. Níor foilsíodh an Measúnú Náisiúnta ar Nádúr an Tírdhreacha agus aon treoirlínte gaolmhara go fóill. Dá réir sin, measann an Chomhairle go mbeadh sé stuama fanacht le Measúnú Carachtair Náisiúnta a chur i gcrích sula dtabharfaí faoi athbhreithniú cuimsitheach ar Dhréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí faoi láthair.
- 14.7.5 Idir an dá linn, measann an Chomhairle gur cuí an Dréachtstraitéis reatha a úsáid mar dhoiciméad cúlra tacaíochta chun bonn eolais a chur faoin bPlean seo agus chun a hiarratas praiticiúil a úsáid chun athrú ar thírdhreacha an Chontae a bhainistiú.
- 14.7.6 Aithnítear an tábhacht a bhaineann le taitneamhacht tírdhreacha agus amhairc agus ról na pleanála ina chosaint san Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú), a éilíonn go gcuimsíonn Pleananna Forbartha cuspóirí chun an tírdhreach, na radhairc agus na hionchais a chaomhnú agus áiseanna áiteanna agus gnéithe áilleachta nádúrtha. Déanann sé foráil freisin do Limistéir Chaomhantais Tírdhreacha (LCAanna), agus do Limistéir Taitneamhachta Speisialta (ASAanna) agus don mheasúnú ar charachtar tírdhreacha.

14.8 Measúnacht ar Nádúr an Tírdhreacha

- 14.8.1 Mhol Dréacht-Treoirlínte an Rialtais um Measúnú Tírdhreacha agus Tírdhreacha (2000) cur chuige ar leith maidir le caomhnú charachtar thírdhreacha Chorcaí a chinntiú, is é sin 'Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha'.
- 14.8.2 Bunaithe ar na Treoirlínte, d'ullmhaigh Comhairle Contae Chorcaí Dréachtstraitéis Thírdhreacha i 2007. Bhunaigh an Measúnacht ar Nádúr an Tírdhreacha (LCA) i gContae Chorcaí sraith de 76 limistéar carachtar tírdhreacha a léiríonn castacht agus éagsúlacht an Chontae ar fad. Mar gheall ar fhairsinge agus éagsúlacht thírdhreach Chontae Chorcaí cónascadh na limistéir charachtair i sraith de 16 chineál carachtar tírdhreacha bunaithe ar chosúlachtaí atá le feiceáil laistigh de na ceantair éagsúla. Soláthraíonn na cineálacha carachtar tírdhreacha seo catagóirí níos ginearálta ar thírdhreach an Chontae.
- 14.8.3 Bhain modheolaíocht LCA le meastóireacht ar gach cineál carachtar tírdhreacha i dtéarmaí a Luach Tírdhreacha, Íogaireacht agus Tábhacht. Sainmhínítear luach gach cineál carachtar tírdhreacha mar na buntáistí comhshaoil nó cultúrtha, lena n-áirítear seirbhísí agus feidhmeanna, a thagann ó thréithe tírdhreacha éagsúla. Déantar luach a mheas ag baint úsáide as critéir ó An-Ard go híseal. Bhí sannadh luachanna sa Dréacht-LCA roimh ainmniú roinnt láithreán caomhnaithe dúlra sa Chontae lena n-áirítear SPAnna Hen Harrier agus SPAnna Chough, dá bhrí sin, níor chuir na luachanna mar a shanntar na hainmniúcháin seo san áireamh.
- 14.8.4 Sainmhínítear íogaireacht gach cineál carachtar mar an cumas freastal ar athrú nó idirghabháil gan éifeachtaí do-ghlactha a fhulaingt dá charachtar agus dá luachanna. Déantar íogaireacht a mheas ag baint úsáide as critéir ó An-Ard go híseal. Is dócha go mbeidh tírdhreach an-íogair i mbaol a athraithe ach is dócha go mbeidh tírdhreach a bhfuil íogaireacht íseal aige níos lú i mbaol a athraithe.
- 14.8.5 Chun an comhghaol idir íogaireacht tírdhreacha agus an méid ar féidir é a athrú trí fhorbairt a léiriú tá íogaireacht rangaithe ag an Dréachtstraitéis Tírdhreacha mar seo a leanas;
- **Is tírdhreacha láidre iad tírdhreacha íogaireachta ísle**, atá fulangach le hathrú, agus a bhfuil sé de chumas acu freastal ar bhrú forbartha.
 - **Is féidir le tírdhreacha íogaireachta meánach** freastal ar bhrú forbartha ach le teorainneacha sa scála agus sa mhéid. Sa chéim íogaireachta seo, is féidir le heilimintí tírdhreacha glacadh le roinnt athruithe agus tá cinn eile níos leochaillí ó thaobh athraithe de.
 - **Is tírdhreacha leochaileacha iad tírdhreacha arda íogaireachta** agus an cumas acu freastal ar bhrú forbartha teoranta. Sa chéim seo tá cáilíocht an tírdhreacha ag leibhéal ard, tá eilimintí tírdhreacha an-íogair do chineálacha áirithe athraithe. Má sháraíonn brú forbartha teorainneacha an tírdhreacha d'fhéadfadh carachtar an tírdhreacha athrú.
 - **Is tírdhreacha leochaileacha breise iad tírdhreacha íogaireachta an-ard** (m.sh. limistéar muirdhreach a bhfuil tábhacht náisiúnta leo) ar dócha go mbeidh siad leochaileach agus so-ghabhálach d'athrú.
- 14.8.6 Déantar tábhacht cineál carachtar tírdhreacha a rátáil mar Áitiúil, Contae nó Náisiúnta. Cuirfidh an LCA bonn eolais faoi chinnteoireacht maidir le cosaint na timpeallachta, acmhainní nádúrtha agus oidhreachta agus úsáidfear é chun forbairt a threorú.
- 14.8.7 Liostaíonn agus taispeánann an Tábla agus Léarscáil in Aguisín F Measúnú ar Charachtar Tírdhreacha ceangailte, na 16 Chineál Carachtar Tírdhreacha agus léiríonn sé a Luach Tírdhreacha, Íogaireacht agus Tábhacht.
- 14.8.8 Meastar gurb iad cineálacha Nádúr tírdhreacha a bhfuil luach tírdhreacha an-ard nó ard acu agus íogaireacht tírdhreacha ard nó an-ard agus a bhfuil tábhacht chontae nó náisiúnta leo na tírdhreacha is luachmhara atá againn agus dá bhrí sin ainmnítear iad mar Thírdhreacha Ardluacha (HVL), aibhsithe in glas sa Tábla in Aguisín F Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha ceangailte agus léirithe i bhFíor 14.2.

Figiúr 14-2 – Tírdhreacha Ardluacha

- 14.8.9 Laistigh de na Tírdhreacha Ardluacha seo beidh cúram suntasach de dhith le forbairtí ar mhórsála a aimsiú go rathúil gan iad a bheith bacach go míchuí. Mar sin de, beidh gá le breithníú cúramach a dhéanamh ar shuíomh, ar shuíomh agus ar dhearadh forbairtí mórsála sna ceantair seo agus ba cheart go dtacódh measúnú le haon fhorbairtí den sórt sin go ginearálta lena n-áirítear measúnú tionchair amhairc lena n-áirítear meastóireacht ar infheictheacht agus ar fheiceálacht na forbartha beartaithe ina láithreachpháirc agus sa tírdhreach níos leithne.
- 14.8.10 Is é príomhról Dhréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí cuidiú le forbairt inbhuanaithe a bhaint amach, trí chur chuige maidir le pleanáil agus bainistíocht tírdhreacha a chur chun cinn, a nascann cuspóirí agus moltaí maidir le carachtar tírdhreacha le beartais phleanála atá ann cheana féin. Chun a aithint go bhfuil na tírdhreacha dinimiciúil agus ag athrú go leanúnach, ní dhéanann na cuspóirí iarracht úsáidí nó athruithe nua a chosc ach an t-athrú a bhainistiú ag cinntiú go mbeidh an t-am atá caite le feiceáil do na glúnta atá le teacht.
- 14.8.11 Braithfidh acmhainn gach cineál carachtar tírdhreacha chun forbairt nua a ionsú den chuid is mó ar íogaireacht an chineáil tírdhreacha. Is fearr forbairtí ar dóigh dóibh timpeallacht shuntasach a chruthú agus tionchar amhairc go háirithe a ionsú i gceantair ina bhfuil an tírdhreach láidir, i.e. tá sé de chumas aige forbairt a ionsú gan a charachtar a athrú go suntasach. Ba cheart gach forbairt a mheas ar bhonn suímh ar an Láithreán chun aon tionchar féideartha ar an gcomhshaol nó ar an amhairc a sheachaint, a íoslaghdú nó a mhaolú.
- 14.8.12 Is éard atá i Measúnú Muirdhreach ná síneadh ar mheasúnú carachtar tírdhreacha agus le 1,100 km de chósta; gné rithabhachtach de stair, d'fhéiniúlacht agus de chultúr an Chontae is ea muirdhreach. Tá roinnt athruithe ag tarlú feadh cóstaí lena n-áirítear an gá le hoibreacha cosanta cósta, uasghrádú agus tograí le haghaidh calafoirt nua, muiríneacha, tograí le haghaidh scéimeanna do Bharshaothraithe agus imscrúdú ar fhuinneamh gaoithe agus tionscadail fuinnimh in-athnuaite eile amach ón gcósta. Bheadh sé róluath breithníú a dhéanamh ar an bhféidearthacht measúnú muirdhreach a dhéanamh do Chontae Chorcaí go dtí go mbeidh ullmhú Tréithriú Tírdhreacha Náisiúnta curtha i gcrích agus go mbeidh reachtaíocht maidir le bainistiú forbartha urthrá amach anseo achtaithe.

Cuspóir an Phlean Forbartha Contae

GI 14-9: Tírdhreach

- a) Cosain áiseanna amhairc agus radhairc thimpeallacht thógtha agus nádúrtha Chontae Chorcaí.
- b) Beidh saincheisteanna tírdhreacha ina ngné thábhachtach i ngach togra talamhúsáide, ag cinntiú go dtugtar faoi dhearcadh atá ar son na forbartha agus an comhshaol agus an oidhreacht á cosaint go ginearálta de réir phrionsabal na hinbhuanaitheachta.
- c) A chinntiú go gcomhlíonann forbairt nua caighdeáin arda suí agus dearaidh.
- d) Spéirlínite agus iomairí a chosaint ó fhorbairt.
- e) Tograí a dhíspreagadh ag éileamh méideanna fairsinge crann, fála scean agus ballaí stairiúla nó cóireálacha teorann sainiúla eile a bhaint.

Cuspóir An Phlean Forbartha Contae

GI 14-10: Dréachtstraitéis Tírdhreacha

A chinntiú go mbeidh aird ag bainistíocht forbartha ar fud an Chontae ar luach an tírdhreacha, ar a charachtar, ar a shainiúlacht agus ar a iogaireacht mar atá aitheanta i nDréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí agus a moltaí, chun tionchar amhairc agus comhshaoil na forbartha a íoslaghdú, go háirithe i réimsí atá ainmnithe mar Thírdhreacha Ardluacha ina mbeidh caighdeáin forbartha níos airde (leagan amach, dearadh, tírdhreachú, ábhair a úsáidtear) ag teastáil.

Cuspóir An Phlean Forbartha Contae

GI 14-11: Dréachtstraitéis Tírdhreacha, Pleananna Úsáide Talún agus Treoir Bheartais

Féach ar Dhréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí (2007) agus pleananna agus treoir bheartais eile á n-ullmhú le linn shaolré an Phlean.

Athbhreithniú agus nuashonrú a dhéanamh ar Dhréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí a luaithe is indéanta tar éis Measúnú Náisiúnta ar Charachtar Tírdhreacha a fhoilsiú chomh maith le haon treoirlínte gaolmhara a chur san áireamh.

Agus iad ag moladh cosaint na n-acmhainní radhairc sin aithníonn an Plean freisin go bhfuil gach tírdhreach ag maireachtáil agus ag athrú, agus dá bhrí sin i bprionsabal níl sé beartaithe go mbeadh toirmeasc ar fhorbairt ar feadh na mbealaí seo mar thoradh air sin, ach níor cheart d'fhorbairt, nuair a cheadaítear é, bac a chur ar na tuairimí agus na hionchais sin agus ba cheart iad a dhearadh agus a aimsiú chun a dtionchar a íoslaghdú. Spreagfaidh an prionsabal seo tírdhreachú cuí agus plandáil scáileáin forbairt ar feadh bealaí radhairc.

14.9 Radhairc agus Ionchais Tírdhreacha

- 14.9.1 Tá go leor pointí vantage sa Chontae as a bhféadfaí tuairimí agus ionchais áilleacht mhór nádúrtha a fháil thar thírdhreach na farraige agus na tuaithe araon. Tá luach ollmhór taitneamhachta ag baint leis an radharcra agus an tírdhreach seo do chónaitheoirí agus do thurasóirí agus is sócmhainn luachmhar eacnamaíoch é. Mar sin, tá cosaint na sócmhainne seo rithábhachtach chun poitéinseal an Chontae a fhorbairt. Dá bhrí sin, aithnítear sa Phlean Bealaí Radhairc ar leith ina bhfuil tuairimí agus ionchais thábhachtacha agus luachmhara laistigh den Chontae.
- 14.9.2 Scrúdaíodh gach ceann de na bealaí radhairc ina n-aonar agus trasnaíodh a suíomh a bhaineann leis an gcineál carachtar tírdhreacha agus aithníodh cuid de na gnéithe a thugann iasacht dóibh féin do nádúr tarraingteach na mbealaí áirithe seo. Leagann bealaí radhairc béim ar chaighdeán na timpeallachta agus an tírdhreacha iomláin a bhíonn ann laistigh de Chontae Chorcaí. Tá sé tábhachtach carachtar agus cáilíocht na stráicí áirithe sin de bhealaí radhairc a bhfuil tuairimí agus ionchais speisialta acu a chosaint go háirithe iad siúd a bhaineann le Tírdhreacha Ardluacha.
- 14.9.3 Ba chóir gach togra a mheas ar a bhfiúntas agus carachtar foriomlán an bhealaigh radhairc lena n-áirítear na heilimintí atá liostaithe in **Imleabhar 2 Oidhreacht agus Conláiste Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí** den Phlean agus an Cineál Carachtar Tírdhreacha trína dtéann an bealach. Taispeántar léarscáil a thaispeánann suíomh gach bealaigh radhairc dá dtagraítear sa Phlean seo ar Bhrabhsálaí Léarscáil Phlean Forbartha an Chontae atá inrochtana trí www.corkcoco.ie.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
GI 14-12: Radhairc agus Ionchais Ginearálta

Sainghné gach dearcadh agus ionchas tábhachtach a chaomhnú, go háirithe radhairc farraige, radhairc abhann nó locha, radhairc ar shléibhte gan mhilleadh, tírdhreacha ardtailte nó cósta, radhairc ar thábhacht stairiúil nó chultúrtha (lena n-áirítear foirgnimh agus bailidhreacha) agus radhairc ar áilleacht nádúrtha mar atá aitheanta sa Dréachtstraitéis Tírdhreacha.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
GI 14-13: Bealaí Radhairc

Cosain carachtar na dtuairimí agus na n-ionchas sin a fhaightear ó bhealaí radhairc agus go háirithe stráicí de bhealaí radhairc a bhfuil tuairimí agus ionchais an-speisialta aitheanta acu sa Phlean seo. Taispeántar na bealaí radhairc a shainaithnítear sa Phlean seo ar na léarscáileanna taitneamhachta radhairc i mBrabhsálaí Léarscáil CDP agus tá siad liostaithe in **Imleabhar 2 Oidhreacht agus Conláiste Caibidil 5 Tuaithe Chorcaí** den Phlean seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
GI 14-14: Forbairt ar Bhealaí na Radhairc

- a) A cheangal orthu siúd atá ag iarraidh forbairt a dhéanamh i dtimpeallacht bealach radhairc agus/nó limistéar a bhfuil tuairimí agus ionchais thábhachtacha aige, chun a léiriú nach mbeidh aon bhac ná díghrádú díobhálach ar na tuairimí i dtreo agus ó ghnéithe tírdhreacha leochaileacha. I réimsí den sórt sin, ní mór oiriúnacht dhearadh, leagan amach an láithreáin, agus tírdhreachú na forbartha beartaithe a léiriú mar aon le bearta maolaithe chun athruithe suntasacha ar chuma nó ar charachtar an cheantair a chosc.
- b) Tírdhreachú cuí agus plandáil scáileáin forbairtí a spreagadh feadh bealaí radhairc (Féach **Caibidil 16 Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha**).

Cuspóir Plean Forbartha Contae
GI 14-15: Forbairt ar an gcur Chuige i leith Bailte agus Sráidbhailte

A chinntiú go gcosnaítear na bóithre cur chuige chuig bailte agus sráidbhailte ó fhorbairt mhíchui, a bhainfeadh de shuíomh agus de charachtar stairiúil na lonnaíochtaí seo.

14.10 **Limistéir Creasa Ghlais Feiceálacha agus Straitéiseacha Réigiún Cathrach Chorcaí**

- 14.10.1 Tá sé aitheanta ag Pleananna Forbartha Contae i ndiaidh a chéile an tábhacht a bhaineann le limistéir shuntasacha de Ghlasbhealach Chathrach Chorcaí a chosaint a bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint leo do chuspóir agus d'fheidhm na lonnaíochtaí Greenbelt agus greenbelt. Aithníodh na ceantair seo laistigh de Chrios Glas Ceannchathartha Chorcaí roimhe seo i bPleananna Forbartha Contae roimhe seo mar cheantair A1. Teastaíonn an méid is airde cosanta uathu toisc go bhfuil siad comhdhéanta de na cnocáin oscailte feiceálacha, taobhanna gleannta agus iomairí a thugann a charachtar sainiúil do Chorcaigh Chathrach agus na bearnaí straitéiseacha neamhfhorbartha den chuid is mó idir na príomh-lonnaíochtaí Greenbelt. Aithnítear sa Phlean seo an tábhacht a bhaineann leis na ceantair seo a chosaint.
- 14.10.2 Taispeántar na ceantair seo ar Fhigiúr 14-3 léarscáil an Chreasa Ghlais uirbeach Fheiceálach agus Straitéiseach. Tá na léarscáileanna mionsonraithe ar fáil i Léarscáileanna **Imleabhar 6** tríd an mFN ar Bhrabhsálaí Léarscáileanna an CDP atá inrochtana trí www.corkcoco.ie.
- 14.10.3 Tá na beartais agus na cuspóirí mionsonraithe a bhaineann le tithíocht tuaithe agus na ceantair bheartais tithíochta tuaithe, lena n-áirítear Crios Glas Ceannchathartha Chorcaí leagtha amach i **gCaibidil 5 Tuaithe Chorcaí**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
GI 14-16: Léarscáil Chriosghlas uirbeach Fheiceálach agus Straitéiseach

Cosain na cnocáin, taobhanna gleannta agus iomairí oscailte feiceálacha sin a shainmhíniú carachtar chrios Glas Chathrach Chorcaí agus na limistéir sin atá ina mbearnaí straitéiseacha, neamhfhorbartha den chuid is mó idir na príomh-lonnaíochtaí Greenbelt. Taispeántar na limistéir seo ar an gcrios Glas Cathrach Feiceálach agus Straitéiseach (Figiúr 14-3) agus is cuspóir é iad a chaomhnú ón bhforbairt.

CAIBIDIL 15

BITHÉAG- SÚLACHT AGUS TIMPEALLACHT

Aidhm an Chaibidil

A chinntiú go gcosnaítear an timpeallacht nádúrtha, an bithéagsúlacht agus na héiceachórais, ag cur buntáistí ar fáil atá riachtanach do gach earnáil den tsochaí agus go gcuireann Contae Chorcaí le hiarrachtaí chun caillteanas na bithéagsúlachta agus díghrádú éiceachóras agus an chomhshaoil a aisiompú.

Á
B
H
A
R

Ábhair

15.1	Réamhrá	338
15.2	Comhthéacs an Bheartais	338
15.3	Ag cosaint Láithreáin, Gnáthóga agus Speicis – Comhthéacs Reachtach	339
15.4	Déanamh Plean Údaráis Áitiúil	340
15.5	Ag bainistiú Forbairtí Údaráis Áitiúil agus Tionscadail	340
15.6	Bithéagsúlacht a Chosaint agus a Fheabhsú Ar Talamh Údaráis Áitiúil	341
15.7	Breithnithe Bithéagsúlachta do Forbairt nua Forbairt nua nó Gníomhaíochtaí Eile	341
15.8	Ag Obair le Pobail agus Páirtithe leasmhara eile	343
15.9	Cré	343
15.10	Caighdeán an Aeir	345
15.11	Astaíochtaí Thorainn agus Sholais	346
15.12	Dramháil	346

15.1 Réamhrá

- 15.1.1 Cuimsíonn bithéagsúlacht Chorcaí ár speicis dhúchasacha plandaí agus ainmhithe, agus na háiteanna (gnáthóga agus éiceachórais) ina gcónaíonn siad. Tá ár dtírdhreach múnlaíthe ag ár suíomh geografach ar chósta theas na tíre, ár ngeolaíocht faoi cheannas iomairí gaineamhchloiche agus urláir ghleann aolchloiche, agus tionchar na ndaoine a shocraigh anseo. Cinneann na heilimintí seo raon na bplandaí dúchasacha, ainmhithe, gnáthóga agus éiceachórais atá comhdhéanta de bhithéagsúlacht uathúil an chontae.
- 15.1.2 Ní ar chúiseanna eiticíúla amháin a bhaineann Cosaint ár mbithéagsúlachta. Glanann éiceachórais fheidhmiúla shláintiúla ár n-uisce, íonaíonn siad ár n-aer, coinníonn siad ár n-ithreacha, soláthraíonn siad bia, cógais agus breosla dúinn agus cuidíonn sé lenár n-aeráid a rialáil. Measann an Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um Bithéagsúlacht gur fiú €1 billiún sa bhliain na Seirbhísí Éiceachórais seo do gheilleagar na hÉireann. Soláthraíonn timpeallacht shláintiúil áiteanna le haghaidh taitneamh áineasa agus spioradálta d'áitritheoirí an chontae, agus dóibh siúd a thugann cuairt anseo. Cuireann sé spásanna tarraingteacha ar fáil freisin do dhaoine maireachtáil agus gnó a dhéanamh.
- 15.1.3 Tá an bhithéagsúlacht faoi bhagairt ar fud an domhain agus go háitiúil ag éilimh mhéadaitheacha daoine ar spás, ar bhreosla, ar bhia agus ar acmhainní eile. Bíonn tionchar ag caillteanas nó damáiste do láithreán agus d'áiteanna a bhfuil luach bithéagsúlachta ag baint leo mar gheall ar athruithe ar chleachtais úsáide talún agus brú le haghaidh forbartha, suaithreadh áiteanna ina gcónaíonn plandaí agus ainmhithe fiáine, truailliú sruthchúrsaí agus leathadh speiceas coimhthíoch ionrach ar mhéid agus ar cháilíocht ár dtimpeallachta nádúrtha.
- 15.1.4 Tá tuiscint níos fearr á tabhairt ar an nasc idir cailliúint na bithéagsúlachta agus an t-athrú aeráide. Méadaíonn athrú aeráide brú ar ghnáthóga agus speicis, agus cuidíonn cosaint na bithéagsúlachta le cuid de thionchair an athraithe aeráide a mhaolú. D'admhaigh an Dáil méid an damáiste dár mbithéagsúlacht, a dhearbhaigh Éigeandáil Aeráide agus Bithéagsúlachta in 2019.
- 15.1.5 Mar dhéantóirí beartais úsáide talún, bainisteoirí forbartha, úinéirí talún, bainisteoirí talún, forbróirí agus trinár gcuid oibre le gníomhaireachtaí reachtúla, grúpaí pobail agus eagraíochtaí eile, tá ról tábhachtach ag Comhairle Contae Chorcaí maidir le cosaint na bithéagsúlachta a chinntiú. Leagtar amach sa chaibidil seo príomhchuspóirí Chomhairlí Contae Chorcaí chun acmhainní bithéagsúlachta a chosaint agus a fheabhsú sna réimsí
- beartas;
 - pleanáil úsáide talún;
 - a bhaineann le forbairtí, tionscadail agus oibreacha eile na n-údarás áitiúil a bhainistiú;
 - a bhaineann le forbairt toilithe agus gníomhaíochtaí eile;
 - a bhaineann le tacú le tionscnaimh bhithéagsúlachta faoi stiúir an phobail; agus
 - comhoibríthe le comhpháirtithe agus páirtithe leasmhara eile atá ag obair chun an bhithéagsúlacht a chosaint.

15.2 Comhthéacs an Bheartais

- 15.2.1 Is sínitheoir í Éire leis an gCoinbhinsiún ar fud an domhain maidir leis an Éagsúlacht Bhitheolaíoch (CBD) ó 1992 agus tá an Rialtas tiomanta tríd an bpróiseas seo chun bithéagsúlacht a chaomhnú agus a úsáid go hinbhuanaithe. Tá sé mar aidhm ag an gCoinbhinsiún, i measc nithe eile, laghdú suntasach a chinntiú ar an ráta reatha cailliúint bithéagsúlachta. Ceanglaítear ar gach páirtí sa Choinbhinsiún straitéisí náisiúnta bithéagsúlachta agus pleananna gníomhaíochta a fhorbairt, agus iad sin a chomhtháthú i bpleananna náisiúnta níos leithne. Ag leibhéal an EU, cosnaítear na gnáthóga agus na speicis is tábhachtaí trí Natura 2000, arb é an líonra limistéar faoi chosaint a bunaíodh faoi na Treoracha maidir le Gnáthóga agus Éin. Ina theannta sin, iarrtar ar na Ballstáit bearta tuaithe níos leithne a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ina bpolasaithe pleanála agus forbartha talamhúsáide a thacaíonn le comhleanúnachas líonra Natura 2000 de bhun Airteagal 10 den Treoir maidir le Gnáthóga agus Airteagal 3 den Treoir maidir le hÉin.
- 15.2.2 Ag leibhéal Eorpach, leagtar amach i Straitéis Bhithéagsúlachta ae 2030 plean fadtéarmach chun an dúlra a chosaint agus díghrádú na n-éiceachóras a aisiompú. Cuimsítear an straitéis gealltanais shonracha chun réimsí Natura 2000 atá ann cheana a méadú, le dianchosaint do limistéir a bhfuil an-ard bithéagsúlachta agus luach aeráide ag baint leo; éiceachórais dhíghrádaithe a athbhunú faoi 2030 agus iad a bhainistiú go hinbhuanaithe, aghaidh a thabhairt ar na príomhchúiseanna le cailliúint na bithéagsúlachta; cistiú agus an creat rialachais a neartú; agus bearta a thabhairt isteach chun dul i ngleic leis an dúshlán domhanda bithéagsúlachta.
- 15.2.3 Ag leibhéal náisiúnta, tá beartas bithéagsúlachta leagtha amach sa Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Bithéagsúlacht 2017-2021 (NBAP) ina saináithnítear díghrádú gnáthóg, athrú aeráide agus scaipeadh speiceas coimhthíoch ionrach mar thosca suntasacha a mbíonn tionchar diúltach acu ar bhithéagsúlacht in Éirinn inniu. Glacadh le Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Chontae Chorcaí i mí na Nollag 2008. Leagtar amach sa Phlean seo beartas agus gníomh ar leibhéal an Chontae i réimsí a bhaineann le heolas a mhéadú, feasacht a ardú agus bithéagsúlacht a chosaint. Tá sé i gceist ag an Údarás Pleanála tús a chur leis an bpróiseas chun athbhreithniú a dhéanamh ar Phlean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta an Chontae laistigh de 12 mhí ó ghlacadh an Phlean.
- 15.2.4 Tá an tábhacht a bhaineann lenár mbithéagsúlacht agus ár dtimpeallacht nádúrtha a chosaint agus a bhainistiú go hinbhuanaithe comhtháite agus príomhshruthaithe i mBeartas Pleanála Náisiúnta agus Réigiúnach lena n-áirítear an Plean Forbartha Náisiúnta 2018-2027, an Creat Náisiúnta Pleanála 2040, an Plean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide agus an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach do Réigiún an Deiscirt.

- a) Tacaigh le agus cloigh le cuspóirí an Phlean Náisiúnta Bithéagsúlachta 2017-2021 (agus aon Phlean Náisiúnta Bithéagsúlachta amach anseo a fhéadfar a ghlacadh le linn thréimhse an Phlean seo) de réir mar is cuí,
- b) Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta an Chontae reatha agus aon Phlean nuashonraithe amach anseo a chur i bhfeidhm;
- c) Tacaigh agus cloigh leis an mbeartas bithéagsúlachta atá leagtha amach i gcáipéisí beartais náisiúnta agus réigiúnacha eile de réir mar is cuí.

15.3 Ag cosaint Láithreáin, Gnáthóga agus Speicis – Comhthéacs Reachtach

- 15.3.1 Foráiltear leis an Treoir maidir le Gnáthóga do chosaint na bithéagsúlachta ar fud na hEorpa trí Limistéir Chaomhantais Speisialta a ainmniú. Moltar nó ainmnítear na láithreáin seo le haghaidh cosanta toisc go dtacaíonn siad le gnáthóga agus/nó le daonraí de speicis phlandaí agus ainmhithe a sainaithníodh a bheith annamh nó faoi bhagairt ar leibhéal Eorpach. I measc na ngnáthóg ar féidir láithreáin a mholadh lena n-ainmniú tá gnáthóga cósta cosúil le dumhcha gainimh, gnáthóga ardtailte cosúil le bratphortach agus fraochmhá, gnáthóga fionnuisce lena n-áirítear lochanna agus aibhneacha, agus roinnt cineálacha éagsúla coillearnaí. I measc na speiceas a bhfuil Láithreáin den sórt sin beartaithe lena n-ainmniú tá plandaí agus speicis ainmhithe araon m.sh. Raithneach Chill Airne, Dobharchú, Bradáin agus Fionnuisce. Tugtar Limistéir Chaomhantais Speisialta (SACanna) ar láithreáin atá beartaithe agus ainmnithe faoin Treoir maidir le Gnáthóga. Tacaíonn go leor Láithreáin le níos mó ná cineál gnáthóige cosanta amháin agus d'fhéadfaidís tacú le speicis faoi chosaint freisin. Roghnaítear na Láithreáin seo toisc go dtacaíonn siad leis na samplaí náisiúnta is fearr de ghnáthóga tábhachtacha, nó tacaíonn siad le daonraí tábhachtacha de speicis chosanta. Tá 30 SACanna lonnaithe go hiomlán nó go páirteach i gCo. Corcaigh agus tá siad liostaithe in Imleabhar a Dó den Phlean seo.
- 15.3.2 Cuireann an Treoir maidir le hÉin ar fáil chun láithreáin a úsáidtear (le haghaidh pórúcháin nó beathú) a chosaint ag speicis éan atá annamh, nó leochaileach nó i mbaol a ndíothaithe. Déantar foráil ann freisin maidir le limistéir a chosaint a bhfuil tábhacht ar leith ag baint leo d'éin imirceacha, áit a dtagann siad le chéile i líon suntasach daoine. Tugtar Limistéir faoi Chosaint Speisialta (SPAanna) ar láithreáin atá ainmnithe faoin Treoir maidir le hÉin. Tá 18 SPA lonnaithe go hiomlán nó go páirteach i gCo. Corcaigh agus tá siad liostaithe in Imleabhar a Dó den Phlean seo.
- 15.3.3 Tugtar Líonra Natura 2000 ar an líonra láithreán atá ainmnithe nó beartaithe lena n-ainmniú ar fud na hÉireann agus na hEorpa faoi na Treoracha maidir le Gnáthóga agus Éin. Cuimsíonn an líonra seo Limistéir Chaomhantais Speisialta (SACanna) agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta (SPAanna), chomh maith le láithreáin atá beartaithe lena n-ainmniú mar SACanna nó SPAanna. Tugtar Láithreáin Natura 2000 nó Láithreáin Eorpacha ar na Láithreáin freisin.
- 15.3.4 Is breithniú suntasach é cosaint na bithéagsúlachta freisin i dTreoracha eile de chuid an EU lena n-áirítear an Chreat-Treoir um Straitéis Mhuirí, an Creat Uisce Díreach, an Treoir níotráití agus an Treoir maidir le Dlíteanais Chomhshaoil.
- 15.3.5 Is láithreáin iad Limistéir Oidhreachtá Nádurtha (NHAanna) agus Limistéir Oidhreachtá Nádurtha beartaithe (pNHAanna) atá ainmnithe nó beartaithe lena n-ainmniú faoin Acht um Fhiadhúlra (Leasú) 2000. Is Láithreáin iad seo a bhfuil tábhacht náisiúnta leo agus tacaíonn siad go ginearálta le raon gnáthóg, speiceas plandaí agus ainmhithe agus, i gcásanna áirithe, gnéithe geolaíochta. Ainmníodh ocht Láithreáin mar Limistéir Oidhreachtá Nádurtha agus tá sé beartaithe 115 láithreáin a ainmniú mar Limistéir Oidhreachtá Nádurtha i gCo. Corcaigh. Tá siad seo liostaithe in Imleabhar a Dó den Phlean seo.
- 15.3.6 Is limistéir mhuirí iad Limistéir faoi Chosaint Mhuirí a bhainistítear go fadtéarmach, agus is príomhchuspóir iad gnáthóga agus speicis agus seirbhísí éiceachórais agus luachanna cultúrtha gaolmhara a chaomhnú. Tá roinnt limistéir cosanta ag Éirinn laistigh den timpeallacht mhuirí lena n-áirítear Limistéir faoi Chaomhnú Speisialta agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta, ach ní chlúdaíonn na suíomhanna seo ach 2.3% de limistéir mhuirí iomlán na hÉireann, atá gann ar na spriocanna idirnáisiúnta a bhfuil Éire tiomanta dóibh. Tá cur chuige beartaithe chun síneadh a chur leis an líonra Limistéir faoi Chosaint Mara á bhreithniú ag an Rialtas faoi láthair, agus is dócha go mbeifear ag moladh réimsí breise den timpeallacht mhuirí a chosaint sna blianta amach romhainn.
- 15.3.7 Cosnaítear an chuid is mó de mhamaigh, amfaibiaigh agus éin dhúchasacha na hÉireann, agus roinnt iasc dúchasach agus speiceas inverteabrach. Is speicis phlandaí iad ábharthacht ar leith atá liostaithe faoin Ordú um Chosaint Flóra; speicis plandaí agus ainmhithe atá liostaithe sa Treoir maidir le Gnáthóga; éin atá liostaithe i dTreoir na nÉan; agus speicis phlandaí agus ainmhithe atá cosanta faoin Acht um Fhiadhúlra. Liostú de speicis plandaí agus ainmhithe cosanta ar eol dóibh tarlú i gCo. Tá Corcaigh san áireamh in Imleabhar a Dó.
- 15.3.8 Soláthraíonn an reachtaíocht um Chaomhnú Dúlra chun láithreáin agus speicis a bhfuil tábhacht náisiúnta agus idirnáisiúnta leo a chosaint. Mar sin féin, ní hionann láithreáin agus speicis a bhaineann tairbhe as cosaint reachtúil agus méid iomlán ár n-oidhreachtá nádurtha. Déanta na firinne, tarlaíonn an chuid is mó dár n-éagsúlacht bhitheolaíoch sna tírdhreacha níos leithne. Ní féidir le láithreáin agus speicis neamhchoitianta agus chosanta maireachtáil go neamhspleách ar a dtimpeallacht. Is féidir le gnéithe dár dtírdhreach a bheith ardluach nádurtha agus is minic a sholáthraíonn siad na naisc agus na conairí ríthábhachtacha chun gluaiseacht plandaí agus ainmhithe idir láithreáin chosanta a cheadú.
- 15.3.9 Is cuid chriticiúil iad na conairí agus na naisc seo de líonra éiceolaíoch feidhmiúil, agus moltar a gcosaint in Airteagal 10 den Treoir maidir le Gnáthóga agus Alt 10(2) (ca) den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú.

- 15.3.10 I measc na mbogach tá ár sruthchúrsaí agus ár gcolainn uisce chomh maith le cineálacha gnáthóga eile cosúil le riasca, finíní, leapacha giolcacha, portaigh agus coillearnacha fliucha. Is gnách go mbíonn luach ard bithéagsúlachta ag na gnáthóga seo, chomh maith le freastal ar sheirbhísí riachtanacha eile a bhaineann le cáilíocht uisce, cosaint tuile, gabháil carbóin agus maolú aeráide a chosaint. Cé go bhfuil bogaigh san áireamh i go leor limistéar cosanta, tarlaíonn an chuid is mó de na limistéir bhogaigh lasmuigh de láithreáin chosanta. Teastaíonn cead pleanála ó obair nó forbairt lena mbaineann draenáil nó mintíriú bogaigh i gcás ina bhfuil an bogach níos mó ná 0.1 ha agus go bhfuil sé faoi réir Measúnacht Tionchair Timpeallachta éigeantach ina bhfuil an bogach níos mó ná 2 ha.
- 15.3.11 Mar chuid de Chlár Oidhreachta Geolaíochta na hÉireann, tá próiseas ar bun faoi láthair chun iniúchadh a dhéanamh ar Láithreáin Gheolaíochta Chontae Chorcaí. Ag súil leis an obair seo a chur i gcrích i saolré an Phlean, lorgóidh an tÚdarás Pleanála le luach caomhnaithe na láithreán sin a chosaint agus a chothabháil ó fhorbairt mhíchúí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-2: Láithreáin, gnáthóga agus speicis a chosaint

- Cosain gach láithreán oidhreachta nádúrtha atá ainmnithe nó beartaithe lena n-ainmniú faoi reachtaíocht Eorpach, reachtaíocht Náisiúnta agus Comhaontuithe Idirnáisiúnta. Cothaigh agus nuair is féidir feabhas a chur ar naisc éiceolaíoch a cuí eatarthu seo. Cuimsíonn Limistéir Faoi Chaomhnú Speisialta, Limistéir Faoi Chosaint Speisialta, Limistéir Faoi Chosaint Mara, Limistéir Oidhreachta Nádúrtha, Limistéir Oidhreachta Nádúrtha beartaithe, Anaclanna Dúlra Reachtúla, Tearmainn do Láithreáin Fauna agus Ramsar. Tá na speicis seo liostaithe in Imleabhar 2 den Phlean.
- Cosaint a sholáthar do speicis atá liostaithe san Ordú um Chosaint Flóra 2015 maidir le hlarscríbhinní de na Treoracha maidir le Gnáthóga agus Éin, agus le speicis ainmhithe atá cosanta faoi na hAchtanna um Fhiadhúlra de réir na riachtanais dlí ábhartha. Tá na speicis seo liostaithe in Imleabhar 2 den Phlean.
- Cosain agus nuair is féidir feabhas a chur ar limistéir de luach bithéagsúlachta áitiúil, conairí éiceolaíoch agus gnáthóga ar gnéithe de líonra éiceolaíoch an Chontae iad. Cuimsíonn seo aibhneacha, lochanna, srutháin agus linnte, talamh portaigh agus gnáthóga bogaigh eile, coillearnacha, fálta scean, línte crainn, crainn veteran, féarthailte nádúrtha agus leathnádúrtha chomh maith le gnáthóga cósta agus mara. Cuimsíonn sé go háirithe gnáthóga a bhfuil tábhacht speisialta caomhnaithe leo i gCorcaigh mar atá liostaithe in Imleabhar 2 den Phlean.
- Aitheantas a thabhairt don luach a bhaineann le láithreáin oidhreachta geolaíochta a chosaint ar tharraingt áitiúil agus náisiúnta iad, de réir mar a chuirtear in iúl don údarás áitiúil iad, agus iad a chosaint ó fhorbairt mhíchúí
- Spreag, de bhun Airteagal 10 den Treoir maidir le Gnáthóga, cosaint agus feabhsú gnéithe den tírdhreach, cosúil le teorainneacha réimse traidisiúnta, tábhachtach do chomhleanúnachas éiceolaíoch líonra Natura 2000 agus riachtanach d'imirce, scaipeadh agus malartú géiniteach speiceas fáin.

15.4 Déanamh Plean Údarás Áitiúil

- 15.4.1 Ullmhaíonn Comhairle Contae Chorcaí pleananna talamhúsáide, pleananna áitiúla eacnamaíochta agus forbartha agus go leor pleananna agus straitéisí eile chun forbairt agus feabhsú áiteanna, naisc iompair, infreastruchtúr, gnó agus tionscal ag leibhéal contae agus áitiúil a threorú agus tacú leo. Tá sé de chumas ag cur i bhfeidhm na bpleananna agus na straitéisí seo tionchar dearfach nó diúltach a imirt ar chosaint ár n-acmhainní nádúrtha. Déanfaidh Comhairle Contae Chorcaí iarracht a chinntiú go ndéanfar breithniú ar shaincheisteanna bithéagsúlachta a chomhtháthú i bhforbairt pleananna nua úsáide talún chomh maith le pleananna agus straitéisí eile atá freagrach as a dhéanamh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-3: Plean na nÚdarás Áitiúil a dhéanamh

- A chinntiú go mbreithneofar saincheisteanna bithéagsúlachta ag na céimeanna is luaithe is féidir de dhéanamh pleananna;
- A chinntiú go gcomhlíonann pleananna agus straitéisí reachtaíocht agus beartas caomhnaithe dúlra de réir mar is gá (ceanglais straitéiseacha Measúnaithe Comhshaoil agus Measúnaithe Cuí a chomhlíonadh); agus
- Measúnú tionchair éiceolaíoch a dhéanamh ar pleananna agus ar straitéisí de réir mar is cuí.

15.5 Forbairt agus Tionscadail Údarás Áitiúil a Bhainistiú

- 15.5.1 Is forbróir suntasach í Comhairle Contae Chorcaí laistigh den chontae agus tá sí freagrach as tionscadail nua tithíochta agus bonneagair, líonraí iompair inbhuanaithe agus tionscadail a sholáthar chun réimse poiblí na mbailte agus na sráidbhailte a fheabhsú. Tacaíonn an Chomhairle freisin le tionscadail turasóireachta, áineasa agus conláiste lena n-áirítear glasbhealaí agus gormbhealaí nua a fhorbairt, agus tá go leor acu suite laistigh de réimsí a bhfuil luach ard bithéagsúlachta ag baint leo. Mar fhorbróir, tá freagracht ar Chomhairle Contae Chorcaí a chinntiú go ndéantar forbairt nua a théann sí ar aghaidh ar bhealach atá inbhuanaithe agus nach ndéanann dochar dár n-acmhainní nádúrtha.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-4: Forbairt agus tionscadail údaráis áitiúil

- a) A chinntiú go mbreithneofar cosaint bithéagsúlachta ag céim an dearaidh d'oibreacha agus d'fhorbairt atá beartaithe agus curtha chun cinn ag Comhairle Contae Chorcaí agus go gcomhlíonann gach tionscadal den sórt sin reachtaíocht agus beartas caomhnaithe dúlra de réir mar is gá;
- b) Riachtanais Mheasúnachta Chuí agus Measúnachta Tionchair Timpeallachta a chomhlíonadh agus Measúnú Tionchair Éiceolaíochta a dhéanamh maidir le pleananna agus tionscadail údaráis Áitiúil de réir mar is cuí.

15.6 Bithéagsúlacht ar Thalamh údaráis áitiúil a Chosaint agus a Fheabhsú

- 15.6.1 Is úinéir agus bainisteoir talún i Comhairle Contae Chorcaí freisin. Cuimsíonn seo talamh atá ainmnithe chun bithéagsúlacht, páirceanna poiblí agus spásanna eile a chosaint a bhfuil luach bithéagsúlachta acu nó an poitéinseal atá le bainistiú chun a luach bithéagsúlachta a fheabhsú/a fheabhsú. Déanann an Chomhairle bainistíocht ghníomhach cheana féin ar roinnt suíomhanna a bhaineann go sonrach le caomhnú an dúlra (m.sh. Bogaigh Oileán Harpers), agus tá sé ag iarraidh feabhas a chur ar a chur chuige maidir le bainistiú spásanna poiblí eile i mbailte agus sráidbhailte agus in áiteanna eile chun a luach bithéagsúlachta a fheabhsú nuair is féidir.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-5: Bithéagsúlacht ar thalamh agus ar mhaoin faoi úinéireacht agus faoi bhainistiú na Comhairle

- a) Bithéagsúlacht a chosaint agus tacaigh le prionsabal an ghlanghnóthachain bhithéagsúlachta ar thalamh agus ar mhaoin atá faoi úinéireacht agus faoi bhainistíocht Chomhairle Contae Chorcaí.
- b) Tacaigh le bainistíocht chaomhnaithe dhearfach a chur i bhfeidhm ar thailte agus ar mhaoin atá faoi úinéireacht nó faoi bhainistíocht Chomhairle Contae Chorcaí;
- c) Tacaigh le dea-chleachtas agus é a chur i bhfeidhm maidir le bainistiú teorainneacha cois bóthair lena n-áirítear línte crann agus fála scean arna mbainistiú ag an gComhairle;
- d) Tacaigh leis an mbeartas náisiúnta chun coillearnacha nua a chruthú ar thalamh poiblí agus páirt a ghlacadh i gcruthú Coillearnacha ar Scéim Tailte Poiblí agus aon scéimeanna comharbais;
- e) Nuair is féidir, Pleananna Pailneoirí agus/nó Pleananna Gníomhaíochta Bithéagsúlachta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm le haghaidh tailte arna mbainistiú ag Comhairle Contae Chorcaí i gcomhréir leis an bPlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Bithéagsúlacht (agus aon Phlean Náisiúnta Bithéagsúlachta amach anseo a d'fhéadfaí a ghlacadh le linn shaolré an Phlean seo) agus an Phlean Pailneora Uile-Éireann;
- f) Tacaigh le húsáid cur chuige nádúrtha maidir le bainistiú agus rialú tuilte ar thailte atá faoi úinéireacht nó faoi bhainistíocht Chomhairle Contae Chorcaí nó thar a gceann.
- g) Ionchorpróidh an Chomhairle plandáil dhúchasach go príomha i scéimeanna tírdhreachaithe nua laistigh dá forbairtí féin

15.7 Breithnithe Bithéagsúlachta d'Fhorbairt Nua nó Gníomhaíochtaí Eile

- 15.7.1 Tá ról suntasach ag Comhairle Contae Chorcaí maidir le bithéagsúlacht a chosaint trína ról i mbainistiú agus rialú forbartha nua chomh maith lena ról i sceitheadh ceadúnaithe chuig cúrsaí uisce agus ceadanna bainistíochta dramhaíola a eisiúint. Eascraíonn an ról seo as riachtanais dhlíthiúla mar atá leagtha amach sa reachtaíocht pleanála agus caomhnaithe dúlra a thugann cosaint dhian do láithreáin Eorpacha agus atá tábhachtach go náisiúnta, bogaigh, speicis chosanta chomh maith le cosaint do ghnéithe den tuath a fheidhmíonn mar chlocha céime éiceolaíochta a nascann limistéir ainmnithe. Tá doiciméad treorach úsáideach curtha le chéile ag an Údarás Pleanála 'Biodiversity and the Planning Process – guidance for developments on the management of biodiversity issues during the planning process' – [próiseas bithéagsúlachta agus pleanála.pdf \(corkcoco.ie\)](#). Tá sé i gceist ag an Údarás Pleanála na treoirlínte seo a nuashonrú le linn shaolré an Phlean. Féach **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce** le haghaidh beartais níos fairsinge maidir le forbairt i ngaireacht do chúrsaí uisce/crios bruachánach agus Córais Draenála Inbhuanaithe (SuDS).

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
BE 15-6: Bithéagsúlacht agus Forbairt Nua**

Déan soláthar do chosaint agus d'fheabhsú na bithéagsúlachta sa phróiseas bainistíochta forbartha agus nuair a bhíonn gníomhaíochtaí eile á gceadú nó á gceadú trí:

- a) Tacaíocht agus treoir leanúnach a sholáthar d'fhorbróirí maidir le breithnithe bithéagsúlachta a ionchorprú i bhforbairt nua trí chumarsáid réamhphleanála agus trí dhoiciméad treorach na Comhairle - 'Biodiversity and the Planning Process – guidance for developments on the management of biodiversity issues during the planning process' agus aon leaganacha nuashonraithe den chomhairle seo;
- b) Coinneáil agus comhtháthú na gcrann, na bhfálta sceach agus gnéithe eile a bhfuil luach ard nádúrtha acu laistigh d'fhorbairtí nua a spreagadh;
- c) Lena gceanglaítear crann dúchasach agus speicis phlandaí eile a chorprú go príomha, go háirithe speicis atá cairdiúil le pailneoirí i tírdhreachú forbairtí nua;
- d) Oibleagáidí Measúnaithe Agus Tionchair Timpeallachta Cuí a chomhlíonadh agus Measúnú Tionchair Éiceolaíochta a dhéanamh i ndáil le forbairt agus gníomhaíochtaí, de réir mar is cuí;
- e) A chinntiú go gcuirtear leibhéal cuí measúnaithe i gcrích maidir le gnáthóga bogaigh faoi réir tograí a mbeadh draenáil nó míntíriú i gceist leo. Cuimsíonn lochanna agus linnte, sruthchúrsaí, spriongaí agus swamps, riasca, fraochmhá, tailte portaigh, roinnt coillearnacha chomh maith le roinnt gnáthóga cósta agus mara;
- f) A chinntiú go ndéantar cur i bhfeidhm maolaithe cuí (lena n-áirítear feabhsú gnáthóg, plandáil nua nó tionscnaimh chruthaithe gnáthóg eile) a ionchorprú i bhforbairt nua, sa chás go mbeadh tionchair dhosheachanta ar bithéagsúlacht mar thoradh ar chur i bhfeidhm na forbartha sin – ag tacú le príonsabal an ghlánghnóthachain bithéagsúlachta.

Speicis Ionracha a Rialú

- 15.7.2 Is ainmhithe agus plandaí iad speicis choimhthíocha ionracha a thugtar isteach de thaisme nó d'aon ghnó isteach san fhiántas nach bhfaightear iad de ghnáth, a mbíonn drochtionchar acu ar an gcomhshaol. D'fhéadfadh tionchair shuntasacha a bheith ag speicis choimhthíocha ionracha ar leasanna caomhnaithe agus eacnamaíochta, agus d'fhéadfadh bagairtí a bheith i gceist i gcásanna áirithe, go díreach nó go hindíreach, ar shábháilteacht an duine. Fágann an reachtaíocht reatha gur cion é plandaí, pórú, scaipeadh, ligean do scaipeadh nó cúis fás, réimse speiceas plandaí agus ainmhithe, nó chun na hábhair seo nó veicteora a iompórtáil nó a iompar ar nós ithir nó milleadh as ar féidir leo fás. Tá an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra (NPWS) mar chuid de Rannán Oidhreachta na Roinne Tithíochta, Rialtais Áitiúil & Oidhreachta agus tá sé de chúram uirthi (cé nach é an t-aon údarás amháin é) cur i bhfeidhm agus forfheidhmiú reachtaíochta a bhaineann le speicis ionracha a dhaingniú. Tá sé de dhualgas ar gach úinéir talún riachtanais rialála a chomhlíonadh ina bhfuil speicis ionracha i láthair ar a dtalamh féin.

**Cuspóir Plean Forbartha Contae
BE 15-7: Speicis Choimhthíocha Ionracha a Rialú**

Dea-chleachtas a chur i bhfeidhm chun an baol go scaipfead speicis choimhthíocha ionracha a íoslaghdú, ar thalamh faoi úinéireacht nó faoi bhainistíocht na Comhairle, agus teastaíonn forbairt agus cur i bhfeidhm Pleananna Bainistíochta Speicis Choimhthíocha Ionracha d'fhorbairtí nua nuair is gá.

Crainn agus Coillearnacha

- 15.7.3 Cuireann crainn go mór leis an tírdhreach agus le taitneamhacht amhairc áitiúil ar fud an Chontae agus tá buntáistí suntasacha eacnamaíochta agus folláine acu freisin. Is féidir leo dídean a sholáthar ón ngaoth, agus feidhmiú mar bhac a sholáthraíonn príobháideacht nó cuidiú le scáileán amach radharcanna, gluaiseacht, deannach agus torann treallúsach ar shlí eile. Tá siad tábhachtach freisin chun ocsaigin a tháirgeadh agus chun dé-ocsaíd charbóin agus truailléin eile a ionsú. Beidh ról níos tábhachtaí ag crainn i dtimpeallachtaí uirbeacha mar bhealach chun soláthar a dhéanamh do mhúnlú uirbeach agus fuarú chun tionchair athraithe aeráide a mhaolú. Is comhpháirteanna tábhachtacha iad crainn bheo agus adhmaid marbh freisin d'éiceachórais a fheidhmiú agus cuireann siad le bithéagsúlacht an Chontae.
- 15.7.4 Is féidir le crainn ar leith, nó grúpaí crainn níos minice, a bheith ina gcomhpháirteanna tábhachtacha den tírdhreach/bailedhreach áitiúil, suíomh foirgneamh, nó comhtháthú rathúil forbartha nua sa tírdhreach.
- 15.7.5 Is féidir le cailteanas nó damáiste do chrainn thábhachtacha a bheith mar thoradh ar fhorbairt, mura bhfuil sí deartha, suite agus tógtha go hiogair. Tá toimhde ag an gComhairle i bhfabhar na crainn atá ann cheana a choinneáil mar chéad rogha maidir le tograí forbartha a cheapadh agus a mheasúnú. Sa chás go bhfuil luach ar leith ag baint le crainn nó grúpaí crainn agus go bhféadfadh siad a bheith i mbaol ó fhorbairt nó ó gníomhaíochtaí eile, ba cheart machnamh a dhéanamh ar orduithe caomhnaithe crainn a dhéanamh de réir Threoirilínte Caomhnaithe na gCrainn.
- 15.7.6 Tá sé tábhachtach go gcuirtear plandáil nua chun cinn chun athghiniúint leanúnach chlúdach crainn i gcoitinne a chinntiú, agus seachain go mbeidh príomhghrúpálacha ag éirí níos sine, rómhéide agus míshláintiúil.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
BE 15-8: Crainn agus Coillearnacha

- a) Cosain crainn is ábhar d'Orduithe Caomhnaithe Crann.
- b) Bain úsáid as Orduithe Caomhnaithe Crann chun crainn nó grúpaí tábhachtacha crann a chosaint a d'fhéadfadh a bheith i mbaol nó aon chrann(i) a bharántaíonn ordú mar gheall ar a thaitneamhacht thábhachtach nó a luach stairiúil.
- c) Spreag soláthar crann le haghaidh scáthú uirbeach agus fuarú i bhforbairt i dtimpeallachtaí uirbeacha agus mar chuid lárnach den réimse poiblí.
- d) An leibhéal ginearálta clúdaigh crann a chaomhnú agus a fheabhsú sa bhaile agus sa tír araon. A chinntiú nach gcuireann tograí forbartha isteach ar chrainn thábhachtacha agus go n-áirítear leo leibhéal cuí plandála crann nua.
- e) Nuair is cuí, chun crainn aibí/grúpaí de chrainn aibí agus fála scean aibí nach bhfuil cosanta go foirmiúil faoi Orduithe Caomhnaithe Crann a chosaint

15.7.7 Is príomhaidhm de bheartas Bonneagair Ghlais na Comhairle é sócmhainní bonneagair ghlais an Chontae a bhainistiú chun bithéagsúlacht a chosaint agus a fheabhsú. Féach cuspóirí GI 14-1, 14-2 agus 14-3 i **gCaibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire**.

15.8 *Ag obair le Pobail agus le Páirtithe Leasmhara Eile*

15.8.1 Tá go leor ranna rialtais, comhlachtaí náisiúnta, grúpaí agus eagraíochtaí ag obair go náisiúnta agus go háitiúil chun bithéagsúlacht a chosaint. I mían Mhárta 2021 d'fhoilsigh an tIonad Náisiúnta Um Shonraí Bithéagsúlachta Plean Pailneoirí Uile-Éireann 2021-2025, léarscáil bóthair cúig bliana a bhfuil sé mar aidhm aige cuidiú le beacha, feithidí pailniúcháin eile agus ár mbithéagsúlacht níos leithne. Leagtar amach sa Plean gníomhartha atá beartaithe chun bainistíocht gnáthóga a fheabhsú chun iad a dhéanamh níos tarraingtí do speicis phailniúcháin lena n-áirítear beacha, féileacáin agus feithidí eile. Is gnách go gcuireann gníomhartha chun gnáthóga a fheabhsú do phailneoirí le cosaint bithéagsúlachta. Tacaíonn Comhairle Contae Chorcaí leis an bPlean seo trí Pheananna Pailneora a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm do roinnt dá bhailte agus tá sí ag leanúint ar aghaidh le cur i bhfeidhm na bpleananna seo chuig níos mó bailte agus sráidbhailte.

15.8.2 Chomh maith leis sin, bíonn Comhairle Contae Chorcaí i dteagmháil go gníomhach le heagraíochtaí pobail, leis an bpobal gnó, agus le grúpaí eile ar fud an chontae ina réimsí oibre agus freagrachta iomadúla.

15.8.3 Nuair is féidir, tacóidh an Chomhairle go gníomhach le pobail áitiúla, le grúpaí agus le daoine eile agus iad ag iarraidh bithéagsúlacht a chosaint agus a fheabhsú ag leibhéal áitiúil, contae agus réigiúnach nuair is féidir agus is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae
BE 15-9: Tacaíocht do Phobail agus do Pháirtithe Leasmhara Eile

Tacaigh le heagraíochtaí pobail agus le páirtithe leasmhara eile mar seo a leanas:

- a. Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta an Chontae agus aon Plean nuashonraithe amach anseo a chur i bhfeidhm;
- b. Tacú le cur i bhfeidhm an Phean Pailneora na hÉireann.
- c. Nuair is féidir, tacaigh le tionscnaimh faoi stiúir an phobail chun bithéagsúlacht a chosaint lena n-áirítear forbairt pleananna gníomhaíochta bithéagsúlachta faoi stiúir an phobail agus Pleananna Pailneoirí.
- d. Oibriú le gníomhaireachtaí reachtúla, institiúidí oideachais agus eagraíochtaí eile chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna a bhaineann le bithéagsúlacht a chosaint sa Chontae nuair is féidir agus de réir mar is cuí.

15.9 *Cré*

15.9.1 Sainmhínear ithir mar an ciseal barr de screamh an domhain agus is meascán gníomhach go bitheolaíoch é de mhianraí aimsire, damhna orgánach, orgánaigh agus uisce a sholáthraíonn bunús na beatha in éiceachórais talún. Is acmhainn nádúrtha leochaileach neamh-in-athnuaithe iad ithreacha agus tá siad go mór i mbaol éillithe, dlúthú agus creimeadh ag gaoth nó uisce. Tá ceisteanna ar nós an t-athrú aeráide ag bagairt an leochaileacht seo a mhéadú agus d'fhéadfadh sé, b'fhéidir, cumas na hithreach freastal ar athrú a laghdú gan damáiste suntasach nó buan. Tacaíonn ithir le héiceachórais nádúrtha agus le saol an duine agus trí amhábhair, táirgeadh bia agus talamh a sholáthar chun forbairt a éascú. Stóráilann, Scagairí, scagann, athraíonn ó bhonn ithir freisin agus feidhmíonn sé mar mhaolán do shubstaintí a thugtar isteach sa chomhshaol atá an-tábhachtach i dtáirgeadh agus i gcosaint soláthairtí uisce agus chun gáis cheaptha teasa a rialú.

15.9.2 Aithníonn an Plean seo an ról lárnach atá ag ithir ar thimpeallacht an Chontae, ag deachtú an chláir talún agus úsáid talún agus méid agus déine na beirte. Dá réir sin, bíonn tionchar díreach nó indíreach ag cineálacha ithreach ar gach gné den saol; lena n-áirítear cleachtais talmhaíochta, patrúin lonnaithe, bealaí iompair, bonneagar cumarsáide, suíomh taiscí seandálaíochta agus gníomhaíocht gheilleagrach. Tá ról lárnach acu i go leor réimsí lena n-áirítear táirgeadh bia, bainistíocht uisce dromchla/tuille agus an comhábhar lárnach a sholáthar chun tacú le raon leathan gnáthóga éiceachórais agus chun bithéagsúlacht a fheabhsú. Dá bhrí sin, is príomhbhreithniú é an gá atá leis na hithir sa Chontae a chaomhnú agus a bhainistiú.

- 15.9.3 Spreagfaidh an Chomhairle athúsáid talún athfhorbraíochta nuair is féidir de rogha ar láithreáin allamuigh ghlais a fhorbairt chun cailteanas ithreacha níos táirgiúla talmhaíochta an chontae a laghdú. Cuideoidh cosaint ár sócmhainní nádúrtha mar chuid d'acmhainní Bonneagair Ghlais an Chontae freisin le leibhéil tréscailteachta ithreach a choinneáil atá tábhachtach d'fheidhmeanna draenála agus do ghnáthóga éiceachórais.

Iompórtáil Ithreach

- 15.9.4 Mar thoradh ar athúsáid agus athchúrsáil Dramhaíola Foirgníochta agus Scartála (C&D) tá torthaí dearfacha ar nós an sruth dramhaíola seo a atreorú ó Líonadh Talún. Mar sin féin, tá méadú tagtha ar iarratais phleanála ar allmhairiú ithreach chuig talamh feirme imeallach de dhramhaíl C&F táimhe. Caithfear breithniú cúramach a dhéanamh ar thionchair iompórtáil ithreach do cheantair ina bhfuil ithir níos boichte agus cairéil diúsáidte. Ní mór an próiseas seo a bhainistiú go cúramach chun tionchair ar an gcomhshaol a theorannú. Beidh aon iarratais faoi réir measúnaithe stóinsithe a bhainistíofar tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha. Níl iontu seo a leanas ach cuid de na sonraí ar chóir a sholáthar mar chuid d'aon iarratas pleanála ar allmhairiú ithreach.
- sonraí a bhaineann le nádúr agus méid na n-oibreacha stairiúla/líonadh na talún nuair is cuí;
 - foinsí na n-ábhar atá le hallmhairiú;
 - rialuithe cáilíochta le fostú le linn chéim na n-oibreacha agus forálacha monatóireachta leanúnacha;
 - uasteorannú deiridh an tláithreáin;
 - ríomhanna ar mhéideanna measta na n-ábhar le haghaidh allmhairiú;
 - ábhair agus na bealaí dóchúla tarraingthe a iompar;
 - córas cuimsitheach bainistíochta draenála;
 - fad, céimniú agus uainiú na n-oibríochtaí;
 - intinn úsáide deiridh;
 - dearadh agus cobhsaíocht claífoirt/cuachta;
 - bainistíocht tuitle agus láisteáite;
 - bainistíocht speiceas ionrach; agus
 - Measúnú Tionchair Éiceolaíochta ina dtarlaíonn gnáthóga bogaigh nó íogaire agus/nó speicis.
- 15.9.5 Bheifí ag súil go ndéanfaí an fhaisnéis sin a ionchorprú i dTuarascáil ar Mheasúnacht Tionchair Timpeallachta i gcás ina gcinntear go bhfuil gá le Measúnacht Tionchair Timpeallachta. Ina theannta sin, d'fhéadfaí a chinneadh go mbeidh Ráiteas Tionchair Natura ag teastáil, áit nach ndéantar scagadh ar an bhféidearthacht le haghaidh éifeachtaí diúltacha suntasacha ar Láithreáin Eorpacha. Féach freisin cuspóir BE 15-14: Dramhaíl a Chosc agus a Bhainistiú.

Cuspóir Plean Forbartha Contae BE 15-10: Créanna

- a) Cosaint agus caomhnú na n-ithreach i gContae Chorcaí a chinntiú trí chleachtais bhainistíochta inbhuanaithe a spreagadh agus tailte athfhorbraíochta a athúsáid.
- b) Limistéir ina bhfuil ithir níos boichte sa Chontae a aithint, aitheantas a thabhairt dá luach féideartha don fhiadhúlra, agus meas a léiriú ar a dteorainneacha, go háirithe ó thaobh a n-airionna comhshamhlaitheacha chun truailliú a chosc.

Talamh Éillithe

- 15.9.6 D'ullmhaigh an EPA Plean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach (2014-2020) a ndéantar tagairt air sa chuid dramhaíola den chaibidil seo. Ceann de na codanna is suntasaí den Plean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola Guaiseach ná gur cheart aghaidh a thabhairt ar shaincheist na n-ithreach éillithe i bPleananna Forbartha Cathrach, Contae agus Limistéir Áitiúil, áit a n-áirítear leis na pleananna seo athfhorbairt na ndugaí nó láithreáin athfhorbraíochta eile.
- 15.9.7 Éilíonn an Chomhairle go leigheasfaí gach láithreán neamhfhorbartha, éillithe ar chaighdeán a nglactar leo go hidirnáisiúnta sula ndéantar athfhorbairt (i.e. forbairt athfhorbraíochta). De ghnáth tagann éilliú ithreach chun cinn mar thoradh ar dhoirteadh, sceitheadh agus láimhseáil mhíchúí amhábh, earraí monaraithe agus táirgí dramhaíola. Beidh gá le bearta feabhsúcháin éagsúla ó aon éilleáin neamhthuaslaithe, a bhféadfadh ceadúnas a bheith de dhith uathu ón EPA. Tá treoir foilsithe ag an EPA maidir le bainistiú talún éillithe agus screamhuisce ag láithreáin cheadúnaithe an EPA. Cinnteoidh na bearta seo go ndéanfar ábhar éillithe a bhainistiú ar bhealach a bhaineann aon riosca do shláinte an duine agus a chinnteoidh go mbeidh an úsáid deiridh comhoiriúnach le haon riosca.
- 15.9.8 Sa chás go dtugann stair an tláithreáin roimhe seo le tuiscint go bhféadfadh éilliú tarlú, beidh forbróirí freagrach as na rudaí seo a leanas:
- Tabhairt faoi imscrúdú mionsonraithe láithreáin, tástáil ithreach agus anailís chun a fháil amach ar tharla éilliú

- Tuarascáil mhionsonraithe scríofa ar imscrúdú agus measúnú (lena n-áirítear moltaí chun déileáil leis an talamh lena mbaineann) a chur ar fáil do Chomhairle Contae Chorcaí.
- Dí-éilliú suíomhanna sula ndéantar oibreacha forbartha nua, agus an toirmeasc ar fhorbairt go dtí go mbeidh Comhairle Contae Chorcaí sásta gur caitheadh go sásúil leis an talamh lena mbaineann.
- Ba cheart go gcinnteodh gníomhaíochtaí dí-éillithe nach bhfuil aon imirce lasmuigh den láthair ábhar salaithe trí rith amach, ithreacha nó screamhuisce agus áirítear leis seo speicis ionracha.
- Ina theannta sin, d'fhéadfadh go mbeadh gá le Measúnacht Chuí (MC), nó scagadh le haghaidh MC.

15.9.9 Lorgóidh an Chomhairle freisin le cosc a chur ar scaipeadh speiceas coimhthíoch ionracha trí ghluaiseacht ithreach éillithe a rialú nuair a dhéanann an tÚdaráis Áitiúil an ghluaiseacht sin a rialú nó a dhéanamh.

Cuspóir Plean Forbartha Contae BE 15-11: Talamh Éillithe

- A cheangal, sula gceadófar forbairt ar láithreáin éillithe, go ndéanfaidh forbróirí measúnú iomlán riosca talún éillithe chun a léiriú:
 - An chaoi a mbeidh na húsáidí talún beartaithe comhoiriúnach le sláinte agus sábháilteacht a chosaint (lena n-áirítear marthanacht struchtúir agus seirbhísí) le linn tógála agus gairme araon; agus
 - An dóigh go rachfaí i ngleic le haon ithir nó uisce éillithe mar is cuí.
- I gcás forbartha a éilíonn ithir, clocha agus speicis ionracha a bhaint, ní mór na ceadanna agus an diúscairt iomchuí a chur ar fáil do láithreánanna údaráithe chun aon bhaint a dhéanamh.

15.10 Caighdeán an Aeir

- 15.10.1 Tá droch-chaighdeán aeir, sa timpeallacht uirbeach agus tuaithe araon, ina riosca mór sláinte. Chomh maith le tionchar sláinte ar nós galair scamhóg agus galair chardashoithíoch, d'fhéadfadh drochthionchar eacnamaíoch agus comhshaoil a bheith ag truailliú aeir freisin. Aithnítear an gá atá leis na caighdeáin is airde de cháilíocht an aeir a chinntiú.
- 15.10.2 Beidh aird ag Comhairle Contae Chorcaí ar bheartas an Aontais Eorpaigh, náisiúnta agus Réigiúnach i ngach ábhar a bhaineann le cáilíocht an aeir agus, nuair is cuí, céimeanna a ghlacadh chun éifeachtaí truailliú aeir ar dhaoine agus ar an gcomhshaoil a laghdú.
- 15.10.3 Tá cáilíocht an aeir a analáimid ag dul in olcas, mar thoradh den chuid is mó ar ghníomhaíochtaí an duine. Déanann an EPA monatóireacht ar cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh agus déanann sí bainistíocht ar an líonra náisiúnta monatóireachta ar cháilíocht an aeir. Déantar monatóireacht ar cháilíocht an aeir chun measúnú a dhéanamh ar chomhlíonadh na gcaighdeán náisiúnta um cháilíocht an aeir agus chun Treoracha an EU maidir le Cáilíocht an Aeir a chur i bhfeidhm. Truailléáin is mó atá ag déanamh imní dóibh siúd a thagann ón trácht lena n-áirítear Ábhar Cáithnínach agus Dé-ocsaíd Nítrigine. Ní déantar monatóireacht agus measúnuithe ar cháilíocht an aeir ach ag trí shuíomh laistigh de Chontae Chorcaí; ag an gCobh, Cuan Chorcaí agus Maigh Chromtha. Ba cheart machnamh a dhéanamh ar bonneagar monatóireachta breise ar chaighdeán an aeir a sholáthar do cheantair uirbeacha i gContae Chorcaí chomh maith le monatóireacht fhadtéarmach a dhéanamh ar chaighdeán an aeir feadh bóithre móra.
- 15.10.4 Tacaíonn an Chomhairle leis an 'Prionsabal íocann an truaillitheoir' agus beidh aird acu ar Chreat-Treoir an EU maidir le Measúnú agus Bainistíocht Cáilíochta Aeir agus an Treoir Ghinearálta maidir le Beartas Ginearálta Rialtais Áitiúil (Pleanáil agus Forbairt) 1988 (nó de réir mar a leasófar ó am go ham) arna eisiúint ag an Aire Comhshaoil a bhaineann le caighdeán cháilíochta an aeir go náisiúnta.
- 15.10.5 Tá radón, gás radaighníomhach a chruthaítear sa talamh trí mheath radaighníomhach an úráiniam, atá i ngach carraig agus ithir, rangaithe ag an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte mar charcanaigin. Tá sé tábhachtach cloí leis an dea-chleachtas maidir le bearta um chosc radóin a chur i bhfeidhm i gcomhpháirtíocht le gníomhaireachtaí ábhartha eile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae BE 15-12: Cáilíocht an Aeir

- Monatóireacht a dhéanamh ar threochtaí cháilíocht an aeir agus ar cháilíocht an aeir de réir threoracha beartais an EU, dea-cháilíocht aeir a chaomhnú nuair atá sé ann, agus gníomh cuí a dhéanamh, nuair is gá, lena n-áirítear bonneagar breise monatóireachta ar chaighdeán an aeir a sholáthar i gceantair uirbeacha agus feadh bóithre móra.
- Ba cheart bacainní radóin a sholáthar i ngach forbairt nua i gcomhréir le dea-chleachtas agus rialacháin foirgníochta ábhartha.
- Tá astaíochtaí aeir a bhaineann le gach forbairt nua le bheith ag teacht le Caighdeán Cháilíochta Comhshaoil mar atá leagtha amach sna Rialacháin um Chaighdeán Cháilíochta Aeir 2011, nó in aon doiciméid nuashonraithe/maoirseachta.

15.11 Astaíochtaí Thorainn agus Sholais

15.11.1 Tá dhá Plean Gníomhaíochta Torainn críochnaithe curtha i dtoll a chéile ag Comhairle Contae Chorcaí, de réir Threoir Eorpach um Thorann 2002/49/CE, a mbíonn tionchar aige ar limistéar feidhme Chontae Chorcaí. Is pleananna straitéiseacha 5 bliana iad na Pleananna Gníomhaíochta Torainn seo a chlúdaíonn an tréimhse go dtí 2023:

- 1) Plean Gníomhaíochta fuaime Chontae Chorcaí do Mhórbhóithre 2018-2023; agus
- 2) Plean Gníomhaíochta fuaime Limistéar Ceirtleánaithe Chorcaí 2018-2023.

15.11.2 Is é cuspóir na bPleananna Gníomhaíochta Torainn seo feidhmiú mar mhodh chun torann comhshaoil a bhainistiú, agus aidhmeanna na Treorach Eorpaí maidir le Torann a chosc, agus a laghdú nuair is gá, torann comhshaoil trí ghlacadh leis na Pleananna. Beidh aird ag an údarás pleanála ar na léarscáileanna Torainn sna Pleananna Gníomhaíochta, agus iarratais phleanála á meas. Déanfaidh an t-údarás pleanála breithniú cúramach freisin ar shuíomh forbairtí íogair torainn chun a chinntiú go gcosnaítear iad ó fhoinsí móra torainn nuair atá siad praiticiúil.

15.11.3 Cé go bhfuil soilsiú saorga riachtanach do thimpeallacht shábháilte shlán oíche, aithníonn an Chomhairle na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag truailliú solais (dalladh, solas spéire, foghail solais, tranglam agus doirteadh) ar thaitneamhachtaí amhairc, fiadhúlra agus cónaithe na gceantar máguaird. Is acmhainn don Chontae iad spéartha dorcha agus spéartha oíche neamhthruaillithe. Fiosróidh an tÚdarás Pleanála conas is fearr limistéir spéir dhorcha/spéir gan truailliú sa Chontae a aithint agus a bhainistiú le linn shaolré an Phlean. Go ginearálta, ba chóir go mbeadh soilsiú:

- gan a bheith ar siúl ach nuair is gá;
- gan a bheith lasta ach an limistéar a bhfuil sé de dhíth air;
- gan a bheith níos gile ná mar is gá;
- ag íoslaghdú astaíochtaí solais ghoirm;
- go hiomlán sciath agus ag pointeáil anuas.

Cuspóir Plean Forbartha Contae BE 15-13: Astaíochtaí Thorainn agus Sholais

- a) Bí ag lorg íoslaghdú agus rialú truailliú torainn a bhaineann le gníomhaíochtaí nó forbairt, ag féachaint do chaighdeán ábhartha, treoir fhoilsithe agus an timpeallacht glactha.
- b) A chinntiú go ndéantar forbairtí atá íogair ó thorann a chosaint go leordhóthanach ó fhoinsí féideartha torainn (m.sh. bóithre náisiúnta). Ba cheart go gcuirfeadh forbairtí nua san áireamh, agus go maolófaí ina gcoinne, aon fhoinsí torainn atá ann cheana féin.
- c) Tacaigh le cur i bhfeidhm Pleananna Gníomhaíochta Torainn a ullmhaíodh do cheantar Chontae Chorcaí.
- d) Bí ag lorg íoslaghdú agus rialú truailliú solais a bhaineann le gníomhaíochtaí forbartha, ag féachaint do chaighdeán ábhartha, treoir foilsithe agus prionsabail na timpeallachta glactha agus na Spéire Dorcha.
- e) Athbhreithniú agus nuashonrú a dhéanamh ar Threoirlínte Beartais Chomhairle Contae Chorcaí maidir le Soilsiú Poiblí chun tionchair soilsithe poiblí ar spéartha fiadhúlra agus oíche a chur san áireamh.

15.12 Dramhail

15.12.1 Tiocfaidh fás ar fhéin-leordhóthanacht i mbainistiú dramhaíola i bhfianaise na spriocanna suntasacha fáis atá leagtha amach sa Phlean seo. Tá sé mar aidhm ag beartais agus cuspóirí dramhaíola Chomhairle Contae Chorcaí dramhail a íoslaghdú trí úsáid a bhaint as coincheap an Gheilleagair Chiorclaigh; maolú nuair is féidir agus dul in oiriúint do thionchair an athraithe aeráide; uiscí talún agus dromchla a chosaint agus a fheabhsú; agus timpeallacht ghlan nádúrtha a sholáthar.

15.12.2 Leagtar amach inár bPlean Gníomhaíochta Aeráide náisiúnta go bhfuil ár múnla reatha, táirgeachta líneach agus tomhaltais – bunaithe ar tháirgeadh, úsáid agus fáil réidh – go mór ó thaobh carbóin agus acmhainní de agus go bhfuil 'Ag déanamh níos mó le níos lú' rithábhachtach chun cosc a chur ar níochán i ngeilleagar nua-aimseartha. Gineann cleachtais bhainistíochta dramhaíola gáis cheaptha teasa, go díreach (i.e. astaíochtaí ón bpróiseas bainistíochta féin) agus go hindireach (m.sh. trí idiú fuinnimh) agus tá sé tábhachtach beartais níos éifeachtaí a fhorbairt maidir le cosc dramhaíola, rogha ábhair agus athchúrsála chun tionchar dramhaíola a laghdú.

Comhthéacs an Bheartais

15.12.3 Leagtar amach i gCreat-Treoir Dramhaíola an EU, tús áite a thabhairt do chosc dramhaíola, agus ina dhiaidh sin athúsáid, athchúrsáil, agus aisghabháil (nuair is acmhainn dramhaíola le haghaidh eastóscadh fuinnimh é dramhail indóite trí loscadh) agus diúscairt ar deireadh i líonadh talún.

- 15.12.4 I bhfoilsíú an Chomhaontaithe Ghlais don Eoraip in 2019, leagtar amach aidhm an Aontais Eorpaigh a bheith neodrach ó thaobh carbóin de faoi 2050. Is príomhghné de Phlean Gníomhaíochta an Chomhaontaithe Ghlais é borradh a chur faoi úsáid éifeachtach acmhainní trí bhogadh go geilleagar glan ciorclach, chun dramhail a íoslaghdú ag dul chuig líonadh talún agus dramhail a uasmhéadú mar acmhainn. Tá ráta athchúrsála 65% molta ag an gCoimisiún Eorpach do 2030 mar chuid den Phacáiste Geilleagair Ciorclach a bhfuil sé mar aidhm aige táirgí, seirbhísí agus samhlacha gnó inbhuanaithe a dhéanamh an norm, agus patrúin tomhaltais a athrú ó bhonn ionas nach dtáirgtear aon dramhail ar an gcéad dul síos.
- 15.12.5 I mí Mheán Fómhair 2020, d'fhoilsigh an rialtas 'A Waste Action Plan for a Circular Economy – Ireland's National Waste Policy 2020-2025', ina leagtar amach na bearta trína mbeidh Éire ina geilleagar ciorclach, le fócas soiléir ar éifeachtúlacht acmhainní. I measc na mbuntáistí a bhaineann leis an nGeilleagar Ciorclach a leagtar béim orthu tá cruthú post, caillteanas gnáthóg a theorannú, caillteanas bithéagsúlachta agus téamh domhanda a mhoilliú.
- 15.12.6 Is í aidhm uileghabhálach an chreata beartais ná ceann a chuireann laghmhisneach ar chiorclaíocht acmhainní agus luach saothair a chur amú, a baineadh amach tríd an bhfócas a aistriú amach ó dhiúscairt agus cóireáil dramhaíola agus ina ionad sin a chinntiú go bhfanann ábhair agus táirgí in úsáid tháirgiúil ar feadh níos faide. Déantar seachadadh an bheartais trí phleananna éigeantacha réigiúnacha bainistíochta dramhaíola. Lorgaíonn an creat beartais freisin le tacú le socruithe soiléire láidre institiúideacha don earnáil dramhaíola, lena n-áirítear trí ról neartaithe d'Údarás Áitiúla.
- 15.12.7 Is é Plean Reatha Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt 2015 – 2021 (WMP), an creat chun dramhail a chosc agus a bhainistiú ar bhealach sábháilte agus inbhuanaithe. Is í fis straitéiseach an WMP athmhachnamh a spreagadh inár gcur chuige maidir le dramhail a bhainistiú, trí bhreathnú ar ár sruthanna dramhaíola mar acmhainní luachmhara ábhair a d'fhéadfadh timpeallacht níos sláintiúla agus deiseanna tráchtála inbhuanaithe dár ngeilleagar a bheith mar thoradh orthu. Chun an fhís sin a bhaint amach, leagann an WMP amach trí sprioc feidhmíochta shonracha atá:
- Bíodh mar aidhm laghdú 1% in aghaidh na bliana a bhaint amach sa mhéid dramhaíola tí a ghintear per capita thar thréimhse an Phlean;
 - Laghdú go 0% ar dhiúscairt dhíreach dramhaíola bardasach iarmharach neamhphróiseáilte chuig líonadh talún (ó 2016 ar aghaidh) i bhfabhar próisis réamhchóireála ar luach níos airde agus cleachtais aisghabhála dúchasacha; agus
 - Bíodh mar aidhm ráta athchúrsála 50% de dhramhail bhardasach bhainistithe a bhaint amach faoi 2020.
- 15.12.8 Tá dréacht den Phlean Náisiúnta Bainistíochta Dramhaíola do Gheilleagar Ciorclach á ullmhú faoi láthair agus beidh an plean náisiúnta nua seo ina chomharba ar na pleananna bainistíochta dramhaíola réigiúnacha reatha. Cuimseofar sa Phlean Náisiúnta Bainistíochta Dramhaíola atá le teacht treoir dar teideal 'Waste Management Infrastructure – Guidance for Siting Waste Management Facilities' a thacóidh an t-údarás pleanála le cur i bhfeidhm aon uair amháin a ghlacfar leis.
- 15.12.9 Baineann an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt, 2020 macalla as na meonta seo agus tá sé mar aidhm aici bogadh ar shiúl ón tsar nós líneach neamh-inbhuanaithe traidisiúnta ina n-ídimid acmhainní agus ina nginimid méideanna arda dramhaíola le seoladh chun iad a phróiseáil mar dhramhail. Mar ar an leibhéal náisiúnta, tá an beartas dírithe anois ar gheilleagar ciorclach a thógáil.
- 15.12.10 Trí gheilleagar dramhaíola ciorclach a fhorbairt, beidh deiseanna fiontraíochta agus fostaíochta ann a dtacóidh an chomhairle leo agus pléifear é sin tuilleadh laistigh de **Chaibidil 8 Geilleagar agus Fostaíocht**.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

Cuspóir BE 15-14: Dramhail a Chosc agus a Bhainistiú

- a) Tacaigh leis na bearta agus na gníomhartha beartais a leagtar amach in
 - 'Plean Gníomhaíochta Dramhaíola do Gheilleagar Ciorclach Beartas Náisiúnta Dramhaíola na hÉireann 2020-2025', agus
 - Plean Bainistithe Dramhaíola Réigiún an Deiscirt 2015 – 2021, nó aon phleananna a tháinig i gcomharbha
- b) Tacaigh le prionsabail gheilleagair chiorclacha agus athléimneach aeráide agus bonneagar straitéiseach gaolmhar, tús áite a thabhairt do chosc, athúsáid, athchúrsáil agus téarnamh, agus gach cineál dramhaíola a bhainistiú go hinbhuanaithe trína chinntiú go soláthrófar saoráidí leordhóthanacha aisghabhála dramhaíola, athchúrsála agus diúscairt don chontae.

Bonneagar Athchúrsála agus Dramhaíola Chorcaí

- 15.12.11 Tá líona de 120 Ionad Beir leat ag Comhairle Contae Chorcaí agus tá 12 láthair conláiste cathartha sa chontae atá lonnaithe i mBandan, Baile Chaisleáin Bhéarra, Cloich na Coillte, Doire Chonaill, Ceann Toirc, Maigh Chromtha, Mala, Sráid an Mhuilinn, Ráth Mhín, Ros Mór, agus Eochaill. Glacann siad le réimse leathan ábhar intíre ón bpobal i gcoitinne. Leanfaidh an Chomhairle ag spreagadh soláthar bonneagar athchúrsála nuair a mheastar go bhfuil gá leis agus déanfaidh sí measúnú ar riachtanais maidir le saoráidí athchúrsála ar bhonn cás ar chásanna mar chuid den phróiseas bainistíochta forbartha. I gcás forbairtí nua ar mhórsála, nuair is féidir, ba cheart saoráidí athchúrsála ar an Láithreán a chur ar fáil, ar nós ionaid fág anseo.
- 15.12.12 Tá deis ann níos mó gníomhaíochtaí athúsáide agus deisiúcháin a spreagadh sa chontae, go háirithe ag áiseanna conláiste cathartha. Tacóidh an chomhairle le spás a sholáthar ag saoráidí conláiste cathartha do dhramhail ar féidir le cónaitheoirí áitiúla eile é a athúsáid nó a dheisiú. Is úsáid iad Caiféanna Deisiúcháin a dtacóidh an Chomhairle leo tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha.

- 15.12.13 Ba chóir a thabhairt faoi deara go ndéanfar breithníú ar sholáthar saoráidí cóireála dramhaíola ar mhórsála straitéiseacha chun tacú le haidhmeanna an Chomhaontaithe Ghlais eorpaigh agus an Bheartais Náisiúnta i 'Limistéir Thionsclaíocha' atá ainmnithe mar Limistéir Straitéiseacha Fostaíochta. Féach Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta agus **Caibidil 18 Zonáil agus Úsáid an Talamh**.

Cnocán an Bhuidéil

- 15.12.14 Tá infheistíocht straitéiseach nach beag déanta ag Comhairle Contae Chorcaí ar láithreán Líonta Talún Cnocán an Bhuidéil go dtí seo. Tá thart ar 660,000 tonna de spás líonta talún tógtha ag an bpíosa suntasach bonneagair seo, ó spás measta iomlán de 5,400,000. Mar thoradh ar bheartas náisiúnta agus réigiúnach, lena áiríodh cáin líonta talún a thabhairt isteach, tá athrú tagtha ar shiúl ó úsáid líonadh talún, rud a d'fhág nach raibh láithreán Líonta Talún Chnoc an Bhuidéil ag feidhmiú. Áfach, aithnítear go bhféadfaí Cnocán an Bhuidéil a athchumrú chun freastal ar riachtanais bonneagair eile bainistíochta dramhaíola chun aidhmeanna Phlean Gníomhaíochta an Gheilleagair Chiorcláin a sheachadadh le scóip do ról speisialaithe i réimse na bainistíochta comhtháite dramhaíola agus na dramhaíola chuig fuinneamh. Ar fud na hEorpa tá forbairtí comhtháite bainistíochta dramhaíola bunaithe ann, lena n-áirítear dramhaíl go fuinneamh, a chomhcheanglaíonn roinnt saoráidí ar láithreán amháin.

Bainistíocht Bruscair

- 15.12.15 Is seirbhís thábhachtach í glanadh sráide agus bainistíocht bruscair a chuireann an Chomhairle ar fáil. Tá deis ann athchúrsáil a spreagadh ar fud an chontae trí bhoscaí bruscair cliste deighilte a sholáthar. Chiallódh sé sin go bhféadfaí bailiú dramhaíola a fheabhsú lena chinntiú go mbailítear boscaí bruscair a úsáidtear go rialta ar bhonn níos minice. Is príomhfhoinsé bhróid iad sráideanna glana do phobail ar fud an chontae agus feictear an méid a chuireann siad le chéile trí fhoirme na mBailte Slachtmhara a oibríonn gan staonadh lena chinntiú go bhfuil a gceantair áitiúla ar a ndícheall.

Dramhaíl Bia

- 15.12.16 Tá gach teaghlach a chónaíonn i gceirtleán daonra de níos mó ná 500 duine i dteideal seirbhís Athchúrsála Dramhbhia óna mbailitheoir dramhaíola. D'fhéadfadh dramhaíl bia a bheith ar an gcomhpháirt in-athchúrsáilte is mó den sruth dramhaíola cathrach agus tá teicnící aisghabhála aibí agus ar fáil chun déileáil leis, ar nós múiríníú agus díleá anaeróbach. Oibreoidh an Chomhairle le Réigiún Dramhaíola an Deiscirt chun breithníú a dhéanamh ar bhonneagar dramhaíola den sórt sin a sholáthar nuair is cuí tríd an bpróiseas Bainistíochta Forbartha, faoi réir measúnaithe comhshaoil

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-15: Dramhaíl a Chosc agus Bainistíocht Áiseanna Dramhaíola

- Comhlíonfaidh leathnú na saoráidí dramhaíola atá ann cheana agus cruthú saoráidí dramhaíola nua critéir Phlean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt atá leagtha amach thuas agus déanfar iad a mheas tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha.
- Tacaigh le forbairt inbhuanaithe na saoráide Chnocán an Bhuidéil le haghaidh úsáidí speisialaithe agus cuí a bhaineann go príomha le haidhmeanna an gheilleagair dramhaíola ciorclach a bhaint amach.

Measúnuithe ar Bhainistiú Dramhaíola

- 15.12.17 Chun cleachtas bhainistíochta dramhaíola inbhuanaithe a sholáthar, de ghnáth, éileoidh an Chomhairle Contae ar gach togra forbartha soláthar ar an láthair a chur san áireamh chun ábhair dramhaíola a bhainistiú ar dócha go nginfear iad ón úsáid atá beartaithe.
- 15.12.18 I gcás forbairtí ar scála beag beidh buneolas maidir le suíomh beartaithe boscaí bruscair, múiríníú srl ag teastáil agus d'fhéadfadh leibhéal níos mó mionsonraí a bheith ag teastáil le haghaidh forbairtí níos mó.
- 15.12.19 Maidir le tograí tráchtála, tionsclaíochta agus iliomad cónaithe, ba cheart bainistíocht éifeachtach dramhaíola a ionchorprú i ndearadh agus leagan amach tógála m.sh. ba cheart soláthairtí sonracha a dhéanamh le haghaidh spáis deighilte chun gur féidir dramhaíl a scaradh i gcomhréir leis an gcineál forbartha atá i gceist. Soláthrófar stóráil leordhóthanach dramhaíola don chineál forbartha atá beartaithe. Beidh dearadh ardcháilíochta ann agus beidh sé suite go cuí chun teaghlach agus úsáideoirí tráchtála a spreagadh chun athchúrsáil agus múiríníú a uasmhéadú agus ar an am sin ar an tsráid a sheachaint. I gcás árasán, ba cheart forálacha sonracha a dhéanamh maidir le spás leithscartha ionas go bhféadfar dramhaíl atá comhsheasmhach leis an gcineál forbartha atá i gceist a dheighilt.
- 15.12.20 Tá sé tábhachtach go ndéantar sloda ó chóireáil uisce óil agus/nó cóireáil fuíolluisce a bhainistiú go cuí.
- 15.12.21 Ba cheart machnamh a dhéanamh ar shaoráidí múirínithe aonair a sholáthar do thionscadail féin-thógála. I gcás forbairtí ar mhórsála ar scála oiriúnach, ba cheart breithníú a dhéanamh freisin ar shaoráidí múirínithe grúpa a sholáthar.

- 15.12.22 I gcás úsáid mheasctha, ba cheart breithniú a dhéanamh ar 'ionaid fág anseo' a sholáthar. Má bhreithnítear é go luath d'fhéadfadh sé seo a chinntiú go bhfuil an 't-ionad Fág Anseo' dea-dheartha, suite go hoiriúnach agus comhtháite san fhorbairt a laghdaíonn saincheisteanna a bhaineann le hiompar frithshóisialta. Tugtar faoi deara go bhféadfadh leibhéal níos mó sonraí a bheith de dhith le haghaidh forbairtí níos mó.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-16: Cosc agus Bainistíocht Dramhail: Cóireáil Uisce Óil agus/nó Cóireáil Fuíolluisce

Déan cinnte go ndéantar sloda ó chóireáil uisce óil agus/nó cóireáil fuíolluisce a bhainistiú go cuí, rud a bharrfheabhsaíonn an poitéinseal do ghnóthachain an gheilleagair chiorclaigh.

Dramhail Tógála agus Scartála (C&D)

- 15.12.23 Tá méid suntasach dramhaíola a ghintear i gContae Chorcaí mar thoradh ar ghníomhaíocht tógála. Aithníonn an Chomhairle inbhuanaitheacht bhunúsach na coinneála agus an athchóirithe, i gcomparáid leis na costais fuinnimh saoil ar fad agus tionchair dramhaíola a bheadh mar thoradh ar scartáil agus athsholáthar. Caomhnaíonn athúsáid na struchtúr atá ann cheana an fuinneamh corpraithe a chaitear sa bhuntógáil, íoslaghdaíonn sé dramhail agus laghdaíonn sé úsáid ábhar nua. Mar sin, cuirfidh an Chomhairle ciorclaíocht chun cinn trí iarracht a dhéanamh scartáil a sheachaint agus athchorra a spreagadh ar fhoirgnimh atá ann cheana féin ar an gcéad dul síos. Ón bPlean Forbartha deireanach tá athrú ag teacht le beartas réigiúnach agus náisiúnta maidir leis an gcaoi a gcaitear le dramhail C&D. Léiríonn na figiúirí is déanaí ó Phlean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt go bhfuil 95% de dhramhail C&D á athúsáid nó á hathchúrsáil.
- 15.12.24 Chun leanúint den sprioc a bhaint amach maidir le dramhail C&D a athúsáid nó a athchúrsáil, beidh aird ag an gComhairle ar an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus beidh uirthi cloí leis an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 'Best Practice Guidelines for the Preparation of Resource Management Plans for Construction and Demolition Waste Projects', (Aibreán 2021 nó mar a nuashonraíodh ina dhiaidh sin) i mbainistiú dramhaíola ó thionscadail tógála agus scartála. Beidh Plean Bainistíochta Dramhaíola Foirgníochta agus Scartála ag teastáil do thionscadail de bhreis ar na tairseacha seo a leanas:
- Forbairtí chónaithe nua de 10 dteach nó níos mó,
 - Forbairtí nua (seachas an pointe piléar thuas), lena n-áirítear saoráidí institiúideacha, oideachais, sláinte agus saoráidí poiblí eile, le limistéar urláir comhiomlán níos mó ná 1,1250 m²,
 - Tionscadail scartála/athchóirithe/athchóirithe a ghineann níos mó ná 100 m³ i méid na dramhaíola tógála agus scartála,
 - Tionscadail innealtóireachta sibhialta a tháirgeann níos mó ná 500 m³ de dhramhail, gan ábhair dramhaíola a úsáidtear le haghaidh oibreacha forbartha ar an suíomh a áireamh.
- 15.12.25 I gcúinsí inar aontaíodh go bhfuil scartáil oiriúnach, ba cheart d'fhorbróirí iarracht a dhéanamh ábhar tochailte a athúsáid óna láithreáin forbartha le haghaidh tírdhreachú, athchóiriú talún nó le hathúsáid sa phróiseas tógála. Nuair a léirítear nach féidir é seo a dhéanamh, beidh orthu moltaí soiléire a bhunú maidir le hathúsáid, laghdú agus athchúrsáil dramhaíola ag tús na forbartha. Ina theannta sin, beidh orthu a léiriú conas a dhéantar dramhail C&D a scaradh ar an láthair ionas gur féidir í a athúsáid, a athchúrsáil nó a dhiúscairt ar bhealach cuí. I gcás nach féidir dramhail tógála nó scartála a athúsáid nó a athchúrsáil, Ní mór an dramhail sin a iompar chuig saoráidí dramhaíola údaraithe trí úsáid a bhaint as seirbhísí bailitheoirí dramhaíola údaraithe.

Áiseanna Bainistithe Dramhaíola

- 15.12.26 Déanann Plean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt soláthar d'áiseanna bailithe dramhaíola, do stáisiúin aistrithe dramhaíola agus do shaoráidí dramhaíola eile agus leanfaidh an Chomhairle lena bhforbairt a éascú nuair is cuí.
- 15.12.27 Taobh amuigh d'ionaid fág anseo, ardaíonn na háiseanna seo leibhéal éagsúla imní agus tionchair chomhshaoil agus shóisialta agus teastaíonn ceadúnú ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA) nó teastais/ceadanna ón údarás áitiúil. Tá sé tábhachtach a chinntiú go bhfuil siad suite in áiteanna a déantar na tionchair seo a íoslaghdú a oiread agus is féidir.
- 15.12.28 Agus iarratais phleanála ar shaoráidí dramhaíola nua agus/nó leathnú saoráidí dramhaíola atá ann cheana á mbreithniú; déanfar breithniú ar na critéir 'comhshaoil ghinearálta' atá leagtha amach i bPlean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Deiscirt agus aon nuashonruithe ina dhiaidh sin.

Dramhaíl Ghuaiseach

- 15.12.29 D'ullmhaigh an EPA Plean Náisiúnta um Bainistíocht Dramhaíola Guaiseach (2014-2020) ina leagtar amach na tosaíochtaí atá le saothrú chun bainistíocht dramhaíola guaisí a fheabhsú.
- 15.12.30 Is gá aghaidh a thabhairt ar bhainistíocht dramhaíola guaiseach sa réigiún ó pheirspictíocht an chur chuige is inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus de réir an chleachtais idirnáisiúnta is fearr.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

BE 15-17: Dramhaíl a Chosc agus a Bhainistiú

- a) Tacófar le hiarratais phleanála ar thalamh imeallach a inlíonadh trí iompórtáil ithreach nuair is féidir a léiriú go bhfuil na forbairtí de réir pleanála cuí agus forbairt inbhuanaithe, ag cinntiú go bhfuil siad comhoiriúnach le cosaint acmhainní comhshaoil lena n-áirítear cáilíocht uisce, láithreáin Natura 2000, bithéagsúlacht, acmhainní seandálaíochta agus tírdhreacha.
- b) Cuirfear tacaíocht ar fáil chun láithreáin oiriúnacha a aimsiú laistigh den chontae chun dramhaíl tógála agus scartála a dhiúscairt go sábháilte i gcomhar le Réigiún Dramhaíola an Deiscirt.
- c) Ullmhófar Pleananna Foirgníochta agus Bainistíochta Comhshaoil (CEMPanna)/Pleananna Bainistíochta Foirgníochta agus Scartála do thionscadail ar scála níos mó mar atá leagtha amach i mír 15.12.24 agus déanfar an riachtanais seo a mheasúnú ar bhonn cás ar chás mar chuid den phróiseas bainistíochta forbartha.
- d) Tacaigh le cur i bhfeidhm mholtaí agus bheartais an Plean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola Guaiseach 2014-2020.

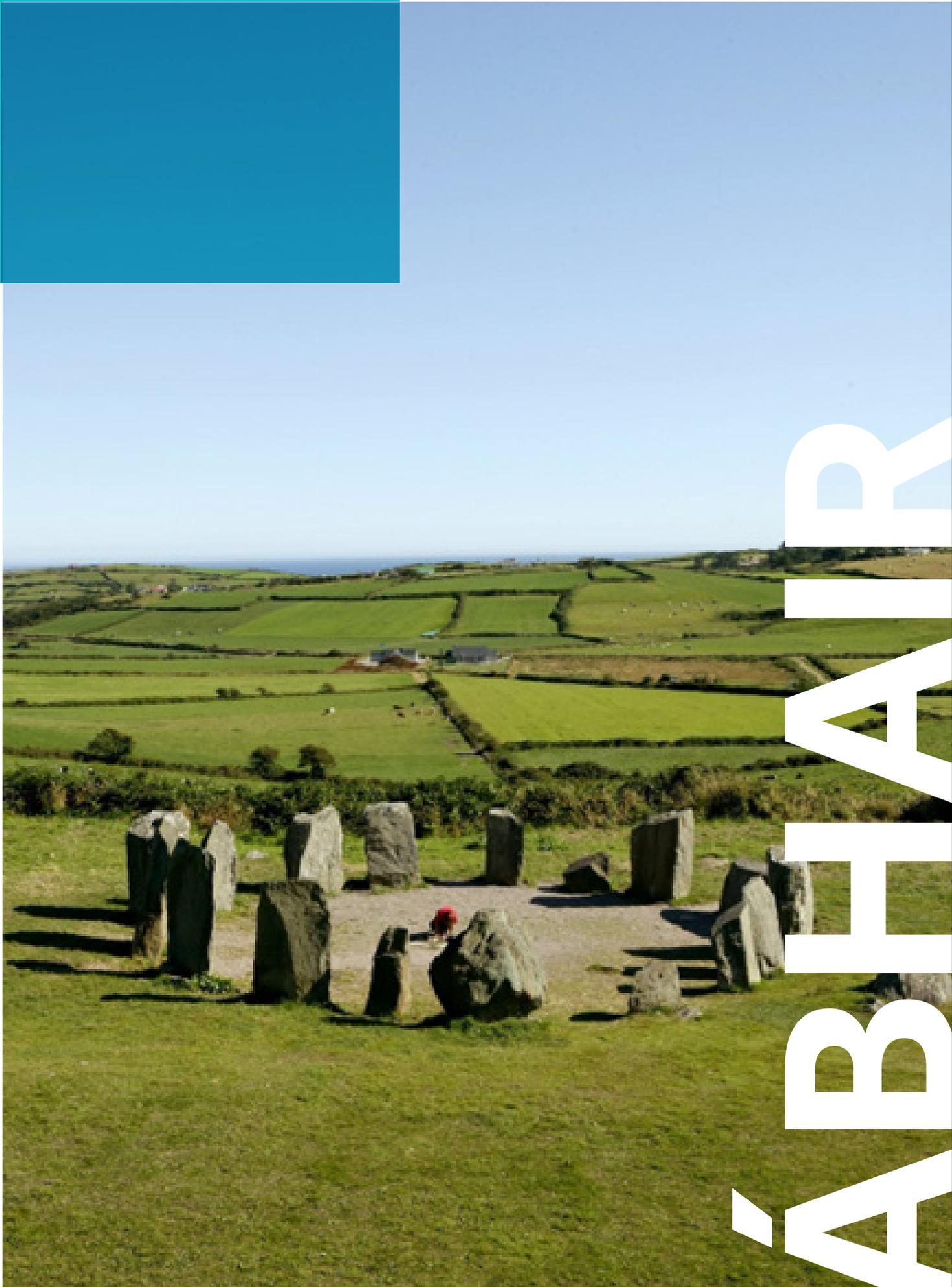

CAIBIDIL 16

OIDHREACHT THÓGTHA AGUS CHULTÚRTHA

Aidhm an Chaibidil

Aithníonn an Plean an tábhacht a bhaineann lenár n-oidhreacht seandálaíochta, ailtireachta agus cultúrtha a aithint, a mheas agus a chosaint do na glúnta atá le teacht trí bhearta cosanta, bainistíochta agus feabhsaithe cúí nó trí fhorbairt íogair na hacmhainne seo.

Ábhair

16.1	Réamhrá	356
16.2	Oidhreacht Sheandálaíochta	357
16.3	Oidhreacht Ailtireachta	362
16.4	Oidhreacht Chultúir	368
16.5	Na hEalaíona	372

16.1 Réamhrá

- 16.1.1 Tá oidhreacht shaibhir agus éagsúil ag Contae Chorcaí a chuimsíonn ár láithreáin ársa, sráidbhailte agus bailedhreacha agus na foirgnimh laistigh diobh. Is í an oidhreacht ár stair, ár dteanga, ár mbéaloideas, ár nósanna agus ár dtraidisiúin. Ní hamháin go bhfuil buntáistí agus buntáistí comhshaoil ag baint lenár n-oidhreacht a chosaint do chaighdeán saoil mhuintir Chorcaí, ach tugann sé buntáistí eacnamaíocha don Chontae freisin trí bhailte, sráidbhailte agus tuath tarraingteach a chur ar fáil do chuirteoirí chun taitneamh a bhaint astu. Féach **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht** maidir lenár nOidhreacht Nádúrtha.
- 16.1.2 Is é an Creat Náisiúnta Pleanála plean straitéiseach ardleibhéil an Rialtais chun fás agus forbairt na tíre amach anseo a mhúnlú suas go dtí 2040. Cuimsíonn sé fócas láidir ar thaitneamhachtaí agus oidhreacht fheabhsaithe trí aird a tharraingt ar an gcaoi a bhfuil luach intreach ag ár n-oidhreacht thógtha, chultúrtha agus nádúrtha maidir le carachtar na gceantar uirbeach agus tuaithe a shainiú agus cur lena mbeo, a meallacht agus a mbraistint áite. Leagann sé béim freisin ar an gcaoi a bhfuil sócmhainní oidhreachta tógtha na hÉireann ina n-acmhainn neamh-in-athnuaite ar fiú iad a chothú ar bhealach atá oiriúnach dá dtábhacht mar chabhair chun tuiscint a fháil ar an am atá thart, ag cur le folláine pobail agus le cáilíocht na beatha chomh maith le forbairt gheilleagrach réigiúnach.
- 16.1.3 Cuimsíonn an Creat Náisiúnta Pleanála na Cuspóirí Beartais Náisiúnta seo a leanas (NPOanna) a bhaineann go díreach le ceist na hoidhreachta: NPO 17: Luach speisialta fisiciúil, sóisialta, eacnamaíoch agus cultúrtha sócmhainní oidhreachta tógtha a fheabhsú, a chomhtháthú agus a chosaint trí úsáid chuí agus íogair anois agus do na glúnta atá le teacht; agus NPO 60: Cáilíochtaí saibhre oidhreacht nádúrtha agus chultúrtha na hÉireann a chaomhnú agus a fheabhsú ar bhealach atá oiriúnach dá dtábhacht.
- 16.1.4 Ar leibhéal réigiúnach, aithníonn an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Eacnamaíoch (RSES) do Réigiún an Deiscirt na tréithe cultúrtha briomhara agus éagsúla atá ann ar fud na gcathracha, na mbailte, na gceantar tuaithe agus na n-oileán i Réigiún an Deiscirt. Tá taipéis shaibhir de shéadchomharthaí náisiúnta agus taifeadta, páirceanna náisiúnta agus anaclanna dúlra, institiúidí cultúrtha, cathracha stairiúla, bailte agus sráidbhailte sa Réigiún mar aon le stair an bhéaloidis, an cheoil, an damhsa, na n-ealaíon, na ceardaíochta agus na dtraidisiúin áitiúil. Tacaíonn an RSES go láidir le hoidhreacht uathúil theangeolaíoch agus chultúrtha cheantair Ghaeltachta ár Réigiúin agus tacaíonn sé le feidhmeanna reachtúla Údarás na Gaeltachta faoi Acht na Gaeltachta 2012. Cuirtear aitheantas speisialta i leith ainmniú na mBailte Seirbhíse Gaeltachta ar nós Maigh Chromtha agus suíomh Limistéir Pleanála Teanga ar nós Mhúscraí agus Oileán Chléire i gContae Chorcaí mar ainmniúcháin spásúla a thacaíonn le fás agus inbhuanaitheacht na gceantar Gaeltachta.

Creat Reachtach Oidhreachta

- 16.1.5 Tá oidhreacht náisiúnta an Chontae cosanta ag roinnt píosaí éagsúla reachtaíochta. Soláthraíonn Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta (1930-2004) do chosaint ár n-oidhreachta seandálaíochta. Tá ár bhfoirgnimh, ár mbailte dreach agus ár dtírdhreacha cosanta faoi na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt. Ina theannta sin, tá roinnt coinbhinsiún agus comhaontuithe idirnáisiúnta ann a bhaineann lenár n-oidhreacht, a dhaingnigh Éire lena n-áirítear an Treoir um Measúnú Tionchair Timpeallachta, a éilíonn go soiléir go n-áirítear leis an Measúnacht Tionchair Timpeallachta (EIA) breithniú ar thionchar ar oidhreacht seandálaíochta.
- 16.1.6 Tháinig Oidhreacht Éireann 2030 in ionad an Phlean Oidhreachta Náisiúnta (2002) le tosaíochtaí beartais náisiúnta nuashonraithe maidir le cosaint agus bainistiú ár n-oidhreachta náisiúnta (tógtha, cultúrtha agus nádúrtha). Tá na doiciméid seo mar bhonn agus mar thaca ag an gcroíphrionsabal go mbaireann an oidhreacht linn go léir agus tá freagracht orainn go léir í a chosaint.
- 16.1.7 Aithnítear freagracht na nÚdarás Áitiúil maidir le cúram agus cosaint na hoidhreachta sa Phlean Oidhreachta Náisiúnta freisin. I measc na bpríomhghníomhartha sna pleananna sin tá riachtanas na nÚdarás Áitiúil Pleananna Oidhreachta Áitiúla a ullmhú agus a chur i bhfeidhm i gcomhpháirtíocht leis na príomhpháirtithe leasmhara sa cheantar. Glacadh le Plean Oidhreachta Chontae Chorcaí in 2005 agus tá sé ag céim feidhme na comhairle faoi láthair. I measc na ngníomhartha a eascraíonn as an bPlean reatha tá 8 bhfoilseachán oidhreachta a dhíríonn ar réimse saincheisteanna lena n-áirítear treoir maidir le réimsí sainspéise cultúir a chosaint (Plean Oidhreachta Mhúscraí), foilseachán mionsonraithe ar acmhainn seandálaíochta an chontae agus treoir maidir le gnéithe sonracha de luach oidhreachta tógtha lena n-áirítear aghaidheanna siopaí agus oibreacha laistigh de Limistéir Chaomhantais Ailtireachta.
- 16.1.8 Tá sraith léarscáileanna stairiúla maisithe go hálainn curtha le chéile freisin do roinnt Bailte Contae chun cuidiú le hoideachas agus feachtas ar oidhreacht shaibhir uirbeach an Chontae. Tá an próiseas seo ar siúl faoi láthair.
- 16.1.9 Aithnítear sa Phlean freisin na téamaí beartais forluiteacha a roinneann an Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha le Caibidilí eile laistigh den Phlean. Ag leibhéal an láithreáin, mar shampla, tá poitéinseal ann maidir le tionchair dhiúltacha don bhithéagsúlacht, flóra agus fána ina soláthraíonn stoc tógála níos sine gnáthóg d'ialtoga roosting, ulchabháin srl. agus déantar é a athchóiriú gan bearta maolaithe a chur i bhfeidhm. Mar sin, moltar sa Phlean dul i gcomhairle le **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht** sa chás seo agus tacaíonn sé leis an riachtanas maidir le measúnú éiceolaíoch (nuair is cuí).

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-1: Plean Oidhreachta Contae

Lean ar aghaidh den Phlean Oidhreachta Contae reatha (2005) a chur i bhfeidhm i gcomhpháirtíocht le páirtithe leasmhara ábhartha agus le haon chomharba ar an doiciméad seo.

16.2 Oidhreacht Sheandálaíochta

- 16.2.1 Is éard atá san oidhreacht seandálaíochta ná na hiarsmaí ábhair a d'fhág sochaithe roimhe seo ó amanna is luaithe suas go dtí an tréimhse iar-mheánaoiseach agus áirítear léi gach struchtúr, áit, pluais, láithreán, gnéithe agus réada iniompartha, cibé acu suite ar thalamh, faoi uisce nó sa chrios idirthaoideach. Go ginearálta, tugtar séadchomharthaí ar na codanna sin den oidhreacht seandálaíochta atá mar chuid den tírdhreach nó ceangailte leis. Tá oidhreacht shaibhir seandálaíochta ag Corcaigh, a d'fhág a rian ar fud a thírdhreach uirbeach agus tuaithe. Aithníonn an Chomhairle go hiomlán an ról atá aici maidir leis an acmhainn seo a chosaint do na glúnta atá le teacht chun taitneamh a bhaint as.
- 16.2.2 Is nasc do-athraithe é leis an am atá caite agus cuireann sé eolas ar fáil faoi fhorbairt Chontae Chorcaí le 10,000 bliain anuas. Go dtí seo tá os cionn 19,000 séadchomhartha seandálaíochta aitheanta i gContae Chorcaí, an líon is mó d'aon chontae in Éirinn. Aithnítear gach séadchomhartha seandálaíochta ar a dtugtar i dTaifead na Láithreán agus na Séadchomharthaí (SMR) ag <https://www.archaeology.ie/archaeological-survey-ireland/historic-environment-viewer-application>. Le himeacht aimsire tá roinnt acu seo leibhéalta ach maireann siad go páirteach faoi dhromchla na talún reatha fad is atá daoine eile athmhúnlaithre laistigh d'fhoirgnimh níos nua-aimseartha.
- 16.2.3 Tá freagrachtaí sonracha ar Sheirbhís séadchomharthaí Náisiúnta (NMS) na Roinne Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta as ár n-oidhreacht seandálaíochta a aithint agus a chosaint. Tugtar achoimre ar bheartais an NMS maidir leis na dualgais sin ina bhfoilseachán "Frameworks and Principles for the Protection of the Archaeological Heritage" (1999). Tugtar achoimre sa doiciméad seo ar na forálacha dlíthiúla chun oibreacha a dhéanamh ar shéadchomharthaí seandálaíochta ainmnithe. Beidh aird ag an gComhairle ar cháipéisí polasaí na Roinne agus ar aon athruithe ar na beartais le linn shaolré an Phlean. Tá caighdeán forbartha atá leagtha amach sa phlean seo maidir le seandálaíocht a chosaint ag teacht le reachtaíocht ábhartha, doiciméid bheartais náisiúnta agus treoirlínte. Tá sé i gceist leis na beartais agus na cuspóirí thíos meicniúcháí a sholáthar chun forbairt a éascú agus athrú a bhainistiú ar bhealach dearfach agus ag an am céanna feasacht a chosaint, chaomhnú agus a ardú ar sheandálaíocht shaibhir an Chontae.

Taifead séadchomharthaí agus áiteanna

- 16.2.4 Is é an príomh-mheicniúcht dlí chun séadchomharthaí seandálaíochta a chosaint ná Taifead na Séadchomharthaí agus áiteanna (RMP) a bunaíodh faoi Alt 12 den Acht um Shéadchomharthaí Náisiúnta (Leasú), 1994. Eisíodh an RMP do Chontae Chorcaí i 1998. Tá na léarscáileanna agus na lámhleabhair RMP ar fáil le haghaidh comhairliúcháin ag <https://www.archaeology.ie/publications-forms-legislation/record-of-monuments-and-places>. Tugtar Séadchomharthaí Taifeadta ar shéadchomharthaí atá liostaithe sa RMP. Foráiltear le halt 12 (3) d'Acht 1994 go ndéanfaidh úinéir nó áititheoir séadchomhartha atá ar áireamh sa Taifead nó aon duine a bheartaíonn, aon obair a dhéanamh nó a chur faoi deara nó a cheadú aon obair a dhéanamh ag séadchomhartha den sórt sin nó i ndáil leis, tabharfaidh sé nó sí fógra i scríbhinn don Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta i dtaobh na n-oibreacha beartaithe dhá mhí roimh ré ar a laghad agus ní dhéanfaidh sé nó sí, ach amháin i gcás géarghá agus le toiliú an Aire, an obair a thosú go dtí dhá mhí tar éis fógra a thabhairt. Aithnítear an Crios Fógra do gach séadchomhartha ar an amharcóir léarscáile Stairiúil agus tá foirmeacha Fógra ar fáil ag www.archaeology.ie. Toisc gur comhlacht forordaithe é NMS, tarlaíonn atreoruithe pleanála tríd an bpróiseas pleanála trí mheicniúcht fógra foirmiúil agus feidhmíonn sé mar fhógra de réir Alt 12 d'Acht na Séadchomharthaí Náisiúnta.

Séadchomharthaí Náisiúnta

- 16.2.5 Tá séadchomhartha Náisiúnta ainmnithe ag líon áirithe séadchomharthaí. Faoi Alt 14 d'Acht na Séadchomharthaí Náisiúnta (Leasú), 2004, is séadchomhartha é Séadchomhartha Náisiúnta maidir le húnéireacht nó caomhnóireacht Aire na Roinne Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta, faoi únéireacht Údarás Áitiúil, nó is ábhar d'Ordú Caomhnaithe nó d'Ordú Caomhnaithe Sealadach iad. Tá liosta iomlán na Séadchomharthaí Náisiúnta ar fáil ag <https://www.archaeology.ie/publications-forms-legislation/record-of-monuments-and-places>. Tá liosta ar leith ar fáil ina ndéantar doiciméadú orthu siúd atá faoi chúram, únéireacht nó caomhnóireacht Stáit ag: <https://www.archaeology.ie/sites/default/files/media/pdf/monuments-in-state-care-cork.pdf>. Teastaíonn toiliú i scríbhinn roimh ré ón Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta le haghaidh aon oibreacha ag gach Séadchomhartha Náisiúnta nó i ndáil leis.
- 16.2.6 Níl cáilíochtaí an leasa seandálaíochta nó ailtireachta eisiach óna chéile agus d'fhéadfadh an dá cháilíocht a bheith ag struchtúir áirithe. Is Struchtúir Chosanta iad cuid de na míreanna atá liostaithe i dTaifead na Séadchomharthaí agus na nÁiteanna freisin agus tá siad faoi shainchúram cosanta faoi fhorálacha Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930-2004.

Láithreán agus Taifead Séadchomharthaí (SMR)

- 16.2.7 Is bunachar sonraí ar líne é Taifead na Láithreán agus na Séadchomharthaí arna chothabháil ag NMS de gach láithreán agus séadchomhartha seandálaíochta atá ar eolas nó amhrasta. Is é an Breathnóir Comhshaoil Stairiúil (HEV) léarscáil idirghníomhach/saoráid chuardaigh ar líne na Seirbhíse Séadchomharthaí Náisiúnta, a sholáthraíonn rochtain ar gach taifead atá stóráilte ar a bhunachar náisiúnta láithreán agus séadchomharthaí. Tá sé ar fáil ag <https://www.archaeology.ie/archaeological-survey-ireland/historic-environment-viewer-application>.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-2: Láithreáin agus Séadchomharthaí Seandálaíochta a Chosaint

Caomhnú (i.e. caomhnú in situ nó i gcásanna eisceachtúla a chaomhnú trí thaifead) ar gach séadchomhartha seandálaíochta agus a suíomh atá san áireamh i dTaifead na Láithreáin agus na Séadchomharthaí (SMR) (féach www.archaeology.ie) agus Taifead na Séadchomharthaí agus áiteanna (RMP) agus láithreáin, gnéithe agus réada spéise seandálaíochta agus stairiúla i gcoitinne.

Chun an caomhnú sin a dhaingniú, beidh aird ag an údarás pleanála ar chomhairle agus ar mholtaí Aonad Iarratas Forbartha na Roinne Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht mar atá leagtha amach sna Creatáil agus sna Prionsabail chun an doiciméad beartais Oidhreacht Seandálaíochta a Chosaint nó aon athruithe ar an bpolasaí laistigh de shaolré an Phlean.

Seandálaíocht Faoi Uisce

- 16.2.8 Tá réimse éagsúil agus suimiúil gnéithe agus aimsithe ag uisce amach ón gcósta agus cósta Chontae Chorcaí, inbhir taoide agus aibhneacha a bhaineann lena oidhreacht mhuirí/abhann ar nós longbhriste, céanna, ballaí céibhe, fódanna, clocha cora. Déanann Alt 3 d'Acht na Séadchomharthaí Náisiúnta (Leasú) 1987 forálacha sonracha chun longbhriste agus réada seandálaíochta faoi uisce a chosaint. Liostaíonn Fardal Longbhriste na hÉireann líon ard longbhriste do chósta Chontae Chorcaí, agus faoi reachtaíocht Leasaithe Séadchomharthaí Náisiúnta 1987, tugtar cosaint dhlíthiúil do gach raic os cionn 100 bliain d'aois. As na 4,500 raic atá liostaithe tá an chuid is mó acu gan suíomhanna beachta; baineann na taifid leo leis an 18ú haois nó níos luaithe. Tá go leor raic eile ag fanacht le fionnachtain sna huiscí cósta amach ó Chorcaigh, ag dul go dtí amanna níos luaithe ach a chuaigh gan fasach nuair a cailleadh iad. Forbairt in uiscí amach ón gcósta agus cósta, inbhir taoide agus i gceantair aibhneacha a bhfuil sé de chumas acu tionchar a imirt ar sheandálaíocht trastíre agus faoi uisce aitheanta agus féideartha araon, déanfar measúnú seandálaíochta idirthaoideach agus faoi uisce cuí a dhéanamh orthu.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-3: Seandálaíocht Faoi Uisce

Luach seandálaíochta láithreán seandálaíochta faoi uisce agus gnéithe gaolmhara faoi uisce agus trastíre a chosaint a chaomhnú. Agus measúnú á dhéanamh ar thograí forbartha, cuirfidh an fhorbairt san áireamh seandálaíocht fhéideartha faoi uisce aibhneacha, lochanna, bogaigh, timpeallachtaí idirthaoideacha agus fo-taoide trí mheasúnú seandálaíochta cuí ag seandálaí atá cáilithe go cuí.

Bailte Stairiúla

- 16.2.9 Tá líonra fairsing d'ionaid uirbeacha stairiúla i gCorcaigh ó lonnaíochtaí crosbhóthar, sráidbhailte beaga go bailte suntasacha. Aithnítear seacht mBaile Stairiúil déag i Suirbhé Seandálaíochta Uirbeach Chontae Chorcaí (1995). Cuimsíonn seo Droichead na Bandan, Cill na Mallach, Baile na Martra, Cloich na Coillte, Cluain, Cóbh, Mainistir Fhear Maí, Gleannúir, Inis Eonáin, Cionn tSáile, Lios Cearúill, Maigh Chromtha, Mala, Mainistir na Corann, Ros Ó gCairbre, Sciobairín agus Eochail. I gcás gach ceann de na bailte seo mapáiltear Crios Poitéinseal Seandálaíochta a thaispeánann an limistéar is dóichí go mbeidh iarsmaí seandálaíochta ann, idir gan íoc agus fo-dhromchla. Tá tábhacht agus spéis ar leith ag baint leis na trí Bhaile Múrtha Meánaoiseacha seo - Cill na Mallach, Cionn tSáile agus Eochail, agus an baile múrtha iar-Mheánaoiseach Droichead na Bandan. Is féidir na Criosanna Acmhainneachta Seandálaíochta timpeall ar Bhaile Stairiúla a fheiceáil ar bhrabhsálaí na Léarscáile.
- 16.2.10 Léirigh an doiciméad beartais 'Beartas Náisiúnta um Chosaint Baile (DoEHLG 2008)' tiomantas láidir i leith chosaint, chaomhnú agus chaomhnú cosaintí uirbeacha stairiúla in Éirinn. Bhunaigh an Chomhairle Oidhreacht agus an DoELG Líonra Bailte Múrtha na hÉireann (IWTN) in 2005. Lorgaíonn sé lena chinntiú go ndéantar oidhreacht chultúrtha agus seandálaíochta uathúil na hÉireann maidir lena bailte agus cathracha múrtha agus daingne a chosaint agus a bhainistiú ar bhealach inbhuanaithe.
- 16.2.11 De ghnáth, tháinig sráid-dreacha agus foirgnimh ón 18ú/19ú haois in ionad na bhfoirgneamh meánaoiseacha/déanacha meánaoiseacha a bhí comhdhéanta de na bailte stairiúla. I gcásanna áirithe, áfach, ionchorpraíodh/athúsáideadh an foirgneamh níos luaithe san fhoirgneamh níos déanaí agus is minic nach mbraitheann speisialtóir oilte é ach amháin – féach Seandálaíocht na Meánaoise.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-4: Criosanna Poitéinseal Seandálaíochta i mBailte agus Lonnaíochtaí Stairiúla

Ba cheart d'oibreacha forbartha beartaithe i mBailte agus lonnaíochtaí Stairiúla, Criosanna Poitéinseal Seandálaíochta, Criosanna Fógra agus an ceantar máguaird stairiúil ghinearálta atá cóngarach do na criosanna, cognaíocht a ghlacadh ar acmhainneacht tionchair na n-oibreacha, agus gach measúnú seandálaíochta cuí a fhostaítear chun na tionchair fhéideartha a aithint agus a mhaolú.

Criosanna Poitéinseal Seandálaíochta

- 16.2.12 Ní gá gurb iad iarsmaí follasacha fisiciúla séadchomhartha seandálaíochta méid iomlán an tséadchomhartha bhunaidh. Is minic a fhanann tuilleadh iarsmaí seandálaíochta curtha sa talamh ina chónagar. Is é seo Crios Poitéinseal Seandálaíochta (ZAP) an tséadchomhartha. D'fhéadfadh sé seo a bheith éagsúil a bheag nó a mhór i gcoibhneas leis an gcineál séadchomhartha. Aithníonn bunachar sonraí SMR (www.archaeology.ie) Criosanna Fógra (ZONanna) do gach séadchomhartha chun cuidiú le húdarais, agus le gníomhaireachtaí eile maidir leis seo agus forbróirí chun séadchomharthaí aitheanta agus/nó amhrasta a aimsiú. Ní fhéadfaidh ZONanna méid iomlán séadchomhartha agus/nó aon ghnéithe fodhromchla gaolmhara a ionchorprú go hiomlán. Dá bhrí sin tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nár cheart féachaint ar ZONanna ach amháin mar threoir maidir le suíomh séadchomhartha agus níor cheart 'fógra oibreacha' a theorannú don chrios seo amháin. Is féidir le Seandálaí an Chontae comhairle a thabhairt maidir leis seo.
- 16.2.13 Ba cheart go mbeadh tograí forbartha do láithreáin seandálaíochta a thagann laistigh den chrios seandálaíochta faoi réir plé réamhphleanála leis an Seandálaí Contae agus le hiarratais a bhfuil measúnú seandálaíochta ag gabháil leo. Féadfaidh an t-údarás pleanála coinníollacha a bhaineann le seandálaíocht a chur i bhfeidhm ar cheadanna aonair. Déanann seandálaí na riachtanais seo thar ceann forbróra ionchasach agus maoiníonn an forbróir iad.
- 16.2.14 Tá líonra fairsing d'ionaid uirbeacha stairiúla i gCorcaigh ó lonnaíochtaí crosbhóthar, sráidbhailte beaga go bailte suntasacha. Aithnítear seacht mBaile Stairiúil déag i Suirbhé Seandálaíochta Uirbeach Chontae Chorcaí (1995). Cuimsíonn seo Droichead na Bandan, Cill na Mallach, Baile na Martra, Cloich na Coillte, Cluain, Cóbh, Mainistir Fhear Maí, Gleannúir, Inis Eonáin, Cionn tSáile, Lios Cearúill, Maigh Chromtha, Mala, Mainistir na Corann, Ros Ó gCairbre, Sciobairín agus Eochail. I gcás gach ceann de na bailte seo tá Crios Poitéinseal Seandálaíochta mapáilte (ZAPanna) a thaispeánann an limistéar is dóichí go mbeidh iarsmaí seandálaíochta ann, idir gan íoc agus fo-dhromchla. Tá tábhacht agus spéis ar leith ag baint leis na trí Bhaile Múrtha Meánaoiseacha seo - Cill na Mallach, Cionn tSáile agus Eochail, agus an baile múrtha iar-Mheánaoiseach Droichead na Bandan. Is féidir na Criosanna Acmhainneachta Seandálaíochta timpeall ar Bhaile Stairiúla a fheiceáil ar bhrabhsálaí na Léarscáile.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-5: Criosanna Poitéinseal Seandálaíochta

Cosain na Criosanna d'Acmhainneacht Seandálaíochta (ZAPanna) atá suite laistigh de bhaile stairiúla, ceantair uirbeacha agus timpeall séadchomharthaí seandálaíochta i gcoitinne. Beidh ar aon fhorbairt laistigh de na ZAPanna cognaíocht a ghlacadh maidir leis an tseandálaíocht atá gan íoc agus a d'fhéadfadh a bheith ann don tseandálaíocht fhodhromchla, trí mheasúnú seandálaíochta cui.

Seandálaíocht Meánaoiseach

- 16.2.15 Scuabadh go leor de struchtúir mheánaoiseacha na hÉireann, idir thuaithe agus uirbeacha, san 18ú/19ú haois agus cuireadh foirgnimh ina n-áit atá mar chroílár ár stoc tógála oidhreachta sa lá atá inniu ann. Mar sin féin, tá poitéinseal seandálaíochta laistigh de na seanfhoirgnimh seo, toisc go ndearnadh cuid acu a athmhúnlú agus coinneáil gnéithe d'fhoirgnimh níos sine, a d'fhéadfadh a bheith sna meánaoiseanna. Tá sé de chumas ag foirgnimh a thaispeántar ar chéad Léarscáileanna na Suirbhéireachta Ordanáis ó na 1840idí struchtúir agus gnéithe níos luaithe a bheith iontu. Roimh fhorbairt na bhfoirgneamh seo ba cheart measúnú a d'ullmhaigh comhairleoir/seandálaí tógála oidhreachta atá cáilithe go cui a dhéanamh chun ábhar meánaoiseach agus luach oidhreachta an struchtúir a mheas.

Seandálaíocht Thionsclaíoch agus Iar-Mheánaoiseach

- 16.2.16 Is gnéithe tábhachtacha eile dár n-oidhrecht seandálaíochta iad iarsmaí níos déanaí de struchtúir agus gnéithe a bhaineann le gníomhaíochtaí tionsclaíocha, talmhaíochta, cultúrtha, míleata, duganna agus cuanta, gníomhaíochtaí reiligiúnacha, agus sóisialta. I measc na n-earraí tionsclaíocha agus iar-mheánaoiseacha seo den oidhrecht thógtha tá séipéil phionóis, aolcharraigeacha, tithe, carraigeacha maise, ballaí agus teorainneacha, troscán sráide, clocha cora, muilte, droichid, gnéithe iarnróid agus reiligí gorta. Is féidir leo cur go mór leis an tírdhreach stairiúil áitiúil, lenár sócmhainní oidhreachta cultúrtha agus tá sé de chumas acu cur lenár dtuiscint ar an am atá thart. Cé gur Séadchomharthaí Taifeadta agus/nó Struchtúir Chosanta cuid acu seo, níl aon chosaint den sórt sin ag a bhformhór mór agus is míreanna an-leochaileacha dár n-oidhrecht iad dá bharr. Is gnéithe luachmhara iad seo a chuireann lenár mbraistint áite agus le modhanna agus teicneolaíocht roimhe seo. Féach ar **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite**.
- 16.2.17 Ar fud an Chontae, tá sraitheanna de thírdhreach seandálaíochta agus stairiúil ann. I gceantair áirithe ní mór breathnú ar láithreánanna seandálaíochta aonair mar chuid de thírdhreach comhoiteann oidhreachta. Tá sampla ar leith i gComhghuaillithe ar Leithinis Bhéarra áit a maireann sampla den scoth de thírdhreach mianadóireachta copair ón 19ú haois. Cuimsíonn sé go leor sraitheanna lonnaíochta stairiúla ón réamhstair go dtí an lá atá inniu ann agus is limistéar ainmnithe é de Thírdhreach Ardluacha ina bhfuil limistéir ardtailte, imchuach lárnach agus imeall cósta agus laistigh de tá patrúin lonnaíochta idirleata, dúchasacha agus braislí lonnaíochta níos déanaí a bhaineann leis an tionscal mianadóireachta.
- 16.2.18 Tagann an tírdhreach timpeall ar na cúig phríomhchoimpléasc mianadóireachta mar a shainithnítear i dTaifead na Séadchomharthaí agus na nÁiteanna: Mianach Sléibhe, Mianach an Dúinín, Mianach Kealogue, Mianach Cham Inse agus Mianach an Choim agus tá siad cosanta ina n-aonar faoin Acht um Shéadchomhartha Náisiúnta agus líon suntasach de dhéantáin seandálaíochta tionsclaíocha a bhaineann leo. Aithnítear an tírdhreach mianadóireachta stairiúil seo go háitiúil mar tháirge tábhachtach turasóireachta oidhreachta agus is ceann scríbe turasóireachta é atá ag fás atá dírithe ar Mhúsaem Mianach Copair na gComhghuaillithe, agus ar Chonair Mhianach Copair na gComhghuaillithe a bhaineann leis. Tá pleananna ann an tairiscint oidhreachta a leathnú a bhaineann tuilleadh leis na mianaigh Chopair.

- 16.2.19 Coinníonn an tírdhreach stairiúil a shláine oidhreachta fós, ach tá sé leochaileach d'fhorbairt neamhiógair freisin agus d'fhéadfadh sé a charachtar uathúil a chailleadh go héasca. Dá bhrí sin, tugtar cosaint bhreise sa Phlean do shócmhainní oidhreachta agus tírdhreacha níos leithne Abhcóidí Copair na gComhghuaillithe chun cuidiú lena fhorbairt agus lena bhainistiú amach anseo. Chomh maith leis na coimpléisc mianadóireachta a chosaint beidh aird ag an gComhairle ar fhoirgnimh agus ar ghnéithe a bhaineann leis na mianaigh a tharlaíonn ar fud an tírdhreacha agus iad a chosaint. Féach freisin **Imleabhar a Cúig, Ceantar Uirbeach Iarthar Chorcaí, Na Comhghuaillithe**.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-6: Seandálaíocht Thionsclaíoch agus Iar-Mheánaoiseach

Seandálaíocht thionsclaíoch agus iar-mheánaoiseach a chosaint agus a chaomhnú agus bainistiú fadtéarmach a dhéanamh ar ghnéithe oidhreachta cosúil le muilte, aolchodanna, ceártaí, droichid, céanna agus cuanta, oibreacha agus foirgnimh innealtóireachta a bhaineann le huisce, séipéil phionóis, áiteanna cónaithe, ballaí agus teorainneacha, foirgnimh feirme, gnéithe eastáit, suiteálacha míleata agus cósta. Tá toimhde ghinearálta ann na struchtúir agus na gnéithe seo a choinneáil. Ba cheart go mbeadh tograí maidir le hathfhorbairt chúil lena n-áirítear tiontú faoi réir measúnaithe agus taifead cuí ag speisialtóir/í atá cáilithe go cuí.

Rochtain ar Shéadchomharthaí Seandálaíochta

- 16.2.20 Tacóidh Comhairle Contae Chorcaí le cineálacha cuí rochtana (lena n-áirítear rochtain do dhaoine faoi mhíchumas) a sholáthar ar shéadchomharthaí seandálaíochta, nuair is cuí lena n-áirítear modhanna rochtana a chothabháil nó a fhorbairt i gcomhar le húinéirí talún chun rochtain chúil a fháil ar thailte príobháideacha. Beidh comharthaíocht iomchuí chruinn agus/nó ábhar léirmhínteach iomchuí, cruinn ag gabháil leis sin (fiú i gcás nach bhfuil aon iarsmaí fisiciúla le feiceáil). I gcúinsí áirithe féadfar cineálacha cuí rochtana fíorúla a sholáthar nuair nach féidir rochtain fhísiciúil a fháil. Beidh gach comharthaíocht ag comhlíonadh reachtaíocht reachtúil agus faomhadh Aonad Oidhreachta Chomhairle Contae Chorcaí.

Láithreáin Catha, Luíochán agus Léigear agus Suiteálacha Cosanta

- 16.2.21 Tá áit shuntasach inár stair agus i bhforbairt an náisiúin ag feachtais mhíleata, cé gur réimse mór catha é, feachtas léigear nó Láithreán luíochán. Cuireann siad leis an timpeallacht stairiúil áitiúil agus tá siad níos aibí don léirmhíniú agus don fhorbairt mar acmhainn eacnamaíoch. Is féidir le Crios Acmhainneachta Seandálaíochta na láithreán seo a bheith ina tírdhreach fairsing go leor agus d'fhéadfadh gnéithe gaolmhara a bheith ann mar láithreánanna campa, daingne daingnithe, oibreacha léigear, agus olladhlaith. Tá sé deacair na ceantair seo a aithint agus níl siad leagtha amach ar léarscáil faoi láthair. Tá Láithreáin suntasacha cath i gContae Chorcaí ar nós suíomh Chath Chionn tSáile (1601 agus 1690) agus Cnoc na hAbhann (1647) agus in amanna níos nua-aimseartha, Tá roinnt Láithreáin luíochán tábhachtacha i gCorcaigh a raibh ról allmhairithe acu i stair na hÉireann ar nós Cill Mochura nó Béal na mBláth. Tarlaíonn go leor de na Láithreáin coinbhleachta nua-aimseartha feadh bealaí seanbhunaithe. Tacaíonn an Plean le bearta chun na Láithreáin seo a chosaint agus dá bhrí sin agus aon tograí forbartha sna ceantair seo á measúnú, ba cheart na tionchair ar an tírdhreach cosanta níos leithne a mheas agus a chosaint go ginearálta. I gcás Bhéal na mBlátha tá cód dearaidh á bhunú don Láithreán luíochán chun bonn eolais a chur faoi bhreithnithe forbartha sa cheantar. Thar shaolré an phlean seo, féadfaidh Comhairle Contae Chorcaí anailís bhreise a dhéanamh chun méid an tírdhreacha luíochán a threorú agus bearta cosanta breise a bhunú chun an tírdhreach stairiúil gan mhilleadh seo a chosaint.
- 16.2.22 Tá cósta fairsing ag Contae Chorcaí ina bhfuil tírdhreach cosanta suntasach a bhaineann go háirithe le tréimhse leathnaithe an 18ú agus an 19ú haois. Ina measc seo tá daingne, túir chomharthaíochta agus túir Martello. Tá roinnt áiteanna i gContae Chorcaí ina bhfuil tírdhreacha cosanta íocónacha a bhfuil luach stairiúil agus seandálaíochta ag baint leo. Ina measc seo tá tírdhreach Napoléon i gCuan Chorcaí, Beantraí agus Faoide inar tógadh coimpléasc de Thúir Martello ag poist straitéiseacha cois cósta chun na cuanta a chosaint ar ionsaí na Fraince agus idir-infheictheacht a sholáthar idir coimpléisc chosanta.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-7: Láithreáin Catha, Luíochán agus Léigear agus Seandálaíocht Chosanta

Taifead seandálaíochta cosanta Chontae Chorcaí a chosaint agus a chaomhnú lena n-áirítear láithreacha straitéiseacha catha, luíochán agus léigear, agus daingnithe cósta agus a dtírdhreach gaolmhar mar gheall ar a luach stairiúil agus cultúrtha. Tabharfaidh aon fhorbairt laistigh de na ceantair seo nó tadhlaigh leis faoi mheasúnú stairiúil ó speisialtóir a bhfuil na cáilíochtaí cuí aige lena chinntiú nach mbeidh tionchar diúltach ag forbairt ar an tírdhreach stairiúil seo.

Áiteanna Adhlactha

- 16.2.23 Tá ról tábhachtach ag Comhairle Contae Chorcaí maidir le gach reilig stairiúil agus a suíomh a chosaint trína gcothabháil agus a gcúram a spreagadh de réir na bprionsabail caomhnaithe cuí. D'ullmhaigh Coiste Comhairleach na Comhairle um Shéadchomharthaí Stairiúla, 'Cúram Reiligi Stairiúla' sraith Treorach Oidhreachta atá ar fáil ar láithreán gréasáin na Comhairle. Is é an aidhm atá leis seo cuidiú le cúram reiligi stairiúla trí bhearta cuí cothabhála agus caomhnaithe. Is reiligi stairiúla iad formhór ár n-áiteanna adhlactha, ach tá daoine i gcónaí tar éis a gcuid marbh a adhlacadh i gcuid mhór bealaí éagsúla. Níl aon léiriú dromchla ar cuid mhór de na háiteanna adhlactha seo agus is minic a nochtar iad mar chuid d'imscrúduithe seandálaíochta. Is é beartas na Comhairle caomhnú measúil i gcás gach áit adhlactha.

- 16.2.24 Igcás sintiar reiligi nó reiligi stairiúla níos mó ná 0.5 ha, moltar measúnú seandálaíochta a dhéanamh roimh aon síneadh reilige chun a léiriú nach bhfuil aon seandálaíocht adhlactha/fodhromaite sa limistéar leathnaithe. I Láithreáin seandálaíochta áirithe, ar nós Láithreáin Eaglasta Luatha le himfháluithe móra amuigh, ní bheadh sintí reilige comhoiriúnach le forbairt.
- 16.2.25 Is reiligi stairiúla iad formhór ár n-áiteanna adhlactha, ach tá daoine i gcónaí tar éis a gcuid marbh a adhlacadh i gcuid mhór bealaí éagsúla. Níl aon léiriú dromchla ar cuid mhór de na háiteanna adhlactha seo agus is minic a nochtar iad mar chuid d'imscrúduithe seandálaíochta. Is é beartas na Comhairle caomhnú measúil i gcás gach áit adhlactha.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae BE 16-8: Áiteanna Adhlactha

Gach áit adhlactha stairiúil agus a suíomh i gContae Chorcaí a chosaint agus a gcothabháil agus a gcúram a spreagadh de réir na bprionsabal caomhnaithe cuí.

Forbairt Seandálaíochta agus Mórscála

- 16.2.26 Éilíonn an Chomhairle Contae go dteastaíonn measúnú seandálaíochta ó fhorbairt bheartaithe, a bhfuil a limistéar leath heicteár nó níos mó, a bhfuil a fhad 1 km nó níos mó, lena n-áirítear scéimeanna bonneagair ar mhórscála ar nós leictreachas, séarachas, teileachumarsáid, soláthar uisce, faoiseamh tuile agus oibreacha bóthair beartaithe (athailíniú agus bóithre nua araon). Moltar go gcuimsíonn sa mheasúnú imscrúduithe seandálaíochta cuí ar nós brath miotail ceadúnaithe, suirbhé geofisiceach agus tástáil seandálaíochta, de réir mar is cuí. Moltar go ndéanfaí an measúnú tar éis dul i gcomhairle roimh phleanáil leis an Seandálaí Contae, ag seandálaí a bhfuil an taithí chuí aige chun dearadh agus leagan amach na scéime/na forbartha beartaithe a threorú, ag cosaint na hoidhreachta seandálaíochta de réir na dTreoirí Bainistíochta Forbartha.
- 16.2.27 Nuair a aimsítear ábhair seandálaíochta, cuirfear bearta maolaithe iomchuí i bhfeidhm. De ghnáth, ba cheart gurb é caomhnú sa chás an rogha is fearr a mheastar a bheith ann agus ní féidir ach le cúiseanna láidre údar a thabhairt le caomhnú ar thaifead.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-9: Scéimeanna Sheandálaíochta agus Bhonneagair

Déantar measúnú seandálaíochta ar gach iarratas pleanála ar mhórscála (i.e. forbairt tailte ar 0.5 ha nó níos mó i limistéar nó 1 km nó níos mó ar fhad) agus scéimeanna Bonneagair agus oibreacha bóthair beartaithe mar chuid den phróiseas iarratais pleanála ar cheart dó cloí le cóid chleachtais na Roinne Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta. Moltar go ndéanfaí an measúnú tar éis dul i gcomhairle roimh phleanáil leis an Seandálaí Contae, ag seandálaí a bhfuil an taithí chuí aige chun dearadh agus leagan amach na scéime/na forbartha beartaithe a threorú, ag cosaint na hoidhreachta seandálaíochta de réir na dTreoirí Bainistíochta Forbartha.

Bainistíocht Séadchomharthaí Laistigh de Láithreáin Forbartha

- 16.2.28 Go ginearálta, déanfar díspreagadh ar lóistín láithreán seandálaíochta laistigh d'fhorbairt tithíochta nua-aimseartha mura féidir a léiriú go bhfuil sé suite/caomhnaithe go cuí agus tá plean bainistíochta fadtéarmach i bhfeidhm chun tionchair dhiúltacha ar an séadchomhartha agus ar a shuíomh a sheachaint. Sa chás go n-aimsítear láithreán seandálaíochta le linn measúnaithe agus meastar go bhféadfai freastal air ar an láthair, caithfear an séadchomhartha a chosaint le linn na tógála agus beidh plean bainistíochta fadtéarmach ag teastáil agus comhaontófar é roimh ré le Seandálaí an Chontae.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-10: Bainistíocht Séadchomharthaí laistigh de láithreánanna Forbartha

Sa chás go ndéantar freastal ar láithreáin seandálaíochta laistigh d'fhorbairt déanfar é a chaomhnú/a chosaint go cuí le soláthar do chríos maolánach oiriúnach agus do phlean bainistíochta fadtéarmach a chuirfear i bhfeidhm gach rud a chomhaontófar roimh ré leis an Seandálaí Contae.

Tírdhreacha Seandálaíochta

- 16.2.29 I gcás ina dtarlaíonn comhchruinniú Láithreáin seandálaíochta de thréimhse chomhchosúil ach ní gá go dtarlódh siad amhlaidh, ba cheart breathnú orthu mar chomhghrúpa. Laistigh de Chontae Chorcaí tá tírdhreacha seandálaíochta éagsúla cosúil le tírdhreach mianadóireachta Copair na gComhghuaillithe, daingne ag Cuan Chorcaí, lonnaíocht réamhstairiúil ardtailte i Seithe Bheag. Sa chás go dtarlaíonn na bailiúcháin séadchomharthaí seo, ní hamháin go mbeidh a gcosaint bunaithe mar láithreán aonair ach mar chuid de thírdhreach seandálaíochta níos leithne. Níor aithníodh na tírdhreacha seo go sonrach agus déanfar iad a mheas ar bhonn cás ar chás. Ba cheart é sin a chur san áireamh in aon mheasúnú seandálaíochta. Níor aithníodh na tírdhreacha seo go sonrach, áfach, pléifidh tírdhreacha seandálaíochta san athbhreithniú agus sa nuashonrú ar Dhréachtstraitéis Tírdhreacha Chontae Chorcaí atá leagtha amach i gCuspóir GI 14-11.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae SÉ 16-11: Tírdhreacha Seandálaíochta

Chun tírdhreacha seandálaíochta agus a suíomh a chosaint ina bhfuil líon agus méid na séadchomharthaí seandálaíochta suntasach agus mar chomhchoiteann meastar gur tírdhreach tábhachtach seandálaíochta de luach oidhreachta iad.

Feasacht Seandálaíochta a Ardú

- 16.2.30 Tá ról tábhachtach le himirt ag Comhairle Contae Chorcaí maidir le tionscnaimh a chur chun cinn atá dírithe ar fheasacht ar an oidhrecht seandálaíochta a ardú. Tá ról aige freisin maidir leis an oidhrecht seo a chur chun cinn mar tharraingt do thurasóirí agus do chuariteoirí. Tá sraith bileoga comhairleacha curtha ar fáil ag Coiste Comhairleach na Séadchomharthaí Stairiúla (HMAC) maidir le cúram ballaí stairiúla, iarann, séadchomharthaí seandálaíochta, agus reiligí. Tá gach foilseachán ar fáil ar láithreán gréasáin na Comhairle.
- 16.2.31 I bhfianaise an réimse ollmhór oidhreachta seandálaíochta laistigh den chontae tá poitéinseal nach beag ann dá léirmhíniú agus dá úsáid áineasa agus mar rannchuidiú leis an ngeilleagar áitiúil trí thionscnaimh turasóireachta. Is Spríoc fhadtéarmach í plean bainistíochta a fhorbairt, mar chuid den Phlean Oidhreachta, do sheandálaíocht Chontae Chorcaí. D'fhéadfadh meastóireacht a bheith i gceist anseo ar Mheasúnú Carachtair Stairiúil Chontae Chorcaí ag cuidiú le réimsí a shainaithint d'acmhainneacht turasóireachta, agus taighde straitéiseach agus ag an am céanna an dea-chleachtas sa tseandálaíocht a chur chun cinn agus léirmhíniú, foilsiú agus scaipeadh torthaí seandálaíochta a spreagadh.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-12: Ag ardú Feasacht Sheandálaíochta

Mar chuid den Phlean Oidhreachta, is cuspóir é plean bainistíochta a fhorbairt, má cheadaíonn acmhainní, do sheandálaíocht Chontae Chorcaí, a bhféadfadh meastóireacht ar an Measúnú Carachtair Stairiúil ar Chontae Chorcaí a bheith san áireamh ann ag cuidiú le réimsí d'acmhainneacht turasóireachta a aithint, agus taighde straitéiseach agus ag an am céanna ag cur dea-chleachtas chun cinn sa tseandálaíocht agus léirmhíniú, foilsiú agus scaipeadh torthaí seandálaíochta ón bpróiseas iarratais ar fhorbairt a spreagadh.

Athrú Aeráide agus Seandálaíocht

- 16.2.32 Beidh tionchar suntasach ag na dálaí athraitheacha aimsire ar dócha go dtarlóidh siad mar gheall ar théamh domhanda ar oidhrecht seandálaíochta an Chontae. Agus dálaí aimsire níos foircní tuartha mar mhinicíocht mhéadaithe stoirmeacha troma, báisteach dhian, tuilte, beidh síonchaitheamh agus creimeadh méadaithe ar ár séadchomharthaí cré agus cloch go háirithe feadh an chósta mar thoradh ar theochtaí foircneacha. Soláthraíonn an Plean Forbartha Contae creat nua chun acmhainn seandálaíochta an Chontae a bhainistiú i gcomhthéacs na mbagairtí aeráide seo.

Láithreáin Seandálaíochta Neamh-aimsithe

- 16.2.33 Tá an tÚdarás Pleanála ar an eolas faoin bhféidearthacht Láithreáin seandálaíochta nár taisceadh roimhe seo a aithint mar chuid de thograí forbartha ar fud an Chontae. Go dtí seo aithníodh iad seo go háirithe i gceantair ardtailte nó mar thoradh ar imscrúdú Seandálaíochta ar fhorbairt ar mhórsála ach ní mar sin amháin. Ní mór do bhainistíocht forbartha an poitéinseal seo a chur san áireamh agus iarratais phleanála á meas. Ba chóir go mbeadh toimhde i gcónaí i bhfabhar tionchair forbartha ar an oidhrecht seandálaíochta a sheachaint agus is é an cur chuige molta é caomhnú in situ. Ní bhreithneofar caomhnú de réir taifid ach amháin i gcúinsí eisceachtúla.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-13: Láithreáin Sheandálaíochta Nár Aimsíodh

Láithreáin seandálaíochta nach bhfacthas riamh cheana a chosaint agus a chaomhnú laistigh de Chontae Chorcaí mar chuid d'aon tograí forbartha. Éileoidh an Chomhairle caomhnú in situ chun séadchomharthaí seandálaíochta a aimsíodh a chosaint. Ní bhreithneofar caomhnú de réir taifid ach amháin i gcúinsí eisceachtúla.

16.3 Oidhrecht Ailtireachta

- 16.3.1 Tá Contae Chorcaí ina óstach d'oidhrecht shaibhir éagsúil foirgneamh agus struchtúr a bhfuil tábhacht ailtireachta, stairiúil, seandálaíochta, ealaíne, cultúir, eolaíochta, sóisialta nó teicniúla leo i gContae Chorcaí. Is é an príomh-mheicníocht chun iad seo a chosaint ná trí chuimsiú ar an 'Taifead ar Dhéanmhais Chosanta'. Tugann sé seo aitheantas dearfach do thábhacht na struchtúr, agus lorgaíonn sé cosaint a charachtair speisialta ó dhrochthionchar.

Taifead ar Dhéanmhais Chosanta

- 16.3.2 Faoi Chuid IV den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000, arna leasú, ní mór don Chomhairle Taifead ar Dhéanmhais Chosanta (RPS) a choinneáil. Ba cheart go gcuimseodh an taifead seo gach struchtúr nó gach cuid de struchtúir ina réimse feidhme atá, i dtuairim na Comhairle um spéis speisialta, ailtireachta, stairiúil, seandálaíochta, ealaíne, cultúrtha, eolaíochta, sóisialta nó teicniúla. Is é cuspóir ainmniú stádas déanmhais chosanta a chinntiú go ndéantar aon athruithe nó athruithe ar an bhfoirgneamh agus/nó ar a shuíomh ar bhealach go gcoinnítear agus go bhfeabhsaítear an carachtar speisialta atá ann cheana.
- 16.3.3 Tá aithint struchtúir le cur san áireamh sa Taifead bunaithe ar chritéir atá leagtha amach sa Chosaint Oidhreachta Ailtireachta - Treoirlínte d'Údaráis Phleanála (2011). Ón bPlean deireanach, leathnaíodh Taifead na Struchtúr Cosanta chun iad siúd a aithníodh laistigh de na 9 n-iar-Phlean Comhairle Baile i gCloich na Coillte, an Cóbh, Mainistir Fhear Maí, Cionn tSáile, Mala, Maigh Chromtha, Mainistir na Corann, an Sciobairín agus Eochail a áireamh. Dá bhri sin, leathnóidh 1,493 Déanmhas Cosanta ó na hiarChomhairlí Baile agus líon beag breisithe aonair, an Taifead foriomlán go dtí os cionn 2,800 struchtúr laistigh de Chontae Chorcaí. Féach freisin **Imleabhar a Dó Oidhreachta agus Conláiste**, Caibidil 1 Taifead ar Struchtúir Chosanta agus ar an CDP Mapprowser Imleabhar a Seacht Léarscáil.
- 16.3.4 Ba cheart a thabhairt faoi deara freisin nach dtabharfaidh an Chomhairle faoi Alt 57(10) (b) den Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000 arna leasú "cead chun déanmhas chosanta nó déanmhas chosanta beartaithe a scartáil, ach amháin in imthosca eisceachtúla".
- 16.3.5 Tá an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta tar éis suirbhé Fardal Náisiúnta na hOidhreachta Ailtireachta (NIAH) ar Chontae Chorcaí a chomhlánú agus a fhoilsiú. Rinneadh an suirbhé idir 2006 agus 2011. Tá ceithre imleabhar ar leith a pléann le Cathair Chorcaí, Corcaigh Thuaidh, Corcaigh Thoir agus Iarthar Chorcaí ina bhfuil thart ar 6,500 mír a mheastar a bheith tábhachtach ó thaobh ailtireachta de i gContae Chorcaí.
- 16.3.6 Ba é cuspóir NIAH oidhreachta ailtireachta na hÉireann iar-1700 a aithint, a thairgeadh agus a mheas, go haonfhoirmeach agus go comhsheasmhach mar chabhair chun an oidhreachta thógtha a chosaint agus a chaomhnú. Tá bunús curtha ar fáil ag an NIAH do mholtaí an Aire Stáit um Oidhreachta agus Athchóiriú Toghcháin d'údaráis phleanála ar fud na tíre chun struchtúir ar leith a áireamh ina dTaifead ar Dhéanmhais Chosanta.
- 16.3.7 Faoi fhorálacha Alt 53 den Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000, arna leasú, tá moltaí déanta ag an Aire lena gcur san áireamh sa Taifead ar Dhéanmhais Chosanta déanmhas a mheastar a bheith tábhachtach "Réigiúnach" nó níos airde. Ba chóir a thabhairt faoi deara go bhfuil tábhacht "Réigiúnach" nó níos airde ag baint le formhór na n-earraí i gContae Chorcaí NIAH. Má chinneann an Chomhairle gan glacadh leis na moltaí in aon chás ar leith, ní mór na cúiseanna leis an gcinneadh gan glacadh a chur in iúl don Roinn.
- 16.3.8 Mar chéad chéim chun aghaidh a thabhairt ar iarratas an Aire, d'aithin Comhairle Contae Chorcaí na struchtúir a bhaineann le Tábhacht Idirnáisiúnta agus Náisiúnta ar liosta NIAH atá ar Thaifead Struchtúir Chosanta Chomhairle Contae Chorcaí faoi láthair. Rinneadh struchtúir eile a raibh tábhacht Réigiúnach leo a bhaineann leis na struchtúir seo a mheas lena gcur san áireamh freisin. Sa chás go gceadaíonn acmhainní, breithneofar tuilleadh nuashonruithe ar an Taifead ar Dhéanmhais Chosanta, ag féachaint don Fhardal Náisiúnta um Oidhreachta Ailtireachta agus comhairle chaomhnaithe.
- 16.3.9 Tá sé tábhachtach a aithint ar an méid a chuireann gach struchtúr, gné agus tírdhreach stairiúil lena n-áirítear iad siúd nach bhfuil liostaithe sa Taifead ar Dhéanmhais Chosanta, le hoidhreachta an chontae. Lorgóidh an Chomhairle feabhsú na ngnéithe seo mar aitheantas ar a gcáilíocht, a gcarachtar agus a sainiúlacht áitiúil.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
HE 16-14: Taifead na nDéanmhas Cosanta**

- a) Beidh aithint struchtúir lena gcuimsiú sa Taifead bunaithe ar chritéir atá leagtha amach sna Treoirínte um Chosaint Oidhreachta Ailtireachta d'Údaráis Phleanála (2011).
- b) An Taifead ar Dhéanmhas Chosanta a leathnú chun sceideal cuimsitheach a chur ar fáil chun struchtúir a bhfuil tábhacht speisialta leo sa Chontae a chosaint le linn shaolré an Phlean de réir mar a cheadaíonn acmhainní.
- c) Bí ag lorg cosaint gach struchtúir laistigh den Chontae, ar díol spéise speisialta ailtireachta, stairiúil, seandálaíochta, ealaíne, cultúrtha, eolaíochta, sóisialta nó teicniúla iad. De réir an chuspóra seo, bunaíodh Taifead ar Dhéanmhas Chosanta agus tá sé leagtha amach in **Imleabhar a Dó Oidhreacht agus Conláiste, Caibidil 1 Réamhrá, Aisling agus Comhthéacs**.
- d) Cosaint gach déanmhas (nó codanna de dhéanmhas) atá sa Taifead ar Dhéanmhas Chosanta a chinntiú.
- e) Cosain forais chúirtealáiste agus freastail na struchtúir go léir atá san áireamh sa Taifead ar Dhéanmhas Chosanta.
- f) A chinntiú go bhfuil tograí forbartha oiriúnach ó thaobh cóireála ailtireachta, carachtar, scála agus foirme don struchtúir cosanta atá ann cheana agus nach ndéanann siad dochar do charachtar agus sláine speisialta an struchtúir chosanta agus a shuíomh.
- g) Dearadh ailtireachta ardchaighdeán a chinntiú ar gach forbairt nua a bhaineann le struchtúir (agus a socruithe) nó a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar struchtúir (agus ar a socruithe) atá san áireamh sa Taifead ar Dhéanmhas Chosanta.
- h) Dea-chleachtas caomhnaithe a chur chun cinn agus a chinntiú trí shainghairmithe caomhnaithe agus daoine ceardaíochta a úsáid.
- i) I gcás go ndeonófar iarratas pleanála ar fhorbairt laistigh de chúirtealáiste déanmhas chosanta, go dtugtar tús áite do dheisiú déanmhas chosanta ar an gcéad ásc i.e. ba cheart go dtarlódh na hoibreacha beartaithe don struchtúir cosanta, nuair is cuí, sa chéad chéim den fhorbairt chun cosc a chur ar chur i mbaol, tréigean agus díraonadh an déanmhas.

Cosaint Eilimintí Neamhstruchtúracha

- 16.3.10 Cuireann go leor gnéithe neamhstruchtúrtha, cosúil le gairdíní stairiúla, ballaí cloiche, díoga agus troscán sráide lenár n-oidhreacht thógtha. D'fhéadfadh caillteanas na n-eilimintí seo a bheith mar thoradh ar easpa comaoine agus feasachta. Fágann easpa traidisiúin i 'ndea-chleachtas' chun tírdhreacha stairiúla agus na gnéithe a bhaineann leo a chaomhnú, go bhfuil breithmheas agus suirbhéireacht riachtanach chun tograí forbartha do shuíomhanna íogaire a mheas. Is féidir le heaspa tuisceana sna heilimintí atá mar chuid lárnach de thírdhreacha deartha a bheith i mbaol scrios páirteach nó iomlán gan ghá, chomh maith le droch-atógáil. Céim thábhachtach a bheidh ann feasacht a ardú ar luach tírdhreacha agus gnéithe gaolmhara agus caighdeán a chur chun cinn maidir le deisiú agus caomhnú an chéanna.
- 16.3.11 D'aithin NIAH 6,000 tírdhreach deartha san iomlán timpeall na ndiméinte sa Tír ar fad, 1,000 díobh seo a tharla laistigh de Chontae Chorcaí. Níl go leor de na diméinte seo san áireamh sa RPS, cé go bhféadfadh luach tábhachtach oidhreachta a bheith acu iontu féin. D'ullmhaigh Comhairle Contae Chorcaí nóta treorach; "Guidance Notes for the Appraisal of Historic Gardens, Demesnes, Estates and their Settings" chun tuiscint níos feara a chothú ar thírdhreacha deartha agus i gcás aon tograí forbartha chun ullmhú breithmheasanna gairdíní stairiúla agus tírdhreach deartha agus aon tionchar a d'fhéadfadh a bheith aige ar a luach oidhreachta a éascú.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
HE 16-15: Struchtúir ar an NIAH a Chosaint**

Cosain nuair is féidir gach struchtúir atá san áireamh sa NIAH do Chontae Chorcaí, nach bhfuil san áireamh faoi láthair sa Taifead ar Dhéanmhas Chosanta, ó dhrochthionchar mar chuid d'fheidhmeanna bainistíochta forbartha an Chontae.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
HE 16-16: Gnéithe Neamhstruchtúracha den Oidhreacht Thógtha a Chosaint**

Cosain gnéithe neamhstruchtúrtha den oidhreacht thógtha. Ina measc seo, is féidir gairdíní/gnéithe gairdín deartha, ballaí saoirseachta, ráillí, follies, geataí, droichid, aghaidheanna siopa agus troscán sráide a bheith san áireamh. Cuirfidh an Chomhairle feasacht agus dea-chleachtas chun cinn maidir leis na gnéithe sin.

Limistéir Caomhantais Ailtireachta

- 16.3.12 Ní mór don Chomhairle cuspóir a chur san áireamh ina Plean Forbartha chun sainghné áite, limistéir, grúpa struchtúr, nó bailleadhreach a chaomhnú má tá sé den tuairim go bhfuil gá lena cuimsiú chun sainghné an cheantair sin a chaomhnú.
- 16.3.13 Tugtar Limistéir Caomhantais Ailtireachta (ACA) ar a leithéid de limistéir agus sainmhíneáir é mar áit, limistéir, grúpa struchtúr nó bailleadhreach atá ina ábhar spéise speisialta ailtireachta, stairiúil, seandálaíochta, ealaíne, cultúrtha, eolaíochta, sóisialta nó teicniúla nó a chuireann le meas struchtúir chosanta. Tá na ACAanna seo liostaithe in **Imleabhar a Dó Oidhreacht agus Conláiste, Caibidil 2 Lár-Straitéis** den Plean seo agus taispeántar iad freisin ar bhrabhsálaí Léarscáil CDP Imleabhar a Seacht Léarscáil. Leathnaíodh líon na Limistéir Caomhnaithe Ailtireachta i bPleananna roimhe seo a léiríonn ainmniúcháin roimhe seo laistigh de na 9 n-iarphlean forbartha de chuid na Comhairle Baile. Féadfaidh an tÚdarás Pleanála liosta na Limistéir Caomhnaithe Ailtireachta sa Chontae a athbhreithniú agus a nuashonrú, áit a gceadaíonn acmhainní.
- 16.3.14 Is féidir le ACAanna a bheith ina sráid-dreacha iomlána, tírdhreach deartha a bhaineann le teach tuaithe, bailte meánaoiseacha, coimpléisc thionsclaíochta, spásanna oscailte deartha, coimpléisc reiligiúnacha agus mar sin de. Tá carachtar speisialta ACA comhdhéanta dá ghnéithe ailtireachta, suíomh, cáilíochtaí spásúla agus úsáidí talún.
- 16.3.15 Eascraíonn carachtar speisialta na gceantar uirbeach go ginearálta as a bhailiúchán foirgneamh agus a suíomh ina iomláine seachas foirgnimh aonair a bheith ina n-aonar. I go leor cásanna, beidh diméin, eastát nó páirc stairiúil in aice le baile tar éis é a mhúnlú agus a fhortúin a dheachtú. Tá a gcarachtar féin ag go leor eastát den sórt sin le teach mór agus gairdíní pleanáilte. Is féidir tírdhreacha stairiúla eile a cheangal le bailte meánaoiseacha, institiúidí tionsclaíochta, reiligiúnacha, agus sibhialta, gníomhaíochtaí muirí, oibreacha talmhaíochta, tionscadail bhonneagair phoiblí agus láithreáin agus séadchomharthaí seandálaíochta. Aithnítear an gá leis na ceantair seo a chosaint sa Plean agus tá sé i gceist leanúint ar aghaidh ag bunú ACAanna sa Chontae nuair a mheastar gur cuí é.
- 16.3.16 Tá sé tábhachtach na ceantair seo a chur chun cinn agus míniú a thabhairt, do chónaitheoirí agus do chuirteoirí araon, cé chomh speisialta agus atá siad. Soláthraíonn ainmniú na limistéir seo rialuithe forbartha chun sainghné speisialta an cheantair a chosaint. Chuir Comhairle Contae Chorcaí "Guidelines for the Management and Development of Architectural Conservation Areas" le chéile dírithe ar chúnamh agus eolas a thabhairt dóibh siúd sa réimse poiblí agus príobháideach araon agus iad ag déileáil le forbairt laistigh de ACAanna.
- 16.3.17 Is féidir tráchtáil agus trádáil Chontae Chorcaí a fheiceáil sa líon suntasach aghaidheanna siopaí bunaidh ina bhailte agus sráidbhailte. Tá daoine ag éirí níos eolaí ar an luach a bhaineann le haghaidheanna siopaí ar ardchaighdeán idir stairiúil agus chomhaimseartha chun custaiméirí a mhealladh chun gnó a dhéanamh agus teacht chuig ceantar. Is tosa an-tábhachtach iad aghaidheanna siopaí agus comharthaíocht chun carachtar ceantair a fheabhsú agus cur go dearfach leis. Mar sin féin, is féidir le haghaidheanna siopaí agus comharthaíocht ar chaighdeán chomh dona céanna baint dáiríre as caighdeán agus carachtar ceantair agus a tharraingteacht chun gnó a dhéanamh ann.
- 16.3.18 Beidh riachtanais shonracha ag gach gnó tráchtála maidir le haghaidheanna siopaí, comharthaíocht agus fógra. Agus riachtanais den sórt sin in ACA á mbreithniú, ba cheart machnamh cúramach a dhéanamh ar dheardh, méid agus socrúcháin cúramach na n-eilimintí sin, ionas nach mbaineann siad ó charachtar an cheantair.
- 16.3.19 Is féidir rialuithe speisialta pleanála a fhorbairt do ACAanna ina leagtar amach cuspóirí forbartha chun an ceantar a chaomhnú agus a fheabhsú. Tugann ainmniú ACAanna cosaint don chuid is mó den oidhreacht thógtha nach mbeadh oiriúnach lena gcur san áireamh sa Taifead ar Dhéanmhais Chosanta, ach a chuireann le carachtar áirithe limistéir nó atá mar ghné ar leith de.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-17: Réimsí Rialaithe Pleanála Speisialta

Limistéir rialaithe pleanála speisialta a bhunú laistigh de Limistéir Caomhantais Ailtireachta nuair is cuí. Cuimseoidh na ceantair seo scéim ina leagfar amach cuspóirí maidir le carachtar speisialta an cheantair a chaomhnú agus a fheabhsú, agus beidh sí bunaithe ar Bhreithmheas Ailtireachta ar gach baile.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-18: Limistéir Caomhantais Ailtireachta

Carachtar speisialta na Limistéir Caomhantais Ailtireachta atá sa Phlean seo a chaomhnú agus a fheabhsú. Cuimsíonn carachtar speisialta ceantair a stoc tógála traidisiúnta, bailchríocha ábhair, spásanna, sráid-dreach, aghaidheanna siopaí, tírdhreach agus suíomh. Bainfear é seo amach trí:

- (a) Gach foirgneamh, struchtúr, grúpa struchtúr, láithreán, tírdhreach agus gach gné eile a mheastar a bheith ina n-eilimintí intreach do charachtar speisialta an ACA a chosaint ó scartáil agus athruithe neamhbháúla.
- (b) Athúsáid agus athshlánú cuí íogair ar fhoirgnimh agus láithreáin laistigh den ACA a chur chun cinn agus forbairt inlíonta chuí a dhaingniú.
- (c) A chinntiú go bhfuil forbairt nua laistigh nó in aice le ACA ag tabhairt urraime do charachtar seanbhunaithe an cheantair agus cuireann sé go dearfach i dtéarmaí dearaidh, scála, socraithe agus bailchríocha ábhair leis an ACA.
- (d) Struchtúir a chosaint ó scartáil agus athruithe neamhbháúla.
- (e) Dearadh ailtireachta ar ardchaighdeán a chur chun cinn laistigh de ACAanna.
- (f) Bí ag lorg deisiú agus athúsáid aghaidheanna siopaí traidisiúnta agus nuair is cuí, spreag aghaidheanna siopa nua de dhearadh ailtireachta ar ardchaighdeán.
- (g) A chinntiú go ndéantar gach comharthaíocht nua, fógraíocht soilsithe agus fónais d'fhoirgnimh laistigh de ACAanna a dhearadh, a thógáil agus a lonnú sa chaoi is nach mbaineann siad ó charachtar an ACA.
- (h) Carachtar agus cáilíocht an réimse phoiblí laistigh de ACAanna a chosaint agus a fheabhsú. Gach tionscadal lena mbaineann oibreacha laistigh de réimse poiblí ACA, tabharfaidh siad faoi mheasúnú carachtar ar an limistéir sin a chuirfidh bonn eolais faoi chur chuige íogair agus iomchuí maidir le haon tionscadal beartaithe i dtéarmaí dearaidh agus sonraíochtaí ábhartha. Déanfar foráil i ngach tionscadal maidir le húsáid ailtirí/dearthóirí caomhnaithe atá cáilithe go cuí.
- (i) Carachtar an ACA agus na spásanna oscailte atá ann a chosaint agus a fheabhsú. Bainfear é sin amach trí bhainistiú straitéiseach cúramach agus measta ar gach comharthaíocht, soilsiú, fónais, saothar/píosáí/pictiúir ealaíne, saoráidí srl chun sláine agus cáilíocht na struchtúr agus na spásanna laistigh de gach ACA a chosaint.
- (j) Cosaint agus athúsáid bailchríocha sráide stairiúla, troscán agus gnéithe stairiúla a chuireann le carachtar an ACA a chinntiú.

Foirgnimh Dhúchasacha

- 16.3.20 Tagraíonn ailtireacht dhúchasach do na foirmeacha agus na cineálacha traidisiúnta tógála, lena n-áirítear tithe measartha tuaithe agus uirbeacha, tógtha ag tógálaithe áitiúla, ag baint úsáide as ábhair áitiúla, scileanna agus teicnící tógála agus a bhí ina chomhpháirt ríthábhachtach de tírdhreach an 18ú agus an 19ú haois i gContae Chorcaí. Bhí éagsúlacht iontu ó theaghaisí beaga aon seomra suas le tithe feirme suntasacha dhá stór a léiríonn an scála sóisialta ó oibrithe feirme go feirmeoirí suntasacha tionóntaí.
- 16.3.21 Is éard atá in ailtireacht dhúchasach Chontae Chorcaí den chuid is mó ná foirgnimh dhronuilleogacha, seomra amháin domhain agus 3-5 bhá ar fhad agus an doras scuabtha ón lár. I measc na bhfoirgneamh dúchasach eile tá feirmeacha, cillíní aoil, muilte agus brioscáin. Léiríonn na struchtúir seo agus na gnéithe a bhaineann leo (ar nós teorainneacha) stair agus carachtar uathúil áitiúil áite. I gContae Chorcaí tá samplaí d'éagsúlachtaí réigiúnacha i stíl na hailtireachta dúchasaí, a léiríonn traidisiúin áitiúla, ábhair atá ar fáil agus ceardaíocht.
- 16.3.22 B'fhéidir gurb iad foirgnimh dhúchasacha an chuid is leochailí dár n-oidhreacht thógtha. Tá cuid de na daoine atá doiciméadaithe i Suirbhé Seandálaíochta Chontae Chorcaí anois ina bhfothrach iomlán nó baineadh anuas go hiomlán iad. Chun cailteanas nó scrios breise na sócmhainne oidhreachta tábhachtaí seo a chosc, tá toimhde ag dul in aois scartáil foirgneamh dúchasach atá le feiceáil ar léarscáileanna stairiúla (i.e. 1ú, 2ú agus 3ú heagrán Suirbhéireacht Ordanáis). Tacaíonn an Plean leis an athúsáid chuí agus an síneadh báúil cuí a chur leis na struchtúir seo laistigh den Chontae chun spriocanna inbhuanaitheachta a bhaint amach agus chun meas a bheith acu ar a luach tábhachtach oidhreachta. Ba chóir go mbeadh aon oibreacha forbartha ar fhoirgnimh dhúchasacha bunaithe ar mheasúnú ar a luach oidhreachta ag gairmí/gairmithe foirgnimh stairiúla creidiúnaithe.
- 16.3.23 Cuireann an Straitéis Dhúchasach Thógtha creat náisiúnta ar fáil anois chun sócmhainní dúchasacha a phleanáil agus a forbairt laistigh den Stát. Sa chomhthéacs seo, is mian leis an Údarás Pleanála aird a tharraingt ar an tionscadal Dimension Stone/Stone Built Ireland a bhfuil sé mar aidhm aige doiciméadú a dhéanamh ar thógáil agus ar chloch mhaisiúil in Éirinn chun gníomhaireachtaí rialtais, úinéirí tógála agus caomhnóirí a chur ar an eolas faoi na foinsí le haghaidh cloch athsholáthair oiriúnach in obair athchóirithe.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
HE 16-19: Oidhreacht Dhúchasach**

- a) Carachtar, foirmeacha, gnéithe agus suíomh seanbhunaithe foirgneamh dúchasach, clóis feirme agus lonnaíochtaí a chosaint, a chothabháil agus a fheabhsú agus an méid a chuireann siad lenár n-oidhreacht ailtireachta, seandálaíochta, stairiúil, shóisialta agus chultúrtha agus le carachtar agus mothú áitiúil áite.
- b) Spreagann Comhairle Contae Chorcaí an dea-chleachtas caomhnaithe maidir le hathchóiriú agus cothabháil foirgneamh dúchasach lena n-áirítear struchtúir cheann tuí trí ghairmithe speisialaithe caomhnaithe agus daoine ceardaíochta a úsáid. Beidh doiciméid chuí a thiomsóidh sainchomhairleoir caomhnaithe a bhfuil taithí acu ag gabháil le tograí forbartha.
- c) De ghnáth beidh toimhde i bhfabhar foirgnimh dhúchasacha a choinneáil agus spreagadh a thabhairt d'fhoirgnimh dhúchasacha a choinneáil agus a athúsáid faoi réir gnáthchúinsí pleanála, agus ag an am céanna a chinntiú go bhfuil an athúsáid comhoiriúnach le cosaint an chomhshaoil agus na hoidhreachta.

Aghaidheanna siopaí

- 16.3.24 Is ionann dearadh agus traidisiún aghaidheanna siopa Chontae Chorcaí agus micreacasma den ré órga seo san ailtireacht ina simplíocht pharailte agus ina dtagairt amharclainne do mhionsonraí agus do chion clasaiceach. In aghaidheanna siopa Chontae Chorcaí, is éagsúlachtaí iad na gnéithe den cholún, den lindéar agus den choirnis ar fhoirm an léirmhíneithe is cruinne ar na horduithe Clasaiceacha. Cumadh agus tógadh an siúinéireacht chasta atá ina aghaidh siopa ar bhealach chomh mín tuisceanach le haon phíosa mór troscáin Éireannach ón 18ú nó ón 19ú haois agus bhí feistí scagtha ann chun dearadh casta éabhlóidithe a chomhlíonadh a bhaineann le hearraí a thaispeáint agus a dhiol. Níor ghlac aon tír eile leis an nua-aoiseachas Clasaiceach seo chomh hiomlánaíoch is a ghlac Éire agus ní dhearna aon chontae eile amhlaidh chomh díograiseach le Contae Chorcaí.
- 16.3.25 I gContae Chorcaí, athraíonn carachtar agus dearadh aghaidheanna siopaí ó bhaile go baile. Cruthaíonn sé seo éagsúlacht shaibhir teanga agus féiniúlacht shainiúil do gach áit. Tharla éagsúlachtaí toisc go raibh bealaí eacnamaíocha éagsúla ag réimsí éagsúla. Tháirg siopaí réigiúnacha siúinéireachta dearraí logánaithe ó leabhair phatrúin, ach chuir siad in oiriúint iad chun freastal ar shainriachtanais shóisialta agus chultúrtha a gceantair. Uaireanta chuir siad a bhfealsúnacht agus a scil féin chun cinn sa cheardaíocht agus sa dearadh, ar leor é chun aeistéitiúil áitiúil sainiúil a chruthú.
- 16.3.26 D'ullmhaigh Aonad Oidhreachta Chomhairle Contae Chorcaí Aghaidheanna Siopaí Chontae Chorcaí – Treoir Dearaidh don Suíomh Stairiúil, ar treoir úsáideach i chun aghaidheanna siopaí a athchóiriú, a dhearadh agus a chaomhnú laistigh de lárbhailte agus sráidbhailte stairiúla Chontae Chorcaí agus a gcuireann siad le braistint shainiúil áite go háitiúil a threisiú.

Tírdhreacha Stairiúla

- 16.3.27 Tá sraitheanna éagsúla fabraice stairiúla i dtírdhreach Chontae Chorcaí a chuireann go mór le cuma na tuaithe, is gné intreach áite iad, agus tá siad suntasach mar acmhainní seandálaíochta, ailtireachta, stairiúla, cultúrtha agus éiceolaíochta. Aithníonn an Chomhairle an luach a bhaineann le tírdhreacha stairiúla éagsúla agus éagsúla an Chontae agus féachann sí lena gcosaint ar scrios nó ar fhorbairt mhíchúí.

**Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae
HE 16-20: Tírdhreacha Stairiúla**

- a) Aitheantas a thabhairt don mhéid agus don tábhacht a bhaineann le tírdhreacha stairiúla agus an méid a chuireann siad le cuma na tuaithe, a dtábhacht mar acmhainní seandálaíochta, ailtireachta, stairiúla agus éiceolaíochta.
- b) An ghné seandálaíochta, ailtireachta, stairiúil agus chultúrtha de tírdhreacha stairiúla/oidhreachta Chontae Chorcaí a chosaint.
- c) Ba cheart gach forbairt nua laistigh de tírdhreacha stairiúla a mheas de réir agus aird chuí a thabhairt do Chomhairlí Contae Chorcaí 'Nótaí Treorach maidir le Breithmheas Gairdíní Stairiúla, Diméin, Eastáit agus a Suíomhanna' nó aon nótaí treorach nó doiciméid ábhartha eile a eisíodh le linn shaolré an Phlean.

Foirgnimh Nua agus a dTimpeallacht

- 16.3.28 Tá an beartas ginearálta maidir leis an gcaoi a bhfuil foirgnimh nua le socrú isteach inár mbailte dreach agus inár dtírdhreacha san áireamh sa chaibidil seo mar, i ndáiríre, is ionann iad agus cuid shuntasach dár n-oidhreacht thógtha sna blianta amach romhainn.
- 16.3.29 Le blianta beaga anuas, tá feachtas mhéadaithe ann ar shaincheisteanna éifeachtúlachta fuinnimh agus spéis athnuaite i gcaomhnú gnéithe nádúrtha i bhforbairt nua. Tugadh aitheantas níos mó freisin do stíleanna traidisiúnta tógála i gceantair áirithe agus d'úsáid ábhar nádúrtha agus áitiúil.
- 16.3.30 Tá sé tábhachtach go gcothóidh an Chomhairle Contae mar údaráis phleanála na treochtaí seo agus treoir agus saineolas a sholáthar chun cuidiú le hiarratasóirí atá ag lorg cead phleanála. Tá sé tábhachtach freisin, in áiteanna oiriúnacha fíor-nuálaíochta i ndearadh a spreagadh ar bhealach a léiríonn meas ar fhoirgnimh thraidisiúnta (ach nach ndéanann aithris sclábhach).
- 16.3.31 Cuireann dearadh Ardchaighdeán cáilíocht leis na háiteanna a mairimid, a n-oibrímid agus a thaitníonn linn. Ag cinntiú go bhfuil ard-chaighdeán ar an leagan amach bíonn níos mó luach ar na baile, sráidbhaile agus an tuath agus cuireann sé feabhas ar caighdeán an saol. Cuirfidh an Plean dearadh ardchaighdeán chun cinn trína chomhtháthú i ngach gné den Phlean a spreagadh.
- 16.3.32 Is uirlis thábhachtach phleanála é ráitis dearaidh sráidbhailte a ullmhú chun dearadh báuil foirgneamh agus spásanna nua a spreagadh chun cáilíocht an dearaidh inár sráidbhailte agus inár lonnaithe níos lú a fheabhsú.
- 16.3.33 Tá roinnt treoidhoiciméad foilsithe ag Comhairle Contae Chorcaí a chabhraíonn le cáilíocht an dearaidh ar fud an Chontae a fheabhsú, eadhon;
- 'Treoir um Dhearadh Tuaithe Chorcaí' a thugann treoir maidir le dearadh, roghnú láithreáin agus tírdhreachú do thithe aonair sna ceantair thuaithe agus
 - 'Treoir maidir le Dearadh Eastát Cónaithe' chun treoir a sholáthar maidir le dearadh limistéar tithíochta nua.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-21: Dearadh agus Tírdhreachú Foirgneamh Nua

- Foirgnimh nua a spreagadh a léiríonn meas ar charachtar, patrún agus traidisiún na n-áiteanna, na n-ábhar agus na bhfoirmeacha tógtha atá ann cheana agus a oireann go cuí don tírdhreach.
- Cuir chuige inbhuanaithe maidir le forbairt tithíochta a chur chun cinn trí thionscadail tógála nua a spreagadh le bheith tíosach ar fhuinneamh ina ndearadh agus ina leagan amach.
- Cur chuige nuálach a chothú maidir le dearadh a aithníonn éagsúlacht na réiteach dearaidh oiriúnach i bhformhór na gcásanna, a chosnaíonn an poitéinseal do dhearadh nuálach eisceachtúil in áiteanna iomchuí agus a cuireann luach breise eacnamaíoch, taitneamhachta agus comhshaoil dea-dheartha chun cinn.
- A cheangal go ndéanfar tírdhreachú agus scagadh cuí ar fhorbairtí beartaithe trí speicis agus grúpálacha dúchasacha/áitiúla den chuid is mó a úsáid agus fála sceach agus teorainneacha stairiúla atá ann cheana i gceantair thuaithe a chosaint. Déanfar foráil freisin do chrainn stairiúla/chuimhneacháin a chosaint.

- 16.3.34 Measann an Chomhairle gur uirlis thábhachtach iad ráitis dearaidh sráidbhailte chun feabhas a chur ar thaitneamhachtaí ailtireachta agus amhairc bhaile agus sráidbhailte an chontae agus leanfaidh siad ar aghaidh nuair is féidir chun grúpaí áitiúla a éascú agus ráitis den sórt sin a ullmhú.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-22: Ráitis Dearaidh Sráidbhailte

Ullmhú agus cur i bhfeidhm ráiteas dearaidh sráidbhaile agus tionscadail agus pleananna eile faoi stiúir an phobail a éascú chun timpeallachtaí sráidbhailte a fheabhsú agus a chinntiú ag an am céanna go bhfuil tionscnaimh den sórt sin ag teacht le beartais eile an Phlean.

16.4 Oidhreacht Chultúir

- 16.4.1 Tá roinnt eárnalachas an oidhreacht chultúrtha a bhfuil tréithe éagsúla acu; teanga, na healaíona, tionscail chruthaitheacha, taitneamh a bhaint as an timpeallacht nádúrtha, stairiúil agus thógtha, imeachtaí agus féilte, úsáid a bhaint as tharraingtí do thurasóirí, leabharlanna, músaem, cartlanna agus dánlanna, oidhreacht thionsclaíoch, éagsúlacht na bpobal creidimh agus áiteanna adhartha, traidisiúin chultúrtha áitiúla agus spórt agus áineas. Tá an cultúr trasgheartha go bunúsach, mar shampla beartais maidir le fás eacnamaíoch agus athghiniúint a nascadh leo siúd maidir le soláthar comhshaoil, oidhreacht agus bonneagair. Tacaíonn sé freisin le féiniúlacht chultúrtha agus cuireann sé comhtháthú agus féiniúlacht phobail chun cinn. Féach **Caibidil 6 Sóisialta agus Pobal SC 6-1: Soláthar Bonneagair Shóisialta agus Pobail**. Tá ról an-tábhachtach ag an gcultúr maidir le dearcadh an Chontae a shainiú agus mothú féiniúlachta agus leanúnachais a sholáthar dúinn.

- 16.4.2 Tá oidhreacht chultúrtha shaibhir agus éagsúil ag Contae Chorcaí atá ina acmhainn shuntasach gheilleagrach í don Chontae. Tugann go leor daoine cuairt ar na bailte, na séadchomharthaí, na Láithreáin seandálaíochta agus stairiúla gach bliain chun taitneamh a bhaint as an eispéireas cultúrtha seo. Tá sé mar aidhm ag an bPlean seo forbairt bhreise na hacmhainne chultúrtha seo a spreagadh, feachtas áitiúil ar ár n-oidhreacht agus ár bhféiniúlacht chultúrtha a mhéadú agus tionscal na turasoíreachta cultúrtha a chur chun cinn. Féach **Caibidil 10 Turasoíreacht**.
- 16.4.3 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí an tábhacht a bhaineann lenár mbéaloideas agus ár n-oidhreacht chultúrtha bhéil do mhuintir Chontae Chorcaí agus do na glúnta atá le teacht. Beidh sé mar aidhm ag an gComhairle oibriú le grúpaí chun béaloideas agus oidhreacht chultúrtha bhéil a bhailiú, a thaifeadadh, a chaomhnú agus a chur chun cinn sa Chontae.
- 16.4.4 Cuirtear na Leabharlanna Contae agus Brainse go straitéiseach ar fud an Chontae chun ról láidir a sholáthar sna pobail seo a fhreastalaíonn ar gach aoisghrúpa a bhfuil baint ghníomhach acu le féilire bliantúil imeachtaí. Cuireann na brainsí seo raon leathan seirbhísí ar fáil atá ina n-acmhainn luachmhar ó thaobh cultúir, oidhreachta agus oideachais de. Chomh maith leis sin, cuireann Oifig Oidhreachta Chomhairle Contae Chorcaí roinnt príomhimeachtaí féilire náisiúnta chun cinn agus comhordaíonn sí laistigh den Chontae, ar nós Seachtain na gCrann, Seachtain na Bithéagsúlachta agus Seachtain na hOidhreachta chomh maith le himeachtaí tábhachtacha áitiúla eile cosúil le Taispeántas Bliantúil Chorcaí a Cheiliúradh agus comóradh éagsúil. Oibríonn an Oifig Oidhreachta go dlúth le pobail ar fud an Chontae agus spreagtar rannpháirtíocht an phobail san oidhreacht.
- 16.4.5 Is cuid an-tábhachtach den oidhreacht chultúrtha i gContae Chorcaí iad go leor músaem agus ionad oidhreachta a bheith ann ar fud an Chontae. Tá ról riachtanach acu seo maidir le lígean do dhaoine an oidhreachta a iniúchadh i suíomh músaem/ ionad oidhreachta agus taighde agus staidéir thábhachtacha a dhéanamh chun bonn eolais a chur faoi thaiscéalaocht stairiúil agus faoi thionscadail an lae inniu. Aithníonn agus tacaíonn Comhairle Contae Chorcaí le hoibriú leanúnach na hearnála seo, agus leagfaidh sí amach tacú leis an earnáil trí chur chun cinn agus comhairle chomh maith le trí oiliúint bhreise a sholáthar le linn thréimhse an Phlean seo.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-23: Oidhreacht Chultúrtha

Oidhreacht chultúrtha Chontae Chorcaí a chosaint agus a chur chun cinn mar shócmhainn gheilleagrach thábhachtach agus as a luach intreach d'fhéiniúlacht áite agus do fholláine daoine sa Chontae.

Oidhreacht Stairiúil

- 16.4.6 Tá roinnt áiteanna sa chontae a bhfuil suim mhór ag an bpobal iontu mar áiteanna oidhreachta stairiúla. Is tarraingtí don phobal iad áiteanna a bhfuil tábhacht shóisialta agus béaloidis ag baint leo, cosúil leis an mbunréimse inar tionóladh Aonach Chathail. Tá sé i gceist ag Comhairle Contae Chorcaí aitheantas a thabhairt do thábhacht na Láithreáin seo agus iarracht a dhéanamh iad a chosaint agus a chaomhnú mar áiteanna oidhreachta stairiúla. Féach **Caibidil 10 Turasoíreacht**.
- 16.4.7 Tá 27 'Bailte Oidhreachta' ainmnithe in Éirinn faoi láthair. Tá an t-ainmniú bunaithe ar charachtar uathúil baile agus spéis ar leith do chuariteoirí. Tá ceithre cinn acu sin lonnaithe i gContae Chorcaí agus ina measc tá Cloich na Coillte, an Cóbh, Cionn tSáile agus Eochail. Ba é an chuid lárnach de Chlár an Bhaile Oidhreachta ná Ionad Cuairteoirí a fhorbairt a chuirfeadh pointe treoshuimh, áit bhailithe agus ionad eolais ar fáil don tionscadal. I measc na forbartha 'Coincheap an Bhaile Oidhreachta' sna bailte ainmnithe bhí:
- Foirgnimh stairiúla chaomhnaithe a oscailt do chuariteoirí.
 - Roinnt téamaí a cheapadh lena n-áirítear stair, ailtireacht, liteartha seandálaíochta, reiligiún a nascann pointí spéise aonair.
 - Córas comharthaíochta comhtháite a cheapadh.
 - Plean comhtháite bainistíochta tráchta a fhorbairt ina n-ionchorpraítear bealaí páirceála agus coisithe.
 - Ionad Oidhreachta a fhorbairt agus a bhainistiú.
- 16.4.8 Is ionann cearta slí stairiúla agus taitneamhacht thábhachtach agus sócmhainn eacnamaíoch. Cumasaíonn siad taitneamh a bhaint as oidhreacht chultúrtha agus tírdhreach ardchaighdeán an Chontae agus tá siad tábhachtach d'fhorbairt agus d'áineas turasoíreachta. Spreagfaidh an Chomhairle caomhnú na gcearta slí poiblí stairiúil atá ann cheana laistigh den Chontae. Féach **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire**, Roinn 14.6, "Cearta Slí".

Teorainneacha agus Logainmneacha Bailte Fearainn

- 16.4.9 Is iad bailte fearainn na haonaid riaracháin bhunúsacha i dtírdhreach na hÉireann. Téann a mbunús ar ais go teorainneacha treibhe Luath-Chríostaí, cé go bhfuil go leor athruithe feicthe ag an gcóras thar na céadta bliain. Rinne an tSuirbhéireacht Ordanáis teorainneacha an bhaile fearainn a mhapáil agus marcáladh iad ar na léarscáileanna sé orlach ag úsáid línte poncanna. Leanann na poncanna seo líne bóthair, srutháin nó teorann páirce beagnach i gcónaí ionas go mbeidh sé deacair iad a dhéanamh amach ar an léarscáil uaireanta. Tá ainmneacha na mbailte fearainn marcáilte ar an léarscáil i litreacha móra. Sna 1830idí bhailigh an tSuirbhéireacht Ordanáis logainmneacha Gaelacha agus ansin cuireadh leagan foghraíochta díobh le chéile i mBéarla do na léarscáileanna. Mar shampla rinneadh 'Shandrum' de 'Sean Droim'.

- 16.4.10 Is cuid lárnach d'oidhreacht chultúrtha na hÉireann iad logainmneacha na hÉireann, cé gur minic a dhéantar dearmad orthu. Is foinshe luachmhar eolais iad ar an am atá thart, rud a thugann brí don tírdhreach agus a shainíonn an caidreamh idir pobail agus a dtimpeallacht fhisiciúil. Is féidir meas a bheith ag cuid mhaith de bhéaloideas, ginealas, reiligiún, saol laethúil agus obair mhúinte na ndaoine a chónaíonn ar a dtírdhreach agus a bhíonn ag idirghníomhú leis trí staidéar a dhéanamh ar logainmneacha. Tá níos mó na 5,600 baile fearainn sa Chontae agus tá níos mó na 100,000 tagairt do logainmneacha Chorcaí bailithe ag Suirbhé Logainmneacha Chorcaí do Chartlann Logainmneacha Chorcaí.
- 16.4.11 Tá bileog curtha le chéile ag Comhairle Contae Chorcaí freisin 'Ár nOidhreacht Logainmneacha a Chaomhnú in Ainmniú Forbairtí Nua'. Is é aidhm na cáipéise seo úsáid logainmneacha atá ann cheana a spreagadh in ainmniú forbairt nua chónaithe agus forbairt eile.

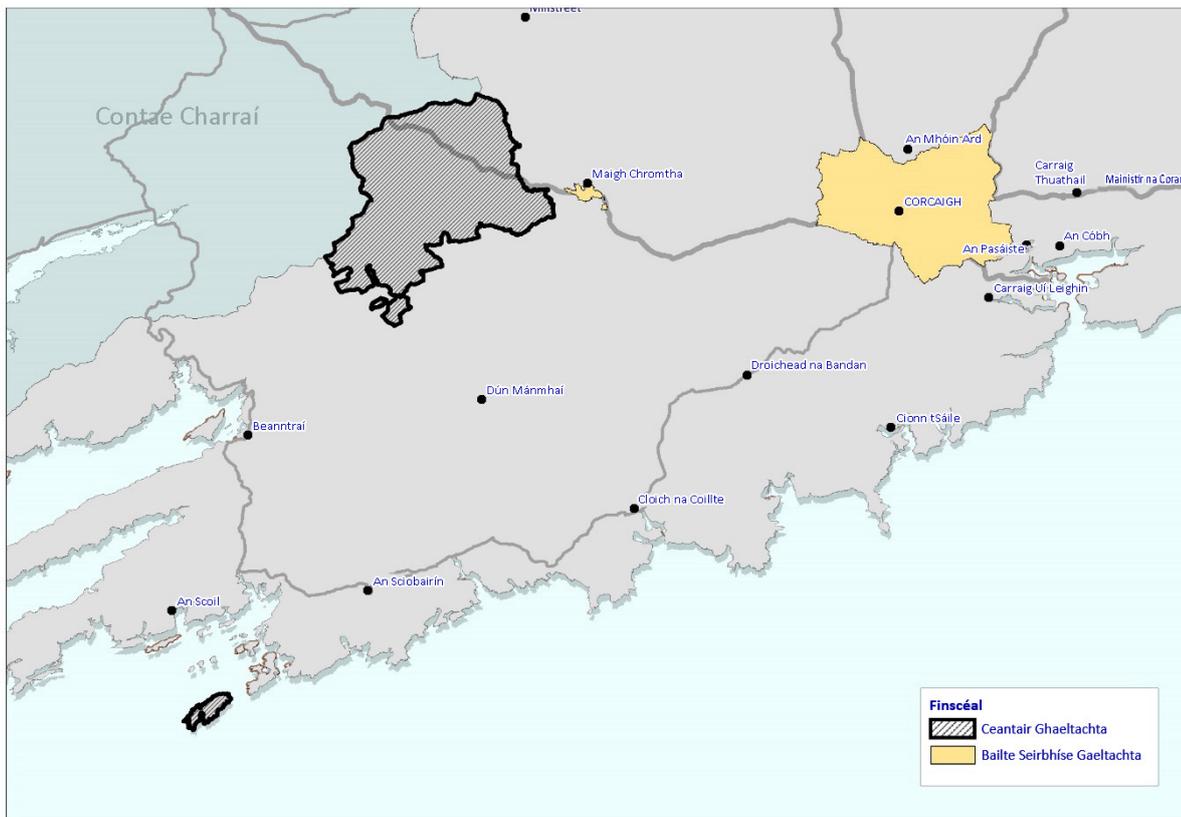
Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae HE 16-24: Forbairtí Nua a Ainmniú

Logainmneacha áitiúla, oidhreacht áitiúil agus an Ghaeilge a chur chun cinn agus a chaomhnú trína chinntiú go n-úsáidtear logainmneacha áitiúla nó ainmneacha geografacha nó cultúrtha a léiríonn stair agus tírdhreach a suíomh in ainmniú forbairtí nua cónaithe agus forbairtí eile. Beidh a leithéid de chur chuige ina riachtanas maidir le ceadanna pleanála d'fhorbairtí nua.

An Ghaeltacht agus Oidhreacht Theangeolaíoch

- 16.4.12 Cuireann Acht na Gaeltachta (2012) bonn reachtúil ar fáil don Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge, 2010-2030 agus aithníonn sé freisin Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta (LPT), Bailte Seirbhíse Gaeltachta agus Líonraí Gaeilge. Laistigh de Chontae Chorcaí, tá an Ghaeltacht roinnte ina dhá Limistéar Pleanála Teanga: LPT amach ó chósta Dhún na Séad, agus LPT Mhúscraí ina bhfuil limistéar siar ó Mhaigh Chromtha agus tadhach le teorainn Chiarraí lena n-áirítear Baile Bhuirne, Baile Mhic Íre, Cúil Aodha, Ré na nDoirí, Cill na Martra, Guagán Barra agus Béal Atha an Ghaorthaidh. Teastaíonn cóir speisialta ó na ceantair seo chun a n-oidhreacht theangeolaíoch agus chultúrtha a chosaint. Is é an dúshlán atá ann na ceantair seo a chur chun cinn mar fhócas don fhorbairt, agus a chinntiú ag an am céanna go dtacaíonn nó go gcomhlánaíonn an fhorbairt, a tharlaíonn, an oidhreacht theangeolaíoch agus chultúrtha lena n-áirítear cur chun cinn na Gaeilge mar theanga an phobail.
- 16.4.13 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí an tábhacht a bhaineann lenár n-oidhreacht teanga do mhuintir agus d'oidhreacht chultúrtha an Chontae. Tá ról tábhachtach aige freisin i gcur i bhfeidhm phleananna teanga an LPT (Limistéir Pleanála Teanga), go háirithe mar a bhaineann sé le comharthaíocht, soláthar seirbhíse, agus pleanáil agus forbairt fhisiciúil. In 2019, chuir Comhairle Contae Chorcaí Plean Caomhnaithe, Bainistíochta agus Ateangaireachta Mhúscraí le chéile, a thugann léargas iomlánaíoch ar oidhreacht an cheantair seo atá uathúil ó thaobh an chultúir de.
- 16.4.14 Mar gheallsealbhóir i bhforbairt agus i gcaomhnú na Gaeilge, Tacaíonn Comhairle Contae Chorcaí le fis Údarás na Gaeltachta "pobal agus geilleagar Gaeltachta atá briomhar, rathúil, inbhuanaithe a fhorbairt agus an Ghaeilge a neartú agus a chothú mar phríomhtheanga phobail na Gaeltachta ionas gur réigiún den chéad scoth í an Ghaeltacht." (www.udaras.ie) agus "Pobal Inbhuanaithe Gaeltachta a chothú ina bhfuil an Ghaeilge mar phríomhtheanga, le geilleagar láidir ag baint úsáid as na hacmhainní go léir atá ar fáil go hinbhuanaithe agus le caighdeán maireachtála den chéad scoth."
- 16.4.15 Aithnítear sa Phlean bonn cúng fostaíochta na gceantar Gaeltachta agus na dúshláin uathúla atá rompu. Aithnítear gur féidir leis an turasóireacht ról tábhachtach a imirt i bpróifíl fostaíochta na bpobal Gaeltachta atá dírithe ar a hoidhreacht uathúil lena n-áirítear a traidisiún teanga, a tionscail cheoil agus cheardaíochta traidisiúnta laistigh de shuíomh tírdhreacha iontach. Tá deiseanna ann nasc agus sineirgí níos fearr a chruthú idir daonra labhartha na Gaeilge sa Chontae (44.9%) lasmuigh de na ceantair Ghaeltachta agus eispéireas tumtha na Gaeltachta. Laistigh de na ceantair Ghaeltachta tá táirgeoirí suntasacha bia agus ceardaíochta ann freisin ar féidir leo cur le tairgí agus pacáiste foriomlán na tairisceana cultúrtha laistigh de Chléire agus de Mhúscraí araon.
- 16.4.16 Tá bonneagar tábhachtach turasóireachta curtha ar fáil ag Siúlóidí Gaeltachta ar nós Slí Ghaeltacht Mhúscraí i nGaeltacht Mhúscraí agus tacaíonn an Plean le leathnú breise ar bhealaí siúil agus rothaíochta laistigh den dá cheantar Gaeltachta, lena n-áirítear bonneagar 'crua' agus 'bog' d'eachtraíocht lasmuigh, spóirt, áineas, srl., a fhéadann eispéireas turasóireachta an cheantair a fheabhsú.
- 16.4.17 Is áit thar a bheith briomhar í Gaeltacht Mhúscraí agus tá go leor dá phríomhthréithe doiciméadaithe i bplean oidhreachta a rinneadh don cheantar le déanaí - plean a bhuaigh Gradam Náisiúnta Pleanála na hÉireann in 2020. Plean cúig bliana déag, choimisiúnaigh Comhairle Contae Chorcaí é le tacaíocht ón gComhairle Oidhreachta agus tugtha faoi ag Taighde agus Tochailt, i gcomhar le Comhairle Contae Chorcaí agus leis an ngrúpa Múscraí áitiúil Acadamh Fódhla, ar intinn acu béim a chur ar thábhacht agus ar chiall oidhreachta Ghaeltacht Mhúscraí agus roinnt beartas agus gníomhartha oidhreachta a cheapadh lena chinntiú go ndéantar an ceantar a chaomhnú, a bhainistiú agus a chothabháil go cuí amach anseo. Is é teideal iomlán an phlean: Plean oidhreachta Mhúscraí: plean caomhnaithe, bainistíochta agus ateangaireachta 2019-2033 agus tá na leaganacha Béarla agus Gaeilge den doiciméad ar fáil le hioslódáil ó leathanach gréasáin Oidhreachta Chomhairle Contae Chorcaí.

- 16.4.18 Tar éis taighde leathan, thángthas ar an gconclúid go bhfuil dlúthbhaint ag oidhreacht inlámhsithe (m.sh. foirgnimh, seandálaíocht, portaigh) Múscraí leis an doláimhsithe (m.sh. béaloideas, logainmneacha, custaim, ceol, filíocht, deasghnáth) agus go bhfuil caidreamh domhain, casta agus siombótach idir daoine agus áit, áit a bhfuil carachtar a mhuintire agus a thírdhreach fite fuaite ina chéile agus ag brath orthu. Is é seo croílár Ráiteas Suntasachta an phlean, ag cur Múscraí mar áit a bhfuil tábhacht áitiúil, réigiúnach, náisiúnta agus idirnáisiúnta ag baint leis.
- 16.4.19 Lorgaíonn dea-bhainistíocht chaomhnaithe leis an méid atá tábhachtach faoi áit a chosaint agus úsáid inbhuanaithe leanúnach a cheadú ag an am céanna. Ní dhéanann sé iarracht stop a chur le hathrú, ach tá sé mar aidhm aige é a bhainistiú. I bPlean Oidhreachta Mhúscraí, aithníodh roinnt bagairtí ar thábhacht an cheantair, agus oibreoidh Comhairle Contae Chorcaí, thar shaolré an phlean seo, chun tacú le cur i bhfeidhm gníomhartha agus tionscnamh ón bplean a théann chun leasa an cheantair agus ag teacht le planáil cheart agus forbairt inbhuanaithe an cheantair.
- 16.4.20 Tá cur chuige pholasaí an Phlean Forbartha do na ceantair Ghaeltachta bunaithe ar na prionsabail seo a leanas:
- Tá cothú tuillte ag oidhreacht chultúrtha na gceantar Ghaeltachta, úsáid na Gaeilge san áireamh;
 - Is réamhchoinníoll é pobal atá bríomhar ó thaobh na heacnamaíochta agus na sóisialta de agus a bhfuil ardchaighdeán maireachtála aige chun an Ghaeilge a chothú mar theanga phobail na gceantar seo;
 - Aitheantas gur caidreamh casta é an caidreamh idir forbairt agus cultúr na Gaeilge gan a bheith taitneamhach do bhearta simplíochta, agus freisin go mbíonn tionchar suntasach, cé go bhfuil sé indíreach agus gan teorainn, ag cumhachtaí planála ar chosaint agus ar chur chun cinn an chultúir;
 - Tá na Gaeiltachtaí idirspiléach leis na ceantair níos leithne ina bhfuil siad lonnaithe. Ní féidir leo feidhmiú, nó ní féidir iad a thuiscint i gceart, ina n-aonar geografach. Ba chóir do na Gaeiltachtaí a ról iomlán a imirt i saol agus i bhfolláine an Chontae, an Réigiúin agus na Tíre, agus mar an gcéanna ba chóir dóibh leas a bhaint as acmhainní na críche timpeall orthu;
 - Comhordóidh Comhairle Contae Chorcaí le hÚdarás na Gaeiltachta maidir le cur i bhfeidhm phleananna teanga an LPT (Limistéir Pleanála Teanga), go háirithe mar a bhaineann sé le comharthaíocht, soláthar seirbhíse, agus planáil agus forbairt fhísiciúil;
 - Bheadh cur chuige leithliseach, nó cur chuige, a chuireann constaicí gan ghá i mbealach na forbartha i gcoitinne, ag déanamh dochair, sa chomhthéacs reatha, do chothú fadtéarmach na Gaeilge agus an chultúir Ghaelaigh sna ceantair sin.

Figiúr 16.1: Ceantair Gaeiltachta agus Bailte Seirbhíse

Oidhreacht theangeolaíoch agus chultúrtha cheantair Ghaeltachta Chorcaí a chosaint trí:

- a) Forbairt a spreagadh sa Ghaeltacht agus i mBaile Seirbhíse Gaeltachta Mhaigh Chromtha, a chuireann an oidhreacht chultúrtha chun cinn, a éascaíonn nó a chomhlánaíonn í, úsáid na Gaeilge san áireamh;
- b) Forbairt a spreagadh laistigh den Ghaeltacht agus Baile Seirbhíse Gaeltachta Mhaigh Chromtha, a chuireann áiseanna fostaíochta nó sóisialta ar fáil, go háirithe, ach ní go heisiach, sa chás go mbaineann siad seo le daoine óga áitiúla;
- c) Cur i gcoinne na forbartha sa Ghaeltacht, ar dóigh di an oidhreacht chultúrtha a chreimeadh (úsáid an phobail sa Ghaeilge san áireamh), mura bhfuil buntáistí ró-mharcaíochta ann d'inbhuanaitheacht fhadtéarmach an phobail áitiúil nó do phleanáil cheart agus d'fhorbairt inbhuanaithe limistéir níos leithne;
- d) A chinntiú, sa chás go gcuireann an Chomhairle Contae comharthaí in airde sa Ghaeltacht, go bhfuil an Ghaeilge mar phríomhtheanga acu, mura bhfuil cúiseanna dearfacha agus ró-mharcaíochta ann lena mhalairt a dhéanamh;
- e) Taispeántas fógraí sa Ghaeltacht nach n-úsáideann an Ghaeilge mar phríomhtheanga a dhíspreagadh;
- f) Breithniú a dhéanamh ar an riachtanas maidir le hanailísí tionchair teanga éilitheacha a úsáid le hiarratais phleanála ar mhórfhorbarúcháin ar leith. Bheadh cásanna ann nuair nach bhfuil an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag an bhforbairt ar úsáid na Gaeilge mar theanga an phobail le feiceáil agus ríthábhachtach láithreach i gcinneadh an iarratais.
- g) Ullmhú agus cur i bhfeidhm Pleananna, Cláir agus Tionscnaimh áitiúla Gaeltachta a éascú, lena n-áirítear Pleananna Teanga agus Pleananna Caomhnaithe amhail Plean Oidhreachta Mhúscraí, ar mhaithe le planáil chuí agus forbairt inbhuanaithe Ghaeltacht Chorcaí, ar choinníoll go bhfuil na pleananna sin ag teacht le polasáí na Comhairle.
- h) Úsáid na Gaeilge a spreagadh, ní hamháin i gceantair Ghaeltachta ach ar fud an Chontae, go háirithe maidir le soláthar seirbhíse, planáil agus forbairt agus tionscnaimh/gníomhaíochtaí na Comhairle.
- i) Cuirtear úsáid na Gaeilge chun cinn i ndeardh forbairtí m.sh. go n-aithnítear agus go gcuirtear áiseanna fógraíochta gnó, áiseanna áineasa agus pobail ar fáil go soiléir agus ba cheart comharthaíocht aghaidhe siopa a bheith i nGaeilge;
- j) Spreagann an Plean comhoibriú idir páirtithe leasmhara Gaeltachta, pobail Ghaeltachta agus gníomhaireachtaí Stáit sna tionscadail phleanála agus forbartha amach anseo chun cosaint agus cur chun cinn na Gaeilge mar theanga phobail a chinntiú.

16.5 Na hEalaíona

- 16.5.1 San Acht Ealaíon, 2003 sainmhínear 'Na hEalaíona' mar aon léiriú cruthaitheach nó léirmhíneach (bidís traidisiúnta nó comhaimseartha) i cibé foirm, agus áirítear ann, go háirithe, na hamharcealaíona, amharclannaíocht, litríocht, ceol, damhsa, ceoldráma, scannán agus ailtireacht, agus foláinn sé aon mheán nuair a úsáidtear é chun na gcríoch sin. Is í Comhairle Ealaíon na hÉireann gníomhaireacht Rialtas na hÉireann chun na healaíona a fhorbairt. Oibríonn siad i gcomhpháirtíocht le healaíontóirí, eagraíochtaí ealaíon, údaráis áitiúla, lucht déanta beartas poiblí agus eile chun áit lárnach a thógáil do na healaíona i Saol na hÉireann.
- 16.5.2 Aithnítear sa Phlean seo an rannchuidiú sóisialta, eacnamaíoch agus cultúrtha a imríonn na hEalaíona i gcomhtháthú pobal, fás na ngeilleagar áitiúil agus réigiúnach, an tairbhe a bhaineann leis don turasóireacht, agus an ról is féidir leis na healaíona a imirt chun áit a dhéanamh ina bhfuil áit tarraingteach le maireachtáil, le bheith ag obair ann agus le taitneamh a bhaint as. Tá na cineálacha áiseanna ealaíon agus cultúrtha atá ar fáil i gContae Chorcaí leathan agus áirítear leo ionaid phobail a úsáidtear chun críocha ealaíon, ionaid ealaíon, leabharlanna, stiúideonna ealaíontóirí, moil chruthaitheacha, músaeim, amharclanna agus ionaid cheoil. Tá athbheochan le déanaí i margáí bia agus ceardaíochta agus in asraonta ceardaíochta sealadacha aníos a léiríonn na táirgeoirí bia ceardaí éagsúla sa Chontae agus in earnáil ársaigh seanbhunaithe. Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí go bhfuil bearnaí i soláthar bonneagair cultúrtha ar fud an chontae agus tá sé mar aidhm aici aghaidh a thabhairt ar an áit a bhfuil easnaimh gografacha soiléire ann.
- 16.5.3 Is í Éire Ildánach an phríomhfhéithiclí forfheidhmithe do na tosaíochtaí a shaináithnítear i gCultúr 2025/Éire Ildánach, an beartas cultúrtha a d'fhoilsigh an tAire Ealaíon, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta i mí Eanáir 2020, ina bhfuil éiceachóras cultúrtha bríomhar riachtanach don tsochaí. Deir Cultúr 2025/Éire Ildánach go bhfuil na healaíona agus an cultúr intreach do Stát na hÉireann aithníonn sé an gá atá le rochtain ar na healaíona, agus rannpháirtíocht sna healaíona, borradh a chur faoinár dtionscail chruthaitheacha, agus ár n-oidhreacht a chaomhnú le béim ar leith ar theanga, ar thírdhreach agus ar an gcomhshaoil.

- 16.5.4 Tacaíonn an Plean le cur chuige samhlaíoch agus struchtúrtha chun earnáil na n-ealaíon sa chontae a éascú. Agus é sin á dhéanamh, ba cheart riachtanais ealaíontóirí, eagraíochtaí ealaíon áitiúla agus pobail a chur san áireamh agus iad ag pleanáil dul i ngleic le bearnaí i scaipeadh geografach spáis ealaíne sa chontae. Tá ionchorprú áiseanna ealaíon cosúil le hamharclannaíocht, amharc-ealaíona, spásanna oibre stiúideo, srl an-oiriúnach do láithreacha i lár an bhaile ina bhfuil deiseanna fáis laistigh den stoc tógála chun spás cruthaitheach breise a sholáthar. Ag leibhéal áitiúil, faigheann seo tacaíocht ó Straitéis Chultúir agus Chruthaitheachta Chontae Chorcaí a seoladh i mí na Samhna 2018.
- 16.5.5 Is féidir le healaíon phoiblí cur le sainiúlacht agus carachtar "Áit". I gcásanna ina molann forbróir coimisiún ealaíne poiblí, ba cheart foráil a dhéanamh lena gceanglaítear ar an bhforbróir "Scéim na hEalaíne Poiblí: Faoin gcéad don Ealaín, Treoirlínte Ginearálta Náisiúnta" (2004), arna leasú in 2019, a leanúint. Beidh ar an bhforbróir seirbhísí sainchomhairleora/coimeádaí ealaíne a bhfuil taithí aige a fhosú. Féach **Caibidil 3, Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite**.
- 16.5.6 Is féidir leis na healaíona tairbhí sóisialta tábhachtacha a sholáthar, lasmuigh de mheilt laethúil an gheilleagair, a d'fhéadfadh a bheith deacair a chainníochtú ach a fheabhsaíonn go héasca caipiteal sóisialta agus cáilíocht beatha na bpobal, leanaí scoile, daoine scothaosta, agus daoine imeallaithe. Is féidir le fuinneamh cruthaitheach agus aschur ealaíontóirí agus ceardaithe in áiteanna ar leith sa chontae ar nós Iarthar Chorcaí cuidiú le léargas dearfach a thabhairt ar chaighdeán na beatha sa cheantar sin agus is féidir leis scileanna traidisiúnta (potaireacht, obair iarainn), traidisiúin chruthaitheacha (ceol, teangeolaíocht) agus tionscail tábhachtacha tuaithe a chothú.
- 16.5.7 Dá bhrí sin, is féidir leis na healaíona cur go mór agus go dearfach le forbairt shaol sóisialta, eacnamaíoch agus cultúrtha na bpobal agus tá sé i gceist ag an bPlean tacú leis an ról seo trí;
- Deiseanna fostaíochta na dtionscal cruthaitheach a aithint trí thacú leis na foirmeacha ealaíne níos traidisiúnta agus ag an am céanna féachaint le deiseanna a spreagadh don gheilleagar cruthaitheach digiteach níos nuai ar nós déanamh scannán;
 - Tacaigh le hearnáil turasóireachta cultúrtha níos láidre a theacht chun cinn ar féidir tacú léi le bonneagar ealaíon feabhsaithe nuair is cuí;
 - Forbairt nua a spreagadh (ar nós Iárbhailte nua) chun soláthar leordhóthanach a dhéanamh do bhonneagar ealaíon do riachtanais shóisialta agus chultúrtha na bpobal atá ag fás ina gceantair féin agus saothair ealaíne nua a ionchorprú de réir Scéim Ealaíne Poiblí: Faoin gcéad don Ealaín, Treoirlínte Náisiúnta Ginearálta" (2004), arna leasú in 2019;
 - Ag aithint gur gá soláthar bonneagair Ealaíon a bheith bunaithe ar riachtanais réigiúin nó baile, ar mhéid an daonra agus ar na spriocanna daonra atá beartaithe amach anseo;
 - Ag aithint dóibh go bhfuil bearnaí in áiseanna ealaíon agus cultúrtha ar fud an Chontae agus gur gá beartais a mheas ina spreagtar forbairtí nua chun soláthar leordhóthanach a dhéanamh do bhonneagar ealaíon do riachtanais shóisialta agus chultúrtha ceantair;
 - An gá áiseanna cultúrtha, fóillíochta agus áineasa a chur ar fáil i Iárbhailte chun stop a chur leo a bheith ina limistéir mhiondíola aonchineálacha nach bhfuil an saol á chaitheamh acu lasmuigh d'uireanta miondíola;
 - Athúsáid foirgneamh folamh atá suite go Iárnach a spreagadh le haghaidh úsáidí sóisialta, cultúrtha agus ealaíne;
 - An gá atá le bonneagar ealaíon a sholáthar i limistéir fáis arda daonra agus tithíochta chun pobail chothroma, bhriomhara agus inbhuanaithe a bhaint amach;
 - Aitheantas a thabhairt do thábhacht na hEalaíne Poiblí mar shainchomharthaí cultúrtha i réimsí ina bhfuil ollfheastruchtúr criticiúil ar nós athfhorbairt uirbeach, bóithre, tithíocht agus forbairtí áineasa agus taitneamhachta;
 - Aitheantas a thabhairt do na healaíona mar chuid d'fhís bhunúsach agus d'éirim na háite i gContae Chorcaí.
- 16.5.8 Tacaíonn an Plean le cur i bhfeidhm Phlean Ealaíon Chontae Chorcaí 2014-2017 (atá á athbhreithniú faoi láthair) agus Plean Ealaíon Chontae Chorcaí a chlúdóidh an tréimhse go dtí 2025. D'fhógair an Chomhairle Ealaíon clár infheistíochta 3 bliana 'Áiteanna Cruthaitheacha' le déanaí do na seacht n-oileán in Iarthar Chorcaí a bhfuil cónaí orthu in Oidhre, An tOileán Mór, Inis Arcáin, Cléire, Faoide, Oileán Baoi, Inis Fada, agus Garinis atá á ullmhú i gcomhpháirtíocht le Comhairle Contae Chorcaí.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae

HE 16-26: Na hEalaíona

- a) Soláthar a dhéanamh d'fhorbairt chothrom ar bhonneagar ealaíon i gContae Chorcaí a fheastalaíonn ar riachtanais chultúrtha agus ealaíne na bpobal, a thacaíonn le gníomhaíocht chruthaitheach agus a fheabhsaíonn saol cultúrtha, eacnamaíoch agus sóisialta i bpobail.
- b) Smaoinigh ar thograí maidir le forbairt spásanna agus áiseanna ealaíon lena n-áirítear feidhmíocht, taispeántas, stiúideo agus saoráidí eile a bhaineann leis na healaíona in áiteanna cuí, áit a bhfuil tograí de réir bheartais agus chuspóirí eile an Phlean seo.
- c) Soláthar áiseanna ealaíon, cultúrtha agus siamsaíochta a spreagadh, saothair nua ealaíne a choimisiúnú don réimse poiblí i dtograí comhlachais HE, nuair is cuí agus ag féachaint do "Public Art: Per Cent for Art Scheme, General National Guidelines" (2004), arna leasú in 2019.
- d) Forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn agus a éascú agus saothair ealaíne agus oidhreacht a chruthú agus a thaispeáint i réimsí poiblí agus na critéir phleanála agus chomhshaoil agus na caighdeáin bhainistíochta forbartha á gcomhlíonadh ag an am céanna.
- e) Aitheantas agus tacaíocht a thabhairt do chur i bhfeidhm cuspóirí atá leagtha amach sa Phlean Ealaíon agus sa Straitéis Cultúir agus Cruthaitheachta (agus aon phlean/straitéis ina dhiaidh seo), a dtacófar leis trí chomhoibriú éifeachtach le hOifig Ealaíon an Chontae.
- f) Tabhair faoi chur chuige 'riachtanais' bunaithe ar fhianaise le linn shaolré an Phlean Forbartha i gcomhar leis an Oifig Ealaíon le dáileadh spásúil/tiúchan na n-ealaíon agus an chultúir 'sócmhainní' a shainaitheint ar fud an chontae, agus chun bonn eolais a chur faoi sholáthar riachtanais todhchaí/limistéir lena n-áirítear comhlonnú seirbhísí agus gníomhaíochtaí. D'fhéadfadh sé seo bonn eolais a chur faoin tóir ar thionscadaíl bhonneagair ealaíon agus ealaíon ar leith i gcomhar le hOifig Ealaíon an Chontae, trí chlár maoinithe Náisiúnta URDF nó, clár maoinithe eile den sórt sin le linn shaolré an Phlean Forbartha.

CAIBIDIL 17

GNÍOMHÚ

AR SON NA

HAERÁIDE

Aidhm an Chaibidil

Trí na prionsabail phleanála atá leagtha amach sa doiciméad seo a chur i bhfeidhm, le soláthair d'fhorbairt Chontae Chorcaí ar bhealach a laghdaíonn tionchair dhiúltacha an athraithe aeráide agus a chuireann lenár n-athléimneacht aeráide agus gníomh éifeachtach dearfach aeráide á stiúradh agus á éascú go gníomhach ina n-aonar agus i dteannta a chéile chun lenár n-aistriú chuig sochaí ísealcharbóin.

ÁBHAIR

Ábhair

17.1	Réamhrá	380
17.2	Maolú agus Oiriúnú	380
17.3	Comhthéacs Pleanála Reachtúil	380
17.4	Comhthéacs an Bheartais	381
17.5	Athrú aeráide i gContae Chorcaí	383
17.6	Gealltanais Chomhairle Contae Chorcaí maidir le Gníomhú ar son na hAeráide	383
17.7	Straitéis Gníomhú ar son na hAeráide	384

17.1 Réamhrá

- 17.1.1 Tá aeráid an Domhain ag athrú, agus tá tionchar na n-athruithe seo ag éirí níos soiléire. Tá tionchair shuntasacha dhomhanda eacnamaíocha, chomhshaoil agus shóisialta á gcruthú ag na hathruithe seo. Léiríonn Plean Gníomhaíochta Aeráide an Rialtais, a foilsíodh in 2021, go ndéanfaidh na hathruithe seo dochar mór díreach agus indíreach d'Éirinn agus dá muintir, chomh maith le tíortha eile atá níos nochna agus níos lú ábalta ná mar atáimid chun na tionchair ghaolmhara a sheasamh.
- 17.1.2 D'athraigh leibhéal fheabhsaithe gás ceaptha teasa atmaisféara (GHGanna), go háirithe dé-ocsaíd charbóin, cothromaíocht fuinnimh an Domhain, rud a fhágann nach gcailltear fuinneamh/teas níos lú teirmeach sa spás. Tá sé seo ag cruthú téamh domhanda, a bhreathnaítear air mar mheánteochtaí domhanda méadaithe, athruithe ar phatrúin frasaíochta, meán-ardú leibhéal na farraige agus athruithe i gcarachtar foircinn aimsire. Tagraíonn an t-athrú aeráide don athrú seo ar phatrúin aeráide, go háirithe follasach ó lár go deireadh an 20ú haois ar aghaidh, a chuirtear i leith na leibhéal mhéadaithe dé-ocsaíd charbóin atmaisféaraigh (CO₂) a tháirgtear trí bhreoslaí iontaise a úsáid, agus tionchair ar fud na cruinne mar thoradh air.
- 17.1.3 Tá meánteochtaí domhanda méadaithe níos mó ná 1°C anois ó amanna réamhthionsclaíocha. De réir an Phainéil Idir-Rialtasaigh um Athrú Aeráide, is dócha go sroichfidh téamh domhanda 1.5°C idir 2030 agus 2052 má leanann sé ag méadú ag an ráta reatha. Tá éifeachtaí an athraithe aeráide le feiceáil go háitiúil agus bhí tionchar acu ar sheirbhísí na Comhairle, lena n-áirítear bóithre, seirbhísí comhshaoil agus uisce, le roinnt blianta anuas, agus tá freagraí práinneacha ag teastáil uathu ar imeachtaí aimsire foircneacha.

17.2 Maolú agus Oiriúnú

- 17.2.1 Is straitéisí tábhachtacha iad maolú agus oiriúnú chun freagairt don athrú aeráide agus tá ról ag pleanáil úsáide talún sa dá rud. Pléann maolú le cúiseanna an athraithe aeráide agus oibríonn sé chun éifeachtaí de dhéantús an duine ar an gcóras aeráide a laghdú trí astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú, foinsí fuinnimh in-athnuaite a úsáid, éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú, agus bogadh go geilleagar ísealcharbóin.
- 17.2.2 I measc na mbeart maolaithe sa phlean seo tá an méid seo a leanas:
- Úsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú;
 - Fás dlúth a sheachadadh;
 - Cur chuige i leith an bheartais iompair a chur chun feidhme;
 - Ag seachadadh coincheap an bhaile 10 nóiméad;
 - Éifeachtúlacht fuinnimh a chur chun cinn;
 - Teicneolaíochtaí agus frontar nua fuinnimh in-athnuaite a chur chun cinn;
 - Bithéagsúlacht a fheabhsú agus a chosaint;
 - Obair chliste/iargúlta a éascú;
 - Feasacht ar athrú aeráide agus athrú iompraíochta a chur chun cinn;
 - Príomhshruthú an athraithe aeráide sa chinnteoireacht a chur chun cinn.
- 17.2.3 Tagraíonn oiriúnú aeráide do ghníomhartha a rinneadh chun éifeachtaí diúltacha an athraithe aeráide a laghdú nó chun leas a bhaint as deiseanna atá ag teacht chun cinn. I measc na mbeart oiriúnaithe sa phlean seo tá an méid seo a leanas:
- Bainistíocht riosca tuile;
 - Córais dhúlra-bhunaithe a chur chun cinn le haghaidh seirbhísí bainistíochta uisce;
 - Bonneagar glas agus bithéagsúlacht a fheabhsú agus a chosaint;
 - Gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn trí dhearadh ardchaighdeán, lena n-áirítear comhfhorbairt áite agus an ríocht phoiblí (m.sh. scáth, foscadh agus soláthar pointí luchtaithe EV).

17.3 Comhthéacs Pleanála Reachtúil

- 17.3.1 Leagtar amach san Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú), faoi Alt 10(2)(n) gníomhú ar son na hAeráide, forálacha maidir le hathrú aeráide. Baineann an chuid seo den Acht le cuspóirí éigeantacha chun 'straitéisí lonnaithe agus iompair inbhuanaithe a chur chun cinn i gceantair uirbeacha agus thuaithe lena n-áirítear bearta a chur chun cinn chun
- (i) an t-éileamh ar fhuinneamh a laghdú mar fhreagairt ar an dóchúlacht go dtiocfaidh méaduithe ar chostais fuinnimh agus eile mar gheall ar laghdú fadtéarmach ar acmhainní neamh-inathnuaite,
 - (ii) astaíochtaí gás ceaptha teasa antrapaigineacha a laghdú, agus
 - (iii) aghaidh a thabhairt ar an ngá atá le hoiriúnú don athrú aeráide;
- go háirithe, ag féachaint do shuíomh, leagan amach agus dearadh na forbartha nua.

17.4 Comhthéacs an Bheartais

Comhthéacs Idirnáisiúnta agus Eorpach

17.4.1 Tá an beartas náisiúnta maidir leis an athrú aeráide leabaithe i gcreat beartais ar leibhéal níos leithne, idirnáisiúnta agus EU mar a leagtar amach thíos.

Tábla 17.1: Beartais agus Comhaontuithe Idirnáisiúnta agus Eorpacha maidir leis an Athrú Aeráide

Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide (UNFCCC) (1992)

Is é cuspóir an chreata 'tiúchain gás ceaptha teasa san atmaisféar a chobhsú ar leibhéal a chuirfeadh cosc ar chur isteach contúirteach antrapaigineach ar an gcóras aeráide'.

Prótacal Kyoto 1997

Tá an Prótacal bunaithe ar phrionsabal na bhfreagrachtaí coiteanna: aithníonn sé go bhfuil acmhainneachtaí éagsúla ag tíortha aonair an t-athrú aeráide a chomhrac mar gheall ar leibhéil éagsúla forbartha eacnamaíche.

Cúnant Domhanda na Méaraí don Aeráid & Fuinneamh

Is cur chuige deonach ón mbun aníos é seo do rialtais áitiúla chun an t-athrú aeráide a chomhrac agus chun bogadh i dtreo sochaí íseal-astaíochtaí, athléimneacha. Tá Comhairle Contae Chorcaí ina páirtí sínithe i gCúnant na Méaraí san Eoraip ó 2012.

Straitéis Oiriúnaithe an Aontais 2013

Bhí sé mar aidhm leis an straitéis an Eoraip a dhéanamh níos athléimní ó thaobh na haeráide de. Trí chur chuige comhleanúnach a ghlacadh agus trí fhoráil a dhéanamh maidir le comhordú feabhsaithe, bhí sé mar aidhm aige feabhas a chur ar ullmhacht agus ar chumas gach leibhéil rialachais freagairt do thionchair an athraithe aeráide. Ba phointe tagartha í an straitéis chun an Eoraip a ullmhú do na tionchair aeráide atá le teacht, ar gach leibhéal.

Comhaontú Páras 2015

Chuaigh Comhaontú Pháras isteach ina chéim cur chun feidhme in 2020, agus, ar an gcaoi sin, tháinig sé in ionad 1997 Phrótacal Kyoto mar chreat chun cuspóir UNFCCC a bhaint amach.

Bhunaigh Comhaontú Pháras spriocanna a bhaineann le teocht, seasmhacht aeráide agus sreafaí airgeadais. Go sonrach, is iad sin:

- an méadú domhanda ar an meánteocht a choinneáil go mór faoi bhun 2°C agus iarrachtaí a dhéanamh an méadú a theorannú go 1.5 °C
- cumas oiriúnaitheach a fheabhsú agus athléimneacht aeráide agus forbairt íseal-astaíochtaí a chothú ar bhealach nach gcuireann táirgeadh bia i mbaol
- sreafaí airgeadais a dhéanamh comhsheasmhach le conair i dtreo astaíochtaí ísle GHG agus forbairt atá seasmhach ó thaobh na haeráide de.

Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe (SFI) 2015

Tugann na 17 SFI, arna nglacadh ag ballstáit uile na Náisiún Aontaithe, i gcoilár Chlár Oibre 2030 um Fhorbairt Inbhuanaithe, aghaidh ar na dúshláin chomhshaoil, eacnamaíocha, agus shóisialta a chaithfidh gach tír dul i ngleic leo faoi 2030 chun forbairt chuimsitheach, dirithe ar dhaoine, agus forbairt inbhuanaithe a bhaint amach gan aon duine fágtha ina ndiaidh. Aithníonn siad go gcaithfidh deireadh a chur leis an mbochtaineacht agus le díothachtaí eile a bheith fite fuaite le straitéisí a fheabhsaíonn sláinte agus oideachas, a laghdaíonn neamhionannas, agus a spreagann fás eacnamaíoch - agus iad uile ag dul i ngleic leis an athrú aeráide agus ag obair chun ár n-aigéin agus ár bhforaoisí a chaomhnú. Tagraíonn SFI 13 don ghá atá le gníomhaíocht phráinneach a dhéanamh chun an t-athrú aeráide agus a thionchair a chomhrac.

Creat Aeráide agus Fuinnimh an Aontais Eorpaigh 2021 go 2030

Cuimsíonn seo trí chomhpháirt chun dul chun cinn a chumasú maidir le maolú astaíochtaí: Córas Trádála Astaíochtaí an EU, an Rialachán maidir le Comhroinnt Iarrachtaí agus úsáid na Talún, athrú úsáide talún agus rialáil foraoiseachta. Clúdaíonn gach comhpháirt gníomhaíochtaí ar leith as a dtagann astaíochtaí agus baint GHG. Tá na trí pháras reachtaíochta aeráide seo le nuashonrú chun an sprioc glan laghdaithe astaíochtaí gás ceaptha teasa atá leagtha amach i 'Margadh Glas an EU' a chur i bhfeidhm.

Comhaontú Glas don Eoraip (2020)

Is sraith tionscnamh beartais é an Comhaontú Glas don Eoraip a bhfuil sé mar aidhm uileghabhálach aige an Eoraip a dhéanamh neodrach ó thaobh na haeráide de in 2050. I measc na gcéad tionscnamh um ghníomhú ar son na haeráide faoin gComhaontú Glas tá:

- Togra ann chun an Dlí Aeráide Eorpach a thabhairt isteach chun cuspóir aeráidneodrachta 2050 a chumhdach i ndlí an Aontais.
- An Comhshocrú Aeráide Eorpach chun saoránaigh agus gach cuid den tsochaí a mhealladh i ngníomhú ar son na haeráide.
- Plean um Sprioc Aeráide 2030 chun glanastaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú 50% ar a laghad agus i dtreo 55% faoi 2030 (seachas 60% faoi 2050 faoi chomhaontú Pháras).

Comhthéacs Náisiúnta

Seasamh Beartais Náisiúnta maidir le Gníomhú ar son na hAeráide agus Forbairt Ísealcharbóin (2014)

- 17.4.2 Tá an beartas náisiúnta maidir leis an athrú aeráide leabaithe i gcreat beartais ar leibhéal níos leithne, idirnáisiúnta agus EU mar a leagtar amach thíos.
- 17.4.3 Ar leibhéal náisiúnta, leagtar amach sa Seasamh Beartais Náisiúnta maidir le Gníomhú ar son na hAeráide agus Forbairt Ísealcharbóin (2014) an cuspóir náisiúnta aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin a bhaint amach. Tugadh éifeacht reachtach dó seo leis an Acht um Gníomhú Aeráide agus Ísealcharbóin 2015. Rinne an tAcht foráil d'fhorbairt Creata Náisiúnta Oiriúnaithe (NAF), a foilsíodh i mí na Nollag 2017. Éilíonn an NAF straitéisí oiriúnaithe earnála agus áitiúla a fhorbairt agus tá Straitéis Oiriúnaithe Aeráide na Comhairle leagtha síos sa chomhthéacs seo.

Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide (2021)

- 17.4.4 Tá an beartas náisiúnta reatha maidir le gníomhú ar son na haeráide leagtha amach sa Phlean Náisiúnta um Gníomhú ar son na hAeráide 2021 a gheallann Éire, i ndiaidh an Achta Aeráide 2021, le sprioc atá ceangailteach ó thaobh an dlí d'astaíochtaí gás ceaptha teasa glan-nialasacha tráth nach déanaí ná 2050, agus laghdú 51% faoi 2030 (i gcomparáid le leibhéal 2018). Leagadh béim sa Phlean Gníomhaíochta aeráide roimhe seo, 2019 ar an riachtanas maidir le haistriú claochlaitheach ár ngeilleagar agus ár sochaithe i dtreo forbairt atá athléimneach agus inbhuanaithe ó thaobh na haeráide de agus athrú as cuimse ar na córais agus na cleachtais a thacaíonn lenár stíl mhaireachtála. Leagtar amach ann, i gcomhréir le Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe, nach mór a mheas go bhfuil gníomhú ar son na haeráide comhlántach le cuspóirí tábhachtacha beartais eile, ar nós conairí forbartha eacnamaíche inbhuanaithe a chur chun cinn, slándáil fuinnimh a fheabhsú, agus aghaidh a thabhairt ar thionchair truaillithe aeir ar shláinte an duine. Beidh comhthairbhí dearfacha eacnamaíochta agus sochaíochta ag go leor de na hathruithe atá ag teastáil, lena n-áirítear aer níos glaine, tithe níos teo, agus geilleagar níos inbhuanaithe san fhadtéarma.
- 17.4.5 Leagtar béim athnuaithe sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide (2021) ar phráinn an ghníomhú ar son na haeráide agus leagtar amach ann tuarascáil an Phainéil Idir-Rialtasaigh ar an Athrú Aeráide (Lúnasa 2021) agus deimhnítear i dTuarascáil stádas aeráide na EPA d'Éirinn 2020 go bhfuil fuinneog theoranta againn le haghaidh fíorghníomhaíochta chun astaíochtaí a laghdú lena chinntiú gur féidir leis na glúine atá ann faoi láthair agus na glúine atá le teacht maireachtáil go hinbhuanaithe i ndomhan ísealcharbóin atá seasmhach ó thaobh na haeráide de.
- 17.4.6 Glacann an Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide (2021) le cur i bhfeidhm iomlán phlean 2019 agus tugtar isteach bearta breise atá le déanamh ar fud shochaí agus gheilleagar na hÉireann chun an leibhéal athraithe a theastaíonn a bhaint amach. Déanfar an Plean a nuashonrú go bliantúil, in 2022 san áireamh.
- 17.4.7 Cé go meastar go dtiocfaidh laghdú 3% bliantúil ar astaíochtaí GHG na hÉireann idir 2021 agus 2030, le cur i bhfeidhm iomlán an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021, tá gá le bearta breise chun uailmhianta náisiúnta agus EU a chomhlíonadh chun an méadú teochta domhanda a choinneáil go 1.5 °C. In ainneoin thionchar geilleagraich COVID-19, níor tháinig laghdú ach 3.6% ar astaíochtaí GHG in Éirinn in 2020, rud a léiríonn scála an dúshláin dícharbónaithe d'Éirinn sna deich mbliana amach romhainn.
- 17.4.8 I mí na Bealtaine 2019, d'fhógair Dáil Éireann Éigeandáil Aeráide agus Bithéagsúlachta.

An tAcht um Gníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) (2021)

- 17.4.9 Ceanglaíonn an tAcht um Gníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú), 2021 orainn, sa dlí, tabhairt faoi agus a bhaint amach tráth nach déanaí ná 2050, an t-aistriú chuig geilleagar atá seasmhach ó thaobh na haeráide de, atá saibhir ó thaobh na haeráide de, atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus atá neodrach ó thaobh na haeráide de. Ceanglaítear leis an Acht ar údarais áitiúla Pleananna Gníomhaíochta Aeráide aonair a ullmhú chun bearta maolaithe agus oiriúnaithe araon a chur san áireamh, agus chun iad sin a nuashonrú gach cúig bliana. Déantar foráil ann d'athbhreithnithe bliantúla ar an bPlean Náisiúnta Gníomhaithe ar son na hAeráide agus d'fhorbairt straitéise náisiúnta fadtéarmach um gníomhú ar son na haeráide gach cúig bliana.

Tionscadal Éireann 2040

- 17.4.10 Tá dhá phlean náisiúnta ann faoi scáth Project Ireland 2040 – An Creat Náisiúnta Pleanála agus an Plean Forbartha Náisiúnta. Cinntíonn torthaí straitéiseacha náisiúnta an Chreata Náisiúnta Pleanála d'Aistriú chuig Sochail Ísealcharbóin agus Athléimneach Aeráide (NSO 8), Fás Dlúth (NSO 1), Soghluaisteacht Inbhuanaithe (NSO 4), agus Bainistíocht Inbhuanaithe Uisce, Dramhaíola agus Acmhainní Comhshaoil eile (NSO 9) go bhfuil gníomhú ar son na haeráide cumhdaithe sa phleanáil spásúil le dul i ngleic le déine carbóin per capita níos airde in Éirinn agus chun aistriú náisiúnta a chumasú chuig geilleagar iomaíoch ísealcharbóin, athléimneach aeráide agus inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de faoi 2050.
- 17.4.11 Tacaíonn Cuspóir Náisiúnta Pleanála 54 leis na torthaí seo – cuspóir chun ár lorg carbóin a laghdú trí gníomhú ar son na haeráide a chomhtháthú sa chóras pleanála chun tacú le spriocanna náisiúnta maidir le maolú beartais aeráide agus cuspóirí oiriúnaithe, chomh maith le spriocanna maidir le laghduithe astaíochtaí gás ceaptha teasa.
- 17.4.12 Mar aon leis an gCreat Náisiúnta Pleanála caithfidh an Plean Forbartha Contae seo fás dlúth, nasctha, inbhuanaithe a sheachadadh a chaithfidh freastal ar ár riachtanais maidir le cumhacht, teas, taisteal, úsáid talún agus acmhainní eile ar bhealach atá níos éifeachtaí agus níos inbhuanaithe.
- 17.4.13 Bhunaigh an Plean Forbartha Náisiúnta ciste rialtais de €500 milliún ar a laghad (suas go dtí 2027) chun an aidhm spriocanna aeráide agus fuinnimh na hÉireann a bhaint amach a chur chun cinn.

Clár an Rialtais

17.4.14 Tá fócas láidir i gClár an Rialtais 2020 ar ghníomhú ar son na haeráide lena n-áirítear tiomantas astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú 7% in aghaidh na bliana ar an meán sna 10 mbliana amach romhainn. Geallfaidh an Rialtas go leithdháilfear 10% den bhuiséad caipitil iompair iomlán do thionscadail rothaíochta agus leithdháileadh 10% den bhuiséad caipitil iomlán do bhonneagar coisithe. Socrófar tiomantas an Rialtais do thionscadail rothaíochta agus coisithe ag 20% de bhuiséad caipitil 2020 (€360 milliún) in aghaidh na bliana do shaolré an Rialtais. Maidir le bonneagar iompair nua, tá an Rialtas tiomanta do chóimheas caiteachais 2:1 idir bonneagar nua iompair phoiblí agus bóithre nua thar a shaolré. Coinneoidh an Rialtas an cóimheas seo i ngach Buiséad.

Comhthéacs Réigiúnach

17.4.15 Cuireann Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach an Deiscirt gníomh ar son na haeráide ina chroílár, rud a léiríonn gurb é an t-athrú aeráide an bhagairt is tromchúisí do shaol an duine agus don chomhshaol. Saináithnítear ann trí réimse tosaíochta gníomhaíochta chun aghaidh a thabhairt ar an athrú aeráide:

- Dícharbónú (RPO's 87, 88 agus 90-94);
- Éifeachtúlacht acmhainní (RPO's 95-103); agus
- Seasmhacht Aeráide (RPO89)

17.5 Athrú aeráide i gContae Chorcaí

Iarmhairtí Díobhálacha Amach Anseo

17.5.1 Deimhníonn an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil go leanann na treochoí aeráide a breathnaíodh in Éirinn an meán domhanda. Leanann aeráid na hÉireann ag téamh suas ar aon dul leis na treochoí domhanda. Meastar go dtiocfaidh méadú ar thionchair athraithe aeráide sna blianta amach romhainn agus sa chuid eile den chéad seo. I measc na dtionchair díobhálacha tuartha tá:

- ardú ar leibhéal na farraige,
- stoirmeacha níos déine agus imeachtaí báistí,
- dóchúlacht mhéadaithe agus méid na dtuille abhann agus cósta
- ganntanas uisce sa samhradh
- drochthionchair ar cháilíocht an uisce
- athruithe ar dháileadh speiceas plandaí agus ainmhithe
- éifeachtaí ar iascaigh atá íogair d'athruithe teochta

17.5.2 Mar thoradh ar na tionchair seo beidh méadú ar theagmhais tuile, tionchair ghaolmhara ar cháilíocht an uisce, cur isteach ar sheirbhísí bonneagair chriticiúla, bagairt ar oidhreacht thógtha agus tionchair eacnamaíochta.

17.5.3 I measc na n-imeachtaí aimsire foircneacha a chonacthas le déanaí i gContae Chorcaí tá Hairicín Ophelia i mí Dheireadh Fómhair 2017, Stoirm Emma (teocht -7°C a taifeadh) i Márta 2018, agus teocht ard agus coinníollacha triomach i samhradh 2018.

17.5.4 Tháinig méadú 10.1% ar astaíochtaí GHG na hÉireann ó 1990 go 2019. Léiríonn na réamh-mheastacháin is déanaí go dtiocfaidh laghdú suas le 25 faoin gcéad ar astaíochtaí iomlána GHG na hÉireann faoi 2030 i gcomparáid le leibhéal 2020 mar thoradh ar chur i bhfeidhm iomlán na mbeartas agus na mbeart breise, a leagtar amach i bPlean Gníomhaíochta ar son na hAeráide 2019.

17.6 Gealltanais Chomhairle Contae Chorcaí maidir le Gníomhú ar son na hAeráide

17.6.1 Cinneann beartas pleanála náisiúnta agus réigiúnach agus beartas náisiúnta agus idirnáisiúnta maidir le hathrú aeráide gealltanais maidir le hathrú aeráide a chaithfidh Comhairle Contae Chorcaí a chomhlíonadh, agus tá an Chomhairle tiomanta do ghníomhú ar son na haeráide trí na tionscnaimh a ndéantar cur síos orthu sna míreanna seo a leanas.

Cairt Ghníomhú ar son na hAeráide

- 17.6.2 Is sínitheoir í Comhairle Contae Chorcaí leis an gCairt um Ghníomhú ar son na hAeráide d'Údarás Áitiúla, a síníodh in 2019 ina leagtar amach comhthuisctint maidir le hathrú aeráide, aitheantas a thabhairt don ghá atá le cur chuige uile-rialtais chun aghaidh a thabhairt ar athrú aeráide, agus aithnítear tacaíochtaí sonracha rialtais áitiúil ón rialtas láir maidir leis an athrú aeráide. Admhaíonn an chairt seo go ndéanfaidh údarás áitiúla, le tacaíocht ón Rialtas Lárnach, 'ár ról phleanála agus rialála a fheidhmiú chun cuidiú le torthaí aeráide sa phobal i gcoitinne agus lasmuigh den earnáil phoiblí a fheabhsú trí bheartas agus caighdeán láidre bunaithe ar fhianaise a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm maidir le gníomhú ar son na haeráide, trí bhearta cuí agus ábhartha oiriúnaithe agus maolaithe'. Éilíonn an chairt gníomhú réamhghníomhach ar son na haeráide agus cinntíonn sí go bhfuil an t-athrú aeráide ina príomhbhreithniú ar gach gné de bheartas agus oibríochtaí an Údarás Áitiúil.
- 17.6.3 Is sínitheoir í an Chomhairle freisin, ó 2012, de Chúnant Domhanda na Méaraí um Aeráid agus Fuinneamh. Geallann sínitheoirí gníomh chun tacú le cur i bhfeidhm sprioc laghdaithe gás ceaptha teasa 40% an EU faoi 2030 agus glacadh le cur chuige comhpháirteach chun dul i ngleic le maolú agus oiriúnú don athrú aeráide.

An Straitéis Oiriúnaithe don Athrú Aeráide 2019-2024

- 17.6.4 In 2019 ghlac an Chomhairle 'Straitéis Oiriúnaithe don Athrú Aeráide 2019-2024', doiciméad ardleibhéil atá deartha chun ceist an athraithe aeráide i bpleananna, beartais agus oibríochtaí na nÚdarás Áitiúil a phríomhshruthú. Leagtar amach ann tosaíochtaí straitéiseacha, bearta agus freagraí straitéiseacha an Údarás Áitiúil maidir le hoiriúnú aeráide sa Chontae thar thréimhse cúig bliana agus é mar aidhm acu athléimneacht a thógáil agus an chuid is measa de rioscaí a chosc.
- 17.6.5 D'fhéadfadh tograí a bheith i gceist le roinnt gníomhartha oiriúnaithe don athrú aeráide chun cosaintí crua tuile a thógáil in áiteanna áirithe. Beidh aon mhaolú den sórt sin faoi réir phróisis AA agus EIA/SEA de réir mar is cuí do na tograí aonair.

Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide (CARO)

- 17.6.6 Is í Comhairle Contae Chorcaí an príomhúdarás i seirbhís chomhroinnte a threoraíonn Comhairlí eile i Réigiún Theas Bhord na Mara Atlantaigh agus iad ag pleanáil gníomhú ar son na hAeráide. Bhí ról lárnach ag an CARO maidir le cuidiú agus comhordú a dhéanamh ar ullmhú straitéisí oiriúnaithe ar leibhéal an chontae. Tá sé faoi sainordú le:
- Gníomhú ar son na hAeráide a Thiomáint & Acmhainn a Thógáil laistigh den Earnáil Rialtais Áitiúil;
 - Rannpháirtíocht a Chomhordú ar fud Gníomhaireachtaí éagsúla agus Ranna Rialtais;
 - Iarrachtaí Earnála a aistriú go leibhéal áitiúil;
 - Tógáil ar Thaithe agus Saineolas um Ghníomhú ar son na hAeráide.

Plean Forbartha Contae

- 17.6.7 Tá ról rithábachtach ag pleanáil spásúil maidir le bearta dearfacha gníomhaíochta ar son na haeráide a chumasú agus a sheachadadh. Is breithniú lárnach é tiomantas na Comhairle do gníomhú ar son na haeráide a sháraíonn an plean seo a imríonn ról ar an phlean mar uirlis thábhachtach um gníomhú ar son na haeráide. Cinnteoidh sé go measann gach forbairt maolú agus oiriúnú don athrú aeráide, agus go lorgóidh suíomh na forbartha le gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn agus deiseanna gníomhaíochta aeráide a uasmhéadú, go háirithe trí iompar agus úsáid talún a chomhtháthú. Léirítear é seo sa Chroístraitéis a éascaíonn iompar inbhuanaithe agus patrúin inbhuanaithe fáis i gceantair uirbeacha agus thuaithe, cothromaíthe go maith ar fud an chontae a léiríonn an gá atá le hídú fuinnimh agus astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú, úsáid acmhainní neamh-inathnuaite a laghdú agus an gá atá le pleanáil d'éifeachtaí an athraithe aeráide á chur san áireamh ag an am céanna.
- 17.6.8 Tá breithnithe maidir leis an athrú aeráide tréscailteach i ngach caibidil den phlean seo agus, maidir le Patrúin Lonnaíochta, Iompar agus Soghluaisteacht, Fuinneamh, Comhfhorbairt Áite, Geilleagar, Bithéagsúlacht agus Bonneagar Glas, tá riachtanais maolaithe agus oiriúnaithe don athrú aeráide mar bhonn eolais agus faoi thionchar cheapadh beartas. Ina theannta sin, is breithniú lárnach é an t-athrú aeráide ar na Tuarascálacha Comhshaoil a ghabhann leis an bplean seo.

17.7 Straitéis Ghníomhú ar son na hAeráide

- 17.7.1 Leagtar amach sa phlean seo beartais phleanála spásúla a cuireadh le chéile chun aghaidh a thabhairt ar an ngá práinneach atá le gníomhú ar son na haeráide. Bainfear cur chun feidhme agus rath na n-ábhar sin amach trí chomhiarracht a roinneadh príomhpháirtithe leasmhara agus trí athrú iompraíochta agus iarrachtaí daoine aonair. Cé go bhfuil gníomhú ar son na haeráide dúshlánach, cruthaíonn sé deiseanna freisin.

- 17.7.2 Cuireann IPCC (2018) in iúl go bhféadfadh na tarraingtí a leanas a bheith san áireamh sna tairbhí a d'fhéadfadh a bheith ag baint lenár ngeilleagar a athrú ó bhonn chun na tionchair aeráide is measa a sheachaint:
- Deiseanna eacnamaíocha, poist agus nuálaíocht ó ghnóthachain éifeachtúlachta agus ón ngeilleagar glas.
 - Scálú suas ar nuálaíochtaí teicneolaíochta in earnálacha fuinnimh, foirgnimh, iompair, tionscail agus talmhaíochta. D'fhéadfaí dlús a chur leis sin trí cheannródaíthe sa digitíú, teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide, an intleacht shaorga agus an bhiteicneolaíocht.
 - Coigilteas costais ón aistriú fadtéarmach ó bhreosláí iontaise go héifeachtúlacht fuinnimh agus fuinneamh in-athnuaite. Meastar go mbeidh sé seo i bhfad níos tábhachtaí ná costais an aistrithe mar thoradh ar ghnóthachain éifeachtúlachta, truailliú aer laghdaithe, sláinte níos fearr agus damáiste comhshaoil níos ísle.
 - Comhbhunú a bhaineann le cáilíocht aer feabhsaithe, brú tráchta laghdaithe, truailliú níotráite laghdaithe, feabhsuithe ar shláinte agus folláine, seirbhísí feabhsaithe dúlra agus éiceachórais, chomh maith le bochtaineacht agus neamhionannas laghdaithe, slándáil bia agus uisce agus riosca tubaiste laghdaithe.
- 17.7.3 Is gné lárnach den fhorbairt inbhuanaithe í gníomhú ar son na haeráide agus dá bhrí sin tá sé tréscailteach i ngach cuid den phlean seo.
- 17.7.4 I bhfianaise nádúr dinimiciúil an chomhthéacs beartais aeráide idirnáisiúnta agus náisiúnta, coinneofar an Plean Forbartha Contae faoi athbhreithniú chun comhsheasmhacht leanúnach a chinntiú le treoirínte ábhartha.

An Chroistraitéis - Pleanáil Úsáid Talún agus Iompair a Chomhtháthú

- 17.7.5 Éilíonn na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt ar phleananna forbartha cuspóir éigeantach a bheith iontu a thabharfaidh aghaidh ar 'Oiriúnú don Athrú Aeráide.' Leagtar amach i gcroistraitéis an phlean seo conas a imreoidh an phlean tionchar agus éascaíocht ar straitéisí lonnaithe agus iompair inbhuanaithe i gceantair uirbeacha agus tuaithe agus roghanna iompair inbhuanaithe a éascú chun aistriú módúil suntasach a sheachadadh ó charr príobháideach go taisteal gníomhach agus iompar poiblí, a thabharfaidh aghaidh ar na saincheisteanna atá leagtha amach sa chuspóir éigeantach thuas. Chun astaíochtaí gás ceaptha teasa agus úsáid fuinnimh a laghdú, is é príomh-luamhán beartais pleanála aghaidh a thabhairt ar iompar a bhfuil an úsáid fuinnimh is airde de réir earnála aige agus, ó thaobh astaíochtaí de, níl sé sa dara háit ach don talmhaíocht. Leagtar amach sna caibidilí eile den phlean seo na beartais agus na cuspóirí is gá a chur i bhfeidhm chun na spriocanna a leagtar síos sa Chroistraitéis a bhaint amach lena n-áirítear an t-aistriú riachtanach i dtreo todhchaí iomaíoch ísealcharbóin atá seasmhach ó thaobh na haeráide de.

Iompar agus Gluaiseacht

- 17.7.6 Taifeadadh méaduithe ar astaíochtaí gás ceaptha teasa ó iompar i 5 cinn as na 7 mbliana anuas agus b'ionann astaíochtaí GHG ón iompar agus 20.3 faoin gcéad d'astaíochtaí náisiúnta iomlána na hÉireann in 2019. Idir 1990 agus 2019, léirigh astaíochtaí ón iompar an méadú foriomlán ba mhó, ag 136.9 faoin gcéad, agus tháinig méadú 142.4 faoin gcéad ar iompar de bhóthar.
- 17.7.7 Chomh maith le húsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú, tá raon cuspóirí i **gCaibidil 12 Iompar agus Gluaiseacht** an phlean seo, ag díriú ar iompar inbhuanaithe, chun aistriú córa iompair chuig taisteal gníomhach agus úsáid iompair phoiblí a éascú agus a chur chun cinn. Ina measc seo tá cur chun cinn choincheap an bhaile 10 nóiméad agus lonnaithe beo, cur chun cinn tréscailteacht agus nascacht do choisithe agus rothaíochta trí naisc tharraingteacha, áisiúla agus shábháilte, cur chun cinn saoráidí agus bonneagar gníomhach taistil, cur chun cinn úsáid iompair phoiblí, agus riachtanais maidir le soláthar pointe luchtaithe páirceála agus EV.

Fuinneamh

- 17.7.8 **Leagtar amach i gCaibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid** an phlean seo an dúshlán chun an méid is féidir le Corcaigh a dhéanamh leis an gclár oibre aistrithe fuinnimh a bharrfheabhsú trí bheartais a áireamh chun tacú leis an athrú suntasach iompraíochta a theastaíonn chun aistriú go todhchaí ísealcharbóin agus trí thacú a thabhairt do sheachadadh agus úsáid éifeachtúil fuinnimh, éilimh fuinnimh na forbartha nua a íoslághdú agus daoine a threorú agus tacaigh leo i dtreo na roghanna fuinnimh is fearr.
- 17.7.9 Is í an fhís atá aige ná infheistíocht i dtáirgeadh agus infreastructúr fuinnimh inbhuanaithe i gCorcaigh a éascú agus tacú leis, freastal ar riachtanais áitiúla agus náisiúnta amach anseo, agus iad ag aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin, ag tabhairt aghaidh ar an dúshlán athraithe aeráide le hastaíochtaí gás ceaptha teasa agus sócmhainní comhshaoil, cultúrtha agus oidhreacht an chontae a chosaint.
- 17.7.10 Maidir le fuinneamh in-athnuaite tugtar achoimre ar chuspóir chun forbairt foinsí fuinnimh in-athnuaite a éascú ag láithreacha oiriúnacha nach mbeidh drochthionchar ag an bhforbairt sin ar an gcomhshaoil, agus chun tacú le tograí fuinnimh in-athnuaite agus iad a éascú a thugann buntáiste díreach socheacnamaíoch don phobal áitiúil. Leagtar amach ann freisin cuspóir a chuirfidh éifeachtúlacht agus caomhnú fuinnimh a thógáil chun cinn.

Geilleagar agus Fostaíocht

- 17.7.11 **Aithnítear i gCaibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta** den phlean seo gur gá pleanáil do thodhchaí níos inbhuanaithe i gcomhthéacs an athraithe aeráide, déimeagrafaic a aistriú, forbairt teicneolaíochta agus an t-aistriú chuig geilleagair ísealcharbóin, bith agus ciorclacha. Cuireann sé obair chliste/cianobair chun cinn freisin a thairgeann socruithe oibre solúbtha d'fhostaithe agus a chuireann le haschur carbóin níos ísle tríd an laghdú gaolmhar ar chomaitéireacht.
- 17.7.12 Aithnítear sa chaibidil seo gur féidir le tionscadail fuinnimh in-athnuaite cur le héagsúlú an gheilleagair tuaithe agus gur féidir leis a bheith tairbheach do phobail áitiúla agus tacaíonn sé le tograí fuinnimh in-athnuaite cuí a sholáthar de réir fhorálacha an Phlean seo, agus go háirithe, cuspóirí **Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid**.

Comhfhorbairt Áite

- 17.7.13 I **gCaibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** raon cuspóirí comhfhorbairt áite a fhéachann le lonnaíochtaí tarraingteacha, dlútha, tréscailteacha, inmharthana a sholáthar ina dtabharfar tosaíocht do thaisteal gníomhach agus d'iompar poiblí agus, ar an gcaoi sin, astaíochtaí GHG ó ghluaiстеáin a laghdú.
- 17.7.14 Aithnítear sa chaibidil seo an ról atá ag an stoc foirgneamh, tailte athfhorbraíochta agus Láithreáin inlíonta atá ann cheana mar chuid lárnach d'fhás inbhuanaithe a sholáthar laistigh d'ímchúdach tógtha ár mbailte agus sráidbhailte. Aithníonn sé freisin deiseanna chun uasghrádú agus díonadh amach anseo ar an stoc foirgneamh chun freastal ar theicneolaíochtaí cliste, uasghrádú fuinnimh/breosla srl.

Bithéagsúlacht agus Bonneagar Glas

- 17.7.15 Tá coincheapa an athraithe aeráide agus na bithéagsúlachta idirnasctha go láidir. Bíonn tionchar ag an athrú aeráide ar an mbithéagsúlacht agus rannchuidíonn sí freisin le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú sin trí ról na n-éiceachóras sa timthriall carbóin domhanda.
- 17.7.16 Tá méadú ar éilimh daoine ar spás, breosla, bia, agus acmhainní eile ag bagairt ar bhithéagsúlacht go háitiúil agus ar fud an domhain. Is bagairt shuntasach agus mhéadaitheach é an t-athrú aeráide don bhithéagsúlacht – tá an bhithéagsúlacht á cailleadh ag an domhan faoi láthair ag ráta nach bhfeictear ach le linn oll-díothaithe. Tá bithéagsúlacht na hÉireann an-leochaileach do thionchair an athraithe aeráide agus tá cumas oiriúnaitheach íseal aici i gcomparáid le hearnálacha leochaileacha eile. Is cuid rithábachtach tacaíochta é an bhithéagsúlacht a chaomhnú chun aghaidh a thabhairt ar an athrú aeráide.
- 17.7.17 I **gCaibidil 15 Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht** den phlean seo tá réimse cuspóirí a bhfuil sé mar aidhm acu an comhshaoil nádúrtha, an bhithéagsúlacht agus na héiceachórais a chosaint, sochair atá riachtanach do gach earnáil den tsochaí a sheachadadh, agus cur le hiarrachtaí stop a chur le cailteanas na bithéagsúlachta agus díghrádú éiceachóras agus an chomhshaoil.
- 17.7.18 Is gné thábhachtach d'aidhm fhoriomlán í **Caibidil 14 Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire** chun an bhithéagsúlacht a fheabhsú. Sainmhínear Bonneagar Glas go coitianta mar líonra idirnasctha de spás glas ilfheidhmiúil, uirbeach agus tuaithe, atá in ann réimse leathan buntáistí comhshaoil agus cáilíochta saoil a sheachadadh do phobail áitiúla agus d'fhiadhúlra. Tá bonneagar glas bunaithe ar an bprionsabal go ndéantar an dúlra agus próisis nádúrtha a chosaint agus a fheabhsú, agus an iliomad buntáistí a fhaigheann sochaí an duine ón dúlra, comhtháite go comhfhiosach i bpleanáil spásúil agus i bhforbairt chríochach. Tá buntáistí maolaithe agus oiriúnaithe athraithe aeráide díreach ag Bonneagar Glas, mar shampla trí stóráil carbóin, maolú tuile agus oileáin teasa uirbeacha a fhuarú, chomh maith le buntáistí níos indíreacha amháin trí bhithéagsúlacht a fheabhsú agus taisteal gníomhach a chur chun cinn. Tugtar achoimre sa chaibidil go bhfuil athléimneacht aeráide bunaithe ar ról agus poitéinseal an bhonneagair ghlais agus ghorm, go háirithe trí na seirbhísí éiceachórais a sholáthraíonn siad, chun cur le maolú aeráide agus oiriúnú aeráide.

Bainistíocht Uisce

- 17.7.19 Baineann Bainistíocht Uisce go mór le hoiriúnú don athrú aeráide. Beidh éifeachtaí suntasacha ag an athrú aeráide ar infhaighteacht foinsí uisce agus maidir le hacmhainn do bharlach chun sceitheadh fuíolluisce a chomhshamlú trí leibhéal uisce níos ísle in aibhneacha agus i lochanna i dtréimhsí samhraidh níos faide agus níos tirime ach freisin trí thionchar imeachtaí adhamsire mar thuilte ar bhonneagar seirbhísí uisce. Tá éifeachtaí an athraithe aeráide le brath cheana féin inár bpobail ag cur béime ar an ngá atá le bonneagar seirbhísí uisce a bheith athléimneach i leith thionchair an athraithe aeráide.
- 17.7.20 I **gCaibidil 11 Bainistíocht Uisce** sa Phlean seo, leagtar amach cuspóir go ndéanfaidh dearadh agus pleanáil bonneagair seirbhísí uisce breithniú iomlán ar na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag an athrú aeráide agus an gá atá le bearta chun athléimneacht an bhonneagair seo a mhéadú ar aon thionchair den sórt sin. Tugtar achoimre sa chaibidil ar an ngá atá le réitigh nádúrbhunaithe ar bhainistíocht uisce (lena n-áirítear córais draenála uirbeacha inbhuanaithe, cosaint chainéil abhann srl.) a chur i bhfeidhm agus tugtar achoimre ann ar an gcur chuige foriomlán maidir le bainistíocht riosca tuile. Tugtar achoimre freisin go bhfuil tionchair an athraithe aeráide ar fhorbairt nua le breithniú.

Diús Cónaithe

- 17.7.21 Tá sé ríthábhachtach fás dlúth a sheachadadh, mar atá beartaithe sa Chreat Náisiúnta Pleanála, chun aghaidh a thabhairt ar athrú aeráide. Tá Comhairle Contae Chorcaí tiomanta do dhlúis níos airde a sholáthar ar fud a líonra Lonnaíochta chun lonnaíochtaí bríomhara, éagsúla a chruthú a thacaíonn le pobail agus gnólachtaí agus atá ina gcuid ríthábhachtach dár n-aistriú chuig sochaí charbóin níos ísle. Bíonn sé ar intinn Comhairle Contae Chorcaí ceannaireacht a léiriú mar dhéantóir beartais agus mar ghníomhaireacht thithíochta de chuid an Stáit ina tiomantas dlús méadaithe agus fás dlúth a sholáthar.
- 17.7.22 Leagann **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhfhorbairt Áite** agus **Caibidil 4 An tithíocht** sa Phlean seo béim ar raon beart gníomhachtaithe talún chun dlús méadaithe a sholáthar ar fud an Chontae.

Tithíocht Tuaithe

- 17.7.23 Is gné thábhachtach den straitéis lonnaíochta tuaithe í feabhas a chur ar an nasc idir an áit a gcónaíonn daoine agus a n-oibríonn siad ag aithint nádúr neamh-inbhuanaithe patrúin chomaitéireachta agus tionchar díobhálach ar aeráid agus ar an gcomhshaol. Tacaíonn an chaibidil seo le hathnuachan agus forbairt lonnaíochtaí tuaithe, lena n-inmharthanacht a chosaint agus le bearta a chur chun cinn a neartaíonn agus a thacaíonn le beocht chun áiteanna tarraingteacha a chruthú chun maireachtáil agus oibriú agus tacaíocht do sheirbhísí áitiúla.
- 17.7.24 Cuireann an chaibidil seo cuir chuige inbhuanaithe chun cinn maidir le dearadh teaghaise trí thograí a spreagadh le bheith éifeachtach ó thaobh fuinnimh de ina gcórais dearaidh, leagan amach agus suí, bailchríocha, téimh, fuaraithe, agus fuinnimh ag féachaint don ghá le spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú agus astaíochtaí carbóin a laghdú.

Oidhreacht Cúlú agus Forbairt

- 17.7.25 Maidir leis seo, aithnítear go sonrach sa phlean an tionchar suntasach is dócha a bheidh ag an athrú aeráide ar oidhreacht seandálaíochta an Chontae agus soláthraíonn sé creat chun acmhainn seandálaíochta an Chontae a bhainistiú i gcomhthéacs na mbagairtí aeráide seo.

Mara, Cósta agus Oiléain

- 17.7.26 Tacaíonn an chaibidil seo go sonrach le bonneagar a sholáthar d'earnáil an fhuinnimh in-athnuaite.

Criosanna Dícharbónaithe

- 17.7.27 Tugtar achoimre i bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2021 ar 'chriosanna dícharbónaithe a chur i bhfeidhm i ngach údarás áitiúil' mar cheann de na spriocanna chun an leibhéal riachtanach laghduithe astaíochtaí a bhaint amach, faoi 2030. Is limistéar spásúil é an sainmhíniú oibre reatha ar chrios dícharbónaithe a aithníonn an t-údarás áitiúil, ina n-aithnítear réimse bearta maolaithe aeráide, oiriúnaithe agus bithéagsúlachta agus úinéirí gníomhaíochta chun aghaidh a thabhairt ar fhuinneamh ísealcharbóin áitiúil, astaíochtaí gás ceaptha teasa agus riachtanais aeráide chun cur le spriocanna náisiúnta um ghníomhú ar son na haeráide. Chuireadh seo iniúchadh a dhéanamh ar chomhthairbhí a bhaineann le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú sin. Tá sé i gceist go bhféadfaí tionscadail bhaile ísealcharbóin a fhorbairt le haghaidh glaonna amach anseo faoin gCiste Gníomhaithe ar son na hAeráide agus dul chun cinn luath a dhéanamh ar thionscadail léirsitheora a bhaineann leas as réimse teicneolaíochtaí agus tionscnamh. Tacaíonn an Plean le crios dícharbónaithe sa Chontae a aithint agus a sheachadadh ar aon dul leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Ciorclán Oidhreachta LGSM01-2021.

Straitéis um ghníomhú ar son na haeráide a chomhtháthú sa phlean seo

- 17.7.28 Tugtar achoimre sa léaráid seo a leanas ar an gcaoi a ndéantar athrú aeráide a chomhtháthú sa phlean de réir Alt 10(n) den Acht um Pleanáil agus Forbairt.

Tábla 17.2: Straitéis Ghníomhú ar son na hAeráide

Laghdú ar an Éileamh ar Fhuinneamh	Laghaigh Antrapaigineach Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa	Aghaidh a thabhairt ar Bhearta Oiriúnaithe
agus aird ar leith á tabhairt ar shuíomh, leagan amach agus dearadh na forbartha nua		
<ul style="list-style-type: none"> Déantar maolú ar an Athrú Aeráide a phríomhshruthú i gceapadh beartais. Cuirtear an Chroistraitéis le chéile chun patrúin fáis lonnaíochta inbhuanaithe a sholáthar. Glactar leis an gcur chuige beartais iompair Seachain-Bog-Feabhsaigh chun bonn eolais a chur faoi leithdháileadh fáis agus comhtháthú na pleanála agus an iompair úsáide talún. Laghdóidh an cur chuige seo an gá atá le taisteal agus aistriú módach ó úsáid an chairr phríobháidigh a chur chun cinn. Beartas chun leibhéal níos airde fáis a sholáthar in áiteanna a bhaineann tairbhe as conairí iompair phoiblí ar ardchaighdeán (go háirithe Carraig Thuathail, Mainistir na Corann agus an Cóbh, le leibhéal mhéadaithe fáis san Oileán Beag). Déantar soláthar d'éagsúlacht úsáidí talún i lonnaíochtaí; go háirithe trí fhás daonra agus fostaíochta a ailíniú de réir mar is cuí. Leagtar amach beartais chun fás dlúth a sholáthar chun an gá le taisteal a laghdú. Soláthróidh an plean dlúis forbartha níos airde ag láithreacha cuí atá cóngarach do chonairí iompair phoiblí ar ardchaighdeán. Leagtar amach cuspóirí chun nascacht idir modhanna taistil a fheabhsú lena n-áirítear cuspóir do mhol iompair ilmhódúil, lena n-áirítear páirceáil agus turas, ag An Eisc Thuaidh, An tOileán Beag. Cuspóir chun a cheangal go gcuirfí na caighdeáin DMURS is déanaí i bhfeidhm ar fhorbairtí nua. Cuirtear cuspóirí san áireamh chun bailte beo a chur chun cinn ina bhféadfadh cuid mhór den daonra a roghnú siúl chun rochtain a fháil ar an gcuid is mó dá riachtanais laethúla laistigh de shiúlóid tharraingteach deich nóiméad dá dteach. Soláthróidh cuspóirí leibhéal ard tosaíochta agus tréscailteacht don siúl agus don rothaíocht. Tugtar achoimre ar chuspóirí chun tréscailteacht agus nascacht inár lonnaíochtaí a fheabhsú – naisc tharraingteacha, chuimsitheacha, shábháilte agus réimse poiblí. Tugtar achoimre ar chuspóirí maidir le háitíocht fheabhsaithe a chuirfidh lonnaíochtaí beo chun cinn atá tarraingteach do chónaí iontu agus siúl isteach ar aon. Cruthaíonn an plean feasacht ar na buntáistí níos leithne a bhaineann le taisteal gníomhach. Tacaítear le húsáid ríomhfheithiclí trí cheanglais soláthair pointe luchtaithe ríomhfheithiclí. Athbhreithniú ar chaighdeáin pháirceála carranna chun uaschaighdeáin pháirceála carranna a chur i bhfeidhm ar gach forbairt neamhchónaitheach agus ar fhorbairtí cónaithe laistigh de Chorcaigh Chathrach. Athbhreithniú ar chaighdeáin pháirceála rothar chun candam méadaithe de sholáthar pháirceála rothar a sheachadadh do chónaitheoirí/fostaithe/cuairteoirí agus d'ardchaighdeán, saoráidí páirceála rothar atá suite go cuí. Cuirtear éifeachtúlacht fuinnimh i ndearadh teaghaise agus inár stoc tógála, lena n-áirítear uasghrádú agus profáil amach anseo ar an stoc tógála chun freastal ar theicneolaíochtaí cliste, uasghrádú fuinnimh/breosla srl., chun cinn. Tacaítear le soláthar infreastruchtúir don earnáil fuinnimh in-athnuaite. Éascaítear giniúint fuinnimh in-athnuaite de réir mar is cuí. Cruthaítear feasacht ar an ngá le hathrú iompraíochta agus éifeachtúlacht fuinnimh. Leagtar amach cuspóirí chun cianobair/obair chliste a éascú. Aithnítear an gá atá le pleanáil do thodhchaí níos inbhuanaithe i gcomhthéacs an athraithe aeráide, déimeagrafaic a aistriú, forbairt teicneolaíochta agus an t-aistriú chuig geilleagair ísealcharbóin, bith agus ciorclacha. Leagtar amach cuspóirí chun bithéagsúlacht a chosaint agus a fheabhsú sna Caibidlí um Bonneagar Glas agus Bithéagsúlacht agus Comhshaol chomh maith le cuspóirí sonracha an láithreáin. Straitéis lonnaíochta tuaithe chun feabhas a chur ar an nasc idir an áit a gcónaíonn daoine agus a n-oibríonn siad ag aithint nádúr neamh-inbhuanaithe na bpatrún comaitéireachta. Cuspóir ag tacú le tabhairt isteach agus forbairt Criosanna Dícharbónaithe in áiteanna oiriúnacha. Caibidil agus cuspóirí sonracha Gníomhú ar son na hAeráide. I bhfianaise nádúr dinimiciúil chomhthéacs beartais aeráide idirnáisiúnta agus náisiúnta, tugtar gealltanais an Plean Forbartha Contae a choinneáil faoi athbhreithniú chun comhsheasmhacht leanúnach leis na treoirlínte ábhartha a chinntiú. 		<p>Tá oiriúnú don athrú aeráide príomhshruthaithe i gceapadh beartais.</p> <p>Leagtar amach cuspóirí chun bithéagsúlacht a fheabhsú agus a chosaint i gCaibidlí an Bhonneagair Ghlais agus na Bithéagsúlachta agus an Chomhshaoil chomh maith le cuspóirí sonracha an láithreáin.</p> <p>Tacaíocht do Straitéis Oiriúnaithe don Athrú Aeráide de chuid na Comhairle Contae (2019).</p> <p>Cuspóirí chun réitigh nádúr bhuanaithe ar bhainistíocht uisce a chur chun cinn.</p> <p>Cuspóir chun a cheangal go gcuirfí córais draenála uirbeacha inbhuanaithe i bhfeidhm.</p> <p>Bainistíocht riosca tuile agus forbairt i limistéir riosca tuile a sheachaint.</p> <p>Cuspóirí chun oiriúnú aeráide a chur chun cinn trí bhearta áitíochta (m.sh. scáth nó dídean a sholáthar trí phlandáil chuí laistigh dár réimse poiblí) agus naisc idir bithéagsúlacht agus gabháil charbóin a iniúchadh.</p> <p>Cuspóir ag tacú le tabhairt isteach agus forbairt Criosanna Dícharbónaithe in áiteanna oiriúnacha.</p> <p>Caibidil agus cuspóirí sonracha Gníomhú ar son na hAeráide.</p> <p>I bhfianaise nádúr dinimiciúil chomhthéacs beartais aeráide idirnáisiúnta agus náisiúnta, tugtar gealltanais an Plean Forbartha Contae a choinneáil faoi athbhreithniú chun comhsheasmhacht leanúnach leis na treoirlínte ábhartha a chinntiú.</p>

17.7.26 Cuspóirí sonracha a lorgaíonn le maolú aeráide agus oiriúnú a sholáthar a bhunaíonn an plean seo mar a thuairiscítear thuas. Leagtar amach sa tábla seo a leanas cuspóirí sonracha breise maidir le gníomhú ar son na haeráide.

Cuspóirí an Phlean Forbartha Contae Gníomhú ar son na Haeráide

CA 17-1: Tacaigh le cuspóirí náisiúnta agus áitiúla maidir leis an athrú aeráide a leagtar amach sa mhéid seo a leanas:

- An Creat Náisiúnta Pleanála
- Straitéis Spásúil agus Gheilleagrach Réigiún an Deiscirt
- Straitéis Ghníomhú ar son na hAeráide (2021 nó aon phlean comharba).
- An Creat Náisiúnta um Oiriúnú don Athrú Aeráide (2018 nó aon chreat comharbais).
- An Plean Náisiúnta Maolaithe (2017 nó aon phlean comharba).
- Straitéis Oiriúnaithe don Athrú Aeráide De chuid Chomhairle Contae Chorcaí.

CA 17-2: Chun laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa a bhaint amach, méadú ar tháirgeadh fuinnimh in-athnuaite, méadú ar éifeachtúlacht fuinnimh agus bithéagsúlacht fheabhsaithe, tacaigh leis an aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin, iomaíoch, athléimneach ó thaobh na haeráide de agus inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de faoi 2050 trí phóilíní an phlean seo a chur chun feidhme a fhéachann leis an méid seo a leanas a sholáthar:

- fás dlúth,
- úsáid agus iompar comhtháite talún,
- roghanna iompair inbhuanaithe,
- lonnaíochtaí inmharthana,
- táirgeadh fuinnimh in-athnuaite agus ídiú fuinnimh laghdaithe,
- bithéagsúlacht éiceolaíoch fheabhsaithe agus
- bearta adaptatation aeráide ar nós trí bhainistíocht riosca tuile, córais draenála uirbeacha inbhuanaithe agus áitíocht agus dearadh ardchaighdeán.

CA 17-3: Feasacht ar shaincheisteanna maidir le gníomhú ar son na haeráide a fheabhsú trí athrú iompraíochta a chur chun cinn agus a éascú ar leibhéal aonair.

CA 17-4: Comhoibriú leis an Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide (CARO) chun monatóireacht ar ghnóthachtáil gníomhaithe ar son na haeráide a fhorbairt agus chun treo beartais amach anseo a threorú.

CA 17-5: Tacaigh le sainathint agus forbairt na Comhairle ar chriosanna dícharbónaithe i gcomhréir leis an bPlean Náisiúnta Um Ghníomhú ar son na hAeráide.

CA 17-6: Tabharfaidh an Chomhairle faoi Phlean Ghníomhaithe ar son na hAeráide a ullmhú mar a cheanglaítear leis an Acht um Ghníomhú Aeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin (Leasú) 2021.

CAIBIDIL 18

ZONÁIL AGUS

ÚSÁID AN

TALAMH

Aidhm an Chaibidil

Treoir shoiléir a thabhairt maidir le conas na húsáidí talún cuí a bhainistiú ar thalamh críosaithe ar fud an Chontae.

Ábhair

18.1	Réamhrá	394
18.2	Cur Chuige Foriomlán maidir le Criosú Úsáid Talún	394
18.3	Catagóirí Criosaithe Úsáid Talún	396

18.1 Réamhrá

- 18.1.1 Is é cuspóir críosaithe na cuspóirí úsáide talún do na tailte go léir laistigh den Chontae a chur in iúl. Tá sé mar aidhm ag críosú forbairt ordúil an Chontae a chur chun cinn trí dheireadh a chur le coinbhleachtaí féideartha idir úsáidí talún neamh-chomhoiriúnacha agus bonn éifeachtúil a bhunú le haghaidh infheistíochta i mbonneagar agus i saoráidí poiblí.
- 18.1.2 Ní mór aird a thabhairt freisin ar an mbeartas críosaithe ar na croíphrionsabail atá mar bhunús leis an bPlean. Ina measc seo tá prionsabail na hInbhuanaítheachta, an Chuimsithe Shóisialta, na Comhfhorbairtha Áite, na hAthbheithne agus na Gníomhaíochta Aeráide a chabhróidh le cáilíocht na beatha do gach duine laistigh den Chontae a chosaint agus a fheabhsú nuair a bheidh gá le comhtháthú na pleanála úsáide talún agus iompair.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-1: Cuspóirí Críosaithe a Chur i bhFeidhm

Cur i bhfeidhm na gCuspóirí Críosaithe a bhaineann le gach limistéar den Chontae a dhaingniú.

18.2 Cur Chuige Foriomlán maidir le Críosú Úsáid Talún

- 18.2.1 Tá na cuspóirí críosaithe agus na léarscáileanna do na lonnaíochtaí go léir sa Chontae leagtha amach sa Phlean Forbartha Contae ábhartha Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig agus in **Imleabhar 6 Léarscáileanna** Brabhsálaí léarscáil CDP agus na cuspóirí agus na prionsabail ghinearálta ar chóir a leanúint sna pleananna seo leagtha amach thíos.

Críosú Forbartha agus Úsáide Talún

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-2: Críosú Forbartha agus Úsáid Talún

A chinntiú go dtéann forbairt, le linn shaolré an Phlean seo, ar aghaidh de réir na gcuspóirí ginearálta úsáide talún agus aon chuspóirí sonracha críosaithe a bhaineann le réimsí áirithe mar atá leagtha amach sa Phlean seo.

Teorainneacha Forbartha

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-3: Teorainneacha Forbartha

Maidir le haon lonnaíocht, is cuspóir ginearálta é forbairt nua a aimsiú laistigh den teorainn forbartha, a shaináithnítear sa Phlean seo a shainmhíniú a mhéid a d'fhéadfadh an lonnaíocht fás le linn shaolré an Phlean.

Críosú Úsáide Talún ar Thailte Eile

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-4: Críosú Úsáid Talún Tailte Eile

I gcás nach bhfuil tailte críosaithe go sainráite, sa Phlean measfar gurb é an críosú sonracha an úsáid a bhaintear as na tailte atá ann cheana (mura úsáid údaráithe i úsáid den sórt sin faoi na hAchtanna Pleanála) nó, má tá an úsáid sin neamhúdaráithe, úsáid na dtailte is déanaí.

Tailte Idirthréimhseacha

- 18.2.2 Cé go léiríonn na cuspóirí críosaithe na húsáidí éagsúla a cheadaítear i ngach críos, tá sé tábhachtach aistriú tobann/dicheangailte a sheachaint de réir scála agus úsáide sna limistéir teorainneacha ina bhfuil críosanna úsáide talún tadhlacha. Agus muid ag déileáil le tograí forbartha sna limistéir chríosaithe idirthréimhseacha seo, is gá forbairt a sheachaint a dhéanadh dochar d'áiseanna na gcriosanna seo agus go háirithe na críosanna níos íogaire ó thaobh an chomhshaoil de. Mar shampla, ba cheart aird a thabhairt ar úsáid, scála agus dlús tograí forbartha i gcriosanna a chuireann le ceantair chónaithe nó tuaithe d'fhonn taitneamhacht chónaithe nó tuaithe a chosaint, de réir mar is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-5: Críosanna Idirthréimhseacha

Aird a thabhairt ar fhorbairt i gcriosanna tadhlacha, go háirithe críosanna atá níos íogaire ó thaobh an chomhshaoil de, agus tograí forbartha le haghaidh tailte i gcomharsanacht teorainneacha críosaithe á measúnú.

Úsáidí Neamh-Chomhréireacha

- 18.2.3 Ar fud an Chontae tá úsáidí nach bhfuil ag teacht le cuspóir criosaithe an cheantair. Is úsáidí iad seo a bhí ann ar 1 Deireadh Fómhair 1964, nó a bhfuil ceadanna pleanála bailí acu, nó atá neamhúdaraíthe ach a sháraigh an teorainn ama d'imeachtaí forfheidhmiúcháin. De ghnáth, ceadófar diansaothrú réasúnta ar shintí chuig áitribh agus feabhsú áitribh a fhreastalaíonn ar na húsáidí seo faoi réir gnáthchritéir phleanála.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-6: Úsáidí Neamh-Chomhréireacha

Aird a thabhairt ar fhorbairt i gcriosanna tadhlacha, go háirithe criosanna atá níos íogaire ó thaobh an chomhshaoil de, agus tograí forbartha le haghaidh tailte i gcomharsanacht teorainneacha criosaithe á measúnú.

Úsáidí Coimhdeacha

- 18.2.4 Cead pleanála á lorg d'fhorbairtí atá coimhdeach le húsáid na dtuismitheoirí i.e. bíonn siad ag brath ar an úsáid tuismitheora cheadaithe chun iad a bheith ann agus réasúnaíocht, ba cheart iad a mheas ar a bhfiúntas beag beann ar cén chatagóir a bhfuil an fhorbairt choimhdeach liostaithe sa chuid 'Catagóirí Criosaithe Úsáide Talún' den Chaibidil seo.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-7: Úsáidí Choimhdeacha

A chinntiú go ndéantar forbairtí atá coimhdeach le húsáid tuismitheora láithreáin a mheas ar a bhfiúntas.

Limistéir Thobhach-Chónaithe agus Athghiniúna Láithreáin Fholamh

- 18.2.5 Leagtar amach san Acht um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht 2015 dhá chatagóir leathana de thalamh folamh a bhféadfadh feidhm a bheith ag an tobhach maidir leis na nithe seo a leanas:

- Tailte atá criosaithe go príomha chun críocha cónaithe
- Tailte a bhfuil athghiniúint de dhíth orthu

Tobhach Láithreáin Folamh

- 18.2.6 Tá forálacha an Achta um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíochta 2015 curtha i bhfeidhm ag Comhairle Contae Chorcaí, trí Chlár Láithreáin Fholamh a bhunú, láithreáin a shaináithint ar féidir tobhach láithreáin fholamh a chur i bhfeidhm orthu. Rachaidh an tÚdaráis Pleanála i dteagmháil go réamhghníomhach le láithreáin fholmha oiriúnacha a shaináithint ar thailte atá criosaithe cónaithe agus ar thailte atá ainmnithe mar limistéir athghiniúna sa Phlean seo, a chomhlíonann na critéir lena gcur san áireamh i gclár an láithreáin fholamh. Bainfead é seo amach trí chur i bhfeidhm dírithe ar an tobhach, trí fhorbairt uirbeach inbhuanaithe a éascú agus láithreáin agus foirgnimh fholmha a thabhairt isteach i gceantair uirbeacha in úsáid thairbheach.

Ceantair Athghiniúna

- 18.2.7 Déanann an tAcht um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht, 2015, foráil maidir le cuspóirí a chuimsiú chun limistéir a shaináithnítear a fhorbairt agus a athnuachan mar limistéir a shaináithnítear a bheith i ngátar athghiniúint. Aithníodh suíomhanna athghiniúna i go leor dár mbailte agus anois tá siad mar chuid den Phlean seo. Is é an príomhchuspóir maidir le Limistéir Athghiniúna a aithint ná aird a tharraingt ar na deiseanna atá ann chun príomhréimsí a athfhorbairt laistigh de na bailte, i gcás ina bhfuil sé de chumas ag láithreáin den sórt sin cur le hathbhreithniú na mbailte, tithíocht a sheachadadh, agus b'fhéidir feidhmiú mar chatalaíoch d'fhorbairtí eile. De réir forálacha an Achta um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht, 2015, d'fhéadfadh limistéir athghiniúna a bheith in am, a bheith faoi réir Thobhach na Láithreáin Folamh ina bhfuil an limistéir athghiniúna folamh nó díomhaoin agus tá drochthionchar aige sin ar thaitneamhachtaí/charachtar an cheantair.
- 18.2.8 Is é cuspóir an ainmnithe 'Athghiniúint' ná deiseanna athghiniúna agus déanta áite a spreagadh agus a éascú. De ghnáth bíonn na tailte nó na limistéir lonnaithe go straitéiseach laistigh de lonnaíochtaí agus is éard atá iontu foirgnimh nó talamh folamh nó faoi úsáid a bhfuil acmhainn shuntasach acu athnuachan limistéir nó comharsanachta a spreagadh.
- 18.2.9 Baineann úsáidí féideartha na dtailte sna criosanna seo go sonrach le suíomh gach limistéir nó píosa talún agus is féidir úsáidí cónaithe, tráchtála, gnó, miondíola, fostaíochta, nó pobail a bheith san áireamh iontu. Is é an príomhchuspóir tacú le hathghiniúint, cur go dearfach le spásanna uirbeacha, agus cáilíocht na beatha a fheabhsú do chách.
- 18.2.10 Cuimseoidh an Plean treoir bhreise lena chinntiú go n-urramaíonn an fhorbairt agus go gcuireann sé le braistint uathúil áite Chontae Chorcaí. Féach ar **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite**.

Forbairt agus athnuachan limistéar a spreagadh, ar thailte atá criosaithe mar áit chónaithe a chomhlíonann na critéir mar atá leagtha amach san Acht um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht, 2015, arna leasú, agus ar thailte atá ainmnithe mar limistéir athghiniúna, a shainnítear sa Plean, ag féachaint don Chroisraiteis, a bhfuil athghiniúint de dhíth orthu, d'fhonn cosc a chur ar-

- (i) Drochthionchar ar thaitneamhachtaí atá ann cheana i limistéir den sórt sin, go háirithe mar thoradh ar riocht scriosta nó faillí aon talún,
- (ii) Dúchan agus lobhadh uirbeach,
- (iii) Iompar frithshóisialta nó
- (iv) Ganntanas tithe ináirithe nó talún atá oiriúnach d'úsáid chónaithe nó meascán d'úsáidí cónaithe agus eile.

18.3 Catagóirí Criosaithe Úsáid Talún

Cur chuige nua maidir le hiar-chriosuithe Limistéir Thógtha Atá ann cheana

- 18.3.1 Roimhe seo taispeánadh réimsí forbartha atá ann cheana mar 'Limistéir Thógtha Reatha' ina raibh na tailte go léir laistigh de theorainn forbartha nach raibh cuspóir criosaithe ar leith ag gabháil leo. De ghnáth, cuimseoidh na tailte seo meascán leathan d'úsáidí talún a d'fhéadfadh foirgnimh reatha a bheith i bhfeidhm ina raibh úsáidí cónaithe agus neamhchónaitheacha, tailte athfhorbraíochta agus tailte glasa neamhfhorbartha.
- 18.3.2 Is é an cur chuige sa Plean seo ná na limistéir seo a ainmniú mar dhá chatagóir éagsúla d'úsáidí talún 'Úsáidí Cónaithe/ Measctha Cónaithe agus Úsáidí Eile atá ann cheana féin' agus 'Úsáidí Measctha/Gnó Ginearálta/Úsáidí Tionsclaíocha atá ann cheana féin'. Déanann sé seo idirdhealú idir limistéir atá cónaithe den chuid is mó agus a bhfuil sé de chumas acu forbairt chónaithe agus úsáidí agus ceantair chomhoiriúnacha agus limistéir ar úsáidí fostaíochta iad den chuid is mó (Féach an rannán ar Úsáidí Measctha/Gnó Ginearálta/Úsáidí Tionsclaíocha atá ann cheana thíos) a leathnú.

Úsáidí Cónaithe/Measctha Cónaithe agus Eile atá ann cheana (ER)

- 18.3.3 Is é an cuspóir don chriós seo cáilíocht agus carachtar na bpobal cónaithe seanbhunaithe a chaomhnú agus a fheabhsú agus a gcuid áiseanna a chosaint. Breathnófar ar fhorbairtí inlíonta, síntí, agus athchóiriú na n-áiteanna cónaithe atá ann cheana sa chás go bhfuil siad oiriúnach do charachtar agus do phatrún na forbartha sa cheantar agus nach gcuireann siad isteach go mór ar thaitneamhachtaí na maoiné máguaird. Déanfar neartú áiseanna pobail agus seirbhísí áitiúla a éascú faoi réir dheardh, scála, agus úsáid an fhoirgnimh nó na forbartha a bheith oiriúnach dá shuíomh.
- 18.3.4 Aithnítear sa Plean go bhféadfadh forbairt chónaithe ar dhlúis éagsúla a bheith i dtailte a shainnítear mar Úsáidí Cónaithe/ Measctha Agus Úsáidí Eile atá ann cheana idir ardáin stairiúla ard-dlúis agus tithíocht dlúis níos ísle níos nua-aimseartha. De ghnáth, tacaíonn an Plean le tograí maidir le dlúis mhéadaithe laistigh den chatagóir seo chun forbairt tailte laistigh de chlúdach tógtha lonnaíochta a bharrfheabhsú faoi réir chomhlíonadh na gcaighdeán dearaidh/conláiste cuí agus ag cosaint taitneamhacht chónaithe an cheantair agus gnáthbheithnithe pleanála inbhuanaithe. Féach **Caibidil 4 An tithíocht**.
- 18.3.5 Sa chatagóir 'Cónaithe Cónaithe Measctha agus Úsáidí Eile' atá ann cheana, tá éagsúlacht limistéar carachtar idir úsáidí cónaithe seanbhunaithe, úsáidí measctha idirthrímhseacha, úsáidí pobail agus tailte neamhfhorbartha mar aon le spás oscailte laistigh de theorainn forbartha ár mbailte. De ghnáth is tailte iad seo atá suite in aice le lár an bhaile nó gar dóibh agus inrochtaineacht mhaith acu ar sheirbhísí. De ghnáth bíonn comhpháirt chónaithe phríomhúil nó láidir ag na ceantair seo ach a chuireann ar fáil freisin d'úsáidí neamhchónaitheacha a chosnaíonn agus a fheabhsaíonn príomhúsáid na gceantar seo. I measc na n-úsáidí eile laistigh den chatagóir seo tá miondíol ar scála beag, tráchtáil ar scála beag, áiseanna pobail, áiteanna adhartha, oifigí, obráidí dochtúirí, áiseanna áilleachta agus cúraim sláinte. Tá na húsáidí seo agus an síneadh ar áiseanna atá ann cheana laistigh den chriós seo inghlactha faoi réir critéir chuí pleanála agus forbartha agus taitneamhacht chónaithe an cheantair a chosaint.
- 18.3.6 Laistigh de limistéir chónaithe/mheasctha agus úsáidí eile atá ann cheana den chuid is mó, is minic go mbíonn forbairt inlíonta, athfhorbairt nó athchóiriú nó athruithe úsáide i gceist le tograí forbartha. Tá sé tábhachtach a aithint gur cuid é seo de thimthriall na forbartha nó na hathfhorbartha i lonnaíochtaí a chuireann le carachtar lonnaíochtaí. I gcuid mhór bealaí, tá sé seo níos inbhuanaithe ná fás a spreagadh go leanúnach chun díriú i dtreo ceantair neamhfhorbartha amháin.
- 18.3.7 I gcuid mhór de na lonnaíochtaí níos mó tá sé réasúnta annamh patrúin úsáide talún a fháil atá go hiomlán aonchineálach. Go deimhin, is minic a mheastar gur tréith inmhianaithe agus tarraingteach é meascán d'úsáidí comhchuí.
- 18.3.8 Is féidir le fadhbanna teacht chun cinn, áfach, le húsáid nua a thabhairt isteach nó nuair a chuireann diansaothrú nó leathnú úsáide atá ann cheana nach í an phríomhúsáid i gceantar isteach ar an gcothromaíocht idir úsáidí éagsúla.

- 18.3.9 Laistigh de limistéir chónaithe/úsáidí cónaithe/measctha atá ann cheana agus i limistéir úsáidí eile, is cinnte go mbeidh roinnt limistéar talún ann nach bhforbrófar nó a d'fhéadfaí a mheas le haghaidh forbartha. Is minic a chomhlíonann na ceantair seo feidhmeanna luachmhara ina staid reatha, mar shampla spás oscailte tarraingteach a sholáthar nó fiú fostaíocht áitiúil thábhachtach a sholáthar. Ní hionann an talamh seo a áireamh laistigh de limistéir chónaithe/cónaithe mheasctha agus úsáidí eile atá ann cheana agus aon toimhde i bhfabhar forbartha nó athfhorbartha, mura gcuirfeadh sé sin le carachtar agus taitneamhacht an cheantair ina iomláine.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-9: Úsáidí Cónaithe/Measctha agus Eile Atá Ann Cheana*

De ghnáth ba cheart go mbeadh meas ag scála na bhforbairtí cónaithe nua agus cónaithe mheasctha laistigh de na hÚsáidí Cónaithe/Measctha Cónaithe agus Úsáidí Eile atá ann cheana féin laistigh den líonra lonnaíochta ar phatrún agus ar ghráin na forbartha uirbí atá ann cheana sa cheantar máguaird. Spreagtar dlúis mhéadaithe fhoriomlán laistigh den líonra lonnaíochta agus go háirithe, laistigh de chonairí iompair phoiblí ar ardchaighdeán, láithreáin atá tadhlach le Criosuithe Iárbhailte agus i Limistéir Bheartais Speisialta sainaitheanta sa Phlean Forbartha mura sonraítear a mhalairt, faoi réir chomhlíonadh na gcaighdeán dearaidh/taitneamhachta cuí agus taitneamhacht chónaithe an cheantair a chosaint.

Ba cheart go ndéanadh úsáidí eile/úsáidí neamhchónaithe conláiste cónaithe agus úsáidí nach dtacaíonn le beogacht nó sláine na limistéar cónaithe/úsáidí eile cónaithe/measctha seo atá ann cheana a chosaint agus/nó a fheabhsú.

* Nóta: Tá sé seo bunaithe ar Úsáidí Cónaithe/Measctha cónaithe agus Eile atá ann cheana féin a bhaineann le príomhbhailte agus le príomhshráidbhailte ina bhfuil daonra níos mó na 1500 nó daonra a bhfuiltear ag súil go bhfásfaidh daonra níos mó na 1500 i saolré an Phlean.

Úsáidí Cuí i Limistéir Chónaithe/Mheasctha agus Úsáidí Eile atá ann Cheana

Forbairt chónaithe, cúram cónaithe, tithíocht dhéanach, tithíocht speisialaithe, miondíola ar scála beag, ionaid áitiúla/ionaid chomharsanachta, saoráidí tráchtála ar scála beag, pobail, áiseanna cúraim leanaí, áiseanna oideachais, áiteanna adhartha, úsáidí cathartha, oifigí ar scála beag, seirbhísí áitiúla leighis/cúram sláinte, áiseanna mara, áiseanna spóirt, áiseanna áineasa agus taitneamhachta, tithe leaba agus bricfeasta/tithe lóistín/óstáin.

Úsáidí Measctha/Ginearálta Gnó/Tionsclaíochta (MGB) atá ann cheana

- 18.3.10 Is éard atá sna réimsí a shainithnítear mar Úsáidí Gnó Measctha/Ginearálta/Tionsclaíochta atá ann cheana meascán d'úsáidí fostaíochta go ginearálta lena n-áirítear bunaiochtaí fadtéarmacha. I measc na réimsí seo tá (ach ní go uileghabhálach) raon mór úsáidí lena n-áirítear trádastóráil ghinearálta, déantúsaíocht, stóráil, soláthraí tógáil/clós, saoráid phróiseála bia, lóistíocht, asraonta díolacháin feithiclí, déantúsaíocht ardteicneolaíochta, fruiliú plandaí agus uirlisí, seirbhísí poiblí, stáisiún seirbhíse, seirbhísíú/garáiste cothabhála feithiclí. Cosnóidh an criosú seo úsáidí atá ann cheana agus tacóidh sé le leathnú nuair is cuí úsáidí atá ann cheana agus gan úsáidí a cheadú a chuirfeadh beogacht agus sláine phríomhúsáid na gceantar seo i mbaol.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-10: Úsáidí Ghnó Measctha/Ginearálta/Tionscail atá ann cheana

Forbairt a éascú a thacaíonn go ginearálta le húsáidí fostaíochta na Limistéar Ghnó Measctha/Ginearálta/Tionscail atá ann cheana. Ní cheadófar forbairt nach dtacaíonn le beogacht ná sláine úsáidí fostaíochta na limistéar sin, nó nach gcuireann bagairt ar bheocht ná ar shláine úsáidí fostaíochta na limistéar sin.

Úsáidí Cuí in Úsáidí Measctha/Ginearálta/Tionsclaíochta atá ann cheana

Stórasú ginearálta, trádastóráil trádála agus dáileadh, déantúsaíocht agus deisiúcháin, stóráil, soláthraí/clós tógáil/clós, saoráid próiseála bia, lóistíocht, feistiú agus gnó do ghníomhaíocht ghnó, mórdhíola, asraonta díolacháin feithiclí, gléasra déantúsaíochta ardteicneolaíochta agus uirlisí ar cíos, seirbhísí poiblí, stáisiún seirbhíse, garáiste seirbhísithe/cothabhála feithiclí, aonaid ghoir, áiseanna cúraim leanaí, saoráidí stiúideo scannán tráchtála.

Úsáidí Talún i gCeantair Nua

- 18.3.11 Is é an aidhm atá le cuspóirí criosaithe maidir le réimsí nua creat a sholáthar a threoróidh a bhforbairt ón tús. Agus talamh nua á chriosú le haghaidh forbartha, tá sé i gceist fás nádúrtha ár lonnaíochtaí a chothú agus trí fhorbairtí gaolmhara a spreagadh chun grúpálacha spásúla ciallmhara a fhoirmiú. Trí mheascán ciallmhar úsáidí a spreagadh agus forbairt aonchineálach iomarcach a sheachaint, ba cheart go mbeadh na ceantair sin níos beoga agus níos inbhuanaithe a léiríonn carachtar go leor de na limistéir atá ann cheana laistigh den líonra lonnaíochta.
- 18.3.12 Cuideoidh an cur chuige seo le brú tráchtála agus turais bhóthair nach bhfuil ghá leo a laghdú, patrúin forbartha inbhuanaithe a spreagadh a thacóidh le húsáid iompair phoiblí, achar na talún talmhaíochta, nó áiteanna a bhfuil luach bithéagsúlachta ag baint leo a íoslághdú, a chaillfeadh le haghaidh forbartha agus carachtar agus taitneamhacht na limistéar atá ann cheana a chosaint.

Cónaithe (RE)

- 18.3.13 Tugtar treoir sa chuid seo maidir leis an gcur chuige atá le glacadh i dtreo pleanáil agus criosú talún do limistéir forbartha cónaithe sa Phlean Forbartha. Tá Ceantair Chónaithe beartaithe go príomha d'fhorbairt tithíochta ach d'fhéadfadh réimse úsáidí eile a bheith i gceist freisin, go háirithe iad siúd a bhfuil sé de chumas acu forbairt pobail chónaithe nua a chothú. Is úsáidí iad seo a bhaineann tairbhe as dlúthchaidreamh leis an bpobal láithreach agus a bhfuil caighdeán arda taitneamhachta acu, cosúil le naíolanna, scoileanna, tithe altranais nó tithe do dhaoine scothaosta, spás oscailte, caitheamh aimsire agus úsáidí taitneamhachta. **Féach Caibidil 4 An tithíocht.**
- 18.3.14 D'fhéadfadh miondíol ócáideach a bheith oiriúnach i gceantair cónaithe nua. Ba cheart go mbeadh sé seo ar scála teoranta chun seirbhísí luachmhara a sholáthar don phobal áitiúil agus tacú le feidhm chónaithe fhoriomlán an cheantair. Ba chóir machnamh a dhéanamh ar ghné chónaithe a thabhairt isteach do na tograí seo, ag leibhéal an chéad urláir, b'fhéidir.
- 18.3.15 Go háirithe i bhforbairtí nua, tá deis ann ardchaighdeán leagan amach, dearaidh agus tírdhreachaithe a chruthú, agus deighilt ghinearálta a bhaint amach ó bhóithre a úsáideann trí thrácht ón tús, ionas gur féidir ardchaighdeán taitneamhachta a bhaint amach. Féach ar **Caibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite.**
- 18.3.16 Beidh gá i gcónaí le taitneamhacht chuí agus spás oscailte poiblí mar chuid lárnach de thograí forbartha nua. Déanfar measúnú ar thograí maidir le húsáidí neamhchónaitheacha sna ceantair sin go háirithe maidir leis an ngá atá acu le dlúthcheangal leis an bpobal áitiúil agus aonfhéidearthacht le haghaidh drochthionchair ar chaighdeán an taitneamhachta atá oiriúnach sna ceantair sin.
- 18.3.17 Sa chás go léiríonn cuspóir criosaithe ar leith gur cheart go mbeadh soláthar do rud éigin an-sonrach san áireamh i bhforbairt ar phársa talún ar leith (m.sh. criosú cónaithe le soláthar do theach cúraim chónaithe nó do pháirc imeartha) ansin is é atá i gceist leis an bPlean seo ná gur chóir é a chur ar fáil. Tugann sé soiléireacht don fhorbróir/dearthóir ionas go mbeidh suíomh cuí san áireamh agus leagan amach forbartha á dhearadh. Tugann sé soiléireacht freisin do thríú páirtithe atá ar an eolas faoi rún an údaráis pleanála maidir le soláthar an tí cúraim chónaithe, páirc imeartha, srl. I gcásanna, áfach, inar féidir a léiriú chun sástacht an údaráis phleanála go bhfuil an gá leis an áis riachtanach comhlíonta go sásúil sa cheantar ó shin, ansin is féidir an riachtanas seo a mhaolú. Ar ndóigh, ní chuireann criosú den sórt sin cosc ar theach cúraim chónaithe/páirc imeartha etc. a bheith ar thailte oiriúnacha eile sa cheantar, ar an gcoinníoll go bhfuil sé comhoiriúnach leis na beartais agus na cuspóirí in áiteanna eile sa Phlean.

Soláthar Breise Cónaithe (RAP)

- 18.3.18 Cuimsíonn na Dréacht-Treoirlínte roinnt forálacha chun soláthar leordhóthanach tailte/láithreán tithíochta mar Sholáthar Breise Cónaithe a chinntiú. Agus láithreáin tithíochta a chur ar fáil le haghaidh forbartha laistigh de lonnaíochtaí, b'fhéidir go mbeidh sé riachtanach talamh agus láithreáin níos seirbhísithe a chriosú le haghaidh cónaithe (nó meascán d'úsáidí cónaithe agus eile), ná mar a bheadh ionann leis an éileamh réamh-mheasta ar thithíocht a bhaint amach ar an lonnaíocht sin. Aithníonn an cur chuige seo go bhfuil méid áirithe rogha i Láithreáin forbartha atá le soláthar go háitiúil inmhianaithe chun soláthar forbartha tithíochta nua a sheachaint trí neamhghníomhaíocht ar thalamh nó ar láithreán áirithe.
- 18.3.19 Ní rachaidh méid aon Fhorála Breise thar 20-25% den chandamach riachtanach talún agus láithreán criosaithe i lonnaíochtaí in aon limistéar údaráis pleanála ina iomláine, d'aon tréimhse plean sé bliana.
- 18.3.20 Tá an tÚdarás Pleanála den tuairim go mbeidh Soláthar Breise Cónaithe i bhfeidhm de réir mar is gá maidir le formhór na bPríomhbhailte agus na bPríomhshráidbhailte (> 1,500 duine) toisc go bhfuil sé ríthábhachtach go mbeadh an t-úasmhéid talún atá criosaithe go cónaitheach ar fáil chun soláthar leordhóthanach tithíochta a chinntiú i bhfianaise an mhargaidh tithíochta atá ann faoi láthair atá an-mhífheidhmiúil ina bhfuil soláthar tithe nua ag rian go maith taobh thiar den éileamh agus go bhfuil éileamh suntasach nach bhfuiltear ag comhlíonadh sa mhargadh ar fud an chontae atá fós le comhlíonadh. Tá sé beartaithe go mbeidh na Láithreáin seo ar fáil d'fhorbairt chónaithe i rith shaolré an phlean seo, faoi réir pleanála cuí agus forbartha inbhuanaithe. Féach **Caibidil 2 Lár-Straitéis.**
- 18.3.21 Beidh Feidhm ag Cuspóir ZU 18-11 maidir le tailte a shaináithnítear mar Sholáthar Breise Cónaithe.

Soláthar Breise Cónaithe (RFAP) (Láithreáin Fadtéarmacha agus Straitéiseacha agus Forbartha Inbhuanaithe)

- 18.3.22 Aithnítear roinnt forálacha sna Dréacht-Threoirlínte don Phlean Forbartha 2021 chun soláthar leordhóthanach tailte/láithreáin tithíochta a chinntiú ar nós Láithreáin Forbartha Straitéisí agus Inbhuanaithe Fadtéarmacha (Soláthar Breise Cónaithe) atá ina bpríomhláithreáin forbartha a d'fhéadfadh a bheith comhdhéanta de thailte agus láithreáin le haghaidh athghiniúint uirbeach agus/nó forbairt faoi stiúir iompair.
- 18.3.23 D'fhéadfadh talamh athfhorbraíochta/inlíonta nó glasfhorbraíochta a bheith sna Láithreáin seo agus d'fhéadfadh sé a bheith faoi réir stádas Crios Forbartha Straitéisí (SDZ), nó ainmniú ábhartha eile a bhaineann le pleanáil.
- 18.3.24 Tá na Láithreáin seo ina chomhartha sóirt ag:
- a gcumas d'fhorbairt chónaithe shuntasach a sheachadadh thar amscála níos mó ná tréimhse plean forbartha sé bliana amháin

- a scála suntasach – go ginearálta roinnt míle teach nua mar shíneadh uirbeach nua ar Ionad Réigiúnach Cathrach nó NDP
 - Riachtanas le bheith ailínithe agus tacaíocht a fháil ó sheirbhísí suntasacha uisce, iompar agus infheistiúcht bhonneagair eile.
- 18.3.25 I gcás Chontae Chorcaí, aithníodh codanna de na Limistéir Leathnaithe Uirbeacha seanbhunaithe i Mainistir na Corann, i gCarraig Thuathail agus sa Chóbh agus an SDZ ag An Mhóin Ard nach dócha/ar lú an seans go seachadfar iad le linn shaolré an Phlean seo mar Sholáthar Breise Cónaithe (Láithreáin Forbartha Fadtéarmacha agus Straitéiseacha agus Inbhuanaithe). Tá sé beartaithe go mbeidh na Láithreáin seo ar fáil d'fhorbairt chónaithe i rith shaolré an phlean seo, faoi réir pleanála cuí agus forbartha inbhuanaithe. Féach **Caibidil 2 Lár-Straitéis**.
- 18.3.26 Beidh Feidhm ag Cuspóir ZU 18-11 maidir le tailte a shaináithnítear mar Sholáthar Breise Cónaithe (Láithreáin Fadtéarmacha Forbartha Straitéisí agus Inbhuanaithe).

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-11: Limistéir Chónaithe (*Iena n-áirítear Soláthar Breise Cónaithe, /Soláthar Breise Cónaithe (Láithreáin Forbartha Straitéiseacha agus Inbhuanaithe Fadtéarmacha) agus Cúlchiste Cónaithe*)

Forbairt a chur chun cinn go príomha le haghaidh tithíochta, spás oscailte gaolmhar, úsáidí pobail agus, ach amháin nuair is féidir caighdeán inghlactha taitneamhachta a choinneáil, raon teoranta úsáidí eile a thacaíonn le feidhm chónaithe fhoriomlán an cheantair.

De ghnáth, díspreagadh a dhéanamh ar leathnú nó déine na n-úsáidí atá ann cheana nach luíonn le taitneamhacht chónaithe.

Úsáidí Cui i gCeantair Chónaithe

(*Iena n-áirítear Soláthar Breise Cónaithe, /Tuilleadh Cónaithe*)

Soláthar Breise (Láithreáin Forbartha Straitéisí agus Inbhuanaithe Fadtéarmacha) agus Cúlchiste Cónaithe

Forbairt chónaithe, cúram cónaithe, tithíocht foscúil, tithíocht speisialaithe, áiseanna cúraim leanaí, áiseanna oideachais, miondíol ócáideach, ionaid áitiúla/ionaid chomharsanachta, áiteanna adhartha, seirbhísí áitiúla leighis/cúraim sláinte, spás oscailte, úsáidí áineasa agus taitneamhachta, úsáidí pobail.

Cúlchiste Cónaithe (RR)

- 18.3.27 Sna Bailte Cathrach tá tailte ann a criosaíodh le haghaidh forbartha i bPleananna Ceantair Áitiúla 2017, ach nach mbeidh ag teastáil go ginearálta thar thréimhse an Phlean go dtí 2028 ach gur cuireadh san áireamh iad sa Chúlchiste Cónaithe i gcás ina gcuimsíonn siad láithreáin inlionsa nó teagmhasacha nó go bhfuil stair phleanála acu le haghaidh úsáide cónaithe agus gur féidir leo a bheith mar chuid de leathnú seicheamhach fadtéarmach na lonnaíochta.
- 18.3.28 Ar an dóigh chéanna, i gcás ina bhfuil tailte den sórt sin i bpríomhbhailte Mhala agus Chloich na Coillte agus i roinnt Bailte Contae, cuireadh san áireamh iad freisin sa Chúlchiste Cónaithe, nuair a mheastar gur cuí sin.
- 18.3.29 I gCarraig Uí Leighin, (áit a bhfuil seachadadh suntasach tithíochta ar siúl), tá Láithreán a aithníodh roimhe seo faoin Staidéar Cúlchiste Straitéiseach Talún curtha san áireamh sa Chúlchiste Cónaithe.
- 18.3.30 Chomh maith leis na tailte seo a chosaint chun na lonnaíochtaí seo a leathnú go fadtéarmach, féadfar breithniú a dhéanamh ar fhorbairt cuid de na tailte 'Cúlchiste Cónaithe' seo roimh dheireadh thréimhse reatha an phlean i gcás ina bhfuil an tÚdarás Pleanála sásta go bhfuil forbairt tailte criosaithe ag dul chun cinn níos tapúla ná mar a bhíodas ag súil leis agus go bhféadfadh ganntanas teacht chun cinn nó i gcás nach bhféadfar tailte atá criosaithe le haghaidh úsáide cónaithe a sheachadadh mar a bhíodas ag súil leis thar thréimhse an Phlean. Ní bhreithneofar forbairt tailte den sórt sin ach ó thús bhliain a ceathair den Phlean (Bealtaine 2025) chun deis a thabhairt do thailte criosaithe teacht chun cinn le haghaidh forbartha, agus faoi na cúinsí seo a leanas:
- Tá seachadadh tithíochta ar thailte criosaithe ag dul ar aghaidh níos tapúla ná mar a síleadh agus tá talamh breise de dhith do thréimhse an Phlean atá fágtha, nó
 - Is féidir a léiriú go soiléir, chun sástacht an údarais phleanála, nach dtiocfaidh dáileacht chriosaithe talún chun cinn le haghaidh forbartha mar gheall ar shrianta bonneagair nó srianta inléirithe eile le linn na tréimhse atá fágtha den Phlean, agus is féidir seirbhísí a dhéanamh ar na tailte cónaithe atá beartaithe agus ionadach réasúnta a thairiscint i dtéarmaí a seachad laistigh de shaolré an Phlean, forbairt sheicheamhach, nascacht, rochtain ar sheirbhísí agus taitneamhacht srl., Chun an daonra agus spriocanna tithíochta don lonnaíocht a chinntiú.
 - Tá an tÚdarás Pleanála sásta gur féidir tús réasúnta a chur le seachadadh na forbartha roimh dheireadh thréimhse an Phlean, agus go bhfuil bonneagar i bhfeidhm nó gur féidir é a sholáthar chun é sin a éascú.
 - I gcás ina mbreithnítear forbairt faoi (b) os cionn scála na forbartha, de ghnáth, ní rachaidh sé thar acmhainn na dtailte criosaithe a bhfuil sé á n-ionadú.
 - Beidh feidhm ag Cuspóir ZU 18-11 freisin maidir le tailte a shaináithnítear mar Chúlchiste Cónaithe.
 - Is féidir a léiriú nach féidir an sprioc tithíochta don limistéar atá leagtha amach sa Chroistraitéis a bhaint amach ar shlí eile laistigh de thréimhse an Phlean.

- g) Ní bheadh mar thoradh ar an bhforbairt go sárófaí spriocanna na Croístraitéise, nó go ndéanfadh sé dochar míchuí d'fhorbairt talún criosaithe nua 'Cónaithe' laistigh de na spriocanna sin

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-12: Cúlchiste Chónaithe

Cúlchiste talún a sholáthar d'fhorbairt ordúil fhadtéarmach bhailte Uirbeacha Charraig Uí Leighin, Charraig Thuathail, an Chóibh agus Mhainistir na Corann agus Príomhbhailte Mhala agus Chloich na Coillte agus roinnt Bailte Contae nuair is cuí. De ghnáth ní bheidh tailte den sórt sin de dhith le haghaidh forbartha thar thréimhse an Phlean go dtí 2028. Ó thús bhliain a ceathair den Phlean (Bealtaine 2025), féadfar breithniú a dhéanamh ar fhorbairt roinnt tailte 'Cúlchiste Cónaithe' sa chás go bhfuil an tÚdarás Pleanála sásta:

- a) Tá seachadadh tithíochta ar thailte criosaithe ag dul ar aghaidh níos tapúla ná mar a síleadh agus tá talamh breise de dhith do thréimhse an Phlean atá fágtha, nó
- b) Is féidir a léiriú go soiléir, chun sástacht an údarais phleanála, nach dtiocfaidh dáileacht chriosaithe talún chun cinn le haghaidh forbartha mar gheall ar shrianta bonneagair nó srianta inléirithe eile le linn na tréimhse atá fágtha den Phlean, agus is féidir seirbhísiú a dhéanamh ar na tailte cónaithe atá beartaithe agus ionadach réasúnta a thairiscint i dtéarmaí acmhainne, forbartha seicheamhaí, nascachta, rochtana ar sheirbhísiú agus taitneamhachta srl., chun na spriocanna daonra agus tithíochta don lonnaíocht a chinntiú.
- c) Tá an tÚdarás Pleanála sásta gur féidir tús réasúnta a chur le seachadadh na forbartha roimh dheireadh thréimhse an Phlean, agus go bhfuil bonneagair i bhfeidhm nó gur féidir é a sholáthar chun é sin a éascú.
- d) I gcás ina mbreithnítear forbairt faoi (b) os cionn scála na forbartha, de ghnáth, ní rachaidh sé thar acmhainn na dtailte criosaithe a bhfuil sé á n-ionadú.
- e) Beidh feidhm ag Cuspóir ZU 18-11 freisin maidir le tailte a shaináithnítear mar Chúlchiste Cónaithe.
- f) Is féidir a léiriú nach féidir an sprioc tithíochta don limistéar atá leagtha amach sa Chroístraitéis a bhaint amach ar shlí eile laistigh de thréimhse an Phlean.
- g) Ní bheadh mar thoradh ar an bhforbairt go sárófaí spriocanna na Croístraitéise, nó go ndéanfadh sé dochar míchuí d'fhorbairt talún criosaithe 'Cónaithe' nua laistigh de na spriocanna sin.

Infreastruchtúr Glas

- 18.3.31 Sonraítear sa rannán seo an chatagóir ghinearálta úsáide talún le haghaidh Bonneagair Glas agus an cuspóir a bhaineann le lonnaíochtaí laistigh den Chontae. I bpleananna roimhe seo tugadh an chatagóir Limistéar Spáis Oscailte, Spóirt, Áineasa agus Conláiste air seo ach tá sé nuashonraithe anois chun an straitéis atá á saothrú ar sholáthar agus cosaint chomhordaithe an Bhoneagair Ghlais mar shócmhainn Chontae a léiriú.
- 18.3.32 Tá an chatagóir leathan seo beartaithe do chriosanna a fhreastalaíonn ar cineál limistéir 'glasa', áineasa agus caomhnaithe a léiríonn ilfheidhmiúlacht an bhoneagair ghlais. Féach **Caibidil 14 Bonneagair Glas agus Caitheamh Aimsire**.

Bonneagair Glais (GI): Fochatagóir

18.3.33 Laistigh den chatagóir seo tá 3 fochatagóir a aithníodh. Is iad sin:

- Áineasa Glas (GR) - Spásanna Oscailte/Páirceáil ina bhfuil sé mar chuspóir spás oscailte agus taitneamhachtaí áineasa a choinneáil agus soláthar a dhéanamh dóibh.
- Caomhnú Glas (GC) - Taitneamhacht Tírdhreacha/Caomhnú nuair is é an cuspóir limistéir chuí a choinneáil go ginearálta dá dtírdhreach, taitneamhacht nó luach caomhnaithe dúlra.
- Spás Oscailte Gníomhach (GA) - Spás Oscailte Gníomhach áit a bhfuil sé mar chuspóir áiseanna gníomhacha áineasa a choinneáil agus soláthar a dhéanamh dóibh.

18.3.34 Laistigh de na fochatagóirí seo tá riachtanais éagsúla ann do gach cineál spáis oscailte ag brath ar a n-inrochtaineacht agus ar a leibhéal úsáide atá beartaithe ag an bpobal. I gcás inarb infheidhme, tá soiléiriú breise ar fheidhm agus ar riachtanais amach anseo limistéir áirithe atá ainmnithe mar GR (Áineas Glas), GC (Caomhnú Glas) agus GA (Gníomhach Glas) leagtha amach i gcuspóir lonnaíochta comhfhreagrach don limistéar sin.

- 18.3.35 Igcásanna áirithe tá na spásanna oscailte seo suite laistigh de shuíomhanna Natura 2000 nó in aice leo (Limistéir Chaomhantais Speisialta agus Limistéir faoi Chosaint Speisialta) agus/nó Láithreáin NHA (Limistéir Oidhreachta Nádúrtha) agus láithreáin a bhfuil tábhacht bithéagsúlachta áitiúil ag baint leo. Dá bhrí sin, tá sé tábhachtach cosaint na bithéagsúlachta a chinntiú agus tábhacht chonairí fiadhúlra agus Láithreáin a bhfuil tábhacht caomhnaithe dúlra ag baint leo a aithint.
- 18.3.36 Féadfar gnéithe den bhonneagar gorm a bheith cuimsithe i gcríosú an Bhonneagair Ghlais ar nós críosanna bruachánacha agus coirp uisce tadhlach ar nós aibhneacha, sruthanna agus inbhir. Tugtar cosaint do na dobharlaigh sin freisin trí chuspóirí éagsúla eile sa phlean. Féach **Caibidil 11 Bainistíocht Uisce** agus **Caibidil 15 Bithéagsúlacht agus Timpeallacht**. Féadfar críosuithe Bonneagair Ghlais a áireamh freisin bunaithe ar an riachtanas atá acu maidir le bainistiú tuile reatha nó amach anseo, mar shampla uisce tuile a iompar nó a stóráil agus machairí tuile a chosaint ar fhorbairt mhíchuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-13: Bonneagar Glas

Aithníodh trí fhochatagóir de chriosú Bonneagair Ghlais chun

- Spás oscailte agus áiseanna áineasa a choinneáil agus soláthar a dhéanamh dóibh laistigh de cheantair Áineasa Glasa (Spásanna Oscailte/Páirceanna);
- Limistéir chuí a choinneáil agus a chosaint go ginearálta dá dtírdhreach, dá taitneamhacht nó dá luach caomhnaithe dúlra nó dá ról bainistíochta tuile reatha nó amach anseo, laistigh de limistéir Caomhnaithe Glas (Taitneamhacht tírdhreacha/caomhnú dúlra); agus
- Coinnigh agus déan soláthar d'áiseanna áineasa gníomhacha laistigh de limistéir Atá Gníomhach Glas (Spás Oscailte Gníomhach).

Ní bhreithneofar aon fhorbairt seachas forbairt a thacaíonn le Bonneagar Glas sna ceantair sin. Beidh ar aon tograí i limistéir Bonneagair Ghlais cosaint agus feabhsú shláine na bithéagsúlachta a chinntiú agus an tábhacht a bhaineann le conairí fiadhúlra agus láithreáin chaomhnaithe an dúlra a aithint agus a bheith de réir Airteagal 10 den Treoir maidir le Gnáthóga.

Geilleagar agus Fostaíocht

- 18.3.37 Leagtar amach sna cuspóirí seo a leanas na húsáidí cuí i bhForbairt Campas Ardteicneolaíochta, Gnó agus Fostaíocht Ghinearálta agus Limistéir Thionsclaíochta. Féach **Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta**.

Forbairt Campas Ardteicneolaíochta (HT)

- 18.3.38 Tagann an chatagóir chriosaithe seo in ionad chriosú Fiontraíochta na catagóire roimhe seo agus cé go bhfuil sé cosúil leis meastar go gcuireann an fhorbairt nua ar Champas Ardteicneolaíochta críosaithe béim agus díriú ar nádúr straitéiseach na catagóire críosaithe seo. Is é cuspóir chriosú Forbartha Champas Ardteicneolaíochta ná deiseanna a éascú le haghaidh móroifige, taighde agus forbartha agus fostaíocht de chineál déantúsaíochta ardteicneolaíochta/ardteicneolaíochta i suíomhanna stíle campais atá an-inrochtana agus ar ardchaighdeán. Baineann an críosú seo le gnólachtaí breisluacha ardluacha agus le háiseanna corparáideacha a bhfuil riachtanais talún fairsinge/sonracha acu.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-14: Forbairt Campais Ardteicneolaíochta

Deiseanna a chur chun cinn agus a éascú d'fhorbairt Limistéir Forbartha Champas Ardteicneolaíochta in áiteanna cuí, mar na príomhionaid chun úsáidí fostaíochta a fhorbairt le haghaidh móroifige, taighde agus forbartha agus fostaíocht de chineál déantúsaíochta ardteicneolaíochta/ardteicneolaíochta i suíomhanna stíle campais atá an-inrochtana.

Ba cheart na forbairtí seo a dhearadh de réir na gcaighdeán ailtireachta agus tírdhreachaithe is airde agus inrochtaineacht siúil, rothaíochta agus iompair phoiblí á gcur chun cinn ag an am céanna.

Ní spreagar, de ghnáth, forbairt úsáidí míchuí, ar nós tionscal agus miondíol. Féadfar oifigí ginearálta neamh-mhiondíola a cheadú i Limistéir Pleanála Straitéisí Chontae Chathrach Chorcaí, Mala agus Cloich na Coillte ach déanfar iad a dhíspreagadh i Limistéir Phleanála Straitéisí eile mura féidir, ar bhonn cás ar chás, a léiriú nach bhfuil áitribh nó suíomhanna oiriúnacha ar fáil i lárbhailte.

Úsáidí Cuí i bhForbairt Champas Ardteicneolaíochta

Móroifig, taighde agus forbairt agus fostaíocht de chineál déantúsaíochta ardteicneolaíochta/ardteicneolaíochta lena n-áirítear forbairt bogearraí, áiseanna cúraim leanaí, teicneolaíocht faisnéise, taighde agus forbairt tráchtála teileamhargáíochta, próiseáil sonraí, agus gníomhaíochtaí a bhaineann leis na meáin.

Fostaíocht Ghnó agus Ghinearálta (B)

- 18.3.39 Is é cuspóir an chriosaithe Gnó agus Fostaíochta Ginearálta deiseanna a éascú do réimse leathan úsáidí gnó comhoiriúnacha agus fostaíochta ginearálta. Tagann Gnó agus Fostaíocht Ghinearálta in ionad an Ghnó criosaithe roimhe seo. Beidh comhoiriúnacht úsáide nó oibríochta ar leith ag brath ar nádúr na húsáide/na n-oibríochtaí agus na n-úsáidí máguaird sa cheantar ina mbeidh an fhorbairt lonnaithe.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-15: Réimsí Gnó agus Ginearálta Fostaíochta

Forbairt Réimsí Nua Gnó agus Fostaíochta Ginearálta a chur chun cinn mar na príomhionaid chun úsáidí fostaíochta a fhorbairt cosúil le tionscal éadrom, úsáidí trádála mórdhíola agus neamh-mhiondíola, seomraí taispeána gluasteán agus déantúsaíocht/deisiúcháin/trádstóráil/dáileadh/lóistíocht ar scála beag/meánach.

I measc na n-úsáidí eile a d'fhéadfaí a chur san áireamh i gcúinsí sonracha áirithe, d'fhéadfaí stórasú miondíola agus forbairt oifige nach n-oireann do lár an bhaile nó d'imeall suíomhanna láir a bheith i gceist. D'fhéadfaí freastal ar stórasú miondíola nuair a cheadaíonn an cuspóir criosaithe sonracha.

I measc na n-úsáidí atá eisiata go sonracha ón gcatagóir gnó bheadh gníomhaíochtaí bainistíochta dramhaíola agus forbairt ghinearálta miondíola.

Úsáidí Cuí i Réimsí Gnó agus Fostaíochta Ginearálta

Úsáidí trádála mórdhíola agus neamh-mhiondíola tionscail éadroma, seomraí taispeána gluasteán agus déantúsaíocht/deisiúcháin/trádstóráil/úsáidí dáileacháin, lóistíocht, aonaid ghoir, saoráidí cúram leanaí, feistiú agus gnó do ghníomhaíocht ghnó. Stórasú miondíola agus forbairt oifige nuair nach n-oireann sé do lárbaile nó d'imeall suíomhanna láir (féach an cuspóir thuas).

Limistéir Tionscail (I)

- 18.3.40 Is é cuspóir an chriosaithe seo deiseanna a éascú d'úsáidí, gníomhaíochtaí agus próisis thionsclaíocha agus stórasaithe a mbeadh coinbhleacht úsáide talún mar thoradh orthu go ginearálta dá mbeadh sé suite laistigh de chriosuithe eile.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-16: Limistéir Thionsclaíocha

Forbairt limistéar tionsclaíochta a chur chun cinn mar an príomhláithreán d'úsáidí lena n-áirítear tionscal trom, déantúsaíocht, deisiúcháin, trádstóráil agus dáileadh meánscála go mórscála, bithleighis, cógaisíochta, plandaí bithfhuinnimh, stóráil oscailte, cóireáil ábhar dramhaíola, saoráidí a bhaineann le calafort agus gníomhaíochtaí a bhaineann le calafort agus ionaid oibriúcháin téarnaimh agus iompair. De ghnáth ní spreagar forbairt úsáidí míchuí, ar nós tionscal oifigbhunaithe agus miondíol. Faoi réir cúinsí áitiúla, d'fhéadfadh láithreáin thaitneamhachta chathartha agus stáisiúin aistriúcháin dramhaíola a bheith oiriúnach ar láithreáin thionsclaíocha le húsáidí stórasaithe agus/nó dáileacháin.

Déanfar breithniú ar shaoráidí cóireála dramhaíola ar mhórscála straitéiseacha lena n-áirítear dramhaíl chuig saoráidí aisghabhála fuinnimh i 'Limistéir Thionsclaíocha' ainmnithe mar Láithreacha Straitéiseacha Fostaíochta sa Phlean seo faoi réir cheanglais an Bheartais Náisiúnta, Pleananna Bainistíochta Dramhaíola Réigiúnacha amach anseo agus na cuspóirí atá leagtha amach sa Phlean seo.

Úsáidí Cuí i gCeantair Thionsclaíocha

Trádstóráil agus dáileadh meánscála go mórscála, plandaí bithfhuinnimh, ionaid oibriúcháin téarnaimh agus iompair, saoráidí cóireála dramhaíola ar mhórscála lena n-áirítear saoráidí aisghabhála dramhaíola go fuinneamh* (de réir an chuspóra thuas), saoráidí calafoirt agus gníomhaíochtaí a bhaineann le calafoirt, lóistíocht, tionscal trom, oifigí atá coimhdeach le húsáid cheadaithe, saotharlanna, tionscal a bhaineann le bia, forbairt a bhaineann le cúrsaí mara, tionscal ginearálta, Láithreán conláiste cathartha, stóráil plandaí, suiteáil fuinnimh inbhuanaithe, páirc feithiclí troma, iosta breosla/stóráil breosla, struchtúir teileachumarsáide, ionaid bithleighis, cógaisíochta, sonraí, áiseanna cúraim leanaí, áiseanna stiúideo scannán tráchtála.

Lárbhailte/Ionaid Chomharsanachta (TC)

- 18.3.41 Léirigh an gá atá le hinrochtaineacht, beocht agus inmharthanacht ár lárbhailte reatha a chothabháil agus cur leis mar chuid d'athléimneacht ár líonra lonnaithe chun freagairt do chúinsí athraitheacha. Is é fócas ár lárbhailte forbairt agus comhdhlúthú le meascán cuí d'úsáidí tráchtála, áineasa, cultúrtha, fóillíochta agus cónaithe, agus creatlach uirbeach na n-ionad seo a fheabhsú agus a fhorbairt de réir phrionsabail an dearaidh uirbigh, an chaomhnaithe agus na forbartha inbhuanaithe. Beidh soláthar miondíola de réir na Straitéise Miondíola. Féach **Caibidil 9 Lárbhailte agus Miondíol** agus **Caibidil 3 Lonnaithe agus Comhforbairt Áite**.

- 18.3.42 Is gné thábhachtach eile dár lárbhailte é an ról atá acu fás dlúth a sholáthar agus cur le forbairt chónaithe a sholáthar. Cuideoidh sé seo lena chinntiú go síneann leibhéal ghníomhaíochta i lárbhailte níos faide ná gnáthuaireanta gnó, chun sráideanna níos sábháilte a sholáthar trí fhaireachas éighníomhach agus díriú ar an stoc tógála atá ann cheana a bharrfheabhsú. Tarraingíodh aird ar aitheantas ár lárbhailte chun freastal ar fhorbairt chónaithe mhéadaithe sna Staidéir ar Acmhainn Uirbeach a rinneadh ar roinnt bailte sa Chontae, a d'aithin mar gheall ar an meascán ingearach úsáidí atá fós forleathan inár lárbhailte go bhfuil deiseanna suntasacha ann tuilleadh úsáidí comhoiriúnacha (úsáidí cónaithe nó úsáidí eile) a thabhairt isteach in urláir uachtaracha an stoic tógála atá ann cheana féin.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-17: Lárbhailte/Ionaid Comharsanachta

- a) Forbairt lárbhailte agus ionaid chomharsanachta a chur chun cinn mar na príomhionaid le haghaidh úsáidí miondíola agus úsáidí eile a sholáthraíonn earraí nó seirbhísí go príomha chun cuairt a thabhairt ar dhaoine den phobal. Beidh na príomhréimsí miondíola mar phríomhfhócas agus an suíomh is fearr le haghaidh forbairt mhiondíola nua, atá oiriúnach do scála agus d'fheidhm gach ionaid agus de réir na Straitéise Miondíola. Spreagfar forbairt chónaithe go háirithe freisin i bhforbairtí úsáide measctha agus spreagfar úsáid urláir uachtaracha áitribh mhiondíola agus tráchtála i lárbhailte le haghaidh úsáide cónaithe go háirithe.
- b) A aithint, nuair nach féidir foirm agus scála na forbartha a theastaíonn ar shuíomh laistigh den chroilimistéar a sholáthar, gur féidir breithniú a dhéanamh ar shuíomhanna ar imeall an chroilimistéar bunaithe ar chur chuige seicheamhach.

Úsáidí Cuí i Lár an Bhaile/In Ionaid Chomharsanachta

Miondíola, úsáidí cultúrtha, úsáidí áineasa, óstán, leaba agus bricfeasta, tithe tábhairne, seirbhísí airgeadais, seirbhísí gairmiúla, seirbhísí leighis agus cúram sláinte, saoráidí fóillíochta, áiteanna adhartha, cónaithe, cónaithe measctha, saoráidí cúraim leanaí, áiseanna oideachais, áiseanna pobail, úsáidí cathartha, oifigí, áiseanna iompair phoiblí, carrchlóis, tithe sochraide.

Fóntais agus Bonneagar (U)

- 18.3.43 Sa Phlean seo, tá tailte atá críosaithe le haghaidh fóntais agus úsáidí bonneagair den chuid is mó le haghaidh riachtanais oibriúcháin ar nós draenáil, sláintíocht, seirbhísí éigeandála, leictreachas, gás, teileachumarsáid, agus cuspóirí bainistíochta agus cothabhála tráchtá. Tá bóithre, siúlbealaí agus rotharbhealaí nua san áireamh freisin ar léarscáileanna críosaithe faoin gceanteideal seo agus ba chóir a thabhairt faoi deara go bhfuil na línte sin táscach amháin agus go bhfuil siad faoi réir comhaontú le húinéirí talún agus le cúinsí eile de réir mar is cuí.
- 18.3.44 In amanna, is féidir le fadhbanna teacht chun cinn maidir le húsáidí tadhlaacha a bhfuil súil acu le hardchaighdeán taitneamhachta. Chun cuidiú le cosc a chur ar na cásanna seo a thagann chun cinn, ba cheart deiseanna a thapú chun cuidiú leis na húsáidí seo a chomhshamlú ina dtimpeallacht trí chóireáil teorainneacha agus tírdhreachú limistéar cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-18: Réimsí Fóntais agus Bonneagair

Soláthar forbartha a chur chun cinn chun riachtanais oibríochtúla fóntas agus oibreoirí bonneagair a chomhlíonadh.

Úsáidí Cuí i Limistéir Fóntais agus Bonneagair

Riachtanais oibríochtúla fóntais agus oibreoirí bonneagair ar nós draenáil, sláintíocht, seirbhísí éigeandála, leictreachas, gás, teileachumarsáid agus bainistíocht tráchtá. Bóithre, siúlbealaí agus rotharbhealaí nua.

Talmhaíochta (AG)

- 18.3.45 Is é cuspóir an chríosaithe seo soláthar a dhéanamh d'fhorbairt na talmhaíochta trí úsáidí talmhaíochta a choinneáil agus na tailte a chosaint ó fhorbairt neamh-inmhianaithe agus díphósadh soiléir á sholáthar do na limistéir thadhlaacha ag an am céanna. Aithníodh go bhfuil an cumas ag na tailte seo ról a imirt i seachadadh forbraíochta chónaithe amach anseo sa tréimhse tar éis 2028.

Cuspóir Plean Forbartha Contae

ZU 18-19: Limistéir Talmhaíochta

Talamh talmhaíochta a chaomhnú agus a chosaint ó fhorbairt neamh-inmhianaithe agus úsáidí neamh-thalmhaíochta agus chun cosc a chur ar fhorbairt roimh am ar thalamh talmhaíochta in aice le limistéir forbartha. Féadfar breithniú a dhéanamh ar theaghaisí Aonair maidir le háitíocht bhuan úinéirí talún bunaithe agus a gcomhaltai láithreacha faoi réir gnáthchúinsí pleanála.

Úsáidí Cuí i Limistéir Talmhaíochta

Forbairt talmhaíochta a bhaineann le húsáid talún chun críocha talmhaíochta, teaghaisí aonair le haghaidh áitiúchta buan nuair is cuí.

Réimsí Beartais Speisialta (X)

- 18.3.46 Is iad na réimsí beartais speisialta na réimsí sin nach bhfuil ag teacht leis na príomhchatagóirí úsáide talún agus is féidir iad a chatagóiriú mar láithreáin deise d'fhorbairt nó limistéir úsáide talún measctha a dteastaíonn beartas sonrach uathu chun tréithe uathúla an cheantair áirithe a chosaint. Cuimsíonn na láithreáin seo láithreáin ghlasa agus athfhorbraíochta araon agus is mórscála, straitéiseach nó uaireanta íogair sa nádúr iad (m.sh. a bhaineann le foirgnimh stairiúla a thiontú). Go minic éilíonn na suíomhanna seo tuilleadh treorach a ullmhú ar nós máistirphlean, plean gairid dearaidh nó gníomhaíochta sula ndéantar aon tograí forbartha chuig an údarás áitiúil agus ba cheart go mbeadh siad seo faoi réir scagadh SEA agus HDA nuair is cuí.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-20: Réimsí Beartais Speisialta

A aithint go bhfuil líon beag láithreán laistigh de cheantair uirbeacha an Chontae nach bhfuil feidhm ag na gnáthriachtanais chriosaithe úsáide talún. Is féidir iad seo a fhoroinnt ina 3 chatagóir ar leith eadhon:

- Láithreáin atá oiriúnach d'fhorbairt úsáide measctha (láithreáin athfhorbraíochta agus láithreáin ghlais araon) ina leagtar amach an raon úsáidí.
- Réimsí atá oiriúnach d'fhorbairt úsáide measctha nuair is gá tuilleadh staidéir a dhéanamh chun nádúr suntasach nó straitéiseach an tláithreáin a threorú. Is éard a bheidh i gceist leis seo ná máistirphlean, plean gníomhaíochta gairid dearaidh nó limistéir a ullmhú sula ndéantar aon iarratas foirmiúil pleanála don fhorbairt. Ba cheart go mbeadh siad seo faoi réir scagthástáil SEA agus HDA nuair is cuí.
- Réimsí a dteastaíonn treoir bheartais ar leith uathu chun tréithe uathúla an cheantair áirithe sin a chosaint.

Pobal (C)

- 18.3.47 Sonraítear sa chuid seo na catagóirí agus na cuspóirí ginearálta úsáide talún maidir le húsáidí talún oideachais, sibhialta a bhaineann le gach lonnáiocht laistigh den Chontae. Féach **Caibidil 6 Sóisialta agus Pobail**.
- 18.3.48 I measc na limistéir atá ainmnithe le haghaidh úsáidí talún oideachais, sibhialta go ginearálta tá forbairt a bhaineann leis an bpobal lena n-áirítear scoileanna agus coláistí, saoráidí cúraim sláinte cónaithe (m.sh. ospidéal), cúram cónaithe agus forbairt d'úsáidí pobail eile (m.sh. áiseanna cruinnithe club amhail gasóga agus hallaí treorach). Is minic a chuirtear áiseanna coimhdeacha suntasacha ar nós cóiríocht foirne agus spás oscailte tiomnaithe nó áiseanna spóirt san áireamh.
- 18.3.49 Uaireanta, is féidir leis na húsáidí seo fadhbanna conláiste a chruthú d'úsáidí tadhlaigh (m.sh. d'fhéadfadh torann tráchta 24 uair an chloig ag dul chuig agus ó ospidéal fadhbanna a chruthú i gceantar cónaithe tadhlaigh). Áfach, meastar go ginearálta gur úsáidí riachtanacha iad agus teastaíonn saoirse oibríochtúil réasúnta uathu chun feidhmiú i gceart.
- 18.3.50 Tá soláthar reiligiú san áireamh laistigh de chatagóirí chriosaithe an Chomhphobail agus aithníonn Comhairle Contae Chorcaí freisin go bhféadfadh go mbeadh gá leis na riachtanais maidir le cineálacha nua áiseanna adhlactha lena n-áirítear Saoráidí Adhlactha Glas/éicea-reiligiú agus áiseanna eile dá samhail sna blianta amach romhainn agus tacóidh an tÚdarás Pleanála le seachadadh saoráidí den sórt sin ar a bhfiúntas ar nós agus nuair a thagann an riachtanas chun cinn faoi réir gnáthbhreithnithe pleanála agus forbartha.

Cuspóir Plean Forbartha Contae ZU 18-21: Pobal

Soláthar forbartha oideachais, pobail agus cúraim sláinte a chur chun cinn lena n-áirítear, nuair is ábhartha, cóiríocht agus saoráidí coimhdeacha a sholáthar.

Úsáidí Cuí i gCeantair Phobail

Áiseanna oideachais lena n-áirítear scoileanna agus coláistí, saoráidí cúraim leanaí, saoráidí cúraim sláinte, áiseanna cúraim sláinte cónaithe (m.sh. ospidéal), cúram cónaithe, áiseanna a bhaineann leis an bpobal m.sh. áiteanna chruinnithe club ar nós hallaí gasóga nó treorach, áiseanna pobail ilnáisiúnta, áiseanna coimhdeacha amhail cóiríocht foirne, reiligiú, tithíocht fhoscúil.

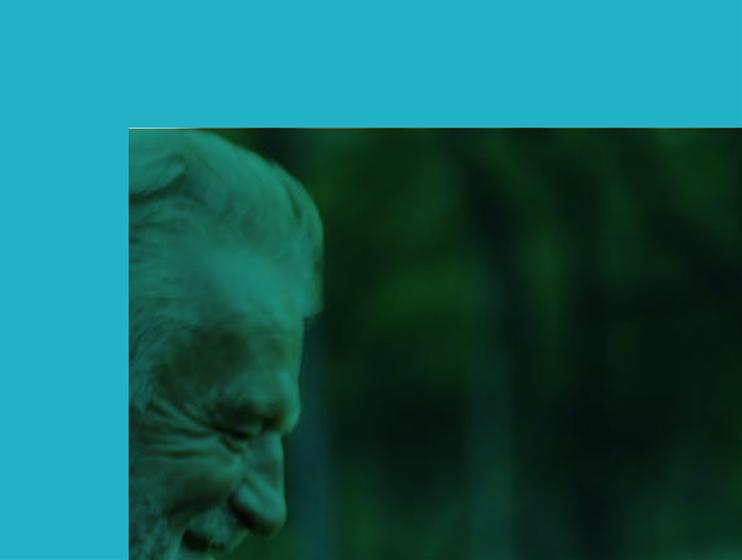

CAIBIDIL 19

FEIDHMIÚ AGUS SEACHADADH

Aidhm an Chaibidil

Na socruithe Feidhmithe agus Seachadta don phlean a leagan amach.

RE
A
E
B
A

Ábhair

19.1	Cuspóir na Caibidle seo	410
19.2	Meastóireacht agus Tuairisciú Plean	411
19.3	Monatóireacht Chomhshaoil	411
19.4	Ag athrú Comhthéacs Seachadta	411
19.5	Aisteoirí Inseachadta	411
19.6	Bonneagar Criticiúil	411
19.7	Maoiniú Bonneagair	413
19.8	Meicníocht Ghníomhachtaithe	416
19.9	Ag déanamh monatóireacht ar Chur i bhFeidhm an Phlean seo	417

19.1 Cuspóir na Caibidle seo

- 19.1.1 Faoi na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt 2000-2020, Tá dualgas reachtúil ar Chomhairle Contae Chorcaí cur i bhfeidhm Chuspóirí Beartais an Phlean Forbartha Contae a chinntiú. Tá Comhairle Contae Chorcaí lántiomanta don Phlean Forbartha seo a chur i bhfeidhm agus tabharfaidh an Chomhairle faoi ról ceannaireachta go gníomhach chun Cuspóirí Beartais an Phlean Forbartha a chur chun cinn agus a bhaint amach.
- 19.1.2 Agus an ról ceannaireachta seo á sholáthar, cothóidh an Chomhairle cur chuige comhoibríoch le saoránaigh, páirtithe leasmhara, leasanna earnála, agus údaráis thadhlaacha chun comhthacaíocht agus cur i bhfeidhm rathúil an Phlean a bhaint amach. Má éiríonn le líon suntasach de Chuspóirí Beartais an Phlean a chur i bhfeidhm go rathúil, beidh comhoibriú leanúnach agus tuiscint ar chomhchuspóir ann thar raon gníomhaireachtaí agus páirtithe leasmhara.
- 19.1.3 Ceann de na gnéithe rithábhachtacha den Phlean Forbartha Contae seo ná seachadadh tráthúil an bhonneagair fhisiciúil agus shóisialta araon a chinntiú nuair is gá chun tacú leis an bhfás agus leis an bhforbairt atá beartaithe. Mura bhfuil soláthar infreastruchtúir tacaíochta beartaithe i gceart ag an tús, ní féidir mórán, mura bhfuil sé ar fad, den fhorbairt atá beartaithe a dhéanamh.
- 19.1.4 San am atá thart, mar thoradh ar mhainneachtain leibhéal ard comhordaithe idirghníomhaireachta a bhaint amach i soláthar bonneagair, bhí éagsúlacht réitigh fho-bharrmhaith ann.
- 19.1.5 Ó glacadh le Pleananna Limistéir Áitiúil Cheantar Bardais 2017, bhunaigh Comhairle Contae Chorcaí a Foireann Bainistíochta Talún Gníomhach. Is é Ceann de príomhchuspóirí na Bainistíochta Talún Gníomhaí (ALM) ná tuiscint a fháil ar na bacainní atá ann maidir le cuspóirí talún forbartha reachtúla glactha na Comhairle a ghníomhachtú, chomh maith le hidirghabhálacha a shainithint a chabhróidh le gach gníomhaí na cuspóirí sin a bhaint amach.
- 19.1.6 Mar chuid dá gníomhaíochtaí ALM, le linn 2019 thug Comhairle Contae Chorcaí faoi anailís shuntasach ar a bainc talún forbartha agus ar na riachtanais bhonneagair ghaolmhara. Tá an obair seo ar siúl.
- 19.1.7 Ina theannta sin, leanann Comhairle Contae Chorcaí de bheith i dteagmháil ar bhonn leanúnach leis na páirtithe leasmhara agus na gníomhaíthe go léir sna hearnálacha pobail, gnó agus forbartha. Tá Stiúirthóireachtaí uile na Comhairle agus Oifigí Ceantair Uirbeach i gceist leis na hidirghníomhaíochtaí seo.
- 19.1.8 Ceann de na rannpháirtíochtaí foirmiúla atá lárnach i seachadadh cuspóirí a bhaineann le tithíocht an Phlean Forbartha Contae is ea cur i bhfeidhm reachtaíocht láithreáin fholmha an Rialtais, a achtaíodh in 2015. Bhunaigh Comhairle Contae Chorcaí a Clár Láithreáin Folamh in 2016 agus leanann sí de bheith i dteagmháil le gach úinéir talún chun cuidiú leis na tailte cónaithe atá faoina n-úinéireacht a ghníomhachtú.
- 19.1.9 Thug an méid a d'fhoghlaim na gníomhaíochtaí ALM, chomh maith le rannpháirtíocht leanúnach le páirtithe leasmhara ag Stiúirthóireachtaí uile na Comhairle, thuas léargas luachmhar do Chomhairle Contae Chorcaí ar an mbealach is fearr chun a Cuspóirí Beartais Plean Forbartha Contae a bhaint amach. Chuir na léargais sin bonn eolais faoin gcaibidil seo den Phlean Forbartha Contae.
- 19.1.10 Aithnítear gur minic a ghlacann Cuspóirí Beartais roinnt timthriallta Plean le cur i gcrích go hiomlán agus dá réir sin soláthraíonn an chaibidil seo cur i bhfeidhm an chéad chéim i dtreo luach agus cáilíocht na dtorthaí pleanála a mheas a leanfaidh ar aghaidh trí Phleananna Forbartha Contae i ndiaidh a chéile.
- 19.1.11 Tá an creat feidhmithe agus monatóireachta don Phlean leagtha amach in Aguisín H. Tá an creat ailínithe leis an bhFís don Phlean Forbartha Contae agus leis na cúig Phrionsabal maidir le Cáilíocht beatha an Phlean Forbartha atá mar bhuntaca lena sheachadadh (féach Caibidil 1 Réamhrá, Aisling agus Comhthéacs). Tá na cúig Phrionsabal maidir le Cáilíocht na Beatha sa Phlean Forbartha atá mar bhonn agus taca leis an bhFís seo ailínithe le Torthaí Straitéiseacha Réigiúnacha an RSES, Torthaí Straitéiseacha Náisiúnta an NDP, agus Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe.
- 19.1.12 Déanann an creat cur chun feidhme agus monatóireachta príomhchuspóirí beartais a chatagóiriú i dtéarmaí a rannchuidithe i dtreo Phrionsabail an Phlean Forbartha a bhaint amach. Tá go leor de na Cuspóirí Beartais ilghnéitheach agus dá bhrí sin cuireann siad le prionsabail iolracha an Phlean Forbartha a bhaint amach, prionsabail a bhfuil idirghaol eatarthu féin. Déantar Cuspóirí Beartais a mheas i dtéarmaí modhanna cur chun feidhme agus príomhtháscairí feidhmíochta chun monatóireacht/meastóireacht a dhéanamh ar sheachadadh an Chuspóra Bheartais.
- 19.1.13 Tugtar faoi deara go bhfuil sé i gceist cuspóirí beartais a bheith fadréimseach agus dá bhrí sin níl liosta cuimsitheach de na beartais uile sa chreat cur chun feidhme agus faireacháin. Cé go bhfuil gach iarracht déanta Cuspóirí Beartais a cheapadh sa Phlean atá SMART (Sonrach, Intomhaiste, Sannta, Réalaíoch agus a Bhaineann le hAm) aithnítear nach féidir gach Cuspóir Beartais a thomhas i luachanna cainníochtúla atá so-aitheanta. Baineann go leor Cuspóirí Beartais le próisis bhainistíochta forbartha a d'fhéadfaí a chur i bhfeidhm trí phróisis agus nósanna imeachta inmheánacha seanbhunaithe. D'fhéadfadh baint a bheith ag Cuspóirí Beartais Eile le critéir a mheastar mar chuid de phróisis chinnteoireachta ilghnéitheacha a éilíonn cothromú raon Cuspóirí Beartais i gcoinne cúinsí a bhaineann go sonrach leis an láithreán. Ina theannta sin, tugtar faoi deara go bhfuil sé i gceist ag go leor Cuspóirí Beartais toradh beartaithe a éascú agus tacú leis, seachas gníomhú mar bhealach díreach chun an toradh a sheachadadh.

19.2 Meastóireacht agus Tuairisciú Plean

19.2.1 Tá sé i gceist go bhfeidhmeoidh an creat cur chun feidhme agus monatóireachta mar lúb aiseolais foirmiúil leis na próisis mheastóireachta agus tuairiscithe a bhfuil sé mar aidhm leo ionchur lárnach a chuimsiú i gceapadh agus i mbeachtú an bheartais phleanála amach anseo. Ar an mbealach seo, tá sé i gceist go bhfeidhmeodh an creat mar ionchur tábhachtach fianaise-bhunaithe agus comhtháthú leis an bpróiseas Athbhreithnithe ar Phleananna Forbartha Contae ina dhiaidh sin. Maidir lena ról meastóireachta foirmiúil, tá sé i gceist go gcuideoidh an creat leis an Údarás Pleanála a riachtanais tuairiscithe reachtúla a chomhlíonadh lena n-áirítear:

- Tuarascáil 2 Bhliain ar Dhul Chun Cinn an Phlean Forbartha Contae (mar a éilítear faoi Alt 15(2) den Acht).
- Tuarascáil don Tionól Réigiúnach ina leagtar amach an dul chun cinn atá déanta maidir le tacú le cuspóirí an RSES (mar a cheanglaítear faoi Alt 25A(1) den Acht).

19.3 Monatóireacht Chomhshaoil

19.3.1 Éilíonn Airteagal 10 den Treoir SEA monatóireacht a dhéanamh ar na héifeachtaí suntasacha comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm an Phlean Forbartha Contae chun drochthionchar gan choinne a aithint, go luath, agus chun gur féidir gníomh leigheasta cuí a dhéanamh. Cé go gcuimsíonn an creat monatóireachta atá leagtha amach in Aguisín J roinnt monatóireachta ar chuspóirí a bhaineann leis an gcomhshaoil, leagtar amach an measúnú iomlán cuimsitheach monatóireachta agus meastóireachta, a cheanglaítear a dhéanamh faoi Airteagal 10 de Threoir SEA, sa Mheasúnacht Straitéiseach Comhshaoil a ghabhann leis an bPlean Forbartha Contae.

19.4 Ag athrú Comhthéacs Seachadta

19.4.1 Mar a dúradh, lorgaíonn an Córas Pleanála - gach aisteoir, poiblí agus príobháideach san áireamh - le beartas reachtúil reatha a nascadh le cur i bhfeidhm amach anseo. Tugann cuspóirí an phlean forbartha áitiúil éifeacht do bheartais náisiúnta agus tá cur i bhfeidhm na gculpóirí sin bunaithe ar an gcomhthéacs seachadta.

19.4.2 Mar atá leagtha amach sa Phlean seo, is léir go bhfuil athrú suntasach tagtha ar chomhthéacs an bheartais náisiúnta/réigiúnaigh faoin gCreat Pleanála Náisiúnta/faoin Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach. Áfach, tá athrú tagtha freisin ar an gcomhthéacs fioscach agus ar na meicníochtaí seachadta a thugann éifeacht do sheachadadh fáis phleanáilte – a bhaineann go háirithe le fás tithíochta.

19.4.3 Níos mó fós fiú amháin ná mar a bhí le linn tréimhsí fáis daonra, eacnamaíochta agus tithíochta roimhe seo, éilítear ar ailíniú idir gach aisteoir fás a sheachadadh a chomhlíonann an dá phríomhchritéar seo a leanas:

- go gcomhlíonann sé riachtanais beartais náisiúnta; agus
- atá inmharthana (maidir le tithíocht, ní mór costais seachadta a mheaitseáil le hinacmhainneacht mar atá leagtha síos le beartas iasachta macrastaumachta)

19.5 Aisteoirí Inseachadta

19.5.1 Tá seachadadh fáis tráchtála agus tithíochta mar thoradh ar sheicheamh casta idirghníomhaíochtaí díreacha agus indíreacha, bunaithe ar réimse leathan factóirí/aisteoirí atá san iomaíocht agus go minic. Tá ailíniú gníomhaithe agus gníomhartha rithábachtach chun soláthar a bhaint amach le freastal ar éilimh/riachtanais, agus éifeachtúlacht chun riachtanais fioscacha/inmharthanacht/iomaíochas a chomhlíonadh.

19.5.2 Tá meicníocht chun ailíniú ag céim gníomhachaithe beartais de dhith – agus go criticiúil, próiseas a dhéanfaidh an méid seo a leanas:

- freagracht chomhchoiteann a cheadú as fás a sheachadadh;
- riachtanais beartais náisiúnta a chomhlíonadh;
- foráil a dhéanamh maidir le hinmharthanacht/inacmhainneacht/iomaíochas;
- ag na lonnaíochtaí agus soláthraíonn leibhéil láithreáin foghlaim a bheidh mar bhonn eolais do chur i bhfeidhm agus do chuspóirí beartais amach anseo

19.6 Bonneagar Criticiúil

19.6.1 Baineann dúshlán leanúnach atá ann fós ó thréimhsí fáis roimhe seo le bonneagar a aithint, a sholáthar agus a mhaoiniú chun freastal ar phobail agus ar fhás sa toadhcháil - bonneagar príobháideach (ar láithreán) agus poiblí (lasmuigh den láithreán).

- 19.6.2 Is dúshlán é lódáil tosaigh na hinfheistíochta príobháidí chun soláthar a dhéanamh do bhonneagar ar an láthair d'fhás eacnamaíoch agus tithíochta, casta ag láithreáin forbartha straitéisí ina bhfuil iliomad úinéirí talún ann. Maidir le soláthar bonneagair poiblí (lasmuigh den Láithreán), ní féidir le hioncam scéimeanna ranníocaíochta forbartha na n-údarás áitiúil an costas seo a chlúdach go hiomlán agus ní féidir an ranníocaíocht seo ón tionscal tógála a ardú go iomarcach - maidir le tithíocht beidh drochthionchar aige ar an gcumas fanacht laistigh de na riachtanais maidir le clúdach costais atá leagtha síos ag beartas iasachta macrastaumachta an Bhainc Ceannais (i.e. ní féidir costais a chur ar aghaidh chuig ceannaitheoir an tí), agus, i gcás fás eacnamaíoch/fostaíochta beidh tionchar aige ar inmharthanacht fhoriomlán agus ar iomaíochas.
- 19.6.3 Tá sé rithábachtach infheistíocht i mbonneagar poiblí a ailíniú - tosaíocht, uainiú agus leithdháileadh costas - ag gach gníomhaireacht seachadta bonneagair poiblí chun gníomhachtú tailte forbartha a chinntiú. Ar a bharr sin, trí phlean infheistíochta bonneagair poiblí comhordaithe agus spriocdhírthe a dhéanamh foráil do réamhseirbhísiú tailte forbartha cónaithe amháin a bainfeadh amach tionchair ghníomhachtaithe iomlána Thobhach Láithreán Folamh an Rialtais.
- 19.6.4 Tá athrú suntasach tagtha ar na meicníochtaí chun bonneagar a sheachadadh, toisc go bhfuil freagrachtaí bonneagair atheagraithe ag an Rialtas le blianta beaga anuas. Is iad na príomhfhoinsí náisiúnta maoinithe bonneagair ná iompar (an tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA), agus, Bonneagar Iompair Éireann (TII)); seirbhísí uisce (Uisce Éireann); forbairt uirbeach agus tuaithe (an Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Uirbeach – URDF, an Ciste um Athghiniúint agus Forbairt Tuaithe (RRDF), agus Athnuachan na mBailte agus na Sráidbhailte).
- 19.6.5 Le linn 2019, cheadaigh Comhaltaí Chomhairle Contae Chorcaí iasacht suas le €130m ón mBanc Eorpach Infheistíochta (IEB) agus ó Bhanc Forbartha Chomhairle na hEorpa (CEB) sna deich mbliana amach romhainn a ligfidh do Chomhairle Contae Chorcaí raon leathan tionscadal a chur chun cinn ar fud an Chontae, ag tacú le sprioc fáis. Tá an maoiniú seo chun cur le maoiniú poiblí ón NTA, TII, URDF, RRDF, agus Athnuachan Na mBailte/Sráidbhailte.
- 19.6.6 Tá Comhairle Contae Chorcaí ag díriú maoiniú EIB/CEB ar chlár infheistíochta le tacú le pobail, coinníollacha a chruthú chun forbairt réigiúnach éifeachtach a chumasú agus feidhmíocht gheilleagrach a chur chun cinn ar fud an chontae ar fad. Éascóidh an iasacht seo, le chéile le maoiniú a sholáthraíonn na Cistí Náisiúnta um Athghiniúint Uirbeach agus Tuaithe (URDF/RRDF) agus Cistí Forbartha dul chun cinn ar fud ocht gCeantar Bardasach na Comhairle.
- 19.6.7 Tá Aonad Forfheidhmithe an Chláir Chaipitil bunaithe ag an gComhairle chun a Clár Infheistíochta Inbhuanaitheachta Sóisialta a sheachadadh. I measc na dtionscadal a rachaidh chun leasa na scéime seo tá uasghrádú ar ríocht poiblí i lár an bhaile, bóithre faoisimh istigh baile, forbairt páirceanna agus taitneamhachtaí, bonneagar a bhaineann le turasóireacht, cosaint cultúir agus oidhreacht, tionscadail éifeachtúlachta fuinnimh agus forbairt gheilleagrach.
- 19.6.8 Tá na cineálacha tionscadail seo rithábachtach chun tacú le fás ar fud an Chontae agus go sonrach chun na Príomh-Mheallannaithe a chruthú a chuirfidh leis na dálaí riachtanacha a chur i bhfeidhm chun tacú le fás mar atá leagtha amach sa NPF. Mar thoradh air sin, thug an Chomhairle faoi roinnt tionscnamh comhordaithe tar éis an NPF a bheidh mar bhonn eolais d'idirghabhálacha a bhaineann go sonrach le socraíocht le linn shaolré an phlean seo. Áirítear leo siúd:
- Anailís mhionsonraithe leanúnach ar an mbanc talún forbartha atá leagtha amach sa phlean seo agus ar na riachtanais bonneagair gaolmhara. Tá torthaí na hanailíse seo dinimiciúil agus tá an obair go foill ar siúl.
 - Staidéar Acmhainne Uirbigh chun tuiscint iomlán a fháil ar shainriachtanais agus deiseanna lárbhailte Contae agus idirghabhálacha a shainithint a theastaíonn chun Príomh-Mhealltóirí a chruthú le tacú le pobail atá ann cheana féin agus le fás tráchtála, miondíola agus cónaithe amach anseo;
 - Anailís a rinne Comhairle Contae Chorcaí maidir le seachadadh cónaithe inlionsa uirbigh agus imeall an fháis chónaithe lonnaíochta;
 - Le cur leis na foghlaimí atá ann cheana féin a eascraíonn as gníomhaíochtaí oibríúcháin Oifige Ceantair Bhardasacha na Comhairle, tá Oifige Ceantair Bhardasacha na Comhairle ag tabhairt faoi dhearadh Chreatphleananna Baile chun bonn eolais a chur faoi príomh-idirghabhálacha laistigh de Phríomh-Lonnaíochtaí an Chontae. Cuirfidh na pleananna seo bunús sonraibhunnaithe ar fáil chun príomh-idirghabhálacha a shainithint;
 - Tá sraith beart i gceist le hAcht Tionscadail na Comhairle (Bailte Contae Gníomhacha) chun tacú le bailte Contae Chorcaí i gcoitinne agus de réir mar a athosclaíonn siad do ghnó iar-Covid 19. Oibríonn an tionscadal le páirtithe leasmhara áitiúla chun tosaíochtaí agus gníomhartha a aithint chun tacú le gníomhachtú baile. Athraíonn na gníomhartha a úsáidtear go mór, lena n-áirítear idirghabhálacha crua (oibreacha fisiciúla/feabhsú, srl.) agus idirghabhálacha boga (tacaíochtaí/ardú feasachta/cur chun cinn); agus
 - Tá roinnt Creatphleananna Baile ullmhaithe ag Comhairle Contae Chorcaí freisin atá pleananna gníomhaíochta limistéarbhunaithe bunaithe ar roinnt téamaí. Díorthaítear gníomhartha ó anailís ar bhonn sócmhainní socraíochta (m.sh. oidhreacht, taitneamhacht) le chéile le spriocanna chun aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna cosúil le folúntas, droch-nascacht srl. Is í an aidhm atá leis ná baile athléimneach, sofhreagrach go háitiúil, inbhuanaithe, bríomhar agus tarraingteach a chruthú do na glúnta reatha agus do na glúnta atá le teacht atá nasctha le gníomhartha inseachadta gearrthéarmacha. Moltar cur chuige comhoibriúch idir Comhairle Contae Chorcaí agus páirtithe leasmhara áitiúla, a thuigeann riachtanais áitiúla ar an mbealach is fearr. Go dtí seo, ullmhaíodh Creatphleananna Baile i gContae Chorcaí don Phasáiste agus i gCeann Toirc agus leagtar amach i **gCaibidil 3 Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite** na príomhbheartais agus na príomhchuspóirí ina leith seo.
- 19.6.9 Aithníonn Comhairle Contae Chorcaí go n-athraíonn riachtanais infreastruchtúir chun tacú le pobail atá ann cheana agus atá beartaithe d'fhás daonra/eacnamaíoch go mór agus go gcaithfeadh iad a chomhordú agus a dhíríú.
- 19.6.10 Mar gheall gur féidir leis roinnt blianta a thógáil ó thús an tionscadail go dtí an cur i gcrích, ligfidh an maoiniú iasachta atá faighte ag an gComhairle do Chomhairle Contae Chorcaí Clár Infheistíochta Caipitil níos straitéisí agus níos meántearmaí a fhorbairt agus a chomhaontú in éineacht le hinfheistíocht phoiblí spriocdhírthe ag gníomhaireachtaí bonneagair chomhlántacha agus infheistíocht san earnáil príobháideach.

- 19.6.11 Beidh ailíniú idir gach aisteoir agus sruth maoinithe féideartha – poiblí agus príobháideach – rithábhachtach chun an tionchar tairbhiúil le Contae Chorcaí a uasmhéadú agus chun tacú leis an bhfás cónaithe agus eacnamaíoch atá beartaithe. Tá TII freagrach as infheistíocht i mBóithre Náisiúnta agus tá an tÚdarás freagrach as cur chun cinn agus ceadúnú iompair phoiblí, chomh maith le clár infheistíochta iompair inbhuanaithe áirithe a mhaoiniú i Limistéar Ceannchathartha an Chontae. Is iad Bus Éireann agus Iarnród Éireann na príomhoibreoírí iompair poiblí sa Chontae. Ó 2014, tá Uisce Éireann freagrach as gach bonneagar seirbhísí uisce poiblí (soláthar uisce agus fuíolluisce).
- 19.6.12 Is léir nach féidir le Comhairle Contae Chorcaí an fhís don Chontae atá leagtha amach sa phlean seo a sheachadadh ina haonar, toisc nach bhfuil smacht ag údarás áitiúla ar lompair Poiblí, Bóithre Náisiúnta, Seirbhísí Uisce agus meicníochtaí maoinithe eile den chuid is mó. Dá bhrí sin, is comhiarracht é cur i bhfeidhm rathúil an phlean seo, arna roinnt ag réimse príomhpháirtithe leasmhara – agus go criticiúil freisin lena n-áirítear tacaíocht ó phobail atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo.
- 19.6.13 Maidir le soláthar bonneagair, cuardaíonn an chuid seo den phlean le dhá phríomhchuid a ailíniú mar seo a leanas:
- fis shoiléir a leagan amach den bhonneagar nach mór a sheachadadh agus tosaíochtaí féideartha a léiriú maidir lena sheachadadh; agus,
 - próiseas comhoibríoch agus spriocdhírthe a aithint maidir le seachadadh bonneagair a nascann seachadadh agus maoiniú bonneagair le clár fáis cónaithe agus fostaíochta. Mar a leagadh amach roimhe seo sa chuid seo, chun a bheith éifeachtach caithfidh an próiseas seo a bheith solúbtha go leor chun freagairt do choinníollacha agus do bhacainní ag leibhéal shonracha na lonnaíochta agus an láithreáin.
- 19.6.14 In Aguisín D, tugtar forléargas ar riachtanais bhonneagair chriticiúla Chontae Chorcaí agus leagtar amach ann freisin stádas Leibhéal 1 nó Leibhéal 2 an NPF de gach talamh atá criosaithe go cónaithe, na hidirghabhálacha bonneagair riachtanacha chun na tailte tithíochta seo a dhíghlasáil san áireamh. Leagtar amach in Alt 19.8 thíos Meicníocht Gníomhachtaithe ina saináithnítear próiseas comhoibríoch agus spriocdhírthe le haghaidh seachadadh bonneagair.

19.7 Costais Bhonneagair agus Maoiniú

- 19.7.1 Mar a leagtar amach thuas, tá sé rithábhachtach go mbeidh ailíniú gníomhartha ag gach gníomhaí i soláthar bonneagair chun freastal ar phobail agus fás sa todhchaí. Bhí sé lárnach i gcónaí na coinníollacha cearta a chruthú chun tacú le fás chun a chinntiú go dtarlóidh fás atá éifeachtach ó thaobh costais de agus inbhuanaithe, mar sin féin tá srianta físcacha tuairteála iar-eacnamaíoch (i maoiniú poiblí agus príobháideach araon) agus rialacha iasachta macra-stuamachta (maidir le tithíocht) tar éis cur leis an tábhacht a bhaineann le leibhéal ard éifeachtúlachta a bhaint amach maidir le forbairt a sheachadadh lena n-áirítear soláthar bonneagair.
- 19.7.2 Maidir le costais bhonneagair chun tailte forbartha cónaithe a dhíghlasáil, tá raon costas a bhaineann le láithreáin agus socraíochtaí. Ina theannta sin, meastachán na gcostas a ghearrtar ar fud tionscadail bhonneagair áitiúla, réigiúnacha agus náisiúnta ar scála – go háirithe laistigh de Chontae Cathrach Chorcaí áit a bhfuil gá le bonneagar suntasach a sholáthar chun freastal ar riachtanais réigiúnacha agus náisiúnta de bhreis ar riachtanais na dtailte forbartha áitiúla.
- 19.7.3 In Aguisín D, tugtar forléargas ar riachtanais bhonneagair chriticiúla Chontae Chorcaí agus leagtar amach ann freisin stádas Leibhéal 1 nó Leibhéal 2 an NPF de gach talamh atá criosaithe go cónaithe, na hidirghabhálacha bonneagair riachtanacha chun na tailte tithíochta seo a dhíghlasáil san áireamh. Tá obair ar na costálacha bhonneagair ag an láithreán agus leibhéal lonnaíochta ar siúl faoi láthair, agus tá forbhreathnú le fáil sa tábla thíos.
- 19.7.4 Déanfar monatóireacht ar sheachadadh príomhthionscadal bonneagair le linn shaolré an phlean.

Tábla 19.1 Príomhchostais Bonneagair

Lonnaíocht	Raon Costas Bonneagair Láithreáin	Costas Bonneagair Lonnaíochta
Carraig Uí Leighin	€0 – c.€1.1m	
Carraig Thuathail	€0 – c.€15m (Tailte UEA)	c.€140m (infheistíochtaí bóithre náisiúnta san áireamh)
An Cóbh	€0 – c.€16m (Tailte UEA)	c.€105m (infheistíocht réigiúnach bóithre san áireamh)
An tOileán Beag	€TBD (Tailte Cúlta Cónaithe)	
Mainistir na Corann	€0 – c.€22m (Tailte UEA)	c.€102m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce, agus infheistíocht réigiúnach bóthair san áireamh)
Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/ Baile an Mhanaigh	€0 – c.€493,000	c.€500,000 (Soláthar Uisce)

Droichead na Bandan		c.€500,000 (Soláthar Uisce)
Mainistir Fhear Maí	€0 – c.€200,000	€TBD (Fuíolluisce)
Cionn tSáile	€0 – c.€200,000	c.€3.1m (Fuíolluisce)
Maigh Chromtha		c.€10.3m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Mala		c.€20.1m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Eochaill		€TBD (Soláthar Uisce)
Cill na Mallach		€TBD (Fuíolluisce)
An Ráth	€0 – c.€100,000	c.€11m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Ceann Toirc	€0 – c.€100,000	€TBD (Fuíolluisce)
Sráid an Mhulinn	€0 – c.€150,000	
Baile Mhistéala	€0 – c.€75,000	c.€3.1m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Áth Trasna	€0 – c.€120,000	c.€1.5m (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Beanntaí	€0 – c.€1.706m	€TBD (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
Baile Chaisleáin Bhéarra	c.€100,000 – c.€120,000	
Cloich na Coillte	c.€35,000 – c.€1.85m	€TBD (Soláthar Uisce)
Dún Mánmhaí	€0 – c.€2.75m	€TBD (Fuíolluisce & Soláthar Uisce)
An Scoil	€0 – c.€50,000	
An Sciobairín	€0 – c.€2m	

Ranníocaíochtaí Forbartha agus Bonneagar Poiblí

- 19.7.5 Foráiltear leis na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt nuair a thugtar cead pleanála, féadfaidh údaráis phleanála coinníollacha a chur leis an gcead lena gceanglaítear ranníocaíochtaí airgeadaíochta a íoc maidir le bonneagar poiblí agus saoráidí a théann chun tairbhe d'fhorbairt i gcoitinne sa Chontae. Tá sonraí faoi na socruithe chun na ranníocaíochtaí seo a íoc leagtha amach i Scéim Ranníocaíochta Forbartha na Comhairle Contae. D'fhoilsigh an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil Treoirilinte maidir le Ranníocaíocht Forbartha (Eanáir 2013).
- 19.7.6 Ina theannta sin, d'fhéadfadh údaráis phleanála, trí choinníollacha breise a ghabhann le ceadanna pleanála, a cheangal go n-íofar 'ranníocaíocht speisialta' i gcás forbartha ar leith ina dtabhaítear costais eisceachtúla shonracha nach gcumhdaítear leis an Scéim Ranníocaíochta Forbartha maidir le bonneagar poiblí agus saoráidí a théann chun tairbhe na forbartha.
- 19.7.7 Tá disciplín breise tugtha isteach ag beartas iasachta macra-stuamachta an Bhainc Ceannais, mar aon leis an dúshlán a bhaineann le tionscadail tógála a mhaoiniú, chun bonneagar poiblí a sholáthar freisin.

- 19.7.8 Is ionann an córas reatha coinníollacha pleanála agus scéimeanna/táillí ranníocaíochta forbartha in Éirinn agus cineál tobhaigh níos fearr agus iad ag iarraidh cuid den luach a chuirtear leis trí infheistíocht phoiblí in infreastruchtúr a ghabháil. Tugtar faoi deara i bpaipéar cúlra in 2015 ón Roinn Iompair gur chuir na meicníochtaí ranníocaíochta forbartha reatha ar chumas go leor bonneagar poiblí riachtanach a mhaoiniú ó 2000.
- 19.7.9 Áfach, ní féidir le haon scéim ranníocaíochta forbartha costas iomlán an bhonneagair phoiblí a chomhlíonadh gan méadú ar thobhaigh a chur i bhfeidhm a mbeadh tionchar acu ar chostais seachadta – agus trí shíneadh ar inmharthanacht agus inacmhainneacht tionscadal forbartha – agus go háirithe scéimeanna tithíochta. Do gach limistéar údaráis áitiúil, beidh ar mhaoiniú chomh maith le cistí a gheineann a scéimeanna ranníocaíochta forbartha bonneagar riachtanach a sholáthar chun tacú le beartais náisiúnta a bhaint amach agus na coinníollacha riachtanacha a chur ar fáil d'fhás daonra, eacnamaíoch agus tithíochta
- 19.7.10 I roinnt cásanna le linn na céime luathaithe deiridh d'fhás eacnamaíoch agus tógála gaolmhar, roghnaigh infheisteoirí agus tógálaithe tí roinnt bonneagair lasmuigh den láthair a mhaoiniú go díreach a chuaigh chun leasa a scéime forbartha le dlús a chur lena dtionscadal. Is beag seans go rachaidh an rogha seo maidir le comhroinnt chostais fheabhsaithe ar aghaidh, i seachadadh tithíochta mar gheall ar an 'clúdach costais seachadta' seachadadh tithíochta mar thoradh ar rialacha iasachta macra-stuamachta agus na srianta físcacha ginearálta a chuireann bonn eolais faoin infheistíocht san earnáil forbartha.
- 19.7.11 Cosúil leis na héagsúlachtaí a bhaineann go sonrach leis an láithreán a d'fhéadfadh tarlú le bonneagar ar an láthair a sholáthar, ní roinneann gach suíomh forbartha na riachtanais/costais chéanna ó thaobh infreastruchtúr poiblí lasmuigh den láthair agus tá scéimeanna ranníocaíochta ar fud na n-údarás áitiúil ag iarraidh easnaimh a chothromú go cothrom ar fud a gceantar oibriúcháin. Léiríonn anailís mhionsonraithe leanúnach atá á déanamh ag Comhairle Contae Chorcaí ar a banc talún forbartha na costais éagsúla a bhaineann le bonneagar poiblí ar fud a líonra Príomh-Lonnaíochtaí.
- 19.7.12 In easpa réamh-mhaoiniú a ligeann do gach talamh forbartha freastal ar bhonneagar poiblí, agus le cinntiú scaoileadh ordúil na dtailte forbartha sin, tá sé rithábhachtach infheistíocht a ailíniú lasmuigh den Láithreán idir gníomhaireachtaí bonneagair phoiblí agus ar an láthair leis an tógáil tí. Ní féidir ach ar an mbealach seo éifeachtúlacht sách ard a bhaint amach maidir le tailte forbartha a sheirbhísiú nuair atá acmhainn mhaoinithe bonneagair phríobháideach agus phoiblí fhoriomlán teoranta.
- 19.7.13 Tar éis don Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil Treoirilínte Ranníocaíochta Forbartha a eisiúint, Thug Comhairle Contae Chorcaí faoi athbhreithniú agus anailís mhionsonraithe ar na scéimeanna ranníocaíochta forbartha atá acu cheana féin chun bonn eolais a chur faoi ghlacadh a scéimeanna amach anseo. Nuair a glacadh leis an gCreat Náisiúnta Pleanála (2018), réadú theorainneacha údaráis áitiúla Chorcaí (2019) agus glacadh RSES Réigiún an Deiscirt (2020) ceanglaíodh go gcuirfí an obair sin ar sos. Tá sé beartaithe scéim/scéimeanna ranníocaíochta forbartha nua a ghlacadh tar éis ghlacadh leis an bPlean Forbartha Contae seo.

Maoiniú Bonneagair amach anseo

- 19.7.14 Beidh maoiniú bonneagair amach anseo rithábhachtach le cinntiú go mbeidh na caionna chearta i bhfeidhm chun tacú le fás.
- 19.7.15 Éilíonn an comhthéacs seachadta athraithe, iolrú na n-aisteoirí seachadta, agus an disciplín físcach riachtanach - iad go léir mar atá leagtha amach thuas - go bhfuil maoiniú do sholáthar bonneagair amach anseo comhsheasmhach, ilbhliantúil agus leordhóthanach. In éagmais na riachtanais maoinithe seo, beidh sé deacair réamhbhonneagar a sholáthar agus beidh sé teoranta. Beidh tionchar suntasach ag seo ar chumas Chomhairle Contae Chorcaí a cuid gníomhaíochtaí ALM a úsáid - Tobhach Láithreáin Folamh an Rialtais - chun tailte forbartha a ghníomhachtú.
- 19.7.16 Mar a bhí i gcónaí, comhlíonfar na costais a bhaineann le soláthar bonneagair phoiblí trí mheascán de mhaoiniú poiblí agus príobháideach. Chun an sparán poiblí a chosaint agus chun a chinntiú go ndéantar na tairbhí a eascraíonn as caiteachas poiblí a uasmhéadú, ní mór idirghabhálacha a bhaineann go sonrach le sócraíocht agus le Láithreán a thuiscint agus a ailíniú idir na gníomhaireachtaí bonneagair go léir. Tá seo de dhith freisin le cinntiú go mbainfeadh an éifeachtúlacht is mó amach trí ranníocaíochtaí forbartha a bhaineann le bonneagar ón earnáil phríobháideach a rialú a oiread agus is indéanta chun cuidiú le costais seachadta a rialú.
- 19.7.17 Faoi láthair, cuirtear maoiniú bonneagair poiblí ar fáil trí raon meicníochtaí, lena n-áirítear:
- An Ciste Forbartha Athghiniúint Uirbeach;
 - An Ciste Forbartha Athghiniúint Tuaithe;
 - An Gníomhaireacht Náisiúnta Iompair;
 - Bonneagar Iompair Éireann;
 - Uisce Éireann;
 - Athnuachan Bailte/Sráidbhailte; agus
 - Scéimeanna Ranníocaíochta Forbartha.
- 19.7.18 Mar a dúradh, trí phróiseas ailínithe sainithe a chruthú i dtéarmaí maoinithe, idirghabhálacha agus tosaíochtaí (ailínithe freisin le rannpháirtíocht úinéir talún/infheisteoirí), is féidir caiteachas ar bhonneagar poiblí a úsáid chun an éifeacht is mó a bhaint amach i dtéarmaí gníomhachtaithe forbartha agus éifeachtúlacht costais. Tá an t-ailíniú foriomlán seo rithábhachtach chun lánéifeacht a thabhairt do ghníomhaíochtaí Gníomhacha Bainistíochta Talún na Comhairle.

- 19.7.19 Bhí Comhairle Contae Chorcaí réamhghníomhach ag iarraidh láithreáin forbartha a dhíghlasáil agus soláthar a dhéanamh do bhonneagar poiblí/príomh-mhealltóirí chun tacú le forbairt – lena n-áirítear, sruth maoinithe comhlántach a ghiniúint trí rannpháirtíocht le EIB/CEB agus tá cúnamh ag cur réitigh ar fáil do mhaoiniú bonneagair ar an láthair.

Cuideachta Seirbhísí Bonneagair Tithíochta

- 19.7.20 Is comhfhiontar é Cuideachta Seirbhísí Bonneagair Tithíochta (HISCO), idir an Chomhairle agus Ciste Infheistíochta Straitéisí na hÉireann (ISIF), a chuireann maoiniú ar fáil do bhonneagar riachtanach ar an láthair. Tugann an tionscnamh seo aghaidh ar phríomhdhúshlán i ngníomhú tithíochta.
- 19.7.21 Is é cuspóir HISCO pacáiste airgeadais deartha bonneagair a sholáthar ar bhonn tráchtála d'úinéirí talún agus do sholáthraithe tithíochta a sháróidh bacainní seachadta agus a chumasóidh tuairisceán margaidh d'infheisteoirí. Déantar foráil sa tionscnamh do bhonneagar ar an Láithreán:
- a thrasnaíonn úinéireacht talún iolrach (agus/nó singil);
 - a mhaolaíonn srianta caipitil oibre, rud a cheadaíonn caipiteal a leithdháileadh i dtreo soláthar tithíochta; agus,
 - a éascaíonn seachadadh deiseanna tógála ar scála atá tarraingteach do ghnólachtaí tógála na réigiún.
- 19.7.22 Tá an caidreamh idir HISCO agus a chustaiméirí á rialú ag Comhaontú Bonneagair a rialóidh an bonneagar atá le forbairt agus táillí bonneagair atá le híoc.

Tabhair ar ais ar Infheistíocht

- 19.7.23 Tá sé ríthábhachtach don infheistíocht go léir tuiscint a fháil ar riachtanas agus ar chuspóir na hinfeistíochta, chomh maith leis na torthaí a bhfuiltear ag súil leo - airgeadais agus níos leithne. Maidir le toradh airgeadais ar infheistíocht bhonneagair laistigh de Chontae Chorcaí, tá dhá staidéar déanta ag Comhairle Contae Chorcaí a léiríonn toradh ard ar an státchiste, mar seo a leanas:

Staidéar déanta ag Comhairle Contae Chorcaí – Baile Contae uirbeach, 2019

- 19.7.24 Bunaithe ar staidéar ar imeall forbartha cónaithe lonnaithe i bPríomhbhaile Cathrach Chontae Chorcaí, is é c.€81,000 an filleadh foriomlán ar an státchiste chun aonad cónaithe 3 leaba a sheachadadh, 113 méadar cearnach. Cuimsíonn an figiúr seo ioncam díreach agus indíreach a eascraíonn as na gníomhaíochtaí go léir a bhaineann leis an aonad tithíochta seo a sheachadadh.

Staidéar déanta ag Comhairle Contae Chorcaí – Geilleagar Chuan Chontae Chorcaí, 2020

- 19.7.25 Bunaithe ar staidéar ar Gheilleagar Chuan Chontae Chorcaí (CHE) atá ann cheana agus ar a acmhainneacht fáis, d'ardódh infheistíocht bhonneagair c.€19.5bn i Limistéar Chuan Chontae Chorcaí (agus le tacaíocht ó ailínte comhlántacha páirtithe leasmhara) GDP an CHE óna €4.5bn reatha go toradh €12.4bn a d'fhéadfadh a bheith ann le toradh c.€769m ag an gcéim forbartha agus tuairisceán bliantúil c.€643m ar an státchiste.
- 19.7.26 Go hachomair, ginfidh maoiniú ón Státchiste a chuirtear ar fáil chun tacú le spriocanna fáis Chontae Chorcaí a sheachadadh mar atá leagtha amach faoin NPF ROI dearfach don Stát.

19.8 Meicníocht Ghníomhachtaithe

- 19.8.1 Ag féachaint don chomhthéacs seachadta athraithe do chur chun feidhme beartais (go háirithe maidir le seachadadh tithíochta), chomh maith le hiolrú na ngníomhachtaithe sa phróiseas cur chun feidhme, tá gá le conair gníomhachtaithe chun a chinntiú go mbainfear amach cuspóirí beartais náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla agus go ndéanfar inmhathanacht, inacmhainneacht agus iomaíochas a uasmhéadú.
- 19.8.2 Ní mór na ceithre thréith seo a leanas a bheith ag an gcosán gníomhachtaithe seo:
- ailíniú aisteoirí;
 - maoiniú leordhóthanach agus réamhchistithe;
 - foráil a dhéanamh maidir le rannpháirtíocht ar leibhéal sonrath an láithreáin; agus,
 - go leor solúbthachta a bheith acu chun bacainní gníomhachtaithe agus inmhathanachta a sháru ar leibhéal sonrath an láithreáin.
- 19.8.3 Ag aithint na ndúshlán criticiúla maidir le tithíocht inacmhainne a sheachadadh, tá réimse beart tugtha isteach ag an Rialtas chun cabhrú leis seo - lena n-áirítear an tAcht um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht in 2015. Thug an tAcht seo Tobhach ar láithreánanna Fholmha isteach a bhaineann le tailte forbartha cónaithe atá in ann forbairt (i.e. tailte seirbhísithe). Is é cuspóir an Tobhaigh seo gníomhachtú tailte forbartha cónaithe seirbhísithe a dhreasú trí 7% bliantúil de thobhach luach margaidh a chur i bhfeidhm.

- 19.8.4 I gContae Chorcaí tá réambhonneagar i bhfeidhm faoi láthair chun c. 7,000 aonad cónaithe a thógáil. Bunaithe ar spriocanna cónaithe an NPF, déanfar an acmhainn seo a ionsú laistigh de thréimhse seachadta luath an Phlean Forbartha Contae seo. Beidh acmhainn bhreise bonneagair poiblí de dhíth le cruthú le seachadadh tithíochta a éascú go ginearálta, ach go criticiúil beidh ar sholáthar na hacmhainne bonneagair nua seo:
- aird a thabhairt ar amanna ceannródaíochta do sholáthar bonneagair (dhá bhliain ar a laghad de ghnáth le haghaidh oibreacha suntasacha); agus,
 - a bheith dírithe ar shuíomhanna ar leith a léiríonn riachtanais tithíochta.
- 19.8.5 Ní bhainfear amach tionchar iomlán an Tobhaigh Láithreán Folamh ach amháin nuair a bheidh acmhainn leordhóthanach agus spriocdhírthe bonneagair poiblí ar fáil.
- 19.8.6 Cinnteoidh conair gníomhachtaí le haghaidh infheistíocht tithíochta agus tráchtála scéime go gcuirfear banc talún forbartha cónaithe aitheanta i bPlean Forbartha an Chontae i ngníomh, go bhfreastalóidh seachadadh tithíochta ar riachtanais suímh, típhóseolaíochta agus praghas margaidh chónaitheoirí Chontae Chorcaí, agus go soláthrófar saoráidí tráchtála/fostaíochta comhlántacha. Tá na rudaí seo saan cosán gníomhachtaí seo:
- próiseas faoi stiúir údaráis áitiúil d'infheistíocht/tosáíochtaí spriocdhírthe bhonneagair phoiblí ag ilghníomhaireachtaí ag láithreacha/uainiú forbartha comhaontaithe;
 - cistiú ilbhliantúil tiomanta do bhonneagar poiblí;
 - rannpháirtíocht úinéir talún agus infheisteoir dhearfach agus struchtúrtha;
 - úsáid spriocdhírthe an phróisis Tobhaigh Láithreán Folamh chun éifeacht a thabhairt do riachtanais náisiúnta beartais agus tithíochta/fostaíochta áitiúla; agus
 - monatóireacht ar gníomhachtú forbartha agus foghlaim a úsáid chun bonn eolais a chur faoi chinntí infheistíochta, tosaíochtaí, agus, bainc talún forbartha amach anseo a aithint.
- 19.8.7 Maidir le hullmhú Pleananna Limistéir Áitiúil ullmhóidh an tÚdarás Áitiúil Pleananna den sórt sin ina bhfeidhmeoidh a n-ullmhúchán mar phríomhshásra forfheidhmithe, go háirithe chun athghiniúint a chur chun cinn agus fás suntasach tithíochta agus/nó fostaíochta a sheachadadh. Sa chás go n-ullmhaítear Pleananna Ceantair Áitiúla, beidh Plean Iompair Áitiúil in éineacht leo nuair is cuí. Ullmhófar a leithéid de Phleananna Iompair Áitiúla i gcomhairle leis an NTA agus le TII.

19.9 *Ag déanamh monatóireacht ar Chur i bhFeidhm an Phlean seo*

- 19.9.1 Tá Stiúirthóireacht Pleanála Chomhairle Contae Chorcaí freagrach go príomha as monatóireacht agus cur i bhfeidhm an Phlean Forbartha, go príomha tríd an bhfeidhm bainistíochta forbartha. Áfach, tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go ndéanann an Plean seo comhordú ar obair agus ar chuspóirí na bpríomh-ranna eile laistigh den údarás áitiúil, amhail Forbairt Eacnamaíoch, Bóithre, Comhshaol, Tithíocht agus Forbairt Pobail. I roinnt cásanna, d'fhéadfadh an comhlacht atá freagrach as cuspóirí áirithe an chur i bhfeidhm a bheith seachtrach, ar nós an tÚdarás um Bóithre Náisiúnta, an tÚdarás Náisiúnta Iompair nó Uisce Éireann srl.
- 19.9.2 Ag léiriú an phróisis dhinimiciúil ina ndéantar an Plean Forbartha Contae seo a sheachadadh laistigh de chreat foriomlán an NPF agus RSES, toisc go ndéantar monatóireacht ar ionchlannú plean déanfar gníomhartha cuí chun an plean a choigeartú - le tacaíocht ó chur chuige bunaithe ar fhianaise. Féadfar athruithe ar Chuspóirí Beartais nó ar an gcóras criosaithe a áireamh sna coigeartuithe chun imthosca athraitheacha a chur san áireamh.
- 19.9.3 Tá an creat feidhmithe agus monatóireachta don Phlean leagtha amach in Aguisín G.
- 19.9.4 Feabhsóidh an tÚdarás Pleanála tuairisciú trí chóras monatóireachta láidir, minic agus leanúnach a bhunú don Phlean mar fheidhm bhuan de réir Na Dréacht-Treoirilínte Plean Forbartha d'Údarás Pleanála arna n-eisiúint ag an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta Lúnasa 2021. Cuirfidh an tÚdarás Pleanála béim ar leith ar mmonatóireacht bithéagsúlachta le linn shaolré an Phlean a chuirfear ar fáil den chuid is mó tríd an bpróiseas monatóireachta ar Mheasúnú Straitéiseach Comhshaoil (SEA) (féach Mír 19.3.1). Ina fhianaise sin, rinneadh athbhreithniú agus athbhreithniú ar na spriocanna agus na táscairí monatóireachta bithéagsúlachta in Imleabhar 6 den Dréachtphlean le fócas ar thomhais níos inláimhsithe agus ar mhodheolaíochtaí cuntasaiochta (féach aguisín le SEA).

Pleananna Áitiúla Eacnamaíochta agus Pobail

- 19.9.5 Déantar foráil san Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014 ar Ullmhú Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail (LECP) ag gach údarás áitiúil. Éilíonn an tAcht seo go nglacfaidh Comhairle Contae Chorcaí le plean sé bliana, ina leagtar amach spriocanna, cuspóirí agus gníomhartha ardleibhéal a theastaíonn chun forbairt gheilleagrach agus phobail áitiúil a chur chun cinn agus tacú léi laistigh den Chontae. Ní mór dhá ghné a bheith san LECP:
- gné gheilleagrach áitiúil, agus
 - gné forbartha pobail

- 19.9.6 Ghlac Comhairle Contae Chorcaí lena céad LECP in 2016.
- 19.9.7 Éilíonn an reachtaíocht treorach go mbeidh an LECP ag teacht lena straitéisí eolasacha, leagtha síos ag leibhéal Eorpach, Náisiúnta agus Réigiúnach, agus ag an am céanna a bheith comhsheasmhach agus comhtháite le plananna comhlántacha ar a leibhéal féin. Go háirithe, caithfidh an LECP a bheith comhsheasmhach le Croístraitéis agus cuspóirí an Phlean seo agus leis an Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach (RSES).
- 19.9.8 Ceanglaítear ar an LECP a bheith mar bhonn agus mar thaca ag roinnt prionsabal treorach, rud a léiríonn fócas forbartha an Choimisiúin Eorpaigh chun réigiún cliste, cuimsitheach agus inbhuanaithe a chruthú. Is iad seo a leanas na treoirphrionsabail sin:
- Cur chun cinn agus Príomhshruthú Comhionannais
 - Inbhuanaitheacht
 - Tuairisceáin a Uasmhéadú
 - Pleanáil Rannpháirteach
 - Comhairliúchán agus Rannpháirtíocht Pobail
 - Prionsabail Forbartha Pobail
 - Inrochtaineacht agus Úinéireacht
- 19.9.9 Rud atá tábhachtach, ní chuirtear an LECP i láthair mar dhoiciméad neamhspleách ach tá sé bunaithe ar an tsraith níos leithne straitéisí náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla lena n-áirítear Plean Forbartha an Chontae agus cuireann sé leis. Soláthraíonn an LECP seoladán chun gníomhartha áitiúla a aithint, a sheachadadh agus monatóireacht a dhéanamh orthu a thugann lánéifeacht do straitéisí náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla lena n-áirítear straitéisí an Phlean Forbartha Contae. Dá bhrí sin, ba cheart breathnú ar an LECP agus ar a phróiseas tacaíochta mar chuid de straitéis chur chun feidhme agus monatóireacht an Phlean seo.

FOSCRÍBHINNÍ

HAIR

BE

A

Ábhair

Foscúbhinn A	425
Treoiríníte ón Aire mar a Cuireadh i bhFeidhm ar Phlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022	
Foscúbhinn B	437
Táblaí na Croístraitéise	
Foscúbhinn C	447
Ráitis Chroístraitéise	
Foscúbhinn D	461
Bonneagar Criticiúil na Croístraitéise	
Foscúbhinn E	507
Cuspóir Beartais do Dhréachtstraitéis Tithíochta Chorcaí 2022-2028	
Foscúbhinn F	513
Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha Chontae Chorcaí	
Foscúbhinn G	517
Príomhtháscairí maidir le Monatóireacht	
Foscúbhinn H	537
Comhdhéanamh na gCeantar Uirbeach	
Foscúbhinn I	557
Lonnaíochtaí nach bhfuil mar chuid den Líonra Lonnaíochta níos mó	

FOSCRÍBHINN A
TREOIRLÍNTE ÓN AIRE MAR
A CHUIRTEAR I BHFEIDHM
IAD MAIDIR LE PLEAN
FORBARTHA CHONTAE
CHORCAÍ 2022

Réamhrá

Tá an ráiteas riachtanach faoi Alt 28 de na hAchtanna um Pleanáil agus Forbairt a bhaineann le Plean Forbartha Contae Chorcaí 2022 leagtha amach thíos i dTábla a hAon agus a Dó.

Riachtanais Reachtacha

Ceadaíonn Alt 28(1) den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú) Treoirínte a eisiúint ag an Aire d'údarás phleanála maidir le haon cheann dá bhfeidhmeanna faoin Acht agus sonraíonn sé údarás phleanála aird a thabhairt ar na Treoirínte sin i gcomhlíonadh a bhfeidhmeanna.

Faoi Ailt 28(1A) (b) agus 28(1B) den Acht 2010 (arna leasú) ceanglaítear ar údarás phleanála ráiteas a chur i gceangal leis an bPlean Forbartha chun faisnéis a chur san áireamh a léiríonn:

- (a) conas a chuir an t-údarás phleanála beartais agus cuspóirí ábhartha an Aire atá sna Treoirínte i bhfeidhm agus iad ag breithniú a n-iarratais ar an limistéar nó ar chuid de limistéar an dréachtphlean forbartha agus an phlean forbartha, nó
- (b) más infheidhme, gur tháinig an t-údarás phleanála ar an tuairim nach bhfuil indéanta, mar gheall ar chineál agus tréithe an limistéir nó cuid de limistéar an phlean forbartha, beartais agus cuspóirí áirithe de chuid an Aire atá sna Treoirínte a chur i bhfeidhm agus na beartais sin á mbreithniú sa limistéar nó i gcuid de limistéar an dréachtphlean forbartha nó sa phlean forbartha agus tabharfaidh sé cúiseanna le teacht ar an tuairim agus cén fáth nár cuireadh beartais agus cuspóirí iomchuí an Aire i bhfeidhm amhlaidh.

Ina theannta sin, folaíonn Alt 28(1C) den Acht foráil go bhféadfadh Ceanglais Bheartais Phleanála Shonracha (SPPRanna) a bheith i dTreoirínte arna ndéanamh faoi Alt 28(1) lena mbeidh aird ag údarás phleanála, tionóil réigiúnacha agus ag an mBord i gcomhlíonadh a bhfeidhmeanna.

Tábla 1: Cur i bhfeidhm na dTreoirínte Aireachta i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022-2028.

Uimh.	Treoirínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
1	Cosaint Oidhreachta Ailtireachta: Treoirínte d'Údarás Phleanála DAHG (2011)	Déantar tagairt shonrach do na treoirínte seo i gCaibidil 16 'Oidhreacht Thógtha agus Chultúrtha' agus go háirithe an chuid a bhaineann le 'hOidhreacht Ailtireachta'. Cuireadh na treoirínte seo i bhfeidhm i sainaitheint struchtúr chun Struchtúir Chosanta a áireamh sa Taifead.
2	Measúnú Cuí ar Phleananna agus ar Thionscadail in Éirinn: Treoir d'Údarás Phleanála RCORÁ (2009)	Cuireadh na treoirínte seo i bhfeidhm agus an Plean seo á ullmhú agus léirítear iad i mbeartais agus i gcuspóirí ábhartha an phlean seo.
3	Áiseanna Cúraim Leanaí: Treoirínte d'Údarás Phleanála DOELG (2001) agus Ciorclán Aireachta (PL 3/2016 An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil)	Cumsíonn Caibidil 6, 'Sóisialta agus Pobal' alt 6.3 "Saoráidí cúraim leanaí agus Saoráidí Oideachais". Déantar tagairt shonrach do na treoirínte i gcuspóir SC6-4 'Saoráidí Cúraim Leanaí'. D'athraigh Ciorclán an Aire (PL 3/2016 An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil) ról na n-údarás phleanála trína n-iarrtar anois ar údarás phleanála ábhair a bhaineann le caighdeáin saoráide cúraim leanaí a leagtar amach in Aguisín 1 de na Treoirínte a eisiamh. Tá an Chomhairle tiomanta le bheith ag obair le Coiste Cúraim Leanaí an Chontae chun na háiseanna is fearr a fhorbairt ag na suíomhanna cearta ar fud an Chontae.
4	Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre uirbeacha agus Sráideanna DHPLG (2019)	Cuirtear na treoirínte seo i bhfeidhm i gCaibidil 12, 'Iompar agus Gluaiseacht' an phlean seo, go háirithe i gcuspóir TM 12-1: 'Comhtháthú Úsáid Talún agus Iompair'.
5	Ranníocaíochtaí Forbartha: Treoirínte d'Údarás Phleanála RCPRA (2013)	Déantar tagairt shonrach do na treoirínte seo i gCaibidil 19, 'Feidhmiú agus Seachadadh' agus go háirithe alt 19.7, a dhéileáilann le Ranníocaíochtaí Forbartha agus Bonneagar Poiblí.
6	Bainistíocht Forbartha: Treoirínte d'Údarás Phleanála RCORÁ (2007)	Chomh maith le beartais agus cuspóirí an Phlean seo, beidh na Treoirínte seo mar bhonn eolais don phróiseas Bainistíochta Forbartha.

Tábla 1: Cur i bhfeidhm na dTreoirlínte Aireachta i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022-2028.

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
7	Pleananna Forbartha: Treoirlínte d'Údaráis Phleanála RCORÁ (2007)	Ullmhaíodh an Plean seo de réir ailt 11 agus 12 den Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000 (arna leasú) agus ina theannta sin, cuireadh san áireamh an fhaisnéis atá leagtha amach i dTreoirlínte an Plean Forbartha, lena n-áirítear príomhthosca mar: ról an Plean Forbartha, próiseas an Plean Forbartha, formáid, leagan amach, cur i láthair agus meastóireacht/monatóireacht.
8	Dréacht-Treoirlínte maidir le Plean Forbartha d'Údaráis Phleanála DHLGH (2021)	Cuireadh na Dréacht-Treoirlínte seo i bhfeidhm agus an plean seo á ullmhú agus léirítear iad sna beartais agus sna cuspóirí ábhartha.
9	Forfheidhmiú na Coinníollacha pleanála áirithe le linn an Choróinviris (Covid-19) Ráig DHLGH (2021)	Cuireann Comhairle Contae Chorcaí na Treoirlínte seo i bhfeidhm mar chuid de bhainistíocht forbartha agus d'fhorfheidhmiú pleanála.
10	Treoir maidir le scagadh comhshaoil agus measúnú cuí ar oibreacha maidir le himscaradh bonneagair teileachumarsáide.	Léirítear na Treoirlínte seo i gCaibidil 13, 'Fuinneamh agus Teileachumarsáid' i gCuspóra ET 13.28 'Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide'.
11	Treoirlínte d'Údaráis Áitiúla agus don Bhord Pleanála maidir le Measúithe Tionchair Timpeallachta a Dhéanamh DHPLG (2018)	Is é cuspóir na dTreoirlínte treoir phraiticiúil a chur ar fáil d'Údaráis Phleanála agus don Bhord maidir le saincheisteanna dlí agus nós imeachta a eascraíonn as an gceanglas EIA a dhéanamh i gcásanna ábhartha. Baineann na Treoirlínte go bunúsach leis na freagrachtaí ar pleanáil agus ar an mBord mar atá in alt 172 reatha den Acht pleanála 2000. Níl siad ábhartha do phróiseas ullmhúcháin an Plean.
12	Roghanna Tithíochta dár nDaonra atá ag Dul in Aois: Ráiteas Beartais DHPLG agus DoH (2019)	Déantar tagairt sa phlean don Ráiteas Beartais seo i gCaibidil 4 'An tithíocht' agus go háirithe, an chuid a bhaineann le "Sainriachtanais Tithíochta" a thacaíonn lenár ndaonra atá ag dul in aois ar bhealach a mhéadóidh na roghanna lóistín atá ar fáil agus a thabharfaidh rogha bhríoch maidir le conas agus cá háit a roghnaíonn daoine maireachtáil de réir mar a théann siad in aois.
13	Sprioc-Mhodheolaíocht Soláthair Tithíochta don Phleanáil Forbartha. DHLGH (2020)	Léiríonn Croístraitéis an Plean seo an mhodheolaíocht atá leagtha amach sna Treoirlínte seo. Féach Aguisín B5.
14	Cur i bhfeidhm Na Treorach maidir le SEA: Treoirlínte d'Údaráis Réigiúnacha agus d'Údaráis Phleanála RCORÁ (2004)	Is é Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (SEA) an próiseas trína gceanglaítear cúinsí comhshaoil a chomhtháthú go hiomlán le pleananna agus clár a ullmhú agus a ghlacadh. Ba chóir a thabhairt faoi deara go ndearnadh torthaí an phróisis SEA a mheas agus a chomhtháthú go hiomlán in ullmhú agus i ndéanamh plean forbartha an Chontae. Tá an Tuarascáil Chomhshaoil le fáil in Imleabhar 6 den Dréachtphlean.
15	Treoirlínte Eatramhacha d'Údaráis Phleanála maidir le Pleananna Reachtúla, Fuinneamh In-athnuaite agus Athrú Aeráide DHPCLG (2017)	I gCaibidil 13, 'Fuinneamh agus Teileachumarsáid', tugadh aird ar na treoirlínte Eatramhacha sin agus an plean seo á ullmhú go háirithe i Roinn 13-6 'Fuinneamh Gaoithe'.
16	Uimh. Chiorcláin Pleanála PI 12/2021 Ráiteas Beartais an Rialtais maidir le Slándáil an tSoláthair Leictreachais. DOH (2021)	Thug Caibidil 13 Fuinneamh agus Teileachumarsáid aird ar an Ráiteas Beartais seo agus an Plean á ullmhú agus léirítear é sna beartais agus sna cuspóirí ábhartha.
17	Pleananna Ceantair Áitiúil: Treoirlínte d'Údaráis Phleanála RCPRA (2013)	Tá beartais agus cuspóirí na lonnaithe laistigh de na hOcht gCeantar Uirbeach a chuimsítear sa Phlean in Imleabhar a Trí, a Ceathair agus a Cúig, tá siad ag teacht le hImleabhar a hAon den Plean, agus léiríonn siad forálacha na dtreoirlínte seo. Tá an Plean ag teacht freisin le pleananna agus straitéisí ardleibhéil.

Tábla 1: Cur i bhfeidhm na dTreoirlínte Aireachta i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022-2028.

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
18	Cuid V den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 – Treoirlínte DHPCLG (2017)	I gCaibidil 4, 'An tithíocht', agus Cuspóir HOU4-4: Déanann 'Cóiríocht do Mhic Léinn' tagairt do na Treoirlínte seo agus cuireann sé na beartais agus na cuspóirí ábhartha i bhfeidhm sa Phlean Forbartha.
19	Pleanáil Miondíola: Treoirlínte d'Údarás Phleanála DECLG (2012)	Leagtar amach i gCaibidil 9, 'Lárbhailte agus Miondíol' an comhthéacs beartais don Phleanáil Mhiondíola agus déantar tagairt do na Treoirlínte seo sa Phlean. Soláthraíonn na Treoirlínte treoir bheartais ar leibhéal náisiúnta maidir le miondíol, cuspóirí do bheartas miondíola, formáidí miondíola ar leith agus eisiúnta siad comhairle maidir le suíomh na forbartha miondíola nua a cuireadh san áireamh agus an chaibidil seo á hullmhú.
20	Rialáil d' Infheistíochta Institiúidí Tráchtála i dTithíocht DHLGH (2021)	Cuireann Comhairle Contae Chorcaí na Treoirlínte seo i bhfeidhm mar chuid den phróiseas bainistíochta forbartha.
21	Pleanáil Spásúlachta agus Bóithre Náisiúnta: Treoirlínte d'Údarás Áitiúla DECLG (2012)	Déantar tagairt sa phlean do na Treoirlínte seo i gCaibidil 12, 'Iompar agus Gluaiseacht', agus go háirithe Cuspóir TM12.12 'An Gréasán Bóithre Náisiúnta, Réigiúnacha agus Áitiúla'. Déantar tagairt sa Phlean freisin do na Treoirlínte seo i gCaibidil 9, 'Lárbhailte agus Miondíol.' Cosnóidh an Chomhairle, i gcomhairle leis an Údarás um Bóithre Náisiúnta, na conairí beartaithe bealaigh bóithre náisiúnta ina bhfuil an próiseas roghnaithe bealaigh críochnaithe/ceadaithe agus inar sainaithníodh na conairí bealaigh is fearr.
22	Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i gCeantair Uirbeacha (Cathracha, Bailte agus Sráidbhailte): Treoirlínte d'Údarás Phleanála (agus an Lámhleabhar Dearaidh Uirbigh a ghabhann leis: treoir dea-chleachtais) RCORÁ (2009)	I gCaibidil 3, 'Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite', i gCaibidil 6, 'Sóisialta agus Pobal', i gCaibidil 12, 'Iompar agus Gluaiseacht', agus i gCaibidil 14, 'Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire' tugadh aird ar sholáthar na dtreoirlínte seo agus an Plean á ullmhú.
23	Tithíocht Tuaithe Inbhuanaithe: Treoirlínte d'Údarás Phleanála DEHLG (2005)	I gCaibidil 5, 'Tuaithe Chorcaí', sainaithníodh na príomhchineálacha ceantar tuaithe sa Chontae agus taispeántar iad seo ar fhigiúr 5.1 in Imleabhar a hAon. Leagtar amach sa Phlean creat beartais do gach ceann de na ceantair seo a aithníodh agus é mar aidhm aige forbairt tithíochta tuaithe a dhíriú ar riachtanais na bpobal tuaithe. Tá na beartais agus na cuspóirí sna Treoirlínte seo curtha i bhfeidhm ar fud na Caibidle.
24	Tithíocht Uirbeach Inbhuanaithe, Caighdeán Dearaidh d'Árasáin Nua: Treoirlínte d'Údarás Phleanála DHPLG (2020)	Déantar tagairt shonrach i gCaibidil 3, 'Lonnaíocht agus Comhforbairt Áite', do na treoirlínte sin. Rinneadh tagairt do na treoirlínte sin freisin i gCaibidil 12 'Iompar agus Gluaiseacht' agus i gCaibidil 14, 'Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire'.
25	An Córas Pleanála agus Bainistiú Riosca Tuile: Treoirlínte d'Údarás Phleanála RCORÁ (2009)	Déantar tagairt mhionsonraithe i gCaibidil 11, 'Bainistíocht Uisce', do na Treoirlínte seo, a chuireann na beartais agus na cuspóirí ábhartha i bhfeidhm. Tá an Measúnú Straitéiseach Riosca i gcás Tuilte san áireamh in Imleabhar 6 den Phlean seo.
26	Soláthar Scoileanna agus an Córas Pleanála: Cód Cleachtais DEHLG, DES (2008)	Leagtar amach i gCaibidil 6, 'Sóisialta agus Pobal', faoin gcuid a bhaineann le 'hOideachas' riachtanais na Comhairle maidir le soláthar scoileanna a rinneadh i ndlúthchomhairle leis an Roinn Oideachais.
27	Treoirlínt Chaomhnú Crann DOELG (1994)	I gCaibidil 15, 'Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht' tá rannán ar na Crainn agus na Coillearnacha a dhéanann tagairt shonrach do na treoirlínte seo.
28	Forbairt Uirbeach agus Airde Foirgnimh: Treoirlínte d'Údarás Phleanála DHPLG (2018)	I gCaibidil 4, 'An tithíocht', cuirtear i bhfeidhm na beartais agus na cuspóirí a leagtar amach sna treoirlínte seo, agus comhlíonann sí an SPPR ábhartha freisin.

Tábla 1: Cur i bhfeidhm na dTreoirlínte Aireachta i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022-2028.

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
29	Treoirlínte maidir le Dearadh Uilíoch d'Ionaid Luathfhoghlaim agus Chúram 2019	Déantar tagairt sa phlean do na treoirlínte seo agus tá sé bunaithe orthu i gCaibidil 6 "Sóisialta agus Pobal", ina leagtar amach an gá atá le suíomhanna cuimsitheacha agus inrochtana a sholáthar do gach leanbh.
30	Forbairt Fuinnimh Ghaoithe: Treoirlínte d'Údaráis Phleanála DEHLG (2006)	Alt 13. 6 Pléann 'Fuinneamh Gaoithe' an phlean le Fuinneamh Gaoithe. Ullmhaíodh straitéis reatha na Comhairle Contae maidir le fuinneamh gaoithe de réir na treorach a cuireadh ar fáil i dTreoirlínte Forbartha Fuinnimh Ghaoithe d'Údaráis Phleanála RCORÁ (2006). Rinneadh athbhreithniú ar Straitéis Gaoithe na Comhairle i bhfianaise riachtanais na nDréacht-Treoirlínte Leasaithe maidir le Fuinneamh Gaoithe 2019, go háirithe an cleachtadh mapála criathar a leagtar amach sna Dréacht-Treoirlínte. Meastar go bhfuil an straitéis fós infheidhme agus iomchuí.
31	Dréacht-Treoirlínte Leasaithe maidir le Fuinneamh Gaoithe Nollaig 2019	Cuireadh na Dréacht-Treoirlínte seo i bhfeidhm agus an plean seo á ullmhú agus léirítear iad sna beartais agus sna cuspóirí ábhartha.

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
Forbairt Uirbeach agus Airde Foirgnimh Treoirlínte don Údarás Pleanála 2018	<p>SPPR 1</p> <p>De réir bheartas an Rialtais chun tacú le airde agus dlús méadaithe foirgneamh in áiteanna a bhfuil inrochtaineacht mhaith iompair phoiblí acu, go háirithe croíthe baile/cathrach, sainaitheoidh údaráis phleanála go sainráite, trína bpleananna reachtúla, limistéir ina leanfar go gníomhach le hairde mhéadaithe foirgnimh d'athfhorbairt, athghiniúint agus forbairt inlíonta araon, cuspóirí an Chreata Náisiúnta Pleanála agus straitéisí spásúla agus eacnamaíochta réigiúnacha a bhaint amach agus ní dhéanfar foráil iontu maidir le teorainneacha uimhriúla ar airde foirgnimh.</p>	<p>Aithnítear sa Phlean an gá atá le tacú le airde agus dlús méadaithe foirgneamh in áiteanna oiriúnacha i gContae Chorcaí. Léirítear i gCaibidil 4, 'Tithíocht', an chaoi ar chomhlíon an Plean Forbartha seo leis na Treoirlínte seo agus an SPPR. Tacaíonn forálacha Chaibidil 3, 'Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite', le seachadadh an SPPR freisin. Tacaíonn forálacha Chaibidil 3, 'Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite', le seachadadh an SPPR freisin.</p>
	<p>SPPR 2</p> <p>Agus méaduithe ginearálta ar airde tógála á dtiomáint, cinnteoidh údaráis phleanála freisin go ndéantar soláthar do mheascáin chuí d'úsáidí, ar nós tithíocht agus forbairt tráchtála nó fostaíochta, i mbeartas plean reachtúil. D'fhéadfaí meicníochtaí ar nós seicheamhú blocseachadta i bpleananna reachtúla² a úsáid chun soláthar oifige nua, tráchtála, soláthar miondiola cuí agus cóiríocht chónaithe a nascadh, rud a chuireann ar chumas athfhorbairt uirbeach dul ar aghaidh ar bhealach a fhreastalaíonn go cuimsitheach ar riachtanais eacnamaíocha agus shóisialta chomhaimseartha, amhail tithíocht, oifigí, bonneagar sóisialta agus pobail, lena n-áirítear saoráidí fóillíochta.</p>	<p>Chomh maith leis na forálacha atá leagtha amach thuas, tacaíonn an straitéis landuse do lonnaíochtaí atá leagtha amach in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean seo le meascán d'úsáidí talún i gceantair uirbeacha. Ina theannta sin, aithníodh limistéir athghiniúna ar fud an líonra lonnaíochta chun tacú le forbairt príomhláithreán i gceantair uirbeacha chun meascán úsáidí, dlúis agus airde tógála a éascú.</p>

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
	<p>SPPR 3</p> <p>Is ceanglas sonrath beartais phleanála é, i gcás;</p> <p>(a) (1) leagann iarratasóir ar chead pleanála amach conas a chomhlíonann togra forbartha na critéir thuas; agus (2) comhthoilíonn measúnú an údarais phleanála, agus na paraiméadair bheartais straitéiseacha agus náisiúnta níos leithne atá leagtha amach sa Chreat Náisiúnta Pleanála agus sna treoirlínte seo á gcur san áireamh; ansin féadfaidh an t-údarás pleanála an fhorbairt sin a cheadú, fiú nuair a d'fhéadfadh cuspóirí sonracha an phlean forbartha ábhartha nó an phlean limistéir áitiúil a mhalairt a léiriú.</p> <p>(b) I gcás scéim pleanála uchtaithe déanfaidh an Ghníomhaireacht Forbartha i gcomhar leis an údarás pleanála iomchuí (más difriúil) athbhreithniú ar an scéim pleanála a ghabháil i bhfeidhm, ar theacht i bhfeidhm na dtreoirlínte seo, ag baint úsáide as na meicníochtaí ábhartha mar atá leagtha amach san Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú) chun a chinntiú go léirítear na critéir thuas go hiomlán sa scéim pleanála. Go háirithe déanfar beartas an Rialtais go ndéanfar airde tógála, a mhéadú go ginearálta in áiteanna uirbeacha cuí, a chur in iúl in aon leasú(i) ar an scéim pleanála.</p> <p>(c) Maidir le scéimeanna pleanála a ceadaíodh tar éis theacht i bhfeidhm na dtreoirlínte seo ní gá athbhreithniú a dhéanamh orthu.</p>	<p>Léirítear i gCaibidil 4, 'An tithíocht', an chaoi ar chomhlíon an Plean Forbartha seo leis na Treoirlínte seo agus an SPPR. Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
	<p>SPPR 4</p> <p>Is riachtanas beartais pleanála ar leith é go gcaithfidh údarás phleanála na nithe seo a leanas a chinntiú nuair a bheidh forbairt ghlaspháirc nó imeall suíomhanna cathrach/baile á bpleanáil amach anseo chun críocha tithíochta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. na dlúis íosta do na láithreacha sin atá leagtha amach sna Treoirlínte arna n-eisiúint ag an Aire faoi Alt 28 den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú), dar teideal "Forbairt Chónaithe Inbhuanaithe i Limistéir Uirbeacha (2007)" nó aon Treoirlínte leasaithe nó athsholáthair; 2. meascán níos mó d'airde tógála agus de leithscéalta i bpleanáil d'fhorbairt láithreacha bruachbhailteacha amach anseo; agus 3. seachain tíopeolaíochtaí tógála de chineál mona (m.sh. dhá stór nó tithe féindoras amháin), go háirithe, ach ní mar sin amháin in aon fhorbairt amháin de 100 aonad nó níos mó. 	<p>Tacaíonn forálacha Chaibidil 3, 'Socraíochtaí agus Comhforbairt Áite' agus Cuspóir PL3-3 le seachadadh an SPPR seo. Tá cur chuige an Phlean maidir le dlús, airde foirgnimh agus clópholaití leagtha amach in Imleabhar a hAon, Caibidil 4 – An tithíocht, agus tá sé sonrath ag leibhéal lonnaíochta in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean. Comhlíonann an cur chuige leis an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
<p>Tithíocht Uirbeach Inbhuanaithe: Caighdeáin Dearaidh d'Árasáin Nua Treoirlínte d'Údarais Pleanála 2020</p>	<p>SPPR 1</p> <p>D'fhéadfadh suas le 50% aonad aon seomra leapa nó de chineál stiúideo (nach bhfuil níos mó ná 20-25% den fhorbairt iomlán bheartaithe mar stiúideonna) a bheith san áireamh i bhforbairtí árasáin agus ní bheidh aon riachtanas íosta ann d'árasáin a bhfuil trí sheomra codlata nó níos mó iontu. D'fhéadfadh pleananna forbartha reachtúla meascán a shonrú d'árasán agus d'fhorbairtí tithíochta eile, ach ní féadfaidh siad ach tuilleadh le Measúnú ar Riachtanas agus Éileamh Tithíochta atá bunaithe ar fhianaise (HNDA), a comhaontaíodh ar bhonn limistéir, contae, cathrach nó cathrach agus atá corpraithe sa phlean/sna pleananna forbartha ábhartha.</p>	<p>Mar a thagraítear thuas, tacaíonn an Plean le raon cineálacha agus méideanna tí/aonaid a sholáthar ar fud an líonra lonnaíochta agus ní chuimsíonn sé aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
	<p>SPPR 2</p> <p>Maidir le gach scéim athchóirithe tógála ar láithreánanna d'aon mhéid, nó scéimeanna inlíonta uirbeacha ar láithreáin suas le 0.25 ha:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I gcás ina moltar suas le 9 n-aonad cónaithe, d'ainneoin SPPR 1, ní bheidh aon srian ar mheascán teaghaisí, ar choinníoll nach gcuimsíonn níos mó ná 50% den fhorbairt (i.e. suas le 4 aonad) aonaid de chineál stiúideo; • I gcás ina moltar idir 10 agus 49 aonad cónaithe, féadfar an soláthar solúbtha meascáin teaghaisí do na chéad 9 n-aonad a thabhairt ar aghaidh agus beidh feidhm ag na paraiméadair a leagtar amach in SPPR 1 ón 10ú aonad cónaithe go dtí an 49ú; • I gcás scéimeanna 50 aonad nó níos mó, beidh feidhm ag SPPR 1 maidir leis an bhforbairt iomlán. <p>Is gnách go mbeidh feidhm ag gach caighdeán atá leagtha amach sa treoir seo maidir le scéimeanna athfheistithe a thógáil ar láithreáin d'aon mhéid, nó scéimeanna inlíonta uirbeacha ach beidh scóip ann freisin d'údaráis phleanála discríd a fheidhmiú ar bhonn cás ar chás, ag féachaint do cháilíocht fhoriomlán forbartha beartaithe.</p>	<p>Mar a leagtar amach thuas, tacaíonn forálacha Chaibidil 3 agus Chaibidil 4 den Phlean le raon cineálacha agus méideanna agus dlúis tí/aonaid a sheachadadh ar fud an ghréasáin lonnaíochta agus ní chuimsíonn siad aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
	<p>SPPR 3</p> <p>Achair Urláir Íosta Árasán:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Árasán stiúideo (1 duine) 37 méadar cearnach • Árasán 1 sheomra leapa (2 dhuine) 45 méadar cearnach • Árasán 2 sheomra leapa (4 dhuine) 73 méadar cearnach • Árasán 3 sheomra leapa (5 dhuine) 90 méadar cearnach 	<p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
	<p>SPPR 4</p> <p>Maidir leis an líon íosta árasán dé-ghné a fhéadfar a sholáthar in aon scéim árasán aonair, beidh feidhm ag an méid seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Beidh íosmhéid de 33% d'aonaid déghné ag teastáil in áiteanna uirbeacha níos lárnaí agus níos inrochtana, nuair is gá dearadh ardchaighdeán a bhaint amach mar fhreagairt ar thréithe an tláithreáin ábhair agus éadanas maith sráide a chinntiú nuair is cuí. In áiteanna bruachbhailteacha nó idirmheánacha is cuspóir é go mbeidh árasáin dé-ghné 50% ar a laghad ann de ghnáth in aon scéim amháin. Chun scéimeanna athchóirithe a thógáil ar láithreáin d'aon mhéid nó scéimeanna inlíonta uirbeacha ar láithreáin suas le 0.25 ha, féadfaidh údaráis phleanála tuilleadh discríd a fheidhmiú chun breithniú a dhéanamh ar sholáthar aonad dé-ghné ag leibhéal níos ísle ná an t-íosmhéid 33% atá leagtha amach thuas ar bhonn cás ar chás, ach faoi réir ardchaighdeán dearaidh foriomlán a bhaint amach i ngnéithe eile. 	<p>Mar a leagtar amach thuas, tacaíonn forálacha Chaibidil 3 agus Chaibidil 4 den Phlean le raon cineálacha agus méideanna agus dlúis tí/aonaid a sheachadadh ar fud an ghréasáin lonnaíochta agus ní chuimsíonn siad aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

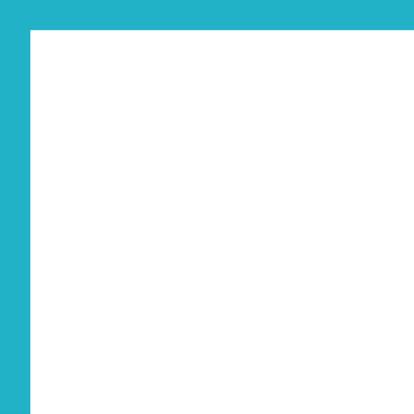
Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
	<p>SPPR 5</p> <p>Beidh urlár árasáin ar leibhéal na talún go hairde síleála 2.7 m ar a laghad agus méadófar é in imthosca áirithe, go háirithe nuair is gá chun athrú úsáide amach anseo a éascú d'úsáid tráchtála. Maidir le scéimeanna athchóirithe foirgneamh ar láithreánanna d'aon mhéid nó scéimeanna inlíonta uirbeacha ar láithreáin suas le 0.25 ha, féadfaidh údarais phleanála lánrogha a fheidhmiú ar bhonn cás ar chás, faoi réir cháilíocht fhoriomlán dearaidh.</p>	<p>Mar a leagtar amach thuas, tacaíonn forálacha Chaibidil 3 agus Chaibidil 4 den Phlean le raon cineálacha agus méideanna agus dlúis tí/aonaid a sheachadadh ar fud an ghréasáin lonnaithe agus ní chuimsíonn siad aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
	<p>SPPR 6</p> <p>Is féidir uasmhéid de 12 árasán in aghaidh an urláir in aghaidh an chroílár a sholáthar i scéimeanna árasán. D'fhéadfaí an soláthar uasta seo a mhéadú le haghaidh scéimeanna athchóirithe foirgníochta ar láithreánanna d'aon mhéid nó scéimeanna inlíonta uirbeacha ar láithreánanna suas le 0.25 ha, faoi réir cháilíocht dearaidh fhoriomlán agus comhlíonadh na rialachán foirgníochta.</p>	<p>Ní chuimsíonn an plean seo aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>
	<p>SPPR 7</p> <p>Ní mór d'fhorbairt BTR a bheith:</p> <ul style="list-style-type: none"> (A) curtha síos déanta ar sna fógraí poiblí a bhaineann le hiarratas pleanála go sonrach mar fhorbairt tithíochta 'Tógáil ar Cíos' a dhéanann catagóirí neamhbhríoch ar an tionscadal (nó ar chuid de) mar scéim tithíochta cíosa fadtéarmach, a mbeidh cúnant beartaithe nó comhaontú dlíthiúil ag gabháil léi a thuilleadh a bhféadfar coinníollacha pleanála cuí a cheangal le haon deontas ceada chun a chinntiú go bhfanfaidh an fhorbairt mar sin. Cuimsíonn coinníollacha den sórt sin riachtanais go bhfanfaidh an fhorbairt faoi úinéireacht agus faoi oibriú eintiteas institiúideach agus go leanfaidh an stádas seo d'iarratas ar feadh tréimhse íosta nach lú ná 15 bliana agus nach ndíoltar ná nach ligtear ar cíos aon aonaid chónaithe aonair ar leithligh don tréimhse sin ar an gcaoi chéanna; (B) in éineacht le tograí mionsonraithe chun tacú le taitneamhachtaí cumarsáide agus áineasa atá le soláthar mar chuid d'fhorbairt BTR. Déanfar na háiseanna seo a chatagóiriú mar: <ul style="list-style-type: none"> (i) Saoráidí Tacaíochta Cónaithe - comhdhéanta de shaoráidí a bhaineann le hoibriú na forbartha d'áitritheoirí ar nós saoráidí níocháin, saoráidí comhréitigh agus bainistíochta, seirbhísí cothabhála/deisiúcháin, saoráidí bainistíochta dramhaíola, srl. (ii) Seirbhísí Cónaitheacha agus Áiseanna - comhdhéanta d'áiseanna le haghaidh caitheamh aimsire cumarsáide agus gníomhaíochtaí eile ag cónaitheoirí lena n-áirítear áiseanna spóirt, limistéir teilifíse/tolglainne comhroinnte, spásanna oibre/staidéir, seomraí feidhme lena n-úsáid mar shaoráidí bia príobháideacha agus cistine, srl. 	<p>Bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

Uimh.	Treoirínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
	<p>SPPR 8</p> <p>Maidir le Tograí a cháilíonn mar fhorbairt shonrach BTR de réir SPPR 7:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Ní bheidh feidhm ag aon srianta ar mheascán teaghaise agus ar gach riachtanas eile de na Treoirínte seo, mura sonraítear a mhalairet; (ii) Beidh feidhm ag solúbthacht i ndáil le cion den spás stórála agus taitneamhachta príobháideach a bhaineann le haonaid aonair a sholáthar mar atá leagtha amach in Aguisín 1 agus i ndáil leis an spás taitneamhachta pobail go léir a sholáthar mar atá leagtha amach in Aguisín 1, ar bhonn áiseanna agus áiseanna tacaíochta cumarsáide malartacha, cúitimh a sholáthar laistigh den fhorbairt. Is faoi lánrogha an údarais pheanála a bheidh seo. I ngach cás beidh an oibleagáid ar mholtóir an tionscadail cáilíocht fhoriomlán na n-áiseanna a chuirtear ar fáil a léiriú agus go mbeidh caighdeán feabhsaithe taitneamhachta foriomlán ag cónaitheoirí; (iii) Mainneofar soláthar páirceála íosta nó laghdaithe go suntasach ar bhonn go mbeidh forbairt BTR níos oiriúnaí do shuíomhanna lárnacha agus/nó cóngarach do sheirbhísí iompair phoiblí. Tá sé i gceist go rannchuideodh an riachtanas go mbeadh córas láidir lárnach bainistíochta ag scéim BTR leis an gcumas bearta soghluaisteachta comhroinnte a bhunú agus a oibriú; (iv) Ní bheidh feidhm ag an riachtanas go sáróidh formhór na n-árasán go léir i scéim bheartaithe na caighdeáin íosta achar urláir faoi 10% ar a laghad maidir le scéimeanna BTR; (v) Ní bheidh feidhm ag an riachtanas maidir le huasmhéid 12 árasán in aghaidh an urláir in aghaidh an chroílár maidir le scéimeanna BTR, faoi réir cháilíocht fhoriomlán an dearaidh agus comhlíonadh na rialachán foirgníochta. 	<p>Ní chuimsíonn an plean seo aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p> <p>Mar a leagtar amach thuas, tacaíonn forálacha Chaibidil 3 agus Chaibidil 4 den Plean le raon cineálacha agus méideanna agus dlúis tí/aonaid a sheachadadh ar fud an ghréasáin lonnaíochta.</p> <p>Tá Caighdeáin Pháirceála san áireamh in Imleabhar a hAon den Plean - Caibidil 12 lompar agus Gluaiseacht agus ceadáíonn siad páirceáil laghdaithe i gcás go bhfuil an tÚdarás Pleanála sásta go bhfuil naisc mhaithe iompair phoiblí ar fáil nó beartaithe cheana féin agus/nó go léiríonn Plean Soghluaisteachta lompair don fhorbairt go mbainfear amach céatadán ard d'athrú módach i bhfabhar na modhanna inbhuanaithe.</p>
	<p>SPPR 9</p> <p>Féadfar Lóistín Chomhroinnte a sholáthar agus beidh sí faoi réir cheanglais SPPRanna 7 (de réir BTR). Anuas air sin,</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Ní bheidh feidhm ag aon srianta ar mheascán teaghaise; (ii) Ní bheidh feidhm ag riachtanais fhoriomlána aonad, achair urláir agus spás urláir an tseomra leapa in Aguisín 1 de na Treoirínte seo agus cuirtear Táblaí 5a agus 5b ina n-ionad; (iii) Cuirfear solúbthacht i bhfeidhm maidir le gach spás stórála agus taitneamhachta a sholáthar mar atá leagtha amach in Aguisín 1, ar bhonn saoráidí agus conláistí tacaíochta cumarsáide malartacha, cúitimh a sholáthar. Beidh an oibleagáid ar mholtóir an tionscadail cáilíocht fhoriomlán na n-áiseanna a chuirtear ar fáil a léiriú agus go mbeidh caighdeán feabhsaithe taitneamhachta foriomlán ag cónaitheoirí; (iv) Beidh feidhm ag beartas réamhshocraithe maidir le soláthar páirceála carranna íosta ar bhonn forbairt cóiríochta comhroinnte a bheith níos oiriúnaí do shuíomhanna lárnacha agus/nó cóngarach do sheirbhísí iompair phoiblí. Tá sé i gceist go gcuirfidh an riachtanas maidir le lóistín chomhroinnte córas láidir bainistíochta lárnach chun cur leis an gcumas bearta soghluaisteachta comhroinnte a bhunú agus a oibriú; 	<p>Ní chuimsíonn an plean seo aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo.</p> <p>Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p> <p>Tá Caighdeáin Pháirceála san áireamh in Imleabhar a hAon den Plean - Caibidil 12 lompar agus Gluaiseacht agus ceadáíonn siad páirceáil laghdaithe sa chás go bhfuil an tÚdarás Pleanála sásta go bhfuil naisc mhaithe iompair phoiblí ar fáil cheana féin nó beartaithe agus/nó léiríonn Plean Soghluaisteachta lompair don fhorbairt go mbainfear céatadán ard d'athrú módúil i bhfabhar na modhanna inbhuanaithe amach tríd an bhforbairt.</p>

Tábla 2: Liosta de Riachtanais Speisialta beartais pleanála (SPPR)

Uimh.	Treoirlínte Alt 28	Cur i bhFeidhm i bPlean Forbartha Chontae Chorcaí 2022-2028
<p>13.2 Dréacht-Treoirlínte Leasaithe maidir le Fuinneamh Gaoithe</p>	<p>SPPR 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A chinntiú go n-aithnítear agus go ndéantar an beartas náisiúnta foriomlán maidir le fuinneamh in-athnuaite mar atá i ndoiciméid ar nós 'Plean Náisiúnta Fuinnimh agus Aeráide 2021-2030' an Rialtais, agus an 'Plean Gníomhaíochta aeráide 2021'a aithint agus a dhoiciméadú sa phlean forbartha ábhartha nó sa phlean ceantair áitiúil; 2. Léirigh conas a chuirfidh cur i bhfeidhm an phlean forbartha ábhartha nó an phlean ceantair áitiúil thar a thréimhse éifeachtach le spriocanna foriomlána náisiúnta a bhaint amach maidir le fuinneamh in-athnuaite agus maolú athraithe aeráide, agus go háirithe táirgeadh fuinnimh gaoithe agus an acmhainn fuinnimh gaoithe féideartha (i meigeavata) ag cur san áireamh an 'cur chuige mapála criathraigh' a shaináithnítear i dTábla 1 thíos, go háirithe an méid a d'fhéadfadh a bheith ag na limistéir a shaináithnítear mar 'inghlactha i bprionsabal' agus 'oscailte lena mbreithniú'; agus. 3. Comhlíonadh mionsonraithe alt 3.4 de na treoirlínte seo a léiriú. 	<p>I gCaibidil 13, 'Fuinneamh agus Teileachumarsáid' aithníodh na doiciméid beartais náisiúnta sin i Roinn 13.2 'Beartas Straitéiseach agus Reachtaíocht'.</p> <p>Tá achoimre tugtha sa chaibidil ar an mbeartas foriomlán agus ar na spriocanna náisiúnta maidir le fuinneamh in-athnuaite ar fhuinneamh in-athnuaite agus i gcuid 13.6, 'Fuinneamh Gaoithe', tá an acmhainn fuinnimh ghaoithe i gContae Chorcaí tugtha faoi deara.</p> <p>Déantar doiciméadú sa Chaibidil ar an bpróiseas mapála craosach agus ar na réimsí a shaináithnítear a bheith 'inghlactha i bprionsabal' agus 'oscailte lena mbreithniú' d'fhuinneamh gaoithe.</p> <p>Comhlíonann an plean leis an SPPR seo.</p>
	<p>SPPR 2</p> <p>Taobh amuigh d'iarraitais inar comhaontaíodh ceanglais aisíocáíochta laghdaithe le húinéir/le húinéirí ábhartha mar atá leagtha amach ag 6.18.2 thíos, déanfaidh údarás phleanála agus an Bord Pleanála (más iomchuí), agus iad ag tabhairt faoina bhfeidhmeanna pleanála forbartha agus bainistíochta forbartha, a chinntiú go mbeidh feidhm ag achar aisíochta chun críocha taitneamhachta amhairc 4 oiread airde an tuirbín gaoithe iomchuí idir gach tuirbín gaoithe agus an pointe is gaire de chúirtealáiste aon mhaoin chónaithe i gcomharsanacht na forbartha beartaithe, faoi réir íosshocrú éigeantach 500 méadar ón maoin chónaithe sin. Baineann roinnt discríd le húdarás phleanála nuair a aontaíonn siad achair scartha d'fhorbairtí fuinnimh gaoithe ar scála beag a ghineann fuinneamh go príomha le haghaidh úsáide ar an láthair.</p> <p>Ní chuirfidh an t-údarás pleanála nó an Bord Pleanála (más iomchuí), achar siar i bhfeidhm a sháraíonn na riachtanais sin chun críocha taitneamhachta amhairc.</p>	<p>Ní chuimsíonn an plean seo aon fhoráil a bheadh ag teacht salach ar an SPPR seo. Ag leibhéal tionscadail, bainfear comhlíonadh an SPPR seo amach tríd an bPróiseas Bainistíochta Forbartha.</p>

FOSCRÍBHINN B

TÁBLAÍ LÁR-STRAITÉIS

Ábhair

- B1 Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach
- B2 Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór
- B3 Pleanáil Straitéiseach don Thuaisceart Chorcaí
- B4 Pleanáil Straitéiseach don Iarthar Chorcaí

B1 Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach

Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Contae Chorcaí uirbeach	Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)		
								L1	L2	
	Riachtanach			Soláthar						
Na Príomhbhailte	Carraig Uí Leighin	15,770	20,495	1,806	490	1,316	1,806	57	26	31
	Carraig Thuathail	5,080	9,749	1,784	408	1,376	2,002	41	21	20
	An Cóbh	12,800	15,836	1,160	368	948	1,680	43	19	24
	An tOileán Beag	1,461*	2,769	500	0	500	500	17	0	17
	Mainistir na Corann	12,496	19,423	2,647	300	2,852	3,755	106	0	106
	Móin Ard SDZ	492	492	0	0	0	0	0	0	0
	Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh	5,843	6,835	379	139	240	436	12	10	2
	Iomlán Príomhbhailte	53,942	75,599	8,276	1,705	7,232	10,179	276	76	200
Sráidbhailte Tábhachtach - 1,500 agus Áiteanna Spéisiúil don Fostaíocht	Bun an Tábhairne agus Bánna	2,577	2,847	103	103	0	103	5	5	0
	Cluain	1,803	2,313	195	195	0	229	9	9	0
	Cill na hOmnaí/Na hUamhanna	1,132	2,242	424	221	203	424	23	23	0
	Geata Bán agus Áth Fhada	2,184	2,341	60	52	8	60	9	9	0
	An Gleanntán	1,440*	2,432	379	90	289	379	14	14	0
	Líon na bPríomhshráidbhailte > 1,500	9,136	12,174	1,161	661	500	1,195	60	60	0
	Rinn an Scidigh	580	698	45	--	--	--	--	--	--
Sráidbhailte	Baile Garbháin	30,895	33,596	--	45	--	--	--	--	--
	Leath Slí				10					
	Droichead an Mhionnáin				10					
	Tobar an Iarla				22					
	Béal Átha an Cheasaigh				45					
	Eiseamláir de Shráidbhailte Pleanáilte An Druipseach				30					
	An Chúirt Bhreac				10					
	An Druipseach Uachtarach				5					
	Baile an Óraigh				8					
	Sáilín				30					
	An Teampall Geal				50					
	Cnoc Rátha				10					
	Lios Cúil				20					
	Líon Iomlán na mBailte				295					
Líon tuaithe	737									
Líon SPA	94,553	122,067	10,514	2,366	7,732	11,374	336	136	200	

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.
 * Is daonraí measta iad seo a ríomhtar bunaithe ar Shonraí Geodirectory do R2 2016.

B2 Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Mhórcheantar Chorcaí

Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór	Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)		
								L1	L2	
	Riachtanach			Soláthar						
Na Príomhbhaile	Droichead na Bandan	6,957	8,773	694	192	502	877	48	30	18
	Mainistir Fhear Maí	6,585	8,351	675	395	280	815	26	10	16
	Cionn tSáile	5,281	6,338	404	157	247	481	12	0	12
	Maigh Chromtha	3,765	4,809	399	349	50	486	16	16	0
	Mala	12,459	15,351	1,105	279	826	1,207	35	0	35
	Eochaill	7,963	8,902	359	136	223	411	13	0	13
	Iomlán Príomhbhaile	43,010	52,525	3,636	1,508	2,128	4,277	150	56	94
Sráidbhaile Tábhachtach > 1,500	Baile na Martra	1,600	1,920	122	122	0	148	5	5	0
	Ráth Chormaic	1,762	2,144	146	146	0	169	9	9	0
	Cnocán na Biolraí	1,346	1,736	149	125	24	149	6	6	0
	Líon na bPríomhshráidbhaile > 1,500	4,708	5,800	417	393	24	440	20	20	0
Sráidbhaile Tábhachtach	Baile an Spidéil	224	287	24						
	Béal Guala	826	908	31						
	Inis Eonáin	907	1,161	97						
	Áth an Mhaide	590	755	63						
	Carraig na bhFear	519	603	32						
	Cill Ia	899	1,150	96						
	Caisleán Ó Liatháin/ Droichead na Bride	374	446	27	--	--	--	--	--	--
	Gleann an Phréacháin	531	557	10						
	Cill Uird	1,055	1,134	30						
	Greanach	579	614	13						
	Áth an Chóiste	408	657	95						
	Béal Átha Fhinín/Inis Céin	692	886	74						
	Drom Atháin	959	985	10						
Iomlán na bPríomhshráidbhaile	8,563	10,141	603	--	--	--	--	--	--	

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

B2 Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Mhórchearntar Chorcaí

Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór	Bunaidh ar muintir ar an Móráireamh 2016	Sprioc- dhaonra 2028	Bíonn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhor- braiochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)		
								L1	L2	
			Riachtanach	Soláthar						
Sráidbhaile	Baile an Churraigh			10						
	Baile na Daibhche			10						
	Crois an Bharraigh			33						
	Cill Bhriotáin			20						
	Baile Níos			15						
	Old Chapel			16						
	Baile Choitín			45						
	Baile Mhac Óda			12						
	Dún Guairne			10						
	Droichead na Scuab			40						
	Maigh Dhíle			40						
	Seangharraí/Garraí Bhoithe			50						
	An Baile Nua			9						
	Tobar Párnáin	68,689	74,390	10	--	--	--	--	--	--
	Cluain Dalláin			10						
	Baile Cloch			20						
	Na Boinn			10						
	An Gleanntán			10						
	Baile an Lombardaigh			10						
	Tigh Nua an Dá Phota			5						
	Achadh Bolg			20						
	An Eatharla			10						
	Cloch Dhubh			50						
	Cluain Droichead			20						
	An Baile Gallda			10						
	Cill Mhuire			5						
	Reighleán an Rince/ Seiscne			21						
	Stuake/ Domhnach Mór			5						

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

B2 Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Mhórchearú Chorcaí

Ceantar Pleanáil Straitéisí don Cró an Chorcaigh Mhór	Bunaíodh ar muintir ar an Móráireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlionadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)	
								L1	L2
	Riachtanach			Soláthar					
Dún Darú			20						
Cúil an Ghabhann			5						
Líon Iomlán na mBailte			551						
Líon tuaithe			1,627						
Líon SPA	124,970	142,856	6,835	1,901	2,152	4,717	170	76	94

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

B3 Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh

Pleanáil Straitéiseach don Thuaisceart Chorcaí	Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)		
								L1	L2	
	Riachtanach			Soláthar						
Na Príomhbhailte	Cill na Mallach	970	1,292	123	123	0	161	8	0	8
	An Ráth	3,919	5,112	456	456	0	519	14	6	8
	Ceann Toirc	2,350	2,937	224	224	0	253	6	0	6
	Sráid an Mhuilinn	1,555	1,948	150	120	30	150	8	3	5
	Baile Mhistéala	3,740	4,674	357	329	28	447	24	24	0
	Áth Trasna	976	1,206	88	88	0	88	4	0	4
	Iomlán Príomhbhailte	13,510	17,169	1,398	1,340	58	1,618	64	33	31
Sráidbhaile Tábachtach	Baile Deasumhan	210	236	10						
	Baile Átha hÚlla	475	554	30						
	Bántír	355	420	25						
	An Bóthar Buí	334	360	10						
	Baile Chaisleáin an Róistigh	454	559	40						
	Conaithe	526	578	20						
	Baile an Teampaill	598	624	10						
	Dún ar Aill	780	1,013	89	--	--	--	--	--	--
	Drom Aidhne	275	301	10						
	Gleannúir	603	734	50						
	Cill Dairbhre	357	422	25						
	Cnoc na Graí	188	240	20						
	Áth an Mhuilinn	247	320	28						
	Baile Nua Sheandroma	394	473	30						
Iomlán na bPríomhshráidbhaile	5,796	6,835	397	--	--	--	--	--	--	

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

B3 Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh

Pleanáil Straitéiseach don Thuaisceart Chorcaí	Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bíonn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)		
								L1	L2	
	Riachtanach			Soláthar						
Sráidbhailte	Bealach Átha	32,295	34,341	10						
	Caisleán an Mhaignéaraigh			10						
	Baile an Bhriotaigh			5						
	An Cuileann			10						
	Cillín an Chrónáin			10						
	Cill Bhraín			10						
	Cill an Mhuilinn			15						
	Coiscéim			10						
	Lios Cearúill			10						
	Lios Maghair			10						
	An Ladhar			10						
	Ráth Cúil			10						
	Séipéal na Carraige			5						
	An Seanbhaile Mór			10						
	Tulach Léis			5						
	Líon Iomlán na mBailte									
Líon tuaithe			642							
Líon SPA	51,601	58,345	2,577	1,340	58	1,618	64	33	31	

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach ar Iarthar Chorcaí B4

Pleanáil Straitéiseach don Iarthar Chorcaí		Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Spríoc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlionadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)	
									L1	L2
		Riachtanach			Soláthar					
Na Príomhbhailte	Beantraí	2,722	3,622	344	87	257	434	23	0	23
	Baile Chaisleáin Bhéarra	860	1,043	70	70	0	70	5	0	5
	Cloich na Coillte	4,592	6,162	600	227	373	700	25	0	25
	Dún Mánmhaí	1,655	1,985	126	82	44	126	7	0	7
	An Scoil	700	909	80	80	0	80	3	1	2
	An Sciobairín	2,778	3,563	300	190	110	344	15	6	9
	Iomlán Príomhbhailte	13,307	17,285	1,520	736	784	1,754	78	7	71
Eochair-Bhailte	Cúirt Mhic Shéafraidh	590	721	50						
	Tigh Molaige	381	467	33						
	Béal Átha an Ghaorthaidh	235	287	20						
	Baile Mhic Íre/ Baile Bhuirne	427	506	30						
	Béal an Dá Chab	274	326	20						
	Dún na Séad	323	420	37						
	Drom Dhá Liag	451	516	25	--	--	--	--	--	--
	Dúras	305	357	20						
	Gleann Garbh	138	169	12						
	Léim	257	309	20						
	Ros Ó gCairbre	490	621	50						
	Bréantrá	270	351	31						
Iomlán na bPríomh-shráidbhailte	4,141	5,052	348							

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

Ceantar Pleanáil Straitéiseach ar Iarthar Chorcaí B4

Pleanáil Straitéiseach don Iarthar Chorcaí	Bunaíodh ar muintir ar an Móraireamh 2016	Sprioc-dhaonra 2028	Bionn Líon Aonad Nua Riachtanach don Ama Pleanáil	Conaithe Comhdhlúth Zónáil/ Inlíonadh/ Athfhorbraíochta (Aonaid)	Áit Conaithe Eile agus Úsáid Measctha Zónáil (seachas Soláthar Breise) (Aonaid)	Méid Aonaid Iomlán (Soláthar Breise san áireamh)	An líon ceantar atá zónáil sa plean seo, an iomlán measta (Soláthar Breise san áireamh) (Ha)	An méid iomlán sa Leibhéal 1 agus Leibhéal 2 (NDP) (Ha)	
								L1	L2
			Riachtanach	Soláthar					
Sráidbhailte	Baile an Bhuitléaraigh		5						
	Inse Geimhleach		20						
	Cill na Martra		5						
	Ahakista		5						
	Ailichí		10						
	Ard Ó bhFicheallaigh		15						
	Dhá Dhrom		5						
	Béal na Scairte		10						
	Béal Átha Leice		10						
	Baile an Chaisleáin	43,443	45,581	15	--	--	--	--	--
	Cruachán			10					
	Draighneach			10					
	Aoraí			20					
	Cuan Dor			10					
	Góilín			20					
	Caolchoill			15					
	Cill Chrócháin			15					
	Cill Teilleog			15					
	Líon Iomlán na mBailte			215					
	Líon tuaithe			602					
Líon SPA	60,891	67,917	2,685	736	784	1,754	78	7	71

Mar gheall ar shlánú, b'fhéidir nach gcuirfidh na huimhreacha a chuirtear i láthair ar fud an tábla seo suas go beacht leis na hiomláin a chuirtear ar fáil.

FOSCRÍBHINN C

DEARBHÚ LÁR-STRAITÉIS

Dearbhú Lár-Straitéis

Leagtar amach sa tábla seo a leanas an bonn fianaise chun an leithdháileadh tithíochta beartaithe a chinneadh ar feadh thréimhse an phlean seo. Nuair is léir, tugtar léiriú sa Ráiteas Croístraitéise ar na saincheisteanna is ábhartha a cuirtear san áireamh sa chinneadh den leithdháileadh daonra agus teaghlach atá beartaithe, bunaithe ar raon leathan fachtóirí agus in aontacht le hiniúchadh mionsonraithe lonnaíochta cónaithe agus trí ríomhsheirbhísiú agus breithmheas comhshaoil. Ba chóir an t-aguisín seo a léamh in éineacht le hImleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den phlean seo agus in Imleabhar a hAon tá ábharthacht ar leith ag baint leis na caibidlí seo a leanas: Caibidil 2 Aguisíní na Croístraitéise Táblaí Croístraitéise B1-B4, Caibidil 8 Forbairt Eacnamaíochta, Caibidil 19 Cur i bhFeidhm agus Seachadadh agus Aguisín D: Bonneagar Criticiúil.

Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Metropolitan Chorcaí Príomhbhailte, SDZ agus Lonnaíochtaí chun fás níos mó ná 1,500 duine

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Cathair Chontae Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Na Príomh-bhailte	Carraig Uí Leighin	<p>Beidh gá le 1,806 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 20,495 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna ag cur san áireamh na forbairtí atá á dtógáil faoi láthair laistigh den bhaile agus iad siúd a bhfuil cead acu. 3. Scála an tsoláthair fostaíochta atá ann cheana (agus pleanáilte). De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,849 le 6,901 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.268 don bhaile. 4. Rochtain ar ionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile ar ord níos airde. 5. Ardleibhéal rochtain iompair phoiblí agus an infheistíocht shuntasach i Mótarbhealach an M28 atá beartaithe. 6. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar mhóronad do bhonn mór pobail. 7. A nasc agus a inrochtaineacht le hionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile, ord níos airde, cosúil leis an Limistéar Fostaíochta Straitéiseach, Rinn an Scidígh, agus Cathair Chorcaí.
	An Cóbh	<p>Beidh gá le 1,160 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 15,836 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rinneadh leithdháileadh an fháis tuartha daonra ar an gCobh ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas: 2. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 3. Infheistíocht le déanaí i mbonneagar uisce ina gcríochnófar an chéim dheiridh de Phríomhthionscadal Draenála Chuan Íochtarach Chorcaí arbh fhiú €144m é in 2021. 4. An poitéinseal suntasach atá ann úsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú chun comharsanachtaí inbhuanaithe a sholáthar agus gníomhú ar son na haeráide. Tá cultúr láidir siúil ag an gCobh cheana féin le 21% de dhaoine atá ag obair sa Chóbh ag roghnú siúil mar a ngnáthmhód iompair in 2016 (sonraí Daonáirimh). 5. Stáisiún iarnróid nua beartaithe i mBaile Nua, cóngarach do thailte Chéim 1 Bhaile Nua. 6. Tionscadal suntasach feabhsúcháin ríochta poiblí don bhaile, ag baint leasa as maoiniú URDF, ag céim an dearaidh faoi láthair. 7. Acmhainneacht d'fhás eacnamaíoch agus fostaíochta sa Chóbh óna fheidhm turasóireachta a fhorbairt (suiomh cuain, oidhreacht ailtireachta agus sráid-dreach, oidhreacht shaibhir stairiúil (mileata, muirí, eaglasta, tionsclaíoch), críochfort cúrsála, Inis Pic srl). De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,432 le 5,098 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.281 don bhaile. 8. Acmhainn fhostaíochta Pointe Marino. 9. A scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail, lena n-áirítear scoileanna, ag cur san áireamh na forbairtí atá á dtógáil faoi láthair laistigh den bhaile agus iad siúd a bhfuil cead acu. 10. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae agus de Corcaigh Uirbeach mar atá leagtha amach san RSES do Réigiún an Deiscirt agus a Phlean Straitéiseach Ceantair uirbeach. 11. Spéis láidir sa mhargadh sa bhaile mar is léir ó fhorbairtí le déanaí.

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Cathair Chontae Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Na Príomh-bhailte	Mainistir na Corann	<p>Beidh gá le 2,647 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 19,423 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. An scála reatha daonra agus bonneagar sóisialta/pobail ar an mbaile, scoileanna san áireamh, ag cur san áireamh an fhorbairt atá á tógáil faoi láthair laistigh den bhaile agus iad siúd a bhfuil cead acu. 3. Ardleibhéal inrochtaineachta iompair phoiblí Mhainistir na Corann lena n-áirítear an bealach iarnróid bruachbhailteach ó Chathair Chorcaí go Mainistir na Corann agus moltaí chun an tseirbhís seo a fheabhsú/a uasghrádú amach anseo. 4. An infheistíocht atá beartaithe i bhfeabhsuithe agus in uasghrádú ar Chonair an N25 lena n-áirítear codanna de Charraig Thuathail go Mainistir na Corann agus Mainistir na Corann go hEochail. 5. Pleananna beartaithe bóthar faoisimh an Tuaiscirt a chur i gcrích ar an mbaile faoi réir airgeadas a bheith ar fáil. 6. Faomhadh in 2019 d'Oibreacha Bonneagair Tionscnaimh LIHAF Limistéar Leathnaithe Uirbeach Uisce-Rac a éascóidh forbairt tithíochta chun tosú ar an Láithreán UEA Uisce-Rac measctha ó thuaidh den bhaile. Áireofar leis seo thart ar 2,500 ionad cónaithe. 7. Tábhacht straitéiseach Mhainistir na Corann laistigh den Chontae ina cháil mar mhóronad do bhunáit mhór pobail tuaithe agus a nasc agus a inrochtaineacht d'ionaid fostaíochta ardoird eile, Carraig Thuathail, an Cóbh agus an tOileán Beag san áireamh. 8. Suíomh Mhainistir na Corann i Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chathrach Chorcaí agus tá sé ainmnithe mar shuíomh prionsabail i Líonra Fostaíochta Chathrach agus Cuain Chorcaí an Chontae. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 3,871 le 5,194 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.745 don bhaile. 9. A shuíomh laistigh de 'limistéar cuain' ainmnithe Chorcaí sa Chontae agus go háirithe laistigh de Chonair Fáis Oirthear Chorcaí. 10. An soláthar de Ghlasbhealach feadh iarnród Mhainistir na Corann go hEochail nach bhfuil in úsáid a sholáthróid taitneamhacht luachmhar don bhaile.
	Pasáiste/ Gleann an Fheileastraim/ Baile an Mhanaigh	<p>Beidh gá le 379 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 6,835 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus maidir lena shuíomh maidir le hioigaireacht chomhshaoil agus tuilte agus tírdhreacha mar gheall ar a ghaireacht don chuan. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. Scála an tsoláthair fostaíochta atá ann cheana. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 446 le 2,504 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.178 don bhaile. 4. A inrochtaineacht ar ionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile, ar ord níos airde, cosúil leis an Limistéar Straitéiseach Fostaíochta Rinn an Scidigh agus Cathair Chorcaí. 5. Tá tábhacht straitéiseach ag baint leis laistigh den Chontae laistigh de Corcaigh.

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Cathair Chontae Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Na Príomhbhailte	Carraig Thuathail	<p>Beidh gá le 1,784 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 9,749 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus íogaireacht chomhshaoil/ tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. Do Limistéar Leathnú Uirbeach Thuaidh Charraig Thuathail, tá an anailís seo ar an eolas níos mó trí staidéir a dhéanann foireann HIIT na Comhairle a mhaoirsiú, lena n-áirítear an Creatphlean, measúnuithe Éiceolaíochta, Iompair agus Ríochta Poiblí. 2. An poitéinseal suntasach atá ann úsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú chun comharsanachtaí inbhuanaithe a sholáthar agus gníomhú ar son na haeráide. 3. Poitéinseal Charraig Thuathail a bheith ina lonnaíocht cheannródaíoch maidir le hiompar inbhuanaithe agus coincheap an bhaile bheo mar gheall ar a suíomh ar an gconair iarnróid, a meascán éagsúil d'úsáidí talún, a tír-raon réasúnta cothrom, an deis comharsanacht inbhuanaithe nua a sheachadadh a bhí curtha i láthair ag an UEA agus an deis shubstaintiúil chun athghiniúint agus réimse poiblí feabhsaithe i lár an bhaile. Tá próisis toilithe le haghaidh feabhsú agus uasghrádú aomhal ar An Phríomhshráid agus Bóthar an Stáisiúin, bunaithe ar phleananna tráchta agus iompair, agus le haghaidh uasghrádú ríochta poiblí le tosú i Ráithe 1 de 2021 – beidh nascacht fheabhsaithe do choisithe agus rothaíochta mar thoradh orthu sin. 4. Tá Droichead Bury go Carraig Thuathail coisithe/rotharbhealach á fhorbairt –tugadh cead cuid 8 in 2020. 5. Stádas Charraig Thuathail mar shuíomh straitéiseach fostaíochta agus a chumas fás daonra a chomhtháthú le fostaíocht. De réir an daonáirimh is déanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 931 le 2,345 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.397 don bhaile. 6. A scála reatha daonra agus bonneagar sóisialta/pobail, lena n-áirítear scoileanna, (agus campas scoileanna nua a ceadaíodh le déanaí) ag cur san áireamh na forbairtí atá á dtógáil faoi láthair laistigh den bhaile agus iad siúd a bhfuil cead acu. 7. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae agus de Corcaigh Uirbeach mar atá leagtha amach san RSES do Réigiún an Deiscirt agus a Phlean Straitéiseach Ceantair uirbeach. 8. Spéis láidir sa mhargadh sa bhaile mar is léir ó fhorbairtí le déanaí.
	An tOileán Beag	<p>Beidh gá le 500 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,769 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus íogaireacht chomhshaoil/ tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. Críochnú in 2018 de Staidéar Iompair Little Island (LITS) chun feabhsuithe bonneagair iompair agus bearta beartais a theastaíonn a chinneadh chun brú tráchta buaicuair an chloig ar an ngréasán bóithre laistigh den Oileán Beag a mhaolú agus chun bealaí a fhiosrú chun taisteal gníomhach agus úsáid iompair phoiblí a mhéadú. 3. An poitéinseal suntasach atá ann úsáid talún agus pleanáil iompair a chomhtháthú chun an leas is fearr is féidir a bhaint as acmhainneacht thairiscint iarnróid an bhaile agus comharsanachtaí inbhuanaithe a sholáthar agus gníomhú ar son na haeráide. 4. An poitéinseal a thugann topagrafaíocht na mbailte chun roghanna taistil gníomhacha a thairiscint. 5. Stádas an Oileáin Bhig mar shuíomh straitéiseach fostaíochta agus an cumas atá aige fás daonra a chomhtháthú le fostaíocht. Léiríonn sonraí an daonáirimh go raibh thart ar 7,955 post san Oileán Beag in 2016. 6. An deis comharsanacht chónaithe a sholáthar chun ionad comharsanachta agus bonneagar sóisialta/pobail atá in easnamh ar an daonra reatha faoi láthair a áireamh. 7. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae agus de Corcaigh Uirbeach mar atá leagtha amach san RSES do Réigiún an Deiscirt agus a Phlean Straitéiseach Ceantair uirbeach. 8. Leas an mhargaidh sa bhaile mar is léir ó fhorbairtí le déanaí.
	Móin Ard SDZ	<p>Beidh gá le 1,342 teaghlach nua (go dtí 2031) a sheachadadh chun an sprioc daonra de 4,000 a bhaint amach (go dtí 2031). Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ainmniú mar Chrios Forbartha Straitéisí (SDZ) in 2010 ag an rialtas chun lonnaíocht nua bunaithe ar iarnród a chruthú. 2. Faomhadh ón mBord Pleanála in 2016 de Scéim Pleanála Monard a d'ullmhaigh Comhairle Contae Chorcaí. 3. An gá atá ann le forbairt nua a uasmhéadú, do phoist agus do thithíocht sna bailte uirbeacha a bhfreastalaíonn nasc iarnróid orthu.

Leanann na Príomhbhailte ar aghaidh ar an gcéad leathanach eile

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Cathair Chontae Chorcaí

Cineál Lonn- aíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Príomhshráid- bhailte le fás go níos mó na 1,500	Bun an Tábhairne agus Bánna	<p>Beidh gá le 103 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,847 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. Anailís mhionsonraithe ar na ceadanna reatha a deonaíodh laistigh den sráidbhaile tar éis a scála forbartha reatha ag 286 aonad. 3. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh.
	An Geata Bán agus Áth Fhada	<p>Beidh gá le 60 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,341 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. A ainmniú mar Shuíomh Fostaíochta Straitéisí agus ar mhórsála an tsoláthair fostaíochta (agus pleanáilte) sa lonnaíocht. Tá sé inrochtaineachta ar ionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile ar ord níos airde mar Mhainistir na Corann agus an tOileán Beag. De réir an daonáirimh is déanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 184 le 913 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.202 don bhaile. 3. A shuíomh i Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach. 4. A shuíomh laistigh de 'limistéar cuain' ainmnithe Chorcaí sa Chontae agus go háirithe laistigh de Chonair Fáis Oirthear Chorcaí. 5. A shuíomh mar Mhol Fuinnimh agus a ról tábhachtach go náisiúnta in earnáil an fhuinnimh, is suíomh straitéiseach is fearr é do leathnú sa réimse seo. 6. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna, áiseanna spóirt, agus taitneamhachtaí áineasa a fhreastalaíonn ar chúlchríoch mhór thuithe.
	Cluain	<p>Beidh gá le 195 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,313 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna, áiseanna spóirt, agus taitneamhachtaí áineasa a fhreastalaíonn ar chúlchríoch mhór thuithe. 3. Suíomh Chluain i Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach.
	An Gleanntán	<p>Beidh gá le 379 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,432 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. Anailís mhionsonraithe ar na ceadanna atá ann cheana, gan chur i gcéill a deonaíodh laistigh den sráidbhaile. 3. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige. 4. An deis taistil inbhuanaithe a thugann a stáisiún iarnróid. 5. Aitheantas a thabhairt don ghá atá le háiseanna pobail sa sráidbhaile agus soláthar criosaithe mar an gcéanna. 6. Éileamh láidir margaidh sa sráidbhaile mar is léir ó fhorbairt le déanaí.

Lean ar aghaidh go dtí an chéad leathanach eile do Phríomhshráidbhailte

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Cathair Chontae Chorcaí

Cineál Lonn- aíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Príomh- shráid- bhailte le fás go níos mó na 1,500	Cill na hOmnaí/ Na hUamhanna	<p>Beidh gá le 424 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,242 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear fuíolluisce atá beartaithe trí STVGP Uisce Éireann agus bonneagar soláthair uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil agus tuilte. 2. Is suíomh lárnach é laistigh de MASP Chorcaí agus Limistéar Pleanála Straitéisí Cathrach an Chontae san Iarthar. 3. An scála mór soláthair fostaíochta atá ann cheana (Dell EMC) sa lonnaíocht, is cuid thábhachtach é de Thriantán Fáis Chorcaí Theas agus an Chuain Íochtarach mar aon lena inrochtaineacht ar ionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile ardoird. 4. Anailís mhionsonraithe ar na ceadanna reatha a deonaíodh laistigh den sráidbhaile (218 aonad) tar éis an scála forbartha roimhe seo ag 251 aonad a aithníodh i Blarney- Maigh Chromtha CB 2017. 5. A scála reatha daonra agus bonneagar sóisialta/pobail, lena n-áirítear scoileanna, páirceanna spóirt agus an t-ionad comharsanachta atá beartaithe a shaináithnítear sa phlean seo.

Príomhbhailte mar atá sainmhínithe sa NDP agus san RSES

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí – Príomhbhailte

Cineál Lonn- aíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Príomh Bhaile	Mala	<p>Beidh gá le 1,105 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 15,351 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A ainmniú mar Phríomhbhaile laistigh den Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach do Réigiún an Deiscirt. 2. Scála reatha an bhonneagair daonra agus pobail shóisialta, lena n-áirítear scoileanna/tríú leibhéal. 3. An scála mór soláthair fostaíochta atá ann cheana (agus pleanáilte), le soláthar criosaithe suntasach d'fhás fostaíochta sa todhchaí. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 3,775 le 4,760 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.793 don bhaile. 4. A leibhéal ard inrochtaineachta iompair poiblí ó lonnaíochtaí eile sa Chontae agus a inrochtaineacht ar ionaid fostaíochta ardoird eile. 5. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair na dtailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh.
	Cloich na Coillte	<p>Beidh gá le 600 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 6,162 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Príomhstádas Baile in RSES. 2. Anailís mhionsonraithe ar chumas iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar fuíolluisce agus soláthair uisce, inrochtaineacht agus inrochtaineacht iompair phoiblí ar chonair bhóthair an N71, agus maidir lena shuíomh maidir le hioigaireacht chomhshaoil agus tuile agus bithéagsúlachta lena n-áirítear Láithreáin Eorpacha ainmnithe. 3. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 2,376 le 1,840 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 1.291 don bhaile. 4. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 5. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach do thionscal an bhia, feidhm turasóireachta, teicneolaíocht, agus fostaíocht eile agus a ról freisin chun freastal ar phobal mór tuaithe.

Leanann Príomhshráidbhailte ar aghaidh ar an gcéad leathanach eile

Príomhbhailte agus Lonnaíochtaí Mhórchearntar Chorcaí le fás os cionn 1,500 duine

Ráiteas Croistraitéise Chontae Chorcaí: Mórchearntar Chorcaí Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Chorcaí		
Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Na Príomhbhailte	Droichead na Bandan	<p>Beidh gá le 694 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 8,773 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithníthe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar chumas iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar fuíolluisce agus soláthair uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuille agus bithéagsúlachta; 2. A scála daonra agus bonneagar sóisialta/pobail reatha, lena n-áirítear scoileanna ag cur san áireamh na forbairtí atá á dtógáil laistigh den bhaile faoi láthair agus iad siúd a bhfuil cead acu; 3. A leibhéal ard inrochtaineachta iompair phoiblí agus infheistíocht leanúnach i mbonneagar iompair an bhaile, mar a mholadh faoi TPREP na Bandan. Soláthróidh sé seo timpeallacht choisithe lárbaile feabhsaithe, droichead breise thar Abhainn na Bandan agus tógáil agus críochnú Bóithre Fóirithinte chun nascacht agus inrochtaineacht fheabhsaithe a chruthú laistigh den bhaile. 4. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar lárionad mór do bhonn mór pobail tuaithe agus ina nasc agus inrochtaineacht le hionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile, ord níos airde. 5. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 2,334 le 2,868 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.814 don bhaile.
	Cionn tSáile	<p>Beidh gá le 404 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 6,338 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithníthe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus maidir lena shuíomh maidir le híogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta; 2. An scála reatha den bhonneagar daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna; 3. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach seirbhísí, gnó mara agus turasóireachta d'fhiontar mór tuaithe agus freisin a ról maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,737 le 2,140 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.812 don bhaile.
	Maigh Chromtha	<p>Beidh gá le 399 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 4,809 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithníthe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna ag cur san áireamh na forbairtí atá á dtógáil faoi láthair laistigh den bhaile agus iad siúd a bhfuil cead acu. 3. A leibhéal ard inrochtaineachta iompair phoiblí agus infheistíocht shuntasach i Seachbhóthar N22 Mhaigh Chromtha-Bhaile Bhuirne a cheadóidh fis nua do bhaile Mhaigh Chromtha. 4. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar mhóronad do bhonn mór pobail tuaithe. 5. A nasc agus a inrochtaineacht le hionaid fostaíochta agus fiontraíochta eile, ord níos airde, 1,548 post ar fad a bhí i Maigh Chromtha, agus thug 1,569 Oibrí Cónaitheach cóimheas post do Oibríthe Cónaitheacha de 0.987.

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Mórcheantar Chorcaí Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
	Mainistir Fhear Maí	<p>Beidh gá le 675 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 8,351 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. An scála reatha daonra agus in-frastructure sóisialta/pobail, lena n-áirítear scoileanna agus áiseanna áineasa. 3. An scoil measartha úr a d'fhorbair i nDún Eala in 2017 agus an soláthar do bhunscoil eile in R-01. 4. Feidhmíonn Mainistir Fhear Maí mar ionad seirbhíse tábhachtach áitiúil dá áitritheoirí agus don Cheantar Bardasach níos leithne. 5. Cóngarach do mhótarbhealach an M8 a sholáthraíonn nascacht den scoth do Chathair Chorcaí eile ó dheas agus don Chathair agus don Bhaile Átha Cliath ó thuaidh. 6. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 2,168 le 2,617 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.828 don bhaile.
Príomh-Lonnaíochtaí	Eochaill	<p>Beidh gá le 359 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 8,902 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí, nádúr ardaithe tailte ar an mbaile agus maidir lena shuíomh maidir le hioaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear Láithreáin láithreán Eorpach ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. Suíomh an bhaile ar Chonair an N25 agus an infheistíocht atá beartaithe i bhfeabhsuithe ar an gconair seo lena n-áirítear codanna Mhainistir na Corann go hEochaill den bhealach. 4. Suíomh an bhaile laistigh de Líonra Fáinne Oirthear Chorcaí a bhfuil an straitéis fhoriomlán ann chun caidreamh láidir a choinneáil le Limistéar Uirbeach Chorcaí. 5. Tábhacht straitéiseach an bhaile laistigh den Chontae ina cháil mar mhóronad do bhunáit mhór pobail tuaithe agus a nasc agus a inrochtaineacht le hionaid fostaíochta ardoird eile, Mainistir na Corann san áireamh. 6. An soláthar de Ghlasbhealach feadh iarnród Mhainistir na Corann go hEochaill nach bhfuil in úsáid a sholáthróidh taitneamhacht luachmhar don bhaile. 7. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,768 le 2,718 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 0.650 don bhaile.

Leanann na Príomhlonnaíochtaí ar aghaidh ar an gcéad leathanach eile

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Mórcheantar Chorcaí Limistéar Pleanála Straitéisí Fáinne Chorcaí

Cineál Lonn- aíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Príomh- shráid- bhailte le fás go níos mó na 1,500	Baile na Martra	<p>Beidh gá le 122 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,920 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige, lena n-áirítear scoileanna, áiseanna spóirt, agus taitneamhachtaí áineasa a fhreastalaíonn ar chúlchríoch mhór thuaithe. 3. A suíomh ar Chonair an N25 agus an infheistíocht bheartaithe i bhfeabhsuithe ar an gconair seo lena n-áirítear codanna Mhainistir na Corann go hEochail den bhealach.
	Ráth Chormaic	<p>Beidh gá le 146 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,144 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. An Príomhshráidbhaile is mó laistigh de Cheantar Bardasach Mhainistir Fhear Maí. 3. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 4. Cóngarachacht do mhótarbhealach an M8 a sholáthraíonn nascacht den scoth do Chathair Chorcaí eile ó dheas agus don Chathair agus do Bhaile Átha Cliath ó thuaidh.
	Cnocán na Biolraí	<p>Beidh gá le 149 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,736 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh. 2. An tsaincheist cóireála fuíolluisce atá ann cheana maidir le tearc-ualú an WWTP. 3. An scála reatha bonneagair daonra agus sóisialta/pobail atá aige. 4. An leibhéal fostaíochta atá ann cheana agus a inrochtaineacht ar ionaid fostaíochta ardoird eile. 5. A Lárghaile dea-shainithe atá ann cheana féin. 6. Éileamh láidir margaidh sa sráidbhaile mar is léir ó fhorbairt le déanaí.

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh		
Cineál Lonnaíochta'	Lonnaíocht	Ráiteas
Na Príomhbhailte	Cill na Mallach	<p>Beidh gá le 123 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,292 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le híogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 212 le 332 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.639 don bhaile.
	An Ráth	<p>Beidh gá le 456 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 5,112 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn an bhreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> An scála reatha de bhonneagar daonra agus pobail shóisialta, lena n-áirítear scoileanna. An scála mór soláthair fostaíochta atá ann cheana (agus planáilte), le soláthar criosaithe suntasach d'fhás fostaíochta sa todhchaí. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 2,249 le 1,464 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 1.536 don bhaile. A leibhéal ard inrochtaineachta iompair poiblí ó lonnaíochtaí eile sa Chontae agus a inrochtaineacht ar ionaid fostaíochta ardoird eile. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair na dtailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus íogaireacht chomhshaoil/tuilte san áireamh.
	Ceann Toirc	<p>Beidh gá le 224 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 2,937 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le híogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 829 le 937 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.885 don bhaile.
	Sráid an Mhuilinn	<p>Beidh gá le 150 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,948 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le híogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 601 le 682 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 0.881 don bhaile.

Leanann na Príomhlonnaíochtaí ar aghaidh ar an gcéad leathanach eile

Ráiteas Croístraitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh

Cineál Lonnaíochta'	Lonnaíocht	Ráiteas
Príomh-bhaile	Baile Mhistéala	<p>Beidh gá le 357 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 4,674 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus iogaireacht chomhshaoil/tuilte agus bithéagsúlachta san áireamh. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. Scála mór an tsoláthair fostaíochta atá ann cheana (agus pleanáilte). Feidhmíonn Baile Mhistéala mar ionad seirbhíse tábhachtach dá áitritheoirí agus mar chúlchríoch leathan a shíneann isteach i gCo. Meastar gur mol fostaíochta lárnach iad Tiobraid Árann agus i dTuaisceart Chorcaí. 4. Cóngaracht do mhótarbhealach an M8 a sholáthraíonn nascacht den scoth do Chathair Chorcaí eile ó dheas agus don Chathair agus do Bhaile Átha Cliath ó thuaidh agus bealach trastíre an N73 a nascann é le Mala, rud a thugann rochtain den scoth ar an ngréasán bóithre náisiúnta. 5. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,480 le 1,412 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 1.048 don bhaile.
	Áth Trasna	<p>Beidh gá le 88 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,206 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le híogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 517 le 384 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 1.346 don bhaile.

Limistéar Pleanála Straitéisí Iarthar Chorcaí - Na Príomhbhaile

Ráiteas Lárnach Straitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Iarthar Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Príomh-bhaile	Beantraí	<p>Beidh gá le 344 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 3,622 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aithníodh go bhfuil ról feabhsaithe acu san RSES 2. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí, agus inrochtaineacht ar chonair bhóthair an N71, agus maidir lena suíomh maidir le comhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlacht. 3. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 4. Tá tábhacht straitéiseach ag baint leis laistigh den Chontae ina cháil mar ionad d'áiseanna tráchtála, miondiola agus turasóireachta/fóillíochta do dhobharcheantar fairsing cósta agus intíre. 5. A ról tábhachtach a bhaineann le cúrsaí mara agus príomhfheidhmeanna fostaíochta. 6. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,748 le 1,005 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibríthe Cónaitheacha de 1.739 don bhaile.

Leanann na Príomhlonnaíochtaí ar aghaidh ar an gcéad leathanach eile

Ráiteas Lárnach Straitéise Chontae Chorcaí: Limistéar Pleanála Straitéisí Iarthar Chorcaí

Cineál Lonnaíochta'	Ainm na Lonnaíochta	Ráiteas
Na Príomh-bhailte	Baile Chaisleáin Bhéarra	<p>Beidh gá le 70 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,043 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn an bhreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, agus maidir lena shuíomh maidir le hígogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear Láithreáin Eorpacha ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. Tá tábhacht straitéiseach ag baint leis sa Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe lena n-áirítear tionscal tábhachtach iascaireachta tráchtála agus a ról maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 508 le 374 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 1.4 don bhaile.
	Dún Mánmhaí	<p>Beidh gá le 126 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 1,985 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le hígogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 758 le 622 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 1.219 don bhaile.
	An Scoil	<p>Beidh gá le 80 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 909 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí san áireamh agus maidir lena láithreán maidir le hígogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt láithreán Eorpach ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. Tá tábhacht straitéiseach ag baint leis laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fheidhmeanna a bhaineann le turasóireacht, a ról a bhaineann le cúrsaí mara agus a ról maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 302 le 249 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 1.213 don bhaile.
	An Sciobairín	<p>Beidh gá le 300 aonad a sheachadadh do thréimhse an phlean chun an sprioc daonra de 3,563 a bhaint amach. Cinneadh an sprioc ar bhonn na mbreithnithe seo a leanas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Anailís mhionsonraithe ar acmhainn iompair tailte criosaithe, lena n-áirítear bonneagar soláthair fuíolluisce agus uisce, inrochtaineacht iompair phoiblí agus inrochtaineacht ar chonair bhóthair an N71, agus maidir lena suíomh maidir le hígogaireacht chomhshaoil agus tuilte agus bithéagsúlachta lena n-áirítear roinnt Láithreáin Eorpach ainmnithe. 2. An scála reatha den daonra agus an bonneagar sóisialta/pobail atá aige, scoileanna san áireamh. 3. A thábhacht straitéiseach laistigh den Chontae ina cháil mar ionad suntasach d'fhiontar mór tuaithe agus freisin an ról atá aige maidir le freastal ar phobal mór tuaithe. 4. De réir an daonáirimh is deanaí (2016) ba é líon iomlán na bpost sa lonnaíocht ná 1,580 le 1,058 Oibrí Cónaitheach ag tabhairt cóimheas poist d'Oibrithe Cónaitheacha de 1.493 don bhaile.

FOSCRÍBHINN D
BONNEAGAR CRITICIÚIL
NA CROÍSTRAITÉISE

Tábla D1 bonneagar Straitéiseach ar fud an Chontae

1.	Infheistíocht chun idirghabhálacha aitheanta CMATS a sheachadadh a theastaíonn suas go dtí 2026 agus 2031 chun tacú leis an bhfás NDP a bheidh le freastal air faoin bPlean Forbartha Contae 2022-2028 (atá faoi Athbhreithniú faoi láthair), agus ina dhiaidh sin infheistíocht sna hidirghabhálacha riachtanacha a shaináithnítear laistigh de CMATS don tréimhse 2031 go 2040.
2.	N/M20 Corcaigh go Luimneach
3.	Uasghrádú Acomhal Dhún Citil N8/N25
4.	An N28 Corcaigh go Bóthar Rinn an Scidigh
5.	N72/N73 Bóthar Faoisimh Mhala
6.	Uasghrádú Charraig Tuathail go Bóthar Mhainistir na Corann N25*
7.	Uasghrádú Bóthar an R624 -N25/An Cóbh
8.	Uasghrádú an R630 ón N25 go dtí Áth Fhada/An Geata Bán
9.	Cuarbhóthar Chorcaí Thuaidh a nascann an N20 le Dún Citil.
10.	Feabhsú straitéiseach bóithre an N72 ó Chiarraí trí Mhala agus Mainistir Fhear Maí go Port Láirge
11.	Feabhsú straitéiseach bóithre an N73 ó Mhala go Baile an Mhistéalaigh ag nascadh leis an M8
12.	Feabhsú straitéiseach bóithre an N22 a nascann Corcaigh le Chiarraí (Cill Airne)
13.	Feabhsú straitéiseach bóithre an N71 ó Chorcaigh trí Iarthar Chorcaí go Chiarraí
14.	Uasghrádú a dhéanamh ar Bhóthar Réigiúnach an R586 ó mBandan go Beanntraí trí Dhún Mánmhaí agus tacaíocht le hainmniú ar Stádas Bóithre Náisiúnta
15.	Uasghrádú ar an R585 ón N22 trí Bhaile Gallda, Caipín, Caolchoill go dtí an N71
16.	Uasghrádú ar an R572 a nascann Calafort Bhaile Chaisleáin Bhéarra leis an N71
17.	Rochtain ar Monard SDZ faoin gClár Bóithre Náisiúnta
18.	Bearta staidéir iompair a chur chun cinn don Oileán Beag
19.	Glasbhealach Mainistir na Corann go Eochail
20.	Staidéar féidearthachta ar iarnród ardluais idir Baile Átha Cliath, Acomhal Luimnigh, Mala agus Corcaigh
21.	Rolladh amach luathaithe an Phlean Náisiúnta Leathanbhanda agus forbairt na bPointí Nasctha Leathanbhanda
22.	Tacaigh le Contae Chorcaí mar Phríomhshuíomh do sholáthar Ionad Sonraí
23.	Seirbhísí feabhsaithe iompair phoiblí chuig Bailte Contae
24.	Clár luathaithe scéimeanna faoisimh tuilte –go háirithe Scéimeanna ag Príomhbhailte Chontae Chorcaí
25.	Éadach fuíolluisce an Chuain Íochtarach go piblíne farraige
26.	Straitéis Bainistíochta Fuíolluisce do Chuan Chorcaí
27.	Síneadh soláthair uisce Inis Cara go limistéar an chuain thoir

Leagtar amach sa tábla thíos, ag leibhéal lonnaithe, an príomhbhonneagar is gá a sheachadadh thar shaolr é an Phlean Forbartha, chun tacú le seachadadh talún atá críosaithe le haghaidh forbartha.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaithe ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	Iompar	Eile
Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Contae Chorcaí uirbeach					
1	Carraig Uí Leighin	- Síneadh príomhphíobán uisce	- Stáisiún caidéalúchán nua agus príomhphíobá aníos.	- Uasghrádú ar an R611 chun feabhsúcháin cosáin agus soilsithe poiblí a sholáthar. - Bóthar Faoisimh Istigh. - Uasghrádú Acomhal (Cloch an Easpaig). - Uasghrádú Ar Bhóthar an tSléibhe (soilsiú cosáin agus poiblí, athailíniú agus draenáil). - Cur i bhfeidhm CMATS. - Bearta tréscailteachta chun tacú le rochtain fheabhsaithe laistigh de phobail áitiúla agus eatarthu, lena n-áirítear cosáin nua/leathnaithe agus rianta rothar deighilte.	- Uasghrádú draenála Uisce Dromchla agus easeas ag teastáil.
2	Carraig Thuathail - UEA	- Ceangal uisce óil le líonra soláthair uisce IW (do Céim 1 ar dtús, agus níos déanaí do Céim). - Stóráil/Taiscumar breise de dhíth.	- Síneadh líonra fuíolluisce chun nascadh le líonra bailithe fuíolluisce Uisce Éireann atá ann cheana (Céim 1). - Síneadh líonra fuíolluisce (céim 2 – limistéir chriosaithe atá fágtha soir ó Bhóthar Léim Lára). - Fóntais agus seirbhísí do Láithreáin fostaíochta cónaithe agus straitéiseacha.	- Feabhsuithe iompair phoiblí (CMATS) lena n-áirítear stáisiún iarnróid nua agus glasbhealach idirurban a nascann baile le Corcaigh agus Mainistir na Corann. - Ardáin iarnróid ag Carraig Thuathail Thiar agus Carraig Thuathail Thoir nuair a forbraíodh iad. - Uasghrádú N25 feabhsuithe idirghalartaithe san áireamh. - Stáisiún iarnróid i mBaile Adaim, Carraig Thuathail chun freastal ar láithreán fostaíochta straitéiseach amach anseo. - Uasghrádú ar Bhóthar an Stáisiúin Thuaidh (lena n-áirítear trasrian nua do choisithe/rothaíochta ag Droichead an Bharraigh). - Uasghrádú Ar Bhóthar Leamlara (CT-U-05). - Nascbhóthar Droma an Iarthair (Bóthar Wyse go Bóthar Léim Lára). - Nascbhóthar Droma an Tuaiscirt (CT-U-11). - Nascbhóthar an Droma Thoir (Bóthar Léim Lára go Bóthar Bhaile Adaim) (Céim 2 agus 3). - Uasghrádú ar Bhóthar an Stáisiúin Theas. - Comharthaíocht na Príomhshráide/ Ascaill Chaisleán Laighe agus an Phríomhshráid/L-3612-0 (Bóthar go gCúirt an Bharraigh). - Uasghrádú ar an bPríomhshráid chun athlonnú spáis bóthair a chur san áireamh d'úsáideoirí leochaileacha bóthair agus athlonnú carrchlós ar an tsráid (CT-U-14). - Uasghrádú acmhainne breise Chros an Chóibh. - Nascbhóthar a sholáthar (CT-U-01) (campas scoileanna nua). - Feabhas a chur ar Bhóthar Charraigín/Acomhal Ascaill an Chaisleáin (CT-U-16). - Trasrian coisithe/Rothaíochta deighilte a shuiteáil ag Droichead Wyse agus Baile Adaim. - Droichead (droichid ar leith). - Acomhal Eile/uasghrádú bóithre áitiúla agus bearta bainistíochta tráchta ón Measúnú Iompair.	- Córas bainistíochta uisce dromchla a sheachadadh – Céim 1 ar dtús, agus céim 2 níos déanaí. - Seachadadh na Páirce Thiar (Céim 1- CT-GR-01). - Seachadadh Pháirc Líneach Thoir (Céim 3 - CT-GC-01, CT-GC-02 agus CT-GC-03). - An chuid ábhartha de Ghlasbhealach Idiruirbeach (CT-U-03). - Seachbhóthar eallaigh atá ann cheana chun Nasc Coisithe/Rothaíochta a sholáthar chuig Interurban Greenway CT-U-03 (CT-U-XX). - Tionscadal Athghiniúna Bailte; agus, - Infheistíocht i mbonneagar agus seirbhísí iarfheistithe (fisiciúil, sóisialta agus áineasa) chun cáilíocht na beatha a fheabhsú do phobail.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaíochta ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	Iompar	Eile
3	Carraig Thuathail			<ul style="list-style-type: none"> - Staidéar Tráchtta & Iompair Nua Charraig Thuathail ag teastáil agus uasghrádú N25 nó nasc thuaidh agus theas a chur san áireamh le hidirmhalartú a d'fhéadfadh a bheith ann amach anseo i mBaile Adam. - Uasghrádú ar bhearta eatramhacha Acomhal Bhóthar an Chóibh. 	- Straitéis Inbhuanaithe Dhraenáil Uirbeach.
4	Gleann an Chóibh- Bhaile Nua UEA	Athsholáthar, uasghrádú agus síneadh uisce de dhith.	<ul style="list-style-type: none"> - Síneadh nó uasghrádú líonra séarachais chun seirbhís a thabhairt do thailte UEA Bhaile Na nGall. - Séaraigh shalacha agus stáisiún caidéalúcháin/ Príomhphiobá aníos de dhith i mBaile Uí Nualláin. - Séaraigh shalacha agus stáisiún caidéalaithe/ príomhphiobá aníos. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uasghrádú Bhóthar Tay L2993 de réir riachtanais UEA go caighdeán DMURS. - Rochtain fheabhsaithe idir an N25 agus baile an Chóibh (uasghrádú R624 ar an mbóthar náisiúnta. - Nascacht fheabhsaithe do choisithe agus rothaíochta le lár an bhaile/stáisiún iarnróid. - Nascacht fheabhsaithe idir láithreáin forbartha agus lár an bhaile/stáisiún iarnróid. - Uasghrádú cosáin. - Feabhsúcháin ar Bhóithre Áitiúla (bóthar trasna idir Droichead Bhéal an Bhealaigh agus Cros an Chóibh, an L-2989-30 agus Bóthar tay); - Feabhsúcháin iompair phoiblí (CMATS) a nascann an Cóbh le Cathair Chorcaí/An tOileán Beag. - Uasghrádú Dhroichead Belvelly agus/nó droichead nua. 	- Straitéis Inbhuanaithe Dhraenáil Uirbeach.
5	An tOileán Beag			- Bearta ón Staidéar Tráchtta agus Iompair a chur i bhfeidhm.	
6	Mainistir na Corann	<ul style="list-style-type: none"> - Caithefear scéim soláthair uisce Chuan chorcaí agus Chathair Chorcaí a leathnú go Mainistir na Corann agus Taiscumair a chur leis chun freastal ar an éileamh breise. - Síntí príomhphiobán uisce ag teastáil. 	<ul style="list-style-type: none"> - Príomhphiobá aníos/nasc stáisiúin caidéalúcháin le Carraig Uí Leighin. - Stáisiún Caidéalaithe Bhóthar Na Báille (cuid de cheangal WW Mhainistir na Corann Thuaidh le Carraig Thuathail). - Uasghrádú lintéir. - Uasghrádú ar líonra séaraigh shalachaigh. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nasc rothaíochta áitiúil ó Bán Sheáin agus Baile an Churraigh go baile ó thuaidh den N25. - Rotharbhealach ar Bhóthar an Gheata Bháin go dtí an baile. - Feidhmiú CMAT. - Staidéar de dhith maidir le (a) Uasghrádú N25 nó nasc thuaidh agus theas chun idirmhalartú Bhaile Adam a d'fhéadfadh a bheith ann amach anseo. - Feabhsuithe Acomhal Bhaile an Churraigh. 	- Scéim Faoisimh Tuile Mhainistir na Corann.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaíochta ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	Iompar	Eile
7	Mainistir na Corann – Carraig Uisce UEA		- Stáisiún Caidéalaithe Fuíolluisce (le seachadadh ag Uisce Éireann).	<ul style="list-style-type: none"> - Nascbhóthar Chonair na Seirbhísí (lena n-áirítear nasc chuig stad iarnróid agus scoil). - Uasghrádú Acomhal ar Bhóthar Chorcaí agus Bóthar Faoisimh An Tuaiscirt Mhainistir na Corann (Acomhal Chnoc Geimhin). - Bearta Bainistíochta Tráchta do Bhóthar Uisce-Carraige (L3618). - Droichead Thar Iarnród (Fáil Talún). - Stad Iarnróid (le seachadadh ag Iarnród Éireann). - Uasghrádú ar Athailiniú Bhóthar na Carraige Uisce (L3618). - Bóthar na Lúibe ar láithreán (le soláthar ag forbróirí). - Rotharbhealach Inmheánach/Glasbhealach (le soláthar ag forbróirí). - Uasghrádú ar an acomhal ag Bóthar an Mhuilinn/Bóthar Faoisimh an Tuaiscirt, - Scéim Uasghrádaithe an N25, - Nascbhóthar ón mBóthar thar Dhroichead an Iarnróid a cheanglaíonn le Bóthar Fóirithinte An Tuaiscirt Mhainistir na Corann agus Uasghrádú an N25, - Uasghrádú Chros an Chóibh. - Bearta iompair inbhuanaithe CMATS (siúil, rothaíocht agus iompar poiblí) a chur i bhfeidhm, ag nascadh le Mainistir na Corann agus laistigh de. 	<ul style="list-style-type: none"> - Córás Draenála Uisce Dromchla. - Páirceanna Póca (2) agus Páirc Líneach. - Infheistíocht i mbonneagar agus seirbhísí iarfheistithe (fisciúil, sóisialta agus áineasa) chun cáilíocht na beatha a fheabhsú do phobail.
8	An Mhóin Ard	- Taiscumar Soláthair Uisce Nua agus Príomhlíonra Stoc.	<ul style="list-style-type: none"> - Séaraigh shalacha nua trucail le réiteach eatramhach ag WWTP Nan Chillín agus réiteach deiridh ag WWTP Charraig Ghrianáin - Stáisiún caidéalaithe nua. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stáisiún iarnróid nua (faoi réir cás gnó). - Rochtain ar Bhóithre Fithise/Cuarbhóthar. Thuaidh/Dáileoir an Tuaiscirt - Uasghrádú ar bhóithre Rochtana a fhreastalaíonn ar Monard 	
9	Pasáiste/Gleann an Fheil-eastraim/Baile an Mhanaigh	- Uasghrádú agus síntí uisce ag teastáil.	Síntí ar shéarach salach.	- Uasghrádú ar bhóthar rochtana áitiúil chun cosáin agus soilsíú poiblí a sholáthar.	- Sruth éalaithe Uisce Stoirme.
10	Carraig Uí Leighin			- Bóthar Dáileacháin thiar Bhaile Charraig Uí Leighin.	
Ceantar Pleanáil Straitéiseach don Cró an Chorcaigh Mhór					
11	Droichead na Bandan	- Uasghrádú ar sholáthar uisce ag teastáil. Taiscumar ar leibhéal uachtarach san áireamh. - Ardú ar fhirinne uisce.	- Uasghrádú ar stáisiún Caidéalaithe Chill Bhriocáin.	<ul style="list-style-type: none"> - Bóthar Faoisimh an Tuaiscirt. - Bóthar Faoisimh na Bandan Theas – Céim 2. - Cosáin agus soilsíú poiblí. - Uasghrádú ar Sheanbhóthar Chorcaí. 	
12	Mainistir Fhear Maí	- Príomhphíobán uisce agus uasghráduithe stórála de dhíth.	- Uasghrádú séaraigh de dhíth.	<ul style="list-style-type: none"> - Cosáin nua/leathanaithe agus rianta rothaíochta deighilte a sholáthar chun nascacht a fheabhsú. - Uasghrádú ar shoilsíú poiblí. - Uasghrádú ar Acomhal Bhóthar na Liús L1513 (Bóthar an Liúis) agus an R639 (Seanbhóthar Bhaile Átha Cliath. - Uasghrádú ar an L1315. 	- Séaraigh stoirme agus easanna de dith.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaíochta ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	Iompar	Eile
13	Cionn tSáile	- Taiscumar de dhith chun freastal ar roinnt réimsí.	- Uasghrádú ar stáisiún caidéalúcháin Mhainistir na Mainistreach.	- Cosáin nua/leathanaithe agus raonta rothaíochta deighilte a sholáthar chun nascacht le scoileanna, áiseanna agus lár an bhaile a fheabhsú. - Athbhreithniú agus nuashonrú a dhéanamh ar thograí do bhóthar Faoisimh Thuaisceart Chionn tSáile (tuilleadh staidéir).	
14	Maigh Chromtha	- Uasghráduithe ar Sholáthar Uisce a theastaíonn chun acmhainn agus stóráil a sholáthar. - Príomh-shíneadh ag teastáil.	- Uasghrádú ar WWTP agu ar shintí séarach salach.	- Uasghrádú ar chosáin agus ar shoilsiú poiblí.	- Bonneagar Draenála Uisce Stoirme de dhith.
15	Mala	- Cumas stórála de dhith. - Príomh-shíneadh uisce de dhith.	- Sintí séarach salach.	- Infheistíocht 'seasta stáit' a neartú i mbonneagar iarnróid chun a athnuachan agus a chothabháil leanúnach a chinntiú go leibhéal ard chun leibhéil ardchaighdeán sábháilteachta, seirbhíse, inrochtaineachta agus nascachta a sholáthar agus chun feabhas a chur ar an gcaighdeán agus ar an bhféidearthacht le haghaidh seirbhíse friothálacha níos minice idir Mala mar Phríomhbhaile le Ráth Mhór, Banter agus Sráid an Mhuilinn. - Faoiseamh a thabhairt do phlódú tráchta trí bhóthar fóirithinte (Bóthar Faoisimh an Tuaiscirt) agus bearta iompair eile. - Cosáin nua/leathanaithe agus rianta rothaíochta deighilte a sholáthar. - Droichead nua do choisithe thar na Dubhabhann. - Bearta tréscaoilteachta chun tacú le rochtain fheabhsaithe laistigh de phobail áitiúla agus idir pobail áitiúla. - Feabhsuithe bóthair agus acomhal.	- Áiseanna áineasa lena n-áirítear Conair Conláiste na Dubhabhann. - Tionscnaimh athghiniúnach, lena n-áirítear Carmichael Lane Car Park, Central Hotel Site, West of Shortcastle Street/North of West End, Cúinne Shráid an Droichid, South of West End agus Site East of Shortcastle Street agus tionscnaimh eile; agus, - Tacaíocht agus feabhsú na seirbhíse sláinte atá ann cheana féin.
16	Eochail	- Uasghráduithe soláthair uisce a theastaíonn chun acmhainn a sholáthar. - Uasghráduithe líonra de dhith.	- Sintí séarach salach.	- Cosáin nua/leathnaithe agus rianta rothar deighilte agus soilsiú poiblí a sholáthar de réir mar is gá chun nascacht le scoileanna a fheabhsú, ón nglasbhealach go lár an bhaile agus go dtí ionad fóillíochta/limistéar trá/páirceanna saoire/bealach siúil fóillíochta/Cos Boird Eochaille.	- Staidéar Draenála Uisce Dromchla chun aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna riosca tuile níos leithne a mbíonn tionchar acu ar thailte ina luí íseal. - Séaraigh stoirme nua ag teastáil.
Pleanáil Straitéiseach don Thuaisceart Chorcaí					
17	Cill na Mallach	- síneadh príomhphíobán uisce de dhith.		- Tá gá le naisc chosáin le lár an bhaile.	- Séaraigh stoirme agus sruth éalaithe de dhith.
18	An Ráth	- síneadh príomhphíobán uisce de dhith.	- Uasghrádú ar shéarach comhcheangailte.	- Uasghrádú ar rochtain Lána na Suiríoch ag teastáil. - Saoráidí feabhsaithe trasnaithe do choisithe lena n-áirítear dromchlaí ardaithe agus soláthar soilsithe. - Atógáil/athnuachan cosán lochtach nó raonta rothar.	- Séaraigh stoirme agus sruth éalaithe de dhith.
19	Ceann Toirc	- síneadh príomhphíobán uisce de dhith.	- Síneadh líonra séaraigh shalaigh de dhith.	- Naisc chosáin fheabhsaithe/áiseanna trasnaithe do choisithe a theastaíonn chun freastal ar scoileanna, áiseanna agus lár an bhaile. - Uasghrádú ar shoilsiú poiblí de dhith.	- Síneadh séaraigh stoirme.
20	Sráid an Mhuilinn	- síneadh príomhphíobán uisce de dhith.	- Síneadh líonra séaraigh shalaigh de dhith.	- Naisc chosáin le lárbaile de dhith. - Uasghrádú ar shoilsiú poiblí de dhith.	- Síneadh séaraigh stoirme.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaíochta ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	lompár	Eile
21	Baile Mhistéala	- Uasghrádú ar Sholáthar Uisce/laghdú sceite a theastaíonn chun acmhainn a sholáthar. - síneadh príomhphíobán uisce ag teastáil.	- Síneadh líonra séaraigh shalaigh de dhíth.	- Áiseanna trasnaithe feabhsaithe do choisithe/rothaithe lena n-áirítear dromchlaí ardaithe, trasrianta séabra, soláthar soilsithe agus acomhail chomharthaithe. - Cosáin nua/leathanaithe agus raonta rothaíochta deighilte a sholáthar. - Páirceáil rothaíochta a sholáthar.	
22	Áth Trasna	síneadh uisce de dhíth.	- Síneadh líonra séaraigh shalaigh de dhíth.	- Naisc chosáin le lár an bhaile ag teastáil. - Uasghráduithe soilsithe poiblí de dhíth. - Rochtain nua nascbhóthair. - Uasghrádú acomhal bóthair de dhíth.	- Síneadh séaraigh stoirme.
Pleanáil Straitéiseach don Iarthar Chorcaí					
23	Beanntraí	- Síntí príomhlíonra uisce de dhíth.	- Síntí séarach salach de dhíth.	- Bóthar faoisimh de dhíth. - Atógáil/athnuachan cosáin lochtacha nó raonta rothaíochta, chun nascacht le scoileanna, áiseanna agus lár an bhaile a fheabhsú. - Síntí soilsithe poiblí ag teastáil. - Uasghráduithe bóthair poiblí agus acomhail de dhíth. - Bearta tréscailteachta chun tacú le rochtain fheabhsaithe laistigh de phobail áitiúla agus idir pobail áitiúla.	- Séaraigh stoirme de dhíth.
24	Baile Chaisleáin Bhéarra	- Soláthar uisce nua de dhíth.	- Síntí séarach salach de dhíth	- Uasghrádú Bóithre Áitiúla - L4920 agus ag acomhal an L4920 agus an R572. - Bóthar rochtana nua CR-U-03. - Feabhsuithe Bóithre agus Bonneagar de dhíth de réir an Staidéir Tráchtá agus lompair. - Uasghrádú cosáin ar an R572 de dhíth. - Cosáin nua/leathanaithe agus rianta rothar deighilte a sholáthar, go háirithe chun nascadh le lár an bhaile. - Síntí soilsithe poiblí. - Straitéisí líonra taistil ghníomhaigh a fhorbairt de réir mholtaí Staidéar lompair Bhaile Chaisleáin Bhéarra.	
25	Cloich na Coillte	- Soláthar uisce nua de dhíth.	- Síntí séarach salach de dhíth.	- Cosáin nua/leathanaithe agus rianta rothaíochta deighilte a sholáthar chun nascacht leis an - lár baile/agus áiseanna a fheabhsú. - Síntí soilsithe poiblí ag teastáil. - Bóthar Faoisimh an Tuaiscirt. - Uasghráduithe bóithre poiblí de dhíth.	- Bonneagar Draenála Uisce Stoirme ag teastáil lena n-áirítear sruth éalaithe. - Gá le plean SUDs. - Plean lompair Áitiúil Ilmhíodach;
26	Dún Mánmhaí	- Uasghráduithe ar Sholáthar Uisce a theastaíonn chun acmhainn a sholáthar. - Uasghrádú agus síneadh uisce ag teastáil.	- Síneadh a chur le líonra séarachais salach ag teastáil. - Feabhsú líonra lena n-áirítear laghdú ar ró-shreabhadh stoirme comhcheangailte ag teastáil. - Uasghrádú stáisiúin chaidéalaithe de dhíth. - Is gá titim ó WWTP a athlonnú chun gnáthóg FWPM a sheachaint.	- Cosáin nua/leathanaithe agus raonta rothar deighilte a sholáthar. - Bóthar Faoisimh An Tuaiscirt Dhún Mánmhaí. - Síntí soilsithe poiblí de dhíth. - Uasghrádú bóithre poiblí ag teastáil.	- Staidéar de dhíth chun measúnú a dhéanamh ar na riachtanais maidir le draenáil uisce stoirme chun riosca tuile a íoslaghdú.

Tábla D2: Príomhbhonneagar Lonnaíochta ar leith

	Suíomh	Soláthar uisce	Fuíolluisce	Iompar	Eile
27	An Sciobairín	- Síntí príomhlíonra uisce de dhíth.	- Síntí séarach salach de dhíth.	<ul style="list-style-type: none"> - Tógáil Bhóthar Fóirithinte Ghort na Cloiche. - Uasghráduithe bóthair agus acomhal poiblí de dhíth. - Naisc chosáin le lár an bhaile de dhíth. - Síntí soilsithe poiblí de dhíth. - Cosáin nua/leathanaithe agus raonta rothaíochta deighilte a sholáthar. - Straitéisí Líonra Taistil Gníomhacha a Fhorbairt. - Droichead do choisithe agus cúiseanna ó Ché Levis go dtí Limistéar An Riasc. 	<ul style="list-style-type: none"> - SUDs de dhíth do dhobharceantar baile. - Séaraigh stoirme de dhíth.
28	An Scoil			<ul style="list-style-type: none"> - Bearta tréscailteachta chun tacú le rochtain fheabhsaithe laistigh agus idir pobail áitiúla, lena n-áirítear cosáin nua/leathanaithe agus raonta rothaíochta deighilte a sholáthar. - Síntí soilsithe poiblí de dhíth. - Uasghrádú bóthair poiblí/acomhal a theastaíonn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bonneagar Draenála Uisce Stoirme de dhíth, easanna san áireamh. Gá le plan SUDS.

D.3 – Srathú NDP Tailte Cónaithe

Cúlra

In Aguisín 3 den Chreat Náisiúnta Pleanála (NDP), tugtar isteach modheolaíocht nua le haghaidh cur chuige dhá shraith i leith criosú talún. Éilíonn Cuspóir Beartais Náisiúnta 72a ar Údarás Phleanála cur chuige caighdeánaithe dhá shraith a chur i bhfeidhm chun idirdhealú a dhéanamh idir: talamh criosaithe a ndéantar seirbhísiú air; agus, talamh criosaithe atá inseirbhíse laistigh de shaolré an Phlean Forbartha Contae.

- Déantar seirbhísiú ar thailte Leibhéal 1, agus go ginearálta, cuid de lorg tógtha limistéir nó tadhlaigh leis.
- Níl dóthain seirbhíse ar thailte Leibhéal 2 faoi láthair chun tacú le forbairt nua ach d'fhéadfadh siad a bheith seirbhísithe go hiomlán laistigh de shaolré an CDP. Féadfar tailte Chaipiteal Leibhéal 2 a shuíomh laistigh den lorg foirgnithe atá ann cheana, nó tadhlaigh le tailte forbartha atá ann cheana, nó le tailte criosaithe Leibhéal 1.
- D'fhéadfadh tailte criosaithe nach féidir seirbhísiú orthu le linn shaolré an Phlean a bheith san áireamh sa CDP, trí thagairt don measúnú bonneagair ar an Údarás Pleanála. Ciallaíonn sé seo nach féidir iad a chatagóiriú mar Tailte Leibhéal 1 nó tailte Leibhéal 2, de réir an mhéid thuas, agus níl siad infhorbartha laistigh de thréimhse an Phlean. Níor choir go bhfuil tailte mar sin san áireamh sa Chroisraitéis chun críocha ríofa.

Éilíonn an NDP ar an bPlean Forbartha Contae measúnú a dhéanamh ar an mbonneagar riachtanach chun tacú le haon tailte Leibhéal 2 a shaináithnítear le haghaidh forbartha. Caithfidh an measúnú a bheith ailínithe le clár seachadta na soláthraithe bonneagair ábhartha. Leagtar amach sna táblaí seo a leanas measúnú ar thailte atá criosaithe go cónaithe agus ar riachtanais bhonneagair ghaolmhara, de réir cheanglais Aguisín 3 den Chreat Náisiúnta Pleanála

Comhthéacs

Ní chuimsíonn an measúnú ar riachtanais tailte cónaithe agus bonneagair seo liosta uileghabhálach de bhonneagair riachtanacha ar fud an Chontae agus cé go bhfuil sé beartaithe go heisceachtúil, níltear ag brath air chun críocha bainistíochta forbartha. Is é cuspóir an mheasúnaithe a thaispeáint conas a dhéantar seirbhís leordhóthanach ar thailte atá criosaithe sa Phlean Forbartha Contae a shaináithnítear le haghaidh forbairt chónaithe (Leibhéal 1) nó a bhfuil an cumas acu a bheith seirbhísithe go hiomlán laistigh de thréimhse ama an Phlean (Leibhéal 2) - de réir Aguisín 3 den NDP. Is anailís pointe-in-am é an measúnú agus aithnítear go bhféadfadh riachtanais bhonneagair athrú. Leanfar le méid iomlán an bhonneagair chumasúcháin riachtanach a mheas tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha.

Tá soláthar breise bonneagair ar scála náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil beartaithe ar fud an Chontae, chomh maith le bonneagar sonrach a theastaíonn chun freastal ar thailte atá criosaithe i bPlean Forbartha an Chontae. Tá an bonneagar scálaithe náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil sin leagtha amach i bPlean Forbartha an Chontae agus leanfaidh Comhairle Contae Chorcaí ag obair i gcomhar leis na soláthraithe bonneagair agus na páirtithe leasmhara go léir chun an bonneagar sin a sholáthar. Is é cuspóir an mheasúnaithe atá leagtha amach i dtáblaí thíos a thaispeáint conas is féidir tailte atá criosaithe sa Phlean Forbartha Contae a shaináithnítear d'fhorbairt chónaithe a sheachadadh laistigh de shaolré an phlean.

Tá mí-ailíniú idir fráma ama an CDP agus cuid de na pleananna infheistíochta caipitil a theastaíonn chun bonn eolais a chur faoi. Tá seachadadh tionscadal bonneagair straitéisigh ag brath ar chaipiteal a bheith ar fáil, a bhfuil tionchar ag feidhmíocht eacnamaíoch agus cinnteoireacht beartais air féin. Clúdaíonn plean infheistíochta caipitil reatha Uisce Éireann an tréimhse ó 2020 go 2024 agus tá sé beagán níos giorra ná fráma ama Phlean Forbartha an Chontae, a chlúdaíonn an tréimhse suas go dtí 2028. Cé gur féidir a bheith ag súil le leibhéal réasúnta cinnteachta maidir le bonneagar a sheachadadh thar an tréimhse 2020-2024, ní féidir aon chinnteacht den sórt sin a sholáthar maidir le tionscadail bhonneagair uisce agus fuíolluisce a sheachadadh nach cuid de phlean infheistíochta reatha Uisce Éireann iad, agus ina dhiaidh sin cibé acu a fhéadfar nó nach bhféadfar na tionscadail sin a chur i gcrích laistigh de thréimhse ama an CDP. In éagmais cinnteacht den sórt sin, tugtar aird chuí ar fhoráil an NDP a deir go gcaithfidh tailte Leibhéal 2 "... a d'fhéadfadh a bheith seirbhísithe go hiomlán laistigh de shaolré an phlean".

Tá clár bhonneagair chaipitil Chomhairle Contae Chorcaí leagtha amach ar fud na Stiúirthóireachtaí ábhartha agus déantar athbhreithniú orthu gach bliain. Tá an bunús le roghnú tionscadal caipitil nasctha le cuspóirí phlean forbartha an Chontae a nglacann na Comhaltáí leis. Cuimseoidh tionscadail bhonneagair a shaináithnítear i bPlean Forbartha Contae Chorcaí 2022-2028 i gclár chaipitil Contae amach anseo agus i scéimeanna ranníocaíochta forbartha amach anseo.

Éilíonn an Creat Náisiúnta Pleanála ar an bPlean Forbartha Contae meastachán réasúnta a chur san áireamh maidir le costas iomlán an bhonneagair a aithníodh. Cruthaíonn an riachtanas seo dúshlán agus ní féidir gach costas a thuar. D'ainneoin sin, rinneadh gach iarracht cosúin a áireamh i gcás inar aithníodh foinse infhíonaithe ina leith. Níl aon fhreagracht ar an gComhairle as na meastacháin costais seo a ullmhú agus teastaíonn deimhniú ag céim an bhreithmheasa tionscadail ó na costais go léir a shaináithnítear.

Nótaí Tábhachtacha:

- Is anailís pointe-i-am í anailís na Comhairle idir 2019-2021, a tiomsaíodh mar chuid d'Fhorbairt an Chontae Próiseas Athbhreithnithe Plean. Cé go bhfuil gach iarracht déanta cruinneas a chinntiú, il aon pháirtithe le brath ar na sonraí thuas chun críocha bainistíochta forbartha nó anailís a bhaineann go sonrath leis an láithreán.
- Meastar costais bhonneagair agus ní áirítear leo costais féideartha a bhaineann le fáil thalún.
- Ní mór do thionscnóir an suímh bonneagar ar an Láithreán a sholáthar agus nil sé san áireamh sa tábla thuas.
- Laistigh de Limistéir Leathnaithe Uirbeacha, áit a ndéantar foráil do bhonneagar ar thailte príobháideacha, aisíocfar costais trí chomhaontú.
- Cuimsíonn an bonneagar criticiúil atá leagtha amach in Aguisín D an bonneagar nasctha cónaithe thíos agus an riachtanais bhonneagair níos leithne na lonnaíochtaí/réigiúin.

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Rochtain	Cosán Rochtain	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suimh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Carraig Uí Leighín										
CL-R-01	2	Uasghrádú de Charraig Bóthar	Poiblí lorg coise soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú	Poiblí soilsíú soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú						
CL-R-02	1									
CL-R-03	1									
CL-R-04	1									
CL-R-05	1									
CL-R-06	1									
CL-R-07	2	Nascbhóthar CL-U-07	Poiblí lorg coise soláthar ar R611	Poiblí soilsíú soláthar (mar chuid de lorg coise oibríonn ar R611)	Nua caidéalúchán stáisiún agus príomhphíobá aníos	Dromchla uisce draenáil oibreacha	Príomhphíobán uisce sineadh			
CL-R-08	2	Nascbhóthar CL-U-07	Poiblí lorg coise soláthar ar R611	Poiblí soilsíú soláthar (mar chuid de lorg coise oibríonn ar R611)	Nua caidéalúchán stáisiún agus príomhphíobá aníos	Dromchla uisce draenáil oibreacha	Príomhphíobán uisce sineadh			
CL-R-09	2	Nascbhóthar CL-U-07	Curtha ar fáil mar chuid de bóithre uasghráduithe	Curtha ar fáil mar chuid de bóithre uasghráduithe	c.150 méadar salach séarach sineadh	Curtha ar fáil mar chuid de bóithre uasghráduithe	Príomhphíobán uisce sineadh			
CL-R-10	2	Nascbhóthar CL-U-07	Poiblí lorg coise soláthar ar R611	Poiblí soilsíú soláthar (mar chuid de cosán oibríonn ar R611)	Nua caidéalúchán stáisiún agus príomhphíobá aníos	Dromchla uisce draenáil oibreacha	Príomhphíobán uisce sineadh c.€36,000			
CL-R-11	1									
CL-R-12	1									
CL-R-13	2	Uasghrádú de Charraig Bothar	Poiblí cosán soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú	Poiblí soilsíú soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú						
CL-X-01	2	Uasghrádú de Charraig Bothar	Poiblí cosán soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú	Poiblí soilsíú soláthar mar chuid de Bóthar na Carraige uasghrádú						
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe																
SPA Contae uirbeach																
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh																
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth														
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh								
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte						
Carraig Thuathail																
CT-R-01	1															
CT-R-02		<p>Is limistéar Suntasach Um Leathnú Uirbeach (UEA) é Carraig Thuathail Thuaidh de thart ar 100 ha a ritheann ó thuaidh agus comhthreomhar leis an líne iarnróid ó thuaidh ó Bhaile Charraig Thuathail agus a bhaineann tairbhe as suíomh stáisiúin iarnróid oibríochta atá ann cheana.</p> <p>Tá dul chun cinn suntasach déanta le déanaí maidir le gníomhachtú UEA Thuaidh Charraig Thamhlachta trí mhaoiniú a fháil faoin gCiste Forbartha Athghiniúna Uirbí (URDF) réamhthograí dearaidh a fhorbairt do bhonneagar cumasúcháin straitéiseach an UEA, atá á gcur chun cinn faoi láthair ag Foireann thiomnaithe Forfeidhmíthe Bonneagair Tithíochta na Comhairle.</p> <p>Tá cur chuige iomlán rialtais á ghlacadh chun lonnaíocht nua inbhuanaithe a chruthú a ailíníonn le beartas an rialtais ag leibhéal náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla, go háirithe maidir le dlúthfhás a bhaint amach agus pobail ardchaighdeán a thógáil timpeall ar bhonneagar straitéiseach iompair phoiblí. Léirítear toradh an dul chun cinn seo i sainpholasaí Charraig Thuathail Thuaidh atá sa Phlean seo.</p> <p>Éilíonn forbairt ar an láithreán seo soláthar a dhéanamh chun an bonneagar a thuairiscítear i dTábla 4.2.6 agus i dTábla 4.2.7 de Phlean Forbartha an Chontae – Imleabhar 4 Chorcaí Theas, a sheachadadh agus a chéimniú.</p>														
CT-R-03																
CT-R-04																
CT-RFAP-05																
CL-R-06																
CT-RFAP-08																
CT-RFAP-09																
CT-RFAP-10																
CT-RFAP-13																
CT-RFAP-16																
CT-RFAP-17																
CT-RFAP-19																
CT-R-11	1															
CT-RFAP-12	2	Bóithre áitiúla Uasghrádú														
CT-RFAP-14	2															
CT-RFAP-15	2															
CT-RAP-18	1															
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta																
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth														
Bóithre		<p>Le linn shaolré an phlean, forbairt nua sa cheantar agus an gá atá le hacmhainn bhreise a sholáthar d'fhás sa toadhchái, gá leis na feabhsuithe móra seo a leanas ar an ngréasán bóithre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acomhal Chrois an Chóibh (Feabhsú agus uasghrádú acomhal ar thimpeallán an tuaiscirt) • Uasghrádú ar an líonra bóithre laistigh de Charraig Thuathail féin • Uasghrádú ar an N25 idir Carraig Thuathail agus Mainistir na Corann (san áireamh sa Chlár um Bóithre Náisiúnta 2018-2027) 														

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe															
SPA Contae uirbeach															
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh															
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth						Suíomh							
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh							
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte					
An Cóbh															
CH-RFAP-01	2	Uasghrádú iartharach cuid de An Baile Nua Bóthar	Soláthar mar chuid de An Baile Nua Bóthar uasghrádú	Soláthar mar chuid de An Baile Nua Bóthar uasghrádú	Séarach salach líonra síneadh	Soláthar mar chuid de An Baile Nua Bóthar uasghrádú	Príomhphíobán uisce síneadh								
CH-RAP-02	2	<p>Bóithre Uasghrádú ar an gcuid thiar de Bhóthar Bhaile Uí Chonghaile go stáisiún iarnróid nua i mBaile Nua - lena n-áirítear soláthar nascachta do choisithe agus do rothair.</p> <p>Uasghrádú ar Bhóthar Táy agus go háirithe na hacmhail a fhreastalaíonn ar láithreán UEA, in aice le feabhsúcháin acomhail CH-B-02/CH-U-02.</p> <p>Feabhsuithe ar bhóithre áitiúla atá ann cheana (CH-U-02 agus CH-U-03).</p> <p>Soláthar Bóthar Ceangail Chonair Seirbhíse nua CH-U-04. (Thiar).</p> <p>Soláthar bóithre ceangail nua (CH-U-05 agus CH-U-06).</p> <p>Seirbhísí Uisce Soláthar de Thaiscumar Soláthair Uisce.</p> <p>Acmhainn a sholáthar le haghaidh Cóireála agus Bailiú Fuíolluisce (de réir mar is gá).</p> <p>Moltaí Staidéir SuDS a chur i bhfeidhm</p> <p>Séarach Draenála Uisce Dromchla Príomhlíonra Nua/Córas d'UEA.</p>													
CH-R-03															
CH-R-04															
CH-RFAP-05															
CH-RAP-06	2 An Baile Nua Uirbeach Leathadh Ceantar – Céim 1														
CH-R-07															
CH-R-08															
CH-R-09	1														
CH-R-10	1														
CH-R-11	1														
CH-R-12	1														
CH-RFAP-13	2	Uasghrádú ar an gcuid thiar de Bhóthar Bhaile Uí Nualláin	Soláthar mar chuid d'uasghrádú Bhóthar Bhaile Nua	Soláthar mar chuid d'uasghrádú Bhóthar Bhaile Nua	Síneadh líonra séaraigh shalaigh	Soláthar mar chuid d'uasghrádú Bhóthar Bhaile Nua	Síneadh príomhphíobán uisce								
CH-RFAP-14		<p>Bóithre Uasghrádú ar Bhóthar Táy Áitiúil CH-U-01 (Thoir) atá ann cheana - le cur soláthar coisithe agus rothaochta san áireamh nasacht.</p> <p>Bóthar Táy. Uasghrádú Acomhal Tigh an Chnoic. Saoráid nua do choisithe agus rothaochta comhcheangailte ó CH-U-07 go Mainéar an Choláiste (CH-U-09).</p> <p>Soláthar Nascbhóthar Conaire Seirbhíse nua (CH-U-06 agus CH-U-07).</p> <p>Bóthar rochtana nua a chruthú (CH-U-08) a nascann le forbairt nua i gCooline agus a nascann le CH-U-07</p> <p>Seirbhísí Uisce Soláthar de Thaiscumar Soláthair Uisce</p> <p>Soláthar acmhainne le haghaidh Cóireáil agus Bailiú Fuíolluisce</p> <p>Moltaí Staidéir SuDS a chur i bhfeidhm.</p> <p>Séarach/Córas Draenála Uisce Dromchla Príomhlíonra Nua do Cheantar Leathnaithe Uirbigh</p>													
CH-RFAP-15															
CH-RFAP-16	2 An Baile Nua Uirbeach Leathadh Suíomh - Céim 2														
CH-RFAP-17	2	Féach an Limistéar Leathnaithe Uirbeach (UEA) thuas													
CH-RR-01	1														
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta															
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth														
Bóithre	Uasghrádú ar an R624 de dhíth														

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth			Suimh					
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suimh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
An tOileán Beag										
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
LI-RR-01	2	Dáileoir Bóithre LI-U-02 agus LI-U-05	Le bheith curtha ar fáil mar mar chuid de Dáileoir bóithre	Le bheith curtha ar fáil mar mar chuid de Dáileoir bóithre						
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Bóithre agus Iompar		Tá uasghrádú ar idirmhalartú Dhún Citil ar siúl								
		Tá tógáil ar siúl de bhealach coisithe agus rothaíochta ó Dhroichead na Bury, Cill Chúil Íseal go Carraig Thuathail, ag nascadh stáisiún iarnróid an Oileáin Bhig								
		Tá bonneagar iompair inbhuanaithe, a sholáthraíonn rochtain ardchaighdeán do choisithe agus do rothair ar an Oileán Beag agus laistigh de, á fhorbairt chun freastal ar limistéir chónaithe agus fostaíochta atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo								
		Tá an Chomhairle ag cur dearadh bealach bus tosaíochta barrfheabhsaithe chun freastal ar na limistéir chónaithe agus fostaíochta atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo ar an Oileán Beag								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísi Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Mainistir na Corann										
MD-R-01	2	Uasghrádú de rochtain go N25 Cuid den N25 uasghrádú oibreacha			Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt c.400m séarach líonra uasghrádú		Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt			
MD-R-02	2									

MD-R-03	2				Féach an Rannóg Idirghabhála De réir Scála Lonnaíochta		Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt									
MD-R-04	2															
MD-R-05	2															
MD-R-06	2	<p>Tá dul chun cinn suntasach déanta le roinnt blianta anuas maidir leis an Limistéar Leathnaithe Uirbeach Uisce-Charraig a ghníomhachtú trí chur chuige uile-rialtais chun lonnaíocht nua inbhuanaithe a chruthú a ailíníonn le beartas an rialtais ar an leibhéal náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil, go háirithe maidir le fás dlúth a bhaint amach agus pobail ar ardchaighdeán a thógáil timpeall ar bhonneagar straitéiseach iompair phoiblí lena n-áirítear maoiniú a fuarthas faoin gCiste Gníomhachtaíthe Tithíochta um Bonneagar Áitiúil (LIHAF) in 2017 mar chuid den Chlár Atógáil Éireann chun bonneagar straitéiseach a sheachadadh roimh ré chun seachadadh tithíochta a éascú. Forbraíodh cur chuige comhtháite agus comhordaithe i leith seachadadh bonneagair de réir a chéile leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht agus le príomhghníomhaireachtaí Stáit eile, m.sh. Uisce Éireann (IÉ), Iarnród Éireann (IR), Bonneagar Iompair Éireann (TII), Oifig na nOibreacha Poiblí (OPW), a dhéanann, chomh maith le maoiniú suntasach breise a ghairíl chun leasa an gCeantar Leathnaithe Uirbigh, rachaidh sé chun tairbhe lonnaíocht níos leithne Mhainistir na Corann freisin. Léirítear toradh an dul chun cinn seo sa bheartas sonrath Uisce-Charraig atá sa Phlean Forbartha Contae seo.</p> <p>Éilíonn forbairt ar an Láithreán seo go ndéanfar foráil chun an bonneagar a thuairiscítear i dTábla 4.3.5 agus 4.3.6 de Phlean Forbartha an Chontae – Imleabhar 4 Chorcaí Theas a sheachadadh agus a chéimniú.</p>														
MD-R-07																
MD-R-08																
MD-RFAP-09																
MD-R-10																
MD-R-11																
MD-R-12																
MD-R-13																
MD-R-14																
MD-RAP-15								2	Féach an Limistéar Leathnaithe Uirbeach (UEA) thuas.							
MD-R-16																
MD-RAP-17																
MD-RAP-18																
MD-RFAP-19																
MD-RFAP-20																
MD-RAP-21																
MD-RAP-22																
MD-RFAP-23																
MD-R-24	2				Féach An Rannóg Idirghabhála Scálaíthe Lonnaíochta		Féach An Rannóg Idirghabhála Scálaíthe Lonnaíochta									
MD-R-25	2															
MD-R-26	2	Bóithre áitiúla uasghrád-uithe idir láithreán agus iarnród stáisiún			Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt		Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt									
MD-RR-01	2	Uasghrádú de rochtain go N25 Mar chuid de N25 uasghrádú oibreacha			Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt c.400m séarach líonra uasghrádú		Féach Lonnaíocht Scálaíthe Idirghabháil Alt									
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth															
Soláthar uisce	I Mainistir na Corann tá tionscadal ar siúl chun príomhphic uisce na cathrach agus an chuain a leathnú ó Charraig Thuathail go Mainistir na Corann a sholáthróidh acmhainn soláthair uisce leordhóthanach don bhaile. D'fhéadfadh go mbeadh taiscumar nua agus uasghrádú ar an líonra soláthair uisce de dhíth freisin chun freastal ar éilimh bhreise.															

Fuíolluisce	<p>Le linn Shaolré an Phlean: Teastaíonn oibreacha feabhais maidir le saincheisteanna insíothlaithe ó Uisce Éireann chun acmhainn a mhéadú. Tá oibreacha uasghrádaithe caipítíl á moladh ag Uisce Éireann i Mainistir na Corann freisin, chun acmhainn PE a thabhairt go 19,000. Is é 2026 an dáta réamhaisnéise reatha chun an tionscadal seo a sheachadadh.</p> <p>Idirghabháil Eatramhach Reatha: Idir an dá linn moltar do thionscadail eile acmhainn cóireála fuíolluisce a sholáthar lena n-áirítear:</p> <p>a) Céim 1 Atreorú luchtaithe go tionscadal Charraig Thuathail a chaidéalóidh eisilteach ón taobh thuaidh den Charraig Uisce go Carraig Thuathail - le críochnú in 2023.</p> <p>b) Céim 2 - Atreorú Luchtaigh go tionscadal Charraig Thuathail a aistreoidh an lódáil ó chuid mhór den bhaile go Carraig Thuathail - le críochnú in 2026.</p>	
Bóithre	Uasghrádú ar an N25 idir Carraig Thuathail agus Mainistir na Corann (san áireamh sa Chlár um Bóithre Náisiúnta 2018-2027).	

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe											
SPA Contae uirbeach											
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh											
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth									
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh			
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte	
An Mhóin Ard											
MN-X-01	2	Mar atá leagtha amach i Scéim Pleanála SDZ Móin Ard 2015 agus atá in éineacht le doiciméid de réir mar a cheadaítear ag an mBord Pleanála i mBealtaine 2016.							Nua Baile SDZ		
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta											
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísi Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh										
PW-RAP-01	1									
PW-R-02	1									
PW-RAP-03	2		c.270m Síneadh cosáin de dhíth		c.150m síneadh líonra de dhíth	Sruth éalaithe uisce stoirme de dhíth				
PW-X-01	1									
PW-X-02	1									
PW-X-03	1									
PW-X-04	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnlóchta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Uasghrádú ar líonra mórfhíobáin uisce stoc ó Bhaile Monsfieldstown, Cnocán an Radhairc agus Bóthar Bhaile an Róistigh go dtí an Pasáiste.								
		Uasghrádú ar stóráil taiscumar atá ann cheana.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suimh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Bun an Tábhairne agus Bánna										
CS-R-01	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe										
SPA Contae uirbeach										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Cluain										
CY-RAP-01	1									
CY-R-02	1									
CY-R-03	2									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Tá uasghrádú WWTP ar Phlean Infheistíochta Uisce Éireann 2020-2024.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Cill na hOmnáí/Uamhanna'										
KO-R-01	1									
KO-R-02	1									
KO-R-03	1									
KO-R-04	1									
KO-X-01	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Fuiolluisce	Tá uasghrádú WWTP do Chill na hOmnáí Uamhanna le dul chun cinn trí Chlár Fáis Bailte Beaga agus Sráidbhailte Uisce Éireann - áit a bhfuil sé rangaithe mar Uimh. 1 ar an liosta.									
Soláthar uisce	Líonra uisce agus uasghrádú stáisiúin caidéalaithe de dhíth.									

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth							Suíomh		
Criósú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte	

Geata Bán agus Áth Fhada

WG-R-01	1									
WG-R-02	1									
WG-R-03	1									

Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta

Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce	Uasghrádú de dhíth ar Scéim Soláthair Uisce Réigiúnach an Gheata Bháin.								
Fuíolluisce	Tá uasghrádú WWTP ar siúl.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Contae uirbeach										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
An Gleanntán										
GN-R-01	1									
GN-R-02	1									
GN-R-03	1									
GN-R-04	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Bóithre		Oibreacha fheabhsúcháin bóithre áitiúla.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Droichead na Bandan										
BD-R-01	1									
BD-RAP-02	1									
BD-R-03	2	Uasghrádú rochtana ar bhóithre	Curtha ar fáil mar chuid d'uasghrádú rochtana bóithre	Curtha ar fáil mar chuid d'uasghrádú rochtana bóithre			Uasghrádú príomhlíonra soláthair de dhíth			
BD-R-04	1									
BD-R-05	1									
BD-RR-01	2		Cosán soláthar riachtanach	Soláthar soilsithe poiblí de dhíth	Síneadh séaraigh shalaigh de dhíth					
BD-X-01	2	Uasghrádú rochtana ar bhóithre	Curtha ar fáil mar chuid d'uasghrádú rochtana bóithre	Curtha ar fáil mar chuid d'uasghrádú rochtana bóithre			Uasghrádú príomhlíonra soláthair de dhíth			
BD-X-02	1									
BD-X-04	1									
BD-X-05	2	Rochtain ar bhóithre le bheith curtha ar fáil	Cosán soláthar riachtanach	Soláthar soilsithe poiblí de dhíth	Ceangal go poiblí séarach riachtanach		Ceangal go príomhlíonra soláthar riachtanach			
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Teastaíonn stóráil uisce bhreise chun forbairt a éascú ar na tailte is airde criosaithe go cónaitheach ó thuaidh den bhaile. Le bheith curtha ar fáil ag tionscnóirí forbartha.									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Mainistir Fhear Maí										
FY-R-01	1									
FY-R-02	2				Síneadh séaraigh stoirme de dhíth					
FY-RAP-03	2				Síneadh séaraigh stoirme de dhíth					
FY-R-04	1									
FY-R-05	2	Acomhal rochtana bóithre áitiúla			Uasghrádú séaraigh shalaigh		Príomhphíobán uisce uasghrádú			
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Fuíolluisce		Caithfidh WWTP Mhainistir Fhear Maí a bheith uasghrádaithe agus níl sé ar Phlean Infheistíochta Uisce Éireann.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suimh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Cionn tSáile										
KS-RR-01	2		Feabhsúcháin go cosáin ar Bhóthar na Carraige			Uasghrádú ar Abbeyfort caidéal stáisiún		Uisce stóráil do níos airde cuid de láithreán le bheith curtha ar fáil ag forbairt tacadóir		
KS-RAP-01	2					Ní mór uasghrádú a dhéanamh ar WWTP Chionn tSáile				
KS-RAP-02	2									
KS-R-03	2									
KS-R-04	2					Ní mór uasghrádú a dhéanamh ar WWTP Chionn tSáile				
KS-R-05	2									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Fuiolluisce		Ní mór uasghrádú a dhéanamh ar WWTP Chionn tSáile.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí

Aguisin NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Maigh Chromtha										
MM-R-01	1									
MM-R-02	1									
MM-R-03	1									
MM-R-04	1									
MM-RAP-05	1									
MM-X-01	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Fuíolluisce		Tá gá le huasghrádú ar WS Mhaigh Chromtha lena n-áirítear príomhchoirmeacha uisce agus taiscumar ardleibhéil nua chun freastal ar fhorbairt bheartaithe.								
Fuíolluisce		Uasghrádú WWTP Mhaigh Chromtha.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí

Aguisin NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth		Suíomh						
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Mala										
MW-R-01	1									
MW-R-02	1									
MW-R-03	1									
MW-RAP-04	1									
MW-R-05	1									
MW-R-06	1									
MW-R-07	1									
MW-R-08	1									
MW-RR-01	2	Plean lompair de dhíth			Soláthar uisce agus uasghrádú fuíolluisce de dhíth, mar atá leagtha amach ag leibhéal lonnaíochta thíos					
MW-RR-02	2									
MW-RR-03	2									
MW-RR-04	2		Sineadh Cosáin Poiblí	Le bheith curtha ar fáil mar chuid de shíneadh cosán poiblí						
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Soláthraíonn dhá scéim den chuid is mó an soláthar uisce do Mhala, is iad sin WS Mhala (príomhscéim) agus an Box Cross WS. Freastalaíonn scéimeanna soláthair uisce eile ar chodanna teoranta den bhaile freisin. Is é WS Mhala an príomhscannán do Mhala. Caitheadh an príomhphíobán uisce i Mala a uasghrádú agus a leathnú chun freastal ar fhorbairt nua.								
Fuíolluisce		Tá pleananna i bhfeidhm ag Uisce Éireann le haghaidh oibreacha fairsinge feabhsúcháin ar an gcóras cóireála fuíolluisce laistigh den bhaile lena n-áirítear acmhainn líonra séaraigh domhantarraingthe méadaithe, acmhainn chaidéalaithe méadaithe don Phean Cóireála Fuíolluisce (WWTP) agus acmhainn cóireála méadaithe ag an WWTP go 22,000p.e. chun freastal ar an léaslíne dearaídh 10 mbliana.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe										
SPA Mórcheantar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Eochaill										
YL-R-01	2						Toilleadh uasghrádú riachtanach			
YL-RAP-02	2									
YL-R-03	2									
YL-R-04	2									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Tá athbhreithniú á dhéanamh faoi láthair ar roghanna chun acmhainn a fheabhsú tríd an bpróiseas measúnaithe roghanna iomlána (FOA) mar chuid den Phlean Náisiúnta Acmhainní Uisce.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe										
SPA Mórcheantar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Baile na Martra										
CM-R-01	1									
CM-RAP-02	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Uasghrádú WWTP liostaithe ar Phlean Infeistíochta Uisce Éireann 2020-2024.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Ráth Chormaic										
RK-R-01	1									
RK-RAP-02	1									
RK-R-03	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Mórcheantar Chorcaí

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suimh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte

Cnocán na Bíolraí

WT-R-01	1									
WT-R-02	1									
WT-R-03	1									

Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta

Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth
-------------------	-----------------------

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe										
SPA Corcaí Thuaidh										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Cill na Mallach										
BV-R-01	2				Fuíolluisce caighdeán le bheith tugtha faoi					
BV-RAP-02	2									
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Fuíolluisce		Caithfear aghaidh a thabhairt ar thionchar cháilíocht an uisce agus/nó ar shaincheisteanna comhlíonta ceadúnais a bhaineann le bonneagar fuíolluisce a fheastalaíonn ar Chill na Mallac chun freastal ar fhás breise agus tá athbheithniú á dhéanamh air faoi láthair.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Chorcaí Thuaidh										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
An Ráth										
CV-RR-01	1									
CV-R-02	1									
CV-R-03	2	Uasghrádú bóithre áitiúla ar an L1311								
CV-RAP-01	2									
CV-RR-02	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Faisnéis An Ráth a cuid uisce óil ó Sholáthar Uisce na Rátha. Ceartaíodh saincheisteanna suntasacha sceite líonra uisce laistigh de Sholáthar Uisce an Rátha. Déanfar monatóireacht ar an ngá atá le caomnú uisce breise le soláthar leordhóthanach uisce óil a sholáthar do thailte críosaithe seirbhíse sa Ráth.								
Fuíolluisce		Cuirtear fuíolluisce sa Ráth trí líonra séaraigh atá comhcheangailte den chuid is mó chuig Gléasra Cóireála Fuíolluisce an Rátha (WWTP). Tá gá le huasghrádú a dhéanamh ar WWTP an Rátha atá beartaithe ag Uisce Éireann chun freastal ar an bhforbairt bheartaithe sa Ráth.								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Chorcaí Thuaidh										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Ceann Toirc										
KK-RAP-01	2	Roghanna ar fáil le bheith aontaithe.				Fuíolluisce caighdeán le bheith tugtha faoi				
KK-R-02	2									
KK-R-03	2		Uasghrádú cosáin de dhíth ar Bhóthar Freemount				200 m príomhphíobán uisce ceangal riachtanach			
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Fuíolluisce		Ní mór tionchair cáilíocht an uisce agus/nó saincheisteanna comhlíonta ceadúnais a bhaineann le bonneagar fuíolluisce a fhreastalaíonn ar an mbaile a sheoladh le freastal ar fhás breise agus tá athbhreithniú á dhéanamh air faoi láthair.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Chorcaí Thuaidh

Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh

Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go sraith 1 Tailte
Sráid an Mhuilinn										
MS-R-01	1									
MS-R-02	2						Sineadh go lionra			
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnalochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Chorcaí Thuaidh										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Baile Mhistéala										
MH-R-01	1									
MH-RAP-02	1									
MH-R-03	1									
MH-R-04	1									
MH-RAP-05	1									
MH-R-06	1									
MH-R-07	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								
Soláthar uisce		Ní mór foinse bhreise uisce a shainaitint agus/nó bearta laghdaithe sceite.								
Fuíolluisce		Teastaíonn uasghrádú ar WWTP Bhaile Mhistéala chun acmhainn leordhóthanach a sholáthar chun freastal ar fhorbairt bheartaithe i mBaile Mhistéala.								

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Chorcaí Thuaidh										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Áth Trasna										
NK-R-01	2				Fuíolluisce caighdeán le bheith tugtha faoi					
NK-R-02	2	Roghanna ar fáil le bheith aontaithe.	Coisithe trasrian go bealach isteach reatha cosán		Fuíolluisce caighdeán le bheith tugtha faoi Caidéalúchán stáisiún uasghrádú					
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Tá acmhainn breise teoranta ag an bhfoinse uisce (Baile na Tóna) a fhreastalaíonn ar Áth Trasna agus beidh gá le bearta laghdaithe íosghrádaithe agus/nó sceite chun freastal ar fhorbairt na dtailte go léir atá críosaithe i Áth Trasna.									
Fuíolluisce	Beidh gá le huasghrádú ar an mbonneagar cóireála fuíolluisce chun freastal ar an bhfás atá beartaithe i Áth Trasna. Ní mór tionchair cáillíocht an uisce agus/nó saincheisteanna comhlíonta ceadúnais a bhaineann le bonneagar fuíolluisce a fhreastalaíonn ar an mbaile a sheoladh le freastal ar fhás breise agus tá athbhreithniú á dhéanamh air faoi láthair.									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Beantraí										
BT-R-01	2	Acomhal de dhíth ag bóthar rochtana agus poiblí bóthar								
BT-R-02	2	Bóthar L4711 uasghrádú	Curtha ar fáil mar mar chuid de L4711 uasghrádú	Curtha ar fáil mar mar chuid de L4711 uasghrádú	c.600 méadar séarach síneadh	Dromchla uisce líonra síneadh	c.300m príomhphíobán uisce síneadh			
BT-RAP-03	2									
BT-RR-01	2	Soláthar de BT-U-03 bóthar faoisimh riachtanach	Curtha ar fáil mar mar chuid de BT-U-03 bóthar faoisimh	Curtha ar fáil mar mar chuid de BT-U-03 bóthar faoisimh						
BT-R04	2	Bóithre rochtain ar a chur ar fáil	Cosán soláthar riachtanach	Poiblí soilsíú soláthar riachtanach	Ceangal go poiblí séarach riachtanach	Dromchla uisce líonra síneadh	Ceangal go príomhlíonra soláthar riachtanach			
BT-R-05	2	Bóthar áitiúil uasghrádú	Curtha ar fáil mar chuid d'áitiúil bóthar uasghrádú	Curtha ar fáil mar mar chuid de bóthar áitiúil uasghrádú	Síneadh reatha séarach	Dromchla uisce líonra síneadh	Síneadh reatha líonra			
BT-X-01	1									
BT-X-03	2	Bóithre bealach isteach riachtanach	Curtha ar fáil mar chuid de bhóthar bealach isteach	Curtha ar fáil mar mar chuid de bhóthar bealach isteach						
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Tá Uisce Éireann ag déanamh measnú ar Scéim Soláthair Uisce Bheantraí – Gaibhniú, Taiscumair agus Líonra, faoi láthair.									
Fuíolluisce	Tá Uisce Éireann ag déanamh measnú ar Scéim Séarachais Bheantraí faoi láthair.									

Tábla D3 - Sraithú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Críosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth			Suíomh					
Críosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Baile Chaisleáin Bhéarra										
CR-R-01	2	Bóthar áitiúil uasghrádú riachtanach	Cosán soláthar de dhíth - mar chuid de bóthar uasghrádú	Poiblí soilsíú de dhíth - mar chuid de bóthar uasghrádú						
CR-R-02	2	Bóthar áitiúil uasghrádú riachtanach	Cosán soláthar de dhíth - mar chuid de bóthar uasghrádú	Poiblí Soilsíú de dhíth - mar chuid de bóthar uasghrádú						
CR-R-03	2									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth			Suíomh					
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Cloich na Coillte										
CK-R-01	2	Bóithre áitiúla uasghrádú	Soláthar mar chuid d'áitiúil bóithre uasghrádú	Soláthar mar chuid de bóithre áitiúla uasghrádú	Líonra síneadh riachtanach	Soláthar mar chuid d'áitiúil bóithre uasghrádú	Líonra síneadh riachtanach			
CK-RAP-02	2	Soláthar de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar	Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar	Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar		Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar				
CK-R-03	2		Bealach isteach trí forbairt tailte chuig an oirthear	Bealach isteach trí forbairt tailte chuig an oirthear		Bealach isteach trí forbairt tailte chuig an oirthear				
CK-R-04	2		Cosán uasghrádú	Soilsíú poiblí uasghrádú						
CK-R-05	2	Soláthar de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar	Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar	Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar		Soláthar mar chuid de Tuaisceartach Faoiseamh Istigh Bóthar				
CK-RAP-06	2									
CK-R-07	1									
Riachtanais Bonneagair Scálaithe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Tá gá le soláthar nua maidir le soláthar uisce agus bearta laghdaithe sceitheadh agus tá Uisce Éireann ag smaoineamh ar roinnt roghanna ina leith seo faoi láthair.									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Criosaithe Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth			Suíomh					
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
Dún Mánmhaí										
DY-R-01	2	Bóthar Faoisimh riachtanach	Le bheith curtha ar fáil mar mar chuid de bóthar faoisimh	Le bheith curtha ar fáil mar mar chuid de bóthar faoisimh	Séarach salach sineadh riachtanach Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos freisin	Suds infheistíocht riachtanach Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos freisin	Príomhphíobán uisce sineadh riachtanach Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos freisin			
DY-R-02	2									
DY-RR-01	2									
DY-R-03	2				Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos	Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos	Féach lonnaíocht scálaíthe bonneagar riachtanais thíos			
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Scéim Soláthair Uisce Réigiúnach Dhún Mánmhaí: Tá Uisce Éireann ag déanamh measúnú faoi láthair ar Chéim 1 –									
Fuíolluisce	Uasghrádú bonneagair fuíolluisce de dhíth, idirghabhálacha sonracha faoi machnamh.									

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhísí Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
An Scoil										
SC-R-01	1									
SC-R-02	2	Acomhal uasghrádú ag bóthar poiblí								
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair		Idirghabháil de dhíth								

Tábla D3 - Srathú NDP Tailte Cónaithe

SPA Iarthar Chorcaí										
Aguisín NDP 3 Leibhéal 1 & 2 Seirbhíse Tailte Cónaithe & Critéir Suimh										
Seirbhísithe		Idirghabháil de dhíth								
Criosú Tagairt	Sraith	Bóithre Bealach isteach	Cosán Bealach isteach	Poiblí Soilsíú	Salach Séarach Draenáil	Dromchla Uisce Draenáil	Uisce Soláthar	Suíomh		
								Laistigh de Reatha Comhthógtha Lorg coise	Teorantach Reatha Forbartha Tailte	Teorantach Go Sraith 1 Tailte
An Sciobairín										
SK-R-01	2	Criochnú de Fhaoiseamh Bóthar U-02				Le bheith curtha ar fáil mar chuid de Bóthar Faoisimh				
SK-R-02	1									
SK-R-03	1									
SK-R-04	1									
SK-RAP-05	1									
SK-R-06	2						príomhlíonra 400 m uasghrádú riachtanach			
SK-X-01	2	Trácht Bainistíocht agus Rochtain Plean riachtanach	Le bheith curtha ar fáil mar chuid de Trácht Bainistíocht agus Bealach isteach Plean	Le bheith curtha ar fáil mar chuid de Trácht Bainistíocht agus Bealach isteach Plean		Dromchla Plean Uisce riachtanach				
Riachtanais Bonneagair Scálaíthe Lonnaíochta										
Cineál Bonneagair	Idirghabháil de dhíth									
Soláthar uisce	Tá Uisce Éireann ag déanamh measnú ar Scéim Soláthair Uisce Bheanntraí – Gaibhniú, Taiscumair agus Lionra, faoi láthair.									
Fuiolluisce	Tá Uisce Éireann ag déanamh measúnú ar Scéim Séarachais Bheanntraí faoi láthair.									

FOSCRÍBHINN E
CUSPÓIRÍ BEARTAIS
DO CHOMHSTRAITÉIS
TITHÍOCHTA CHORCAÍ
2022-2028

Réamhrá

Baintear na prionsabail agus na beartais atá leagtha amach san Aguisín seo ón gComhstraitéis Tithíochta agus ón Measúnú ar Éileamh ar Riachtanas Tithíochta a d'ullmhaigh comhairliúcháin thar ceann Chomhairlí Contae agus Cathrach Chorcaí.

Tá athbhreithniú déanta ag an Straitéis agus ag an HNDA ar riachtanais tithíochta atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo i gCathair agus i gContae Chorcaí, ag leagan amach bonn fianaise don dá údarás áitiúla chun pleanáil do thithíocht inbhuanaithe agus inacmhainne thar thréimhse na straitéise. Leagtar amach sa Straitéis prionsabail agus cuspóirí beartais chun tacú leis an dá údarás pleanáil a dhéanamh do thithíocht nua agus í a sheachadadh, ag tarraingt ar an mbonn láidir fianaise a sholáthraíonn an HNDA chomh maith leis na prionsabail bheartais d'fhorbairt inbhuanaithe a ndéantar athbhreithniú orthu i gCuid 2 den Straitéis.

Prionsabail chun cuspóirí beartais na Comhstraitéise Tithíochta a threorú

Ní mór cuspóirí láidre beartais fadtéarmacha do Chathair agus do Chontae Chorcaí a bheith bunaithe ar na prionsabail chearta. Déanfar seachadadh tithíochta i gCorcaigh thar thréimhse na straitéise agus ina dhiaidh sin i gcomhthéacs na ndúshlán náisiúnta a bhaineann le dóthain tithíochta a sholáthar do dhaonra atá ag fás, dul i ngleic leis an athrú aeráide, agus folláine shóisialta agus eacnamaíoch na bpobal a fheabhsú. Dá bhrí sin, chun na dúshlán níos leithne seo a léiriú, tá cuspóirí beartais na Comhstraitéise Tithíochta seo treoraithe ag na prionsabail leathana seo a leanas: prionsabail leathana:

- Chun forbairt inbhuanaithe a sholáthar trí thithe nua a sholáthar sna háiteanna cearta, fás dlúth agus cathracha, bailte agus sráidbhailte láidre a chur chun cinn le rochtain mhaith ar thaitneamhachtaí, ar phoist agus ar sheirbhísí.
- Chun tithíocht ar ardchaighdeán a sholáthar a fheastalaíonn ar riachtanais mhuintir éagsúil Chorcaí, is cuma cén cúlra, cúinsí nó ioncam atá acu, agus a chuireann pobail láidre agus mheasctha shóisialta chun cinn.
- Pobail láidre, tharraingteacha, bhríomhara agus uilechuimsitheacha shóisialta a chur chun cinn i gCorcaigh.
- Solúbthacht a sholáthar chun freastal ar riachtanais agus ar chúinsí nua a thagann chun cinn thar thréimhse na straitéise agus ina dhiaidh sin.
- Chun tacú le ról daonlathach Chomhairlí Cathrach agus Contae Chorcaí agus phobail áitiúla Chorcaí chun todhchaí na tithíochta i gCorcaigh a chinneadh.

Dréachtaíodh na cuspóirí beartais seo a leanas de réir na bprionsabail seo chun seachadadh tithíochta inbhuanaithe a threorú agus tacú leis trí pleanáil spásúil éifeachtach ag Comhairlí Cathrach agus Contae Chorcaí.

Cuspóirí Beartais do Chomhstraitéis Tithíochta Chorcaí 2022-2028

Cuspóirí Beartais do Chomhstraitéis Tithíochta Chorcaí 2022-2028	
Níl	Cuspóir
PO1	<p>Tá sé mar chuspóir ag Comhairle Contae agus Cathrach Chorcaí a bheith mar aidhm go mbeidh tithíocht ar fáil chun freastal ar riachtanais daoine de gach riachtanas agus ioncam i gCorcaigh, le meascán cuí de mhéideanna tithíochta, cineálacha agus tionachtaí in áiteanna oiriúnacha. Cuimseoidh seo tithíocht shóisialta agus inacmhainne nua a sholáthar ar ardchaighdeán, atá oiriúnach do riachtanais shonracha teaghlach.</p> <p>Chun tacú leis an gcuspóir seo, agus chun a chinntiú go gcuirtear meascán tithíochta oiriúnach ar fáil laistigh d'fhorbairtí aonair agus laistigh de phobail, beidh iarratais phleanála ar aonaid tithíochta iolracha riachtanach le Ráiteas ar Mheascán Tithíochta a chur isteach ina sonraítear an meascán tithíochta atá beartaithe agus an fáth a meastar go bhfuil sé oiriúnach chun freastal ar riachtanais ceantair.</p>
PO2	<p>Cinnteoigh na Comhairlí go ndéanfar méid leordhóthanach talún le haghaidh tithíochta in áiteanna oiriúnacha a chríosú ina bPleananna Forbartha faoi seach, chun freastal ar na héilimh agus na riachtanais tithíochta dóchúla sa todhchaí a shainiú sa Straitéis Tithíochta seo.</p>
PO3	<p>Beidh sé mar aidhm ag na Comhairlí soláthar a dhéanamh do riachtanais tithíochta nach bhfuiltear ag freagairt dó mar atá aitheanta ag measúnuithe tithíochta sóisialta contae agus cathrach trí thithíocht shóisialta agus inacmhainne a sholáthar. Saothróidh na Comhairlí raon meicníochtaí seachadta lena n-áirítear seachadadh díreach ag na Comhairlí, seachadadh trí Chomhlachtaí Ceadaithe Tithíochta, agus trí shocruithe léasaithe gearrthéarmacha agus fadtéarmacha arna n-eagrú ag na Comhairlí le tiarnaí talún príobháideacha.</p> <p>Leanfaidh na Comhairlí ag iarraidh taitneamh aon tí, foirgnimh nó talún a sholáthraíonn na Comhairlí a chosaint, agus taitneamh a bhaint as aon réadmhaoin in aice láimhe, trí dhea-bhainistíocht eastáit a chur chun cinn go leanúnach agus oibreoidh siad le pobail áitiúla agus le páirtithe leasmhara eile ina leith seo.</p>

Cuspóirí Beartais do Chomhstraitéis Tithíochta Chorcaí 2022-2028

Níl	Cuspóir
PO4	<p>Cuirfidh na Comhairlí tithíocht shóisialta agus inacmhainne ar fáil go sonrathach chun freastal ar riachtanais tithíochta tuartha teaghlach breise nua thar thréimhse na straitéise mar atá aitheanta ag HNDA Chontae agus Chathair Chorcaí. Saothrófar na spriocanna seo a leanas maidir le seachadadh tithíochta sóisialta agus inacmhainne do na blianta 2022-2028 (chomh maith le seachadadh tithíochta a shaothraítear faoi PO3):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cathair Chorcaí: 3,312 • Contae Chorcaí 5,674, a chuimsíonn: <ul style="list-style-type: none"> - SPA Contae uirbeach: 2,114 - SPA Mórcheantar Chorcaí: 1,873 - SPA Iarthar Chorcaí: 873 - SPA Iarthar Chorcaí: 784 <p>Cuirfear aonaid tithíochta sóisialta agus inacmhainne nua ar fáil ag féachaint d'aidhmeanna agus beartais níos leithne na bPleananna Forbartha Contae agus Cathrach agus de réir chuspóirí agus spriocanna beartais agus rialtais réigiúnacha, lena n-áirítear an gá atá le fás inbhuanaithe agus dlúth a sholáthar ar fud Chorcaí. Seachadfar tithíocht shóisialta agus inacmhainne trí raon meicníochtaí, soláthar díreach ag na Comhairlí, ag Comhlachtaí Ceadaithe Tithíochta, ag an nGníomhaireacht Forbartha Talún agus trí thionóntachtaí gearrthéarmacha agus fadtéarmacha arna n-eagrú ag na Comhairlí le tiarnaí talún príobháideacha san áireamh.</p>
PO5	<p>Éileoidh na Comhairlí go gcuirfear 20% de na tailte a ndéanfaítear cead ina leith chun tithe a fhorbairt in áirithe do thithíocht shóisialta agus inacmhainne de réir an Achta um Thithíocht Inacmhainne 2021 agus Chuid V den Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú).</p> <p>Cuimseoidh an riachtanas seo tithíocht shóisialta 10% agus tithíocht inacmhainne 10% (lena n-áirítear ceannach inacmhainne agus/nó Cíos Costas), faoi réir fachtóirí lena n-áirítear éileamh agus inmharthanacht tithíochta inacmhainne ar láithreáin aonair. Coimeádann na Comhairlí an ceart a chinneadh a iomchuí atá seachadadh Costas ar Cíos 'Cuid V' agus/nó seachadadh ceannaigh inacmhainne ar láithreáin aonair ar bhonn cás ar chás. Beidh seachadadh tithíochta 'Cuid V' de réir na reachtaíochta ábhartha agus na dtreoirí náisiúnta. Cloifear le haon leasuithe ina dhiaidh sin ar an riachtanais dlíthiúil an tithíochta seo a sheachadadh le linn shaolré na Straitéise seo.</p>
PO6	<p>Tá sé mar chuspóir ag na Comhairlí go dtacóidh agus go gcomhdhlúthóidh seachadadh tithíochta nua thar thréimhse na straitéise na tíopeolaíochtaí agus na hordlathais lonnaíochta a shainaithnítear i Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach an Deiscirt agus sna Pleananna Forbartha Contae agus Cathrach. Beidh seachadadh tithíochta i Limistéar Uirbeach Chorcaí treoirithe ag ról straitéiseach náisiúnta Limistéar Pleanála Straitéisí Cathrach Chathair Chorcaí/Chontae Chorcaí agus aidhmeanna agus beartais Phlean Straitéiseach Limistéar Cathrach Chorcaí.</p>
PO7	<p>Tá sé mar chuspóir ag na Comhairlí go soláthróidh seachadadh tithíochta nua thar thréimhse na straitéise fás dlúth agus inbhuanaithe i mbailte agus sráidbhailte Chathair Chorcaí, Uirbeach, Eochair, an Rinn agus contae, le cinntiú go mbainfear amach dlúthfhás agus athghiniúint faoi limistéar NDP, an RSES agus MASP Corcaigh, lena n-áirítear an ceanglas go seachadfar 50% ar a laghad de na tithe nua go léir i gCathair agus i mbruachbhailte Chorcaí, agus 30% ar a laghad de na tithe nua go léir i lonnaíochtaí eile, laistigh den lorg foirgnithe atá ann cheana.</p>
PO8	<p>Tá sé mar chuspóir ag na Comhairlí go dtacóidh seachadadh tithíochta nua thar thréimhse na straitéise le hathnuachan uirbeach agus le hathghiniúint uirbeach agus neartóidh sé ról agus inmharthanacht Chathair Chorcaí agus bailte agus sráidbhailte Uirbeach, an-tábhachtach, Fáinne agus Contae i gContae Chorcaí. Tacóidh na Comhairlí trí na Pleananna Forbartha Cathrach agus Contae le tithíocht a sholáthar ar thalamh athfhorbraíochta/lorg tógtha agus i mórcheantair athghiniúna uirbeacha mar Dugthailte Chorcaí, chomh maith le Láithreáin Inlíonta i mbailte agus sráidbhailte níos lú.</p>
PO9	<p>Uasmhéadóidh na Comhairlí úsáid éifeachtúil stoc tithíochta údarais áitiúil agus íoslághdóidh siad folúntas stoc tithíochta údarais áitiúil, trí athchóiriú agus iarfheistiú éifeachtach stoic níos sine nuair is cuí san áireamh.</p>
PO10	<p>Déanfaidh na Comhairlí pleanáil do sholáthar inbhuanaithe tithíochta aonair faoin tuath trí na Pleananna Forbartha Contae agus Cathrach, ag féachaint don ghá a d'fhéadfadh a bheith le tithíocht aonair faoin tuath mar atá leagtha amach san HNDA chomh maith le beartas agus treoir náisiúnta agus réigiúnach atá ann cheana agus atá le teacht agus inmharthanacht bailte níos lú agus lonnaíochtaí tuaithe.</p>
PO11	<p>Tacóidh Comhairle Contae Chorcaí le tithíocht a sholáthar atá oiriúnach do riachtanais Oileáin Iarthar Chorcaí agus oibreoidh siad le Grúpa Idirghníomhaireachta Oileáin Iarthar Chorcaí agus le hionadaithe pobail chun aghaidh a thabhairt ar na dúshláin tithíochta ar leith atá roimh phobail na n-oileán, lena n-áirítear trí thithe sóisialta agus inacmhainne a sholáthar trí mheicníochtaí iomchuí agus costéifeachtacha.</p>

Cuspóirí Beartais do Chomhstraitéis Tithíochta Chorcaí 2022-2028	
Níl	Cuspóir
PO12	Tacóidh na Comhairlí le háiteanna tarraingteacha bríomhara a chruthú trí thithe atá imithe i léig, atá folamh agus tréigthe a athchóiriú agus a athúsáid. Spreagfaidh na Comhairlí tithe folmha a thabhairt in úsáid ar bhealaí éagsúla lena n-áirítear tobhach láithreáin folamh a chur i bhfeidhm de réir an Achta um Athghiniúint Uirbeach agus Tithíocht 2015 (nó aon bhearta a thioctfaidh ina n-áit). Cuirfidh na Comhairlí athchóiriú réadmhaoine folmha chun cinn ina dtithe nua sóisialta agus inacmhainne trí scéimeanna lena n-áirítear an Scéim Deisiúcháin agus Léasaithe, an Scéim Ceannaigh agus Athnuachana, agus léasú fadtéarmach. Déanfaidh na Comhairlí iarracht na scéimeanna seo a chur chun cinn agus úinéirí réadmhaoine folmha a spreagadh chun leas a bhaint as na scéimeanna seo, go díreach nó i gcomhar le Comhlachtaí Ceadaithe Tithíochta.
PO13	Tacóidh na Comhairlí le dearadh ardchaighdeán i dtithíocht nua agus cuirfidh siad tithíocht chun cinn atá tarraingteach, sábháilte agus inoiriúnaithe do riachtanais teaghlach atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo lena n-áirítear méideanna teaghlach amach anseo. Tacóidh na Comhairlí freisin le modhanna tógála nuálacha chun tithíocht inbhuanaithe agus sholúbtha a sholáthar.
PO14	Cuirfidh na Comhairlí dearadh agus seachadadh tithíochta atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de agus tíosach ar fhuinneamh chun cinn, lena n-áirítear trí athchóiriú agus uasghrádú a dhéanamh ar an stoc atá ann cheana. Tacóidh na Comhairlí le dearadh tithíochta a chuireann le hathléimneacht aeráide agus maolú aeráide, lena n-áirítear modhanna tógála nuálacha ísealcharbóin agus laghdú ar fhuinneamh corpraithe i dtithe nuathógtha.
PO15	Tacóidh na Comhairlí le roghanna tithíochta a sholáthar chun freastal ar riachtanais daoine scothaosta agus chun tacú le daoine scothaosta maireachtáil go neamhspleách nuair is féidir. Tacóidh na Comhairlí le tithe atá ann cheana a oiriúnú chun freastal ar riachtanais daoine scothaosta, lena n-áirítear trí scéimeanna deontais tithíochta a sholáthar, agus tacóidh siad leo siúd ar mian leo laghdú a dhéanamh ar chóiríocht níos oiriúnaí. Tacóidh na Comhairlí le seachadadh Tithe Saoil agus cuirfidh siad chun cinn iad agus tacóidh siad leis an soláthar tithíochta atá oiriúnach do riachtanais daoine de gach aois agus atá inoiriúnaithe do dhaoine atá ag dul in aois. Tacóidh agus cuirfidh na Comhairlí chun cinn seachadadh sainchóiríochta atá oiriúnach do riachtanais daoine scothaosta i gcomhar leis an earnáil dheonach, AHBanna, FSS, agus comhlachtaí ábhartha eile.
PO16	Tacóidh agus soláthróidh na Comhairlí tithíocht a fhreastalaíonn ar riachtanais éagsúla daoine faoi mhíchumas agus cuirfidh siad Plean Straitéiseach Chomhairle Contae Chorcaí i bhfeidhm do Dhaoine Faoi Mhíchumas agus aon athbhreithnithe agus pleananna ina dhiaidh sin. Tacóidh na Comhairlí le príonsabail an Dearaidh Uilíoch agus cuirfidh siad chun cinn iad i dtithíocht nua athchóirithe agus i bhfoirgnimh phobail i gCorcaigh.
PO17	Tacóidh na Comhairlí le lóistín saintógtha do mhic léinn a sholáthar in áiteanna oiriúnacha agus le dearadh cuí (saoráidí pobail leordhóthanacha agus spás comhchoiteann seachtrach san áireamh) mar atá leagtha amach sna Pleananna Forbartha Contae agus Cathrach, chun freastal ar an éileamh ar thithíocht do mhic léinn de réir na Straitéise Náisiúnta Cóiríochta do Mhic Léinn. Sa chás go bhforbraítear Láithreáin le haghaidh lóistín do mhic léinn, beidh an chuid den suíomh a bhaineann leis seo díolmhaite ó riachtanais tithíochta sóisialta PO5. Cuirfear i gcoinne iarratais ar athrú úsáide ó thithíocht mac léinn go tithíocht de chineál ar bith eile gan a léiriú go bhfuil ró-sholáthar tithíochta do mhic léinn ann.
PO18	Tabharfaidh na Comhairlí aird ar ainmiúcháin Rialtais ar Chriosanna Brú Cíos a i gCathair Chorcaí agus i gContae Chorcaí agus iarratais mhóra pleanála tráchtála agus cónaithe á mbreithniú acu, saghas gur cheart go dtacódh tograí forbartha le tithe nua agus éagsúlacht tionachta a sholáthar.
PO19	Leanfaidh na Comhairlí ag tacú le modhanna chun easpa dídine a chosc agus chun bealaí a sholáthar nach bhfuil dídine ann do theaghlach, ag obair i gcomhar le comhlachtaí poiblí agus deonacha lena n-áirítear trí Fhóirne Chorcaí do Dhaoine gan Dídean.
PO20	Tacóidh na Comhairlí le tithíocht a sholáthar a oireann do riachtanais an Lucht Siúil agus déanfaidh siad maoirseacht ar chur i bhfeidhm Pleananna Lóistín don Lucht Siúil Chontae Chorcaí agus Chathair Chorcaí agus nuashonruithe ina dhiaidh sin.
PO21	Leanfaidh na Comhairlí ag obair leis an Rialtas Láir agus le Gníomhaireachtaí Stáit ábhartha chun tacú le tithíocht a sholáthar d'iarrthóirí tearmainn agus do dhídeanaithe i gCorcaigh.
PO22	Comhoibreoidh na Comhairlí go dlúth lena chéile agus le Tionól Réigiúnach an Deiscirt chun pleanáil do thithe nua agus chun freastal ar riachtanais tithíochta do Limistéar Uirbeach Chorcaí trí Plean Straitéiseach Limistéar Cathrach Chorcaí a chur i bhfeidhm.
PO23	Tacóidh na Comhairlí le monatóireacht agus athbhreithniú leanúnach an HNDA de réir mar is cuí de réir aon treorach atá le teacht ar mhodheolaíocht an HNDA arna heisiúint ag an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht.

FOSCRÍBHINN F

CARACHTAR TÍRDHREACHA MEASÚNÚ AR CHONTAE CHORCAÍ

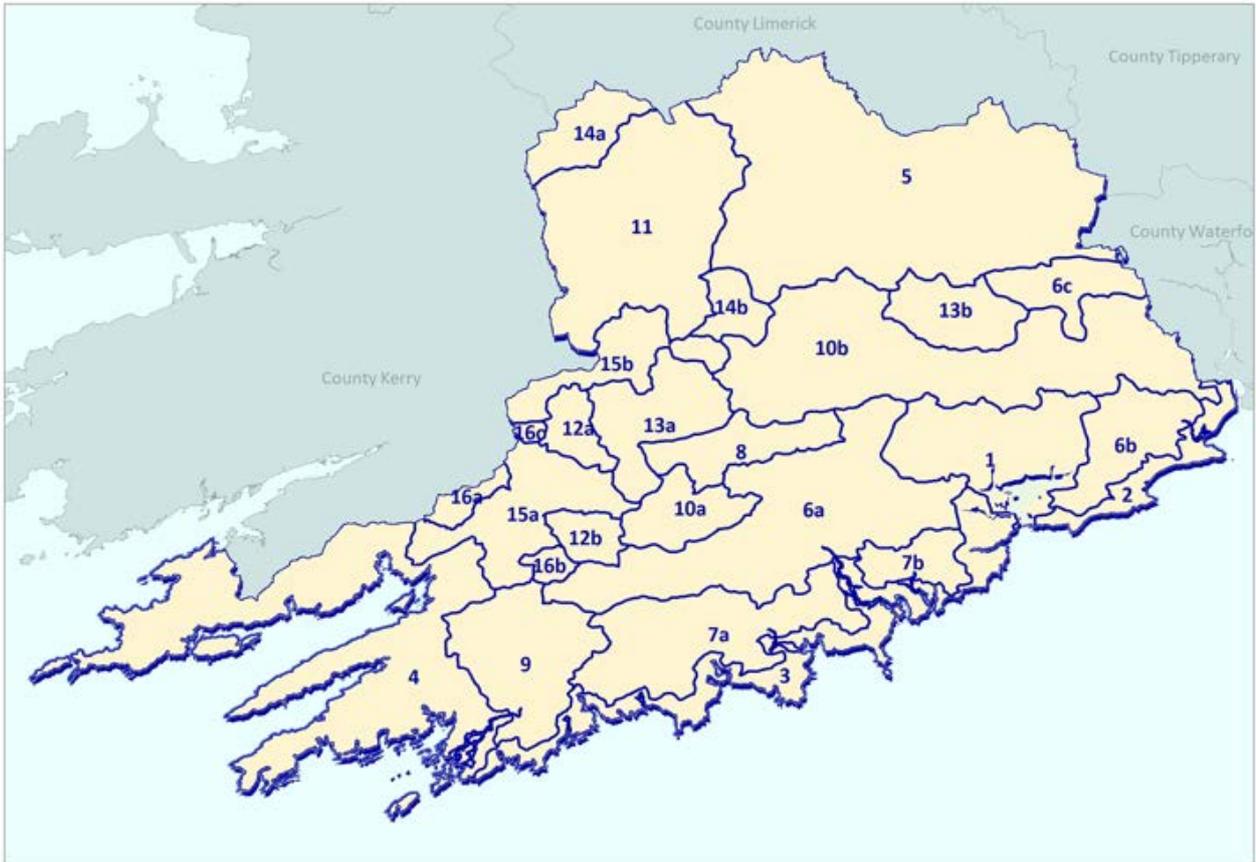
Ábhair

1. Tábla Achoimre ar Charachtar Tírdhreacha Measúnú ar Chontae Chorcaí
2. Léarscáil de Chineálacha Nádúr an Tírdhreacha i gContae Chorcaí

1. Tábla Achomair ar an Measúnú ar Nádúr an Tírdhreacha i gContae Chorcaí

	Cineál Carachtar Tírdhreacha	Luach Tírdhreacha	Íogaireacht Tírdhreacha	Tábhacht Tírdhreacha
1	Cuan agus Inbhear na Cathrach	An-Ard	An-Ard	Náisiúnta
2	Cósta an Bhá Leathan	An-Ard	An-Ard	Contae
3	Cósta bearnach Inbhearach	An-Ard	An-Ard	Náisiúnta
4	Leithinis Garbh Iomaire	An-Ard	An-Ard	Náisiúnta
5	Má Thorthúil le Droim Móinteach*	An-Ard	An-Ard	Contae
6a	Gleannta Ísealchríche Leathan Torthúil	Ard	Ard	Contae
6b	Gleannta Ísealchríche Leathan Torthúil	Meánach	Meánach	Áitiúil
6c	Gleannta Ísealchríche Leathan Torthúil	Meánach	Meánach	Áitiúil
7a	Talamh Feirme Breacachain Rollta	Meánach	Meánach	Contae
7b	Talamh Feirme Breacachain Rollta	Meánach	Meánach	Áitiúil
8	Gleannta Abhainn Chnocach agus Taiscumar	Ard	Ard	Náisiúnta
9	Báisín Gleanna Leathan Imeach Talún Láir agus Ísealchríche	Íseal	Meánach	Áitiúil
10a	Meán-Thalamh Torthúil Scoilte	Íseal	Íseal	Áitiúil
10b	Meán-Thalamh Torthúil Scoilte	Meánach	Ard	Contae
11	Gleann Leathan Imeach Talún Láir	Ard	Ard	Áitiúil
12a	Talamh láir Imeach Rollach agus Foraoiseach	Ard	Ard	Áitiúil
12b	Talamh láir Imeach Rollach agus Foraoiseach	Meánach	Meánach	Áitiúil
13a	Talamh láir Imeach Gleannta	Ard	Ard	Contae
13b	Talamh láir Imeach Gleannta	Meánach	Meánach	Áitiúil
14a	Ardtalamh rolladh scoilte Imeach agus Foraoise	Meánach	Meánach	Áitiúil
14b	Ardtalamh rolladh scoilte Imeach agus Foraoise	Meánach	Meánach	Áitiúil
15a	Ceantar sléibhe buaiceach agus beannacha	Ard	Ard	Áitiúil
15b	Ceantar sléibhe buaiceach agus beannacha	Meánach	Meánach	Contae
16a	Gleann Cliabháin Oighrithe agus Foraoise	Ard	Ard	Náisiúnta
16b	Gleannta Cliabháin Oighrithe	Íseal	Meánach	Áitiúil
16c	Gleannta Cliabháin Oighrithe	Meánach	Meánach	Áitiúil

2. Léarscáil de Chineálacha Nádúr an Tírdhreacha i gContae Chorcaí

AGUISÍN G

PRÍOMHTHÁSCAIRÍ LE HAGHAIDH
MONATÓIREACHTA

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Ailíniú Beartais							
I 1-1: An Creat Náisiúnta Pleanála	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála	Seachadadh Beartais na gCuspóirí Straitéiseacha Náisiúnta/CCC
I 1-2: Straitéis Réigiúnach Spásúil agus Gheilleagrach	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála	Seachadadh Beartais na gCuspóirí Beartais Réigiúnacha/CCC
I 1-3: Plean Straitéiseach Limistéar Chorcaí uirbeach	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála	Seachadadh Beartais Plean Straitéiseach Limistéar Chorcaí uirbeach/CCC
Lár-Straitéis							
CS 2-1 Croistraitéis	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-2 Soláthar Talún Críosaithe	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-3: Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí uirbeach	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-4: Limistéar Pleanála Straitéisí Mhórcheantar Chorcaí	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-5: Limistéar Pleanála Straitéisí Chorcaí Thuaidh	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-6: Limistéar Pleanála Straitéisí Iarthar Chorcaí	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-7: Líonra Lonnaíochtaí	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
CS 2-8: An tAthrú Aeráide	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
Lonnaíochtaí agus Cruthú Áite							
PL 3-1: Dearadh Foirgníochta, Gluaiseacht agus Cáilíocht an Ríochta Phoiblí				✓		Bainistíocht Fhorbartha, Oifig na gCeantar Bardasach agus An Oifig um Sheachadadh Bonneagair Caipitil	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Infheistíocht sa Réimse Poiblí/CCC
PL 3-2: Áiteanna Inbhuanaithe agus Athléimneacha a Spreagadh	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Teaghaise agus Tráchtála i gCeantair Uirbeacha/CSO
PL 3-3: Áiteanna Ardchaighdeán agus Cuimsitheacha a Sheachadadh	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Oifig na gCeantar Bardasach agus An Oifig um Sheachadadh Bonneagair Caipitil	Caighdeán Toilithe Pleanála, Infheistíocht sa Réimse Poiblí agus Teaghais Nua agus Críochnú Tráchtála i gCeantair Uirbeacha/CSO, CCC
PL 3-4: Comhfhorbairt Áite agus na hEalaíona			✓	✓		Oifig na gCeantar Uirbeach, an Oifig Ealaíona agus an Oifig Seachadta Bonneagair Chaipitil	Infheistíocht sa Réimse Phoiblí/CCC
PL 3-5: Comhfhorbairt Áite Tuaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Teaghaise agus Tráchtála i gCeantair Tuaithe/CSO

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
An tithíocht							
HOU 4-1: Measúnú ar Chomhriachtanais Tithíochta agus Straitéis Tithíochta	✓		✓	✓		An tAonad Beartas Pleanála agus Stiúirthóireacht Tithíochta	Measúnú ar Riachtanais Tithíochta agus Straitéis Tithíochta/CCC
HOU 4-2: Talamh Forchoimeáda do Thithíocht Shóisialta agus Inacmhainne	✓		✓	✓		An tAonad Beartas Pleanála agus Stiúirthóireacht Tithíochta	Infhaighteacht Tailte Oiriúnacha Leordhóthanacha/CCC
HOU 4-3: Tithíocht do Dhaoine Níos Sine	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaisí do Dhaoine Scothaosta/CCC
HOU 4-4: Cóiríocht do Thaistealaí	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Lóistín do thaistealaí/CC
HOU 4-5: Cóiríocht do Mhic Léinn	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Lóistín do Mhic Léinn/CCC
HOU 4-6: Meascán Tithíochta	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Toilithe Pleanála de réir Tíocolaíochta/CCC
HOU 4-7: Dlús Tithíocht ar Talamh Zonáil Cónaithe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Dlús Toilithe Pleanála/CCC
HOU 4-8: Airde an Foirgneamh agus Áis	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Toilíú Pleanála Airde Tógála agus Soláthar Conláiste/CCC
Tuaithe							
RP 5-1: Tithíocht Ghinte Uirbeach	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Meascán Teaghaisí Nua i mBailte agus sráidbhaile/CSO
RP 5-2: Tithíocht Ghinte Thuaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Meascán Teaghaisí Nua i mBailte agus sráidbhaile/CSO
RP 5-3: Limistéar Pleanála Straitéisí Chontae Chorcaí Uirbeach	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-4: Ceantar Tuaithe faoi Thionchar Láidir Uirbeach agus Criosanna Glasa Bailte (GB 1-1)	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-5: Limistéar Turasóireachta agus Éagsúlaithe Tuaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-6: Ceantar Tuaithe Níos Láidre	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-7: Ceantar Tuaithe Idirthréimhseach	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-8: Ceantar Tuaithe atá níos laige ó thaobh struchtúir de	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
RP 5-9: Gnó Baile-Bhunaithe Lánaimseartha i gCeantar Tuaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-10: Cúinsí Eisceachtúla Sláinte	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-11: Crios Glas Chathrach Chorcaí	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
RP 5-12: Cuspóir an Chreasa Ghlais	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise agus Tráchtála Nua/CSO
RP 5-14: Inbhuanaitheacht Eisceachtaí ó Bheartais an Chreasa Ghlais	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua de réir Cineál Iarratasóra/CCC
RP 5-15: Úsáidí Gníomhacha Tailte an Chreasa Ghlais	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/CCC & CSO

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Tuaithe							
RP 5-16: Úsáidí Sheanbhunaithe		✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-17: Forbairt Straitéiseach agus Eisceachtúil	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-18: Úsáidí a athlonn	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-19: Criosanna Glasa timpeall lonnaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Laistigh den Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-20: Criosanna Glasa timpeall na bPríomhbhailte GB 1-1	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-21: Criosanna Glasa timpeall na bPríomhbhailte GB 1-2	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Chrios Glas/ CCC & CSO
RP 5-21: Títhe Cónaithe Nua agus Teaghaisí Athsholáthair i gCeantair Thuaithe a Dhearadh agus a Tirdhreachú	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
RP 5-22: Seirbhísí Títhe Aonair (agus forbairt choimhdeach) i gCeantair Thuaithe	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
RP 5-23: Forbairt Ribín	✓			✓		Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
RP 5-24: Coinníollacha Áitíochta	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
RP 5-25: Éileamh ar Shaoire agus Forbairt Dara Baile	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Nua Laistigh de Limistéir Radhairc/CCC
RP 5-26: Cóiríocht Tí Saoire	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Lóistín Saoire Nua Laistigh de Limistéir Radhairc/CCC
RP 5-27: Lóistín Agrathurasóireachta ar Scála Beag	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Lóistín Saoire Nua Laistigh de Ghabháltais Feirme/CCC
RP 5-28: Athsholáthair Áitribh Thuaithe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Athsholáthair Nua/CCC
RP 5-29: Athfhorbairt nó athsholáthar teaghaise Neamh-áitrithe nó Fothrach	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Athsholáthair Nua/CCC
RP 5-30: Úsáidí nua d'fhoirgnimh feirme nach bhfuil in úsáid nó atá tréigthe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Athsholáthair Nua/CCC
RP 5-31: Úsáidí nua d'fhoirgnimh feirme nach bhfuil in úsáid nó tréigthe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Teaghaise Athsholáthair Nua/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Priomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Sóisialta agus Pobal							
SC 6-1: Soláthar Bonneagair Sóisialta agus Pobail	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Sóisialta agus Pobail/CCC
SC 6-2: Rannpháirtíocht Shóisialta agus Phobail	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Sóisialta agus Pobail/CCC
SC 6-3: Áiseanna II - Úsáid Phobail	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Sóisialta agus Pobail/CCC
SC 6-4: Áiseanna Cúram leanaí	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Cúram Leanaí/CCC
SC 6-5: Áiseanna Oideachais	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Oideachais/CCC
SC 6-6: Saoráidí Oideachais a Sholáthar i bhForbaileachtaí Móra Cónaithe	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Oideachais/CCC
SC 6-7: Áiseanna Cúram Sláinte	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Oideachais/CCC
SC 6-8: Ionaid Cúraim Phríomhúil a Sholáthar	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Cúram Sláinte/CCC
SC 6-9: Contae Aoisbháúil é an Corcaigh			✓		✓	Stiúrthóireacht Forbartha Eacnamaíche, Turasóireachta agus Pobail	Clár Aoisbhá/CCC
SC 6-10: Straitéis Seirbhísí agus Bonneagair do Dhaoine Scothaosta			✓		✓	Stiúrthóireacht Forbartha Eacnamaíche, Turasóireachta agus Pobail	Clár Aoisbhá/CCC
SC 6-11: Cóiríocht do Dhaoine Scothaosta	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Lóistín do Dhaoine Scothaosta Críochnaithe/CCC
SC 6-12: Polasaithe Aoisbháúla	✓		✓		✓	Stiúrthóireacht Forbartha Eacnamaíche, Turasóireachta agus Pobail	Clár Aoisbhá/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Mara, Cósta agus Oiléain							
MCI 7-1: Beartas Náisiúnta agus Réigiúnach Pleanáil Mhuirí	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Tionscadal Muirí/CCC
MCI 7-2: Forbairt i gCeantair Chósta	✓		✓		✓	An Oifig Bainistíocht Forbartha agus Tionscadail Chaipitil	Críochnú Tionscadail a Bhaineann le Cósta/CCC
MCI 7-3: Bainistíocht Chomhtháite Crios Cósta	✓	✓			✓	An Rannóg Bainistíochta Forbartha agus Innealtóirí Contae	Tionscadail Comhtháite Bainistíochta Crios Cósta Críochnaithe/CCC
MCI 7-4: Cosaint Chósta	✓	✓			✓	An Rannóg Bainistíochta Forbartha agus Innealtóirí Contae	Forbairt ar Chosaintí Cósta Nádúrtha a Sheachaint agus Cur i bhfeidhm Oibreacha Riachtanacha Cosanta Cósta/CCC
MCI 7-5: Fóillíocht Mhuirí	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Saoráidí Fóillíochta Mara Intíre agus Cósta/CCC
MCI 7-6: Áiseanna Cósta	✓		✓	✓	✓	Oifigí na gCeantar Bardasach	Tránna a Chothabháil agus a Fheabhsú
MCI 7-7: Limistéir Snámha Ainmnithe	✓		✓		✓	Oifigí na gCeantar Bardasach	Tacaigh le agus cosain limistéir snámha ainmnithe
MCI 7-8: Ag Tacú leis na hOileáin	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Forbartha, An Rannóg Innealtóirí Contae, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Stiúirthóireacht Pobail	Infheistíocht Rochtain, Bonneagair agus Seirbhísí/CCC
MCI 7-9: Forbairt Gheilleagrach ar na hOileáin	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Críochnú Forbartha Geilleagraí/CSO agus CCC
MCI 7-10: Tograí Forbartha ar na hOileáin	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Forbairt Gheilleagrach agus Críochnú Tithe Saoire/CSO agus CCC
MCI 7-11: Oileáin Neamháirithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha ar Oileáin Neamháirithe

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Forbairt Eacnamaíochta							
CE 8-1: Cuan Chorcaí	✓				✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta i Limistéar Chuan Chorcaí/CSO
EC 8-2 Straitéis Fostaíochta	✓				✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha/CSO
EC 8-3: Suíomhanna Fostaíochta Straitéisí	✓				✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha/CSO
EC 8-4: Comhfhorbairt áite	✓			✓	✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suíomhanna Fostaíochta Straitéiseacha/CSO
EC 8-5: Nascacht	✓			✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála, Iompar, Bainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Stiúrthóireacht Thurasóireacht agus Phobail	Úsáid Líonraí Iompair/CSO
EC 8-6: Seasmhacht Eacnamaíoch	✓				✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta Éagsúlaithe/CSO
EC 8-7: Obair Chliste/Cianobair	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta Cianoibre/CSO
EC 8-8: Treoir Seveso III	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Laistigh de Chriosanna Seveso/CCC
EC 8-9: Rialú Guaiseacha Mórthionóiscí	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Laistigh de Chriosanna Seveso/CCC
EC 8-10: Tograí le haghaidh Bunaíochtaí Nua	✓				✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suíomhanna Tuaithe/CSO
EC 8-11: Forbairt Bheartaithe in áice le Bunaíochtaí	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Laistigh de Chriosanna Seveso/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfhéidhmíocht/Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Forbairt Eacnamaíochta							
EC 8-12: Beartas Úsáide Talún	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Laistigh de Chriosanna Seveso/CCC
EC 8-13: Geilleagar Tuaithe	✓	✓	✓		✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suómhanna Tuaithe/CSO
EC 8-14: Forbairt Gnó i gCeantair Thuaithe	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás Fostaíochta ag Suómhanna Tuaithe/CSO
EC 8-15: Éagsúlú Talmhaíochta agus Feirme	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú forbraíochta/CCC
EC 8-16: Tearmainn Mianraí a Chosaint	✓	✓			✓	An tAonad Beartas Pleanála	Ullmhúchán Plean Straitéise Mianraí/CCC
EC 8-17: Foraoiseacht	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Foraoiseachta Inbhuanaithe/CCC
EC 8-18: Iascaireacht agus Dobharshaothrú	✓	✓	✓		✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás fostaíochta Iascaireacht agus Dobharshaothrú/CCC agus CSO
Lárbhailte agus Miondíol							
TCR 9-1: Lárbhailte	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Fás Daonra agus Fostaíochta i mBailte Contae/CSO

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeraíde	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Lárbhailte agus Miondíol							
TCR 9-1: Lárbhailte	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Fás Daonra agus Fostaíochta i mBailte Contae/CSO
TCR 9-2: Folúntas agus Athghiniúint	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Laghú ar Fholúntas Tógála i Lárbhailte/CCC
TCR 9-3: Ordúlathas Miondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola i Lárbhailte/CCC
TCR 9-4: Fócas Lárbhailte d'Fhorbairt Mhiondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola i Lárbhailte/CCC
TCR 9-4: Fócas Lárbhailte d'Fhorbairt Mhiondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-5: Tacaigh le ról Mhala agus Chloich na Coillte agus é a fhorbairt mar ionaid miondíola tábhachtacha i dTuaisceart agus in Iarthar an Chontae	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-6: Tacaigh le beogacht agus innharthanacht an bhaile úirbeach	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-7: Tacaigh le beogacht agus innharthanacht na nIonad Ceantair	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-8: Tacaigh le beogacht agus innharthanacht an mórcheantar agus na mbailte móra	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-9: TCR 9-9: Ról agus feidhm mhiondíola na mbailte úirbeacha níos lú a neartú agus a chomhdhlúthú	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-10: Tacaigh le beogacht agus innharthanacht na mBailte Contae Níos Lú	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-11: Ionaid comharsanachta agus lár sráidbhailte móra a thacú, a chur chun cinn agus a chosaint	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-12: Sráidbhailte, ionaid áitiúla agus siopai cúinne a thacú, a chur chun cinn agus a chosaint	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-13: Fócas Lárbhailte d'Fhorbairt Mhiondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-14: Cur Chuige Áise - Neamh-uirbeach	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-15: Cur Chuige Comparáide - Neamh-uirbeach	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-16: Stóráil Mhiondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-16: Stóráil Mhiondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-17 Ionad díolacháin miondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-17 Ionad díolacháin miondíola	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-18: Forbairt Mhiondíola agus Iompar a Ailíniú	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Miondíola de réir Suímh/CCC
TCR 9-19: Dearadh agus Nuálaíocht i Miondíol	✓			✓		Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TCR 9-20: Aghaidheanna siopai agus Comharthaíocht	✓			✓		Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeraíde	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Turasóireacht							
TO 10-1 Cur Chun Cinn Turasóireachta Inbhuanaithe i gContae Chorcaí	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TO 10-2 Slí an Atlantaigh Fhiáin agus Éire Ársa Thoir	✓		✓		✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Críochnú agus Infheistíocht Forbartha Turasóireachta ar Shlí an Atlantaigh Fhiáin agus in Éirinn Ársa Thoir/CCC
TO 10-3: Deiseanna Thurasóireachta	✓		✓		✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Críochnú agus Infheistíocht Forbartha Turasóireachta/CCC
TO 10-4: Ag Fobairt an Eanáil Fóillíochta Mara	✓		✓		✓	Stiúrthóireacht Bhainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Pobal	Fás fostaíochta san Eanáil Fóillíochta Mara/CCC agus CSO
TO 10-5 Cosaint Nádúrtha, Thógtha agus Chultúrtha	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TO 10-6 Turasóireacht Chultúrtha	✓		✓		✓	Stiúrthóireacht Forbartha Eacnamaíche, Turasóireachta agus Pobail	Fás Lucht Féachana ag Féilte/CCC
TO 10-7 Siúlóidí Fhadraoin	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Stiúrthóireacht Pobail, Rannóg na nInnealtóirí Contae	Críochnú Siúlóidí Fhadraoin/CCC
TO 10-8 Ag Siúl/Ag Rothaíocht agus Glasbhealaí	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Bhainistíochta Fhorbartha, Forbairt Gheilleagrach, Stiúrthóireacht Thurasóireachta agus Phobail, An Rannóg Trácht agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Críochnú Siúlbealaí, Rotharbhealaí agus Glasbhealaí/CCC
TO 10-9: Glasbhealaí	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Bhainistíochta Fhorbartha, Forbairt Gheilleagrach, Stiúrthóireacht Thurasóireachta agus Phobail, An Rannóg Trácht agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Críochnú na Straitéise Glasbhealaí
TO 10-10 Áiseanna Thurasóireachta	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Turasóireachta/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfhéidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Turasóireacht							
TO 10-10 Áiseanna Thurasóireachta	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Turasóireachta/CCC
TO 10-11: Lóistín Turasóireachta	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Lóistín Turasóireachta/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfhéidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Bainistíocht Uisce							
WM 11-1: Creat-Treoir Uisce an EU agus an Plean Bainistíochta Abhantraí	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-2: Cosaint Uisce Dromchla	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-3: Cosaint Screamhuisce	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-4: Scéimeanna agus Criosanna Cosanta Screamhuisce	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-5: Sceitheadh i gCeantair Neamshrianta	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-6: Cosaint ar Thruailliú Talmhaíochta	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-7: Athrú Aeráide	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Rannóg na nInnealtóirí Contae	Caighdeán Toilithe agus Dearaidh Pleanála/CCC
WM 11-8: Soláthar Uisce	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Rannóg na nInnealtóirí Contae	Caighdeán Toilithe agus Dearaidh Pleanála/CCC
WM 11-9: Diúscairt Fhuíolluisce	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-10: Uisce Dromchla, SuDS agus Dearadh Uirbeach Atá Íogair ó thaobh Uisce de	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-11: Cosaint Chainéal abhann	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-12: Bainistíocht Uisce Dromchla	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-13: Tuilemhánna agus Bogaigh	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-14: Rioscaí Tuilte – Cur Chuige Foriomlán	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-15: Forbairt i Limistéir Riosca Tuilte	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
WM 11-16: Rioscaí Tuilte – Cur Chuige Foriomlán	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	
WM 11-17: Forbairt i Limistéir Riosca Tuilte	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	
WM 11-18: Scéimeanna Siltín Artaireacha agus Scéimeanna Fhaoiseamh Tuile	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Rannóga Innealtóireachta na Comhairle, OPW	Faomhadh na Scéime/ OPW, CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfeidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaiteacht	Gníomhú ar son na Haeraíde	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Iompar agus Gluaiseacht							
TM 12-1: Comhtháthú Úsáid Talún agus Iompair	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Méadú ar Rátaí ar Úsáid Carranna Neamhphríobháideacha/CSO
TM 12-2: Taisteal Gníomhach	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Méadú ar Rátaí Úsáide Gluaisteán Neamhphríobháidigh/CCC agus CSO
TM12.3: Iompar d'Iarnród	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Méadú ar Rátaí Úsáide Iarnróid/CCC agus CSO
TM 12-4: An Bonneagar Iarnróid nach bhfuil in Úsáid a Chosaint	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TM 12-5: Iompar Bus	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Méadú ar Rátaí Úsáide Bus/CCC agus CSO
TM12.6: Nasc Áitiúil	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Méadú ar Rátaí Úsáide Bus Tuaithe/CSO
TM12.7: CMATS	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Méadú ar Rátaí Úsáide Gluaisteán Neamhphríobháideach i gContae Chorcaí uirbeach/CSO
TM 12-8: Bainistíocht Thráchtá/Shoghluaisteachta agus Sábháilteacht ar Bóithre	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Méadú ar Rátaí Úsáide Gluaisteán Neamhphríobháidigh agus Athdhíúscaireach Rátaí Timpistí Bóthair/CSO
TM 12-9: Páirceáil	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TM 12-10: Páirceáil agus Taisteal	✓	✓	✓		✓	An Rannóg Tráchtá agus Iompair	Críochnú Plean Forfheidhmithe Páirceanna agus Taistil/CCC
TM 12-11: Soghluaisteacht Chliste	✓	✓	✓		✓	Stiúirthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair, NTA, TII, Iarnród Éireann	Críochnú Tionscadail Soghluaisteachta Cliste/CCC
TM 12-12: Luachtú EV	✓	✓	✓		✓	An Rannóg Bainistíochta Forbartha, Tráchtá agus Iompair, Bóithre agus Iompair	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Críochnú Suíomh Luchta EV/CCC
TM 12-13: Líonra Bóithre Náisiúnta, Réigiúnacha agus Áitiúla	✓		✓		✓	Stiúirthóireacht Bóithre agus Iompair	Infheistíocht i mBóithre Náisiúnta, Réigiúnacha agus Áitiúla/CCC
TM 12-14: Lastas	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TM 12-15: Calafort Chorcaí agus Calafort Éile	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Chalafort agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TM 12-16: Iompar Uiscebhunaithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Iompair Uiscebhunaithe agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
TM 12-17: Criosanna Sábháilteachta Poiblí agus Criosanna Torainn an Aerfoirt	✓				✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeraíde	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Fuinneamh agus Teileachumarsáid							
ET 13.1 Fuinneamh	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbartha Fuinnimh agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.2 Fuinneamh In-athnuaite	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbairt Fuinnimh In-athnuaite agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.3 Córais Fuinnimh Hibrídeacha	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbairt Fuinnimh Hibríd agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.4: Fuinneamh Gaoithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.5: Tionscadail Fuinnimh Gaoithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.6: Inghlactha i bPrionsabal	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.7: Oscalte do Bhreithniú	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.8: Dispreagadh de ghnáth	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.9: Treoirlínte Náisiúnta maidir le Fuinneamh Gaoithe	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.10: Forbairt de réir an Dea-Chleachtais	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.11: Comhairliúchán Poiblí agus Tacaíocht Pobail	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.12: Forbairt Fhuinnimh Ghaoithe ar Scála Beag	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.13 Forbairt Fhuinnimh Ghaoithe Eile	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbairt Fuinnimh Gaoithe agus Caighdeáin Toilithe Pleanála Nua/CCC
ET 13.14: Forbairt Fheirme Ghréine	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbartha Fuinnimh Gréine agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.15 Hidrea-Leictreachas	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Fuinnimh Hidreafhuinnimh Nua agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.16: Fuinneamh Gaoithe Aigéin agus Amach ón gcósta	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbartha Fuinnimh Aigéin agus Amach ón gCladach agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.17: Bithfhuinneamh	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbartha Fuinnimh Bithfhuinnimh agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC
ET 13.18: Fuinneamh Hidrigine	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbairt Fuinnimh Hidrigine agus Caighdeáin Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Fuinneamh agus Teileachumarsáid							
ET 13-19: Stóráil Gháis	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Nua Gabháil agus Stóráil Carbóin agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-20: Ag tógáil eifeachtúlacht fhuinnimh oirgnimh agus chaomhnú	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-21: Líonra Leictreachais	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Nua Forbairt líonra leictreachais agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-22: Líonra Tarchurtha	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Forbartha Tarchurtha Fuinnimh Nua agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-23: Idirnascaire Ceilteach	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-24: Bonneagar líonra gáis	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Críochnú Líonra Fuinnimh Gáis Nua Agus Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-25: Mol Náisiúnta Fuinnimh-Geata Bán	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-26: Faoide	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-27: Laghdú ar Astaíochtaí Carbóin	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Forbartha, Stiúirthóireacht Chomhshaoil	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Laghdú ar Astaíochtaí Gáis Carbóin agus Tithe Glasa/CCC
ET 13-28: Teicneolaíocht Faisnéise agus Chumarsáide	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ET 13-29: Ionaid Sonraí	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Bonneagar Glas agus Caitheamh Aimsire							
GI 14-1: Cuspóirí Bonneagair Glais agus Goirm ar fud an Chontae	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchta agus Iompair, Bóithre agus Iompair, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Fás i Soláthar Bonneagair Glais/CCC
GI 14-2: Cuspóirí Bonneagair Ghlais do Phríomhbhailte agus Lonnaíochtaí	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht na Rannóige Bainistíochta Forbartha, Tráchta agus Iompair, Bóithre agus Iompair, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Fás i Soláthar Bonneagair Glais/CCC
GI 14-3: Bonneagar glas agus Forbairt	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-4 – Áineas agus Conláiste	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Fás i Soláthar Áiseanna Áineasa agus Conláiste/CCC
GI 14-5: Athsholáthar/Athfhorbairt Saoráidí Fóillíochta agus Áineasa	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-6 – Soláthar Spáis Oscailte Poiblí/Príobháideach	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Fás i Soláthar Áiseanna Áineasa agus Conláiste/CCC
GI 14-7 – Áineas Tuaithe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Fás Áineas Tuaithe/CCC
GI 14-8 Cearta Slí	✓		✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-9: Tírdhreach	✓	✓	✓		✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-10: Dréachtstraitéis Tírdhreacha	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-11: Dréacht-Straitéis Tírdhreacha, Pleananna Úsáide Talún agus Treoir Bheartais	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Polasaí Pleanála/CCC
GI 14-12: Radhairc agus Ionchais Ginearálta	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-13: Bealaí Radhairc	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-14: Forbairt ar Bhealaí na Radhairc	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-15: Forbairt ar na Cuir Chuige i leith Bailte agus Sráidbhailte	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
GI 14-16: Léarscáil Chriosghlas uirbeach Fheiceálach agus Straitéiseach	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeraíde	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Bithéagsúlacht agus an Timpeallacht							
BE-15-1 Tacú agus cloígh le beartais náisiúnta chosaint na bithéagsúlachta	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE-15-2 Láithreáin, gnáthóga agus speicis a chosaint	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Feabhsuithe Bithéagsúlachta/CCC
BE-15-3 Déanamh Plean údaráis áitiúil	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Polasaí Pleanála/CCC
BE-15-4 Forbairt agus tionscadail údaráis áitiúil	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrtóireachtaí na Comhairle uilig	Caighdeán agus Cleachtais Beartais/CCC
BE-15-5 Bithéagsúlacht ar thalamh faoi úinéireacht agus faoi bhainistíocht na Comhairle	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrtóireachtaí na Comhairle uilig	Caighdeán agus Cleachtais Beartais/CCC
BE-15-6 Bithéagsúlacht agus Forbairt Nua	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE-15-7 Speicis Coimhthíocha Ionracha a Rialú	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Cothabháil Tailte faoi úinéireacht nó faoi bhainistíocht na Comhairle/CCC
BE-15-8 Crainn agus Coillearnacha	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE-15-9 Tacaíocht do Phobail agus do Pháirtithe Leasmhara Eile	✓	✓	✓	✓	✓	An tAonad Beartas Pleanála, Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Chomhshaoil, Oifigí na gCeantar Uirbigh	Soláthar Tacaíochtaí/CCC
BE-15-10: Créanna	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE-15-11: Talamh Éillithe	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE-15-12: Cáilíocht an Aeir	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Monatóireacht ar Cháilíocht an Aeir/CCC
BE-15-13: Astaíochtaí Thorainn agus Sholais	✓	✓		✓	✓	Stiúrtóireacht Bhainistíochta Fhorbartha agus Bóithre agus Iompar	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Athbhreithniú ar Threoirínte Beartais Chomhairle Contae Chorcaí maidir le Soilsiú Poiblí/CCC
BE-15-14: Dramhail a Chosc agus a Bhainistiú	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Bainistíochta Dramhaila/CCC
BE-15-15: Cosc ar Dhramhail agus Bainistiú Saoráidí Dramhaila	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Bainistíochta Dramhaila/CCC
BE-15-16: Dramhail a Chosc agus a Bhainistiú: Cóireáil Uisce Óil agus/nó Cóireáil Fuíolluisce	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Bainistíochta Dramhaila/CCC
BE-15-17: Dramhail a Chosc agus a Bhainistiú	✓	✓			✓	Bainistíocht Fhorbartha, Stiúrtóireacht Comhshaoil, Oifigí na gCeantar Bardasach	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Bainistíochta Dramhaila/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhforbairt Áite	Seasmhacht		
Oidhreacht Cultúr agus Forbairt							
HE 16-1: Plean Oidhreachta Contae	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-2: Láithreáin agus Séadchomharthaí Seandálaíochta a Chosaint	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-3: Seandálaíocht Faoi Uisce	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-4: Criosanna Acmhainneachta Seandálaíochta i mBailte agus Lonnaíochtaí Stairiúla	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-5: Criosanna Acmhainneachta Seandálaíochta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-6: Seandálaíocht Thionsclaíoch agus Iar-Mheánaoiseach	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-7: Láithreáin Catha, Luíochán agus Léigear agus Seandálaíocht Chosanta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
BE 16-8: Áiteanna Adhlactha	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-9: Scéimeanna Sheandálaíochta agus Bhonneagair	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE16-10: Séadchomharthaí a Bhainistiú laistigh de Láithreáin Forbartha	✓		✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Phleanála agus Fhorbartha	Cur i gcrích Plean Bainistíochta Oidhreachta/CCC
HE16-11: Tírdhreacha Seandálaíochta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-12: Feasacht Sheandálaíochta a Ardú	✓		✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Phleanála agus Fhorbartha	Cur i gcrích Plean Bainistíochta Oidhreachta/CCC
HE 16-13: Láithreáin Sheandálaíochta Nár Aimsíodh	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-14: Taifead na Struchtúir Cosanta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-15: Struchtúir ar an NIAH a chosaint	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-16: Gnéithe Neamhstruchtúracha den Oidhreacht Thógtha a Chosaint	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-17: Réimsí Rialaithe Pleanála Speisialta	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-18: Limistéir Caomhantais Ailtireachta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-19: Oidhreacht Dhúchasach	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-20: Tírdhreacha Stairiúla	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-21: Dearadh agus Tírdhreachú Foirgneamh Nua	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
HE 16-22: Ráitis Dearaidh Sráidbhailte	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-23: Oidhreacht Chultúrtha	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrthóireacht Pleanála agus Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Oifigí Ceantair Uirbigh na Stiúrthóireachta Pobail	Gníomhaíochtaí Cur Chun Cinn na hOidhreachta Cultúrtha/CCC
HE 16-24: Forbairtí Nua a Ainmniú	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Oidhreacht Cultúr agus Forbairt							
HE 16-25: Ceantair Ghaeltachta	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Forbartha, An Stiúrtóireacht Bóithre agus Iompair, Oifigí na gCeantar uirbigh	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
HE 16-26: Na hEalaíona	✓		✓	✓	✓	Bainistíocht Forbartha, Forbairt Gheilleagrach, Turasóireacht agus Stiúrtóireacht Pobail Oifigí Ceantair Bhardasacha	Caighdeán Toilithe Pleanála agus Cur Chun Cinn na nEalaíon/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinsé Sonraí)
	Inbhuanaitheacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Gníomhú ar son na Haeráide							
CA 17-1: Tacaigh le cuspóirí náisiúnta agus áitiúla maidir leis an athrú aeráide	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
CA 17-2: Tacaigh leis an aistriú chuig geilleagar ísealcharbóin, íomáioch, athléimneach ó thaobh na haeráide de agus inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de faoi 2050	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrtóireachtaí na Comhairle uilig	Laghú ar Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa, Críochnú Forbartha Fuinnimh In-athnuaite, agus Feabhsuithe Bithéagsúlachta/CSO agus CCC
CA 17-3: Feasacht ar shaincheisteanna a bhaineann le gníomhú ar son na haeráide a fheabhsú	✓	✓	✓	✓	✓	Stiúrtóireacht Chomhshaoil agus Oifigí na gCeantar Uirbeach	Gníomhaíochtaí Chur Chun Cinn an Chomhshaoil/CCC
CA 17-4: Comhoibriú leis an Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide (CARO)	✓	✓		✓	✓	Stiúrtóireacht Chomhshaoil	Gníomhartha Feabhsaithe ar son na hAeráide/CCC
CA 17-5: Tacaigh le haitheantas agus forbairt críosanna dícharbónaithe na Comhairle	✓	✓		✓	✓	Stiúrtóireacht Chomhshaoil	Aithint agus Forbairt Críosanna Dícharbónaithe/CCC
CA 17-6: Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide más gá	✓	✓		✓	✓	Stiúrtóireacht Chomhshaoil	Críochnú Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide/CCC

Cuspóir Beartais	Prionsabail an Phlean Forbartha					Cur i bhfeidhm	Monatóireacht agus Meastóireacht (Táscaire Príomhfheidhmíocht/ Foinse Sonraí)
	Inbhuanaiteacht	Gníomhú ar son na Haeráide	Cuimsiú Sóisialta	Comhfhorbairt Áite	Seasmhacht		
Criósú agus Úsáid an Talamh							
ZU 18-1: Cuspóirí Criosaithe a cur i bhfeidhm	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-2: Criósú Forbartha agus Úsáid Talún	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-3: Teorainneacha Fhorbartha	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-4: Criósú Úsáid Talún Tailte Eile	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-5: Criosanna Idirthréimhseacha	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-6: Úsáidí Neamh-Chomhréireacha	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-7: Úsáidí Choimhdeacha	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-9: Úsáidí Chónaithe/Mheasctha agus Úsáidí Eile Atá Ann Cheana	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-10: Úsáidí Ghnó Measctha/Ginearálta/Tionscail atá ann cheana	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-11: Limistéir Chónaithe (lena n-áirítear Soláthar Breise Chónaithe,/Soláthar Breise Chónaithe (Láithreáin Fhadtéarmacha Fhorbairt Straitéiseach agus Inbhuanaite) agus Cúlchiste Chónaithe)	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-12: Cúlchiste Chónaithe	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
ZU 18-13: Bonneagar Glas	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-14: Forbairt Campais Ardteicneolaíochta	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-15: Réimsí Gnó agus Ginearálta Fostaíochta	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-16: Limistéir Tionsclaíochta	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-17: Lárbhailte/Ionaid Comharsanachta	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-18: Réimsí Fóntais agus Bonneagair	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-19: Limistéir Talmhaíochta	✓	✓		✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC
ZU 18-19: Réimsí Beartais Speisialta	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha, An tAonad Beartas Pleanála	Caighdeán Toilithe agus Beartais Pleanála/CCC
ZU 18-20: Pobal	✓	✓	✓	✓	✓	Bainistíocht Fhorbartha	Caighdeán Toilithe Pleanála/CCC

AGUISÍN H

COMHDHÉANAMH NA
GCEANTAR BARDASACH

Ceantair Bardasach Comhdhéanamh

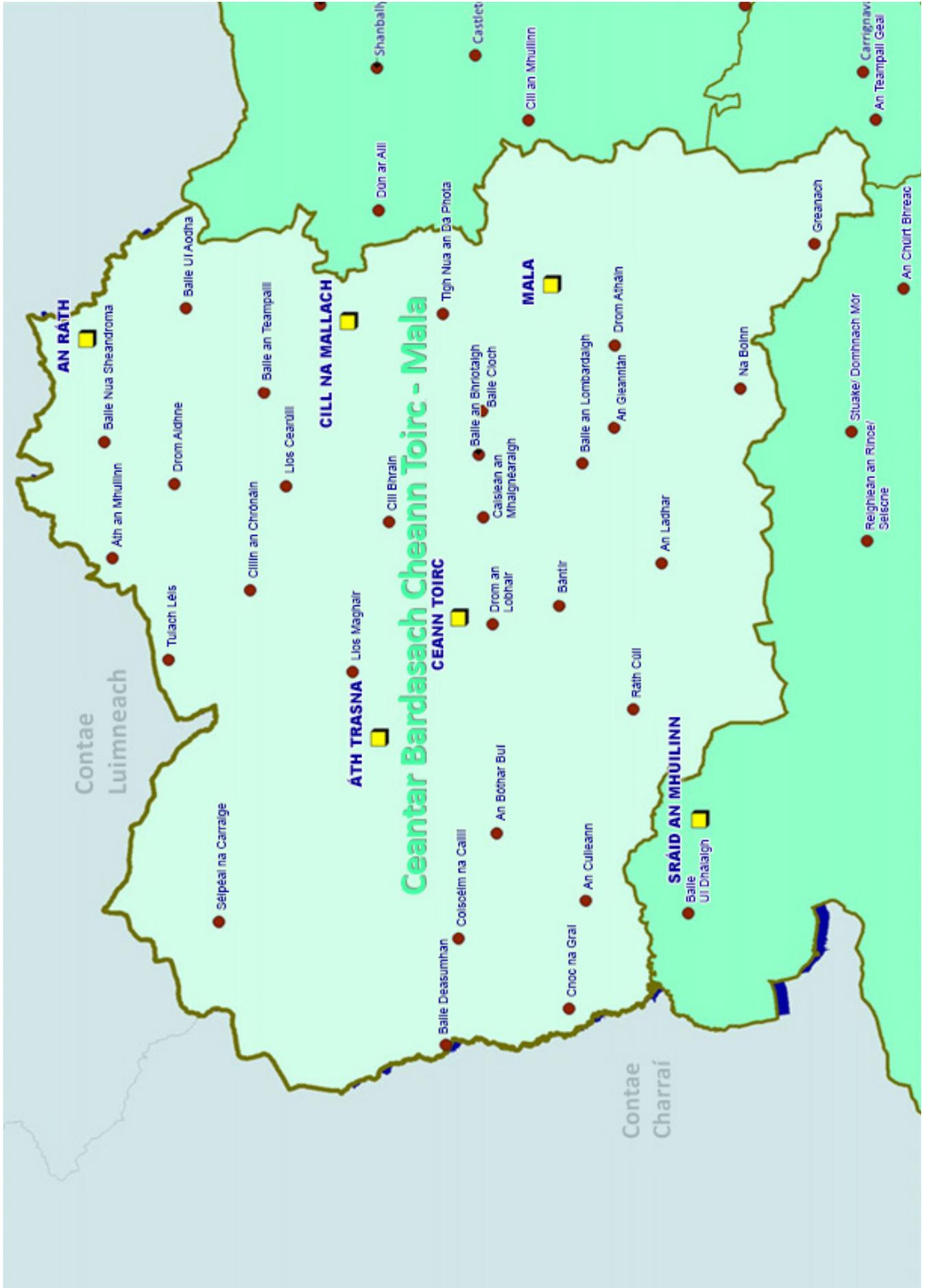
Tá sonraí faoi na lonnaíochtaí i ngach Ceantar Uirbeach atá san áireamh in Imleabhair a Trí, a Ceathair agus a Cúig den Phlean Forbartha Contae seo leagtha amach thíos:

Imleabhar a Trí Corcaigh Thuaidh: Ceantair Bhardasacha Mhainistir Fhear Maí agus Mhala:

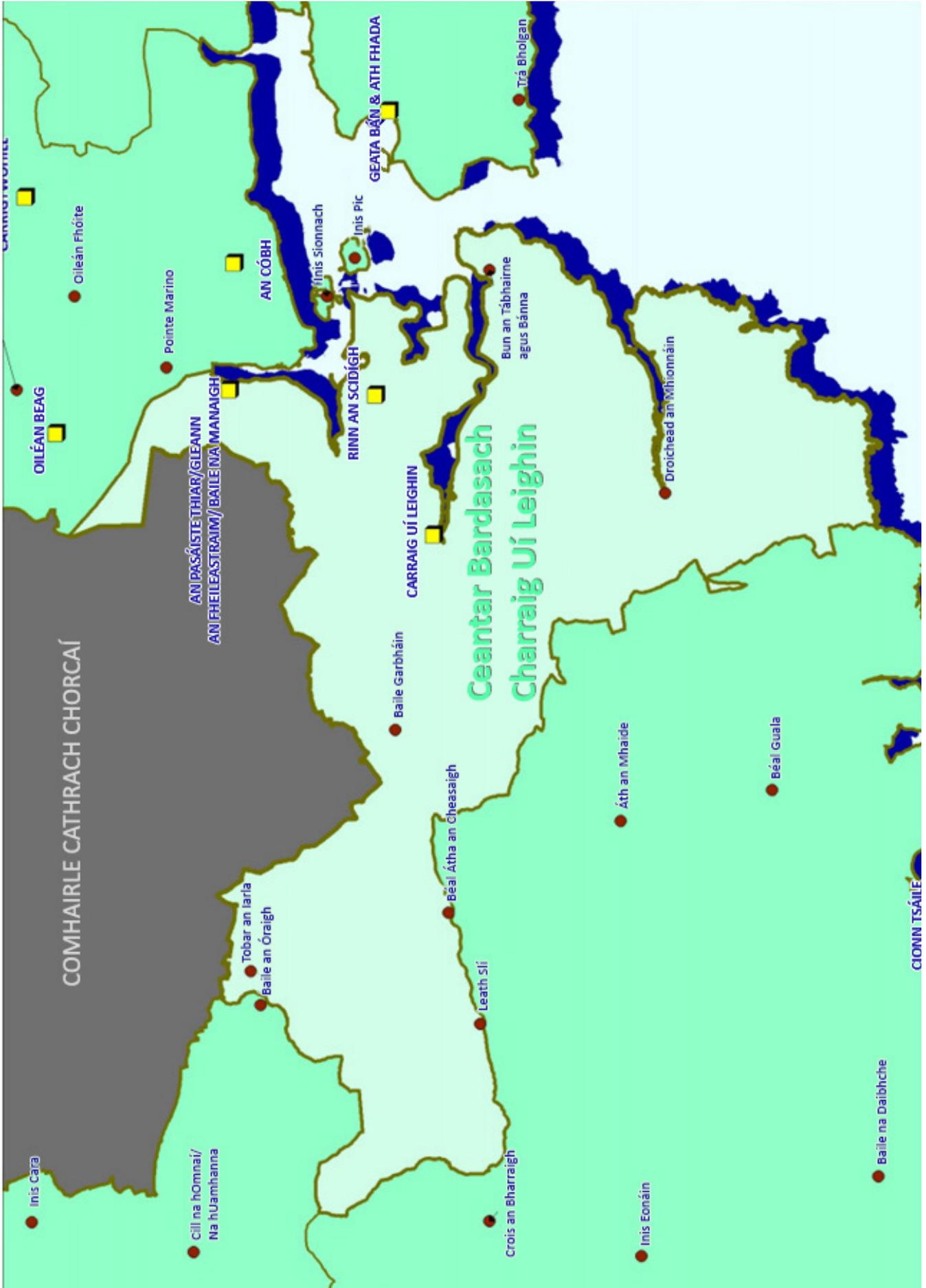
Ceantar Bardasach Mainistir Fhear Maí		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Mainistir Fhear Maí
2.		Baile Mhistéala
3.	Eochair-Bhailte	Ráth Chormaic
4.		Baile Átha hÚlla
5.		Caisleán Ó Liatháin/Droichead na Bríde
6.		Baile Chaisleáin an Róistigh
7.		Conaithe
8.		Dún ar Aill
9.		Gleannúir
10.		Gleann an Phréacháin
11.		Cill Dairbhre
12.		Cill Uird
13.	Sráidbhailte	An Baile Nua
14.		Tobar Pártnáin
15.		Cluain Dalláin
16.		Cill an Mhuilinn
17.		An Seanbhaile Mór
18.		Cúil an Ghabhann

Ceantar Bardasach Cheann Toirc Mala		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Cill na Mallach
2.		An Ráth
3.		Ceann Toirc
4.		Mala
5.		Áth Trasna
6.	Eochair-Bhailte	Baile Deasumhan
7.		Bántír
8.		An Bóthar Buí
9.		Baile an Teampaill
10.		Drom Atháin
11.		Drom Aidhne
12.		Greanach
13.		Cnoc na Graí
14.		Áth an Mhuilinn
15.		Baile Nua Sheandroma
16.	Sráidbhailte	Baile Cloch
17.		Bealach Átha
18.		Na Boinn
19.		Caisleán an Mhaignéaraigh
20.		Baile an Bhriotaigh
21.		An Cuileann
22.		Cillín an Chrónáin
23.		An Gleanntán
24.		Cill Bhrain
25.		Coiscéim
26.		Lios Cearúill
27.		Lios Maghair
28.		Baile an Lombardaigh
29.		An Ladhar
30.		Tigh Nua an Dá Phota

Ceantar Bardasach Cheann Toirc Mala		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
31.		Ráth Cúil
32.		Séipéal na Carraige
33.		Tulach Léis
34.	Suíomhanna Eile	Drom an Lobhair

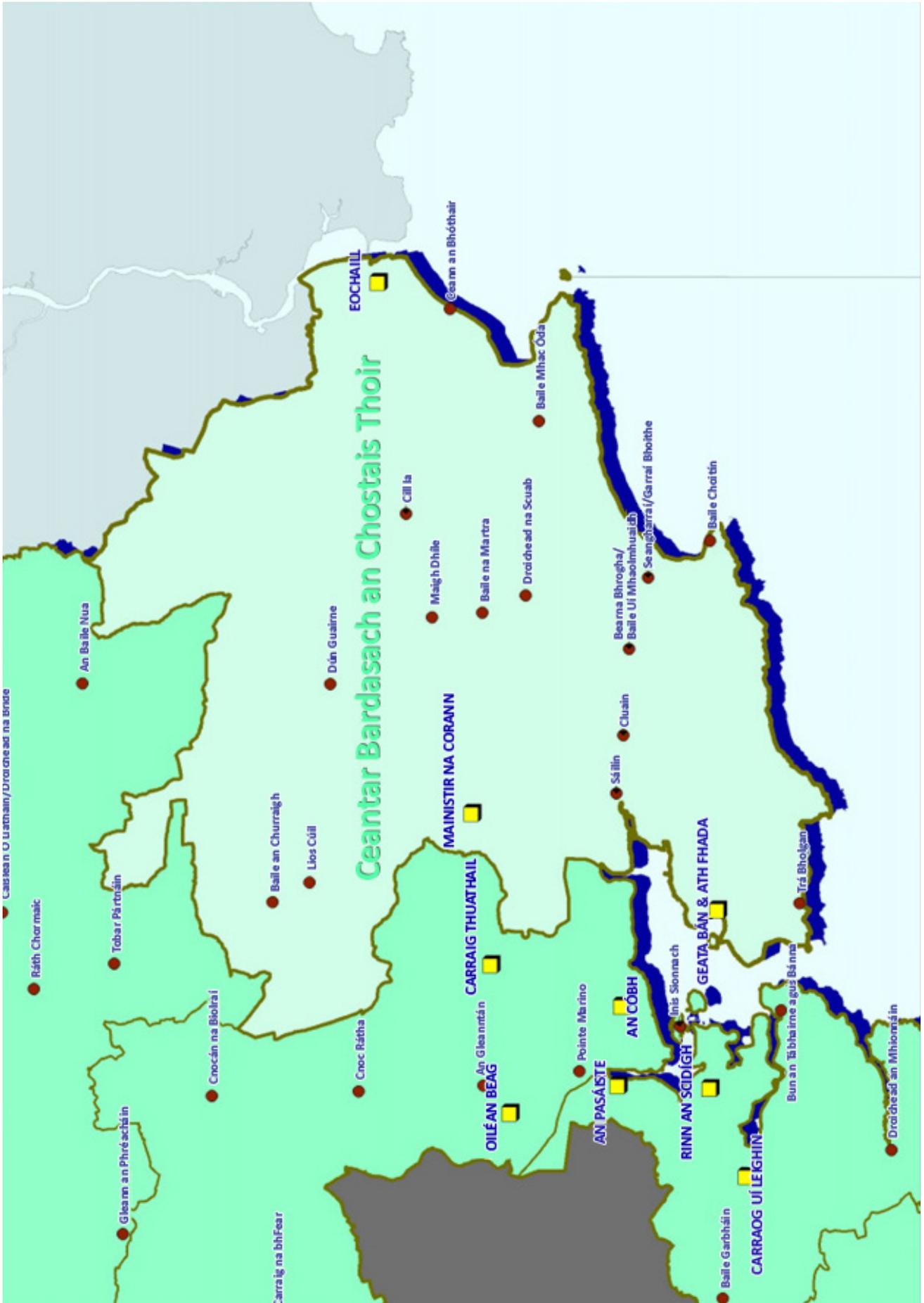

Ceantar Bardasach Charraig Uí Leighin		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Carraig Uí Leighin
2.		Pasáiste/Gleann an Fheileastraim/Baile an Mhanaigh
3.	Láthair Straitéiseach Fostaíochta	Rinn an Scidigh
4.	Eochair-Bhailte	Bun an Tábhairne agus Bánna
5.	Sráidbhailte	Béal Átha an Cheasaigh
6.		Baile Garbháin
7.		Leath Slí
8.		Droichead an Mhionnáin
9.		Tobar an Iarla

Ceantar Bardasach an Chóibh		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Carraig Thuathail
2.		An Cóbh
3.		An tOileán Beag
4.		An Mhóin Ard
5.	Eochair-Bhailte	Carraig na bhFear
6.		An Gleanntán
7.		Cnocán na Biolraí
8.	Ionad Fostaíochta Speisialtóra	Pointe Marino
9.	Sráidbhailte	Cnoc Rátha
10.		An Teampall Geal
11.	Suíomhanna Eile	Oileán Fhóite
12.		Inis Sionnach
13.		Inis Pic

Ceantar Bardasach Chorcaigh Thoir		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Mainistir na Corann
2.		Eochail
3.	Eochair-Bhailte	Baile na Martra
4.		Cluain
5.		An Geata Bán agus Áth Fhada
6.		Cill Ia
7.	Sráidbhailte	Baile an Churraigh
8.		Baile Choitín
9.		Baile Mhac Óda
10.		Dún Guairne
11.		Droichead na Scuab
12.		Lios Cúil
13.		Maigh Dhíle
14.		Sáilín
15.		Seangharraí/Garraí Bhoithe
16.	Suíomhanna Eile	Bearna Bhrogha/Baile Uí Mhaolmhuidh
17.		Ceann an Bhóthair
18.		Trá Bholgan

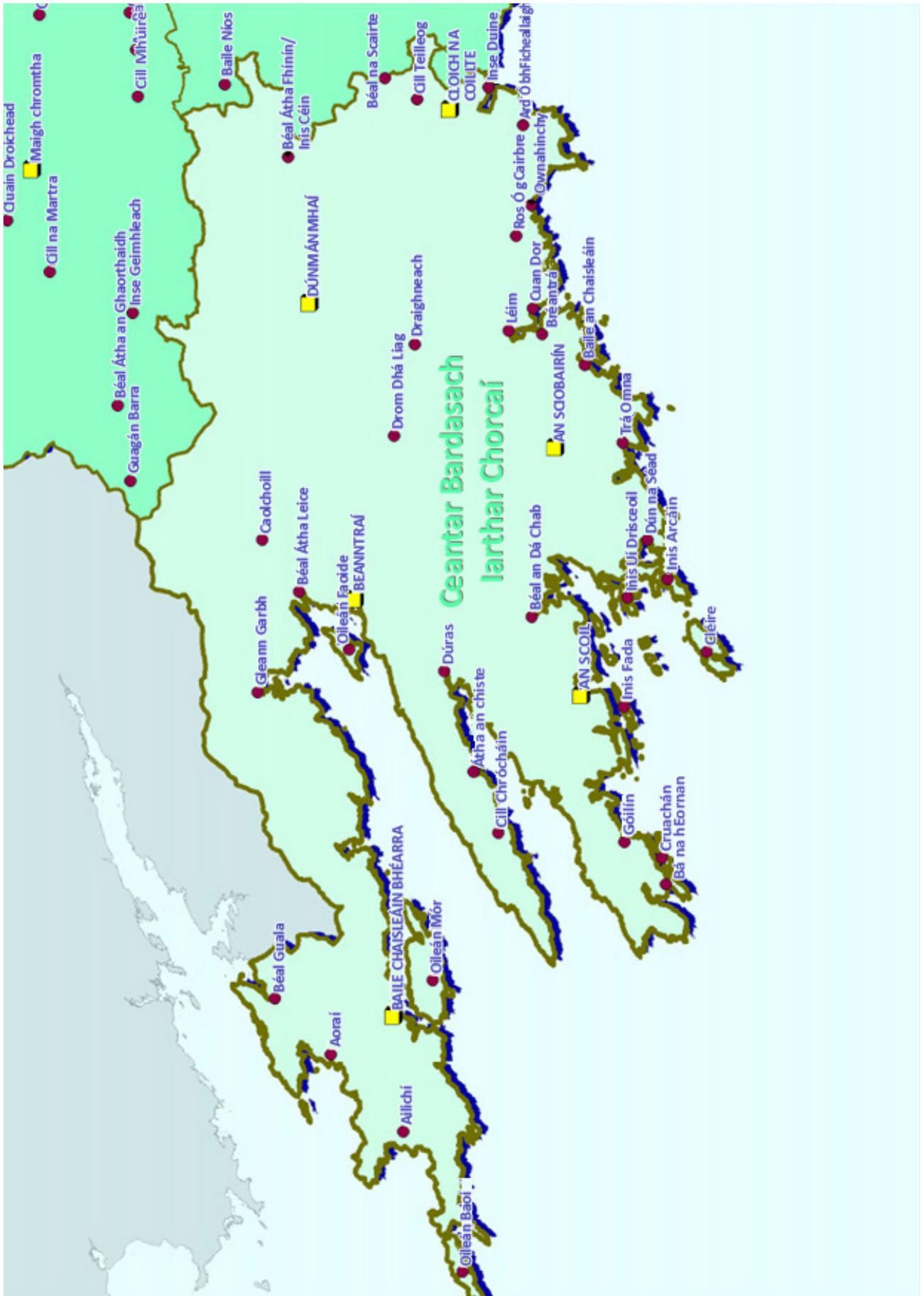

Ceantar Bardasach Mhaigh Chromtha		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Príomhbhaile	Maigh Chromtha
2.		Sráid an Mhuilinn
3.	Eochair-Bhailte	Cill na hOmnaí/Na hUamhanna
4.		Béal Átha an Ghaorthaidh
5.		Baile Mhic Íre/Baile Bhuirne
6.		Áth an Chóiste
7.	Sráidbhailte	Achadh Bolg
8.		An Eatharla
9.		Baile an Óraigh
10.		Cloch Dhubh
11.		Cluain Droichead
12.		An Chúirt Bhreac
13.		An Baile Gallda
14.		Inse Geimhleach
15.		Cill Mhuire
16.		Cill na Martra
17.		Eiseamláir de Shráidbhaile Pleanáilte An Druipseach
18.		Reighleán an Rince/Seiscne
19.		Stuake/Domhnach Mór
20.		An Druipseach Uachtarach
21.		Guagán Barra
22.		Inis Cara

Ceantar Bardasach Dhroichead na Bandan Cionn tSáile		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Droichead na Bandan
2.		Cionn tSáile
3.	Eochair-Bhailte	Baile an Spidéil
4.		Béal Guala
5.		Cúirt Mhic Shéafraidh
6.		Inis Eonáin
7.		Áth an Mhaide
8.		Tigh Molaige
9.	Sráidbhailte	Baile na Daibhche
10.		Béal Átha an Cheasaigh
11.		Baile an Bhuitléaraigh
12.		Crois an Bharraigh
13.		Dún Darú
14.		Cill Bhriotáin
15.		Baile Níos
16.		Old Chapel
17.	Suíomhanna Eile	Baile Ghearóid/Garraí Lúcáis
18.		Cuan Oisrí

Ceantar Bardasach Iarthar Chorcaí		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
1.	Na Príomhbhailte	Beantraí
2.		Baile Chaisleáin Bhéarra
3.		Cloich na Coillte
4.		Dún Mánmhaí
5.		An Scoil
6.		An Sciobairín
7.	Eochair-Bhailte	Béal Átha Fhínín-Enniskeane
8.		Béal an Dá Chab
9.		Dún na Séad
10.		Drom Dhá Liag
11.		Dúras
12.		Gleann Garbh
13.		Léim
14.		Ros Ó gCairbre
15.		Bréantrá
16.	Oileáin	Oileán Mór
17.		Oileán Baoi
18.		Inis Uí Drisceoil
19.		Inis Fada
20.		Cléire
21.		Inis Arcáin
22.		Faoide
23.	Sráidbhailte	Ahakista
24.		Ailichí
25.		Ard Ó bhFicheallaigh
26.		Dhá Dhrom
27.		Béal na Scairte
28.		Béal Átha Leice
29.		Baile an Chaisleáin
30.		Cruachán
31.		Draighneach
32.		Aoraí

Ceantar Bardasach Iarthar Chorcaí		
	Cineál Lonnaíochta	Ainm na Lonnaíochta
33.		Cuan Dor
34.		Góilín
35.		Caolchoill
36.		Cill Chrócháin
37.		Cill Teilleog
38.	Suíomhanna Eile	Bá na hEornan
39.		Inse Duine
40.		Ownahinchy
41.		Trá Omna

AGUISÍN I

LONNAÍOCHTAÍ NACH BHFUIL MAR
CHUID DEN LÍONRA LONNAÍOCHTA
NÍOS MÓ

Níl na lonnáiochtaí seo a leanas mar chuid de Líonra Lonnáiochta Phlean Forbartha an Chontae níos mó.

Ainm na Lonnáiochta	Ceantar Bardasach 2022	Ceantar Bardasach LAP in 2017	Cineál Lonnáiochta in 2017 LAP	Teorainn Forbartha in 2017 LAP?
Baile Uí Dhálaigh	Maigh Chromtha	Ceann Toirc Mala	Sráidbhaile	Tá
Mainistir na Sruthrach	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Eadargóil	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Áth Cairn	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Achadh Eochaille	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Airglinn	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Ard na Gaoithe Beag/	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Suíomh eile	Tá
Abha Bhán	Maigh Chromtha	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile an Churraigh/ Bruonaigh	Droichead na Bandan Cionn tSáile	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile na Graí	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile an Daingin	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Sráidbhaile	Tá
Baile an Ghleanna	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Iarthar Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Baile an Ghoirtín	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Baile an Róistigh	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile an tSóiteasaigh	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile Feá Aird	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile Ghiblín	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Baile Theas	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile Shíoda	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile Mhic Thibéid	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile an Mhoirtéalaigh	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
An Baile Mór/Baile Ualtair	An Cóbh	An Cóbh	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile na Carraige	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Barrels Cross	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Béal na Blá	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Suíomh eile	Níl
Bealnamorive	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Béal an Bhealaigh	An Cóbh	An Cóbh	Suíomh eile	Níl
Biorainn	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Cnocán an Bhuidéil	An Cóbh	An Cóbh	Suíomh eile	Tá
Muileann an Bhrúnaigh	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Ráth an Tóiteáin	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Sráidbhaile	Tá
Cathrach	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá

Ainm na Lonnaíochta	Ceantar Bardasach 2022	Ceantar Bardasach LAP in 2017	Cineál Lonnaíochta in 2017 LAP	Teorainn Forbartha in 2017 LAP?
Cathair Laga	An Cóbh	An Cóbh	Croílár sráidbhaile	Tá
Ceannamhuighe	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Carraig an Droichid/ Killinardish	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Carrigaloe	An Cóbh	An Cóbh	Suíomh eile	Níl
Carraig an Easa	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Carraig an Ime	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile Chaisleáin Chinn Eich	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Cnoc na Rátha	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Baile an Teampaill	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
An Chlogach	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
An Chlochbhuaile	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
An Chlochbhuaile	Maigh Chromtha	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Cloch Reo	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Cluain Molt	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Chananach	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Cúil Aodha	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Com Sheola	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Caipín	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Crois Uí Mhathúna	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Curraghalla	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Corra Binne	Carraig Uí Leighin	Carraig Uí Leighin	Suíomh eile	Níl
Cora Ghlas	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Sráidbhaile	Tá
Curraraigue	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
An Choill Dorcha	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Suíomh eile	Tá
Doire na Graí	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Sráidbhaile	Tá
Dromach/Dromtariff	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
An Drom Beag	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Droim Mór	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Na Fearnáin	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Farnivane	Droichead na Bandan Cionn tSáile	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Fearann/Farran Íochtarach	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Suíomh eile	Níl
Ard na Giúise	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá

Ainm na Lonnaíochta	Ceantar Bardasach 2022	Ceantar Bardasach LAP in 2017	Cineál Lonnaíochta in 2017 LAP	Teorainn Forbartha in 2017 LAP?
Droichead Dhún Aodha	Carraig Uí Leighin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Fornocht	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Géagánach	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Garraí Bhoithe Uachtarach	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Gleann na Huladh	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Sráidbhaile	Tá
Cnoc an Ghogánaigh	Carraig Uí Leighin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Gort an Rú	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Gort an Rú	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
An Ghráinseach	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Garráin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	An Bhlartha Maigh Chromtha	Suíomh eile	Níl
Gyleen	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Inse	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Jagoe's Mill	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Baile Sheáin	Maigh Chromtha	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Cill Barra	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Cill Chóiche	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Cill Cholmáin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Cill Coirne	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Sráidbhaile	Tá
Cill Daighnín	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Coill Éadaí	Carraig Uí Leighin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Cé Choill Mhic Shíomoin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Cill Mhichíl	Maigh Chromtha	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Cnoc an Chláraigh	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Cnoc an Dúin	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Cnocán Aoibhinn	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Cnoc an Bhile/	Droichead na Bandan Cionn tSáile	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Crosbhóthar Laharn	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Léim Lára	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Lios Béalaid	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Suíomh eile	Tá
Lios Grifín	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Lios Leamháin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Lios Ardachaidh	Maigh Chromtha	An Bhlartha Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá

Ainm na Lonnaíochta	Ceantar Bardasach 2022	Ceantar Bardasach LAP in 2017	Cineál Lonnaíochta in 2017 LAP	Teorainn Forbartha in 2017 LAP?
Lios an Bhaird	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
An Druipseach Iochtarach	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Lúghortán	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Ladhar	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Maigh Teichigh	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
An Mhaoilinn	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Sráidbhaile	Tá
Cúil Ó gCorra	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Mainistir na Móna	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Níl
An Mhuiríoch	Iarthar Chorcaí	Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Nead an Iolair	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Tiobraid Árann Nua	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Nuachabháil	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
Seantigh an Dá Phota (An Chollchoill)	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá
Droichead na Siorraí	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Leic an Phóna	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Suíomh eile	Tá
Ráth an Bharraigh (Ráth an Bharraigh)	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Ráth Dhubh	Ceann Toirc Mala	An Cóbh	Croílár sráidbhaile	Tá
Ráth Mhór	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Réidh na nDoirí	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Ré na Scríne	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Rinn an Chiniféicigh	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Cuainín Riobaird	Carraig Uí Leighin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Rinn an Róistigh	Oirthir Chorcaí	Oirthir Chorcaí	Suíomh eile	Níl
Rockmills	Mainistir Fhear Maí	Mainistir Fhear Maí	Croílár sráidbhaile	Tá
Ros Mhic Eoghain	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
An Ros Mór	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
An Roisín	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Sally's Cross	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Suíomh eile	Tá
Cuas an Ghainimh	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Crois Shraoilleáin	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Suíomh eile	Níl
Teamhair	Ceann Toirc Mala	Ceann Toirc Mala	Croílár sráidbhaile	Tá

Ainm na Lonnaíochta	Ceantar Bardasach 2022	Ceantar Bardasach LAP in 2017	Cineál Lonnaíochta in 2017 LAP	Teorainn Forbartha in 2017 LAP?
Tír Eiltín	Maigh Chromtha	Iarthar Chorcaí	Sráidbhaile	Tá
Teampall Mhichíl	An Cóbh	An Cóbh	Suíomh eile	Tá
Tinkers Cross	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Croílár sráidbhaile	Tá
An Tóchar	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Tuaim	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Droichead na Toinne	Maigh Chromtha	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
An Tuar Mór	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá
Trácht Fhionn	Carraig Uí Leighin	Droichead na Bandan Cionn tSáile	Suíomh eile	Níl
Garraí Thancaird	Droichead na Bandan Cionn tSáile	An Bhlarna Maigh Chromtha	Croílár sráidbhaile	Tá
Iorthan	Iarthar Chorcaí	Iarthar Chorcaí	Croílár sráidbhaile	Tá

Comhairle Contae Chorcaí

Cork County Council